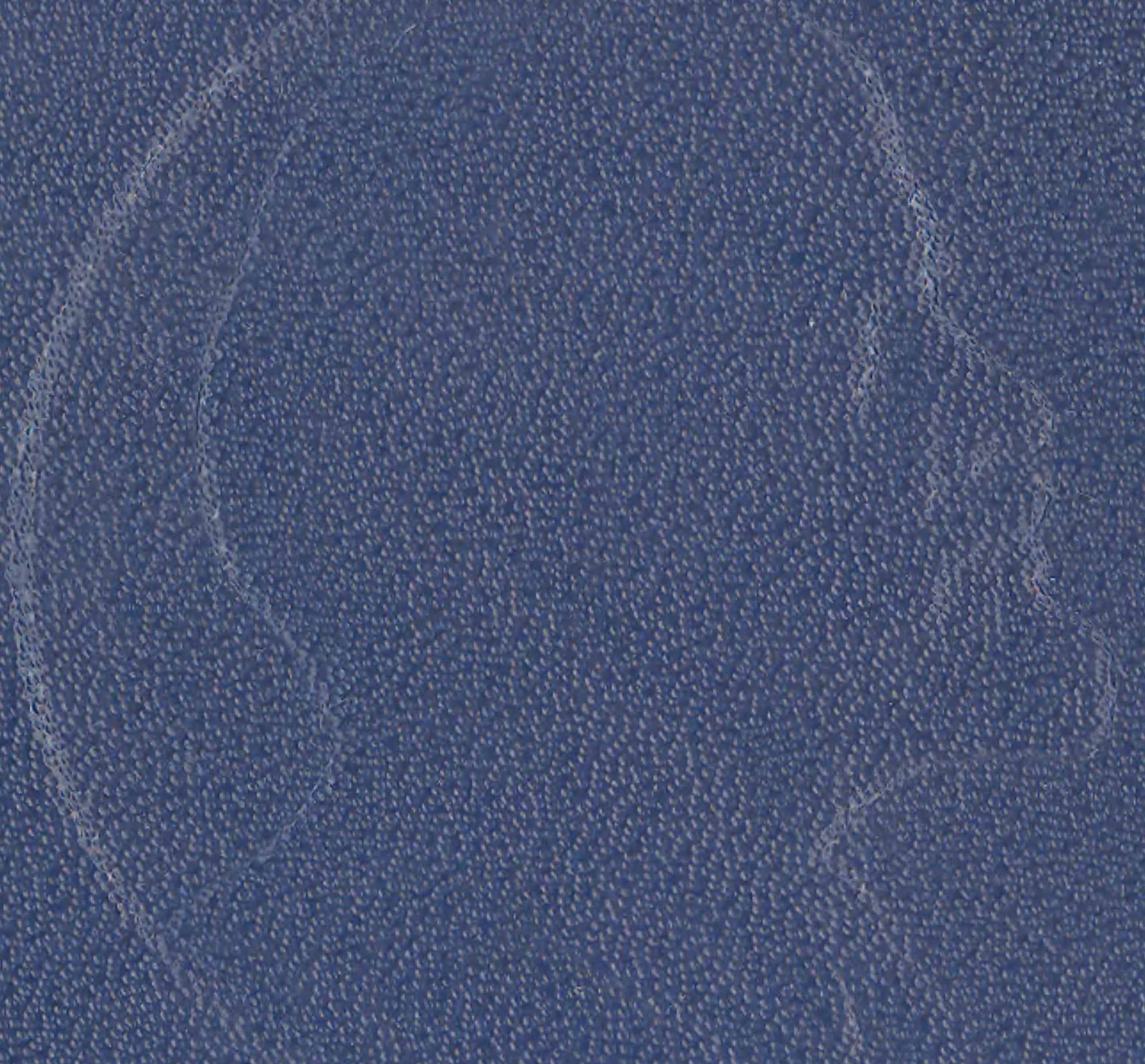

В. Ульянов (Ленин)

Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

21

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ
ΚΑΙ Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ИЗДАНИЕ ПЯТОЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА • 1973

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ - ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΜΟΣ 21

Δεκέμβρης 1911 – Ἰούλης 1912

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ εἰκοστός πρῶτος τόμος τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν περιέχει τά ἔργα πού γράφτηκαν τό Δεκέμβρη 1911-Ἰούλη 1912, στήν περίοδο τῆς παραπέρα ἀνόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Κεντρική θέση στόν τόμο αὐτό κατέχουν τά ἔργα, στά ὁποῖα ἀντικαθρεπτίζεται ἡ πάλη τοῦ Λένιν γιά τήν ἀνασυγκρότηση καί τό δυνάμωμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος, κόμματος νέου τύπου, ἡ πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές καί τούς τροτσκιστές, ἡ ἐπεξεργασία τῆς τακτικῆς τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος στίς συνθῆκες τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου.

Τά δημοσιευμένα στόν τόμο ἔργα χαρακτηρίζουν τήν τεράστια ἰδεολογικοπολιτική καί ὀργανωτική δουλιά πού ἔκανε ὁ Λένιν γιά τή σύγκληση καί τή διεξαγωγή τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Σοβαρά βήματα πρός τήν κατεύθυνση τῆς σύγκλησης τῆς συνδιάσκεψης ἦταν ἡ σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ πού βρίσκονταν στό ἐξωτερικό, ἡ ὁποία ἔγινε στό Παρίσι τόν Ἰούνη τοῦ 1911 μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν καί μετά, στά τέλη τοῦ Σεπτέμβρη, ἡ δημιουργία τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς (ΡΟΕ) γιά τή σύγκληση τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης. Ὁ Λένιν χαιρέτισε τή δημιουργία τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς, σάν τό πρῶτο κομματικό κέντρο στή Ρωσία, πού ἐμφανίστηκε ὕστερα ἀπό τέσσερα χρόνια ἀποσύνθεσης καί διάλυσης. Στό ἄρθρο «Ἡ λύση τῆς κομματικῆς κρίσης», μέ τό ὁποῖο ἀρχίζει ὁ τόμος αὐτός, ὁ Λένιν γράφει ὅτι ἡ δημιουργία τῆς ΡΟΕ καί ἡ δουλιά πού μέ τήν ὑποστήριξη τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων ἀνάπτυξε γιά τή σύγκληση

τῆς συνδιάσκεψης δημιουργεῖ μιάν ἀποφασιστική στροφή στήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος, ὅτι ἡ ΡΟΕ εἶναι στήν πραγματικότητα τό μοναδικό καί τό ἐντελῶς ἁρμόδιο κέντρο τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς δουλιᾶς. «...Τό βασικό, ὅμως, ἔγινε. Ἡ σημαία ὑψώθηκε — ἔγραφε ὁ Λένιν, — οἱ ἐργατικοί ὅμιλοι σ' ὅλη τή Ρωσία συσπειρώνονται γύρω ἀπό αὐτή τή σημαία καί τώρα καμιά ἀντεπαναστατική ἐπίθεση δέν πρόκειται νά τή γκρεμίσει!» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 8).

Γιά τή συσπείρωση τῶν κομματικῶν δυνάμεων τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τή βοήθεια πρός τή ΡΟΕ, τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 ἔγινε στό Παρίσι μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν σύσκεψη τῶν μπολσεβίκικων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὁ Λένιν στή σύσκεψη ἔκανε εἰσήγηση γιά τήν κατάσταση στό κόμμα καί ὑπόβαλε σχέδιο ἀπόφασης πάνω στό ζήτημα αὐτό. Στήν εἰσήγησή του ἔκανε ἀνάλυση τῆς κατάστασης τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στό ἐξωτερικό, ξεσκέπασε τήν ἀντικομματική στάση τῶν φραξιονιστικῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ—τῶν βπεριοντοφικῶν, τῶν γκολοσοφικῶν, τῶν συμφιλιωτιστῶν, τῶν τροτσκιστῶν, πού πολλά χρόνια σμπαράλιαζαν τή δουλιά τοῦ κόμματος καί ὁδήγησαν τίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ σέ δύσκολη κατάσταση. Ὁ Λένιν ὑπόδειξε ὅτι οἱ κομματικές ὀργανώσεις μποροῦν νά βγοῦν ἀπό αὐτή τήν κατάσταση μόνο ὅταν συσπειρωθοῦν γύρω ἀπό τή ΡΟΕ καί τή βοηθήσουν νά συγκαλέσει τήν κομματική συνδιάσκεψη. Ἡ σύσκεψη ἕνωσε τίς μπολσεβίκικες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ σέ μιά ἑνιαία ὀργάνωση καί ἐξέλεξε Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ σύσκεψη, μέ εἰδική ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Λένιν καί ψηφίστηκε ὁμόφωνα, ἐνέκρινε τή δημιουργία τῆς ΡΟΕ καί δήλωσε ὅτι ἡ ὑποστήριξή της ἀποτελεῖ καθῆκον κάθε μέλους τοῦ κόμματος.

Τά μέτρα αὐτά πού πάρθηκαν μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν εἶχαν τεράστια σημασία στήν ὑπόθεση τῆς συσπείρωσης ὅλων τῶν ἀληθινά ἐπαναστατικῶν δυνάμεων γύρω ἀπό τή σημαία τῆς πάλης γιά τό κόμμα καί τῆς προετοιμασίας τῆς σύγκλησης τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης. Ἡ VI Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔγινε στήν Πράγα ἀπό τίς 5-17 (18-30) τοῦ Γενάρη 1912. Στή συνδιάσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν πάνω ἀπό 20 τοπικές κομματικές ὀργανώσεις καί ἀνάμεσά τους ὅλες οἱ πιό ἰσχυρές καί οἱ μέ μεγαλύτερη ἐπιροή κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας. Οὐσιαστικά, ἡ συνδιάσκεψη εἶχε τή σημασία συνεδρίου τοῦ κόμματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν καθοδηγοῦσε τίς

ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης. Προήδρευε στίς συνεδριάσεις, ἔκανε τίς εἰσηγήσεις γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος, γιά τή δουλιά τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου, ἔκανε ἀνακοινώσεις καί ἔπαιρνε τό λόγο στίς συζητήσεις γιά τή δουλιά τοῦ ΚΟ, τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», γιά τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν πάλη ἐνάντια στό λιμό, γιά τά ὀργανωτικά ζητήματα, γιά τή δουλιά τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ καί γιά ἄλλα ζητήματα, κρατοῦσε σημειώσεις ἀπό τίς ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων. Ὁ Λένιν εἶναι ὁ συντάκτης τῶν σχεδίων ἀποφάσεων γιά τά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τῆς συνδιάσκεψης. Οἱ ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν ἀπό τή συνδιάσκεψη πάνω σ' ὅλα τά ζητήματα θεωρήθηκαν προσεκτικά ἀπό τόν Λένιν.

Τά ντοκουμέντα τῆς συνδιάσκεψης καί οἱ ἄλλες ἐργασίες τοῦ Λένιν, πού περιέχει αὐτός ὁ τόμος, δείχνουν ὁλοκάθαρα τό δημιουργικό τρόπο μέ τόν ὁποῖο ὁ Λένιν ἀντίκρυζε τό μαρξισμό, τήν παραπέρα ἀνάπτυξη καί πλουτισμό ἀπό μέρους του τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας μέ νέα συμπεράσματα καί θέσεις. Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης ἀποτέλεσαν σοβαρή συνεισφορά στή μαρξιστική διδασκαλία γιά τό προλεταριακό κόμμα νέου τύπου, γιά τή στρατηγική καί τήν τακτική τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. Στίς ἀποφάσεις αὐτές ἀναπτύχθηκαν οἱ ὀργανωτικές ἀρχές τοῦ μπολσεβικισμοῦ, καθορίστηκαν ἡ πολιτική γραμμή καί ἡ τακτική τοῦ κόμματος στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου.

Ὁ Λένιν στό λόγο του γιά τήν ἀνακήρυξη τῆς συνδιάσκεψης σημείωσε ὅτι ἡ ἀναζωογόνηση τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, συνοδεύεται ἀπό τήν πάλη τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν γιά τήν ἀνασυγκρότηση τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων· ὅτι οἱ τοπικές κομματικές ὀργανώσεις ἔδειξαν τεράστια πρωτοβουλία γιά τή σύγκληση τῆς γενικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης, καί τό καθῆκον τῆς ἀνασυγκρότησης τοῦ κόμματος, τοῦ κομματικοῦ του κέντρου προωθεῖται μέ ἰδιαίτερη ἐπιτακτικότητα λόγω τῶν ἀπαιτήσεων τῆς πρακτικῆς δουλιᾶς καί σέ πρώτη γραμμή λόγω τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Κρατική δούμα. Ὁ Λένιν ὑπογράμμισε ὅτι στή συνδιάσκεψη κλήθηκαν ὅλες οἱ ὀργανώσεις πού δροῦσαν στή Ρωσία καί δέν προσχώρησαν σ' αὐτήν ἐκεῖνοι μόνο πού δέν ἤθελαν νά βοηθήσουν τό κόμμα. Μέ πρότασή του ἡ συνδιάσκεψη ἀνακηρύχθηκε ἀνώτατο ὄργανο τοῦ κόμματος μέ προορισμό νά δημιουργή-

σει τά καθοδηγητικά κέντρα καί νά βοηθήσει τήν ἀνασυγκρότηση τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων κατά τόπους.

Βασική εἰσήγηση στή συνδιάσκεψη τῆς Πράγας ἦταν ἡ εἰσήγηση τοῦ Λένιν «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος». Ὁ Λένιν στήν εἰσήγησή του καί στήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη ἔκανε βαθιά ἀνάλυση τῆς πολιτικῆς κατάστασης τῆς χώρας, ἔδειξε τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἐνάντια στόν τσαρισμό, χαρακτήρισε τή διάταξη τῶν πολιτικῶν δυνάμεων, ὑπογράμμισε ὅτι «τό καθῆκον τῆς κατάκτησης τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, πού θά πάρει μαζί του τήν ἀγροτιά, ἐξακολουθεῖ νά εἶναι, ὅπως καί προηγούμενα, καθῆκον τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία». Ἡ συνδιάσκεψη πρόβαλε σάν κύρια πολιτικά συνθήματα τοῦ κόμματος τίς διεκδικήσεις τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ: λαοκρατική δημοκρατία, 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα, δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς. Καθῆκον τοῦ κόμματος ἦταν νά κάνει αὐτές τίς διεκδικήσεις συνθήματα τῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης. Ἡ συνδιάσκεψη ἔκανε ἔκκληση γιά τή συσπείρωση ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων καί τό πλάτεμα τοῦ κινήματος κάτω ἀπό τά συνθήματα τῶν μπολσεβίκων, γιά τό δυνάμωμα τῆς δουλιᾶς σχετικά μέ τή σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου.

Σπουδαιότατη ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης ἦταν ἡ ἀπόφαση γιά τό διώξιμο τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν ἀπό τό κόμμα. Μέ τήν ἀπόφαση αὐτή ἡ συνδιάσκεψη ἔκφρασε τή θέληση ὁλόκληρου τοῦ κόμματος. Ὁ Λένιν, ἐπεξεργαζόμενος τίς ὀργανωτικές ἀρχές τοῦ κόμματος νέου τύπου, δίδασκε ὅτι τό κόμμα, σάν καθοδηγητική ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης, εἶναι ἰσχυρό χάρη στή συσπείρωσή του, στήν ἰδεολογική καί ὀργανωτική ἑνότητα τῶν γραμμῶν του· ἡ ἑνότητα τοῦ κόμματος ἀποκλείει τήν ὕπαρξη ὁμάδων καί παρατάξεων, ἀπαιτεῖ ἀπό ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματος, ἀπό ὅλα τά μέλη του τήν πραγματοποίηση τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων στήν πρακτική δράση. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι χωρίς τήν πάλη ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό, χωρίς τή συντριβή τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν, τῶν ὀτζοβιστῶν καί τῶν τροτσκιστῶν, τό κόμμα δέν θά μπορέσει νά διατηρήσει τήν ἑνότητα καί τήν πειθαρχία, δέν θά μπορέσει νά παίξει τό ρόλο τοῦ ὀργανωτῆ καί καθοδηγητῆ τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε τό σχέδιο ἀπόφασης πού ἔγραψε ὁ Λένιν «Γιά τό λικβινταρισμό καί τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν». Στήν ἀπόφαση

ἀναφερόταν ὅτι ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν μέ τή διαγωγή της «*ἔθεσε ὁριστικά τόν ἑαυτό της ἔξω ἀπό τό κόμμα*», ὅτι τό κόμμα πρέπει νά διεξάγει πάλη ἐνάντια στό λικβινταρισμό, «νά ἐξηγεῖ ὅλη τή ζημιά πού αὐτός προξενεῖ στήν ὑπόθεση τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης καί νά ἐντείνει ὅλες του τίς δυνάμεις γιά τήν ἀνασυγκρότηση καί τό δυνάμωμα τοῦ παράνομου ΣΔΕΚΡ» (σελ. 159).

Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας ἐπιβεβαίωσε τήν ὀρθότητα τῆς ἀπόφασης τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης τοῦ Δεκέμβρη 1908, πού καταδίκασε τό λικβινταρισμό καί καθόρισε τίς ὀργανωτικές μορφές συγκρότησης τοῦ κόμματος γιά τήν περίοδο ἐκείνη, σάν παράνομης σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης, πού δημιουργεῖ τά σημεῖα στήριξης τῆς δουλιᾶς μέσα στίς μάζες μέ τή μορφή πολυποίκιλων νόμιμων ἐργατικῶν συλλόγων. Ὁ λικβινταρισμός πού ἀρνεῖται τό παράνομο κόμμα, τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπαναστατική πάλη, τά καθήκοντα τῆς ἐπανάστασης, θεωρήθηκε σάν ἐκδήλωση τοῦ πνεύματος κατάπτωσης καί τῶν ἀστικῶν ἐπιδράσεων μέσα στό σοσιαλιστικό περιβάλλον. Ἡ συνδιάσκεψη συνόψισε τά συμπεράσματα ὅλης τῆς προηγούμενης πάλης τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές καί ἀποφάσισε νά τούς διώξει ἀπό τό κόμμα.

Ἡ ἀπόφαση γιά τό διώξιμο τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν ἀπό τό κόμμα εἶχε πολύ μεγάλη σημασία γιά τή διαφύλαξη καί τό δυνάμωμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου, γιά τή νίκη τῆς δημοκρατικῆς καί τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Ἀποτέλεσε παράδειγμα ἀνειρήνευτης πάλης ἐνάντια στόν ἀναθεωρητισμό, ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό ὅλων ἀνεξαίρετα τῶν ἀποχρώσεων.

Ἡ ἄνοδος τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πρόβαλλε καινούργιες ἀπαιτήσεις γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ὀργανωτικῶν μορφῶν τῆς κομματικῆς δουλιᾶς, γιά τόν πιό στενό συνδυασμό τῆς παράνομης καί τῆς νόμιμης δράσης. Ὁ Λένιν στή συνδιάσκεψη, στό λόγο του γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα, ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη νά χρησιμοποιοῦνται ἐπιδέξια ὅλες οἱ μορφές τῆς νόμιμης δουλιᾶς καί πρίν ἀπ' ὅλα ἡ δουλιά τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, τῶν συνδικάτων καί τῶν νόμιμων ἐργατικῶν συλλόγων. Τόνισε τό καθῆκον τῆς δημιουργίας σέ κάθε νόμιμο σύλλογο ἑνός μικροῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ πυρήνα πού νά συνδέεται στενά μέ τά καθοδηγητικά κομματικά ὄργανα καί νά ἐφαρμόζει αὐστηρά τήν κομματική γραμμή. Μέ πρόταση τοῦ Λένιν

ἔγιναν ὁρισμένες ἀλλαγές στό ὀργανωτικό καταστατικό τοῦ κόμματος πού εἶχαν σκοπό τό παραπέρα δυνάμωμα τοῦ κόμματος καί τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες.

Ἡ συνδιάσκεψη συζήτησε ζητήματα τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί ψήφισε μιά σειρά σοβαρές ἀποφάσεις. Ἔκφρασε τήν ἔντονη διαμαρτυρία της ἐνάντια στίς ληστρικές ἐνέργειες τοῦ τσαρισμοῦ καί τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ πού σύναψαν συμμαχία γιά τήν ἀπό κοινοῦ κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης στήν Περσία (Ἰράν). Ἡ συνδιάσκεψη χαιρέτισε τήν κινέζικη ἐπανάσταση τοῦ 1911, τόνισε τήν παγκόσμια σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ κινεζικοῦ λαοῦ πού ὑπονόμευε τήν κυριαρχία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στήν Ἀσία καί δήλωσε ὅτι τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας παρακολουθεῖ μέ μεγάλο ἐνθουσιασμό καί συμπάθεια τίς ἐπιτυχίες τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ κινεζικοῦ λαοῦ. Ἡ συνδιάσκεψη ὑπογράμμισε τήν κοινότητα τῶν καθηκόντων τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας καί τῆς Φιλλανδίας στήν πάλη ἐνάντια στό ρωσικό τσαρισμό καί στήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη. Οἱ ἀντιπρόσωποι ἔστειλαν χαιρετιστήριο πού τό ἔγραψε μέ ἐντολή τῆς συνδιάσκεψης ὁ Λένιν στή γερμανική σοσιαλδημοκρατία μέ τήν εὐκαιρία τῆς μεγάλης νίκης της στίς ἐκλογές τοῦ Ράιχσταγκ. Στίς ἀποφάσεις αὐτές τῆς συνδιάσκεψης βρῆκαν τήν ὁλοκάθαρη ἀντανάκλασή τους οἱ ἀρχές τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ.

Σπουδαιότατο ἔργο τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας ἦταν ἡ ἐκλογή Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος.

Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔπαιξε ἐξαιρετικό ρόλο στήν οἰκοδόμηση τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων, κόμματος νέου τύπου. Γενίκευσε τήν ἱστορική πείρα, ἡ ὁποία ἐπιβεβαίωσε τή σωστότητα τῆς ἰδεολογίας τοῦ προγράμματος, τῆς τακτικῆς καί τῶν ὀργανωτικῶν ἀρχῶν τοῦ κόμματος πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Λένιν. Ἡ συνδιάσκεψη ἔκλεισε μιά ὁλόκληρη ἱστορική ἐποχή πάλης τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στό μενσεβικισμό, ἑδραίωσε τή νίκη τῶν μπολσεβίκων. «Ἐπιτέλους ἔγινε δυνατή — παρά καί ἐνάντια στά λικβινταριστικά καθάρματα — ἔγραφε ὁ Λένιν στόν Γκόρκι — ἡ ἀναγέννηση τοῦ κόμματος καί τῆς Κεντρικῆς του Ἐπιτροπῆς. Ἐλπίζω ὅτι κι' Ἐσεῖς θά χαρεῖτε γι' αὐτό μαζί μέ μᾶς» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 1). Μέ βάση τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης συσπειρώθηκαν οἱ κομματικές ὀργανώσεις κατά τόπους. Ἡ συνδιάσκεψη ἑδραίωσε τό κόμμα σάν πανρωσική ὀργάνωση. Τό

κόμμα, διώχνοντας τούς ὀπορτουνιστές, μπόρεσε νά μπεῖ ἐπικεφαλῆς τῆς νέας ἰσχυρῆς ἀνόδου τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν. Ὁ Λένιν, κάνοντας ἐκτίμηση τῆς σημασίας τῶν ἀποφάσεων τῆς συνδιάσκεψης, ἔγραφε τό 1914: «Ἀπό τό 1912, δηλ. πάνω ἀπό δυό χρόνια, στή Ρωσία *δέν ὑπάρχει* φραξιονισμός μέσα στούς ὀργανωμένους μαρξιστές, δέν γίνονται συζητήσεις γιά τήν τακτική στίς *ἑνιαῖες* ὀργανώσεις, στίς ἑνιαῖες *συνδιασκέψεις* καί στά *ἑνιαῖα* συνέδρια. Ὑπάρχει *ὁλοκληρωτική* ρήξη ἀνάμεσα στό κόμμα, πού τό Γενάρη τοῦ 1912 δήλωσε ἐπίσημα ὅτι οἱ λικβινταριστές *δέν* ἀνήκουν σ' αὐτό, καί στούς λικβινταριστές» (Ἄπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 304-305).

Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας εἶχε μεγάλη διεθνή σημασία. Ἀποτέλεσε γιά τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῶν κομμάτων τῆς ΙΙ Διεθνοῦς ὑπόδειγμα ἀποφασιστικῆς πάλης ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό μέσα στό σοσιαλιστικό ἐργατικό κίνημα.

Στόν τόμο αὐτό ἔχει μπεῖ τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό συνέδριο τῶν ἰταλῶν σοσιαλιστῶν». Τό ἄρθρο εἶναι ἀφιερωμένο στό XIII συνέδριο τοῦ Ἰταλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος, πού συνῆλθε τόν Ἰούλη τοῦ 1912 καί τό ὁποῖο πῆρε ἀπόφαση διαγραφῆς ἀπό τό κόμμα τῆς ὁμάδας τῶν ὀπορτουνιστῶν μ' ἐπικεφαλῆς τόν πρώην ἡγέτη τοῦ κόμματος Μπισσολάτι. Ὁ Λένιν ἐπιδοκίμασε τήν ἀπόφαση αὐτή τοῦ Ἰταλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Στό ἄρθρο του ἔγραφε: «Οἱ ἡγέτες τῶν ἐργατῶν δέν εἶναι ἄγγελοι, οὔτε ἅγιοι, οὔτε ἥρωες, ἀλλά ἄνθρωποι, ὅπως ὅλοι. Κάνουν λάθη. Τό κόμμα τούς διορθώνει... Ἄν ὅμως ἐπιμένουν στό λάθος, ἄν γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ λάθους δημιουργεῖται ὁμάδα πού τσαλαπατᾶ ὅλες τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος, ὅλη τήν πειθαρχία τοῦ προλεταριακοῦ στρατοῦ, τότε ἡ διάσπαση εἶναι ἀπαραίτητη. Καί τό κόμμα τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου τῆς Ἰταλίας, ἀπομακρύνοντας ἀπό τίς γραμμές του τούς δεξιούς συνδικαλιστές καί τούς ρεφορμιστές, μπῆκε στό σωστό δρόμο» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 423).

Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας προκάλεσαν τό μανιασμένο μίσος ὅλων τῶν ἀντικομματικῶν ὁμάδων καί ρευμάτων. Στίς ἐπιθέσεις ἐνάντια στό Μπολσεβίκικο κόμμα καί στή συνδιάσκεψη ἑνώθηκαν οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές, οἱ τροτσκιστές, οἱ βπεριοντοφικοί καί οἱ συμφιλιωτιστές. Οἱ ὀπορτουνιστές, στήν προσπάθειά τους νά διασπάσουν τήν ἑνότητα τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, νά ὑπονομεύσουν τή δύναμη τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος, νά τό δια-

λύσουν, ξεσήκωσαν μιά μανιασμένη καμπάνια ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Προσπάθησαν νά σκαρώσουν ἕναν συνασπισμό πάνω σέ λικβινταριστική βάση καί πρόβαλαν τήν ἀπαίτηση τῆς «ἀναδιοργάνωσης» τοῦ κόμματος, πράγμα πού σήμαινε στήν πραγματικότητα διάλυσή του.

῾Ο Λένιν ἔκανε ἀνειρήνευτη πάλη ἐνάντια στούς ἀποστάτες τοῦ μαρξισμοῦ, πού εἶχαν προδόσει τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου. Στίς ἐργασίες του «Μέ ἀνοιχτά χαρτιά», «Οἱ λικβινταριστές ἐνάντια στό κόμμα», «Οἱ λικβινταριστές ἐνάντια στήν ἐπαναστατική μαζική ἀπεργία», «Οἱ ἑνωτικοί», «῾Η κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος», «᾿Απάντηση στούς λικβινταριστές», «Πῶς ὁ Π. Μπ.᾿Αξελρόντ ξεσκεπάζει τούς λικβινταριστές» καί σέ πολλές ἄλλες ἐργασίες ὁ Λένιν ξεσκέπασε ὁλοκληρωτικά τούς λικβινταριστές καί τούς τροτσκιστές πού χρεοκόπησαν πολιτικά καί βρέθηκαν, ὕστερα ἀπό τήν προδοτική τους πολιτική, ἀπομονωμένοι ἀπό τήν ἐργατική τάξη. ῾Ο Λένιν, κοροϊδεύοντας τίς θλιβερές προσπάθειες τῶν τροτσκιστῶν, τῶν λικβινταριστῶν, τῶν βπεριοντοφικῶν νά δημιουργήσουν ἀντιμπολσεβίκικο συνασπισμό, ἔγραφε ὅτι ὁ συνασπισμός τους «ἦταν προκαταβολικά καταδικασμένος σέ ἐπαίσχυντη χρεοκοπία, ἐπειδή δέν στηριζόταν σέ ἀρχές, ἀλλά στήν ὑποκρισία καί στή λογοκοπία» (σελ. 265).

Δέν μπόρεσαν νά συμβιβαστοῦν μέ τή διαγραφή τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό ΣΔΕΚΡ καί οἱ ὀπορτουνιστές τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. ῾Υποστήριζαν τίς συκοφαντικές ἐνέργειες τοῦ Τρότσκι ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας, ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Στό ἄρθρο «῾Ο ἀνώνυμος τῆς «Vorwärts» καί ἡ κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ», στήν «῎Εκθεση στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο σχετικά μέ τήν Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ», στό «Γράμμα πρός τόν γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Χούισμανς» καί στήν μπροσούρα «Σχετικά μέ τή σημερινή κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ» ὁ Λένιν ἔδειξε τήν πραγματική κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ, ξεσκέπασε τούς ψεύτικους ἰσχυρισμούς τοῦ Τρότσκι, ὅτι τάχα ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων στή Ρωσία ἀκολουθοῦσε τούς λικβινταριστές καί μέ βάση συγκεκριμένα στοιχεῖα σχετικά μέ τήν κυκλοφορία τοῦ μπολσεβίκικου καί τοῦ λικβινταριστικοῦ τύπου καί τούς χρηματικούς ἐράνους ἀνάμεσα στούς ἐργάτες γιά τίς ἐφημερίδες τοῦ κόμματος καί τίς ἐφημερίδες τῶν λικβινταριστῶν, ἔβγαλε τό συμπέρασμα ὅτι

οἱ λικβινταριστές «εἶναι ἕνα στρογγυλό μηδενικό μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας» (σελ. 470). Ὁ Λένιν, ἀποκρούοντας τίς ἐχθρικές καί ὠμές ἐπιθέσεις καί τά ξαφνικά χτυπήματα τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν τροτσκιστῶν, ἀπόδειξε ὅτι ἡ VI Πανρωσική συνδιάσκεψη εἶχε πλήρη ἐξουσιοδότηση καί ὅτι οἱ ἀποφάσεις της, πού ἐξασφάλισαν τήν ἀνασυγκρότηση ἑνός πραγματικά μαρξιστικοῦ κόμματος, ἰσχυροῦ χάρη στήν ἑνότητα καί τή συσπείρωση τῶν γραμμῶν του, εἶναι νόμιμες. Ὑπογράμμισε ὅτι κανένα σοσιαλδημοκρατικό κόμμα δέν δημιουργήθηκε χωρίς πάλη ἐνάντια στούς ἀστούς συνοδοιπόρους τοῦ προλεταριάτου, ὅτι τά προλεταριακά κόμματα ἀναπτύσσονται καί δυναμώνουν στήν πάλη ἐνάντια στά ὀπορτουνιστικά ρεύματα καί στίς ὀπορτουνιστικές ὁμάδες, ὅτι ἔτσι ἀκριβῶς καί τό ΣΔΕΚΡ ἀναπτύσσεται καί δυναμώνει στήν πάλη ἐνάντια στά ἀντικομματικά στοιχεῖα.

Τά ἐπαναστατικά γεγονότα πού ξετυλίχτηκαν τήν ἄνοιξη τοῦ 1912 ἐπιβεβαίωσαν τή ζωτικότητα καί τή δύναμη τῶν ἀποφάσεων τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας. Τά συνθήματα πάλης πού πρόβαλε ἡ συνδιάσκεψη υἱοθετήθηκαν ἀπό τό προλεταριάτο καί «χάραξαν τά πρῶτα βήματα τῆς νέας ρωσικῆς ἐπανάστασης», ἔγραφε ὁ Λένιν.

Ὅταν ὁ στρατός ματοκύλησε τούς ἐργάτες στά χρυσορυχεῖα τοῦ Λένα στή Σιβηρία, ἕνα κύμα λαϊκῆς ἀγανάκτησης ἀγκάλιασε τή χώρα. Στή Ρωσία ξέσπασαν μαζικές πολιτικές ἀπεργίες. Στίς ἀπριλιάτικες ἀπεργίες διαμαρτυρίας ἐνάντια στό ματοκύλισμα τοῦ Λένα πῆραν μέρος 300 χιλιάδες περίπου ἐργάτες καί στίς πρωτομαγιάτικες ἀπεργίες ὁ ἀριθμός τῶν ἀπεργῶν ἔφτασε τίς 400 περίπου χιλιάδες. Ἡ οἰκονομική πάλη περιπλεκόταν μέ τήν πολιτική πάλη. Ἡ ἐργατική τάξη ἐνεργοῦσε σάν ἡγεμόνας, σάν πρωτοπόρα τάξη ὅλου τοῦ λαοῦ. Ὁ Λένιν στά ἄρθρα «Οἰκονομική καί πολιτική ἀπεργία» καί «Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος» τόνιζε ὅτι οἱ μαζικές ἐκδηλώσεις τοῦ προλεταριάτου — πολιτικές καί οἰκονομικές ἀπεργίες, διαδηλώσεις — παίζουν μεγάλο ρόλο στήν ὑπεράσπιση τῶν ζωτικῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν λαϊκῶν μαζῶν, καθώς ἐπίσης καί στήν προετοιμασία γιά τίς πιό ἀνώτερες μορφές πάλης — τή γενική ἀπεργία καί τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, συνεπῶς καί γιά τήν πάλη γιά τήν ἐξουσία. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι ἡ ἐργατική τάξη, ἐπιδιώκοντας τήν ἄμεση βελτίωση τῶν συνθηκῶν ζωῆς, ἀνεβαίνει πολιτικά, γίνεται πιό ἱκανή γιά νά πραγματοποιήσει τούς μεγάλους ἀπελευθερωτικούς σκοπούς

της. Ἡ πολιτική καί ἡ οἰκονομική ἀπεργία, ἔγραφε ὁ Λένιν, «ἀλληλοϋποστηρίζονται καί ἀποτελοῦν πηγή δύναμης ἡ μιά γιά τήν ἄλλη. Χωρίς στενή σύνδεση αὐτῶν τῶν μορφῶν ἀπεργίας εἶναι ἀδύνατο νά ὑπάρξει κίνημα πραγματικά πλατύ, μαζικό καί μάλιστα τέτιο πού νά ἀποκτᾶ *παλλαϊκή* σημασία» (σελ. 329).

Ὁ Λένιν, ἀποκαλύπτοντας τήν ἀντικειμενική νομοτέλεια τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, ἀναλύει τίς κοινωνικοοικονομικές καί πολιτικές της αἰτίες, δείχνει ὅτι ἡ ἄνοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν μαζῶν προετοιμάστηκε ἀπό ὅλες τίς συνθῆκες τῆς ζωῆς στή Ρωσία κι' ὅτι οἱ μαζικές ἀπεργίες ἁπλῶς καθόρισαν ὁριστικά τόν ἐρχομό της. Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος τοῦ 1912, ὡς πρός τό χαρακτήρα της καί τίς διαστάσεις τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος, ξεχώριζε ἀπό τήν ἐπαναστατική ἄνοδο τοῦ 1905 μέ τή μεγάλη ὀργανωτικότητά της καί τήν ὑψηλότερη πολιτική συνειδητότητα τοῦ προλεταριάτου. «Τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία — ἔγραφε ὁ Λένιν — ἀνέβηκε σέ ἀνώτερη βαθμίδα. Ἄν τό 1905 τό κίνημα αὐτό εἶχε ἀρχίσει μέ μαζικές ἀπεργίες καί τήν κίνηση τοῦ παπᾶ-Γκαπόν, τό 1912... τό κίνημα ἀρχίζει μέ μαζικές ἀπεργίες καί μέ *τήν ἀναπέταση τῆς δημοκρατικῆς σημαίας!*» (σελ. 363).

Ἡ κατάσταση μέσα στήν ὁποία ὡρίμασε ἡ νέα ἐπαναστατική κρίση στή χώρα ἦταν ἐπίσης διαφορετική σέ σύγκριση μέ τήν κατάσταση τοῦ 1905. Ἡ ἀναζωογόνηση τῆς βιομηχανίας, πού ἄρχισε τό 1910, ὁδήγησε στή διεύρυνση τῆς παραγωγῆς καί στή συγκέντρωσή της, στήν ἀνάπτυξη τῶν καπιταλιστικῶν μονοπωλίων. Σέ σχέση μ' αὐτό μεγάλωνε ἀριθμητικά ἡ ἐργατική τάξη καί, πράγμα πού εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρό, μεγάλωνε καί ἡ συγκέντρωσή της στίς μεγάλες ἐπιχειρήσεις τῆς χώρας. Πάνω ἀπό τό μισό ὅλων τῶν ἐργατῶν δούλευαν σέ ἐπιχειρήσεις πού εἶχαν 500 καί πάνω ἀνθρώπους. Ἡ Ρωσία, ὡς πρός τό βαθμό συγκέντρωσης τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν, ξεπέρασε ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου, μαζί καί τήν Ἀμερική. Οἱ οἰκονομικές καί πολιτικές συνθῆκες ζωῆς τῆς ἐργατικῆς τάξης στή Ρωσία τήν μετάτρεπαν σέ ἀποφασιστική δύναμη τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος ἐνάντια στόν τσαρισμό.

Ἡ ἄνοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, οἱ μαζικές ἀπεργίες τῶν ἐργατῶν τραβοῦσαν στήν πάλη καί τίς ἀγροτικές μάζες. Ἡ κατάσταση στό χωριό ἀναμφισβήτητα ἀπόδειχνε τή χρεοκοπία τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τοῦ Στολίπιν, πού εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τή μαζική καταστροφή τῶν ἀγροτῶν καί τόν

πλουτισμό τῶν κουλάκων. «Ἡ ἀγροτική μεταρύθμιση τοῦ Στολίπιν, ἡ ἀστική αὐτή πολιτική τῶν Πουρισκέβιτς ἐνάντια στό μουζίκο — ἔγραφε ὁ Λένιν — δέν δημιούργησε ὥς τώρα τίποτε τό σταθερό, ἐκτός... ἀπό τή λιμοκτονία 30 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων!» (σελ. 296). Ἡ προσπάθεια τοῦ τσαρισμοῦ ν' ἀμβλύνει τίς ἀντιθέσεις στό χωριό μέ τή μετοίκηση μερικῶν ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν ἀπό τήν εὐρωπαϊκή Ρωσία στή Σιβηρία, χρεοκόπησε. Οἱ ἀγρότες πουλοῦσαν ὅλη τήν περιουσία τους κι' ἔφευγαν στή Σιβηρία, ὕστερα ὅμως ἐπέστρεφαν πίσω κατά μάζες, χάνοντας τά πάντα καί γεμάτοι μίσος. Οἱ ἀντιθέσεις στό χωριό ἔγιναν βαθύτερες κι' ὀξύτερες. Κύριος ἐχθρός τοῦ ἀγρότη παρέμενε, ὅπως καί πρίν, ὁ φεουδάρχης-τσιφλικάς, ἀλλά ταυτόχρονα δυνάμωνε ἡ ἔχθρα ἀνάμεσα στόν κουλάκο καί στή φτωχολογιά. Ὁ Λένιν στά ἄρθρα του «Τρεῖς ἐπερωτήσεις», «Ὁ λιμός», «Ἡ γαιοκτησία στήν εὐρωπαϊκή Ρωσία», «Ἡ οὐσία τοῦ «ἀγροτικοῦ προβλήματος στή Ρωσία»», «Τό πρόβλημα τῆς μετοίκησης», «Σύγκριση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ Στολίπιν μέ τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων», κάνει βαθιά ἀνάλυση τῶν ἰδιομορφιῶν τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος στή Ρωσία. Ὑπογραμμίζει ὅτι πραγματική πάλη ἐνάντια στό λιμό καί στή φτώχια εἶναι ἀδύνατο νά γίνει ἄν δέν ἐξαλειφθεῖ ἡ στενότητα γῆς τῶν ἀγροτῶν, ἄν δέν δημευθεῖ ἡ τσιφλικάδικη γῆ, ἄν δέν ἀνατραπεῖ ἡ τσαρική μοναρχία, ἄν δέν γίνει ἐπανάσταση. Ὁ Λένιν δείχνει ὅτι ἡ ἀγροτιά ἀρχίζει ὅλο καί πιό πολύ νά καταλαβαίνει πώς δέν ὑπάρχει καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἄλλη διέξοδος, ἀπό τήν πάλη μαζί μέ τό προλεταριάτο γιά τήν ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας, γιά τή γῆ.

Οἱ ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν δέν μποροῦσαν νά μήν ἔχουν τήν ἐπίδρασή τους καί στό στρατό. Ἔγινε ἐξέγερση τῶν στρατιωτῶν στό Τουρκεστάν, ἑτοιμάζονταν ἐξεγέρσεις τῶν ναυτῶν, πού ὅμως τίς πρόλαβαν, κάνοντας συλλήψεις, στούς στόλους τῆς Βαλτικῆς καί τῆς Μαύρης θάλασσας. Ὁ Λένιν, ἐκτιμώντας ὅλα αὐτά τά γεγονότα, τόνιζε ὅτι αὐτά μαρτυροῦν πώς οἱ ἐπαναστατικές διαθέσεις τῶν μαζῶν πέρασαν στήν ἐπαναστατική ἄνοδο.

Λόγω τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου καί τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος μεγάλωσε σημαντικά ὁ ρόλος τοῦ κόμματος. Ὁ Λένιν διευκρίνιζε ὅτι τό ἐπαναστατικό κόμμα τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ ἀποφασιστική δύναμη στό ἔργο τῆς προετοιμασίας τῆς ἐπερχόμενης ἐπανάστασης καί τῆς κατά-

κτησης τῆς ἐλευθερίας γιά ὅλο τό λαό. Τό ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι «νά ἑτοιμάζει τό στρατό τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐπανάστασης παντοῦ καί πάντοτε, σέ ὅλες τίς μορφές δουλιᾶς, σέ ὅλα τά πεδία δράσης, ὅποιες κι' ἄν εἶναι οἱ στροφές στίς ὁποῖες μᾶς καταδικάζει ἡ νίκη τῆς ἀντίδρασης, ἡ προδοσία τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἤ ἡ παράταση τῆς κρίσης κτλ.» (σελ. 260).

Ἰσχυρό ἰδεολογικό ὅπλο στά χέρια τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος στό ἔργο τῆς ἑδραίωσης τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί τῆς ἐξάπλωσης τῆς ἐπιροῆς τοῦ κόμματος στίς μάζες ἦταν ἡ μαζική καθημερινή μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Πράβντα», πού ἱδρύθηκε σύμφωνα μέ τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας καί μέ πρωτοβουλία τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης. Τό πρῶτο φύλλο τῆς «Πράβντα» βγῆκε στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1912 στήν Πετρούπολη. Ἡ «Πράβντα» ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν ἱστορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ὁ Λένιν ἐκτιμοῦσε πολύ τή συνειδητότητα, τή δραστηριότητα καί τή συνοχή τῶν ρώσων ἐργατῶν, πού δημιούργησαν μέ δικά τους μέσα τή νόμιμη μαζική μπολσεβίκικη ἐφημερίδα. «Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, ὀργανώνοντας τήν ἔκδοση μιᾶς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας — ἔγραφε ὁ Λένιν στό ἄρθρο «Τά ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς» — ἔκαναν ἕνα μεγάλο, μποροῦμε νά ποῦμε χωρίς ὑπερβολή, ἱστορικό ἔργο» (σελ. 441). Ἡ «Πράβντα» ἦταν πάρα πολύ ἀγαπητή στούς ἐργάτες. Οἱ ἐργάτες σ' αὐτήν ἔβλεπαν τή δική τους, τήν ἀγαπημένη τους ἐφημερίδα, τόν ὑπερασπιστή τῶν συμφερόντων τους καί ἐκφράζανε τήν ἀνεπιφύλακτη προθυμία τους νά τήν ὑποστηρίξουν.

Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε καθημερινά τήν «Πράβντα», ἀλληλογραφοῦσε τακτικά μέ τή Συντακτική ἐπιτροπή, ἀποκάλυπτε τίς ἀδυναμίες, ἔδινε συγκεκριμένες ὁδηγίες γιά τή βελτίωση τῆς δουλιᾶς της, προσπαθοῦσε νά πετύχει ὥστε ἡ ἐφημερίδα νά ἔχει μαχητικό ἐπαναστατικό πνεῦμα. Ὁ Λένιν συγκέντρωνε γύρω ἀπό τήν «Πράβντα» τίς καλύτερες φιλολογικές δυνάμεις τοῦ κόμματος κι' ἐπιδίωκε ἐπίμονα νά κυκλοφορεῖ ἔγκαιρα ἡ ἐφημερίδα μέσα στούς ἐργάτες. Ὁ Λένιν, γιά νά εἶναι πιό κοντά στή Ρωσία, γιά νά κατευθύνει τή δράση τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί νά καθοδηγεῖ τήν ἐφημερίδα, στά μέσα τοῦ Ἰούνη 1912 μετακομίζει ἀπό τό Παρίσι στήν Κρακοβία. Ἀπό δῶ, σχεδόν καθημερινά, ἔγραφε γιά τήν «Πράβντα». Τά ἄρθρα του, γραμμένα ἁπλά καί κατανοητά, ἀποκάλυπταν τήν οὐσία τῆς διδασκαλίας τοῦ Μάρξ, τό ρόλο τῆς θεωρίας τοῦ μαρξι-

σμοῦ, ἐξηγοῦσαν τί σημασία εἶχε ἡ ὀργάνωση καί ἡ συσπείρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης γιά τήν ἐπιτυχία τῆς πάλης της, ἐμπνέανε τήν πίστη στή νίκη τῆς ἐπερχόμενης ἐπανάστασης, διαπαιδαγωγοῦσαν δεκάδες χιλιάδες ἐργάτες στό πνεῦμα τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ.

Μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν ἡ «Πράβντα» ἔκανε ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές, ξεσκέπαζε τόν προδοτικό τους ρόλο στό ἐργατικό κίνημα. Βρισκόταν στό κέντρο τῆς πάλης γιά τήν πραγματική ἑνότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά τήν ἀνασυγκρότηση ἑνός μαζικοῦ προλεταριακοῦ κόμματος, γιά τήν ὁλόπλευρη προπαρασκευή τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν ἀπό τίς σελίδες τῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας ἔκανε ἔντονη καί τεκμηριωμένη πάλη ἀρχῶν γιά τήν καθαρότητα τῶν ἰδεῶν τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. «Ἡ ἑνότητα εἶναι μεγάλη ὑπόθεση καί μεγάλο σύνθημα! — ἔγραφε. —Ἡ ἐργατική ὑπόθεση ὅμως ἔχει ἀνάγκη ἀπό τήν *ἑνότητα τῶν μαρξιστῶν* κι' ὄχι ἀπό τήν ἑνότητα τῶν μαρξιστῶν μέ τούς ἐχθρούς καί τούς διαστρεβλωτές τοῦ μαρξισμοῦ» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός σελ. 211). Ἡ «Πράβντα» ἦταν ὁ σημαιοφόρος τῶν ἰδεῶν τοῦ μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ, ὀξύ ἰδεολογικό ὅπλο στήν πάλη γιά τήν ἑνότητα τῶν γραμμῶν τοῦ μαζικοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Συνέχισε καί ἀνάπτυξε τίς ἐπεξεργασμένες ἀπό τόν Λένιν στήν περίοδο τῆς «Ἴσκρα» μαχητικές παραδόσεις τοῦ κομματικοῦ τύπου, βρισκόταν στό κέντρο τῆς πάλης γιά τήν κομματικότητα.

Ὁ Λένιν, δίνοντας σπουδαιότατη σημασία στήν ἔντυπη προπαγάνδα, δίδασκε τό κόμμα νά ἐκτιμᾶ πολύ τόν ἐργατικό τύπο, νά παρακολουθεῖ προσεκτικά τήν ἀνάπτυξή του, τήν ἑδραίωση τοῦ κύρους τοῦ τύπου στό ἐργατικό περιβάλλον, τήν ἀποκατάσταση στενῶν δεσμῶν τῶν μπολσεβίκικων ἐφημερίδων μέ τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργατῶν. Τόνιζε ὅτι ὁ τύπος ἔχει νά παίξει τεράστιο ρόλο στήν ὀργάνωση καί τήν κινητοποίηση τῶν μαζῶν, στήν κομμουνιστική διαπαιδαγώγηση τοῦ λαοῦ. Μέ τήν «Πράβντα» ἀναπτύχθηκε μιά ὁλόκληρη γενιά ἐπαναστατῶν ἐργατῶν, πού ἔπαιξαν ἀποφασιστικό ρόλο στήν προπαρασκευή καί τή διεξαγωγή τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Οἱ παραδόσεις τῆς «Πράβντα» ἀναπτύχθηκαν παραπέρα στίς νέες ἱστορικές συνθῆκες, στίς συνθῆκες τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τοῦ κομμουνισμοῦ. Καί ἀποτελοῦν ὑπόδειγμα γιά ὅλο τόν πρωτοπόρο, κομμουνιστικό, ἐπαναστατικό τύπο τοῦ κόσμου.

Σημαντικό μέρος στόν τόμο κατέχουν τά ἄρθρα τοῦ Λένιν τά σχετικά μέ τά ζητήματα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας γιά τήν IV Κρατική δούμα. Στίς ἐργασίες «Ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα», «Θεμελιακά ζητήματα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας», «Τό ἐκλογικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ», «Ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Δούμα καί τά καθήκοντα τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας», «Ἡ σημασία τῶν ἐκλογῶν στήν Πετρούπολη» καθόρισε τήν τακτική τοῦ κόμματος στήν ἐκλογική καμπάνια, ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη τῆς ἀνεξάρτητης καθόδου στίς ἐκλογές κάτω ἀπό τά ἐπαναστατικά συνθήματα πού εἶχε προβάλει ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας.

Στήν πορεία τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας οἱ μπολσεβίκοι δυνάμωσαν τήν πάλη ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές, πού προσπαθοῦσαν νά ἀναθεωρήσουν τή μαρξιστική θεωρία καί τακτική, νά «κουτσουρέψουν» τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος. Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τόν ἀναθεωρητισμό αὐτῆς τῆς περιόδου «σάν δειλή καί συγκαλυμμένη ἀπάρνηση, πού συχνά γιά τή δικαιολόγησή της ἀναφέρονται «πρακτικοί» κυρίως ἤ καλύτερα δῆθεν πρακτικοί λόγοι» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 74), τόνιζε ὅτι οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά χρησιμοποιήσουν τήν ἐκλογική καμπάνια γιά τό ξεσκέπασμα τῶν ἀναθεωρητῶν καί τήν ὑπεράσπιση τῶν θεωρητικῶν βάσεων τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ.

Ὁ Λένιν ἔδινε μεγάλη σημασία στή σωστή ἐφαρμογή κατά τήν ἐκλογική καμπάνια τῆς τακτικῆς τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ», τῆς τακτικῆς τῶν προσωρινῶν συμφωνιῶν μέ τούς τρουντοβίκους, τούς ἐσέρους καί τούς «λαϊκούς σοσιαλιστές», τακτικῆς πού προβλήθηκε καί ἐφαρμόστηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους ἐπανειλημένα στήν περίοδο τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας γιά τίς Κρατικές δοῦμες. Μέ τήν ἐφαρμογή τῆς τακτικῆς τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ» οἱ μπολσεβίκοι ἔβαζαν τό καθῆκον νά ἀπαλλαγοῦν τά δημοκρατικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ καί τῆς πόλης ἀπό τήν ἐπιροή τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. «Τό ζήτημα ὅμως τοῦ ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ — ἔγραφε ὁ Λένιν — εἶναι ἐνδιαφέρον καί σοβαρό ζήτημα ἀρχῶν... «Νά ὑποχρεώσουμε» τήν πιό πολυπληθή δημοκρατική μάζα τῆς χώρας (τήν ἀγροτιά καί τά συγγενικά μή ἀγροτικά στρώματα τῆς μικροαστικῆς τάξης) «νά ἐκλέξει ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς μαρξιστές», νά ἀκολουθήσουμε γραμμή «κοινῆς δράσης» τῶν ἐργατῶν καί τῆς ἀγροτικῆς δημοκρατίας καί ἐνάντια στό παλιό καθεστώς καί ἐνάντια στήν ἀμφιταλαντευόμενη, ἀντεπαναστατική φιλελεύθερη ἀστική τάξη, νά ποιά εἶναι ἡ βάση καί ἡ οὐ-

σία τῆς τακτικῆς τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ»» (σελ. 94). Ὁ Λένιν, ὑπερασπίζοντας τήν ἰδέα τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ» ἀπό τίς ἐπιθέσεις τῶν λικβινταριστῶν, στηρίχτηκε σέ μιά σειρά ὑποδείξεις τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς, πού στήν ἐπαναστατική τους δράση ἐφάρμοσαν πολλές φορές τήν τακτική τῶν προσωρινῶν συμφωνιῶν καί ἔπαιρναν μέρος σέ συνασπισμούς μέ τή μικροαστική δημοκρατία, γιά κοινή δράση κατά τῆς ἀντίδρασης. Ὅταν οἱ λικβινταριστές ἀπόκρουσαν τόν «ἀριστερό συνασπισμό», ὁ Λένιν τό ὀνόμασε αὐτό προδοσία τῆς ὑπόθεσης τῆς δημοκρατίας. Τόνισε ὅτι ἡ τακτική τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ» εἶναι ὑποχρεωτική γιά κάθε ἐργατικό κόμμα σέ κάθε ἀστικοδημοκρατικό κίνημα, ὅτι ὅλες οἱ ἐπιτυχίες τῶν δημοκρατικῶν, ἀπελευθερωτικῶν κινημάτων συνδέονταν πάντα μέ τή σωστή ἐφαρμογή τῆς τακτικῆς τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ». Ἡ τακτική αὐτή τῶν μπολσεβίκων ἔχει μεγάλη διεθνή σημασία. Διδάσκει τά κομμουνιστικά καί ἐργατικά κόμματα νά ἐφαρμόζουν ἐπιδέξια καί ἀπό θέσεις ἀρχῶν τήν τακτική τῶν συμφωνιῶν μέ ἄλλα κόμματα καί ὀργανώσεις πρός τό συμφέρον τοῦ δυναμώματος τῶν θέσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης, πρός τό συμφέρον τῆς συσπείρωσης ὅλων τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων στήν πάλη γιά τή δημοκρατία καί τό σοσιαλισμό.

Οἱ μπολσεβίκοι θεωροῦσαν σάν κύριο καθῆκον τοῦ κόμματος στίς ἐκλογές, καθώς ἐπίσης καί τῆς μελλοντικῆς κομματικῆς ὁμάδας μέσα στήν ἴδια τή Δούμα, τή σοσιαλιστική προπαγάνδα καί τήν ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό κόμμα μας, τόνιζε ὁ Λένιν, δέν πηγαίνει στή Δούμα γιά νά παίξει ἐκεῖ «τίς μεταρυθμίσεις», ἀλλά γιά νά καλέσει ἀπό τό βῆμα τῆς Δούμας τίς μάζες στήν πάλη, νά ἐξηγεῖ τή διδασκαλία τοῦ σοσιαλισμοῦ, νά ξεσκεπάζει κάθε ἀπάτη τῆς κυβέρνησης καί τῶν φιλελευθέρων, νά ἀποκαλύπτει τίς μοναρχικές προκαταλήψεις τῶν καθυστερημένων στρωμάτων τοῦ λαοῦ καί τίς ταξικές ρίζες τῶν ἀστικῶν κομμάτων, πηγαίνει στή Δούμα γιά νά ἑτοιμάσει τό στρατό τῶν συνειδητῶν ἀγωνιστῶν τῆς νέας ρωσικῆς ἐπανάστασης.

Ὁ Λένιν δίνει μεγάλη σημασία στήν ἐξήγηση τῆς οὐσίας τῶν διαφόρων πολιτικῶν κομμάτων πού ἔπαιρναν μέρος στήν ἐκλογική καμπάνια. Στά ἄρθρα του «Ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα», «Οἱ τρουντοβίκοι καί ἡ ἐργατική δημοκρατία», «Τά πολιτικά κόμματα στήν πενταετία τῆς τρίτης Δούμας», «Τά πολιτικά κόμματα στή Ρωσία» καί σέ ἄλλα,

ὁ Λένιν δίνει χαρακτηρισμό τῶν πολιτικῶν κομμάτων πού ὑποκριτικά ἔπαιζαν τό ρόλο τῆς ἀντιπολίτευσης, ξεσκεπάζει τά δεξιά κόμματα τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν καί τῶν ὀχτωβριστῶν, ἀποκαλύπτει τήν ἀντεπαναστατικότητα τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, κύριου κόμματος τῆς ρωσικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Ὁ Λένιν, δείχνοντας τό μικροαστικό πρόσωπο τῶν ναροντνικιστικῶν κομμάτων, δηλ. τῶν ἐσέρων, τῶν τρουντοβίκων, τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» καί τίς ταλαντεύσεις τους ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἔβαλε τό καθῆκον τῆς ἀπόσπασης τῶν μικροαστῶν δημοκρατῶν ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων, τῆς συσπείρωσης τοῦ στρατοπέδου τῆς δημοκρατίας καί ἐνάντια στούς δεξιούς καί ἐνάντια στούς καντέτους.

Ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας χρησιμοποιήθηκε ἀπό τό Μπολσεβίκικο κόμμα γιά τό δυνάμωμα τῆς ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς στίς μάζες. Στίς δύσκολες συνθῆκες τοῦ τσαρισμοῦ οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν δύσκολη, καθημερινή δουλιά γιά τή συγκέντρωση τῶν δυνάμεων τῆς ἐπανάστασης.

Ὁ Λένιν παρακολουθοῦσε προσωπικά τίς ἐπιτυχίες τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ὁ Λένιν, χαιρετίζοντας τήν ἐπανάσταση στήν Κίνα, στό ἄρθρο του «Ἡ δημοκρατία καί ὁ ναροντνικισμός στήν Κίνα» ἔδειξε τόν ἀναπόφευκτο ἱστορικά δρόμο ἀνάπτυξης τῆς κινεζικῆς ἐπανάστασης. Ὁ κινεζικός λαός, ἔγραφε ὁ Λένιν, «ξέρει ὄχι μόνο νά θρηνεῖ γιά τή μακραίωνη σκλαβιά του, ὄχι μόνο νά ὀνειροπολεῖ ἐλευθερία καί ἰσότητα, ἀλλά καί νά *ἀγωνίζεται* ἐνάντια στούς προαιώνιους καταπιεστές τῆς Κίνας» (σελ. 415). Ὁ Λένιν, σημειώνοντας τόν οὐτοπισμό καί τή σφαλερότητα ὁρισμένων απόψεων τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς Κίνας, ἐπαναστάτη-δημοκράτη Σούν Γιάτ-σέν, ἐκτιμοῦσε πάρα πολύ τόν εἰλικρινή, μαχητικό, λαοκρατικό δημοκρατισμό του, τή θερμή συμπάθειά του πρός τούς ἐργαζόμενους καί ἐκμεταλλευόμενους, τήν πίστη στό δίκαιο καί τή δύναμή τους. Ὁ Λένιν ἔκφρασε τήν πεποίθηση ὅτι καμιά δύναμη στόν κόσμο δέν θά ἐξαφανίσει ἀπό τό πρόσωπο τῆς γῆς τόν ἡρωικό δημοκρατισμό τῶν λαϊκῶν μαζῶν τῆς Κίνας.

Ὁ Λένιν, ἐξετάζοντας τό ζήτημα τοῦ συσχετισμοῦ τῶν κινητήριων δυνάμεων τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν ἐπαναστάσεων στήν Ἀσία, τόνιζε ὅτι σπουδαιότατη δύναμη στό ἔργο τῆς κατάκτησης καί τῆς ὑπεράσπισης τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς πραγματοποίησης βαθιῶν δημοκρατικῶν ἀλλαγῶν, εἶναι

ή συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά. Παράλληλα, τόνιζε τόν ορισμένο ρόλο τῆς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης, πού, παρά τό ὅτι εἶναι ἀσταθής καί εἶναι ἱκανή νά προδόσει, μπορεῖ νά πάρει μέρος στό στρατόπεδο τῆς δημοκρατίας γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς χώρας ἀπό τήν ἀποικιοκρατία. Ἡ ὑπόδειξη αὐτή τοῦ Λένιν ἔχει μεγάλη σημασία καί στίς σημερινές συνθῆκες, ὅταν ἡ ἐθνική ἀστική τάξη τῶν ἀποικιακῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν, πού δέν συνδέεται μέ τούς ἰμπεριαλιστικούς κύκλους, ἀντικειμενικά ἐνδιαφέρεται γιά τήν πραγματοποίηση τῶν βασικῶν καθηκόντων τῆς ἀντιιμπεριαλιστικῆς, ἀντιφεουδαρχικῆς ἐπανάστασης καί γι' αὐτό διατηρεῖ τήν ἱκανότητα συμμετοχῆς στήν ἐπαναστατική πάλη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό καί στή φεουδαρχία.

Ὁ κινεζικός λαός, ἀφυπνισμένος ἀπό τή ρωσική ἐπανάσταση, ἦταν στίς πρῶτες γραμμές τοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος στήν Ἀσία. Ἡ λαϊκή ἐπανάσταση πού νίκησε στήν Κίνα ὕστερα ἀπό τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο κατάφερε συντριπτικό χτύπημα στίς θέσεις τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στήν Ἀσία, ἔδοσε καινούργια ἰσχυρή ὤθηση στό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα, εἶχε τεράστια ἐπίδραση στούς λαούς, ἰδιαίτερα στούς λαούς τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καί τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς.

Στόν τόμο αὐτό δημοσιεύεται τό θαυμάσιο ἄρθρο τοῦ Λένιν «Στή μνήμη τοῦ Χέρτσεν», πού ἔχει μεγάλη θεωρητική καί ἱστορική σημασία. Ὁ Λένιν στό ἄρθρο αὐτό ξεχωρίζει τρεῖς περιόδους στήν ἱστορία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. Ἡ πρώτη γενιά πού ἔδρασε στή ρωσική ἐπανάσταση — γράφει — ἦταν οἱ εὐγενεῖς καί οἱ τσιφλικάδες, οἱ δεκεμβριστές καί ὁ Χέρτσεν. «Ἦταν στενός ὁ κύκλος τῶν ἐπαναστατῶν αὐτῶν. Βρισκόταν πάρα πολύ μακριά ἀπό τό λαό. Μά τό ἔργο τους δέν χάθηκε. Οἱ δεκεμβριστές ἀφύπνισαν τόν Χέρτσεν. Ὁ Χέρτσεν ἀνάπτυξε ἐπαναστατική ζύμωση», πού τήν υἱοθέτησαν, τήν πλάτυναν καί τή δυνάμωσαν οἱ ἐπαναστάτες-ραζνοτσίντσι*, ἀρχίζοντας ἀπό τόν Τσερνισέβσκι καί τελειώνοντας στούς ἥρωες τῆς «Ναρόντναγια Βόλια». Στή θέση τους ἦρθε τό προλεταριάτο, ἡ μόνη ὥς τό τέλος ἐπαναστατική τάξη, πού μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῶν μαζῶν καί πού γιά πρώτη φορά ξεσήκωσε στήν ἀνοιχτή ἐπαναστατική πάλη ἑκατομμύρια ἀγρότες.

---

* — ραζνοτσίντσι — διανοούμενοι ἀπό τή φιλελεύθερη καί δημοκρατική ἀστική τάξη πού δέν ἀνῆκαν στούς εὐγενεῖς. *Σημ. μετ.*

Ὁ Λένιν χαρακτηρίζει τόν Χέρτσεν σάν ἕναν ἀπό τούς πρώτους ρώσους ἐπαναστάτες δημοκράτες «πού ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν προετοιμασία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης». Γράφει ὅτι εἶναι ἐπιφανής στοχαστής πού πλησίασε πάρα πολύ κοντά στό διαλεκτικό ὑλισμό καί σταμάτησε μπροστά στόν ἱστορικό ὑλισμό. Ὁ Λένιν ἐκτίμησε πολύ τή φιλολογική, δημοσιολογική καί ἐκδοτική δράση τοῦ Χέρτσεν, πού ἵδρυσε στό Λονδίνο ρωσικό τυπογραφεῖο καί δημιούργησε τόν ἐλεύθερο ρωσικό τύπο στό ἐξωτερικό.

Ὁ Λένιν, κάνοντας κριτική στά λάθη καί τόν οὐτοπιστικό χαρακτήρα τῆς σοσιαλιστικῆς διδασκαλίας τοῦ Χέρτσεν, ἔγραφε ὅτι στίς συνθῆκες τῆς δουλοπάροικης Ρωσίας τοῦ πρώτου μισοῦ τοῦ 19ου αἰώνα ὁ Χέρτσεν δέν μπόρεσε νά δεῖ τήν ἐργατική τάξη, δέν μπόρεσε νά καταλάβει τόν ἱστορικό της ρόλο. Μά παρόλα αὐτά, στό τέλος τῆς ζωῆς του «ἔστρεψε τά βλέμματά του... πρός τή *Διεθνή*, πρός τή Διεθνή ἐκείνη πού καθοδηγοῦσε ὁ Μάρξ».

* * *

Στόν τόμο αὐτό δημοσιεύεται ἡ «Πρόταση γιά τό καταστατικό τῆς Ὀργάνωσης τοῦ Ἐξωτερικοῦ» στή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκικων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ στό Παρίσι, πού γιά πρώτη φορά συμπεριλαβαίνεται στά Ἅπαντα.

Στό κεφάλαιο «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» δημοσιεύεται ἕνας μεγάλος ἀριθμός ντοκουμέντων τοῦ Λένιν πού συνδέονται μέ τήν προετοιμασία καί τή διεξαγωγή τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ. Σ' αὐτά ὑπάγονται: οἱ «Θέσεις τῆς εἰσήγησης γιά τήν κατάσταση τοῦ κόμματος στή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκικων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ», ἡ «Περίληψη τῆς εἰσήγησης γιά τήν πολιτική κατάσταση» (δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά), ἡ παρατήρηση σχετικά μέ τό σχέδιο ἀπόφασης «Γιά τή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή σύγκλησης τῆς συνδιάσκεψης», ἡ «Περίληψη τοῦ λόγου γιά τήν ἀνακήρυξη τῆς συνδιάσκεψης», τό «Σχέδιο τροποποιήσεων στό ὀργανωτικό καταστατικό τοῦ κόμματος», οἱ παρατηρήσεις σχετικά μέ τό σχέδιο ἀπόφασης «Γιά τό χαρακτήρα καί τίς ὀργανωτικές μορφές τῆς κομματικῆς δουλιᾶς» καί τό ὑλικό σχετικά μέ τήν ἀπόφαση γιά τήν «καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος».

Τά ντοκουμέντα αὐτά, μαζί μέ τά βασικά ὑλικά τοῦ τόμου χαρακτηρίζουν ὁλοκάθαρα τήν τεράστια δουλιά τοῦ Λένιν

γιά τήν προετοιμασία τῆς συνδιάσκεψης, τόν καθοδηγητικό του ρόλο στή διεξαγωγή της, τήν ἀνειρήνευτη καί ἀκούραστη πάλη του γιά τήν ἀνασυγκρότηση καί τό δυνάμωμα τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος νέου τύπου καί παρουσιάζουν μεγάλο ἐνδιαφέρον γιά τή μελέτη τῶν ἐργασιῶν τῆς συνδιάσκεψης.

Γιά πρώτη φορά στά Ἅπαντα δημοσιεύεται ἐπίσης τό σχέδιο τῆς διάλεξης «Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου», πού τό περιεχόμενό του συμπίπτει μέ τίς βασικές θέσεις τοῦ ἄρθρου «Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος».

Τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

Η ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Πρίν ἀπό δυό χρόνια, ἀπό τίς στῆλες τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ τύπου, γινόταν συχνά λόγος γιά τήν «κρίση ἑνότητας» τοῦ κόμματος*. Ἡ διάλυση καί ἡ ἀποσύνθεση τῆς ἀντεπαναστατικῆς περιόδου προκάλεσαν νέες ἀνακατατάξεις καί διασπάσεις, νέα ὄξυνση τῆς πάλης στό ἐξωτερικό καί δέν ἦταν λίγοι οἱ ὀλιγόπιστοι καί οἱ ἄνθρωποι μέ ἀδύνατα νεῦρα πού ἔχασαν τό ἠθικό τους, βλέποντας τήν ἄσχημη ἐσωτερική κατάσταση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος. Τώρα, μέ τή συγκρότηση τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς (ΡΟΕ) [1], ἀρχίζει ὁλοφάνερα, ἄν ὄχι τό τέλος τῆς κρίσης τοῦ κόμματος, πάντως ὅμως μιά καινούργια καί ἀποφασιστική στροφή πρός τό καλύτερο στήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος. Γι' αὐτό θά εἶναι ἐπίκαιρη ἡ προσπάθεια νά ρίξουμε μιά γενική ματιά στό στάδιο τῆς ἐσωκομματικῆς ἐξέλιξης πού πέρασε καί στίς προοπτικές τοῦ ἄμεσου μέλλοντος.

Ἡ ἐπανάσταση ἄφησε πίσω της τό ΣΔΕΚΡ μέ τή μορφή τριῶν ξεχωριστῶν, αὐτόνομων, ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων καί δυό ὁμάδων τῆς Ρωσίας μέ τή στενή σημασία τῆς λέξης. Ἡ πλουσιότατη σέ γεγονότα πεῖρα τοῦ 1905, 1906, 1907 ἀπόδειξε ὅτι οἱ δυό αὐτές ὁμάδες ἔχουν βαθιές ρίζες στίς τάσεις ἀνάπτυξης τοῦ προλεταριάτου, στίς συνθῆκες τῆς ζωῆς του σέ μιά ὁρισμένη ἐποχή τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἀντεπανάσταση μᾶς ἅρπαξε ἀπό τό βουνό, ὅπου εἴχαμε ἀνεβεῖ ἀρκετά ψηλά καί μᾶς ἔριξε πάλι στήν κοιλάδα. Τό προλεταριάτο ἦταν ὑποχρεωμένο νά ἀνασυγκροτήσει τίς γραμμές του καί νά συγκεντρώσει ξανά τίς δυνάμεις του σέ στιγμές πού λειτουργοῦσαν οἱ κρεμάλες τοῦ Στολίπιν καί ἀκούγονταν οἱ ἱερεμιάδες τῶν βεχιστῶν.

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 256-311. *Ἡ Σύντ.*

Οἱ καινούργιες συνθῆκες προκάλεσαν καινούργια ἀνακατάταξη τῶν τάσεων στούς κόλπους τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Καί ἀπό τίς δυό καινούργιες ὁμάδες ἄρχισαν νά ἀποχωρίζονται — κάτω ἀπό τή βαριά πίεση τῆς ἐποχῆς τῶν διώξεων — τά πιό ἀσταθῆ σοσιαλδημοκρατικά στοιχεῖα, οἱ κάθε λογῆς *ἀστοί συνοδοιπόροι* τοῦ προλεταριάτου. Δυό ρεύματα ἐκφράσανε μέ τόν πιό ξεκάθαρο τρόπο τήν *ἀποχώρηση* αὐτή ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία: ὁ λικβινταρισμός καί ὁ ὀτζοβισμός [2]. Κι' αὐτά προκάλεσαν ἀναπόφευκτα τήν τάση προσέγγισης τῶν βασικῶν πυρήνων τῶν δυό ὁμάδων πού ἔμεναν πιστοί στό μαρξισμό. Αὐτή ἦταν ἡ κατάσταση πού γέννησε τήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη 1910. Ἡ ὁλομέλεια αὐτή ἀποτέλεσε τήν ἀφετηρία τῶν σύν καί τῶν πλήν, τῶν βημάτων πρός τά μπρός καί τῶν ταλαντεύσεων πρός τά πίσω στήν παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος [3].

Ὑπάρχουν πολλοί πού δέν κατάλαβαν ὥς τώρα καλά τήν ἀδιαμφισβήτητη ἰδεολογική ὑπηρεσία τοῦ ἔργου πού πραγματοποίησε ἡ ὁλομέλεια καί τό τεράστιο «συμφιλιωτιστικό» λάθος πού ἔκανε. Κι' ἄν δέν τό καταλάβει κανείς αὐτό, δέν μπορεῖ νά καταλάβει ἀπολύτως τίποτε καί ἀπό τή σημερινή κατάσταση τοῦ κόμματος. Γι' αὐτό πρέπει νά ἀσχοληθοῦμε γιά μιά ἀκόμη φορά μέ τή διευκρίνιση τῆς ἀφετηρίας τῆς τωρινῆς κρίσης.

Ἡ παρακάτω περικοπή ἀπό τό ἄρθρο ἑνός «συμφιλιωτιστῆ», πού γράφτηκε λίγο πρίν ἀπό τήν ὁλομέλεια καί δημοσιεύτηκε ἀμέσως μετά τήν ὁλομέλεια, μπορεῖ νά βοηθήσει σ' αὐτή τή διευκρίνιση περισσότερο ἀπ' ὅ,τι θά βοηθήσουν οἱ ἀτέλειωτοι συλλογισμοί ἤ οἱ περικοπές ἀπό τά πιό αὐθεντικά καί τά πιό πολυάριθμα «ντοκουμέντα». Ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ «συμφιλιωτισμοῦ», τάσης πού εἶχε ἐπικρατήσει στήν ὁλομέλεια, ὁ μπουντιστής σ. Ἰόνοφ, στό ἄρθρο του: «Εἶναι ἄραγε δυνατή ἡ ἑνότητα τοῦ κόμματος;», πού δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 1 τοῦ «Ντισκουσσιόννι Λιστόκ» [4] (19 τοῦ Μάρτη 1910· στή σελ. 6 ὑπάρχει ἡ παρατήρηση τῆς σύνταξης: «τό ἄρθρο γράφτηκε πρίν ἀπό τήν ὁλομέλεια») ἔγραφε τά παρακάτω:

«Ὅσο ἐπιζήμιοι κι' ἄν ἦταν γιά τό κόμμα ὁ ὀτζοβισμός καί ὁ λικβινταρισμός αὐτοί καθαυτοί, ἡ εὐεργετική τους ἐπίδραση πάνω στίς ὁμάδες (πρόκειται γιά τίς ὁμάδες τῶν μενσεβίκων καί τῶν μπολσεβίκων) εἶναι, ὅπως φαίνεται, ἀναμφισβήτητη. Ἡ παθολογία γνωρίζει δυό εἰδῶν ἀποστήματα: κακοήθη καί καλοήθη. Τά καλοήθη ἀποστήματα θεωροῦνται

ἀρρώστια ὠφέλιμη γιά τόν ὀργανισμό. Στήν πορεία τῆς ἀνάπτυξής τους τραβᾶνε ἀπό ὅλο τόν ὀργανισμό κάθε εἴδους ἐπιβλαβῆ στοιχεῖα κι' ἔτσι βοηθᾶνε στήν ἐξυγίανσή του. Νομίζω πώς τέτιο ἀκριβῶς ρόλο ἔπαιξε ὁ λικβινταρισμός γιά τό μενσεβικισμό καί ὁ ὀτζοβισμός-οὐλτιματισμός γιά τόν μπολσεβικισμό».

Νά ποιά ἐκτίμηση τοῦ ζητήματος ἔκανε ἕνας «συμφιλιωτιστής» στή διάρκεια τῆς ὁλομέλειας, ἐκτίμηση πού ἀπόδοσε μέ *ἀκρίβεια* τήν ψυχολογία καί τίς ἰδέες τοῦ συμφιλιωτισμοῦ, ὁ ὁποῖος θριάμβευσε στήν ὁλομέλεια. Στήν περικοπή πού παραθέσαμε ἡ βασική ἰδέα εἶναι σωστή, χίλιες φορές σωστή, καί ἀκριβῶς ἐπειδή εἶναι σωστή, οἱ μπολσεβίκοι (πού πρίν ἀκόμη ἀπό τήν ὁλομέλεια εἶχαν ἀναπτύξει μιά δραστήρια πάλη καί ἐνάντια στό λικβινταρισμό καί ἐνάντια στόν ὀτζοβισμό) *δέν μποροῦσαν* στήν ὁλομέλεια νά ξεκόψουν ἀπό τούς συμφιλιωτιστές. Δέν μποροῦσαν γιατί στή βασική ἰδέα ὑπῆρχε ὁμοφωνία· ἡ διαφορά ἀφοροῦσε τή μορφή ἐφαρμογῆς αὐτῆς τῆς ἰδέας· ἡ μορφή θά ὑποταχθεῖ στό περιεχόμενο, σκέπτονταν οἱ μπολσεβίκοι καί ἀποδείχτηκε ὅτι εἶχαν δίκιο, ἄν καί αὐτή ἡ «προσαρμογή τῆς μορφῆς στό περιεχόμενο» ἀφαίρεσε ἀπό τό κόμμα ἐξαιτίας τοῦ λάθους τῶν συμφιλιωτιστῶν, σχεδόν «τζάμπα» *δυό χρόνια* ζωῆς.

Ποιό ἦταν αὐτό τό λάθος; Τό λάθος ἦταν ὅτι, ἀντί νά νομιμοποιήσουν ἐκεῖνα, καί μόνο ἐκεῖνα τά ρεύματα πού ἐκκαθαρίζονται (καί μόνο στό βαθμό πού ἐκκαθαρίζονται) ἀπό τά «ἀποστήματα», οἱ συμφιλιωτιστές νομιμοποίησαν τούς πάντες καί τά πάντα μέ βάση μιά ἁπλή ὑπόσχεση ὅτι θά ἐκκαθαριστοῦν. Καί οἱ βπεριοντοφικοί[5] καί οἱ γκολοσοφικοί καί ὁ Τρότσκι «ὑπόγραψαν» τήν ἀπόφαση ἐνάντια στόν ὀτζοβισμό καί τό λικβινταρισμό, δηλ. ὑποσχέθηκαν «νά ἐκκαθαριστοῦν», κι' αὐτό ἦταν ὅλο. Οἱ συμφιλιωτιστές «πίστεψαν» τήν ὑπόσχεση καί μπέρδεψαν τό κόμμα μέ τίς *μή*-κομματικές, τίς «ἀποστηματώδεις», σύμφωνα μέ τή δική τους ὁμολογία, ὁμαδοῦλες. Ἀπό τήν ἄποψη τῆς πρακτικῆς πολιτικῆς αὐτό ἦταν παιδαριωδία καί, ἄν τό ἐξετάσει κανείς βαθύτερα, ἔλλειψη ἰδεολογικότητας, ἔλλειψη ἀρχῶν, μηχανοραφία· πραγματικά, ὅποιος πίστευε σοβαρά ὅτι ὁ λικβινταρισμός καί ὁ ὀτζοβισμός-οὐλτιματισμός εἶναι ἀποστήματα, αὐτός δέν μποροῦσε παρά νά καταλάβει ὅτι τά ἀποστήματα, ὡριμάζοντας, πρέπει *νά τραβοῦν* ἀπό τόν ὀργανισμό τά ἐπιβλαβῆ στοιχεῖα, πρέπει νά τά πετοῦν ἔξω ἀπό τόν ὀργανισμό. Αὐτός δέν θά μποροῦσε νά ὑποβοηθήσει τή δηλητηρίαση τοῦ ὀργανισμοῦ, προσπαθώντας νά μπά-

σει μέσα στόν ὀργανισμό τά δηλητήρια τοῦ ἀποστήματος.

Ὁ πρῶτος χρόνος, πού πέρασε ὕστερα ἀπό τήν ὁλομέλεια ἀποκάλυψε ἔμπρακτα ὅτι οἱ συμφιλιωτιστές δέν ἔχουν ἰδεολογικότητα. Κομματική δουλιά (ἐκκαθάριση, ἐξυγίανση ἀπό τά ἀποστήματα) ὅλον αὐτό τό χρόνο ἔκαναν στήν οὐσία οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ πλεχανοφικοί. Καί ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»[6] καί ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα»[7] (ἀπό τότε πού ὁ Τρότσκι ἔδιωξε τόν ἀντιπρόσωπο τῆς ΚΕ) ἀποδείχνουν αὐτό τό γεγονός. Μερικές νόμιμες ἐκδόσεις τοῦ 1910[8], πού εἶναι πασίγνωστες, ἀποδείχνουν ἐπίσης τό γεγονός αὐτό. Ἐδῶ δέν ἔχουμε λόγια, ἀλλά συγκεκριμένα γεγονότα: τήν ἀπό κοινοῦ δουλιά στά καθοδηγητικά ὄργανα τοῦ κόμματος.

Καί οἱ γκολοσοφικοί καί οἱ «βπεριοντοφικοί» καί ὁ Τρότσκι τό χρόνο αὐτό (1910) ἔφυγαν στήν οὐσία ἀπό τό κόμμα καί τράβηξαν ἀκριβῶς πρός τό λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό-οὐλτιματισμό. Τά «καλοήθη ἀποστήματα» παρέμεναν ἀποστήματα πού ἐπενεργοῦσαν σάν κακοήθη, ἐφόσον δέν ἀπομάκρυναν ἀπό τόν ὀργανισμό τοῦ κόμματος τά «ἐπιβλαβῆ» στοιχεῖα, ἀλλά ἐξακολουθοῦσαν νά μολύνουν τόν ὀργανισμό αὐτό, νά τόν κρατοῦν σέ μιά νοσηρή κατάσταση, νά τόν κάνουν ἀνίκανο γιά κομματική δουλιά. Τήν κομματική αὐτή δουλιά (στόν τύπο πού οἱ στῆλες του ἦταν ἀνοιχτές γιά ὅλους) τήν ἔκαναν οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ πλεχανοφικοί, *παρά* τίς «συμφιλιωτιστικές» ἀποφάσεις καί τά «συμφιλιωτιστικά» ὄργανα πού δημιούργησε ἡ ὁλομέλεια, *ἐνάντια* στούς γκολοσοφικούς καί τούς βπεριοντοφικούς καί ὄχι μαζί μ' αὐτούς (γιατί δέν μποροῦσαν νά δουλεύουν μαζί μέ τούς λικβινταριστές καί τούς ὀτζοβιστές-οὐλτιματιστές).

Καί ἡ δουλιά στή Ρωσία; Ἕναν ὁλόκληρο χρόνο δέν ἔγινε οὔτε μιά συνεδρίαση τῆς ΚΕ! Γιατί; Γιατί τά μέλη τῆς ΚΕ στή Ρωσία (οἱ συμφιλιωτιστές, πού ἀπόσπασαν ἐπάξια τά φιλιά τῆς «Γκόλος λικβιντάτοροφ») ὅλο «προσκαλοῦσαν» τούς λικβινταριστές καί ὅμως ἐπί ἕνα χρόνο, ἕνα χρόνο καί τρεῖς μῆνες, δέν μπόρεσαν οὔτε μιά φορά νά τούς κάνουν «νά προσέλθουν»! Δυστυχῶς, οἱ καλοί μας συμφιλιωτιστές δέν πρόβλεψαν στήν ὁλομέλεια ἕνα θεσμό «βίαιης προσαγωγῆς» στήν ΚΕ. Πρόκυψε ἀκριβῶς ἡ παράλογη καί ἐπονείδιστη ἐκείνη κατάσταση γιά τό κόμμα, πού εἶχαν προβλέψει οἱ μπολσεβίκοι στήν ὁλομέλεια, παλεύοντας ἐνάντια στήν εὐπιστία καί τήν ἀφέλεια τῶν συμφιλιωτιστῶν: ἡ δουλιά στή Ρωσία δέν προχωρεῖ, τό κόμμα ἔχει δεμένα τά χέρια του, ἐνῶ ἀπό τίς στῆ-

λες τοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά»[9] καί τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ξεχύνεται ἕνας ἀηδιαστικός χείμαρος φιλελεύθερων καί ἀναρχικῶν ἐπιθέσεων κατά τοῦ κόμματος! Ὁ Μιχαήλ, ὁ Ρόμαν καί ὁ Γιούρι ἀπό τό ἕνα μέρος, οἱ ὀτζοβιστές καί οἱ θεοπλάστες[10] ἀπό τό ἄλλο, *ἀποσυνθέτουν* μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις τή σοσιαλδημοκρατική δουλιά, ἐνῶ οἱ συμφιλιωτιστές-μέλη τῆς ΚΕ «προσκαλοῦν» τούς λικβινταριστές καί τούς «περιμένουν»!

Οἱ μπολσεβίκοι μέ τήν «αἴτηση» τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη 1910 δήλωσαν ἀνοιχτά καί ἐπίσημα ὅτι διαλύουν τή συμφωνία μέ ὅλες τίς ὑπόλοιπες ὁμάδες. Ὁ τορπιλισμός τῆς «εἰρήνης» πού εἶχε κλειστεῖ στήν ὁλομέλεια, ὁ τορπιλισμός της ἀπό τίς ἐφημερίδες «Γκόλος»[11] καί «Βπεριόντ» καί ἀπό τόν Τρότσκι ἀναγνωρίστηκε ὁριστικά σάν γεγονός.

Ἔξι σχεδόν μῆνες (ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1911) καταναλώθηκαν στίς προσπάθειες νά συγκληθεῖ ἡ ὁλομέλεια στό ἐξωτερικό, πού κατά τή συμφωνία ἔπρεπε νά γίνει ὑποχρεωτικά τό πολύ μέσα σέ τρεῖς μῆνες. Οἱ λικβινταριστές (γκολοσοφικοί — μπουντιστές — Σβάρτς) τορπίλισαν καί τήν ὁλομέλεια στό ἐξωτερικό. Τότε ὁ συνασπισμός τῶν τριῶν ὁμάδων, δηλ. τῶν μπολσεβίκων, τῶν πολωνῶν καί τῶν «συμφιλιωτιστῶν» κάνει τήν τελευταία προσπάθεια νά σώσει τήν ὑπόθεση, δηλ. νά καλέσει συνδιάσκεψη, νά συγκροτήσει Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή. Οἱ μπολσεβίκοι ἐξακολουθοῦν νά εἶναι μειοψηφία: ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1910 ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1911 τήν ὑπεροχή τήν ἔχουν οἱ λικβινταριστές (στό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ[12] ὑπερτεροῦν οἱ γκολοσοφικοί—ὁ μπουντιστής — ὁ Σβάρτς· στή Ρωσία οἱ «συμφιλιωτιστές» πού «προσκαλοῦν» τούς λικβινταριστές)· ἀπό τόν Ἰούνη τοῦ 1911 ὥς τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1911 (προθεσμία πού εἶχε καθοριστεῖ ἀπό τό διαιτητικό δικαστήριο τῶν μεσεγγυητῶν[13]) τήν ὑπεροχή τήν εἶχαν οἱ συμφιλιωτιστές, μέ τούς ὁποίους πέρασαν καί οἱ πολωνοί.

Τό ζήτημα εἶχε ὡς ἑξῆς: καί τά χρήματα καί ἡ ἀποστολή ἀντιπροσώπων τοῦ κόμματος βρίσκονταν στά χέρια τοῦ Τίσκα καί τοῦ Μάρκ (ἀρχηγοῦ τῶν συμφιλιωτιστῶν τοῦ Παρισιοῦ). Τό μόνο πού εἶχαν ἐξασφαλίσει οἱ μπολσεβίκοι ἦταν ἡ συγκατάθεση νά τούς στέλνουν κι' αὐτούς γιά δουλιά. Οἱ διαφωνίες πού γεννήθηκαν ἀπό τήν ὁλομέλεια, ἀνάγονταν στό τελευταῖο σημεῖο πού ἦταν ἀδύνατο νά παρακαμφθεῖ: ἤ νά δουλέψουμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις, χωρίς «νά περιμένουμε» κανέναν, χωρίς «νά προσκαλοῦμε» κανέναν (ὅποιος θέλει καί μπορεῖ

νά δουλέψει σοσιαλδημοκρατικά δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό προσκλήσεις!), ἤ νά συνεχίσουμε τά παζαρέματα καί τά παραπαζαρέματα μέ τόν Τρότσκι, τή «Βπεριόντ» κτλ. Οἱ μπολσεβίκοι διάλεξαν τόν πρῶτο δρόμο καί τό δήλωσαν ἀνοιχτά καί καθαρά στή σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ στό Παρίσι [14]. Ὁ Τίσκα καί Σία διάλεξαν (καί ἐπέβαλαν καί στήν Τεχνική ἐπιτροπή καί στήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή τοῦ ἐξωτερικοῦ [15]) τό δεύτερο δρόμο, πού ἀντικειμενικά ὁδηγοῦσε — ὅπως τό ἀποδείξαμε λεπτομερειακά στήν ἐπιφυλλίδα τῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»*, ἀρ. φύλ. 24 — σέ μιά τιποτένια καί ἄθλια μηχανοραφία.

Τό ἀποτέλεσμα εἶναι τώρα φανερό σέ ὅλους. Τήν 1 τοῦ Νοέμβρη συγκροτήθηκε ἡ *Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή*. Τή συγκρότησαν στήν πραγματικότητα οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι τῆς Ρωσίας [16]. «Ἡ συμμαχία τῶν δυό ἰσχυρῶν (ἰσχυρῶν λόγω τῆς ἰδεολογικῆς τους σταθερότητας καί τῆς ἐργασίας τους γιά τήν ἐκκαθάριση τῶν «ἀποστημάτων») ὁμάδων», πού τήν καταπολέμησαν μέ τόση μανία οἱ ἐλαφρόμυαλοι καί μέσα στήν ὁλομέλεια καί μετά τήν ὁλομέλεια (βλ. «Γκόλος», «Βπεριόντ», «Ὄτκλικι Μπούντα» [17], «Πράβντα» [18] *κτλ.*), ἦταν πιά γεγονός. Σέ τέτιες ὑποδειγματικές καί πρωτοπόρες γιά τή Ρωσία τοῦ 1910 καί 1911 σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, ὅπως ἦταν οἱ ὀργανώσεις τοῦ Μπακοῦ καί τοῦ Κιέβου [19], ἡ συμμαχία αὐτή, πρός μεγάλη χαρά τῶν μπολσεβίκων, μετατράπηκε σχεδόν σέ πλήρη συγχώνευση, σέ ἕνα ἑνιαῖο, ἀδιάσπαστο ὀργανισμό τῶν κομματικῶν σοσιαλδημοκρατῶν.

Οἱ θρηνωδίες γιά διάλυση «ὅλων» τῶν ὁμάδων ἀποδείχτηκαν, ὕστερα ἀπό τή δίχρονη πείρα, πώς ἦταν μιά ἄθλια λογοκοπία κουφιοκέφαλων, πού τούς κορόιδευαν οἱ κ.κ. Πότρεσοφ καί οἱ κ.κ. ὀτζοβιστές. «Ἡ συμμαχία τῶν δυό ἰσχυρῶν ὁμάδων» ἔκανε τή δουλιά της καί — στό πρόσωπο τῶν παραπάνω πρωτοπόρων ὀργανώσεων — πλησίασε ἄμεσα στήν πλήρη συγχώνευση σέ ἕνα ἑνιαῖο κόμμα. Οἱ ἀμφιταλαντεύσεις τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι ἀνίσχυρες γιά ν' ἀλλάξουν τό τετελεσμένο αὐτό γεγονός.

Τά δυό χρόνια πού πέρασαν ὕστερα ἀπό τήν ὁλομέλεια, πού σέ πολλούς ὀλιγόπιστους ἤ ἐρασιτέχνες σοσιαλδημοκράτες, οἱ ὁποῖοι δέν θέλουν νά καταλάβουν τίς τρομερές δυσκολίες αὐτοῦ τοῦ προβλήματος, φαίνονται σάν χρόνια τιποτένιων,

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 344 - 365. *Ἡ Σύντ.*

ἀτέλειωτων καί παράλογων ραδιουργιῶν, χρόνια ἀποσύνθεσης καί διάλυσης, ἦταν χρόνια πού ἔβγαλαν τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα ἀπό τό βάλτο τῶν λικβινταριστικῶν καί ὀτζοβιστικῶν ταλαντεύσεων καί τό ὁδήγησαν στό σωστό δρόμο. Τό 1910 μᾶς ἔδοσε τή συνεργασία τῶν μπολσεβίκων καί τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων σέ *ὅλα* τά καθοδηγητικά (καί στά ἐπίσημα καί στά ἀνεπίσημα, στά νόμιμα καί στά παράνομα) ὄργανα τοῦ κόμματος: αὐτό ἦταν τό πρῶτο βῆμα «τῆς συμμαχίας τῶν δυό ἰσχυρῶν ὁμάδων», βῆμα ἰδεολογικῆς προετοιμασίας καί συγκέντρωσης τῶν δυνάμεων κάτω ἀπό τήν ἴδια, τήν ἀντιλικβινταριστική καί ἀντιοτζοβιστική σημαία. Τό 1911 εἴχαμε τό δεύτερο βῆμα: τή συγκρότηση τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς. Σημαντικό γεγονός εἶναι ὅτι στήν πρώτη συνεδρίασή της προέδρευσε κομματικός-μενσεβίκος: τό δεύτερο βῆμα — ἡ δημιουργία στή Ρωσία ἑνός κέντρου πού νά δρᾶ πρακτικά — ἔχει γίνει τώρα. Ἡ ἀτμομηχανή ἔχει σηκωθεῖ καί τοποθετήθηκε στίς ράγες.

Πρώτη φορά ὕστερα ἀπό *τέσσερα* χρόνια διάλυσης καί σύγχυσης συνῆλθε — παρά τίς ἀπίστευτες διώξεις τῆς ἀστυνομίας καί τίς πρωτάκουστες «τρικλοποδιές» τῶν γκολοσοφικῶν, τῶν βπεριοντοφικῶν, τῶν συμφιλιωτιστῶν, τῶν πολωνῶν καί tutti quanti* — τό σοσιαλδημοκρατικό κέντρο τῆς Ρωσίας. Πρώτη φορά στή Ρωσία βγῆκε προκήρυξη πρός τό κόμμα ἀπό τό κέντρο αὐτό [20]. Πρώτη φορά ἡ δουλιά γιά τήν ἀνασυγκρότηση τῶν παράνομων ὀργανώσεων κατά τόπους ἀγκάλιασε συστηματικά καί ὁλοκληρωμένα (μέσα σέ τρεῖς πάνω-κάτω μῆνες, ἀπό τόν Ἰούλη ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1911) καί τίς δυό πρωτεύουσες, τήν περιοχή τοῦ Βόλγα, τά Οὐράλια, τόν Καύκασο, τό Κίεβο, τό Αἰκατερινοσλάβ, τό Ροστόφ, τό Νικολάγεφ — γιατί ἡ Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή συνῆλθε *ὕστερα* ἀπό τήν περιοδεία της σέ ὅλα αὐτά τά μέρη, γιατί ἡ πρώτη της συνεδρίαση ἔγινε *παράλληλα* μέ τήν ἀνασυγκρότηση τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης καί μέ τήν ὀργάνωση μιᾶς σειρᾶς ἐργατικῶν συγκεντρώσεων ἀπ' αὐτή τήν Ἐπιτροπή, παράλληλα μέ τίς ἀποφάσεις τῶν ἀχτίδων τῆς Μόσχας ὑπέρ τοῦ κόμματος κτλ.

Θά ἦταν, φυσικά, ἀσυγχώρητη ἀφέλεια νά κυριευτοῦμε ἀπό μιά ἐπιπόλαιη αἰσιοδοξία· οἱ δυσκολίες πού θ' ἀντιμετωπίσουμε εἶναι ἀκόμη τεράστιες· οἱ ἀστυνομικές διώξεις δεκαπλασιάστηκαν ὕστερα ἀπό τή δημοσίευση τῆς πρώτης προκή-

* —ὅλων τῶν ἄλλων. *Ἡ Σύντ.*

ρυξης τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κέντρου τῆς Ρωσίας· μπορεῖ, ἴσως, νά προβλέψει κανείς ὅτι θά ἐπακολουθήσουν πολλοί καί δύσκολοι μῆνες, κανούργια χτυπήματα, νέες διακοπές στή δουλιά. Τό βασικό, ὅμως, ἔγινε. Ἡ σημαία ὑψώθηκε· οἱ ἐργατικοί ὅμιλοι σ' ὅλη τή Ρωσία συσπειρώνονται γύρω ἀπ' αὐτή τή σημαία καί τώρα καμιά ἀντεπαναστατική ἐπίθεση δέν πρόκειται νά τήν γκρεμίσει!

Πῶς ἀπάντησαν ὅμως οἱ «συμφιλιωτιστές» τοῦ ἐξωτερικοῦ καί ὁ Τίσκα μέ τόν Λέντερ στό γιγάντιο αὐτό πρός τά μπρός βῆμα τῆς δουλιᾶς στή Ρωσία; Ἀπάντησαν μέ τό τελευταῖο ξέσπασμα ἐλεεινῶν ραδιουργιῶν: οὔτε λόγος νά γίνεται ὅτι «τό προτσές τῆς ὡρίμανσης τοῦ ἀποστήματος», πού τόσο προφητικά προεῖπε στίς παραμονές τῆς ὁλομέλειας ὁ Ἰόνοφ, εἶναι δυσάρεστο. Ὅποιος, ὅμως, δέν καταλαβαίνει ὅτι τό δυσάρεστο αὐτό προτσές *ἐξυγιαίνει* τή σοσιαλδημοκρατία, δέν πρέπει οὔτε κάν νά καταπιαστεῖ μέ τήν ἐπαναστατική δουλιά! Ἡ Τεχνική ἐπιτροπή καί ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀρνοῦνται νά πειθαρχήσουν στή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή.— Οἱ μπολσεβίκοι, φυσικά, ἐγκαταλείπουν μέ περιφρόνηση τούς ραδιούργους τοῦ ἐξωτερικοῦ.—Ἀρχίζουν τότε οἱ ταλαντεύσεις: στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη ὑποβάλλεται στά ὑπολείμματα τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ (δυό πολωνοί κι' ἕνας συμφιλιωτιστής) ἔκθεση γιά τή σύγκληση τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ ἔκθεση περιγράφει τόσο λεπτομερειακά τήν ὅλη δουλιά, ὥστε οἱ ἀντίπαλοι τῶν μπολσεβίκων, οἱ συμφιλιωτιστές, πού τούς ἔχει ἐπαινέσει ἡ «Γκόλος», *ἀναγκάζονται* νά ἀναγνωρίσουν τή ΡΟΕ. — Ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή τοῦ ἐξωτερικοῦ παίρνει ἀπόφαση στίς 13 τοῦ Νοέμβρη 1911 πού λέει: «νά καθοδηγούμαστε ἀπό τίς ἀποφάσεις τῆς ΡΟΕ». Ἀπό τά χρήματα πού ἔχει ἡ ΟΕΕ τά $^4/_5$ παραδίνονται στό ταμεῖο τῆς ΡΟΕ, συνεπῶς οἱ ἴδιοι οἱ πολωνοί, οἱ ἴδιοι οἱ συμφιλιωτιστές *δέν* μποροῦν νά ἀμφισβητήσουν τή σοβαρότητα τῆς ὀργάνωσης τῆς ὅλης δουλιᾶς.

Κι' ὡστόσο, ὕστερα ἀπό μερικές μόνο μέρες, τόσο ἡ ΤΕ ὅσο καί ἡ ΟΕΕ ἀρνοῦνται ξανά νά πειθαρχήσουν στή ΡΟΕ!! Ποῦ βρίσκεται ἡ λύση αὐτοῦ τοῦ αἰνίγματος;

Ἡ σύνταξη τοῦ ΚΟ ἔχει στά χέρια της ἔγγραφο [21] πού θά τό παρουσιάσει στή συνδιάσκεψη καί ἀπό τό ὁποῖο φαίνεται ὅτι ὁ Τίσκα προπαγανδίζει τή μή συμμετοχή στή ΡΟΕ, τή μή συμμετοχή στή συνδιάσκεψη.

Μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς πιό σιχαμερή μηχανοραφία; Ἡ ΤΕ καί ἡ ΟΕΕ προσφέρθηκαν νά βοηθήσουν στή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης καί στή συγκρότηση τῆς ΡΟΕ—καυχήθηκαν ὅτι θά τούς προσκαλέσουν «ὅλους» καί δέν προσκάλεσαν κανένα (ἄν καί εἶχαν τό δικαίωμα, μιά καί ἦταν πλειοψηφία, νά προσκαλέσουν καί νά θέσουν ὁποιουσδήποτε ὅρους),—δέν βρῆκαν ἄλλα στελέχη, ἐκτός ἀπό τούς μπολσεβίκους καί τούς κομματικούς-μενσεβίκους,—νικήθηκαν κατά κράτος στό στίβο πού διάλεξαν οἱ ἴδιες,—καί κατάντησαν στό σημεῖο νά βάζουν «τρικλοποδιές» στήν ἴδια τή ΡΟΕ, στήν ὁποία, σάν ἁρμόδιο κέντρο, παράδοσαν οἰκειοθελῶς τά $^4/_5$ τῶν χρημάτων τους γιά τή συνδιάσκεψη!!

Ναί, τό ἀπόστημα εἶναι δυσάρεστο πράγμα, ἰδιαίτερα «στό προτσές τῆς ὡρίμανσης». Ἡ αἰτία τοῦ γεγονότος ὅτι στούς θεωρητικούς τῆς ἕνωσης ὅλων τῶν μικροομάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ δέν ἔμεινε τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τό νά ἀσχολοῦνται μέ μηχανοραφίες, ἔχει ἤδη ἀναφερθεῖ στό τεῦχος 24 τοῦ ΚΟ. Καί τώρα οἱ σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες στή Ρωσία θά κάνουν χωρίς δυσκολία τήν ἐκλογή: ἤ νά ὑπερασπίσουν τή δική τους ΡΟΕ καί τή δική τους συνδιάσκεψη, ἤ νά ἐπιτρέψουν στόν Τίσκα, Λέντερ καί Σία νά φρενάρουν μέ τίς μηχανοραφίες τή συνδιάσκεψή τους. Οἱ μηχανοράφοι χαντάκωσαν τόν ἑαυτό τους, αὐτό εἶναι γεγονός — ὁ Τίσκα καί ὁ Λέντερ μπῆκαν κιόλας στήν ἱστορία τοῦ ΣΔΕΚΡ στιγματισμένοι — καί τή συνδιάσκεψη δέν θά μπορέσουν νά τήν ἐμποδίσουν, τή ΡΟΕ δέν θά μπορέσουν νά τήν τορπιλίσουν.

Καί οἱ λικβινταριστές; Ἑνάμιση χρόνο, δηλαδή ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1910 ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1911, πού εἶχαν τήν πλειοψηφία στό ΓΕΚΕ καί τούς συμφιλιωτιστές τοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ [22] στή Ρωσία εἰλικρινεῖς «φίλους», δέν ἔκαναν τίποτε, μά ἀπολύτως τίποτε γιά τή δουλιά στή Ρωσία! Ὅσον καιρό τήν πλειοψηφία τήν εἶχαν αὐτοί, ἡ δουλιά δέν προχωροῦσε. Ὅταν, ὅμως, οἱ μπολσεβίκοι διάλυσαν τό λικβινταριστικό ΓΕΚΕ καί καταπιάστηκαν μέ τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης, τότε οἱ λικβινταριστές ζωήρεψαν. Καί εἶναι πολύ χαρακτηριστικό νά δοῦμε πῶς ἐκφράστηκε αὐτή ἡ «ζωηράδα». Οἱ μπουντιστές, πού ὅλο τόν καιρό ὑπηρετοῦσαν πιστά τούς λικβινταριστές, θέλησαν τελευταῖα νά ἐκμεταλλευτοῦν τή σημερινή «ἀβέβαιη κατάσταση» (στούς λεττονούς ἡ ἔκβαση λ.χ. τῆς πάλης ἀνάμεσα στά δυό ρεύματα, τό λικβινταριστικό καί τό κομματικό, δέν ἔχει ἀκόμη κριθεῖ) οἰκονόμησαν ἀπό κάπου ἕναν

καυκάσιο κι' ὅλη ἡ παρέα πῆγε στήν πόλη Ζ. γιά νά ἀποσπάσει μιά ὑπογραφή γιά τίς ἀποφάσεις πού συντάξανε ὁ Τρότσκι καί ὁ Ντάν στό Café Bubenberg (Βέρνη, Αὔγουστος 1911)[23]. Τή λεττονική ὅμως καθοδηγητική ὀργάνωση δέν μπόρεσαν νά τή βροῦν, ὑπογραφή δέν ἐξασφάλισαν καί κανένα χαρτί μέ τό χτυπητό τίτλο: «ΟΕ τῶν τριῶν ἰσχυρότερων ὀργανώσεων» δέν μπόρεσαν νά κατασκευάσουν. Αὐτά εἶναι τά γεγονότα*.

Ἄς μάθουν οἱ ρῶσοι ἐργάτες, μέ τί τρόπο οἱ μπουντιστές προσπαθοῦν νά τορπιλίσουν τή ΡΟΕ στή Ρωσία! Σκεφτεῖτε μονάχα: τή στιγμή πού οἱ ὀργανωτές τῆς συνδιάσκεψης περιοδεύουν στά Οὐράλια, στήν περιοχή τοῦ Βόλγα, στήν Πετρούπολη, στή Μόσχα, στό Κίεβο, στό Αἰκατερινοσλάβ, στό Ροστόβ, στήν Τιφλίδα, στό Μπακού, οἱ μπουντιστές «οἰκονομοῦν» ἕναν «καυκάσιο» (πιθανό, ἀπό τούς γραφιάδες ἐκείνους πού κατέχουν τή «σφραγίδα» τῆς Ἐπιτροπῆς περιοχῆς Καυκάσου[25] καί πού ἔστειλαν στή συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ τό Δεκέμβρη τοῦ 1908[26] σάν ἀντιπρόσωπους τόν Ντάν καί τόν Ἀξελρόντ!) καί πάνε «νά ἀποσπάσουν ὑπογραφή» ἀπό τούς λεττονούς. Παρά λίγο ἡ συμμορία αὐτή τῶν ραδιούργων ὑπηρετῶν τῶν λικβινταριστῶν καί τελείως ξένων πρός κάθε εἶδους δουλιά στή Ρωσία, νά παρουσιαστεῖ πραγματικά σάν «ΟΕ» «τῶν τριῶν ὀργανώσεων», ἀπό τίς ὁποῖες οἱ δυό εἶναι «ἰσχυρότατοι» κάτοχοι σφραγίδας! Ἤ μήπως μποροῦν οἱ κύριοι μπουντιστές καί ὁ καυκάσιος νά ἀνακοινώσουν στό κόμμα ποιές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας ἐπισκέφθηκαν, πότε ἀκριβῶς τίς ἐπισκέφθηκαν, ποῦ ἀνασυγκρότησαν τή δουλιά, ποῦ ἔκαναν ἐκθέσεις; Προσπαθεῖστε, φίλτατοι, νά μᾶς τά ἀφηγηθεῖτε!

Καί οἱ δεξιοτέχνες τῆς διπλωματίας στό ἐξωτερικό μέ τό ἐπίσημο ὕφος τοῦ εἰδήμονα κρίνουν καί ἀποφαίνονται: «δέν ἐπιτρέπεται νά ἀπομονωνόμαστε», «πρέπει νά κάνουμε διαπραγματεύσεις μέ τήν Μπούντ καί τήν Ἐπιτροπή περιοχῆς Καυκάσου».

Ὦ, θεατρίνοι! —

Ὅσοι ἀμφιταλαντεύονται σήμερα καί λυποῦνται γιά τήν

* Ἐκτός ἀπό τούς ἀπτόητους μπουντιστές, ἔτρεξαν νά τορπιλίσουν τήν ἀπόφαση καί οἱ βπεριοντοφικοί. Ἕνας γνωστός ὀτζοβιστής[24] ἀπό τήν ὁμαδούλα αὐτή — πού δέν εἶναι καθόλου ὀτζοβιστική, θεός φυλάξοι! — ἔτρεξε κάμποσο καιρό, «ἔτρεξε» στό Κίεβο, στή Μόσχα, στό Νίζνι, «συμφιλιώθηκε» μέ τούς συμφιλιωτιστές, πῆγε παντοῦ χωρίς νά πετύχει τίποτε. Λένε, πώς ἡ ὁμάδα τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» κατηγορεῖ γιά τήν ἀποτυχία τόν κακό θεό πού σκαρφίστηκε ὁ Λουνατσάρσκι κι' ὅτι πῆρε ὁμόφωνα ἀπόφαση νά ἐπινοήσει ἕναν καλύτερο θεό.

«ἀπομόνωση» τῶν μπολσεβίκων, ἄς διδαχτοῦν, ἐμβαθύνοντας στή σημασία τῆς ἱστορίας τοῦ κόμματος τῶν δυό αὐτῶν χρόνων. Ὦ, ἀπό μιά *τέτια* ἀπομόνωση ἐμεῖς νιώθουμε τόν ἑαυτό μας καλύτερα ἀπό κάθε ἄλλη φορά, ἀφοῦ ἀποκόψαμε τούς ραδιούργους τοῦ ἐξωτερικοῦ, τό ἄθροισμα αὐτῶν τῶν μηδενικῶν καί ὑποβοηθήσαμε τή συσπείρωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας, τῶν Οὐραλίων, τῆς περιοχῆς Βόλγα, τοῦ Καυκάσου καί τοῦ Νότου!

Ὅποιος παραπονιέται σχετικά μέ τήν ἀπομόνωση δέν ἔχει καταλάβει ἀπολύτως τίποτε, οὔτε ἀπό τό μεγάλο ἰδεολογικό ἔργο τῆς ὁλομέλειας, οὔτε ἀπό τό συμφιλιωτιστικό της λάθος. Ἑνάμιση χρόνο ὕστερα ἀπό τήν ὁλομέλεια εἴχαμε μιά φαινομενική ἑνότητα στό ἐξωτερικό καί μιάν ἀπόλυτη στασιμότητα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς στή Ρωσία. Μέσα σέ τέσσερις ἤ ἕξι μῆνες τοῦ 1911 καταφέραμε ὥστε ἡ φαινομενικά πιό μεγάλη ἀπομόνωση τῶν μπολσεβίκων νά βγάλει γιά πρώτη φορά ἀπ' τό νεκρό σημεῖο τή σοσιαλδημοκρατική δουλιά στή Ρωσία, νά ἀνασυγκροτήσει γιά πρώτη φορά τό σοσιαλδημοκρατικό κέντρο στή Ρωσία.

Ὅποιος δέν κατάλαβε, παρόλα αὐτά, τήν ἰδεολογική σαπίλα καί τήν ἀπονέκρωση τῶν ἀποστημάτων αὐτῶν πού ἀποτελοῦν ὁ λικβινταρισμός καί ὁ ὀτζοβισμός, θά διδαχτεῖ τώρα ἀπό τήν ἱστορία τῶν ἀνίσχυρων ραδιουργιῶν καί ἐλεεινῶν μηχανοραφιῶν, στίς ὁποῖες κατρακύλησαν οἱ ὁμαδοῦλες τῆς «Γκόλος» καί τοῦ «Βπεριόντ», παρασύροντας μαζί τους, στήν πτώση τους, τά πάντα καί τούς πάντες πού δοκίμασαν νά τίς ὑπερασπίσουν.

Ἐμπρός τώρα στή δουλιά, σύντροφοι κομματικοί σοσιαλδημοκράτες! Τινάξτε ἀπό πάνω σας τά τελευταῖα ὑπολείμματα τῶν σχέσεων μέ τά μή σοσιαλδημοκρατικά ρεύματα καί τίς ὁμαδοῦλες πού τά τροφοδοτοῦν, παρά τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος. Συσπειρωθεῖτε γύρω ἀπό τήν ΡΟΕ, βοηθεῖστε την νά συγκαλέσει τή συνδιάσκεψη καί νά δυναμώσει τή δουλιά κατά τόπους. Τό ΣΔΕΚΡ πέρασε μιά βαριά ἀρρώστια: ἡ κρίση τελειώνει.

Ζήτω τό ἑνιαῖο, παράνομο, ἐπαναστατικό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας!

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 25
8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1911

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗ ΔΟΥΜΑ

Ἡ ἐπερώτηση πού ὑπόβαλε ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς III Δούμας σχετικά μέ τήν αἰσχρή προβοκάτσια τῆς ἀσφάλειας, ἡ ὁποία σκάρωσε τή δίκη σέ βάρος τῶν βουλευτῶν τῆς II Δούμας [27] γιά νά τούς στείλει στά κάτεργα, σημαίνει, ὅπως φαίνεται, κάποια στροφή καί στήν ὅλη κομματική μας δράση καί στήν κατάσταση τῆς δημοκρατίας γενικά καί στίς διαθέσεις τῶν ἐργατικῶν μαζῶν.

Γιά πρώτη, ἴσως, φορά ἀκούγεται ἀπό τό βῆμα τῆς III Δούμας μιά τόσο ἀποφασιστική, ἐπαναστατική στόν τόνο καί στό περιεχόμενο, διαμαρτυρία ἐνάντια στούς «ἀφέντες τῆς 3 τοῦ Ἰούνη», διαμαρτυρία πού τήν ὑποστήριξε ὅλη ἡ ἀντιπολίτευση, ἀκόμη καί ἡ πιό μετριοπαθής, ἡ φιλελευθερομοναρχική, ἡ βεχική «ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας», δηλ. τό Κόμμα τῶν καντέτων [28], ἀκόμη καί οἱ «προοδευτικοί» [29]. Γιά πρώτη, ἴσως, φορά στά δίσεκτα αὐτά χρόνια, ἀπό τό 1908 κι' ἐδῶ, ἡ χώρα βλέπει, αἰσθάνεται, νιώθει ὅτι μέ τήν ἐπαναστατική διαμαρτυρία τῶν βουλευτῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου στή μαύρη Δούμα ἀρχίζει νά κινεῖται ἡ ἐργατική μάζα, νά μεγαλώνει ὁ ἀναβρασμός στίς ἐργατικές συνοικίες τῆς πρωτεύουσας, ἀρχίζουν νά ὀργανώνονται ἐργατικές συγκεντρώσεις (πάλι συγκεντρώσεις!), ὅπου ἀκούγονται ἐπαναστατικοί σοσιαλδημοκρατικοί λόγοι (συγκεντρώσεις στά ἐργοστάσια Πουτίλοφ, καλωδίων κ.ἄ.), νά κυκλοφοροῦν φῆμες καί διαδόσεις γιά πολιτική μαζική ἀπεργία (βλ. τήν εἴδηση ἀπ' τήν Πετρούπολη στήν ὀχτωβριανή ἐφημερίδα «Γκόλος Μοσκβί» [30] τῆς 19 τοῦ Νοέμβρη).

Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς ἐπαναστατικές ἀγορεύσεις τῶν σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν στήν ΙΙΙ Δούμα εἴχαμε πολλές φορές καί προηγούμενα· οἱ σύντροφοί μας τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας πολλές φορές ἐκπλήρωσαν θαυμάσια τό χρέος τους, μιλώντας ἀπό τό βῆμα τοῦ μαυροκίτρινου «κοινοβουλίου» τῶν Πουρισκέβιτς ἀνοιχτά, καθαρά καί ἔντονα γιά τή χρεοκοπία τῆς μοναρχίας, γιά τή δημοκρατία, γιά μιά δεύτερη ἐπανάσταση. Τήν ὑπηρεσία αὐτή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν τῆς ΙΙΙ Δούμας εἶναι ἀνάγκη νά τήν ὑπογραμμίσουμε τόσο πιό καθαρά, ὅσο πιό συχνά ἀκούγονται οἱ ἐπαίσχυντοι ὀπορτουνιστικοί λόγοι τῶν ψευτοσοσιαλδημοκρατῶν τῆς «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» ἤ τοῦ «Ντιέλο Ζίζνι» [31], πού τούς δυσαρεστοῦν αὐτές οἱ ἀγορεύσεις.

Ἕνα τέτιο ὅμως συνδυασμό πολιτικῶν συμπτωμάτων πού δείχνουν τή στροφή: τό γεγονός π.χ. ὅτι ὅλη ἡ ἀντιπολίτευση τάχθηκε ἀλληλέγγυα μέ τή σοσιαλδημοκρατία, ἡ δήλωση τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς, τῆς «νομιμόφρονης», τῆς «ὑπεύθυνης» καί δειλῆς «Ρέτς» [32] γιά ἐκρηκτική κατάσταση, ὁ ἀναβρασμός τῶν μαζῶν ἀπ' ἀφορμή τήν ἐπερώτηση στή Δούμα, οἱ εἰδήσεις στό λογοκρινόμενο τύπο γιά «ἀνησυχαστικές διαθέσεις» τοῦ χωριοῦ, ἕνα τέτιο συνδυασμό δέν εἴχαμε ὥς τώρα. Ὕστερα ἀπό τίς περσινές διαδηλώσεις τῶν «μουρομτσεφικῶν» καί τῶν «τολστοϊκῶν», ὕστερα ἀπό τίς ἀπεργίες τοῦ 1910 καί 1911, ὕστερα ἀπό τήν περσινή «ἱστορία» τῶν φοιτητῶν, τό παραπάνω φαινόμενο ἐνισχύει, ἀναμφίβολα, πιό πολύ τήν πεποίθηση ὅτι ἡ πρώτη περίοδος τῆς ρωσικῆς ἀντεπανάστασης, ἡ περίοδος τῆς ἀπόλυτης γαλήνης, τῆς νεκρικῆς ἡσυχίας, τῶν ἀπαγχονισμῶν καί τῶν αὐτοκτονιῶν, τοῦ ὀργίου τῆς ἀντίδρασης καί τοῦ ὀργίου τῆς κάθε λογῆς καί ἰδιαίτερα τῆς φιλελεύθερης ἀποστασίας, ἡ περίοδος αὐτή *τελείωσε*. Ἄρχισε ἡ δεύτερη περίοδος στήν ἱστορία τῆς ἀντεπανάστασης: ἡ περίοδος πού ἡ πλήρης ἀποθάρυνση καί συχνά ὁ «ἄγριος» φόβος περνοῦν, πού στά πιό διαφορετικά καί πιό πλατιά στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ δυναμώνει αἰσθητά ἡ συνείδηση, ἤ, ἄν ὄχι ἡ συνείδηση, τουλάχιστο τό αἴσθημα, ὅτι «ὥς ἐδῶ καί μή παρέκει», ὅτι ἡ «ἀλλαγή» χρειάζεται, εἶναι ἀπαραίτητη, ἀναπόφευκτη· ἡ περίοδος πού ἀρχίζει ἡ τάση, ἡ μισοενστικτώδης, ἡ συχνά ἀκαθόριστη ἀκόμη τάση γιά ὑποστήριξη τῆς διαμαρτυρίας καί τῆς πάλης.

Θά ἦταν φυσικά ἀπερισκεψία νά ὑπερβάλουμε τή σημασία αὐτῶν τῶν συμπτωμάτων καί νά φανταστοῦμε ὅτι ἔχουμε κιό-

λας ἄνοδο. Ἄνοδος ἀκόμη δέν ὑπάρχει. Ἡ ἀντεπανάσταση *δέν* παρουσιάζει *ἐκεῖνα* τά γνωρίσματα πού χαρακτηρίζουν τήν πρώτη της περίοδο, ὡστόσο ἡ ἀντεπανάσταση κυριαρχεῖ ἀκόμη καί φαντάζεται ὅτι εἶναι ἀκλόνητη. Στήν ἡμερήσια διάταξη ἐξακολουθεῖ νά βρίσκεται — γιά νά χρησιμοποιήσουμε τά λόγια τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ Δεκέμβρη 1908 — «τό μακρόχρονο καθῆκον τῆς διαπαιδαγώγησης, τῆς ἐκπαίδευσης καί τῆς ὀργάνωσης» τοῦ προλεταριάτου [33]. Ἡ ἔναρξη ὅμως τῆς στροφῆς μᾶς ὑποχρεώνει νά ἐξετάσουμε μέ ἰδιαίτερη προσοχή τή στάση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα καί τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Ἡ «ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας» ὥς τούς καντέτους καί τούς προοδευτικούς, σάν νά ἀναγνώρισε γιά μιά στιγμή τήν ἡγεμονία τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί, ἀκολουθώντας τούς ἐργάτες βουλευτές, ἐγκατ λειψε τή Δούμα τῶν τσιφλικάδων καί τῶν ὀχτωβριστῶν, τή Δούμα πού τή συγκρότησε ἡ μαυροεκατονταρχίτικη πογκρομική μοναρχία τοῦ Νικολάου Ρομάνοφ, τήν ἐγκατάλειψε στήν περίοδο τῶν αἰσχρῶν τεχνασμάτων τῆς πλειοψηφίας, πού φοβόταν νά φέρει στή δημοσιότητα τήν ὑπόθεση τῆς προβοκάτσιας.

Τί σημαίνει λοιπόν αὐτό; Ἔπαψαν μήπως οἱ καντέτοι νά εἶναι ἀντεπαναστατικό κόμμα, ἤ μήπως δέν ἦταν ποτέ τέτιο, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ ὀπορτουνιστές σοσιαλδημοκράτες; Πρέπει μήπως νά βάλουμε σάν καθῆκον μας «νά ὑποστηρίξουμε» τούς καντέτους καί νά σκεφτοῦμε γιά κάποιο σύνθημα «πανεθνικῆς ἀντιπολίτευσης»;

Οἱ ἀντίπαλοι τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀνέκαθεν, μποροῦμε νά ποῦμε, χρησιμοποιοῦσαν τήν μέθοδο τῆς ὥς τόν παραλογισμό διαστρέβλωσης τῶν ἀπόψεών της καί τῆς παρουσίασης — γιά νά εὐκολύνονται στήν πολεμική τους — μιᾶς γελοιογραφίας τοῦ μαρξισμοῦ. Ἔτσι, στό δεύτερο μισό τῆς δεκαετίας 1890-1900, ὅταν ἡ σοσιαλδημοκρατία διαμορφωνόταν σάν μαζικό κίνημα στή Ρωσία, οἱ ναρόντνικοι παρουσίαζαν μιά γελοιογραφία τοῦ μαρξισμοῦ μέ τή μορφή τοῦ «ἀπεργισμοῦ». Καί ἡ εἰρωνία τῆς ἱστορίας τά ἔφερε ἔτσι, ὥστε βρέθηκαν τέτιες γελοιογραφίες μαρξιστῶν στό πρόσωπο τῶν «οἰκονομιστῶν». Ἡ τιμή καί ἡ καλή φήμη τῆς σοσιαλδημοκρατίας δέν μποροῦσαν νά σωθοῦν μέ ἄλλο τρόπο, παρά μόνο μέ τήν ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια στόν «οἰκονομισμό» [34]. Ἔτσι, ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905, ὅταν ὁ μπολσεβικισμός,

σάν ἐφαρμογή τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ στίς ἰδιαίτερες συνθῆκες τῆς ἐποχῆς, σημείωσε μιά μεγάλη νίκη στό ἐργατικό κίνημα, νίκη πού σήμερα ἀναγνωρίζεται καί ἀπό τούς ἐχθρούς του, οἱ ἀντίπαλοί μας παρουσίαζαν μιά γελοιογραφία τοῦ μπολσεβικισμοῦ μέ τή μορφή τοῦ «μποϋκοταρισμοῦ», τοῦ «μαχητισμοῦ» κτλ. Ἡ εἰρωνία τῆς ἱστορίας τά ἔφερε καί πάλι ἔτσι, ὥστε γελοιογραφίες μπολσεβίκων νά ἀποδειχτοῦν οἱ «βπεριοντοφικοί».

Τά διδάγματα αὐτά τῆς ἱστορίας πρέπει νά μᾶς προφυλάξουν ἀπό μιά γελοιογραφική διαστρέβλωση τῶν ἀπόψεων τῶν ἐπαναστατῶν σοσιαλδημοκρατῶν, ὁσοναφορᾶ τή στάση τους ἀπέναντι στούς καντέτους (βλ. π.χ. τή «Βπεριόντ», ἀρ. φύλ. 2). Οἱ καντέτοι εἶναι, χωρίς ἀμφιβολία, ἀντεπαναστατικό κόμμα· αὐτό μποροῦν νά τό ἀρνηθοῦν μόνο ἄνθρωποι τελείως ἀνίδεοι ἤ ἀσυνείδητοι· ἐπιτακτικό καθῆκον τῶν σοσιαλδημοκρατῶν εἶναι νά τό ἐξηγοῦν αὐτό παντοῦ, καθώς ἐπίσης καί ἀπό τό βῆμα τῆς Δούμας. Οἱ καντέτοι ὅμως εἶναι κόμμα τῶν ἀντεπαναστατῶν *φιλελευθέρων* καί ἡ φιλελεύθερη αὐτή φύση τους, ὅπως τονίστηκε καί στήν ἀπόφαση γιά τά μή προλεταριακά κόμματα πού ψήφισε τό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Λονδίνο (τό 1907) [35], μᾶς ὑποχρεώνει «νά ἐκμεταλλευτοῦμε» τήν ἰδιόμορφη θέση τους, τίς ἰδιόμορφες συγκρούσεις ἤ προστριβές πού προκαλοῦνται ἀπ᾽ αὐτήν, νά ἐκμεταλλευτοῦμε π.χ. τόν ψευτοδημοκρατισμό τους, γιά νά προπαγανδίζουμε τόν πραγματικό, τό συνεπή, τόν ἀνεπιφύλακτο δημοκρατισμό.

Μιά καί ἐμφανίστηκε στή χώρα ὁ ἀντεπαναστατικός φιλελευθερισμός, ἡ δημοκρατία γενικά καί εἰδικότερα ἡ προλεταριακή δημοκρατία, δέν μπορεῖ νά διαχωρίσει τή θέση της ἀπ᾽ αὐτόν· δέν πρέπει οὔτε στιγμή νά ξεχνάει τά σύνορα πού τούς χωρίζουν. Ἀπ᾽ αὐτό ὅμως δέν βγαίνει καθόλου ὅτι ἐπιτρέπεται νά συγχέουμε τόν ἀντεπαναστατικό φιλελευθερισμό μέ τόν ἀντεπαναστατικό, ἄς ποῦμε, φεουδαρχισμό, ὅτι ἐπιτρέπεται ν᾽ ἀγνοοῦμε τίς συγκρούσεις τους, νά τίς παραβλέπουμε, νά ἀδιαφοροῦμε γι᾽ αὐτές. Ὁ ἀντεπαναστατικός φιλελευθερισμός, ἐπειδή ἀκριβῶς εἶναι ἀντεπαναστατικός, δέν θά μπορέσει *ποτέ* νά παίξει τό ρόλο τοῦ ἡγεμόνα σέ μιά νικηφόρα ἐπανάσταση· ὅμως, ἐπειδή ἀκριβῶς εἶναι φιλελευθερισμός, θά ἔρθει *ἀναπότρεπτα* σέ «σύγκρουση» μέ τό στέμμα, μέ τό φεουδαρχισμό, μέ τή μή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἀπηχώντας κάποτε ἔμμεσα μέ τή στάση του τήν «ἀριστερή», τή δημοκρατική διάθεση πού ὑπάρχει στή χώρα ἤ τήν ἔναρξη τῆς ἀνόδου κτλ.

Ἄς θυμηθοῦμε τήν ἱστορία τῆς Γαλλίας· ὁ ἀστικός φιλελευθερισμός τήν ἐποχή ἤδη τῆς μεγάλης ἐπανάστασης ἀποκάλυψε τήν ἀντεπαναστατικότητά του—βλ. π.χ., σχετικά μ'αὐτό τό ζήτημα τό ἐξαίρετο βιβλίο τοῦ Κοῦνοφ γιά τήν ἐπαναστατική δημοσιογραφία τῆς Γαλλίας. Κι' ὄχι μόνο ὕστερα ἀπό τή μεγάλη ἀστική ἐπανάσταση, ἀλλά καί μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1848, τότε πού ἡ ἀντεπαναστατικότητα τῶν φιλελευθέρων εἶχε φτάσει ὥς τό σημεῖο νά τουφεκίζουν οἱ ρεπουμπλικάνοι τούς ἐργάτες, οἱ φιλελεύθεροι αὐτοί κατά τό τέλος τῆς δεύτερης αὐτοκρατορίας, στά 1868-1870, ἐκφράσανε μέ τήν ἀντιπολίτευσή τους τήν ἀλλαγή τῶν διαθέσεων καί τήν ἔναρξη τῆς δημοκρατικῆς, ἐπαναστατικῆς, ρεπουμπλικανικῆς ἀνόδου.

Ἄν τώρα οἱ καντέτοι παίζουν, ὅπως τούς πειράζουν οἱ ὀχτωβριστές [36], μέ τό «ζυγηθεῖτε ἐπ' ἀριστερά», αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό τά σημάδια κι' ἕνα ἀπό τά ἀποτελέσματα τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ χώρα «ἀριστεροποιεῖται», ὅτι ἀνασαλεύει στά σπλάχνα τῆς μητέρας καί ἑτοιμάζεται νά βγεῖ ξανά στό φῶς τοῦ ἥλιου ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία. Καί τά σπλάχνα τῆς Ρωσίας τῶν Πουρισκέβιτς-Ρομάνοφ εἶναι τέτια, πού δέν μπορεῖ παρά νά γεννήσουν τήν ἐπαναστατική δημοκρατία!

Ποιό πρακτικό συμπέρασμα βγαίνει ἀπό δῶ; Τό συμπέρασμα ὅτι πρέπει νά παρακολουθοῦμε μέ πολύ μεγάλη προσοχή τήν ἀνάπτυξη τῆς νέας αὐτῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας. Κι' ἐπειδή ἀκριβῶς εἶναι νέα, ἐπειδή γεννιέται ὕστερα ἀπό τό 1905 κι' ὕστερα ἀπό τήν ἀντεπανάσταση κι' ὄχι πρίν ἀπ' αὐτήν, θά ἀναπτυχθεῖ ἀσφαλῶς *μέ νέο τρόπο*. Μά γιά νά μπορέσουμε νά πλησιάσουμε αὐτό τό νέο, νά τό ἐπηρεάσουμε, νά βοηθήσουμε στήν κανονική ἀνάπτυξή του, δέν πρέπει ν' ἀρκούμαστε στίς παλιές μεθόδους, πρέπει νά ἀναζητοῦμε καί νέες, πρέπει νά ἀνακατευόμαστε μέ τόν κόσμο, σφυγμομετρώντας τή ζωή, πρέπει νά χωνόμαστε κάποτε ὄχι μόνο μέσα στόν κόσμο, ἀλλά ἀκόμη καί στά σαλόνια τῶν φιλελευθέρων.

Ἡ ἐφημεριδούλα, π.χ. «Μπούντουστσεγε» [37] τοῦ κ. Μποῦρτσεφ θυμίζει πολύ ἕνα σαλόνι φιλελευθέρων: ἐκεῖ ὑπερασπίζουν μέ φιλελεύθερο τρόπο τό φιλελεύθερο κουτό, τό ὀχτωβριστικό-καντέτικο σύνθημα τῆς «ἀναθεώρησης τοῦ νόμου τῆς 3 τοῦ Ἰούνη», ἐκεῖ φλυαροῦν πρόθυμα γιά τούς χαφιέδες, τήν ἀστυνομία, τούς προβοκάτορες, τόν Μποῦρτσεφ, τίς βόμβες. Κι' ὡστόσο, τόν κ. Μάρτοφ, πού ἔσπευσε νά τρυπώσει ἐκεῖ, θά μποροῦσε κανείς νά τόν κατηγορήσει μόνο γιά ἀνάρμοστη βιασύνη κι' ὄχι γιά λάθος ἀρχῆς, *ἄν*... *ἄν* ὁ Μάρ-

τοφ δέν κρατοῦσε ἐκεῖ μέσα στάση φιλελευθέρου. Γιατί μπορεῖ κανείς νά δικαιολογήσει — κάποτε μάλιστα καί νά ἐπαινέσει — ἕνα σοσιαλδημοκράτη πού μιλάει σ' ἕνα φιλελεύθερο σαλόνι, μόνο στήν περίπτωση πού μιλάει σάν σοσιαλδημοκράτης. Ὁ κ. Μάρτοφ, ὅμως, ἔφερε στό φιλελεύθερο σαλόνι τή φιλελεύθερη ἀνοησία τῆς ἀποκατάστασης «στή διάρκεια τῶν ἐκλογῶν» κάποιας «ἀλληλεγγύης στήν πάλη γιά ἐλεύθερες ἐκλογές καί ἐλεύθερη ἐκλογική προπαγάνδα» («Μπούντουστσεγε», ἀρ. φύλ. 5)!!

Στίς νέες συνθῆκες ἀναπτύσσεται μέ νέο τρόπο μιά νέα δημοκρατία· εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι πρέπει νά μάθουμε νά τήν πλησιάζουμε. Χρειάζεται ὅμως νά τήν πλησιάζουμε γιά νά ὑποστηρίζουμε καί νά κηρύσσουμε τά συνθήματα τῆς πραγματικῆς δημοκρατίας κι'ὄχι γιά νά σαλιαρίζουμε μαζί της,ὅπως κάνουν οἱ φιλελεύθεροι. Ἡ σοσιαλδημοκρατία πρέπει νά προπαγανδίζει στή νέα δημοκρατία *τρία* συνθήματα, τά μόνα πού εἶναι ἀντάξια τῆς μεγάλης μας ὑπόθεσης, τά μόνα πού ἀνταποκρίνονται στίς *πραγματικές* συνθῆκες κατάκτησης τῆς *ἐλευθερίας* στή Ρωσία· τά συνθήματα αὐτά εἶναι: δημοκρατία· 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα· δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς.

Αὐτό εἶναι τό μοναδικά σωστό πανεθνικό πρόγραμμα πάλης γιά μιά ἐλεύθερη Ρωσία. Ὅποιος δέν κατάλαβε τό πρόγραμμα αὐτό, δέν εἶναι ἀκόμη δημοκράτης. Ὅποιος ἀποκρούει αὐτό τό πρόγραμμα, ἐνῶ ἀποκαλεῖ τόν ἑαυτό του δημοκράτη, ἔχει καταλάβει πολύ καλά τήν ἀνάγκη νά ἐξαπατᾶ τό λαό γιά νά πραγματοποιήσει τούς ἀντιδημοκρατικούς (δηλ. τούς ἀντεπαναστατικούς) σκοπούς του.

Γιατί ἡ πάλη γιά τήν 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα εἶναι πραγματικός ὅρος γιά τήν κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας στή Ρωσία; Διότι ἡ πείρα ἀπόδειξε ὅτι εἶναι ἀδύνατη ἡ ἐλευθερία χωρίς τή γεμάτη αὐταπάρνηση πάλη τοῦ προλεταριάτου καί μιά τέτια πάλη συνδέεται ἀδιάσπαστα μέ τή βελτίωση τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῶν ἐργατῶν. Δεῖγμα αὐτῶν τῶν βελτιώσεων, ἔμβλημά τους εἶναι ἡ 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα.

Γιατί ἡ πάλη γιά τή δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς ἀποτελεῖ πραγματικό ὅρο γιά τήν κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας στή Ρωσία; Διότι χωρίς ριζικά μέτρα βοήθειας πρός τά ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν, πού οἱ Πουρισκέβιτς, οἱ Ρομάνοφ καί οἱ Μάρκοφ τά ἔσπρωξαν σέ πρωτοφανή ἐξαθλίωση, στά βάσανα καί στό θάνατο ἀπό τήν πείνα, κάθε κουβέντα γιά δημοκρατία, γιά «λαϊκή ἐλευθερία» εἶναι χωρίς νόημα, εἶναι τελείως

ψεύτικη. Καί χωρίς τή δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς ὑπέρ τῶν ἀγροτῶν, οὔτε λόγος μπορεῖ νά γίνει γιά ὁποιαδήποτε *σοβαρά* μέτρα βοήθειας τοῦ μουζίκου, γιά ὁποιαδήποτε σοβαρή ἀπόφαση νά μπεῖ τέρμα στή Ρωσία τῶν «μουζίκων», δηλ. στή φεουδαρχική Ρωσία καί νά δημιουργηθεῖ μιά Ρωσία τῶν ἐλεύθερων γεωργῶν, μιά δημοκρατική ἀστική Ρωσία.

Γιατί ἡ πάλη γιά τή δημοκρατία ἀποτελεῖ πραγματικό ὅρο γιά τήν κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας στή Ρωσία; Διότι ἡ πείρα, ἡ μεγάλη κι' ἀλησμόνητη πείρα μιᾶς ἀπό τίς πιό μεγαλειώδεις δεκαετίες τῆς ρωσικῆς ἱστορίας καί συγκεκριμένα τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰώνα, δείχνει μέ ἀπόλυτη καθαρότητα καί σαφήνεια τό *ἀσυμβίβαστο* τῆς μοναρχίας μας μέ ὁποιεσδήποτε στοιχειώδεις ἐγγυήσεις πολιτικῆς ἐλευθερίας. Ἡ ἱστορία τῆς Ρωσίας, ἡ μακραίωνη ἱστορία τοῦ τσαρισμοῦ δημιούργησε μιά τέτια κατάσταση, ὥστε στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα νά μήν ἔχουμε καί νά *μήν μποροῦμε νά ἔχουμε* ἄλλη μοναρχία, ἐκτός ἀπό τή *μαυροεκατονταρχίτικη-πογκρομική μοναρχία.* Στίς σημερινές κοινωνικές καί στίς σημερινές ταξικές συνθῆκες ἡ ρωσική μοναρχία δέν μπορεῖ νά κάνει τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τό νά ὀργανώνει συμμορίες φονιάδων γιά νά δολοφονοῦν τούς φιλελεύθερους καί τούς δημοκράτες βουλευτές μας, ἤ νά βάζουν φωτιά στά σπίτια πού συγκεντρώνονται οἱ δημοκράτες. Ἡ ρωσική μοναρχία δέν μπορεῖ νά κάνει τίποτε ἄλλο, παρά ν' ἀπαντάει στίς διαδηλώσεις τοῦ λαοῦ γιά ἐλευθερία μέ τήν ὀργάνωση τμημάτων ἀπό ἀνθρώπους πού ἁρπάζουν τά παιδιά τῶν ἑβραίων ἀπό τά πόδια καί τούς σπάζουν τά κεφάλια στίς πέτρες, ἀπό ἀνθρώπους πού βιάζουν τίς γυναῖκες τῶν ἑβραίων καί τῶν γεωργιανῶν καί ξεκοιλιάζουν τούς γερόντους.

Οἱ ἀνόητοι φιλελεύθεροι φλυαροῦν γιά συνταγματική μοναρχία, φέρνοντας σάν παράδειγμα τήν Ἀγγλία. Ἄν σέ μιά τόσο πολιτισμένη χώρα, ὅπως εἶναι ἡ Ἀγγλία, πού δέν γνώρισε ποτέ οὔτε τό ζυγό τῶν μογγόλων, οὔτε τήν καταπίεση τῆς γραφειοκρατίας, οὔτε τό ὄργιο τῆς στρατοκρατίας, ἄν στή χώρα αὐτή χρειάστηκε νά πέσει τό κεφάλι ἑνός ἐστεμμένου ληστῆ, γιά νά μάθουν οἱ βασιλιάδες νά εἶναι «συνταγματικοί» μονάρχες, στή Ρωσία χρειάζεται νά πέσουν τά κεφάλια τουλάχιστο ἑκατό Ρομάνοφ γιά νά ξεμάθουν οἱ διάδοχοί τους νά ὀργανώνουν μαυροεκατονταρχίτικες δολοφονίες καί πογκρόμ σέ βάρος τῶν ἑβραίων.

Ἄν ἡ σοσιαλδημοκρατία διδάχτηκε κάτι ἀπό τήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση, τότε πρέπει σήμερα νά φροντίσει, ὥστε

σέ κανένα λόγο μας, σέ καμιά προκήρυξη νά μήν προβάλλεται τό σύνθημα «κάτω ἡ ἀπολυταρχία», πού, ὅπως ἀποδείχτηκε, εἶναι ἄχρηστο καί ἀόριστο, ἀλλά νά προβάλλεται *ἀποκλειστικά* τό σύνθημα: «κάτω ἡ τσαρική *μοναρχία*, ζήτω ἡ δημοκρατία».

Κι' ἄς μήν μᾶς λένε ὅτι τό σύνθημα τῆς δημοκρατίας δέν ἀνταποκρίνεται στό στάδιο τῆς πολιτικῆς ἀνάπτυξης τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν. Πρίν ἀπό δέκα-δώδεκα χρόνια, δέν ἦταν μόνο οἱ «ναρόντνικοι» πού δέν τολμοῦσαν οὔτε καί νά σκεφτοῦν ἀκόμη τό σύνθημα «κάτω ἡ ἀπολυταρχία», ἀλλά βρίσκονταν καί σοσιαλδημοκράτες — οἱ λεγόμενοι «οἰκονομιστές» — πού διαφωνοῦσαν ὡς πρός τήν ἐπικαιρότητα αὐτοῦ τοῦ συνθήματος. Ὡστόσο στά 1903-1904 τό σύνθημα «κάτω ἡ ἀπολυταρχία», ἔγινε «συνηθισμένη λαϊκή ἔκφραση»! Δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει οὔτε ἴχνος ἀμφιβολίας ὅτι ἡ συστηματική, ἡ ἐπίμονη δημοκρατική προπαγάνδα θά βρεῖ σήμερα στή Ρωσία τό πιό πρόσφορο ἔδαφος, γιατί τίς πιό πλατιές μάζες καί εἰδικά τίς ἀγροτικές μάζες, ὁπωσδήποτε, τίς ἀπασχολεῖ ἡ βασανιστική καί ἔμμονη ἰδέα τῆς σημασίας πού ἔχει ἡ πραξικοπηματική διάλυση τῆς I καί τῆς II Δούμας, ἡ ἰδέα τῆς σχέσης πού ἔχει ἡ τσαρική ἐξουσία μέ τήν III Δούμα[38] τῶν ἀφεντάδων καί μέ τήν καταστροφή τῆς ὑπαίθρου ἀπό τούς Μάρκοφ καί Σία. Μέ τί ταχύτητα θά βλασταίνει ὁ σπόρος τῆς δημοκρατικῆς προπαγάνδας πού ρίχτηκε στή γῆ, κανένας δέν θά μπορέσει τώρα νά τό καθορίσει· τό ζήτημα ὅμως δέν εἶναι αὐτό, τό ζήτημα εἶναι νά γίνει ἡ σπορά μέ τρόπο σωστό, πραγματικά δημοκρατικό.

Ἐξετάζοντας τό ζήτημα τῶν συνθημάτων τῆς ἐπικείμενης ἐκλογικῆς καμπάνιας γιά τήν IV Δούμα καί τῶν συνθημάτων ὅλης τῆς ἔξω ἀπό τή Δούμα δουλιᾶς μας, δέν μποροῦμε νά μή θίξουμε μιά πολύ σοβαρή καί πολύ λαθεμένη ἀγόρευση τοῦ σοσιαλδημοκράτη βουλευτῆ Κουζνετσόφ στήν III Δούμα. Ὁ Κουζνετσόφ στήν ἕκτη ἐπέτειο τῆς πρώτης νίκης τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης στίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1911[39], μίλησε στή Δούμα πάνω στό ζήτημα τοῦ νομοσχεδίου ἀσφάλισης τῶν ἐργατῶν. Γενικά μίλησε — πρέπει νά εἴμαστε δίκαιοι — πολύ καλά, ὑπεράσπισε μέ σθένος τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου, εἶπε ἀδίστακτα τήν ἀλήθεια κατά πρόσωπο ὄχι μόνο στήν πλειοψηφία τῆς μαύρης Δούμας, ἀλλά καί στούς καντέτους. Ἀναγνωρίζοντας ἀπόλυτα αὐτή τήν ὑπηρεσία τοῦ Κουζνετσόφ, πρέπει νά σημειώσουμε, χωρίς περιστροφές καί τό λάθος του.

«Νομίζω — εἶπε ὁ Κουζνετσόφ — ὅτι οἱ ἐργάτες, παρακολουθώντας μέ προσοχή τίς συζητήσεις πού ἔγιναν τόσο ὅταν ἐξετάστηκαν αὐτά τά ζητήματα στό σύνολό τους, ὅσο κι' ὅταν συζητήθηκε κατ' ἄρθρο τό σημερινό νομοσχέδιο, θά βγάλουν τό συμπέρασμα ὅτι τό ἄμεσο σύνθημά τους τώρα, στή σημερινή περίοδο, πρέπει νά εἶναι τό σύνθημα: «κάτω ἡ Δούμα τῆς 3 τοῦ 'Ιούνη, ζήτω τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα». Γιατί; 'Απαντῶ: γιατί τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης μποροῦν νά προστατευτοῦν σωστά μόνο τότε καί ἐφόσον ἡ ἐργατική τάξη, χάρη στό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, θά στείλει στό νομοθετικό σῶμα ἀρκετούς δικούς της βουλευτές· αὐτοί καί μόνον αὐτοί μποροῦν νά λύσουν σωστά τά ζητήματα τῆς ἀσφάλισης τῆς ἐργατικῆς τάξης».

'Ο Κουζνετσόφ ἔχει ἐδῶ ἕνα ἀτύχημα, πού ὁ ἴδιος πιθανό νά μήν τό ὑποψιάστηκε, πού ἐμεῖς ὅμως ἀπό καιρό τό ἔχουμε προβλέψει· τό ἀτύχημα αὐτό βρίσκεται στή σύμπτωση μέ τά λάθη πού ἔκαναν οἱ λικβινταριστές καί οἱ ὀτζοβιστές.

'Ο Κουζνετσόφ, ρίχνοντας ἀπό τό βῆμα τῆς Δούμας τό σύνθημα πού διάδοσαν τά λικβινταριστικά «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι», δέν πρόσεξε ὅτι τό πρῶτο (καί τό οὐσιαστικότερο) μέρος αὐτοῦ τοῦ συνθήματος («κάτω ἡ ΙΙΙ Δούμα») ἀποτελεῖ *στό ἀκέραιο* ἐπανάληψη τοῦ συνθήματος πού εἶχαν ρίξει ἀνοιχτά πρίν ἀπό τρία χρόνια οἱ ὀτζοβιστές καί τό ὑποστηρίζουν ἀπό τότε — σκεπασμένα καί κρυφά — μόνο οἱ «βπεριοντοφικοί», δηλ. οἱ δειλοί ὀτζοβιστές.

Πρίν ἀπό τρία χρόνια ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» [40], ἀρ. φύλ. 38 τῆς 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1908, ἔγραφε ἀπ' ἀφορμή αὐτό τό σύνθημα πού ἔριχναν οἱ ὀτζοβιστές:

«Μέσα σέ ποιές συνθῆκες θά μποροῦσε νά ἀποκτήσει σημασία ἕνα τέτιο σύνθημα σάν τό σύνθημα: «κάτω ἡ Δούμα»; Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἔχουμε μπροστά μας μιά φιλελεύθερη, μεταρρυθμιστική, συμβιβαστική Δούμα στήν ἐποχή τῆς πιό ὀξυμένης ἐπαναστατικῆς κρίσης πού ὡρίμασε κιόλας ὥς τόν ἀνοιχτό ἐμφύλιο πόλεμο. Εἶναι πολύ πιθανό πώς σύνθημα σέ μιά τέτια στιγμή θά μποροῦσε νά γίνει «κάτω ἡ Δούμα», δηλ. κάτω οἱ εἰρηνικές διαπραγματεύσεις μέ τόν τσάρο, κάτω τό ἀπατηλό ὄργανο «εἰρήνης» καί νά καλοῦμε στήν ἄμεση ἔφοδο. Ἄς ὑποθέσουμε, ἀντίθετα, ὅτι ἔχουμε μιά ἀρχιαντιδραστική Δούμα, ἐκλεγμένη μέ βάση ἕνα ξεπερασμένο ἐκλογικό δικαίωμα κι' ὅτι δέν ὑπάρχει μιά ὀξεία ἐπαναστατική κρίση στή χώρα· τό σύνθημα «κάτω ἡ Δούμα» θά μποροῦσε τότε νά ἦταν σύνθημα πάλης ὑπέρ τῆς ἐκλογικῆς μεταρύθμισης. Τίποτε πού νά μοιά-

ζει μέ τή μιά ή μέ τήν ἄλλη περίπτωση ἐμεῖς δέν βλέπουμε νά ὑπάρχει στή χώρα μας»*.

Στό παράρτημα τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀρ. φύλ. 44, (τῆς 4 (17) τοῦ Ἀπρίλη 1909), ἀναφέρεται ἡ ἀπόφαση τῶν ὀτζοβιστῶν τῆς Πετρούπολης, πού καλοῦσε ἀνοιχτά «ν' *ἀρχίσει πλατιά* ζύμωση ἀνάμεσα στίς μάζες μέ τό σύνθημα κάτω ἡ ΙΙΙ Κρατική δούμα». Ἐνάντια στήν πρόταση αὐτή ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» στό ἴδιο φύλλο ἔγραφε: «Τό σύνθημα αὐτό, πού παράσυρε γιά ἕνα ὁρισμένο διάστημα μερικούς ἐργάτες ἀντιοτζοβιστές *δέν εἶναι σωστό*. Αὐτό εἶναι εἴτε καντέτικο σύνθημα γιά μιά ἐκλογική μεταρύθμιση στά πλαίσια τῆς ἀπολυταρχίας (λές κι' αὐτό πού γράφτηκε στίς ἀρχές τοῦ 1909 γράφτηκε γιά ν' ἀντικρούσει τή θέση πού πῆρε ὁ Κουζνετσόφ στά τέλη τοῦ 1911!)...εἴτε ἐπανάληψη ἀποστηθισμένων λέξεων ἀπό ἐκείνη τήν ἐποχή πού οἱ φιλελεύθερες Δοῦμες συγκάλυπταν τόν ἀντεπαναστατικό τσαρισμό, προσπαθώντας νά ἐμποδίσουν τό λαό νά δεῖ καθαρά τόν πραγματικό του ἐχθρό»**.

Ἀπό δῶ φαίνεται καθαρά ποῦ βρίσκεται τό λάθος τοῦ Κουζνετσόφ. Ὁ Κουζνετσόφ ἔριξε σάν γενικό σύνθημα τό καντέτικο σύνθημα τῆς ἐκλογικῆς μεταρύθμισης, πού δέν ἔχει κανένα νόημα στήν περίπτωση πού θά διατηρηθοῦν ὅλες οἱ ἄλλες καλοσύνες τῆς μοναρχίας τῶν Ρομάνοφ, ὅπως εἶναι τό Κρατικό Συμβούλιο, ἡ παντοδυναμία τῶν ὑπαλλήλων, οἱ μαυροεκατονταρχίτικες-πογκρομικές ὀργανώσεις τῆς τσαρικῆς συμμορίας κτλ. Ὁ Κουζνετσόφ θά ἔπρεπε νά πεῖ — μέ τήν προϋπόθεση ὅτι ἐξετάζουμε τό ζήτημα ὅπως ἀκριβῶς τό ἐξετάζει ὁ ἴδιος καί μέ τήν προϋπόθεση ὅτι ὁ γενικός τόνος τοῦ λόγου του δέν θά ἄλλαζε — περίπου τά παρακάτω:

«Οἱ ἐργάτες, παραδειγματιζόμενοι ἀπό τό νομοσχέδιο, ἀκριβῶς, τῶν ἀσφαλίσεων, θά πειστοῦν γιά ἄλλη μιά φορά ὅτι οὔτε τά ἄμεσα συμφέροντα τῆς τάξης τους, οὔτε τά δικαιώματα καί οἱ ἀνάγκες ὅλου τοῦ λαοῦ μποροῦν νά προστατευθοῦν, ἄν δέν γίνουν τέτιες μεταρυθμίσεις, ὅπως εἶναι τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, ἡ ἀπόλυτη ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ τύπου κτλ. Δέν εἶναι ὅμως φανερό ὅτι εἶναι μάταιο νά περιμένει κανείς τέτιες μεταρυθμίσεις, ἐφόσον παραμένει ἀμετάβλητο

---

* Σέ συνέχεια ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ὑποστήριζε τό σύνθημα «κάτω ἡ ἀπολυταρχία». Αὐτό τό σύνθημα, ὅπως ἀποδείξαμε κιόλας, πρέπει τώρα ν' ἀντικατασταθεῖ μέ τό σύνθημα «κάτω ἡ τσαρική μοναρχία, ζήτω ἡ δημοκρατία». (Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 283. *Ἡ Σύντ.*)

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 412. *Ἡ Σύντ.*

τό σημερινό πολιτικό καθεστώς τῆς Ρωσίας — εἶναι μάταιο, ἐφόσον μποροῦν ν' ἀνατρέπονται ὁποιεσδήποτε ἀποφάσεις ὁποιασδήποτε Δούμας — εἶναι μάταιο, ἐφόσον παραμένει στό κράτος ἔστω καί μιά μόνο κρατική ἐξουσία μή αἱρετή;».

Ξέρουμε πολύ καλά πώς οἱ σοσιαλδημοκράτες βουλευτές κατάφερναν νά κάνουν ἀπό τό βῆμα τῆς ΙΙΙ Δούμας — κι' αὐτή εἶναι ἡ ὑπηρεσία πού πρόσφεραν — πολύ πιό ἀνοιχτές καί σαφεῖς δημοκρατικές δηλώσεις. Οἱ βουλευτές τῆς Δούμας μποροῦν νά κάνουν ἐντελῶς νόμιμα ἀπό τό βῆμα τῆς Δούμας δημοκρατική προπαγάνδα καί πρέπει νά τήν κάνουν. Μέ τήν τέτια περίπου διόρθωση τοῦ λόγου τοῦ Κουζνετσόφ, θέλουμε ἁπλῶς νά δείξουμε παραστατικά μέ τί τρόπο μποροῦσε ν' ἀποφύγει τά λάθη, διατηρώντας τό γενικό τόνο τοῦ λόγου του, σημειώνοντας καί ὑπογραμμίζοντας τήν τεράστια σημασία πού ἔχουν οἱ τόσο ἐπιτακτικές καί ἀπαραίτητες μεταρυθμίσεις, ὅπως εἶναι τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι κτλ.

Κάθε σοσιαλδημοκράτης πού ἐκφωνεῖ σ' ὁποιοδήποτε μέρος πολιτικό λόγο πρέπει νά μιλάει πάντοτε γιά τή δημοκρατία. Πρέπει ὅμως νά ξέρει κανείς νά μιλάει γιά τή δημοκρατία: δέν μπορεῖ νά μιλάει γι' αὐτήν μέ τόν ἴδιο τρόπο σέ μιά ἐργοστασιακή συγκέντρωση καί σέ ἕνα κοζάκικο χωριό, σέ μιά συγκέντρωση σπουδαστῶν καί σέ μιά ἀγροτική καλύβα, ἀπό τό βῆμα τῆς ΙΙΙ Δούμας καί ἀπό τίς στῆλες ἑνός ὀργάνου τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ τέχνη κάθε προπαγανδιστῆ καί κάθε διαφωτιστῆ συνίσταται ἀκριβῶς σέ τοῦτο: νά μπορεῖ νά ἐπιδρᾶ μέ τόν καλύτερο τρόπο στό συγκεκριμένο ἀκροατήριο, κάνοντας μιά ὁρισμένη ἀλήθεια ὅσο τό δυνατό πιό πειστική, πιό εὐκολονόητη, κάνοντάς την νά ἐντυπώνεται στό μυαλό ὅσο τό δυνατό πιό καθαρά καί πιό σταθερά.

Δέν θά πρέπει νά ξεχνᾶμε οὔτε στιγμή τό κύριο: στή Ρωσία ξυπνάει γιά μιά νέα ζωή καί μιά νέα πάλη μιά νέα δημοκρατία. Ὑποχρέωση τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν — αὐτῆς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης καί καθοδηγητῆ τῶν λαϊκῶν μαζῶν στήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία — εἶναι νά ἐξηγοῦν τούς σκοπούς τῆς συνεποῦς δημοκρατίας: δημοκρατία, 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα, δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς.

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 25, 8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1911

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΤΗΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Τό φύλλο αὐτό εἶχε ἑτοιμαστεῖ σχεδόν τελείως, ὅταν λάβαμε τό φύλ. ἀρ. 9 τῆς ἐφημερίδας «Μπούντουστσεγε». Ἀποκαλέσαμε τήν ἐφημερίδα αὐτή φιλελεύθερο σαλόνι. Ἀποδείχτηκε πώς ἀπό τό σαλόνι αὐτό ἐμφανίζονται κάποτε πράκτορες τῆς ρωσικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης καί προσπαθοῦν νά τραβοῦν ἀπό τή μύτη τούς ἐπαναστάτες. Ἀπό ἕνα τέτιο πράκτορα εἶναι γραμμένο τό κύριο ἄρθρο τοῦ φύλ. ἀρ. 9, πού *χαιρετίζει* τήν ἀπόφαση τῶν καντέτων νά συνασπιστοῦν μέ τούς ὀχτωβριστές!! «Θά ἐπιθυμούσαμε — γράφουν οἱ φιλελεύθεροι μέ τή βόμβα στό χέρι — ὅλα τά ἀριστερά κόμματα, χωρίς νά ἀποκλείουμε οὔτε τά σοσιαλιστικά οὔτε τά ἐπαναστατικά... νά ἐνεργοῦσαν *μέ τό ἴδιο πνεῦμα* καί νά εἶχαν γνώμονα *τίς ἴδιες ἀρχές*»!! Αὐτό δά ἔλειπε, νά μήν τό ἐπιθυμεῖ αὐτό ὁ φιλελεύθερος ἀντεπαναστάτης! Πρέπει μόνο νά ξέρει τό πλατύ κοινό ποιά εἶναι ἐδῶ ἡ οὐσία: ὅταν ὁ συντάκτης τοῦ κύριου ἄρθρου τοῦ «Μπούντουστσεγε» λέει: «ἐμεῖς οἱ σοσιαλιστές», «ἐμεῖς οἱ ἐπαναστάτες» τό κοινό πρέπει νά διαβάζει: «ἐμεῖς οἱ φιλελεύθεροι».

Οἱ ἐφημερίδες, πού λάβαμε αὐτή τή στιγμή, δημοσιεύουν τήν εἴδηση ὅτι ὁ Βοϊλόσνικοφ ἀποκλείστηκε ἀπό 15 συνεδριάσεις τῆς Δούμας [41]. Οἱ καντέτοι ὑποστήριξαν τόν ἀποκλεισμό του ἀπό *πέντε* συνεδριάσεις!! Ζήτω ὁ συνασπισμός καντέτων-ὀχτωβριστῶν γιά νά ψηφίζει τόν ἀποκλεισμό τῶν δημοκρατῶν καί τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἀπό 10 συνεδριάσεις!!

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 25, 8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1911

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΟΥ «ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ» ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΤΟΛΙΠΙΝ

Τό ἄρθρο τοῦ Ν. Ρ-κόφ, πού δημοσιεύτηκε στό τεῦχος 9-10 τοῦ λικβινταριστικοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά», ἀποτελεῖ ἕνα γεγονός μεγάλης σπουδαιότητας γι' αὐτό τό στρατόπεδο. Τό ἄρθρο αὐτό εἶναι πραγματικό «Credo», ἤ μανιφέστο τοῦ Φιλελεύθερου ἐργατικοῦ κόμματος. Ὁ Ρ-κόφ, ἀρχίζοντας ἀπό τήν ἀρχή, ἀπό τήν ἐκτίμηση τῆς ἐπανάστασης καί τοῦ ρόλου ὅλων τῶν τάξεων καί φτάνοντας μέ ἐξαιρετική συνέπεια ὥς τό τέλος, ὥς τό σχέδιο ἑνός νόμιμου ἐργατικοῦ(;) κόμματος, ὑποκαθιστᾶ σέ ὅλους τούς συλλογισμούς του τό μαρξισμό μέ τό φιλελευθερισμό.

Ποιό εἶναι τό ἀντικειμενικό πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζει ἡ Ρωσία; Ἡ ὁλοκλήρωση τῆς ἀντικατάστασης τῆς μισοφεουδαρχικῆς οἰκονομίας μέ τόν «πολιτισμένο καπιταλισμό». Αὐτός δέν εἶναι τρόπος σκέψης ἑνός μαρξιστῆ, ἀλλά ἑνός Στροῦβε ἤ ἑνός φιλελευθέρου, γιατί ὁ μαρξιστής κάνει διάκριση ἀνάμεσα στίς τάξεις πού ἔχουν διαφορετική ἀντίληψη, ὀχτωβριστική, καντέτικη, τρουντοβίκικη, προλεταριακή, γιά τό τί εἶναι «πολιτισμένος» καπιταλισμός.

Ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος στήν ἐκτίμηση τῆς ἐπανάστασης; Ὁ Ρ-κόφ κατακρίνει τή θρηνολογία καί τήν ἀποστασία ἐκείνων πού φωνασκοῦν γιά τήν «ἀποτυχία» τῆς ἐπανάστασης καί ἀντιπαραθέτει σ' αὐτούς...τή μεγάλη καθηγητική ἀλήθεια ὅτι καί στήν ἐποχή τῆς «ἀντίδρασης» ὡριμάζουν καινούργιες κοινωνικές δυνάμεις. Εἶναι φανερό ὅτι ἡ ἀπάντηση αὐτή τοῦ Ρ-κόφ σκεπάζει τήν *οὐσία* τοῦ ζητήματος πρός τό συμφέρον ἀκριβῶς τῶν ἀντεπαναστατῶν φιλελευθέρων πού παραδέχονται ὁλοκληρωτικά τήν ἀλήθεια πού ἀνακάλυψε

ξανά ὁ Ρ-κόφ. Ἡ οὐσία εἶναι: ποιές τάξεις ἀποδείχτηκαν στήν ἐπανάσταση ἱκανές γιά ἄμεση, μαζική, ἐπαναστατική πάλη καί ποιές τάξεις τήν πρόδοσαν, περνώντας ἄμεσα ἤ ἔμμεσα μέ τό μέρος τῆς ἀντεπανάστασης. Ὁ Ρ-κόφ ἀπόκρυψε τήν οὐσία αὐτή, προπαρασκευάζοντας ἔτσι τό ἔδαφος γιά τήν ἀποσιώπηση τῆς διαφορᾶς πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν ἐπαναστατική δημοκρατία καί τή φιλελευθερο-μοναρχική «προοδευτική» ἀντιπολίτευση.

Στό ζήτημα τοῦ ρόλου τῆς τσιφλικάδικης τάξης ὁ Ρ-κόφ τά κατάφερε ἀπ' τήν ἀρχή ἀκόμη νά φτάσει αἴσια σέ παραλογισμό. Οἱ ἐκπρόσωποι, λέει, αὐτῆς τῆς τάξης «ἦταν» μέχρι τελευταῖα πραγματικοί φεουδάρχες, σήμερα «εἶναι μιά χούφτα ἄνθρωποι πού συγκεντρώνονται ἀκόμη γύρω ἀπό τόν Πουρισκέβιτς καί τόν Μάρκοφ Β' καί χύνουν ἀνίσχυροι (!!) τό δηλητηριασμένο σάλιο τῆς ἀπελπισίας τους». Ἡ πλειοψηφία τῶν εὐγενῶν-τσιφλικάδων «μεταμορφώνεται βαθμιαῖα καί σταθερά σέ ἀγροτική ἀστική τάξη».

Στήν πραγματικότητα, ὅπως εἶναι πασίγνωστο, ὁ Μάρκοφ Β' καί οἱ Πουρισκέβιτς εἶναι στή χώρα μας *παντο*δύναμοι καί στή Δούμα κι' ἀκόμη πιό πολύ στό Κρατικό Συμβούλιο κι' ἀκόμη πιό πολύ στή μαυροεκατονταρχίτικη τσαρική συμμορία κι' ἀκόμη πιό πολύ στή διακυβέρνηση τῆς Ρωσίας. Ἀκριβῶς «αὐτῶν τήν ἐξουσία καί αὐτῶν τά ἔσοδα» (ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Δεκέμβρη 1908)[42] ἐξασφαλίζει τό βῆμα πρός τήν κατεύθυνση τῆς *τέτιας* μετατροπῆς τοῦ τσαρισμοῦ σέ ἀστική μοναρχία. Ἡ μεταμόρφωση τῆς οἰκονομίας τῶν τσιφλικάδων σέ καπιταλιστική δέν ἀποτελεῖ καθόλου ἄμεση ἐξάλειψη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας αὐτῶν τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν: αὐτό εἶναι καθαρό καί ἀπό τήν ἄποψη τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων τοῦ μαρξισμοῦ, αὐτό φαίνεται καί ἀπό τήν πείρα π.χ. τῆς Πρωσσίας, ὕστερα ἀπό τήν ἑξηντάχρονη «μεταμόρφωση» (ἀρχίζοντας ἀπό τό 1848). Κατά τή γνώμη τοῦ Ρ-κόφ, στή Ρωσία δέν ὑπάρχει οὔτε ἀπολυταρχία οὔτε μοναρχία! Ὁ Ρ-κόφ χρησιμοποιεῖ τή σχολική φιλελεύθερη μέθοδο: ἡ ἤπια ἐξοστράκιση (στά χαρτιά) τῶν κοινωνικῶν ἀκροτήτων ἀποτελεῖ «ἀπόδειξη» γιά τό «ἀναπόφευκτο τοῦ συμβιβασμοῦ».

Ἡ σημερινή ἀγροτική πολιτική σημαίνει, κατά τή γνώμη τοῦ Ρ-κόφ, ἕναν «ἀναπόφευκτο (!) συμβιβασμό πού διαγράφεται στό μέλλον» — ἀνάμεσα σέ ποιούς; «Ἀνάμεσα στίς διάφορες ὁμάδες τῆς ἀστικῆς τάξης». Ποιά ὅμως κοινωνική δύναμη — θά ρωτήσουμε ἐμεῖς τό «μαρξιστή» μας — θά ὑποχρεώ-

σει τούς Πουρισκέβιτς νά έρθουν σέ συμβιβασμό, άφοῦ στά χέρια τους βρίσκεται ὅλη ἡ ἐξουσία; Ὁ Ρ-κόφ δέν ἀπαντάει στό ἐρώτημα αὐτό. Ἐπειδή ὅμως παράλληλα ἀναφέρει τό προτσές τῆς σταθεροποίησης τῆς μεγάλης ἐμπορικῆς καί βιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης καί τήν «ἐπερχόμενη κυριαρχία τῆς μετριοπαθοῦς προοδευτικῆς» ἀστικῆς τάξης, τό συμπέρασμα πού μπορεῖ νά βγεῖ εἶναι μόνο ἕνα: ὁ Ρ-κόφ ὑπολογίζει ὅτι ἡ μετριοπαθής-προοδευτική ἀστική τάξη θά ἀποσπάσει τήν ἐξουσία ἀπό τούς Πουρισκέβιτς καί Ρομάνοφ εἰρηνικά.

Ἀπίστευτο κι' ὅμως γεγονός. Μιά τέτια ἀκριβῶς οὐτοπία, ἡ πιό ξεφτισμένη ἀπό τίς φιλελεύθερες οὐτοπίες, βρίσκεται στή βάση τῆς θεωρίας τοῦ Ρ-κόφ, πού καυχιέται ὅτι δέν ἔχει «οὔτε ἴχνος οὐτοπίας». Στήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει διαφορά ἀνάμεσα στόν Ν. Ρ-κόφ καί στούς ἄκρους λικβινταριστές πού ὅλοι τους, ἀπό τόν Λάριν ὥς τόν Τσερεβάνιν, τόν Ντάν καί τόν Μάρτοφ, ὑποστηρίζουν, μέ λιγάκι ἀλλαγμένες μορφές καί φράσεις, *αὐτήν ἀκριβῶς τή βασική ἰδέα* τῆς εἰρηνικῆς κατάκτησης τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἀστική τάξη (τό πολύ-πολύ μέ *πίεση* ἀπό τά «κάτω»).

Ἀλλά στή ζωή, ὄχι στή φιλελεύθερη οὐτοπία, βλέπουμε τήν κυριαρχία τοῦ πουρισκεβιτσισμοῦ, πού τή μετριάζουν τά μουρμουρητά τῶν Γκουτσκόφ καί Μιλιουκόφ. Οἱ «μετριοπαθεῖς προοδευτικοί» ὀχτωβριστές καί οἱ καντέτοι δέν ὑποσκάπτουν, ἀλλά διαιωνίζουν αὐτήν τήν κυριαρχία. Ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στήν κυριαρχία αὐτή καί στήν ἀστική ἀνάπτυξη τῆς Ρωσίας, πού ἀναμφισβήτητα προχωρεῖ, γίνεται ὁλοένα καί ὀξύτερη (κι' ὄχι ἀσθενέστερη, ὅπως νομίζουν οἱ θεωρητικοί τοῦ «ἀναπόφευκτου συμβιβασμοῦ»). Κινητήρια δύναμη, πού θά λύσει αὐτή τήν ἀντίφαση, μποροῦν νά εἶναι μόνο οἱ μάζες, δηλ. τό προλεταριάτο, πού παίρνει μαζί του τήν ἀγροτιά.

Ὁ πρώην μπολσεβίκος καί τώρα λικβινταριστής, ἀφήνει κατά μέρος αὐτές τίς μάζες τόσο εὔκολα, λές καί οἱ κρεμάλες τοῦ Στολίπιν καί ὁ ὀχετός βρωμιᾶς τῶν βεχιστῶν τίς ἐκτόπισαν ὄχι μόνο ἀπό τό στίβο τῆς ἀνοιχτῆς πολιτικῆς, ὄχι μόνο ἀπό τίς στῆλες τοῦ φιλελεύθερου τύπου, ἀλλά κι' ἀπό τή ζωή. Ἡ ἀγροτιά στίς ἐκλογές εἶναι ἀδύνατη — λέει ὁ φιλελεύθερός μας στήν «ἀνάλυσή» του — ὅσο γιά τήν ἐργατική τάξη συμβατικά τήν «ἀφήνει κατά μέρος»!!

Ὁ Ρ-κόφ βάλθηκε νά ἀποδείξει πώς ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία («ἡ θύελλα»), μ' ὅλο πού εἶναι πιθανή, δέν εἶναι ἀναγκαία. Ἄν «ἀφήσουμε κατά μέρος», ἔστω καί συμβατικά,

ἔστω καί «γιά τήν ὥρα», ἔστω κι' ἐξαιτίας τῆς «ἀδυναμίας στίς ἐκλογές» τήν ἐργατική τάξη καί τήν ἀγροτιά, τότε εἶναι εὐνόητο πώς ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἀδύνατη κι' ὄχι μόνο μή ἀναγκαία! Ἡ φιλελεύθερη ὅμως ἠπιότητα δέν πρόκειται νά ἐξαφανίσει ἀπό τή ζωή οὔτε τήν παντοδυναμία τοῦ Πουρισκέβιτς καί τοῦ Ρομάνοφ, οὔτε τήν αὐξανόμενη ἐπαναστατική ἀντίσταση τοῦ προλεταριάτου πού ὡριμάζει καί τῆς πεινασμένης, τῆς βασανισμένης ἀγροτιᾶς. Τό ὅλο ζήτημα εἶναι ὅτι *τή γραμμή* τοῦ μαρξιστῆ, δηλ. τοῦ ἐπαναστάτη σοσιαλδημοκράτη, πού κάτω ἀπό ὁποιεσδήποτε συνθῆκες καί μέ τίς πιό διαφορετικές μορφές καί ὅταν μιλάει σέ συγκέντρωση καί ὅταν μιλάει ἀπό τό βῆμα τῆς ΙΙΙ Δούμας καί ὅταν μιλάει στό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν καί στό πιό εἰρηνικό, νόμιμο σωματεῖο ὑποστηρίζει αὐτή τήν ἀντίσταση, τή βοηθάει νά δυναμώσει, νά ἀναπτυχθεῖ, νά ἀκολουθήσει τή σωστή κατεύθυνση πρός τήν ὁλοκληρωτική νίκη, τή γραμμή αὐτή ὁ Ν. Ρ-κόφ τήν ὑποκαθιστᾶ στούς συλλογισμούς του παντοῦ καί πάντοτε μέ τή γραμμή τοῦ φιλελευθέρου, πού δέν θέλει νά δεῖ αὐτό πού ἔχει ριχτεῖ στήν παρανομία, πού δέν θέλει νά δεῖ τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τούς Πουρισκέβιτς πού «μεταμορφώνονται» σέ «πολιτισμένους γιοῦνκερ» ἤ τούς «μετριοπαθεῖς προοδευτικούς» Μιλιουκόφ.

Αὐτό ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τήν ἰδιόμορφη τύφλωση πού εἶναι χαρακτηριστική γιά ὅλο τό «Νάσα Ζαριά», γιά ὅλο τό στολιπινικό ἐργατικό κόμμα. Μέ τή θεωρία αὐτή, πού τήν τυφλώνουν οἱ παρωπίδες τῶν φιλελευθέρων, εἶναι ἀδιάρηκτα συνδεμένη ἡ ἀποκλειστική συγκέντρωση τῆς προσοχῆς στή νομιμοποίηση τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος. Ἄν ὁ «συμβιβασμός εἶναι ἀναπόφευκτος», τότε δέν ὑπάρχει λόγος νά παλεύουμε ἐνάντια στό ἀναπόφευκτο, στήν ἐργατική τάξη — ὅπως καί στίς ἄλλες τάξεις τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος πού ἐπικράτησε τελείως — δέν μένει παρά νά χτίσει μιά ταπεινή μικροαστική φωλίτσα σέ κάποια γωνιά αὐτοῦ τοῦ καθεστῶτος. Αὐτή εἶναι ἡ πραγματική σημασία τοῦ κηρύγματος τῶν λεγκαλιστῶν, ὅσο κι' ἄν προσπαθεῖ νά τή σκεπάσει μέ «ἐπαναστατικές» φράσεις ὁ Μάρτοφ, πού τοῦ ἀνάθεσαν τό ρόλο αὐτό οἱ κ.κ. Πότρεσοφ, Γιούρι, Τσάτσκι, Λάριν, Ντάν καί Σία.

Γιά τόν Ρ-κόφ ἡ *πραγματική* αὐτή σημασία τῆς νόμιμης «ἕνωσης γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης» εἶναι πεντακάθαρη. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι μιά τέτια ἕνωση — ἀκόμη κι' ὅταν ἡγεμονεύουν σ' αὐτήν οἱ Προκοπόβιτς —

«οἱ ἀρχές» δέν θά τήν ἐγκρίνουν καί δέν θά ἐπιτρέψουν «τήν ἔμπρακτη ὕπαρξή» της. Μόνο οἱ τυφλοί φιλελεύθεροι μποροῦν νά μήν τό βλέπουν αὐτό. Μιά *ἕνωση* ὅμως διανοουμένων, πού σερβίρουν στίς ἐργατικές μάζες μέ τή μορφή τοῦ σοσιαλισμοῦ *φιλελεύθερα* κηρύγματα, ἔχει ἱδρυθεῖ ἤδη στήν πραγματικότητα. Αὐτήν ἀκριβῶς τήν «ἕνωση» ἀποτελεῖ ὁ κύκλος τῶν συνεργατῶν τῶν περιοδικῶν «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι»· αὐτῶν τή «σημαία», τήν ἰδεολογική σημαία τοῦ φιλελευθερισμοῦ, «ξεδιπλώνει» ὁ Ν. Ρ-κόφ ὅταν διαβεβαιώνει ὅτι, χωρίς νόμιμη ὀργάνωση, ἡ πάλη θά ἔπαιρνε ἀναπόφευκτα (!!) ἀναρχικό χαρακτήρα, ὅτι τά παλιά συνθήματα μετατράπηκαν σέ νεκρές λέξεις, ὅτι ἡ τακτική δέν πρέπει νά ἀναχθεῖ σέ «καυγά», ὅτι ἡ νέα «ἕνωση» δέν κάνει «*οὔτε σκέψη*» (!) γιά τήν ἀνάγκη μιᾶς βίαιης ἀνατροπῆς» κτλ. Αὐτό λοιπόν τό φιλελεύθερο, τό ἐξωμοτικό κήρυγμα τῶν διανοουμένων εἶναι πραγματικότητα, ἐνῶ ἡ νόμιμη ἐργατική ἕνωση εἶναι λογοκοπία. Ἡ ἕνωση γιά τή φιλελεύθερη ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού κατανοοῦνται μέ φιλελεύθερο τρόπο, ἀποτελεῖ πραγματικότητα, αὐτή ἡ «ἕνωση» εἶναι ἀκριβῶς τό περιοδικό «Νάσα Ζαριά», ἐνῶ ἡ «νόμιμη καί πλατιά πολιτική ὀργάνωση» τῶν ἐργατῶν στή σημερινή Ρωσία εἶναι ἕνα ἀθῶο, κούφιο, ἀπατηλό, φιλελεύθερο ὀνειροπόλημα.

Τό νά ὀργανώνουμε νόμιμα συνδικάτα — ξέροντας ὅτι σήμερα δέν μποροῦν νά γίνουν οὔτε πλατιά, οὔτε «πολιτικά», οὔτε σταθερά — εἶναι δουλιά ὠφέλιμη. Τό νά προπαγανδίζονται οἱ ἰδέες τῶν φιλελευθέρων γιά μιά πολιτική ἐργατική ἕνωση, *χωρίς* νά γίνεται σκέψη γιά βία, εἶναι δουλιά ἄχρηστη καί ἐπιζήμια.

Τελειώνοντας, σημειώνουμε δυό περίεργα πράγματα. Πρῶτο περίεργο: «Ἄν κάποιος — γράφει ὁ Ρ-κόφ — τυφλωμένος ἀπό τήν ἀντιδραστική παραφροσύνη, διαλογιζόταν νά κατηγορήσει τά μέλη μιᾶς τέτιας ἕνωσης ὅτι ἐπιδιώκουν τή βίαιη ἀλλαγή, ὅλο τό βάρος μιᾶς τέτιας παράλογης καί ἀσύστατης, νομικά τιποτένιας κατηγορίας θά ἔπεφτε στό κεφάλι τοῦ κατηγόρου». Παρουσιάζεται ἡ παρακάτω εἰκόνα: στό κεφάλι τοῦ Στσεγκλοβίτοφ καί Σία πέφτει τό βάρος τῶν κατηγοριῶν, πού νομικά εἶναι τιποτένιες καί μέ τό «βάρος» αὐτό τούς ἐξοντώνει ὁ Ν. Ρ-κόφ καί ὄχι ὁ Ροντίτσεφ...

Δεύτερο περίεργο. Οἱ ἐργάτες — γράφει ὁ Ρ-κόφ — «πρέπει νά ἐπωμιστοῦν τό καθῆκον τῆς πολιτικῆς ἡγεμονίας στήν πάλη γιά τό δημοκρατικό καθεστώς». Ὁ Ρ-κόφ ἀναγνωρίζει

τήν ἡγεμονία, ἀφοῦ πρῶτα πέταξε ὅλο *τό περιεχόμενο* τῆς ἡγεμονίας. Ἐργάτες, λέει ὁ Ρ-κόφ, δέν πρέπει νά παλεύετε ἐνάντια στόν «ἀναπόφευκτο» συμβιβασμό, πρέπει ὅμως νά αὐτοαποκαλεῖστε ἡγεμόνες. Ἀλλά νά εἶσαι ἡγεμόνας θά πεῖ ἴσα-ἴσα νά ἐξηγεῖς, ὅτι τό «ἀναπόφευκτο» τοῦ συμβιβασμοῦ εἶναι μιά ἰδέα κάλπικη καί νά παλεύεις πάνω στή γραμμή τῆς προλεταριακῆς καί προλεταριο-αγροτικῆς ἀπόκρουσης τῶν ἀστικῶν μή-δημοκρατικῶν συμβιβασμῶν.

Ὁ Ν. Ρ-κόφ θά ὠφελήσει τήν πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές, ὅσο ὠφέλησε ὁ Γιούρι Λάριν τήν πάλη ἐνάντια στήν κάλπικη ἰδέα τοῦ ἐργατικοῦ συνεδρίου [43]. Ὁ Ν. Ρ-κόφ καί ὁ Γιούρι Λάριν εἶχαν τό θάρος νά ἐμφανιστοῦν. . .γυμνοί. Ὁ Ρ-κόφ εἶναι εἰλικρινής λικβινταριστής. Μέ τήν ἀφοβία του θά ἀναγκάσει πολλούς *νά σκεφτοῦν* γιά τίς ἰδεολογικές ρίζες τοῦ λικβινταρισμοῦ. Θά ἐπιβεβαιώσει γιά πολλοστή φορά τήν ὀρθότητα τῶν ἀποφάσεων τοῦ Δεκέμβρη 1908 τοῦ ΣΔΕΚΡ, γιατί θέτει συστηματικά (καί λύνει τελείως λαθεμένα) τά ζητήματα ἀκριβῶς πού ἐξετάστηκαν καί λύθηκαν σωστά στίς ἀποφάσεις αὐτές. Ὁ Ρ-κόφ θά κάνει νά φανοῦν στά μάτια τῶν ἐργατῶν σ' ὅλη τους τήν πενιχρότητα οἱ διπλωμάτες τοῦ λικβινταρισμοῦ πού, σάν τούς συντάκτες τοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά» (ἤ τῆς «Γκόλος»), στριφογυρίζουν καί ἑλίσσονται, διατυπώνουν τή μιά ἐπιφύλαξη πάνω στήν ἄλλη, προσπαθώντας νά ἀπαλλαχτοῦν ἀπό τὴν εὐθύνη γιά «ὁρισμένα σημεῖα» τοῦ ἄρθρου τοῦ Ρ-κόφ ἤ γιά τή «συγκεκριμενοποίηση» τοῦ σχεδίου του. Λές καί πρόκειται γιά ὁρισμένα σημεῖα κτλ. κι' ὄχι γιά μιά ἑνιαία, ὁλοκληρωμένη, ἀδιαίρετη γραμμή, γιά τή γραμμή τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς!

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 25,
8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1911

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΤΣΚΙ ΚΑΙ ΜΕ ΜΙΑ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ

Τό προτσές άπονέκρωσης τῶν μικροομάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού προσπάθησαν νά στηρίξουν τήν ὕπαρξή τους στό διπλωματικό παιχνίδι μέ τά μή σοσιαλδημοκρατικά ρεύματα τοῦ λικβινταρισμοῦ καί τοῦ ὀτζοβισμοῦ, φαίνεται καθαρά στήν ἐφημερίδα τοῦ Τρότσκι «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 22, πού βγῆκε τελευταῖα, ὕστερα ἀπό μιά μεγάλη διακοπή.

Ἡ ἐφημερίδα βγῆκε στίς 29 τοῦ Νοέμβρη μέ τό νέο ἡμερολόγιο, σχεδόν ἕνα μήνα ὕστερα ἀπό τή δημοσίευση τῆς ἀνακοίνωσης τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς. *Ὁ Τρότσκι δέν λέει λέξη γι' αὐτήν!*

Γιά τόν Τρότσκι ἡ ΡΟΕ δέν ὑπάρχει. Ὁ Τρότσκι ἀποκαλεῖ τόν ἑαυτό του κομματικό, ἐπειδή τό ρωσικό κομματικό κέντρο, πού συγκροτήθηκε ἀπό τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας, εἶναι γι' αὐτόν ἕνα μηδενικό! Ἤ μήπως, σύντροφοι, συμβαίνει τό ἀντίθετο, δηλαδή ὁ Τρότσκι μέ τήν ὁμαδούλα του στό ἐξωτερικό εἶναι γιά τίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας ἕνα μηδενικό;

Ὁ Τρότσκι δημοσιεύει μέ τά πιό χοντρά στοιχεῖα τή διαβεβαίωσή του — πῶς δέν βαριέται νά ὁρκίζεται ; — ὅτι ἡ ἐφημερίδα του «δέν εἶναι φραξιονιστική, ἀλλά κομματική». Κοιτάξτε λίγο προσεκτικότερα τό περιεχόμενο τοῦ φύλ. ἀρ. 22 καί θά δεῖτε ἀμέσως τόν ἁπλό μηχανισμό τοῦ παιχνιδιοῦ πού παίζει μέ τίς *μή* κομματικές ὁμάδες τῶν βπεριοντοφικῶν καί τῶν λικβινταριστῶν.

Κοιτάξτε τήν ἀνταπόκριση ἀπό τήν Πετρούπολη, πού φέρνει τήν ὑπογραφή Σ. Β. καί διαφημίζει τήν ὁμάδα «Βπεριόντ». Ὁ

Σ. Β. κατηγορεῖ τόν Τρότσκι ὅτι δέν δημοσίευσε τήν ἀπόφαση τῶν Πετρουπολιτῶν ἐνάντια στήν καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος, πού τοῦ στάλθηκε ἀπό πολύ καιρό. Ὁ Τρότσκι, πού οἱ βπεριοντοφικοί τόν κατηγοροῦν γιά «στενό φραξιονισμό» (τί μεγάλη ἀχαριστία!), στριφογυρίζει καί ἑλίσσεται, ἐπικαλούμενος τό γεγονός ὅτι ἡ ἐφημερίδα του εἶναι φτωχιά κι' ὅτι βγαίνει κατά ἀραιά διαστήματα. Τό παιχνίδι πού παίζεται τό διακρίνει κανείς εὔκολα: ἐμεῖς ἐσᾶς — ἐσεῖς ἐμᾶς· ἐμεῖς (ὁ Τρότσκι) θά παρασιωπήσουμε τήν πάλη τῶν κομματικῶν ἐνάντια στούς ὀτζοβιστές καί, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἐμεῖς (ὁ Τρότσκι) θά βοηθήσουμε τή διαφήμηση τῆς «Βπεριόντ» κι' ἐσεῖς (ὁ Σ. Β.) κάνετε ὑποχωρήσεις στούς λικβινταριστές στό ζήτημα τῆς «καμπάνιας τοῦ ὑπομνήματος». Ἡ διπλωματική ὑπεράσπιση καί τῶν δυό μή κομματικῶν ὁμάδων δέν ἀποτελεῖ μήπως πραγματική κομματικότητα;

Κοιτάξτε τό γεμάτο στόμφο κύριο ἄρθρο μέ τόν ἠχηρό τίτλο: «'Εμπρός!». «Συνειδητοί ἐργάτες! — διαβάζουμε ἐδῶ — δέν ὑπάρχει γιά σᾶς πιό βασικό (ὥστε ἔτσι λοιπόν!) καί πιό καθολικό (τά μπέρδεψε ὁ κακόμοιρος) σύνθημα ἀπό τό σύνθημα: ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ συνέρχεσθαι καί τῆς ἀπεργίας». «Ἡ σοσιαλδημοκρατία — διαβάζουμε παρακάτω — καλεῖ τό προλεταριάτο στήν πάλη γιά τή δημοκρατία. Γιά νά μήν εἶναι ὅμως ἡ πάλη γιά τή δημοκρατία ἕνα γυμνό (!!) σύνθημα τῶν λίγων ἐκλεκτῶν, εἶναι ἀπαραίτητο ἐσεῖς, οἱ συνειδητοί ἐργάτες, νά διδάξετε τίς μάζες νά καταλάβουν μέ τήν πείρα τους τήν ἀνάγκη τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι καί νά παλέψουν γιά τό ζωτικό αὐτό ταξικό αἴτημα».

Ἡ ἐπαναστατική φρασεολογία χρησιμεύει ἐδῶ γιά νά σκεπάσει καί νά δικαιολογήσει τήν καλπιά τοῦ λικβινταρισμοῦ, ἀμβλύνοντας ἔτσι τή συνείδηση τῶν ἐργατῶν. Γιατί τό σύνθημα τῆς δημοκρατίας εἶναι *γυμνό* σύνθημα γιά *τούς λίγους*, ἀφοῦ δημοκρατία σημαίνει νά μήν μποροῦν νά διαλύσουν τή Δούμα; σημαίνει ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι καί τοῦ τύπου; ἀπαλλαγή τοῦ ἀγρότη ἀπό τή βία καί τή ληστεία τῶν Μάρκοφ, τῶν Ρομάνοφ καί τῶν Πουρισκέβιτς; Δέν εἶναι μήπως φανερό ὅτι πρόκειται γιά τό ἀντίθετο ἀκριβῶς: ὅτι δηλ. τό σύνθημα «ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι» σάν «καθολικό» σύνθημα εἶναι «γυμνό» καί παράλογο, ὅταν *δέν συνδυάζεται* μέ τό σύνθημα τῆς δημοκρατίας;

Εἶναι παράλογο νά ζητᾶμε ἀπό τήν τσαρική μοναρχία «ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι», ἄν δέν ἐξηγήσουμε στίς

μάζες ὅτι μιά τέτια ἐλευθερία δέν συμβιβάζεται μέ τόν τσαρισμό καί ὅτι γιά μιά τέτια ἐλευθερία χρειάζεται ἡ δημοκρατία. Ἡ ὑποβολή στή Δούμα νομοσχεδίων γιά τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, οἱ ἐπερωτήσεις καί οἱ λόγοι πάνω σέ παρόμοια θέματα πρέπει νά χρησιμεύουν σέ μᾶς τούς σοσιαλδημοκράτες ἀκριβῶς σάν ἀφορμή καί ὑλικό γιά ζύμωση ὑπέρ τῆς δημοκρατίας.

«Οἱ συνειδητοί ἐργάτες πρέπει νά διδάξουν τίς μάζες νά καταλάβουν μέ τήν πείρα τους τήν ἀνάγκη τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι»! Παλιό τροπάρι τοῦ παλιοῦ ρωσικοῦ ὀπορτουνισμοῦ, πολυμεταχειρισμένο ἤδη ἀπό τούς «οἰκονομιστές»! *Πείρα* ἀποκτοῦν οἱ μάζες, ὅταν οἱ ὑπουργοί τούς κλείνουν τά συνδικάτα τους, ὅταν οἱ διοικητές τῶν κυβερνείων καί οἱ ἀστυνομικοί σταθμάρχες χρησιμοποιοῦν καθημερινά βία, νά ποιά εἶναι ἡ πραγματική *πείρα τῶν μαζῶν*, ἐνῶ ἡ ἐξύμνηση τοῦ συνθήματος «ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι» σέ ἀντιστάθμισμα τῆς δημοκρατίας εἶναι λογοκοπία ὀπορτουνιστῆ διανοουμένου, ξένου πρός τίς μάζες. Εἶναι λογοκοπία διανοουμένου πού φαντάζεται ὅτι ἡ «πείρα» τοῦ «ὑπομνήματος» (μέ τίς 1.300 ὑπογραφές) [44], ἤ ἡ πείρα ἀπό τό καταχώνιασμα τοῦ νομοσχεδίου στό χρονοντούλαπο εἶναι κάτι πού διαπαιδαγωγεῖ τίς «μάζες». Στήν πραγματικότητα τίς μάζες τίς διαπαιδαγωγεῖ μιά ἄλλη, ζωντανή καί ὄχι γραφειοκρατική πείρα, τίς διαφωτίζει προπαντός ἡ προπαγάνδα τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ὑπέρ τῆς δημοκρατίας, πού εἶναι τό μόνο καθολικό, μέ τήν ἔννοια τοῦ πολιτικοῦ δημοκρατισμοῦ, σύνθημα.

Ὁ Τρότσκι ξέρει θαυμάσια ὅτι οἱ λικβινταριστές στό νόμιμο τύπο τους *συνδυάζουν* τό σύνθημα ἀκριβῶς «ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι» μέ τό σύνθημα: κάτω τό παράνομο κόμμα, κάτω ὁ ἀγώνας γιά τή δημοκρατία. Ἡ ἀποστολή τοῦ Τρότσκι εἶναι ἀκριβῶς νά καλύπτει τό λικβινταρισμό, ρίχνοντας στάχτη στά μάτια τῶν ἐργατῶν.

Μέ τόν Τρότσκι δέν μπορεῖ νά συζητήσει κανείς πάνω στήν οὐσία, γιατί δέν ἔχει καμιά ἄποψη. Μπορεῖ καί πρέπει νά συζητάει κανείς μέ τούς ἀπό πεποίθηση λικβινταριστές καί ὀτζοβιστές· μέ ἕναν ἄνθρωπο ὅμως πού ἀσχολία του εἶναι νά σκεπάζει τά λάθη ὅλων τῶν παραπάνω, δέν συζητάει κανείς: αὐτόν τόν ξεσκεπάζει σάν...διπλωμάτη τοῦ χειρίστου εἴδους.

Πρέπει νά συζητήσουμε μέ τούς συντάκτες τῶν θέσεων τῆς

πλατφόρμας πού δημοσιεύτηκαν στήν «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 22. Τό λάθος τους προέρχεται εἴτε ἀπό τό ὅτι δέν ξέρουν τίς ἀποφάσεις τοῦ Δεκέμβρη (1908) τοῦ ΣΔΕΚΡ, εἴτε ἀπό τό ὅτι δέν ἀπαλλάχτηκαν τελείως ἀπό μερικές λικβινταριστικές καί «βπεριοντοφικές» ταλαντεύσεις τῆς σκέψης.

Ἡ πρώτη θέση λέει ὅτι τό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη ἀποτελεῖ «στήν πραγματικότητα ἀπεριόριστη κυριαρχία τῶν εὐγενῶν-τσιφλικάδων φεουδαρχικοῦ τύπου», καί συνάμα παρακάτω λέει ὅτι αὐτοί «καλύπτουν τόν ἀπολυταρχικό-μοναρχικό-γραφειοκρατικό χαρακτήρα τῆς κυριαρχίας τους μέ τήν ψευτοσυνταγματική μάσκα τῆς Κρατικῆς δούμας πού στήν οὐσία δέν ἔχει δικαιώματα».

Ἄν ἡ τσιφλικάδικη Δούμα «στήν οὐσία δέν ἔχει δικαιώματα» — κι' αὐτό εἶναι σωστό — τότε πῶς μπορεῖ νά εἶναι «ἀπεριόριστη» ἡ κυριαρχία τῶν τσιφλικάδων;

Οἱ συντάκτες ξεχνοῦν ὅτι ὁ ταξικός χαρακτήρας τῆς τσαρικῆς μοναρχίας δέν ἐξαφανίζει καθόλου τήν ἀπεριόριστη ἀνεξαρτησία καί αὐτοτέλεια τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας καί τῆς «γραφειοκρατίας», ἀρχίζοντας ἀπό τόν Νικόλαο Β' ὥς τόν τελευταῖο ἀστυνομικό σταθμάρχη. Αὐτό τό λάθος — νά ξεχνοῦν τήν ἀπολυταρχία καί τή μοναρχία, νά τήν ἀνάγουν *ἄμεσα* σέ «καθαρή» κυριαρχία τῶν ἀνώτερων τάξεων — τό ἔκαναν οἱ ὀτζοβιστές τό 1908-1909 (βλ. ἐφημερίδα «Προλετάρι», παράρτημα τοῦ φύλ. ἀρ. 44) [45], τό ἔκανε ὁ Λάριν τό 1910, τό κάνουν μερικοί συγγραφεῖς (π.χ. ὁ Μ. Ἀλεξάντροφ), τό κάνει ὁ Ν. Ρ-κόφ πού προσχώρησε στούς λικβινταριστές.

Στίς ἀποφάσεις τοῦ Δεκέμβρη (1908) ἔχει γίνει ἀκριβῶς μιά τέτια ἀνάλυση τῆς κυριαρχίας τῶν φεουδαρχῶν μέ τήν ὑποστήριξη τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀνάλυση πού κόβει τίς ρίζες αὐτοῦ τοῦ λάθους.

Ἡ δεύτερη θέση ἀναφέρεται στό πρόγραμμα-μίνιμουμ τοῦ ΣΔΕΚΡ, δίνοντας συνάμα «ἐξαιρετικά περίοπτη θέση» σέ πολλές διεκδικήσεις, ὅπως εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι καί ἡ δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς, δέν κάνει ὅμως νύξη γιά τή δημοκρατία. Νομίζουμε ὅτι αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ἀναγνωρίζοντας ἀπόλυτα τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη τῆς προπαγάνδας ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι, ἔχουμε τή γνώμη πώς πρέπει νά βάλουμε τό σύνθημα τῆς δημοκρατίας στήν πιό περίοπτη θέση.

Τρίτη θέση: «Εἶναι ἀναγκαῖες νέες ἐπαναστατικές ἐκδηλώ-

σεις τῶν πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν», χωρίς τίς ὁποῖες εἶναι ἀδύνατο νά πραγματοποιηθοῦν οἱ διεκδικήσεις μας.

Τό τελευταῖο εἶναι σωστότατο, ἀποτελεῖ ὅμως τή μισή μόνο ἀλήθεια. Οἱ μαρξιστές δέν μποροῦν νά περιοριστοῦν στό νά ἐπικαλοῦνται «τήν ἀνάγκη» νέων ἐκδηλώσεων τῶν μαζῶν, στήν ἀρχή πρέπει νά δείξουν ποιές αἰτίες προκαλοῦν (ἄν προκαλοῦν) τήν ἔναρξη τῆς νέας ἐπαναστατικῆς κρίσης. Χωρίς μιά τέτια κρίση οἱ «ἐκδηλώσεις» — αὐτές, ἄν θέλετε, εἶναι πάντοτε «ἀναγκαῖες»! — εἶναι ἀδύνατο νά γίνουν.

Οἱ συντάκτες τῶν θέσεων ἔχουν τίς καλύτερες ἐπαναστατικές προθέσεις, ὁ τρόπος ὅμως πού σκέπτονται παρουσιάζει κάποιο κενό. Στίς ἀποφάσεις τοῦ Δεκέμβρη (1908) τό συμπέρασμα γιά τήν «ἀναγκαιότητα» τῶν νέων ἐκδηλώσεων δέν βγαίνει καί τόσο ἁπλά, ὡστόσο βγαίνει πιό σωστά.

Τέταρτη θέση: «Ἡ δυνατότητα μιᾶς τέτιας νέας ἐπαναστατικῆς ἐκδήλωσης τῶν μαζῶν στό λίγο-πολύ κοντινό μέλλον καί ἡ ἀμείλικτη κριτική...τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ ρόλου τῆς ἀστικῆς ταξης» κτλ.

Ἡ κριτική χρειάζεται πάντοτε, *ἀνεξάρτητα* ἀπό τή «δυνατότητα τῶν ἐκδηλώσεων», ἀκόμη καί στήν περίοδο πού οἱ ἐκδηλώσεις τῶν μαζῶν εἶναι ἀναμφίβολα ἀδύνατο νά γίνουν. Τό νά συνδέει κανείς τή δυνατότητα τῶν ἐκδηλώσεων μέ τήν κριτική, σημαίνει πώς μπερδεύει τήν *πάντοτε* ὑποχρεωτική *γραμμή* τοῦ μαρξισμοῦ μέ *μιά* ἀπό τίς μορφές πάλης (ἰδιαίτερα ὑψηλή). Αὐτό εἶναι τό πρῶτο λάθος. Καί τό δεύτερο εἶναι «νά μήν παινεύεσαι πηγαίνοντας στή μάχη, ἀλλά νά παινεύεσαι γυρίζοντας ἀπό τή μάχη»: δέν ἔχει νόημα νά μιλᾶμε γιά τή δυνατότητα τῶν ἐκδηλώσεων, πρέπει νά τήν ἀποδείχνουμε μέ ἔργα. Στήν πλατφόρμα εἶναι ἀρκετό νά ἐπισημάνουμε τήν ἀπαρχή τῆς ἀνόδου καί νά τονίσουμε τή σοβαρότητα τῆς ζύμωσης καί τῆς προετοιμασίας τῶν ἐκδηλώσεων τῶν μαζῶν. Ἄν θ' ἀρχίσουν οἱ ἐκδηλώσεις γρήγορα ἤ ὄχι, αὐτό θά τό δείξουν τά γεγονότα.

Ἡ πέμπτη θέση εἶναι θαυμάσια, γιατί ὑπογραμμίζει τήν τεράστια σημασία πού ἔχει ἡ Κρατική δούμα σάν βῆμα προπαγάνδας.

Δέν ξέρουμε ποιοί εἶναι οἱ συντάκτες τοῦ φυλλαδίου. Ἄν ὅμως εἶναι οἱ ρῶσοι βπεριοντοφικοί (ὅπως μπορεῖ κανείς νά ὑποθέσει ἀπό μερικά σημάδια) τότε πρέπει νά τούς συγχαροῦμε θερμά πού ἀπαλλάχτηκαν ἀπό ἕνα λάθος τῆς ὁμαδούλας τῆς «Βπεριόντ». Οἱ τέτιοι βπεριοντοφικοί ἔχουν συνείδηση

κομματική, γιατί δίνουν άνοιχτή καί σαφή άπάντηση σ' ένα άπό τά άκανθώδη προβλήματα. Ή όμάδα όμως τής «Βπεριόντ» έξαπατα τό κόμμα κατά τόν πιό άσυνείδητο τρόπο, ύπερασπίζοντας καί συγκαλύπτοντας ώς τά σήμερα, Δεκέμβρης τοῦ 1911, τόν ὀτζοβισμό, μέ τό νά μήν άπαντα καθαρά στό ζήτημα τής συμμετοχής στήν IV Δούμα. Τό νά θεωρήσουμε σοσιαλδημοκρατική μιά τέτιου εἴδους όμάδα σημαίνει ὅτι έμπαίζουμε τό σοσιαλδημοκρατισμό.

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», άρ. φύλ. 25,
8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1911

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τής έφημερίδας
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ «ΤΩΝ ΜΕΣΕΓΓΥΗΤΩΝ»

Στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Γενάρη 1910 οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ὁμάδας τῶν μπολσεβίκων ((πού ἀναγνωρίστηκαν ὁμόφωνα ἀπό ὅλα τά μέλη τῆς ὁλομέλειας σάν ἀντιπρόσωποι αὐτῆς τῆς ὁμάδας), ἔκλεισαν, ὅπως εἶναι γνωστό, συμφωνία μέ ὅλες τίς ὑπόλοιπες ὁμάδες τοῦ κόμματός μας. Ἡ συμφωνία αὐτή δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 11 τοῦ ΚΟ καί σύμφωνα μ' αὐτήν οἱ μπολσεβίκοι διάλυσαν τήν ὁμάδα τους καί παράδοσαν τήν περιουσία της στήν ΚΕ *μέ τόν ὅρο* νά διαλυθοῦν καί ὅλες οἱ ἄλλες ὁμάδες καί νά ἀκολουθήσουν κομματική, δηλ. ἀντιλικβινταριστική καί ἀντιοτζοβιστική γραμμή. Σέ περίπτωση παραβίασης αὐτῶν τῶν ὅρων ἡ συμφωνία πού ψήφισε ἡ ΚΕ πρόβλεπε καθαρά τήν ἐπιστροφή τῶν χρημάτων στούς μπολσεβίκους (βλ. τήν ἀπόφαση πού δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 11 τοῦ ΚΟ).

Τά πασίγνωστα γεγονότα παραβίασης αὐτῆς τῆς συμφωνίας ἀπό τίς ὑπόλοιπες ὁμάδες ἀνάγκασαν τούς μπολσεβίκους, ἐδῶ κι' ἕνα χρόνο, στίς 5 τοῦ Δεκέμβρη 1910, νά ὑποβάλουν αἴτηση, δηλ. νά κάνουν δήλωση ὅτι διαλύουν τή συμφωνία καί ζητοῦν νά τούς ἐπιστραφοῦν τά χρήματά τους.

Ἡ ἐξέταση αὐτῆς τῆς αἴτησης ἦταν τῆς ἁρμοδιότητας τῆς Ἐπιτροπῆς διαιτησίας τῶν «μεσεγγυητῶν», πού ἀποτελοῦνταν ἀπό τόν Κάουτσκι, τόν Μέρινγκ καί τήν Τσέτκιν. Ἡ Ἐπιτροπή διαιτησίας ἀποφάσισε: νά δοθεῖ προκαταβολικά, ὥς τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1911, μέ ἀπόδοση λογαριασμοῦ ἕνα μέρος τῶν χρημάτων στήν Τεχνική ἐπιτροπή καί στήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἀποτελοῦνταν ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν μπολσεβίκων, τῶν συμφιλιωτιστῶν καί τῶν πολωνῶν.

Στή διάρκεια τοῦ 1911 τά δυό μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς διαιτησίας, ὁ Μέρινγκ καί ὁ Κάουτσκι, παραιτήθηκαν. Ὕστερα ἀπ'

αὐτό τό γεγονός, τό τρίτο μέλος δέν εἶχε δικαίωμα νά παραμείνει μόνο του διαιτητής καί, ἔπειτα ἀπό μερικές ταλαντεύσεις, παραιτήθηκε κι' αὐτό.

Ἔτσι, ἡ μπολσεβίκικη ὁμάδα πού στίς 5 τοῦ Δεκέμβρη 1910 διάλυσε τή συμφωνία μέ τίς ὑπόλοιπες ὁμάδες, βρέθηκε ἀπό τίς 2 τοῦ Νοέμβρη 1911 ἀποδεσμευμένη ἀπό τίς ὑποχρεώσεις ἀπέναντι στούς πρώην μεσεγγυητές. Γι' αὐτό πῆρε πίσω τό τυπογραφεῖο της καί πρόκειται νά πάρει καί τήν ὑπόλοιπη περιουσία τῆς ὁμάδας.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ μπολσεβίκικη ὁμάδα, ἀφοῦ ἀπαλλάχτηκε ἀπό τούς «δεσμούς» της μέ τίς λικβινταριστικές, ὀτζοβιστικές καί τίς ἄλλες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἀσχολοῦνται ἁπλῶς μέ μηχανοραφίες, θά ἀφιερώσει ὅλες τίς δυνάμεις της — ὅπως τό ἀπόδειξε κιόλας ἡ δουλιά τῶν μελῶν της γιά τή συγκρότηση τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς — γιά τή συσπείρωση ὅλων τῶν κομματικῶν στοιχείων γύρω ἀπό τή ΡΟΕ καί τή γενική κομματική συνδιάσκεψη πού καλεῖ ἡ ἐπιτροπή αὐτή.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας πού ἔκλεισαν τή συμφωνία στήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη 1911 [46].

P. S.* Ἡ δήλωση αὐτή εἶχε δοθεῖ κιόλας στή σύνταξη τοῦ ΚΟ, ὅταν διαβάσαμε τό φυλλάδιο τοῦ λεγόμενου ΓΕΚΕ, πού δημοσιεύει ἕνα γράμμα τῶν δυό πρώην μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς διαιτησίας μέ ἡμερομηνία 18 τοῦ Νοέμβρη 1911. Ποιόν θέλουν νά ἐξαπατήσουν ὁ Ἰγκόριεφ καί ὁ Λίμπερ, ὅταν παρουσιάζονται σάν ΓΕΚΕ, τή στιγμή πού οἱ λετονοί, *ἀκόμη* καί ὁ Τίσκα ἀποχώρησαν ἀπ' αὐτό; Γιατί παρασιωποῦν τήν ἀποχώρηση αὐτή; Γιατί παρασιωποῦν τό γεγονός ὅτι στίς 18 τοῦ Νοέμβρη εἶχαν περάσει κιόλας 2 ½ ἑβδομάδες ἀπό τότε πού ἡ Ἐπιτροπή διαιτησίας ἔπαψε νά ὑπάρχει; ὅτι γι' αὐτό τό λόγο τό γράμμα τῆς 18 τοῦ Νοέμβρη 1911 δέν ἔχει, καί δέν μπορεῖ νά ἔχει, καμιά σημασία; Ἤ μήπως οἱ κ.κ. Ἰγκόριεφ καί Μάρτοφ *δέν* ἀναγνώριζαν τήν Ἐπιτροπή διαιτησίας *πρίν* ἀπό τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1911; Πέστε το λοιπόν καί ἀποδεῖξτε το, κύριοι! Μήπως ἀναγνωρίζετε τήν Ἐπιτροπή διαιτησίας *ὕστερα* ἀπό τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1911; Πρίν ἀπό τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1911 ἡ Ἐπιτροπή διαιτησίας, πού ὅλοι τήν ἀναγνωρίζαμε, *σᾶς καταδίκασε*, μή δίνοντας πεντάρα οὔτε σέ σᾶς, οὔτε στόν Τρότσκι, παρόλα

* Postscriptum = ὑστερόγραφο. *Σημ. μετ.*

τά παρακάλια, τίς αἰτήσεις καί τίς «διαμαρτυρίες» σας. Οἱ κύριοι πού καταδικάστηκαν ἀπό τή νόμιμη, τήν ἀναγνωρισμένη ἀπ' ὅλους μας 'Επιτροπή διαιτησίας, προσπαθοῦν νά κρυφτοῦν τώρα πίσω ἀπό τήν ἀτομική γνώμη τῶν τέως διαιτητῶν, πού δέν εἶναι ὑποχρεωτική γιά κανέναν. Ὕστερα ἀπό τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1911 'Επιτροπή διαιτησίας δέν ὑπάρχει, καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἐπανήλθαμε ὅλοι στήν κατάσταση πού ὑπῆρχε πρίν ἀπό τήν ὁλομέλεια. Ἡ κατακράτηση τῶν μπολσεβίκικων χρημάτων ἀπό ἕναν πρώην μεσεγγυητή θά ἦταν παράνομη κατακράτηση.

'Αλλά ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ οὐσία, ὅτι οἱ κ.κ. Ἰγκόριεφ καί Λίμπερ κυνηγοῦν τίς «ἐντυπώσεις», μά φοβοῦνται νά ἐκθέσουν τό ἱστορικό τῆς διαιτησίας μέ βάση τά συγκεκριμένα ντοκουμέντα. Ἄν δέν ἐξαπατήσεις, δέν πουλᾶς, νά ποιό εἶναι τό ἔμβλημά τους.

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 25,
8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1911

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

Η ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ IV ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ

I. ΒΑΣΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΡΧΩΝ

Τό Κόμμα τῶν καντέτων, πού ἀπό τήν ἄποψη τῆς νόμιμης ὕπαρξης βρίσκεται σέ καλύτερη κατάσταση ἀπό τά λεγόμενα κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης, ἔκανε τελευταῖα ἕνα ἐξαιρετικά σοβαρό βῆμα ὡς πρός τόν καθορισμό τῆς πολιτικῆς του ἀπέναντι στήν ἐκλογική καμπάνια. Ἡ πολιτική τῶν καντέτων, ὅπως μαρτυροῦν οἱ πιό προσιτές σέ μᾶς καί πού συμπαθοῦν τούς καντέτους πηγές, καθορίστηκε ὡς ἑξῆς:

1) Οἱ καντέτοι ἀναδείχνουν δικούς τους ὑποψήφιους ἐκεῖ ὅπου ἡ ἐκλογή τους εἶναι ἐξασφαλισμένη.

2) Ἐκεῖ ὅπου οἱ καντέτοι δέν μποροῦν νά ὑπολογίζουν ὅτι ὁ ὑποψήφιός τους θά πάρει τήν ἀπόλυτη πλειοψηφία, ὑποστηρίζουν χωρίς κομματική διάκριση τόν *προοδευτικό* ὑποψήφιο, πού θά συγκεντρώσει τό μεγαλύτερο ἀριθμό ψήφων.

3) Στήν περίπτωση πού ὁ ὑποψήφιος τῆς ἀντιπολίτευσης δέν ἔχει καμιά πιθανότητα ἐπιτυχίας καί ὑπάρχει μαυροεκατονταρχίτικος κίνδυνος, ἐπιτρέπεται ἡ ὑποστήριξη τοῦ ὀχτωβριστῆ, ἀλλά μόνον ἄν θά εἶναι πραγματικά συνταγματικός, πράγμα πού ἀναπάντεχα κάποτε συμβαίνει.

4) Οἱ καντέτοι δέν κλείνουν καμιά ἐκλογική συμφωνία, οὔτε μέ τούς δεξιούς ὀχτωβριστές, οὔτε μέ τούς ἐθνικιστές καί τούς μοναρχικούς. Γενικά, χωρίς νά λησμονοῦν τά συμφέροντα τοῦ κόμματος, δέν θά θυσιάσουν σ' αὐτά τά ἀνώτερα συμφέροντα τῆς ἀντιπολίτευσης, μέ τήν πλατιά ἔννοια τῆς λέξης.

Αὐτή εἶναι ἡ πολιτική τῶν καντέτων. Ἡ ἐργατική δημοκρατία πρέπει νά τήν ἀντιμετωπίσει μέ τήν πιό μεγάλη προσοχή, ἀναλύοντας τήν πραγματική ταξική οὐσία της καί τήν πραγματική σημασία της, πού σκεπάζονται μέ τή συνηθισμένη συμβα-

τική φρασεολογία. Ἡ φρασεολογία αὐτή γιά τά «ἀνώτερα συμφέροντα τῆς ἀντιπολίτευσης» κτλ. χτυπᾶ ἀμέσως στό μάτι, ὅταν διαβάζεις τίς ἀποφάσεις τῶν καντέτων. Ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος ὅμως βρίσκεται στό ὅτι ἡ πολιτική τῶν καντέτων καθορίστηκε τώρα ὁλότελα καί ὁριστικά σάν πολιτική ἑνός συνασπισμοῦ *ὀχτωβριστῶν-καντέτων*. Τήν οὐσία αὐτή πρέπει νά τήν καταλάβουμε καί νά τήν ἀπαλλάξουμε τελείως ἀπό τά στερεότυπα φιλελεύθερα λογάκια πού τήν περιβάλλουν.

1) Οὔτε λέξη γιά συνασπισμό μέ τούς ἀριστερούς, μέ τούς δημοκράτες. 2) Ἀπαγορεύονται οἱ συνασπισμοί *μόνο* μέ τούς δεξιούς ὀχτωβριστές· αὐτοί εἶναι μιά μηδαμινή μειοψηφία τῶν ὀχτωβριστῶν, οἱ «γκολολόμποβτσι». 3) Ἡ φράση: «τά ἀνώτερα συμφέροντα τῆς ἀντιπολίτευσης μέ τήν πλατιά ἔννοια τῆς λέξης», στήν πραγματικότητα μπορεῖ νά σημαίνει μόνο ἕνα πράγμα: κατά γενικό κανόνα ἐπιτρέπεται (καί ἐνδείκνυται!) οὐσιαστικά ἡ δημιουργία συνασπισμῶν μέ τούς ὀχτωβριστές.

Τά τρία αὐτά συμπεράσματα σχετικά μέ τήν *πραγματική* πολιτική τῶν καντέτων πρέπει νά τά χωνέψουμε καλά.

Ποιά εἶναι ἡ σημασία τους; Τό «ἀριστερό κέντρο» τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ καθόρισε τήν πολιτική του, σάν πολιτική συνασπισμοῦ μέ τό δεξιό κέντρο τοῦ ἀστικοῦ, μέ τό συμπάθειο, φιλελευθερισμοῦ, μιλώντας ἀνοιχτά γιά τήν ἐχθρότητά του πρός τούς μαυροεκατονταρχίτες καί ἐκδηλώνοντας τήν ἐχθρότητά του πρός τούς ἀριστερούς, πρός τή δημοκρατία, μέ τό γεγονός ὅτι δέν κάνει λόγο γιά κανενός εἴδους συνασπισμούς μέ τούς τρουντοβίκους, τούς ἀκομματικούς ἀριστερούς καί τούς ὑποψήφιους τῶν ἐργατῶν.

Τά ὅσα εἴπαμε στό φύλ. 28 τῆς «Ζβεζντά», στό ἄρθρο «Δυό κέντρα», ἐπιβεβαιώθηκαν ἀπόλυτα *.

Στή Ρωσία ἔχουμε *τρεῖς βασικές* πολιτικές δυνάμεις καί συνεπῶς τρεῖς πολιτικές γραμμές: τούς μαυροεκατονταρχίτες (πού ἐκπροσωποῦν τά ταξικά συμφέροντα τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων) καί πλάι σ' αὐτούς καί πάνω ἀπ' αὐτούς τή «γραφειοκρατία»· ἔπειτα ἔχουμε τή φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη, τό «κέντρο» ἀριστερό (καντέτοι) καί δεξιό (ὀχτωβριστές)· τέλος, ἔχουμε τήν ἀστική δημοκρατία (τρουντοβίκους [47], ναρόντνικους, ἀκομματικούς ἀριστερούς) καί τήν προλεταριακή δημοκρατία. Ὅτι αὐτός ἀκριβῶς ὁ χωρισμός καί μόνο αὐτός εἶναι σωστός τό ἐπιβεβαίωσε ἡ ὅλη πείρα τῆς πρώ-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 385-387. *Ἡ Σύντ.*

της δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰώνα καί ἡ δεκαετία αὐτή ἦταν ἐξαιρετικά σπουδαία καί πλούσια σέ γεγονότα.

Φυσικά, ὅλα τά ὅρια καί στή φύση καί στήν κοινωνία εἶναι κινητά, εἶναι σέ ὁρισμένο βαθμό συμβατικά, μεταβλητά καί ὄχι νεκρά. Οἱ μεταβατικές μορφές καί οἱ ταλαντεύσεις τῶν κομμάτων καί τῶν ὁμάδων πού βρίσκονται *«στό μεταίχμιο»* τῶν βασικῶν διαιρέσεων, εἶναι ἀναπόφευκτες, ἡ οὐσία ὅμως τοῦ ζητήματος, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπό τό συσχετισμό τῶν ταξικῶν δυνάμεων τῆς Ρωσίας στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα, καθορίζεται ἀναμφισβήτητα ἀπό τήν παραπάνω ἀκριβῶς «τριπλή» διαίρεση. Τό ἀνακάτεμα τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ (μέ ἐπικεφαλῆς του τούς καντέτους) μέ τήν ἀστική δημοκρατία προξένησε στό ρωσικό ἀπελευθερωτικό κίνημα ὄχι καί λίγη ζημιά καί πρέπει νά καταβάλουμε κάθε προσπάθεια ὥστε ἡ πείρα τῆς μεγάλης δεκαετίας (1900-1910) νά βοηθήσει ὅλη τή δημοκρατία νά χωνέψει ὁριστικά ὅτι τό ἀνακάτεμα αὐτό εἶναι λαθεμένο καί καταστρεπτικό. Γι' αὐτό ἡ ἐργατική δημοκρατία τῆς ἐποχῆς μας ἀντιμετωπίζει δυό συνδεμένα ἀναπόσπαστα μεταξύ τους καθήκοντα: πρῶτο, ἀνεξάρτητη πολιτική ὀργάνωση τῆς τάξης τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν, πού νά εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπ' ὅλα τά ἀφεντικά, μεγάλα καί μικρά, κι' ἀκόμη κι' ἀπό τά πιό δημοκρατικά, καί νά εἶναι ἐνταγμένη σ' ὅλο τό διεθνές, παγκόσμιο κίνημα τῆς παραπάνω τάξης· καί δεύτερο, ἀνάπτυξη καί ἑδραίωση τῶν δυνάμεων τῆς ρωσικῆς δημοκρατίας (ἐπικεφαλῆς της ἐπίσης βρίσκονται ἀναπόφευκτα οἱ ἐργάτες, ὅπως ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ βρίσκονται ἀναπόφευκτα τά κοινωνικά στοιχεῖα τύπου καντέτων). Τό τελευταῖο αὐτό καθῆκον δέν μπορεῖ νά ἐκπληρωθεῖ, χωρίς νά ἐξηγοῦμε διαρκῶς στίς πιό πλατιές μάζες τίς ταξικές ρίζες καί τήν πολιτική σημασία τῆς διαχωριστικῆς γραμμῆς πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στόν ἀστικό φιλελευθερισμό (καντέτοι) καί στήν ἀστική δημοκρατία (τρουντοβίκοι κτλ.).

Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη δέν θέλει καί δέν μπορεῖ νά μείνει χωρίς τούς Μάρκοφ καί Πουρισκέβιτς· ἐπιδιώκει νά περιορίσει ἁπλῶς τήν κυριαρχία τους. Ἡ ἀστική δημοκρατία καί οἱ ἐργάτες δέν μποροῦν παρά νά ἐπιδιώκουν, μέ περισσότερη ἤ λιγότερη συνέπεια καί συνειδητότητα, τήν ἐξαφάνιση ὅλων τῶν πολιτικῶν καί οἰκονομικῶν βάσεων αὐτῆς τῆς κυριαρχίας.

Αὐτό εἶναι τό βασικό περιεχόμενο τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας γιά τήν IV Κρατική δούμα ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐργατικῆς

δημοκρατίας. Αὐτό ἀκριβῶς τό περιεχόμενο εἶναι ἀνάγκη νά προβληθεῖ στήν πρώτη θέση στήν πολιτική μας, σέ ἀντιστάθμισμα τῆς καντέτικης πολιτικῆς, πού σκόπιμα μπερδεύει ὅλα τά βασικά προβλήματα ἀρχῶν μέ γενικές φράσεις γιά «προοδευτικότητα» καί «ἀντιπολίτευση».

Ὁ συνασπισμός τῶν καντέτων-ὀχτωβριστῶν δέν εἶναι καινούργιο πράγμα. Οἱ μαρξιστές τόν πρόβλεψαν ἀπό καιρό, ἀπό τό 1905-1907, ὅταν μιλοῦσαν γιά τή στενή, ταξική συγγένεια τῶν δυό συστατικῶν μερῶν αὐτοῦ τοῦ συνασπισμοῦ. Στήν ΙΙΙ Δούμα εἶχαν διαμορφωθεῖ ἀμέσως δυό πλειοψηφίες καί οἱ μαρξιστές ἔκαναν ἀπό τό τέλος κιόλας τοῦ 1907 τό συμπέρασμα αὐτό ἀκρογωνιαῖο λίθο τῆς πολιτικῆς τους. Ἡ πενταετία τῆς ΙΙΙ Δούμας ἐπιβεβαίωσε τό συμπέρασμα αὐτό. Σέ χοντρές γραμμές ἡ σύνθεση τῆς Δούμας αὐτῆς ἦταν ἡ παρακάτω*:

δεξιοί	160	} 284 — πρώτη πλειοψηφία (δεξιοί + ὀχτωβριστές)	
ὀχτωβριστές	124		} 251 — δεύτερη πλειοψηφία (ὀχτωβριστές + φιλελεύθεροι)
φιλελεύθεροι	127		
δημοκρατία	29		
Σύνολο	440		

Ἡ ΙΙΙ Δούμα στηριζόταν συνεχῶς στίς δυό αὐτές πλειοψηφίες πού ἦταν ἀπαραίτητα συστατικά στοιχεῖα τοῦ ὅλου συστήματος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη: ἡ πρώτη πλειοψηφία σημαίνει ἀπόλυτη διατήρηση τῆς ἐξουσίας τοῦ «παλιοῦ», ἡ δεύτερη σημαίνει «ἕνα βῆμα στό δρόμο» πρός τήν ἀστική μοναρχία. Τό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη χρειαζόταν τήν πρώτη πλειοψηφία γιά νά διατηροῦν οἱ Μάρκοφ, Πουρισκέβιτς καί Σία τήν «ἐξουσία καί τά ἔσοδα», τή δεύτερη γιά νά μετριάζει αὐτή τήν κυριαρχία καί νά κινεῖται μέ ἀστικό τρόπο πρός τά μπρός (σύμφωνα μέ τόν τύπο: ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω). Τώρα ἡ πεῖρα ἀπόδειξε καθαρά πώς ἡ κίνηση αὐτή πρός τά μπρός ἰσοδυναμεῖ μέ στασιμότητα καί ὅτι «μετριασμός» τοῦ πουρισκεβιτσισμοῦ δέν προκύπτει.

Μιά ὁλόκληρη σειρά ψηφοφοριῶν στήν ΙΙΙ Δούμα ἦταν ψηφοφορίες «τῆς δεύτερης πλειοψηφίας»· τελευταῖα ἡ «Ρέτς»

---

* Ὁ ὑπολογισμός ἔγινε μέ στοιχεῖα τοῦ ἐπίσημου «Ὁδηγοῦ» τοῦ 1910 (ἔκδοση ΙΙ). Δεξιοί — καθαυτό δεξιοί — 51, ἐθνικιστές 89, δεξιοί ὀχτωβριστές 11, καί τό $^1/_2$ ἀπ' τούς ἀκομματικούς 9, φιλελεύθεροι προοδευτικοί 39, καντέτοι 52, ὅλες οἱ ἐθνικές ὁμάδες 27, καί τό $^1/_2$ ἀπ' τούς ἀκομματικούς 9, δημοκρατία-τρουντοβίκοι 14 καί σοσιαλδημοκράτες 15.

τό παραδέχεται αὐτό καθαρά, λέγοντας ὅτι «πολλές ψηφοφορίες» στήν ἀρχή τῆς τελευταίας συνόδου «στήν πραγματικότητα ἀνανεώνουν μέσα στή Δούμα τήν κυριαρχία τοῦ ἀριστεροῦ κέντρου» (διάβαζε: τό συνασπισμό καντέτων-ὀχτωβριστῶν). Οἱ ψηφοφορίες αὐτές εἶναι δυνατές ἁπλῶς καί μόνο γιατί *καί* ἡ δεύτερη πλειοψηφία, ὅπως καί ἡ πρώτη, στηρίζεται πάνω σέ ἀντεπαναστατική βάση: φτάνει νά θυμηθοῦμε τή συλλογή «Βέχι»[48], ἤ τούς θεοσεβεῖς λόγους τοῦ Καραοῦλοφ, ἤ τά συνθήματα τοῦ «Λονδίνου» γιά νά φανεῖ αὐτό παραστατικά.

Καί ποῦ εἶναι τά ἀποτελέσματα τῶν «νικῶν» αὐτῶν τῆς δεύτερης πλειοψηφίας; Ποῦ εἶναι τά γεγονότα πού ἐπιβεβαιώνουν τήν ἀληθινά καταπληκτική ἀνακάλυψη τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων ὅτι ἀνάμεσα στούς ὀχτωβριστές ὑπάρχουν «πραγματικοί συνταγματικοί»; Δέν μαρτυράει μήπως ἡ ἀνακάλυψη αὐτή ὅτι ἡ ἔννοια «πραγματικός συνταγματισμός» ἔχει ξεπέσει πάρα πολύ στή συνείδηση τῶν καντέτων;

Τό πρῶτο καί τό βασικό ζήτημα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας εἶναι τό ζήτημα τοῦ πολιτικοῦ της περιεχομένου, τῆς ἰδεολογικῆς γραμμῆς πού ἐκφράζει ἡ καμπάνια αὐτή. Ἡ ἀπόφαση τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων δείχνει γιά μιά ἀκόμη φορά τήν ἀντιδημοκρατική φύση του, γιατί τό περιεχόμενο τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας τῶν καντέτων συνοψίζεται στό νά ξεπέσει παραπέρα ἡ ἔννοια «συνταγματισμός» στή συνείδηση τῶν μαζῶν. Νά διδάξει στό λαό ὅτι ἀνάμεσα στούς «ἀριστερούς» ὀχτωβριστές μπορεῖ νά ὑπάρχουν πραγματικοί συνταγματικοί, νά τί θέλει νά κάνει τό Κόμμα τῶν καντέτων, νά ποιό εἶναι τό νόημα τῆς ἐκλογικῆς του πολιτικῆς.

Τό καθῆκον ὅμως τῆς δημοκρατίας εἶναι ἄλλο: νά μή μειώνει τήν ἔννοια τοῦ συνταγματισμοῦ, ἀλλά νά ἐξηγεῖ ὅτι ὁ συνταγματισμός ἀποτελεῖ φενάκη, ἐφόσον ἡ ἐξουσία καί τά ἔσοδα παραμένουν στά χέρια τῶν Μάρκοφ καί Σίας. Τό περιεχόμενο τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας τῶν ἐργατῶν δημοκρατῶν καθορίζεται ἀπό τό καθῆκον νά ἐξηγοῦν τή διαφορά τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπό τή δημοκρατία, νά συγκεντρώνουν τίς δυνάμεις τῆς δημοκρατίας, νά συσπειρώνουν τίς γραμμές τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν σ' ὅλο τόν κόσμο.

Μέ τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψής τους οἱ καντέτοι ἀπομακρύνονται ἀκόμη πιό πολύ ἀπό τή δημοκρατία. Τό δικό μας καθῆκον εἶναι νά συγκεντρώνουμε τίς δυνάμεις τῆς δημοκρατίας στήν πάλη ἐνάντια σέ κάθε μεσαιωνισμό καί νά τίς ἀντιπαραθέτουμε στούς συνασπισμούς καντέτων-ὀχτωβριστῶν.

II. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΛΕΚΤΟΡΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΚΑΜΠΑΝΙΑ

Ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας ἄρχισε. Τήν ἐγκαινίασε ἡ κυβέρνηση μέ τίς ἐγκυκλίους της πού ἀφοροῦν τήν ἐνίσχυση τοῦ «ἐθνικοῦ» κόμματος μέ τά «μέτρα» της πού ἀναφέρονται στούς ὅρους συμμετοχῆς τῶν κυβερνητικῶν ὑποψηφίων στίς ἐκλογές καί στόν ἀποκλεισμό τῶν ὑποψηφίων τῆς ἀντιπολίτευσης γενικότερα καί τῆς δημοκρατίας εἰδικότερα.

Ἄρχισε τήν ἐκλογική καμπάνια καί ὁ τύπος τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἄρχισε τήν καμπάνια αὐτή καί τό Κόμμα τῶν καντέτων μέ τίς ἀποφάσεις του γιά τό συνασπισμό μέ τούς «ἀριστερούς» ὀχτωβριστές.

Γι' αὐτό ἡ ἐργατική δημοκρατία πρέπει νά στρέψει ἀμέσως ὅλη τήν προσοχή της στό ζήτημα τῶν ἐκλογῶν καί χωρίς νά ἀναβάλει τήν ὑπόθεση οὔτε γιά μιά ἑβδομάδα νά συζητήσει ἔγκαιρα καί συστηματικά τήν τακτική της, νά προετοιμάσει ἔγκαιρα ὅλους τούς ὀπαδούς τῆς δημοκρατίας γιά νά παίξουν τό σπουδαῖο καί ὑπεύθυνο ρόλο τους.

Στό ἄρθρο αὐτό ἔχουμε τήν πρόθεση νά ἀσχοληθοῦμε μέ τό ζήτημα τοῦ ρόλου τῶν ἐκλεκτόρων τῶν ἐργατῶν. Φυσικά τήν πρώτη θέση ἐδῶ τήν ἔχει ὅπως καί πάντα τό περιεχόμενο τῆς δουλιᾶς, δηλ. ἡ ἰδεολογικοπολιτική γραμμή τῆς καμπάνιας. Διαφώτιση καί ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης, συσπείρωσή της σέ ἀνεξάρτητο κόμμα ἀλληλέγγυο πρός τά δυτικοευρωπαϊκά, ἐπεξήγηση στήν ἐργατική τάξη τῶν ἱστορικῶν της σκοπῶν, πού εἶναι ἡ ἀλλαγή τῶν βασικῶν ὅρων τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας καί τοῦ καπιταλισμοῦ, σαφής διαχωρισμός τοῦ κόμματός της ἀπό *ὅλα* τά ρεύματα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, ἀκόμη καί ἀπό τά «ἀριστερά», τῶν ναρόντνικων κτλ., αὐτό εἶναι τό βασικό καθῆκον.

Τό βασικό αὐτό καθῆκον εἶναι τό ἴδιο γιά τήν ἐργατική δημοκρατία ὅλων τῶν χωρῶν. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς ἡ ἐκπλήρωσή του στή σημερινή ἐποχή σέ μιά ἀπό τίς χῶρες αὐτές, τή Ρωσία, ἀπαιτεῖ νά παρθοῦν ὑπόψη — *στό ὄνομα* τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος — τά ἰδιαίτερα, τά συγκεκριμένα καθήκοντα τοῦ καιροῦ μας. Ἀπό τό σύνολο τῶν καθηκόντων αὐτῶν τῆς ρωσικῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας ὀρθώνονται τώρα — λόγω τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν — στήν πρώτη γραμμή δυό καθήκοντα πού εἶναι ἀναπόσπαστα συνδεμένα μεταξύ τους. Τά καθήκοντα

αὐτά εἶναι: πρῶτο, σαφής ἐπίγνωση τῆς σχέσης τοῦ λικβινταριστικοῦ ρεύματος (πού, ὅπως εἶναι γνωστό, τό ἀντιπροσωπεύουν τά περιοδικά «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι») μέ τό πλατιά διαδομένο ἀστικό ἀντεπαναστατικό ρεῦμα, τό «βεχισμό». Ἡ σαφής ἐπίγνωση τῆς ζημιᾶς πού προξενεῖ ἡ ἀστική ἐπιροή πάνω στό προλεταριάτο, εἶναι ἀναγκαία προκειμένου νά ἐξουδετερωθεῖ αὐτή ἡ ἐπιροή καί νά ἐπιτευχθοῦν οἱ προσεχεῖς καί ἄμεσοι σκοποί, πού ἀφοροῦν τήν ἴδια *τήν ὕπαρξη* τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας καί τούς ὁποίους *δέν παραδέχονται* οἱ λικβινταριστές. Τό δεύτερο καθῆκον εἶναι ἡ ὀργάνωση τῆς ἀριστερῆς δημοκρατίας, μέ ἕνα σαφή διαχωρισμό τῆς δημοκρατίας (τῆς ἀστικῆς) ἀπό τόν ἀστικό φιλελευθερισμό. Χωρίς αὐτό εἶναι ἀδύνατο νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἡγεμονία τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας, πράγμα πού ἀποτελεῖ ἕναν ἀπό τούς ἀναγκαίους ὅρους γιά κάθε βῆμα πρός τά μπρός στό δρόμο τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος γενικά.

Εἶναι βασικό λάθος ἀπό ἄποψη ἀρχῶν νά συγχέουμε τό φιλελευθερισμό (Κόμμα τῶν καντέτων) μέ τή δημοκρατία (τρουντοβίκοι, «ναρόντνικοι» ἀριστερῆς ἀπόχρωσης), καί στήν πράξη αὐτό ὁδηγεῖ στήν προδοσία τῶν συμφερόντων τῆς δημοκρατίας. Στούς ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν πέφτει τό καθῆκον νά ὑπερασπίσουν τή σωστή ἀντίληψη γιά τό ἀπελευθερωτικό κίνημα, νά ἐξηγοῦν τήν ταξική φύση τῶν κομμάτων (χωρίς νά ἐξαπατοῦνται ἀπό τίς «ταμπέλες», τά παχιά λόγια καί τίς εντυπωσιακές ὀνομασίες), νά ξεχωρίζουν καθαρά *τούς δεξιούς* (ἀπό τή μαύρη ἑκατονταρχία ὥς τούς ὀχτωβριστές), *τούς φιλελεύθερους* ἀστούς (καντέτοι καί ὅλοι οἱ ὅμοιοί τους) καί τή *δημοκρατία* (ἀστοί δημοκράτες εἶναι οἱ τρουντοβίκοι καί τά συγγενικά μ' αὐτούς ρεύματα· σέ συνέχεια ἔρχονται οἱ μαρξιστές πού ἀντιπροσωπεύουν τήν προλεταριακή δημοκρατία).

Στό ἐκλογικό σύστημα, πού καθιέρωσε ὁ νόμος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907 [49], οἱ ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν παίζουν ἰδιαίτερο ρόλο στίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων. Τό ἄμεσο πρακτικό καθῆκον εἶναι νά ἐπιτύχουμε ὥστε *ὅλοι* αὐτοί οἱ ἐκλέκτορες νά εἶναι πιστοί, σταθεροί ἐκπρόσωποι τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας.

Ὅπως εἶναι γνωστό, ἀπό τό σῶμα τῶν ἐκλεκτόρων ἐργατῶν σέ ἕξι κυβερνεῖα ἐξασφαλίστηκε ἀπό ἕνας βουλευτής γιά τή Δούμα. Τά κυβερνεῖα αὐτά εἶναι: τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας, τοῦ Βλαντίμιρ, τοῦ Αἰκατερινοσλάβ, τῆς Κοστρομά καί τοῦ Χαρκόβου. Ἡ ἐκλογή ὅμως τοῦ βουλευτῆ γίνεται *ἀπό*

ὅλο τό σῶμα τῆς ἐκλογικῆς συνέλευσης τοῦ κυβερνείου, δηλ. σχεδόν πάντοτε *ἀπό τούς δεξιούς* ἐκλέκτορες, τούς γαιοκτήμονες καί τούς μεγαλοαστούς, τούς ὀχτωβριστές. Γιά νά ἐκλεγοῦν βουλευτές στή Δούμα ἐργάτες δημοκράτες πρέπει νά ἐπιτύχουμε ὥστε ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν νά ἀνήκουν στήν ἐργατική δημοκρατία καί νά ὑποστηρίξουν σθεναρά ἕναν συγκεκριμένο ὑποψήφιο ἀπό τήν παράταξή τους. Φτάνει νά ὑπάρξει ἕνας πού «ἀποσκίρτησε» ἤ ἕνας φιλελεύθερος, ἕνας «δεξιός» ἐκλέκτορας, γιά νά βγάλουν ἀκριβῶς αὐτόν βουλευτή οἱ ὀχτωβριστές, παρά τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐκλεκτόρων τῶν ἐργατῶν!

Ἐκλέκτορες ὅμως τῶν ἐργατῶν στίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων δέν ὑπάρχουν μόνο στά ἕξι αὐτά κυβερνεῖα. Σέ 44 (ἀπό τά 53) κυβερνεῖα ὑπάρχουν συνολικά 112 ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν.

Ποιός εἶναι ὁ ρόλος τῶν ἐκλεκτόρων αὐτῶν; Πρῶτο, πρέπει νά κάνουν πάντοτε δουλιά ἰδεολογική, ὀργανώνοντας τή δημοκρατία (ἰδιαίτερα τήν ἀγροτική), ἀπαλλάσσοντάς την ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων. Τό πεδίο δράσης ἐδῶ εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρό. Δεύτερο, οἱ ἐργάτες ἐκλέκτορες μποροῦν (καί πρέπει νά ἐπιδιώκουν) νά μποῦν στή Δούμα σέ περίπτωση πού θά μοιράζονται οἱ ψῆφοι τῶν δεξιῶν καί τῶν φιλελευθέρων.

Ἄς ἐξηγήσουμε τό τελευταῖο αὐτό καθῆκον μ' ἕνα παράδειγμα. Στό κυβερνεῖο Βιάτκας ἐκλέχτηκαν γιά τήν ΙΙΙ Δούμα δυό βουλευτές σοσιαλδημοκράτες: ὁ Ἀστραχάντσεφ καί ὁ Πουτιάτιν. Ὡστόσο, ὁ νόμος δέν πρόβλεπε γιά τό κυβερνεῖο Βιάτκας ἐκλογή βουλευτῆ ἀπό τήν ἐργατική κουρία. Οἱ ἐκλέκτορες στήν ἐκλογική συνέλευση τοῦ κυβερνείου Βιάτκας εἶναι 109, ἀπ' αὐτούς οἱ 4 εἶναι τῶν ἐργατῶν. Μέ τί τρόπο λοιπόν οἱ *τέσσερις* ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν (ἀπό τούς 109) ἔστειλαν δυό βουλευτές στή Δούμα; Πιθανόν οἱ ψῆφοι στήν ἐκλογική συνέλευση τοῦ κυβερνείου θά μοιράστηκαν, καί οἱ φιλελεύθεροι δέν μποροῦσαν νά νικήσουν τούς δεξιούς χωρίς τή βοήθεια τῶν ἐργατῶν. Οἱ φιλελεύθεροι, ἀναγκασμένοι νά συνασπιστοῦν μέ τούς ἐργάτες, ὑποχρεώθηκαν νά μοιραστοῦν τίς ἕδρες μέ τούς ἐργάτες, οἱ ὁποῖοι κι' ἔστειλαν στή Δούμα δυό σοσιαλδημοκράτες. Ἡ σύνθεση τῶν βουλευτῶν πού ἀνάδειξε τό κυβερνεῖο Βιάτκας γιά τή Δούμα ἦταν ἡ ἑξῆς: 1 προοδευτικός, 3 καντέτοι, 2 τρουντοβίκοι, 2 σοσιαλδημοκράτες, δηλ. 4 φιλελεύθεροι καί 4 δημοκράτες. Στό κυβερνεῖο αὐτό οἱ ἐργάτες θά μποροῦσαν νά εἶχαν κερδίσει καί τρεῖς ἕδρες, ἄν εἶχαν καταφέρει νά

χωρίσουν τούς δημοκράτες ἐκλέκτορες ἀπό τούς φιλελευθέρους, ἐφόσον οἱ πρῶτοι θά ἦταν περισσότεροι ἀπό τούς δεύτερους. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἀπό τούς 109 ἐκλέκτορες οἱ 54 εἶναι δεξιοί (50 ἀπό τούς 53 ἐκλέκτορες τῶν γαιοκτημόνων καί 4 ἀπό τούς 17 ἐκλέκτορες τοῦ 1ου συνεδρίου τῶν ἐκλογέων τῶν πόλεων). Ἄς ὑποθέσουμε σέ συνέχεια πώς ἀπό τούς ὑπόλοιπους 55 οἱ 20 εἶναι φιλελεύθεροι (τρεῖς γαιοκτήμονες, 13 ἐκλέκτορες τῶν πόλεων τῆς πρώτης κατηγορίας καί 4 τῶν πόλεων τῆς δεύτερης κατηγορίας)· οἱ 35 εἶναι δημοκράτες (23 ἐκλέκτορες τῶν ἀγροτῶν, 8 ἐκλέκτορες τῶν πόλεων τῆς δεύτερης κατηγορίας καί 4 ἐργάτες). Κάτω ἀπ' αὐτές τίς συνθῆκες οἱ δημοκράτες θά ἔπρεπε νά πάρουν 5 ἕδρες ἀπό τίς 8, καί οἱ ἐργάτες θά μποροῦσαν νά ἐξασφαλίσουν τρεῖς ἕδρες, ἄν εἶχαν τήν ἐμπιστοσύνη τῆς ἀγροτικῆς δημοκρατίας.

Στό κυβερνεῖο Οὐφά *ὅλες* τίς βουλευτικές ἕδρες τίς κέρδισαν οἱ φιλελεύθεροι (ἐδῶ συμπεριλαβαίνονται καί οἱ μουσουλμάνοι). Δέν ὑπάρχει οὔτε ἕνας δημοκράτης. Ὡστόσο οἱ τρεῖς ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν τοῦ κυβερνείου Οὐφά μαζί μέ τούς 30 ἐκλέκτορες τῶν ἀγροτῶν, ἄν ἤξεραν νά ὀργανώσουν καλύτερα τίς δημοκρατικές δυνάμεις, ἀσφαλῶς θά μποροῦσαν νά κερδίσουν ἕδρες καί γιά τούς τρουντοβίκους καί γιά τόν ἑαυτό τους.

Ἀπό τό κυβερνεῖο τοῦ Πέρμ ὑπάρχουν στήν III Δούμα 6 φιλελεύθεροι καί 3 δημοκράτες κι' ἀπό τούς τελευταίους μόνο ἕνας εἶναι σοσιαλδημοκράτης. Ὡστόσο, οἱ ἐκλέκτορες τῶν ἀγροτῶν ἐδῶ ἦταν 26, καί οἱ *φιλελεύθεροι*, πού εἶχαν τήν πλειοψηφία στήν ἐκλογική συνέλευση τοῦ κυβερνείου, ἐκλέξανε ἕνα τρουντοβίκο, συνεπῶς τήν ἀγροτική κουρία μποροῦμε νά τή θεωρήσουμε τελείως τρουντοβίκικη (ἄν ὑπῆρχε ἔστω κι' ἕνας ἀγρότης πού νά εἶχε ἀποσκιρτήσει ἀπό τούς δημοκράτες πρός τούς φιλελευθέρους, οἱ φιλελεύθεροι θά εἶχαν ἐκλέξει αὐτόν πού ἀποσκίρτησε!). Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τήν κουρία δεύτερης κατηγορίας (13 ἐκλέκτορες), γιατί ἀπ' αὐτήν *οἱ φιλελεύθεροι* ἐκλέξανε ἐπίσης τρουντοβίκο. Συνεπῶς, ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν δημοκρατῶν ἀνάμεσα στούς ἐκλέκτορες μπορεῖ νά ὑπολογιστεῖ σέ 26+13+5 ἐργάτες=44. Ὅλοι οἱ ἐκλέκτορες ἦταν 120, ἀπ' αὐτούς οἱ 59 γαιοκτήμονες καί οἱ 17 ἐκλέκτορες τῶν πόλεων τῆς πρώτης κατηγορίας. Καί ἄν ἀκόμη ὅλοι αὐτοί, ἐκτός ἀπό τούς δημοκράτες, ἦταν φιλελεύθεροι, τότε οἱ τελευταῖοι θά ἦταν 76, δηλ. λιγότεροι ἀπό τά $^2/_3$. Τό πιθανότερο φυσικά εἶναι ὅτι μιά μερίδα τῶν ἐκλεκτόρων ἦταν δεξιοί. Συνε-

πῶς οἱ φιλελεύθεροι πῆραν τά δύο τρίτα τῶν θέσεων τῆς Δούμας χωρίς νά ἔχουν τά δύο τρίτα τῶν ἐκλεκτόρων. Ἀπό δῶ βγαίνει τό ἀναμφισβήτητο συμπέρασμα ὅτι, ἄν οἱ δημοκρατικές δυνάμεις ἦταν πιό συνειδητές καί καλύτερα ὀργανωμένες (καί γι' αὐτό πρέπει νά φροντίσουν κατά πρῶτο λόγο οἱ ἐργάτες!), δέν θά ἐπέτρεπαν στούς φιλελευθέρους νά τίς παραγκωνίσουν. Ὁ σοσιαλδημοκράτης Ἐγκόροφ ἐκλέχτηκε ἀπό τό γενικό συνέδριο τῶν ἐκλεκτόρων τοῦ κυβερνείου Πέρμ, δηλ. ἀπό τούς φιλελευθέρους. Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ φιλελεύθεροι *εἶχαν ἀνάγκη* ἀπό τή βοήθεια τῶν ἐργατῶν καί οἱ ἐργάτες ἔκαναν ὁλοφάνερα λάθος, ἔβλαψαν ἄμεσα τά συμφέροντα τῆς δημοκρατίας, προσφέροντας τή βοήθεια αὐτή *χωρίς* νά ἐπιτύχουν ἕναν *ἀναλογικό* ἀριθμό βουλευτικῶν ἑδρῶν γιά τή δημοκρατία.

Κάνοντας αὐτούς τούς ὑπολογισμούς, τονίζουμε ὅτι ἔχουν σημασία παραδείγματος, ἐπεξηγηματική σημασία, γιατί δέν διαθέτουμε ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τήν κομματική σύνθεση τῶν ἐκλεκτόρων γενικά καί τῶν ἐκλεκτόρων κάθε κουρίας ξεχωριστά. Στήν πραγματικότητα τό ζήτημα εἶναι πιό σύνθετο, πιό ποικιλόμορφο, ἀπ' ὅ,τι παρουσιάζεται στά παραδείγματά μας. Οἱ ἐργάτες ὅμως πρέπει νά καταλάβουν καλά τό *βασικό* συσχετισμό τῶν δυνάμεων στόν «πολύπλοκο μηχανισμό» τῶν ἐκλογῶν πού γίνονται μέ βάση τόν ἐκλογικό νόμο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, καί, ὅταν καταλάβουν τό κύριο, θά μπορέσουν νά μποῦν καί στίς λεπτομέρειες.

Οἱ πιό δημοκρατικές κουρίες (ὕστερα ἀπό τήν ἐργατική κουρία, φυσικά, πού μπορεῖ καί πρέπει νά εἶναι τελείως μαρξιστική, τελείως ἀντιλικβινταριστική) εἶναι δυό: ἡ ἀγροτική καί ἡ κουρία δεύτερης κατηγορίας, τῶν πόλεων. Ἀπ' αὐτές ἡ πρώτη εἶναι πιό δημοκρατική ἀπό τή δεύτερη, παρόλο πού στό χωριό σέ ἀσύγκριτα μεγαλύτερο βαθμό δέν ὑπάρχει ἐλευθερία τῶν ἐκλογῶν, παρόλο πού οἱ συνθῆκες ζύμωσης καί ὀργάνωσης εἶναι ἀσύγκριτα χειρότερες σέ σχέση μέ τούς κατοίκους τῶν πόλεων.

Πραγματικά, βουλευτές ἐκλεγμένοι εἰδικά ἀπό τό 2ο συνέδριο τῶν ἐκλογέων τῶν πόλεων βγῆκαν γιά τήν ΙΙΙ Δούμα ἀπό 28 κυβερνεῖα. Βγῆκαν 16 δεξιοί, 10 φιλελεύθεροι καί 2 δημοκράτες (ὁ Ροζάνοφ ἀπό τό κυβερνεῖο Σαράτοφ καί ὁ Πετρόφ ὁ 3ος ἀπό τό κυβερνεῖο Πέρμ). Βουλευτές ἐκλεγμένους εἰδικά ἀπό τούς ἀγρότες ἔχουμε καί στά 53 κυβερνεῖα: βγῆκαν 23 δεξιοί, 17 φιλελεύθεροι, 5 δημοκράτες καί 8 ἀκομματικοί. Μοιράζοντας

τούς ἀκομματικούς ἐξίσου ἀνάμεσα στούς δεξιούς καί στήν ἀντιπολίτευση ἔχουμε τά παρακάτω συγκριτικά στοιχεῖα:

Βουλευτές στήν III Δούμα:	Ἀπό τήν κουρία δεύτερης κατηγορίας τῶν πόλεων	Ἀπό τήν ἀγροτική κουρία
δεξιοί	16	27
ἀντιπολίτευση.....	12=43%	26=49%

Ἀπό τούς βουλευτές πού βγῆκαν ἀπό τήν κουρία δεύτερης κατηγορίας τῶν πόλεων τά 43% ἦταν βουλευτές τῆς ἀντιπολίτευσης καί ἀπό τούς βουλευτές πού βγῆκαν ἀπό τήν ἀγροτική κουρία, βουλευτές τῆς ἀντιπολίτευσης ἦταν τά 49%. Ἄν πάρουμε ὑπόψη ὅτι οἱ βουλευτές τῶν ἀγροτῶν τῆς III Δούμας ὑπόβαλαν, ὅπως εἶναι γνωστό, τό ἀγροτικό νομοσχέδιο πού, ὡς πρός τό περιεχόμενό του, ἦταν *δημοκρατικότερο* ἀπό τό καντέτικο, καί τό ὑπόγραψαν μάλιστα καί οἱ ἀκομματικοί *καί οἱ δεξιοί* ἀγρότες [50], γίνεται φανερό ὅτι ὁ δημοκρατισμός τῆς ἀγροτικῆς κουρίας ξεπερνάει στήν πραγματικότητα τό δημοκρατισμό τῆς κουρίας δεύτερης κατηγορίας τῶν πόλεων *περισσότερο* ἀπ' ὅ,τι δείχνουν τά στοιχεῖα μας.

Συνεπῶς, οἱ ἐργάτες γενικά καί είδικά οἱ ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν πρέπει νά προσέξουν περισσότερο ἀπ' ὅλα τήν ἀγροτική κουρία καί τούς ἐκλέκτορες τῶν ἀγροτῶν. Οἱ ἐργάτες, σάν ὀργανωτές τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων, πρέπει νά δροῦν πρῶτα-πρῶτα ἀνάμεσα στούς ἀγρότες κι' ἔπειτα ἀνάμεσα στήν κουρία δεύτερης κατηγορίας τῶν πόλεων. Καί στίς δυό αὐτές κουρίες τό ἀνακάτεμα τῶν φιλελευθέρων μέ τούς δημοκράτες εἶναι πολύ μεγάλο, παρατηρεῖται πολύ συχνά καί καλλιεργεῖται μέ ἰδιαίτερο ζῆλο ἀπό τούς καντέτους, πού ἐξαπατοῦν ἀνοιχτά τούς καθυστερημένους πολιτικά ἀνθρώπους, ἐκμεταλλευόμενοι τήν «κοινοβουλευτική» τους πείρα «καταφερτζήδων» καί τό «δημοκρατικό» τους ψευδώνυμο («συνταγματικοί *δημοκράτες*», «Κόμμα τῆς *λαϊκῆς ἐλευθερίας*») πού σκεπάζει τήν *ἀντιδημοκρατική*, τή βεχική, τήν ἀντεπαναστατική τους φύση.

Τό ἰδεολογικοπολιτικό καθῆκον τῶν ἐργατῶν στή συγκεκριμένη στιγμή τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας εἶναι ἡ ὀργάνωση τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων. Στό καθῆκον αὐτό πρέπει νά ὑποτάσσεται ἡ ἐκλογικοτεχνική δράση. Ἀπό δῶ βγαίνει ὅτι πρέπει νά στρέψουμε τήν προσοχή μας κυρίως στήν ἀγροτική κουρία κι' ἔπειτα στήν κουρία δεύτερης κατηγορίας τῶν πόλεων. Τό πρῶτο καθῆκον τοῦ ἐργάτη ἐκλέκτορα

στίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων εἶναι ἡ συσπείρωση τῶν δημοκρατῶν. Γιά νά ὑποβάλει τήν ὑποψηφιότητά του χρειάζονται τρεῖς ψῆφοι: πρέπει νά βρεῖ δυό δημοκράτες ἀγρότες καί σέ τελευταία ἀνάγκη νά πείσει δυό φιλελευθέρους, πού δέν διακινδυνεύουν τίποτε, ἄν προτείνουν τήν ὑποψηφιότητα τοῦ ἐργάτη. Στίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων οἱ δημοκράτες πρέπει νά συνασπίζονται μέ τούς φιλελευθέρους ἐνάντια στούς δεξιούς. Ἄν ἕνας τέτιος συνασπισμός δέν εἶναι δυνατό νά γίνει ἀμέσως (αὐτό ἀκριβῶς συμβαίνει, ἴσως στίς περισσότερες περιπτώσεις, γιατί οἱ ἐκλέκτορες δέν γνωρίζονται μεταξύ τους), τότε οἱ δημοκράτες πρέπει στήν ἀρχή μαζί μέ τούς φιλελευθέρους νά προκαλοῦν τήν ἧττα τῶν δεξιῶν, καί ὕστερα *μαζί μέ τούς δεξιούς νά προκαλοῦν τήν ἧττα τῶν φιλελευθέρων*. Τότε οὔτε οἱ πρῶτοι οὔτε οἱ δεύτεροι μποροῦν νά ἐκλεγοῦν (μέ τόν ὅρο ὅτι οὔτε οἱ δεξιοί, οὔτε οἱ φιλελεύθεροι θά ἔχουν μόνοι τους τήν ἀπόλυτη πλειοψηφία· ἄν δέν ὑπάρχει αὐτός ὁ ὅρος, οἱ δημοκράτες δέν θά μποῦν στή Δούμα). Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 119 τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου καθορίζεται διάλειμμα. Οἱ δημοκράτες, ξέροντας τά ἀποτελέσματα τῶν ψηφοφοριῶν, συνασπίζονται μέ τούς φιλελευθέρους, ἔχοντας τώρα ἀκριβῆ στοιχεῖα καί ἐπιδιώκοντας νά πετύχουν ἀναλογική κατανομή τῶν βουλευτικῶν ἑδρῶν. *Στήν περίπτωση αὐτή εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐκλέξουν πρῶτα οἱ φιλελεύθεροι τό δημοκράτη κι' ὄχι τό ἀντίθετο*, γιατί ὅλη ἡ ἱστορία κι' ὅλη ἡ πείρα τῆς Εὐρώπης δείχνουν πώς οἱ φιλελεύθεροι συχνά ἐξαπατοῦσαν τούς δημοκράτες, ἐνῶ οἱ δημοκράτες δέν ἐξαπάτησαν ποτέ τούς φιλελευθέρους.

Ὅταν οἱ ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν ξέρουν ποιές κουρίες βγάζουν δημοκράτες, κι' ὅταν εἶναι σέ θέση νά ξεχωρίζουν τούς δημοκράτες ἀπό τούς φιλελευθέρους, μποροῦν νά παίξουν *στά 44 κυβερνεῖα τεράστιο* ρόλο καί στήν ὀργάνωση τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων γενικά καί στό νά ἐκλεγοῦν στή Δούμα πολλοί ἐργάτες δημοκράτες καί ἀστοί δημοκράτες (τρουντοβίκοι). Τώρα οἱ πρῶτοι εἶναι 15 κ ί οἱ δεύτεροι 14. Μέ μιά σωστή τακτική τῶν ἐργατῶν μπορεῖ νά πετύχουμε σέ εὐνοϊκές συνθῆκες τό διπλασιασμό καί τῶν πρώτων καί τῶν δεύτερων. Οἱ φιλελεύθεροι ἐξασφάλισαν γιά τήν IV Δούμα μιά ὁμάδα ἰσχυρή — 100 καί πάνω βουλευτές — μιά «ἀντιπολίτευση» (τύπου Λονδίνου) «ὑπεύθυνη», ἱκανή νά κάνει συνασπισμούς μέ τούς ὀχτωβριστές. Πρέπει νά ἐπιδιώξουμε ὥστε ἡ ἀντιπολίτευση, ἡ πραγματικά δημοκρατική, κι' ὄχι ἡ βεχική,

νά ἀποτελεῖται ἀπό μιά ὁμάδα ἀρκετῶν δεκάδων ἀνθρώπων, καί αὐτό μποροῦμε νά τό πετύχουμε.

Ὁ νόμος δίνει τό δικαίωμα στούς ἐργάτες νά ἐκλέγουν ἐκλέκτορες σέ 44 κυβερνεῖα. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες σέ κάθε ἐργοστάσιο πρέπει νά μάθουν ἀμέσως τί λέει ὁ νόμος, νά μελετήσουν καλά τήν κατάσταση καί τά καθήκοντά τους, νά φροντίσουν ὥστε οἱ ἐκλέκτορές τους νά εἶναι πραγματικοί ἐργάτες δημοκράτες · αἱ ὄχι λικβινταριστές.

Ἑκατόν δώδεκα ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν, ἄν ἐκλεγοῦν κατ' αὐτόν τόν τρόπο, συνειδητά, μέ ἐπιμέλεια, μέ σύστημα, μποροῦν νά προσφέρουν τεράστια συμβολή καί στό ἔργο τῆς συσπείρωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού παντοῦ στήν Εὐρώπη ἐπιδιώκει νά πετύχει τούς μεγάλους, τούς παγκόσμιους σκοπούς της, καί στό ἔργο τῆς ὀργάνωσης τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων στή Ρωσία.

Ὁ καιρός δέν περιμένει. Σέ κάθε συνειδητό ἐργάτη πέφτει ἕνα δύσκολο, μά τρισεύγενο καθῆκον.

III. Η ΑΓΡΟΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΛΕΚΤΟΡΕΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΚΑΜΠΑΝΙΑ

Στό προηγούμενο ἄρθρο («Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 34) μιλήσαμε γιά τό ρόλο τῶν ἐκλεκτόρων τῶν ἐργατῶν στήν ἐκλογική καμπάνια *. Τό συμπέρασμα τῶν συλλογισμῶν μας ἦταν ὅτι τό κύριο καθῆκον τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας εἶναι διπλό: ἡ συσπείρωση τῆς τάξης τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς συνείδησής της, ἡ κατανόηση τῶν μεγάλων ἱστορικῶν της σκοπῶν καί σέ συνέχεια ἡ ὀργάνωση τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων.

Ἄς περάσουμε στήν ἐξέταση τοῦ ζητήματος τῆς μή προλεταριακῆς, δηλ. τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Ποιό εἶναι τό κύριο ταξικό της βάθρο στή Ρωσία; Ποιές εἶναι οἱ ἰδιομορφίες της; τά ἄμεσα καθήκοντά της; ποιός εἶναι ὁ ρόλος της στίς ἐκλογές;

Τό κύριο ταξικό βάθρο τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας στή Ρωσία εἶναι ἡ ἀγροτιά. Ἡ κατάσταση τῆς τεράστιας μάζας τῆς ἀγροτιᾶς εἶναι τόσο δύσκολη, ἡ τσιφλικάδικη γαιοκτησία τήν καταπιέζει τόσο βαριά, οἱ οἰκονομικές συνθῆκες εἶναι σέ τόσο ἀπελπιστικό βαθμό ἄσχημες, ἡ ἔλλειψη κάθε δικαιώματος

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 44-51. *Ἡ Σύντ.*

εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε οἱ δημοκρατικές διαθέσεις καί τάσεις νά γεννιοῦνται στούς κόλπους της ἀναπόφευκτα, ἐντελῶς ἀπαρατήρητα καί αὐθόρμητα. Μιά διέξοδος ἀπό τήν κατάσταση αὐτή, σάν ἐκείνη πού προβάλλει ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη (μέ τό Κόμμα τῶν καντέτων ἐπικεφαλῆς της) καί συγκεκριμένα: τό μοίρασμα τῆς ἐξουσίας μέ τούς Πουρισκέβιτς, ἡ συγκυριαρχία τῶν Πουρισκέβιτς καί τῶν Γκουτσκόφ (ἤ τῶν Μιλιουκόφ) πάνω στίς μάζες, *δέν μπορεῖ* νά εἶναι διέξοδος γιά τά ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν. Νά γιά ποιό λόγο ἡ ταξική ἀκριβῶς θέση τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τή μιά μεριά, καί τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης ἀπό τήν ἄλλη, γεννάει ἀναπόφευκτα τή ριζική διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στό δημοκρατισμό καί στό φιλελευθερισμό.

Συνήθως καί τά δυό πολιτικά ρεύματα δέν ἔχουν τελείως ξεκαθαρισμένη πολιτική κατεύθυνση καί πλήρη ἐπίγνωση τῶν σκοπῶν τους, *ἡ ροπή* ὅμως τῶν ἀγροτῶν πρός τό δημοκρατισμό καί τῆς ἀστικῆς τάξης πρός τό μοναρχικό φιλελευθερισμό εἶναι γεγονός πού τό ἀπόδειξε ὁριστικά ἡ τόσο πλούσια σέ γεγονότα πρώτη δεκαετία τοῦ 20οῦ αἰώνα στή Ρωσία. Ἡ ἀγροτική μάζα ἀποδείχτηκε δημοκρατική ὄχι μόνο στό ἀπελευθερωτικό κίνημα τοῦ 1905, ὄχι μόνο στίς πρῶτες Δοῦμες, ἀλλά ἀκόμη καί στήν ΙΙΙ Δούμα τῶν ἀφεντάδων, ὅπου *σαράντα τρεῖς* ἀγρότες βουλευτές, ἀνάμεσα στούς ὁποίους ἦταν καί δεξιοί καί ἀκομματικοί, ὑπόβαλαν ἕνα ἀγροτικό νομοσχέδιο πιό δημοκρατικό ἀπό τό καντέτικο.

Γενικά, τό πρόβλημα τῆς γῆς εἶναι τό κύριο πρόβλημα τῆς σημερινῆς ρωσικῆς ἀγροτιᾶς. Στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία λιγότεροι ἀπό 30.000 τσιφλικάδες κατέχουν 30 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες γῆς καί σχεδόν τόση γῆ ἔχουν 10 ἑκατομμύρια φτωχά ἀγροτικά νοικοκυριά. Ἀπό τή μιά μεριά ἀναλογοῦν κατά μέσο ὅρο 2.300 ντεσιατίνες σέ κάθε νοικοκυριό, κι' ἀπό τήν ἄλλη ἑπτά ντεσιατίνες. Στό σημερινό ἐπίπεδο τῆς ἱστορικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ρωσίας τό οἰκονομικό ἀποτέλεσμα δέν μποροῦσε νά εἶναι ἄλλο, παρά ἡ πλατύτατη διάδοση κάθε μορφῆς οἰκονομίας στηριγμένης στήν «ξεπληρωμή μέ δουλιά», δηλ. στά ὑπολείμματα τῆς παλιᾶς ἀγγαρείας. Ὑποδούλωση τῶν ἀγροτῶν, ἀθλιότητα πού ἀπό καιρό πιά δέν παρατηρεῖται σέ κανένα μέρος τῆς Εὐρώπης καί μεσαιωνικοί λιμοί, νά ποιές εἶναι οἱ συνέπειες αὐτῆς τῆς κατάστασης.

Ἡ καντέτικη ἀστική τάξη θέλει νά λύσει τό ἀγροτικό πρόβλημα μέ φιλελεύθερο τρόπο, διατηρώντας τήν τσιφλικά-

δικη γαιοκτησία, ἐξαγοράζοντας ἕνα τμῆμα τῆς γῆς μέ «λογική τιμή», δίνοντας τήν ὑπεροχή στούς τσιφλικάδες ἀπέναντι στούς ἀγρότες στά ὄργανα πού θά ἐφαρμόζουν τή «μεταρύθμιση». Οἱ ἀγρότες δέν μποροῦν παρά νά τείνουν πρός μιά δημοκρατική λύση τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος. Ἡ δημοκρατική αὐτή λύση δέν θίγει καθόλου καί δέν μπορεῖ νά θίξει — ἀκόμη καί σέ περίπτωση πού ὅλη ἡ γῆ θά περάσει τελείως καί χωρίς ἐξαγορά στήν ἀγροτιά — τίς βάσεις τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, τήν ἐξουσία τοῦ χρήματος, τήν ἐμπορευματική παραγωγή, τήν κυριαρχία τῆς ἀγορᾶς. Οἱ ἀγρότες βλέπουν συνήθως τό ζήτημα αὐτό πολύ θολά, καί οἱ ναρόντνικοι δημιούργησαν ὁλόκληρη ἰδεολογία, ὁλόκληρη θεωρία, πού παρουσιάζει τή θολούρα αὐτή σάν κάτι τό «σοσιαλιστικό», τή στιγμή πού δέν ὑπάρχει τίποτε τό σοσιαλιστικό, ἀκόμη καί στήν πιό ριζοσπαστική ἀγροτική ἐπανάσταση.

Ὅσο ὅμως πιό πλατύ καί πιό ἰσχυρό γίνεται τό ἀγροτικό κίνημα, τόσο λιγότερη εἶναι ἡ πρακτική σημασία αὐτῆς τῆς θολούρας, τόσο περισσότερο ἐμφανίζεται τό πραγματικό, τό δημοκρατικό περιεχόμενο τῶν ἀγροτικῶν ἐπιδιώξεων καί διεκδικήσεων στόν τομέα τῆς γῆς. Καί στόν τομέα αὐτό, καί, ἀκόμη πιό πολύ στόν τομέα τῶν πολιτικῶν προβλημάτων, τό σπουδαιότερο ἀπ' ὅλα εἶναι ὁ ρόλος τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας, ἡ πάλη της κατά τῆς ὑποταγῆς τῶν ἀγροτῶν στήν καθοδήγηση τῶν φιλελευθέρων. Δέν θά ἦταν ὑπερβολή νά ποῦμε ὅτι ὅλες οἱ ἐπιτυχίες τῆς ρωσικῆς δημοκρατίας γενικά — καί στό παρελθόν καί στό μέλλον — συνδέονται ἀναπόσπαστα μέ τό πέρασμα τῆς πολιτικῆς καθοδήγησης τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τούς φιλελευθέρους στήν ἐργατική δημοκρατία. Χωρίς ἕνα τέτιο πέρασμα δέν εἶναι δυνατό νά ὑπάρξουν σοβαρές κάπως ἐπιτυχίες τῆς δημοκρατίας στή Ρωσία.

Ὁ ἐκλογικός νόμος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907, «σύντριψε», ὅπως εἶναι γνωστό, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο τά ἐκλογικά δικαιώματα ἀκριβῶς τῶν ἀγροτῶν. Ἀρκεῖ νά θυμηθοῦμε ὅτι ὁ νόμος αὐτός αὔξησε τούς ἐκλέκτορες τῶν γαιοκτημόνων ἀπό 1.952 σέ 2.594, δηλ. κατά 32,9%, ἐνῶ τούς ἐκλέκτορες τῶν ἀγροτῶν καί τῶν κοζάκων τούς μείωσε περισσότερο ἀπό δυό φορές: ἀπό 2.659 τούς κατέβασε σέ 1.168, δηλ. κατά 56,1%. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, σύμφωνα μέ τό νόμο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, οἱ βουλευτές τῆς Δούμας ἀπό τήν ἀγροτική κουρία (στήν ἐπίσημη γλώσσα: «ἀπό τά συνέδρια τῶν πληρεξουσίων τῶν δήμων») δέν ἐκλέγονται, ὅπως πρῶτα, μόνο ἀπό τούς ἐκλέκτορες τῶν

άγροτῶν, ἀλλά ἀπό ὅλους τούς ἐκλέκτορες τῶν ἐκλογικῶν συνελεύσεων τῶν κυβερνείων, δηλ. ἀπό τήν πλειοψηφία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν μεγαλοκαπιταλιστῶν.

Κάτω ἀπό τίς συνθῆκες αὐτές οἱ ἀγρότες δημοκράτες (τρουντοβίκοι) μποροῦν νά ἐξασφαλίσουν ἕδρες στή Δούμα μόνο μέ τόν ὅρο νά εἶναι *ὅλοι*, χωρίς ἐξαίρεση, οἱ ἐκλέκτορες τῶν ἀγροτῶν τρουντοβίκοι. Τότε οἱ δεξιοί τσιφλικάδες θά ἀναγκαστοῦν νά ἐκλέξουν ἀπό τήν ἀγροτική κουρία τρουντοβίκους, ὅπως ἀκριβῶς ὑποχρεώθηκαν νά ἐκλέξουν ἀπό τήν ἐργατική κουρία σοσιαλδημοκράτες. Εἶναι ὅμως εὐνόητο πώς ἡ συνοχή, ἡ ὀργανωτικότητα, ἡ συνειδητότητα τῶν ἀγροτῶν βρίσκονται σέ ἐπίπεδο πολύ χαμηλότερο ἀπ' ὅ,τι στούς ἐργάτες. Στόν τομέα αὐτόν ὑπάρχουν ἀκόμη ἀρκετά μεγάλα περιθώρια γιά μιά σοβαρή καί ἀποδοτική δουλιά πολιτικῆς διαπαιδαγώγησης. Ὅλοι οἱ δημοκράτες καί ὅλοι οἱ μαρξιστές «πού πηγαίνουν στίς ἄλλες τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ*, πρέπει νά στρέψουν τήν κύρια προσοχή τους σ' αὐτόν ἀκριβῶς τόν τομέα, κι' ὄχι στό ν' ἀλλάζουν ματιές καί χαμόγελα μέ τούς ἀντεπαναστάτες φιλελευθέρους (καντέτους), πράγμα πού εἶναι προσφιλέστατο στούς λικβινταριστές τοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά» κτλ.

Τήν προηγούμενη φορά σημειώσαμε κιόλας ὅτι στίς ἐκλογές γιά τήν ΙΙΙ Δούμα ἡ ἀγροτική κουρία ἀποδείχτηκε ἡ πιό δημοκρατική ἀπό τίς μή προλεταριακές κουρίες. Ἀπό τήν ἀγροτική κουρία βγῆκαν γιά τήν ΙΙΙ Δούμα 26 βουλευτές ἀπό τούς 53 τῆς ἀντιπολίτευσης, δηλ. τά 49%, ἐνῶ ἀπό τήν κουρία δεύτερης κατηγορίας τῶν πόλεων (ἀπό τό «2ο συνέδριο τῶν ἐκλογέων τῶν πόλεων») βγῆκαν μόνο 12 ἀπό τούς 28, δηλ. τά 43%. Οἱ δημοκράτες πού ἐκλέχτηκαν γιά τήν ΙΙΙ Δούμα εἶναι: ἀπό τήν ἀγροτική κουρία 5 ἀπό τούς 53, δηλ. 10%, καί ἀπό τήν κουρία δεύτερης κατηγορίας τῶν πόλεων 2 ἀπό τούς 28, δηλ. 7%.

Εἶναι ἐνδιαφέρον νά δοῦμε σέ πόσα κυβερνεῖα βγῆκαν γιά τήν ΙΙΙ Δούμα ἀντιπρόσωποι τῆς ἀντιπολίτευσης ἀπό τήν ἀγροτική κουρία καί ποιά ἦταν ἡ σύνθεση τῶν βουλευτῶν τοῦ κυβερνείου πού τούς ἔβγαλε. Ἀπό τά 53 κυβερνεῖα πού στέλνουν στή Δούμα ὑποχρεωτικά ἀπό ἕναν βουλευτή τῆς ἀγροτικῆς κουρίας, τά 23 ἔστειλαν *δεξιούς* (μαζί καί ὀχτωβρι-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ. τόμ. 6ος, σελ. 130. *Ἡ Σύντ.*

στές), σέ συνέχεια τά 17 κυβερνεῖα ἔστειλαν *φιλελευθέρους*, (καντέτους, προοδευτικούς καί μουσουλμάνους) καί μόνο πέντε κυβερνεῖα ἔστειλαν *δημοκράτες* (τρουντοβίκους). Τά 8 κυβερνεῖα ἔστειλαν ἀκομματικούς ἀγρότες.

Ἐξετάζοντας τό ζήτημα ἀπό πιό κοντά, βλέπουμε ὅτι *οὔτε ἕνα* ἀπό τά κυβερνεῖα, ὅπου ὑπερτεροῦσαν οἱ δεξιοί βουλευτές, δέν ἔβγαλε γιά τήν ΙΙΙ Δούμα ἔστω κι ἕναν δημοκράτη ἀπό τήν ἀγροτική κουρία. Οἱ δημοκράτες (τρουντοβίκοι) βγῆκαν ἀποκλειστικά ἀπό κυβερνεῖα, ὅπου δέν ὑπῆρχε οὔτε ἕνας δεξιός βουλευτής. Τά πέντε αὐτά κυβερνεῖα, Ἀρχάγγελσκ, Βιάτκας, Πέρμ, Σταυρούπολης καί Τόμσκ, ἔβγαλαν συνολικά γιά τήν ΙΙΙ Δούμα 15 φιλελευθέρους, 8 τρουντοβίκους καί 3 σοσιαλδημοκράτες. Εἶναι ζήτημα ἄν μπορεῖ κανείς νά ἀμφιβάλει πώς, ἄν οἱ ἀγρότες καί οἱ ἐργάτες ἦταν ὡριμότεροι πολιτικά καί καλύτερα ὀργανωμένοι, θά μποροῦσε στά κυβερνεῖα αὐτά νά αὐξηθεῖ ὁ ἀριθμός τῶν δημοκρατῶν σέ βάρος τῶν φιλελευθέρων.

Δέν θά εἶναι, ἴσως, ἄσκοπο νά σημειώσουμε ἐδῶ ὅτι συνολικά ὑπολογίσαμε σέ 24 τά κυβερνεῖα, ὅπου οἱ βουλευτές τῆς ἀντιπολίτευσης γιά τήν ΙΙΙ Δούμα εἶναι περισσότεροι ἀπό τούς δεξιούς. Τά 18 ἀπό τά 24 αὐτά κυβερνεῖα ἔστειλαν στή Δούμα ἀποκλειστικά βουλευτές τῆς ἀντιπολίτευσης. Τά 24 αὐτά κυβερνεῖα ἔστειλαν στή Δούμα 9 δεξιούς βουλευτές, 2 ἀκομματικούς, 55 φιλελευθέρους, 14 τρουντοβίκους καί 8 σοσιαλδημοκράτες. Ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, τό πεδίο δράσης γιά τήν αὔξηση τῶν δημοκρατικῶν βουλευτῶν σέ βάρος τῶν φιλελευθέρων καί γενικά γιά τήν ἀπόσπαση τῶν μικροαστῶν καί τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων, εἶναι ἀρκετά εὐρύ.

Εἶναι ἐπίσης ἐνδιαφέρον νά ἀναφέρουμε σέ συνέχεια ὅτι ἀπό τά 17 κυβερνεῖα πού ἔστειλαν στή Δούμα φιλελευθέρους, ἐκλεγμένους ἀπό τήν ἀγροτική κουρία, στά δέκα κυβερνεῖα οἱ δεξιοί βουλευτές εἶναι περισσότεροι ἀπό τούς ἀντιπολιτευόμενους. Πρέπει νά ὑποθέσουμε ὅτι ἀνάμεσα στούς ἀγρότες ἐκλέκτορες σ' αὐτά τά κυβερνεῖα, κατά γενικό κανόνα, *δέν ὑπῆρχαν καθόλου δεξιοί,* γιατί ἀλλιῶς ἡ δεξιά πλειοψηφία τῶν ἐκλογικῶν συνελεύσεων τῶν κυβερνείων θά εἶχε ἐκλέξει αὐτούς ἀκριβῶς...

Τά καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας ἀπέναντι στήν ἀγροτιά κατά τίς ἐκλογές εἶναι ξεκάθαρα. Πρέπει νά κάνουμε καθαρά ταξική προπαγάνδα ἀνάμεσα στήν ἀγροτιά πού προ-

λεταροποιεῖται. Πρέπει νά ὑποβοηθήσουμε τή συσπείρωση τῶν ἀγροτῶν στίς ἐκλογές, ὥστε νά μπορέσουν ἀκόμη καί μέ τόν ἐκλογικό νόμο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη νά συγκροτήσουν *δική τους* — ὅσο μπορεῖ πιό ἰσχυρή — ἀντιπροσώπευση στήν IV Δούμα, παρά τά ἐμπόδια πού προβάλλουν τόσο οἱ θιασῶτες τοῦ παλιοῦ καθεστῶτος, ὅσο καί οἱ φιλελεύθεροι. Πρέπει νά ἐπιδιώκουμε τήν ἑδραίωση τῆς ἡγεμονίας τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας καί νά ἐξηγοῦμε πόσο ἐπιζήμιες εἶναι οἱ ταλαντεύσεις τῆς ἀγροτικῆς δημοκρατίας πρός τή μεριά τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΙΡΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΔΟΥΜΑ

Γιά νά καθορίσουμε συγκεκριμένα τά καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας στή διάρκεια τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας νομίζουμε ὅτι εἶναι ὠφέλιμο νά ἐξετάσουμε, ὅσο τό δυνατό λεπτομερέστερα, τά στοιχεῖα τῶν ἐκλογῶν γιά τήν III Δούμα ὁρισμένων κυβερνείων. Μιά τέτια ἐξέταση, πρῶτο, θά μᾶς βοηθήσει νά καταλάβουμε σαφέστερα καί νά ἀφομοιώσουμε καλύτερα τό πολύπλοκο καί μπερδεμένο ἐκλογικό σύστημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, καί, δεύτερο, θά δόσει σ' ὅλα τά στελέχη πού ἀσχολοῦνται μέ τήν ἐκλογική καμπάνια τήν πιό συγκεκριμένη ἀντίληψη γιά τή θέση τους, σάν δημοκράτες, γιά τίς «συνθῆκες» μέσα στίς ὁποῖες εἶναι ὑποχρεωμένοι νά δράσουν. Ἡ μελέτη τῶν στοιχείων κάθε κυβερνείου ἀπό τούς κατά τόπους δημοκράτες θά συμπληρώσει τά πορίσματά μας, θά τά διορθώσει καί θά προκαλέσει τό ἄμεσο ἐνδιαφέρον ὅλων ἐκείνων πού νιώθουν τήν ὑποχρέωση νά πάρουν μέρος στίς ἐκλογές γιά τήν πολιτική διαφώτιση τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν καί τήν ὀργάνωση τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων.

Ἄς πάρουμε γιά παράδειγμα ἔστω τό κυβερνεῖο Καζάν. Στήν III Δούμα τό ἀντιπροσωπεύουν 10 βουλευτές, πού εἶναι ἐξίσου μοιρασμένοι σέ δεξιούς καί σέ ἀντιπολιτευόμενους: 5 δεξιοί (4 ὀχτωβριστές καί ἕνας ἐθνικιστής) καί 5 φιλελεύθεροι (1 προοδευτικός, 2 καντέτοι καί 2 μουσουλμάνοι). Δέν ὑπάρχουν οὔτε τρουντοβίκοι, οὔτε σοσιαλδημοκράτες.

Ὡστόσο, τά στοιχεῖα τά σχετικά μέ τό κυβερνεῖο Καζάν εἶναι τέτια, πού μᾶς ὑποχρεώνουν νά παραδεχτοῦμε ὅτι ἐδῶ οἱ πιθανότητες ἐπιτυχίας τῆς δημοκρατίας ἦταν ἀρκετά μεγάλες. Δεξιοί ἐκλέχτηκαν: ἕνας ἀπό τό συνέδριο τῶν γαιοκτη-

μόνων (Σαζόνοφ), τρεῖς ὀχτωβριστές ἀπό τό 1ο καί τό 2ο συνέδριο τῶν ἐκλογέων τῶν πόλεων, (ἀνάμεσά τους κι' ἕνας ἀπό τούς φανατικούς ἀντεπαναστάτες, ὁ κ. Καπούστιν, ἀπό τό 2ο συνέδριο τῶν ἐκλογέων τῶν πόλεων) καί *ἕνας* ὀχτωβριστής ἀπό τό γενικό συνέδριο τῶν ἐκλεκτόρων. Φιλελεύθεροι ἐκλέχτηκαν: 1 ἀπό τό συνέδριο τῶν γαιοκτημόνων, 1 ἀπό τούς ἀγρότες (ὁ καντέτος Λούνιν) καί *τρεῖς* ἀπό τό γενικό συνέδριο τῶν ἐκλεκτόρων.

Κρίνοντας ἀπό τό γεγονός ὅτι τό γενικό συνέδριο τῶν ἐκλεκτόρων ἔβγαλε τρεῖς φιλελευθέρους καί ἕνα δεξιό, συμπεραίνουμε ὅτι οἱ φιλελεύθεροι εἶχαν τήν πλειοψηφία στήν ἐκλογική συνέλευση τοῦ κυβερνείου, ἡ πλειοψηφία τους ὅμως αὐτή δέν ἦταν σταθερή, γιατί διαφορετικά δέν θά ἄφηναν νά βγεῖ οὔτε ἕνας δεξιός ἀπό τό γενικό συνέδριο τῶν ἐκλεκτόρων. Τήν ἀστάθεια τῆς φιλελεύθερης πλειοψηφίας τή δείχνει, προφανῶς, καί τό γεγονός ὅτι ἀπό τούς γαιοκτήμονες ἐκλέχτηκαν ἕνας προοδευτικός καί ἕνας δεξιός: ὁ τελευταῖος δέν θά μποροῦσε νά βγεῖ, ἄν ἡ φιλελεύθερη πλειοψηφία ἦταν σταθερή.

Ἡ σύνθεση τῶν ἐκλεκτόρων στό κυβερνεῖο Καζάν ἦταν κατά κουρίες ἡ παρακάτω: σύνολο 117· ἀπ' αὐτούς 33 προέρχονταν ἀπό τούς ἀγρότες, 50 ἀπό τούς γαιοκτήμονες, 18 ἀπό τό πρῶτο συνέδριο τῶν ἐκλογέων τῶν πόλεων, 14 ἀπό τό δεύτερο καί 2 ἀπό τούς ἐργάτες. Συνεπῶς, οἱ γαιοκτήμονες μαζί μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν πόλεων τῆς πρώτης κουρίας ἀποτελοῦν τήν πλειοψηφία (50+18=68 ἀπό τούς 117)· — εἶναι γνωστό πώς, σύμφωνα μέ τό νόμο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, ἔχει *ἐξασφαλιστεῖ* σ' ὅλα τά κυβερνεῖα εἴτε παρόμοια πλειοψηφία, εἴτε ἀκόμη πιό «σίγουρη», δηλαδή πλειοψηφία ἀποκλειστικά καί μόνο ἀπό γαιοκτήμονες (ἡ κουρία τῶν γαιοκτημόνων μόνη της ἔχει τήν ἀπόλυτη πλειοψηφία τῶν ἐκλεκτόρων στήν ἐκλογική συνέλευση τοῦ κυβερνείου).

Οἱ φιλελεύθεροι κατάκτησαν τίς μισές ἕδρες στή Δούμα χάρη στό γεγονός ὅτι διέθεταν, ὅπως φαίνεται, πολύ γερή δύναμη ἀνάμεσα στούς γαιοκτήμονες. Ἀντίθετα, ἀνάμεσα στούς ἐκλέκτορες τῶν πόλεων φαίνεται νά ἐπικρατοῦν σχεδόν ἀποκλειστικά, οἱ δεξιοί: χωρίς αὐτή τήν ἐκδοχή εἶναι δύσκολο νά ἐξηγηθεῖ πῶς βγῆκαν ἀπό τά δυό συνέδρια τῶν πόλεων δεξιοί, τή στιγμή πού στήν ἐκλογική συνέλε ση τοῦ κυβερνείου πλειοψηφοῦν οἱ φιλελεύθεροι. Οἱ καντέτοι ἦταν ἀναγκασμένοι νά ἐκλέγουν δεξιούς. Ὅταν — ὅπως ἀναφέραμε παραπάνω —

ἡ πλειοψηφία τῶν φιλελευθέρων ἀνάμεσα στούς ἐκλέκτορες δέν εἶναι σταθερή, ξανοίγεται γιά τήν ἐργατική δημοκρατία εὐνοϊκό πεδίο δράσης: νά ἐκμεταλλευτεῖ τίς φαγωμάρες ἀνάμεσα στούς τσιφλικάδες καί στούς καπιταλιστές γιά νά ὀργανώσει τίς δυνάμεις τῆς δημοκρατίας γενικά, καί εἰδικότερα γιά νά στείλει στή Δούμα σοσιαλδημοκράτες καί τρουντοβίκους.

Ἄν, π.χ., ἀνάμεσα στούς ἐκλέκτορες ὑπῆρχαν 57 δεξιοί, ἄλλοι τόσοι φιλελεύθεροι καί 3 δημοκράτες (δυό ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες καί ἕνας ἀγρότης τρουντοβίκος) καί αὐτή ἀκόμη ἡ τριάδα θά ἦταν ἀρκετή γιά νά σταλεῖ στή Δούμα ἕνας σοσιαλδημοκράτης, χωρίς νά μιλᾶμε γιά τό εὐγενικό καθῆκον τῆς δημοκρατικῆς συγκέντρωσης τῶν δυνάμεων, καθῆκον πού θά παρουσιαζόταν μπροστά στήν τριάδα αὐτή μέ τήν ὕπαρξη 33 ἐκλεκτόρων ἐκλεγμένων ἀπό τούς ἀγρότες. Πήραμε μιά τριάδα, πού εἶναι, σύμφωνα μέ τό νόμο (ἄρθρο 125 τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου), τό ἀπαραίτητο ἐλάχιστο ὅριο γιά τήν ἀνάδειξη ὑποψηφίων μέ ψηφοδέλτια: οἱ ὑποψήφιοι πού πῆραν μέ βάση τά ψηφοδέλτια λιγότερο ἀπό τρεῖς ψήφους ἀποκλείονται ἀπό τήν ψηφοφορία. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ ἀπαιτούμενη ἀπό τό νόμο τριάδα θά μποροῦσε νά σχηματιστεῖ μέ σύμπραξη τοῦ δημοκράτη μέ τούς φιλελευθέρους, ἐφόσον οἱ τελευταῖοι δέν «προόδευσαν» (πρός τή «βεχική» κατεύθυνση) ὥς τό σημεῖο, πού ἀκόμη καί στήν ἐκλογική συνέλευση τοῦ κυβερνείου, νά προτιμήσουν τόν ὀχτωβριστή ἀπό τό σοσιαλδημοκράτη.

Σέ περίπτωση ἰσοψηφίας δεξιῶν καί φιλελευθέρων φτάνει ἀκόμη κι' ἕνας δημοκράτης ὥστε, καταψηφίζοντας μαζί μέ τούς δεξιούς τούς φιλελευθέρους, καί μαζί μέ τούς φιλελευθέρους τούς δεξιούς, νά μήν ἀφήσει νά ἐκλεγεῖ στή Δούμα κανένας, νά ἐπιτύχει ἔτσι διάλειμμα (σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 119 τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου) — ἡ διάρκεια τοῦ διαλείμματος, σύμφωνα μέ τό παραπάνω ἄρθρο, καθορίζεται ἀπό τήν ἴδια τή συνέλευση, δέν μπορεῖ ὅμως νά ξεπεράσει τίς 12 ὧρες — καί νά ὀργανώσει σέ συνέχεια συμφωνία φιλελευθέρων καί δημοκρατῶν, μέ τόν ὅρο νά ἐκλεγοῦν οἱ τελευταῖοι στή Δούμα.

Τό παράδειγμα τοῦ κυβερνείου Καζάν μπορεῖ νά μᾶς δείξει ὅτι στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα εἶναι δυνατό νά ἀκολουθηθοῦν δυό γραμμές ἐργατικῆς πολιτικῆς (καί, συνεπῶς, καί γραμμές ἐργατικῆς πολιτικῆς *γενικά*, γιατί πολιτική στίς ἐκλογές σημαίνει ἁπλῶς ἐφαρμογή τῆς γενικῆς πολιτικῆς σέ μιά μερικότερη περίπτωση). Ἡ πρώτη γραμμή: νά ψηφίζουμε,

κατά γενικό κανόνα, ὑπέρ τοῦ ὑποψηφίου πού εἶναι περισσότερο προοδευτικός, χωρίς ἄλλες παραπέρα διατυπώσεις. Ἡ δεύτερη γραμμή: νά ὀργανώνουμε τίς δυνάμεις τῆς δημοκρατίας, ἐκμεταλλευόμενοι γι' αὐτό τό σκοπό τόν ἀνταγωνισμό ἀνάμεσα στούς δεξιούς καί στούς φιλελευθέρους. Τό ἰδεολογικό νόημα τῆς πρώτης γραμμῆς εἶναι: παθητική ὑποταγή στήν ἡγεμονία τῶν καντέτων· τό πρακτικό ἀποτέλεσμα τῆς γραμμῆς αὐτῆς σέ περίπτωση ἐπιτυχίας θά εἶναι: αὔξηση τῆς πλειοψηφίας ὀχτωβριστῶν-καντέτων στήν IV Δούμα σέ βάρος τῆς πλειοψηφίας τῶν δεξιῶν ὀχτωβριστῶν (μέ πιθανή *ἐλάττωση* τῆς δημοκρατικῆς μειοψηφίας). Τό ἰδεολογικό νόημα τῆς δεύτερης γραμμῆς εἶναι: πάλη ἐνάντια στήν ἡγεμονία τῶν καντέτων πάνω στούς ἀγρότες καί τήν ἀστική δημοκρατία γενικά· τό πρακτικό ἀποτέλεσμα τῆς γραμμῆς αὐτῆς σέ περίπτωση ἐπιτυχίας θά εἶναι: αὔξηση καί συσπείρωση, δυνάμωμα τῆς ὁμάδας τῶν δημοκρατῶν στήν IV Δούμα.

Στήν πράξη ἡ πρώτη γραμμή θά κατάληγε στή γραμμή τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Ἡ δεύτερη γραμμή σημαίνει μαρξιστική ἐργατική πολιτική. Γιά μιά πιό λεπτομερειακή ἐξήγηση τῆς σημασίας καί τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης γραμμῆς, θά χρειαστεῖ νά ἐπανέλθουμε πολλές φορές ἀκόμη.

«Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 33, 34, 36 καί 1 (37).
10, 17, 31 τοῦ Δεκέμβρη 1911
καί 6 τοῦ Γενάρη 1912
Ὑπογραφή: Β ί λ ι α μ Φ ρ έ ι
καί Β. Φ ρ έ ι

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ζβεζντά»

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ

Τό ἄρθρο τοῦ Νικ. Νικόλιν, πού δημοσιεύτηκε στή «Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 29 μέ τό χαρακτηριστικό τίτλο: «Τό καινούργιο μέσα στό παλιό», ἀνακινεῖ μιά σειρά ἐξαιρετικά ἐνδιαφέροντα καί σπουδαῖα ζητήματα. Μιά συζήτηση πάνω στά ζητήματα αὐτά εἶναι ἀναμφίβολα ἐπιθυμητή, προκειμένου νά καθοριστεῖ μέ ἀκρίβεια, ξεκάθαρα καί συγκεκριμένα ἡ στάση τῶν ὀπαδῶν τῆς ρωσικῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας.

Ἡ κύρια ἔλλειψη τοῦ ἄρθρου τοῦ Νικ. Νικόλιν εἶναι ἡ ἐξαιρετική ἀσάφεια πολλῶν θέσεών του. Ἄν ὁ ἀρθρογράφος λέει, χωρίς νά ἐξηγεῖ τά λόγια του, ὅτι «σέ πολλά σημεῖα, ἴσως, δέν θά συμφωνοῦσε» μαζί μου, τότε εἶμαι ὑποχρεωμένος νά πῶ μέ τή σειρά μου ὅτι ὁ Ν. Νικόλιν δέν ἔχει θέσεις πού νά προκαλοῦν διαφωνίες, γιατί γενικά δέν ἔχει ὁλοκληρωμένες θέσεις.

Ὁ Ν. Νικόλιν, π.χ., καταφέρεται μέ δριμύτητα ἐνάντια σέ ὅσους νομίζουν ὅτι «ἡ σημερινή κατάστασή μας... εἶναι ἴδια περίπου μέ ἐκείνη πού ὑπῆρχε στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα». Τήν παραπάνω ἄποψη τήν ἑρμηνεύει μέ τήν ἔννοια ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἀρνοῦνται τό *καινούργιο* πού ὑπάρχει στό παλιό. Φυσικά, δέν ἔχουν δίκιο, ἄν τό ἀρνοῦνται αὐτό. Ἐννοεῖται, ὁ Ν. Νικόλιν ἔχει χίλιες φορές δίκιο, ὅταν λέει ὅτι μέσα στό παλιό ὑπάρχει τό καινούργιο, πού πρέπει νά ξέρει κανείς νά τό ὑπολογίσει, νά ξέρει νά τό χρησιμοποιήσει. Ὁ Νικόλιν ὅμως δέν λέει ποιό εἶναι συγκεκριμένα αὐτό τό καινούργιο, πῶς πρέπει ἀκριβῶς νά τό ὑπολογίσουμε κτλ., ἐνῶ, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, δέν φαίνεται ἀπό τήν περικοπή του τί ἀκριβῶς ἐννοοῦν οἱ ἀντίπαλοί του μέ τή λέξη «περίπου». Ἄν ὑπολογίσουμε τό καινούργιο πού ὑπάρχει μέσα στό παλιό, ὅπως τό ὑπολόγισαν οἱ ρῶσοι μαρξιστές πρίν ἀπό τρία χρόνια ἀκριβῶς, ὅταν ἔκαναν τήν ἐκτίμηση τῆς πολιτικῆς

κατάστασης, πού εἶχε δημιουργηθεῖ ὕστερα ἀπό τήν τρίχρονη θύελλα καί ἐπίθεση (δηλ. ὕστερα ἀπό τό 1905-1907), τότε κατά τή γνώμη μου, δέν θά ἦταν λάθος νά ποῦμε ὅτι «ἡ σημερινή κατάστασή μας εἶναι ἴδια *περίπου* μέ ἐκείνη πού ὑπῆρχε στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα». Ἄν, ὅμως, μιά τέτια θέση προβάλλεται, χωρίς προηγούμενα νά γίνει μιά ἀκριβής, σαφής καί συγκεκριμένη ἐκτίμηση τῆς στιγμῆς καί ἐκτίμηση τῶν καθηκόντων, τότε φυσικά δέν εἶναι σωστή.

Παλιά προβλήματα, παλιές μέθοδοι ἐπίλυσής τους, καινούργιοι τρόποι προετοιμασίας γιά τήν ἐπίλυσή τους, νά πῶς θά μπορούσαμε, κατά τή γνώμη μου, νά διατυπώσουμε πάνω-κάτω τήν ἀπάντηση πού δόθηκε πρίν ἀπό τρία χρόνια. Ἡ συμμετοχή στήν ΙΙΙ Δούμα, πού ὑποστηρίζει τόσο θερμά καί τόσο σωστά ὁ Νικ. Νικόλιν, παρουσιάζεται, ἀπό τήν ἄποψη αὐτῆς τῆς ἀπάντησης, σάν *ἀπολύτως* ἀναγκαία. Τό «ρεῦμα», πού ἀποκρούει τή συμμετοχή αὐτή ἤ δέν ἀποφασίζει μέχρι σήμερα νά ταχθεῖ ἀνοιχτά, καθαρά, χωρίς περιστροφές ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς στήν ΙΙΙ Δούμα, τοῦ κάκου χρησιμοποιεῖ τό ὄνομα τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας. Στήν πραγματικότητα τό ρεῦμα αὐτό βρίσκεται ἔξω ἀπό τήν ἐργατική δημοκρατία, εἶναι μιά «νόμιμη ἀπόχρωση» ἑνός ἰδεολογικοῦ κύκλου ἀναρχικοῦ καί σέ καμιά περίπτωση μαρξιστικοῦ.

Ἄς πάρουμε τό ζήτημα τοῦ «ἐποικοδομήματος». «Παλιότερα — γράφει ὁ Νικ. Νικόλιν — μποροῦσε νά φαίνεται ὅτι ἡ γραφειοκρατία εἶναι ὁ μοναδικός καί κύριος ἐχθρός «ὅλης τῆς Ρωσίας», αὐτό σήμερα κανένας πιά δέν τό πιστεύει... Ξέρουμε ἀρκετά καλά ὅτι οἱ Μάρκοφ, οἱ Κρεστόβνικοφ, οἱ Βολκόνσκι, οἱ Πουρισκέβιτς, οἱ Γκουτσκόφ, οἱ Χομιακόφ, οἱ Ἀβντάκοφ καί λοιποί εἶναι ὅλοι τους ἐκπρόσωποι τοῦ κοινωνικοῦ ἐκείνου στρώματος ἀπ' ὅπου ἡ γραφειοκρατία ἀντλεῖ τίς δυνάμεις της, κι' ἀπ' ὅπου παίρνει παρορμήσεις γιά τή δράση της».

Ἡ ὑπογράμμιση πού κάνει ἐδῶ ὁ Νικ. Νικόλιν τοῦ δεσμοῦ «τῆς γραφειοκρατίας» μέ τίς κορυφές τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης εἶναι ἀπόλυτα σωστή καί ἐξαιρετικά πολύτιμη. Μόνο ἄνθρωποι πού δέν ἐμβάθυναν καθόλου στό καινούργιο πού ἔφερε ἡ πρώτη δεκαετία τοῦ 20οῦ αἰώνα, πού δέν καταλαβαίνουν καθόλου τήν ἀλληλεξάρτηση τῶν οἰκονομικῶν καί πολιτικῶν σχέσεων στή Ρωσία καί τή σημασία τῆς ΙΙΙ Δούμας, μποροῦν νά ἀρνοῦνται αὐτό τό δεσμό, νά ἀρνοῦνται τόν ἀστικό χαρακτήρα τῆς σημερινῆς ἀγροτικῆς πολιτι-

κῆς, νά ἀρνοῦνται γενικά ὅτι ἔγινε «ἕνα βῆμα στό δρόμο τῆς μετατροπῆς σέ ἀστική μοναρχία».

Δέν εἶναι ὅμως ἀρκετό νά παραδεχτοῦμε τό δεσμό, πρέπει νά δείξουμε μέ ἀκρίβεια τό συγκεκριμένο χαρακτήρα αὐτοῦ τοῦ δεσμοῦ. Τό βῆμα στό δρόμο τῆς μετατροπῆς σέ κάτι τό καινούργιο δέν ἐκτοπίζει καθόλου τό παλιό, τό «γραφειοκρατικό», ἄς ποῦμε, σύστημα μέ τήν τεράστια αὐτοτέλεια καί ἀνεξαρτησία του, μέ τήν τολματσοφική-ραϊνμποτοφική, (κτλ., κτλ.) «ἰδιομορφία» του, μέ τή δημοσιονομική του ἀσυδοσία. Ἡ γραφειοκρατία, ἄν καί «ἀντλεῖ δυνάμεις» ἀπό τήν ὑποστήριξη τῶν κορυφῶν τῆς ἀστικῆς τάξης, *δέν* στρατολογεῖται ἀπ' αὐτές τίς κορυφές, ἀλλά ἀπό τούς παλιούς, πολύ παλιούς εὐγενεῖς γαιοκτήμονες καί ἀξιωματούχους, ὄχι μόνο τῆς προεπαναστατικῆς ἐποχῆς (τῆς πρίν ἀπό τό 1905), ἀλλά καί τῆς προμεταρυθμιστικῆς ἐποχῆς (τῆς πρίν ἀπό τό 1861). Ἡ γραφειοκρατία, «παίρνοντας παρορμήσεις γιά τή δράση της» σέ σημαντικό βαθμό ἀπό τίς κορυφές τῆς ἀστικῆς τάξης, δίνει στή δράση τῆς ἀστικῆς τάξης καθαρά φεουδαρχική, ἀποκλειστικά φεουδαρχική *κατεύθυνση καί μορφή*. Γιατί, ἄν ὑπάρχει διαφορά ἀνάμεσα στόν ἀστικό χαρακτήρα τοῦ πρώσσου γαιοκτήμονα καί τοῦ ἀμερικανοῦ φάρμερ (ἄν καί χωρίς συζήτηση, κι' οἱ δυό εἶναι ἀστοί), ὡστόσο, δέν εἶναι λιγότερο φανερή καί λιγότερο μεγάλη ἡ διαφορά ἀνάμεσα στόν ἀστικό χαρακτήρα τοῦ πρώσσου γαιοκτήμονα καί στόν «ἀστικό χαρακτήρα» τοῦ Μάρκοφ καί τοῦ Πουρισκέβιτς. Ὁ πρῶσσος γαιοκτήμονας σέ σύγκριση μέ τούς τελευταίους αὐτούς εἶναι τελείως «εὐρωπαῖος»!

Τό κύριο, τό βασικό καί μοιραῖο λάθος, λ.χ., τοῦ Μ. Ἀλεξάντροφ στό γνωστό βιβλίο του εἶναι ὅτι ξεχνάει τήν τεράστια αὐτοτέλεια καί ἀνεξαρτησία τῆς «γραφειοκρατίας», ἐνῶ ὁ Ν. Ρ-κόφ στό τεῦχος 9-10 τοῦ λικβινταριστικοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά» ὁδηγεῖ τό λάθος αὐτό ὥς τόν παραλογισμό. Ἀκριβής καθορισμός τοῦ ζητήματος: σέ τί βαθμό παραμένει τό παλιό στήν περιοχή τοῦ λεγόμενου «γραφειοκρατικοῦ» συστήματος, καί ποιά συγκεκριμένη ἀλλαγή, ἤ σωστότερα, τροποποίηση ἐπέφερε τό καινούργιο, ἔχει δοθεῖ μόνο στήν ἀπάντηση πού ἀναφέρθηκε πιό πάνω, ἀπάντηση πού δόθηκε πρίν ἀπό τρία χρόνια.

Ἄν καί δέν εἶμαι καθόλου ἀντίθετος μέ τήν «ἀναζήτηση ἄλλων δρόμων καί μέσων», καί ἀποδίδω τεράστια σημασία στή συζήτηση δυό καί τρεῖς φορές τῶν καθαρῶν ἀπαντήσεων

στά ἀκανθώδη προβλήματα, δέν μπορῶ, ὡστόσο, νά μή διαμαρτυρηθῶ γιά τό λαθρεμπόριο πού κάνουν π.χ. οἱ λικβινταριστές κάτω ἀπ' τή σημαία τῆς «ἀναζήτησης». Εἶναι φανερό ὅτι οἱ διαφωνίες ἀνάμεσα στόν «ἀναζητητή» Ν. Ρ-κόφ καί τούς «ἀναζητητές» Πότρεσοφ, Γιεζόφ, Τσάτσκι, εἶναι διαφωνίες πού ἀφοροῦν τίς *λεπτομέρειες* τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Ὅλοι αὐτοί οἱ «ἀναζητητές» ἀκολουθοῦν ἀκριβῶς φιλελεύθερη κι' ὄχι μαρξιστική ἐργατική πολιτική! Ἄλλο πράγμα εἶναι «νά ἀναζητᾶς δρόμους» καί νά τούς συζητᾶς, ἀπό μαρξιστική σκοπιά, στά βιβλία, στά περιοδικά κτλ., κι' ἄλλο πράγμα νά παρουσιάζεσαι μέ συγκεκριμένες ἀπαντήσεις στά καθοδηγητικά ὄργανα τῆς πρακτικῆς δράσης.

Ἄς πάρουμε τό ζήτημα τοῦ «ρομαντισμοῦ». Ὁ Νικ. Νικόλιν, κατακρίνοντας τό ρομαντισμό σάν κάτι τό «παλιό» πού ἔχει ξεπεραστεῖ ἀμετάκλητα, φέρνει τοῦτο τό παράδειγμα: «ὁ φιλελεύθερος νομίζει ὅτι παίζει τό ρόλο τοῦ ὑπερασπιστῆ ὅλων τῶν καταπιεζομένων, ἐνῶ ὁ σοσιαλιστής νομίζει ὅτι τόν ἀκολουθεῖ *ὅλη* ἡ σκεπτόμενη κι' ἐργαζόμενη Ρωσία». Τό παράδειγμα σχετίζεται μέ τήν ἄγνοια τῆς ταξικῆς πάλης, καί, φυσικά, ὁ Νικόλιν θά εἶχε ἀπόλυτο δίκιο, ἄν θά ἔλεγε ὅτι ὁ «σοσιαλιστής» αὐτός — προφανῶς ναρόντνικος — στήν πραγματικότητα δέν εἶναι καθόλου σοσιαλιστής, ἀλλά *δημοκράτης*, πού περιβάλλει τό δημοκρατισμό του μέ ψευτοσοσιαλιστική φρασεολογία. Μιλῶντας ὅμως γιά τό ρομαντισμό δέν πρέπει νά παρακάμπτουμε τή βεχική, δηλ. ἀντεπαναστατική ἑρμηνεία αὐτοῦ τοῦ ὅρου πού κυριαρχεῖ στόν πιό διαδομένο, δηλ. στό φιλελεύθερο τύπο. Δέν μπορεῖ κανείς νά μήν ἐναντιωθεῖ σέ μιά τέτια ἑρμηνεία. Δέν μπορεῖ νά μή σημειώσει τό «καινούργιο», ὅτι ὁ φιλελευθερισμός δημιούργησε στή Ρωσία ἕνα φιλελεύθερο βεχικό ρεῦμα, πού οἱ κ.κ. Μιλιουκόφ τό ἀπαρνοῦνται μόνο στά λόγια, μόνο διπλωματικά, ἐνῶ στήν πράξη ἀκολουθοῦν βεχική πολιτική.

Ἀπό δῶ βγαίνει ἕνα πρακτικό συμπέρασμα πρωταρχικῆς σημασίας: ἡ διαχωριστική γραμμή ἀνάμεσα στό φιλελευθερισμό καί τή δημοκρατία, μέ βάση τήν «καινούργια» πείρα τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰώνα, πρέπει νά χαραχτεῖ καθαρότερα. «Τό νά συγχέει κανείς τή φιλελεύθερη ἀντιπολίτευση μέ τήν ἀντίδραση» εἶναι, φυσικά, παράλογο, τό συμπέρασμα ὅμως αὐτό (πού βγάζει ὁ Νικόλιν), χωρίς τό συμπέρασμα πού ἀνάφερα τώρα μόλις, εἶναι τελείως ἀνεπαρκές.

Γενικά, στά συμπεράσματα ἀκριβῶς τοῦ Νικ. Νικόλιν

ἐκδηλώνεται τό βασικό του λάθος, δηλ. ἡ ἀσάφεια καί οἱ μή ὁλοκληρωμένες διατυπώσεις. Πάρτε τό πρῶτο του συμπέρασμα: «εἶναι τό ἴδιο ἐπιζήμιο τόσο ἡ ἀπερίσκεπτη προσκόλληση στούς παλιούς τρόπους δράσης, ὅσο καί ἡ ἀπόλυτα ἀρνητική στάση ἀπέναντί τους». Τό συμπέρασμα αὐτό, κατά τή γνώμη μου, δέν εἶναι διαλεκτικό, ἀλλά ἐκλεκτικό. Ἡ ἀπερισκεψία εἶναι ἀπερισκεψία καί γι' αὐτό παντοῦ καί πάντα εἶναι ἐπιζήμια. Ἐδῶ δέν χωράει συζήτηση. Γιά νά προσδόσουμε στό μέρος αὐτό τοῦ συμπεράσματος ἕνα ζωντανό, διαλεκτικό νόημα πρέπει νά ποῦμε πάνω-κάτω: ἡ προσπάθεια νά δικαιολογήσει κανείς τήν ἄρνηση συμμετοχῆς στήν III Δούμα ἤ στήν IV Δούμα, ἐπικαλούμενος τίς παλιές μεθόδους δράσης, θά ἦταν πολύ μεγάλο λάθος, φράση κενή, φωνή χωρίς περιεχόμενο, παρόλο πού χρειάζεται ἤ, σωστότερα, ἐπειδή ἀκριβῶς χρειάζεται μιά καθαρά θετική στάση ἀπέναντι στίς μεθόδους αὐτές.

Ἐπειδή δέν ἔχω τή δυνατότητα νά ἀσχοληθῶ περισσότερο μέ τό ζήτημα αὐτό, ἔδειξα ἔτσι, στά πεταχτά, πῶς θά ἔπρεπε, κατά τή γνώμη μου, νά διορθωθεῖ τό δεύτερο μέρος τοῦ συμπεράσματος πού παράθεσα.

«Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 33,
10 τοῦ Δεκέμβρη 1911
Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ζβεζντά»

Η ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ[51]

14-17 (27-30) ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1911

Τό σχέδιο απόφασης πάνω στήν έκθεση γιά τήν κατάσταση τοῦ κόμματος καί ἡ πρόταση γιά τό καταστατικό τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ πρωτοδημοσιεύτηκαν τό 1933 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXV· ἡ ἀπόφαση γιά τή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή σύγκλησης τῆς συνδιάσκεψης δημοσιεύτηκε στίς 12 τοῦ Γενάρη 1912 στήν «Ἰσβεστσένιγε» τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τά χειρόγραφα· ἡ ἀπόφαση γιά τή ΡΟΕ σύγκλησης τῆς συνδιάσκεψης δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς «Ἰσβεστσένιγε»

1

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Ἡ ὀργάνωση τῶν κομματικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν δυνάμεων τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τά καθήκοντα τῶν μπολσεβίκων

Ἡ κατάσταση τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι σήμερα ἐξαιρετικά ἀνώμαλη.

Ἀρχίζοντας ἀπό τό 1908, τότε πού ἡ σοσιαλδημοκρατική ἐκδοτική δουλιά ἄρχισε νά μεταφέρεται ὁλοένα καί περισσότερο στό ἐξωτερικό κι' ὥς τήν ὁλομέλεια, σ' ὅλα τά βασικότερα κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπικρατοῦσε πλήρης ὀργανωτική διάσπαση, ἐξαιτίας τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀπόσπασης τῶν μενσεβίκικων ὁμάδων ἀπό τό κόμμα.

Ἡ ὁλομέλεια (Γενάρης 1910) προσπάθησε νά ἀποκαταστήσει τήν ἑνότητα μέ βάση τήν ἀντιλικβινταριστική καί ἀντιοτζοβιστική γραμμή πού τήν ἐνέκρινε ὁμόφωνα· συνάμα ἔγινε μιά πολύ θερμή ἔκκληση γιά τήν ἀποκατάσταση ἀπόλυτης ἑνότητας στό ἐξωτερικό.

Στήν πράξη ὅμως, ἐπειδή οἱ λικβινταριστές καί οἱ ὀτζοβιστές δέν ἐκπλήρωσαν τούς ὅρους τῆς ὁλομέλειας, πουθενά μετά τήν ὁλομέλεια δέν ἐπακολούθησε ἡ ἑνοποίηση τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀντίθετα, εἴχαμε ἀκόμη μεγαλύτερη διάσπαση, γιατί στήν πραγματικότητα οἱ βπεριοντοφικοί χώρισαν ἀπό τούς μπολσεβίκους καί οἱ πλεχανοφικοί ἀπό τούς μενσεβίκους. Οἱ παράλληλες ὁμάδες — «οἱ πρῶτες» καί «οἱ δεύτερες», ἤ οἱ μενσεβίκικες καί οἱ μπολσεβίκικες — συνέχισαν ἀπό παράδοση νά ὑπάρχουν, χωρίς καθόλου νά ἑνώνουν στήν πράξη στοιχεῖα κάπως ἀλληλέγγυα καί ἱκανά νά κάνουν ἀπό κοινοῦ σοσιαλδημοκρατική δουλιά.

Στό ἐξωτερικό ὑπάρχουν σήμερα οὐσιαστικά χωριστές φραξιονιστικές ὁμάδες — πού συνδέονται μεταξύ τους τελείως τυπικά καί συχνά δέν συνδέονται καθόλου — τῶν μπολσεβίκων, τῶν «συμφιλιωτιστῶν», τῶν βπεριοντοφικῶν, τῶν

«γκολοσοφικῶν» καί τῶν «πλεχανοφικῶν», τελείως ἀνεξάρτητες ἡ μιά ἀπό τήν ἄλλη, πού ἀκολουθοῦν διαφορετικές ἰδεολογικές γραμμές καί ἔχουν ξεχωριστές συνδέσεις μέ διάφορα σοσιαλδημοκρατικά στοιχεῖα τῆς Ρωσίας.

Ἡ συγκρότηση στή Ρωσία τῆς ΡΟΕ μέ τίς δυνάμεις τῶν μπολσεβίκων καί τῶν κομματικῶν μενσεβίκων καί ἡ δραστήρια δουλιά τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς γιά τή σύγκληση γενικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀποτελεῖ ἀποφασιστική στροφή στήν ἱστορία τοῦ κόμματος καί δείχνει τή μοναδικά ἐφικτή καί ὑπαγορευμένη ἀπό τή ζωή διέξοδο ἀπό τήν κατάσταση ἀποδιοργάνωσης καί διάσπασης.

Στήν πραγματικότητα ἀληθινά σοσιαλδημοκρατική δουλιά ἔκαναν ὕστερα ἀπό τήν ὁλομέλεια — καί μέ ἰδιαίτερη σύμπνοια στή διάρκεια τοῦ 1910 — μόνο οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ κομματικοί μενσεβίκοι. Οἱ γκολοσοφικοί δέν ἀντιπροσωπεύουν τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό ἕνα παράρτημα τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς λικβινταριστικῆς ὁμάδας τοῦ *«Ντιέλο Ζίζνι»* καί τοῦ *«Νάσα Ζαριά»*, πού ἔθεσε τόν ἑαυτό της ἔξω ἀπό τό κόμμα, ἐνῶ ἡ ὁμάδα τοῦ ἐξωτερικοῦ «Βπεριόντ», ἐξακολουθώντας νά συγκαλύπτει τόν ὀτζοβισμό καί νά κάνει μέσω τοῦ ἡγέτη της Λουνατσάρσκι θρησκευτική προπαγάνδα, διεξάγει μιά πέρα γιά πέρα *μή* σοσιαλδημοκρατική δουλιά.

Τώρα ἡ ΡΟΕ πού δημιουργήθηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους καί τούς κομματικούς μενσεβίκους καί ὑποστηρίζεται ἀπό ὅλες σχεδόν τίς τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις στή Ρωσία, εἶναι οὐσιαστικά τό μοναδικό καί ὁλότελα ἐξουσιοδοτημένο κέντρο τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς δουλιᾶς.

Ἡ σύσκεψη, συνενώνοντας σέ μιά ἑνιαία σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση τούς μπολσεβίκους τοῦ ἐξωτερικοῦ, καθιστᾶ ὑπεύθυνες γιά τή συνεχιζόμενη διάσπαση στό ἐξωτερικό τίς ὁμάδες πού δέν θέλουν νά ὑποστηρίξουν τό κέντρο τῆς Ρωσίας — τή ΡΟΕ — ἤ συνεχίζουν «τό παιχνίδι τῶν συνεννοήσεων» αὐτῶν πού ξεκόπηκαν ἀπό τή Ρωσία, ὑποστηρίζοντας ἔτσι τίς ξεκομμένες ἀπό τή δουλιά τῆς Ρωσίας *μή* σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες.

Ἡ μπολσεβίκικη ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ θά ἐξακολουθήσει νά καταβάλλει κάθε προσπάθεια ὥστε νά προσελκυστοῦν, ἀνεξάρτητα ἀπό ρεύματα, ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες, πού εἶναι ἕτοιμοι νά ὑποστηρίξουν τή ΡΟΕ καί νά ἀκολουθήσουν κομματική, δηλ. ἀντιλικβινταριστική καί ἀντιοτζοβιστική (καθώς καί ἀθεϊστική) γραμμή, [ὥστε αὐτοί] νά προσχωρήσουν

στήν μπολσεβίκικη όργάνωση καί νά συγχωνευτοῦν σέ μιά ἑνιαία κομματική όργάνωση.

Πάλη ἐνάντια στά λικβινταριστικά καί ὀτζοβιστικά ρεύματα, — πάλη ἐνάντια στή διασπαστική δουλιά τῶν χωρίς ἰδεολογικό περιεχόμενο ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ — βοήθεια γιά τή συσπείρωση ὅλων τῶν πραγματικά κομματικῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί εἰδικά τῶν κομματικῶν μενσεβίκων — βοήθεια στή ΡΟΕ, αὐτό εἶναι τό πρακτικό καθῆκον τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὄργανα πού πρέπει νά ὑποστηρίζουν οἱ κομματικοί ἐμεῖς θεωροῦμε *ταυτόχρονα* καί τό Κεντρικό Ὄργανο καί τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», γιατί τίποτε δέν μπορεῖ νά δικαιολογήσει τόν ἀποκλεισμό τῶν κομματικῶν μενσεβίκων (τοῦ ἐξωτερικοῦ) καί γιατί καμιά ἀλλαγή *γραμμῆς* πού νά ἀνταποκρίνεται στίς κομματικές ἀποφάσεις, δέν ἔχει παρατηρηθεῖ στά παραπάνω ὄργανα.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 14 (27) τοῦ Δεκέμβρη 1911

2

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ [52]

Ἡ σύσκεψη, ἐκλέγοντας Ἐπιτροπή ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ γιά τήν καθοδήγηση τῆς Ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ, παραδίνει στήν Ἐπιτροπή τό σχέδιο καταστατικοῦ μέ ὅλες τίς παρατηρήσεις, δίνοντας ἐντολή σ' αὐτή νά ζητήσει τή γνώμη τῶν ὁμάδων καί νά ἐγκρίνει τελικά τό καταστατικό, παίρνοντας ὑπόψη τή γνώμη τῶν ὁμάδων.

Λένιν

Γράφτηκε στίς 16 (29) τοῦ Δεκέμβρη 1911

3

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΓΚΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ [53]

Ἡ σύσκεψη διαπιστώνει ὅτι τό κόμμα ἀπό καιρό πιά, ἐδῶ καί δυό τουλάχιστο χρόνια, ἀναγνωρίζει πώς ἡ σύγκληση κομματικῆς συνδιάσκεψης ἀποτελεῖ ἐπιτακτική ἀνάγκη. Σήμερα, παρόλα τά ἐμπόδια, ἔγινε ἐπιτέλους ἕνα ἀποφασιστικό βῆμα γιά τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Στή Ρωσία συγκροτήθηκε ἡ ΡΟΕ, πού ὑποστηρίζεται ἀπό ὅλες τίς τοπικές ὀργανώσεις (Κιέβου, Μπακού, Τιφλίδας, Αἰκατερινοσλάβ, Αἰκατερινμπούργκ, Πετρούπολης, Μόσχας, Νικολάγεφ, Σαράτοφ, Καζάν, Βίλνας, Ντβίνσκ, Νίζνι-Νόβγκοροντ, Σόρμοβου, Σαμάρας, Τιουμέν, Ροστόβ κ.ἄ.).

Ἡ σύσκεψη χαιρετίζει τή συγκρότηση τῆς ΡΟΕ καί δηλώνει ὅτι χρέος τοῦ κάθε μέλους τοῦ κόμματος εἶναι νά τήν ὑποστηρίζει μέ ὅλες του τίς δυνάμεις.

Γράφτηκε στίς 17 (30)
τοῦ Δεκέμβρη 1911

ΘΕΜΕΛΙΑΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΜΠΑΝΙΑΣ

I

Οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα δέν εἶναι πιά μακριά καί τό ζήτημα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας μπαίνει δικαιολογημένα στήν ἡμερήσια διάταξη. Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι ἀπό μαρξιστική ἄποψη εἶναι τελείως ἀπαράδεκτες κάθε εἴδους ταλαντεύσεις, σχετικά μέ τό ἄν εἶναι ἀπαραίτητο νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές. Μποροῦν νά θεωρηθοῦν «δικαιολογημένες» ἀποχρώσεις ἀντιλήψεων ἀρνητικές ἤ ἀσαφεῖς ἤ ἀκόμη καί ἀδιάφορες ἀπέναντι στό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς, ὄχι μέσα στά πλαίσια τοῦ μαρξισμοῦ καί τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, ἀλλά μόνο *ἔξω* ἀπό τά πλαίσια καί τοῦ πρώτου καί τοῦ δεύτερου. Εἶναι, ἴσως, ἄχαρο πράγμα νά ἐπαναλαβαίνει κανείς τή στοιχειώδη αὐτή ἀλήθεια, πού τήν ἔχει ἤδη ἐπιβεβαιώσει καί ἐπαληθεύσει ἡ πείρα πρίν ἀπό πολλά χρόνια (ἀπό τά τέλη τοῦ 1907), ὡστόσο βρισκόμαστε στήν ἀνάγκη νά τήν ἐπαναλάβουμε, γιατί τό χειρότερο κακό γιά μᾶς εἶναι τώρα ἡ ἀποσύνθεση καί ἡ σύγχυση. Κι' αὐτή τή σύγχυση καί τήν ἀποσύνθεση δέν τήν ὑποστηρίζουν μόνο ἐκεῖνοι πού δίνουν ἀόριστες ἀπαντήσεις ἤ ἀπαντήσεις μέ ὑπεκφυγές στά στοιχειώδη ζητήματα, ἀλλά καί ἐκεῖνοι πού, ἀπό διπλωματία, ἀπό ἔλλειψη ἰδεολογικῶν βάθρων κτλ., ὑποστηρίζουν τήν ἀοριστία καί τίς ὑπεκφυγές.

Οἱ ἐκλογές γιά τήν Κρατική δούμα ὑποχρεώνουν, φυσικά, ὅλους τούς μαρξιστές, ὅλους ὅσοι παίρνουν μέρος στό ἐργατικό κίνημα, νά ἐντείνουν τίς δυνάμεις τους γιά ν' ἀναπτύξουν τήν πιό δραστήρια, τήν πιό ἐπίμονη καί πρωτοβουλιακή δουλιά σέ ὅλους τούς τομεῖς αὐτοῦ τοῦ κινήματος. Οἱ ἀπαντήσεις στά ζητήματα τά σχετικά μέ τό θεμελιακό-προγραμματικό, πολιτικό καί ὀργανωτικό περιεχόμενο καί κατεύθυνση αὐτῆς τῆς δουλιᾶς πού ἔχουμε ἐπεξεργαστεῖ στά τελευταῖα χρόνια,

πρέπει τώρα νά βροῦν τήν ἄμεση πρακτική τους ἐφαρμογή στόν εἰδικό τομέα τῆς «ἐκλογικῆς» δράσης.

Ἐπίτηδες μιλᾶμε γιά ἐπεξεργασμένες ἤδη ἀπαντήσεις. Θά ἦταν πραγματικά γελοῖο νά πιστεύουμε ὅτι τώρα, μέσα σέ μερικούς μῆνες ἤ ἔστω καί σ' ἕνα χρόνο πρίν ἀπό τίς ἐκλογές, θά προλάβουμε «νά βροῦμε» ἀπαντήσεις, ἄν αὐτές δέν ἔχουν βρεθεῖ ἀκόμη, ἄν δέν ἔχουν καλά μελετηθεῖ, ἄν δέν ἔχουν δοκιμαστεῖ ἀπό τήν πείρα κάμποσων χρόνων δράσης. Γιατί ἐδῶ πρόκειται γιά ἀπαντήσεις σέ *ὅλα* τά «ἀκανθώδη προβλήματα» πού ἀφοροῦν καί τή γενική κοσμοαντίληψη καί τήν ἐκτίμηση τῆς περασμένης, ἐξαιρετικά πλούσιας σέ γεγονότα περιόδου τῆς ρωσικῆς ἱστορίας, καί τήν ἐκτίμηση τῆς σημερινῆς περιόδου (πού στίς γενικές της γραμμές διαγράφηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τό 1908) καί τά πολιτικά καί ὀργανωτικά προβλήματα πού λύνονται κατά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο ἀπό τόν καθένα πού πῆρε μέρος στό ἐργατικό κίνημα τά τελευταῖα, ἄς ποῦμε, τέσσερα χρόνια. Τό μόνο γιά τό ὁποῖο μπορεῖ νά γίνει τώρα λόγος εἶναι ἡ ἐφαρμογή τῶν ἐπεξεργασμένων ἀπαντήσεων καί μεθόδων δράσης στό συγκεκριμένο εἰδικό τομέα δουλιᾶς, στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα· τό νά λέει κανείς ὅτι «στήν πορεία τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας, δηλαδή ἑνός ἀπό τούς τομεῖς δράσης, μποροῦμε νά ἐπεξεργαστοῦμε ἀπαντήσεις στά ζητήματα πού ἀφοροῦν *ὅλους* τούς τομεῖς δράσης, πού ἀφοροῦν ὄχι μόνο τό 1912, ἀλλά κι' ὅλη τήν περίοδο πού ἀρχίζει ἀπό τό 1908», τό νά ἐκφράζεται κανείς μ' αὐτά τά λόγια, σημαίνει ὅτι αὐτοπαρηγοριέται μέ αὐταπάτες, ἤ ὅτι σκεπάζει καί δικαιολογεῖ τή σύγχυση καί τήν ἀποσύνθεση πού ἐπικρατεῖ.

Πρόκειται, πρῶτ' ἀπόλα, γιά τήν ἀπάντηση στά προγραμματικά ζητήματα. Τί πρόσφερε ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ τελευταία τετραετία τῆς ρωσικῆς ζωῆς; Ὅλοι θά πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι στήν τετραετία αὐτή δέν ἔγινε καμιά προσπάθεια ἐπανεξέτασης ἤ διόρθωσης, ἤ μιᾶς παραπέρα ἐπεξεργασίας τοῦ παλιοῦ προγράμματος τῶν μαρξιστῶν στό μέρος πού ἀφορᾶ τίς ἀρχές του. Τό χαρακτηριστικό γιά τήν «τρέχουσα στιγμή» — ἀπό πολλές ἀπόψεις θά ἦταν καλύτερα νά τή λέγαμε «στάσιμη» ἤ «ἀποτελματωμένη» στιγμή — εἶναι ἡ περιφρονητική ἀδιαφορία ἀπέναντι στό πρόγραμμα καί ἡ τάση μέ κάθε τρόπο νά συντομευτεῖ, νά περικοπεῖ, *χωρίς* τήν παραμικρή προσπάθεια γιά μιά ἀνοιχτή καί ἀποφασιστική ἐπανεξέταση. Ὁ «ἀναθεωρητισμός» στόν εἰδικό του προορισμό τοῦ

ἀστικοῦ εὐνουχισμοῦ τῶν μαρξιστικῶν ἀληθειῶν, δέν παρουσιάζεται στή σημερινή περίοδο μέ τά χαρακτηριστικά τοῦ μαχητικοῦ ἀναθεωρητισμοῦ πού σηκώνει τή «σημαία τῆς ἐξέγερσης» (ἔστω κι' ὅπως τό ἔκανε ὁ Μπέρνσταϊν στή Γερμανία πρίν ἀπό 10 σχεδόν χρόνια καί στή Ρωσία ὁ Στροῦβε πρίν ἀπό 15 χρόνια ἤ ὁ Προκοπόβιτς λίγο ἀργότερα), ἀλλά σάν δειλή καί συγκαλυμμένη ἀπάρνηση πού συχνά γιά τή δικαιολόγησή της ἀναφέρονται «πρακτικοί» κυρίως, ἤ καλύτερα δῆθεν πρακτικοί λόγοι. Οἱ διάδοχοι καί συνεχιστές τοῦ «ἔργου» τοῦ Στροῦβε καί τοῦ Προκοπόβιτς, οἱ κ.κ. Πότρεσοφ, Μάσλοφ, Λεβίτσκι καί Σία «πῆραν μέρος» στή «σύγχυση» πού ἐπικρατεῖ καί τήν ἐνίσχυαν (ὅπως τό ἔκαναν ἀπό τό ἄλλο μέρος ὁ Γιουσκέβιτς, ὁ Μπογκντάνοφ, ὁ Λουνατσάρσκι κτλ.) μέ δειλές καί στό μεγαλύτερό τους μέρος ἀσυστηματοποίητες προσπάθειες νά ρίξουν στά σκουπίδια τόν «παλιό» μαρξισμό καί νά τόν ἀντικαταστήσουν μέ μιά «καινούργια» ἀστική θεωρία. Δέν ἦταν τυχαῖο, οὔτε καπρίτσιο τῶν «ὁμάδων» ὅτι στήν τελευταία τετραετία τά θεωρητικά ζητήματα κατέλαβαν μιά ἀπό τίς πρῶτες θέσεις. Μόνο ἄνθρωποι πού ξέκοβαν δειλά ἀπό τό παλιό θεωροῦσαν τά ζητήματα αὐτά, ἔστω καί στό ἄλφα ἤ στό βῆτα σημεῖο τους, «τιποτένια» πράγματα. Καί τώρα, προκειμένου νά μιλήσουμε γιά τήν ὑπεράσπιση τοῦ προγράμματος καί τῆς κοσμοαντίληψης τοῦ μαρξισμοῦ σέ σχέση μέ τήν ἐκλογική καμπάνια, στήν «πορεία» τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας κτλ., προκειμένου νά μιλήσουμε γι' αὐτό, ὄχι μόνο γιά νά ἐκπληρώσουμε μιά «τυπική» ὑποχρέωση ἤ γιά νά μήν ποῦμε τίποτε, δέν πρέπει νά πάρουμε ὑπόψη οὔτε τά λόγια, οὔτε τίς ὑποσχέσεις, οὔτε τίς διαβεβαιώσεις, ἀλλά τήν *πείρα* ἀκριβῶς τῆς περασμένης τετραετίας. Ἡ πείρα αὐτή μᾶς παρουσίασε πραγματικά γιά ἄλλη μιά φορά ὁλόκληρη σειρά «ἀσταθῶν συνοδοιπόρων» τοῦ μαρξισμοῦ στίς γραμμές τῶν διανοουμένων μας (πού συχνά ἐπιθυμοῦν νά εἶναι μαρξιστές), μᾶς δίδαξε νά εἴμαστε δύσπιστοι ἀπέναντι σ' αὐτούς τούς συνοδοιπόρους, *ἐξύψωσε* στή συνείδηση τῶν σκεπτομένων ἐργατῶν τή σημασία τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας καί τοῦ μαρξιστικοῦ προγράμματος στήν ἀκουτσούρευτη μορφή του.

Ὑπάρχει ἕνας τομέας ζητημάτων ὅπου τό πρόγραμμα προσεγγίζει τήν τακτική καί μετατρέπεται σέ τακτική. Στή διάρκεια τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας τά ζητήματα αὐτά ἀποκτοῦν, φυσικά, πολύ μεγαλύτερη, ἄμεση πρακτική σημασία. Στά ζητήματα αὐτά τό πνεῦμα τῆς ἀπάρνησης καί τῆς σύγχυσης ἐκ-

δηλώθηκε ἀσύγκριτα ἰσχυρότερο. Τά παλιά προβλήματα δέν ἔχουν νόημα, ἔλεγαν μερικοί, γιατί οὐσιαστικά ἡ ἐξουσία στή Ρωσία ἔγινε κιόλας ἀστική. Ἀπό τώρα, δήλωναν ἄλλοι, ἡ ἀνάπτυξη τῆς Ρωσίας μπορεῖ νά προχωρήσει χωρίς κανενός εἴδους «ἅλματα», ὅπως ἔγινε στή Γερμανία, ἤ στήν Αὐστρία ὕστερα ἀπό τό 1848. Ἡ ἰδέα τῆς ἡγεμονίας τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἔλεγαν τρίτοι, ἔχει παλιώσει, οἱ μαρξιστές πρέπει νά τείνουν «*ὄχι* πρός τήν ἡγεμονία, *ἀλλά* πρός ἕνα ταξικό κόμμα» κτλ.

Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι κανένα, κυριολεκτικά κανένα ζήτημα τακτικῆς δέν μπορεῖ νά λυθεῖ, δέν μπορεῖ νά φωτιστεῖ κάπως ὁλοκληρωμένα, κάπως μέ πληρότητα καί μέ λογική συνέπεια, ἄν δέν ἐξεταστοῦν αὐτές οἱ ἰδέες, πού δικαιολογημένα ὀνομάστηκαν «λικβινταριστικές» καί πού συνδέονται ἀναπόσπαστα μέ ἕνα πλατύ ρεῦμα τῆς ἀστικῆς κοινῆς γνώμης, ἡ ὁποία ἀπομακρύνεται ἀπό τό δημοκρατισμό. Ὅποιος παρακολούθησε κάπως προσεκτικά τήν πρακτική ζωή ξέρει ὅτι ἡ σύγχυση στόν τομέα αὐτῶν τῶν ζητημάτων εἶναι ἑκατό φορές μεγαλύτερη ἀπ᾽ ὅ,τι φαίνεται ἀπό τόν τύπο. Καί δέν μποροῦσε, φυσικά, νά γίνει ἀλλιῶς στά χρόνια πού ἐπακολούθησαν ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τοῦ τέλους τοῦ 1905 καί τῆς περιόδου 1906-1907. Ὅσο ὅμως «πιό φυσιολογική» εἶναι (στίς ἀστικές συνθῆκες) ἡ ἀποσύνθεση αὐτή, τόσο πιό ἐπιτακτικό καί πιό ζωτικό εἶναι γιά τούς μαρξιστές τό καθῆκον τῆς ὁλόπλευρης καί ἐπίμονης πάλης ἐνάντιά της.

Σέ περιόδους, ὅπως εἶναι ἡ τελευταία τετραετία στή Ρωσία, ἡ ἀποσύνθεση καί ἡ ἀπάρνηση ἦταν τό χαρακτηριστικό γνώρισμα ὅλων τῶν χωρῶν: ὑπῆρξαν μάλιστα καί περιπτώσεις πού δέν ἔμειναν οὔτε ὁμάδες, ἀλλά μερικά μόνο ἄτομα πού σέ παρόμοια κατάσταση κατάφεραν ἐπί δέκα καί πλέον χρόνια «νά κρατήσουν ψηλά τή σημαία», νά διαφυλάξουν τίς ἰδέες τῆς διαδοχικότητας, νά ἐφαρμόσουν αὐτές τίς ἰδέες ἀργότερα σέ μιά κοινωνικοπολιτική κατάσταση πολύ ἀλλαγμένη. Τά πράγματα στή Ρωσία δέν εἶναι ἀκόμη καί τόσο ἄσχημα, γιατί «κληρονομήσαμε» καί πρόγραμμα καί *ἀκριβολογημένες* ἀπαντήσεις στά βασικά ζητήματα τῆς «στιγμῆς», πού ἀφοροῦν τήν τακτική καί τήν ὀργάνωση. Τό λικβινταριστικό ρεῦμα, πού δέν παραδέχεται αὐτή τήν ἀπάντηση, δέν εἶναι σέ θέση ν᾽ ἀντιπαραθέσει σ᾽ αὐτήν τίποτε, ἀπολύτως τίποτε, πού νά μοιάζει μέ ἀκριβή καί σαφή ἀπάντηση.

Ἡ ἐκλογική καμπάνια εἶναι ἡ ἐφαρμογή μιᾶς συγκεκρι-

μένης λύσης τῶν πολιτικῶν προβλημάτων σέ μιά πολυσύνθετη δράση, προπαγανδιστική, όργανωτική, ζύμωση κτλ. Δέν μπορεῖ κανείς ν' ἀρχίσει αὐτή τήν καμπάνια, ἄν δέν ἔχει μιά συγκεκριμένη λύση. Καί ἡ ἀκριβολογημένη ἀπάντηση πού ἔδοσε ὁ μαρξισμός ἀπό τό 1908 ἐπιβεβαιώθηκε ἀπόλυτα ἀπό τήν πείρα τῆς τετραετίας. Τό καινούργιο, ἀστικό, περιεχόμενο τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς κυβέρνησης· ἡ ὀργάνωση τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης στή Δούμα· ἡ στάση καί τοῦ πιό «ἀριστεροῦ» ἀκόμη ἀπό τά ἀστικά κόμματα — τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, στάση πού τόσο καθαρά φωτίστηκε ἀπό τό ταξίδι «στό Λονδίνο», κι' ὄχι μόνο ἀπ' αὐτό· τά ἰδεολογικά ρεύματα «βεχικοῦ» τύπου, πού εἶχαν τεράστιες ἐπιτυχίες στή «μορφωμένη» κοινωνία, ὅλα αὐτά ἔδειξαν καθαρά ὅτι τά παλιά προβλήματα δέν ἔχουν λυθεῖ, ἡ λύση τους ὅμως ἀντιμετωπίζεται μέσα σέ καινούργιες συνθῆκες, περισσότερο ἀστικές, σέ ἐποχή πού ἡ ἀστική τάξη κάνει συστηματική στροφή *ἀπό* τό δημοκρατισμό *πρός* μιά «ἀντιπολίτευση» ὑπεύθυνη, κομματική, «νομιμόφρονη» κτλ. Καινούργια κατάσταση, καινούργιοι τρόποι προετοιμασίας γιά τήν παλιά λύση τῶν παλιῶν προβλημάτων· περισσότερη σαφήνεια στό ζήτημα τῆς διάσπασης πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στή δημοκρατία καί στήν ἀντιδημοκρατική φιλελεύθερη ἀστική τάξη· νά τά βασικά χαρακτηριστικά τῆς ἀκριβολογημένης ἀπάντησης τῶν μαρξιστῶν στά βασικά πολιτικά προβλήματα τῆς σύγχρονης ἐποχῆς.

Ἡ ἀπάντηση στά ὀργανωτικά ζητήματα βρίσκεται σέ ἀδιάσπαστη σύνδεση μέ τή γενική κοσμοαντίληψη τῶν μαρξιστῶν, μέ τήν ἐκτίμησή τους ὁσοναφορᾶ τό πολιτικό νόημα καί τή σημασία τῆς περιόδου «τῆς 3 τοῦ Ἰούνη». Διατήρηση βασικά τοῦ παλιοῦ καί προσαρμογή του στή νέα κατάσταση, χρησιμοποίηση ὅλων τῶν λεγόμενων «δυνατοτήτων»: νόμιμοι σύλλογοι, ἑνώσεις κτλ. Πυρῆνες καί δίχτυα γύρω ἀπ' αὐτούς τούς πυρῆνες, δίχτυα πού συνδέονται μ' αὐτούς καί καθοδηγοῦνται ἀπ' αὐτούς. Μεγαλύτερη εὐλυγισία τῶν «πυρήνων», ἐφαρμογή ἀπ' αὐτούς πιό εὐκίνητων μορφῶν, πού νά μή μοιάζουν ἐντελῶς μέ τίς παλιές, καί ὑποχρεωτική χρησιμοποίηση ὄχι μόνο τοῦ βήματος τῆς Δούμας, ἀλλά καί ἀνάλογων «δυνατοτήτων» κάθε λογῆς. Ἡ ἀπάντηση αὐτή, χωρίς νά δεσμεύει κανένα μέ ὁποιονδήποτε ὁμοιόμορφο κανόνα, μέ ὁποιαδήποτε ὑποχρεωτική μορφή, ἀφήνοντας τεράστια περιθώρια γιά τήν ἐπεξεργασία κατάλληλων τρόπων καί μεθόδων συνδυα-

σμοῦ, εἶναι ἀπόλυτα «σταθερή» ἀπό ἄποψη ἀρχῶν. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἀπάντηση ἀντιπαραθέτει στήν ἐπικρατούσα ἀποσύνθεση, ἀπάρνηση καί σύγχυση ὄχι μόνο μιά τυπική διακήρυξη πίστης στό παλιό, ἀλλά καί μιά βασική ὀργανωτική ἀρχή πού ἐπιτρέπει νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἰδεολογική σταθερότητα. Ὅσοι «συσσώρευσαν ἀποθέματα», ἔστω κι' ἄν εἶναι λίγοι, ἑνώνονται καί διαφυλάττουν συστηματικά τήν «ἱεραρχία»: τό πνεῦμα της, τή διδασκαλία της, τίς ἀρχές της, τίς παραδόσεις της, καί ὄχι φυσικά τούς τύπους της.

Ἀντίθετα, ὁ λικβινταρισμός *συνθηκολογεῖ* μπροστά στήν ἀμορφία πού βασιλεύει (*ὄχι μόνο* σέ μᾶς, ὄχι μόνο στήν ἐργατική τάξη, ἀλλά πιό ἔντονα ἀκόμη στίς ἄλλες τάξεις καί κόμματα), ἐγκαταλείπει τή δουλιά πάνω στό παλιό, μετατρέποντας τίς ἀναζητήσεις τοῦ «καινούργιου» σέ νομιμοποίηση τῆς ἀποσύνθεσης. Μέσα στό πλατύ ἰδεολογικό ρεῦμα τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, τό ὁποῖο στρέφεται ἐνάντια στή δημοκρατία γενικά, ἐνάντια στό κίνημα τῶν μαζῶν εἰδικότερα, ἐνάντια ἰδίως στίς πρόσφατες μορφές ὀργάνωσης καί καθοδήγησης αὐτοῦ τοῦ κινήματος, ὁ λικβινταρισμός ἀποτελεῖ ἁπλῶς ἕνα ρυάκι στίς γραμμές τῶν μαρξιστῶν.

Αὐτές εἶναι οἱ γενικές θέσεις τοῦ μαρξισμοῦ, ἡ στάση του ἀπέναντι στά σύγχρονα προβλήματα καί ζητήματα, στάση πού, ξαναλέμε, εἶναι ἐπεξεργασμένη ἀπό παλιά καί πρόκειται τώρα νά μετατραπεῖ σέ «ἐκλογική καμπάνια», μέ ἕνα ὁλοκληρωμένο περιεχόμενο — ἰδεολογικό, προγραμματικό, τακτικῆς, ὀργανωτικό.

II

Ἄς ἐξετάσουμε τώρα τή θέση πού παίρνει στό ζήτημα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας τό κύριο ὄργανο τοῦ λικβινταριστικοῦ ρεύματος, τό «Νάσα Ζαριά».

Δέν ὑπάρχει κανένα πράγμα πιό ἀντίθετο πρός τό πνεῦμα τοῦ μαρξισμοῦ ἀπό τή λογοκοπία. Κι' ἐκεῖνο πού προκαλεῖ πρῶτ' ἀπόλα τήν πιό δυσάρεστη ἐντύπωση στά τεύχη 6 καί 7-8 τοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά» εἶναι τό ἀφάνταστο ὄργιο τῆς ταρταρινικῆς κυριολεκτικά λογοκοπίας. Μιά τόσο συνηθισμένη γιά τούς μαρξιστές ὅλων τῶν χωρῶν καμπάνια σάν τήν ἐκλογική, πού *δυό φορές* ὥς τώρα ἔχει γίνει σέ πλατιά κλίμακα καί στή Ρωσία, οἱ Ταρταρίνοι [54] τοῦ δικοῦ μας λικβινταρισμοῦ τή μετάτρεψαν σ' ἕνα πράγμα παραγεμισμένο

μέ τόσο μεγαλόστομα λόγια, λόγια καί πάλι λόγια, ὥστε νά γίνει κάτι τό τελείως ἀνυπόφορο.

Ὁ κ. Γιούρι Τσάτσκι στό ἄρθρο του «Καιρός ν' ἀρχίσουμε» *ἀρχίζει* μέ τήν ἔκθεση τῶν λικβινταριστικῶν ἀπόψεων, καί, στήν οὐσία, *τελειώνει* τήν ἔκθεσή του, σάν ἀφεντικό, ἀφήνοντας στόν κ. Λ. Μάρτοφ τή διακόσμηση, τό ρετουσάρισμα, τή φιλολογική διάνθιση.

Ὁρίστε ἕνα δειγματάκι ἀπό τά γραφόμενα τοῦ Γιούρι-Ταρταρίνου:

«...Εἶναι ζήτημα ἄν μποροῦμε νά ὑπολογίζουμε μέ βεβαιότητα ὅτι ἡ ἐκλογική καμπάνια θά διεξαχθεῖ ἀπό ὀργανωτική ἄποψη τελείως συγκεντρωτικά, ἄν καί πρέπει νά τό ἐπιδιώκουμε αὐτό μέ ὅλους ἐκείνους τούς τρόπους πού εἴπαμε.., κατοχυρώνοντας ὀργανωτικά τά ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς ἕνωσης τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν στήν πορεία τῆς πολιτικῆς καμπάνιας...»

Γιά τό θεό, φίλτατε ἀντίζηλε τοῦ Τρότσκι! Μά πρός τί νά ζαλίζεις τόν ἀναγνώστη γενικά, καί τόν ἐργάτη εἰδικότερα, μέ τή φλυαρία αὐτή γιά τά ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς ἕνωσης στήν πορεία τῆς πολιτικῆς καμπάνιας! Γιά κατοχύρωση αὐτῶν τῶν ἀποτελεσμάτων! Γιατί αὐτό εἶναι ἀράδιασμα λέξεων, σοβαροφάνεια μέ χοντροκομμένες ἐπαναλήψεις ἑνός ἁπλοῦ πράγματος. Ἡ ὀργανωτική «κατοχύρωση» εἶναι πάντοτε ἀπαραίτητη καί πρίν καί μετά τίς ἐκλογές. Ἀποκαλώντας τίς ἐκλογές πολιτική καμπάνια καί μιλώντας ἀκόμη «χάρη σπουδαιοφάνειας» γιά μιά «σειρά (!) πανρωσικές (!) πολιτικές καμπάνιες», *σκεπάζετε* μ' αὐτόν τό θόρυβο καί μέ τά παχιά λόγια ἕνα πραγματικά ἐπιτακτικό, ζωτικό καί πρακτικό ζήτημα, δηλ. τό *πῶς* νά ὀργανωνόμαστε. Χρειάζονται «πυρῆνες» καί γύρω ἀπ' αὐτούς ἕνα δίχτυ ἀπό ἑνώσεις λίγο-πολύ νόμιμες καί ἀσταθεῖς; ναί ἤ ὄχι; Ἄν ναί, τότε αὐτό χρειάζεται καί πρίν καί μετά τίς ἐκλογές· οἱ ἐκλογές εἶναι μιά ἀπό τίς δουλιές, μιά ἀπό τίς πολλές δουλιές. Ἄν δέν ἔχει γίνει μιά συστηματική δουλιά *ἀπό παλιά*, τίποτε δέν πρόκειται «νά κατοχυρώσετε» στήν πορεία τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας. Κάθε ἄνθρωπος τῆς πρακτικῆς δράσης καταλαβαίνει ὅτι αὐτά εἶναι ἀερολογίες. Ἐδῶ οἱ ἠχηρές φράσεις σκεπάζουν τήν ἔλλειψη συγκεκριμένης ἀπάντησης στό *βασικό* ζήτημα, δηλ. στό πῶς πρέπει νά ὀργανωθοῦμε γιά κάθε εἴδους δράση κι' ὄχι μόνο γιά τήν ἐκλογική.

Τό νά μιλάει κανείς ἀπ' ἀφορμή τίς ἐκλογές γιά «*μαχη-*

τική κινητοποίηση τοῦ προλεταριάτου» (sic! * σελ. 49), γιά «πλατιά καί ἀνοιχτή κινητοποίηση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν»(54) κτλ., κτλ. δέν σημαίνει μόνο ὅτι αὐτός ἔχει χάσει τελείως τό αἴσθημα τοῦ μέτρου, ἀλλά κι' ὅτι φέρνει ἄμεση ζημιά στήν περιορισμένη, κατανάγκη περιορισμένη, δουλιά, καλλιεργώντας μιά λογοκοπία *τῆς ἴδιας ἀκριβῶς ποιότητας* μέ τή λογοκοπία τῶν «ὀτζοβιστῶν», τῶν «οὐλτιματιστῶν» κτλ. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἔχουν τή γνώμη ὅτι μέ τό μποϋκοτάρισμα πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε ἰδιαίτερα πώς δέν ἔχει ταφεῖ τό «πνεῦμα» (μά τό «πνεῦμα» τῆς δουλιᾶς πρέπει νά διαποτίζει ὅλους τούς τομεῖς της καί τόν ἐκλογικό μαζί) — οἱ φωνακλάδες λικβινταριστές ὑποστηρίζουν ὅτι οἱ ἐκλογές θά τά δόσουν ὅλα, καί τή «μαχητική κινητοποίηση» (πῶς δέν ντρέπεται ἕνας ρῶσος ἐπίσης-«μαρξιστής» νά γράφει τέτια πράγματα!) καί τήν «ὀργανωτική κατοχύρωση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πολιτικῆς ἕνωσης στήν πορεία τῆς πολιτικῆς καμπάνιας»! Ὅλοι μας ξέρουμε θαυμάσια ὅτι οἱ ἐκλογές τοῦ 1912, (ἄν δέν δημιουργηθοῦν συνθῆκες πού νά ἀλλάξουν ριζικά τήν κατάσταση τοῦ 1908 καί τοῦ 1911) δέν θά δόσουν καί δέν μποροῦν νά δόσουν *οὔτε* «πλατιά», *οὔτε* «ἀνοιχτή» «κινητοποίηση τῶν μαζῶν». Θά δόσουν μιά περιορισμένη δυνατότητα ὄχι πλατιᾶς κι' ὄχι πολύ ἀνοιχτῆς δουλιᾶς, καί τή δυνατότητα αὐτή πρέπει νά τήν ἐκμεταλλευτοῦμε, δέν χρειάζεται ὅμως νά μιμηθοῦμε τή στομφώδη φρασεολογία τοῦ Τρότσκι.

Οἱ φωνασκίες γιά «νόμιμες» ὀργανώσεις ἀπ' ἀφορμή τίς ἐκλογές εἶναι καθαρά ἀνόητες. Συνάδελφοι ἐργάτες, θά ποῦμε ἐμεῖς, εἶναι καλύτερα νά δράσουμε *ὄχι καί πολύ* ἀνοιχτά, αὐτό θά εἶναι, ὁσοναφορᾶ τήν ἐπίδρασή μας *στά πιό πλατιά στρώματα*, πιό σωστό, πιό ταιριαστό, πιό λογικό, *πιό ὠφέλιμο* ἀπ' ὅ,τι ἡ φλυαρία γιά «νόμιμη» ὕπαρξη. Σέ καιρούς σάν τούς δικούς μας, μόνο ἄνθρωποι τελείως κουτοί, ἤ τελείως ἐλαφρόμυαλοι μποροῦν νά φωνάζουν καί νά παινεύονται: «μά ἐγώ μπορῶ νά τά κάνω ὅλα ἀνοιχτά».

«...Τό κόμμα (τό ταξικό) θά παρουσιαστεῖ μόνο σάν καρπός τῆς ὀργανωμένης δημιουργικότητας τῆς αὐτενεργοῦ ἐργατικῆς πρωτοπορίας» (41).

Οὔφ! Ἔλεος! Μά στόν κόσμο τό κόμμα τό συγκροτοῦσαν καί τό γαλουχοῦσαν ἐπί δεκαετίες τόσο οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες, ὅσο καί οἱ πραγματικοί μαρξιστές «διανοούμενοι», πού

---

* — ἔτσι! *Ἡ Σύντ.*

πέρασαν όλοκληρωτικά μέ τό μέρος τῶν ἐργατῶν. Καί στή χώρα μας *δέν μπορεῖ νά γίνει* ἀλλιῶς, καί εἶναι ἀχρείαστος αὐτός ὁ ἐκφοβισμός τοῦ ρώσου ἐργάτη-ἀναγνώστη μέ τήν περίτεχνη κουταμάρα γιά «δημιουργικότητα» (τή στιγμή πού εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά μάθουμε καλά τήν ἀλφαβήτα καί νά κουβαλοῦμε μικρές, ἁπλές πετρίτσες γιά τά θεμέλια), γιά «αὐτενεργό» πρωτοπορία κτλ. Ὁ κ. Μάρτοφ ἔχει γοητευθεῖ κι' αὐτός ἀπό τόν Τσάτσκι-Ταρταρίνο καί φτάνει στό σημεῖο νά μιλάει γιά «στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ αὐτεπίγνωση» (τεῦχος 7-8, σελ. 42), τά ὁποῖα παίρνουν τή θέση τῶν παλιῶν στελεχῶν πού βρίσκονται ὑπό «αὐτοδιάλυση» (στό ἴδιο).

Γιά νά γίνει πιό ἐντυπωσιακό! «Αὐτενέργεια», «αὐτεπίγνωση», «δημιουργικότητα», «μαχητική κινητοποίηση», «τό πιό πλατύ», «τό πιό ἀνοιχτό»... Πῶς δέν ἀναγουλιάζουν οἱ ἄνθρωποι ἀπό αὐτή — χρησιμοποιῶ τήν ἔκφραση τοῦ Στσεντρίν — τή γλωσσική ἀκολασία;

Ἡ οὐσία ὅμως τοῦ ζητήματος εἶναι ὅτι ὁ συγγραφέας *ἀναγκάζεται* νά μεταχειρίζεται φράσεις ἐπιτηδευμένες, φράσεις κουραστικές πού ζαλίζουν καί ἀποβλακώνουν τόν ἐργάτη (κι' ἀκόμη περισσότερο τό διανοούμενο, γιατί οἱ ἐργάτες κοροϊδεύουν ἕνα τέτιο ὕφος à la Γιούρι Τσάτσκι, ἐνῶ ἀπ' αὐτό «*γοητεύονται*» πιό πολύ τά γυμνασιόπαιδα), ὅταν *δέν* ἔχει νά δόσει μιάν ἁπλή, ἀπερίφραστη καί καθαρή ἀπάντηση στά ἁπλά, σαφῆ καί ἄμεσα ζητήματα. Στό ζήτημα τοῦ ἐκλογικοῦ προγράμματος μποροῦμε νά δοῦμε πολύ παραστατικά αὐτή τήν ἀλήθεια, τό πῶς δηλ. μιά σκέψη *ἀσαφής* μετατρέπεται σέ φράσεις ἀσαφεῖς, πομπώδεις, μεγαλόστομες.

III

Ὁ κ. Γιούρι Τσάτσκι μιλάει μέ πολύ-πολύ μεγάλο πάθος ἐπίσης καί γιά τή σπουδαιότητα τοῦ ἐκλογικοῦ προγράμματος. Τό ζήτημα τοῦ προγράμματος εἶναι «ἕνα ἀπό τά κεφαλαιώδη ζητήματα». Πολύ καλά! «Οἱ σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες πρέπει νά τό αἰσθανθοῦν βαθιά (!!) (τό ἐκλογικό πρόγραμμα), νά τό καλοσκεφτοῦν, νά τό θεωροῦν *δικό τους*» (ὑπογράμμιση τοῦ Γιούρι Τσάτσκι).

Τό ὅτι οἱ ἐργάτες πρέπει νά *καλοσκεφτοῦν* τό ἐκλογικό πρόγραμμα εἶναι σωστό. Δέν θά πείραζε ὅμως καθόλου νά καλοσκεφτοῦν τό ἐκλογικό πρόγραμμα καί οἱ διανοούμενοι, πού γράφουν στά σχεδόν μαρξιστικά περιοδικά. Εἶναι δύσκολο

ὅμως νά καταλάβει κανείς τί σημαίνει «νά αἰσθανθοῦν βαθιά» τό ἐκλογικό πρόγραμμα. Μήπως, ἴσως, γράψουν οἱ κ.κ. Νεβέντομσκι καί Λουνατσάρσκι στό ἑπόμενο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά» ἄρθρα «γεμάτα βαθιά αἴσθηση» γιά τή «βαθιά αἴσθηση» τοῦ ἐκλογικοῦ προγράμματος ἀπό τήν αὐτενεργό πρωτοπορία τῶν κινητοποιούμενων μαζῶν πού ἔχουν αὐτεπίγνωση;

Ἤ, ἄν θέλετε, ὁρίστε ἕνα μαργαριτάρι ἀπό τό ἄρθρο τοῦ κ. Φ. Ντάν: «...ἡ ἐκλογική τακτική ἀλλάζει ἐντελῶς τό νόημα καί τό πολιτικό περιεχόμενό της ἀνάλογα μέ τό ποιός εἶναι ὁ δημιουργός καί ὁ φορέας της: ἡ αὐτοδιοικούμενη κολεκτίβα τῆς ἐργατικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς πρωτοπορίας μέ ὅλες τίς δυνάμεις της πού ἀποτελοῦνται ἀπό προλετάριους καί διανοούμενους εἴτε ἡ ἄλφα, εἴτε ἡ βήτα ὁμαδούλα διανοουμένων, ἔστω καί «σοσιαλδημοκρατῶν», πού δέν ἀναδείχτηκαν ὅμως ἀπό μιά τέτια κολεκτίβα, πού δέν δροῦν κάτω ἀπό τόν ἔλεγχό της καί τήν πίεσή της...». Πραγματικά ποιός μπορεῖ ν' ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ Πότρεσοφ καί ὁ Ντάν δέν εἶναι καθόλου «ὁμαδούλα διανοουμένων», *ἀλλά* ἄνθρωποι «πού ἀναδείχτηκαν ἀπό τήν αὐτοδιοικούμενη κολεκτίβα τῆς πρωτοπορίας» καί «δροῦν κάτω ἀπό τόν ἔλεγχό της»! Ὤ, Ταρταρίνοι τοῦ λικβινταρισμοῦ!

Καλοσκέφτηκαν ἄραγε τό ἐκλογικό πρόγραμμα ὁ Γιούρι Τσάτσκι, ὁ Λ. Μάρτοφ καί ὁ Φ. Ντάν; «Εἶναι ντροπή νά ὁμολογήσουμε, μά καί ἁμαρτία νά κρύψουμε τό γεγονός — γράφει ὁ πρῶτος ἀπ' αὐτούς — ὅτι μέ μᾶς συνέβαινε καί τοῦτο: ἄλλα νά λέει τό ἐκλογικό πρόγραμμα κι' ἄλλα νά λέμε στούς προεκλογικούς λόγους καί στά γραφτά μας· ὁ καθένας ἔλεγε ὅ,τι τοῦ κατέβαινε».

Τό σωστό, σωστό. «Μέ μᾶς» αὐτό συνέβαινε πολύ συχνά. Ὁ Γιούρι Τσάτσκι, π.χ., ὕστερα ἀπό τά γεμάτα βαθιά αἴσθηση λόγια του, γιά τό γεμάτο ἀπό βαθιά αἴσθηση ἐκλογικό πρόγραμμα ἀρχίζει ν' ἀραδιάζει ἀτέλειωτα, κι' ὄχι λιγότερο γεμάτα βαθιά αἴσθηση λόγια γιά τή σπουδαιότητα καί τήν ἀνάγκη ἑνός *ἑνιαίου* ἐκλογικοῦ προγράμματος. Μέ λόγια γεμάτα βαθιά αἴσθηση σκεπάζεται ἐσκεμμένα τό ἁπλό ἐρώτημα: μπορεῖ ἄραγε νά ὑπάρχει ἑνιαῖο ἐκλογικό πρόγραμμα, ἐφόσον δέν ὑπάρχει ἑνότητα πολιτικῶν ἀπόψεων; Καί ἄν ὑπάρχει ἑνότητα ἀπόψεων, τότε πρός τί νά χάνουμε ἄδικα τά λόγια μας καί νά παραβιάζουμε ἀνοιχτή πόρτα; Γιατί, ἐκλογικό πρόγραμμα σημαίνει ἔκθεση ἀπόψεων!

῾Ο Γιούρι Τσάτσκι ὅμως, μιλώντας γιά ἕνα «ἑνιαῖο» ἐκλογικό πρόγραμμα «χωρίς νά μπαίνει στήν οὐσία», ἀφήνει πολύ ἀδέξια νά τοῦ ξεφύγει τό «μυστικό» του. «Πολύ μεγάλη σημασία — γράφει — ἀποδίδουμε ἐμεῖς στήν ἐπικύρωση (τοῦ ἐκλογικοῦ προγράμματος) τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, μέ τόν ἀπαραίτητο ὅμως ὅρο ὅτι ἡ τελευταία δέν θ᾽ ἀκολουθήσει τή γραμμή τῆς μικρότερης ἀντίστασης, ἐπικυρώνοντας τό ἐκλογικό πρόγραμμα, πού θά τῆς ἐπιβάλουν οἱ ὅμιλοι τοῦ ἐξωτερικοῦ...» (50).

Αὐτό λέγεται: der König absolut, wenn er unseren Willen tut — ὁ βασιλιάς εἶναι ἀπόλυτος μονάρχης, ἄν κάνει τό θέλημά *μας*. Ἕνα ἑνιαῖο ἐκλογικό πρόγραμμα εἶναι ἐπιθυμητό, ἄν δέν θά εἶναι ἐπικυρωμένο ἐκλογικό πρόγραμμα, «πού τό ἐπιβάλλουν οἱ ὅμιλοι τοῦ ἐξωτερικοῦ». Ὥστε λοιπόν *ὑπάρχουν* δυό ἐκλογικά προγράμματα; Ἕνα πού τό κατηγορᾶτε, «ὅτι ἐπιβάλλεται ἀπό τό ἐξωτερικό» (ὁρολογία ἀντάξια τοῦ Πουρισκέβιτς! σκεφτεῖτε μόνο: ὁ Γιούρι Τσάτσκι στό περιοδικό τοῦ Πότρεσοφ γράφει ἀπό κοινοῦ μέ τόν Μάρτοφ καί τόν Ντάν γιά ἐπιβολή ἀπό τό ἐξωτερικό! Πόσο χαμηλά πρέπει νά ἔχει πέσει κανείς γιά νά ἐξεγείρει μέ τέτιες μεθόδους τούς καθυστερημένους ἐνάντια στό «ἐξωτερικό»!). Τό ἄλλο ἐκλογικό πρόγραμμα εἶναι, προφανῶς, ἐκεῖνο πού δέν προέρχεται ἀπό τό ἐξωτερικό, ἀλλά ἀπό τήν αὐτοδιοικούμενη κολεκτίβα τῶν πλατιῶν καί νόμιμων ὀργανώσεων τῆς κινητοποιούμενης μάζας. Γιά νά τό ποῦμε πιό ἁπλά καί χωρίς περιστροφές: «ἕνα ἄλλο στοιχεῖο τῆς ἐνδεχόμενης συγκεντροποίησης ἀποτελεῖ ἡ ὁμάδα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν (;) στελεχῶν, πού συνδέονται στενά μέ τό νόμιμο ἐργατικό κίνημα καί ἀποκτοῦν ὅλο καί μεγαλύτερη σταθερότητα καί κύρος στίς πλατιές καμπάνιες πού διεξάγονται. Ἔχουμε ὑπόψη μας ἰδίως τήν Πετρούπολη καί τόν καθοδηγητικό της ρόλο στίς πολιτικές καμπάνιες τοῦ τελευταίου χρόνου». Αὐτά γράφει ὁ Γιούρι Τσάτσκι!

Τό πράγμα εἶναι ἁπλό: ἡ «ὁμάδα» τῶν λικβινταριστῶν τῆς Πετρούπολης, πού εἶναι πολύ γνωστή σ᾽ ὅλους ἀπό τό περιοδικό τοῦ κ. Πότρεσοφ, νά ποιό εἶναι «τό στοιχεῖο τῆς συγκεντροποίησης». Εἶναι καθαρό, πολύ καθαρό, φίλτατε Γιούρι Τσάτσκι!

Τό ἐκλογικό πρόγραμμα πρέπει νά εἶναι ἑνιαῖο, *ἀλλά*... ἔτσι πού νά μήν «ἐπιβάλλεται ἀπό τούς ὁμίλους τοῦ ἐξωτερικοῦ» καί νά ἱκανοποιεῖ τήν «ὁμάδα» τῶν λικβινταριστῶν τῆς

Πετρούπολης... Ἔνθερμος ὀπαδός τῆς «ἑνότητας» αὐτός ὁ Γιούρι Τσάτσκι!

IV

Ἄς δοῦμε τίς «βασικές θέσεις τῆς ἐκλογικῆς πλατφόρμας» τοῦ Λ. Μάρτοφ... Στή βάση της τοποθετεῖ — ὅπως κι' ἔπρεπε φυσικά — τό πρόγραμμα. Ὁ Μάρτοφ ἐκθέτει ξανά αὐτό τό πρόγραμμα κατά μέρη καί μέ δικά του λόγια. Μένει ἀξεκαθάριστο, ἄν ὁ Μάρτοφ προπαγανδίζει *ἐκεῖνο* τό πρόγραμμα πού ἔχει ἀναπτύξει *ὁ ἴδιος* στό τεῦχος 7-8 τοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά»: τό κομματάκι *αὐτό* τοῦ παλιοῦ προγράμματος τό ἀποδέχονται, ὑποθέτουμε, καί ὁ Λάριν καί ὁ Λεβίτσκι καί ὁ Προκοπόβιτς. Ἤ μήπως ὁ Μάρτοφ ἀποδέχεται *ὅλο τό παλιό* πρόγραμμα;

Δέν θά εἴμασταν δίκαιοι, ἄν δέν σημειώναμε ὅτι ἕνα σημεῖο ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Μάρτοφ κάνει λόγο γιά τό τελευταῖο· καί συγκεκριμένα εἶναι τό σημεῖο τῆς σελ. 48 πού λέει ὅτι κάποτε παρουσιάζεται ἀνάγκη «νά μήν τά λέμε ὅλα ξεκάθαρα» (αὐτό εἶναι ἀλήθεια), ἀλλά δέν πρέπει, λέει, *νά παραιτηθοῦμε* ἀπό τίποτε. «Δέν θά μᾶς ἀναγκάσουν» *«νά περικόψουμε* τό περιεχόμενο τῶν διεκδικήσεών μας». Πολύ ὡραῖα αὐτά τά λόγια. Δυστυχῶς, τά *ἔργα* δέν ἀνταποκρίνονται στά λόγια αὐτά, γιατί ξέρουμε πολύ καλά, π.χ., ὅτι ὁ Λάριν, «πού (ὁ Μάρτοφ) δέν τόν ὑποπτεύεται γιά ρεφορμισμό», *περικόπτει καί παραιτεῖται.* Θά πειστοῦμε πολύ γρήγορα ὅτι καί ὁ Μάρτοφ, στό ἴδιο αὐτό ἄρθρο πού ὑπόσχεται «νά μήν περικόψει» καί «νά μήν παραιτηθεῖ», στήν πραγματικότητα περικόπτει καί παραιτεῖται.

Ἡ πραγματική κατάσταση, συνεπῶς, εἶναι τέτια, ὥστε σχετικά μέ τό ζήτημα γιά τό κομματικό πρόγραμμα, σάν συστατικό μέρος καί βάση τοῦ ἐκλογικοῦ προγράμματος, νά ὑπάρχουν ὄχι ἕνα, ἀλλά δυό ἐκλογικά προγράμματα: τό ἕνα *χωρίς* περικοπές καί παραιτήσεις καί τό ἄλλο *μέ* περικοπές καί παραιτήσεις, πού τήν κατεύθυνσή τους τήν ἔδειξε καθαρά ὁ χαρακτήρας τοῦ κηρύγματος τοῦ Λάριν, τοῦ Λεβίτσκι, τοῦ Πότρεσοφ.

Σέ συνέχεια ἔρχεται τό ζήτημα τῆς τακτικῆς. Τό ἱστορικό νόημα τῆς περιόδου τῆς 3 τοῦ Ἰούνη πρέπει νά ἐκτιμηθεῖ καί πάνω στήν ἐκτίμηση αὐτή πρέπει νά βασιστεῖ *κάθε* καθορισμός τῶν καθηκόντων μας, *ὅλες* οἱ «γνῶμες» μας ἀναφο-

ρικά μέ ὁποιοδήποτε γενικό καί μερικό ζήτημα τῆς σημερινῆς πολιτικῆς. Καί ὁ ἴδιος ὁ Μάρτοφ ἀναγκάστηκε νά παραδεχτεῖ — παρά τίς συνηθισμένες γιά τούς λικβινταριστές καί χαρακτηριστικές γιά τό λικβινταρισμό εἰρωνίες σχετικά «μέ τήν ἐκτίμηση τῆς τρέχουσας στιγμῆς», — ὅτι τό ζήτημα αὐτό εἶναι κεφαλαιῶδες. Καί σχετικά μέ τήν «παλιά», τήν ἀκριβολογημένη ἀπάντηση στό ζήτημα αὐτό, ὁρίστε τί δηλώνει ὁ Μάρτοφ:

«Τό ἱστορικό νόημα τῆς περιόδου «τῆς 3 τοῦ 'Ιούνη» δοκίμασαν νά τό καθορίσουν μέ μιά ἀποτυχημένη διατύπωση — ἀποτυχημένη γιατί μπορεῖ νά ὁδηγήσει σέ πλάνη — ὅπου γίνεται λόγος γιά «ἕνα βῆμα στό δρόμο πρός τή μετατροπή («στό δρόμο τῆς μετατροπῆς» θά ἦταν ἡ ἀκριβής περικοπή) σέ ἀστική μοναρχία»...»

«'Αποτυχημένη» διατύπωση... Τί μαλακή ἔκφραση! Εἶναι ἄραγε πολύς καιρός πού οἱ συνάδελφοι τοῦ Μάρτοφ εἶδαν στή διατύπωση αὐτή τήν πλήρη ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἀπάρνηση τῆς ἄποψης πού φαίνεται σ' αὐτούς σάν μοναδική σωτηρία; Εἶναι ἄραγε πολύς καιρός πού ὁ Φ. Ντάν ἔλεγε: «θέλουν νά μᾶς χώσουν ἐκεῖ πού μιά φορά μᾶς τσάκισαν»; Τί συμβαίνει λοιπόν; Ὑπάρχει ἤ δέν ὑπάρχει ριζική διαφωνία στό ζήτημα τοῦ ἱστορικοῦ νοήματος τῆς περιόδου τῆς 3 τοῦ 'Ιούνη;

'Ακοῦστε σέ συνέχεια:

«...Στή διατύπωση αὐτή χάνεται τό γεγονός ὅτι ἔγινε ἕνα βῆμα *πρός τά πίσω*, πρός τό μοίρασμα τῆς ἐξουσίας ἀνάμεσα στούς φορεῖς τοῦ ἀπολυταρχισμοῦ καί στούς εὐγενεῖς γαιοκτήμονες. 'Από ὅσα εἰπώθηκαν παραπάνω συνάγεται ὅτι οἱ μορφές μέ τίς ὁποῖες καί μόνο μποροῦσε, ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τοῦ 1905, νά γίνει τό μοίρασμα αὐτό, δημιούργησαν εὐνοϊκές συνθῆκες γιά τήν κινητοποίηση καί ὀργάνωση τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων, πού ἡ ἱστορική τους ἀποστολή εἶναι νά δουλέψουν γιά τή δημιουργία μιᾶς «ἀστικῆς μοναρχίας»...»

Σύμφωνα μέ τόν Μάρτοφ, οἱ κοινωνικές αὐτές δυνάμεις εἶναι ἡ ἀστική τάξη, στήν ὁποία ἡ περίοδος τῆς 3 τοῦ 'Ιούνη «ἔδοσε τό δικαίωμα νά εἶναι νόμιμη ἤ ἀνεκτή ἀντιπολίτευση».

Παρακολουθεῖστε λοιπόν τό συλλογισμό τοῦ Μάρτοφ. Κατακρίνει τήν «ἀποτυχημένη διατύπωση», μόνο *γιατί* ξεχνιέται *δῆθεν* σ' αὐτήν τό βῆμα πρός τά πίσω πού ἔκανε ἡ *ἐξουσία*. Πρῶτο, αὐτό δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα. Ὁ Μάρτοφ εἶναι φοβερά ἄτυχος ὅταν ἀσχολεῖται μέ τή «διατύπωση» τοῦ 1908: μόλις ἀρχίζει νά μιλάει γι' αὐτήν, ἀμέσως παρουσιάζεται μιά παράξενη ἀδυναμία (ἤ ἀπροθυμία) νά μεταδόσει μέ ἀκρίβεια τή «διατύπωση» πού τήν ξέρει πολύ καλά.

Ἡ «διατύπωση» λέει καθαρά καί ξάστερα ὅτι οἱ *φεουδάρχες-γαιοκτήμονες* (καί ὄχι οἱ ἀστοί γαιοκτήμονες, ὅπως θά ἔπρεπε νά πεῖ κανείς, σύμφωνα μέ τόν Λάριν) διατήρησαν «τήν ἐξουσία τους καί τά ἔσοδά τους»! Συνεπῶς, ἄν ἕνα τέτιο μοίρασμα τῆς ἐξουσίας τό ὀνομάσουμε «βῆμα πρός τά πίσω», τότε τό βῆμα αὐτό πρός τά πίσω ὄχι μόνο δέν χάνεται στή διατύπωσή μας, ἀλλά, ἀντίθετα, διαπιστώνεται μέ τή μεγαλύτερη ἀκρίβεια. Δεύτερο, *κι' αὐτό εἶναι τό κύριο*, ὁ Μάρτοφ, μιλώντας γιά τό βῆμα πρός τά πίσω πού ἔκανε ἡ ἐξουσία, κρύβει, σκεπάζει ἔτσι τό *βῆμα πρός τά πίσω* πού ἔκανε *ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη*. Νά ποιό εἶναι τό μυστικό! Νά ποιά εἶναι ἡ οὐσία τοῦ συλλογισμοῦ, πού τή συσκοτίζει ὁ Μάρτοφ.

Τό βῆμα πού ἔκανε ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη πρός τά πίσω εἶναι ὁ *βεχισμός* αὐτῆς τῆς ἀστικῆς τάξης, ἡ ἀπάρνηση ἀπό μέρους της τοῦ δημοκρατισμοῦ, *ἡ προσέγγισή της* πρός «τά κόμματα τοῦ καθεστῶτος», ἡ ὑποστήριξη πού παρέχει (ἄμεση καί ἔμμεση, ἰδεολογική καί πολιτική) στίς προσπάθειες τοῦ παλιοῦ καθεστῶτος νά κρατηθεῖ, κάνοντας ἐλάχιστα «βήματα στό δρόμο τῆς μετατροπῆς σέ ἀστική μοναρχία». Ἡ ἀστική μοναρχία δέν μπορεῖ ὄχι μόνο νά διαμορφωθεῖ, ἀλλά οὔτε κάν καί ν' ἀρχίσει τή διαμόρφωσή της χωρίς τήν ἀντεπαναστατική (βεχική) φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ὁ Μάρτοφ τό «ξεχνάει» αὐτό πρῶτ' ἀπόλα καί περισσότερο ἀπόλα γιά τόν ἁπλούστατο λόγο ὅτι καί ὁ ἴδιος εἶναι «βεχιστής»... ἀνάμεσα στούς μαρξιστές.

Ὁ φιλελεύθερος, ὅταν ἀξιολογεῖ τήν περίοδο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, στρέφει ὅλη τήν προσοχή του στό γεγονός ὅτι ἡ ἐξουσία ἔκανε «ἕνα βῆμα πίσω», πρός τούς Πουρισκέβιτς: ἄν ὅμως αὐτή ἡ ἴδια ἡ ἐξουσία, διατηρώντας τά ἴδια τά βασικότερα γνωρίσματα τοῦ καθεστῶτος (καί τήν πίεση ἐνάντια *στή δημοκρατία*) ἔκανε ἕνα «βῆμα» πρός αὐτόν, πρός τό φιλελεύθερο, αὐτό θά ἦταν ὅ,τι τοῦ χρειάζεται. Ἐγώ ἀπόδειξα μέ τή συλλογή «Βέχι», μέ τή βεχική πολιτική (τό «Λονδίνο» τοῦ Μιλιουκόφ), ὅτι ἐγώ, ὁ φιλελεύθερος, εἶμαι εἰλικρινής, σοβαρός, ἀμείλικτος ἐχθρός τῆς δημοκρατίας τῆς «ἀντικρατικῆς», τῆς ἐξωμοτικῆς, τῆς παιδιακίσιας, τῆς ἐγκληματικῆς, τῆς «ληστρικῆς», τῆς ἀνήθικης, τῆς ἄθεης — καί πόσα ἀκόμη δέν λέγονται στή συλλογή «Βέχι». Καί παρόλα αὐτά, ἡ ἐξουσία δέν μοιράζεται μέ μένα, μά μέ τόν Πουρισκέβιτς! νά ποιό εἶναι *τό νόημα* τῆς φιλελεύθερης πολιτικῆς τῆς περιόδου τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, νά ποιό εἶναι τό νόημα τοῦ «στολιπινικοῦ φιλε-

λευθερισμοῦ» τῶν κυρίων Στροῦβε καί Μιλιουκόφ. Ἐγώ σοῦ εἶμαι ὁλόψυχα ἀφοσιωμένος, λέει ὁ φιλελεύθερος, στρέφοντας τά βλέμματά του πρός τήν ἐξουσία, καί σύ προτιμᾶς τόν Πουρισκέβιτς!

Ἀντίθετα, ἡ ἄποψη τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας γιά τήν περίοδο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη εἶναι θεμελιακά, ριζικά διαφορετική. Τό «βῆμα πρός τά πίσω», πρός τούς Πουρισκέβιτς, τό ἔκανε ἡ ἐξουσία σέ ἕνα ἄλλο, πολύ ἀνώτερο ἀπό πρίν ἐπίπεδο ἀνάπτυξης. Καί στά 1880-1890 εἶχε γίνει ἕνα «βῆμα πρός τά πίσω», πρός τούς εὐγενεῖς, αὐτό ὅμως ἦταν ἕνα βῆμα πρός τά πίσω, στίς συνθῆκες τῆς μετά τή μεταρύθμιση Ρωσίας, πού εἶχε ἀφήσει πολύ πίσω τήν ἐποχή τοῦ Νικολάου Α΄, τότε πού ὁ εὐγενής-τσιφλικάς κυβερνοῦσε χωρίς τήν «πλουτοκρατία», χωρίς σιδηροδρόμους, χωρίς τό ἀναπτυσσόμενο τρίτο στοιχεῖο. Ἔτσι καί τώρα, τό «βῆμα πρός τά πίσω», πρός τούς Πουρισκέβιτς, γίνεται μέ βάση τήν ἀστική ἀγροτική πολιτική, μέ βάση τήν ὀργανωμένη καί σταθερή συμμετοχή τῆς ἀστικῆς τάξης στά ἀντιπροσωπευτικά σώματα: αὐτό σημαίνει ἡγεμονία τοῦ Πουρισκέβιτς στή γενική στροφή, στροφή καί τῶν Πουρισκέβιτς καί τῶν Μιλιουκόφ, *ἐνάντια* στή δημοκρατία, ἐνάντια στό κίνημα τῶν μαζῶν, ἐνάντια στίς λεγόμενες «ὑπερβασίες», ἐνάντια στή λεγόμενη «ἐπανάσταση τῶν διανοουμένων» (Βέχι) κτλ.

Τό καθῆκον τοῦ φιλελευθέρου εἶναι «νά ἐκφοβίσει» τόν Πουρισκέβιτς, ὥστε «νά στριμωχτεῖ», νά κάνει περισσότερο τόπο στό φιλελευθερισμό, μέ τρόπο ὅμως πού νά μήν μποροῦν νά ἐξαλειφθοῦν ἀπό τό πρόσωπο τῆς γῆς ὅλες οἱ οἰκονομικές καί πολιτικές βάσεις τοῦ πουρισκεβιτσισμοῦ. Καθῆκον τοῦ δημοκράτη γενικά καί τοῦ ἐκπροσώπου τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας, τοῦ μαρξιστῆ, εἰδικότερα, εἶναι νά ἐκμεταλλευτεῖ τήν ὀξεία σύγκρουση καί νά τραβήξει στό στίβο τά κατώτερα κοινωνικά στρώματα γι' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἐξάλειψη. Τό ἱστορικό νόημα τῆς περιόδου τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, ἀπό τήν ἄποψη γενικά τοῦ καθήκοντος τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς Ρωσίας, βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι τό καινούργιο αὐτό βῆμα στό δρόμο τῆς μετατροπῆς σέ ἀστική μοναρχία εἶναι ἕνα βῆμα πρός ἕνα μεγαλύτερο διαχωρισμό τῶν τάξεων ἀπό κάθε ἄποψη καί εἰδικότερα ἀπό ἕνα μεγαλύτερο διαχωρισμό τοῦ φιλελευθερισμοῦ («ὑπεύθυνη» ἀντιπολίτευση ἀπέναντι στούς Πουρισκέβιτς) καί τῆς δημοκρατίας (ἐξάλειψη ὅλων τῶν βάσεων τοῦ πουρισκεβιτσισμοῦ).

Ἀπό δῶ φαίνεται καθαρά πώς ὁ Μάρτοφ, πού ἐπικρίνει δῆθεν μόνο τήν «ἀποτυχημένη διατύπωση», *στήν πράξη* προσφέρει μιά πλατφόρμα *φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς*. Βλέπει τό «βῆμα πρός τά πίσω», πού ἔκανε ἡ παλιά ἐξουσία πρός τούς Πουρισκέβιτς καί δέν βλέπει τό βῆμα πρός τά πίσω, πρός τήν παλιά ἐξουσία, πού ἔκανε ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Βλέπει ὅτι τά γεγονότα τοῦ 1905 δημιούργησαν εὐνοϊκές συνθῆκες γιά τήν «κινητοποίηση καί ὀργάνωση» τῶν φιλελεύθερων ἀστῶν ἐνάντια στούς Πουρισκέβιτς καί πλάι στούς Πουρισκέβιτς, *δέν* βλέπει ὅμως ὅτι τά γεγονότα αὐτά δημιούργησαν «εὐνοϊκές συνθῆκες» γιά τήν κινητοποίηση καί ὀργάνωση τῆς βεχικῆς, τῆς ἀντεπαναστατικῆς, τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στή δημοκρατία, ἐνάντια στό κίνημα τῶν μαζῶν. Γι' αὐτό, ἀπό τήν περικοπή τοῦ Μάρτοφ βγαίνει ἀναπόφευκτα τό συμπέρασμα πώς οἱ ἐργάτες πρέπει «νά ὑποστηρίξουν» τούς φιλελευθέρους στήν πάλη τῶν *τελευταίων* ἐνάντια στούς Πουρισκέβιτς, πώς πρέπει νά παραχωρήσουν *τήν ἡγεμονία* στούς φιλελευθέρους, καί καθόλου δέν βγαίνει τό συμπέρασμα πώς οἱ ἐργάτες, *παρά* τό βεχισμό τῶν φιλελευθέρων, *παρά* τήν προσπάθεια τῶν Μιλιουκόφ νά καθήσουν πλάι στούς Πουρισκέβιτς, πρέπει νά κινητοποιήσουν τά λαϊκά στρώματα στό ἔργο τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐξάλειψης τῶν βαθιῶν ριζῶν (καί τῶν πιό ὑψηλῶν κορυφῶν) τοῦ πουρισκεβιτσισμοῦ.

Ἀπό δῶ γίνεται, σέ συνέχεια, φανερό, γιατί ὁ Μάρτοφ μπορεῖ καί πρέπει νά συμφωνεῖ μέ τόν Λάριν στό βασικό καί νά διαφωνεῖ μόνο στίς λεπτομέρειες, μόνο στούς τρόπους διατύπωσης τῶν καθηκόντων τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Ἐμεῖς ἔχουμε ἤδη μιά ἀστική μοναρχία, λέει ὁ Λάριν, οἱ γαιοκτήμονές μας δέν εἶναι πιά «φεουδάρχες», ἀλλά μεγαλοκτηματίες, δηλαδή ἀστοί ἐπιχειρηματίες τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Γι' αὐτό στή χώρα μας δέν βρίσκονται στήν ἡμερήσια διάταξη τά «ἅλματα» τῆς ἱστορίας, ἐμεῖς πρέπει νά ἔχουμε «*ὄχι* ἡγεμονία, *ἀλλά* ταξικό κόμμα» (Λεβίτσκι), τό δικό μας καθῆκον εἶναι νά ὑποστηρίζουμε τούς φιλελεύθερους-συνταγματικούς, διατηρώντας τήν αὐτοτέλειά μας *. Ἐμεῖς δέν ἔχουμε ἀκόμη ἀστική μοναρχία, ἀντιλέγει ὁ Μάρτοφ, γιά μᾶς ὅμως εἶναι «ὑπεραρκετό» νά ξέρουμε ὅτι ὁ συνδυα-

* «Νά ὑπερασπίσουμε τά συμφέροντά μας στήν ἐπικείμενη συνταγματική ἀνανέωση», ἔγραφε ὁ Λάριν.

σμός τῆς ἀπολυταρχίας μέ τό συνταγματισμό εἶναι ἀντιφατικός καί ὅτι πρέπει «νά ἁρπάξουμε τό παλιό καθεστώς ἀπό τήν ἀχίλλειο πτέρνα τῶν ἀντιθέσεων». Καί οἱ δυό αὐτοί πού διαφωνοῦν μεταξύ τους δέν βλέπουν τή σχέση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν ἀστική μοναρχία πού γεννήθηκε ἤ γεννιέται καί στήν ἀντεπαναστατικότητα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, καί γιά τούς δυό ἐξαφανίζεται ἀπό τό προσκήνιο ἡ δράση τοῦ «ἡγεμόνα» πού θά καθορίσει ὄχι μόνο τήν ἔκταση, ἀλλά καί τόν τύπο τοῦ ἀστικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς Ρωσίας. Καί γιά τούς δυό — εἴτε τό λένε εἴτε ὄχι — ἡ ἐργατική τάξη «τακτοποιεῖται», στή νέα, στήν ἀστική Ρωσία καί δέν *τακτοποιεῖ* τήν ἀστική Ρωσία, μπαίνοντας ἐπικεφαλῆς τῆς δημοκρατίας, πού εἶναι ἱκανή νά ἀνατρέψει ὅλες τίς βάσεις τοῦ πουρισκεβιτσισμοῦ.

V

Δέν εἶναι χωρίς ἐνδιαφέρον νά δοῦμε ὅτι οἱ παραπέρα συλλογισμοί τοῦ Μάρτοφ τόν ξεσκεπάζουν ἀκόμη πιό καθαρά.

«...Ἔτσι — συνεχίζει ὁ Μάρτοφ — οἱ Βουρβόνοι, μέ τήν παλινόρθωσή τους τό 1815, δέν δημιούργησαν ἀστική μοναρχία, ἦταν ὅμως ὑποχρεωμένοι νά περιβάλουν τήν κυριαρχία, τή δική τους καί τῶν εὐγενῶν πού τούς ὑποστήριξαν, μέ πολιτικές μορφές, οἱ ὁποῖες ἐπιτάχυναν τήν ὀργάνωση τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῆς ἐπέτρεψαν νά μετατραπεῖ σέ δύναμη ἱκανή νά δημιουργήσει τό 1830 τήν ἀστική μοναρχία...»

Θαυμάσια. Πρίν ἀπό τήν παλινόρθωση τῶν Βουρβώνων τοῦ 1815, πρίν ἀπό τό 1789, ἡ μοναρχία στή Γαλλία ἦταν φεουδαρχική, πατριαρχική. Ὕστερα ἀπό τό 1830 ἡ μοναρχία ἔγινε ἀστική. Καί τί λογῆς μοναρχία ἦταν ἡ μοναρχία πού (σέ κακό του) ἀνάφερε ὁ Μάρτοφ, δηλ. ἡ μοναρχία τῆς περιόδου 1815-1830; Εἶναι φανερό ὅτι ἀποτελοῦσε «ἕνα βῆμα στό δρόμο τῆς μετατροπῆς σέ ἀστική μοναρχία». Τό παράδειγμα τοῦ Μάρτοφ στρέφεται περίφημα ἐναντίον του! Πᾶμε παρακάτω. Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη στή Γαλλία ἄρχισε νά ἐκδηλώνει τήν ἐχθρότητά της πρός τή συνεπή δημοκρατία στήν ἐποχή ἀκόμη τοῦ κινήματος 1789-1793. Τό καθῆκον τῆς δημοκρατίας, ὅπως τό ξέρει θαυμάσια ὁ Μάρτοφ, δέν εἶναι καθόλου ἡ δημιουργία ἀστικῆς *μοναρχίας*. Καί ἡ δημοκρατία τῆς Γαλλίας, μέ τήν ἐργατική τάξη ἐπικεφαλῆς, *παρά* τίς ἀμφιταλαντεύσεις, τίς προδοσίες, τήν ἀντεπαναστατική διάθεση τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, δημιούργησε, ὕστερα ἀπό

ὁλόκληρη σειρά δύσκολες «καμπάνιες», ἕνα πολιτικό καθεστώς πού ἀπό τό 1871 σταθεροποιήθηκε. Στήν ἀρχή τῆς ἐποχῆς τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων ἡ φιλελεύθερη γαλλική ἀστική τάξη ἦταν μοναρχική· στό τέλος μιᾶς μακρόχρονης περιόδου ἀστικῶν ἐπαναστάσεων — στό βαθμό πού μεγάλωνε ἡ ἀποφασιστικότητα καί ἡ αὐτοτέλεια τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ προλεταριάτου καί τῶν δημοκρατικῶν ἀστικῶν («ἀριστεροσυνασπιστικῶν», κι' ἄς μή τοῦ κακοφανεῖ τοῦ Λ. Μάρτοφ!) στοιχείων — ὅλη ἡ γαλλική ἀστική τάξη εἶχε *μετατραπεῖ* σέ δημοκρατική, εἶχε ἀναδιαπαιδαγωγηθεῖ, μετεκπαιδευτεῖ, ἀναγεννηθεῖ. Στήν Πρωσσία, καί γενικά στή Γερμανία, σ' ὅλη τήν περίοδο τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων ὁ τσιφλικάς δέν ἄφησε νά τοῦ ξεφύγει ἀπό τά χέρια του ἡ ἡγεμονία καί «διαπαιδαγώγησε» τήν ἀστική τάξη κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωσή του. Στή Γαλλία τό προλεταριάτο σ' ὅλη τήν ὀγδοηκονταετία τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων κατάφερε τέσσερις σχεδόν φορές ν' ἀποσπάσει τήν ἡγεμονία, κάνοντας διάφορους συνδυασμούς μέ τά μικροαστικά στοιχεῖα τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ», καί τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά ἀναγκαστεῖ ἡ ἀστική τάξη νά δημιουργήσει ἕνα πολιτικό καθεστώς πού ἦταν πιό ἀρεστό στόν ἀντίποδά της.

Ὑπάρχει ἀστική τάξη καί ἀστική τάξη. Οἱ ἀστικές ἐπαναστάσεις μᾶς παρουσιάζουν μιά τεράστια ποικιλία συνδυασμῶν διαφόρων ὁμάδων, στρωμάτων, στοιχείων καί τῆς ἴδιας τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό «νά ἀντλοῦμε» ἀπό τή «γενική ἔννοια» τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης, μέ τήν πιό στενή σημασία τῆς λέξης, τήν ἀπάντηση στά συγκεκριμένα ζητήματα τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰώνα, σημαίνει ὅτι ἐκχυδαΐζουμε τό μαρξισμό ὥς τό ἐπίπεδο τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

«Ἔτσι — συνεχίζει ὁ Μάρτοφ — ὕστερα ἀπό τήν καταστολή τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848, ἡ πρωσσική ἐξουσία βρέθηκε στήν ἀνάγκη νά θεσπίσει ἕνα σύνταγμα καί μιά νομοθετική ἀντιπροσωπεία, ὀργανωμένη πρός τό συμφέρον τῆς γαιοκτησίας· καί μέ βάση τά μηδαμινά αὐτά ἔμβρυα τοῦ συνταγματικοῦ-κοινοβουλευτικοῦ καθεστῶτος ὀργανώθηκε πολιτικά ἡ ἀστική τάξη, ἡ ὁποία, ὡστόσο, δέν κατάφερε μέχρι σήμερα ἀκόμη νά ἀποτελειώσει τή μετατροπή τοῦ κράτους σέ «ἀστική μοναρχία».

Συνεπῶς, ἡ παραπάνω διατύπωση εἶναι λαθεμένη, γιατί λείπει ἀπό τή διατύπωση αὐτή τό στοιχεῖο τῆς ἀποφασιστικῆς σύγκρουσης τῶν τάξεων, χωρίς τήν ὁποία ἡ ἀντικειμενική τάση πού ἐκδηλώθηκε στίς πράξεις τύπου τρίτης τοῦ Ἰούνη δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ!»

Πραγματικά ὑπέροχο, δέν εἶναι ἔτσι; Ὁ Μάρτοφ εἶναι

κυριολεκτικά ἀριστοτέχνης στό νά περιβάλλει τούς ρεφορμιστικούς συλλογισμούς, θεωρίες, πλατφόρμες του μέ φρασοῦλες ἐντυπωσιακά μαρξιστικές, ἐντυπωσιακά ἐπαναστατικές! Ὁ Φ. Ντάν, παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τήν ἴδια «διατύπωση» πού ἐπικρίνει ὁ Μάρτοφ, κατακεραύνωνε τούς ἀνθρώπους πού ἐπιθυμοῦν «νά χωθοῦν ἐκεῖ πού μιά φορά τούς τσάκισαν». Ὁ Γιούρι Λάριν ἔγραφε ὅτι ἡ ἐργατική τάξη πρέπει νά ὀργανωθεῖ ὄχι «περιμένοντας τήν ἐπανάσταση», ἀλλά ἔτσι ἁπλῶς «γιά νά ὑπερασπίσει σθεναρά καί σχεδιασμένα τά ἰδιαίτερα συμφέροντά της». Καί ὁ Μάρτοφ κάνει τώρα μιά ἀνακάλυψη: τό λάθος τῆς διατύπωσης εἶναι ὅτι τῆς *λείπει τό στοιχεῖο τῆς ἀποφασιστικῆς σύγκρουσης τῶν τάξεων*. Πραγματικά χαριτωμένο!

Ἡ φράση ὅμως αὐτή τοῦ Μάρτοφ, ἐκτός ἀπό τό κωμικό στοιχεῖο, ἔχει καί κάτι ἄλλο. Ὁ Μάρτοφ ἐκφράστηκε μέ μιά ἀριστοτεχνική ὑπεκφυγή. Δέν εἶπε γιά *ποιές* τάξεις μιλάει. Προηγούμενα γινόταν λόγος γιά τούς γαιοκτήμονες καί τήν ἀστική τάξη. Μπορεῖ νά ὑποθέσει κανείς, ὅτι ἐδῶ ὁ Μάρτοφ μιλάει γιά τήν ἀποφασιστική σύγκρουση *μόνο* ἀνάμεσα στούς γαιοκτήμονες καί στήν ἀστική τάξη. Μόνο ἀπό τήν ἄποψη μιᾶς *τέτιας* προϋπόθεσης μπορεῖ κανείς «νά πάρει στά σοβαρά τά λόγια τοῦ Μάρτοφ πού παραθέσαμε. Μιά *τέτια* ὅμως προϋπόθεση τόν ἐμφανίζει πολύ καθαρά σάν κήρυκα ἤ ὑπερασπιστή τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς.

Στή διατύπωσή μας «λείπει τό στοιχεῖο τῆς ἀποφασιστικῆς σύγκρουσης» ἀνάμεσα στήν τάξη τῶν γαιοκτημόνων καί στήν ἀστική τάξη! Μᾶς συγχωρεῖτε: ἡ διατύπωσή μας λέει ἀνοιχτά, συγκεκριμένα καί μέ ἀκρίβεια ὅτι ὑπάρχουν ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς τάξεις *«μικροδιενέξεις»*. Σύμφωνα μέ τήν ἄποψή μας οἱ διενέξεις αὐτές τῶν τάξεων εἶναι *μικρές*. Μεγάλη σημασία ἔχει *ὄχι* ἡ σύγκρουση αὐτῶν τῶν τάξεων, ἀλλά ἄλλων τάξεων, γιά τίς ὁποῖες ἡ «διατύπωση» μιλάει παρακάτω ἐξίσου ἀνοιχτά, ἐξίσου συγκεκριμένα.

Τό ζήτημα, συνεπῶς, μπαίνει ὡς ἑξῆς: «Ὅποιος ἀκολουθεῖ μαρξιστική γραμμή δέν μπορεῖ νά περιμένει ἀπό πουθενά ἀλλοῦ τήν ἀπαλλαγή τῆς Ρωσίας ἀπό «τήν περίοδο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη», παρά μόνο ἀπό μιά «ἀποφασιστική σύγκρουση τῶν τάξεων». Πρέπει νά ξεκαθαρίσει κανείς τό ὁριστικό νόημα «τῆς περιόδου τῆς 3 τοῦ Ἰούνη», γιά νά ξέρει *ποιές* τάξεις τῆς σημερινῆς Ρωσίας μποροῦν καί πρέπει (μέ τήν ἔννοια τῆς ἀντικειμενικῆς ἀναγκαιότητας καί ὄχι τῆς ὑποκειμενικῆς

δεοντολογίας) νά συγκρουστοῦν ἀποφασιστικά. Ὁ Μάρτοφ σκέπτεται, φαίνεται — ὅπως σκέπτονται καί ὅλοι οἱ λικβινταριστές — ὅτι ἡ ἀποφασιστική σύγκρουση στή Ρωσία θά γίνει ἀνάμεσα στούς εὐγενεῖς τσιφλικάδες καί στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. (Σημειώνουμε σέ παρένθεση ὅτι, ἄν στό σχέδιο τοῦ ἐκλογικοῦ προγράμματος τῶν περιοδικῶν «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι» διατυπωθεῖ ἡ ἄποψη αὐτή *ἀνοιχτά*, οἱ λικβινταριστές θά προσφέρουν μεγάλη ὑπηρεσία στό ἐργατικό κίνημα, γιατί θά ἐξηγήσουν στούς ἐργάτες περί τίνος πρόκειται· ἄν ὅμως στό ἐκλογικό πρόγραμμα τῶν ἔντυπων αὐτῶν ὀργάνων *δέν* διατυπωθεῖ ἀνοιχτά ἡ ἄποψη αὐτή, αὐτό θά σημαίνει ὅτι τό ἐκλογικό πρόγραμμα γράφεται γιά νά συγκαλύψει τίς ἀπόψεις, ὅτι τό πρόγραμμα αὐτό διαφέρει ἀπό τό πραγματικό ἰδεολογικό περιεχόμενο τοῦ κηρύγματος καί τῶν δυό περιοδικῶν.)

Ἐμεῖς νομίζουμε — κι' αὐτό τό ἔχουμε πεῖ στή «διατύπωσή» μας ἀνοιχτά — ὅτι *δέν* πρόκειται νά γίνει ἀποφασιστική σύγκρουση ἀνάμεσα στήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία παλιοῦ τύπου καί στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας· οἱ συγκρούσεις ἀνάμεσα στίς τάξεις αὐτές εἶναι ἀναπόφευκτες, μέ τή μορφή ὅμως «μικροδιενέξεων», πού *οὔτε στό ἐλάχιστο «δέν κρίνουν»* τίς τύχες τῆς Ρωσίας, πού καμιά ἀποφασιστική, σοβαρή ἀλλαγή πρός τό καλύτερο δέν μποροῦν νά φέρουν *.

Σύγκρουση πραγματικά ἀποφασιστική θά γίνει ἀνάμεσα σέ *ἄλλες* τάξεις, σύγκρουση στή βάση καί στά πλαίσια τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, δηλ. τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς καί τοῦ καπιταλισμοῦ.

---

* Ἀπ' αὐτό, φυσικά, δέν ἕπεται ὅτι ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη ἀποτελεῖ μαζί μέ τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία «μιά ἀντιδραστική μάζα», ὅτι οἱ συγκρούσεις τῆς πρώτης μέ τή δεύτερη δέν παίζουν κανένα ρόλο στήν πολιτική, ὅτι αὐτές δέν μποροῦν νά δίνουν ἀφορμή στό δημοκρατικό κίνημα, ὅτι ἐπιτρέπεται νά ἀγνοοῦμε τίς συγκρούσεις αὐτές. Παρόμοια συμπεράσματα θά σήμαιναν ἀναγωγή μιᾶς σωστῆς θέσης σέ παραλογισμό, θά σήμαιναν ὅτι δέν καταλαβαίνουμε μέσα σέ ποιά πλαίσια εἶναι σωστή ἡ θέση αὐτή. Γιατί εἶναι γνωστό ὅτι καί «ἡ μεγαλύτερη δικαιοσύνη» πού ὁδηγεῖται ὥς τόν παραλογισμό, ἀπό ἄγνοια τῶν ὁρίων καί τῶν ὅρων τοῦ δικαίου καί τοῦ ἀδίκου, μετατρέπεται στήν «πιό μεγάλη ἀδικία»: summum jus — summa injuria. Ὑπενθυμίζουμε ἀπό τήν ἱστορία τοῦ ρωσικοῦ μαρξισμοῦ τό γεγονός ὅτι στό γνωστό συνέδριο τοῦ Λονδίνου ἡ ἐκτίμηση πού δόθηκε γιά τά φιλελευθεροαστικά κόμματα τῆς Ρωσίας (μέ ἐπικεφαλῆς τους τό Κόμμα τῶν καντέτων) ἦταν αὐτή ἀκριβῶς πού διατυπώθηκε στό κείμενο αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου καί συνάμα θεωρήθηκε ἀναγκαῖο «νά χρησιμοποιηθεῖ ἡ δράση τῶν κομμάτων αὐτῶν γιά τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση τοῦ λαοῦ» [55].

Ποῦ στηρίζεται μιά τέτια γνώμη; Καί σέ θεωρητικά ἐπιχειρήματα καί στήν πείρα τοῦ 1905-1907. Στήν τριετία αὐτή ἡ Ρωσία ἔζησε μιά τέτια σκληρή σύγκρουση τῶν τάξεων, πού κατέχει μιά ἀπό τίς πρῶτες θέσεις στήν παγκόσμια ἱστορία τῶν σκληρῶν συγκρούσεων ἀνάμεσα στίς τάξεις. Καί παρόλα αὐτά, ἀκόμη καί στήν τριετία αὐτή, σέ συνθῆκες ἀστικῆς κοινωνίας πού δέν ὑπῆρχαν τότε οὔτε οἱ πιό στοιχειώδεις ὅροι καί ἐγγυήσεις τῆς ἀστικῆς ἐλευθερίας, ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα στήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία καί στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἀνάμεσα στήν τελευταία αὐτή καί στήν παλιά ἐξουσία δέν ἦταν οὔτε σκληρή, οὔτε ἀποφασιστική. Ἀντίθετα, σκληρές καί ἀποφασιστικές — κάπως σκληρές καί ἀποφασιστικές — ἦταν οἱ συγκρούσεις πού ἔγιναν ἀνάμεσα στούς ἀγρότες καί στούς τσιφλικάδες, ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί στούς καπιταλιστές.

Πῶς ἐξηγεῖται τό φαινόμενο αὐτό; Κατά πρῶτο λόγο μέ τό ὅτι ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη συνδέεται μέ πολύ στενούς οἰκονομικούς δεσμούς μέ τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, τά συμφέροντά τους εἶναι πάρα πολύ συνυφασμένα μεταξύ τους, ἔτσι πού ἡ πρώτη νά βλέπει σάν ἀκίνδυνη καί ἐπιθυμητή μόνο μιά μεταρύθμιση τῆς τελευταίας καί σέ καμιά περίπτωση τήν ἐκμηδένισή της. Εἶναι προτιμότερη ἡ πιό ἀργή, ἀκόμη καί ἡ ἀνεπαίσθητα ἀργή μεταρύθμιση παρά ἡ ἐκμηδένιση, — ἔτσι σκέπτεται ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν φιλελεύθερων ἀστῶν καί στή *συγκεκριμένη* οἰκονομική καί πολιτική κατάσταση τῆς Ρωσίας ἡ τάξη αὐτή *δέν μπορεῖ* νά σκέπτεται ἀλλιῶς.

Ἄν πάρουμε, σέ συνέχεια, τό ἀπεργιακό λογουχάρη κίνημα, τότε θά δοῦμε ὅτι στήν παραπάνω τριετία ἡ ἀνάπτυξή του στή Ρωσία ἔφτασε σέ ὕψος πού δέν παρατηρήθηκε σέ καμιά ἀπό τίς πιό προηγμένες, τίς πιό καπιταλιστικές χῶρες τοῦ κόσμου. Ἀπό δῶ πηγάζει *ἀναπόφευκτα* ἡ σκέψη τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ὅτι εἶναι προτιμότερη ἡ ἀργή, ἡ ἀνεπαίσθητα ἀργή μεταρύθμιση τῶν ἀπαρχαιωμένων συνθηκῶν ἐργασίας, παρά ἡ ἀποφασιστική ρήξη μέ τό παλιό· εἶναι προτιμότερο νά διατηρηθεῖ τό παλιό, παρά νά ἔρθουμε σέ ἀποφασιστική ρήξη μ' αὐτό. Ἀντίθετα, ἡ οἰκονομική κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς καί τῶν ἐργατῶν *ἀπόκλειε* μιά τέτια σκέψη· ἐδῶ ἡ οἰκονομική κατάσταση προκάλεσε συγκρούσεις πραγματικά σκληρές, πραγματικά ἀποφασιστικές. Εἶναι λάθος νά νομίζουμε, ὅπως νομίζουν οἱ ναρόντνικοι σχετικά μέ τήν ἀγροτιά, ὁ Τρότσκι σχετικά μέ τούς ἐργάτες, ὅτι οἱ συγκρούσεις

αὐτές ξεπερνοῦν τά πλαίσια τῆς ἀστικῆς κοινωνίας. Δέν ὑπάρχει ὅμως οὔτε ἡ παραμικρή ἀμφιβολία πώς μέ τίς συγκρούσεις *αὐτές καί μόνο μ' αὐτές* μπορεῖ (ὕστερα ἀπό μιά ὁρισμένη ἔκβαση τῶν συγκρούσεων) νά ἐξαλειφθεῖ ὁλότελα, νά ἐξαλειφθεῖ τελείως *ὅλο* τό παλιό, τό σαθρό, τό προκαπιταλιστικό.

Οἱ ρῶσοι τσιφλικάδες, ἀπό τόν Πουρισκέβιτς ὥς τόν Ντολγκοροῦκοφ, διαπαιδαγώγησαν καί διαπαιδαγωγοῦν τή δική μας φιλελεύθερη ἀστική τάξη στό πνεῦμα ἑνός πρωτοφανέρωτου στήν ἱστορία λακεδισμοῦ, ρουτίνας καί φόβου τῶν ἀλλαγῶν. Οἱ ρῶσοι ἀγρότες — *στή συγκεκριμένη* οἰκονομική καί πολιτική κατάσταση τῆς Ρωσίας — ἀποτελοῦν ἕνα *ἀστικό* στρῶμα τοῦ πληθυσμοῦ ἀπό τό ὁποῖο ἡ ἐποχή «τῶν συγκρούσεων», ἡ ἐποχή τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων (μέ τήν ἱστορικομεθοδολογική σημασία τῆς λέξης αὐτῆς) *διαπαιδαγωγεῖ*, μέ τήν καθοδηγητική συμμετοχή τῶν ἐργατῶν, μιά ἀστική τάξη πού δέν τή διακρίνουν οἱ εὐχάριστες ἰδιότητες πού ἀναφέραμε παραπάνω. Ἄραγε θά διαπαιδαγωγήσει; Στό ἐρώτημα αὐτό μπορεῖ νά δοθεῖ ἀπάντηση μόνο ὅταν ἡ ἐποχή τῶν ἀστικῶν κινημάτων στή Ρωσία θά ἔχει τελειώσει. Ὡς τότε ὅλες οἱ προοδευτικές κατευθύνσεις τῆς πολιτικῆς σκέψης στή Ρωσία θά εἶναι ἀναπόφευκτα διαιρεμένες σέ δυό βασικούς τύπους, ἀνάλογα μέ τό ἄν θά τείνουν πρός τήν ἡγεμονία τοῦ φιλελευθερισμοῦ, πού ἐπιδιώκει νά μετασχηματίσει, νά ἀνακαινίσει τή Ρωσία κατά ἕνα τρόπο πού νά μήν θίγει τούς Πουρισκέβιτς, ἤ πρός τήν ἡγεμονία τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού παίρνει μαζί της τά καλύτερα στοιχεῖα τῆς ἀγροτιᾶς.

Εἶπα: «τείνουν», γιατί δέν πρέπει νά ὑποθέσουμε ὅτι ὅλες οἱ προοδευτικές κατευθύνσεις ἔχουν συνείδηση μέ τήν ἔννοια ὅτι καταλαβαίνουν τίς ταξικές ρίζες τῆς ἄλφα ἤ τῆς βήτα πολιτικῆς. Οἱ μαρξιστές ὅμως δέν μποροῦν νά εἶναι μαρξιστές, ἄν δέν ψάξουν νά βροῦν αὐτές τίς ρίζες, ἄν δέν καταλάβουν ὅτι καί ἡ ὑπεράσπιση τῶν ἰδιαίτερων συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί ἡ προετοιμασία της γιά τό μελλοντικό της ρόλο στήν ἀστική Ρωσία, τραβοῦν ἀναπόφευκτα — λόγω τοῦ ἀ τικειμενικοῦ συσχετισμοῦ τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων — πρός τίς δυό αὐτές βασικές κατευθύνσεις: ἤ *θά ἀκολουθήσουν* τό φιλελευθερισμό (πού ἀκολουθεῖ τούς Πουρισκέβιτς ἤ βαδίζει παράλληλα μ'αὐτούς) ἤ θά ὁδηγήσουν τά δημοκρατικά στοιχεῖα πρός τά μπρός, *παρά* τίς ἀμφιταλαντεύσεις, τίς ἀποστασίες, καί τό βεχισμό τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

VI

Ἔτσι φτάσαμε ἄμεσα στό περιβόητο ζήτημα τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ». Ὁ Γιούρι Τσάτσκι καί ὁ Φ. Ντάν, μποροῦμε νά ποῦμε χωρίς ὑπερβολή, ἐκτοξεύουν μύδρους ἐνάντια στόν ἀριστερό συνασπισμό. Αὐτό γιά τόν τελευταῖο ἀπό τούς παραπάνω πολιτικούς, εἶναι πάρα πολύ φυσικό, γιατί εἶναι ὑποχρεωμένος νά σκεπάσει μέ κάτι τήν προδοσία του σέ βάρος τῆς ἐργατικῆς ὑπόθεσης καί τή διάσπαση τῆς ὀργάνωσης τῶν ἐργατῶν, πού ἔγινε τήν ἄνοιξη τοῦ 1907 στήν Πετρούπολη, χάρη τοῦ συνασπισμοῦ μέ τούς καντέτους! Τό ζήτημα ὅμως τοῦ ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ εἶναι ἐνδιαφέρον καί σοβαρό ζήτημα ἀρχῶν, προκειμένου νά μιλήσουμε ὄχι μόνο, καί μάλιστα ὄχι τόσο, γιά τίς ἐκλογικές συμφωνίες (μέ τό σημερινό ἐκλογικό νόμο ὁ «ἀριστερός συνασπισμός» πολύ σπάνια ἐφαρμόστηκε στήν πράξη), ἀλλά γιά τό γενικό χαρακτήρα καί τό περιεχόμενο τῆς ὅλης ἐκλογικῆς προπαγάνδας καί ζύμωσης. «Νά ὑποχρεώσουμε» τήν πιό πολυπληθή δημοκρατική μάζα τῆς χώρας (τήν ἀγροτιά καί τά συγγενικά μή ἀγροτικά στρώματα τῆς μικροαστικῆς τάξης) «νά ἐκλέξει ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς μαρξιστές», νά ἀκολουθήσουμε γραμμή «κοινῆς δράσης» τῶν ἐργατῶν καί τῆς ἀγροτικῆς δημοκρατίας καί ἐνάντια στό παλιό καθεστώς καί ἐνάντια στήν ἀμφιταλαντευόμενη ἀντεπαναστατική φιλελεύθερη ἀστική τάξη, νά ποιά εἶναι ἡ βάση καί ἡ οὐσία τῆς τακτικῆς τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ» πού καθαγιάστηκε καί ἀπό τήν πορεία τῶν γεγονότων τοῦ 1905 (ἐργατικό καί ἀγροτικό κίνημα) καί ἀπό τίς ψηφοφορίες τῆς ὁμάδας «τῶν τρουντοβίκων» καί τῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στίς δυό πρῶτες Δοῦμες καί ἀπό τή στάση τοῦ τύπου τῶν διαφόρων κομμάτων ἀπέναντι στά βασικά ζητήματα τῆς δημοκρατίας, καί ἀπό τή θέση ἀκόμη τῆς «ἀγροτικῆς ὁμάδας» στήν *III* Δούμα (μ' ὅλο πού ὑπῆρχε πληθώρα δεξιῶν στοιχείων στήν ὁμάδα αὐτή!) πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα. Εἶναι γνωστό ὅτι τό σχέδιο γιά τή γῆ τῶν 43 ἀγροτῶν *τῆς τρίτης* Δούμας ἦταν πολύ πιό δημοκρατικό ἀπό τό καντέτικο, τό φιλελεύθερο σχέδιο, ὅπως τό παραδέχτηκαν καί οἱ ἴδιοι οἱ καντέτοι!

Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς οἱ λικβινταριστές ἀποκρούουν τόν «ἀριστερό συνασπισμό» μ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἔννοια, δηλ. ἀπό τήν ἄποψη τῶν γενικῶν ἀρχῶν. Δέν χωράει ἐπίσης ἀμφιβολία ὅτι, ἀποκηρύσσοντας τόν ἀριστερό συνασπισμό,

προδίνουν τήν ὑπόθεση τῆς δημοκρατίας. Δέν ὑπῆρξε *κανένα* ἀστικοαπελευθερωτικό κίνημα στόν κόσμο, πού νά μήν ἔδοσε παραδείγματα καί πρότυπα τακτικῆς «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ», ὅλες μάλιστα οἱ νικηφόρες στιγμές αὐτῶν τῶν κινημάτων συνδέονται *πάντοτε* μέ τίς ἐπιτυχίες αὐτῆς τῆς τακτικῆς, μέ τόν προσανατολισμό τῆς πάλης σ' αὐτό τό δρόμο, παρά τίς ταλαντεύσεις καί τίς προδοσίες τοῦ φιλελευθερισμοῦ. Ἐκεῖνο πού ἔδοσε τήν ὁρμή καί τή δύναμη στήν ἀγγλική ἐπανάσταση τοῦ 17ου, καί στή γαλλική τοῦ 18ου αἰώνα ἦταν ἀκριβῶς «ἡ τακτική τοῦ ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ», ἡ συμμαχία ἀκριβῶς τῆς «πλεμπάγιας» (=τοῦ σύγχρονου προλεταριάτου) τῆς πόλης μέ τή δημοκρατική ἀγροτιά. Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς μίλησαν γι' αὐτό πολλές φορές ὄχι μόνο τό 1848,ἀλλά καί πολύ ἀργότερα. Γιά νά μήν παραθέσουμε περικοπές, πού ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ πολλές φορές ὥς τώρα, θά ὑπενθυμίσουμε τήν ἀλληλογραφία τοῦ Μάρξ μέ τόν Λασσάλ τό 1859. Ἀναφορικά μέ τήν τραγωδία τοῦ Λασσάλ «Ζικινγκέν», ὁ Μάρξ ἔγραφε ὅτι ἡ σύγκρουση πού παρουσιάζεται στό δράμα «δέν εἶναι ἁπλῶς τραγική, ἀλλά εἶναι ἡ ἴδια ἀκριβῶς ἐκείνη τραγική σύγκρουση πού ὁδήγησε πολύ δικαιολογημένα στήν κατάρευση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τό 1848 καί τό 1849». Καί ὁ Μάρξ, διαβλέποντας κιόλας σέ γενικές γραμμές *ὅλη* τή γραμμή τῶν μελλοντικῶν διαφωνιῶν ἀνάμεσα στούς λασσαλικούς καί τούς ἀϊζεναχικούς [56], κατάκρινε τόν Λασσάλ πού ἔπεσε στό λάθος «νά βάζει τή *λουθηριανική-ἱπποτική* ἀντιπολίτευση πιό πάνω ἀπό τήν *πληβειακή-μιουντσερική»* [57].

Ἐμᾶς ἐδῶ δέν μᾶς ἐνδιαφέρει τό ζήτημα, ἄν ἦταν σωστή ἤ ὄχι ἡ κατηγορία τοῦ Μάρξ: ἐμεῖς νομίζουμε πώς ἦταν σωστή, ἄν καί ὁ Λασσάλ ὑπεράσπισε τόν ἑαυτό του ἀποφασιστικά ἀπό τήν κ τηγορία αὐτή. Τό βασικό εἶναι ὅτι καί ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς θεωροῦσαν φανερό λάθος τήν τοποθέτηση τῆς «λουθηριανικῆς-ἱπποτικῆς» (τῆς φιλελευθεροτσιφλικάδικης, ἄν τό μεταφράσουμε στή ρωσική γλώσσα τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰώνα) ἀντιπολίτευσης *πιό πάνω* ἀπό τήν «πληβειακή-μιουντσερική» (προλεταριακή-ἀγροτική μέ τήν ἴδια μετάφραση), τή θεωροῦσαν τελείως ἀπαράδεκτη γιά ἕνα σοσιαλδημοκράτη!

Οἱ λικβινταριστές, ἐπικρίνοντας καί βρίζοντας τήν τακτική τοῦ ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ, προσπαθοῦν μέ τό θόρυβο τῶν λέξεων νά πνίξουν τό βασικό ζήτημα ἀρχῆς πού μπαίνει ἐδῶ, σχετικά μέ τόν ὑποχρεωτικό χαρακτήρα τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ», γιά κάθε ἐργατικό κόμμα καί σέ κάθε ἀστικοδημο-

κρατικό κίνημα. Μιά καί δέν εἶναι σέ θέση νά βάλουν τό ζήτημα ἀπό θέση ἀρχῶν πέφτουν σέ περίεργες ἀντιφάσεις, ἀναιρώντας οἱ ἴδιοι τόν ἑαυτό τους. Παράδειγμα: ὁ ἴδιος ὁ Λ. Μάρτοφ, πού φοβᾶται τόν «ἀριστερό συνασπισμό» σάν τήν πανούκλα, διατυπώνοντας τό ἀγροτικό πρόγραμμα στίς «βασικές προγραμματικές θέσεις» γράφει: «ὅπως καί πρῶτα, ὁ πιό σωστός, ὁ πιό ἀνώδυνος καί ὁ πιό κατάλληλος δρόμος γιά τήν πολιτιστική ἀνάπτυξη ἐξακολουθεῖ νά παραμένει ἡ ἀφαίρεση τῆς τσιφλικάδικης γῆς ἀπό τά χέρια τῶν τωρινῶν της κατόχων καί ἡ μεταβίβασή της στό λαό». Ἄθελά του ἔφτασε — τί φρίκη! — ὥς τήν ἐθνικοποίηση! Πρῶτο αὐτό. Καί δεύτερο, ὁ Μάρτοφ, ἐκφράζοντας μιά σωστή ἰδέα, ἔκφρασε (σέ ἀντίθεση μέ τό συνάδελφό του, τόν Τσερεβάνιν: βλ. τό *βεχικό* βιβλίο του «Ἡ σημερινή κατάσταση», 1908) τήν ἰδέα ἑνός *ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ,* γιατί τό ἀγροτικό πρόγραμμα πού σύνταξε εἶναι πρόγραμμα δράσης ἑνός *ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ* καί ἐνάντια στό παλιό καθεστώς καί *ἐνάντια στά φιλελεύθερα κόμματα σάν τό καντέτικο!!* «Διώχνεις τόν ἥλιο ἀπό τήν πόρτα, μπαίνει ἀπό τό παράθυρο»!!

Τό ἀγροτικό πρόγραμμα πού διατύπωσε ὁ Λ. Μάρτοφ εἶναι τέτιο, ὥστε μέ βάση αὐτό ἑνώνονται (ἑνώνονται ἔμπρακτα, δηλ. συναντιοῦνται *ἀνεξάρτητα* ἀπό ὁποιεσδήποτε «συμφωνίες») καί οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες-τρουντοβίκοι μέ τούς ἰδεολογικούς ἀρχηγούς τους, τούς ναρόντνικους. Καί ἀντίστροφα, ἕνα τέτιο ἀγροτικό πρόγραμμα *χωρίζει* τούς ἐργάτες μαζί μέ τούς ἀγρότες-τρουντοβίκους *ἀπό* τούς καντέτους (καί ἀπό τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη γενικά). Ἄν, ἐκτός ἀπό τό πολιτικό αὐτό συμπέρασμα πού εἶναι ἀναμφισβήτητο, πάρετε ὑπόψη ὅτι τό ἀγροτικό ζήτημα (τό ζήτημα τοῦ δημοκρατικοῦ ἀγροτικοῦ μετασχηματισμοῦ) εἶναι τό κεντρικό ζήτημα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μας κινήματος, τότε θά δεῖτε ὅτι ὁ Μάρτοφ *ἀναγκάστηκε* νά διατυπώσει τακτική «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ» *πάνω στό κεντρικό* ζήτημα τῆς ἐποχῆς μας!

Πῶς καί γιατί συνέβηκε στόν ἀντίπαλό μας, ἀντίπαλο τῆς τακτικῆς τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ», ἕνα τέτιο ἀτύχημα; Ἁπλούστατα. Βρέθηκε στήν ἀνάγκη ἤ νά *ξεκόψει* ἀνοιχτά καί καθαρά ἀπό τό παλιό πρόγραμμα — αὐτό δέν τό ἀποτόλμησε· δέν «ἔφτασε» ἀκόμη τό θαραλέο (στόν ἐξωμοτισμό) Τσερεβάνιν καί τόν Λάριν — ἤ νά ἐπαναλάβει, ἔστω καί κατά προσέγγιση πιστά, τό παλιό πρόγραμμα, ἀπ' αὐτό ὅμως προ-

κύπτει ἀναπόφευκτα τό πνεῦμα ἑνός «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ». Αὐτή εἶναι ἡ σκληρή μοίρα τῶν λικβινταριστῶν μας.

VII

Μᾶς ἔμεινε ἀκόμη νά ἀσχοληθοῦμε μέ δυό σπουδαῖα σημεῖα τοῦ ἄρθρου τοῦ Μάρτοφ.«Τό ἐργατικό κόμμα — γράφει — κάθε φορά πού ἐμφανίζεται μιά τέτιου εἴδους σύγκρουση στούς κόλπους τοῦ συστήματος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη» (πρόκειται γιά τίς συγκρούσεις καί τίς προστριβές πού ἀποσυνθέτουν καί ὑποσκάπτουν τό σύστημα αὐτό), «πρέπει νά ἐπιδιώκει νά παρακινήσει τίς εὔπορες τάξεις νά κάνουν τό ἕνα ἤ τό ἄλλο βῆμα πρός τόν ἐκδημοκρατισμό τῆς νομοθεσίας καί τή διεύρυνση τῶν συνταγματικῶν ἐγγυήσεων καί, — πράγμα πού ἔχει γιά μᾶς τήν πιό μεγάλη αὐτοτελή ἀξία — τή διεύρυνση τῆς σφαίρας μιᾶς ἀπρόσκοπτης ὀργάνωσης τῶν λαϊκῶν δυνάμεων» (σελ. 50, «Νάσα Ζαριά», τεῦχ. 7-8).

Ἡ διατύπωση πού ἔδοσε ἐδῶ ὁ Μάρτοφ εἶναι πολύ πετυχημένη. Ὡστόσο, αὐτή εἶναι ἀκριβῶς μιά διατύπωση τῶν καθηκόντων καί τῆς γραμμῆς τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Τίς φράσεις αὐτές τοῦ Μάρτοφ «νά παρακινήσουμε τίς εὔπορες τάξεις νά κάνουν ἕνα βῆμα», «νά διευρυνθεῖ ἡ σφαίρα τῆς ἀπρόσκοπτης ὀργάνωσης τῆς ἐργασίας», τίς ἐπαναλαβαίνουν κατά λέξη *ὅλοι* οἱ κάπως μορφωμένοι, οἱ κάπως διαποτισμένοι ἀπό τό «εὐρωπαϊκό» πνεῦμα φιλελεύθεροι ἀστοί ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ διαφορά τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς ἀπό τή μαρξιστική ἐργατική πολιτική ἀρχίζει *μόνο* ἐκεῖ καί ὅπου βλέπουμε νά ἐξηγοῦν στούς ἐργάτες ὅτι ἡ φιλελεύθερη διατύπωση, πού μόλις ἀναφέραμε, εἶναι λειψή, μή ἱκανοποιητική, ὅτι εἶναι ἀπάτη. Νά παρακινήσουμε τίς ἄπορες τάξεις νά κάνουν ἕνα βῆμα γιά τήν ἀλλαγή *τῆς ἴδιας αὐτῆς* «σφαίρας», πού οἱ φιλελεύθεροι ὑπόσχονται νά «διευρύνουν», γιά τήν ἀντικατάστασή της μέ μιά *ριζικά* διαφορετική «σφαίρα», νά (περίπου) πῶς πρέπει νά καθορίσουμε τά καθήκοντα καί τίς ἐπιδιώξεις τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, ἄν δέν θέλουμε νά συγκροτήσουμε φιλελεύθερο ἐργατικό κόμμα.

Ἄς σημειωθεῖ ὅτι τό περίεργο εἶναι πώς ὁ ἴδιος ὁ Λ. Μάρτοφ σέ ὑποσημείωση στήν περικοπή πού παραθέσαμε κάνει σχετικά μέ τή διατύπωσή του τήν ἑξῆς παρατήρηση: «Ἡ διατύπωση αὐτή δέν θ᾽ ἀργήσει, φυσικά, νά προκαλέσει ὁπωσδήποτε κατηγορίες γιά ὀπορτουνισμό καί λεγκαλισμό». Καί πῶς,

νομίζετε, ἀποκρούει αὐτές τίς κατηγορίες; Παραπέμποντας στό ἄρθρο τοῦ Ν. Ροζκόφ, πού δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 171 τῆς «Ὅμπσκαγια Ζίζν» [58]. Ὁ Μάρτοφ παραθέτει ἀπό τό ἄρθρο αὐτό πέντε γραμμές, πολύ ἀδέξια διατυπωμένες καί γεμάτες σύγχυση, σχετικά μέ τίς «νόμιμες πολιτικές ἑνώσεις». Ἐμεῖς δέν διαβάσαμε τό ἄρθρο αὐτό. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ὁ Ροζκόφ εἶναι ὑπέρ τοῦ «νόμιμου κόμματος». Ἀλλά τί θέλει αὐτό ἐδῶ, μιά καί γίνεται λόγος γιά τή δατύπωση τῆς *φιλελεύθερης* ἐργατικῆς *πολιτικῆς τοῦ Μάρτοφ*; Ἀπό πότε, γιά νά δικαιολογήσει κανείς *ἕνα* δικό του λάθος, μπορεῖ νά ἐπικαλεῖται ἕνα *ἄλλο* λάθος ἑνός *ἄλλου* συγγραφέα;

Ἀλλά πιό ἀνάγλυφα, πιό καλά ἀποδίνει ὅλο τό *πνεῦμα* τοῦ ἄρθρου τοῦ Μάρτοφ τό παρακάτω κατεβατό ἀπό τήν τελευταία παράγραφο τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ ἄρθρου:

> «Ὅλη τήν ἐκλογική καμπάνια πρέπει νά τή διεξάγουμε κάτω ἀπό τή σημαία τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἐλευθερία τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσής του, τῆς πάλης γιά τό δικαίωμα νά ἔχει τό δικό του ταξικό κόμμα καί νά ἀναπτύσσει ἐλεύθερα τή δράση του, γιά τή συμμετοχή του στήν πολιτική ζωή σάν ἀνεξάρτητη ὀργανωμένη δύναμη. Στήν ἀρχή αὐτή (ἀκοῦστε!) πρέπει νά ὑποταχτοῦν τόσο τό περιεχόμενο τῆς ἐκλογικῆς ζύμωσης, ὅσο καί οἱ μέθοδοι τῆς ἐκλογικῆς τακτικῆς καί τῆς ὀργανωτικῆς προεκλογικῆς δουλιᾶς».

Ὁρίστε λόγια πού ἐκφράζουν *σωστά* τήν «ἀρχή» πού καθορίζει τό «περιεχόμενο» τῆς ὅλης ἐκλογικῆς ζύμωσης (καί τῆς ὅλης πολιτικῆς) τῶν λικβινταριστῶν! Τά καλά λόγια «νά μήν περικόψουμε τίποτε, νά μήν παραιτηθοῦμε ἀπό τίποτε», μέ τά ὁποῖα παρηγοροῦσε ὁ Μάρτοφ τό μαρξιστή ἀναγνώστη, ἀποδείχνονται μέ μιά *τέτια* διατύπωση τῆς «ἀρχῆς» μόνο λόγια, κούφια λόγια. Ἡ ἀρχή αὐτή ἀποδείχνεται ἀρχή τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς, νά ποιά εἶναι ἡ οὐσία.

Ὁ φιλελεύθερος ἀστός λέει στούς ἐργάτες: ἔχετε δίκιο νά παλεύετε, εἶναι ἀνάγκη νά παλεύετε γιά τήν ἐλευθερία τῆς πολιτικῆς σας αὐτοδιάθεσης, γιά τό δικαίωμα νά ἔχετε τό δικό σας ταξικό κόμμα, ν' ἀναπτύσσετε ἐλεύθερα τή δράση σας, γιά τή *συμμετοχή* σας στήν πολιτική ζωή σάν ἀνεξάρτητη ὀργανωμένη δύναμη. Αὐτές ἀκριβῶς τίς ἀρχές τῆς φιλελεύθερης, τῆς μορφωμένης, τῆς ριζοσπαστικῆς — γιά νά χρησιμοποιήσουμε τόν ἀγγλικό ἤ τό γαλλικό ὅρο — ἀστικῆς τάξης σερβίρει καί ὁ Μάρτοφ στούς ἐργάτες μέ τήν ἐτικέτα τοῦ μαρξισμοῦ.

Ὁ μαρξισμός λέει στούς ἐργάτες: γιά νά παλέψετε πραγ-

ματικά καί μέ ἐπιτυχία γιά τήν ἐλευθερία τῆς «δικῆς σας» πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης, πρέπει νά παλέψετε γιά τήν ἐλευθερία τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης ὅλου τοῦ λαοῦ, ὑποδείχνοντάς του τίς συνεπεῖς δημοκρατικές μορφές τῆς κρατικῆς του ζωῆς, ἀποσπώντας τίς μάζες καί τά καθυστερημένα στρώματα τῶν ἐργαζομένων ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων. Γιά νά σταθεῖ τό κόμμα σας πραγματικά στό ὕψος τῆς κατανόησης τῶν ταξικῶν του καθηκόντων, γιά νά εἶναι ἡ δράση του πραγματικά ταξική, κι' ὄχι συντεχνιακή, πρέπει ὄχι μόνο νά παίρνει μέρος στήν πολιτική ζωή, ἀλλά καί νά κατευθύνει — παρόλες τίς ταλαντεύσεις τῶν φιλελευθέρων — τήν πολιτική ζωή καί τήν αὐτενέργεια τῶν πλατιῶν στρωμάτων σέ πεδίο δράσης ὑψηλότερο ἀπό ἐκεῖνο πού ὑποδείχνουν οἱ φιλελεύθεροι, νά τήν κατευθύνει σέ σκοπούς πιό οὐσιαστικούς, πιό βασικούς. Δέν καταλαβαίνει τά καθήκοντα τῆς τάξης ὅποιος τῆς παραχωρεῖ μιά «ἀνεξάρτητη» γωνίτσα «δράσης» σ' ἕνα στίβο, πού τά ὅριά του, πού ὁ τύπος κι' ἡ μορφή του καθορίζονται ἤ ἐπιτρέπονται ἀπό τούς φιλελευθέρους. Τά καθήκοντα τῆς τάξης τά καταλαβαίνει μόνο ἐκεῖνος πού κατευθύνει τήν προσοχή του (καί τή συνείδηση καί τήν πρακτική δουλιά κτλ.), σέ μιά τέτια ἀνασυγκρότηση τοῦ ἴδιου αὐτοῦ στίβου, τοῦ ὅλου τύπου του, τῆς ὅλης μορφῆς του, ὥστε νά μήν περιορίζεται ἀπό τούς κανόνες τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

Ποῦ βρίσκεται ἡ διαφορά ἀνάμεσα στίς δυό διατυπώσεις; Στό ὅτι ἀκριβῶς ἡ πρώτη *ἀποκλείει ἀνάμεσα στ' ἄλλα* τήν ἰδέα τῆς «ἡγεμονίας» τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐνῶ ἡ δεύτερη καθορίζει σκόπιμα αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἰδέα· ἡ πρώτη εἶναι ἡ σημερινή, ἡ νεότερη παραλλαγή τοῦ παλιοῦ οἰκονομισμοῦ («οἱ ἐργάτες: οἰκονομική πάλη, οἱ φιλελεύθεροι: πολιτική»), ἡ δεύτερη ἐπιδιώκει νά ἀφαιρέσει ἄπό τά μυαλά τῶν ἀνθρώπων κάθε βάση καί γιά τόν παλιό «οἰκονομισμό» καί γιά τό «νεοοικονομισμό».

Μένει τώρα νά βάλουμε ἕνα τελευταῖο ἐρώτημα: ποῦ βρίσκεται ἡ διαφορά ἀνάμεσα στόν Λεβίτσκι καί στόν Μάρτοφ; Στό ὅτι ὁ πρῶτος εἶναι λικβινταριστής πού προέρχεται ἀπό τούς νέους, ἀπό τή νέα γενιά, ἀπαλλαγμένος ἀπό τίς παραδόσεις καί ἀναμνήσεις τοῦ παλιοῦ. Ὁ Λεβίτσκι, μέ τή ζέση καί τήν εὐθύτητα πού διακρίνει τή νεότητα, λέει ἀνοιχτά: *«ὄχι* ἡγεμονία, *ἀλλά* ταξικό κόμμα»! Ὁ Μάρτοφ ὅμως «εἶδε κι' ἔπαθε πολλά», ὑπῆρξε κάποτε ὀπαδός τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα», μέσα του μπερδεύονται οἱ παλιές παραδόσεις πού δέν ἔσβησαν

τελείως * καί ὁ καινούργιος λικβινταρισμός πού δέν ἀναθάρησε ἀκόμη τελείως· γι' αὐτό καί ὁρκίζεται μέ θέρμη σέ θεούς καί δαίμονες: «τίποτε δέν θά περικόψουμε, ἀπό τίποτε δέν θά παραιτηθοῦμε» κι' ὕστερα ἀπό πολλούς, πολλούς παρακαμπτικούς συλλογισμούς ὁμολογεῖ ἄθελά του ὅτι ἡ «ἀρχή» τῆς ὅλης ἐκλογικῆς ζύμωσης πρέπει νά εἶναι λικβινταριστική.

Ὅλη ὅμως ἡ οὐσία βρίσκεται ἀκριβῶς στήν «ἀρχή» τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας.

«Προσβεστσένιγε», ἀρ. φύλ. 1 καί 2, Δεκέμβρης τοῦ 1911 καί Γενάρης τοῦ 1912 Ὑπογραφή: Κ. Τ ο ύ λ ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε»

---

* Πιό σωστά: τό περιεχόμενο αὐτῶν τῶν παραδόσεων, ὁ ἰδεολογικός πυρήνας τους ἔσβησε ἤδη τελείως στόν Μάρτοφ, τά *λόγια* ὅμως ἔμειναν, ἡ συνήθεια τῆς «ὡραίας ταμπέλας» τοῦ «ἀδιάλλακτου διεθνιστῆ» ἐκδηλώνεται.

Η ΑΠΑΡΧΗ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΚΑΝΤΕΤΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥΣ

Ἐκεῖνοι πού πρίν ἀπό πεντέμισι ἤ ἕξι χρόνια καλοῦσαν σέ συναγερμό ἀπ' ἀφορμή τίς διαπραγματεύσεις τῶν καντέτων μέ τούς ὑπουργούς γενικά καί ἰδιαίτερα γιά τά ὑπουργικά χαρτοφυλάκια, δέν μποροῦν παρά νά δοκιμάζουν τώρα ἕνα αἴσθημα βαθιᾶς ἱκανοποίησης. Ἡ ἱστορική ἀλήθεια τελικά θριαμβεύει καί κάποτε ξεπροβάλλει ἀπό κεῖ πού ἐλάχιστα θά περίμενε κανείς τήν ἀλήθεια. Τώρα οἱ ἀποκαλύψεις ἄρχισαν καί, παρόλες τίς προσπάθειες τῶν «ἐνδιαφερομένων» προσώπων (καί κομμάτων) νά τίς πνίξουν, οἱ ἀποκαλύψεις δέν θά σταματήσουν. Μποροῦμε νά ποῦμε μέ ἀπόλυτη πεποίθηση ὅτι οἱ ἀποκαλύψεις αὐτές θά ἐπιβεβαιώνουν καί θά ἐπιβεβαιώσουν πέρα γιά πέρα τήν ὀρθότητα τῶν τοτινῶν κατηγοριῶν μας ἐνάντια στούς καντέτους.

Τίς ἀποκαλύψεις τίς ἄρχισε ὁ Βίττε μέ τήν πολεμική του ἐνάντια στόν Γκουτσκόφ. Ὁ σκοπός καί ὁ χαρακτήρας τῆς ἐνέργειας τοῦ Βίττε εἶναι ταπεινότατοι· ραδιουργίες τοῦ χειρίστου εἴδους, ἐπιθυμία νά βάλει τρικλοποδιά σέ ἄλλους καί νά προωθηθεῖ ὥς τόν ὑπουργικό θῶκο, νά ποιά εἶναι τά κίνητρά του. Εἶναι ὅμως γνωστό πώς ὅταν δυό λωποδύτες μαλώνουν, πάντοτε βγαίνει κάποιο κέρδος γιά τούς τίμιους ἀνθρώπους κι' ὅταν μαλώνουν τρεῖς λωποδύτες τότε, πιθανότατα, τό κέρδος θά εἶναι μεγαλύτερο.

Τό πιό οὐσιαστικό στό γράμμα τοῦ Βίττε ἦταν, φυσικά, ὅτι αὐτός ὑποχρεώθηκε θέλοντας καί μή νά ἀναφέρει μερικά *γεγονότα* καί νά δόσει ἔτσι τή δυνατότητα (καί νά δημιουργήσει τήν ἀνάγκη) νά ἐλέγξουμε τά γεγονότα αὐτά, ρωτώντας ὅλους ὅσους πῆραν μέρος στήν ὑπόθεση. Τά κυριότερα γεγονότα πού προκύπτουν ἀπό τό γράμμα τοῦ Βίττε εἶναι τά παρακάτω:

1) Στή σύσκεψη μέ τόν Βίττε πῆραν μέρος οἱ Σίποφ, Γκουτσκόφ, Οὐροῦσοφ, Ε. Τρουμπετσκόι καί Μ. Σταχόβιτς, δηλ.

παράγοντες τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, τοῦ Κόμματος τῆς εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης[59] καί τοῦ Κόμματος τῶν ὀχτωβριστῶν.

2) «Στήν πρώτη σύσκεψη ἀνάμεσα στόν κόμητα Βίττε (παραθέτουμε περικοπή ἀπό τό γράμμα του) καί τούς παραπάνω κοινωνικούς παράγοντες ἐπιτεύχθηκε καταρχήν συμφωνία πάνω σέ ὅλα τά βασικά ζητήματα, ἐκτός ἀπό τό ζήτημα τοῦ διορισμοῦ ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν».

3) «Ὁ κόμητας Βίττε ἐπέμενε νά διοριστεῖ ὁ Ντουρνοβό, ἐνῶ οἱ κοινωνικοί παράγοντες, ἐκτός ἀπό τόν πρίγκιπα Οὐρούσοφ, ἀντιτάχθηκαν στό διορισμό αὐτό. Ὁ πρίγκιπας Οὐρούσοφ προσπαθοῦσε νά πείσει τούς συσκεπτομένους νά συμφωνήσουν γιά τό διορισμό τοῦ Ντουρνοβό, ἐπειδή οἱ στιγμές ἦταν κρίσιμες καί δέν ἐπιτρεπόταν καθυστέρηση, κι' αὐτός ἀπ' τήν πλευρά του, γιά νά δόσει τό παράδειγμα, δήλωσε ὅτι εἶναι ἕτοιμος νά δεχτεῖ τή θέση τοῦ ὑφυπουργοῦ στό Ὑπουργεῖο τοῦ Ντουρνοβό... Στήν ἑπόμενη σύσκεψη ὁ Σίποφ, ὁ Γκουτσκόφ καί ὁ πρίγκιπας Τρουμπετσκόι δήλωσαν ὅτι δέν μποροῦν νά μποῦν σέ κυβέρνηση ὅπου θά εἶναι καί ὁ Ντουρνοβό...».

4) Προτάθηκε ἡ ὑποψηφιότητα τοῦ Στολίπιν, ὅμως δέν συμφώνησαν πάνω σ' αὐτήν, ἄλλοι ἦταν ὑπέρ καί ἄλλοι κατά.

Γεννιέται τό ἐρώτημα: τί διορθώσεις ἔκανε ὁ Γκουτσκόφ σ' αὐτή τήν ἔκθεση τῆς ὑπόθεσης; Ἐπιβεβαίωσε ὅτι «ἔνθερμος ὑποστηρικτής τῆς ὑποψηφιότητας τοῦ Ντουρνοβό ἦταν ὁ πρίγκιπας Οὐρούσοφ, μέλος ἀργότερα τῆς Ι Κρατικῆς δούμας». Ὁ Βίττε, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ Γκουτσκόφ, ταλαντεύτηκε καί γιά μιά στιγμή ἦταν ἕτοιμος νά ἀπαρνηθεῖ τόν Ντουρνοβό, γιατί ἑτοιμάζονταν νά γίνουν στόν τύπο ἀποκαλύψεις καί νά γραφτοῦν συντριπτικά ἄρθρα ἐναντίον του. «Τό περιστατικό πού ἐκθέτουμε ἐδῶ — πρόσθεσε ὁ Γκουτσκόφ — συνέβηκε ἀμέσως ὕστερα ἀπό τή διακήρυξη τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη, ὅταν ἐπικρατοῦσε ἡ πιό πλατιά, ἡ πιό ἀχαλίνωτη θά ἔλεγα, ἐλευθερία τύπου».

Οἱ διαπραγματεύσεις ἦταν μακρόχρονες: ὁ Γκουτσκόφ γράφει γιά «ἡμέρες βασανιστικῶν καί ἀτέλειωτων διαπραγματεύσεων». Σχετικά μέ τόν Στολίπιν, λέει, «κανένας δέν ἔκφρασε ἀρνητική γνώμη γιά τήν ὁποία γράφει ὁ κόμητας Βίττε». Χαρακτηρίζοντας τήν τοτινή κατάσταση γενικά, ὁ Γκουτσκόφ γράφει: «Σήμερα παρουσιάστηκαν πολλοί «σωτῆρες» τῆς πατρίδας...Ἀλλά ποῦ ἦταν τότε;.. Πολλοί ἀπ' αὐτούς τότε δέν εἶχαν ἀποφασίσει ἀκόμη ἀπό ποιά πλευρά τοῦ ὁδοφράγματος νά σταθοῦν».

Αὐτά εἶναι τά οὐσιαστικά σημεῖα τῶν ἀποκαλύψεων τοῦ Βίττε καί τοῦ Γκουτσκόφ. Φυσικά, τίς μικρολεπτομέρειες τίς ἀφήνουμε κατά μέρος. Ἡ ἱστορική ἀλήθεια προβάλλει πολύ καθαρά: 1) *δέν ὑπῆρχε καμιά σοβαρή διαφορά ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς ὀχτωβριστές στή σοβαρότατη ἐκείνη στιγμή τῆς ρωσικῆς ἱστορίας*· 2) «πολλοί» (ἀπό τούς ἀστούς παράγοντες καί, σύμφωνα μέ τό «λεπτό» ὑπαινιγμό τοῦ Γκουτσκόφ, ἴσως κι' ἀπό τούς ὑπουργούς) «τότε δέν εἶχαν ἀποφασίσει ἀκόμη ἀπό ποιά πλευρά τοῦ ὁδοφράγματος νά σταθοῦν». Τό γεγονός ὅμως εἶναι ὅτι στή σύσκεψη πῆραν μέρος, κι' ὄχι μιά φορά, ἄνθρωποι *μιᾶς συγκεκριμένης «πλευρᾶς τοῦ ὁδοφράγματος»*. Καί οἱ ὑπουργοί καί οἱ ὀχτωβριστές καί οἱ καντέτοι στίς συσκέψεις βρίσκονταν στήν ἴδια πλευρά τοῦ ὁδοφράγματος. Ἡ ἱστορική ἀλήθεια δέν ἐπιτρέπει οὔτε ἀμφιβολίες, οὔτε παρερμηνεῖες: αὐτές ἦταν συσκέψεις, διαπραγματεύσεις τῆς κυβέρνησης μέ τήν ἀντεπαναστατική, τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη.

Κοιτάξτε τώρα τή διαγωγή τῶν καντέτων. Ὕστερα ἀπό τίς ἀποκαλύψεις τοῦ Βίττε καί τοῦ Γκουτσκόφ (τά γράμματα καί τοῦ ἑνός καί τοῦ ἄλλου δημοσιεύτηκαν στήν Πετρούπολη στίς 26, καί στή Μόσχα στίς 27 τοῦ Σεπτέμβρη μέ τό παλιό ἡμερολόγιο), οἱ καντέτοι *τηροῦν ἀπόλυτη σιγή* γιά *τ ή δ ι κ ή τ ο υ ς* συμμετοχή, προσπαθώντας μόνο «νά ἐρεθίσουν» τόν Γκουτσκόφ. Καί ἡ *«Ρέτς»* τῆς 28 τοῦ Σεπτέμβρη καί ἡ *«Ρούσκιγε Βέντομοστι»* [60] τῆς ἴδιας ἡμερομηνίας κυριολεκτικά «ἐρεθίζουν» τόν Γκουτσκόφ, λέγοντας ὅτι αὐτός ἀργότερα ἔγινε συνάδελφος τῶν ὁμοϊδεατῶν τοῦ Ντουρνοβό, ὡστόσο *δέν δημοσιεύουν οὔτε ἐπανόρθωση οὔτε διάψευση τῶν ἱστορικῶν γεγονότων*. Ὁ τρίτος λωποδύτης ἐλπίζει πώς θά μείνει ἀπαρατήρητος πίσω ἀπό τόν καυγά τοῦ Βίττε καί τοῦ Γκουτσκόφ!

Τότε οἱ ὀχτωβριστές ἀρχίζουν «νά ἐκδικοῦνται» ταυτόχρονα καί τόν Βίττε καί τούς καντέτους. Στή «Γκόλος Μοσκβί» τῆς *14 τοῦ 'Οχτώβρη* (ὕστερα ἀπό δυό ἑβδομάδες ἀνίχνευσης τῶν ὀχτωβριστῶν, δειλῆς καί ἐπαίσχυντης σιγῆς τῶν καντέτων!) ἐμφανίζεται ἡ «πληροφορία» μέ τόν τίτλο: «Συμμαχία τοῦ κόμητα Βίττε καί τοῦ Ν. Π. Ντουρνοβό μέ τούς καντέτους». Οἱ καινούργιες ἀποκαλύψεις συνοψίζονται στά παρακάτω: 1) Ὁ Ε. Τρουμπετσκόι ἦταν τότε μέλος τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. 2) «Ὁ πρίγκιπας Τρουμπετσκόι, ἐπειδή δέν ἤθελε νά ὁδηγήσει σέ κανενός εἴδους πλάνη τόν κόμητα Βίττε, θεώρησε ὑποχρέωσή του νά τόν προειδοποιήσει ὅτι γιά

ὅλες τίς δαπραγματεύσεις του μέ τούς κοινωνικούς παράγοντες» (εἶναι φανερό ὅτι καί οἱ ὀχτωβριστές καί οἱ καντέτοι δέν συγκαταλέγουν στούς «κοινωνικούς παράγοντες» τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες δημοκράτες: ὅπως φαίνεται, τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ἦταν «παράγοντες» *ἐξω*κοινωνικοί!) «αὐτός, ὁ πρίγκιπας Τρουμπετσκόι, θά κρατάει ἐνήμερο τό Γραφεῖο τοῦ κόμματός του, πού συγκεντρωνόταν κάθε μέρα στό διαμέρισμα τοῦ καθηγητῆ Πετραζίτσκι γιά νά συζητάει τά τρέχοντα ζητήματα». 3) Ἐνάντια στήν ὑποψηφιότητα τοῦ Στολίπιν τάχθηκε μέ ἰδιαίτερη σφοδρότητα ὁ κ. Πετρουνκέβιτς πού θεωροῦσε ὅτι «σέ ἔσχατη ἀνάγκη (sic! *) πρέπει νά συμβουλεύσουν τόν κόμητα Βίττε νά διορίσει ὑπουργό Ἐσωτερικῶν μάλλον τόν Ντουρνοβό παρά τόν Στολίπιν. Οἱ ἄλλοι παράγοντες τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων συμφώνησαν ἀπόλυτα μέ τή γνώμη τοῦ Πετρουνκέβιτς καί ἀνάθεσαν στόν πρίγκιπα Τρουμπετσκόι νά διαβιβάσει στόν κόμητα Βίττε τό συμπέρασμα τῆς σύσκεψης τῶν κοινωνικῶν παραγόντων, πού ἔγινε στό διαμέρισμα τοῦ Πετραζίτσκι». Τήν ἄλλη μέρα τό πρωί ὁ Τρουμπετσκόι ἐπισκέφθηκε τόν κόμητα Βίττε καί τοῦ διαβίβασε ἀκριβῶς τή γνώμη τοῦ Γραφείου τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων γιά τούς δυό ὑποψηφίους.

Ἐπιβεβαίωσε ἄραγε ὁ Τρουμπετσκόι ὅσα λέγονται γι' αὐτόν; Τά ἐπιβεβαίωσε ἀπόλυτα, δηλώνοντας — καί στόν ἀνταποκριτή τῆς «Νόβογε Βρέμια» [61] (φύλλο τῆς 15 τοῦ Ὀχτώβρη) καί στόν *ἀνταποκριτή τῆς «Ρέτς»* (φύλλο τῆς 19 τοῦ Ὀχτώβρη) — ὅτι ἡ ἀνακοίνωση τῆς «Γκόλος Μοσκβί» *«εἶναι ἀπόλυτα ἀκριβής». «Ἴσως* — εἶπε ὁ Τρουμπετσκόι — ἡ λέξη «Γραφεῖο» *νά μήν εἶναι ἡ κατάλληλη,* θά ἔπρεπε νά εἰπωθεῖ: οἱ καθοδηγητές τοῦ Κόμματος» (τῶν καντέτων)· μιά ἄλλη ἐξίσου ἐπουσιώδης «ἐπανόρθωση» τοῦ Τρουμπετσκόι ἀφορᾶ τό γεγονός ὅτι αὐτός, «ἴσως», νά μήν πῆγε στόν Βίττε «τήν ἄλλη μέρα τό πρωί, ἀλλά ὕστερα ἀπό 2-3 ἡμέρες». Τέλος στόν ἀνταποκριτή τῆς «Ρέτς» ὁ Τρουμπετσκόι εἶπε:

«Θά ἔπρεπε νά φέρω ἀντιρήσεις σέ ἕναν ἰσχυρισμό τοῦ Γκουτσκόφ. Ὁ Γκουτσκόφ λέει ὅτι οἱ κοινωνικοί παράγοντες δέν μπῆκαν στήν κυβέρνηση μόνο καί μόνο ἐξαιτίας τοῦ Ντουρνοβό. Τά πράγματα δέν εἶναι ἀκριβῶς ἔτσι (δέν εἶναι ἀκριβῶς ἔτσι!) ὁσοναφορᾶ ἐμένα, κι' ἄν δέν κάνω λάθος, καί ὁσοναφορᾶ τόν Σίποφ. Ἐγώ καί ὁ Σίποφ δεχτήκαμε νά μποῦμε στήν κυ-

* — ἔτσι! *Ἡ Σύντ.*

βέρνηση μέ τόν ὅρο ὅτι θά ἐκπονηθεῖ προηγούμενα ἕνα πρόγραμμα, ἐνῶ ὁ Βίττε προσπαθοῦσε νά μᾶς πείσει νά μποῦμε στήν κυβέρνηση χωρίς νά βάλουμε αὐτό τόν ὅρο. Σ'αὐτό καί συνίσταται ἡ διαφορά μας ἀπό τόν Γκουτσκόφ, πού, ἀπ' ὅ,τι θυμᾶμαι, τέτιον ὅρο δέν ἔβαλε». Στό σημεῖο αὐτό ὁ κ. Τρουμπετσκόι ἐκφράζεται προσεκτικά: «δέν εἶναι ἀκριβῶς ἔτσι», «ἀπ' ὅ,τι θυμᾶμαι»!

Ὁ κ. Πετρουνκέβιτς ἐμφανίζεται ἀπό τίς στῆλες τῆς *«Ρέτς»* τῆς 19 τοῦ Ὀχτώβρη, *τρεῖς ἑβδομάδες* ὕστερα ἀπό τήν ἔναρξη τῶν ἀποκαλύψεων!! Καί κοιτάξτε *πῶς*.

Ἀρχίζει μέ ἕναν μακρόσυρτο συλλογισμό (27 σειρές), ὅτι δέν πρέπει νά στηριζόμαστε στή μνήμη καί ὅτι σημειώσεις κρατοῦσε μόνο ὁ Σίποφ.

Τί χρειάζεται αὐτός ὁ συλλογισμός; Θέλετε ν' ἀποκαλυφθεῖ ἡ ἀλήθεια ἀμέσως καί ὁλοκληρωτικά; Τότε δέν ὑπάρχει τίποτε τό εὐκολότερο, ἀπό τό *νά κατονομάσετε ὅλους* ὅσοι πῆραν μέρος καί νά τούς προκαλέσετε νά μιλήσουν. Ἄν ὅμως δέν θέλετε ν' ἀποκαλυφθεῖ ἡ ἀλήθεια σχετικά μέ τό κόμμα *σας*, τότε δέν ὑπάρχει λόγος νά παίζετε τό κρυφτούλι, ἀναφερόμενοι στόν Σίποφ.

Παρακάτω, *σέ 27 σειρές* ὑπάρχει ἡ κατηγορία ὅτι οἱ ὀχτωβριστές ἔχουν τήν τάση νά διαδίδουν «ψεύτικες εἰδήσεις». Τί χρειάζεται αὐτή ἡ κατηγορία, ἀφοῦ ἡ «Γκόλος Μοσκβί» κατονόμασε *τό πρόσωπο* πού ἐπιβεβαίωσε τήν πληροφορία;; Ὁ κ. Πετρουνκέβιτς προσπαθεῖ ὁλοφάνερα νά φορτώσει ἕνα ἁπλό καί καθαρό ζήτημα μ' ἕνα σωρό φιλολογικά καί διπλωματικά σκουπίδια. Ἡ μέθοδος αὐτή *δέν εἶναι τίμια.*

Ἀκολουθοῦν *20 σειρές* ἀπό δηκτικά λόγια ἐνάντια στόν Τρουμπετσκόι: «προσωπικές ἀναμνήσεις» — ἄλλες ἀναμνήσεις, ἐκτός ἀπό τίς προσωπικές δέν ὑπάρχουν! — σχετικά μ' αὐτό ὁ πρίγκιπας *«δέν εἶπε λέξη σέ κανένα»* — ὑπογράμμιση τοῦ Πετρουνκέβιτς, πού κατηγοράει ἔτσι ἀνοιχτά τόν Τρουμπετσκόι γιά ἀδιακρισία. Οἱ καντέτοι, ἀντί νά δόσουν καθαρή ἀπάντηση στό ζήτημα, ἀρχίζουν νά κατηγοροῦν ὁ ἕνας τόν ἄλλον γιά ἀδιακρισία! Τί νόημα *μπορεῖ* νά ἔχει μιά τέτια στάση, ἐκτός ἀπό τό ὅτι προδίνει *τόν ἐκνευρισμό* τῶν καντέτων γιά τίς ἀποκαλύψεις; προδίνει τίς προθέσεις τους *νά σκεπάσουν* τήν ὑπόθεση (ἄλλη φορά, πρίγκιπα, νά μήν εἶστε δά ἀδιάκριτος!).

Ὕστερα ἀπό 74 σειρές πρόλογο ἀκολουθεῖ, ἐπιτέλους, ἡ διάψευση σχετικά μέ τήν οὐσία: 1) Τό Γραφεῖο τοῦ Κόμμα-

τος τῶν καντέτων ἦταν στή Μόσχα καί γι' αὐτό δέν μποροῦσε νά συνέλθει στοῦ Πετραζίτσκι. 2) Ὁ Πετραζίτσκι, «τήν ἐποχή ἐκείνη δέν ἀνῆκε στόν κύκλο τῶν προσώπων πού καθοδηγοῦσαν τίς ὑποθέσεις τοῦ κόμματος». 3) «Τά λιγοστά μέλη (τοῦ Γραφείου τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων), πού βρίσκονταν στήν Πετρούπολη, δέν ἦταν ἐξουσιοδοτημένα νά ἔρθουν σέ κανενός εἴδους διαπραγματεύσεις καί πολύ περισσότερο νά συνάψουν συμμαχία μέ τόν κόμητα Βίττε, τόν Ντουρνοβό, ἤ μέ ὁποιονδήποτε ἄλλον». 4) «Ἐγώ προσωπικά (ὁ κ. Πετρουνκέβιτς), πῆγα στό σπίτι τοῦ Πετραζίτσκι *μιά* (ὑπογράμμιση τοῦ κ. Πετρουνκέβιτς) φορά καί τή φορά αὐτή ἔγινε πραγματικά συζήτηση γιά τή δυνατότητα τῆς ὑποψηφιότητας τοῦ πρίγκιπα Ε. Τρουμπετσκόι γιά τό Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς παιδείας, μάλιστα ὅλοι οἱ παρόντες ἐκφράσανε τήν πεποίθηση ὅτι ὁ πρίγκιπας μπορεῖ νά ἀποδεχτεῖ τή θέση πού τοῦ προτείνεται μόνο μέ τόν ὅρο νά καθοριστεῖ ἕνα καθαρό καί συγκεκριμένο πρόγραμμα τῆς κυβέρνησης στό σύνολό της, τό ὁποῖο νά ἀνταποκρίνεται ἀπόλυτα στίς συνθῆκες τῆς πολιτικῆς στιγμῆς καί παράλληλα μιᾶς κυβέρνησης πού νά μπορεῖ ἡ «κοινωνία» (θυμηθεῖτε *τί* ἐννοοῦν μέ τή λέξη «κοινωνία» *ὅλοι* αὐτοί πού μαλώνουν: οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες *δέν* εἶναι «κοινωνία») νά τῆς ἔχει ἐμπιστοσύνη. Πολύ πιθανό στή συζήτηση ἐκείνη νά ἔγινε λόγος γιά τά προσωπικά καί πολιτικά προσόντα τῶν διαφόρων ὑποψηφίων καί μαζί μ' αὐτούς τοῦ Ντουρνοβό καί τοῦ Στολίπιν, ἀλλά οὔτε ἡ δική μου μνήμη διατήρησε κανένα φλογερό λόγο πού νά ἔπεισε ὅλους τούς παρευρισκόμενους, οὔτε ἡ μνήμη τῶν τελευταίων, στίς ἀναμνήσεις τῶν ὁποίων κατάφυγα».

Νά ποιά εἶναι ἡ σοβαρή «διάψευση» τοῦ κ. Πετρουνκέβιτς, πού σέ ἄλλες 48 σειρές προσθέτει καί μερικά ἀκόμη δηκτικά λόγια ἐνάντια στόν Τρουμπετσκόι, ὅτι δηλ. τόν ἀπατᾶ ἡ μνήμη του, ὅτι τό Κόμμα τῶν καντέτων δέν ἔκλεισε συμμαχία μέ τόν Ντουρνοβό «καί δέν ἐπέτρεψε στό μέλος τοῦ κόμματός του, τόν πρίγκιπα Τρουμπετσκόι, νά μπεῖ σέ μιά κυβέρνηση, πού δέν μποροῦσε νά τήν ὑποστηρίξει τό κόμμα».

Τά γράμματα τοῦ Τρουμπετσκόι καί τοῦ Πετρουνκέβιτς, πού δημοσιεύτηκαν στή «Ρέτς» τῆς 27 τοῦ Ὀχτώβρη, δέν προσθέτουν τίποτε τό καινούργιο: ὁ πρῶτος ἐπιμένει ὅτι ὁ Πετρουνκέβιτς ἀκριβῶς «συμβούλευε νά προτιμηθεῖ ἀντί τοῦ Στολίπιν ὁ Ντουρνοβό», ὁ δεύτερος τό ἀρνεῖται αὐτό.

Τί συμπέρασμα λοιπόν βγαίνει ἀπ' ὅλα αὐτά;

Ὁ κ. Πετρουνκέβιτς δήλωσε ὅτι τά λιγοστά μέλη τοῦ Γραφείου πού βρίσκονταν στήν Πετρούπολη *δέν ἦταν ἐξουσιοδοτημένα νά ἔρθουν σέ κανενός εἴδους διαπραγματεύσεις*, ὅμως, παρά τή θέλησή του, ἐπιβεβαιώνει τό *γεγονός* τῶν διαπραγματεύσεων! «Στή σύσκεψη πού ἔγινε στοῦ Πετραζίτσκι — γράφει ὁ ἴδιος ὁ Πετρουνκέβιτς («Ρέτς» 27. Χ.) — συζητήσαμε τήν ὑποψηφιότητα τοῦ πρίγκιπα Τρουμπετσκόι».

Συνεπῶς, *διαπραγματεύσεις ἔγιναν*. Ἄν τό «κόμμα», ὅπως γράφει ὁ ἴδιος ὁ Πετρουνκέβιτς, «δέν ἐπέτρεψε» στόν Τρουμπετσκόι, αὐτό *σημαίνει* πώς οἱ διαπραγματεύσεις *ἔγιναν ἐξονόματος τοῦ κόμματος!*

Ὁ κ. Πετρουνκέβιτς αὐτογροθοκοπιέται ἀριστοτεχνικότατα. Δέν ἔγιναν διαπραγματεύσεις, ἀλλά... ἀλλά «σύσκεψη γιά τήν ὑποψηφιότητα». Δέν ἔγινε συνεδρίαση τοῦ Γραφείου τοῦ κόμματος, ἀλλά... ἀλλά πάρθηκε ἀπόφαση τοῦ κόμματος. Οἱ τέτιου εἴδους ἄθλιες ὑπεκφυγές χαρακτηρίζουν τούς ἀνθρώπους πού μάταια προσπαθοῦν *νά κρυφτοῦν*. Πραγματικά, τί τό ἁπλούστερο ἀπό τό νά κατονομάσουν *ὅλους* ὅσοι πῆραν μέρος στή σύσκεψη; ἀπό τό νά παρουσιάσουν τή συγκεκριμένη ἀπόφαση τοῦ «Γραφείου» ἤ τοῦ κόμματος, ἤ τῶν καθοδηγητικῶν προσώπων; ἀπό τό νά ἐκθέσουν τό δῆθεν ξεκάθαρο, δῆθεν συγκεκριμένο πρόγραμμα, πού ἀπαιτοῦσαν (δῆθεν) οἱ καντέτοι ἀπό τήν κυβέρνηση τοῦ Βίττε; Τό κακό, ὅμως, γιά τούς φιλελευθέρους μας εἶναι ἀκριβῶς ὅτι *δέν μποροῦν* νά ποῦν τήν ἀλήθεια, *ὅτι τή φοβοῦνται*, ὅτι ἡ ἀλήθεια τούς *χαντακώνει*.

Καί ἔτσι παρουσιάζονται τά τιποτένια, ἄθλια τεχνάσματα, οἱ ὑπεκφυγές, οἱ ἐπιφυλάξεις πού δυσκολεύουν (γιά τόν μή προσεκτικό, τουλάχιστο, ἀναγνώστη) τό ξεκαθάρισμα ἑνός ἱστορικοῦ ζητήματος μεγάλης σημασίας, τό ξεκαθάρισμα τῆς στάσης τῶν φιλελευθέρων ἀπέναντι στήν κυβέρνηση τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905.

Γιατί ἡ ἀλήθεια χαντακώνει τούς καντέτους; Γιατί τό γεγονός τῶν διαπραγματεύσεων, οἱ συνθῆκες καί οἱ ὅροι τους, ἀνατρέπουν τό μύθο τοῦ «δημοκρατισμοῦ» τῶν καντέτων καί ἀποδείχνουν τήν ἀντεπαναστατικότητα τοῦ φιλελευθερισμοῦ τους.

Μποροῦσε γενικά ἕνα πραγματικά δημοκρατικό κόμμα νά ἔρθει σέ διαπραγματεύσεις μ' ἕναν ἄνθρωπο σάν τόν Βίττε καί σέ ἐποχή, σάν τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905; Ὄχι, δέν μποροῦσε. Γιά παρόμοιες διαπραγματεύσεις ἦταν ἀπαραίτητη μιά ὁρισμένη κοινή βάση, ἡ κοινή ἀκριβῶς βάση τῶν ἀντεπαναστατικῶν ἐπι-

διώξεων, διαθέσεων, τάσεων*. Ἀντικείμενο τῶν διαπραγματεύσεων μέ τόν Βίττε δέν μποροῦσε νά εἶναι τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό τό σταμάτημα τοῦ δημοκρατικοῦ, τοῦ μαζικοῦ κινήματος.

Πᾶμε παρακάτω: Κι' ἄν ἀκόμη δεχτοῦμε γιά μιά στιγμή ὅτι οἱ καντέτοι ἔκαναν διαπραγματεύσεις *μέ* δημοκρατικούς σκοπούς, τότε μποροῦσε ἕνα δημοκρατικό κόμμα νά μή μιλήσει μπροστά στό λαό γιά τίς διαπραγματεύσεις αὐτές, ὅταν διακόπηκαν; Σέ καμιά περίπτωση δέν μποροῦσε. Ἐδῶ ἀκριβῶς ἐκδηλώνεται ἡ διαφορά ἀνάμεσα στόν ἀντεπαναστατικό φιλελευθερισμό καί στό δημοκρατισμό πού δέν τοῦ ἀξίζει ἕνας παρόμοιος χαρακτηρισμός. Ὁ φιλελεύθερος *θέλει* διεύρυνση τῆς ἐλευθερίας, *ἀλλά κατά τρόπο* πού νά μή δυναμώσει ἀπ' αὐτό ἡ δημοκρατία, κατά τρόπο πού νά συνεχίζονται, νά δυναμώνουν, νά σταθεροποιοῦνται οἱ διαπραγματεύσεις καί ἡ προσέγγιση μέ τό παλιό καθεστώς· γι' αὐτό ὁ φιλελεύθερος *δέν μπορεῖ* νά φέρει στή δημοσιότητα τίς διαπραγματεύσεις ὕστερα ἀπό τή διακοπή τους, γιατί ἔτσι θά δυσκολέψει τήν ἐπανάληψη τῶν διαπραγματεύσεων, «θά προδόσει τόν ἑαυτό του» μπροστά στή δημοκρατία, θά ξεκόψει ἀπό τήν ἐξουσία, ἐνῶ ἀπ' αὐτήν ἀκριβῶς ὁ φιλελεύθερος δέν εἶναι σέ θέση νά ξεκόψει. Ἀντίθετα, ὁ δημοκράτης, ἄν τύχαινε νά βρεθεῖ στή θέση τοῦ διαπραγματευόμενου μέ τόν Βίττε καί ἔβλεπε ὅτι ἦταν μάταιες οἱ διαπραγματεύσεις, θά τίς ἔφερνε ἀμέσως στή δημοσιότητα, ρεζιλεύοντας ἔτσι τούς κ.κ. Βίττε, ξεσκεπάζοντας τό παιχνίδι τους, προκαλώντας τήν παραπέρα προώθηση τοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος.

Δόστε ἐπίσης προσοχή στό ζήτημα τοῦ προγράμματος τῆς κυβέρνησης καί τῆς σύνθεσής της. Γιά τό δεύτερο ζήτημα μιλοῦν ὅλοι ὅσοι πῆραν μέρος στή σύσκεψη καί τό λένε ἀνοιχτά καί καθαρά: τά τάδε ὑπουργικά χαρτοφυλάκια προτάθηκαν στόν τάδε. Ὅσο γιά τό *πρῶτο*, δηλ. γιά τό πρόγραμμα δέν λένε *οὔτε μιά* λέξη σαφή καί καθαρή! Ποιοί ἦταν οἱ μνηστῆρες τῶν ὑπουργικῶν χαρτοφυλακίων τό θυμοῦνται καλά καί

* Βλ. τή θαυμάσια ἐξήγηση τῆς κοινῆς *αὐτῆς* βάσης στό ἄρθρο τοῦ Γ. Κ.: «Ἀπό τήν ἱστορία τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ» πού δημοσιεύτηκε στή συλλογή «Ζαρνίτσι», Πετρούπολη, 1907 *καί ἔχει σάν βάση*, τά ἄρθρα τοῦ *ἴδιου* τοῦ κ. Μιλιουκόφ («Ἕνας χρόνος πάλης»). «Ἡ παραίτηση τοῦ κόμητα Βίττε ἰσοδυναμεῖ μέ τήν ἀπώλεια καί τῆς τελευταίας πιθανότητας συνεννόησης» — ἔγραφε ὁ Μιλιουκόφ στίς 18 τοῦ Ἀπρίλη 1906, ὁμολογώντας ἔτσι ἐντελῶς καθαρά καί συγκεκριμένα ὅτι *συνεννοήσεις* γίνονταν καί ὑπῆρχαν *πιθανότητες*, ὑπῆρχε ἡ σκέψη *νά ἐπαναληφθοῦν* οἱ προσπάθειες γιά συνεννόηση.

τό λένε καί ὁ Τρουμπετσκόι καί ὁ Πετρουνκέβιτς. Ποιό ἦταν τό «πρόγραμμα», *κανένας τους δέν τό λέει!!* Τί εἶναι λοιπόν αὐτό, σύμπτωση; Φυσικά, ὄχι. Αὐτό εἶναι ἀποτέλεσμα (καί ἀναμφισβήτητη ἀπόδειξη) τοῦ γεγονότος ὅτι γιά τούς κυρίους φιλελευθέρους τά «προγράμματα» κατεῖχαν τήν ἔνατη θέση, ἦταν μιά ἄχρηστη ταμπέλα, μιά «φλυαρία» (στήν πράξη ὁ Βίττε δέν μποροῦσε νά ἔχει κανένα ἄλλο πρόγραμμα, ἐκτός ἀπό τήν ἑδραίωση τῆς ἐξουσίας καί τήν ἐξασθένιση τῆς δημοκρατίας, καί, παρόλες τίς ὑποσχέσεις, ταξίματα καί δηλώσεις, *θά ἐφάρμοζε* μόνο μιά τέτια πολιτική), ἐνῶ «ζωτικό» γι' αὐτούς ζήτημα ἦταν ἡ κατανομή τῶν ὑπουργικῶν χαρτοφυλακίων. Μόνο γι' αὐτό τό λόγο μπόρεσε, π.χ., ὁ Βίττε νά ξεχάσει *τελείως* τό πρόγραμμα (σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ Βίττε, ὑπῆρχε μάλιστα καταρχήν ἀπόλυτη συμφωνία!), ὅσο γιά τόν καυγά ποιός ἦταν καλύτερος (ἤ χειρότερος;), ὁ Ντουρνοβό ἤ ὁ Στολίπιν, ὅλοι τόν θυμοῦνται, ὅλοι μιλοῦν γι' αὐτόν, ὅλοι ἀνατρέχουν πότε στούς λόγους καί πότε στά ἐπιχειρήματα τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου προσώπου.

Τό σουβλί στό σακκί δέν κρύβεται. Ἡ ἱστορική ἀλήθεια ἀκόμη καί ἀπό τίς σκόπιμα ἐξωραϊσμένες ἀφηγήσεις τριῶντεσσάρων ἀνθρώπων προβάλλει ἀρκετά καθαρά.

Ὅλη ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας, ἀπό τόν Γκουτσκόφ ὥς τόν Μιλιουκόφ — πού ὁπωσδήποτε εἶναι ὑπεύθυνος πολιτικά γιά τόν Τρουμπετσκόι — ἀμέσως μετά τίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη, στράφηκε *ἀπό* τή δημοκρατία πρός τόν Βίττε. Καί αὐτό δέν εἶναι τυχαῖο, δέν ἀποτελεῖ προδοσία ὁρισμένων ἀτόμων, ἀλλά πέρασμα μιᾶς *τάξης* στήν ἀντεπαναστατική θέση πού ἀντιστοιχεῖ στά οἰκονομικά της συμφέροντα. Μόνο ἐπειδή ἀκολουθοῦσαν μιά τέτια γραμμή, μποροῦσαν οἱ καντέτοι νά διαπραγματευτοῦν μέ τόν Βίττε τό 1905 μέσω τοῦ Τρουμπετσκόι, μέ τόν Τρέποφ μέσω τοῦ Μούρομτσεφ τό 1906 κτλ. Ἄν δέν καταλάβουμε τή διαφορά τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπό τή δημοκρατία, δέν μποροῦμε νά καταλάβουμε τίποτε οὔτε ἀπό τήν ἱστορία αὐτῆς τῆς τελευταίας, οὔτε ἀπό τά προβλήματά της.

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 1,
Δεκέμβρης τοῦ 1911
Ὑπογραφή: Π

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

ΤΡΕΙΣ ΕΠΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Τά στενογραφημένα πρακτικά τῆς Κρατικῆς δούμας — ἀκόμη καί τῆς ΙΙΙ Δούμας — ἀποτελοῦν ἕνα ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρον καί διδακτικό πολιτικό ὑλικό. Δέν θά ἦταν ὑπερβολή ἄν λέγαμε ὅτι τό παράρτημα τῆς πουλημένης ἐφημερίδας «Ροσσίγια» [62] εἶναι πιό πολύτιμο ἀπό ὅλες τίς φιλελεύθερες ἐφημερίδες. Γιατί οἱ φιλελεύθερες ἐφημερίδες παρουσιάζουν μέ ὡραῖα χρώματα τούς φιλελευθέρους, ἀμβλύνουν τίς ὀξύτατες διαφορές στόν τρόπο τοποθέτησης τῶν ζητημάτων ἀπό τούς «δεξιούς» ἀπό τό ἕνα μέρος καί ἀπό τούς ἀντιπροσώπους τῶν πραγματικῶν λαϊκῶν μαζῶν ἀπό τό ἄλλο, προσθέτουν πάντα καί ἀναλλοίωτα τό στοιχεῖο τῆς ψευτιᾶς, ὅταν κάνουν ἐκτίμηση τῆς *οὐσίας* τῆς «ἐσωτερικῆς πολιτικῆς» μας. Καί ὅμως ἀκριβῶς στήν *τοποθέτηση* τῶν ἀντίστοιχων ζητημάτων, στήν ἐκτίμηση ἴσα-ἴσα τῆς *οὐσίας* τῆς ὑπόθεσης, βρίσκεται καί τό κέντρο βάρους ὅλων τῶν κοινωνικοοικονομικῶν καί πολιτικῶν προβλημάτων τῆς σημερινῆς περιόδου.

Θά προσπαθήσουμε νά ἐξηγήσουμε, στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ, αὐτά πού εἰπώθηκαν στίς συζητήσεις πού ἔγιναν πάνω σέ τρεῖς ἐπερωτήσεις: γιά τήν ὀχράνα, τό λιμό, τόν «προσωρινό» νόμο τοῦ 1881 [63].

Ἡ πρώτη συνεδρίαση τῆς τωρινῆς συνόδου τῆς Δούμας ἄνοιξε μέ τό λόγο τοῦ ὀχτωβριστῆ προέδρου γιά τόν Στολίπιν. Τό σπουδαῖο ἐδῶ ἦταν ὅτι, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ὀχτωβριστῶν, «ἄγρυπνη φροντίδα του (τοῦ Στολίπιν) ἤτανε ἡ σταθερή, ἀλλά συγκρατημένη καί πολύ προσεκτική πρόοδος στό δρόμο τῆς ἀνάπτυξης τῆς πολιτικῆς καί κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Ρωσίας». Ὡραῖο, δέν εἶναι ἀλήθεια; Ὁ Στολίπιν στό ρόλο τοῦ «προοδευτικοῦ»! Γιατί μέ ἕνα τέτιο σύστημα διοίκησης, μέ ἕνα τέτιο κρατικό καθεστώς, μέ τήν ὕπαρξη τῆς τάξης πού τήν πολιτική της ἐφάρμοζε ὁ Στολίπιν, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει *ἄλλη* «πρόοδος» ἐκτός ἀπό τή σημερινή,

τή δοσμένη — πού δέν ἱκανοποιεῖ οὔτε κάν τούς ὀχτωβριστές — αὐτό, πιθανό, νά ἀπασχόλησε τή σκέψη πολλῶν δημοκρατῶν πού διάβασαν τό λόγο τοῦ Ροντζιάνκο. Δυστυχῶς, κανένας ἀπό τούς βουλευτές τῆς Δούμας, πού ἦταν παρόντες κατά τήν ἐκφώνηση αὐτοῦ τοῦ λόγου * καί θεωροῦσαν τόν ἑαυτό τους δημοκράτη, δέν θέλησε νά ἐξηγήσει τίς *ταξικές* ρίζες τῆς «προόδου» στολιπινικῆς μορφῆς.

Καί κατάλληλη εὐκαιρία γιά ἕνα τέτιο πράγμα ἦταν οἱ συζητήσεις σχετικά μέ τήν ὀχράνα.

Ὁ Στολίπιν «εἶχε — βροντοφώναζε ὁ Μάρκοφ ὁ 2ος — ἐμπιστοσύνη στόν ἀξιότιμο Α. Ι. Γκουτσκόφ καί στούς ὄχι λιγότερο ἀξιότιμους φίλους του τοῦ κέντρου τῆς Δούμας. Τιμωρήθηκε μέ θάνατο γιά τήν εὐπιστία του. Ἡ ἡσυχία πού ζήσαμε ἦταν ἡσυχία νεκροταφείου. Ἄλλη ἡσυχία δέν ὑπάρχει (φωνές ἀπό τ' ἀριστερά: σωστά). Ὑπάρχει ἄνοδος τῆς ἐπανάστασης... Δέν ὑπάρχει ἡσυχία, ἀλλά ἐπέρχεται ἡ ἐπανάσταση. Μέ τήν ἐπανάσταση πρέπει νά χτυπηθοῦμε, νά χτυπηθοῦμε στῆθος μέ στῆθος, μέτωπο μέ μέτωπο (γέλια ἀπό τ' ἀριστερά), πρέπει νά κρεμάσουμε αὐτούς τούς παλιανθρώπους, τούς φανατισμένους, τούς ἀχρείους. Νά τί εἶχα νά πῶ σχετικά μέ τό ἐπεῖγον αὐτῆς τῆς ἐπερώτησης».

Ἔτσι ἔβαλε τό ζήτημα ὁ ἐκπρόσωπος τῶν τσιφλικάδων.

Ὕστερα ἀπό τόν Μάρκοφ τό 2ο — πάνω στήν οὐσία τώρα τῆς ἐπερώτησης — μίλησε ὁ Ροντίτσεφ. Μίλησε ὅπως πάντα, ὡραῖα. Ὁ τρόπος ὅμως πού ἔθεσε τό ζήτημα ὁ εὔγλωττος αὐτός φιλελεύθερος ἦταν σέ ἀπίστευτο βαθμό πενιχρός. Φιλελεύθερη λογοκοπία, λογοκοπία καί τίποτε περισσότερο. «Ὅταν ἡ Κεντρική ἐπιτροπή (τῶν ὀχτωβριστῶν) — ἀναφώνησε ὁ Ροντίτσεφ — δηλώνει ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση ἐπιδιώκει νά δολοφονήσει τούς πολιτικούς της ἀντιπάλους, λέει ἕνα ἀναίσχυντο ψέμα.

---

* Ἀπό τό λόγο τοῦ Μάρκοφ τοῦ 2ου μαθαίνουμε ὅτι οἱ βουλευτές τῶν ἐργατῶν ἀπουσίαζαν. «Ἐσεῖς — εἶπε ὁ Μάρκοφ ὁ 2ος ἀπευθυνόμενος σ'αὐτούς — ἐκδηλώσατε ἀνοιχτά τή θέση σας... ὅταν τώρα μόλις ἐγκαταλείψατε τήν αἴθουσα... Φύγατε... Ἐγώ για τήν πράξη σας αὐτή, ἄν δέν σᾶς ἐκτιμῶ, τουλάχιστο σᾶς καταλαβαίνω». Ὁ Μάρκοφ ὁ 2ος συμπεριφέρεται πολύ συχνά μέσα στή Δούμα μέ ἐντελῶς ἀλήτικο τρόπο. Στά λόγια του ὅμως πού παραθέσαμε, ὅπως καί σέ πάρα πολλές δηλώσεις τῶν συναδέλφων του, φαίνεται ἡ ἀνοιχτή τοποθέτηση τοῦ ζητήματος ἀπό τή σκοπιά μιᾶς συγκεκριμένης τάξης. Ἡ εὐθύτητα αὐτή εἶναι για τήν ἀνάπτυξη τῆς πολιτικῆς συνείδησης τῶν μαζῶν σχεδόν πάντα ἑκατό φορές ὠφελιμότερη ἀπ' ὅ,τι οἱ τριμμένες φράσεις τῶν φιλελευθέρων πού διατείνονται ὅτι κρατοῦν στάση «πάνω ἀπό τάξεις».

Καί τό ψέμα αὐτό εἶμαι πρόθυμος νά σᾶς τό συγχωρήσω, ἄν ὁρκιστεῖτε νά ξεκάνετε αὐτό τό φίδι πού ἔχει κυριέψει τή ρωσική ἐξουσία, νά βάλετε τέρμα στή χαφιεδοκρατία» (βλ. τά στενογραφημένα πρακτικά τῆς «Ροσσίγια», σελ. 23, καί ἀκόμη μιά φορά στή σελ. 24, γίνεται πάλι λόγος γιά «ὅρκο»).

Ἐντυπωσιακό, «φοβερά» ἐντυπωσιακό! Ὁ Ροντίτσεφ εἶναι ἕτοιμος νά συγχωρήσει τούς ὀχτωβριστές, «ἄν ὁρκιστοῦν» νά βάλουν τέρμα! Φτάνουν τά ψέματα κ. φαφλατά: ὄχι μόνο οἱ ὀχτωβριστές, ἀλλά καί *σεῖς*, οἱ καντέτοι, ὅσο κι' «ἄν ὁρκιστεῖτε» δέν μπορεῖτε νά *βάλετε τέρμα* σέ κανένα ἀπό τά σοβαρά κακά. Μέ φράσεις γιά «ὅρκους» *συσκοτίζετε* τήν πολιτική συνείδηση τῶν μαζῶν σ' ἕνα τόσο σοβαρό ζήτημα, ἀντί νά τή φωτίζετε, *ζαλίζετε* τά κεφάλια μέ παχιά λόγια, ἀντί νά ἐξηγεῖτε ἥσυχα, ἁπλά, ἀντί νά λέτε καθαρά *γιατί* αὐτό τό «φίδι» κυρίεψε, γιατί μπόρεσε νά κυριέψει, γιατί ἦταν ὑποχρεωμένο νά κυριέψει αὐτή τήν πολιτική ἐξουσία.

Ὁ κ. Ροντίτσεφ, πού δέν τό ἐξηγεῖ αὐτό, πού φοβᾶται νά ἀντικρύσει ἁπλά καί καθαρά τή ρίζα καί τήν οὐσία τοῦ ζητήματος, δέν διαφέρει ἀπό τούς ὀχτωβριστές ὡς πρός τήν τοποθέτηση κυρίως τοῦ ζητήματος, δέν διαφέρει ἀπ' αὐτούς θεμελιακά, ἀλλά μόνο ὡς πρός τή ρητορική δεινότητα. Ἄν κοιτάξουμε λιγάκι προσεκτικότερα τό λόγο του, ἄν σκεφτοῦμε ἔστω καί λίγο πάνω στό λόγο αὐτό, θά δοῦμε ὅτι ὁ Ροντίτσεφ στήν οὐσία ὑποστηρίζει τήν ἄποψη τῶν ὀχτωβριστῶν: καί *μόνο* γι' αὐτό μπορεῖ νά τούς ὑπόσχεται «ἄφεση ἁμαρτιῶν», ἄν ἐκεῖνοι «ὁρκιστοῦν». Ὅλες αὐτές οἱ ἀφέσεις ἁμαρτιῶν, ὅλοι αὐτοί οἱ ὅρκοι εἶναι μιά καθαρή κωμωδία πού παίζουν οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ ὁποῖοι φοβοῦνται τήν κάπως συνεπή δημοκρατία. Ἀπό δῶ προέρχεται καί ἡ τοποθέτηση τοῦ ζητήματος πού βλέπουμε στά λόγια τοῦ Ροντίτσεφ γιά «ἀναλογία» στήν ὑπεράσπιση τοῦ Λοπούχιν κτλ. Οὐσιαστική διαφορά στίς θέσεις τῶν ὀχτωβριστῶν καί τῶν φιλελευθέρων *δέν ὑπάρχει*.

Ἀντίθετα, ἐμβαθύνετε στό λόγο τοῦ Πoκρόβσκι τοῦ 2ου. Αὐτός ἀρχίζει μέ τήν παρατήρηση ὅτι ἡ ἐπερώτηση ἡ δική του καί τῶν συναδέλφων του εἶναι «στήν οὐσία τελείως διαφορετική» ἀπό τήν ἐπερώτηση τῶν ὀχτωβριστῶν. Καί παρόλο πού στήν ἐπερώτηση τοῦ Ποκρόβσκι τοῦ 2ου καί τῶν συναδέλφων του ὑπάρχουν σημεῖα ὄχι τελείως ἐπιτυχημένα, ὡστόσο ἡ διαφορά αὐτή στήν *οὐσία* ἐπισημάνθηκε σωστά. «Ἐμᾶς — εἶπε ὁ Ποκρόβσκι ὁ 2ος — δέν μᾶς ἀνησυχεῖ τό γεγονός ὅτι ἡ ὀχράνα εἶναι ὀλέθρια γιά τήν κυβέρνηση, πράγμα πού ἐσᾶς σᾶς

ἀνησυχεῖ· ἐμᾶς μᾶς ἀνησυχεῖ τό γεγονός ὅτι ἡ ὀχράνα πού τήν ἐκτρέφει ἡ κυβέρνηση μέ τή δική σας συμπαράσταση, ἡ ὀχράνα αὐτή φέρνει τόν ὄλεθρο στή χώρα...».

Καί ὁ Ποκρόβσκι ὁ 2ος προσπαθεῖ *νά ἐξηγήσει* — ὄχι νά βγάλει στομφώδη λόγο, ἀλλά νά ἐξηγήσει — γιά ποιό λόγο χρειάζεται ἡ ὀχράνα στήν ἐξουσία, ποιές εἶναι οἱ ταξικές ρίζες αὐτοῦ τοῦ θεσμοῦ (οἱ ταξικές ρίζες δέν θίγονται «μέ ὅρκους» καί «ἀφέσεις ἁμαρτιῶν»). «Ἡ κυβέρνηση, εἶπε ὁ Ποκρόβσκι ὁ 2ος πού ἀποξενώθηκε τελείως ἀπό τήν κοινωνία, ἡ κυβέρνηση πού δέν ἔχει κανένα στήριγμα στήν κοινωνία, γιατί ἔγινε ἐχθρός τῆς δημοκρατίας, ἡ κυβέρνηση πού εἶχε γιά στήριγμά της μόνο μερικά θλιβερά ὑπολείμματα ἀπό τήν τάξη τῶν εὐγενῶν πού ἔσβησε, ἡ κυβέρνηση αὐτή *ἦταν ὑποχρεωμένη* (ὑπογράμμιση δική μας) νά περιχαρακωθεῖ, νά ἀποχωριστεῖ καί νά ἀπομονωθεῖ ἀπό τήν κοινωνία καί γι' αὐτό δημιούργησε τήν ὀχράνα... Γι' αὐτό καί στό βαθμό πού ἀναπτύσσεται τό πλατύ κοινωνικό κίνημα, στό βαθμό πού τό κίνημα αὐτό ἀγκαλιάζει ὅλο καί πιό πλατιά στρώματα τῆς δημοκρατίας, μεγαλώνει ἡ σημασία καί ἡ ἐπιροή τῆς ὀχράνας».

Ὁ Ποκρόβσκι ὁ 2ος ἔνιωσε ὅπως φαίνεται, ὅτι ἐδῶ ἡ λέξη «κοινωνία» δέν εἶναι ἡ ὀρθή καί γι' αὐτό ἄρχισε νά τήν ἀντικαθιστᾶ μέ τή *σωστή* λέξη: δημοκρατία. Πάντως, ἔκανε — κι' ἐδῶ βρίσκεται ἡ τεράστια ὑπηρεσία του — μιά ἀπόπειρα *νά ἐξηγήσει* τήν οὐσία τῆς ὀχράνας, νά ἐξηγήσει τίς ταξικές της ρίζες, τή σύνδεσή της μέ τό *ὅλο* κρατικό σύστημα.

Καί ἄν ἀκόμη ἀφήσουμε κατά μέρος τήν ἀκατάσχετη καί ἄνοστη λογοκοπία τοῦ κ. Ροντίτσεφ, δέν εἶναι μήπως φανερό ὅτι ὁ τρόπος πού ἔθεσαν τό ζήτημα ὁ Ποκρόβσκι ὁ 2ος καί ὁ Γκεγκετσκόρι διαφέρει ἀπό τόν τρόπο πού ἔθεσαν τό ζήτημα οἱ Ροντίτσεφ ὅσο ὁ οὐρανός ἀπό τή γῆ; Στό μεταξύ, τό οὐσιαστικό στόν τρόπο πού ἔθεσαν τό ζήτημα οἱ ἐργάτες βουλευτές ἦταν ἡ συνεπής ἐφαρμογή τοῦ δημοκρατισμοῦ καί μόνο τοῦ δημοκρατισμοῦ. Ἡ ἐξήγηση τῆς μεγάλης διαφορᾶς πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στόν πραγματικό δημοκρατισμό καί στόν καντέτικο φιλελευθερισμό (φιλελευθερισμό τῆς «κοινωνίας»), πού τοῦ κάκου χρησιμοποιεῖ τό ὄνομα τῆς δημοκρατίας, εἶναι ἕνα ἀπό τά βασικότερα προβλήματα τῆς ΙΙΙ Δούμας γενικά, ὕστερα ἀπό τήν περίοδο τοῦ 1906-1911 εἰδικότερα, καί ἰδίως μπροστά στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα.

Περνᾶμε στή δεύτερη ἐπερώτηση τή σχετική μέ τό λιμό. Πρῶτος μίλησε ὁ κ. Ντζιουμπίνσκι καί μίλησε πάρα πολύ ἄσχημα. Τό ζήτημα δέν εἶναι ὅτι δέν διέθετε ἀκριβῆ στοιχεῖα, ὄχι, εἶχε συλλέξει στοιχεῖα ἀπολύτως ἀκριβῆ καί τά ἐξέθεσε ἁπλά, καθαρά, σωστά. Τό ζήτημα δέν εἶναι ὅτι δέν ἔδειξε συμπόνια γιά τούς πεινασμένους, ὄχι, τέτια συμπόνια ἀναμφισβήτητα τόν διακρίνει. Τό ζήτημα δέν εἶναι ὅτι παράλειψε νά ἐπικρίνει τήν κυβέρνηση, τήν κυβέρνηση τήν ἐπέκρινε διαρκῶς. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι δέν μίλησε σάν δημοκράτης, ἀλλά σάν φιλελεύθερος ὑπάλληλος, κι' ἐδῶ βρίσκεται ἡ βασική ἀδυναμία τοῦ λόγου του, ἐδῶ βρίσκεται ἡ βασική ἀδυναμία τῆς ὅλης θέσης τῶν «διανοουμένων» τῆς ἐργασιακῆς ὁμάδας τῶν τρουντοβίκων, ἀδυναμία πού φαίνεται πιό καθαρά, π.χ. στά πρακτικά τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης Δούμας. Ἡ διαφορά τοῦ Ντζιουμπίνσκι ἀπό τούς καντέτους ἦταν μόνο ὅτι στό λόγο του δέν ὑπῆρχαν ἀντεπαναστατικές νότες πού τίς διακρίνει πάντα στούς καντέτους κάθε προσεκτικός ἄνθρωπος· ὁ Ντζιουμπίνσκι, ὅσοναφορᾶ τόν τρόπο πού ἔθεσε τό ζήτημα, δέν προχώρησε πιό πέρα ἀπό τήν ἄποψη ἑνός φιλελεύθερου δημόσιου ὑπάλληλου. Γι' αὐτό ὁ λόγος του ἦταν τόσο ἀφάνταστα ἀδύνατος, τόσο τρομερά ἀνιαρός, τόσο φτωχός, ἰδιαίτερα ἄν συγκριθεῖ μέ τό λόγο τοῦ συναδέλφου του στό κόμμα, τοῦ ἀγρότη Πετρόφ τοῦ 3ου, ὅπου νιώθεις (ὅπως καί σ' ὅλους σχεδόν τούς *ἀγρότες*-τρουντοβίκους καί τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης Δούμας) τόν πραγματικό, τόν εἰλικρινή, τόν «προσγειωμένο» δημοκράτη.

Κοιτάξτε πῶς ἀρχίζει ὁ κ. Ντζιουμπίνσκι. Μιλώντας γιά τό λιμό, τί νομίζετε ὅτι βάζει σάν πρῶτο καί κύριο;.. τόν ἐπισιτιστικό κανονισμό «τῶν προσωρινῶν διατάξεων τῆς 12 τοῦ Ἰούνη 1900»!! Καταλαβαίνετε ἀμέσως πώς ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὁ πολιτικός αὐτός παράγοντας, δέν ἀντλεῖ τίς πιό ζωντανές ἐντυπώσεις του γιά τό λιμό ἀπό τήν προσωπική του πείρα, οὔτε ἀπό τήν παρακολούθηση τῆς ζωῆς τῶν μαζῶν, οὔτε ἀπό μιά σαφή εἰκόνα αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἀλλά ἀπό ἕνα ἐγχειρίδιο τοῦ ἀστυνομικοῦ δικαίου, καί μάλιστα, ἀπό τό νεότερο καί τό καλύτερο ἐγχειρίδιο τοῦ πιό φιλελεύθερου στόν κόσμο καθηγητῆ.

Ὁ κ. Ντζιουμπίνσκι ἐπικρίνει τίς διατάξεις τῆς 12 τοῦ Ἰούνη 1900. Κοιτάξτε *πῶς* τίς ἐπικρίνει: «Οἱ διατάξεις τῆς 12 τοῦ Ἰούνη 1900, ἀπό τήν ἡμέρα σχεδόν τῆς ἔκδοσής τους, δέν θεωρήθηκαν ἱκανοποιητικές οὔτε ἀπό τήν κυβέρνηση οὔτε ἀπό τήν κοινωνία...». Ἀπό τήν ἴδια τήν κυβέρνηση δέν θεωρήθηκαν ἱκανοποιητικές, ἄρα, τό καθῆκον τῆς δημοκρατίας εἶναι νά

τροποποιήσει τίς διατάξεις τῆς 12 τοῦ Ἰούνη 1900, γιά νά μπορέσει ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση «νά τίς θεωρήσει ἱκανοποιητικές»! Κι' ἔτσι μεταφέρεσαι νοερά στήν ἀτμόσφαιρα μιᾶς κρατικῆς ὑπηρεσίας σέ μιά ρωσική ἐπαρχία. Ἀέρας πνιγηρός. Μυρίζει δημόσιο κατάστημα. Εἶναι παρόντες ὁ κυβερνήτης, ὁ εἰσαγγελέας, ὁ συνταγματάρχης τῆς χωροφυλακῆς, ἀπαραίτητο μέλος, δυό φιλελεύθεροι ἀντιπρόσωποι τῶν ζέμστβο. Ὁ φιλελεύθερος ἀντιπρόσωπος τῶν ζέμστβο ἀποδείχνει ὅτι πρέπει νά γίνουν ἐνέργειες γιά τήν τροποποίηση τῶν διατάξεων τῆς 12 τοῦ Ἰούνη 1900, γιατί τίς διατάξεις αὐτές, «ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση δέν τίς θεώρησε ἱκανοποιητικές»... Ἔλεος κ. Ντζιουμπίνσκι! Τί τή θέλουμε λοιπόν ἐμεῖς τή δημοκρατία, τή Δούμα, ὅταν *καί μέσα σ' αὐτήν* μεταφέρουμε τή γλώσσα καί τή συμπεριφορά, τόν τρόπο τῆς «πολιτικῆς» σκέψης καί τῆς τοποθέτησης τῶν ζητημάτων, πού ἐπιτρεπόταν (ἄν ἐπιτρεπόταν) πρίν ἀπό 30 χρόνια σ' ἕνα ἐπαρχιακό δημόσιο κατάστημα, σέ μιά ἄνετη μικροαστική «φωλίτσα», στό γραφεῖο τοῦ φιλελεύθερου μηχανικοῦ, δικηγόρου, καθηγητῆ, ἀντιπροσώπου τῶν ζέμστβο; Γιά τό ζήτημα αὐτό δέν χρειάζεται καμιά Δούμα!

Ἡ παροιμία λέει: «Πές μου, ποιούς ἔχεις φίλους, νά σοῦ πῶ ποιός εἶσαι». Ὅταν διαβάζεις τά στενογραφημένα πρακτικά τῆς Δούμας, σοῦ ἔρχεται νά παραλλάξεις τήν παροιμία αὐτή γιά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο βουλευτή ἔτσι: «δεῖξε μου *μέ ποιόν* μιλᾶς, ὅταν ἀνεβαίνεις στό βῆμα τῆς Κρατικῆς δούμας, καί θά σοῦ πῶ ποιός εἶσαι».

Ὁ κ. Ροντίτσεφ, π.χ., μιλάει πάντοτε, ὅπως καί ὅλοι οἱ καντέτοι, μέ τήν κυβέρνηση καί τούς ὀχτωβριστές. Ὁ κ. Ροντίτσεφ, ὅπως καί ὅλοι οἱ καντέτοι, τούς καλεῖ «νά ὁρκιστοῦν» καί μέ τόν ὅρο αὐτό δέχεται νά τούς «συγχωρήσει». Στήν οὐσία ἡ μεγαλοφυής αὐτή φράση τοῦ Ροντίτσεφ — (ἄθελά του ἔφτασε νά πεῖ τήν ἀλήθεια!) — ἀποδίδει θαυμάσια τό ὅλο πνεῦμα τῆς καντέτικης πολιτικῆς θέσης γενικά, *σ' ὅλες* τίς Δοῦμες, σ' ὅλες τίς βασικές ἐκδηλώσεις τοῦ καντέτικου κόμματος καί στό κοινοβούλιο, καί στόν τύπο, καί στόν προθάλαμο τοῦ ὑπουργοῦ. «Τό ψέμα εἶμαι ἕτοιμος νά σᾶς τό συγχωρήσω, ἄν ὁρκιστεῖτε νά ξεκάνετε αὐτό τό φίδι πού ἔχει κυριέψει τή ρωσική ἐξουσία». Τά λόγια αὐτά πρέπει νά τά χαράξουμε στόν ἀνδριάντα πού εἶναι πιά καιρός νά στήσουμε στόν κ. Ροντίτσεφ.

Ὁ κ. Ντζιουμπίνσκι ὅμως δέν εἶναι καντέτος. Δέν εἶναι ἀπό τούς ἀγράμματους πολιτικά ἀνθρώπους πού θεωροῦν τούς καντέτους δημοκρατικό κόμμα· ἀποκαλεῖ τόν ἑαυτό του τρουντο-

βίκο, ναρόντνικο. Τοῦ λείπει ὅμως τόσο πολύ τό δημοκρατικό αἰσθητήριο, ὥστε, ἀνεβαίνοντας στό βῆμα τῆς Κρατικῆς δούμας, νά ἐξακολουθεῖ νά ἀπευθύνεται πρός τούς ὑπαλλήλους. Τοῦ λείπει τόσο πολύ τό αἰσθητήριο, ὥστε δέν ἀπευθύνεται — κι' αὐτό στή Ρωσία μπορεῖ νά γίνει ἀκριβῶς ἀπό τή Δούμα καί γιά τήν ὥρα, ἴσως, μόνο ἀπό τή Δούμα — πρός τά ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν πού λιμοκτονοῦν, ἀλλά πρός μερικές ἑκατοντάδες ὑπαλλήλων, πού γνωρίζουν τήν ὑπόθεση τῶν διατάξεων τῆς 12 τοῦ Ἰούνη 1900.

«Οἱ διατάξεις τῆς 12 τοῦ Ἰούνη — λέει ὁ Ντζιουμπίνσκι — εἶχαν καθαρά πολιτική σημασία· ἀποσκοποῦσαν νά ἀπομακρύνουν τίς κοινωνικές ὀργανώσεις τῶν ζέμστβο ἀπό τό ἔργο αὐτό τῆς ἐπισιτιστικῆς βοήθειας στόν πληθυσμό καί νά τό παραδόσουν ὁλοκληρωτικά στά χέρια τῆς κυβέρνησης».

«Οἱ διατάξεις τῆς 12 τοῦ Ἰούνη εἶχαν καθαρά πολιτική σημασία»... Τί γλώσσα εἶναι αὐτή; Πόσο μυρίζει παμπάλαιη ἐποχή! Πρίν ἀπό 25-30 χρόνια, στά καταραμένα χρόνια τῆς 9ης δεκαετίας τοῦ περασμένου αἰώνα, ἡ ἐφημερίδα «Ρούσκιγε Βέντομοστι» χρησιμοποιοῦσε μιά τέτια ἀκριβῶς γλώσσα, ἐπικρίνοντας τήν κυβέρνηση ἀπό τή σκοπιά τῶν ζέμστβο. Ξυπνεῖστε κ. Ντζιουμπίνσκι! Κοιμηθήκατε ὅλη τήν πρώτη δεκαετία τοῦ 20οῦ αἰώνα. Τόν καιρό πού ἐσεῖς εὐαρεστηθήκατε νά κοιμᾶστε ἡ παλιά Ρωσία πέθανε, γεννήθηκε μιά νέα Ρωσία. *Δέν ἐπιτρέπεται* νά μιλᾶ κανείς μέ τή νέα αὐτή Ρωσία μέ μιά τέτια γλώσσα, πού νά θεωρεῖται μομφή σέ βάρος τῆς κυβέρνησης ἡ φράση «καθαρά πολιτική» σημασία τῶν διατάξεών της. Ἡ γλώσσα αὐτή, παρόλες τίς καλές προθέσεις, παρόλη τήν εὐπρέπεια, τό μέτρο καί τήν καλή θέληση πού τή διακρίνουν, εἶναι πολύ πιό ἀντιδραστική ἀπό τή γλώσσα τῶν ἀντιδραστικῶν τῆς ΙΙΙ Δούμας. Αὐτή εἶναι γλώσσα ἑνός ἀνθρώπου — ἤ ἑνός ἐπαρχιακοῦ ὑπαλλήλου πού ἀποφεύγει ἔντρομος κάθε πολιτική — ὁ ὁποῖος θεωρεῖ τήν «πολιτική» σάν κάτι τό διαβολικό καί ὀνειρεύεται μιά ἐπισιτιστική καμπάνια «χωρίς πολιτική». Γιά τή σύγχρονη Ρωσία μπορεῖ νά μιλᾶ κανείς μόνο διακηρύσσοντας τό πέρασμα ἀπό τή μιά πολιτική στήν ἄλλη, ἀπό τήν πολιτική τῆς μιᾶς τάξης στήν πολιτική τῆς ἄλλης τάξης ἤ τῶν ἄλλων τάξεων, ἀπό τό ἕνα πολιτικό καθεστώς στό ἄλλο: αὐτό ἀποτελεῖ τήν ἀλφαβήτα ὄχι μόνο τοῦ δημοκρατισμοῦ, ἀλλά ἀκόμη καί τοῦ πιό στενοῦ φιλελευθερισμοῦ, μέ τήν αὐστηρή σημασία τῶν πολιτικῶν αὐτῶν ὅρων.

Ὅλος ὁ λόγος τοῦ Ντζιουμπίνσκι ἦταν διαποτισμένος μέ

τό ἴδιο πνεῦμα πού χαρακτηρίζει καί τήν ἀρχή του. Ὁ Ντζιουμπίνσκι μιλάει γιά ἐγκυκλίους σχετικές μέ τήν εἴσπραξη τῶν φόρων, γιά φορολογική μέγγενη, γιά εἰσιτήρια μέ ἐλαττωμένες τιμές γιά τούς θεριστάδες καί τίς ἀντιπροσωπεῖες τῶν ἀγροτῶν, γιά τό ὅτι ὁ σπόρος δίνεται ὕστερα ἀπό τή σπορά, γιά χορήγηση δανείων συντήρησης τῶν ἀγελάδων — γιατί ἡ κυβέρνηση προτιμάει τή συντήρηση τῶν ζώων ἀπό τή συντήρηση τῶν ἀνθρώπων, — γιά τό ὅτι οἱ ἀγρότες προτιμοῦν νά δανειστοῦν 75.000 ρούβλια μέ 12% ἐπιτόκιο ἀπό μιά ἰδιωτική τράπεζα, παρά *νά ταλαιπωροῦνται* ἔξω ἀπό τήν κρατική τράπεζα γιά νά πάρουν ἕνα ἄτοκο δάνειο ἀπό 70.000 ρούβλια. Στό τέλος παρουσιάζει πολύ διδακτικά γράμματα ἀπό τήν ὕπαιθρο, πού περιγράφουν τή δυστυχία, ἡ ὁποία πῆρε φοβερές διαστάσεις. Σ' ὅλο ὅμως τό λόγο αὐτό, πού εἶναι γεμάτος ἀπό ἄριστες προθέσεις, δέν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος δημοκρατικοῦ αἰσθήματος, οὔτε ἡ παραμικρή κατανόηση τῶν καθηκόντων τῆς δημοκρατικῆς *«πολιτικῆς»*. Εἶναι ἀναμφισβήτητο πώς ἀπό τό λόγο του βγαίνει — καί αὐτό ἤθελε ν' ἀποδείξει ὁ καλοπροαίρετος κ. Ντζιουμπίνσκι — ὅτι τό καθεστώς μας εἶναι σάπιο· τό λυπηρό ὅμως εἶναι ὅτι ὁ ὁμιλητής οὔτε κάν ὑποψιάζεται πώς ἀπό τό λόγο του «βγαίνει» ταυτόχρονα μιά σάπια ἠθική ἑνός σάπιου φιλελεύθερου δημόσιου ὑπάλληλου.

Ὕστερα ἀπό ἕναν ὁμιλητή, πού μίλησε μετά τόν Ντζιουμπίνσκι, πῆρε τό λόγο ὁ κόμητας Τολστόι, βουλευτής τοῦ κυβερνείου Οὐφά. Ἀπό τόν τρουντοβικισμό ἀπέχει πολύ, ὅμως μίλησε ἀπαράλλακτα σάν τόν Ντζιουμπίνσκι: «ἐξαιτίας κάποιων πολιτικῶν λόγων, ἀπό τούς ὁποίους καθοδηγεῖται ἡ κυβέρνηση, ἀποκλείοντας συστηματικά τά ζέμστβο ἀπό τό ἔργο τοῦ ἐπισιτισμοῦ, ὑποφέρει ἕνα τεράστιο τμῆμα τοῦ ἁπλοῦ λαοῦ...». Οἱ λόγοι τοῦ Ντζιουμπίνσκι καί τοῦ κόμητα Τολστόι μποροῦσαν νά ἐκφωνηθοῦν καί πρίν ἀπό εἴκοσι ἤ καί πενήντα χρόνια. Στούς λόγους αὐτούς ζεῖ ἀκόμη ἡ παλιά Ρωσία πού εὐτυχῶς ἔχει πιά πεθάνει, ὅπου δέν ὑπῆρχαν τάξεις πού νά καταλάβαιναν ἤ νά εἶχαν ἀρχίσει νά καταλαβαίνουν τή διαφορά τῆς «πολιτικῆς» τῶν διαφόρων στοιχείων τοῦ πληθυσμοῦ, πού νά εἶχαν μάθει ἤ νά εἶχαν ἀρχίσει νά μαθαίνουν νά παλεύουν ἀνοιχτά καί καθαρά γιά τά δικά τους τά ἀντίθετα συμφέροντα, ἡ Ρωσία τοῦ «ἁπλοῦ λαοῦ» ἀπό κάτω, καί τοῦ φιλελεύθερου ὀπαδοῦ τῶν ζέμστβο πλάι σ' ἕναν μή φιλελεύθερο τίς περισσότερες φορές δημόσιο ὑπάλληλο ἀπό πάνω. Καί ὁ «ἁπλός λαός» καί ὁ φιλελεύθερος ὀπαδός τῶν ζέμστβο φοβοῦνταν τότε τούς

«κάποιους πολιτικούς λόγους» περισσότερο άπό τή φωτιά.

Γυρίστε μερικές σελίδες άπό τά στενογραφημένα πρακτικά. Θά δεΐτε λόγους πού δέν μπορούσαν νά έκφωνηθούν στή Ρωσία ούτε πρίν άπό 50, ούτε πρίν άπό 20, ούτε καί πρίν άπό 7 χρόνια, άν τούς πάρει κανείς αύτούς τούς λόγους στό σύνολό τους. Μονομαχία τού Μάρκοφ τού 2ου μέ τόν Πετρόφ τόν 3ο — άνθρωποι μέ άριθμούς, πού λές καί τό έκαναν έπίτηδες γιά νά δείξουν ότι έχουμε μπροστά μας τοπικούς έκπροσώπους τών άντίστοιχων τάξεων, πού σάν κι' αύτούς ύπάρχουν πολλοί. Ό Μάρκοφ ό 2ος έπιτίθεται μέ τόν παλιό τρόπο, ό Πετρόφ ό 3ος άμύνεται καί περνάει άπό τήν άμυνα στήν έπίθεση *όχι* μέ τόν παλιό τρόπο.

Μάρκοφ ό2ος: «...Οί άβάσιμες έπιθέσεις πού δέν τίς προκάλεσε καθόλου ή άντικειμενική κατάσταση έξηγοΰνται, φυσικά,... μέ τό έξής: ό,τι κι' άν κάνει ή ρωσική κυβέρνηση ό λαός μας πρέπει άπαραίτητα νά έξεγείρεται»... «στά δυτικά κυβερνεία... οί άνθρωποι καλλιεργούν τή γή καί κάνουν αύτό πού σέ σάς, έκεί στό Βόλγα δέν θέλουν νά τό κάνουν»—(δέν είναι καί πολύ σαφές σέ ποιόν άπευθύνεται ό όμιλητής μέ τά λόγια: «σέ σάς, έκεί στό Βόλγα», γιατί πρίν άπ' αύτόν μίλησε μόνο ό τρουντοβίκος Κροποτόφ άπό τό κυβερνείο Βιάτκας. Τό «σέ σάς, έκεί στό Βόλγα», προφανώς, *δέν* είπώθηκε γιά τούς βουλευτές τής Δούμας, — *ούτε* γι' αύτό πού ύπάρχει ή ύπήρχε στή Δούμα, άλλά γιά κάτι άλλο), «γιατί στό Βόλγα ύπάρχουν πάρα πολλοί τεμπέληδες κι' αύτό πρέπει νά τό θυμόμαστε... Έμείς ξέρουμε ότι έκεί σέ σάς, άνάμεσα στούς πεινασμένους, ύπάρχουν πολλοί πού πρέπει πραγματικά νά τούς κάνεις νά πεινάσουν γιά νά δουλέψουν καί νά μήν τεμπελιάζουν».

Ό Πετρόφ ό 3ος, άν καί δέν είναι άπό τό Βόλγα, άλλά άπό τό κυβερνείο Πέρμ, άπαντάει: «σάς ύπενθυμίζω καί πάλι, κύριοι, ότι, άν ό Μάρκοφ ό 2ος δέν είναι τεμπέλης, πρέπει νά θυμηθεί τά χρόνια 1905 καί 1906, ύστερα άπ' τά όποία οί κύριοι τσιφλικάδες πήραν έκατομμύρια έπιχορηγήσεις άπό τό κρατικό ταμείο. Τί σημαίνει αύτό; Πρώτα αύτό πρέπει νά θυμηθείτε, καί δέν έχετε τό δικαίωμα νά προκαλείτε τούς άγρότες».

Ό Μάρκοφ 2ος (άπό τή θέση του): «Ποιό ήσυχα, άγαπητέ».

— Πολύ βάναυσα φέρνονται αύτοί οί «δεύτεροι» καί οί «τρίτοι», δέν είναι έτσι;

Τί άποχαλινωμένη γλώσσα σέ σύγκριση μέ τή μετρημένη, άξιοπρεπή, κρατική γλώσσα μέ τήν όποία οί Ντζιουμπίνσκι άπόδειχναν στούς προεστούς τών εύγενών τά μειονεκτήματα

τῶν ἐπισιτιστικῶν διατάξεων τοῦ 1850... δηλ. τοῦ 1900! Λές κι' ἀπό τό καθώς πρέπει γραφεῖο τοῦ καθώς πρέπει «κοινωνικοῦ παράγοντα», βρεθήκαμε σέ κάποια πλατεία, στό δρόμο, σέ συνωστισμό, σέ ἀνακατωσούρα. Τί ἀπρέπεια, τί ἀνησυχία! Ὡστόσο, θά δοῦμε ἀμέσως πῶς ἀποκατάστησε τήν «τάξη» — μή νομίσετε ὁ πρόεδρος, ὄχι — ὁ καθώς πρέπει κοινωνικός παράγοντας, μέλος τοῦ συνταγματικοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος, κ. Σινγκαριόφ. Ἀλλά πρῶτα ἄς τελειώσουμε μέ τήν εἰκόνα τῶν σύγχρονων ἠθῶν.

Πετρόφ ὁ 3ος: «... Λένε, ὅτι τά ποσά πού θά διαθέσετε γιά τόν ἐπισιτισμό, ὅσοι τά πάρουν θά τά πιοῦνε στίς ταβέρνες. Αὐτό, κύριοι, δέν εἶναι σωστό. Ἀπό ποιόν ἐξαρτιέται νά προληφθεῖ αὐτό; Σήμερα ὁ πληθυσμός πολλῶν κυβερνείων ζητάει νά κλείσουν οἱ ταβέρνες, μά δέν τίς κλείνουν. Μπορεῖ, ἕνα μέρος τῶν ποσῶν νά τό πιεῖ ὁ κόσμος. Πρέπει ὅμως ὁ Μάρκοφ ὁ 2ος καί οἱ ἄλλοι νά ἐξετάσουν τόν ἑαυτό τους· πόσο πίνετε ἐσεῖς, κύριοι εὐγενεῖς; Ἴσως, ἄν τό κατανείμουμε σέ ἄτομα, νά ἀποδειχτεῖ ὅτι ἐσεῖς πίνετε πολύ περισσότερο ἀπό τούς ἀγρότες... Ὅσο αὐτή ἡ γῆ, πού πρέπει νά ἀνήκει στούς ἀγρότες, θά βρίσκεται στά χέρια αὐτῶν τῶν Μάρκοφ, τῶν Πουρισκέβιτς καί Σίας, εἶναι αὐτονόητο ὅτι οἱ λιμοί θά συνεχίζονται ἀδιάκοπα, ἐνῶ οἱ κύριοι αὐτοί θά λένε πώς οἱ λιμοί προέρχονται ἀπό τήν τεμπελιά τῶν ἀγροτῶν».

Μάρκοφ ὁ 2ος (ἀπό τή θέση του). Οἱ δικοί μας δέν πεινοῦν.

Πετρόφ ὁ 3ος. «Ἐγώ, κύριοι, φρονῶ ὅτι τό βασικό ζήτημα, τό πῶς δηλ. θά ἐξαλείψουμε κάθε λιμό, εἶναι ἀκριβῶς τοῦτο: νά πάρουμε τή γῆ ἀπό τά χέρια ἐκείνων πού δέν τήν καλλιεργοῦν, ἀπό τούς κυρίους αὐτούς «τούς μή τεμπέληδες» καί νά τή δόσουμε σ' ἐκείνους πού τήν καλλιεργοῦν, καί ἐφόσον ἐσεῖς δέν θά τή δόσετε — καί δέν θά τή δόσετε, εἶμαι βέβαιος γι' αὐτό — ὁ ἀγροτικός πληθυσμός θά πεινάει. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἕνας πόλεμος, σάν κι' ἐκεῖνον πού ἔγινε τό 1905, εἶναι ἀναπόφευκτος, ἐκεῖ ὁδηγεῖτε τά πράγματα, γιατί ὁ νηστικός ἄνθρωπος εἶναι σάν τό θεριό, καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή προκαλεῖτε τόν πληθυσμό νά κάνει ἐπανάσταση καί νά ἀποσπάσει μέ τή βία ἐκεῖνο πού δικαιωματικά τοῦ ἀνήκει».

Ἄν πρόεδρος τῆς ΙΙΙ Δούμας ἦταν ὁ Μούρομτσεφ, οπωσδήποτε θά εἶχε διακόψει τόν ὁμιλητή: στήν πρώτη Δούμα διέκοπτε τούς ὁμιλητές γιά τέτιους ἄτοπους λόγους. Μιά καί ἀπουσίαζε ὁ Μούρομτσεφ τήν «τάξη» τήν ἀποκατάστησε ὁ ἑπόμενος ὁμιλητής, ὁ Σινγκαριόφ. Κατηγόρησε ἀνοιχτά τόν

Μάρκοφ τό 2ο γιά «ἐκφράσεις τοῦ πεζοδρομίου» κι' ἔκανε μάθημα στόν Πετρόφ τόν 3ο γιά τό *πῶς* πρέπει νά κάνει πολεμική ἐνάντια στόν Μάρκοφ. Ὁ Βισνιέβσκι, μέλος τοῦ ἴδιου κόμματος μέ τόν Μάρκοφ —εἶπε ὁ κ. Σινγκαριόφ —«μίλησε εἰλικρινά» καί μίλησε ὑπέρ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐπερώτησης. Αὐτός, ὁ Σινγκαριόφ, «ἐλπίζει ὅτι ἡ κυβέρνηση θά εἶναι πιό συνετή ἀπό ὅ,τι ὁ λόγος τοῦ βουλευτῆ Μάρκοφ... χρέος ἑνός ρώσου ἀντιπροσώπου τοῦ λαοῦ εἶναι νά πεῖ στούς κυρίους αὐτούς: ντροπή σας».

Ὁ Ροντίτσεφ καί ὁ Σινγκαριόφ καταντρόπιασαν τόν Μάρκοφ, ἐνῶ ὁ Σινγκαριόφ, μέ τήν ὑποδειγματική πολεμική του ἐνάντια στόν Μάρκοφ, κατακεραύνωσε τόν «τρίτο».

Ἡ τελευταία ἀπό τίς ἐπερωτήσεις, στίς ὁποῖες εἶναι ἀφιερωμένες τοῦτες οἱ σημειώσεις, ἦταν ἡ ἐπερώτηση ἡ σχετική μέ τό ζήτημα τῶν «προσωρινῶν» διατάξεων τῆς 14 τοῦ Αὐγούστου 1881, δηλ. ὁ διαβόητος Νόμος γιά τήν ὀχράνα, πού συνεχῶς παρατείνεται ἡ ἰσχύς του ἐδῶ καί τριάντα χρόνια καί ἀποτελεῖ τό πραγματικό ρωσικό σύνταγμα. Τούς βασικούς λόγους πάνω στήν ἐπερώτηση αὐτή τούς ἐκφώνησαν οἱ Τεσλένκο καί Μιλιουκόφ, καί ἡ συζήτηση ἔκλεισε μέ τό ἐπεισόδιο τοῦ «ἀποκλεισμοῦ τοῦ Γέλλινεκ», δηλ. μέ τόν ἀποκλεισμό τοῦ Τεσλένκο ἀπό 15 συνεδριάσεις, γιατί ἀνάφερε μιά περικοπή ἀπό τόν Γέλλινεκ, *παρά* τή δήλωση τοῦ Τεσλένκο, ὅτι τά λόγια του «δέν εἶχαν τήν ἔννοια πού προφανῶς θέλουν νά τούς ἀποδόσουν τώρα ἐκεῖνοι πού ἐπιθυμοῦν νά ψηφίσουν» ὑπέρ τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Χωρίς νά μποῦμε στήν ἐκτίμηση τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ ἐπεισοδίου, θά σημειώσουμε ὅτι καί σ' αὐτό ἀκόμη τό ζήτημα — τό τόσο ἁπλό καί καθαρό ἀπό πολιτική ἄποψη — τό ζήτημα τοῦ νόμου τῆς 14 Αὐγούστου 1881, ὁ ἡγέτης τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων κ. Μιλιουκόφ κατάφερε νά παρουσιάσει σ' ὅλη του τή «λάμψη» τό χαρακτηριστικό γιά τούς καντέτους στενοκέφαλο καί λαθεμένο τρόπο πού θέτουν τό ζήτημα. «Κύριοι — ἀναφώνησε ὁ Μιλιουκόφ — δέν ὑπάρχει πιό φλέγον ζήτημα ἀπό τό ζήτημα πού θέσαμε, γιατί αὐτό ἀποτελεῖ τή βασική, τή θεμελιακή ἀντίθεση τῆς ρωσικῆς ζωῆς (μποροῦμε ἄραγε νά ὀνομάσουμε τήν ἀντίθεση ἀνάμεσα στό χαρτί καί στή ρωσική ζωή, ἀντίθεση τῆς ρωσικῆς ζωῆς;), αὐτό ἀποτελεῖ τήν

ἀντίθεση ἀνάμεσα στήν ὑπάρχουσα μορφή τοῦ κρατικοῦ καθεστῶτος καί τῶν μεθόδων τῆς κρατικῆς διοίκησης...».

Δέν εἶναι ἀλήθεια, κ. Μιλιουκόφ. Ὁ νόμος ἀκριβῶς τῆς 14 Αὐγούστου 1881, ἡ τριακοστή ἀκριβῶς ἐπέτειός του, ἡ «ἰδιόμορφη» ἀκριβῶς «νομική φύση» του ἀποδείχνει ὅτι ἀνάμεσα στήν «ὑπάρχουσα μορφή τοῦ κρατικοῦ καθεστῶτος» καί τῶν μεθόδων διοίκησης ὑπάρχει *ἀπόλυτη* ἀντιστοιχία, καί κάθε ἄλλο παρά «ἀντίθεση». Ὁ κ. Μιλιουκόφ, ἐξετάζοντας ἐδῶ τήν ἀντίθεση αὐτή καί προσπαθώντας νά δημιουργήσει χάσμα ἀνάμεσα στό «καθεστώς» καί στή «διοίκηση», ὑποβιβάζει *ἔτσι* τήν κριτική του στό κακό αὐτό ἀπό τό ἐπίπεδο τῆς δημοκρατικῆς πάλης ὥς τό ἐπίπεδο τῶν φιλελεύθερων εὐσεβῶν πόθων. Ὁ Μιλιουκόφ, δημιουργώντας στά λόγια ἕνα πλασματικό χάσμα ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα πού στή ζωή συνδέονται *ἀδιάσπαστα* μεταξύ τους, ὑποστηρίζει ἔτσι πλάσματα δικαίου καί δημοσίου δικαίου, πού *διευκολύνουν* τή δικαιολόγηση τοῦ κακοῦ, πού συσκοτίζουν τίς πραγματικές του ρίζες. Αὐτό δείχνει ἀκριβῶς ὅτι ὁ Μιλιουκόφ συμμερίζεται *τίς ἀπόψεις τοῦ ὀχτωβρισμοῦ*, πού ἐπίσης δέν ἀρνιέται τήν ὕπαρξη τοῦ κακοῦ, προσπαθεῖ ὅμως νά ἐξαλείψει τίς *τυπικές* ἀντιθέσεις, χωρίς νά ἐξαλείψει τήν *πραγματική* παντοδυναμία τῆς γραφειοκρατίας ἀπό τά κάτω ὥς τά πάνω καί ἀπό τά πάνω ὥς τά κάτω.

Ὁ Μιλιουκόφ, σάν πραγματικός καντέτος, ὄχι μόνο δέν ἀντιλαμβάνεται τό γεγονός ὅτι σάν «δημοκράτης» τά μπέρδεψε ἀνεπανόρθωτα, ὅτι σκέπτεται σάν ὀχτωβριστής, ἀλλά ἐπιπλέον, *ὑπερηφανεύεται* μάλιστα γιά τόν τρόπο πού ἔθεσε τό ζήτημα ἀπό «κρατική ἄποψη». Ἀμέσως ὕστερα ἀπό τά λόγια τῆς ἀγόρευσής του πού παραθέσαμε, διαβάζουμε:

«...Ἡ ἀντίθεση αὐτή, κύριοι, εἶναι τόσο φανερή, πού κι' ἀπό τίς γραμμές σας (ὁ κ. Μιλιουκόφ μιλάει, φυσικά, μόνο μέ τό «ἡγετικό κόμμα τῆς ΙΙΙ Δούμας», τούς ὀχτωβριστές) τήν τόνισαν πολλές φορές καί ἀρκετά συχνά, πολύ σπάνια ὅμως ἔφταναν ὥς τήν οὐσία, ὥς τή ρίζα, ὥς τήν πρωταρχική αἰτία, γιά τήν ὁποία μιλοῦμε σήμερα. Σέ τί συνοψίζεται συνήθως τό ζήτημα αὐτό τῆς ἀντίθεσης καθεστῶτος καί διοίκησης; Ἐσεῖς ἰσχυριζόσασταν ὅτι οἱ συνήθειες τῆς διοίκησης δέν μποροῦν νά ἐξαλειφθοῦν μονομιᾶς»... (σωστός ἰσχυρισμός, ἄν... ἄν δέν ἐξαλειφθεῖ ὅλη ἡ «διοίκηση», πράγμα πού δέν τό θέλουν οὔτε οἱ καντέτοι)... «ἐσεῖς ἰσχυριζόσασταν ὅτι ἡ τοπική διοίκηση δέν ὑπακούει στίς κεντρικές ἐντολές, στίς ἐντολές τοῦ κέντρου, καί τό πιό μεγάλο πράγμα πού ἀποτολμήσατε ἦταν

ὅτι κατηγορήσατε τό κέντρο πώς δέν δίνει τίς κατάλληλες ἐντολές. Ἐσεῖς βλέπατε πάντα τό ζήτημα αὐτό σάν ζήτημα πραγματικοῦ γεγονότος, ἐμεῖς τό βλέπουμε σάν ζήτημα δικαίου».

Ἀνατρέπετε τόν ἑαυτό σας ὑπέροχα, κύριε Μιλιουκόφ! Οἱ ὀχτωβριστές *ἔχουν δίκιο*, πλῆρες καί ἀπόλυτο δίκιο, ὅταν λένε ὅτι ὑπάρχει στενός καί ἀδιάσπαστος, στενότατος, τελείως ἀδιάσπαστος δεσμός ἀνάμεσα στό κέντρο καί στήν τοπική διοίκηση. Ἀπό δῶ πρέπει νά βγάλετε ἕνα δημοκρατικό συμπέρασμα, γιατί θά ἦταν γελοῖο — ὕστερα ἀπό ὅλα αὐτά πού ξέρει ἡ Ρωσία γιά τόν Τολματσόφ, τόν Ντουμπάτζε, τόν Ρέινμποτ, τόν Ἰλιόντορ, τούς δολοφόνους τοῦ Γκέρτσενσταϊν κτλ. — νά ἀρνηθεῖτε τό δεσμό αὐτό. Ἐσεῖς ὅμως προβάλλετε ἀπό δῶ τό ἁπλοϊκό, ὡς πρός τή μεσοβέζικη οὐσία του, «ζήτημα δικαίου». Καί ποιός θά καθορίζει τά ὅρια τοῦ δικαίου αὐτοῦ; Πῶς «θά συμφωνήσετε» στό σημεῖο αὐτό; Τί εἶναι τό πολιτικό δίκαιο, ἄν ὄχι διατύπωση, καταγραφή τοῦ συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων; Ἐσεῖς ἀντιγράφετε τούς ὁρισμούς σας γιά τό δίκαιο ἀπό τά δυτικοευρωπαϊκά ἐγχειρίδια πού *καταχώρησαν* ἐκεῖνο πού πρόκυψε ἀπό μιά ὁλόκληρη περίοδο μακρῶν μαχῶν στή Δύση, πού πρόκυψε ἀπό τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων ὁ ὁποῖος διαμορφώθηκε (προτοῦ ἀρχίσουν τά διαφορετικά ἀπό ἄποψη ἀρχῶν κινήματα τῆς ἐργατικῆς τάξης) ἀνάμεσα στά διάφορα στοιχεῖα τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Δύσης, τῆς ἀγροτιᾶς τῆς Δύσης, τῶν τσιφλικάδων-φεουδαρχῶν τῆς Δύσης, τῆς ἐξουσίας κτλ. Στή Ρωσία ἡ περίοδος αὐτή μόλις τώρα ἄρχισε, στή χώρα μας τό ζήτημα *μπαίνει* — αὐτές εἶναι οἱ συγκεκριμένες ἱστορικές συνθῆκες — ἀκριβῶς σάν ζήτημα πραγματικοῦ «γεγονότος», ἐνῶ ἐσεῖς ἀποφεύγετε τήν ἀνοιχτή καί σαφή ἐξέτασή του, κρύβετε τό κεφάλι κάτω ἀπό τή φτερούγα, βάζετε ἕνα μαγικό καπέλο ἀπό πλάσματα «δικαίου» γιά νά σᾶς κρύβει. Ἐσεῖς ὑποστηρίζετε τήν ἄποψη ἑνός φιλελεύθερου δημόσιου ὑπάλληλου, κι' ὄχι τήν ἄποψη ἑνός δημοκράτη.

«Προσβεστσένιγε», ἀρ. φύλ. 1,
Δεκέμβρης τοῦ 1911
Ὑπογραφή: Πετερμπούρζετς

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

Ο ΛΙΜΟΣ ΚΑΙ Η ΜΑΥΡΗ ΔΟΥΜΑ

Δέν εἶναι πολύς καιρός πού οἱ πουλημένοι καλαμαράδες, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς περσινῆς σοδιᾶς, μιλοῦσαν μέ περηφάνεια γιά τά ἀγαθά ἀποτελέσματα τῆς «νέας ἀγροτικῆς πολιτικῆς», καί μαζί μ' αὐτούς μερικοί ἁπλοϊκοί διακήρυσσαν ὅτι στήν ἀγροτική μας οἰκονομία ἄρχισε ἡ στροφή, ἡ ἄνοδός της σέ πανρωσική κλίμακα.

Τώρα, στήν 5η ἀκριβῶς ἐπέτειο τοῦ διατάγματος τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη 1906 [64], ὁ λιμός καί ἡ σιτοδεία πού ἔπληξαν τή μισή σχεδόν Ρωσία δείχνουν μέ τόν πιό χειροπιαστό καί ἀδιάψευστο τρόπο τί συνειδητό ψέμα ἤ παιδική ἄγνοια ἔκρυβαν οἱ ἐλπίδες στήν ἀγροτική πολιτική τοῦ Στολίπιν.

Σύμφωνα καί μέ τούς κυβερνητικούς ἀκόμη ὑπολογισμούς, πού ἡ ἀκρίβεια καί ἡ «μετριοφροσύνη» τους ἀποδείχτηκαν στούς προηγούμενους λιμούς, τό κακό τῆς σιτοδείας ἔπληξε 20 κυβερνεῖα· 20 ἑκατομμύρια ἄτομα «δικαιοῦνται ἐπισιτιστικῆς ἀρωγῆς», δηλ. πρήζονται ἀπό τήν πείνα καί καταστρέφουν τά νοικοκυριά τους.

Ὁ Κοκοβτσόφ δέν θά ἦταν ὑπουργός Οἰκονομικῶν καί ἀρχηγός τῆς ἀντεπαναστατικῆς κυβέρνησης, ἄν δέν «ἔδινε θάρος»: σιτοδεία, βλέπετε, δέν ὑπάρχει, ὑπάρχει μόνο «κακή σοδιά». Ὁ λιμός «δέν φέρνει ἀρρώστιες», ἀντίθετα, «κάποτε σέ προφυλάει» ἀπ' αὐτές, οἱ ἱστορίες γιά τά δεινά τῶν πεινασμένων εἶναι καθαρή ἐπινόηση τῶν ἐφημερίδων, αὐτό τό μαρτυροῦν εὔγλωττα οἱ διοικητές τῶν κυβερνείων· ἀντίθετα, «οἱ οἰκονομικές συνθῆκες τῶν περιοχῶν πού εἶχαν κακή σοδιά δέν εἶναι καί τόσο ἄσχημες»· «ἡ ἰδέα τῆς δωρεάν διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἐπιζήμια»· τέλος, τά μέτρα τῆς κυβέρνησης «εἶναι ἀρκετά καί πάρθηκαν ἔγκαιρα».

Ὁ πρωθυπουργός τῆς συνταγματικῆς κυβέρνησης λησμόνησε ἀκόμη νά ἀναφέρει μιά μεγαλοφυή ἐφεύρεσή του γιά τήν

καταπολέμηση τοῦ λιμοῦ: τήν παροχή ἐξουσιοδοτήσεων στούς χαφιέδες νά ὀργανώσουν τή «βοήθεια στούς πεινασμένους». Τώρα ἔχει ἀπαγορευτεῖ ἀκόμη καί ἡ χορήγηση «κοινωνικῆς ἀρωγῆς» ἀπό τούς νόμιμους φιλελεύθερους συλλόγους κι' ὁ χαφιές τοῦ Σαράτοφ, σάν μονοπωλιακός προστάτης τῶν πεινασμένων, μπόρεσε ἀνενόχλητα νά πιεῖ στίς ταβέρνες τά χρήματα πού τοῦ ἐμπιστεύτηκαν γιά τούς πεινασμένους.

Φυσικά οἱ δεξιοί φεουδάρχες εἶναι κατενθουσιασμένοι ἀπό τό «διεξοδικό καί καθολικό θά μπορούσαμε νά ποῦμε, λόγο τοῦ κ. προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου» (βουλευτής Βισνιέβσκι, συνεδρίαση τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη)· ἐννοεῖται πώς οἱ δουλοπρεπεῖς ὀχτωβριστές ἔσπευσαν νά πιστοποιήσουν, μέ τήν ἀπάντησή τους στό λόγο τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὅτι «ἡ κυβέρνηση φρόντισε ἔγκαιρα νά πάρει μέτρα γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν συνεπειῶν τῆς σιτοδείας», ἕνας μάλιστα ἀπό τούς ἡγέτες τους (ὄχι ἀπό τούς ἁπλούς θνητούς!) μίλησε βαθυστόχαστα γιά «ἐλεύθερη διάθεση τῶν κονσερβῶν ψαριῶν, ὥστε νά ἐξασφαλιστεῖ κατάλληλη τροφή στόν πληθυσμό».

Ὁ τύφος, συνέπεια τοῦ λιμοῦ, ἡ ἀβιταμίνωση, ἡ διατροφή μέ ψοφίμια πού τά ἁρπάζουν ἀπό τούς σκύλους, ἤ μέ ψωμί καμωμένο ἀπό στάχτη καί σβουνιές, πού τό παρουσίασαν στίς συνεδριάσεις τῆς Κρατικῆς δούμας, τίποτε ἀπ' αὐτά δέν ὑπάρχει γιά τούς ὀχτωβριστές. Γι' αὐτούς ὁ λόγος τοῦ ὑπουργοῦ εἶναι νόμος.

Καί οἱ καντέτοι; Καί σ' αὐτό ἀκόμη τό ζήτημα, ἀντί νά κάνουν μιά τίμια ἐκτίμηση τῆς αἰσχρῆς διαγωγῆς τῆς κυβέρνησης, δέν βρῆκαν τίποτε καλύτερο νά κάνουν παρά «νά βγάλουν», μέ τό στόμα τοῦ ὁμιλητῆ τους Κοῦτλερ, «καθησυχαστικά συμπεράσματα ἀπό τόν ἐκτενή λόγο τοῦ προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου» (συνεδρίαση τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη)· καί μέ τήν ἀπάντησή τους στό λόγο αὐτό χαρακτήριζαν μέ λεπτότητα τή δράση τῆς κυβέρνησης ἁπλῶς σάν «ὄχι πολύ (!) συστηματική, ἀνεπαρκή καί ὄχι πάντοτε (!) ἔγκαιρη...».

Τό ζήτημα τῶν τρόπων παροχῆς ἐπισιτιστικῆς ἀρωγῆς καί τῆς ὀργάνωσής της, ὅπως σωστά παρατήρησε στό λόγο του ἕνας σοσιαλδημοκράτης βουλευτής, ὁ σύντροφος Μπελοοῦσοφ, εἶναι μόνο ἡ μιά πλευρά τῆς ὑπόθεσης. Δέν εἶναι λιγότερο σοβαρό τό βασικό ζήτημα πού ἐμφανίζεται κάθε φορά, ὅταν γίνεται λόγος γιά τό λιμό, δηλ. τό ζήτημα πού ἀφορᾶ τίς *αἰτίες* τῶν λιμῶν καί τά μέτρα καταπολέμησης τῶν σιτοδειῶν.

Γιά τούς δεξιούς φεουδάρχες ἡ λύση εἶναι «πολύ ἁπλή»:

πρέπει νά ἀναγκάσουμε τούς «τεμπέληδες» μουζίκους νά δουλέψουν ἀκόμη πιό πολύ καί τότε «θά βροῦν ψωμί». Ὁ ἀρχιαντιδραστικός τοῦ Κούρσκ Μάρκοφ ὁ 2ος βρίσκει «φοβερό» τό ὅτι «ἀπό τίς 365 μέρες ὁ μουζίκος δουλεύει 55 μέ 70 μέρες, ἐνῶ τίς 300 μέρες δέν κάνει τίποτε» καί ξαπλωμένος κοντά στό τζάκι «ζητάει ψωμί ἀπό τό κράτος».

Οἱ μισοφεουδάρχες ἐθνικιστές καί ὀχτωβριστές βλέπουν «βαθύτερα»· ὄντας ὑποχρεωμένοι νά δοξολογήσουν τήν ἐξουσία, δοκιμάζουν νά ἀποδείξουν ἀκόμη ὅτι «τό ζήτημα τοῦ λιμοῦ θά λυθεῖ ριζικά, ὅταν ἡ γῆ περάσει ἀπό τά χέρια τῶν ἀδύνατων καί τῶν μπεκρήδων στά χέρια τῶν δυνατῶν καί τῶν νηφάλιων», «ὅταν πραγματοποιηθεῖ ἡ μεταρύθμιση πού σχεδίασε ὁ μακαρίτης Π. Α. Στολίπιν, ὅταν ὁ προσανατολισμός πρός τούς δυνατούς νικήσει» (λόγος τοῦ Κελεπόβσκι στή συνεδρίαση τῆς Δούμας τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη).

Οἱ πιό διορατικοί ὅμως ἀπό τούς πρόσφατους ὑπερασπιστές τοῦ διατάγματος τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη ἀρχίζουν κιόλας νά αἰσθάνονται πώς πάνω ἀπ' αὐτή τή «μεγάλη μεταρύθμιση» φυσάει ἡ πνοή τοῦ θανάτου. Ὁ Ν. Λβόφ, βουλευτής τοῦ Σαράτοφ, πού ὑποστήριζε καί «ὑποστηρίζει τό νόμο τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη», ἀνακοινώνει στή Δούμα τίς παρακάτω ἐντυπώσεις πού ἀποκόμισε «ἀπό τήν ἄμεση ἐπαφή του μέ τήν πραγματικότητα»: — «πόσο τρομερά ἀπέχουν ὅλα αὐτά πού λέτε ἐδῶ στήν Κρατική δούμα ἀπό τή φτώχια πού βλέπει κανείς ἄμεσα, ἀπό κοντά, μέ τά μάτια του». «Χρειάζεται μεγάλη περίσκεψη καί πρέπει νά λυπηθοῦμε τόν πληθυσμό, πού μερικοί θέλουν νά τόν καταφρονήσουν. Χάρη στό νόμο τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη σέ μερικά κυβερνεῖα, ὅπως καί στό κυβερνεῖο Σαράτοφ, ἐμφανίστηκαν πολλοί νέοι ἄνθρωποι, ἡ τιμή τῶν χωραφιῶν ἀνέβηκε καί ἡ κατάσταση τοῦ φτωχοῦ πληθυσμοῦ χειροτέρεψε ἐξαιρετικά... Ἀνάμεσα στόν ἀγροτικό πληθυσμό μεγαλώνει τό φοβερό μίσος καί ἡ ὀργή τῆς φτωχολογιᾶς, καί γιά τήν ἀντιμετώπισή τους θά ἔπρεπε νά παρθοῦν κάποια μέτρα... Γιατί ὁ προσανατολισμός πρός τούς δυνατούς δέν σημαίνει καθόλου ὅτι τούς φτωχούς πρέπει νά τούς καταστρέψουμε τελείως καί νά τούς ἀφήσουμε νά πεθάνουν στήν ἀθλιότητα» κτλ., κτλ.

Μέ λίγα λόγια, οἱ ἐντυπώσεις «πού ἀποκόμισε ἀπό τήν ἄμεση ἐπαφή μέ τήν πραγματικότητα» ἀρχίζουν νά ἀνοίγουν τά μάτια αὐτοῦ τοῦ τσιφλικᾶ «πού τάχθηκε ὑπέρ τοῦ νόμου τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη».

Ὁ φετινός λιμός καλλιέργησε στή συνείδηση τῶν δεξιῶν

ἀγροτῶν ἀσύγκριτα μεγαλύτερες ἀμφιβολίες, ὁσοναφορᾶ τό σωτήριο χαρακτήρα τῆς «ἀγροτικῆς μεταρύθμισης» τοῦ Στολίπιν· καί ἡ πρόταση τοῦ δεξιοῦ ἀγρότη Ἀντρεϊτσούκ «νά παρουσιάσει ἡ κυβέρνηση σύντομα στήν Κρατική δούμα ἕνα νομοσχέδιο πού νά καθορίζει τό ἀνώτατο ὅριο ἔκτασης τῆς μεγάλης γαιοκτησίας», ἡ πρόταση αὐτή, πού ὑποστηρίχτηκε ἀπό ὅλους τούς δεξιούς ἀγρότες, ἀκόμη καί ἀπό τούς παπάδες τῶν χωριῶν, δείχνει, καλύτερα ἀπό καθετί ἄλλο, πῶς οἱ ἀγρότες, ἀκόμη καί οἱ δεξιοί, καταλαβαίνουν τήν «πάλη ἐνάντια στό λιμό».

Ἡ «ἐνστικτώδης» μουζίκικη ἀξίωση τοῦ Ἀντρεϊτσούκ μαρτυράει γιά ἄλλη μιά φορά (ἄς θυμηθοῦμε τή δήλωση τῶν δεξιῶν καί τῶν ἀριστερῶν ἀγροτῶν γιά τή χορήγηση γῆς στούς μικροκληρούχους ἀγρότες μέ τήν ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση τῆς τσιφλικάδικης γῆς, ἄς θυμηθοῦμε τίς ἀγορεύσεις τῶν ἀγροτῶν στίς συζητήσεις γιά τό διάταγμα τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη κτλ.) σέ τί βαθμό ἡ ἀνάγκη τῆς ἀγροτικῆς ἐπανάστασης διεισδύει στή συνείδηση καί τῶν δεξιῶν ἀκόμη ἀγροτῶν, σέ τί μεγάλο βαθμό θεωροῦν τήν πάλη ἐνάντια στό λιμό *ἀδιάσπαστα συνδεμένη μέ τήν πάλη «γιά γῆ»*.

Ἡ πραγματική πάλη ἐνάντια στούς λιμούς εἶναι ἀδύνατο νά γίνει, ἄν δέν ἐξαλειφθεῖ ἡ στενότητα γῆς ἀπό τήν ὁποία ὑποφέρουν οἱ ἀγρότες, ἄν δέν ἐλαττωθεῖ ἡ καταθλιπτική φορολογία τῶν ἀγροτῶν, ἄν δέν ἀνεβεῖ τό πολιτιστικό τους ἐπίπεδο, ἄν δέν γίνει ἀποφασιστική ἀλλαγή στόν τομέα τῶν δικαιωμάτων τους, ἄν δέν κατασχεθεῖ ἡ τσιφλικάδικη γῆ, *ἄν δέν γίνει ἐπανάσταση*.

Καί μέ τήν ἔννοια αὐτή ἡ σιτοδεία τῆς φετινῆς χρονιᾶς εἶναι μιά νέα ὑπόμνηση ὅτι εἶναι καταδικασμένο σέ θάνατο ὁλόκληρο τό σημερινό καθεστώς, ὁλόκληρη ἡ μοναρχία τῆς 3 τοῦ Ἰούνη.

«Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 7,
22 τοῦ Δεκέμβρη 1911
(4 τοῦ Γενάρη 1912)

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς
«Ραμπότσαγια Γκαζέτα»

Η VI ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ (ΤΗΣ ΠΡΑΓΑΣ) ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ[65]

5-17 (18-30) ΤΟΥ ΓΕΝΑΡΗ 1912

Τά σχέδια ἀποφάσεων πρωτοδημοσιεύτηκαν: γιά τήν ἀνακήρυξη τῆς συνδιάσκεψης καί τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν πάλη ἐνάντια στήν πείνα στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 18 τῆς 18 τοῦ Γενάρη 1937· γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος τό 1941, στό τεῦχ. ἀρ. 1 τοῦ περιοδικοῦ «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια»· γιά τό λικβινταρισμό καί γιά τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν τό 1929-1930 στή 2η καί 3η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. 15ος. Οἱ ἀποφάσεις δημοσιεύτηκαν τό Φλεβάρη τοῦ 1912 στή μπροσούρα «Ἡ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας» πού ἐκδόθηκε στό Παρίσι ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ

Τά σχέδια ἀποφάσεων δημοσιεύονται σύμφωνα μέ τά χειρόγραφα· οἱ ἀποφάσεις σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας

1
ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ

'Απόφαση ἀνακήρυξης

Παίρνοντας ὑπόψη,

1) ὅτι ἡ διάσπαση καί ἡ διάλυση τῶν περισσότερων ὀργανώσεων τοῦ κόμματος, πού τίς προκάλεσαν τό πλατύ ρεῦμα τῶν ἀντεπαναστατικῶν διαθέσεων καί οἱ λυσσαλέες διώξεις ἀπό μέρους τοῦ τσαρισμοῦ, σέ συνθῆκες πού γιά πολλά χρόνια δέν ὑπῆρχε ἕνα κομματικό κέντρο ἄμεσης καθοδήγησης, μιά Κεντρική 'Επιτροπή, δημιούργησαν μιά ἐξαιρετικά ἄσχημη κατάσταση στό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας·

2) ὅτι σήμερα, μέ τήν ἀναζωογόνηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, παρατηρεῖται παντοῦ μιά ἰσχυρή τάση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν γιά ἀνασυγκρότηση τῶν παράνομων ὀργανώσεων τοῦ κόμματος καί ὅτι πάνω στή βάση αὐτή ἔχει ἐκδηλωθεῖ μιά τεράστια καί ἐπιτυχημένη πρωτοβουλία ἀπό τήν πλειοψηφία τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τήν ἀναγέννηση τοῦ κόμματος καί τή σύγκληση γενικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης·

3) ὅτι τά ἐπιτακτικά πρακτικά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης ἐνάντια στόν τσαρισμό (καθοδήγηση τῆς οἰκονομικῆς πάλης, τῆς πολιτικῆς ζύμωσης καί τῶν προλεταριακῶν συγκεντρώσεων, ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα κτλ.), κάνουν ἀπολύτως ἀναγκαία τή λήψη τῶν πιό ἄμεσων καί δραστικῶν μέτρων γιά τήν ἀνασύσταση ἑνός ἁρμόδιου κομματικοῦ κέντρου ἄμεσης καθοδήγησης, πού νά συνδέεται στενά μέ τίς τοπικές ὀργανώσεις·

4) ὅτι ὕστερα ἀπό μιά διακοπή πού κράτησε πάνω ἀπό τρία χρόνια — ἀπό τόν καιρό τῆς τελευταίας συνδιάσκεψης τοῦ

ΣΔΕΚΡ — καί ὕστερα ἀπό ἐπανειλημμένες προσπάθειες δυό καί πλέον χρόνων νά συγκληθεῖ συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματος, σήμερα ἐπιτεύχθηκε ἐπιτέλους ἡ συσπείρωση 20 ρωσικῶν ὀργανώσεων γύρω ἀπό τή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή πού ἔχει συγκαλέσει τήν παρούσα συνδιάσκεψη καί πού εἰδοποίησε ἐδῶ καί ἀρκετούς ἤδη μῆνες ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες γιά τή συνδιάσκεψη καί κάλεσε ὅλες ἀπολύτως τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματός μας, χωρίς καμιά ἐξαίρεση, νά πάρουν μέρος στή συνδιάσκεψη, ἐνῶ συνάμα δόθηκε σ' ὅλες τίς ὀργανώσεις ἡ δυνατότητα νά πάρουν μέρος στή συνδιάσκεψη·

5) ὅτι στήν παρούσα συνδιάσκεψη, παρόλη τήν καθυστέρησή της καί τά πολύ σοβαρά χτυπήματα πού εἴχαμε, ἀντιπροσωπεύονται, ἐκτός ἀπό ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, ὅλες οἱ ὀργανώσεις πού δροῦν στή Ρωσία,—

—ἡ συνδιάσκεψη ἀνακηρύσσεται γενική κομματική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἡ ὁποία εἶναι τό ἀνώτατο ὄργανο τοῦ κόμματος καί ἔχει τήν ὑποχρέωση νά δημιουργήσει τά ἁρμόδια κεντρικά ὄργανα.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς
5 (18) τοῦ Γενάρη 1912

2
ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΤΙΓΜΗ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Ἡ συνδιάσκεψη πρίν ἀπ' ὅλα ἐγκρίνει τήν ἀπόφαση «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος», πού πῆρε ἡ συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος τό Δεκέμβρη τοῦ 1908. Ἡ συνδιάσκεψη τονίζει τήν ἐξαιρετικά σοβαρή σημασία τῆς ἀπόφασης αὐτῆς, πού οἱ θέσεις της, ὁσοναφορᾶ τήν ἱστορική σημασία καί τήν ταξική οὐσία τοῦ ὅλου καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη ἀπό τή μιά μεριά, καί ὁσοναφορᾶ τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς κρίσης ἀπό τήν ἄλλη, ἐπιβεβαιώθηκαν πέρα γιά πέρα ἀπό τά γεγονότα τῆς περασμένης τριετίας.

Ἀπό τά γεγονότα αὐτά ἡ συνδιάσκεψη σημειώνει ἰδιαίτερα τά παρακάτω:

α) Ἡ ἀγροτική πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ, μέ τήν ὁποία εἶχαν συνδέσει τά ἀντεπαναστατικά τους συμφέροντα τόσο τά κυβερνητικά κόμματα τῶν τσιφλικάδων καί τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης, ὅσο καί ὁ ἀντεπαναστατικός φιλελευθερισμός, ὄχι μόνο δέν ὁδήγησε στή δημιουργία σταθερῶν κάπως ἀστικῶν σχέσεων στό χωριό, ἀλλά οὔτε κάν ἀπάλλαξε τόν ἀγροτικό πληθυσμό ἀπό τούς λιμούς, πού μαρτυροῦν τήν ἐξαιρετική ἐπιδείνωση τῆς κατάστασής του καί τήν τεράστια ἀπώλεια παραγωγικῶν δυνάμεων.

β) Ἡ ἀπολυταρχία πού παραμένει ἀνίσχυρη στό πεδίο τοῦ παγκόσμιου συναγωνισμοῦ τῶν σύγχρονων καπιταλιστικῶν κρατῶν καί ὁλοένα καί περισσότερο ἀπωθεῖται σέ δεύτερη μοίρα στήν Εὐρώπη, προσπαθεῖ σήμερα, σέ συμμαχία μέ τούς μαυροεκατονταρχίτες εὐγενεῖς καί τή βιομηχανική ἀστική τάξη πού δυναμώνει, νά ἱκανοποιήσει τά ληστρικά της συμφέροντα μέ μιά ὠμή «ἐθνικιστική» πολιτική πού στρέφεται ἐνάντια στίς πιό πολιτισμένες περιοχές (Φιλλανδία, Πολωνία,

Βορειοδυτική περιοχή) καί μέ τίς ἀποικιακές κατακτήσεις σέ βάρος τῶν λαῶν τῆς 'Ασίας (Περσία, Μογγολία) πού διεξάγουν ἐπαναστατικό ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία.

γ) 'Η οἰκονομική ἄνοδος πού ἀρχίζει, ἐξουδετερώνεται σέ τεράστιο βαθμό ἐξαιτίας τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐξάρθρωσης τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς, ἐξαιτίας τῆς ληστρικῆς φορολογικῆς πολιτικῆς τῆς ἀπολυταρχίας καί τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀποσύνθεσης τοῦ γραφειοκρατικοῦ μηχανισμοῦ, ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἡ αὐξανόμενη ἀκρίβεια τῆς ζωῆς ἐπιτείνει τή φτώχια τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν πλατιῶν μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ.

δ) Σέ συνδυασμό μ' αὐτά οἱ πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ μέσα στά πέντε χρόνια ὕπαρξης τῆς ΙΙΙ Δούμας πείθονται ὅλο καί περισσότερο ὅτι ἡ Δούμα εἶναι ἀπρόθυμη, ἀνίκανη καί ἀνίσχυρη νά κάνει κάτι γιά τή βελτίωση τῆς θέσης τῶν πλατιῶν μαζῶν τοῦ λαοῦ καί ὅτι τά κόμματα πού δεσπόζουν σ' αὐτή ἔχουν ἀντιλαϊκό χαρακτήρα.

ε) Μέσα στούς πλατιούς κύκλους τῆς δημοκρατίας, καί κατά πρῶτο λόγο μέσα στό προλεταριάτο, παρατηρεῖται ἡ ἀπαρχή μιᾶς πολιτικῆς ἀναζωογόνησης. Οἱ ἐργατικές ἀπεργίες τοῦ 1910-1911, ἡ ἔναρξη διαδηλώσεων καί προλεταριακῶν συγκεντρώσεων, ἡ ἔναρξη μιᾶς κίνησης ἀνάμεσα στήν ἀστική δημοκρατία τῶν πόλεων (φοιτητικές ἀπεργίες) κτλ., ὅλα αὐτά εἶναι σημάδια τῶν αὐξανόμενων ἐπαναστατικῶν διαθέσεων τῶν μαζῶν ἐνάντια στό καθεστώς τῆς 3 τοῦ 'Ιούνη.

'Η συνδιάσκεψη, ξεκινώντας ἀπ'ὅλα αὐτά τά δεδομένα, θεωρεῖ τά καθήκοντα πού ἔχει ὑποδείξει ἀναλυτικά ἡ ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Δεκέμβρη 1908, σάν καθήκοντα πού ὀρθώνονται μπροστά στό κόμμα καί ἐφιστᾶ ἰδιαίτερα τήν προσοχή τῶν συντρόφων στά παρακάτω:

1) ὅτι στήν ἡμερήσια διάταξη βρίσκεται, ὅπως καί προηγούμενα, κατά πρῶτο λόγο, ἡ μακρόχρονη δουλιά γιά τή σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση, ὀργάνωση καί συσπείρωση τῶν συνειδητῶν μαζῶν τοῦ προλεταριάτου·

2) ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ δουλιά γιά τήν ἀνασυγκρότηση τῆς παράνομης ὀργάνωσης τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού νά χρησιμοποιεῖ ἀκόμη πιό πλατιά ἀπό ὅ,τι ὥς τά σήμερα ὅλες καί τίς κάθε εἴδους νόμιμες δυνατότητες, πού νά εἶναι ἱκανή νά καθοδηγεῖ τήν οἰκονομική πάλη τοῦ προλεταριάτου καί ἡ μόνη πού νά μπορεῖ νά καθοδηγεῖ τίς πολιτικές του ἐκδηλώσεις, οἱ ὁποῖες ὅλο καί πληθαίνουν·

3) ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ὀργανωθεῖ καί νά πλατύνει ἡ συστηματική πολιτική ζύμωση καί ἡ ὁλόπλευρη ὑποστήριξη τοῦ κινήματος τῶν μαζῶν πού ἀρχίζει, καί νά διευρυνθεῖ αὐτό τό κίνημα κάτω ἀπό τή σημαία τῶν συνθημάτων τοῦ κόμματος, πού εἶναι πέρα γιά πέρα ἐφαρμόσιμα.

῾Η δημοκρατική προπαγάνδα ἐνάντια στήν πολιτική τῆς τσαρικῆς μοναρχίας πρέπει νά προωθηθεῖ ἰδιαίτερα, ἐκτός ἀπό τά ἄλλα καί σάν ἀντίβαρο στήν πλατιά προπαγάνδα πού γίνεται γιά τό κουτσούρεμα τῶν συνθημάτων καί τήν προσαρμογή τους στή σημερινή «νομιμότητα».

Γράφτηκε τό πρῶτο 15θήμερο
τοῦ Γενάρη 1912

3
ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΛΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΛΙΜΟΥ

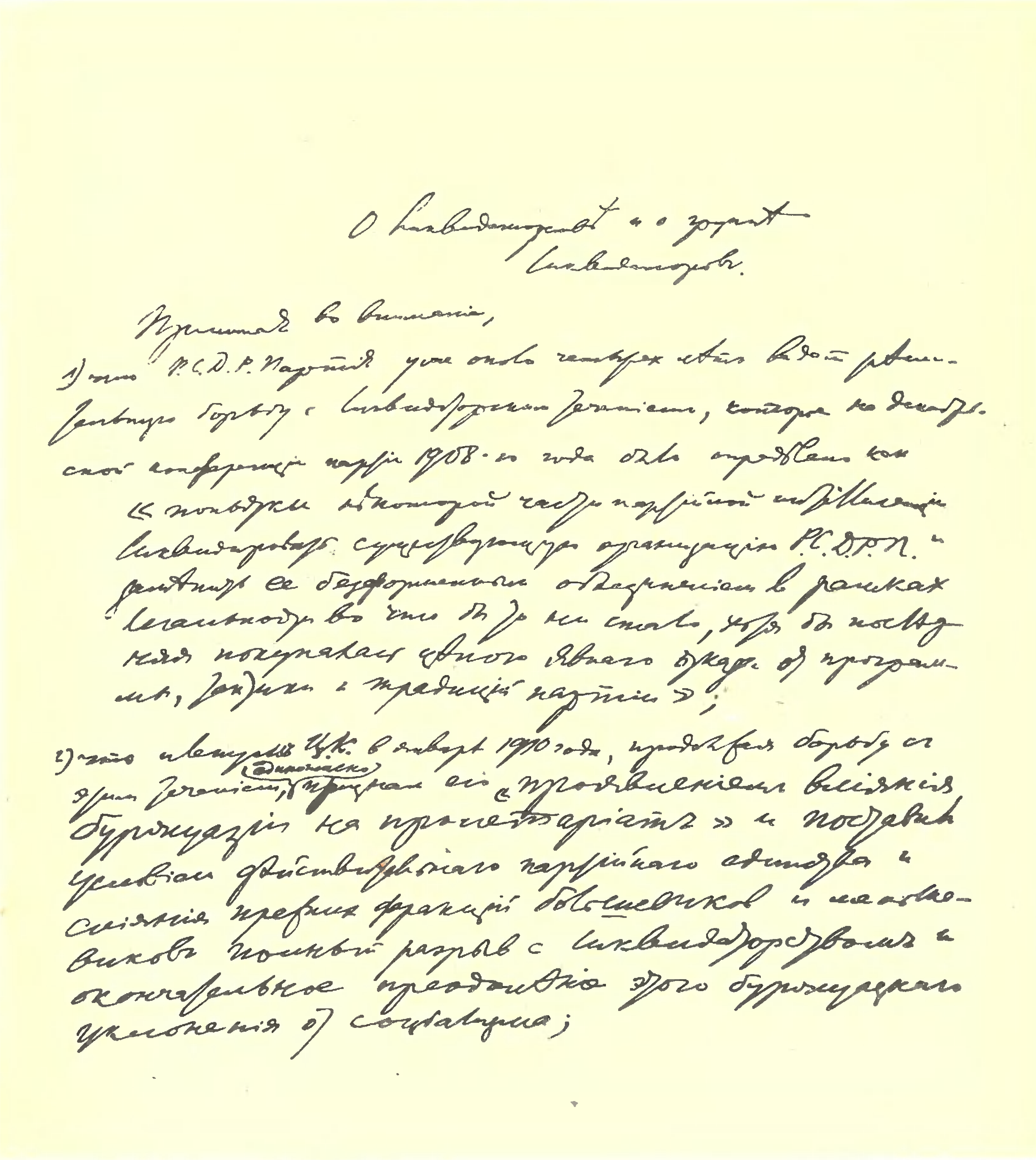
Παίρνοντας ὑπόψη,

1) ὅτι ὁ λιμός πού μαστίζει 20 ἑκατομμύρια ἀγρότες τῆς Ρωσίας δείχνει γιά μιά ἀκόμη φορά τήν τελείως ἀφόρητη, τήν καταθλιπτική κατάσταση τῆς ἀγροτικῆς μάζας, πού τήν καταδυναστεύουν ὁ τσαρισμός καί ἡ τάξη τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων, κατάσταση πού δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ σέ κανένα πολιτισμένο κράτος τοῦ κόσμου·

2) ὅτι ὁ σημερινός λιμός ἐπιβεβαιώνει γιά πολλοστή φορά τήν ἀποτυχία τῆς κυβερνητικῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς καί τό ἀνέφικτο τῆς ἐξασφάλισης κάποιας ὁμαλῆς ἀστικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ρωσίας, ἐφόσον τήν πολιτική της γενικά καί τήν ἀγροτική πολιτική της εἰδικότερα τήν κατευθύνει ἡ τάξη τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων πού κυριαρχοῦν, μέσω τῶν πολιτικῶν κομμάτων καί στήν III Δούμα καί στό Κρατικό Συμβούλιο καί στούς αὐλικούς κύκλους τοῦ Νικολάου Β'·

3) ὅτι τά μαυροεκατονταρχίτικα κόμματα (πού ἔχουν τούς κ.κ. Μάρκοφ κτλ. ἐπικεφαλῆς) μέ τίς δηλώσεις τους στή Δούμα καί τό φόρτωμα τῶν εὐθυνῶν στούς «τεμπέληδες-ἀγρότες», ὁδήγησαν τήν ξετσιπωσιά τῆς τσαρικῆς-τσιφλικάδικης συμμορίας, πού λυμαίνεται τή Ρωσία, σέ σημεῖο πού καί οἱ πιό καθυστερημένοι νά ἀνοίγουν τά μάτια τους καί οἱ πιό ἀδιάφοροι νά ξεσηκώνονται·

4) ὅτι τά ἐμπόδια πού παρεμβάλλει ἡ κυβέρνηση στό ἔργο τῆς βοήθειας τῶν πεινασμένων, οἱ παρεμβάσεις τῆς ἀστυνομίας στά ζέμστβο καί στίς ἐπιτροπές πού συγκεντρώνουν ἐράνους καί ὀργανώνουν συσσίτια κτλ. προκαλοῦν τήν πιό μεγάλη

О ликвидаторстве и о группе ликвидаторов.

Принимая во внимание,

1) что Р.С.Д.Р. Партия уже около четырех лет ведет решительную борьбу с ликвидаторским течением, которое на декабрьской конференции партии 1908 г. было определено как «попытки известной части партийной интеллигенции ликвидировать существующую организацию Р.С.Д.Р.П. и заменить ее бесформенным объединением в рамках легальности во что бы то ни стало, хотя бы эта легальность покупалась ценой явного отказа от программы, тактики и традиций партии»;

2) что пленум Ц.К. в январе 1910 года, продолжая борьбу с этим течением, (единогласно) признал его «проявлением влияния буржуазии на пролетариат» и поставил условием действительного партийного единства и слияния прежних фракций большевиков и меньшевиков полный разрыв с ликвидаторством и окончательное преодоление этого буржуазного уклонения от социализма;

Τό χειρόγραφο τοῦ σχεδίου ἀπόφασης «Γιά τό λικβινταρισμό καί τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν», πού εἶχε γράψει ὁ Β.Ι. Λένιν.— Γενάρης τοῦ 1912

Σμίκρυνση

δυσαρέσκεια ἀκόμη καί τῆς ἀστικῆς τάξης, προκαλοῦν φωνές διαμαρτυρίας ἀκόμη καί τῶν τόσο καθυστερημένων καί ἀντεπαναστατῶν ἀστῶν, ὅπως εἶναι οἱ ὀχτωβριστές·

5) ὅτι ἡ φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη, ἐνῶ ἀπό τή μιά μεριά βοηθάει μέ τόν τύπο της στήν ἐνημέρωση τῆς κοινωνίας γιά τό λιμό καί τή διαγωγή τῆς κυβέρνησης, ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἀκολουθεῖ — μέ τή θέση πού πῆρε ὁ καντέτος Κοῦτλερ στήν ΙΙΙ Δούμα — μιά τέτια μετριοπαθή ἀντιπολιτευτική γραμμή, πού σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεῖ νά ἱκανοποιήσει τή δημοκρατία, ἀκριβῶς ὅπως δέν μποροῦμε ν' ἀνεχθοῦμε καί τό νά θέτει κανείς τό ζήτημα τῆς βοήθειας τῶν πεινασμένων σέ φιλανθρωπική βάση, ὅπως κάνει ἡ πλειοψηφία τῶν φιλελευθέρων·

6) ὅτι μέσα στήν ἐργατική τάξη καί τελείως ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ἐπιδείνωση τῆς οἰκονομικῆς της κατάστασης, λόγω τῆς αὔξησης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πεινασμένων καί τῶν ἀνέργων, παρατηρεῖται μιά αὐθόρμητη διάθεση γιά συγκέντρωση ἐράνων ὑπέρ τῶν πεινασμένων καί γιά ἄλλη βοήθεια, καί ὅτι τή διάθεση αὐτή, πού εἶναι φυσική γιά κάθε δημοκράτη καί πολύ περισσότερο γιά τούς σοσιαλιστές, πρέπει ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες νά τήν ἐνισχύσουν καί νά τήν κατευθύνουν στό πνεῦμα τῆς ταξικῆς πάλης·

— ἡ συνδιάσκεψη ἀποφασίζει,

(α) εἶναι ἀνάγκη νά ἐντείνουμε ὅλες μας τίς δυνάμεις γιά νά διευρύνουμε τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωση μέσα στίς πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ καί ἰδιαίτερα τῆς ἀγροτιᾶς, ἐξηγώντας τή σύνδεση τοῦ λιμοῦ μέ τόν τσαρισμό καί μέ τήν ὅλη πολιτική του, κυκλοφορώντας στά χωριά γιά ζύμωση τούς λόγους στή Δούμα ὄχι μόνο τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τῶν τρουντοβίκων, ἀλλά καί τέτιων φίλων τοῦ τσάρου, ὅπως εἶναι ὁ Μάρκοφ ὁ 2ος, καί προπαγανδίζοντας τίς πολιτικές διεκδικήσεις τῆς σοσιαλδημοκρατίας, κατά πρῶτο λόγο τήν ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς μοναρχίας καί τήν ἐγκαθίδρυση λαοκρατικῆς δημοκρατίας, καί σέ συνέχεια τή δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς·

(β) νά ὑποστηρίξουμε τή διάθεση τῶν ἐργατῶν νά βοηθήσουν, στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ, τούς πεινασμένους, συστήνοντας νά στέλνουν τούς ἐράνους ἀποκλειστικά καί μόνο στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας, στόν ἐργατικό τύπο ἤ στούς ἐργατικούς πολιτιστικούς-μορφωτικούς κ.ἄ. συλλόγους κτλ. καί συγκροτώντας ἰδιαίτερους πυρῆνες σοσιαλδημοκρατῶν

καί δημοκρατῶν, ὅταν μπαίνουμε σέ ὁμάδες, σέ ἐπιτροπές ἤ ὁμίλους ἀρωγῆς τῶν πεινασμένων·

(γ) νά προσπαθοῦμε νά κατευθύνουμε τή δημοκρατική ἀγανάκτηση πού προκαλεῖ ὁ λιμός πρός τήν ὀργάνωση διαδηλώσεων, συγκεντρώσεων, συλλαλητηρίων καί ἄλλων μορφῶν ἔναρξης τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν ἐνάντια στόν τσαρισμό.

Γράφτηκε τό πρῶτο 15θήμερο
τοῦ Γενάρη 1912

4

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΩΝ

Γιά τό λικβινταρισμό καί τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν

Παίρνοντας ὑπόψη,

1) ὅτι τό ΣΔΕ κόμμα τῆς Ρωσίας ἤδη ἐδῶ καί τέσσερα περίπου χρόνια διεξάγει ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στό λικβινταριστικό ρεῦμα, πού ἡ συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 τό χαρακτήρισε σάν:

«προσπάθειες μιᾶς μερίδας τῆς κομματικῆς διανόησης νά διαλύσει τήν ὑπάρχουσα ὀργάνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί νά τήν ἀντικαταστήσει μέ μιά ἄμορφη ἕνωση στά πλαίσια τῆς νομιμότητας μέ κάθε θυσία, ἔστω κι' ἄν ἡ νομιμότητα αὐτή ἐξαγοραζόταν μέ τήν ἀνοιχτή ἐγκατάλειψη τοῦ προγράμματος, τῆς τακτικῆς καί τῶν παραδόσεων τοῦ κόμματος»[66]·

2) ὅτι ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Γενάρη τοῦ 1910, συνεχίζοντας τήν πάλη ἐνάντια στό ρεῦμα αὐτό, τό χαρακτήρισε ὁμόφωνα σάν «ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο» καί ἔθεσε σάν ὅρο, γιά μιά πραγματική κομματική ἑνότητα καί συγχώνευση τῶν προηγούμενων ὁμάδων τῶν μπολσεβίκων καί τῶν μενσεβίκων, τήν πλήρη ρήξη μέ τό λικβινταρισμό καί τήν ὁριστική κατανίκηση τῆς ἀστικῆς αὐτῆς παρέκκλισης ἀπό τό σοσιαλισμό·

3) ὅτι παρόλες τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος καί παρόλες τίς ὑποχρεώσεις πού ἀνάλαβαν στήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη 1910 οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ μενσεβικισμοῦ, μιά μερίδα τῶν μενσεβίκων πού εἶναι συγκεντρωμένη γύρω ἀπό τά περιοδικά «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι» ἀρνήθηκε νά βοηθήσει στήν ἐπανασύσταση τῆς ΚΕ (ἄρνηση τοῦ Μιχαήλ, τοῦ Γιού-

ρι καί τοῦ Ρόμαν τήν ἄνοιξη τοῦ 1910 ὄχι μόνο νά μποῦν στήν ΚΕ, ἀλλά καί νά παρουσιαστοῦν ἔστω καί σέ μιά συνεδρίαση γιά πρόσληψη καινούργιων μελῶν)·

4) ὅτι τά παραπάνω ἔντυπα στράφηκαν, ὕστερα ἀκριβῶς ἀπό τήν ὁλομέλεια τοῦ 1910, ἐντελῶς καί σ' ὅλη τή γραμμή πρός τό λικβινταρισμό, κι' ὄχι μόνο «ὑποτιμοῦν» (παρά τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας) «τή σημασία τοῦ παράνομου κόμματος», ἀλλά καί τό ἀρνοῦνται ἀνοιχτά, λέγοντας ὅτι διαλύθηκε πιά, ὅτι ἡ ἀνασυγκρότηση τοῦ παράνομου κόμματος εἶναι «ἀντιδραστική οὐτοπία», περιλούζοντάς το ἀπό τίς στῆλες τῶν λογοκρινόμενων περιοδικῶν μέ εἰρωνίες καί βρισιές, καλώντας τούς ἐργάτες νά θεωρήσουν τούς πυρῆνες τοῦ κόμματος καί τήν ἱεραρχία τοῦ κόμματος πράγματα «νεκρά» κτλ.·

5) ὅτι οἱ ὀλιγάριθμες τοπικές ὁμαδοῦλες τῶν λικβινταριστῶν πού ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπό ἐκπροσώπους τῆς διανόησης, συνεχίζοντας τό ἔργο τους γιά τή διάλυση τοῦ κόμματος, ὄχι μόνο ἀπάντησαν ἀρνητικά στή δεύτερη ἔκκληση — τοῦ 1911 — νά βοηθήσουν στήν ἀνασυγκρότηση τοῦ παράνομου κόμματος καί στή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψής του, ἀλλά καί ἔκαναν, ἀφοῦ συγκροτήθηκαν σέ τελείως ἀνεξάρτητες ὁμαδοῦλες, ἀνοιχτή προπαγάνδα μέσα στούς ἐργάτες ἐνάντια στό παράνομο κόμμα καί ἀνοιχτή πάλη ἐνάντια στήν ἀνασυγκρότησή του, ἀκόμη κι' ἐκεῖ πού ὑπερτεροῦσαν οἱ κομματικοί μενσεβίκοι (λογουχάρη στό Αἰκατερινοσλάβ, στό Μπακού, στό Κίεβο κτλ.)·

—ἡ συνδιάσκεψη δηλώνει ὅτι ἡ παραπάνω ὁμάδα μέ τή διαγωγή της ἔθεσε ὁριστικά τόν ἑαυτό της ἔξω ἀπό τό κόμμα.

Ἡ συνδιάσκεψη καλεῖ ὅλους τούς κομματικούς ἀνθρώπους, ἀνεξάρτητα ἀπό ρεύματα καί ἀποχρώσεις, νά παλέψουν ἐνάντια στό λικβινταρισμό, νά ἐξηγήσουν ὅλη τή ζημιά πού προξενεῖ αὐτός στήν ὑπόθεση τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης καί νά ἐντείνουν ὅλες τους τίς δυνάμεις γιά τήν ἀνασυγκρότηση καί τήν ἑδραίωση τοῦ παράνομου ΣΔΕ κόμματος τῆς Ρωσίας.

Γράφτηκε τό πρῶτο 15θήμερο
τοῦ Γενάρη 1912

5

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΓΚΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ

Ἡ συνδιάσκεψη ἀφοῦ ἄκουσε καί συζήτησε τήν ἔκθεση τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ΡΟΕ γιά τή δράση της πάνω στό ζήτημα τῆς σύγκλησης γενικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης,

θεωρεῖ ὑποχρέωσή της νά τονίσει τήν τεράστια σημασία τῆς δουλιᾶς πού ἔκανε ἡ Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή συσπείρωση ὅλων τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας ἀνεξάρτητα ἀπό φράξιες καί γιά τήν ἀναδημιουργία τοῦ κόμματός μας σάν πανρωσικῆς ὀργάνωσης.

Ἡ δράση τῆς ΡΟΕ, στήν ὁποία δούλεψαν ἀπό κοινοῦ καί ἁρμονικά οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι τῆς Ρωσίας, ἀξίζει νά ἐπιδοκιμαστεῖ, τόσο περισσότερο πού ἡ ΡΟΕ ἀναγκάστηκε νά δουλέψει κάτω ἀπό ἀφάνταστα δύσκολες ἀστυνομικές συνθῆκες καί νά ὑπερνικήσει παρά πολλά ἐμπόδια καί δυσχέρειες, πού ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς ἐσωκομματικῆς κατάστασης.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ

Παίρνοντας ὑπόψη,

1) ὅτι ἡ διάσπαση καί ἡ διάλυση τῶν περισσότερων ὀργανώσεων τοῦ κόμματος, πού τίς προκάλεσαν τό πλατύ ρεῦμα τῶν ἀντεπαναστατικῶν διαθέσεων καί οἱ λυσσαλέες διώξεις ἀπό μέρους τοῦ τσαρισμοῦ, σέ συνθῆκες πού ἐπί πολλά χρόνια δέν ὑπῆρχε ἕνα κομματικό κέντρο ἄμεσης καθοδήγησης, μιά Κεντρική Ἐπιτροπή, δημιούργησαν μιά ἐξαιρετικά ἄσχημη κατάσταση μέσα στό ΣΔΕΚΡ στήν περίοδο τοῦ 1908-1911·

2) ὅτι σήμερα, μέ τήν ἀναζωογόνηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος παρατηρεῖται παντοῦ μιά ἰσχυρή τάση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν γιά ἀνασυγκρότηση τῶν παράνομων ὀργανώσεων τοῦ κόμματος καί ὀργάνωση μιᾶς συστηματικῆς νόμιμης καί παράνομης σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς, καί ὅτι πάνω στή βάση αὐτή ἔχει ἐκδηλωθεῖ μιά τεράστια καί ἰσχυρή πρωτοβουλία ἀπό τήν πλειοψηφία τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τήν ἀναγέννηση τοῦ κόμματος καί τή σύγκληση γενικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης·

3) ὅτι τά ἐπιτακτικά πρακτικά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης ἐνάντια στόν τσαρισμό (καθοδήγηση τῆς οἰκονομικῆς πάλης, τῆς γενικῆς πολιτικῆς ζύμωσης, τῶν προλεταριακῶν συγκεντρώσεων, τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας γιά τήν IV Δούμα κτλ.) κάνουν ἀπολύτως ἀναγκαία τή λήψη ἄμεσων καί πολύ δραστικῶν μέτρων γιά τήν ἀνασύσταση ἑνός ἁρμόδιου κομματικοῦ κέντρου ἄμεσης καθοδήγησης, πού νά συνδέεται στενά μέ τίς τοπικές ὀργανώσεις·

4) ὅτι ὕστερα ἀπό μιά διακοπή πού κράτησε πάνω ἀπό τρία χρόνια — ἀπό τόν καιρό τῆς τελευταίας συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ — καί ὕστερα ἀπό προσπάθειες δυό καί πλέον χρόνων νά συγκληθεῖ συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματος, σήμερα ἐπιτεύχθηκε, ἐπιτέλους, ἡ συσπείρωση 20 καί πάνω ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας (Πετρούπολη, Μόσχα, Σαράτοβο, Καζάν, Σαμάρα, Νίζνι, Σόρμοβο, Ροστόβ, Αἰκατερινοσλάβ, Κίεβο, Νικολάγεφ, Λουγκάνσκ, Μπακού, ὁμάδα τῆς Τιφλίδας, ὁμάδα τῆς Βίλνας, ὁμάδα τοῦ Ντβίν, Αἰκατερινμπούργκ, Οὐφά, Τιουμέν, πολλά κατοικημένα σημεῖα τῆς Κεντρικῆς περιοχῆς καί ἄλλα) γύρω ἀπό τή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή πού ἔχει συγκαλέσει τήν παρούσα συνδιάσκεψη, εἰδοποίησε κιόλας ἐδῶ καί κάμποσους μῆνες ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες γιά τή συνδιάσκεψη καί κάλεσε ὅλες ἀπολύτως τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματός μας, χωρίς καμιά ἐξαίρεση, νά πάρουν μέρος στή συνδιάσκεψη, ἐνῶ συνάμα δόθηκε σ' ὅλες τίς ὀργανώσεις ἡ δυνατότητα νά πάρουν μέρος στή συνδιάσκεψη·

5) ὅτι στήν παρούσα συνδιάσκεψη, παρόλο πού εἴχαμε μιά σειρά σοβαρά χτυπήματα ἀπό τήν ἀστυνομία, ἀντιπροσωπεύονται, ἐκτός ἀπό ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, ὅλες οἱ κομματικές ὀργανώσεις πού δροῦν στή Ρωσία·

6) ὅτι στή συνδιάσκεψη κλήθηκαν καί ἐκφράσανε τήν ὑπο-

στήριξή τους πρός αὐτήν οἱ σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες τῶν στελεχῶν τοῦ νόμιμου ἐργατικοῦ κινήματος πολλῶν μεγάλων πόλεων τῆς Ρωσίας (Πετρούπολη, Μόσχα, Καύκασος)·—

— ἡ συνδιάσκεψη ἀνακηρύσσεται γενική κομματική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἡ ὁποία εἶναι τό ἀνώτατο ὄργανο τοῦ κόμματος.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΥΣΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

Ἡ συνδιάσκεψη, ἀναγνωρίζοντας ὅτι τό δυνάμωμα τῆς ἑνότητας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρό ζήτημα, θεωρώντας ὅτι εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἑνότητας μέ τούς κατά τόπους «ἐθνικούς» καί ἡ σταθεροποίηση τῆς σύνδεσης τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων μέ τό πανρωσικό κέντρο, ταυτόχρονα εἶναι ὑποχρεωμένη νά διαπιστώσει τά παρακάτω:

1) ἡ πείρα ἀπόδειξε ὁριστικά ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτη μιά τέτια κατάσταση στό κόμμα, ὅπου οἱ «ἐθνικοί», πού δουλεύουν τελείως χωριστά ἀπό τίς ρωσικές ὀργανώσεις, νά ἔχουν ὀργανώσει μιά ὁμοσπονδία τοῦ χειρίστου εἴδους καί — συχνά ἀνεξάρτητα ἀπό τή θέλησή τους — νά φέρνουν τίς κυριότερες ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας σέ τέτια θέση, πού νά μήν μπορεῖ τό ΣΔΕΚΡ νά κάνει τίς πιό ἀπαραίτητες καί τίς πιό σοβαρές κομματικές δουλιές, γιατί δέν ἔχει τήν ὑποστήριξη τῶν ἐθνικῶν κέντρων, τά ὁποῖα στήν οὐσία δέν μετέχουν καθόλου στή ρωσική δουλιά.

2) Ἕνα ἀπό τά ἐθνικά κέντρα (ἡ Μπούντ [67]) τόν περσινό χρόνο ἐνίσχυε ἀνοιχτά τούς λικβινταριστές καί προσπαθοῦσε νά φέρει τή διάσπαση μέσα στό ΣΔΕΚΡ, ἐνῶ τά ἄλλα (τό κέντρο τῶν λεττονῶν καί τό κέντρο τῆς Πολωνικῆς Σοσιαλδημοκρατίας [68]), στήν ἀποφασιστική στιγμή ἀπόφυγαν τήν πάλη ἐνάντια στούς διαλυτές τοῦ κόμματος, τούς λικβινταριστές.

3) Τά κομματικά στοιχεῖα τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὅλοι οἱ κομματικοί ἐργάτες, στό βαθμό πού φτάνουν ὥς αὐτούς οἱ πληροφορίες γιά τήν κομματική ζωή τῶν *ρωσικῶν* ὀργανώσεων, ἐκφράζονται κατηγορηματικά *ὑπέρ* τῆς ἑνότητας μέ τίς ρωσικές παράνομες σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, *ὑπέρ* τῆς ὑποστήριξης τῆς ΡΟΕ καί *ὑπέρ* τῆς πάλης ἐνάντια στό λικβινταρισμό.

4) Οἱ Κεντρικές Ἐπιτροπές καί τῶν τριῶν ἐθνικῶν ὀργα-

νώσεων κλήθηκαν τρεῖς φορές νά πάρουν μέρος στήν κομματική συνδιάσκεψη (ἀπό τήν ΟΕΕ, τή ΡΟΕ καί ἀπό ἀντιπροσώπους τῆς συνδιάσκεψης) καί τούς ἐξασφαλίστηκε κάθε δυνατότητα νά στείλουν τούς ἀντιπροσώπους τους.

Ἡ συνδιάσκεψη, παίρνοντας ὑπόψη ὅλα αὐτά, καί θεωρώντας ὅτι εἶναι ἀδύνατο ν' ἀναβάλει τή δουλιά τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐξαιτίας τῆς ἀπροθυμίας τῶν ἐθνικῶν κέντρων νά στείλουν τούς ἀντιπροσώπους τους στή γενική κομματική συνδιάσκεψη, ρίχνει ὅλη τήν εὐθύνη γιά τήν ἀπουσία τῶν «ἐθνικῶν» στά κέντρα τους, καί ἀναθέτει στήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ νά καταβάλει ἐπίμονες προσπάθειες γιά νά πετύχει τήν ἑνότητα καί τήν ἀποκατάσταση κανονικῶν σχέσεων μέ τίς ἐθνικές ὀργανώσεις πού ἀνήκουν στό ΣΔΕΚΡ.

Ἡ συνδιάσκεψη ἐκφράζει τήν πεποίθησή της ὅτι, παρόλα τά ἐμπόδια, οἱ ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας θά παλέψουν συντροφικά χέρι μέ χέρι γιά τήν προλεταριακή ὑπόθεση καί ἐνάντια σ' ὅλους τούς ἐχθρούς τῆς ἐργατικῆς τάξης.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Ἡ συνδιάσκεψη, ἀφοῦ ἄκουσε τίς ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων, διαπιστώνει:

1) σ' ὅλες τίς περιοχές μέσα στούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες διεξάγεται ἔντονη δουλιά γιά τό δυνάμωμα τῶν τοπικῶν παράνομων σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων καί ὁμάδων·

2) παντοῦ ἀναγνωρίστηκε ἡ ἀνάγκη τοῦ συνδυασμοῦ τῆς παράνομης καί τῆς νόμιμης σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς· παντοῦ οἱ σοσιαλδημοκράτες ἀναγνώρισαν ὅτι οἱ παράνομες κομματικές μας ὀργανώσεις πρέπει νά ἔχουν σάν σημεῖο στήριξης γιά τή δουλιά τους μέσα στίς μάζες τίς κάθε λογῆς νόμιμες ἐργατικές ἑνώσεις. Γιά τήν πρακτική ὅμως σοσιαλδημοκρατική δουλιά στά συνδικάτα, στούς συνεταιρισμούς, στίς λέσχες κτλ., γιά τή διάδοση τοῦ μαρξιστικοῦ τύπου, γιά τήν ἐκμετάλλευση τῶν ἀγορεύσεων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στή Δούμα κτλ., αὐτό πού ἔχει γίνει δέν εἶναι ἀκόμη ἀρκετό καί στόν τομέα αὐτόν εἶναι ὁπωσδήποτε ἀνάγκη νά ἐντείνουμε τή δράση τῶν παράνομων σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων·

3) σ' ὅλες ἀνεξαίρετα τίς περιοχές, τήν κομματική δουλιά τήν κάνουν ἀπό κοινοῦ καί ὁμόθυμα κυρίως οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι, καθώς καί οἱ ρῶσοι βπεριοντο-

φικοί, ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν, καί ὅλοι οἱ ἄλλοι σοσιαλδημοκράτες πού θεωροῦν ἀπαραίτητο τό παράνομο ΣΔΕΚΡ· συνάμα ὅλη ἡ δουλιά γίνεται στό πνεῦμα τῆς ὑπεράσπισης τῆς κομματικότητας καί τῆς πάλης ἐνάντια στό λικβινταρισμό.

Ἡ συνδιάσκεψη ἐκφράζει τήν πεποίθηση ὅτι σέ σύνδεση μέ τήν ἀναζωογόνηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πού ἀρχίζει, θά συνεχιστεῖ ἡ ἐντατική δουλιά γιά τό δυνάμωμα τῶν παλιῶν καί τή δημιουργία νέων, ἀρκετά εὐλύγιστων μορφῶν ὀργάνωσης, πού θά βοηθήσουν τήν πάλη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ὑπέρ τῶν *παλιῶν* ἐπαναστατικῶν σκοπῶν καί ἐπαναστατικῶν μεθόδων μέσα στίς *καινούργιες* συνθῆκες.

ΓΙΑ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΤΙΓΜΗ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Ἡ συνδιάσκεψη πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἐγκρίνει τήν ἀπόφαση γιά τό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος πού πῆρε ἡ κομματική συνδιάσκεψη τό Δεκέμβρη τοῦ 1908. Ἡ συνδιάσκεψη τονίζει τήν ἐξαιρετικά σοβαρή σημασία τῆς ἀπόφασης αὐτῆς, πού οἱ θέσεις της, ὁσοναφορᾶ τήν ἱστορική σημασία καί τήν ταξική οὐσία τοῦ ὅλου καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, ἀπό τή μιά μεριά, καί ὁσοναφορᾶ τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς κρίσης· ἀπό τήν ἄλλη, ἐπιβεβαιώθηκαν πέρα γιά πέρα ἀπό τά γεγονότα τῆς περασμένης τριετίας.

Ἀπό τά γεγονότα αὐτά ἡ συνδιάσκεψη σημειώνει ἰδιαίτερα τά παρακάτω:

α) Ἡ ἀγροτική πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ, μέ τήν ὁποία εἶχαν συνδέσει τά ἀντεπαναστατικά τους συμφέροντα τόσο τά κυβερνητικά κόμματα τῶν τσιφλικάδων καί τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης, ὅσο, στήν πράξη, καί ὁ ἀντεπαναστατικός φιλελευθερισμός, ὄχι μόνο δέν ὁδήγησε στή δημιουργία σταθερῶν κάπως ἀστικῶν σχέσεων στό χωριό, ἀλλά οὔτε κάν ἀπάλλαξε τήν ἀγροτιά ἀπό τούς μαζικούς λιμούς πού μαρτυροῦν τήν ἐξαιρετική ἐπιδείνωση τῆς κατάστασης τοῦ πληθυσμοῦ καί τήν τεράστια ἀπώλεια παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας.

β) Ὁ τσαρισμός, πού παραμένει ἀνίσχυρος στό πεδίο τοῦ παγκόσμιου ἀνταγωνισμοῦ τῶν σύγχρονων καπιταλιστικῶν κρατῶν καί ὁλοένα καί περισσότερο ἀπωθεῖται σέ δεύτερη μοίρα στήν Εὐρώπη, προσπαθεῖ σήμερα, σέ συμμαχία μέ τούς μαυροεκατονταρχίτες εὐγενεῖς καί τή βιομηχανική ἀστική τάξη πού δυναμώνει, νά ἱκανοποιήσει τά ληστρικά του συμφέ-

ροντα μέ μιά ὠμή «ἐθνικιστική» πολιτική πού στρέφεται ἐνάντια στίς ἀκρινές περιοχές, ἐνάντια σέ ὅλες τίς καταπιεζόμενες ἐθνότητες, ἰδίως ἐνάντια στίς πιό πολιτισμένες περιοχές (Φιλλανδία, Πολωνία, Βορειοδυτική περιοχή) καί μέ τίς ἀποικιακές κατακτήσεις σέ βάρος τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας (Περσία, Κίνα), πού διεξάγουν ἐπαναστατικό ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία.

γ) Ἡ οἰκονομική ἄνοδος ἐξουδετερώνεται σέ τεράστιο βαθμό ἐξαιτίας τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐξάρθρωσης τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς, ἐξαιτίας τῆς ληστρικῆς φορολογικῆς πολιτικῆς τῆς ἀπολυταρχίας καί τήν ἀποσύνθεση τοῦ γραφειοκρατικοῦ μηχανισμοῦ, ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἡ αὐξανόμενη ἀκρίβεια τῆς ζωῆς ἐπιτείνει τή φτώχια τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν πλατιῶν μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ.

δ) Σέ συνδυασμό μ' αὐτά, οἱ πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ μέσα στά πέντε χρόνια ὕπαρξης τῆς ΙΙΙ Δούμας πείθονται ὅλο καί περισσότερο ὅτι ἡ Δούμα εἶναι ἀπρόθυμη, ἀνίκανη καί ἀνίσχυρη νά κάνει κάτι γιά τή βελτίωση τῆς θέσης τῶν πλατιῶν μαζῶν τοῦ λαοῦ κι' ὅτι τά κόμματα πού κυριαρχοῦν ἐκεῖ ἔχουν ἀντιλαϊκό χαρακτήρα.

ε) Μέσα στούς πλατιούς κύκλους τῆς δημοκρατίας, καί κατά πρῶτο λόγο μέσα στό προλεταριάτο, παρατηρεῖται ἡ ἀπαρχή μιᾶς πολιτικῆς ἀναζωογόνησης. Οἱ ἐργατικές ἀπεργίες τοῦ 1910-1911, ἡ ἔναρξη διαδηλώσεων καί προλεταριακῶν συγκεντρώσεων, ἡ ἔναρξη μιᾶς κίνησης μέσα στήν ἀστική δημοκρατία τῶν πόλεων (φοιτητικές ἀπεργίες) κτλ., ὅλα αὐτά εἶναι σημάδια τῶν αὐξανόμενων ἐπαναστατικῶν διαθέσεων τῶν μαζῶν ἐνάντια στό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη.

Ἡ συνδιάσκεψη, ξεκινώντας ἀπ' ὅλα αὐτά τά δεδομένα, θεωρεῖ τά καθήκοντα πού ἔχει ὑποδείξει ἀναλυτικά ἡ ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Δεκέμβρη 1908 σάν καθήκοντα πού ὀρθώνονται μπροστά στό κόμμα, τονίζοντας ἰδιαίτερα ὅτι τό καθῆκον τῆς κατάκτησης τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, πού θά πάρει μαζί του τήν ἀγροτιά, ἐξακολουθεῖ νά εἶναι, ὅπως καί πρίν, καθῆκον τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία.

Ἡ συνδιάσκεψη ἐφιστᾶ ἰδιαίτερα τήν προσοχή τῶν συντρόφων στά παρακάτω:

1) ὅτι στήν ἡμερήσια διάταξη βρίσκεται, ὅπως καί πρίν, κατά πρῶτο λόγο ἡ μακρόχρονη δουλιά γιά τή σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση, ὀργάνωση καί συσπείρωση τῶν πρωτοπόρων μαζῶν τοῦ προλεταριάτου·

2) ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ δουλιά γιά τήν ἀνασυγ-

κρότηση τῆς παράνομης ὀργάνωσης τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού νά χρησιμοποιεῖ ἀκόμη πιό πλατιά, ἀπ' ὅ,τι ὥς τά σήμερα, ὅλες καί τίς κάθε εἴδους νόμιμες δυνατότητες, πού νά εἶναι ἱκανή νά καθοδηγεῖ τήν οἰκονομική πάλη τοῦ προλεταριάτου καί ἡ μόνη πού νά μπορεῖ νά καθοδηγεῖ τίς πολιτικές του ἐκδηλώσεις οἱ ὁποῖες ὅλο καί πληθαίνουν·

3) ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ὀργανωθεῖ καί νά πλατύνει ἡ συστηματική πολιτική ζύμωση καί ἡ ὁλόπλευρη ὑποστήριξη τοῦ κινήματος τῶν μαζῶν πού ἀρχίζει, καί νά διευρυνθεῖ αὐτό τό κίνημα κάτω ἀπό τή σημαία τῶν συνθημάτων τοῦ κόμματος, πού εἶναι πέρα γιά πέρα ἐφαρμόσιμα. Ἡ δημοκρατική προπαγάνδα ἐνάντια στήν πολιτική τῆς τσαρικῆς μοναρχίας πρέπει νά προωθηθεῖ ἰδιαίτερα, ἐκτός ἀπό τά ἄλλα, καί σάν ἀντίβαρο στήν πλατιά προπαγάνδα πού γίνεται γιά τό κουτσούρεμα τῶν συνθημάτων καί τόν περιορισμό τῆς δουλιᾶς μέσα στά πλαίσια τῆς ὑπάρχουσας «νομιμότητας».

ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ IV ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΔΟΥΜΑΣ

I

Ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ ἀπολύτως ἀπαραίτητη τή συμμετοχή τοῦ ΣΔΕ κόμματος τῆς Ρωσίας στήν ἐπικείμενη ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Δούμα, τήν ἀνάδειξη χωριστῶν ὑποψηφίων ἀπό μέρους τοῦ κόμματός μας καί τή δημιουργία στήν IV Δούμα σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας πού νά ὑποτάσσεται, σάν τμῆμα, στό κόμμα μας σάν σύνολο.

Τό κύριο καθῆκον τοῦ κόμματος στίς ἐκλογές, ὅπως καί τῆς μελλοντικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας μέσα στή Δούμα — καθῆκον στό ὁποῖο πρέπει νά ὑποτάσσονται ὅλα τά ἄλλα — εἶναι ἡ σοσιαλιστική ταξική προπαγάνδα καί ἡ ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Τά κύρια συνθήματα τοῦ κόμματός μας στίς ἐπικείμενες ἐκλογές πρέπει νά εἶναι:

1) λαοκρατική δημοκρατία

2) 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα

3) δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς.

Σ' ὅλη τήν προεκλογική μας ζύμωση εἶναι ἀνάγκη νά ἐξηγοῦμε ὅσο τό δυνατό πιό πειστικά αὐτές τίς διεκδικήσεις, μέ βάση τήν πείρα τῆς III Δούμας καί τήν ὅλη δράση τῆς κυβέρνησης, τόσο στόν τομέα τῆς κεντρικῆς διοίκησης, ὅσο καί τῆς τοπικῆς.

Σέ ἀδιάσπαστη σύνδεση μέ τίς τρεῖς παραπάνω διεκδικήσεις πρέπει νά προπαγανδίζονται καί ὅλες οἱ ὑπόλοιπες διεκδικήσεις τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προγράμματος-μίνιμουμ, ὅπως: τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, ἡ ἐκλογή τῶν δικαστῶν καί τῶν ὑπαλλήλων ἀπό τό λαό, ἡ ἀσφάλιση τῶν ἐργατῶν ἀπό τό κράτος, ἡ ἀντικατάσταση τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ μέ τόν ὁπλισμένο λαό κτλ.

II

Ἡ γενική γραμμή τακτικῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ στίς ἐκλογές πρέπει νά εἶναι ἡ παρακάτω: τό κόμμα πρέπει νά κάνει ἀμείλικτο πόλεμο ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία καί τά κόμματα τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν πού τήν ὑποστηρίζουν, ξεσκεπάζοντας συνάμα θαραλέα τίς ἀντεπαναστατικές ἀπόψεις τῶν ἀστῶν φιλελευθέρων (μέ τό Κόμμα τῶν καντέτων ἐπικεφαλῆς τους) καί τόν κάλπικο δημοκρατισμό τους.

Κατά τόν προεκλογικό ἀγώνα πρέπει νά δοθεῖ ἰδιαίτερη προσοχή στό διαχωρισμό τῆς θέσης τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου ἀπό τή θέση *ὅλων* τῶν μή προλεταριακῶν κομμάτων καί στήν ἐξήγηση τόσο τῆς μικροαστικῆς οὐσίας τοῦ λεγόμενου σοσιαλισμοῦ τῶν δημοκρατικῶν ὁμάδων (κυρίως τῶν τρουντοβίκων, τῶν ναρόντνικων, τῶν ἐσέρων [69]), ὅσο καί τῆς ζημιᾶς πού προξενοῦν στήν ὑπόθεση τῆς δημοκρατίας οἱ ἀμφιταλαντεύσεις τους στά ζητήματα τῆς συνεποῦς καί μαζικῆς ἐπαναστατικῆς πάλης.

Ὁσοναφορᾶ τίς ἐκλογικές συμφωνίες, τό κόμμα, παραμένοντας στή βάση τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου τοῦ Λονδίνου, πρέπει:

1) ν' ἀναδείξει δικούς του ὑποψηφίους σ' ὅλες τίς ἐργατικές κουρίες καί νά μήν ἐπιτρέπει ἐδῶ *καμιά* συμφωνία μέ ἄλλα κόμματα ἤ ὁμάδες (μέ τούς λικβινταριστές)·

2) παίρνοντας ὑπόψη τή μεγάλη προπαγανδιστική σημασία πού ἔχει καί μόνο τό γεγονός τῆς ἀνάδειξης χωριστῶν σοσιαλδημοκρατῶν ὑποψηφίων, εἶναι ἀπαραίτητο νά φροντίσουμε ὥστε τό κόμμα καί στά δεύτερα συνέδρια τῶν ἐκλογέων τῶν πόλεων, καί κατά τό δυνατό καί στήν ἀγροτική κουρία, νά ἔχει τούς δικούς του ὑποψηφίους·

3) στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές (ἄρθρο 106 τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου) γιά τήν ἐκλογή ἐκλεκτόρων ἀπό τό δεύτερο συνέδριο τῶν ἐκλεκτόρων τῶν πόλεων ἐπιτρέπεται νά κλείσουμε συμφω-

νίες μέ τήν ἀστική δημοκρατία ἐνάντια στούς φιλελευθέρους, καί σέ συνέχεια καί μέ τούς φιλελευθέρους ἐνάντια σ' ὅλα τά κυβερνητικά κόμματα. Μιά ἀπό τίς μορφές συμφωνίας μπορεῖ νά εἶναι ὁ καταρτισμός κοινῶν ψηφοδελτίων ἐκλεκτόρων σέ μιά πόλη ἤ σέ κάμποσες πόλεις, ἀνάλογα μέ τόν ἀριθμό τῶν ψήφων πού δόθηκαν στίς ἀρχικές ἐκλογές·

4) στίς 5 πόλεις (Πετρούπολη, Μόσχα, Ρίγα, Ὀδησσό, Κίεβο), ὅπου ἰσχύουν οἱ ἄμεσες ἐκλογές μέ ἐπαναληπτικές ἐκλογές εἶναι ἀνάγκη, στίς ἀρχικές ἐκλογές πού γίνονται στά τμήματα τῶν ἐκλογέων τῶν κατοίκων τῶν πόλεων δεύτερης κατηγορίας, νά κατεβοῦν χωριστά οἱ σοσιαλδημοκράτες ὑποψήφιοι. Σέ περίπτωση ἐπαναληπτικῆς ἐκλογῆς, ὅταν εἶναι ὁλοφάνερο πώς ὁ κίνδυνος νά νικήσουν οἱ μαυροεκατονταρχίτες δέν εἶναι σοβαρός, ἐπιτρέπονται συμφωνίες μόνο μέ δημοκρατικές ὁμάδες ἐνάντια στούς φιλελευθέρους·

5) καμιά ἐκλογική συμφωνία δέν μπορεῖ νά ἀφορᾶ τήν ἐμφάνιση κοινοῦ ἐκλογικοῦ προγράμματος, καί δέν πρέπει οὔτε νά δεσμεύει τούς σοσιαλδημοκράτες ὑποψηφίους μέ ὁποιεσδήποτε πολιτικές ὑποχρεώσεις, οὔτε νά ἐμποδίζει τούς σοσιαλδημοκράτες νά ἐπικρίνουν αὐστηρά τήν ἀντεπαναστατικότητα τῶν φιλελευθέρων καί τή μεσοβέζικη στάση καί τήν ἀσυνέπεια τῶν ἀστῶν δημοκρατῶν·

6) στό δεύτερο στάδιο τῶν ἐκλογῶν (στίς συνελεύσεις τῶν πληρεξουσίων τῶν ἐπαρχιῶν, στίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων κ.ἄ.) παντοῦ, ὅπου τό ἐπιβάλλει ἡ ἀνάγκη νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἀποτυχία τοῦ ψηφοδελτίου τῶν ὀχτωβριστῶν-μαυροεκατονταρχιτῶν ἤ τοῦ κυβερνητικοῦ γενικά ψηφοδελτίου, πρέπει νά κλείνουμε συμφωνίες γιά τό μοίρασμα τῶν βουλευτικῶν ἑδρῶν πρῶτα-πρῶτα μέ τήν ἀστική δημοκρατία (τρουντοβίκους, λαϊκούς σοσιαλιστές κτλ.) καί κατόπιν μέ τούς φιλελευθέρους (καντέτους), τούς ἀνεξάρτητους, τούς προοδευτικούς κτλ.

III

Τήν προετοιμασία γιά τήν ἐκλογική καμπάνια ὀφείλουν νά τήν ἀρχίσουν *ἀμέσως* ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες καί γι' αὐτό πρέπει νά δοθεῖ ἰδιαίτερη προσοχή στά παρακάτω:

1) εἶναι ἐπιτακτική ἀνάγκη νά συγκροτηθοῦν παντοῦ παράνομοι σοσιαλδημοκρατικοί πυρῆνες, γιά νά καταπιαστοῦν χωρίς ἀναβολή μέ τήν προετοιμασία τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας·

2) νά δοθεῖ ἡ ἀπαιτούμενη προσοχή στή σταθεροποίηση καί διάδοση τοῦ νόμιμου ἐργατικοῦ τύπου·

3) ὅλη ἡ ἐκλογική δουλιά πρέπει νά γίνεται σέ στενή συνεργασία μέ τά ἐργατικά συνδικάτα καί μέ ὅλες τίς ἄλλες ἐργατικές ἑνώσεις· ἐπιπρόσθετα, στήν ἐκλογή τῶν μορφῶν συμμετοχῆς αὐτῶν τῶν ἑνώσεων πρέπει νά παίρνουμε ὑπόψη μας τή νομιμότητά τους·

4) νά δοθεῖ ἰδιαίτερη προσοχή στήν προετοιμασία τῶν ἐκλογῶν, ἀπό ἄποψη ὀργάνωσης καί ζύμωσης στίς ἐργατικές κουρίες τῶν 6 κυβερνείων, ὅπου εἶναι ἐξασφαλισμένη ἡ ἐκλογή βουλευτῆ γιά τή Δούμα ἀπό τήν ἐργατική κουρία (κυβερνεῖα: Πετρούπολης, Μόσχας, Βλαντίμιρ, Κοστρομά, Χαρκόβου καί Αἰκατερινοσλάβ). Ὅλοι ὥς τόν τελευταῖο, οἱ ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν — καί ἐδῶ καί στά ἄλλα κυβερνεῖα — πρέπει νά εἶναι σοσιαλδημοκράτες-κομματικοί·

5) οἱ συνελεύσεις τῶν πληρεξουσίων τῶν ἐργατῶν, καθοδηγούμενες ἀπό τίς ἀποφάσεις τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων, ὀφείλουν ν' ἀποφασίζουν *ποιός συγκεκριμένα* πρέπει νά ἐκλεγεῖ γιά τή Δούμα ἀπό τούς ἐργάτες καί νά ὑποχρεώνουν ὅλους τούς ἐκλέκτορες μέ τήν ἀπειλή τοῦ μποϋκοτάζ καί τῆς καταγγελίας τους γιά προδοσία ν' ἀποσύρουν τήν ὑποψηφιότητά τους ὑπέρ τοῦ κομματικοῦ ὑποψηφίου·

6) λόγω τῶν κυβερνητικῶν διώξεων, τῶν συλλήψεων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ὑποψηφίων κτλ., εἶναι ἀπαραίτητη ἡ πιό σθεναρή, συστηματική καί προσεκτική δουλιά, ὥστε, ἀντιλαμβανόμενοι γρήγορα τίς διάφορες μεθόδους τῆς ἀστυνομικῆς τακτικῆς, νά ἐξουδετερώνουμε μ' ὅλους τούς τρόπους κάθε πονηριά καί βία τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, νά βγάλουμε σοσιαλδημοκράτες βουλευτές στήν IV Κρατική δούμα, καί, σέ συνέχεια, νά δυναμώσουμε γενικά τήν ὁμάδα τῶν δημοκρατῶν βουλευτῶν στή Δούμα αὐτή·

7) οἱ τοπικές παράνομες ὀργανώσεις καί ὁμάδες τοῦ κόμματος, κάτω ἀπό τό γενικό ἔλεγχο καί τήν καθοδήγηση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος, ἐγκρίνουν τούς ὑποψηφίους τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος καί δίνουν τίς ὁδηγίες πού ἀφοροῦν τίς ἐκλογές·

8) ἄν, παρόλες τίς προσπάθειες, δέν κατορθωθεῖ νά συγκληθεῖ κομματικό συνέδριο ἤ νέα συνδιάσκεψη ὥς τίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα, τότε ἡ συνδιάσκεψη ἐξουσιοδοτεῖ τήν ΚΕ, ἤ τό ὄργανο ἐκεῖνο πού θά καθορίσει ἡ τελευταία, νά δίνει συγκεκριμένες ὁδηγίες πάνω στά ζητήματα τῆς διεξαγωγῆς

τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας στίς διάφορες περιοχές ἤ ἀνάλογα μέ τίς ἰδιαίτερες συνθῆκες πού μποροῦν νά προκύψουν κτλ.

ΓΙΑ ΤΗ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΔΟΥΜΑΣ

Ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ ὅτι ἡ κοινοβουλευτική σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα χρησιμοποίησε τό βῆμα τῆς Δούμας σύμφωνα μέ τή γραμμή πού καθόρισε ἡ κομματική συνδιάσκεψη τοῦ Δεκέμβρη (1908) καί ἡ ὁποία πρέπει νά παραμένει ἡ καθοδηγητική γραμμή πού νά κατευθύνει τή δουλιά τοῦ κόμματος στή Δούμα.

Ἡ συνδιάσκεψη ὑπογραμμίζει ἰδιαίτερα τό ἑξῆς χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς δράσης τῆς ὁμάδας, πού ἀνταποκρίνεται στά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου: ἡ ὁμάδα, ὑποστηρίζοντας μέ τόν πιό ἐνεργό τρόπο τά συμφέροντα τῶν ἐργατῶν καί ὅλα τά μέτρα πού μποροῦν νά βελτιώσουν τή θέση τους (π.χ. στή συζήτηση τῶν ἐργατικῶν νομοσχεδίων) φροντίζει νά φωτίσει ὅλα τά μερικά καθήκοντα ἀπό τή σκοπιά τῶν γενικῶν καθηκόντων τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος πού καθοδηγεῖται ἀπό τό προλεταριάτο, ἀποδείχνοντας ὅτι τό κίνημα τῶν μαζῶν εἶναι ὁ μοναδικός δρόμος γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἡ Ρωσία ἀπό τά δεινά καί ἀπό τήν καταισχύνη πού τήν ὁδήγησε ὁ τσαρισμός.

Ἡ συνδιάσκεψη χαιρετίζει τήν ἔναρξη τῶν ἀνοιχτῶν ἐργατικῶν κινητοποιήσεων μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἄξιας στάσης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, πού ὕψωσε μέσα στή μαύρη Δούμα τή σημαία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν τῆς δεύτερης Δούμας καί ξεσκέπασε μπροστά στούς ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου ὅλη τή βρωμιά τῶν προκλήσεων τῆς μαυροεκατονταρχίτικης τσαρικῆς συμμορίας, ἡ ὁποία ὀργάνωσε τό πραξικόπημα τοῦ 1907. Ἡ συνδιάσκεψη καλεῖ ὅλους τούς συνειδητούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας νά ὑποστηρίξουν ὁλόπλευρα τήν παραπάνω δράση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στήν III Δούμα καί τήν καμπάνια τῶν προλεταριακῶν συγκεντρώσεων πού ἄρχισαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης.

Ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ ὅτι, μπροστά στήν ἐπικείμενη ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Δούμα, ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας πρέπει νά προσέξει ἀκόμη περισσότερο τό ζήτημα τῆς διαφώτισης τοῦ λαοῦ σχετικά μέ τήν ταξική φύση ὅλων τῶν μή προλεταριακῶν κομμάτων (καί εἰδικά τό ξεσκέπασμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς καί προδοτικῆς φύσης τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων), μέ ὁδηγό τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ Λον-

δίνου (1907), ἀπόφαση πού σέ ὅλα τά οὐσιαστικά της σημεῖα ἐπιβεβαιώθηκε ἀπό τήν πείρα τῆς ἀντεπανάστασης. Συνάμα, τά κεντρικά συνθήματα πού πρέπει νά διέπουν τίς ἀγορεύσεις τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, νά κατευθύνουν τό χαρακτήρα τῆς δουλιᾶς της, νά συγκεντρώνουν στά κύρια σημεῖα ὅλες τίς μερικές διεκδικήσεις καί ἀλλαγές, πρέπει νά εἶναι τά παρακάτω τρία συνθήματα: 1) λαοκρατική δημοκρατία· 2) 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα· 3) δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς ὑπέρ τῶν ἀγροτῶν.

ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ

Διαπιστώνοντας ὅτι ἡ πείρα τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν ἐπιβεβαίωσε ἀπόλυτα τίς βασικές θέσεις τῆς ἀπόφασης πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα, ἡ ὁποία πάρθηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ Δεκέμβρη (1908), καί παίρνοντας ὑπόψη ὅτι μέ τήν ἀναζωογόνηση πού ἄρχισε στό ἐργατικό κίνημα γίνεται ἐφικτή ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τῶν ὀργανωτικῶν μορφῶν τῆς κομματικῆς δουλιᾶς πρός τήν ἴδια ἀκριβῶς κατεύθυνση — δηλ. πρός τήν κατεύθυνση τῆς δημιουργίας παράνομων σοσιαλδημοκρατικῶν πυρήνων, πού νά περιβάλλονται ἀπό ἕνα ὅσο τό δυνατό πλατύτερο δίχτυ κάθε λογῆς νόμιμων ἐργατικῶν ἑνώσεων, —

ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ, ὅτι:

1) εἶναι ἀπαραίτητη ἡ πιό δραστήρια συμμετοχή τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων στήν καθοδήγηση *τῆς οἰκονομικῆς πάλης* (ἀπεργίες, ἀπεργιακές ἐπιτροπές κτλ.), καί ἡ ἀποκατάσταση συνεργασίας στόν τομέα αὐτό τῶν παράνομων κομματικῶν πυρήνων μέ τά συνδικάτα, ἰδίως μέ τούς σοσιαλδημοκρατικούς πυρῆνες μέσα στά συνδικάτα, καθώς καί μέ ξεχωριστούς παράγοντες τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος·

2) οἱ πυρῆνες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στά συνδικάτα, οἱ ὀργανωμένοι μέ βάση *τό ἐπάγγελμα*, εἶναι καλό — παίρνοντας μάλιστα ὑπόψη τίς τοπικές συνθῆκες — νά συνδυάζονται μέ τούς κομματικούς πυρῆνες πού εἶναι ὀργανωμένοι σέ γεωγραφική βάση·

3) εἶναι ἀπαραίτητη μιά ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη πρωτοβουλία στήν ὀργάνωση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς μέσα στίς νόμιμες ὀργανώσεις: συνδικάτα, ἀναγνωστήρια, βιβλιοθῆκες, διάφοροι ἐργατικοί σύλλογοι ψυχαγωγίας, ἡ ἐπέκταση τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων καί ὁ προσανατολισμός τοῦ

συνδικαλιστικοῦ τύπου σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τοῦ μαρξισμοῦ, ἡ ἀξιοποίηση τῶν ἀγορεύσεων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στή Δούμα, ἡ προετοιμασία νόμιμων ὁμιλητῶν ἀπό τούς ἐργάτες, ἡ συγκρότηση (σέ σύνδεση μέ τίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα), ἐργατικῶν καί ἄλλων ἐκλογικῶν ἐπιτροπῶν κατά συνοικίες, δρόμους κτλ., ἡ σοσιαλδημοκρατική ζύμωση σέ σύνδεση μέ τίς ἐκλογές γιά τά ὄργανα αὐτοδιοίκησης τῶν πόλεων κτλ.·

4) εἶναι ἀπαραίτητο νά καταβληθοῦν ἔντονες προσπάθειες γιά τό δυνάμωμα καί τήν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παράνομων κομματικῶν πυρήνων, γιά τήν ἀναζήτηση νέων, ὅσο τό δυνατό πιό εὐλύγιστων ὀργανωτικῶν μορφῶν αὐτῶν τῶν πυρήνων, γιά τή δημιουργία καί τήν ἑδραίωση τῶν καθοδηγητικῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων σέ κάθε πόλη καί γιά τήν προπαγάνδιση τέτιων μορφῶν μαζικῆς παράνομης ὀργάνωσης, ὅπως εἶναι οἱ «μπίρζι»*, οἱ ἐργοστασιακές κομματικές συνελεύσεις κτλ.·

5) τούς ὁμίλους προπαγάνδας εἶναι καλά νά τούς προσελκύουμε στήν καθημερινή *πρακτική* δουλιά: στή διάδοση τοῦ παράνομου σοσιαλδημοκρατικοῦ καί τοῦ νόμιμου μαρξιστικοῦ τύπου κτλ.·

6) πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας ὅτι ἡ συστηματική σοσιαλδημοκρατική ἔντυπη προπαγάνδα καί ἰδιαίτερα τό κανονικό μοίρασμα μιᾶς παράνομης κομματικῆς ἐφημερίδας, πού νά βγαίνει κανονικά καί συχνά, μποροῦν νά ἔχουν μεγάλη σημασία καί γιά τήν ἀποκατάσταση ὀργανωτικῆς σύνδεσης τόσο ἀνάμεσα στούς παράνομους πυρῆνες, ὅσο καί ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκρατικούς πυρῆνες πού βρίσκονται στίς νόμιμες ἐργατικές ἑνώσεις.

ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΛΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΛΙΜΟΥ

1) Ὁ λιμός πού μαστίζει 20 ἑκατομμύρια ἀγρότες τῆς Ρωσίας δείχνει γιά μιά ἀκόμη φορά τήν τελείως ἀφόρητη, τήν καταθλιπτική κατάσταση τῶν μαζῶν τῆς ἀγροτικῆς φτωχολογιᾶς πού τήν καταδυναστεύουν ὁ τσαρισμός καί ἡ τάξη τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων, κατάσταση ἀδιανόητη γιά ὁποιοδήποτε πολιτισμένο κράτος τοῦ κόσμου·

* — ὑπαίθριοι χῶροι, ὅπου συγκεντρώνονταν οἱ ἐπαναστάτες ἐργάτες στίς ἐλεύθερες ὧρες τους. *Σημ. μετ.*

2) ὁ σημερινός λιμός ἐπιβεβαιώνει γιά πολλοστή φορά τήν ἀποτυχία τῆς κυβερνητικῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς καί τό ἀνέφικτο τῆς ἐξασφάλισης κάποιας ὁμαλῆς ἀστικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ρωσίας, ἐφόσον τήν πολιτική της γενικά καί τήν ἀγροτική πολιτική της εἰδικότερα τήν κατευθύνει ἡ τάξη τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων πού κυριαρχοῦν, μέσω τῶν κυβερνητικῶν κομμάτων, καί στή Δούμα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη καί στό Κρατικό Συμβούλιο καί στούς αὐλικούς κύκλους τοῦ Νικολάου Β'·

3) τά μαυροεκατονταρχίτικα κόμματα (πού ἔχουν τούς κ.κ. Μάρκοφ κτλ. ἐπικεφαλῆς) μέ τίς δηλώσεις τους στή Δούμα καί τό φόρτωμα τῶν εὐθυνῶν στούς «τεμπέληδες-ἀγρότες» ὁδήγησαν τήν ξετσιπωσιά τῆς τσαρικῆς τσιφλικάδικης συμμορίας, πού λυμαίνεται τή Ρωσία, σέ σημεῖο πού καί οἱ πιό καθυστερημένοι νά ἀνοίγουν τά μάτια τους καί οἱ πιό ἀδιάφοροι νά ξεσηκώνονται·

4) τά ἐμπόδια πού παρεμβάλλει ἡ κυβέρνηση στό ἔργο τῆς βοήθειας τῶν πεινασμένων, οἱ παρεμβάσεις τῆς ἀστυνομίας στά ζέμστβο καί στίς ἐπιτροπές πού συγκεντρώνουν ἐράνους καί ὀργανώνουν συσσίτια κτλ., προκαλοῦν τήν πιό μεγάλη δυσαρέσκεια ἀκόμη καί στούς κόλπους τῶν ζέμστβο καί τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν πόλεων·

5) ἡ φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη, ἐνῶ ἀπό τή μιά μεριά βοηθάει μέ τόν τύπο της τήν ἐνημέρωση τῆς κοινωνίας γιά τό λιμό καί τή διαγωγή τῆς κυβέρνησης, ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἐμφανίστηκε μέ τήν καντέτικη ὁμάδα στήν ΙΙΙ Δούμα σάν ἀντιπολίτευση τόσο μετριοπαθής, ὥστε ἡ διαγωγή της νά μήν μπορεῖ σέ καμιά περίπτωση νά ἱκανοποιήσει τή δημοκρατία, ἀκριβῶς ὅπως δέν μποροῦμε νά ἀνεχθοῦμε καί τό νά θέτει κανείς τό ζήτημα τῶν πεινασμένων σέ φιλανθρωπική βάση, ὅπως κάνει ἡ πλειοψηφία τῶν φιλελευθέρων·

6) μέσα στήν ἐργατική τάξη, καί τελείως ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ἐπιδείνωση τῆς οἰκονομικῆς της κατάστασης, λόγω τῆς αὔξησης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πεινασμένων καί τῶν ἀνέργων, παρατηρεῖται μιά αὐθόρμητη διάθεση γιά ὀργάνωση ἐράνων ὑπέρ τῶν πεινασμένων καί γιά ἄλλη βοήθεια. Τή διάθεση αὐτή, πού εἶναι φυσική γιά κάθε δημοκράτη καί πολύ περισσότερο γιά τούς σοσιαλιστές, πρέπει ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες νά τήν ἐνισχύουν καί νά τήν κατευθύνουν στό πνεῦμα τῆς ταξικῆς πάλης.

Παίρνοντας ὅλα αὐτά ὑπόψη,

ἡ συνδιάσκεψη ἀποφασίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη:

α) νά ἐντείνουμε ὅλες τίς σοσιαλδημοκρατικές δυνάμεις γιά νά διευρύνουμε τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωση μέσα στίς πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ καί ἰδιαίτερα τῆς ἀγροτιᾶς, ἐξηγώντας τή σύνδεση τοῦ λιμοῦ μέ τόν τσαρισμό καί μέ τήν ὅλη πολιτική του, κυκλοφορώντας στά χωριά γιά ζύμωση τούς λόγους στή Δούμα ὄχι μόνο τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τῶν τρουντοβίκων, ἀλλά καί τέτιων φίλων τοῦ τσάρου, ὅπως εἶναι ὁ Μάρκοφ ὁ 2ος καί νά προπαγανδίζουμε τίς πολιτικές διεκδικήσεις τῆς σοσιαλδημοκρατίας: ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς μοναρχίας, ἐγκαθίδρυση λαοκρατικῆς δημοκρατίας, δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς·

β) νά ὑποστηρίξουμε τή διάθεση τῶν ἐργατῶν νά βοηθήσουν, στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ, τούς πεινασμένους, συστήνοντας νά στέλνουν τούς ἐράνους ἀποκλειστικά καί μόνο στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας, στόν ἐργατικό τύπο ἤ στούς ἐργατικούς πολιτιστικούς-μορφωτικούς κ.ἄ. συλλόγους κτλ. καί, συγκροτώντας ἰδιαίτερους πυρῆνες σοσιαλδημοκρατῶν καί δημοκρατῶν ὅταν μπαίνουμε σέ ὁμάδες, ἐπιτροπές καί ὁμίλους ἀρωγῆς τῶν πεινασμένων·

γ) νά προσπαθοῦμε νά κατευθύνουμε τή δημοκρατική ἀγανάκτηση πού προκαλεῖ ὁ λιμός πρός τήν ὀργάνωση διαδηλώσεων, συγκεντρώσεων, συλλαλητηρίων καί ἄλλων μορφῶν πάλης τῶν μαζῶν ἐνάντια στόν τσαρισμό.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΔΟΥΜΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ

Ι

1. Τό μέρος τοῦ πλούτου πού παράγει ὁ μισθωτός ἐργάτης καί τό παίρνει μέ τή μορφή τοῦ μισθοῦ ἐργασίας, εἶναι τόσο ἀσήμαντο, πού μόλις φτάνει νά ἱκανοποιήσει τίς πιό στοιχειώδεις βιοτικές του ἀνάγκες· ἔτσι ὁ προλετάριος δέν ἔχει καμιά δυνατότητα νά δημιουργήσει ἀπό τό μισθό του ἐργασίας ἕνα ἀπόθεμα γιά τήν περίπτωση ἀνικανότητας γιά δουλιά λόγω ἐργατικοῦ ἀτυχήματος, ἀρρώστιας, γηρατειῶν, ἀναπηρίας, καθώς καί γιά τήν περίπτωση ἀπεργίας, πού συνδέεται ἀδιάρηκτα μέ τόν καπιταλιστικό τρόπο παραγωγῆς. Γι' αὐτό ἡ ἀσφάλιση τῶν ἐργατῶν σ' ὅλες τίς παραπάνω περιπτώσεις ἀποτελεῖ μιά μεταρύθμιση, πού τήν ὑπαγορεύει ἐπιτακτικά ἡ ὅλη πορεία τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης.

2. Ἡ καλύτερη μορφή ἀσφάλισης τῶν ἐργατῶν εἶναι οἱ

κρατικές ἀσφαλίσεις, ὀργανωμένες στίς παρακάτω βάσεις: α) πρέπει νά ἐξασφαλίζουν τούς ἐργάτες σέ *ὅλες* τίς περιπτώσεις ἀπώλειας τῆς ἱκανότητάς τους γιά δουλιά (ἐργατικό ἀτύχημα, ἀρρώστια, γηρατιά, ἀναπηρία· στίς ἐργάτριες, ἐπί πλέον, ἐγκυμοσύνη καί γέννα· σύνταξη στίς χῆρες καί τά ὀρφανά ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ προστάτη τους) ἤ στήν περίπτωση ἀπώλειας τοῦ μεροκάματου ἐξαιτίας τῆς ἀνεργίας· β) οἱ ἀσφαλίσεις πρέπει νά περιλαβαίνουν *ὅλους* τούς μισθωτούς ἐργάτες καί τίς οἰκογένειές τους· γ) ὅλοι οἱ ἀσφαλισμένοι πρέπει νά ἀποζημιώνονται μέ βάση τήν ἀρχή τῆς ἀναπλήρωσης *ὁλόκληρου* τοῦ μεροκάματου, συνάμα *ὅλα* τά ἔξοδα τῶν ἀσφαλίσεων πρέπει νά βαρύνουν τούς ἐπιχειρηματίες καί τό κράτος· δ) ὅλες οἱ κατηγορίες ἀσφαλίσεων πρέπει νά βρίσκονται κάτω ἀπό τή δικαιοδοσία *ἑνιαίων* ἀσφαλιστικῶν ὀργανώσεων, πού νά συγκροτοῦνται *κατά περιοχές* καί μέ βάση τήν ἀρχή *τῆς ἀπόλυτης* αὐτοδιοίκησης τῶν ἀσφαλισμένων.

3. Τό κυβερνητικό νομοσχέδιο πού ψήφισε ἡ Κρατική Δούμα ἔρχεται σέ ριζική ἀντίθεση μέ ὅλους αὐτούς τούς βασικούς ὅρους μιᾶς ὀρθολογικά ὀργανωμένης ἀσφάλισης· τό νομοσχέδιο: α) ἀναφέρει μόνο *δυό* μορφές ἀσφάλισης — ἀπό τά ἀτυχήματα καί τίς ἀρρώστιες· β) περιλαβαίνει μικρό μόνο μέρος (κατά τούς μετριότερους ὑπολογισμούς τό $^1/_6$) τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας, ἀφήνοντας ἔξω ἀπό τίς ἀσφαλίσεις ὁλόκληρες περιοχές (τή Σιβηρία, τό κυβερνητικό σχέδιο ἐξαιρεῖ ἀκόμη καί τόν Καύκασο) καί ὁλόκληρες κατηγορίες ἐργατῶν, πού ἔχουν ἰδιαίτερα ἀνάγκη ἀπό τίς ἀσφαλίσεις (ἐργάτες γῆς, οἰκοδόμοι, σιδηροδρομικοί, τριατατικοί, ἐμποροϋπάλληλοι κτλ.)· γ) καθορίζει μιά εὐτελέστατη ἀποζημίωση (ἡ ἀνώτερη ἀποζημίωση σέ περίπτωση *ὁλικῆς* ἀναπηρίας εἶναι τά $^2/_3$ τοῦ μεροκάματου, καί μάλιστα ὑπολογισμένου μέ βάση χαμηλότερη ἀπό τό πραγματικό) καί ταυτόχρονα φορτώνει στίς πλάτες τῶν ἐργατῶν τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐξόδων: σέ βάρος τῶν ἐργατῶν προβλέπεται ἡ ἀσφάλιση ὄχι μόνο ἀπό τίς ἀρρώστιες, ἀλλά καί τά «μικρά» ἀτυχήματα, πού στήν πράξη εἶναι τά πιό συνηθισμένα. Τό νέο αὐτό σύστημα εἶναι χειρότερο ἀκόμη καί ἀπό τό σημερινό νόμο, πού ἐπιβάλλει ἀποκλειστικά στούς ἐργοδότες νά πληρώνουν τήν ἀποζημίωση γιά τά ἀτυχήματα· δ) στερεῖ τά ἀσφαλιστικά ἱδρύματα ἀπό κάθε αὐτοτέλεια, παραδίνοντάς τα στή διασταυρούμενη ἐποπτεία τῶν ὑπαλλήλων (τῶν «Κρατικῶν ὑπηρεσιῶν» καί τοῦ «Συμβουλίου ἀσφαλιστικῶν ὑποθέσεων»),

τῆς χωροφυλακῆς, τῆς ἀστυνομίας (πού ἔχουν τό δικαίωμα, ἐκτός ἀπό τή γενική ἐποπτεία, νά κατευθύνουν οὐσιαστικά τή δράση τῶν ἀσφαλιστικῶν ἱδρυμάτων, νά ἐπεμβαίνουν στό διορισμό τοῦ προσωπικοῦ τους κτλ.), τῶν ἀφεντικῶν (οἱ ἀσφαλιστικές ἑταιρίες ἀτυχημάτων βρίσκονται ἀποκλειστικά στά χέρια τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Τά ταμεῖα ἀσφάλισης ἀσθενειῶν εἶναι ἐργοστασιακοῦ τύπου· τό καταστατικό ἐξασφαλίζει τήν ἐπιροή τῶν ἐργοδοτῶν πάνω σ' αὐτά τά ταμεῖα κτλ.).

4. Ἕνας τέτιος νόμος περιφρονεῖ, κατά τόν πιό βάναυσο τρόπο τά πιό ζωτικά συμφέροντα τῶν ἐργατῶν, μποροῦσε νά γεννηθεῖ μόνο στή σημερινή περίοδο τῆς ξέφρενης ἀντίδρασης, περίοδο κυριαρχίας τῆς ἀντεπανάστασης, σάν ἀποτέλεσμα τῶν πολύχρονων προκαταρκτικῶν διαπραγματεύσεων καί τῆς συμφωνίας τῆς κυβέρνησης μέ τούς ἐκπρόσωπους τοῦ κεφαλαίου. Ἀπαραίτητος ὅρος γιά νά γίνει μιά μεταρύθμιση τῶν ἀσφαλίσεων, πού νά ἀνταποκρίνεται πραγματικά στά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου, εἶναι ἡ όριστική ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ καί ἡ κατάκτηση συνθηκῶν γιά τήν ἐλεύθερη ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου.

II

Ἡ συνδιάσκεψη, ξεκινώντας ἀπό ὅλα αὐτά, ἀποφασίζει:

1) Ἀνυπέρθετο καθῆκον τόσο τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων, ὅσο καί τῶν συντρόφων πού δουλεύουν στίς νόμιμες ὀργανώσεις (στά συνδικάτα, στίς λέσχες, στούς συνεταιρισμούς κτλ.) εἶναι νά ἀναπτύξουν τήν πιό πλατιά ζύμωση ἐνάντια στό σχέδιο ἀσφαλίσεων τῆς Δούμας, τό ὁποῖο θίγει τά συμφέροντα ὅλου τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας σάν τάξης καί παραβιάζει κατά τόν πιό κατάφωρο τρόπο αὐτά τά συμφέροντα.

2) Ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά τονίσει ὅτι ἡ ὅλη διαφωτιστική δουλιά τῶν σοσιαλδημοκρατῶν σχετικά μέ τό νομοσχέδιο τῶν ἀσφαλίσεων πρέπει νά συνδυαστεῖ μέ τήν ταξική θέση τοῦ προλεταριάτου στή σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία, μέ τήν κριτική τῶν ἀστικῶν αὐταπατῶν πού τίς καλλιεργοῦν οἱ σοσιαλρεφορμιστές καί γενικά μέ τά βασικά σοσιαλιστικά μας καθήκοντα· ἀπό τήν ἄλλη μεριά στή διαφωτιστική αὐτή δουλιά ὁ χαρακτήρας τῆς «μεταρύθμισης» τῆς Δούμας πρέπει νά συνδέεται μέ τή σημερινή πολιτική κατάσταση καί γενικά μέ τά ἐπαναστατικά δημοκρατικά μας καθήκοντα καί συνθήματα.

3) Ἡ συνδιάσκεψη, ἐγκρίνοντας ἀπόλυτα τήν καταψήφιση τοῦ νομοσχεδίου τῆς Δούμας ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας, συστήνει στούς συντρόφους νά προσέξουν τό τεράστιο καί πολύτιμο ὑλικό πού πρόσφεραν οἱ συζητήσεις τῆς Δούμας πάνω στό ζήτημα αὐτό, γιά τή διευκρίνιση τῆς στάσης τῶν διάφορων τάξεων ἀπέναντι στίς ἐργατικές μεταρυθμίσεις· ἡ συνδιάσκεψη ὑπογραμμίζει ἰδιαίτερα τίς ὁλοφάνερα ἐχθρικές ἀπέναντι στούς ἐργάτες διαθέσεις τῶν ὀχτωβριστῶν-ἐκπροσώπων τοῦ καθυστερημένου κεφαλαίου, πού ἐκδηλώθηκαν καθαρά στίς συζητήσεις, καθώς καί τίς ὑποκριτικές, τίς σκεπασμένες μέ σοσιαλρεφορμιστική φρασεολογία γιά «κοινωνική εἰρήνη» ἀγορεύσεις τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Οἱ καντέτοι στή Δούμα τάχθηκαν οὐσιαστικά ἐνάντια στήν αὐτοτέλεια τῆς ἐργατικῆς τάξης καί πάλεψαν μέ μίσος ἐνάντια στίς βασικές τροποποιήσεις πού πρότεινε νά γίνουν στό νομοσχέδιο ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας.

4) Ἡ συνδιάσκεψη ἐπισύρει μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο τήν προσοχή τῶν ἐργατῶν ἐνάντια σέ κάθε ἀπόπειρα περικοπῆς καί ὁλοκληρωτικῆς διαστρέβλωσης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς διαφωτιστικῆς δουλιᾶς, μέ τόν περιορισμό της στά ἐπιτρεπόμενα πλαίσια τῆς νομιμότητας σέ συνθῆκες κυριαρχίας τῆς ἀντεπανάστασης· ἀντίθετα, ἡ συνδιάσκεψη ὑπογραμμίζει ὅτι βασικό σημεῖο στή διαφωτιστική αὐτή δουλιά πρέπει νά εἶναι ἡ ἐξήγηση στίς πλατιές μάζες τοῦ προλεταριάτου τῆς ἀλήθειας, ὅτι χωρίς καινούργια ἐπαναστατική ἄνοδο ἀποκλείεται ὁποιαδήποτε πραγματική βελτίωση τῆς κατάστασης τοῦ ἐργάτη· ὅτι καθένας πού θέλει νά πετύχει μιά πραγματική ἐργατική μεταρύθμιση, πρέπει νά παλεύει πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιά μιά καινούργια νικηφόρα ἐπανάσταση.

5) Σέ περίπτωση πού τό νομοσχέδιο τῆς Δούμας, παρόλες τίς διαμαρτυρίες τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου, μπεῖ σέ ἰσχύ, ἡ συνδιάσκεψη καλεῖ τούς συντρόφους νά χρησιμοποιήσουν τίς καινούργιες ὀργανωτικές μορφές πού δημιουργεῖ τό νομοσχέδιο αὐτό (ταμεῖα ἀσφάλισης τῶν ἐργατῶν ἀπό τίς ἀσθένειες) γιά νά κάνουν καί στίς ὀργανώσεις αὐτές ἔντονη προπαγάνδα τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἰδεῶν κι' ἔτσι νά μετατρέψουν καί τό νόμο αὐτό, πού ἐπινοήθηκε γιά μιά καινούργια ὑποδούλωση καί καταπίεση τοῦ προλεταριάτου, σ' ἕνα μέσο ἀνάπτυξης τῆς ταξικῆς του συνείδησης, ἑδραίωσης τῆς ὀργάνωσής του, δυναμώματος τῆς πάλης του γιά τήν πλήρη πολιτική ἐλευθερία καί τό σοσιαλισμό.

ΓΙΑ ΤΗΝ «ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΟΣ»

1. Ἡ ἀντεπανάσταση, πού τήν ἐκπροσωπεῖ ἡ κυβέρνηση καί ἡ ΙΙΙ Δούμα, βλέποντας ὅτι τό ἐργατικό κίνημα εἶναι ὁ κυριότερος ἐχθρός της, τό διώκει σ' ὅλες τίς μορφές του, καταπατώντας συστηματικά ἀκόμη καί ἐκεῖνες τίς «νόμιμες δυνατότητες» πού ἀπόμειναν στήν ἐργατική τάξη σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἐπανάστασης.

2. Τό καθεστώς αὐτό ὁδηγεῖ διαρκῶς τίς πλατιές ἐργατικές μάζες σέ μιά κατάσταση ὅπου κι' αὐτά ἀκόμη τά στοιχειώδη δικαιώματά τους (καί κατά πρῶτο λόγο ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι) νά μήν μποροῦν νά πραγματοποιηθοῦν χωρίς τήν ὁλοκληρωτική ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς μοναρχίας.

3. Τό ὑπόμνημα πού τό κυκλοφόρησε τό χειμώνα τοῦ 1910 μιά ὁμάδα λικβινταριστῶν τῆς Πετρούπολης καί ἡ ζύμωση μέ τήν ὁποία τό συνόδεψαν, ἀποσποῦσαν τή διεκδίκηση τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι ἀπό τό σύνολο τῶν ἐπαναστατικῶν διεκδικήσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης. Οἱ λικβινταριστές, ἀντί νά δείχνουν στούς ἐργάτες ὅτι γιά νά ἀποκτηθεῖ ὁλοκληρωτικά ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι στή Ρωσία εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἐπαναστατική πάλη τῶν μαζῶν γιά τίς βασικές διεκδικήσεις τῆς δημοκρατίας, στήν πράξη προπαγάνδιζαν τή λεγόμενη «πάλη γιά ἕνα καθεστώς δικαίου», δηλ. τή φιλελεύθερη πάλη γιά τήν «ἀνακαίνιση» τοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη μέ μερικότερες βελτιώσεις.

4. Ἡ παραπάνω καμπάνια, λόγω τῶν συγκεκριμένων συνθηκῶν τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς ζωῆς καί τῆς κατάστασης τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, μετατράπηκε, ἀναγκαστικά, σέ καθαρά τυπική καί νεκρή ὑπογραφή σκέτων χαρτιῶν, πού δέν εἶχε καμιά ἀπήχηση στίς μάζες καί δέν προκάλεσε τό πολιτικό τους ἐνδιαφέρον.

5. Ἡ τύχη τῆς καμπάνιας αὐτῆς τοῦ ὑπομνήματος ἐπιβεβαίωσε ὁλοκάθαρα ὅτι ὅλη αὐτή ἡ πρωτοβουλία ἦταν λαθεμένη καί ξεκομμένη ἀπό τίς ἐργατικές μάζες: κάτω ἀπό τό ὑπόμνημα συγκεντρώθηκαν συνολικά 1.300 ὑπογραφές· συνάμα σέ καμιά ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις, *ἀνεξάρτητα ἀπό ὁμάδες καί ρεύματα*, δέν βρῆκε καμιά ἀπολύτως ὑποστήριξη ἡ καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος. Ἐπίσης καί ἡ σοσιαλδημοκρατική μας ὁμάδα τῆς Δούμας δέν θεώρησε ὅτι πρέπει νά πάρει μέρος στήν καμπάνια αὐτή.

6. Ἡ καμπάνια ἐργατικῶν συγκεντρώσεων γιά τήν τύχη τῶν

βουλευτῶν τῆς δεύτερης Δούμας καί οἱ διαδηλώσεις τῶν ἐργατῶν πού ἔγιναν σέ ὁρισμένες πόλεις στίς 9 τοῦ Γενάρη 1912 ἔδειξαν ὅτι ἡ αὐτενέργεια τῶν ἐργατικῶν μαζῶν δέν προσανατολίζεται καθόλου πρός τή χρησιμοποίηση μεθόδων, ὅπως εἶναι ἡ καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος καί δέν ἔχει καθόλου σημαία της «τά μερικότερα δικαιώματα».

Ἡ συνδιάσκεψη, ξεκινώντας ἀπ' ὅλα ὅσα ἀναφέρθηκαν παραπάνω,

1) καλεῖ ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες νά ἐξηγοῦν στούς ἐργάτες τή ζωτική ἀνάγκη τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι γιά τό προλεταριάτο, συνδέοντας ἀπαραίτητα τή διεκδίκηση αὐτή πάντα καί ἀδιάρηκτα μέ τίς γενικές πολιτικές μας διεκδικήσεις καί τήν ἐπαναστατική ζύμωση στίς μάζες·

2) ἀναγνωρίζοντας ὅτι κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες τό μαζικό ἐργατικό ὑπόμνημα μπορεῖ νά εἶναι μιά πολύ κατάλληλη μορφή διαμαρτυρίας, θεωρεῖ ὅτι στίς σημερινές συνθῆκες τῆς Ρωσίας τά ὑπομνήματα εἶναι ἕνα ἀπό τά λιγότερο κατάλληλα μέσα σοσιαλδημοκρατικῆς ζύμωσης.

ΓΙΑ ΤΟ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΩΝ

Παίρνοντας ὑπόψη,

1) ὅτι τό ΣΔΕΚΡ ἤδη ἐδῶ καί τέσσερα περίπου χρόνια διεξάγει ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στό λικβινταριστικό ρεῦμα, πού ἡ συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 τό χαρακτήρισε σάν

«προσπάθειες μιᾶς μερίδας τῆς κομματικῆς διανόησης νά διαλύσει τήν ὑπάρχουσα ὀργάνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί νά τήν ἀντικαταστήσει μέ μιά ἄμορφη ἕνωση στά πλαίσια τῆς νομιμότητας μέ κάθε θυσία, ἔστω κι' ἄν ἡ νομιμότητα αὐτή ἐξαγοραζόταν μέ τήν ἀνοιχτή ἐγκατάλειψη τοῦ προγράμματος, τῆς τακτικῆς καί τῶν παραδόσεων τοῦ κόμματος»·

2) ὅτι ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Γενάρη 1910, συνεχίζοντας τήν πάλη ἐνάντια στό ρεῦμα αὐτό, τό χαρακτήρισε ὁμόφωνα σάν ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο καί ἔθεσε σάν ὅρο μιᾶς πραγματικῆς κομματικῆς ἑνότητας καί συγχώνευσης τῶν προηγούμενων ὁμάδων τῶν μπολσεβίκων καί τῶν μενσεβίκων, τήν πλήρη ρήξη μέ τό λικβινταρισμό καί τήν ὁριστική κατανίκηση τῆς ἀστικῆς αὐτῆς παρέκκλισης ἀπό τό σοσιαλισμό·

3) ὅτι, παρόλες τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος καί παρόλες

τίς ὑποχρεώσεις πού ἀνάλαβαν στήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη 1910 οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ὁμάδων, μιά μερίδα τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού εἶναι συγκεντρωμένη γύρω ἀπό τά περιοδικά «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι», ἄρχισε νά ὑποστηρίζει ἀνοιχτά τό ρεῦμα πού ὅλο τό κόμμα τό ἔχει χαρακτηρίσει σάν προϊόν τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο·

4) ὅτι οἱ Μιχαήλ, Γιούρι καί Ρόμαν, πρώην μέλη τῆς ΚΕ, ὄχι μόνο ἀρνήθηκαν τήν ἄνοιξη τοῦ 1910 νά μποῦν στήν ΚΕ, ἀλλά ἀρνήθηκαν ἀκόμη καί νά παρουσιαστοῦν ἔστω καί σέ μιά συνεδρίαση γιά πρόσληψη καινούργιων μελῶν καί δήλωσαν ἀνοιχτά ὅτι θεωροῦν καί τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος «ἐπιζήμια»·

5) ὅτι τά κυριότερα περιοδικά τῶν λικβινταριστῶν πού ἀναφέρθηκαν, τό «Νάσα Ζαριά» καί τό «Ντιέλο Ζίζνι», στράφηκαν, ὕστερα ἀκριβῶς ἀπό τήν ὁλομέλεια τοῦ 1910, ἐντελῶς καί σ' ὅλη τή γραμμή πρός τό λικβινταρισμό, καί ὄχι μόνο «ὑποτιμοῦν» (παρά τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας) «τή σημασία τοῦ παράνομου κόμματος», ἀλλά καί τό ἀρνοῦνται ἀνοιχτά, λέγοντας ὅτι τό κόμμα εἶναι ἕνα «πτῶμα», ὅτι τό κόμμα διαλύθηκε πιά, ὅτι ἡ ἀνασυγκρότηση τοῦ παράνομου κόμματος εἶναι «ἀντιδραστική οὐτοπία», περιλούζοντας τό παράνομο κόμμα ἀπό τίς στῆλες τῶν νόμιμων περιοδικῶν μέ συκοφαντίες καί βρισιές, καλώντας τούς ἐργάτες νά θεωρήσουν τούς πυρῆνες τοῦ κόμματος καί τήν ἱεραρχία του πράγματα «νεκρά» κτλ.·

6) ὅτι τή στιγμή πού οἱ κομματικοί ἄνθρωποι σ' ὅλη τή Ρωσία, ἀνεξάρτητα ἀπό ὁμάδες, ἔχουν ἑνωθεῖ πάνω στό ζήτημα τῆς ἡμέρας: τή σύγκληση δηλ. τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης, οἱ λικβινταριστές, πού συγκροτήθηκαν σέ τελείως ἀνεξάρτητες ὁμαδοῦλες, ξέκοψαν ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις ἀκόμη κι' ἐκεῖ ὅπου ὑπερτεροῦν οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι (Αἰκατερινοσλάβ, Κίεβο) καί διέκοψαν ὁριστικά κάθε κομματική σύνδεση μέ τίς τοπικές ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ·—

ἡ συνδιάσκεψη δηλώνει ὅτι ἡ ὁμάδα τῶν περιοδικῶν «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι» μέ τή διαγωγή της *ἔθεσε ὁριστικά τόν ἑαυτό της ἐκτός κόμματος.*

Ἡ συνδιάσκεψη καλεῖ ὅλους τούς κομματικούς ἀνθρώπους, ἀνεξάρτητα ἀπό ρεύματα καί ἀποχρώσεις, νά παλέψουν ἐνάντια στό λικβινταρισμό, νά ἐξηγοῦν ὅλη τή ζημιά πού αὐτός προξενεῖ στήν ὑπόθεση τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης καί νά ἐντείνουν ὅλες τους τίς δυνάμεις γιά τήν ἀνασυγκρότηση καί τήν ἑδραίωση τοῦ παράνομου ΣΔΕΚΡ.

ΓΙΑ ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ [70]

Ἡ συνδιάσκεψη, ἀφοῦ ἄκουσε καί συζήτησε τήν εἰσήγηση τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ΚΟ, ἐγκρίνοντας τή γενική γραμμή τοῦ ΚΟ,

ἐκφράζει τήν εὐχή νά δίνει τό ΚΟ περισσότερη προσοχή στά ἄρθρα προπαγανδιστικοῦ χαρακτήρα καί νά γράφονται τά ἄρθρα πιό ἐκλαϊκευτικά καί προσιτά στούς ἐργάτες.

ΓΙΑ ΤΗ «ΡΑΜΠΟΤΣΑΓΙΑ ΓΚΑΖΕΤΑ»

Διαπιστώνοντας ὅτι ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ὑπεράσπισε τό κόμμα καί τήν κομματικότητα μέ ἀποφασιστικότητα καί συνέπεια καί ἔχει ὅλη τή συμπάθεια τῶν τοπικῶν κομματικῶν στελεχῶν, ἀνεξάρτητα ἀπό ὁμάδες,

ἡ συνδιάσκεψη

1) καλεῖ ὅλους τούς συντρόφους τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων νά ὑποστηρίζουν ὁλόπλευρα τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα»·

2) θεωρεῖ τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἐπίσημο ὄργανο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΠΡΑΒΝΤΑ»

Ἡ συνδιάσκεψη ἀκυρώνει τή συμφωνία πού ἔκανε μέ τή σύνταξη τῆς «Πράβντα» ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Γενάρη 1910.

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Στήν § 2 προστίθεται:

Ἐπιτρέπεται ἡ πρόσληψη, σύμφωνα μέ τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Δεκέμβρη (1908).

Ἡ § 8 διαγράφεται καί στή θέση της μπαίνει:

Ἡ ΚΕ συγκαλεῖ, ὅσο αὐτό εἶναι δυνατό, συχνότερα συνδιασκέψεις ἀντιπροσώπων ἀπ' ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματος.

Ἡ § 9, ἐδάφιο τρίτο, γιά τήν ἀντιπροσώπευση στό συνέδριο τροποποιεῖται ὡς ἑξῆς:

Οἱ ἀναλογίες ἀντιπροσώπευσης στά μελλοντικά συνέδρια τοῦ κόμματος καθορίζονται ἀπό τήν ΚΕ ὕστερα ἀπό προηγούμενη συνεννόηση μέ τίς τοπικές ὀργανώσεις.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΜΕΣΕΓΓΥΗΤΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ

Ἡ συνδιάσκεψη, παίρνοντας ὑπόψη τή δήλωση τῶν πληρεξουσίων ἀντιπροσώπων τῶν μπολσεβίκων, μέ τούς ὁποίους ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Γενάρη 1910 ἔκλεισε συμφωνία νά παραδόσουν οἱ μπολσεβίκοι ὑπό ὅρους τήν περιουσία τῆς ὁμάδας τους στό ταμεῖο τῆς ΚΕ,

1) θεωρεῖ ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι τῶν μπολσεβίκων, μιά καί οἱ λικβινταριστές παραβίασαν τήν συμφωνία καί οἱ μεσεγγυητές παραιτήθηκαν ἀπό τό ρόλο τοῦ διαιτητῆ, ἔχουν ὅλα τά νόμιμα δικαιώματα νά διαχειρίζονται τόσο τήν περιουσία πού βρίσκεται στά χέρια τους, ὅσο καί τήν περιουσία πού βρίσκεται στά χέρια τοῦ πρώην μεσεγγυητῆ, τῆς σ. Τσέτκιν·

2) ἡ συνδιάσκεψη, ὕστερα ἀπό τή δήλωση πού ἔκαναν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν μπολσεβίκων, θεωρεῖ ὅτι τά ποσά πού βρίσκονται στά χέρια τῆς σ. Τσέτκιν ἀνήκουν ἀναμφισβήτητα στό κόμμα πού τό ἀντιπροσωπεύει ἡ ἐκλεγμένη ἀπό τή συνδιάσκεψη ΚΕ καί

3) ἀναθέτει στήν ΚΕ νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά τήν ἄμεση παραλαβή τῆς κομματικῆς περιουσίας ἀπό τή σ. Τσέτκιν.

* * *

Ἡ Ἐξελεγκτική ἐπιτροπή, ἀφοῦ ἐξέτασε τούς οἰκονομικούς λογαριασμούς καί τά δικαιολογητικά τῆς σύνταξης τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», πού ἡ συνδιάσκεψη τήν καθιερώνει τώρα σάν ὄργανο τῆς ΚΕ, καθώς καί τά δικαιολογητικά τῆς ὁμάδας τῶν μπολσεβίκων στούς ὁποίους ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ εἶχε δόσει χρήματα γιά τό σοσιαλδημοκρατικό τύπο, ἀποφαίνεται ὅτι οἱ λογαριασμοί εἶναι σωστοί καί προτείνει στή συνδιάσκεψη νά τούς ἐγκρίνει.

ΓΙΑ ΤΟΝ «ΕΡΥΘΡΟ ΣΤΑΥΡΟ»

Ἡ συνδιάσκεψη συνιστᾶ σέ ὅλους τούς συντρόφους τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων νά καταβάλλουν κάθε προσπάθεια γιά τήν ἀνασύσταση τοῦ «Ἐρυθροῦ Σταυροῦ» πού εἶναι τόσο ἀπαραίτητος γιά τήν ἐνίσχυση τῶν φυλακισμένων καί τῶν ἐξορίστων.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ ἀπολύτως ἀναγκαία τήν ὕπαρξη μιᾶς ἑνιαίας κομματικῆς ὀργάνωσης στό ἐξωτερικό, πού νά βοηθάει τή δουλιά τοῦ κόμματος κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο καί τήν καθοδήγηση τῆς ΚΕ.

Ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ τήν Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ [71] σάν μιά ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ καί καλεῖ ὅλα τά κομματικά στοιχεῖα, ἀνεξάρτητα ἀπό ὁμάδες καί ρεύματα, πού εἶναι ὑπέρ τοῦ παράνομου κόμματος καί διεξάγουν ἀνειρήνευτο ἀγώνα ἐνάντια στά ἀντικομματικά ρεύματα (λικβινταρισμό), νά συσπειρωθοῦν γύρω ἀπό τήν ΚΕ, γιά τή βοήθεια τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στή Ρωσία καί τή δημιουργία ἑνιαίας ὀργάνωσης στό ἐξωτερικό.

Ὅλες οἱ ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, χωρίς καμιά ἐξαίρεση, μποροῦν νά ἐπικοινωνοῦν μέ τίς ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας μόνο μέσω τῆς ΚΕ.

Ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ ὅτι οἱ ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ πού δέν ὑπακούουν στό κέντρο τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς στή Ρωσία, δηλ. στήν ΚΕ, καί φέρνουν τήν ἀποδιοργάνωση μέ τίς ξεχωριστές συνδέσεις τους μέ τή Ρωσία, παρακάμπτοντας τήν ΚΕ, δέν μποροῦν νά χρησιμοποιοῦν τό ὄνομα τοῦ ΣΔΕΚΡ.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΣΙΑΣ

Τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας διαμαρτύρεται ἐνάντια στή ληστρική πολιτική τῆς τσαρικῆς συμμορίας, πού ἀποφάσισε νά στραγγαλίσει τήν ἐλευθερία τοῦ περσικοῦ λαοῦ καί πού δέν διστάζει γιά τό σκοπό αὐτό νά καταφύγει στίς πιό βάρβαρες καί ἐπαίσχυντες πράξεις.

Ἡ συνδιάσκεψη διαπιστώνει ὅτι ἡ συμμαχία τῆς ρωσικῆς κυβέρνησης μέ τήν κυβέρνηση τῆς Ἀγγλίας, συμμαχία πού τή διαφημίζουν καί τήν ὑποστηρίζουν μέ κάθε τρόπο οἱ ρῶσοι φιλελεύθεροι, στρέφεται κατά πρῶτο λόγο ἐνάντια στό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς δημοκρατίας στήν Ἀσία καί ὅτι ἡ συμμαχία αὐτή κάνει τήν ἀγγλική φιλελεύθερη κυβέρνηση συνεργό τῶν αἱματηρῶν θηριωδιῶν τοῦ τσαρισμοῦ.

Ἡ συνδιάσκεψη ἐκφράζει τήν ἄμεση συμπάθειά της στόν ἀγώνα τοῦ περσικοῦ λαοῦ καί εἰδικότερα στόν ἀγώνα τοῦ περσι-

κοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, πού ἔχει ὑποστεῖ τόσες θυσίες στήν πάλη ἐνάντια στούς τσαρικούς δυνάστες.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ἡ συνδιάσκεψη, παίρνοντας ὑπόψη τήν καμπάνια τῶν κυβερνητικῶν καί τῶν φιλελεύθερων ἐφημερίδων («Ρέτς»), πού προπαγανδίζουν — πρός τό συμφέρον τῶν κεφαλαιοκρατῶν τῆς Ρωσίας — τή βίαιη ἀπόσπαση ἀπό τήν Κίνα τῶν περιοχῶν πού συνορεύουν μέ τή Ρωσία, ἐκμεταλλευόμενοι πρός τό σκοπό αὐτό τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Κίνας, διαπιστώνει τήν παγκόσμια σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ κινεζικοῦ λαοῦ, πού φέρνει τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ἀσίας καί ὑποσκάπτει τήν κυριαρχία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀστικῆς τάξης, χαιρετίζει τούς ἐπαναστάτες-δημοκράτες τῆς Κίνας, διατρανώνει τό μεγάλο ἐνθουσιασμό καί τήν ἀμέριστη συμπάθεια μέ τήν ὁποία τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας παρακολουθεῖ τίς ἐπιτυχίες τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ τῆς Κίνας καί στιγματίζει τή διαγωγή τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ πού ὑποστηρίζει τήν κατακτητική πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΤΣΑΡΙΣΜΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ

Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού συνῆλθε γιά πρώτη φορά ἀφότου ὁ ρωσικός τσαρισμός καί ἡ ἀντεπαναστατική Δούμα ψήφισαν τούς νόμους πού καταργοῦν τά δικαιώματα καί τήν ἐλευθερία τοῦ φιλλανδικοῦ λαοῦ, ἐκφράζει τήν ἀμέριστη ἀλληλεγγύη της πρός τό ἀδελφό φιλλανδικό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, ὑπογραμμίζει τήν ἑνότητα τῶν καθηκόντων τῶν ἐργατῶν τῆς Φιλλανδίας καί τῆς Ρωσίας στήν πάλη ἐνάντια στή ρωσική ἀντεπαναστατική κυβέρνηση καί τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη, πού καταπατοῦν τά δικαιώματα τοῦ λαοῦ καί ἐκφράζει τήν ἀκλόνητη πεποίθησή της ὅτι μόνο μέ τίς κοινές προσπάθειες τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας καί τῆς Φιλλανδίας μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ καί ἡ ἐλευθερία τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ φιλλανδικοῦ λαοῦ.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Μέ ἐντολή τῆς συνδιάσκεψης στάλθηκε στό κεντρικό ὄργανο τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας τό παρακάτω τηλεγράφημα:

Τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας στέλνει μέσω τῆς Ρωσικῆς 'Οργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καί τοῦ Κεντρικοῦ 'Οργάνου τοῦ κόμματος θερμό χαιρετισμό στήν ἀδελφή γερμανική σοσιαλδημοκρατία πού κέρδισε στίς ἐκλογές περίλαμπρη νίκη ἐνάντια σ' ὅλο τόν ἀστικό κόσμο [72].

Ζήτω ἡ διεθνής σοσιαλδημοκρατία, ζήτω ἡ γερμανική σοσιαλδημοκρατία!

Γράφτηκε τό Γενάρη τοῦ 1912

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ἔχω μπροστά μου τρία φύλλα τῆς ἑβδομαδιαίας ἐφημερίδας τῆς Πετρούπολης «Ζιβόγε Ντιέλο»[73], πού ἄρχισε νά βγαίνει φέτος τό Γενάρη.

Προτείνω στούς ἀναγνῶστες νά ἐξετάσουν τό περιεχόμενο τοῦ κηρύγματός της.

Τό κύριο πολιτικό ζήτημα τῆς ἡμέρας εἶναι οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα. Στό ζήτημα αὐτό ἀφιερώνεται τό ἄρθρο τοῦ Μάρτοφ, πού δημοσιεύεται στό 2ο φύλλο. Τό σύνθημα πού ρίχνει λέει: «Πρέπει νά ἐπιδιώξουμε νά ἐκτοπίσουμε τήν ἀντίδραση ἀπό τίς θέσεις πού κρατάει στή Δούμα». Καί ὁ Ντάν ἐπαναλαβαίνει στό 3ο φύλλο: «Ὁ καλύτερος τρόπος γιά νά ἐξασθενίσουμε τήν καταστρεπτική του ἐπιροή (τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου) εἶναι νά ἀποσπάσουμε τή Δούμα ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης».

Τό σύνθημα εἶναι καθαρό. Καί, φυσικά, ὁ κάθε συνειδητός ἐργάτης θά δεῖ χωρίς δυσκολία πώς τό σύνθημα αὐτό δέν εἶναι οὔτε μαρξιστικό, οὔτε προλεταριακό, οὔτε κάν δημοκρατικό, ἀλλά *φιλελεύθερο*. Εἶναι σύνθημα τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς.

Ὁρίστε πῶς ὑπερασπίζεται τό σύνθημα αὐτό ὁ Μάρτοφ: «Εἶναι πραγματοποιήσιμο αὐτό τό καθῆκον μέ τό σημερινό ἐκλογικό νόμο; Ἀσφαλῶς ναί. Εἶναι ἀλήθεια πώς ὁ ἐκλογικός αὐτός νόμος ἐξασφαλίζει προκαταβολικά, σέ σημαντικό (;) ἀριθμό συνελεύσεων τῶν κυβερνείων, τήν πλειοψηφία τῶν ἐκλεκτόρων ἀπό τούς γαιοκτήμονες καί ἀπό τήν πρώτη κουρία (καπιταλιστική) τῶν πόλεων...».

Ἡ ὑπεράσπιση μιᾶς ἄδικης ὑπόθεσης ἔσπρωξε ἀπό τήν ἀρχή ἤδη τόν Μάρτοφ νά κάνει μιά ἐξώφθαλμα λαθεμένη διαπίστωση. Οἱ ἐκλέκτορες τῶν γαιοκτημόνων σύν τούς ἐκλέκτορες τῆς 1ης κουρίας τῶν πόλεων ἀποτελοῦν τήν ἀπόλυτη πλειο-

ψηφία ὄχι μόνο σέ «σημαντικό ἀριθμό» συνελεύσεων τῶν κυβερνείων, ἀλλά *σέ ὅλες ἀπολύτως* τίς συνελεύσεις (τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας). Κάτι περισσότερο. Στά 28 ἀπό τά 53 κυβερνεῖα *καί μόνοι* οἱ ἐκλέκτορες τῶν γαιοκτημόνων ἀποτελοῦν *τήν ἀπόλυτη πλειοψηφία* τῶν συνελεύσεων τῶν κυβερνείων. Καί τά 28 αὐτά κυβερνεῖα βγάζουν 255 βουλευτές ἀπό τούς 442 πού ἔχει συνολικά ἡ Δούμα, δηλ. καί πάλι τήν ἀπόλυτη πλειοψηφία!

Ὁ Μάρτοφ, γιά νά ὑπερασπίσει τό φιλελεύθερο σύνθημα: «ἐκτόπιση τῆς ἀντίδρασης ἀπό τίς θέσεις πού κρατάει στή Δούμα», ἀναγκάστηκε νά ἀρχίσει ἀπό τό φιλελεύθερο ἐξωραϊσμό τῶν ρώσων γαιοκτημόνων. Ἀρχή ὄχι ἄσχημη!

«Ἀλλά οἱ περασμένες ἐκλογές — συνεχίζει ὁ Μάρτοφ — ἔδειξαν ὅτι καί στούς κόλπους τῶν γαιοκτημόνων καί στούς κόλπους τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης τῆς πόλης ὑπάρχουν στοιχεῖα ἐχθρικά πρός τή μαυροεκατονταρχίτικη, ἐθνικιστική καί ὀχτωβριστική ἀντίδραση».

Ἀσφαλῶς. Μιά μερίδα τῶν ἐκλεκτόρων πού ἐκλέγονται ἀκόμη καί ἀπό τούς γαιοκτήμονες εἶναι ἀντιπολίτευση, καντέτοι. Τί συμπέρασμα ὅμως βγαίνει ἀπό δῶ, Μόνο τοῦτο: ὅτι τήν πλειοψηφία τῆς Δούμας πού θά ἐκλεγεῖ μέ βάση τό νόμο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907 δέν μπορεῖ κανείς νά τή μετατοπίσει *πιό πέρα ἀπό μιά τσιφλικάδικη* «φιλελεύθερη» ἀντιπολίτευση. Ὁ τσιφλικάς ἀποφασίζει. Τό γεγονός αὐτό, πού προσπάθησε ὁ Μάρτοφ νά τό προσπεράσει, παραμένει γεγονός. Συνεπῶς, μόνο τό πέρασμα τοῦ τσιφλικᾶ στήν ἀντιπολίτευση μπορεῖ νά δόσει τήν ὑπεροχή στήν (*τσιφλικάδικη*) «ἀντιπολίτευση». Ἐδῶ ὅμως βρίσκεται καί ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος: μποροῦμε ἄραγε νά ποῦμε, χωρίς νά μετατραποῦμε σέ φιλελεύθερους, ὅτι ἡ (*τσιφλικάδικη*) «φιλελεύθερη ἀντιπολίτευση εἶναι ἱκανή νά ἐκτοπίσει τήν ἀντίδραση ἀπό τίς θέσεις πού κρατάει στή Δούμα»;

Δέν πρέπει, πρῶτο, νά ἐξωραΐζουμε τόν τσιφλικάδικο χαρακτήρα τοῦ ἐκλογικοῦ μας νόμου. Δέν πρέπει, δεύτερο, νά ξεχνᾶμε ὅτι ἡ τσιφλικάδικη «ἀντιπολίτευση» ἔχει ὅλα τά χαρακτηριστικά τοῦ λεγόμενου *«ἀριστεροῦ ὀχτωβρισμοῦ»* (μέ τόν ὁποῖο ἐπέτρεψαν οἱ καντέτοι στήν τελευταία τους συνδιάσκεψη νά γίνονται συνασπισμοί! — καί αὐτό ἐπίσης μάταια τό παρασιωπᾶ ὁ Μάρτοφ). Μόνο κωμικοί φιλελεύθεροι πολιτικοί μποροῦν νά μιλοῦν, ξεκινώντας ἀπό μιά ἐνδεχόμενη νίκη τῶν «ἀριστερῶν» ὀχτωβριστῶν», γιά «ἀπόσπαση τῆς Δούμας ἀπό τά

χέρια τῆς ἀντίδρασης» ἤ «γιά ἐκτόπιση τῆς ἀντίδρασης ἀπό τίς θέσεις πού κρατάει στή Δούμα».

Τό καθῆκον τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας εἶναι *νά ἐκμεταλλευτεῖ* τίς συγκρούσεις τῶν φιλελευθέρων μέ τήν τωρινή πλειοψηφία τῆς Δούμας *γιά* νά δυναμώσει τή δημοκρατία στή Δούμα, καί νά μήν ὑποστηρίξει καθόλου τή φιλελεύθερη αὐταπάτη ὅτι τάχα μπορεῖ «νά ἀποσπαστεῖ ἡ Δούμα ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης».

Ἀκόμη χειρότερα εἶναι τά πράγματα γιά τόν ἀρθρογράφο μας, ὅταν περνάει στό ζήτημα *ἀρχῆς* σχετικά μέ τή *σημασία* πού θά εἶχε ἄν ««*ὅλη* ἡ ἀντιπολίτευση» τσάκιζε τή μαυροεκατονταρχίτικη πλειοψηφία στή Δούμα».

«Σ' ἕνα ταξικό κράτος οἱ ἐργάτες ἐνδιαφέρονται — λέει ὁ Μάρτοφ — νά περάσει ἡ ἐξουσία ἀπό τά χέρια τοῦ ἀγροίκου τσιφλικᾶ στά χέρια τοῦ περισσότερο πολιτισμένου ἀστοῦ».

Ὑπέροχη σκέψη! Μόνο πού λησμονήθηκε μιά λεπτομέρεια... μιά πολύ μικρή λεπτομέρεια: ὅτι οἱ «περισσότερο πολιτισμένοι» ρῶσοι «ἀστοί», οἱ φιλελεύθεροι, οἱ καντέτοι, *«ἐνδιαφέρονται» νά μήν ὑπονομευτεῖ* ἡ ἐξουσία τοῦ ἀγροίκου τσιφλικᾶ. Οἱ φιλελεύθεροι «ἐνδιαφέρονται» νά μοιράσουν τήν ἐξουσία μ' αὐτόν, χωρίς νά ὑπονομεύσουν τήν ἐξουσία του καί χωρίς νά δόσουν οὔτε ἕνα ὅπλο στά χέρια τῆς δημοκρατίας.

Νά ποιά εἶναι ἡ οὐσία! Τοῦ κάκου, λοιπόν, παρακάμπτοντας τό σοβαρό ζήτημα, ἀναμασᾶτε μέ σοβαροφάνεια κούφιες κοινοτοπίες.

«Οἱ καντέτοι καί οἱ προοδευτικοί — λέει ὁ Μάρτοφ, — ἐνισχύοντας τήν ἀντιπροσώπευσή τους στή Δούμα, δέν θά πάρουν ἀκόμη τήν ἐξουσία, θά διευκολύνουν ὅμως τήν ἄνοδό τους σ' αὐτήν». Ὡραῖα, λοιπόν. Γιατί ὅμως οἱ γερμανοί καντέτοι καί προοδευτικοί, ἐνῶ πολλές φορές, ἀπό τό 1848 καί δῶ, «ἐνίσχυσαν τήν ἀντιπροσώπευσή τους» στό κοινοβούλιο, ὡστόσο δέν «ἀνέβηκαν στήν ἐξουσία» μέχρι σήμερα; Γιατί ἐπί 64 χρόνια ἄφησαν κι' *ἀφήνουν* καί τώρα τήν ἐξουσία στά χέρια τῶν γιοῦνκερ; Γιατί οἱ ρῶσοι καντέτοι, «ἐνισχύοντας τήν ἀντιπροσώπευσή τους στή Δούμα», στήν Ι καί τή ΙΙ, δέν «διευκόλυναν τήν ἄνοδό τους στήν ἐξουσία»;

Ὁ Μάρτοφ παραδέχεται τό μαρξισμό μόνο στό βαθμό πού μπορεῖ νά τόν *ἀποδεχτεῖ κάθε* μορφωμένος φιλελεύθερος. Οἱ ἐργάτες ἐνδιαφέρονται νά περάσει ἡ ἐξουσία ἀπό τά χέρια τοῦ

τσιφλικᾶ στά χέρια τοῦ ἀστοῦ πού εἶναι πιό πολιτισμένος· ὅλοι οἱ φιλελεύθεροι τοῦ κόσμου θά προσυπογράψουν μιά τέτια «ἀντίληψη» *«τῶν συμφερόντων τοῦ ἐργάτη»*. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι ἀκόμη μαρξισμός. Ὁ μαρξισμός λέει παραπέρα: 1) οἱ φιλελεύθεροι ἐνδιαφέρονται νά καθήσουν πλάι στόν τσιφλικά, χωρίς νά ὑπονομεύσουν τήν ἐξουσία του· 2) οἱ φιλελεύθεροι ἐνδιαφέρονται γιά ἕνα μοίρασμα τῆς ἐξουσίας μέ τόν τσιφλικά τέτιο, πού νά μή μένει ἀπολύτως τίποτε οὔτε γιά τόν ἐργάτη οὔτε γιά τή δημοκρατία· 3) ἡ ἐξουσία «φεύγει» *πραγματικά* ἀπό τά χέρια τοῦ τσιφλικᾶ καί «περνάει στά χέρια» τοῦ φιλελευθέρου *μόνο τότε* πού νικάει ἡ δημοκρατία *παρά* τή θέληση τοῦ φιλελευθέρου. Ἀποδείξεις; Ὅλη ἡ ἱστορία τῆς Γαλλίας καί ἡ νεότερη ἱστορία τῆς Κίνας: ἡ ἐξουσία ποτέ δέν θά περνοῦσε ἔστω καί προσωρινά, ἔστω καί τυπικά, στό φιλελεύθερο Γιουάν Σί-Κάι, ἄν δέν νικοῦσε ἡ κινεζική δημοκρατία *παρά* τή θέληση τοῦ Γιουάν Σί-Κάι.

Ἄν ὅμως ἡ κοινότοπη ἀλήθεια ὅτι ὁ φιλελεύθερος εἶναι προτιμότερος ἀπό τό μαυροεκατονταρχίτη ἀποτελεῖ *ὅλο* τό «μαρξισμό» πού παραδέχονται οἱ κ.κ. Στροῦβε, Ἰζγκόγεφ καί Σία, τότε ἡ διαλεκτική τῆς ταξικῆς πάλης εἶναι ἑφτασφράγιστο βιβλίο καί γιά τό φιλελεύθερο καί γιά τόν Μάρτοφ.

Συνοψίζω: ἀκριβῶς, προκειμένου στή Ρωσία «νά περάσει» πραγματικά ἡ ἐξουσία ἀπό τά χέρια τοῦ τσιφλικᾶ *στά* χέρια τοῦ ἀστοῦ, δέν χρειάζεται νά ἐξαπατοῦμε καί νά ἐξασθενίζουμε τή δημοκρατία γενικά καί τούς ἐργάτες εἰδικότερα μέ τό λαθεμένο σύνθημα: «νά ἀποσπάσουμε τή Δούμα ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης». Τό πρακτικό καθῆκον γιά μᾶς στίς ἐκλογές δέν εἶναι καθόλου «νά ἐκτοπίσουμε τήν ἀντίδραση ἀπό τίς θέσεις πού κρατάει στή Δούμα», ἀλλά νά δυναμώσουμε τή δημοκρατία γενικά καί τήν ἐργατική δημοκρατία εἰδικότερα. Κάποτε τό καθῆκον αὐτό θά συγκρουστεῖ μέ τό «καθῆκον» τῆς αὔξησης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φιλελευθέρων: γιά μᾶς εἶναι σπουδαιότερο — καί γιά τό προλεταριάτο ὠφελιμότερο — νά ἔχουμε πέντε δημοκράτες περισσότερους παρά 50 φιλελευθέρους περισσότερους.

Ἀπό δῶ βγαίνει τό παρακάτω συμπέρασμα, πού δέν θέλει νά τό παραδεχτεῖ ὁ Μάρτοφ, ἄν καί ἀναγνωρίζει δῆθεν πώς οἱ καντέτοι εἶναι φιλελεύθεροι καί *ὄχι* δημοκράτες: 1) στίς πέντε μεγαλύτερες πόλεις[74] ἐπιτρέπονται κατά τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές συμφωνίες *μόνο* μέ τούς δημοκράτες ἐνάντια στούς φιλελευθέρους· 2) σέ *ὅλες* τίς ψηφοφορίες καί σέ *ὅλες* τίς

συμφωνίες στό δεύτερο στάδιο *κατά πρῶτο λόγο* πρέπει νά κλείνονται συμφωνίες μέ τούς δημοκράτες ἐνάντια στούς φιλελευθέρους καί μόνο κατοπινά μέ τούς φιλελευθέρους ἐνάντια στούς δεξιούς.

«Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 11 (47),
19 τοῦ Φλεβάρη 1912
Ὑπογραφή: Φ. Λ-κο

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ζβεζντά»

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΗ — ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ

Στό φύλ. άρ. 7 τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας «Ζιβόγε Ντιέλο» δημοσιεύτηκε ἄρθρο τῆς σύνταξης μέ τόν τίτλο: «Ὑπέρ τῆς ἕνωσης — κατά τῆς διάσπασης». Δέν χωράει καμιά ἀμφιβολία ὅτι τό ἄρθρο αὐτό θίγει ἕνα ζήτημα ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρον καί σπουδαῖο, πού ἀπασχολεῖ κάθε σκεπτόμενο ἐργάτη. Θεωροῦμε ὑποχρέωσή μας νά ποῦμε τή γνώμη μας, ἔστω καί ὄχι ὁλοκληρωμένα, ἔστω καί σύντομα, γιά τά σημεῖα πού ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο» ἐνημερώνει τούς ἀναγνῶστες της μέ τρόπο ὁλοφάνερα καί ἀναμφισβήτητα λαθεμένο.

Ἡ «Ζιβόγε Ντιέλο», βασισμένη στά δημοσιεύματα τῶν ἐφημερίδων «Γκόλος Ζεμλί», «Ρούσκογε Σλόβο» καί «Κίεβσκαγια Μίσλ»[75] — δημοσιεύματα «πού δέν ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τίς πληροφορίες πού ἔχει ἡ *«Ζιβόγε Ντιέλο»* — διαπιστώνει τό γεγονός ὅτι στό ἐξωτερικό συνῆλθε γενική κομματική συνδιάσκεψη πού «ἐπέβαλε», λέει, «σέ ὅλους τούς μαρξιστές τῆς Ρωσίας μιά ὁρισμένη τακτική στήν ἐκλογική καμπάνια» καί, ἀνάμεσα στ᾽ ἄλλα, *ἔθεσε ἐκτός κόμματος* (ὑπογράμμιση τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο») τήν ὁμάδα τῶν «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι». Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἡ «Ζιβόγε Ντιέλο» (διανθίζοντας τό ἄρθρο της μέ τίς συνηθισμένες συκοφαντίες καί διαβολές κατά τῶν ἀντιλικβινταριστῶν) προσπαθεῖ μέ ὅλες τίς δυνάμεις της, πρῶτο, νά δυσφημήσει τή συνδιάσκεψη, δεύτερο, νά ὑπερασπίσει τό «Νάσα Ζαριά» καί Σία, λέγοντας ὅτι ἡ ὁμάδα αὐτή δέν μπορεῖ νά τεθεῖ «ἐκτός κόμματος», ὅτι οἱ «δημοσιολόγοι» τοῦ ρεύματος αὐτοῦ, «ἀπαντοῦν στήν ἀπόφαση αὐτή, σηκώνοντας περιφρονητικά τούς ὤμους τους» κτλ.

Σημειώνουμε, πρῶτ᾽ ἀπόλα, ὅτι ὅλο τό περιεχόμενο τοῦ ἄρθρου τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο», ὅλος ὁ ὑστερικός του τόνος, ὅλες οἱ φωνασκίες «ὑπέρ τῆς ἕνωσης» δείχνουν πεντακάθαρα πόσο ἔντονα θίχτηκαν οἱ λικβινταριστές καί πόσο ἀδέξια

προσπαθοῦν νά σκεπάσουν τήν *οὐσία τοῦ ζητήματος*. Καί περνοῦμε στήν *οὐσία* αὐτή *τοῦ ζητήματος*.

Ἐννοεῖται πώς δέν μποροῦμε οὔτε τή συνδιάσκεψη νά ὑπερασπίσουμε, οὔτε νά συμπληρώσουμε ἤ νά διορθώσουμε τίς εἰδήσεις πού δημοσιεύτηκαν στίς παραπάνω ἐφημερίδες (τώρα πρέπει νά συμπεριλάβουμε σ' αὐτές καί τή *«Γκόλος Μοσκβί»*). Ἐξάλλου δέν εἶναι αὐτός ὁ σκοπός μας. Καί πραγματικά εἶναι ἀρκετή ἡ *κατά λέξη* ἐπανάληψη ἔστω καί μιᾶς μόνο φράσης τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο»: «Ρωτᾶμε — ἀναφωνοῦν οἱ λικβινταριστές —ποιός τούς ἐξέλεξε (τούς ἀντιπροσώπους τῆς συνδιάσκεψης), ποιός τούς ἐξουσιοδότησε νά μιλοῦν καί ν' ἀποφασίζουν ἐξονόματος τῶν μαρξιστῶν τῆς Μόσχας, τῆς Πετρούπολης κτλ». Θά ἦταν ἐντελῶς φυσικό *«νά ρωτοῦσε»* ἀνοιχτά γι' αὐτό τό πράγμα π.χ. ὁ κ. Πουρισκέβιτς, ἤ ὁ κ. Ζαμισλόβσκι. Ὅταν ὅμως οἱ λικβινταριστές βάζουν τό *ἐρώτημα* αὐτό στό κοινό ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας *«Ζιβόγε Ντιέλο»*, ἀποκαλύπτουν μ' αὐτό καί μόνο τό ἐρώτημα τόσο ὑπέροχα τή λικβινταριστική τους φύση, αὐτοξεσκεπάζονται τόσο θαυμάσια, ὥστε νά μᾶς μένει ἁπλῶς νά δείξουμε μέ τό δάχτυλο τίς μεθόδους πού χρησιμοποιοῦν οἱ λικβινταριστές καί νά βάλουμε τελεία καί παύλα.

Ἐμεῖς, τό ξαναλέμε, ἀσχολούμαστε μέ τά ζητήματα πού θίγονται ἐδῶ ἀποκλειστικά στό βαθμό πού ἐπιβάλλει τό καθῆκον μας νά ἐκφέρουμε γνώμη πάνω σ' ὅλες τίς ἀπόψεις τοῦ τύπου καί νά ἐπισημαίνουμε ὅσες ἀφοροῦν τήν ἐργατική ἐκλογική καμπάνια. Πρέπει οἱ ἀναγνῶστες νά ξέρουν τήν ἀλήθεια. Ὅταν οἱ λικβινταριστές λένε: «ὑπέρ τῆς ἕνωσης — κατά τῆς διάσπασης», τότε ἔχουμε ὑποχρέωση νά ξεσκεπάζουμε τήν ψευτιά πού κρύβεται ἐδῶ. Πρῶτο: δέν ὑπάρχει λόγος νά παίζουμε τό κρυφτούλι καί νά μιλᾶμε γενικά γιά «ἕνωση», ὅταν πρόκειται, στήν οὐσία, *μόνο γιά ἕνωση μέ τούς λικβινταριστές*. Γιατί κρύβεται ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο»; γιατί δέν λέει ἀνοιχτά ἄν συμφωνάει ἤ δέν συμφωνάει μέ τήν ἄποψη τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τοῦ «Ντιέλο Ζίζνι»; Δεύτερο: εἶναι πρόωρο νά μιλοῦμε γιά *διάσπαση*, ὅσο καιρό δέν ὑπάρχουν δυό ὀργανωμένες, ὁλοκληρωμένες πολιτικές ὁμάδες πού νά δροῦν στό ἴδιο περιβάλλον.

Γι' αὐτή τήν *οὐσία τοῦ ζητήματος* θά ἔπρεπε νά μιλήσει ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο», οἱ φωνές καί οἱ βρισιές εἶναι μάταιος κόπος.

Ἡ ἕνωση μέ τούς λικβινταριστές δέν εἶναι κάτι τό καινούρ-

γιο, ἀλλά ἕνα πολύ παλιό ζήτημα. Πρίν ἀπό δυό καί πάνω χρόνια, τό Γενάρη τοῦ 1910, εἶχε γίνει ἡ πιό τολμηρή, πιό συστηματική προσπάθεια γιά μιά τέτια ἕνωση, προσπάθεια πού κατοχυρώθηκε καί μέ συμφωνία καί μέ ὁμόφωνη ἀπόφαση. Ἡ προσπάθεια ἀπότυχε· αὐτό τό ἀναγνωρίζουν *ὅλοι*, μαζί καί οἱ λικβινταριστές (βλ. «Νάσα Ζαριά», 1911, τεῦχ. 11, σελ. 130). Γιατί ἀπότυχε; Οἱ ἄνθρωποι πού ἐνδιαφέρονται σοβαρά γιά τό πρόβλημα αὐτό πρέπει νά ἀποκτήσουν μόνοι τους σαφή ἀντίληψη *μέ βάση τά ντοκουμέντα*. Ἐμεῖς θά παραθέσουμε μόνο μερικά — ὅμως βασικά — ντοκουμέντα.

Ὁ γνωστός «ἑνωτικός» ἤ «συμφιλιωτιστής» κ. Ἰόνοφ, πού πῆρε μέρος στήν προσπάθεια γιά τήν ἕνωση μέ τούς λικβινταριστές, ἔγραφε *ἀκριβῶς τήν περίοδο* αὐτῆς τῆς προσπάθειας:

«Ὁ ὀτζοβισμός καί ὁ λικβινταρισμός, ὅσο κι' ἄν ἦταν αὐτοί καθαυτοί ἐπιζήμιοι γιά τό κόμμα, ἡ εὐεργετική τους ἐπίδραση πάνω στίς ὁμάδες (πρόκειται γιά τίς ὁμάδες τῶν μενσεβίκων καί τῶν μπολσεβίκων), εἶναι, ὅπως φαίνεται, ἀναμφισβήτητη. Ἡ παθολογία γνωρίζει δυό εἰδῶν ἀποστήματα: κακοήθη καί καλοήθη. Τά καλοήθη ἀποστήματα θεωροῦνται ἀρρώστια ὠφέλιμη γιά τόν ὀργανισμό. Στήν πορεία τῆς ὡρίμανσής τους τραβοῦν ἀπ' ὅλο τόν ὀργανισμό κάθε εἴδους ἐπιβλαβῆ στοιχεῖα κι' ἔτσι βοηθᾶνε στήν ἐξυγίανσή του. Νομίζω πώς τέτιον ἀκριβῶς ρόλο ἔπαιξε ὁ λικβινταρισμός γιά τό μενσεβικισμό καί ὁ ὀτζοβισμός-οὐλτιματισμός γιά τόν μπολσεβικισμό».

Ὁρίστε μιά ντοκουμενταρισμένη ἀπόδειξη ὅτι ὁ ὅρος πού προτάθηκε γιά τήν ἕνωση μέ τούς λικβινταριστές ἦταν ν' ἀπαρνηθοῦν αὐτοί τελείως τό λικβινταρισμό. Αὐτό ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1910. Τό Φλεβάρη τοῦ 1910, στό τεῦχ. ἀρ. 2 τοῦ «Νάσα Ζαριά», ὁ κ. *Πότρεσοφ* ἔγραφε κατά λέξη τά παρακάτω:

«Μποροῦσε ἄραγε νά ὑπάρχει τό καλοκαίρι τοῦ 1909 λικβινταριστικό ρεῦμα ὄχι σάν ἀποκύημα ἀρρωστημένης φαντασίας, ἀλλά σάν χειροπιαστή πραγματικότητα, πού νά διαλύει κάτι πού δέν ὑπόκειται πιά σέ διάλυση, κάτι πού στήν πραγματικότητα δέν ὑπῆρχε πιά σάν ὀργανωμένο σύνολο;» («Νάσα Ζαριά», 1910, τεῦχ. 2, σελ. 61).

Ὅλα τά στελέχη τῆς πρακτικῆς δράσης ξέρουν ὅτι οἱ λικβινταριστές *στήν πραγματικότητα ἐνεργοῦσαν* ἀκριβῶς, ὅπως τούς καθοδηγοῦσε ὁ κ. Πότρεσοφ. Ἕνα ἄλλο γνωστό ὄργανο τῶν λικβινταριστῶν τό «Βοζροζντένιγε»[76], στό ὁποῖο συνεργάζονταν οἱ ἴδιοι αὐτοί κ.κ. Μάρτοφ, Λάριν, Λεβίτσκι καί Σία, ἔγραφε στίς 30 τοῦ Μάρτη 1910 ἐξονόματος τῆς σύνταξης, παραθέτοντας ἐπιδοκιμαστικά τά παραπάνω λόγια τοῦ κ. Πότρε-

σοφ: «Δέν ὑπάρχει τί νά διαλύσουμε — καί, θά προσθέσουμε ἐμεῖς (δηλ. ἡ σύνταξη τοῦ *«Βοζροζντένιγε»*) ἀπό μέρους μας, ὅτι τό ὄνειρο τῆς ἀνασύστασης αὐτῆς τῆς ἱεραρχίας μέ τήν παλιά, τήν παράνομη μορφή της εἶναι ἁπλῶς μιά ἐπιζήμια, μιά ἀντιδραστική οὐτοπία»... («Βοζροζντένιγε», 1910, τεῦχ. 5, σελ. 51).

Ὑπῆρξαν ἄραγε ἄλλα πρόσωπα καί ρεύματα, ἐκτός ἀπό τό δικό μας, πού νά εἶδαν αὐτές τίς δηλώσεις σάν ἕνα *ρῆγμα* ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές καί τήν παλιά, τήν προηγούμενη πολιτική κολλεκτίβα; Ἀναμφισβήτητα ὑπῆρξαν. Ἀποδείξεις: 1) Τό ἄρθρο τοῦ κ. Ἰζγκόγεφ στό περιοδικό *«Ρούσκαγια Μίσλ»*[77], 1910, τεῦχ. 8: «Βεχιστής ἀνάμεσα στούς μαρξιστές». Ὁ κ. Ἰζγκόγεφ ἐκτιμάει πάντοτε ἀπό συνεπή «βεχική» σκοπιά τά ὅσα γίνονται στίς γραμμές τῶν μαρξιστῶν. «Ἡ ἀπάντηση (τοῦ κ. Πότρεσοφ στά προβλήματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος) *εἶναι τελείως σύμφωνη* — ἔγραφε ὁ κ. Ἰζγκόγεφ — μέ τά ὅσα ἔχουν γραφτεῖ στή διασυρόμενη ἀπό τόν Πότρεσοφ συλλογή «Βέχι», μέ τά ὅσα λένε οἱ δημοσιολόγοι τοῦ *«Ρούσκαγια Μίσλ»*» («Ρούσκαγια Μίσλ», 1910, τεῦχ. 8, σελ. 67). 2) Ὁ μενσεβίκος Πλεχάνοφ, τό Μάη τοῦ 1910, ἀπ' ἀφορμή τά παραπάνω λόγια τοῦ κ. Πότρεσοφ, ἔγραφε: «Ὡστόσο, εἶναι ἐκτός ἀμφιβολίας ὅτι *ὁ ἄνθρωπος γιά τόν ὁποῖο τό κόμμα μας δέν ὑπάρχει, δέν ὑπάρχει οὔτε ὁ ἴδιος γιά τό κόμμα μας* (ὑπογράμμιση τοῦ Πλεχάνοφ). Τώρα ὅλα τά μέλη του εἶναι ὑποχρεωμένα νά ποῦν ὅτι ὁ κ. Πότρεσοφ δέν εἶναι σύντροφός τους, καί μερικοί ἀπ' αὐτούς, ἴσως, θά πάψουν νά μέ κατηγοροῦν γιά τό ὅτι ἀπό καιρό τώρα δέν τόν θεωροῦσα σύντροφο».

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα. Καμιά ὑπεκφυγή καί καμιά δικαιολογία ἐδῶ δέν ὠφελεῖ. Οἱ λικβινταριστές ἀπό τό 1910 ἀκόμη ξέκοψαν ἀπό τήν προγούμενη πολιτική κολλεκτίβα. Κανένας ἱστορικός τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς ζωῆς δέν μπορεῖ νά παραβλέψει τό γεγονός αὐτό, ἐκτός ἄν θέλει νά παραποιήσει τήν ἀλήθεια. Καί οἱ κ.κ. Λεβίτσκι, Μάρτοφ, Ντάν, Λάριν, Τσάτσκι καί Σία ἔκαναν τό 1911 πολλές φορές δηλώσεις μέ ἐντελῶς «ποτρεσοφικό» περιεχόμενο. Ἄς θυμηθοῦμε π.χ. τό ὅτι ὁ Λάριν στό *«Ντιέλο Ζίζνι»* (τοῦ 1911, τεῦχ. 6, σελ. 15) δίδασκε στούς ἐργάτες πώς «τό νά σκαρώσουμε σέ κάθε πόλη ὁμίλους... μέ διακόσιους ἀνθρώπους» δέν εἶναι δύσκολο πράγμα, εἶναι ὅμως πράγμα «γελοῖο»!

Κατά τή δική μας βαθιά πεποίθηση, ἀπό δῶ, ἀπό τήν πείρα δυό καί πλέον χρόνων, βγαίνει τό ἀναπόφευκτο συμπέρασμα

ὅτι *μέ τούς λικβινταριστές* δέν μπορεῖ νά γίνει καμιά ἕνωση. Δέν εἶναι ἐπίσης ἐδῶ δυνατή καμιά συμφωνία μαζί τους. Ἐδῶ *δέν εἶναι νοητές* οἱ συμφωνίες, γιατί τό ζήτημα πού μπαίνει εἶναι ἄν θά ὑπάρχει ἤ δέν θά ὑπάρχει αὐτό πού οἱ λικβινταριστές τό βάφτισαν περιφρονητικά «ἱεραρχία». Καί καμιά βρισιά τῆς ἐφημερίδας «Ζιβόγε Ντιέλο» — πού εἶναι ὄργανο *τῶν ἴδιων* λικβινταριστῶν, *τοῦ ἴδιου* ρεύματος — δέν μπορεῖ ν' ἀλλάξει τίποτε. Οἱ λικβινταριστές βρίσκονται *ἐκτός*... αὐτό εἶναι γεγονός ὁριστικό.

Ἴσως νά μᾶς ποῦν ὅτι αὐτό ἀκριβῶς τό γεγονός σημαίνει διάσπαση. Ὄχι. Διάσπαση θά πεῖ δημιουργία *δυό* πολιτικῶν ὁμάδων στή θέση τῆς μιᾶς. Σήμερα, ὅμως, τό Μάρτη τοῦ 1912, ἕνας παρατηρητής τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς, πού εἶναι ἐξοπλισμένος μέ τό καλύτερο τηλεσκόπιο καί κοιτάζει ἀπό τήν Πετρούπολη, τή Μόσχα, τό Κίεβο, τή Νέα Ὑόρκη, ἀπ' ὅπου θέλετε, εἶναι σέ θέση νά δεῖ *μόνο μιά* ὀργανωμένη, συμπαγή πολιτική κολλεκτίβα, πού τό μόνο πού παθαίνει ἀπό τίς βρισιές τῶν λικβινταριστῶν εἶναι νά δυναμώνει ἀνάμεσα στούς ἐργάτες.

Καί τό κακό γιά τούς λικβινταριστές εἶναι ἀκριβῶς ὅτι *διέκοψαν* πραγματικά τίς σχέσεις τους μέ τό παλιό, ἐνῶ *δέν δημιούργησαν* κάτι τό καινούργιο. Ὅταν θά τό δημιουργήσουν, τότε θά τό ἐξετάσουμε, καί, σύμφωνα μέ τήν ὑποχρέωση πού ἔχουν οἱ πολιτικοί σχολιαστές, θά ἐνημερώσουμε τόν ἀναγνώστη. Γιά τήν ὥρα, τό γεγονός παραμένει γεγονός: δέν ὑπάρχει ἄλλη συμπαγής πολιτική κολλεκτίβα, ἄρα δέν ὑπάρχει καί διάσπαση.

Οἱ λικβινταριστές ἀπό καιρό τώρα ὑπόσχονται νά δημιουργήσουν «νόμιμη» πολιτική ἕνωση. Οἱ ὑποσχέσεις ὅμως δέν εἶναι πραγματικά γεγονότα. Καί *«ὁ ἴδιος»* ὁ κ. Λεβίτσκι, ὁ πιό στενός συνεργάτης τοῦ Πότρεσοφ καί τοῦ Μάρτοφ, ἔγραφε στό κύριο ἄρθρο τοῦ «Νάσα Ζαριά», τεῦχ. 11 (1911) *μέ λύπη* ὅτι «δέν βλέπουμε καμιά κάπως σοβαρή προσπάθεια νά ὀργανωθεῖ μιά νόμιμη *πολιτική* (ὑπογράμμιση τοῦ κ. Λεβίτσκι) ἕνωση». Ὁ κ. Λεβίτσκι κατηγορεῖ γι' αὐτό τό πράγμα καί τή «μάζα» καί τούς «καθοδηγητές». Τώρα ὅμως δέν γίνεται λόγος γιά τίς κατηγορίες, ἀλλά γιά τή διαπίστωση ἑνός γεγονότος. *Ἄν* ὁ κ. Λεβίτσκι καί οἱ φίλοι του δημιουργήσουν νόμιμη πολιτική ἕνωση, *ἄν* ἡ ἕνωση αὐτή ἐφαρμόσει ἔμπρακτα μιά μαρξιστική (κι' ὄχι φιλελεύθερη) ἐργατική πολιτική, τότε... τότε θά δοῦμε. Βιαστεῖτε μόνο, κύριοι, ὥς τίς ἐκλογές ἔμεινε λίγος

καιρός καί χρειάζονται ἠράκλειες προσπάθειες γιά νά ἀναπληρώσετε μέσα σέ μερικούς μῆνες (ἤ γιά *νά κάνετε* ἐντελῶς *τό ἀντίθετο* ἀπό κεῖνο πού γινόταν προηγούμενα) ὅ,τι δέν ἔγινε μέσα σέ *χρόνια*.

Οἱ λικβινταριστές μόνοι τους ἔκοψαν τό κεφάλι τους. Ὁ ἀποκεφαλισμένος δέν κλαίει τά μαλλιά του.

Ὁ παρατηρητής τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς ζωῆς δέν μπορεῖ νά βρεῖ παρά μόνο μιά πολιτική κολλεκτίβα στόν τομέα πού μᾶς ἐνδιαφέρει. Γύρω ἀπ' αὐτήν ὑπάρχουν ὁρισμένα πρόσωπα καί ἀνοργάνωτες ὁμαδοῦλες πού δέν ἔχουν ὁλοκληρωμένες ἀπαντήσεις οὔτε κάν γιά τά *πιό φλέγοντα* πολιτικά ζητήματα. Μ' ἄλλα λόγια τριγύρω ἀποσύνθεση. Ὅπως καί σέ κάθε ἀποσύνθεση, ὑπάρχουν ἐδῶ καί ἀμφιταλαντευόμενοι, καί ἄνθρωποι πού ἐλπίζουν (ἀλίμονο, τοῦ κάκου!) νά πείσουν τούς λικβινταριστές νά ξεκόψουν *πραγματικά* ἀπό τό λικβινταρισμό. Ἀλλά μόνο πολιτικοί χωρίς προοπτική μποροῦν νά δοκιμάσουν νά τραφοῦν μέ ἐλπίδες ἔξι μόλις μῆνες πρίν ἀπό τίς ἐκλογές.

Πάρτε, ἔστω, τό ζήτημα τῶν συνθημάτων τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας, τῆς τακτικῆς τῶν συμφωνιῶν. Ὑπάρχει μόνο μιά ἀπάντηση, ἀποκρυσταλλωμένη, σαφής, ἀκριβολογημένη, ὁλοκληρωμένη, πού εἶναι πιά τώρα γνωστή σ' ὅλους τούς πρωτοπόρους ἐργάτες σ' ὅλες τίς γωνιές τῆς Ρωσίας. *Ἄλλη ἀπάντηση δέν ὑπάρχει*. Ἀκόμη μιά φορά, κύριοι λικβινταριστές: ὁ ἀποκεφαλισμένος δέν κλαίει τά μαλλιά του.

P. S. Ἀνάμεσα σ' ἐκείνους «πού ἐλπίζουν» ὅτι οἱ λικβινταριστές θά διορθωθοῦν, συγκαταλέγει, φαίνεται, τόν ἑαυτό του καί ὁ Τρότσκι, πού στήν ἐφημερίδα *«Ζιβόγε Ντιέλο»* ἐκθέτει ἐκλαϊκευτικά τήν ἀρχή τῶν ἀποφάσεων τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 1908 σχετικά μέ τήν οὐσία τοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη. Θά χαροῦμε πολύ, ἄν ὁ Τρότσκι καταφέρει νά πείσει ἔστω π.χ. τόν Λάριν καί τόν Μάρτοφ, ὥστε νά συμφωνήσουν ὅλοι τους πάνω σέ μιά συγκεκριμένη, ἀκριβολογημένη, σαφή ἀπάντηση ὁσοναφορᾶ τό ζήτημα τῆς οὐσίας τοῦ σημερινοῦ μας «συντάγματος». Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί φωνάζουν ὅτι ἡ «ἕνωση» εἶναι ὠφέλιμη καί «ἡ διάσπαση σέ ὁμίλους» ἐπιζήμια, δέν μποροῦν ὅμως νά διατυπώσουν μιά ἑνιαία γνώμη ἀκόμη καί τοῦ ὁμίλου «τους» οὔτε στά ζητήματα ἀρχῶν, οὔτε στά πρακτικά ζητήματα τῆς ὅλης δουλιᾶς μας! Ὡστόσο, στή φρασεολογία δέν τούς φτάνει κανείς: «ἡ σοσιαλδημοκρατία — γράφει ὁ Τρότσκι —

ξέρει νά χαράζει τά μεγάλα της καθήκοντα ὄχι μόνο μέ τή μορφή διατύπωσης στήν ἐσωτερική ἐπιφάνεια τοῦ κρανίου...». Ὡραῖα γράφει ὁ Τρότσκι, ὄχι χειρότερα ἀπό τόν Πότρεσοφ καί τόν Νεβέντομσκι!

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 3-4,
Φλεβάρης-Μάρτης τοῦ 1912
Ὑπογραφή: Μ. Μπ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΔΟΥΜΑΣ

I

Στήν ««Ἐπετηρίδα» τῆς ἐφημερίδας *«Ρέτς»* γιά τό 1912» — στή μικρή αὐτή πολιτική ἐγκυκλοπαίδεια τοῦ φιλελευθερισμοῦ — δημοσιεύτηκε ἕνα ἄρθρο τοῦ κ. Μιλιουκόφ μέ τόν τίτλο: «Τά πολιτικά κόμματα *στήν Κρατική δούμα* στή διάρκεια τῆς πενταετίας». Στό ἄρθρο αὐτό, πού γράφτηκε ἀπό τόν ἀναγνωρισμένο ἀρχηγό τοῦ φιλελευθερισμοῦ καί ἐπιφανή ἱστορικό, ἀξίζει νά δοθεῖ μεγάλη προσοχή, γιατί εἶναι ἀφιερωμένο *στό κύριο,* μποροῦμε νά ποῦμε, *θέμα τῆς προεκλογικῆς καμπάνιας.* Τά πολιτικά συμπεράσματα πού βγαίνουν ἀπό τή δράση τῶν κομμάτων, τά ζητήματα τά σχετικά μέ τή σημασία αὐτῶν τῶν συμπερασμάτων, οἱ ἐπιστημονικές γενικεύσεις σχετικά μέ τό συσχετισμό τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων, τά συνθήματα τῆς ἐπικείμενης ἐκλογικῆς καμπάνιας, ὅλα αὐτά ἔρχονται μόνα τους στήν ἄκρη τῆς πέννας, ὅταν ἐξετάζεται ἕνα τέτιο θέμα, ὅλα αὐτά *ἀναγκάστηκε* νά τά θίξει καί ὁ κ. Μιλιουκόφ, ὅσο κι' ἄν προσπάθησε νά περιοριστεῖ σέ μιά ἁπλή ἀπαρίθμηση τῶν γεγονότων «τῆς ἐξωτερικῆς ἱστορίας» τῆς Δούμας.

Πρόκυψε μιά ἐνδιαφέρουσα εἰκόνα, πού παρουσιάζει ἕνα θέμα παλιό κι' ὡστόσο πάντα καινούργιο: πῶς ἀντικαθρεπτίζεται ἡ ρωσική πολιτική ζωή στά μάτια ἑνός φιλελευθέρου;

«Τό **Κόμμα** τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας — γράφει ὁ κ. Μιλιουκόφ — πού κυριαρχοῦσε στήν I Δούμα ἀριθμητικά καί στή II ἠθικά, στήν III Δούμα ἀντιπροσωπευόταν μόνο μέ 56-53 βουλευτές. Ἀπό τή θέση τῆς ἡγετικῆς πλειοψηφίας πέρασε στή θέση τῆς ἀντιπολίτευσης, διατηρώντας ὡστόσο στίς γραμμές τῆς ἀντιπολίτευσης τήν ὑπέρτερη σημασία του, τόσο χάρη στήν ἀριθμητική του δύναμη, ὅσο καί χάρη στήν ποιοτική σύνθεση τῶν μελῶν του, καθώς καί χάρη στήν αὐστηρή πειθαρχία τῆς ὁμάδας στή Δούμα κατά τίς ἀγορεύσεις καί κατά τίς ψηφοφορίες».

Ὁ ἀρχηγός τοῦ κόμματος στό ἄρθρο γιά τά πολιτικά κόμματα διακηρύσσει ὅτι τό κόμμα του «ὑπερτεροῦσε» ὡς πρός «τήν ποιοτική σύνθεση τῶν μελῶν του». Αὐτό δέν εἶναι ἄσχημο. Μόνο πού ἡ διαφήμιση θά μποροῦσε νά γίνει μέ λεπτότερο τρόπο... Καί εἶναι ἄραγε ἀλήθεια ὅτι οἱ καντέτοι ὑπερτεροῦσαν ὡς πρός τήν αὐστηρή πειθαρχία τῆς ὁμάδας τους; Δέν εἶναι, ἀλήθεια, γιατί ὅλοι θυμοῦνται τίς ἐπανειλημμένες ἀγορεύσεις π.χ. τοῦ κ. Μακλάκοφ, πού ἀπομακρυνόταν ἀπό τήν καντέτικη ὁμάδα καί τραβοῦσε δεξιά. Ὁ κ. Μιλιουκόφ δέν ἐνέργησε συνετά: ἄν ἡ διαφήμιση τῆς «ποιότητας» τοῦ κόμματός του εἶναι πράγμα ἀκίνδυνο, μέ τήν ἔννοια ὅτι ἡ γνώμη αὐτή εἶναι τελείως ὑποκειμενική, ὡστόσο, ὁσοναφορᾶ τήν κομματική πειθαρχία, τά γεγονότα ἀνατρέπουν ἀμέσως τή διαφήμιση αὐτή. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἡ δεξιά ἀκριβῶς πτέρυγα τῶν καντέτων καί στή Δούμα — μέ ἐκπρόσωπο τόν Μακλάκοφ — καί στόν τύπο — μέ ἐκπρόσωπο τόν κ. Στροῦβε καί Σία τοῦ περιοδικοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ» — παρουσίασε χωριστικές τάσεις, παραβιάζοντας ὄχι μόνο τήν αὐστηρή, ἀλλά καί κάθε εἶδους πειθαρχία τοῦ καντέτικου κόμματος.

«Ἡ ὁμάδα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας — συνεχίζει ὁ κ. Μιλιουκόφ — ἀριστερά της εἶχε μόνο 14 τρουντοβίκους καί 15 σοσιαλδημοκράτες. Ἡ ὁμάδα τῶν τρουντοβίκων διατήρησε μόνο τή σκιά τῆς βαρύτητας πού εἶχε στίς πρῶτες δυό Δοῦμες. Ἡ ὁμάδα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν πού ἦταν κάπως καλύτερα ὀργανωμένη, ἀφιέρωνε ἀπό καιρό σέ καιρό τίς ἀγορεύσεις της στό ὀξύτατο ξεσκέπασμα τῶν «ταξικῶν ἀντιθέσεων», στήν οὐσία ὅμως δέν μποροῦσε ν' ἀκολουθήσει καμιά ἄλλη τακτική, ἐκτός ἀπό ἐκείνη πού ἀκολουθοῦσε καί ἡ «ἀστική» ἀντιπολίτευση».

Αὐτά εἶναι ὅλα, κυριολεκτικά ὅλα, ὅσα ἀναφέρει ὁ ἐπιφανής ἱστορικός στίς 20 σελίδες τοῦ ἄρθρου του γιά τά κόμματα τά ἀριστερότερα ἀπό τούς καντέτους. Κι' ὅμως τό ἄρθρο εἶναι ἀφιερωμένο στά πολιτικά κόμματα τῆς Κρατικῆς δούμας· στό ἄρθρο ἐξετάζονται μέ τόν πιό λεπτομερειακό τρόπο καί οἱ πιό ἀσήμαντες μεταβολές στίς γραμμές τῶν τσιφλικάδων, οἱ διάφορες «μετριοπαθεῖς-δεξιές» ἤ «δεξιές-όχτωβριστικές ὁμάδες», ἐξετάζονται οἱ διάφορες ἐνέργειες αὐτῶν τῶν ὁμάδων. Γιατί ὡστόσο μηδενίστηκαν οἱ τρουντοβίκοι καί οἱ σοσιαλδημοκράτες; Γιατί, ὅταν τούς παρουσιάζει κανείς *μέ τόν τρόπο* πού τούς παρουσίασε ὁ κ. Μιλιουκόφ, σημαίνει ὅτι τούς μηδενίζει.

Ἡ μόνη ἀπάντηση πού μπορεῖ νά δοθεῖ στό ἐρώτημα αὐτό εἶναι τούτη: γιατί, τά κόμματα αὐτά δέν τοῦ ἀρέσουν καθόλου

τοῦ κ. Μιλιουκόφ καί γιατί ἀκόμη καί ἡ πιό ἁπλή διαπίστωση τῶν πασίγνωστων γεγονότων σχετικά μέ τά κόμματα αὐτά ἀντιτίθεται στά *συμφέροντα* τοῦ φιλελευθερισμοῦ. Πραγματικά, ὁ κ. Μιλιουκόφ ξέρει θαυμάσια ποιές ἀλλοιώσεις στή σύνθεση τῶν ἐκλεκτόρων ἔκαναν τούς τρουντοβίκους «σκιά τῆς προηγούμενης βαρύτητας» πού εἶχαν στίς Δοῦμες. Οἱ ἀλλοιώσεις αὐτές, πού αὐτουργοί τους εἶναι ὁ κ. Κριζανόβσκι καί οἱ ἄλλοι ἥρωες τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907, ὑπόσκαψαν τήν πλειοψηφία τῶν καντέτων. Αὐτό ὅμως δικαιολογεῖ μήπως τήν ἄγνοια καί πολύ περισσότερο τή διαστρέβλωση τῶν στοιχείων τῶν σχετικῶν μέ τή βαρύτητα τῶν κομμάτων πού ἀντιπροσωπεύονταν πολύ ἀδύνατα στήν τσιφλικάδικη Δούμα; Οἱ τρουντοβίκοι ἀντιπροσωπεύονταν στήν ΙΙΙ Δούμα πάρα πολύ ἀδύνατα, ὁ ρόλος τους ὅμως μέσα στήν πενταετία ἦταν μεγάλος, γιατί ἐκπροσωποῦσαν ἑκατομμύρια ἀγρότες. Τά συμφέροντα τῶν τσιφλικάδων ἐπέβαλαν τό κουτσούρεμα ἀκριβῶς τῆς ἐκπροσώπησης τῶν ἀγροτῶν. Γεννιέται τό ἐρώτημα: ποιά συμφέροντα ὑποχρεώνουν τούς φιλελευθέρους νά γυρίζουν τίς πλάτες τους στούς τρουντοβίκους;;

Ἤ πάρτε τή δριμύτατη ἐπίθεση τοῦ κ. Μιλιουκόφ ἐνάντια στούς σοσιαλδημοκράτες. Εἶναι δυνατό νά μήν ξέρει ὅτι ἡ διαφορά τῆς «τακτικῆς» αὐτῶν τῶν τελευταίων ἀπό τήν τακτική τῶν καντέτων δέν συνίσταται μόνο στή διαφορά τῆς προλεταριακῆς ἀντιπολίτευσης ἀπό τήν ἀστική ἀντιπολίτευση, ἀλλά καί στή διαφορά τοῦ δημοκρατισμοῦ ἀπό τό φιλελευθερισμό; Αὐτό, φυσικά, ὁ κ. Μιλιουκόφ τό ξέρει πολύ καλά, καί θά μποροῦσε μέ παραδείγματα ἀπό τή νεότερη ἱστορία ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν νά ἐξηγήσει τή διαφορά τῶν δημοκρατῶν ἀπό τούς φιλελευθέρους. Ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος βρίσκεται στό ὅτι, ὅταν πρόκειται γιά τή Ρωσία, ὁ ρῶσος φιλελεύθερος *δέν θέλει* νά δεῖ τή διαφορά του ἀπό τούς ρώσους δημοκράτες. Ὁ ρῶσος φιλελεύθερος *ἔχει συμφέρον* νά παρουσιάζει τόν ἑαυτό του μπροστά στό ρῶσο ἀναγνώστη σάν ἐκπρόσωπο ὅλης γενικά «τῆς δημοκρατικῆς ἀντιπολίτευσης». Ἡ ἀλήθεια ὅμως δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τό συμφέρον αὐτό.

Στήν πραγματικότητα ὁ καθένας ξέρει ὅτι οἱ σοσιαλδημοκράτες ἀκολουθοῦσαν στήν ΙΙΙ Δούμα τακτική *τελείως* διαφορετική ἀπό τήν τακτική τῆς ἀστικῆς ἀντιπολίτευσης γενικά καί τῆς καντέτικης (φιλελεύθερης) ἀντιπολίτευσης εἰδικότερα. Ἄν ὁ κ. Μιλιουκόφ δοκίμαζε νά θέσει μπροστά στόν ἀναγνώστη ἕνα ὁποιοδήποτε συγκεκριμένο πολιτικό ζήτημα,

μποροῦμε νά ἐγγυηθοῦμε πώς δέν θά ἔβρισκε *οὔτε ἕνα*, ὅπου οἱ σοσιαλδημοκράτες νά μήν ἀκολουθοῦσαν *διαφορετική* ἀπό θέση ἀρχῶν τακτική. Ὁ κ. Μιλιουκόφ, πού καταπιάστηκε μέ τό θέμα τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς III Δούμας, διαστρέβλωσε τό κύριο καί βασικό: οἱ τρεῖς βασικές ὁμάδες τῶν πολιτικῶν κομμάτων, τά κυβερνητικά κόμματα (ἀπό τόν Πουρισκέβιτς ὥς τόν Γκουτσκόφ), τά κόμματα τοῦ φιλελευθερισμοῦ (καντέτοι, ἐθνικιστές καί προοδευτικοί), τά δημοκρατικά κόμματα (τρουντοβίκοι — ἀστική δημοκρατία καί ἐργατική δημοκρατία) ἀκολουθοῦσαν τρεῖς διαφορετικές τακτικές. Οἱ δυό πρῶτες γενικεύσεις εἶναι σαφεῖς γιά τόν κ. Μιλιουκόφ, βλέπει θαυμάσια τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης πού κάνει νά συγγενεύουν, ἀπό τή μιά μεριά, ὁ Πουρισκέβιτς καί ὁ Γκουτσκόφ καί, ἀπό τήν ἄλλη, ὅλοι οἱ φιλελεύθεροι. Δέν βλέπει ὅμως, γιατί *δέν θέλει* νά δεῖ, τή διαφορά αὐτῶν τῶν τελευταίων ἀπό τούς δημοκράτες.

II

Τό ἴδιο συμβαίνει καί ἀναφορικά μέ τό ζήτημα τῆς ταξικῆς βάσης τῶν διαφόρων κομμάτων. Πρός τά δεξιά, ὁ κ. Μιλιουκόφ βλέπει καί ἀποκαλύπτει αὐτή τή βάση, πρός τά ἀριστερά, ἀμέσως ἀποτυφλώνεται. «Καί ὁ ἴδιος ὁ νόμος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη — γράφει — ὑπαγορεύτηκε ἀπό τούς ἑνωμένους εὐγενεῖς. Τήν ὑπεράσπιση ἀκριβῶς τῶν συμφερόντων τῶν εὐγενῶν εἶχε ἀναλάβει ἡ δεξιά πτέρυγα τῆς πλειοψηφίας τῆς Δούμας. Ἡ ἀριστερή πτέρυγα αὐτῆς τῆς πλειοψηφίας πρόσθεσε ἐδῶ τήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης τῶν πόλεων». Πολύ διδακτικό, δέν εἶναι ἔτσι; Ὅταν ὁ καντέτος κοιτάζει πρός τά δεξιά, χαράζει εὐδιάκριτα τά σύνορα «τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων»: ἐδῶ οἱ εὐγενεῖς, ἐκεῖ οἱ μεγαλοαστοί. Μόλις ὅμως τό βλέμμα τοῦ φιλελευθέρου στραφεῖ πρός τ' ἀριστερά, οἱ λέξεις «ταξικές ἀντιθέσεις» ἀμέσως μπαίνουν σέ εἰρωνικά εἰσαγωγικά. Οἱ ταξικές ἀντιθέσεις ἐξαφανίζονται: οἱ φιλελεύθεροι, μέ τήν ἰδιότητα τῆς γενικῆς «δημοκρατικῆς ἀντιπολίτευσης» ἐκπροσωποῦν καί τούς ἀγρότες καί τούς ἐργάτες καί τή δημοκρατία τῶν πόλεων!

Ὄχι, κύριοι, αὐτό δέν εἶναι ἐπιστημονική ἱστορία, δέν εἶναι σοβαρή πολιτική, αὐτό εἶναι πολιτικαντισμός καί ρεκλάμα.

Οἱ φιλελεύθεροι δέν ἐκπροσωποῦν οὔτε τούς ἀγρότες, οὔτε τούς ἐργάτες, ἀλλά μόνο μιά μερίδα τῆς ἀστικῆς τάξης — τούς ἀστούς τῆς πόλης, τούς γαιοκτήμονες κτλ.

Τά γεγονότα ἀπό τήν ἱστορία τῆς III Δούμας εἶναι τόσο

πασίγνωστα, ὥστε καί ὁ κ. Μιλιουκόφ νά μήν μπορεῖ παρά νά παραδεχτεῖ ὅτι οἱ ὀχτωβριστές καί οἱ φιλελεύθεροι συχνά ψήφιζαν ἀπό κοινοῦ ὄχι μονάχα *κατά* (κατά τῆς κυβέρνησης), ἀλλά καί *ὑπέρ* ὁρισμένων θετικῶν μέτρων. Τά γεγονότα αὐτά, σέ σχέση μέ τήν κοινή ἱστορία τοῦ ὀχτωβρισμοῦ καί τοῦ καντετισμοῦ (πού ἦταν ἑνωμένοι στά 1904-1905, ὥς τίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη), *ἀποδείχνουν* στόν καθένα πού θέλει νά πάρει κάπως ὑπόψη του τήν ἱστορική πραγματικότητα, ὅτι οἱ ὀχτωβριστές καί οἱ καντέτοι ἀποτελοῦν δυό πτέρυγες τῆς *ἴδιας* τάξης, δυό πτέρυγες τοῦ ἀστικοῦ *κέντρου*, πού ἀμφιταλαντεύεται ἀνάμεσα στήν κυβέρνηση καί στούς τσιφλικάδες, ἀπό τή μιά μεριά, καί τή δημοκρατία (τῶν ἐργατῶν καί τῆς ἀγροτιᾶς) ἀπό τήν ἄλλη. *Τό βασικό* αὐτό συμπέρασμα πού συνάγεται ἀπό τήν ἱστορία «τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς ΙΙΙ Δούμας» ὁ κ. Μιλιουκόφ δέν τό βλέπει ἀποκλειστικά καί μόνο γιατί δέν τόν συμφέρει νά τό δεῖ.

Ἡ τρίτη Δούμα *ἐπιβεβαίωσε,* ἀπό μιά καινούργια πλευρά καί σέ καινούργιες συνθῆκες, τή βασική διαίρεση τῶν ρωσικῶν πολιτικῶν δυνάμεων καί τῶν ρωσικῶν πολιτικῶν κομμάτων, πού διαγράφηκε πολύ καθαρά ἀπό τά μέσα τοῦ 19ου αἰώνα, ἀποκρυσταλλωνόταν ὅλο καί περισσότερο στήν περίοδο 1861-1904, βγῆκε στήν ἐπιφάνεια καί σταθεροποιήθηκε στόν ἀνοιχτό στίβο τῆς πάλης τῶν μαζῶν στά 1905-1907, παραμένοντας ἡ ἴδια καί στήν περίοδο 1908-1912. Γιατί ἡ διαίρεση αὐτή ἰσχύει καί σήμερα; Γιατί δέν λύθηκαν ἀκόμη τά ἀντικειμενικά ἐκεῖνα προβλήματα τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης τῆς Ρωσίας, πού ἀπαρτίζουν τό περιεχόμενο τῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν καί τῶν δημοκρατικῶν ἐπαναστάσεων παντοῦ καί πάντοτε, ἀπό τή Γαλλία τοῦ 1789 ὥς τήν Κίνα τοῦ 1911.

Γιά τό λόγο αὐτό εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ ἐπίμονη ἀντίσταση τῆς «γραφειοκρατίας» καί τῶν τσιφλικάδων, καθώς καί οἱ ἀμφιταλαντεύσεις τῆς ἀστικῆς τάξης, γιά τήν ὁποία οἱ μετασχηματισμοί εἶναι ἀπαραίτητοι, πού ὅμως φοβᾶται τή χρησιμοποίησή τους ἀπό τή δημοκρατία γενικά καί ἰδιαίτερα ἀπό τούς ἐργάτες. Τό φόβο αὐτό τόν ἐκδήλωσαν πολύ καθαρά — στόν τομέα τῆς πολιτικῆς τῆς Δούμας — οἱ καντέτοι τῆς Ι καί τῆς ΙΙ Δούμας, οἱ ὀχτωβριστές τῆς ΙΙΙ Δούμας, δηλ. τότε ἀκριβῶς πού τά κόμματα αὐτά ἀποτελοῦσαν τήν «ἡγετική» πλειοψηφία. Οἱ καντέτοι παλεύουν ἐνάντια στούς ὀχτωβριστές, παραμένοντας στήν ἴδια μ' αὐτούς γραμμή ἀρχῶν, περισσότερο τούς συναγωνίζονται παρά τούς ἀντιμάχονται. Μοιράζονται μαζί τους

τή θεσούλα τῆς ἐξουσίας *δίπλα* στούς τσιφλικάδες, ἀπ' ὅπου καί ἡ φαινομενικά ὀξεία σύγκρουση τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας μέ τούς καντέτους, τούς πιό ἄμεσους ἀνταγωνιστές τους.

Ὁ κ. Μιλουκόφ, παραβλέποντας τή διαφορά τῆς δημοκρατίας ἀπό τό φιλελευθερισμό, ἐξετάζει μέ πρωτοφανή διεξοδικότητα, ἀναλυτικά, μέ μεγάλο ἐνδιαφέρον μποροῦμε νά ποῦμε, τίς ἀνακατατάξεις στίς γραμμές τῶν τσιφλικάδων: δεξιοί, μετριοπαθεῖς-δεξιοί, ἐθνικιστές γενικά, ἐθνικιστές ἀνεξάρτητοι, δεξιοί ὀχτωβριστές, ἁπλῶς ὀχτωβριστές, ἀριστεροί ὀχτωβριστές. Αὐτές οἱ διαιρέσεις καί οἱ ἀνακατατάξεις μέσα σ' αὐτά τά πλαίσια δέν ἔχουν καμιά ἀπολύτως σοβαρή σημασία: τό πολύ-πολύ συνδέονται μέ τήν ἀντικατάσταση κάποιου Τβερντοόντο μέ κάποιον Οὐγγριούμ-Μπουρτσέγεφ [78] στή διοίκηση, μέ τήν ἀλλαγή προσώπων, μέ τή νίκη ὁμίλων ἤ φατριῶν. Καθετί τό κάπως οὐσιαστικό στήν πολιτική γραμμή παραμένει ἐδῶ ἐντελῶς τό ἴδιο.

«Θά παλέψουν (στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα) δυό στρατόπεδα», τονίζει ὁ κ. Μιλιουκόφ, ὅπως τονίζει διαρκῶς καί ὅλος ὁ καντέτικος τύπος. Δέν εἶναι ἔτσι, κύριοι. *Παλεύουν* καί θά παλεύουν *τρία* βασικά στρατόπεδα: τό κυβερνητικό, τό φιλελεύθερο καί ἡ ἐργατική δημοκρατία, σάν κέντρο ἕλξης ὅλης γενικά τῆς δημοκρατίας. Ἡ διαίρεση σέ δυό στρατόπεδα εἶναι τέχνασμα τῆς φιλελεύθερης πολιτικῆς πού κάποτε παραπλανᾶ, δυστυχῶς, καί μερικούς ὀπαδούς τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ ἐργατική τάξη, μόνο ὅταν καταλάβει ὅτι ἡ διαίρεση σέ τρία βασικά στρατόπεδα εἶναι ἀναπόφευκτη, θά μπορέσει νά ἀκολουθήσει πραγματικά *δική της* πολιτική, καί ὄχι τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική, *ἐκμεταλλευόμενη* τίς συγκρούσεις τοῦ πρώτου στρατόπεδου μέ τό δεύτερο στρατόπεδο, χωρίς ὅμως νά ἀφήνεται νά ἐξαπατηθεῖ οὔτε στιγμή ἀπό τήν ψευτοδημοκρατική φρασεολογία τῶν φιλελευθέρων. Καί ὄχι μόνο νά μήν ἀφήνονται νά ἐξαπατηθοῦν οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες, ἀλλά νά μήν ἀφήνουν νά ἐξαπατηθοῦν καί οἱ ἀγρότες, πού ἀποτελοῦν τό κύριο στήριγμα τῆς ἀστικῆς *δημοκρατίας*, νά ποιά εἶναι τά καθήκοντα τῶν ἐργατῶν. Αὐτό εἶναι καί τό συμπέρασμα πού βγαίνει ἀπό τήν ἱστορία τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς III Δούμας.

«Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 14 (50),
4 τοῦ Μάρτη 1912
Ὑπογραφή: Κ. Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ζβεζντά»

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ [79]

Τά τελευταῖα χρόνια ἦταν γιά τό ΣΔΕΚΡ χρόνια ταλαντεύσεων καί ἀποδιοργάνωσης. Ἐπί τρία χρόνια τό κόμμα δέν μπόρεσε νά συγκαλέσει οὔτε συνδιάσκεψη, οὔτε συνέδριο καί στά τελευταῖα δυό χρόνια ἡ ΚΕ δέν μπόρεσε ν' ἀναπτύξει καμιά δράση. Τό κόμμα, εἶναι ἀλήθεια, ἐξακολουθοῦσε νά ὑπάρχει, ἀλλά μέ τή μορφή σκόρπιων ὁμάδων σέ ὅλες τίς κάπως μεγάλες πόλεις· οἱ ὁμάδες αὐτές, μιά καί δέν ὑπῆρχε Κεντρική Ἐπιτροπή, ζοῦσαν ἡ κάθε μιά τή δική της ξεχωριστή ὥς ἕνα βαθμό, ζωή.

Τόν τελευταῖο καιρό, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς καινούργιας ἀφύπνισης τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας, τό κόμμα ἄρχισε καί πάλι νά δυναμώνει καί μόλις πρόσφατα κατορθώσαμε, ἐπιτέλους, νά συγκαλέσουμε συνδιάσκεψη (πράγμα πού στάθηκε ἀδύνατο σ' ὅλη τήν περίοδο ἀπό τό 1908 καί δῶ). Στή συνδιάσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν οἱ ὀργανώσεις καί τῶν δυό πρωτευουσῶν, τῆς Βορειοδυτικῆς περιοχῆς καί τοῦ Νότου, τοῦ Καυκάσου καί τῆς Κεντρικῆς-βιομηχανικῆς περιοχῆς. Συνολικά 20 ὀργανώσεις, δηλ. ὅλες σχεδόν οἱ ὀργανώσεις, καί οἱ μενσεβίκικες καί οἱ μπολσεβίκικες, πού ὑπάρχουν σήμερα στή Ρωσία συνδέθηκαν στενά μέ τήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή πού συγκάλεσε τή συνδιάσκεψη αὐτή.

Ἡ συνδιάσκεψη, πού ἀναγνώρισε στόν ἑαυτό της δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις ἀνώτατου κομματικοῦ ὀργάνου, συζήτησε στίς 23 συνεδριάσεις της ὅλα τά ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης, ἀνάμεσα στά ὁποῖα ἦταν καί μερικά πολύ σοβαρά. Ἔτσι ἡ συνδιάσκεψη ἔκανε μιά βαθιά καί ὁλόπλευρη ἀνάλυση τῆς σημερινῆς πολιτικῆς κατάστασης καί τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος, ἀνάλυση πού βρίσκεται σέ ἀπόλυτη συμφωνία μέ

τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ 1908 καί τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ 1910. Ἡ συνδιάσκεψη ἔδοσε ἰδιαίτερη προσοχή στίς ἐκλογές γιά τή Δούμα, πού θά γίνουν ὕστερα ἀπό λίγους μῆνες καί ψήφισε σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα ἀπόφαση, ἀποτελούμενη ἀπό τρία μέρη, ὅπου ἀναλύεται πολύ καθαρά καί διεξοδικά ὁ περίπλοκος ἐκλογικός νόμος μας, ἐξετάζεται τό ζήτημα τῶν ἐκλογικῶν συμφωνιῶν μέ τά ἄλλα κόμ ματα καί ἐξηγεῖται ὁλόπλευρα ἡ θέση καί ἡ τακτική τοῦ κόμματος στήν περίοδο τῆς ἐπικείμενης ἐκλογικῆς καμπάνιας. Τά ζητήματα τά σχετικά μέ τήν καταπολέμηση τοῦ λιμοῦ,τίς ἀσφαλίσεις τῶν ἐργατῶν, τά συνδικάτα, τίς ἀπεργίες καί ἄλλα συζητήθηκαν κατά τόν ἴδιο τρόπο καί πάρθηκαν ἀποφάσεις πάνω σ' αὐτά.

Ἡ συνδιάσκεψη ἐξέτασε ἐπίσης καί τό ζήτημα «τῶν λικβινταριστῶν». Τό ρεῦμα αὐτό ἀρνεῖται τήν ἀνάγκη ὕπαρξης παράνομου κόμματος, δηλώνει ὅτι τό κόμμα αὐτό ἔχει πιά διαλυθεῖ, δηλώνει ὅτι ἡ ἀνασυγκρότηση τοῦ παράνομου κόμματος ἀποτελεῖ ἀντιδραστική οὐτοπία καί βεβαιώνει ὅτι ἡ ἀναγέννηση τοῦ κόμματος μπορεῖ νά γίνει μόνο μέ νόμιμη μορφή. Ὡστόσο, τό ρεῦμα αὐτό πού ξέκοψε ἀπό τό παράνομο κόμμα, κανένα νόμιμο κόμμα δέν μπόρεσε ὥς τά σήμερα νά ἱδρύσει. Ἡ συνδιάσκεψη διαπίστωσε ὅτι τό κόμμα τέσσερα χρόνια τώρα κάνει ἀγώνα ἐνάντια στό ρεῦμα αὐτό, ὅτι ἡ συνδιάσκεψη τοῦ 1908 καί ἡ ὁλομέλεια τοῦ 1910 τῆς ΚΕ καταδίκασαν τούς λικβινταριστές, ὅτι παρόλες τίς προσπάθειες τοῦ κόμματος τό ρεῦμα αὐτό ἐξακολουθεῖ νά παραμένει χωριστή φράξια καί νά κάνει ἀγώνα ἐνάντια στό κόμμα ἀπό τίς στῆλες τοῦ νόμιμου τύπου. Γι' αὐτό ἡ συνδιάσκεψη διακήρυξε ὅτι οἱ λικβινταριστές, πού εἶναι συγκεντρωμένοι γύρω ἀπό τά περιοδικά «Νάσα Ζαριά», «Ντιέλο Ζίζνι» (στά ὁποῖα πρέπει σήμερα νά προστεθεῖ καί ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο») ἔθεσαν τόν εαυτό τους ἔξω ἀπό τό ΣΔΕΚΡ.

Τέλος, ἡ συνδιάσκεψη ἐξέλεξε ΚΕ καί Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ ΚΟ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἡ συνδιάσκεψη ὑπογράμμισε ἰδιαίτερα ὅτι ὑπάρχουν στό ἐξωτερικό πολλές ὁμάδες, πού εἶναι λίγο-πολύ σοσιαλιστικές, οἱ ὁποῖες ὅμως ὁπωσδήποτε εἶναι τελείως ἀποκομμένες ἀπό τό ρωσικό προλεταριάτο καί ἀπό τή σοσιαλιστική του δράση καί εἶναι, συνεπῶς, τελείως ἀνεύθυνες· ὅτι οἱ ὁμάδες αὐτές δέν μποροῦν σέ καμιά περίπτωση οὔτε νά ἀντιπροσωπεύουν, οὔτε νά ἐνεργοῦν ἐξονόματος τοῦ ΣΔΕΚΡ· ὅτι τό κόμμα δέν ἀναλαβαίνει

καμιά εὐθύνη καί δέν ἐγγυᾶται γι' αὐτές τίς ὁμάδες καί ὅτι ὅλες οἱ ἐπαφές μέ τό ΣΔΕΚΡ μποροῦν νά γίνουν μόνο μέσω τῆς ΚΕ πού τή διεύθυνσή της στό ἐξωτερικό τή δίνουμε ἐδῶ: Βλαντίμιρ Οὐλιάνοφ, 4 Rue Marie Rose, Παρίσι XIV (γιά τήν Κεντρική 'Επιτροπή).

Γράφτηκε στίς ἀρχές τοῦ Μάρτη 1912

Δημοσιεύτηκε στίς 18 τοῦ Μάρτη 1912 στήν ἐγκύκλιο ἀρ. 4 τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου

Στή ρωσική γλώσσα πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1929-1930 στή 2η καί 3η ἔκδοση τῶν 'Απάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. 15ος

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐγκυκλίου

Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά

ΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ[80]

Σύντροφοι ἐργάτες καί πολίτες ὅλης τῆς Ρωσίας!

Πολύ σύντομα θά γίνουν ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα. Καί τά διάφορα πολιτικά κόμματα καί ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση ἑτοιμάζονται ἤδη ἐντατικά γιά τίς ἐκλογές. Τό κόμμα τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου πού μέ τόν ἔνδοξο ἀγώνα του στά 1905 ἔδοσε τό πρῶτο σοβαρό χτύπημα στόν τσαρισμό καί ἀπόσπασε ἀπ' αὐτόν ἀντιπροσωπευτικά σώματα, τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας, καλεῖ ὅλους καί τόν καθένα ξεχωριστά, τόσο ἐκείνους πού ἔχουν ἐκλογικά δικαιώματα, ὅσο κι' ἐκείνους πού εἶναι «χωρίς δικαιώματα» καί ἀποτελοῦν τήν τεράστια πλειοψηφία, νά πάρουν τό πιό δραστήριο μέρος στίς ἐκλογές. Ὅλοι ὅσοι ἐπιδιώκουν τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό τή μισθωτή σκλαβιά, ὅλοι ἐκεῖνοι πού τούς εἶναι ἀκριβή ἡ ἐλευθερία τῆς Ρωσίας, πρέπει νά καταπιαστοῦν ἀμέσως μέ τή δουλιά, ὥστε καί στίς ἐκλογές γιά τήν τέταρτη, τήν τσιφλικάδικη Δούμα, νά συσπειρώσουν καί νά ἐνισχύσουν τούς ἀγωνιστές τῆς ἐλευθερίας, νά ἀνεβάσουν τό ἐπίπεδο συνειδητότητας καί ὀργάνωσης τῆς ρωσικῆς δημοκρατίας.

Πέρασαν πέντε χρόνια ἀπό τήν ἐποχή τοῦ πραξικοπήματος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907, τότε πού ὁ Νικόλαος ὁ Ματοβαμμένος, ὁ τσάρος τοῦ Χοντίνσκ, ὁ «νικητής καί στραγγαλιστής» τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης Δούμας, καταπάτησε τούς ὅρκους του, τίς ὑποσχέσεις καί τά μανιφέστα του, γιά ν' ἀρχίσει μαζί μέ τή μαυροεκατονταρχία τῶν τσιφλικάδων, μαζί μέ τούς ὀχτωβριστές ἐμπόρους νά ἐκδικεῖται γιά τό 1905 τήν ἐργατική τάξη καί ὅλα τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῆς Ρωσίας, δηλ. τήν τεράστια πλειοψηφία τοῦ λαοῦ.

Ἡ ἐκδίκηση γιά τήν ἐπανάσταση χαρακτηρίζει ὅλη τήν ἐποχή τῆς III Δούμας. Ποτέ ὥς τότε δέν ὑπῆρξε στή Ρωσία

τέτιο τρομοκρατικό ὄργιο ἀπό μέρους τοῦ τσαρισμοῦ. Οἱ κρεμάλες στά πέντε αὐτά χρόνια καταρίψανε τό ρεκόρ τῶν τριῶν τελευταίων ἑκατονταετιῶν τῆς ρωσικῆς ἱστορίας. Οἱ τόποι ἐξορίας, τά κάτεργα καί οἱ φυλακές γέμισαν ἀσφυκτικά ὅσο ποτέ ἄλλοτε ἀπό πολιτικούς κρατούμενους καί ποτέ ἄλλοτε οἱ ἡττημένοι δέν ὑποβλήθηκαν σέ τέτια βασανιστήρια καί μαρτύρια ὅπως ἐπί Νικολάου Β'. Ποτέ ἄλλοτε δέν παρατηρήθηκε τέτιο ὄργιο καταχρήσεων τοῦ δημοσίου, τέτια ἀσυδοσία καί αὐθαιρεσία τῶν ὑπαλλήλων — πού τούς τά συγχωροῦν *ὅλα*, ἀρκεῖ νά δείξουν ζῆλο στόν ἀγώνα ἐνάντια στήν «ἀνταρσία» — τέτιος ἐμπαιγμός τοῦ μικροαστοῦ γενικά καί τοῦ μουζίκου ἰδιαίτερα ἀπό μέρους τοῦ πρώτου τυχόντα ἐκπροσώπου τῆς ἐξουσίας. Ποτέ ἄλλοτε δέν κυνήγησαν μέ τόση μανία, μέ τόσο μίσος, μέ τόση λύσσα τούς ἑβραίους καί σέ συνέχεια καί ἄλλους λαούς, πού δέν ἀνήκουν στό κυρίαρχο ἔθνος.

Ὁ ἀντισημιτισμός καί ὁ πιό ὠμός ἐθνικισμός ἀποτέλεσαν τό μόνο πολιτικό πρόγραμμα τῶν κυβερνητικῶν κομμάτων καί ἡ φυσιογνωμία τοῦ Πουρισκέβιτς ἀποτέλεσε τήν πιό πλήρη, τήν πιό ὁλοκληρωμένη καί ἀληθινή ἔκφραση ὅλων τῶν μεθόδων διοίκησης τῆς σημερινῆς τσαρικῆς μοναρχίας.

Καί ποιό εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῶν θηριωδιῶν αὐτῶν τῆς ἀντεπανάστασης;

Ἀκόμη καί οἱ «ἀνώτερες», οἱ ἐκμεταλλεύτριες τάξεις τῆς κοινωνίας ἀρχίζουν νά καταλαβαίνουν ὅτι μιά τέτια ζωή δέν μπορεῖ νά συνεχιστεῖ. Οἱ ἴδιοι οἱ ὀχτωβριστές, τό κυρίαρχο κόμμα τῆς ΙΙΙ Δούμας, τό κόμμα τῶν τσιφλικάδων καί τῶν ἐμπόρων, πού τρόμαξαν ἀπό τήν ἐπανάσταση καί ὑποκλίνονται δουλικά μπροστά στίς ἀρχές, ὁλοένα καί περισσότερο ἐκφράζουν στόν τύπο τους τήν πεποίθηση ὅτι ὁ τσάρος καί οἱ εὐγενεῖς, πού οἱ ὀχτωβριστές τούς ὑπηρέτησαν μέ πίστη καί ἀφοσίωση, ὁδήγησαν τή Ρωσία σέ ἀδιέξοδο.

Ὑπῆρξε ἐποχή πού ἡ τσαρική μοναρχία ἦταν ὁ χωροφύλακας τῆς Εὐρώπης, περιφρουροῦσε τήν ἀντίδραση στή Ρωσία καί βοηθοῦσε τή βίαιη καταστολή κάθε ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος στήν Εὐρώπη. Ὁ Νικόλαος Β' ἔφερε τά πράγματα ὥς τό σημεῖο πού ὁ τσάρος νά εἶναι τώρα χωροφύλακας ὄχι μόνο τῆς Εὐρώπης, ἀλλά καί τῆς Ἀσίας, χωροφύλακας πού προσπαθεῖ μέ ραδιουργίες, μέ τό χρῆμα καί τήν πιό ἄγρια βία νά πνίξει κάθε ἀπελευθερωτικό κίνημα στήν Τουρκία, στήν Περσία καί στήν Κίνα.

Καμιά ὅμως θηριωδία τοῦ τσαρισμοῦ δέν θά μπορέσει νά

σταματήσει τήν ἐξέλιξη τῆς Ρωσίας. Ὅσο κι' ἄν παραμορφώνουν, ὅσο κι' ἄν σακατεύουν τή Ρωσία οἱ Πουρισκέβιτς, οἱ Ρομάνοφ, οἱ Μάρκοφ, οἱ ἐπίγονοι αὐτοί τῆς δουλοπαροικίας, ἡ Ρωσία ὡστόσο προχωρεῖ. Κι' ὅσο προχωρεῖ ἡ ἀνάπτυξή της τόσο πιό ἐπιτακτική γίνεται ἡ ἀνάγκη τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Ἡ Ρωσία, ὅπως καί κάθε ἄλλη χώρα στόν 20ό αἰώνα, δέν μπορεῖ νά ζήσει χωρίς πολιτική ἐλευθερία. Ἀλλά μποροῦμε μήπως νά περιμένουμε πολιτικές μεταρυθμίσεις ἀπό τήν τσαρική μοναρχία, ὅταν ὁ τσάρος διάλυσε καί τίς δυό πρῶτες Δοῦμες καί ποδοπάτησε τό ἴδιο του τό διάγγελμα τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1905; Μποροῦν μήπως νά γίνουν πολιτικές μεταρυθμίσεις στή σημερινή Ρωσία, ὅταν ἡ συμμορία τῶν γραφειοκρατῶν, ξέροντας πώς ὅλα θά τά σκεπάσει ὁ τσάρος καί τά τσιράκια του περιφρονεῖ τούς νόμους; Μήπως δέν βλέπουμε πῶς ποδοπατοῦν κάθε νόμο — μέ τήν προστασία τοῦ ἴδιου τοῦ τσάρου ἤ τῶν συγγενῶν του — χτές ὁ Ἰλιόντορ, σήμερα ὁ Ρασπούτιν, χτές ὁ Τολματσόφ, σήμερα ὁ Χβοστόφ, χτές ὁ Στολίπιν, σήμερα ὁ Μακάροφ; Μήπως δέν βλέπουμε ὅτι ἀκόμη καί οἱ τόσο μικρές, ὥς τό βαθμό τοῦ γελοίου μηδαμινές, «μεταρυθμίσεις» τῆς τσιφλικάδικης Δούμας, μεταρυθμίσεις πού ἀποβλέπουν στήν ἀνακαίνιση καί σταθεροποίηση τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας, ἀπορίπτονται καί παραμορφώνονται ἀπό τό Κρατικό Συμβούλιο ἤ μέ προσωπικό διάταγμα τοῦ Νικολάου τοῦ Ματοβαμμένου; Μήπως δέν ξέρουμε ὅτι ἡ συμμορία τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν δολοφόνων, πού πυροβολεῖ πισώπλατα τούς ἀνεπιθύμητους στήν ἐξουσία βουλευτές, πού στέλνει στά κάτεργα τούς σοσιαλδημοκράτες βουλευτές τῆς ΙΙ Δούμας, πού προετοιμάζει διαρκῶς πογκρόμ, πού ληστεύει παντοῦ ἀσύστολα τό δημόσιο, ἔχει τήν ἰδιαίτερη εὔνοια τοῦ τσάρου καί παίρνει ἀπ' αὐτόν μιά ἄσχημα καμουφλαρισμένη βοήθεια, κατεύθυνση, καθοδήγηση; Κοιτάξτε τί ἔγινε ἐπί Νικολάου Ρομάνοφ μέ τίς βασικές πολιτικές διεκδικήσεις τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, γιά τίς ὁποῖες πάνω ἀπό $^3/_4$ τοῦ αἰώνα πάλευαν ἡρωικά οἱ καλύτεροι ἐκπρόσωποι τοῦ λαοῦ, γιά τίς ὁποῖες ξεσηκώθηκαν τό 1905 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι. Μπορεῖ μήπως νά συμβιβαστεῖ μέ τή μοναρχία τῶν Ρομάνοφ τό γενικό, ἴσο καί ἄμεσο ἐκλογικό δικαίωμα, ὅταν κι' αὐτό τό μή γενικό, τό ἄνισο, τό ἔμμεσο ἐκλογικό δικαίωμα τό τσαλαπάτησε ὁ τσαρισμός στίς ἐκλογές τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης Δούμας; Μπορεῖ μήπως νά συμβιβαστεῖ μέ τήν τσαρική μοναρχία ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τῶν ἀπεργιῶν, ὅταν καί αὐτόν ἀκόμη τόν ἀντιδρα-

στικό, τόν ἐξαμβλωματικό νόμο τῆς 4 τοῦ Μάρτη 1906[81] τόν ἀχρήστευσαν τελείως οἱ διοικητές τῶν κυβερνείων καί οἱ ὑπουργοί; Μήπως δέν ἀποτελοῦν ἐμπαιγμό τά λόγια τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1905 γιά «τά ἀπαραβίαστα θεμέλια τῆς ἐλευθερίας τοῦ πολίτη», γιά «τόν πραγματικό σεβασμό τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας», γιά «τήν ἐλευθερία τῆς συνείδησης, τοῦ λόγου, τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ συνεταιρίζεσθαι»; Κάθε «ὑπήκοος» τοῦ τσάρου βλέπει κάθε μέρα αὐτόν τόν ἐμπαιγμό.

Ὄχι! Φτάνει πιά ἡ ψευτιά τῶν φιλελευθέρων ὅτι εἶναι τάχα δυνατό νά συνυπάρχει ἡ ἐλευθερία μέ τήν παλιά ἐξουσία, ὅτι μποροῦν δῆθεν νά γίνουν πολιτικές μεταρυθμίσεις μέσα στίς συνθῆκες τῆς τσαρικῆς μοναρχίας. Ὁ ρωσικός λαός πλήρωσε τίς παιδιακίσιες αὐτές αὐταπάτες μέ τά σκληρά μαθήματα πού τοῦ ἔδοσε ἡ ἀντεπανάσταση! Ὅποιος θέλει στά σοβαρά καί εἰλικρινά τήν πολιτική ἐλευθερία, πρέπει νά ὑψώσει περήφανα καί θαραλέα τή σημαία τῆς *δημοκρατίας* καί ἡ πολιτική τῆς τσαρικῆς-τσιφλικάδικης συμμορίας θά συσπειρώσει σταθερά κάτω ἀπ' αὐτή τή σημαία *ὅλες* τίς ζωντανές δυνάμεις τῆς ρωσικῆς δημοκρατίας.

Ὑπῆρχε μιά ἐποχή — καί ὄχι πολύ παλιά — πού τό σύνθημα: κάτω ἡ ἀπολυταρχία! φαινόταν πολύ προοδευτικό γιά τή Ρωσία. Ὡστόσο, τό ΣΔΕ κόμμα τῆς Ρωσίας ἔριξε αὐτό τό σύνθημα, οἱ ἐργάτες τῶν πρωτοπόρων τμημάτων τό υἱοθέτησαν ἀμέσως καί τό διάδοσαν σ' ὅλη τή χώρα· μέσα σέ 2-3 χρόνια τό σύνθημα αὐτό ἔγινε «λαϊκό γνωμικό». Ἐμπρός, λοιπόν, σύντροφοι ἐργάτες καί πολίτες ὅλης τῆς Ρωσίας! Ἄς ριχτεῖ στή δουλιά ὁ καθένας πού δέν θέλει νά βαλτώσει γιά πάντα ἡ χώρα μας στή στασιμότητα, στή βαρβαρότητα, στήν ἀνομία καί στή μαύρη φτώχια δεκάδων ἑκατομμυρίων! Οἱ σοσιαλδημοκράτες τῆς Ρωσίας, οἱ ἐργάτες τῆς Ρωσίας θά τά καταφέρουν νά γίνει στή Ρωσία λαϊκό γνωμικό τό σύνθημα: κάτω ἡ τσαρική μοναρχία! Ζήτω ἡ λαοκρατική δημοκρατία τῆς Ρωσίας!

Ἐργάτες! Θυμηθεῖτε τό 1905: μέ τόν ἀπεργιακό ἀγώνα σας ξεσηκώσατε τά ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζομένων γιά μιά καινούργια ζωή, γιά μιά συνειδητή δράση, γιά τήν ἐλευθερία. Δεκαετίες τσαρικῶν μεταρυθμίσεων δέν εἶχαν δόσει καί δέν μποροῦσαν νά δόσουν οὔτε τό ἕνα δέκατο ἀπό τίς βελτιώσεις τῆς ζωῆς σας πού πετύχατε τότε μέ τήν πάλη τῶν μαζῶν. Ἡ τύχη τοῦ νομοσχεδίου γιά τήν ἀσφάλιση τῶν ἐργατῶν, πού τό παραμόρφωσε ἡ τσιφλικάδικη Δούμα — μέ τή συμμετοχή τῶν καντέ-

των — ἔδειξε γιά πολλοστή φορά τί μποροῦν νά περιμένουν οἱ ἐργάτες «ἀπό τά πάνω».

Ἡ ἀντεπανάσταση πῆρε πίσω ὅλες σχεδόν τίς κατακτήσεις μας, δέν πῆρε ὅμως, οὔτε θά μπορέσει νά πάρει ἀπό τήν ἐργατική νεολαία καί τό πανρωσικό προλεταριάτο, πού ἀναπτύσσεται καί δυναμώνει, τή δύναμη, τό θάρος, τήν πίστη στήν ὑπόθεσή τους.

Ζήτω ὁ καινούργιος ἀγώνας γιά τή βελτίωση τῆς ζωῆς τῶν ἐργατῶν, πού δέν θέλουν νά μείνουν σκλάβοι στά ἐργοστασιακά κάτεργα! *Ζήτω ἡ 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα!* Ὅποιος θέλει τήν ἐλευθερία τῆς Ρωσίας πρέπει νά βοηθήσει τήν τάξη ἐκείνη, πού τό 1905 ἔσκαψε τόν τάφο τῆς τσαρικῆς μοναρχίας καί στήν ἐπερχόμενη ρωσική ἐπανάσταση θά θάψει στόν τάφο αὐτό τό μεγαλύτερο ἐχθρό τῶν λαῶν τῆς Ρωσίας.

Ἀγρότες! Στείλατε τούς τρουντοβίκους βουλευτές σας στήν Ι καί στή ΙΙ Δούμα, πιστεύοντας στόν τσάρο καί ἐλπίζοντας νά πετύχετε μέ εἰρηνικό τρόπο τή συγκατάθεσή του νά δοθεῖ ἡ γῆ τῶν τσιφλικάδων στό λαό. Ἔχετε τώρα πειστεῖ, ὅτι ὁ τσάρος — ὁ μεγαλύτερος τσιφλικάς τῆς Ρωσίας — γιά νά ὑπερασπίσει τούς τσιφλικάδες καί τούς ὑπαλλήλους δέν διστάζει νά καταπατήσει κάθε εἴδους ὅρκο, δέν σταματάει μπροστά σέ κανενός εἴδους παρανομία, σέ κανενός εἴδους βία καί αἱματοχυσία. Πρέπει λοιπόν νά ὑπομένουμε τό ζυγό τῶν ἐπιγόνων τῆς δουλοπαροικίας, νά δεχόμαστε ἀγόγγυστα τίς ταπεινώσεις καί τίς προσβολές τοῦ κάθε ὑπαλλήλου καί νά πεθαίνουμε κατά ἑκατοντάδες χιλιάδες καί ἑκατομμύρια ἀπό τό μαρτύριο τῆς πείνας καί τῆς ἀρρώστιας πού φέρνει ἡ πείνα καί ἡ ἔσχατη ἐξαθλίωση ἤ νά πεθαίνουμε, παλεύοντας ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία καί τήν τσαρική-τσιφλικάδικη Δούμα, γιά νά ἐξασφαλίσουμε κάποια ὑποφερτή καί ἀνθρώπινη ζωή γιά τά παιδιά μας;

Νά τό δίλημμα πού μπαίνει μπροστά στούς ἀγρότες τῆς Ρωσίας. Καί τό Ἐργατικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα καλεῖ τούς ἀγρότες στόν ἀγώνα γιά πλήρη ἐλευθερία, γιά τό πέρασμα ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς στούς ἀγρότες χωρίς καμιά ἐξαγορά. Μέ ἐλεημοσύνες δέν μπορεῖ νά γιατρευτεῖ ἡ φτώχια τοῦ ἀγρότη, οὔτε νά σωθεῖ ὁ ἀγρότης ἀπό τήν πείνα.Οἱ ἀγρότες δέν ζητοῦν ἐλεημοσύνη, ἀλλά τή γῆ πού αἰῶνες τώρα τήν ποτίζουν μέ τόν ἱδρώτα καί τό αἷμα τους. Ἐκεῖνο πού χρειάζονται οἱ ἀγρότες δέν εἶναι ἡ κηδεμονία τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν καί τοῦ τσάρου, ἀλλά ἡ λύτρωσή τους ἀπό τούς ὑπαλλήλους καί

τόν τσάρο, ἡ ἐλευθερία νά κανονίζουν οἱ ἴδιοι τίς ὑποθέσεις τους.

Ἄς ὁδηγήσουν λοιπόν οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα στήν ἀνάπτυξη τῆς πολιτικῆς συνείδησης τῶν μαζῶν, στό τράβηγμά τους καί πάλι στόν ἀποφασιστικό ἀγώνα. Τρία βασικά κόμματα παλεύουν στίς ἐκλογές: 1) οἱ μαυροεκατονταρχίτες, 2) οἱ φιλελεύθεροι καί 3) οἱ σοσιαλδημοκράτες.

Στούς μαυροεκατονταρχίτες ἀνήκουν καί οἱ δεξιοί καί οἱ «ἐθνικιστές» καί οἱ ὀχτωβριστές. Ὅλοι αὐτοί ὑποστηρίζουν τήν κυβέρνηση, συνεπῶς οἱ διαφορές ἀνάμεσά τους δέν μποροῦν νά ἔχουν καμιά σοβαρή κάπως σημασία. Ἀμείλικτος ἀγώνας ἐνάντια σέ ὅλα αὐτά τά μαυροεκατονταρχίτικα κόμματα, νά τό σύνθημά μας!

Οἱ φιλελεύθεροι εἶναι τό Κόμμα τῶν καντέτων («συνταγματικό-δημοκρατικό» ἤ τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας»). Εἶναι τό κόμμα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης πού θέλει νά μοιραστεῖ τήν ἐξουσία μέ τόν τσάρο καί τούς φεουδάρχες-τσιφλικάδες κατά τρόπο πού νά μήν καταστραφεῖ συθέμελα ἡ ἐξουσία τους, νά μήν δοθεῖ ἡ ἐξουσία στό λαό. Οἱ φιλελεύθεροι, πού μισοῦν τήν κυβέρνηση, γιατί τούς ἐκτοπίζει ἀπό τήν ἐξουσία, πού βοηθοῦν στό ξεσκέπασμά της, πού προκαλοῦν ταλαντεύσεις καί ἀποσύνθεση στούς κόλπους της, μισοῦν πολύ περισσότερο τήν ἐπανάσταση, φοβοῦνται κάθε πάλη τῶν μαζῶν, ἔχουν ἀκόμη περισσότερες ταλαντεύσεις· καί δισταγμούς ἀπέναντι στήν ἀπελευθερωτική πάλη τοῦ λαοῦ καί, στίς κρίσιμες στιγμές, περνοῦν προδοτικά μέ τό μέρος τῆς μοναρχίας. Στά χρόνια τῆς ἀντεπανάστασης οἱ φιλελεύθεροι ἀπομακρύνονταν ὁλοένα καί περισσότερο ἀπό τήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία: κανοναρχοῦσαν τά «πανσλαβικά» ὄνειρα τοῦ τσαρισμοῦ, ἔπαιζαν τό ρόλο τῆς «ὑπεύθυνης ἀντιπολίτευσης», σέρνονταν δουλικά μπροστά στόν τσάρο σάν «ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας» καί περιέλουζαν μέ βρισιές τούς ἐπαναστάτες καί τήν ἐπαναστατική πάλη τῶν μαζῶν.

Τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας κατάφερε καί στή μαύρη III Δούμα νά ὑψώσει τή σημαία τῆς ἐπανάστασης, μπόρεσε νά βοηθήσει καί ἀπό κεῖ τήν ὀργάνωση καί τήν ἐπαναστατική διαφώτιση τῶν ἐργατῶν, τήν πάλη τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στούς τσιφλικάδες. Τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου εἶναι τό μόνο κόμμα τῆς πρωτοπόρας τάξης, πού εἶναι ἱκανή νά κατακτήσει τήν ἐλευθερία γιά τή Ρωσία. Καί τώρα τό κόμμα μας δέν πηγαίνει στή Δούμα γιά νά παίξει ἐκεῖ «τίς μεταρυθμίσεις», οὔτε γιά «νά προασπίσει τό σύνταγμα», «νά πείσει» τούς

όχτωβριστές ή «νά έκτοπίσει τήν άντίδραση» άπό τή Δούμα, όπως λένε οί φιλελεύθεροι, έξαπατώντας τό λαό, άλλά γιά νά καλεῖ άπό τό βῆμα τῆς Δούμας τίς μάζες στήν πάλη, νά έξηγεῖ τή θεωρία τοῦ σοσιαλισμοῦ, νά ξεσκεπάζει κάθε κυβερνητική καί φιλελεύθερη άπάτη, νά ξεσκεπάζει τίς μοναρχικές προκαταλήψεις τῶν καθυστερημένων στρωμάτων τοῦ λαοῦ καί τίς ταξικές ρίζες τῶν άστικῶν κομμάτων, μέ λίγα λόγια, γιά νά έτοιμάσει τή στρατιά τῶν συνειδητῶν άγωνιστῶν τῆς νέας ρωσικῆς έπανάστασης.

Ἡ τσαρική κυβέρνηση καί οί μαυροεκατονταρχίτες τσιφλικάδες κατάλαβαν πολύ καλά τί έπαναστατική δύναμη άντιπροσωπεύει ή σοσιαλδημοκρατική όμάδα τῆς Δούμας. Τώρα όλες οί προσπάθειες τῆς άστυνομίας καί τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν άποβλέπουν στό νά μήν άφήσουν νά έκλεγοῦν σοσιαλδημοκράτες στήν IV Δούμα. Ἑνωθεῖτε, λοιπόν, έργάτες καί πολίτες! Συσπειρωθεῖτε γύρω άπό τό ΣΔΕΚΡ πού στήν πρόσφατη συνδιάσκεψή του ξεπέρασε τήν άποσύνθεση στήν όποία βρισκόταν στά δύσκολα χρόνια, συγκέντρωσε ξανά τίς δυνάμεις του καί ύψωσε τή σημαία του! Πάρτε όλοι μέρος στίς έκλογές καί στήν προεκλογική ζύμωση καί οί προσπάθειες τῆς κυβέρνησης θά ναυαγήσουν, ή κόκκινη σημαία τῆς έπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας θά στηθεῖ πάνω στό βῆμα τῆς Δούμας καί πάνω στήν άστυνομικοκρατούμενη, τήν χωρίς δικαιώματα, τήν αίματοποτισμένη, τήν έξουθενωμένη καί πεινασμένη Ρωσία!

Ζήτω ή λαοκρατική δημοκρατία τῆς Ρωσίας!

Ζήτω ή 8ωρη έργάσιμη ήμέρα!

Ζήτω ή δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς!

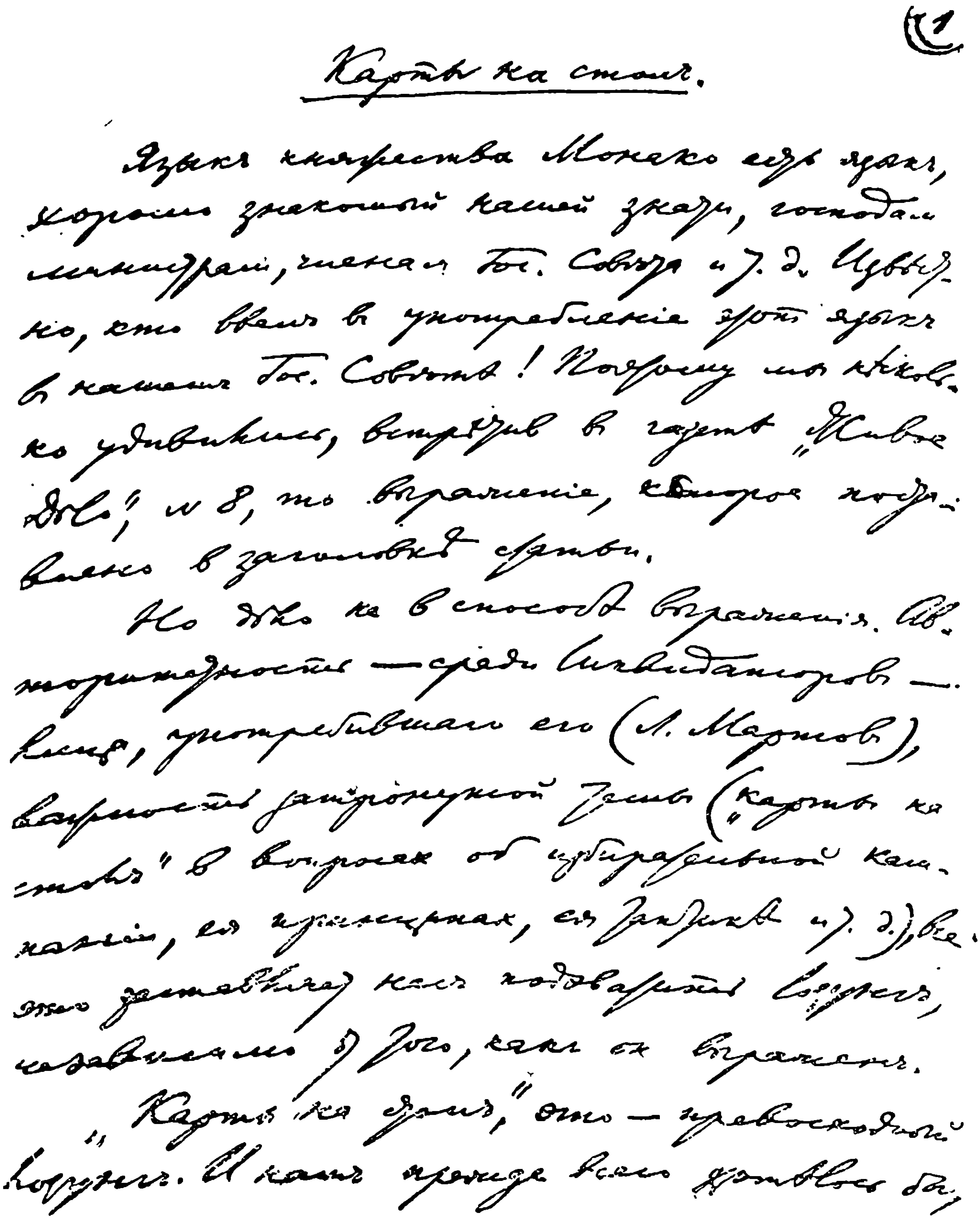
Ἐργάτες καί πολίτες! Ὑποστηρίξτε τήν προεκλογική ζύμωση τοῦ ΣΔΕΚΡ! Ἐκλέξτε τούς ύποψήφιους τοῦ ΣΔΕ κόμματος τῆς Ρωσίας!

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας

Γράφτηκε στίς άρχές τοῦ Μάρτη 1912

Δημοσιεύτηκε τό Μάρτη τοῦ 1912 στήν Τιφλίδα σέ χωριστή προκήρυξη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς προκήρυξης, άφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο άντίγραφο τό διορθωμένο άπό τόν Β. Ι. Λένιν

Карты на столъ.

Языкъ княжества Монако есть языкъ, хорошо знакомый нашей знати, господамъ министрамъ, членамъ Гос. Совѣта и т. д. Извѣстно, что введенъ въ употребленіе этотъ языкъ въ нашемъ Гос. Совѣтѣ! Поэтому мы нисколько не удивились, встрѣтивъ въ газетѣ „Живое Дѣло", № 8, то выраженіе, которое поставлено въ заголовкѣ статьи.

Но дѣло не въ способѣ выраженія. Авторитетнѣйшіе — среди ликвидаторовъ — люди, употребившіе его (Л. Мартовъ), [illegible] („карты на столъ" въ вопросахъ объ избирательной кампаніи, ея принципахъ, ея тактикѣ и т. д.), [illegible]

„Карты на столъ", это — превосходный [illegible]. И [illegible]

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Μέ ἀνοιχτά χαρτιά». — Μάρτης 1912

Σμίκρυνση

ΜΕ ΑΝΟΙΧΤΑ ΧΑΡΤΙΑ [82]

Ἡ γλώσσα τοῦ πριγκιπάτου τοῦ Μονακό [83] εἶναι γλώσσα πολύ γνωστή στήν ἀριστοκρατία μας, στούς κυρίους ὑπουργούς, στά μέλη τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου κτλ. Εἶναι γνωστό ποιός καθιέρωσε τή χρήση τῆς γλώσσας αὐτῆς στό Κρατικό Συμβούλιο! Γι' αὐτό παραξενευτήκαμε λιγάκι, ὅταν συναντήσαμε στήν ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο», ἀρ. φύλ. 8, τήν ἔκφραση πού ἔχει μπεῖ σάν τίτλος στό ἄρθρο.

Τό ζήτημα ὅμως δέν βρίσκεται στόν τρόπο ἔκφρασης. Τό κύρος — ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές — τοῦ ἀτόμου πού τή χρησιμοποίησε (ὁ Λ. Μάρτοφ), ἡ σοβαρότητα τοῦ θέματος πού θίγει («μέ ἀνοιχτά χαρτιά» στά ζητήματα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας, τῶν ἀρχῶν της, τῆς τακτικῆς της κτλ.), ὅλα αὐτά μᾶς ὑποχρεώνουν νά υἱοθετήσουμε τό σύνθημα αὐτό, ἀνεξάρτητα ἀπό τό πῶς διατυπώθηκε.

Τό σύνθημα: «μέ ἀνοιχτά χαρτιά», εἶναι ὑπέροχο. Καί πρῶτ' ἀπόλα θά θέλαμε νά ἐφαρμοστεῖ στήν ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο». Μέ ἀνοιχτά χαρτιά, κύριοι!

Οἱ ἄνθρωποι πού εἶναι ἔμπειροι στά ζητήματα τῆς δημοσιολογίας ἀντιλαμβάνονται ἀμέσως τό χαρακτήρα τοῦ ἔντυπου ἀπό τούς συνεργάτες του, ἀκόμη καί ἀπό ὁρισμένες ἐκφράσεις πού δείχνουν *τήν κατεύθυνση* τοῦ ὀργάνου, ἄν ἡ κατεύθυνση αὐτή ἀνήκει σέ μιά ἀπό τίς κάπως καθορισμένες καί γνωστές κατευθύνσεις. Γιά τούς ἀνθρώπους αὐτούς θά ἦταν ἀρκετό νά ρίξουν ἁπλῶς μιά ματιά στήν ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο», γιά νά διαπιστώσουν ὅτι ἀνήκει στή λικβινταριστική κατεύθυνση.

Τό πλατύ ὅμως κοινό δέν ἀντιλαμβάνεται τόσο εὔκολα τήν κατεύθυνση τῶν ὀργάνων τοῦ τύπου, ἰδιαίτερα ὅταν δέν πρόκειται γιά θεωρητικές θεμελιώσεις, ἀλλά γιά τή συγκεκριμένη πολιτική. Ἐδῶ εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρό καί ἐξαιρετικά ἐπί-

καιρο νά ὑπενθυμίσουμε τό σύνθημα: «μέ ἀνοιχτά χαρτιά» πού τόσο ἐπίκαιρα ἔριξε ὁ Λ. Μάρτοφ. Γιατί ἀκριβῶς ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο» παίζει μέ κλειστά χαρτιά!

Τίς ἰδέες πού ἀρχίζει νά προπαγανδίζει ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο» τίς ἐπεξεργάστηκαν κατά τρόπο κάπως συνεπή καί συστηματικό τά ὄργανα «Νάσα Ζαριά», «Ζίζν»[84], «Βοζροζντένιγε», «Ντιέλο Ζίζνι», *μόλις* τήν τελευταία διετία. Στή διετία αὐτή συγκεντρώθηκε ἀρκετά σημαντικό ὑλικό. Λείπει μόνο μιά *σύνθεσή* του καί ἰδιαίτερα μιά σύνθεση καμωμένη ἀκριβῶς ἀπό ἐκείνους πού ἀσχολήθηκαν ἐπί δυό χρόνια μέ τήν ἐξέτασή του. Λείπει ἡ *ἀνοιχτή* ἔκθεση ἀπό τούς φορεῖς τῶν λικβινταριστικῶν ἰδεῶν τῶν συμπερασμάτων στά ὁποῖα τούς ὁδήγησαν τά δυό χρόνια «ἐργασίας» τοῦ «Νάσα Ζαριά».

Καί σ' αὐτό ἀκριβῶς τό σημεῖο, ἐκεῖνοι πού ἀγαποῦν τίς συζητήσεις γιά τό «*ἀνοιχτό* ἐργατικό κόμμα» ἀποδείχνονται ὅτι ἀγαποῦν τό *κλειστό* παιχνίδι! Λογουχάρη, στό κύριο ἄρθρο τοῦ τεύχ. 8, διαβάζουμε ὅτι «ὁ δρόμος τῆς πάλης γιά τή γενική βελτίωση καί τή *ριζική* ἀλλαγή τῶν συνθηκῶν ἐργασίας καί ζωῆς» περνάει *μέσα* ἀπό τήν «προάσπιση *τῶν μερικότερων* (ὑπογράμμιση τοῦ ἀρθρογράφου) δικαιωμάτων». Σέ ἕνα σημείωμα τοῦ ἴδιου τεύχους διαβάζουμε γιά κάποιους «παράγοντες τοῦ ἀνοιχτοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Πετρούπολης» ὅτι αὐτοί, «*ὅπως καί μέχρι σήμερα*», «θά ἐκλαϊκεύουν στίς γραμμές τῆς σοσιαλδημοκρατίας τίς μεθόδους ἀναγέννησης καί δημιουργίας τοῦ προλεταριακοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος πού ὑποστήριζαν καί μέχρι σήμερα».

Μέ ἀνοιχτά χαρτιά! Τί εἶναι πάλι αὐτή ἡ θεωρία τῆς προάσπισης τῶν μερικότερων δικαιωμάτων; Ἡ θεωρία αὐτή δέν ἔχει ἐξαγγελθεῖ μέ καμιά θέση σαφή, ἐπίσημη, ἀναγνωρισμένη καί *ἀνοιχτά* διακηρυγμένη ἀπό ὁμάδες ἤ ἐκπροσώπους ὁμάδων ἐργατῶν. Μήπως εἶναι ἡ θεωρία πού μᾶς ἀνάπτυξε, π.χ. ὁ κ. Β. Λεβίτσκι στό τεῦχ. 11 τοῦ «Νάσα Ζαριά», τοῦ 1911; Σέ συνέχεια, πῶς μποροῦν νά ξέρουν οἱ ἀναγνῶστες τῆς ἐφημερίδας *τί* μεθόδους ὑποστήριζαν γιά τήν «ἀναγέννηση καί τή *δημιουργία* τοῦ κόμματος» — πού, ὅπως εἶναι φανερό, δέν ἔχει δημιουργηθεῖ, δηλ. δέν ὑπάρχει — κάποιοι παράγοντες τοῦ ἀνοιχτοῦ κινήματος, πού τά ὀνόματά τους δέν ἀναφέρονται!; Γιατί δέν κατονομάζονται αὐτοί οἱ παράγοντες, ἄν πραγματικά εἶναι παράγοντες τοῦ «ἀνοιχτοῦ» κινήματος καί ἄν τά λόγια αὐτά δέν εἶναι μόνο μιά φράση *χωρίς περιεχόμενο*;

Γιατί τό ζήτημα τῶν «μεθόδων ἀναγέννησης καί *δημιουρ-*

γίας τοῦ κόμματος» δέν εἶναι κανένα ἐπουσιῶδες ζήτημα, πού νά μπορεῖ νά θιχτεῖ καί νά λυθεῖ ταυτόχρονα μέ πολλά καί διάφορα ἄλλα πολιτικά ζητήματα πού ἐνδιαφέρουν κάθε ἐφημερίδα. Ὄχι. Αὐτό εἶναι βασικό ζήτημα. Δέν μπορεῖ νά μιλᾶμε οὔτε γιά τήν ἐκλογική καμπάνια τοῦ κόμματος, οὔτε γιά τήν ἐκλογική τακτική τοῦ κόμματος, οὔτε γιά τούς ὑποψηφίους τοῦ κόμματος, ἐφόσον δέν ἔχει λυθεῖ τό ζήτημα αὐτό. Καί πρέπει νά λυθεῖ κατά τόν πιό σαφή, θετικό τρόπο, γιατί ἐδῶ, ἐκτός ἀπό μιά καθαρή θεωρητική ἀπάντηση, χρειάζεται καί *πρακτική* λύση.

Εἶναι σοφίσματα — καί σοφίσματα τοῦ χειρίστου εἴδους — οἱ ἀντιλήψεις πού συναντιῶνται συχνά ὅτι τάχα τά στοιχεῖα τῆς ἀναγέννησης καί τῆς δημιουργίας τοῦ κόμματος κτλ. κτλ. θά δημιουργηθοῦν ἤ θά συσπειρωθοῦν στήν πορεία τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας. Αὐτό εἶναι σόφισμα, γιατί τό κόμμα εἶναι κάτι τό *ὀργανωμένο*. Δέν ὑπάρχει, οὔτε καί μπορεῖ νά ὑπάρχει ἐκλογική καμπάνια τῆς ἐργατικῆς *τάξης*, ἄν δέν ὑπάρχουν *ἑνιαῖες* ἀποφάσεις, ἑνιαία *τακτική*, ἑνιαῖο πρόγραμμα, ἑνιαῖοι ὑποψήφιοι ὅλης τῆς τάξης ἤ τουλάχιστο τοῦ πρωτοπόρου στρώματός της.

Τά τέτιου εἴδους σοφίσματα, οἱ ἀόριστες δηλώσεις ἀπό μέρους τῶν ἀνώνυμων, ἀγνώστων καί ἀσύλληπτων *γιά τό προλεταριάτο* παραγόντων τῆς ἀνοιχτῆς δράσης — καί ποιός δέν ἀποκαλεῖ τόν ἑαυτό του «παράγοντα τοῦ ἀνοιχτοῦ ἐργατικοῦ κόμματος»! καί πόσους ἀστούς δέν κρύβει αὐτός ὁ τίτλος! — ὅλα αὐτά ἀποτελοῦν τεράστιο κίνδυνο, ἀπό τόν ὁποῖο πρέπει νά προφυλάξουμε τούς ἐργάτες. Ὁ κίνδυνος βρίσκεται στό ὅτι γιά «ἀνοιχτή» δράση μιλᾶνε *μόνο γιά τά μάτια*, ἐνῶ στήν πραγματικότητα ὑπάρχει ἡ χειρότερη μορφή *σκεπασμένης* δικτατορίας ἑνός ὁμίλου!

Φωνάζουν ἐνάντια στήν «παρανομία», ἄν κι' ἐκεῖ βλέπουμε ἀνοιχτές ἀποφάσεις — πού τώρα ἔγιναν γνωστές σέ μεγάλο βαθμό χάρη στόν ἀστικό τύπο (χάρη στίς «Γκόλος Ζεμλί», «Κίεβσκαγια Μίσλ», «Ρούσκογε Σλόβο», «Γκόλος Μοσκβί», «Νόβογε Βρέμια» — *ἑκατοντάδες χιλιάδες* ἀναγνῶστες πληροφορήθηκαν τώρα *ἀνοιχτά* τίς πολύ συγκεκριμένες ἀποφάσεις πού σημαίνουν πραγματική ἑνότητα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας). Αὐτοί ὅμως πού φωνάζουν *κατά* τῆς παρανομίας ἤ *ὑπέρ* τῆς «ἀνοιχτῆς πολιτικῆς δράσης» μᾶς θυμίζουν ἀκριβῶς τήν περίπτωση ἀνθρώπων πού ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τή μιά ὄχθη, μά δέν ἔφτασαν στήν ἄλλη. Τό παλιό τό πέταξαν, γιά τό καινούργιο, μόνο κουβέντες λένε.

Μέθοδοι ἀναγέννησης καί δημιουργίας, γιά τίς ὁποῖες μιλάει ἡ ἐφημερίδα «Ζ. Ντιέλο», ἐμεῖς ξέρουμε — κι' ὅλοι ξέρουν *ἀνοιχτά* — μόνο ἐκεῖνες πού ἀναπτύχθηκαν καί ὑποστηρίχτηκαν στό περιοδικό «Νάσα Ζαριά». Ἄλλες δέν ξέρουμε οὔτε ἀνοιχτά οὔτε μέ ὁποιονδήποτε ἄλλο τρόπο. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ὁμάδων δέν προσπάθησαν καμιά φορά νά συζητήσουν αὐτές τίς μεθόδους — ἀνοιχτά ἤ ὄχι — *δέν ὑπάρχει* καμιά ρητή καί ὁλοκληρωμένη, ἐπίσημη *ἔκθεση* αὐτῶν τῶν μεθόδων. Πίσω ἀπό τή *λέξη* ἀνοιχτός σέ ὅλες τίς πτώσεις της κρύβεται κάτι τό ἐντελῶς κλειστό, ἕνας κλειστός — μέ τήν πιό γνήσια σημασία τῆς λέξης — ὅμιλος δημοσιολόγων.

Ἐμεῖς ξέρουμε μερικούς δημοσιολόγους πού δέν εἶναι ὑπεύθυνοι ἀπέναντι σέ κανέναν, πού δέν ξεχωρίζουν καθόλου ἀπό τούς ἐλεύθερους σκοπευτές τοῦ ἀστικοῦ τύπου. Ξέρουμε ἐμεῖς, τούς λόγους *αὐτῶν* ἀκριβῶς τῶν δημοσιολόγων σχετικά μέ τίς «μεθόδους» καί τή διάλυση τοῦ παλιοῦ.

Γιά τήν *ἀνοιχτή* πολιτική δράση τίποτε περισσότερο δέν ξέρουμε ἐμεῖς καί κανένας ἄλλος δέν ξέρει. Νά ἕνα παράδοξο, φαινομενικά παράδοξο, μά στήν πραγματικότητα ἄμεσο καί φυσικό προϊόν *ὅλων* τῶν συνθηκῶν τῆς ρωσικῆς ζωῆς: τά παραπάνω πιό διαδομένα ἀστικά ἔντυπα ὄργανα ἐνημέρωσαν τίς μάζες ἀκριβέστερα, γρηγορότερα, ἀμεσότερα γιά τήν «παράνομη» πολιτική δράση, γιά τίς ἀποφάσεις, τά συνθήματα τήν τακτική κτλ., παρά γιά τίς *ἀνύπαρκτες* ἀποφάσεις τῶν «παραγόντων τοῦ ἀνοιχτοῦ κινήματος»!

Ἤ μήπως μπορεῖ νά ἰσχυριστεῖ κανείς ὅτι ἡ ἐκλογική καμπάνια μπορεῖ νά γίνει καί χωρίς σαφεῖς ἀποφάσεις;; Ὅτι χωρίς σαφεῖς ἀποφάσεις μποροῦν νά καθοριστοῦν — ἀπό δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐκλογεῖς στά διάφορα σημεῖα τῆς χώρας — καί ἡ τακτική καί τό πρόγραμμα, καί οἱ συμφωνίες καί οἱ ὑποψηφιότητες;;

Ὁ Μάρτοφ, μιλῶντας γιά «ἀνοιχτά χαρτιά», ἔθιξε τό πιό τρωτό σημεῖο τῶν λικβινταριστῶν καί πρέπει νά καταβάλουμε κάθε προσπάθεια γιά νά κάνουμε προσεκτικούς τούς ἐργάτες. Χωρίς σαφεῖς ἀποφάσεις, χωρίς συγκεκριμένες ἀπαντήσεις στά πρακτικά ζητήματα, χωρίς τή συμμετοχή ἔστω καί μερικῶν δεκάδων ἤ ἑκατοντάδων πρωτοπόρων στή συζήτηση τῆς κάθε φράσης, τῆς κάθε λέξης τῶν βασικῶν ἀποφάσεων, σερβίρονται στήν ἐργατική μάζα... οἱ σκέψεις καί τά σχέδια τῶν «παραγόντων τοῦ ἀνοιχτοῦ κινήματος» *πού τά ὀνόματά τους δέν*

τά λένε ἀνοιχτά, δηλ. τῶν κ.κ. Πότρεσοφ, Λεβίτσκι, Τσάτσκι, Γιεζόφ, Λάριν.

Τά χαρτιά τά κρύβουν, γιατί καί ἡ παραμικρότερη ἀπόπειρα νά τά φανερώσουν μπροστά στούς ἐργάτες θά ἔδειχνε στούς τελευταίους πεντακάθαρα ὅτι ἐδῶ δέν πρόκειται γιά ἐργατικό κόμμα, δέν πρόκειται γιά ἐργατική πολιτική, ἀλλά γιά προπαγάνδα *φιλελεύθερων* δημοσιολόγων, πού φροντίζουν γιά τούς ἐργάτες κατά φιλελεύθερο τρόπο, πού διαλύουν τό παλιό καί εἶναι ἀνίκανοι νά τό ἀντικαταστήσουν μέ κάτι τό καινούργιο.

Ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος. Μέ τή φρασεολογία γιά μιά «ἀνοιχτή»... ἐπαύριο, *ὄχι μόνο* δέν δίνουν στούς ἐργάτες μιά «ἀνοιχτή» λύση, ἀλλά δέν δίνουν *καμιά* λύση στά ἐπείγοντα πρακτικά ζητήματα τῆς σημερινῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας, τῆς σημερινῆς κομματικῆς ζωῆς.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ἄς σκεφτοῦν σοβαρά τήν ἐπικίνδυνη αὐτή κατάσταση.

Γράφτηκε στίς 12 ἤ 13 (25 ἤ 26) τοῦ Μάρτη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 21 τοῦ Γενάρη 1935 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 21

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΗ Τ. Ο. ΜΠΕΛΟΟΥΣΟΦ ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΔΟΥΜΑΣ

Μέ μεγάλη κατάπληξη διαβάσαμε στό φύλ. ἀρ. 7 τῆς ἐφημερίδας «Ζιβόγε Ντιέλο» τίς ἀναδημοσιευμένες ἀπό τή «Ρέτς» ὑβριστικές δηλώσεις τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ [85]. Τό ὅτι ἡ *«Ρέτς»* δέχτηκε νά δημοσιεύσει τίς δηλώσεις αὐτές τοῦ νέου λιποτάκτη δέν εἶναι καθόλου παράξενο. Εἶναι φυσικό γιά τή *«Ρέτς»* νά δημοσιεύει τίς φωνασκίες ἑνός τέως σοσιαλδημοκράτη: ὅτι ὁ τρόπος πού ἐκτίμησε ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας τή λιποταξία του ὑπαγορεύτηκε τάχα «ἀπό αἴσθημα ἐκδίκησης». Γιά ποιό λόγο ὅμως τίς ἀναδημοσιεύει ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο»; Καί δέν εἶναι παράξενο νά βλέπει κανείς στήν ἴδια αὐτή ἐφημερίδα τό ἄρθρο «Σχετικά μέ τήν ἀποχώρηση τοῦ βουλευτῆ Μπελοοῦσοφ», πού περιέχει τά γλυκανάλατα λόγια ὅτι «δέν πρέπει νά μᾶς συγχίζουν οἱ περιπτώσεις λιποταξίας πού σημειώθηκαν»;

Ἀπό τή μιά μεριά ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο» «φρονεῖ πώς δέν ἔχει δικαίωμα νά σταθεῖ στήν ἐκτίμηση τῆς ἐνέργειας τοῦ Μπελοοῦσοφ, προτοῦ μαθευτοῦν οἱ αἰτίες πού τόν παρακίνησαν». Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὡστόσο *στέκεται*... μισοστρατίς, μιλώντας μέ μορφασμούς γιά «μιά τέτια λιποταξία»!

Πρός τί αὐτό τό παιχνίδι; Δέν εἶναι λοιπόν καιρός νά ἐκτελέσει ὁ τύπος τό καθῆκον του, νά ἐξετάζει δηλαδή δημόσια τά γεγονότα πού ἔχουν πολιτική σημασία;

Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας ἔκφρασε *ὁμόφωνα* τή γνώμη ὅτι ὁ κ. Μπελοοῦσοφ θά ἔπρεπε *νά καταθέσει ἀμέσως τή βουλευτική του ἐντολή*, γιατί ἐκλέχτηκε στή Δούμα μέ σοσιαλδημοκρατικούς ψήφους καί τεσσεράμιση χρόνια ἦταν μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας.

Ὁ κ. Μπελοοῦσοφ δημοσιεύει στή «*Ρέτς*» ἀπάντηση, *παρακάμπτοντας* τελείως τήν οὐσία αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης. Ἡ κοινή γνώμη ὅμως τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν *δέν πρέπει νά ἐπιτρέψει* νά περάσει ἀπαρατήρητο τό ζήτημα αὐτό. Ἄν ὁ κ. Μπελοοῦσοφ θέλει νά σωπαίνει, ἐμεῖς ὡστόσο δέν ἔχουμε τό δικαίωμα νά σιωποῦμε. Τί χρειάζεται ὁ ἐργατικός τύπος, ἄν δέν συζητάει τά γεγονότα πού ἔχουν σημασία γιά τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ἐργατικῆς τάξης στή Δούμα;

Ἐπιτρέπεται ἀπό τήν ἄποψη τῶν ὑποχρεώσεων κάθε δημοκράτη, ἕνας βουλευτής πού ἐκλέχτηκε *μέ τήν ἰδιότητα* τοῦ σοσιαλδημοκράτη καί ἦταν τεσσεράμιση χρόνια μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας στή Δούμα, νά ἀποχωρήσει ἀπό τήν ὁμάδα λίγους μῆνες πρίν ἀπό τίς ἐκλογές, *χωρίς νά ἀποχωρεῖ ἀπό τή Δούμα*; Νά ἕνα ζήτημα πού ἔχει γενική σημασία. Κανένας δημοκράτης πού συναισθάνεται τίς ὑποχρεώσεις του ἀπέναντι στούς ἐκλογεῖς — ὄχι μέ τήν ἔννοια τῶν ὑποχρεώσεων ἀνθρώπου πού «μεριμνᾶ» γιά τά τοπικά συμφέροντα, ἀλλά μέ τήν ἔννοια τῶν ὑποχρεώσεων *ἑνός πολιτικοῦ* παράγοντα, πού στίς ἐκλογές παρουσιάστηκε *μπροστά σ' ὅλο τό λαό* μέ μιά *ὁρισμένη* σημαία — κανένας δημοκράτης δέν θά ἀρνηθεῖ ὅτι τό ζήτημα αὐτό εἶναι ζήτημα ἀρχῶν καί ἐξαιρετικά σπουδαῖο.

Ὅλοι οἱ ἐργάτες πού διαβάζουν τόν ἐργατικό τύπο καί ἐνδιαφέρονται γιά τό ζήτημα τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἐργατῶν στήν Κρατική δούμα, ἄς ἀντιμετωπίσουν τήν ἀποχώρηση τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ μέ τή μεγαλύτερη προσοχή, ἄς τό σκεφτοῦν καλά καί ἄς τό συζητήσουν αὐτό τό ζήτημα. *Δέν ἐπιτρέπεται ἡ σιωπή*. Εἶναι ἀνάξιο γιά ἕνα συνειδητό ἐργάτη νά σωπαίνει σέ τέτιες περιπτώσεις. Πρέπει νά ξέρει κανείς νά ὑπερασπίζει *τό δικαίωμά του*, δικαίωμα πού ἔχει κάθε ἐκλογέας ν' ἀπαιτεῖ νά μένουν οἱ βουλευτές πού ἐκλέγει πιστοί στή σημαία τους, *νά μήν τολμοῦν* νά λιποτακτοῦν ἀτιμώρητα.

Ἔχει ἤ δέν ἔχει δίκιο ἡ ὁμάδα τῆς Δούμας, ὅταν λέει ὅτι ὁ βουλευτής πού ἦταν μέλος της ἐπί τεσσεράμιση χρόνια καί μπῆκε στήν Κρατική δούμα μέ σοσιαλδημοκρατικούς ψήφους *εἶναι ὑποχρεωμένος*, ἀποχωρώντας *τώρα* ἀπό τήν ὁμάδα, νά ἀποχωρήσει καί ἀπό τή Δούμα; Ναί! Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα ἔχει ἀπόλυτο δίκιο! Ἄν ἐμεῖς εἴμαστε ὄχι μόνο στά λόγια, ἀλλά καί *στά ἔργα* ὑπέρ τῆς ἑνότητας, τῆς συνοχῆς, τῆς μονολιθικότητας, ὑπέρ τῆς ἐμμονῆς τῆς ἐργατικῆς ἀντιπροσωπείας στίς ἀρχές, πρέπει νά ποῦμε τή γνώμη μας, πρέπει ὅλοι μας,

ἀτομικά καί ὁμαδικά, νά στείλουμε καί στή «Ζβεζντά» καί στήν ὁμάδα τῆς Δούμας γράμματα (πού πρέπει νά δημοσιευτοῦν καί στόν τοπικό τύπο), ὅπου νά δηλώνουμε ὅτι καταδικάζουμε ὁριστικά καί ἀμετάκλητα τήν πράξη τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ, ὅτι ὄχι μόνο ὁ κάθε ὀπαδός τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀλλά καί ὁ κάθε *δημοκράτης* ὀφείλει νά καταδικάσει παρόμοιες πράξεις. Σκεφτεῖτε τί «*λαϊκή* ἀντιπροσωπεία» θά εἶναι αὐτή, ὅταν οἱ βουλευτές πού ἐκλέχτηκαν κάτω ἀπό μιά ὁρισμένη σημαία καί παράμειναν κάτω ἀπ' αὐτήν στά ἐννιά δέκατα τῆς βουλευτικῆς περιόδου, ἔρχονται *στίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν* καί δηλώνουν: ἀποχωρῶ ἀπό τήν ὁμάδα, *ἀλλά* παραμένω βουλευτής, ἐπιθυμῶ νά παραμείνω ἀντιπρόσωπος «τοῦ λαοῦ»!

Μᾶς συγχωρεῖτε, κύριε λιποτάκτη! Ποιόν *λαό* ἀντιπροσωπεύετε τώρα; *Δέν* ἀντιπροσωπεύετε τό λαό πού σᾶς ἐξέλεξε σάν σοσιαλδημοκράτη! *Δέν* ἀντιπροσωπεύετε τό λαό πού στά $^{9}/_{10}$ τῆς βουλευτικῆς περιόδου σᾶς ἔβλεπε στίς γραμμές τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας στή Δούμα! Δέν εἶστε ἀντιπρόσωπος τοῦ λαοῦ, ἀλλά ἕνας ἄνθρωπος πού ἐξαπατᾶ τό λαό, γιατί στό χρονικό διάστημα πού ἀπομένει ὥς τίς ἐκλογές *δέν εἶναι δυνατό*, εἶναι φυσικά ἀδύνατο ὁ λαός αὐτός (κι' ἄν ἀκόμη ὁ λαός αὐτός εἶχε πλήρη πολιτική ἐλευθερία) νά μελετήσει τώρα στήν πράξη, μέ βάση τίς ἐνέργειές σας, *ποιός* εἶστε, *τί* γίνατε, *ποῦ* κατρακυλήσατε, *ποιός ἤ ποιό* πράγμα σᾶς τράβηξε. Πρέπει νά φύγετε ἀπό τή Δούμα, γιατί ἀλλιῶς ὁ καθένας θά ἔχει τό δικαίωμα νά σᾶς χαρακτηρίσει σάν πολιτικό τυχοδιώκτη καί ἀπατεώνα!

Ὑπάρχουν ἀποσκιρτήσεις καί ἀποσκιρτήσεις. Ὑπάρχουν ἀλλαγές ἀπόψεων τόσο φανερές, συγκεκριμένες, ἀνοιχτές, αἰτιολογημένες μέ πασίγνωστα γεγονότα, ὥστε νά μήν παρουσιάζεται διαφωνία στήν ἐκτίμηση ὁρισμένων ἀποσκιρτήσεων· ὁρισμένες ἀποσκιρτήσεις δέν ἔχουν τίποτε τό ἐπιλήψιμο καί τό ἀνέντιμο. Δέν εἶναι ὅμως τυχαῖο ὅτι τώρα, καί *μόνο* τώρα, *μόνο* στή συγκεκριμένη περίπτωση ἡ ὁμάδα τῆς Δούμας καταγγέλει ἀπό τίς στῆλες τῶν ἐφημερίδων τήν παραπάνω ἀποσκίρτηση. Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα λέει ἀνοιχτά ὅτι ὁ κ. Μπελοοῦσοφ «ἔκφρασε τήν ἐπιθυμία νά μή δοθεῖ στή δημοσιότητα τό γεγονός τῆς ἀποχώρησής του ἀπό τήν ὁμάδα». Ὁ κ. Μπελοοῦσοφ ξεσπάει σέ βρισιές στήν ἀπάντησή του, πού τήν αναδημοσιεύει ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο», μά δέν διαψεύδει τό γεγονός. Ρωτᾶμε: τί πρέπει νά σκεφτεῖ ὁ κάθε ἐργάτης γιά ἕναν ἄνθρωπο πού, ἀποχωρώντας ἀπό τήν ὁμάδα, ἐκ-

φράζει τήν ἐπιθυμία νά κρύψει τήν ἀποχώρησή του; Ἄν αὐτό δέν εἶναι ἀπάτη, τότε ποιό λοιπόν πράγμα στόν κόσμο λέγεται ἀπάτη;

Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα λέει καθαρά ὅτι «τῆς εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νά προδιαγράψει τή μελλοντική ἐξέλιξή τοῦ πρώην μέλους της». Ἄς σκεφτεῖ ὁ κάθε ἀναγνώστης πάνω στά βαρυσήμαντα αὐτά λόγια! Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας δέν λέει τέτια σοβαρά πράγματα γιά ὅλους αὐτούς πού ἀποσκίρτησαν, ἀλλά μόνο γιά ἕναν συγκεκριμένο. Ἐδῶ πρόκειται γιά μιά πραγματική ψῆφο ἀπόλυτης ἔλλειψης ἐμπιστοσύνης (ἡ ἀπόφαση πάρθηκε μέ ψηφοφορία). Κάτι περισσότερο. Αὐτό ἀποτελεῖ προειδοποίηση ὅλων τῶν ἐκλογέων, ὅλου τοῦ λαοῦ ὅτι σ' ἕναν τέτιο βουλευτή δέν μποροῦν νά ἔχουν καμιά ἐμπιστοσύνη. Σχετικά μ' αὐτό ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας προειδοποιεῖ ὁμόφωνα ὅλους. Ὁ κάθε συνειδητός ἐργάτης πρέπει τώρα ν' ἀπαντήσει ὅτι πῆρε γνώση αὐτῆς τῆς προειδοποίησης, ὅτι τήν κατάλαβε, ὅτι τή συμμερίζεται καί ὅτι δέν πρόκειται νά μείνει ἀπαθής, ὅταν βλέπει πώς πᾶνε νά ἐπικρατήσουν στή Ρωσία, ἀνάμεσα σέ ἀνθρώπους πού συγκαταλέγουν τούς ἑαυτούς τους στούς δημοκράτες, τέτια κοινοβουλευτικά ἤθη (σωστότερα: τέτια κοινοβουλευτική ἀνηθικότητα), ὅπου οἱ βουλευτές κυνηγοῦν τόν τίτλο τοῦ βουλευτῆ γιά νά κάνουν μέ τόν τίτλο αὐτό «ἐλεύθερες» συναλλαγές. Αὐτό γινόταν, αὐτό γίνεται σέ ὅλα τά ἀστικά κοινοβούλια καί παντοῦ οἱ ἐργάτες πού κατάλαβαν τόν ἱστορικό τους ρόλο παλεύουν ἐνάντια σ' αὐτά τά ἤθη καί μέ τήν *πάλη* διαπαιδαγωγοῦν δικούς τους ἐργάτες βουλευτές πού δέν εἶναι κυνηγοί τοῦ βουλευτικοῦ τίτλου, πού δέν εἶναι κοινοβουλευτικοί κομπιναδόροι, ἀλλά ἐντολοδόχοι τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἄς μήν ἐξαπατηθοῦν οἱ ἐργάτες ἀπό τίς σοφιστεῖες. Σοφιστεία εἶναι ὁ ἰσχυρισμός τῆς ἐφημερίδας «Ζιβόγε Ντιέλο»: «φρονοῦμε ὅτι δέν ἔχουμε τό δικαίωμα νά σταθοῦμε στήν ἐκτίμηση τῆς ἐνέργειας τοῦ Τ. Ο. Μπελοοῦσοφ, προτοῦ μαθευτοῦν οἱ αἰτίες πού τόν παρακίνησαν».

Πρῶτο, στή δήλωση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας διαβάζουμε: «ὁ κ. Μπελοοῦσοφ, αἰτιολογώντας τήν ἀποχώρησή του, εἶπε ὅτι ἡ ὁμάδα ἐδῶ καί δυό χρόνια ἔχει γίνει γι' αὐτόν ἕνα ἐντελῶς ξένο περιβάλλον». Μήπως αὐτό δέν σημαίνει γνωστοποίηση τῶν λόγων ἀποχώρησης; Μήπως οἱ λέξεις αὐτές δέν εἶναι πεντακάθαρες; Ἄν ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο» δέν πιστεύει τή δήλωση τῆς ὁμάδας, ἄς τό πεῖ ἀνοιχτά

κι' ἄς μήν ἑλίσσεται, ἄς μή στριφογυρίζει, ἄς μή λέει ὅτι «δέν ἔχει τό δικαίωμα νά κρίνει», τή στιγμή πού ἡ ὁμάδα ἔχει *ἤδη* κρίνει, ἔχει ἤδη γνωστοποιήσει τούς λόγους ἤ τό λόγο, πού ἡ ὁμάδα τόν θεωρεῖ κυριότερο.

Δεύτερο, στήν ἀπάντηση τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ, πού τή δημοσίευσαν ἡ καντέτικη ἐφημερίδα *«Ρέτς»* καί ἡ λικβινταριστική ἐφημερίδα *«Ζιβόγε Ντιέλο»*, διαβάζουμε: «Σᾶς πληροφορῶ ὅτι ἡ ὁμάδα στή δήλωσή της δέν εἶπε τίποτε ἀπολύτως (;;!) γιά τούς πραγματικούς λόγους τῆς διάστασής μου μ' αὐτήν. Ξέρω ὅτι ἀντικειμενικοί λόγοι δέν ἐπιτρέπουν στήν ὁμάδα νά φέρει στή δημοσιότητα τίς διαφωνίες μου μ' αὐτήν, πού τίς ἔκθεσα καί προφορικά καί γραπτά».

Κοιτάξτε, λοιπόν, τί βγαίνει. Ἡ ὁμάδα γνωστοποιεῖ ἐπίσημα τά αἰτιολογικά τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ. Ὁ κ. Μπελοοῦσοφ βρίζει («διαβολές, συκοφαντίες» κτλ.) μά δέν ἀναιρεῖ τά αἰτιολογικά αὐτά. Ὁ κ. Μπελοοῦσοφ δηλώνει ὅτι ἀντικειμενικοί λόγοι *δέν ἐπιτρέπουν* στήν ὁμάδα «νά φέρει στή δημοσιότητα» κάτι ἀκόμη. (Ἄν πραγματικά ὑπάρχουν λόγοι πού δέν ἐπιτρέπουν *νά ἔρθει στή δημοσιότητα* αὐτό τό πράγμα, τότε γιατί ἐσεῖς, ἀξιότιμε κύριε, κάνατε *δημόσιο* ὑπαινιγμό γιά ἐκεῖνο πού δέν πρέπει νά ἔρθει στή δημοσιότητα; Δέν ἐγγίζει ὁ τρόπος σας αὐτός τή διαβολή;) Καί ἡ «Ζιβόγε Ντιέλο», ἀναδημοσιεύοντας τήν κατάφωρη ψευτιά τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ, ψευτιά πού χτυπάει ἀμέσως στό μάτι, προσθέτει ἀπό τήν πλευρά της: «δέν ἔχουμε τό δικαίωμα νά κρίνουμε, *προτοῦ* μαθευτοῦν οἱ αἰτίες...», πού ἀντικειμενικοί λόγοι «δέν ἐπιτρέπουν» τή γνωστοποίησή τους!! Μ' ἄλλα λόγια: ἡ «Ζιβόγε Ντιέλο», γιά νά ἐκτιμήσει τήν ἀποσκίρτηση τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ, θά περιμένει νά γνωστοποιηθεῖ ἐκεῖνο πού (σύμφωνα μέ τή δήλωση τοῦ ἴδιου τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ) δέν ἐπιτρέπεται νά γνωστοποιηθεῖ.

Δέν εἶναι μήπως φανερό ὅτι ἡ «Ζιβόγε Ντιέλο», πού ἀναδημοσιεύει τήν ψευτιά τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ ἀντί νά τήν ξεσκεπάσει, τή σκεπάζει;

Μένει νά προσθέσουμε λίγα ἀκόμη. Ὅταν ἐπικαλεῖσαι τή μή γνωστοποίηση ἐκείνου πού δέν μπορεῖ νά γνωστοποιηθεῖ, σημαίνει ὅτι αὐτοξεσκεπάζεσαι. Τό νά κάνει κανείς ἐκτίμηση ἐκείνου πού ἔχει ἤδη γνωστοποιηθεῖ, πού εἶναι πιά γνωστό, εἶναι ἀπαραίτητο καί ὑποχρεωτικό γιά τόν καθένα πού σέβεται τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ἐργατικῆς τάξης στή Δούμα. Ὁ κ. Μπελοοῦσοφ βεβαιώνει: «ἡ ἀποχώρησή μου ἀπό τήν ὁμάδα δέν μετέβαλε οὔτε κατά ἕνα γιῶτα τήν κατεύθυνση τῆς πολι-

τικῆς καί τῆς κοινωνικῆς μου δράσης». Αὐτά εἶναι κούφια λόγια πού τά ἐπαναλαβαίνουν ὅλοι οἱ ἀποστάτες. Τά λόγια αὐτά ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τή δήλωση τῆς ὁμάδας. Ἐμεῖς πιστεύουμε τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα κι' ὄχι τό λιποτάκτη. Γιά τήν «κατεύθυνση» τοῦ κ. Μπελοούσοφ ἐμεῖς, ὅπως καί οἱ περισσότεροι μαρξιστές, ξέρουμε ἕνα μόνο πράγμα: ἡ κατεύθυνση αὐτή ἦταν καθαρά *λικβινταριστική*. Ὁ κ. Μπελοοῦσοφ προχώρησε τόσο πολύ στό λικβινταρισμό του, ὥστε ἡ ὁμάδα «διάλυσε» ὁριστικά τό δεσμό του μέ τή σοσιαλδημοκρατία. Τόσο τό καλύτερο γι' αὐτήν, γιά τούς ἐργάτες, γιά τήν ἐργατική ὑπόθεση.

Τήν ἀποχώρηση ὅμως τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ ἀπό τή Δούμα πρέπει νά τή ζητοῦν ὄχι μόνο ὅλοι οἱ ἐργάτες, ἀλλά καί ὅλοι οἱ δημοκράτες.

«Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 17 (53),
13 τοῦ Μάρτη 1912
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ζβεζντά»

Ο ΛΙΜΟΣ

Πάλι λιμός, ὅπως καί πρῶτα, στήν παλιά Ρωσία, τήν πρίν ἀπό τό 1905. Σιτοδεῖες ὑπάρχουν παντοῦ. Ἀλλά *μόνο* στή Ρωσία οἱ σιτοδεῖες μεταβάλλονται σέ τρομερή μάστιγα, ὁδηγοῦν στή λιμοκτονία ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν. Καί τό σημερινό κακό, ὅπως ὑποχρεώθηκαν νά τό ὁμολογήσουν ἀκόμη καί οἱ ὀπαδοί τῆς κυβέρνησης καί τῶν τσιφλικάδων, ξεπερνάει σέ διαστάσεις τό λιμό τοῦ 1891.

Τριάντα ἑκατομμύρια ἄνθρωποι ὑποφέρουν φοβερά. Οἱ ἀγρότες ξεπουλοῦν σέ ἐξευτελιστικές τιμές τούς κλήρους, τά ζῶα τους καί ὅ,τι ἄλλο μπορεῖ νά πουληθεῖ. Πουλοῦν τά κορίτσια τους, ξαναγυρίζουν τά χειρότερα χρόνια τῆς σκλαβιᾶς. Ἡ λαϊκή συμφορά δείχνει ἀμέσως τήν πραγματική οὐσία ὅλου τοῦ δῆθεν «πολιτισμένου» κοινωνικοῦ μας καθεστῶτος: τό καθεστώς αὐτό, μέ ἄλλες μορφές, μέ ἄλλο περίβλημα, σέ συνθῆκες ἑνός ἄλλου «πολιτισμοῦ» εἶναι *ἡ παλιά σκλαβιά*, ἡ σκλαβιά τῶν ἑκατομμυρίων ἐργαζομένων γιά τόν πλουτισμό, τήν πολυτέλεια, τήν παρασιτική ζωή δέκα χιλιάδων «ἀρχόντων». Δουλιά κατέργου, ὅπως συμβαίνει πάντα μέ τούς σκλάβους, καί ἀπόλυτη ἀδιαφορία τῶν πλούσιων γιά τήν τύχη τῶν σκλάβων: παλιότερα ἐξόντωναν ἄμεσα τούς δούλους μέ τήν πείνα, ἔπαιρναν χωρίς προσχήματα τίς γυναῖκες γιά τό χαρέμι τοῦ ἀφέντη, βασάνιζαν ἄμεσα τούς δούλους. Τώρα τούς ἀγρότες τούς ληστεύουν — μέ ὅλες τίς πονηριές, μέ ὅλες τίς κατακτήσεις καί τίς προόδους τοῦ πολιτισμοῦ — τούς ληστεύουν τόσο πολύ πού πρήζονται ἀπό τήν πείνα, τρῶνε ἀγριόχορτα, τρῶνε ἕνα λασπόχωμα, ἀντί ψωμί, ἀρρωσταίνουν ἀπό ἀβιταμίνωση καί πεθαίνουν ἀπό μαρτυρικό θάνατο. Κι' ὅμως οἱ ρῶσοι τσιφλικάδες μέ ἐπικεφαλῆς τόν Νικόλαο Β΄ καί οἱ ρῶσοι καπιταλιστές τσεπώνουν ἑκατομμύρια: οἱ ἰδιοκτῆτες τῶν κέντρων διασκέδασης στίς πρωτεύουσες λένε πώς εἶχαν καιρό νά κάνουν τόσο καλές δουλιές. Χρόνια τώρα δέν ὑπῆρχε μιά τόσο ξετσίπωτη, ξέφρενη ἐπίδειξη πολυτέλειας σάν κι' αὐτή πού ὑπάρχει τώρα στίς μεγάλες πόλεις.

Γιατί στή Ρωσία καί μόνο στή Ρωσία διατηροῦνται ἀκόμη οἱ μεσαιωνικοί λιμοί δίπλα στή σύγχρονη πρόοδο τοῦ πολιτισμοῦ; Γιατί, ὁ νέος βρυκόλακας — τό κεφάλαιο — χυμάει πάνω στούς ρώσους ἀγρότες σέ συνθῆκες πού οἱ ἀγρότες εἶναι χειροπόδαρα δεμένοι ἀπό τούς τσιφλικάδες φεουδάρχες, ἀπό τή φεουδαρχική, τήν τσιφλικάδικη, τήν τσαρική ἀπολυταρχία. Οἱ ἀγρότες, καταληστεμένοι ἀπό τούς τσιφλικάδες, ἐξουθενωμένοι ἀπό τήν αὐθαιρεσία τῶν ὑπαλλήλων, μπλεγμένοι σ' ἕνα δίχτυ ἀστυνομικῶν ἀπαγορεύσεων, διώξεων καί ἐκβιασμῶν, δεμένοι ἀπό μιά σύγχρονη ὀχράνα χωροφυλάκων, παπάδων, τοπαρχῶν τῶν ζέμστβο, εἶναι τόσο ἀνυπεράσπιστοι ἀπέναντι στίς θεομηνίες καί στό κεφάλαιο, ὅσο καί οἱ ἄγριοι τῆς 'Αφρικῆς. Μόνο σέ χῶρες πού βρίσκονται σέ πρωτόγονη κατάσταση μπορεῖ νά συναντήσει κανείς ἕνα τέτιο γενικό ξεκλήρισμα ἀπό τήν πείνα, ὅπως στή Ρωσία τοῦ 20οῦ αἰώνα.

Ὁ λιμός ὅμως στή σημερινή Ρωσία, ὕστερα ἀπό τόσους κομπαστικούς λόγους τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης γιά τά ἀγαθά τῆς νέας ὀργάνωσης τῆς γεωργίας, γιά τήν πρόοδο τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν μέ βάση τά χοῦτορ κτλ. δέν θά περάσει χωρίς *νά διδάξει* πολλά στούς ἀγρότες. Ὁ λιμός θά θερίσει ἑκατομμύρια ζωές, θά καταστρέψει ὅμως ταυτόχρονα καί τά ὑπολείμματα τῆς πρωτόγονης, τῆς βάρβαρης, τῆς δουλικῆς πίστης στόν τσάρο, πού ἐμποδίζει τόν ἀγρότη νά καταλάβει ὅτι εἶναι ἀναγκαία καί ἀναπόφευκτη ἡ ἐπαναστατική πάλη ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία, ἐνάντια στούς τσιφλικάδες. Μόνο ἡ κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας μπορεῖ νά ἀποτελέσει διέξοδο γιά τούς ἀγρότες. Μόνο ἡ ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς μοναρχίας, τοῦ στηρίγματος αὐτοῦ τῶν τσιφλικάδων, μπορεῖ ν' ἀνοίξει τό δρόμο γιά μιά ἀνθρώπινη ζωή καί νά λυτρώσει τόν ἀγρότη ἀπό τούς λιμούς, ἀπό τή μαύρη φτώχια.

Εἶναι καθῆκον κάθε συνειδητοῦ ἐργάτη, εἶναι καθῆκον κάθε συνειδητοῦ ἀγρότη νά τό ἐξηγεῖ αὐτό. Αὐτό εἶναι τό κύριο καθῆκον μας σχετικά μέ τό λιμό. Ἡ ὀργάνωση — ὅπου αὐτό μπορεῖ νά γίνει — ἐράνων ἀνάμεσα στούς ἐργάτες ὑπέρ τῶν πεινασμένων ἀγροτῶν καί ἡ ἀποστολή τῶν χρημάτων αὐτῶν μέσω τῶν σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν, εἶναι, φυσικά, ἐπίσης μιά ἀπό τίς ἐπιτακτικές μας δουλιές.

«Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 8,
17 (30) τοῦ Μάρτη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς
«Ραμπότσαγια Γκαζέτα»

Η ΑΓΡΟΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ IV ΔΟΥΜΑ

῾Η κυβέρνηση ἄρχισε κιόλας «νά ἑτοιμάζεται» γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας. Δραστηριοποιοῦνται οἱ τοπάρχες τῶν ζέμστβο, πιεζόμενοι ἀπό τίς ἐγκύκλιους τῶν διοικητῶν τῶν κυβερνείων καί τοῦ ὑπουργοῦ, πασχίζουν οἱ ἀστυνομικοί σταθμάρχες καί οἱ μαυροεκατονταρχίτες, τσακίζονται «οἱ πατερούληδες» πού πῆραν ἐντολή νά φροντίζουν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις γιά τά «δεξιά» κόμματα. Εἶναι ἐπίσης καιρός νά σκεφτοῦν καί οἱ ἀγρότες γιά τίς ἐκλογές.

Γιά τούς ἀγρότες οἱ ἐκλογές ἔχουν πολύ μεγάλη σημασία, μά ἡ θέση τῶν ἀγροτῶν στίς ἐκλογές εἶναι πολύ δύσκολη. ῾Η πολιτική ὀργάνωση τῶν ἀγροτῶν εἶναι πάρα πολύ ἀδύνατη, τόσο σέ σύγκριση μέ τούς ἐργάτες, ὅσο καί σέ σύγκριση μέ τό φιλελεύθερο, τό καντέτικο κόμμα. Καί χωρίς πολιτική ὀργάνωση οἱ ἀγρότες πού εἶναι περισσότερο ἀπ' ὅλα τά ἄλλα στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ διασπαρμένοι, λόγω τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τους, εἶναι τελείως ἀνίσχυροι ν' ἀντισταθοῦν τώρα στούς τσιφλικάδες καί στούς ὑπαλλήλους πού τούς καταπιέζουν καί τούς κοροϊδεύουν ὅσο ποτέ ἄλλοτε. Μιά ὁμάδα ἀγροτῶν βουλευτῶν στήν IV Δούμα, πραγματικά ἀφοσιωμένων στήν ὑπόθεση τῶν ἀγροτῶν, συνειδητῶν καί ἱκανῶν νά ὑπερασπίσουν σέ ὅλα τά ζητήματα τά συμφέροντα τῆς ἀγροτιᾶς, πολιτικά ὀργανωμένων πού νά προσπαθοῦν συνεχῶς νά διευρύνουν καί νά ἑδραιώνουν τούς δεσμούς μέ τούς ἀγρότες ἐπί τόπου, μιά τέτια ὁμάδα θά μποροῦσε νά βοηθήσει τεράστια τή συσπείρωση τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν στήν πάλη τους γιά τήν ἐλευθερία καί τή ζωή.

Εἶναι ἄραγε δυνατή ἡ δημιουργία μιᾶς τέτιας ὁμάδας στήν IV Δούμα; Στήν III Δούμα ὑπῆρχε ἡ ὁμάδα τῶν *τρουντοβίκων*, ἀποτελούμενη ἀπό 14 πρόσωπα, πού ὑποστήριζε τά συμφέροντα τῆς ἀγροτικῆς δημοκρατίας, δυστυχῶς ὅμως πολύ συχνά ἔπεφτε

κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων, τῶν καντέτων πού τραβοῦν τούς ἀγρότες ἀπό τή μύτη, ξεγελώντας τους μέ τό ἀπατηλό σύνθημα τῆς «εἰρήνης» ἀνάμεσα στούς ἀγρότες καί στούς τσιφλικάδες, ἀνάμεσα στούς ἀγρότες καί στήν τσιφλικάδικη τσαρική μοναρχία. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, εἶναι γνωστό ὅτι ἀκόμη καί οἱ *«δεξιοί»* ἀγρότες τῆς III Δούμας κρατοῦσαν στό ζήτημα τῆς γῆς μιά στάση πιό δημοκρατική ἀπό τούς καντέτους. Τό ἀγροτικό νομοσχέδιο τῶν 43 βουλευτῶν ἀγροτῶν τῆς III Δούμας ἀποτελεῖ ἀδιάψευστη ἀπόδειξη αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἐνῶ ἡ τελευταία «ἀγόρευση» τοῦ Πουρισκέβιτς ἐνάντια στούς δεξιούς βουλευτές τῶν ἀγροτῶν δείχνει ὅτι οἱ μαυροεκατονταρχίτες ἔχουν κάθε λόγο νά εἶναι γενικά δυσαρεστημένοι ἀπό τούς «δεξιούς» ἀγρότες βουλευτές.

Ἔτσι, ἡ ἀγροτιά, λόγω τῶν διαθέσεών της — πού στήν περίοδο τῆς III Δούμας πῆρε σκληρά *μαθήματα* καί ἀπό τή νέα ἀγροτική πολιτική, δηλαδή ἀπό τήν «ἀγροτική ἀποδιοργάνωση» καί ἀπό τήν πιό μεγάλη μάστιγα, τό λιμό — εἶναι πέρα γιά πέρα ἱκανή νά στείλει στήν IV Δούμα *δημοκρατικούς* ἀντιπροσώπους! Ὅλη ἡ δυσκολία βρίσκεται στόν ἐκλογικό νόμο! Ὁ νόμος αὐτός, πού συντάχθηκε ἀπό τούς τσιφλικάδες πρός τό συμφέρον τῶν τσιφλικάδων καί ἐγκρίθηκε ἀπό τόν τσιφλικά τσάρο, ἀναθέτει τήν ἐκλογή βουλευτῶν τῶν ἀγροτῶν γιά τή Δούμα *ὄχι στούς ἀγρότες ἐκλέκτορες, ἀλλά στούς τσιφλικάδες.* Ὅποιον ἀγρότη θέλουν οἱ τσιφλικάδες, αὐτόν καί θά ἐκλέξουν γιά τή Δούμα ἀπό τόν ἀριθμό τῶν ἀγροτῶν ἐκλεκτόρων! Εἶναι φανερό ὅτι οἱ τσιφλικάδες θά ἐκλέγουν πάντοτε μαυροεκατονταρχίτες ἀγρότες.

Συνεπῶς, γιά νά στείλουν οἱ ἀγρότες *δικούς τους* βουλευτές στή Δούμα, πού νά εἶναι πραγματικά πιστοί καί σταθεροί ὑπερασπιστές τῶν ἀγροτικῶν συμφερόντων, διαθέτουν *ἕνα μόνο μέσο.* Καί τό μέσο αὐτό εἶναι νά κάνουν ὅ,τι ἔκαναν οἱ ἐργάτες, δηλ. νά βγάλουν σάν ἐκλέκτορες ἀποκλειστικά καί μόνο κομματικούς, συνειδητούς, σίγουρους καί ἀπόλυτα ἀφοσιωμένους στήν ἀγροτιά ἀνθρώπους.

Στή συνδιάσκεψή του τό Ἐργατικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα ἀποφάσισε: οἱ ἐργάτες στίς συνελεύσεις κιόλας τῶν *πληρεξουσίων* (πού ἐκλέγουν τούς ἐκλέκτορες) πρέπει ν' ἀποφασίζουν *ποιός συγκεκριμένα* πρέπει νά ἐκλεγεῖ ἀπό τούς ἐργάτες γιά τή Δούμα. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐκλέκτορες πρέπει νά παραιτηθοῦν *μέ τήν ἀπειλή μποϋκοταρίσματος καί δίκης γιά προδοσία.*

Ἄς κάνουν καί οἱ ἀγρότες τό ἴδιο. Πρέπει νά ἀρχίσουμε ἀμέσως τήν προετοιμασία γιά τίς ἐκλογές, ἐξηγώντας στούς ἀγρότες τήν κατάστασή τους, συγκροτώντας παντοῦ, ὅπου εἶναι δυνατό, κατά χωριό, ἔστω καί πολύ μικρές ὁμαδοῦλες ἀπό συνειδητούς ἀγρότες πού νά καθοδηγοῦν τόν ἐκλογικό ἀγώνα. Στίς συνελεύσεις τῶν *πληρεξουσίων* τους, προτοῦ ἐκλέξουν τούς ἐκλέκτορες, οἱ ἀγρότες πρέπει ν' ἀποφασίζουν *ποιός συγκεκριμένα* ἀπό τούς ἀγρότες πρέπει νά ἐκλεγεῖ στή Δούμα καί ν' ἀπαιτήσουν ἀπό ὅλους τούς ἄλλους ἀγρότες ἐκλέκτορες, μέ τήν ἀπειλή μποϋκοταρίσματος καί δίκης γιά προδοσία, νά μή δεχτοῦν τίς τσιφλικάδικες προτάσεις, καί *νά παραιτηθοῦν* ὁπωσδήποτε ὑπέρ τοῦ ὑποψηφίου τῶν *ἀγροτῶν*.

Ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες, ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες, ὅλοι οἱ ἀληθινοί δημοκράτες ὀφείλουν νά βοηθήσουν τήν ἀγροτιά στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα. Ἄς μήν πᾶνε χαμένα τά σκληρά μαθήματα τῆς πείνας καί τῆς καταλήστευσης τῆς γῆς τῶν ἀγροτῶν. Ἄς μεγαλώσει καί ἄς δυναμώσει ἡ ὁμάδα τῶν ἀφοσιωμένων στήν ἀγροτιά, τῶν πραγματικά δημοκρατῶν βουλευτῶν τῶν ἀγροτῶν στήν IV Δούμα.

«Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 8,
17 (30) τοῦ Μάρτη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς
«Ραμπότσαγια Γκαζέτα»

Ο ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΗΣ «VORWÄRTS» ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ[86]

Γράφτηκε τό Μάρτη τοῦ 1912

Τυπώθηκε τό 1912 στό Παρίσι σέ ξεχωριστή μπροσούρα «Der Anonymus aus dem «Vorwärts» und die Sachlage in der sozialdemokratichen Arbeiterpartei Russlands»
Ὑπογραφή: Die Redaktion des Zentralorgans der sozialdem. Arbeiterpartei Russlands «Sozialdemokrat»

Πρωτοδημοσιεύτηκε στή ρωσική γλώσσα τό 1924 στή Συλλογή ἔργων τοῦ Ν. Λένιν (Β. Οὐλιάνωφ), τόμ. XII, μέρος I

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας
Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στή «Vorwärts» [87] τῆς 26 τοῦ Μάρτη δημοσιεύτηκαν μιά ἐπίσημη ἀνακοίνωση γιά τή συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἕνα ἀνώνυμο ἄρθρο, ὅπου ὁ ἀρθρογράφος, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τῆς ἀπόφασης τῶν ρωσικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ[88], περιλούζει τή συνδιάσκεψη μέ βρισιές. Ἡ συνδιάσκεψη αὐτή ἦταν τό ἐπιστέγασμα τῆς τετράχρονης πάλης τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐνάντια στούς λικβινταριστές καί συγκλήθηκε παρόλες τίς ραδιουργίες τῶν λικβινταριστῶν πού ἤθελαν νά ἐμποδίσουν μέ κάθε θυσία τήν ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος. Ἡ συνδιάσκεψη ἔθεσε τούς λικβινταριστές ἐκτός κόμματος. Εἶναι φυσικό τώρα, οἱ λικβινταριστές καί ὅσοι συνδέονται μ' αὐτούς νά ἐπιτίθενται ἐνάντια στή συνδιάσκεψη.

Μιά καί ἡ «Vorwärts» ἀρνεῖται νά δημοσιεύσει τήν ἀπάντησή μας στό ψευδολόγο καί συκοφαντικό ἄρθρο τοῦ ἀνώνυμου καί συνεχίζει τήν καμπάνια της ὑπέρ τῶν λικβινταριστῶν, βγάζουμε γιά ἐνημέρωση τῶν γερμανῶν συντρόφων σέ ξεχωριστή μπροσούρα τήν ἀπάντηση αὐτή. Ἡ μπροσούρα εἶναι ἀφιερωμένη, κυρίως, σέ μιά σύντομη ἔκθεση τῆς σημασίας τῆς πορείας καί τῆς ἔκβασης τῆς πάλης ἐνάντια στούς λικβινταριστές.

Ἡ σύνταξη τοῦ ΚΟ τοῦ ΣΔΕΚΡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

P. S. Ἡ μπροσούρα μας εἶχε πάει πιά γιά ἐκτύπωση ὅταν ἐμφανίστηκε τό τεῦχ. 16 τοῦ «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» [89] (Ἀπρίλης τοῦ 1912) τοῦ Πλεχάνοφ. Τό τεῦχος αὐτό ἀποδείχνει μέ τόν καλύτερο τρόπο ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐξαπάτησε τή «Vorwärts» καί ὅτι τό τεῦχος αὐτό μέ τή σειρά του παραπλάνησε τούς γερμανούς ἐργάτες.

Ὁ Πλεχάνοφ, δηλώνοντας κατηγορηματικά ὅτι ἐξακολου-

θεῖ νά μήν εἶναι ὀπαδός τῆς συνδιάσκεψης πού συνῆλθε τό Γενάρη τοῦ 1912, βεβαιώνει ἀνοιχτά ὅτι ἡ Μπούντ δέν συγκαλεῖ συνδιάσκεψη τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων πού *ὑπάρχουν*, ἀλλά *«ἱδρυτική»*, δηλ. συνδιάσκεψη πού πρέπει νά ἱδρύσει νέο κόμμα· ὅτι οἱ ὀργανωτές τῆς συνδιάσκεψης αὐτῆς βάζουν σάν βάση μιά *«καθαρά ἀναρχική ἀρχή»*· ὅτι πῆραν «λικβινταριστική ἀπόφαση»· ὅτι ἡ καινούργια αὐτή συνδιάσκεψη «συγκαλεῖται ἀπό τούς λικβινταριστές».

Μόνο νά ἐκπλαγεῖ μπορεῖ κανείς βλέποντας μέ πόση ἀφέλεια μερικοί γερμανοί σύντροφοι πῆραν στά σοβαρά τίς φοβερές λέξεις ὅπως: «σφετερισμός», «πραξικόπημα» κτλ. πού τίς θέτουν σέ κυκλοφορία οἱ ὁμαδοῦλες τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας τοῦ ἐξωτερικοῦ στήν ἐπίθεσή τους ἐνάντια στή συνδιάσκεψη τῶν ὀργανώσεων τοῦ ΣΔΕΚΡ πού δροῦν στή Ρωσία. Ἄλλωστε δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε τό ρητό ὅτι κάθε καταδικασμένος ἔχει τό δικαίωμα στή διάρκεια ἑνός εἰκοσιτετραώρου νά βρίζει τούς δικαστές του.

Τό ἄρθρο τῆς «Vorwärts» τῆς 26 τοῦ Μάρτη, πού τιτλοφορεῖται: «Ἀπό τή ζωή τοῦ ρωσικοῦ κόμματος», παραθέτει τήν ἐπίσημη ἀνακοίνωση τῆς συνδιάσκεψης, πού μιλάει γιά τόν ἀποκλεισμό τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό κόμμα. Ἡ ὑπόθεση εἶναι πολύ καθαρή: οἱ ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Ρωσία κατάληξαν στήν ἄποψη ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά γίνει ἀπό κοινοῦ δουλιά μέ τούς λικβινταριστές. Μπορεῖ, φυσικά, στό ζήτημα αὐτό νά ἔχει κανείς διαφορετική γνώμη, στήν περίπτωση ὅμως αὐτή θά ἔπρεπε νά ἐξετάσει κάπως λεπτομερέστερα καί τούς λόγους πού ἐπέβαλαν μιά τέτια ἀπόφαση καί ὅλη τήν ἱστορία τῆς τετράχρονης πάλης ἐνάντια στό λικβινταρισμό! Ὁ συντάκτης ὅμως τοῦ ἀνώνυμου ἄρθρου τῆς «Vorwärts» δέν λέει οὔτε λέξη γιά τήν οὐσία *αὐτοῦ τοῦ βασικοῦ ζητήματος*. Φυσικά, ὅταν ἀποφεύγει κανείς νά μιλήσει γιά τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης καί περιορίζεται ἁπλῶς σέ μελοδραματικά ξεσπάσματα, δείχνει ὅτι πολύ λίγο σέβεται τόν ἀναγνώστη. Πόσο ὅμως ἀνίσχυρος εἶναι ὁ ἀνώνυμός μας, ὅταν, στό γεγονός τῆς ρήξης ἀνάμεσα στό κόμμα καί στό λικβινταρισμό, δέν μπορεῖ νά ἀντιπαραθέσει τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό βρισιές!

Ἀρκεῖ νά πάρουμε στήν τύχη μερικά παράξενα ἀπό τό κομπαστικό ἄρθρο τοῦ ἀνώνυμου. Λέει ὅτι στή συνδιάσκεψη δέν πῆραν μέρος τά «ρεύματα» ἤ οἱ «ὁμάδες»: «Βπεριόντ», «Πράβντα», «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» κτλ. Τί θά μπο-

ρούσε νά πεῖ κανείς γιά ἕνα γερμανό σοσιαλδημοκράτη πού θἄρχιζε νά ὀδύρεται, γιατί δέν ἀντιπροσωπεύτηκε στό κομματικό συνέδριο ἡ «ὁμάδα ἤ τό «ρεῦμα τοῦ Φρίντμπεργκ» ἤ τό «Sozialistische Monatshefte»[90]; Καί μεῖς στό κόμμα μας ἐφαρμόζουμε ἐπίσης τήν ἀρχή ὅτι στή συνδιάσκεψη παίρνουν μέρος ὀργανώσεις πού δροῦν στή Ρωσία καί ὄχι κάθε «ρεῦμα» ἤ «ὁμάδα» τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἄν αὐτές οἱ «ὁμάδες» βρίσκονται σέ διάσταση μέ τίς ρωσικές ὀργανώσεις, τότε αὐτό ἤδη καί μόνο τό γεγονός ἀποτελεῖ τή μεγαλύτερη ἀποδοκιμασία, τή θανατική τους καταδίκη πού τήν ἀξίζουν ἀπόλυτα. Ἡ ἱστορία τῆς ρωσικῆς προσφυγιᾶς — ὅπως καί τῆς προσφυγιᾶς ὅλων τῶν ἄλλων χωρῶν — εἶναι γεμάτη ἀπό τέτιες περιπτώσεις, ὅπου παρόμοια «ρεύματα» ἤ «ὁμάδες», μόλις ἀποκόπηκαν ἀπό τή δουλιά τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, πέθαναν ἀπό φυσικό θάνατο.

Μήπως δέν εἶναι γελοῖες οἱ φωνασκίες τοῦ ἀρθρογράφου μας ὅτι τούς κομματικούς-μενσεβίκους (δηλ. τούς ἀντιλικβινταριστές) πού πῆραν μέρος στή συνδιάσκεψη, τούς ἀποδοκίμασε ὁ ἴδιος ὁ Πλεχάνοφ; Ἡ ὀργάνωση τοῦ Κιέβου θά μποροῦσε φυσικά νά ἀποδοκιμάσει τούς «πλεχανοφικούς» τοῦ ἐξωτερικοῦ (δηλ. τούς ὀπαδούς τοῦ Πλεχάνοφ)· κανένας ὅμως δημοσιολόγος τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅποιος κι' ἄν εἶναι αὐτός, δέν θά μποροῦσε «νά ἀποδοκιμάσει» μέ τή σειρά του τήν ὀργάνωση τοῦ Κιέβου. Οἱ ὀργανώσεις τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας, τῆς περιφέρειας τῆς Μόσχας, τοῦ Καζάν, τοῦ Σαράτοφ, τῆς Τιφλίδας, τοῦ Μπακοῦ, τοῦ Νικολάγεφ, τοῦ Κιέβου, τοῦ Αἰκατερινοσλάβ, τῆς Βίλνας, τοῦ Ντβίν «ἀποδοκίμασαν» ὅλες τίς ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ πού βοηθοῦσαν τούς λικβινταριστές ἤ ἐρωτοτροποῦσαν μ' αὐτούς. Οἱ φωνασκίες καί οἱ βρισιές «τῶν ἀποδοκιμασμένων» εἶναι ζήτημα ἄν μποροῦν ἐδῶ ν' ἀλλάξουν τίποτε.

Δέν εἶναι μήπως, σέ συνέχεια, παράξενο, ὅταν ὁ ἀρθρογράφος δηλώνει ἀνοιχτά ὅτι οἱ «ἐθνικές» σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας (ἡ Πολωνική, ἡ Λεττονική[91], ἡ Μπούντ) καί ἡ ἐπιτροπή περιοχῆς τῆς Ὑπερκαυκασίας εἶναι οἱ «πιό παλιές, οἱ πιό ἰσχυρές ὀργανώσεις τοῦ κόμματός μας στή Ρωσία, πού ἀποτελοῦν, κυριολεκτικά, τή ραχοκοκκαλιά τοῦ κινήματος»; Ὁ καθένας ξέρει ὅτι εἶναι ζήτημα ἄν ὑπάρχει ἐπιτροπή περιοχῆς τῆς Ὑπερκαυκασίας καί αὐτό ἀποδείχτηκε ἀπό τόν τρόπο πού ἀντιπροσωπεύτηκε στή συνδιάσκεψη τοῦ 1908. Οἱ πολωνοί καί οἱ λεττονοί στά πρῶτα 9 χρόνια τῆς ὕπαρξης τοῦ

ΣΔΕΚΡ (1898-1907) ζοῦσαν μιά τελείως ξεχωριστή ζωή ἀπό τό κόμμα καί αὐτή ἡ ἀπομόνωση ἐξακολουθοῦσε οὐσιαστικά νά ὑπάρχει καί στήν περίοδο 1907-1911. Ἡ Μπούντ τό 1903 βγῆκε ἀπό τό κόμμα κι' ἔμεινε ὥς τό 1906 (ἀκριβέστερα ὥς τό 1907) ἔξω ἀπό τό κόμμα. Ἡ ἕνωσή της μέ τό κόμμα κατά τόπους δέν πραγματοποιήθηκε οὔτε ὥς τά σήμερα, ὅπως τό διαπίστωσε ἐπίσημα ἡ συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ 1908 [92]. Στούς κόλπούς τῆς Λεττονικῆς ὀργάνωσης καί τῆς Μπούντ ἐπικρατοῦσαν πότε τά λικβινταριστικά καί πότε τά ἀντιλικβινταριστικά ρεύματα. Ὁσοναφορᾶ τούς πολωνούς, αὐτοί τό 1903 ἦταν μέ τούς μενσεβίκους, τό 1905 μέ τούς μπολσεβίκους καί τό 1912 ἔκαναν μιά ἀποτυχημένη προσπάθεια «νά συμφιλιωθοῦν» μέ τούς λικβινταριστές.

Τήν τελευταία αὐτή ἀποτυχία ὁ ἀρθρογράφος προσπαθεῖ νά τή σκεπάσει ντροπαλά μέ τήν παρακάτω φράση: «Στήν ἀρχή πῆρε μέρος στή συνδιάσκεψη αὐτή καί ἀντιπρόσωπος τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας». Γιατί ὅμως μόνο *στήν ἀρχή*; Φτάνει μόνο νά διαβάσει κανείς τήν ἐπίσημη ἀνακοίνωση τῆς Μπούντ γιά τή συνδιάσκεψη αὐτή γιά νά βρεῖ ἐκεῖ τήν ἐξήγηση αὐτῆς τῆς ντροπαλῆς παρασιώπησης. Ἡ ἀνακοίνωση ἀκριβῶς αὐτή λέει πεντακάθαρα: ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν πολωνῶν ἐγκατάλειψε τή συνδιάσκεψη καί μέ γραπτή δήλωση ἐξήγησε, γιατί ἦταν πιά ἀδύνατη ἡ συνεργασία του στή συνδιάσκεψη: ἐκεῖ εἶχε ἐκδηλωθεῖ ἕνα πνεῦμα μεροληψίας καί ἀπόκλισης πρός τούς *λικβινταριστές*.

Φυσικά, τό νά ἀραδιάζει κανείς κούφιες φράσεις πού δέν λένε τίποτε γιά «ἑνότητα» (μέ τούς λικβινταριστές;), ὅπως τοῦ ἀρέσει νά κάνει ὁ ἀρθρογράφος, εἶναι πολύ πιό εὔκολο παρά τό νά μελετήσει τήν ἀληθινή οὐσία τοῦ ρεύματος τῶν λικβινταριστῶν, τήν ἄρνησή τους νά βοηθήσουν στήν ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος, τή δουλιά τους γιά τή διάλυση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος. Καί εἶναι ἀκόμη πιό εὔκολο νά λέει κανείς κούφιες φράσεις, ὅταν μάλιστα παρασιωπᾶ ἕνα γεγονός, σάν τήν ἄρνηση τοῦ πολωνοῦ ἀντιπροσώπου νά συνεργαστεῖ — ὄχι μέ τούς μπολσεβίκους ἤ τούς λενινιστές, θεός φυλάξει! — ἀλλά μέ τούς μπουντιστές καί τούς λεττονούς, γιατί μιά τέτια δουλιά ἦταν ἄσκοπη.

Ποιά εἶναι λοιπόν ἡ πραγματική προέλευση τοῦ λικβινταρισμοῦ καί γιατί ἡ συνδιάσκεψη τοῦ 1912 ὑποχρεώθηκε νά ἀνακηρυχθεῖ σέ ἀνώτατο κομματικό ὄργανο καί νά διαγράψει τούς λικβινταριστές;

Ἡ ἀντεπανάσταση στή Ρωσία προκάλεσε μεγάλη ἀποσύνθεση στίς γραμμές τοῦ κόμματός μας. Ἐνάντια στό προλεταριάτο χρησιμοποιήθηκαν οἱ πιό ἀνήκουστες, οἱ πιό ἄγριες διώξεις. Ἡ ἀποστασία στίς γραμμές τῆς ἀστικῆς τάξης πῆρε τεράστιες διαστάσεις. Οἱ ἀστοί συνοδοιπόροι, πού ὅπως ἦταν φυσικό εἶχαν προσκολληθεῖ στό προλεταριάτο, σάν τόν ἡγεμόνα τῆς ἀστικῆς μας ἐπανάστασης τό 1905, ἄρχισαν νά γυρίζουν τίς πλάτες στό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Ἡ ἀποχώρηση αὐτή ἔγινε πρός δυό κατευθύνσεις: πρός τό *λικβινταρισμό* καί τόν *ὀτζοβισμό*. Τόν πυρήνα τῆς πρώτης τόν ἀποτέλεσε ἡ πλειονότητα τῶν μενσεβίκων δημοσιολόγων (Πότρεσοφ, Λεβίτσκι, Λάριν, Μάρτοφ, Ντάν, Μαρτίνοφ κ.ἄ.), οἱ ὁποῖοι διακήρυξαν ὅτι τό παράνομο κόμμα διαλύθηκε πιά καί ὅτι κάθε ἀπόπειρα ἀνασυγκρότησής του εἶναι ἀντιδραστική οὐτοπία. Τό σύνθημά τους ἦταν: νόμιμο ἐργατικό κόμμα. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι μέ τίς πολιτικές συνθῆκες πού ὑπάρχουν στή Ρωσία, ὅπου ἀκόμη καί τό Κόμμα τῶν φιλελευθέρων — τό καντέτικο — δέν εἶναι νόμιμο, ἡ δημιουργία νόμιμου ΣΔΕΚΡ θά παρέμενε μόνο ἕνας εὐσεβής πόθος. Οἱ λικβινταριστές ἀπαρνήθηκαν τό παράνομο κόμμα, δέν ἐκπλήρωσαν ὅμως καί τήν ὑποχρέωσή τους νά δημιουργήσουν ἕνα νόμιμο. Στό τέλος ἡ ὅλη ὑπόθεση κατάληξε στό νά εἰρωνεύονται ἀπό τίς στῆλες τῶν νόμιμων ὀργάνων τους τήν «παρανομία», νά τήν ἐνταφιάζουν σέ συγχορδία μέ τούς φιλελευθέρους καί νά ἐξυμνοῦν τήν ἰδέα τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Ἀφοῦ καί ὁ Πλεχάνοφ πολύ σωστά παρομοίασε τό λικβινταριστικό περιοδικό «Νάσα Ζαριά» μέ τό γερμανικό περιοδικό «Sozialistische Monatshefte»! Ὁ μενσεβίκος Πλεχάνοφ (γιά τούς μπολσεβίκους εἶναι αὐτονόητο πώς δέν χρειάζεται κάν νά γίνεται λόγος) κήρυξε ἀμείλικτο πόλεμο ἐνάντια στό λικβινταρισμό, δέν δέχτηκε νά συνεργαστεῖ μέ κανένα ἀπό τά δημοσιογραφικά του ὄργανα καί ἔκοψε κάθε σχέση μέ τόν Μάρτοφ καί τόν Ἀξελρόντ. «Ἕνας ἄνθρωπος γιά τόν ὁποῖο τό κόμμα μας δέν ὑπάρχει — ἔγραφε ὁ Πλεχάνοφ γιά τόν Πότρεσοφ στό ΚΟ τοῦ κόμματος — δέν ὑπάρχει καί ὁ ἴδιος γι' αὐτό». Ἡ κομματική συνδιάσκεψη ἀπό τό Δεκέμβρη ἀκόμη τοῦ 1908 καταδίκασε ἀποφασιστικά τό λικβινταρισμό, πού τόν χαρακτήρισε σάν «ἀπόπειρες μιᾶς ὁρισμένης μερίδας τῆς κομματικῆς διανόησης νά διαλύσει τήν ὑπάρχουσα ὀργάνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί νά τήν ἀντικαταστήσει (σημειῶστε το καλά αὐτό!) μέ μιά ἄμορφη ἕνωση στά πλαίσια *τῆς νομιμότητας μέ κάθε θυσία*». Εἶναι αὐτονόητο

πώς τό ΣΔΕΚΡ ὄχι μόνο δέν ἀπορίπτει τήν ἀνάγκη τῆς χρησιμοποίησης ὅλων τῶν νόμιμων δυνατοτήτων, ἀλλά, ἀντίθετα, τήν ὑποστηρίζει μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο. Ὡστόσο ἕνα ἀνοιχτό νόμιμο *κόμμα* στή Ρωσία δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει καί μόνο ὀπορτουνιστές-διανοούμενοι μποροῦν νά μιλοῦν γιά ἕνα τέτιο πράγμα. Ὁ τύπος κομματικῆς ὀργάνωσης πού ἔχουμε μπορεῖ — φυσικά μόνο κατά προσέγγιση — νά συγκριθεῖ μέ τή γερμανική ὀργάνωση τῆς πειρόδου τοῦ ἔκτακτου νόμου ἐνάντια στούς σοσιαλιστές[93]: μιά νόμιμη κοινοβουλευτική ὁμάδα, κάθε λογῆς νόμιμα ἐργατικά σωματεῖα σάν ἀπαραίτητος ὅρος, — καί παρόλα αὐτά μιά *παράνομη κομματική ὀργάνωση,* — σάν βάση.

Οἱ «ὀτζοβιστές» ἤθελαν νά ἀνακαλέσουν τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα ἀπό τήν ΙΙΙ Κρατική δούμα καί ἔριξαν σάν σύνθημα τό μποϋκοτάρισμα τῆς τελευταίας. Μέ τούς ὀτζοβιστές ἑνώθηκε καί μιά μερίδα μπολσεβίκων ἐνάντια στήν ὁποία ὁ Λένιν κ.ἄ. κήρυξαν ἀμείλικτο πόλεμο. Οἱ ὀτζοβιστές καί οἱ συνήγοροί τους σχημάτισαν τήν ὁμάδα «Βπεριόντ»· οἱ δημοσιολόγοι τῆς ὁμάδας αὐτῆς (Μαξίμοφ, Λουνατσάρσκι, Μπογκντάνοφ, Ἀλέξινσκι) προπαγάνδιζαν τίς πιό διαφορετικές μορφές τῆς ἰδεαλιστικῆς φιλοσοφίας — κάτω ἀπό τόν ἠχηρό τίτλο τῆς «προλεταριακῆς φιλοσοφίας» — καί τήν ἕνωση *τῆς θρησκείας* μέ τό σοσιαλισμό. Ἡ ὁμάδα αὐτή εἶχε πάντοτε πολύ ἀσήμαντη ἐπιροή καί κρατιόταν στή ζωή ἀποκλειστικά καί μόνο χάρη στούς συμβιβασμούς της μέ κάθε λογῆς ἀποκομένες ἀπό τή Ρωσία καί ἐντελῶς ἀνίσχυρες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ. Οἱ ὁμάδες αὐτοῦ τοῦ εἴδους, πού εἶναι ἀναπόφευκτες σέ κάθε διάσπαση, ταλαντεύονται πότε πρός τά δῶ καί πότε πρός τά κεῖ, ἀσχολοῦνται μέ κάθε λογῆς πολιτικαντισμό, δέν ἀντιπροσωπεύουν ὅμως κανένα ρεῦμα καί ἡ δράση τους ἐκδηλώνεται κυρίως σέ μικροραδιουργίες: στίς ὁμάδες αὐτές ἀνήκει ἐπίσης καί ἡ «Πράβντα» τοῦ Τρότσκι.

Γιά τόν κάθε μαρξιστή εἶναι, βέβαια, φανερό ὅτι τόσο ὁ λικβινταρισμός, ὅσο καί ὁ ὀτζοβισμός εἶναι μικροαστικά ρεύματα πού προσελκύουν τούς ἀστούς συνοδοιπόρους τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. «Εἰρήνη» ἤ «συμφιλίωση» μέ τά *ρεύματα* αὐτά ἀποκλειόταν προκαταβολικά. Τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα ἔπρεπε ἤ νά σβήσει τό ἴδιο ἤ νά ἀπαλλαγεῖ τελείως ἀπό τά ρεύματα αὐτά.

Τήν ὀρθότητα αὐτοῦ τοῦ θεωρητικοῦ συμπεράσματος τήν ἀπόδειξε ἡ πείρα τῆς συμφιλιωτιστικῆς προσπάθειας πού ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1910, ὅταν ἡ τελευταία ὁλομέλεια τῆς ΚΕ, *μέ*

τή συμμετοχή καί τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ὀτζοβιστῶν, διακήρυξε *ὁμόφωνα* τή θέση, ὅτι τόσο τό ἕνα ρεῦμα, ὅσο καί τό ἄλλο *δέν εἶναι σοσιαλδημοκρατικά*. Ἡ ὑπόθεση ὅμως δέν προχώρησε πέρα ἀπό εὐσεβεῖς πόθους: τόσο οἱ λικβινταριστές, ὅσο καί οἱ ὀτζοβιστές, «ὑπόγραψαν», εἶναι ἀλήθεια, τή σχετική ἀπόφαση, ὡστόσο συνέχισαν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις τήν ἀντικομματική τους προπαγάνδα καί διατήρησαν τή δική τους χωριστή ὀργάνωση. Σ' ὅλη τή διάρκεια τοῦ 1910 παρατηρήθηκε μιά *διαρκῶς αὐξανόμενη* ἔνταση τῆς πάλης ἐνάντια καί στά δυό ρεύματα. Τά λόγια τοῦ Πλεχάνοφ, πού παραθέσαμε πιό πάνω, εἰπώθηκαν τό Μάη τοῦ 1910 καί τόν ἴδιο μήνα ὁ Λένιν δήλωσε ἀπό μέρους ὅλων τῶν μπολσεβίκων ὅτι ὕστερα ἀπό τόσες παραβάσεις τῆς ἀπόφασης τοῦ Γενάρη ἀπό τούς λικβινταριστές, οὔτε κάν λόγος μπορεῖ νά γίνεται γιά συμφιλίωση μαζί τους *.

Ἡ προσπάθεια ἀνασυγκρότησης τῆς ΚΕ στή Ρωσία ἀπότυχε, γιατί οἱ λικβινταριστές ἀρνήθηκαν νά ἐνισχύσουν αὐτή τήν προσπάθεια. Σάν τελευταῖο μέσο γιά νά σώσουμε τήν «ἑνότητα» δέν εἶχε μείνει τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό τή σύγκληση τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό. Ἡ προσπάθεια αὐτή ἔγινε τό Μάη τοῦ 1911. Ἀπό τά 15 μέλη τῆς ΚΕ τά 9 βρίσκονταν στό ἐξωτερικό, τά 8 παρουσιάστηκαν στή συνεδρίαση... καί οἱ *2 λικβινταριστές* — ὁ «γκολοσοφικός» (ὀπαδός τῆς «Γκόλος») Ἰγκόριεφ καί ὁ μπουντιστής (Μπέρ) — ἐγκατάλειψαν ἀμέσως τή συνεδρίαση τορπιλίζοντας ἔτσι ὁριστικά τήν ΚΕ τοῦ κόμματος.

Ἡ ἄρνηση τῶν λικβινταριστῶν νά πάρουν μέρος στήν ΚΕ σήμαινε τήν ὁριστική ἀποχώρησή τους ἀπό τήν ΚΕ καί τή διάλυση τῆς ΚΕ. Στό ἐξωτερικό ἔμενε τότε ἕνα ἀκόμη κεντρικό ὄργανο, τό λεγόμενο ΓΕΚΕ. Οἱ μπολσεβίκοι ἀποχώρησαν ἀπ' αὐτό, ὅταν διαλύθηκε ἡ ΚΕ. Σ' αὐτό παράμειναν οἱ πολωνοί, οἱ λεττονοί, οἱ μπουντιστές καί οἱ «γκολοσοφικοί» (=οἱ λικβινταριστές τοῦ ἐξωτερικοῦ), δηλ. — ὅπως μπορεῖ νά πειστεῖ ὁ ἀναγνώστης πού ἔχει διαβάσει τό ἄρθρο τῆς «Vorwärts» — μιά σύνθεση ἀπαράλλακτη μέ τή σύνθεση τῆς περιβόητης συνδιάσκεψης τῆς Μπούντ, μιά καί ἡ ἐπιτροπή περιοχῆς Ὑπερκαυκασίας εἶχε μεταβιβάσει ἀπό τό 1908 ἀκόμη τά πληρεξούσιά της στούς «γκολοσοφικούς». Ἄς δοῦμε λοιπόν τώρα τί ἔκαναν αὐτές — ὅπως λέει ἡ νεότατη ἀνακάλυψη τοῦ ἀνωνύμου μας — «οἱ πιό παλιές καί οἱ πιό ἰσχυρές ρωσικές ὀργανώσεις».

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 256-311. *Ἡ Σύντ.*

Οἱ ὀργανώσεις αὐτές *στάθηκαν ἀνίκανες νά ἑνωθοῦν καί μάλιστα διάλυσαν τό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ!* Τό φθινόπωρο ἤδη τοῦ 1911 τό ΓΕΚΕ δημοσίευσε δήλωση ὅτι αὐτοδιαλύεται καί ὁ Πλεχάνοφ τοῦ ἀφιέρωσε στό «Ντνιεβνίκ» του τίς παρακάτω ἀποχαιρετιστήριες γραμμές: «Αἰωνία ἡ μνήμη! Ὁ κομματικός αὐτός θεσμός, ὁ ὁποῖος ἔγινε ὄργανο στά χέρια τῶν κυρίων πού ἐπιδίωκαν νά διαλύσουν τό κόμμα καί γιά τό λόγο αὐτό ὑπῆρχε κίνδυνος νά προξενήσει μεγάλη ζημιά στήν ὑπόθεση τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας, μόνο *μιά* ὑπηρεσία μποροῦσε νά προσφέρει στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο: νά πεθάνει ἔγκαιρα» («Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», 2. Παράρτημα στό τεῦχ. 15, σελ. 1). Ἡ ἐκτίμηση αὐτή πού δίνει ὁ Πλεχάνοφ, γιά τόν ὁποῖο σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεῖ νά πεῖ κανείς ὅτι εἶναι ὀπαδός τῆς συνδιάσκεψης, δείχνει ἀρκετά πόσο γελοία εἶναι ἡ ὑποκρισία ἐκείνων πού φωνάζουν γιά «σφετερισμό» καί ἄλλα παρόμοια!

Εἶχε μείνει ἀνοιχτός *ἕνας* ἀκόμη δρόμος γιά νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἑνότητα τοῦ κόμματος: ἡ σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης τῶν ὀργανώσεων *τῆς Ρωσίας*. Οἱ ἐθνικές ὀργανώσεις (πολωνοί, λεττονοί, μπουντιστές), ὄντας τελείως ἀποσπασμένες ἀπό τή δουλιά στή Ρωσία, δέν μποροῦσαν νά κάνουν ἀπολύτως τίποτε γιά τή συνδιάσκεψη αὐτή.

Στίς 26 τοῦ Νοέμβρη 1910 ἐμφανίστηκε ἡ ἔκκληση τοῦ Τρότσκι γιά τή σύγκληση συνδιάσκεψης. Τήν ὑποστήριξαν (στά λόγια) οἱ «βπεριοντοφικοί» καί οἱ «γκολοσοφικοί» (=οἱ λικβινταριστές τοῦ ἐξωτερικοῦ). Ὅπως ὅμως μποροῦσε νά προβλέψει κανείς, ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τῶν ὁμάδων αὐτῶν, ὅλες οἱ προσπάθειές τους δέν εἶχαν κανένα ἀπολύτως ἀποτέλεσμα.

Τόν Ἰούνη τοῦ 1911 ἐμφανίστηκε ἡ ἔκκληση τῶν μπολσεβίκων, τῶν «συμφιλιωτιστῶν» (ἤ ἀλλιῶς τῶν «κομματικῶν-μπολσεβίκων») καί τῶν πολωνῶν. Ἡ δουλιά ἄρχισε μέ τήν πρόσκληση πού ἔκανε μιά ἀπό τίς πιό ἰσχυρές τότε ὀργανώσεις, ἡ ὀργάνωση *τοῦ Κιέβου*. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1911 ἐμφανίστηκε ἡ «Ρωσική (δηλ. αὐτή πού δουλεύει στή Ρωσία, πού δημιουργήθηκε ἀπό τίς ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας) Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή σύγκληση συνδιάσκεψης». Ἡ ἐπιτροπή αὐτή ἦταν ἔργο τῶν ὀργανώσεων τοῦ Κιέβου, τοῦ Αἰκατερινοσλάβ, τῆς Τιφλίδας, τοῦ Μπακοῦ καί τοῦ Αἰκατερινμπούργκ, στίς ὁποῖες πολύ σύντομα προσχώρησαν ἄλλες 20 ὀργανώσεις. Ἡ προσέλκυση στή δουλιά αὐτή ἀντιπροσώπων τῶν ὀργανώσεων *τῆς Ρωσίας* ἀποκάλυψε *ἀμέσως* τήν ἀποφασιστική ὑπεροχή τῶν μπολσε-

βίκων (τῶν λεγόμενων «λενινιστῶν») καί τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων. Inde ira* τῶν μικροομάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ πού βρέθηκαν «ἀποδοκιμασμένες», γιατί ἀποδείχτηκε ὅτι δέν εἶχαν ὀπαδούς στή Ρωσία.

Τό Γενάρη τοῦ 1912 ἡ Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή κάλεσε, τέλος, συνδιάσκεψη, ὅπου κλήθηκαν *ὅλες* ἀνεξαίρετα οἱ ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας. Τόσο οἱ λικβινταριστές, ὅσο καί οἱ «ἐθνικοί» (πολωνοί, λεττονοί, Μπούντ), καθώς καί ὅλες οἱ ἀμφιταλαντευόμενες ὁμαδοῦλες τοῦ ἐξωτερικοῦ δέν παρουσιάστηκαν. Ἀφοῦ ἡ συνδιάσκεψη πείστηκε ὅτι οἱ ὀργανώσεις *τῆς Ρωσίας* ἀντιπροσωπεύτηκαν στόν ἀνώτατο βαθμό σέ συνθῆκες ἀφάνταστα δύσκολες γιά τό κόμμα, ἀφοῦ διαπίστωσε ὅτι τό κόμμα χωρίς κεντρικό ὄργανο στή Ρωσία θά σβήσει, ὅτι ἡ ἀποσύνθεση στό ἐξωτερικό ὅλο καί δυναμώνει καί ὅτι οἱ ἐπικείμενες ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα ἀπαιτοῦν τήν ἄμεση ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος, *ὑποχρεώθηκε* νά ἀνακηρυχθεῖ σέ *ἀνώτατο κομματικό ὄργανο* καί νά ἐκλέξει ΚΕ, κηρύσσοντας τούς λικβινταριστές ἐκτός κόμματος.

Αὐτή εἶναι ἡ πορεία καί ἡ ἔκβαση τῆς μακρόχρονης πάλης. Θά καταφέρουν ἄραγε οἱ λικβινταριστές νά δημιουργήσουν «νόμιμο» κόμμα, ἤ θά σκαρώσουν ἕνα πλασματικό κόμμα, κάνοντας κάποιο βρώμικο συμβιβασμό; Τήν ἀπάντηση σ᾽ αὐτό θά τή δόσει τό μέλλον.

Ὑπάρχουν στοιχεῖα ἐπίσημα, ἐξακριβώσιμα πού νά δείχνουν τή δύναμη τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν κομματικῶν, τῶν ὀπαδῶν τῆς συνδιάσκεψης στήν *ἴδια* τή Ρωσία; Ὑπάρχουν. Στή Ρωσία ὑπάρχουν *δυό* — καί μόνο δυό — πανρωσικά πολιτικά ὄργανα, ὅπου συνεργάζονται οἱ μαρξιστές-δημοσιολόγοι καί τά μέλη τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας. Τά ὄργανα αὐτά ἀντιπροσωπεύουν «ρεύματα», ὄχι ὅμως μέ τόν τρόπο πού τό κάνουν τά φυλλάδια τοῦ ἐξωτερικοῦ πού εἶναι γεμάτα βρισιές, ἀλλά αναπτύσσοντας μιά ἀνοιχτή, σοβαρή δημοσιογραφική δράση ἐπί ὁλόκληρα χρόνια. Φυσικά τά ἔντυπα αὐτά δέν εἶναι κομματικά ὄργανα· εἶναι αὐστηρά νόμιμα καί κινοῦνται μέσα στά πλαίσια πού ἐπιτρέπει τό ὑφιστάμενο καθεστώς τῆς Ρωσίας. Ὡστόσο, σέ γενικές γραμμές, *ὅλες* οἱ κάπως σοβαρές ἀποχρώσεις τῆς θεωρητικῆς σκέψης τῆς σοσιαλδημοκρατίας βρίσκουν γενικά στά ὅρια αὐτά τήν ἀπόλυτα σωστή ἔκφρασή τους. Ἐκτός *ἀπό τά δυό* «ρεύματα» — τοῦ λικβινταρισμοῦ καί τοῦ ἀντιλικβιντα-

* — Ἀπό δῶ καί ἡ ὀργή. *Ἡ Σύντ.*

ρισμοῦ (ὀπαδῶν τῆς συνδιάσκεψης) — κανένα ἄλλο ρεῦμα δέν ἀντιπροσωπεύεται, γιατί *κανένα* ἄλλο κάπως σοβαρό «ρεῦμα» *δέν ὑπάρχει*. Ὅλες αὐτές οἱ ὁμαδοῦλες — ὅπως τῆς «Πράβντα», τῆς «Βπεριόντ», τῶν «κομματικῶν-μπολσεβίκων» (ἤ τῶν «συμφιλιωτιστῶν», πού ἔχουν συμφιλιωτιστικές διαθέσεις) κτλ. — εἶναι στρογγυλά μηδενικά. Τίς ἀπόψεις τῶν λικβινταριστῶν στή Ρωσία τίς ἐκφράζει τό μηνιαῖο περιοδικό «Νάσα Ζαριά» (βγαίνει ἀπό τό 1910) καί ἡ ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο» (τελευταῖο τεῦχ., ἀρ. 8). Τίς ἀπόψεις τῶν κομματικῶν (μπολσεβίκων καί κομματικῶν-μενσεβίκων) τίς ἐκφράζει τό μηνιαῖο περιοδικό «Προσβεστσένιγε»[94] (βγαίνει ἀπό τό 1911 — παλιότερα λεγόταν «Μίσλ») καί ἡ ἐφημερίδα «Ζβεζντά» (τελευταῖο τεῦχ. ἀρ. 53). Δέν ὑπάρχει τίποτε τό πιό λαθεμένο ἀπό τήν ἄποψη ὅτι τάχα οἱ κομματικοί σοσιαλδημοκράτες ἀπορίπτουν τή «νόμιμη» δουλιά: ἀπεναντίας, *καί σ' αὐτή τή δουλιά* αὐτοί εἶναι ἰσχυρότεροι ἀπό τούς λικβινταριστές. Ἡ μόνη ἀναμφισβήτητη, ἀνοιχτή ὀργάνωση τῶν νόμιμων σοσιαλδημοκρατῶν σ' ὅλη τή Ρωσία εἶναι ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας. Ἡ ὁμάδα αὐτή εἶναι αὐστηρά νόμιμη καί δέν ἔχει καμιά ἄμεση σχέση μέ τό κόμμα. Ὅλα ὅμως τά μέλη της εἶναι γνωστά, ὅπως ἐπίσης εἶναι γνωστό καί ποιό ρεῦμα ἀντιπροσωπεύει ὁ καθένας τους.

Στή λικβινταριστική ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο» ἐμφανίζονται σάν μόνιμοι συνεργάτες δυό μέλη τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, ὁ Ἀστραχάντσεφ καί ὁ Κουζνετσόφ *. Στήν ἀντιλικβινταριστική «Ζβεζντά» βρίσκουμε 8 μέλη τῆς Δούμας: τούς Βορόνιν, Βοϊλόσνικοφ, Ἐγκόροφ, Ζαχάροφ, Ποκρόβσκι, Πρέντκαλν, Πολετάγεφ καί Σουρκόφ. Δυό βουλευτές τῆς Δούμας, ὁ Τσχεΐτζε καί ὁ Γκεγκετσκόρι δέν συνεργάζονται οὔτε μέ τό ἕνα οὔτε μέ τό ἄλλο ὄργανο. Ἕνας (ὁ Σουρκάνοφ) συνεργάζεται καί μέ τά δυό ὄργανα.

Ἔχουμε μιά ἀναλογία: 2 πρός 8! Αὐτά εἶναι πραγματικά ἀδιάσειστα, ἐξακριβώσιμα, ἐπίσημα στοιχεῖα πού μᾶς ἐπιτρέπουν νά κρίνουμε γιά τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές καί στούς ἀντιλικβινταριστές. Στίς συν-

* Μέχρι τελευταῖα ἦταν κι' ἕνας ἀκόμη, ὁ Μπελοουσσοφ. Τώρα ὁ ἄκρος αὐτός λικβινταριστής — ὁ ρῶσος Μπισσολάτι! — ἀποχώρησε ἀπό τήν ὁμάδα τῆς Δούμας. Ἡ ὁμάδα ἐφιστᾶ δημόσια τήν προσοχή ὅλων τῶν ἐκλογέων καί ἀπαιτεῖ τήν ἀποχώρησή του ἀπό τή Δούμα. Ἕνα μικρό παράδειγμα πού δείχνει ὥς ποῦ μπορεῖ νά φτάσει κάποτε ὁ συνεπής λικβινταρισμός!

θῆκες αὐτές δέν ἀξίζει νά χάνουμε τά λόγια μας ἀναφορικά μέ τόν κομπαστικό ἰσχυρισμό τοῦ ἀνώνυμου ἀρθρογράφου ὅτι τάχα ἡ συντριπτική πλειοψηφία εἶναι ὑπέρ τῶν λικβινταριστῶν κτλ. Αὐτή ἡ φρασεολογία à la Ταρταρίνο τῆς Ταρασκόνης θυμίζει πάρα πολύ Τρότσκι*, καί δέν ἀξίζει νά συζητάει κανείς γι' αὐτή στά σοβαρά.

Ἡ πάλη στούς κόλπους τοῦ ΣΔΕΚΡ παίρνει πότε-πότε πολύ σκληρή μορφή. Καί δέν μπορεῖ νά γίνει διαφορετικά στίς συνθῆκες τῆς ζωῆς τῆς προσφυγιᾶς καί δέν γινόταν διαφορετικά σέ καμιά ἄλλη χώρα, ὅπου ἐπικράτησε ἡ ἀντεπανάσταση καί δημιουργήθηκε ἡ προσφυγιά.

Τό «νά καταδικάζει» κανείς αὐτές τίς μορφές πάλης μέ μεγαλόστομες κουβέντες, τό νά μή θέλει νά τίς δεῖ, τό νά ἀρκεῖται σέ φιλισταϊκούς ὑποκριτικούς συλλογισμούς γιά τήν «ὠφελιμότητα τῆς ἑνότητας» δείχνει ἁπλῶς ἐπιπολαιότητα. Ὅποιος θέλει νά μελετήσει σοβαρά τήν ἱστορία τοῦ ΣΔΕΚΡ στά δύσκολα χρόνια 1908-1911, ἔχει στή διάθεσή του μεγάλη ποσότητα παράνομου τύπου καί ἀκόμη μεγαλύτερη νόμιμου τύπου. Ὁ τύπος αὐτός περιέχει διδακτικότατο ὑλικό γιά τό χαρακτήρα τῶν ρευμάτων, γιά τήν ἀπό θέση ἀρχῶν σημασία τῶν διαφωνιῶν, γιά τίς βαθύτερες αἰτίες τῆς πάλης, γιά τά περιστατικά καί τίς συνθῆκες τῆς ἐξέλιξής της κτλ.

Κανένα σοσιαλδημοκρατικό κόμμα στόν κόσμο δέν δημιουργήθηκε — ἰδιαίτερα στήν ἐποχή τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων — χωρίς σκληρή πάλη καί χωρίς μιά σειρά διασπάσεις μέ τούς ἀστούς συνοδοιπόρους τοῦ προλεταριάτου. Κατά τόν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο καί τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας, παρόλα τά ἐμπόδια, διαμορφώνεται ἀπό τό 1898, μεγαλώνει, δυναμώνει καί ἀτσαλώνεται μέσα σέ μιά σκληρή πάλη ἐνάντια σ' αὐτούς τούς συνοδοιπόρους.

---

* Στήν περίοδο τοῦ συνεδρίου τῆς Κοπεγχάγης [95] ὁ Τρότσκι δημοσίευσε στή «Vorwärts» ἕνα ἀνώνυμο ἄρθρο, γεμάτο ἀπό τόσο ἐξοργιστικές ἐπιθέσεις ἐνάντια στό ΣΔΕΚΡ, ὥστε ὄχι μόνο ὁ Λένιν, ἀλλά καί ὁ Πλεχάνοφ καί ὁ Βάρσκι, μέλη τῆς ρωσικῆς ἀντιπροσωπείας, ἀναγκάστηκαν νά στείλουν γραπτή διαμαρτυρία στήν καθοδήγηση.

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΧΟΥ·Ι·ΣΜΑΝΣ [96]

Ἀγαπητέ σύντροφε!

Σχετικά μέ τήν ἀπόφαση πού πῆραν μερικές ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ καί ὁρισμένα μέλη τῆς σύνταξης δυό ἐφημερίδων ἐπίσης τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού διατείνονται ὅτι ἀνήκουν στό ΣΔΕΚΡ δηλώνω, σάν ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, τά παρακάτω:

1) Ἐνῶ ἐπί ἀρκετά χρόνια δέν κατορθώθηκε οὔτε συνδιάσκεψη τῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας νά συγκληθεῖ, οὔτε νά δημιουργηθεῖ ἤ νά ἀνασυγκροτηθεῖ ἡ ΚΕ πού θά μποροῦσε νά ἑνώσει αὐτές τίς ὀργανώσεις, ἡ κομματική συνδιάσκεψη, ἡ ὁποία τελείωσε μόλις τελευταῖα, κατάφερε νά ἑνώσει 23 κομματικές ὀργανώσεις πού δουλεύουν στή Ρωσία.

Ὅλες οἱ ἐκθέσεις γιά τή συνδιάσκεψη αὐτή, πού ἔγιναν στίς περισσότερες κιόλας κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας, συνάντησαν παντοῦ θερμή ὑποδοχή, καί ὅλες αὐτές οἱ ὀργανώσεις δήλωσαν ὅτι θά ὑποστηρίξουν τήν Κεντρική Ἐπιτροπή πού ἐκλέχτηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη καί στό φύλλο τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» (ὄργανο τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος) τῆς 30 τοῦ Μάρτη 1912 μπορέσαμε κιόλας νά δημοσιεύσουμε μιά σειρά ἀποφάσεις πού ἐγκρίθηκαν ἀπό τίς ὀργανώσεις τῆς Πετρούπολης (ἀχτίδα Βασίλιεβσκι-Ὄστροφ), τῆς Μόσχας, τοῦ Κιέβου, τῆς Σαμάρας, τοῦ Νικολάγεφ, ἀποφάσεις στίς ὁποῖες οἱ ὀργανώσεις αὐτές ἐκφράζουν τή θερμή τους συμπαράσταση πρός τή συνδιάσκεψη καί ὑπόσχονται νά ὑποστηρίξουν καί τή συνδιάσκεψη καί τήν Κεντρική Ἐπιτροπή (Ὕστερα ἀπό τήν ἔκδοση αὐτοῦ τοῦ φύλλου λάβαμε ἀκόμη μιά παρόμοια ἀπόφαση ἀπό τήν Τιφλίδα.) Ἔτσι, δέν μποροῦμε νά δόσουμε οὔτε κάν τήν παραμικρότερη σημασία στίς διαμαρτυρίες τῶν μικροομάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ πού δέν στηρίζονται σέ καμιά κομματική ὀργάνωση τῆς Ρωσίας.

2) Ἡ συνδιάσκεψη αὐτή τῶν μελῶν τοῦ κόμματος πού δουλεύουν στή Ρωσία, συνδιάσκεψη πού προκάλεσε τή διαμαρτυ-

ρία ὅλων αὐτῶν τῶν μικροομάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀσχολήθηκε εἰδικά μέ τήν ἀποδιοργανωτική δράση τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τήν ἀνωμαλία πού προκαλοῦν συχνά οἱ ὁμάδες αὐτές στήν κομματική δουλιά μέσα στή Ρωσία. Οἱ ὁμάδες αὐτές, πού δέν συνδέονται μέ καμιά ὀργάνωση τῆς Ρωσίας, ἐπωφελούμενες ἀπό τό γεγονός ὅτι εἶναι τελείως ἀνεύθυνες, τολμοῦν νά μιλοῦν ἐξονόματος τοῦ κόμματος. Ἡ ἀρρώστια αὐτή, πού ἀπό καιρό τώρα κατατρώει τό κόμμα μας, εἶναι συνέπεια τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος τῆς Ρωσίας, πού ἀπό τή μιά μεριά καταδικάζει τό κόμμα μας νά ζεῖ παράνομα καί ἀπό τήν ἄλλη ὑποχρεώνει ἕνα μεγάλο ἀριθμό κομματικῶν στελεχῶν νά ἐκπατρίζονται καί νά μένουν στό ἐξωτερικό.

Ἡ συνδιάσκεψη καταδίκασε αὐστηρά τήν ἀποδιοργανωτική δράση αὐτῶν τῶν ὁμάδων πού βρίσκονται ὅλες στό ἐξωτερικό καί εἶναι τελείως ἀνεύθυνες. Συνεπῶς, γιά τό κόμμα δέν εἶναι ἀναπάντεχες ὅλες αὐτές οἱ ἐπιθέσεις μέ τίς ὁποῖες οἱ ὁμάδες αὐτές προσπαθοῦν νά δυσφημήσουν τή συνδιάσκεψη πού καταδίκασε τή στάση τους.

3) Ἀνάμεσα στίς ὁμάδες πού ὑπόγραψαν τήν ἀπόφαση βρίσκεται καί ἡ ὁμάδα τῆς «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα». Ἡ ὑπογραφή αὐτή μᾶς λέει πάρα πολλά καί μᾶς ἐξηγεῖ τό πραγματικό νόημα ὅλης αὐτῆς τῆς ἐχθρικῆς ἐκστρατείας πού ξεσήκωσαν ἐνάντια στή συνδιάσκεψη ὁ λικβινταριστικός καί ὁ ἀστικός τύπος στή Ρωσία, καθώς καί μερικά ἔντυπα ὄργανα τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Τό ζήτημα εἶναι ὅτι στήν ἀπόφαση, πού συνοψίζει τά ἀποτελέσματα τῆς πάλης τῶν διαφόρων ρευμάτων μέσα στό κόμμα μας στά τελευταῖα τέσσερα χρόνια, ἡ συνδιάσκεψη ἀποφάνθηκε εἰδικά ἐνάντια στό ρεῦμα πού ἀντιπροσωπεύει ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα». Γιά νά φωτιστεῖ ὅσο γίνεται καθαρότερα τό ζήτημα αὐτό, θεωρῶ ὠφέλιμο νά παραθέσω ἐδῶ τήν ἀπόφαση αὐτή.

Ὁρίστε τό κείμενό της:

«Παίρνοντας ὑπόψη,

1) ὅτι τό ΣΔΕΚΡ ἤδη ἐδῶ καί τέσσερα περίπου χρόνια διεξάγει ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στό λικβινταριστικό ρεῦμα πού ἡ συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 τό χαρακτήρισε σάν

«προσπάθειες μιᾶς μερίδας τῆς κομματικῆς διανόησης νά διαλύσει τήν ὑπάρχουσα ὀργάνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί νά τήν ἀντικαταστήσει μέ μιά ἄμορφη ἕνωση στά πλαίσια τῆς νο-

μιμότητας μέ κάθε θυσία, ἔστω κι' ἄν ἡ νομιμότητα αὐτή ἐξαγοραζόταν μέ τήν ἀνοιχτή ἐγκατάλειψη τοῦ προγράμματος, τῆς τακτικῆς καί τῶν παραδόσεων τοῦ κόμματος»·

2) ὅτι ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Γενάρη 1910, συνεχίζοντας τήν πάλη ἐνάντια στό ρεῦμα αὐτό, τό χαρακτήρισε ὁμόφωνα σάν ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο καί ἔθεσε σάν ὅρο μιᾶς πραγματικῆς κομματικῆς ἑνότητας καί συγχώνευσης τῶν προηγούμενων ὁμάδων τῶν μπολσεβίκων καί τῶν μενσεβίκων τήν πλήρη ρήξη μέ τό λικβινταρισμό καί τήν ὁριστική κατανίκηση τῆς ἀστικῆς αὐτῆς παρέκκλισης ἀπό τό σοσιαλισμό·

3) ὅτι παρόλες τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος καί παρόλες τίς ὑποχρεώσεις πού ἀνάλαβαν στήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη 1910 οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ὁμάδων, μιά μερίδα τῆς σοσιαλδημοκρατίας πού εἶναι συγκεντρωμένη γύρω ἀπό τά περιοδικά «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι», ἄρχισε νά ὑποστηρίζει ἀνοιχτά τό ρεῦμα πού ὅλο τό κόμμα τό ἔχει χαρακτηρίσει σάν προϊόν τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο·

4) ὅτι οἱ Μιχαήλ, Γιούρι καί Ρόμαν, πρώην μέλη τῆς ΚΕ, ὄχι μόνο ἀρνήθηκαν τήν ἄνοιξη τοῦ 1910 νά μποῦν στήν ΚΕ, ἀλλά ἀρνήθηκαν ἀκόμη καί νά παρουσιαστοῦν ἔστω καί σέ μιά συνεδρίαση γιά πρόσληψη καινούργιων μελῶν καί δήλωσαν ἀνοιχτά ὅτι θεωροῦν καί τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος «ἐπιζήμια»·

5) ὅτι τά κυριότερα περιοδικά τῶν λικβινταριστῶν πού ἀναφέρθηκαν, τό «Νάσα Ζαριά» καί τό «Ντιέλο Ζίζνι», στράφηκαν ὕστερα ἀκριβῶς ἀπό τήν ὁλομέλεια τοῦ 1910 ἐντελῶς καί σ' ὅλη τή γραμμή πρός τό λικβινταρισμό καί ὄχι μόνο «ὑποτιμοῦν» (παρά τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας) «τή σημασία τοῦ παράνομου κόμματος», ἀλλά καί τό ἀρνοῦνται ἀνοιχτά, λέγοντας ὅτι τό κόμμα εἶναι ἕνα «πτῶμα», ὅτι τό κόμμα διαλύθηκε πιά, ὅτι ἡ ἀνασυγκρότηση τοῦ παράνομου κόμματος εἶναι «ἀντιδραστική οὐτοπία», περιλούζοντας τό παράνομο κόμμα ἀπό τίς στῆλες τῶν νόμιμων περιοδικῶν μέ συκοφαντίες καί βρισιές, καλώντας τούς ἐργάτες νά θεωρήσουν τούς πυρῆνες τοῦ κόμματος καί τήν ἱεραρχία του πράγματα «νεκρά» κτλ.·

6) ὅτι τή στιγμή πού οἱ κομματικοί ἄνθρωποι σ' ὅλη τή Ρωσία, ἀνεξάρτητα ἀπό ὁμάδες ἔχουν ἑνωθεῖ πάνω στό ζήτημα τῆς ἡμέρας: τή σύγκληση δηλ. τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης, οἱ λικβινταριστές, πού συγκροτήθηκαν σέ τελείως ἀνεξάρτητες ὁμαδοῦλες, ξέκοψαν ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις ἀκόμη καί

ἐκεῖ ὅπου ὑπερτεροῦν οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι (Αἰκατερινοσλάβ, Κίεβο) καί διέκοψαν ὁριστικά κάθε κομματική σύνδεση μέ τίς τοπικές ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ·

ἡ συνδιάσκεψη δηλώνει ὅτι ἡ ὁμάδα τῶν περιοδικῶν «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι» μέ τή διαγωγή της *ἔθεσε ὁριστικά τόν ἑαυτό της ἐκτός κόμματος*.

Ἡ συνδιάσκεψη καλεῖ ὅλους τούς κομματικούς ἀνθρώπους, ἀνεξάρτητα ἀπό ρεύματα καί ἀποχρώσεις, νά παλέψουν ἐνάντια στό λικβινταρισμό, νά ἐξηγοῦν ὅλη τή ζημιά πού προξενεῖ στήν ὑπόθεση τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης καί νά ἐντείνουν ὅλες τους τίς δυνάμεις γιά τήν ἀνασυγκρότηση καί τήν ἑδραίωση τοῦ παράνομου ΣΔΕΚΡ».

4) Ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά εἶναι ἐντελῶς φανερό ὅτι ἐδῶ δέν πρόκειται καθόλου γιά «σφετερισμό», γιά «διάσπαση» κτλ., καί ὅτι ἡ αἰτία τῆς ὀργῆς τῶν λικβινταριστῶν δέν βρίσκεται καθόλου σ' αὐτό. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ καταδίκασε τό ρεῦμα πού στήν πραγματικότητα εἶχε ἤδη ἀπό καιρό ξεκόψει τελείως ἀπό κάθε κομματική δουλιά, πού ἐναντιωνόταν μέ ὅλες του τίς δυνάμεις στήν ἀνασυγκρότηση τῆς ΚΕ καί εἶχε μετατρέψει τό τελευταῖο κομματικό ὄργανο τό ὁποῖο διατηροῦνταν ἀκόμη (τό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ) σέ «ὅπλο στά χέρια τῶν κυρίων πού ἐπιδίωξαν νά διαλύσουν τό κόμμα» (λόγια τοῦ σ. Πλεχάνοφ πού δέν εἶναι ὀπαδός τῆς συνδιάσκεψης).

5) Ὅσοναφορᾶ τίς ἐθνικές ὀργανώσεις, πρέπει νά σημειώσω ὅτι τό ΣΔΕΚΡ ὑπῆρχε σάν ΣΔΕΚΡ πρίν ἀπό τό 1906 (ἤ πιό σωστά πρίν ἀπό τό 1907), δηλ. πρίν ἀπό τήν ἐποχή πού οἱ ἐθνικές ὀργανώσεις μπῆκαν στό κόμμα μας (ἡ Μπούντ βγῆκε ἀπό τό κόμμα τό 1903 καί μπῆκε ξανά τό 1907). Ἐπειδή οἱ ἐθνικές ὀργανώσεις δέν πῆραν μέρος στή συνδιάσκεψη, ἡ συνδιάσκεψη ἀνάθεσε στήν ΚΕ ν' ἀρχίσει διαπραγματεύσεις μέ τίς παραπάνω ὀργανώσεις γιά τήν ἀποκατάσταση κανονικῶν σχέσεων μ' αὐτές.

Γράφτηκε τό δεύτερο 15θήμερο τοῦ Μάρτη 1912

Δημοσιεύτηκε στίς 12 τοῦ Ἀπρίλη 1912 στήν ἐγκύκλιο ἀριθ. 7 τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου

Ὑπογραφή: N. Lenine

Πρωτοδημοσιεύτηκε στή ρωσική γλώσσα τό 1929-1930 στή 2η καί 3η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. XV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐγκυκλίου

Μετάφραση ἀπό τά γαλλικά

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΝΤΕΤΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ

Πρίν ἀπό μερικές ἡμέρες οἱ ἐφημερίδες δημοσίευσαν τήν εἴδηση ὅτι στίς 18 τοῦ Μάρτη ἔγινε στή Μόσχα σύσκεψη τῶν «ἀνεξάρτητων προοδευτικῶν» ἀπό τή μιά μεριά καί τῶν καντέτων ἀπό τήν ἄλλη.

Τό ἡμιεπίσημο κύριο ἄρθρο τῆς ἡμιεπίσημης «Ρέτς» (τῆς 21 τοῦ Μάρτη) ἐπιβεβαιώνει τό γεγονός τῆς σύσκεψης καί κάνει καί τήν ἐκτίμησή της. Στήν ἐκτίμηση αὐτή εἶναι εὔκολο, καταβάλλοντας ἐλάχιστη προσοχή, νά διακρίνει κανείς τήν οὐσία τοῦ ζητήματος πού σκεπάζεται μέ ζῆλο καί τόν πέπλο μυστικότητας πού χρησιμοποιεῖται γιά νά τηρηθοῦν τά προσχήματα.

Ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος εἶναι ὅτι καί οἱ προοδευτικοί καί οἱ καντέτοι, σάν ἀντιπολιτευτικές ὁμάδες, «ἀνήκουν στή μερίδα τῆς ἀντιπολίτευσης πού χαρακτηρίζεται μέ τήν ὀνομασία «ὑπεύθυνη»». Αὐτά λέει ἡ *«Ρέτς»*. Οἱ καντέτοι δέν μποροῦν, συνεπῶς, νά μήν παραδεχτοῦν ὅτι στούς κόλπους τῆς ἀντιπολίτευσης ὑπάρχουν δυό «μερίδες»: μιά πού ἀξίζει νά φέρει τόν τίτλο τῆς «ὑπεύθυνης» καί μιά ἄλλη πού δέν ἀξίζει νά φέρει αὐτό τόν τίτλο. Ἡ ὁμολογία αὐτή τῶν καντέτων μᾶς φέρνει ἀμέσως στό κεντρικό σημεῖο τοῦ ζητήματος.

Μιλώντας γιά «ὑπεύθυνη» ἀντιπολίτευση — πού μέ τά περίφημα συνθήματα τοῦ «Λονδίνου» χαρακτηρίζεται πιό ὁλοκληρωμένα καί πιό καλά ἀπό τόν Μιλιουκόφ σάν ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας — οἱ καντέτοι διαχωρίζουν μ' αὐτό τόν τρόπο τόν ἑαυτό τους καί τίς παρόμοιες μ' αὐτούς ὁμάδες ἀπό τή δημοκρατία, δηλαδή ἀπό τούς τρουντοβίκους καί τούς ἐργάτες. Στήν πραγματικότητα μέ τή λέξη «ὑπεύθυνη» ἀντιπολίτευση ἐννοοῦν τό φιλελευθερομοναρχικό ἀστικό κέντρο πού στέκει ἀνάμεσα στή δημοκρατία, ἀπό τή μιά μεριά καί

στήν ἀπολυταρχία μαζί μέ τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, ἀπό τήν ἄλλη. Τό ἀστικό αὐτό φιλελευθερομοναρχικό κέντρο, πού φοβᾶται τή συνεπή δημοκρατία περισσότερο ἀπό τή λεγόμενη «ἀντίδραση», ἐμφανίστηκε στό ρωσικό πολιτικό στίβο ἀπό πολύ παλιά. Τό κέντρο αὐτό ἔχει ἤδη μιά τόσο μακρόχρονη καί διδακτική ἱστορία, ὥστε θά ἦταν τελείως ἀσυγχώρητο νά πέσουμε ἔξω στήν ἐκτίμηση τῆς πραγματικῆς του οὐσίας καί πολύ περισσότερο νά σιωπήσουμε ἤ νά προφασιστοῦμε ἄγνοια τοῦ ζητήματος.

Τό κέντρο αὐτό διαγράφηκε πολύ καθαρά στήν ἐποχή τῆς κατάρευσης τῆς δουλοπαροικίας. Στό διάστημα πενήντα σχεδόν χρόνων πού χωρίζει αὐτή τήν ἐποχή ἀπό τό 1905, ἡ φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη μεγάλωσε καί διαμορφώθηκε σέ μιά ἀρκετά σημαντική δύναμη καί στά ζέμστβο καί στά ἀντιπροσωπευτικά σώματα τῶν πόλεων καί στό σχολειό καί στόν τύπο. Ἡ κρίση τοῦ παλιοῦ καθεστῶτος τό 1905 καί ἡ εἴσοδος ὅλων τῶν τάξεων τῆς Ρωσίας στήν ἀνοιχτή δράση διαμόρφωσε όριστικά καί κατοχύρωσε κομματικά τό φιλελευθερομοναρχικό ἀστικό κέντρο μέ τή δεξιά του πτέρυγα (τούς ὀχτωβριστές) καί τήν ἀριστερή του (τούς καντέτους). Ὁ διαχωρισμός τοῦ κέντρου αὐτοῦ ἀπό τή δημοκρατία ἦταν ὁλοκάθαρος καί πραγματοποιήθηκε σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, σέ ὅλες τίς «ἀπότομες στροφές» τοῦ 1905-1907, ἄν καί δέν κατάλαβαν ὅλοι οἱ δημοκράτες, οὔτε κάν ὅλοι οἱ ἐργάτες δημοκράτες τήν οὐσία καί τή σημασία αὐτοῦ τοῦ διαχωρισμοῦ.

Ἡ ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας συνδέεται μέ χιλιάδες οἰκονομικά νήματα καί μέ τήν παλιά τσιφλικάδικη γαιοκτησία καί μέ τήν παλιά γραφειοκρατία. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας ἔδειξε πώς εἶναι ἀρκετά ἀνεξάρτητη καί ἱκανή νά ὑπερασπίσει τόν ἑαυτό της. Κάτι περισσότερο, ἔδειξε ὅτι εἶναι ἱκανή νά καθοδηγήσει τή δημοκρατία παρά τή θέληση τοῦ φιλελευθερισμοῦ. Νά γιατί ἡ ἀστική τάξη μας ἔγινε φιλελευθερομοναρχική καί ἀντιδημοκρατική, ἀντιλαϊκή. Νά γιατί φοβᾶται περισσότερο τή δημοκρατία ἀπ' ὅ,τι τήν ἀντίδραση. Νά γιατί διαρκῶς ἀμφιταλαντεύεται, ἑλίσσεται, προδίνει τήν πρώτη πρός ὄφελος τῆς δεύτερης. Νά γιατί ὕστερα ἀπό τό 1905 ἔγινε ἀντεπαναστατική καί πῆρε μιά «θεσούλα» στό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη. Κι' ἄν οἱ ὀχτωβριστές ἔγιναν κυβερνητικό κόμμα (μέ τήν ἄδεια καί τήν ἐποπτεία τῶν Πουρισκέβιτς), οἱ καντέτοι ἔγιναν *ἀνεκτή* ἀντιπολίτευση.

Ἡ ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τῶν καντέτων πού ἐπιτρέ-

πει συνασπισμούς μέ τούς «ἀριστερούς» (μή γελᾶτε!) ὀχτωβριστές καί ἡ σημερινή «ἀνεπίσημη» ἕνωση τῶν καντέτων μέ τούς «ἀνεξάρτητους προοδευτικούς», ὅλα αὐτά εἶναι ἁπλῶς ἕνας κρίκος μιᾶς μακριᾶς ἁλυσίδας, εἶναι τά στάδια συγκέντρωσης τοῦ φιλελευθερομοναρχικοῦ ἀστικοῦ κέντρου.

Ἡ ἀντιπολίτευση ὅμως ἐνόψει τῶν ἐκλογῶν δέν μπορεῖ νά μήν ποζάρει μέ «δημοκρατική» ἀμφίεση. Ὁ καντέτος πού ἑτοιμάζεται νά ψαρέψει ψήφους ὄχι μόνο ἀπό τή μεγάλη καί τή μεσαία ἀστική τάξη, ἀλλά καί ἀπό τή δημοκρατική μικροαστική τάξη, ἀπό τούς ἐμποροϋπαλλήλους κτλ., εἶναι ἀναγκασμένος νά τονίζει ὅτι εἶναι μέλος τοῦ «Κόμματος τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας», «συνταγματικός *δημοκράτης*», ὄχι ἀστεῖα! Τό καντέτικο κόμμα, πού στήν πραγματικότητα εἶναι κόμμα τοῦ μετριοπαθοῦς μοναρχικοῦ φιλελευθερισμοῦ, στολίζεται πρίν ἀπ᾽ τίς ἐκλογές καί γιά τίς ἐκλογές μέ δημοκρατική ἀμφίεση, σκεπάζει μέ ἕνα πέπλο μυστικότητας τήν προσέγγισή του πρός τούς «ἀνεξάρτητους προοδευτικούς» καί τούς «ἀριστερούς» ὀχτωβριστές.

Ἀπό δῶ προέρχονται καί οἱ ἀμέτρητοι προσποιητοί μορφασμοί καί οἱ διπλωματικές πονηριές τῆς «Ρέτς», οἱ μεγαλόστομες δηλώσεις της ὅτι «τό Κόμμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας δέν πρόκειται νά προσαρμοστεῖ στίς περιστάσεις» κτλ., κτλ. Ὅλα αὐτά εἶναι φυσικά, γελοῖα. Ὅλη ἱστορία τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων ἀποτελεῖ ἕνα καθαρό ἐμπαιγμό τοῦ προγράμματός του, μιά ὁλόπλευρη «προσαρμογή» στίς περιστάσεις μέ τή χειρότερη σημασία τῆς λέξης. «Σέ ἄλλες πολιτικές συνθῆκες ὅταν τό Κόμμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας θά μποροῦσε νά ἀναπτύξει — γράφει ἡ *«Ρέτς»* — ὅλο τό πρόγραμμά του στό νομοθετικό σῶμα, οἱ λεγόμενοι «προοδευτικοί» θά ἦταν, φυσικά, ἀντίπαλοί του, ὅπως ἦταν ἀκριβῶς καί στίς πιό κρίσιμες στιγμές τοῦ πρόσφατου παρελθόντος».

Ὅτι ἡ ἐποχή τῆς δεύτερης Δούμας ἦταν μιά ἀπό τίς πιό κρίσιμες περιόδους εἶναι ζήτημα ἄν θά τό ἀμφισβητήσουν οἱ κύριοι καντέτοι. Ὡστόσο, ὄχι μόνο οἱ προοδευτικοί, μά καί πολύ πιό δεξιά στοιχεῖα δέν ἦταν τότε ἀντίπαλοι, ἀλλά σύμμαχοι τῶν καντέτων *ἐνάντια* στή δημοκρατία. Μετά, στήν ΙΙΙ Δούμα, οἱ δημοκράτες ἔκαναν δηλώσεις πού προχωροῦσαν πολύ πιό πέρα ἀπό ὁποιοδήποτε σημεῖο τοῦ καντέτικου προγράμματος. Συνεπῶς, τό Κόμμα τῶν καντέτων *«θά μποροῦσε»* θαυμάσια *«νά ἀναπτύξει ὅλο τό πρόγραμμά του»* ἀκόμη καί σέ ἕνα τέτιο *«νομοθετικό σῶμα»*, σάν τήν ΙΙΙ Δούμα! Ἄν τό

Κόμμα τῶν καντέτων δέν τό ἔκανε αὐτό, δέν φταῖνε καθόλου οἱ «πολιτικές συνθῆκες» — μή λές: δέν μπορῶ, πές: δέν θέλω! — ἀλλά ἡ ἀπόλυτη ἀποξένωση τῶν καντέτων ἀπό τή δημοκρατία. Οἱ καντέτοι *θά μποροῦσαν θαυμάσια* νά ἀναπτύξουν ὅλο τό πρόγραμμά τους, ἡ ἀπομάκρυνσή *τους* ὅμως ἀπό τή δημοκρατία, ἡ *στροφή τους πρός τά δεξιά* δέν τούς ἐπέτρεψε νά τό κάνουν.

Οἱ κρίσεις τοῦ ἀρθρογράφου τῆς *«Ρέτς»* γιά τό συνασπισμό μέ τούς προοδευτικούς εἶναι ἕνα ἀπό τά πολλά δείγματα πού φανερώνουν πόσο εὔκολα οἱ ἀρχηγοί αὐτοῦ τοῦ κόμματος σάν τόν Μιλιουκόφ κ.ἄ. ἐξαπατοῦν τούς ὀλιγάριθμους «ἀριστερούς» καντέτους. Τούς ἀριστερούς καντέτους τούς τρέφουν μέ φράσεις, τούς Κολιουμπάκιν τούς ἱκανοποιοῦν μέ παχιά λόγια γιά «δημοκρατία», ἐνῶ στήν πράξη ἐφαρμόζουν τήν ὅλη πολιτική τους μέ πνεῦμα ἀντιδημοκρατικό, μέ πνεῦμα προσέγγισης καί συγχώνευσης μέ τούς προοδευτικούς καί τούς ἀριστερούς ὀχτωβριστές. Οἱ καντέτοι ἔχουν τόν ἴδιο ἀκριβῶς «καταμερισμό ἐργασίας» πού ἔχουν καί ὅλοι οἱ ἀστοί βουλευτές τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης: στό λαό ἄς μιλοῦν οἱ Κολιουμπάκιν καί οἱ ἄλλοι «ἀριστεροί καντέτοι» γιά «ἐλευθερία», ἐνῶ στή βουλή, στήν ἔμπρακτη πολιτική τό Κόμμα τῶν καντέτων εἶναι ἀπόλυτα σύμφωνο μέ τούς πιό μετριοπαθεῖς φιλελευθέρους.

> «Ἡ καινούργια ὁμάδα — γράφουν οἱ λικβινταριστές γιά τούς προοδευτικούς — ἐνισχύει μόνο, δυναμώνει ἁπλῶς τήν πολιτική ἀμορφία, τήν πολιτική σύγχυση μέσα στήν ὁποία ζεῖ ὁ ἀστός ψηφοφόρος καί *ἡ ὁποία προκαθορίζει καί τήν ὅλη πολιτική ἀδυναμία τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης.*

Ἡ πολιτική ἀδυναμία τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης δέν προέρχεται καθόλου ἀπό τήν «ἀμορφία» «τοῦ ἀστοῦ ψηφοφόρου» — ἔτσι μποροῦν νά σκέπτονται μόνο οἱ ἀριστεροί καντέτοι πού ἔχουν αὐταπάτες, — ἀλλά ἀπό τίς οἰκονομικές συνθῆκες πού κάνουν τήν ἀστική τάξη ἐχθρό τῶν ἐργατῶν καί σκλάβο τῶν Πουρισκέβιτς, σκλάβο πού δέν πάει πιό πέρα ἀπό τίς μεμψιμοιρίες καί τούς εὐσεβεῖς πόθους.

Οἱ ἀριστεροί καντέτοι βουλευτές, εἴτε ἐπειδή ξεκινοῦν ἀπό τήν ἰδεαλιστική ἀντίληψη γιά τήν πολιτική, εἴτε ἀπό τό χυδαῖο φόβο μήπως χάσουν τήν ψῆφο τοῦ ψηφοφόρου, πού τόν ἀριστεροποιοῦν καί τόν ἐξοργίζουν οἱ Πουρισκέβιτς, μποροῦν νά παλεύουν ἐνάντια στό ἐπίσημο καντέτικο κόμμα, χρησιμοποιώντας, στό πνεῦμα τῆς συνηθισμένης ἀστικοδημοκρατικῆς φρασεολογίας, ἐπιχειρήματα σάν καί τοῦτα: εἶναι καιρός πιά

νά λογικευτοῦμε, νά θυμηθοῦμε τό πρόγραμμά μας, νά παλέψουμε ἐνάντια στήν ἀμορφία, στή ρουτίνα, στήν ἔλλειψη ἀρχῶν κτλ. κτλ.

Οἱ μαρξιστές παλεύουν ἐνάντια στούς καντέτους ὅλων τῶν ἀποχρώσεων, ξεκινώντας ἀπό τήν ὑλιστική ἀντίληψη γιά τήν πολιτική, ἐξηγώντας τά ταξικά συμφέροντα ὅλης τῆς ἀστικῆς τάξης πού τήν ἀναγκάζουν νά ὑποστηρίζει ἕνα φιλελευθερομοναρχικό πρόγραμμα, νά προσεγγίζει τούς προοδευτικούς καί τούς «ἀριστερούς» ὀχτωβριστές. Γι' αὐτό τό λόγο τό δικό μας συμπέρασμα δέν εἶναι νά κάνουμε ἔκκληση στή «λογική» τῶν καντέτων, στή «μνήμη» τῶν καντέτων, στίς «ἀρχές» τῶν καντέτων, ἀλλά νά ἐξηγοῦμε στό λαό *γιατί* ὁ φιλελευθερισμός γίνεται ἀντεπαναστατικός καί ξεκόβει ἀπό τή δημοκρατία. Ἐμεῖς δέν πρόκειται νά ἀναφωνήσουμε: θά λογικευτοῦν ἐπιτέλους οἱ καντέτοι, θά θυμηθοῦν τό πρόγραμμά τους; Ἐμεῖς θά ποῦμε: θά καταλάβουν ἐπιτέλους οἱ δημοκράτες ὅλο τό μέγεθος τῆς διαφορᾶς πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτούς καί στούς ἀντεπαναστάτες φιλελεύθερους — τούς καντέτους; Θά καταλάβουν ἐπιτέλους ἐκεῖνοι πού τά οἰκονομικά τους συμφέροντα δέν συνδέονται οὔτε μέ τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, οὔτε μέ τίς θεσοῦλες καί τά ἔσοδα τῆς γραφειοκρατίας, τῶν δικηγόρων κτλ., ὅτι πρός τό συμφέρον τῆς πραγματικῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας πρέπει νά πᾶνε μέ τήν ἐργατική δημοκρατία ἐνάντια στούς δεξιούς καί ἐνάντια στό Κόμμα τῶν καντέτων;

«Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 23 (59),
29 τοῦ Μάρτη 1912
Ὑπογραφή: Μπ. Κ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ζβεζντά»

ΜΙΑ ΑΣΧΗΜΗ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ὁ Μάρτοφ στό φύλ. ἀρ. 8 τῆς ἐφημερίδας «Ζιβόγε Ντιέλο» ἀπαντᾶ στό ἄρθρο μου πού δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 11 τῆς «Ζβεζντά» μέ τόν τίτλο: «Ὄργανο τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς»*. Τό ζήτημα ἀφορᾶ τή βασική γραμμή τῶν ἐργατῶν στήν ἐκλογική καμπάνια καί γι' αὐτό χρειάζεται νά προσεχτεῖ ἰδιαίτερα.

Εἶχα ἀποκαλέσει τή «Ζιβόγε Ντιέλο» ὄργανο *τῆς φιλελεύθερης* ἐργατικῆς πολιτικῆς καί τό ἀπόδειξα αὐτό μέ τά παρακάτω: 1) Τό σύνθημα τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν γιά τόν ἐκτοπισμό τῆς ἀντίδρασης ἀπό τίς θέσεις πού κρατάει στή *Δούμα*, γιά τήν ἀπόσπαση τῆς *Δούμας* ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης δέν εἶναι δημοκρατικό, ἀλλά φιλελεύθερο σύνθημα. Ἡ πάλη ἐνάντια στήν «ἀντίδραση» στή Ρωσία ὄχι μόνο δέν περιορίζεται στήν ἀπόσπαση τῆς Δούμας ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης, ἀλλά *οὔτε* κάν *συγκεντρώνεται* γύρω ἀπ' αὐτό. 2) Ὁ Μάρτοφ, μιλώντας γιά τό ἄν εἶναι δυνατό νά πραγματοποιηθεῖ ὁ σκοπός πού βάζει, ἄρχισε νά ἐξωραΐζει τόν ἐκλογικό μας νόμο. Ὁ Μάρτοφ δήλωσε ὅτι ἔχει ἐξασφαλιστεῖ «σέ ἕνα σημαντικό μέρος τῶν συνελεύσεων τῶν κυβερνείων ἡ πλειοψηφία τῶν ἐκλεκτόρων πού ἐκλέγονται ἀπό τούς γαιοκτήμονες καί ἀπό τήν πρώτη κουρία τῶν πόλεων». Ἐγώ ὑπενθύμισα τά γεγονότα: ἡ πλειοψηφία αὐτή ἔχει ἐξασφαλιστεῖ σέ *ὅλες* τίς συνελεύσεις τῶν κυβερνείων — στά 28 κυβερνεῖα ἀπό τά 53 ἡ πλειοψηφία (στίς συνελεύσεις τῶν κυβερνείων) εἶναι *ἀποκλειστικά* ὑπέρ τῶν γαιοκτημόνων καί τά κυβερνεῖα αὐτά στέλνουν στή Δούμα τούς 255 ἀπό τούς 440 βουλευτές. 3) Ὁ Μάρτοφ, μιλώντας γιά τόν ἐκτοπισμό τῆς ἀντίδρασης ἀπό τίς θέσεις πού κρατάει στή Δούμα, ξέχασε πώς εἶναι *ἀδύνατο* νά πάει ἡ Δούμα πιό πέρα ἀπό μιά *τσιφλικάδικη* φιλελεύθερη ἀντιπολίτευση. Τό σύνθημα

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 165-169. *Ἡ Σύντ.*

τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν εἶναι σύνθημα πού ἀποβλέπει στήν ἀπόσπαση *τοῦ τσιφλικᾶ* ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης. 4) Ὁ Μάρτοφ, λέγοντας ὅτι οἱ ἐργάτες ἐνδιαφέρονται νά περάσει ἡ ἐξουσία στά χέρια τοῦ «πολιτισμένου ἀστοῦ», «ξέχασε» νά ἀναφέρει ἕνα πράγμα. Καί συγκεκριμένα, ὅτι οἱ φιλελεύθεροι ἐνδιαφέρονται νά μοιραστοῦν τήν ἐξουσία μέ τούς Πουρισκέβιτς κατά τρόπο πού νά μήν ἀπομένει «οὔτε ἕνα ὅπλο» στά χέρια τῆς δημοκρατίας! 5) Ὁ Μάρτοφ, λέγοντας ὅτι οἱ καντέτοι μέ τό νά ἐνισχυθοῦν στή Δούμα «διευκολύνουν τήν ἄνοδό τους στήν ἐξουσία», ξέχασε τήν πείρα τοῦ 1905-1906 στή Ρωσία, τοῦ 1789 καί τῶν ἑπόμενων χρόνων στή Γαλλία, τήν πείρα τοῦ 1911 στήν Κίνα. Ἡ πείρα αὐτή λέει — ὅτι ἡ ἐξουσία περνάει στό φιλελεύθερο (ἤ καί ἀριστερότερα), μόνο ὅταν νικήσει ἡ δημοκρατία *παρά* τή θέληση τῶν φιλελευθέρων. 6) Συνεπῶς ὁ Μάρτοφ ἀναγνωρίζει τό μαρξισμό μόνο στό βαθμό πού εἶναι ἀποδεκτός γιά τόν κάθε μορφωμένο φιλελεύθερο.

Τί ἀπάντηση δίνει ὁ Μάρτοφ στά 6 αὐτά σημεῖα; Ἀπολύτως καμιά. Ἀπόλυτη σιωπή. Γιατί νά ἀρχίσετε τήν πολεμική, ἀφοῦ ἀποφασίσατε νά σιωπήσετε;

Ὁ Μάρτοφ, παρακάμπτοντας σιωπηρά *ὅλα* τά ἐπιχειρήματά μου, προσπαθεῖ νά μέ «πιάσει» στήν παρακάτω φράση μου:

«Τό πρακτικό καθῆκον στίς ἐκλογές γιά μᾶς δέν εἶναι καθόλου «νά ἐκτοπίσουμε τήν ἀντίδραση ἀπό τίς θέσεις πού κρατάει στή Δούμα», ἀλλά νά δυναμώσουμε τή δημοκρατία γενικά καί τήν ἐργατική δημοκρατία εἰδικότερα. Κάποτε τό καθῆκον αὐτό θά συγκρουστεῖ μέ τό «καθῆκον» τῆς αὔξησης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φιλελευθέρων: γιά μᾶς ἔχει μεγαλύτερη σημασία — καί γιά τό προλεταριάτο εἶναι ὠφελιμότερο — νά ἔχουμε πέντε δημοκράτες περισσότερους* παρά 50 φιλελεύθερους περισσότερους».

Ὁ Μάρτοφ, γεμάτος χαρά (ἔπιασε βλέπετε ἕναν «ὀπαδό τῆς ἀντίδρασης»!) παραθέτει τή φράση αὐτή ἀναφωνώντας: «Καλῶ τούς ἀναγνῶστες νά ἐμβαθύνουν στή φράση αὐτή». Ὑποστηρίζω μέ ὅλη μου τήν ψυχή τήν πρόταση αὐτή *νά ἐμβαθύνουν*.

---

* Στό ἄρθρο ὑπάρχει τυπογραφικό λάθος: ἀντί περισσότερους ἔγινε δυνατούς. Δέν ἦταν δύσκολο στόν Μάρτοφ νά καταλάβει ὅτι εἶναι παράλογο νά ἀντιπαραθέτει κανείς τό «δυνατούς» δημοκράτες στό «περισσότερους» (δηλ. ἐπιπλέον φιλελευθέρους). Ἡ οὐσία ὅμως τῆς διαφωνίας δέν βρίσκεται ἐδῶ.

Ὁ Μάρτοφ ἀρχίζει νά ἐμβαθύνει καί, ἐμβαθύνοντας ὥς τό τέλος, φτάνει στόν ἑξῆς συλλογισμό Σύμφωνα μέ τό νόμο ἐπαναληπτικές ἐκλογές θά γίνουν παντοῦ. Συνεπῶς, *«μπορεῖ νά ὑπάρξει μιά μόνο περίπτωση»*, πού ἐμεῖς, ἀπωθώντας 50 φιλελευθέρους θά ἐκλέξουμε 5 δημοκράτες. Καί ἡ «περίπτωση» αὐτή εἶναι τό *πούλημα* τῶν ψήφων τῶν δημοκρατῶν στούς μαυροεκατονταρχίτες γιά μερικές ἕδρες στή Δούμα.

Καί ὁ Μάρτοφ ἐκδηλώνει τή χαρά καί τήν ἀγαλλίασή του μέσα σέ πενήντα ὁλόκληρες σειρές: νά, ξέκανε ἕνα συνεργό τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν καί, συνάμα, ξεκάνοντας τόν Φ. Λ-κό, «τραυμάτισε» καί τόν Β. Φρέι πού κι' αὐτός «κλίνει πρός τήν ἴδια ἄποψη».

Γιά πολύ ἀφελεῖς περνάει τούς ἀναγνῶστες του ὁ Μάρτοφ! Καί ἦταν μεγάλη ἀπερισκεψία γιά τόν ἀρθρογράφο νά καλέσει τούς ἀναγνῶστες *νά ἐμβαθύνουν* τή στιγμή πού ὁ ἴδιος γράφει *χωρίς νά σκέπτεται.*

Ἡ φράση μου, πού τόσο πολύ δέν ἄρεσε στόν Μάρτοφ, βάζει στούς ἀνθρώπους πού ἐμβαθύνουν στά πράγματα *δυό* ζητήματα: 1) εἶναι πραγματικά ὠφελιμότερο στούς ἐργάτες νά ὑπάρχουν στή Δούμα πέντε δημοκράτες ἀντί 50 φιλελεύθεροι; 2) μπορεῖ νά ὑπάρξει στήν πράξη περίπτωση πού «νά συγκρουστοῦν» αὐτά τά καθήκοντα;

Ὁ Μάρτοφ πού ἐμβαθύνει παράκαμψε *τελείως* τό πρῶτο ζήτημα. Τοῦ κάκου. Ἐσεῖς, κ.κ. λικβινταριστές, παρακάμπτετε οἱ ἴδιοι τήν πολιτική γιά νά μᾶς κατηγορήσετε ὅτι ἔχουμε πάθος πρός τήν ἀριθμητική. Οἱ 50 φιλελεύθεροι στή Δούμα θά προσφέρουν στό λαό ἕνα σωρό *ψευτοδημοκρατικούς* λόγους, διαφθείροντας ἔτσι τό λαό, θά προσφέρουν ἐπίσης καί *μερικές* «μεταρυθμίσεις», πού, πρῶτο, θά περιοριστοῦν στούς νιπτῆρες καί δεύτερο, θά μείνουν στά χρονοντούλαπα τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου καί *τά λοιπά.* Οἱ πέντε ὅμως δημοκράτες θά ἐξηγήσουν στό λαό ἀπό τό βῆμα τῆς Δούμας πολλές ἀλήθειες *τῆς δημοκρατίας* (καί οἱ ἐργάτες, πολλές ἐπίσης ἀλήθειες τοῦ σοσιαλισμοῦ). Τί εἶναι ὠφελιμότερο στό προλεταριάτο;

Δεύτερο ζήτημα. Ἔχει μήπως δίκιο ὁ Μάρτοφ ὅταν λέει ὅτι τό καθῆκον νά ἐκλεγοῦν 5 δημοκράτες («περισσότεροι», δηλ. ἐπιπρόσθετα στούς σημερινούς) *μπορεῖ νά συγκρουστεῖ* μέ τό καθῆκον νά ἐκλεγοῦν 50 φιλελεύθεροι *μόνο* στήν περίπτωση πού ἀναφέρει ὁ ἴδιος; Γιατί ὁ Μάρτοφ, ἀφοῦ κάλεσε τούς ἀναγνῶστες νά ἐμβαθύνουν, δήλωσε ἀνοιχτά: «αὐτό μπορεῖ νά συμβεῖ μόνο σέ μιά περίπτωση».

Ἄν ὁ Μάρτοφ ἔχει δίκιο, τότε ὁ ἀναγνώστης πρέπει νά κατηγορήσει ἐμένα, τόν Φ. Λ-κό, εἴτε γιατί μίλησα γιά περίπτωση πού δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει, εἴτε γιατί εἶχα τήν κρυφή ἐπιθυμία νά πουλήσω στούς μαυροεκατονταρχίτες τούς ψήφους τῶν δημοκρατῶν γιά μερικές ἕδρες στή Δούμα (μέ ἐχεμύθεια θά προσθέσω: ἐπιθυμία κρυφή καί *κουτή*: ὁ Πουρισκέβιτς ἀγοράζει τούς ψήφους τῶν φίλων τοῦ Πετρόφ τοῦ 3ου καί τοῦ Βοϊλόσνικοφ *γιά* νά ἐκλεγεῖ ὁ Βοϊλόσνικοφ στήν IV Δούμα — μέ ἐξαιρετική ἀληθοφάνεια γράφει ὁ Μάρτοφ πού «ἐμβαθύνει»).

Ἄν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἄλλη περίπτωση σύγκρουσης τῶν δυό καθηκόντων, τότε ὁ Μάρτοφ δέν ἔχει δίκιο.

Λοιπόν: εἶναι δυνατό νά ὑπάρξει ἄλλη περίπτωση μιᾶς τέτιας σύγκρουσης; *Ἀναμφισβήτητα ναί!* εἶναι ἡ περίπτωση πού στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές οἱ δημοκράτες, χωρίς νά κλείσουν συμφωνία μέ τούς φιλελευθέρους, παλεύουν ἐνάντια καί στούς δεξιούς καί στούς φιλελευθέρους.

Αὐτό εἶναι ὅλο*.

Ὁ Μάρτοφ πού ἐμβαθύνει, ὅπως καί ὅλοι οἱ λικβινταριστές, εἶναι αἰχμάλωτος τῆς ἰδέας τῶν δυό στρατοπέδων καί δέν βλέπει τήν πάλη τοῦ τρίτου στρατοπέδου τόσο ἐνάντια στό πρῶτο, ὅσο καί ἐνάντια στό δεύτερο!

Ἀμέσως ὕστερα ἀπό τή φράση μου, πού ἐξόργισε τόσο πολύ τόν Μάρτοφ, γράφω:

«Ἀπό δῶ βγαίνει τό παρακάτω συμπέρασμα («ἀπό δῶ», φίλτατε Μάρτοφ!) πού δέν θέλει νά τό παραδεχτεῖ ὁ Μάρτοφ, ἄν καί ἀναγνωρίζει δῆθεν, ὅτι οἱ καντέτοι εἶναι φιλελεύθεροι καί *ὄχι* δημοκράτες: 1) στίς 5 μεγαλύτερες πόλεις ἐπιτρέπονται κατά τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές συμφωνίες *μόνο* μέ τούς δημοκράτες ἐνάντια στούς φιλελευθέρους· 2) σέ *ὅλες* τίς ψηφοφορίες καί σέ *ὅλες* τίς συμφωνίες στό δεύτερο στάδιο πρέπει νά κλείνονται *πρῶτα* συμφωνίες μέ τούς δημοκράτες ἐνάντια στούς φιλελευθέρους καί μόνο ὕστερα μέ τούς φιλελευθέρους ἐνάντια στούς δεξιούς».

Ὁ Μάρτοφ ἀναφέρει *μόνο* τό δεύτερο σημεῖο, δηλώνοντας ὅτι λέω ἀνακρίβεια, γιατί ὁ Μάρτοφ συμφωνεῖ σ' αὐτό τό σημεῖο

* Μοῦ ἔρχεται στό μυαλό μιά «φοβερή» σκέψη: εἶναι δυνατό λοιπόν νά στηρίζεται ὅλο τό ἄρθρο τοῦ Μάρτοφ στήν *ἄγνοια* τοῦ γεγονότος ὅτι σύμφωνα μέ τό νόμο μας ἐπαναληπτικές ἐκλογές σημαίνουν καινούργιες ἐκλογές καί ὄχι πάλη δυό ὑποψηφίων; Στήν περίπτωση αὐτή εἶναι ἀνάγκη προτοῦ «παλέψουμε ἐνάντια στήν ἀντίδραση» στίς ἐκλογές νά παλέψουμε ἐνάντια στήν ἄγνοια τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου!

(θά δοῦμε ἄν συμφωνοῦν *ὅλοι* οἱ λικβινταριστές!), *γιά τό πρῶτο ὅμως σημεῖο ὁ Μάρτοφ δέν εἶπε τίποτε!*

Ἀκόμη μιά φορά: ἤ πρέπει νά σιωπᾶ κανείς, ἤ πρέπει νά κάνει πολεμική.

Ἐπαναληπτικές ἐκλογές στίς 5 πόλεις. Γενική γραμμή: μέ τούς δημοκράτες *ἐνάντια* στούς φιλελευθέρους. Οἱ συμφωνίες μέ τούς φιλελευθέρους *ἀπαγορεύονται* (γιατί ἡ πείρα ἔδειξε ὅτι ἐδῶ *γενικά* δέν ὑπάρχει κίνδυνος ἀπό τούς μαυροεκατονταρχίτες).

Ἐσεῖς εἶστε *ὑπέρ* ἤ *κατά* μιᾶς τέτιας ἀπαγόρευσης; Πέστε το ἀνοιχτά.

Παρακάτω. Τί πρακτικό ἀποτέλεσμα *μποροῦμε* νά ἔχουμε στίς ἐπαναληπτικές αὐτές ἐκλογές; Οἱ ψῆφοι ἐνδέχεται νά μοιραστοῦν *σχεδόν* ἐξίσου ἀνάμεσα στά τρία στρατόπεδα. Κρίνει ἡ σχετική πλειοψηφία. Ἄς πάρουμε τό πιό ἁπλό παράδειγμα: σέ 100 ψήφους παίρνουν 33 οἱ δεξιοί, 33 οἱ φιλελεύθεροι, 34 οἱ δημοκράτες. Ἐκλέγεται ὁ δημοκράτης. Ἄν ὁ σοσιαλδημοκράτης ἔχει μιά ψῆφο λιγότερο καί ὁ μαῦρος μιά ψῆφο περισσότερο, μπορεῖ νά ἐκλεγεῖ ὁ μαῦρος!

Δυό γραμμές ὑπάρχουν στήν ἐργατική πολιτική: *ἡ φιλελεύθερη*— νά φοβᾶσαι περισσότερο ἀπ᾽ὅλα τήν ἐκλογή τοῦ μαύρου, καί συνεπῶς παραχώρησε ἀμαχητί τήν ἡγεμονία στό φιλελεύθερο! *Ἡ μαρξιστική*— μή σέ φοβίζουν οἱ φωνές τῶν φιλελευθέρων γιά τόν κίνδυνο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν καί προχώρα *θαρραλέα* στήν «τριγωνική» (ὅπως λένε οἱ ἄγγλοι) μάχη. Κατά γενικό κανόνα κίνδυνος ἀπό τούς μαύρους δέν ὑπάρχει, καί ἄν, σέ ἐξαιρετική περίπτωση, ἐκλεγεῖ κάπου μαῦρος, *ἀλλοῦ ὡστόσο θά ἐκλεγεῖ δημοκράτης!..*

Γιά νά μάθεις νά κολυμπᾶς πρέπει νά μπεῖς στό νερό. Δέν ὑπάρχει στόν κόσμο πάλη ὅπου νά εἶναι γνωστές προκαταβολικά ὅλες οἱ πιθανότητες ἐπιτυχίας. Ἄν τρομάξουμε ἀπό τίς φωνές τῶν φιλελευθέρων σχετικά μέ τόν κίνδυνο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν, τότε οἱ ἐργάτες δέν θά μάθουν *ποτέ* νά κάνουν «τριγωνική» μάχη. Σ᾽ ὅλο τόν κόσμο τό στρατόπεδο τῆς ἀντίδρασης καί τό στρατόπεδο τῶν φιλελευθέρων ἔχουν συγκροτηθεῖ νωρίτερα καί ἔχουν ὀργανωθεῖ (φυσικά μέ τή βοήθεια τῶν ἀντιδραστικῶν νόμων) καλύτερα ἀπό τούς ἐργάτες. Σ᾽ ὅλο τόν κόσμο οἱ φιλελεύθεροι κοπανᾶνε στούς ἐργάτες τά ἴδια ἀκριβῶς λόγια πού ἐπαναλαβαίνει καί ὁ Μάρτοφ.

Μᾶς ἀπόμεινε νά κάνουμε ἀκόμη μιά τελευταία προσπάθεια,

γιά νά δείξουμε στόν Μάρτοφ «πού ἐμβαθύνει» τή σημασία τῆς λέξης: σκέπτομαι.

Στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές τῶν 5 πόλεων οἱ συμφωνίες μέ τούς φιλελευθέρους ἀπαγορεύονται. Στίς ἄλλες ἐπαναληπτικές ἐκλογές δέν ἀπαγορεύονται. Σημαίνει ἄραγε αὐτό ὅτι θά συνάπτονται *πάντοτε* συμφωνίες; Σάν νά μή σημαίνει, ἕ;

Ὅταν *δέν* ὑπάρχει συμφωνία, δέν μποροῦν μήπως σέ *κάθε περίπτωση* ἐπαναληπτικῆς ἐκλογῆς νά μοιραστοῦν οἱ ψῆφοι σχεδόν ἐξίσου ἀνάμεσα στά τρία στρατόπεδα;

Σάν νά μποροῦν, ἄν πραγματικά «ἐμβαθύνουμε»!

Ἀπό δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα. Ἔχουμε δυό γραμμές στήν ἐργατική πολιτική.

Ἡ φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική: ἡ χώρα ἀριστεροποιεῖται· «γι' αὐτό»... νά φοβᾶστε περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο τόν κίνδυνο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν· σύνθημα: νά ἐκτοπίσουμε τήν ἀντίδραση ἀπό τίς θέσεις πού κρατάει στή Δούμα· καί ἀπό τίς θέσεις πού κρατάει στή Δούμα μποροῦν νά τήν ἐκτοπίσουν μόνο οἱ φιλελεύθεροι· γι' αὐτό μήν «ἀπειλεῖτε» τούς φιλελευθέρους, μήν τούς «ἐκβιάζετε» γιά νά ἀποσπάσετε ἕδρες ἀπό αὐτούς — εἶναι εὐγενικό τάχα γιά ἕναν «πολιτισμένο» ἐργάτη νά ἐκβιάζει τόσο καλούς ἀνθρώπους, ὅπως εἶναι οἱ φιλελεύθεροι; — δηλ. κάνετε κάθε εἴδους ὑποχωρήσεις κατά τίς συμφωνίες μέ τούς φιλελευθέρους, ἀποφεύγοντας τήν «τριγωνική» μάχη.

Ἡ μαρξιστική ἐργατική πολιτική: ἡ χώρα ἀριστεροποιεῖται· γι' αὐτό μήν πιστεύετε τά παραμύθια τῶν φιλελευθέρων γιά τό μαυροεκατονταρχίτικο κίνδυνο· ὅταν πρόκειται νά συνάψετε συμφωνίες μέ τούς φιλελευθέρους *νά τούς ἀπειλεῖτε* μέ ὅλες τίς δυνάμεις σας *καί νά τούς ἐκβιάζετε* γιά νά ἐξασφαλίσετε ἕδρες στή Δούμα· γιά νά εἶναι ὅμως οἱ ἀπειλές σας σοβαρές, σύντροφοι ἐργάτες, μή φοβᾶστε τήν «τριγωνική» μάχη· προχωρεῖστε στή μάχη αὐτή θαραλέα, ξεσκεπάζοντας μπροστά στό λαό τήν ἀντεπαναστατικότητα τῶν φιλελευθέρων· φυσικά δέν ὑπάρχει μάχη χωρίς νά ὑπάρχει ἐνδεχόμενο ἧττας, κάπου θά ἐκλεγεῖ μαῦρος, *κάπου ἀλλοῦ ὅμως θά ἐκλεγεῖ δημοκράτης*· εἶναι προτιμότερο νά ἔχουμε στή Δούμα πέντε δημοκράτες περισσότερους παρά 50 φιλελευθέρους· κατά γενικό κανόνα οἱ μαῦροι δέν θά ἐκλεγοῦν, γιατί οἱ Πουρισκέβιτς εἶναι πολύ καλά γνωστοί καί οἱ φιλελεύθεροι *σκόπιμα* ἐκφοβίζουν τό λαό μέ τόν μπαμπούλα τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν γιά νά ἐξασφαλίσουν γιά λογαριασμό τους τήν ἡγεμονία (ἄν καί οἱ Μακλάκοφ

εἶναι σχεδόν ἐξίσου μαῦροι) καί νά ἀπομακρύνουν ἀπό τόν ἑαυτό τους τόν «ἀριστερό» κίνδυνο.

Συγκεφαλαίωση. Σέ κανένα ἀπό τά ἕξι σημεῖα πού ἀνάπτυξα ἀναφορικά μέ τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική δέν ἀπάντησε ὁ Μάρτοφ. Τό ζήτημα τῆς ἀπαγόρευσης τῶν συνασπισμῶν μέ τούς φιλελευθέρους στίς 5 πόλεις τό «συγκάλυψε». Γιά τίς «τριγωνικές» ἐκλογές *στίς* ἐπαναληπτικές ἐκλογές — ἄν καί ὑποσχέθηκε νά ἐμβαθύνει — δέν σκέφτηκε. Ἀντί γι' αὐτό, ἔκανε δυό δουλιές: 1) ὑπεράσπισε τούς φιλελευθέρους ἀπό τίς «ἀπειλές» καί 2) ξεσκέπασε τούς φίλους τοῦ Βοϊλόσνικοφ ὅτι συνωμοτοῦν μέ τόν Πουρισκέβιτς, προκειμένου νά πουλήσουν ψήφους στόν Πουρισκέβιτς *μέ ἀντάλλαγμα* νά ἐκλέξει ὁ Πουρισκέβιτς στήν IV Δούμα τούς Βοϊλόσνικοφ!!

«Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 24 (60), 1 τοῦ Ἀπρίλη 1912
Ὑπογραφή: Φ. Λ - κ ό

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά»

ΟΙ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Ὅλο καί πιό συχνά συναντᾶ κανείς παραδείγματα πού δείχνουν πόσο διαδομένες εἶναι οἱ λαθεμένες γνῶμες σχετικά μέ τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές πού ὁρίζει ὁ ἐκλογικός μας νόμος. Ὁ Ντάν ἔγραφε στό τεῦχος 1-2 τοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά» ὅτι ἡ τακτική μας στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές ταυτίζεται μέ τή δυτικοευρωπαϊκή. Ὁ Μάρτοφ στό φύλ. ἀρ. 8 τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο» ἐπικαλεῖται «τούς γερμανούς ἐργάτες» σάν παράδειγμα γιά τούς ρώσους στό ζήτημα τῆς τακτικῆς στήν περίοδο τῶν ἐπαναληπτικῶν ἐκλογῶν. Ὁ Τρότσκι τώρα τελευταῖα ἔγραψε γιά τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές εἰδικό σημείωμα, ὅπου κυριαρχεῖ ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος τό ἴδιο ἀκριβῶς λάθος.

Τό λάθος ἐπαναλαβαίνεται τόσο συχνά, πού ἄθελα γεννιέται ἡ σκέψη: μήπως ἡ «γενική τάση» μερικῶν κύκλων νά κάνουν αὐτό τό πραγματικό λάθος δέν εἶναι ἄραγε ἀποτέλεσμα τοῦ *ὅτι δέν θέλουν* νά καταλάβουν τό καθῆκον τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας στήν πάλη ἐνάντια στούς καντέτους;

Στή Ρωσία, σύμφωνα μέ τό νόμο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907, *δέν* ὑπάρχουν ἐπαναληπτικές ἐκλογές γερμανικοῦ τύπου, *δέν* ὑπάρχουν γενικά «ἐπαναληπτικές ἐκλογές», μέ τήν ἀκριβή σημασία τῆς λέξης, ἀλλά ὑπάρχουν ἁπλῶς συμπληρωματικές ἤ καινούργιες ἐκλογές. Στή Γερμανία ἡ ψηφοφορία, πού γίνεται στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές, ἀφορᾶ μόνο τούς δυό ὑποψήφιους πού πῆραν τούς περισσότερους ψήφους στίς ἀρχικές ἐκλογές. Στή Γερμανία ἡ ψηφοφορία στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές κρίνει ἀποκλειστικά τό ζήτημα, ποιός ἀπό τούς δυό ὑποψήφιους πού πῆραν τούς περισσότερους ψήφους θά ἐκλεγεῖ.

Τίποτε τό παρόμοιο δέν ὑπάρχει σέ μᾶς. Σύμφωνα μέ τό δικό μας νόμο, στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές ἐπιτρέπεται νά ὑποβάλουν ὑποψηφιότητα ὅσοι θέλουν καί ὅποιοι θέλουν.

Στήν οὐσία αὐτές δέν εἶναι ἐπαναληπτικές ἐκλογές, ἀλλά καινούργιες ἐκλογές ἤ ἐπανεκλογές. Συνεπῶς, ὅλες οἱ παραπομπές στό γερμανικό παράδειγμα εἶναι τελείως λαθεμένες!

Τό βασικό ἄρθρο τοῦ δικοῦ μας νόμου πού ἀφορᾶ τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές εἶναι τό ἄρθρο 106 «τοῦ ἐκλογικοῦ Νόμου». Τό ἄρθρο αὐτό λέει: «Πληρεξούσιοι ἀπό τά προκαταρκτικά συνέδρια, καθώς καί ἐκλέκτορες ἀπό τά ἐκλογικά συνέδρια θεωροῦνται τά πρόσωπα πού συγκέντρωσαν πάνω ἀπό τούς μισούς ψήφους τῶν συνέδρων...».

Ἀπό τή φράση αὐτή φαίνεται καθαρά ὅτι στίς ἀρχικές ἐκλογές ἀπαιτεῖται ἡ ἀπόλυτη πλειοψηφία. Σέ συνέχεια, τό ἴδιο ἄρθρο λέει ὅτι, ἄν δέν ἐξασφαλιστεῖ ἀπόλυτη πλειοψηφία, τότε «γίνονται συμπληρωματικές ἐκλογές γιά τόν ὑπόλοιπο ἀριθμό τῶν ἐκλεκτόρων» (δηλ. γιά ὅλους ἐκτός ἀπό ἐκείνους πού ἐκλέχτηκαν μέ ἀπόλυτη πλειοψηφία).

Ποιοί θεωροῦνται ἐκλεγμένοι στίς «συμπληρωματικές ἐκλογές»; «Ἐκλεγμένοι θεωροῦνται — λέει στό τέλος τό ἴδιο ἄρθρο — ἐκεῖνοι πού πῆραν τή σχετική πλειοψηφία».

Τό ἴδιο λέει καί ὁ νόμος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907 ἀναφορικά μέ τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές στήν περίπτωση *ἄμεσων* ἐκλογῶν, δηλ. τῶν ἐκλογῶν στίς πόλεις Πετρούπολη, Μόσχα, Ὀδησσό, Κίεβο, Ρίγα. Μόνο πού, ἀντί γιά τήν ἔκφραση «σχετική πλειοψηφία», τό ἄρθρο 140 μιλάει γιά «τό μεγαλύτερο ἀριθμό ψήφων». Τέλος καί στίς ἐκλογές τῶν μελῶν τῆς Δούμας ἀπό τίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων καθορίζονται παρόμοιες ἐπαναληπτικές ἐκλογές — ἐφόσον οἱ ὑποψήφιοι δέν συγκέντρωσαν «πάνω ἀπό τούς μισούς ψήφους», δηλ. τήν ἀπόλυτη πλειοψηφία — καί «θεωροῦνται ἐκλεγμένοι ὅσοι πῆραν τή σχετική πλειοψηφία» (ἄρθρο 350).

Συνεπῶς, ὁ δικός μας ἐκλογικός νόμος δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τίς γερμανικές ἐπαναληπτικές ἐκλογές. Δέν ὑπάρχει μεγαλύτερο λάθος ἀπό τό νά ἐπικαλούμαστε τό παράδειγμα ἤ τή στάση τῶν γερμανῶν ἐργατῶν. Στήν ἐπίσημη ἔκδοση «τοῦ Νόμου γιά τήν ἐκλογή τῆς Κρατικῆς δούμας», ἔκδοση τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, Πετρούπολη, 1912, στό 14 ἐδάφιο τῶν ἐπεξηγήσεων τοῦ ἄρθρου 106 ἀναφέρεται: «Στίς συμπληρωματικές ἐκλογές ἐπιτρέπεται νά πάρουν μέρος καί πρόσωπα πού δέν πῆραν μέρος στίς ἀρχικές ἐκλογές». Εἶναι φανερό ὅτι ἐδῶ δέν πρόκειται μόνο γιά καινούργιους ἐκλογεῖς, ἀλλά καί γιά καινούργιους ὑποψήφιους. Σύμφωνα μέ τό νόμο, στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές ἐπιτρέπεται νά ὑποβάλει ὑποψηφιότητα καί ἕνας

πού δέν εἶχε ὑποβάλει ὑποψηφιότητα στίς ἀρχικές ἐκλογές.

Γεννιέται τό ἐρώτημα: ποιά πολιτικά συμπεράσματα σχετικά μέ τήν ἐκλογική τακτική βγαίνουν ἀπ' αὐτή τήν ἰδιομορφία τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου τῆς 3 τοῦ Ἰούνη;

Τό πρῶτο, τό βασικό καί τό πιό γενικό συμπέρασμα εἶναι τό παρακάτω: ὁ δικός μας νόμος ἀφήνει *εὐρύτερο* πεδίο γιά ἐκλογικές συμφωνίες στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές παρά ὁ γερμανικός. Στή Γερμανία μπορεῖ νά γίνει λόγος μόνο γιά ἐκλογή τοῦ *μικρότερου κακοῦ*: οἱ ἡττημένοι στίς ἀρχικές ἐκλογές δέν μποροῦν νά βάλουν ἄλλο σκοπό μπροστά τους (καί ἡττημένοι πρέπει νά θεωρηθοῦν ὅσοι δέν συγκέντρωσαν τούς ἀπαιτούμενους ψήφους γιά νά πάρουν μέρος στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές). Στή Ρωσία, ὅμως, ἐφόσον στίς ἀρχικές ἐκλογές δέν βγεῖ κανένας νικητής, δέν ὑπάρχουν καί ἡττημένοι μέ τήν αὐστηρή σημασία τῆς λέξης, γιατί *ὁ καθένας* μπορεῖ, κλείνοντας τίς πιό διαφορετικές συμφωνίες μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο σύμμαχο, νά δοκιμάσει τήν τύχη του στή νέα μάχη.

Ἰδιαίτερα στή Γερμανία ὁ ἐργάτης ὑποψήφιος δέν μπορεῖ στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές νά χρησιμοποιήσει *πρός ὄφελός του*, δηλ. ἄμεσα, τήν πάλη πού γίνεται ἀνάμεσα στά δεξιά καί στά ἀντιπολιτευόμενα ἀστικά κόμματα: μπορεῖ νά ὑποστηρίξει τήν ἀντιπολίτευση τῶν φιλελευθέρων ἐνάντια στούς δεξιούς, ἄν καί οἱ πρῶτοι καί οἱ δεύτεροι εἶναι σχεδόν ἰσοδύναμοι, *ὁ ἴδιος* ὅμως δέν μπορεῖ νά νικήσει σέ περίπτωση ἰσοψηφίας τοῦ φιλελευθέρου καί τοῦ ἀντιδραστικοῦ ἀντιπάλου του. Στή Ρωσία τό τελευταῖο αὐτό μπορεῖ νά γίνει.

Ἀπό δῶ βγαίνει τό δεύτερο συμπέρασμα. Ὁ ρωσικός ἐκλογικός νόμος ἀφήνει, κατά τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές, στήν ἐργατική δημοκρατία *εὐρύτερο πεδίο* πάλης *ἐνάντια στούς φιλελευθέρους* παρά ὁ γερμανικός. Στή Ρωσία, ὅπως καί στίς περισσότερες χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, στίς ἐκλογές ὑπερτεροῦν δυό παρατάξεις (ἤ δυό ὁμάδες κομμάτων) τῶν κυρίαρχων εὐπόρων τάξεων: οἱ «συντηρητικοί» καί οἱ φιλελεύθεροι, οἱ μαυροεκατονταρχίτες καί ἡ «ἀντιπολίτευση». Οἱ ἐργάτες παλεύουν *καί* ἐνάντια στή μιά *καί* ἐνάντια στήν ἄλλη. Παράλληλα, τά καθυστερημένα λαϊκά στρώματα, πού στήν ἀρχή ἀφυπνίζονται στήν πάλη ἐνάντια στή φεουδαρχία καί τήν ἀπολυταρχία, μή ἔχοντας στήν ἀρχή ἐπίγνωση τοῦ καθήκοντος τῆς πάλης ἐνάντια στό κεφάλαιο, ἀκολουθοῦν συνήθως γιά ἕνα ἀρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα τούς φιλελευθέρους. Γι' αὐτό τά ἐργατικά κόμματα, δυναμώνοντας τήν ἐπιροή τους,

ἀποσποῦν συνήθως περισσότερους ὀπαδούς ἀπό τίς γραμμές τῶν φιλελευθέρων παρά ἀπό τίς γραμμές τῶν δεξιῶν. Ἀπό δῶ προέρχονται καί οἱ συνηθισμένες ὑποκριτικές φωνές «τῶν καντέτων» *ὅλων* τῶν χωρῶν ὅτι, τάχα, τά ἐργατικά κόμματα παίζουν τό παιχνίδι τῆς ἀντίδρασης, ἐξασθενίζουν «τή γενική δύναμη τῆς προόδου» καί τά λοιπά καί τά παρόμοια.

Στή Γερμανία ὁ ἐργάτης ὑποψήφιος μπορεῖ νά παλέψει στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές ἐνάντια στόν φιλελεύθερο μόνο σέ περίπτωση πού οἱ δεξιοί, λόγω τῆς ἧττας τους στίς ἀρχικές ἐκλογές, δέν θά πάρουν μέρος καθόλου στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές. Στή Ρωσία ὁ ἐργάτης ὑποψήφιος μπορεῖ καί, συνεπῶς, πρέπει νά παλέψει στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές ἐνάντια στόν φιλελεύθερο, *σ' ὅλες τίς περιπτώσεις πού* ὁ δεξιός παίρνει στίς ἀρχικές ἐκλογές λιγότερους ψήφους ἀπό τόν φιλελεύθερο. Μ' ἄλλα λόγια: στίς γερμανικές ἐπαναληπτικές ἐκλογές ὁ ἐργάτης μπορεῖ νά παλέψει ἐνάντια στόν φιλελεύθερο μόνο σέ «μονομαχία»· στή Ρωσία, ὅμως, καί στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές εἶναι δυνατή ἡ «τριγωνική μάχη», δηλ. μιά μάχη ὅπου παίρνουν μέρος καί οἱ δεξιοί καί οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ ἐργάτες ὑποψήφιοι. Συνεπῶς, κατά τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές στή Ρωσία μποροῦν νά παρουσιαστοῦν *περισσότερες* περιπτώσεις πού οἱ ἐργατικές μάζες θά ἐνδιαφερθοῦν νά ἐκλέξουν τό δικό τους ὑποψήφιο.

Φτάσαμε στό τρίτο συμπέρασμα. Στή Ρωσία, μέ τίς σημερινές πολιτικές διαιρέσεις, ἀνοίγεται κατά τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές ἕνα ἐξαιρετικά εὐρύ πεδίο δράσης γιά τόν λεγόμενο *ἀριστερό συνασπισμό* σέ ὅλες τίς κουρίες καί σέ ὅλα ἐκεῖνα τά στάδια, ὅπου οἱ φιλελεύθεροι εἶναι ἰσχυρότεροι ἀπό τούς μαύρους (συγκαταλέγοντας, φυσικά, στούς μαύρους ὅλους τούς δεξιούς καί τούς ἐθνικιστές καί τούς ὀχτωβριστές, δηλ. ὅλα χωρίς ἐξαίρεση τά κυβερνητικά κόμματα). Ἄν οἱ φιλελεύθεροι ἀποδειχτοῦν στίς ἀρχικές ἐκλογές πιό ἰσχυροί ἀπό τούς μαύρους, καί οἱ ἐργάτες ὑποψήφιοι πιό ἀδύνατοι ἀπό τούς φιλελευθέρους εἶναι *ὑποχρεωτική* — τόσο ἀπό τήν ἄποψη τῶν πολιτικῶν καθηκόντων τῆς ὀργάνωσης τῆς δημοκρατίας γενικά, ὅσο καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐκλογῆς ἐργατῶν ὑποψηφίων στή Δούμα — ἡ ἕνωση τῶν ἐργατῶν μέ τήν ἀστική δημοκρατία (ναρόντνικοι, τρουντοβίκοι κτλ.) *ἐνάντια* στούς φιλελευθέρους.

Θά παρουσιαστοῦν ἄραγε συχνά τέτιες περιπτώσεις;

Στίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων δέν θά παρουσιαστοῦν πολύ συχνά· ἐδῶ ὁπωσδήποτε θά εἶναι περισσότερες

οἱ περιπτώσεις πού οἱ φιλελεύθεροι θά ἀποδειχτοῦν πιό ἀδύνατοι ἀπό τούς μαύρους καί θά χρειαστεῖ, συνεπῶς, ἕνας γενικός ἀντιπολιτευτικός συνασπισμός γιά νά ἀποτύχουν οἱ μαῦροι.

Στήν ἀγροτική κουρία οἱ πολιτικές διαιρέσεις εἶναι πολύ ἀκαθόριστες καί ἀδιαμόρφωτες· ἐδῶ ἡ ἀστυνομική καταπίεση εἶναι ἰσχυρότατη· ἡ ἀνάγκη «νά κρύβει» ὁ πληρεξούσιος, ὁ ἐκλέκτορας, ἀκόμη καί ὁ ὑποψήφιος βουλευτής τῆς Δούμας τό πραγματικό του «πρόσωπο», εἶναι ἐδῶ πολύ μεγάλη· ἐργάτες ὑποψήφιοι μέ τήν ἔννοια τῆς κομματικῆς τους τοποθέτησης, εἶναι ἐδῶ λίγοι. Στήν κουρία αὐτή τό πολιτικό μας καθῆκον εἶναι χωρίς ἀμφιβολία νά ὀργανώσουμε τή δημοκρατία, νά παλέψουμε ἐνάντια στήν ἐπιροή καί τίς προκαταλήψεις τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης. Ὁσοναφορᾶ τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές, εἶναι δύσκολο νά βγάλουμε συγκεκριμένα συμπεράσματα γιά τή συχνότητα τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης περίπτωσης, ἀκόμη καί γιά τή συχνότητα (πραγματική) τῶν ἐπαναληπτικῶν ἐκλογῶν γενικά.

Στήν κουρία τῶν γαιοκτημόνων καί στήν πρώτη κουρία τῶν πόλεων, ὁ ρόλος τῆς δημοκρατίας γενικά καί ἰδιαίτερα τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας εἶναι ἐξαιρετικά ἀσήμαντος καί δέν ἀξίζει νά μιλήσει κανείς γι' αὐτόν.

Μένει ἡ δεύτερη κουρία τῶν πόλεων. Ἐδῶ ὑπάρχουν πολλοί ἐργάτες καί πολλοί κοντινοί πρός τούς ἐργάτες ἐκλογεῖς: ἐμποροϋπάλληλοι, ἐργάτες-ἐνοικιαστές δωματίων, συνταξιοῦχοι κτλ. Ἐδῶ ὑπάρχει τουλάχιστο κάτι πού μοιάζει μέ πολιτικό τύπο καί μέ ἕνα εἶδος συνελεύσεων. Μέ λίγα λόγια ἡ κουρία αὐτή εἶναι τό κύριο πεδίο γιά τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές μέ τήν ἄμεση συμμετοχή τῶν ἐκλογέων. Πῶς ὅμως ἔχουν ἐδῶ τά πράγματα ὁσοναφορᾶ τήν κομματική ταξινόμηση τῶν ἐκλογέων;

Μιά ἀρκετά ἀκριβολογημένη, ἄν καί ἔμμεση, ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό δίνουν τά στοιχεῖα γιά τήν κομματική σύνθεση τῶν ἐκλεκτόρων τῆς 2ης κουρίας τῶν πόλεων στίς ἐκλογές γιά τήν ΙΙΙ Κρατική δούμα. Σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς καντέτικης ἐφημερίδας «Ρέτς» (1907, ἀρ. φύλ. 241) πού ἀφοροῦν 51 κυβερνεῖα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας μέ 4.897 ἐκλέκτορες σέ συνολικό ἀριθμό 5.161, οἱ 533 ἐκλέκτορες τῆς δεύτερης κουρίας τῶν πόλεων κατανέμονται κατά κόμματα ὡς ἑξῆς: στήν ἀντιπολίτευση ἀνήκουν 405 (100 «ἀριστεροί», 209 καντέτοι καί 96 προοδευτικοί), στούς δεξιούς 101 (17 μετριοπαθεῖς, 19 ὀχτωβριστές καί 65 δεξιοί), 21 εἶναι ἀνεξάρτητοι καί 6

ἄγνωστης κομματικῆς προέλευσης. Οἱ τρεῖς κύριες ὁμάδες κομμάτων, πού παλεύουν στίς σημερινές ἐκλογές, ξεχωρίζουν ἐδῶ καθαρά: 100 δημοκράτες, 305 φιλελεύθεροι, 101 δεξιοί.

Οἱ φιλελεύθεροι εἶναι πάνω ἀπό τρεῖς φορές ἰσχυρότεροι ἀπό τούς δεξιούς, πού εἶναι σχεδόν ἰσοδύναμοι μέ τούς δημοκράτες. Εἶναι φανερό ὅτι *κατά γενικό κανόνα* ἐδῶ οὔτε λόγος μπορεῖ νά γίνει γιά κίνδυνο ἀπό τήν πλευρά τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Σέ συνέχεια, εἶναι φανερό ὅτι ἐδῶ *τό βασικό* καθῆκον τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας εἶναι ἀκριβῶς ἡ πάλη ἐνάντια στούς φιλελευθέρους· σήμερα, στήν περίοδο τῆς ἀναμφισβήτητης καί γενικῆς ἀριστεροποίησης τῆς χώρας, πού τήν παραδέχονται καί οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ ὀχτωβριστές καί οἱ Πουρισκέβιτς, αὐτή ἰδίως ἡ πάλη μπαίνει στήν πρώτη γραμμή. Ἐννοεῖται ὅτι στό πρῶτο στάδιο οἱ ὑποψήφιοι τῶν ἐργατῶν πρέπει νά κάνουν μιά πάλη ἀποκλειστικά ἀνεξάρτητη μέ ἀμιγῆ ψηφοδέλτια. Στό δεύτερο ὅμως στάδιο, στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές, τό ζήτημα *στίς περισσότερες περιπτώσεις* συνοψίζεται στήν πάλη τῶν δημοκρατῶν ἐνάντια στούς φιλελευθέρους.

Οἱ μαρξιστές, γιά νά διεξάγουν *αὐτή* τήν πάλη κατά τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές, πρέπει νά ἑνωθοῦν μέ *ὅλους* τούς δημοκράτες (δηλ. καί μέ τήν ἀστική δημοκρατία, τούς ναρόντνικους, τρουντοβίκους, κτλ.) *ἐνάντια* στούς φιλελευθέρους. Ὅλη ἡ διαγωγή τῆς περίφημης «ὑπεύθυνης ἀντιπολίτευσης» τῶν καντέτων, στήν ΙΙΙ Δούμα, ἡ ὅλη πολιτική καί τακτική τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης καί σέ συνέχεια τό σημερινό κίνημα τῶν ἐμποροϋπαλλήλων, δημιουργοῦν ἕνα ἐξαιρετικά εὐνοϊκό ἔδαφος γιά τήν πάλη αὐτή τῶν ὀργανωμένων ἀπό τούς ἐργάτες δημοκρατῶν ἐνάντια στούς φιλελευθέρους, δηλ. ἐνάντια στό Κόμμα τῶν καντέτων. Ἐφόσον ἡ δεύτερη κουρία τῶν πόλεων εἶναι ἡ κύρια κουρία, ὅπου θά γίνουν ἐπαναληπτικές ἐκλογές, *ἡ κύρια* γραμμή τῶν ἐργατῶν στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές θά εἶναι τούτη ἀκριβῶς: μέ τούς δημοκράτες *ἐνάντια* στούς δεξιούς καί *ἐνάντια* στούς φιλελευθέρους.

Ἀνακεφαλαιώνοντας, καταλήγουμε στό συμπέρασμα ὅτι οἱ λικβινταριστές καί οἱ συνήγοροί τους κάνουν, σχετικά μέ τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές, ἕνα λάθος καί «τεχνικό» καί πολιτικό. Κάνουν λάθος «τεχνικό», γιατί συγχέουν τίς γερμανικές ἐπαναληπτικές ἐκλογές μέ τίς ρωσικές πού εἶναι «συμπληρωματικές» ἤ καινούργιες ἐκλογές. Κάνουν λάθος πολιτικό, γιατί περιορίζονται σέ μιά γενική φρασεολογία γιά ὑποστήριξη τῆς ἀντιπολίτευσης ἐνάντια στούς δεξιούς καί κατρακυλοῦν

ἔτσι στή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική. Στήν πραγματικότητα, τόσο τό γενικό καθῆκον τῶν μαρξιστῶν στή σημερινή Ρωσία — νά ὀργανώσουν τούς ἐργάτες, τό πρωτοπόρο ἀπόσπασμα τῆς δημοκρατίας *καί* ἐνάντια στούς δεξιούς *καί* ἐνάντια στόν ἀντεπαναστατικό φιλελευθερισμό — ὅσο καί οἱ ἰδιομορφίες τῆς κατάστασής μας στήν κύρια κουρία «τῶν ἐπαναληπτικῶν ἐκλογῶν», μᾶς ὑποχρεώνουν νά ρίξουμε ἄλλο σύνθημα. Στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές κατά πρῶτο λόγο καί προπαντός στή δεύτερη κουρία τῶν πόλεων, πρέπει νά βαδίζουμε τίς πιό πολλές φορές μαζί μέ ὅλους τούς δημοκράτες ἐνάντια στούς φιλελευθέρους καί ἐνάντια στούς δεξιούς· καί μόνο ὕστερα ἀπ᾽ αὐτό θά χρειαστεῖ νά σχηματίσουμε στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές ἕνα κοινό συνασπισμό τῆς ἀντιπολίτευσης ἐνάντια στούς μαύρους.

«Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 25 (61),
3 τοῦ Ἀπρίλη 1912
Ὑπογραφή: Μ. Σ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ζβεζντά»

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ι

Ἡ συνδιάσκεψη τῶν τρουντοβίκων, γιά τήν ὁποία ἔχουμε ἤδη μιλήσει καί γιά τήν ὁποία δημοσιεύτηκαν πληροφορίες σέ μερικές ἐφημερίδες (ὅπως καί στή «Ρέτς» τῆς 28 τοῦ Μάρτη), ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ἀπό τήν ἄποψη τοῦ καθορισμοῦ τῆς θέσης τῶν κομμάτων σ' ὅλη τήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Δούμα. Ὕστερα ἀπό τό συνασπισμό τῶν μετριοπαθῶν φιλελευθέρων (καντέτων καί «ἀνεξάρτητων προοδευτικῶν») καί ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας σχετικά μέ τήν τακτική της στίς ἐκλογές, ἔμενε ἀκόμη «νά καθορίσουν» τή θέση τους μόνο οἱ τρουντοβίκοι γιά νά εἶναι ἡ εἰκόνα ὁλοκληρωμένη.

Τώρα *ὅλες* οἱ τάξεις τῆς ρωσικῆς κοινωνίας, πού ἐκπροσωποῦνται ἀπό τά κάπως σοβαρά καί ἄξια προσοχῆς πολιτικά κόμματα, ἔχουν καθορίσει τή θέση τους στήν ἐκλογική καμπάνια. Καί ἄν γιά τά ἀστικά κόμματα, ἰδιαίτερα γιά ἐκεῖνα πού βολεύτηκαν «γιά καλά» στά πλαίσια τοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, οἱ ἐκλογές ἀποτελοῦν κυρίως εὐκαιρία ἔντονης διαφήμισης, γιά τήν ἐργατική δημοκρατία, γιά τούς μαρξιστές τό κύριο καθῆκον τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας εἶναι *νά ἐξηγοῦν* στό λαό ποιά εἶναι *ἡ οὐσία* τῶν διάφορων πολιτικῶν κομμάτων, *ποιόν ἐκπροσωπεῖ καί τί ὑποστηρίζει* τό καθένα ἀπ' αὐτά, ἀπό ποιά πραγματικά, ζωτικά συμφέροντα κινεῖται τό ἕνα ἤ τό ἄλλο κόμμα, ποιές *τάξεις* τῆς κοινωνίας κρύβονται πίσω ἀπό τή μιά ἤ τήν ἄλλη ταμπέλα.

Ἀπό τήν ἀποψη αὐτή θά χρειαστεῖ νά ἀσχοληθοῦμε *πολλές φορές* μέ τή συνδιάσκεψη τῶν τρουντοβίκων καί, πρός τό συμφέρον τῆς ἐργατικῆς τάξης, πρέπει νά δόσουμε ἰδιαίτερη προσοχή στό ζήτημα ἀρχῶν ἀκριβῶς πού μόλις τό ἀναφέραμε. Τόσο τά μαυροεκατονταρχίτικα, τά δεξιά κόμματα, ὅσο καί *οἱ φι-*

λελεύθεροι (καντέτοι) παρασιωποῦν ἁπλῶς αὐτό τό ζήτημα, ἤ συσκοτίζουν μέ χίλιους δυό τρόπους τήν τοποθέτηση καί τή λύση του κι' αὐτό γίνεται ὄχι ἀπό ἀπερισκεψία ἤ κακή πρόθεση ὁρισμένων προσώπων, ἀλλά γιατί τά ταξικά συμφέροντα τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης τούς *ὑποχρεώνουν* νά διαστρεβλώνουν τήν οὐσία τῶν ἀγροτικῶν καί ἐργατικῶν κομμάτων.

Οἱ τρουντοβίκοι μέ τή σειρά τους, κόμμα κυρίως ἀγροτικό, δέν ἔχουν συμφέρον νά παρασιωπήσουν τό ζήτημα τῆς διαφορᾶς ἔστω τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπό τή δημοκρατία, λύνουν ὅμως τό ζήτημα αὐτό λαθεμένα. Ἀπό τή σκοπιά τοῦ ἀγρότη, δηλ. τοῦ μικρονοικοκύρη, δέν μπορεῖ καί νά λυθεῖ σωστά· μόνο ἀπό τή σκοπιά τοῦ μισθωτοῦ ἐργάτη τό ζήτημα αὐτό *ἔχει λυθεῖ*, πράγμα πού τό δείχνει ὄχι μόνο ἡ θεωρία, ἡ ἐπιστήμη, ἀλλά καί *ἡ πεῖρα* ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἡ ὅλη οἰκονομική καί πολιτική ἱστορία τῶν εὐρωπαϊκῶν κομμάτων στή διάρκεια ἰδίως τοῦ 19ου αἰώνα.

Κοιτάξτε λογουχάρη πῶς μιλοῦν οἱ φιλελεύθεροι γιά τούς τρουντοβίκους καί πῶς μιλοῦν οἱ ἴδιοι οἱ τρουντοβίκοι γιά τόν ἑαυτό τους. Ἡ φιλελεύθερη «Ρέτς», τό κύριο ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, λέει ὅτι ἡ ἀλλαγή τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907 ἔπληξε περισσότερο ἀπ' ὅλους τούς τρουντοβίκους, ὅτι ἡ τακτική τους «δέν μπορεῖ νά διαφέρει κάπως αἰσθητά» ἀπό τήν τακτική τῶν καντέτων, γιατί οἱ καντέτοι, μποροῦν, βλέπετε, «νά ἐπαναλάβουν» καί ἐπαναλαβαίνουν σχεδόν ὅλα ὅσα ἔχουν πεῖ οἱ τρουντοβίκοι. «Τέλος — γράφει ἡ *«Ρέτς»* — οἱ ἐκλογικές συμφωνίες μέ τούς τρουντοβίκους μποροῦν νά χρειαστοῦν μόνο σέ ὁρισμένες περιοχές καί μάλιστα σέ πολύ λίγες».

Ἐμβαθύνετε στήν ἐκτίμηση αὐτή καί θά δεῖτε ὅτι εἶναι μιά ἐκτίμηση φιλελεύθερου ἀστοῦ, πού ὁ νόμος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη τόν ἐκτόπισε ἀπό τήν ἡγεσία (πού τοῦ ἔδινε ὁ νόμος τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη 1905 [97]), τοῦ παραχώρησε ὅμως ταυτόχρονα μιά σημαντική θέση στήν ἀντιπολίτευση πού εἶναι *περιχαρακωμένη* ἀπό τή δημοκρατία. Ἐσεῖς δέν παρουσιάζετε γιά μᾶς σοβαρή σημασία, κύριοι τρουντοβίκοι, γι' αὐτό κι' ἐμεῖς δέν σᾶς παίρνουμε στά σοβαρά: νά ποιά εἶναι ἡ πραγματική ἔννοια τῆς δήλωσης τῆς «Ρέτς». Γιατί δέν παρουσιάζετε σοβαρή σημασία; Γιατί ὁ νόμος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη σᾶς ἐξασθένισε στίς ἐκλογές.

Γιά κάθε δημοκράτη καί ἰδιαίτερα γιά κάθε ἐργάτη, σο-

βαρή σημασία δέν έχουν τά κόμματα πού ό σημερινός έκλογικός νόμος τούς έξασφαλίζει τό μονοπώλιο ή τούς παρέχει προνόμια, άλλά τά κόμματα πού έκπροσωπούν τίς πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ καί ἰδίως τοῦ ἐργαζόμενου καί ἐκμεταλλευόμενου πληθυσμοῦ. Ὁ νόμος ὅμως τῆς 3 τοῦ Ἰούνη *προστατεύει* τόν φιλελεύθερο ἀστό ἀπ' αὐτές ἀκριβῶς τίς μάζες καί γι' αὐτό τό λόγο οἱ μάζες αὐτές δέν ἔχουν σοβαρή σημασία γι' αὐτόν. Οἱ φιλελεύθεροι δικηγόροι καί δημοσιογράφοι ἔχουν ἀνάγκη ἀπό ἕδρες στή Δούμα. Οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί ἔχουν ἀνάγκη νά μοιραστοῦν τήν ἐξουσία μέ τόν Πουρισκέβιτς, νά τί ἔχουν ἀνάγκη, ἐνῶ τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀνεξάρτητης πολιτικῆς σκέψης τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν, τήν ἀνάπτυξη τῆς αὐτενέργειάς τους σάν τάξης, ὄχι μόνο δέν τήν ἔχει ἀνάγκη ὁ φιλελεύθερος, ἀλλά τή θεωρεῖ καί πολύ ἐπικίνδυνη. Ὁ φιλελεύθερος χρειάζεται ψηφοφόρο, οἱ φιλελεύθεροι χρειάζονται ἕναν ὄχλο πού νά τούς πιστεύει καί νά τούς ἀκολουθεῖ (γιά νά ἀναγκάσουν τούς Πουρισκέβιτς νά στριμωχτοῦν), τήν πολιτική ὅμως αὐτοτέλεια τοῦ ὄχλου ὁ φιλελεύθερος τή φοβᾶται.

Γιατί ὅμως δέν φοβᾶται τούς τρουντοβίκους, πού — σάν «ἀνεξάρτητο» κόμμα, πολύ κοντινό στήν ἀγροτιά, δηλ. στήν τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ — *δέν* ἀντιπροσωπεύουν τό φιλελευθερισμό, ἀλλά τήν ἀστική δημοκρατία; Ἀκριβῶς γιατί οἱ τρουντοβίκοι εἶναι δημοκράτες πού δέν ἔχουν *ἀρκετή* αὐτοτέλεια ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους, *πού δέν ξέρουν* νά παλεύουν ἐνάντια στούς φιλελευθέρους γιά τήν ἐπιρροή πάνω στίς μάζες; Δέν μπορεῖ κανείς νά μήν ἐπανέλθει ἑκατοντάδες φορές στό σπουδαιότατο αὐτό ζήτημα τῆς σημερινῆς πολιτικῆς στή Ρωσία, ἄν πάρει τήν πολιτική αὐτή στά σοβαρά, εὐσυνείδητα, στή βάση ἀρχῶν καί ὄχι μέ τήν τσαρλατάνικη (καί φιλελεύθερη ἐπίσης) ἔννοια τοῦ κυνηγητοῦ βουλευτικῶν ἑδρῶν. Ὅσο τό ἱστορικό καθῆκον τῆς ἐποχῆς στή Ρωσία ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ὁ πολιτικός μετασχηματισμός της μέ δημοκρατική κατεύθυνση, *ἡ ὅλη οὐσία* τοῦ ζητήματος γιά τό μετασχηματισμό αὐτό θά συνίσταται ἀναπόφευκτα σέ τοῦτο: νά γίνουν *οἱ πολύ* πλατιές, οἱ πιό πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ συνειδητοί δημοκράτες, δηλαδή τελείως ἀνεπιφύλακτοι, συνεπεῖς, ἀποφασιστικοί ἀντίπαλοι κάθε στενοῦ, περιορισμένου, μεσοβέζικου πνεύματος καί κάθε δειλίας πού χαρακτηρίζουν τό φιλελευθερισμό. Καί δέν εἶναι ἀκόμη συνειδητός ἐργάτης, ὁ ἐργάτης πού δέν κατάλαβε ὅτι δέν μπορεῖ νά εἶναι συνεπής ἀγωνιστής γιά τήν ἐξαφάνιση τῆς μισθωτῆς σκλαβιᾶς, *ἄν δέν* ἀφο-

μοιώσει καί δέν πραγματοποιήσει τό πολιτικό αὐτό καθῆκον τῆς ἐποχῆς μας.

Ὅταν οἱ φιλελεύθεροι, οἱ καντέτοι, λένε πώς ἡ «τακτική» τους δέν διαφέρει «κάπως αἰσθητά» ἀπό τήν τακτική τῶν τρουντοβίκων, δείχνουν ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀστοιχείωτοι ἤ ὅτι λένε τό πιό ἀναίσχυντο ψέμα. Ἡ κάθε σελίδα τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Ρωσίας τῆς τελευταίας δεκαετίας περιέχει ἑκατοντάδες καί χιλιάδες περιπτώσεις πού ἀνατρέπουν αὐτή τήν ψευτιά. Ἡ νεότερη ἱστορία τῆς Ρωσίας μᾶς δείχνει, μέ τή δική μας, τή ρωσική *πείρα*, ὅτι ἡ διαφορά ἀνάμεσα στό φιλελευθερισμό καί στήν ἀγροτική δημοκρατία εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπό ὁποιαδήποτε ζητήματα «τακτικῆς» — γιατί ἡ διαφορά αὐτή ἔβγαινε στήν ἐπιφάνεια πάντοτε καί χωρίς ἐξαίρεση τά τελευταῖα, ἄς ποῦμε, ὀχτώ χρόνια, ἄν καί ἡ πορεία τῶν γεγονότων προκάλεσε ἐπανειλημμένα τίς πιό ἀπότομες στροφές τῆς «τακτικῆς», — ἡ διαφορά αὐτή εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπό τίς διαφορές κάθε «προγράμματος», γιατί τά προγράμματα ἐκφράζουν μόνο τό τί *σκέπτονται* οἱ πρωτοπόροι ἄνθρωποι τῆς τάξης γιά τά καθήκοντά της καί τή θέση της. Τή ριζική διαφορά πού ὑπάρχει στή *σημερινή* οἰκονομική καί πολιτική κατάσταση τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ἀπό τή μιά μεριά καί τῆς ἀστικῆς δημοκρατικῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἄλλη, μᾶς τήν ἔδειξε ἡ δράση ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων καί ὄχι οἱ γνῶμες τῶν πρωτοπόρων ἀνθρώπων. Ἀπό δῶ πηγάζει καί ἡ ριζική διαφορά τῶν ταξικῶν *συμφερόντων* ἀπέναντι στίς «δυνάμεις πού κυβερνοῦν» τή σημερινή Ρωσία. Ἀπό δῶ πηγάζει καί ἡ ριζική διαφορά πού ὑπάρχει σ' ὅλες τίς ἀφετηρίες καί σ' ὅλη τήν ἔκταση τῆς πολιτικῆς δραστηριότητας.

Καί ὁ φιλελεύθερος καί ὁ τρουντοβίκος μποροῦν νά νομίσουν ὅτι πολιτικά εἶναι ὁμοϊδεάτες, γιατί καί οἱ δυό τους εἶναι «ἐνάντια στόν Πουρισκέβιτς». Προχωρεῖστε ὅμως λιγάκι πιό πέρα ἀπό τίς *γνῶμες* αὐτές τῶν πολιτικῶν παραγόντων στήν *ταξική θέση* τῶν μαζῶν καί θά δεῖτε ὅτι ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη *στή ζωή* μοιράζεται τά πολιτικά προνόμια μέ τούς Πουρισκέβιτς καί τσακώνονται *μόνο* γιά τό ἄν οἱ Πουρισκέβιτς θά ἔχουν τά $^{2}/_{3}$ αὐτῶν τῶν προνομίων καί οἱ Μιλιουκόφ τό $^{1}/_{3}$, ἤ ἀντίστροφα. Πάρτε τή «ζωή», πάρτε τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς σημερινῆς ρωσικῆς ἀγροτιᾶς, σάν στρώματος τῶν μικρονοικοκυρέων στή γεωργία καί θά δεῖτε ὅτι ἐδῶ δέν πρόκειται καθόλου γιά τό μοίρασμα τῶν πολιτικῶν προνομίων, δέν πρόκειται καθόλου γιά πολιτικά προνόμια, ὅτι ἐδῶ τή λέξη

«ζωή» χρειάζεται νά τή βάζουμε σέ εἰσαγωγικά, γιατί ἡ ἴδια ἡ ὕπαρξη τῶν Πουρισκέβιτς σημαίνει *θάνατο ἀπό τήν πείνα* γιά ἑκατομμύρια μικρονοικοκυρέους αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Στή σημερινή Ρωσία ὑπάρχουν δυό ἀστικές τάξεις. Ἡ μιά ἀποτελεῖ ἕνα πολύ περιορισμένο στρῶμα ἀπό ὥριμους καί ὑπερώριμους καπιταλιστές, πού σάν ὀχτωβριστές καί σάν καντέτοι ἀσχολοῦνται *στήν πράξη* μέ τό πῶς θά μοιραστοῦν μέ τούς Πουρισκέβιτς τή σημερινή πολιτική ἐξουσία, τά τωρινά πολιτικά προνόμια. Τή λέξη τωρινά πρέπει νά τήν καταλαβαίνουμε μέ μιά ἔννοια ἀρκετά πλατιά, περιλαβαίνοντας σ' αὐτήν, π.χ. καί τά προνόμια πού περιφρουρεῖ σήμερα ὁ νόμος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907 κι' ἐκεῖνα πού περιφρουροῦσε χθές ὁ νόμος τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη 1905.

Ἡ ἄλλη ἀστική τάξη ἀποτελεῖ ἕνα πολύ πλατύ στρῶμα ἀπό τελείως ἀνώριμους, πού τείνουν ὅμως δραστήρια νά ὡριμάσουν, μικρούς καί ἐνμέρει μεσαίους νοικοκυρέους, κυρίως ἀγρότες, πού *στήν πράξη* εἶναι ὑποχρεωμένοι νά λύσουν ὄχι τό ζήτημα τῶν προνομίων στή σημερινή περίοδο τῆς ἱστορίας τῆς Ρωσίας, ἀλλά τό ζήτημα νά μήν πεθάνουν ἀπό τήν πείνα *ἐξαιτίας* τῶν Πουρισκέβιτς. Καί αὐτό εἶναι ἀκριβῶς ἕνα ζήτημα πού ἀφορᾶ τά ἴδια τά θεμέλια τῆς ἐξουσίας τῶν Πουρισκέβιτς γενικά, τίς πηγές κάθε ἐξουσίας τῶν Πουρισκέβιτς.

Ὅλη ἡ ἱστορία τῆς πολιτικῆς ἀπελευθέρωσης τῆς Ρωσίας εἶναι ἱστορία τῆς πάλης τῶν δυό αὐτῶν ἀστικῶν τάσεων. Ὅλο τό νόημα τῶν ἀμέτρητων ὡραίων λόγων γιά ἐλευθερία καί ἰσότητα, γιά «ἴση» κατανομή τῆς γῆς καί γιά «ναροντνικισμό» συνοψίζεται στήν πάλη αὐτῶν τῶν ἀστικῶν τάσεων. Τό ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα τῆς πάλης αὐτῆς θά εἶναι μιά Ρωσία τελείως ἀστική, βαμμένη, τελείως ἤ στό μεγαλύτερο μέρος της μέ ἕνα ἀπό τά δυό αὐτά «χρώματα». Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι ἡ πάλη αὐτή δέν ἀφήνει καθόλου ἀδιάφορο τό μισθωτό ἐργάτη· ἀντίθετα, ἄν εἶναι συνειδητός, τότε παίρνει μέρος σ' αὐτή μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο, προσπαθώντας νά πάρει αὐτός τόν ἀγρότη μέ τό μέρος του καί ὄχι ὁ φιλελεύθερος.

Σ' αὐτό ἀκριβῶς συνοψίζονται καί τά ζητήματα ἐκεῖνα πού δέν μποροῦσε νά μή θίξει ἡ συνδιάσκεψη τῶν τρουντοβίκων. Γιά τά ζητήματα αὐτά θά μιλήσουμε ἀναλυτικά σέ ἑπόμενα ἄρθρα. Τώρα θά κάνουμε μιά μικρή συγκεφαλαίωση τῶν ὅσων εἴπαμε. Τό ζήτημα τῶν τρουντοβίκων καί τῶν καντέτων εἶναι ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα ζητήματα τῆς ὅλης πολιτικῆς ἀπελευθέρωσης τῆς Ρωσίας. Δέν ὑπάρχει τίποτε τό πιό ἀγοραῖο ἀπό

τό νά ἀνάγει κανείς τό ζήτημα αὐτό σέ ζήτημα «δύναμης» τοῦ ἄλφα ἤ τοῦ βήτα κόμματος μέσα στό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, σέ ζήτημα «συμφέροντος» τῶν ἄλφα ἤ βήτα συμφωνιῶν στίς ἐκλογές πού διενεργοῦνται ἀπό τό καθεστώς αὐτό. Ἀντίθετα, τό μερικό ζήτημα τῶν συμφωνιῶν, τῶν ἐπαναληπτικῶν ἐκλογῶν κτλ. μπορεῖ νά λυθεῖ σωστά ἀπό τήν ἄποψη τοῦ μισθωτοῦ ἐργάτη μόνο σέ περίπτωση πού θά γίνουν κατανοητές *οἱ ταξικές ρίζες* καί τοῦ ἑνός καί τοῦ ἄλλου κόμματος τῶν ἀστῶν δημοκρατῶν (τρουντοβίκων) καί τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ (καντέτοι, «προοδευτικοί» κτλ.).

II

Ἡ συνδιάσκεψη τῶν τρουντοβίκων ἔθεσε ὁλόκληρη σειρά πολύ ἐνδιαφέροντα καί πολύ διδακτικά πολιτικά ζητήματα. Τώρα διαθέτουμε ἕνα ὑπέροχο σχόλιο τῶν ἀποφάσεών της — τό ἄρθρο τοῦ κ. Β. Βοντοβόζοφ γιά τό «Ἐκλογικό πρόγραμμα τῆς ἐργασιακῆς ὁμάδας», πού δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 13 τῆς ἑβδομαδιαίας ἐφημερίδας «Ζαπρόσι Ζίζνι» [98] τῆς Πετρούπολης, ἡ ὁποία ἐκδίδεται μέ τή στενότατη συνεργασία τῶν κ.κ. Κοβαλιέβσκι καί Μπλάνκ. Τό σχόλιο τοῦ κ. Βοντοβόζοφ εἶναι «ὑπέροχο» ὄχι, φυσικά, ἀπό τή δική μας ἄποψη, ἀλλά γιατί ἀποδίδει σωστά τίς ἀπόψεις καί τίς τάσεις τῶν τρουντοβίκων. Καθένας πού ἐνδιαφέρεται γιά τό ρόλο τῶν δημοκρατικῶν κοινωνικῶν δυνάμεων τῆς Ρωσίας, πρέπει νά διαβάσει μέ μεγάλη προσοχή τό ἄρθρο τοῦ κ. Βοντοβόζοφ.

«Ἡ ἐργασιακή ὁμάδα — γράφει — ξεκινάει ἀπό τήν ἀντίληψη ὅτι στή σημερινή ἱστορική στιγμή τά συμφέροντα τῆς ἀγροτιᾶς, τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἐργαζομένης διανόησης ὄχι μόνο δέν ἔρχονται σέ ἀντίθεση μεταξύ τους, ἀλλά σχεδόν ταυτίζονται· γι' αὐτό τό λόγο ἕνα μοναδικό κόμμα θά μποροῦσε νά ἐξυπηρετήσει πέρα γιά πέρα τά συμφέροντα τῶν τριῶν αὐτῶν κοινωνικῶν τάξεων. Λόγω ὅμως τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν, ἡ ἐργατική τάξη βρῆκε τόν ἐκπρόσωπό της στό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα καί γι' αὐτό ἡ ἐργασιακή ὁμάδα ἔπρεπε φυσιολογικά νά γίνει ὁ κύριος πολιτικός ἐκπρόσωπος τῆς ἀγροτιᾶς. Καί ἔγινε».

Ἐδῶ φαίνεται ἀμέσως τό βασικό λάθος πού κάνουν ὅλοι οἱ ναρόντνικοι, ἀκόμη καί οἱ πιό «ἀριστεροί». Ξεκινοῦν ἀπό μιά «πεποίθηση» πού ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ ὅλες τίς ἀλήθειες τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης καί μέ ὅλη τήν πείρα τῶν χωρῶν πού πέρασαν ἐποχές παρόμοιες μέ τή σημερινή ἐποχή τῆς Ρωσίας. Ἐξακολουθοῦν νά ἔχουν τίς ἴδιες «πεποιθήσεις» καί στήν ἐποχή ἀκόμη, πού ἡ πείρα τῆς ρωσικῆς ἱστορίας τούς

ὑποχρεώνει νά ὁμολογήσουν ὅτι καί στό δικό μας ἔδαφος οἱ πεποιθήσεις αὐτές ἀνατρέπονται ἀπό τήν πορεία τῶν γεγονότων.

Ἡ δεύτερη φράση τῶν τρουντοβίκων ἀνατρέπει τήν πρώτη. Ἄν μποροῦσε ἕνα καί μόνο κόμμα νά ἐξυπηρετήσει τά συμφέροντα καί τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, τότε πῶς μπόρεσε νά ἐμφανιστεῖ ἕνα ἰδιαίτερο κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης; Ἐφόσον ὅμως δημιουργήθηκε καί ἑδραιώθηκε σέ μιά ἐξαιρετικά σοβαρή, ἐξαιρετικά κρίσιμη περίοδο τῆς ρωσικῆς ἱστορίας (1905), ἐφόσον ἀκόμη καί οἱ τρουντοβίκοι ἀναγκάζονται νά ποῦν μόνοι τους ὅτι ἡ ἐργατική τάξη «βρῆκε» τό κόμμα της «λόγω τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν», αὐτό σημαίνει πώς «οἱ πεποιθήσεις» τῶν τρουντοβίκων *ἀνατρέπονται* «ἀπό τή δύναμη τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν».

Ἐφόσον οἱ τρουντοβίκοι *ἔγιναν* κόμμα τῆς ἀγροτιᾶς, ἐνῶ σύμφωνα μέ τίς πεποιθήσεις τους δέν θά ἔπρεπε νά εἶναι μόνο ἀγροτικό κόμμα, σημαίνει πώς οἱ πεποιθήσεις τους εἶναι ἐσφαλμένες, εἶναι αὐταπάτη. Καί ἡ αὐταπάτη αὐτή εἶναι ἀπαράλλακτη μέ τήν αὐταπάτη *ὅλων* τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Εὐρώπης στήν περίοδο πού πάλευαν ἐνάντια στή φεουδαρχία καί τήν ἀπολυταρχία. Μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή ἐπικρατοῦσε τότε ἡ ἰδέα τῶν «ἐξωταξικῶν κομμάτων», ταυτόχρονα ὅμως ἡ «δύναμη τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν» ἀνάτρεπε συνεχῶς τήν ἰδέα αὐτή, διάλυε αὐτή τήν αὐταπάτη. Οἱ ἀπόπειρες ἤ οἱ προσπάθειες ν' ἀγκαλιάσει «ἕνα καί μόνο κόμμα» διάφορες τάξεις, ἦταν τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ ἀστικοῦ ἀκριβῶς δημοκρατισμοῦ τῆς ἐποχῆς, πού ἦταν ὑποχρεωμένος νά βλέπει τόν κύριο ἐχθρό του πίσω καί ὄχι μπροστά, στούς φεουδάρχες καί ὄχι στό προλεταριάτο.

Ἡ ἀξίωση «ν' ἀγκαλιάσουν» διαφορετικές τάξεις προσεγγίζει τούς τρουντοβίκους στούς καντέτους: κι' αὐτοί θέλουν νά εἶναι κόμμα *ὑπεράνω τάξεων*, κι' αὐτοί βεβαιώνουν ὅτι «τά συμφέροντα» τῆς ἐργατικῆς τάξης, τῆς ἀγροτιᾶς καί τῆς ἐργαζόμενης διανόησης «σχεδόν ταυτίζονται». Μέ τόν ὅρο ἐργαζόμενη διανόηση ἐννοοῦν καί τούς κ.κ. Μακλάκοφ! Ὁ συνειδητός ἐργάτης θά παλεύει πάντοτε ἐνάντια σέ κάθε ἰδέα γιά κόμματα ὑπεράνω τάξεων, ἐνάντια σέ κάθε προσπάθεια συγκάλυψης τοῦ ταξικοῦ χάσματος πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στούς μισθωτούς ἐργάτες καί στό μικρονοικοκύρη.

Ἄν ὅμως ἡ ὁμοιότητα τῶν τρουντοβίκων μέ τούς καντέτους συνίσταται στό ὅτι συμμερίζονται καί οἱ πρῶτοι καί οἱ δεύτεροι τίς ἀστικές προκαταλήψεις, ὅτι εἶναι δυνατό νά συγχω-

νευτοῦν οἱ διάφορες τάξεις, ὡστόσο ἡ διαφορά τους συνίσταται σέ τοῦτο: *πρός ποιά* τάξη σπρώχνει ἡ πορεία τῶν γεγονότων τό ἕνα ἤ τό ἄλλο κόμμα παρά τή θέλησή του καί κάποτε παρά τή συνείδηση ὁρισμένων μελῶν του. Ἡ ἱστορία ἔχει διδάξει τούς τρουντοβίκους νά εἶναι πιό κοντά στήν ἀλήθεια, νά λένε ὅτι εἶναι ἀγροτικό κόμμα. Οἱ καντέτοι ἐξακολουθοῦν νά λέγονται δημοκράτες, ἐνῶ στήν πραγματικότητα εἶναι ἀντεπαναστάτες φιλελεύθεροι.

Δυστυχῶς, οἱ τρουντοβίκοι ἔχουν μιά πολύ ἀσαφή ἐπίγνωση τῆς τελευταίας αὐτῆς ἀλήθειας, τόσο ἀσαφή πού στίς ἐπίσημες ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψής τους *δέν* κάνουν καμιά ἐκτίμηση τῶν καντέτων. Στίς ἐπίσημες ἀποφάσεις γίνεται λόγος μόνο γιά συμφωνίες «*κατά πρῶτο λόγο* μέ τούς σοσιαλδημοκράτες *κι' ἔπειτα* μέ τούς καντέτους». Αὐτό ὅμως δέν ἀρκεῖ. Τό ζήτημα τῶν ἐκλογικῶν συμφωνιῶν μπορεῖ νά λυθεῖ σωστά, μέ συνέπεια, στή βάση ἀρχῶν *μόνο* στήν περίπτωση πού θά διασαφηνιστεῖ τελείως τό ζήτημα: ποιά εἶναι ἡ ταξική οὐσία τῶν κομμάτων πού ἔρχονται σέ συμφωνία, ποιά εἶναι ἡ βασική διαφορά τους καί ποῦ συμπίπτουν προσωρινά τά συμφέροντά τους.

Γι' αὐτό τό πράγμα γίνεται λόγος μόνο στό σχόλιο τοῦ κ. Βοντοβόζοφ. Ἡ «Ρέτς», σχολιάζοντας καί ἀναλύοντας τό ἄρθρο του, *αὐτά ἀκριβῶς* τά σημεῖα προσπάθησε *νά ἀποκρύψει* τελείως ἀπό τούς ἀναγνῶστες. Νομίζουμε πώς ὁπωσδήποτε πρέπει νά σταθοῦμε προσεκτικά στά σημεῖα αὐτά.

«Ἡ ἐργασιακή ὁμάδα — γράφει ὁ κ. Βοντοβόζοφ — ἔχει καταλάβει θαυμάσια ὅτι τό σημερινό καθεστώς τῆς Ρωσίας εἶναι καθεστώς ἀπολυταρχίας καί αὐθαιρεσίας, γι' αὐτό καί κατάκρινε αὐστηρά ὅλες τίς πράξεις μέ τίς ὁποῖες τό καντέτικο κόμμα ἤθελε νά ἐξαγγείλει urbi et orbi* ὅτι ὑπάρχει στή Ρωσία συνταγματικό καθεστώς καί κράτησε ἀρνητική στάση ἀπέναντι στίς ἐπίσημες δεξιώσεις πού ὀργανώθηκαν γιά τούς ἀντιπροσώπους τοῦ ἀγγλικοῦ καί τοῦ γαλλικοῦ κοινοβουλίου μέ σκοπό τή διαφήμιση τοῦ ρωσικοῦ συνταγματισμοῦ. Γιά τήν ἐργασιακή ὁμάδα δέν ὑπῆρχε ἀμφιβολία ὅτι μόνο μιά ριζική καί βαθιά ἀλλαγή σέ ὅλο τό κρατικό καί κοινωνικό σύστημα μπορεῖ νά βγάλει τή Ρωσία στό δρόμο τῆς σωστῆς καί ὑγιοῦς ἀνάπτυξης· γι' αὐτό εἶδε μέ συμπάθεια ὅλες τίς ἐκδηλώσεις μιᾶς τέτιας ἀντίληψης στήν κοινωνική μας ζωή. Ἡ ἀντίληψη ἀκριβῶς αὐτή ἐπέφερε ἕνα βαθύ χάσμα ἀνάμεσα στούς τρουντο-

* — σ' ὅλη τήν οἰκουμένη. *Ἡ Σύντ.*

βίκους καί στό Κόμμα τῶν καντέτων»... καί λίγο παρακάτω ἐπαναλαβαίνεται ἡ ἴδια σκέψη ἀναφορικά μέ «τόν προσανατολισμό τῶν καντέτων πρός τήν εἰρηνική ἐξέλιξη καί τήν τακτική τῶν καντέτων πού πρόκυψε ἀπ' αὐτόν τόν προσανατολισμό», «τακτική πού ἀπομάκρυνε τούς τρουντοβίκους ὁλοένα καί περισσότερο ἀπό τούς καντέτους, παρά ἀπό τούς σοσιαλδημοκράτες».

Εἶναι εὐνόητο γιατί ἡ καντέτικη *«Ρέτς»* ἦταν ὑποχρεωμένη νά φροντίσει ν' ἀποκρύψει τίς σκέψεις αὐτές ἀπό τούς ἀναγνῶστες της. Ἐδῶ διατυπώνεται καθαρά ἡ ἐπιθυμία νά χαραχτοῦν ὅρια ἀνάμεσα στό δημοκρατισμό καί στό φιλελευθερισμό. Ὅρια, χωρίς ἀμφιβολία ὑπάρχουν, ὁ κ. Βοντοβόζοφ ὅμως, ἄν καί μιλάει γιά «βαθύ χάσμα», καταλαβαίνει αὐτά τά ὅρια μέ πολύ ρηχό τρόπο. Ἀπ' αὐτά πού λέει βγαίνει ὅτι ἡ διαφορά συνίσταται κυρίως στήν τακτική καί στήν ἐκτίμηση τῆς στιγμῆς: οἱ τρουντοβίκοι εἶναι ὑπέρ τῆς ριζικῆς ἀλλαγῆς, οἱ καντέτοι ὑπέρ τῆς εἰρηνικῆς ἐξέλιξης· οἱ τρουντοβίκοι φρονοῦν ὅτι ἔχουμε καθεστώς ἀπολυταρχίας, ἐνῶ οἱ καντέτοι θεωροῦν πώς ἔχουμε, δόξα τῷ θεῷ, σύνταγμα. Μιά τέτια διαφορά εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει ἀνάμεσα στή δεξιά καί στήν ἀριστερή πτέρυγα μιᾶς καί τῆς αὐτῆς τάξης!

Ἀνάγεται ἄραγε μονάχα σ' αὐτό ἡ διαφορά ἀνάμεσα στούς τρουντοβίκους καί στούς καντέτους; Δέν ἀναγνώρισε μήπως ὁ ἴδιος ὁ κ. Βοντοβόζοφ ὅτι οἱ τρουντοβίκοι εἶναι κόμμα τῆς ἀγροτιᾶς; Δέν ὑπάρχουν μήπως στήν *ταξική θέση* τῆς ἀγροτιᾶς ἀπέναντι π.χ. στόν Πουρισκέβιτς καί τόν πουρισκεβιτσισμό γνωρίσματα πού τήν κάνουν νά διαφέρει ἀπό τή θέση τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης;

Ἄν δέν ὑπάρχουν, τότε ἡ διαφορά ἀνάμεσα στούς τρουντοβίκους καί στούς καντέτους δέν εἶναι μεγάλη ἀκόμη καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς στάσης ἀπέναντι στή φεουδαρχία καί τήν ἀπολυταρχία. Ἄν ὑπάρχουν, τότε πρέπει νά προβάλλεται κατά πρῶτο λόγο ἡ διαφορά ἀκριβῶς *τῶν ταξικῶν συμφερόντων* καί ὄχι ἡ διαφορά τῶν «ἀπόψεων» γιά τήν ἀπολυταρχία καί τό σύνταγμα ἤ γιά τήν εἰρηνική ἐξέλιξη.

Οἱ τρουντοβίκοι θέλουν νά εἶναι ριζοσπαστικότεροι ἀπό τούς καντέτους. Αὐτό εἶναι πολύ καλό. Ὁ ριζοσπαστισμός τους ὅμως θά ἦταν συνεπέστερος καί βαθύτερος, ἄν καταλάβαιναν καλά τήν ταξική οὐσία τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, ἄν στήν πλατφόρμα τους μιλοῦσαν ἀνοιχτά γιά τόν ἀντεπαναστατικό φιλελευθερισμό τῶν καντέτων.

Γι' αὐτό τό λόγο τοῦ κάκου «προσπαθεῖ νά δικαιολογηθεῖ» ὁ κ. Βοντοβόζοφ, ἐπικαλούμενος τά ἐξωτερικά ἐμπόδια πού ἐξαιτίας τους οἱ τρουντοβίκοι «βρέθηκαν στήν ἀνάγκη νά ἐπεξεργαστοῦν μιά ἀπόφαση πού τά πιό οὐσιαστικά σημεῖα σκεπάστηκαν μέ μιά ὄχι καί πολύ καθαρή γιά τήν πλειοψηφία τῶν ἀναγνωστῶν παραπομπή στή δυσπρόσιτη γι' αὐτούς «πλατφόρμα τῆς ἐργασιακῆς ὁμάδας»». Πρῶτο, οἱ τρουντοβίκοι δέν ἦταν ὑποχρεωμένοι νά περιοριστοῦν στό πεδίο πού ἦταν περιχαρακωμένο ἀπό αὐτά τά ἐμπόδια· περιοριζόμενοι σ' αὐτό τό πεδίο, ἀποκαλύπτουν, ἀπαράλλακτα ὅπως καί οἱ λικβινταριστές μας, ὅτι ἡ διαφορά τους ἀπό τούς καντέτους δέν εἶναι ἀρκετά βαθιά. Δεύτερο, ὑπῆρχε ἀπόλυτη δυνατότητα νά διατυπώσουν σέ ἕνα ὁποιοδήποτε πεδίο τήν ταξική οὐσία τοῦ καντέτικου φιλελευθερισμοῦ καί τήν ἀντεπαναστατικότητά του.

Βλέπουμε, συνεπῶς, ὅτι οἱ ἀμφιταλαντεύσεις τῶν τρουντοβίκων ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς σοσιαλδημοκράτες δέν εἶναι τυχαῖες, ἀλλά προέρχονται ἀπό συνθῆκες πολύ βαθιές καί οὐσιαστικές, στίς ὁποῖες βρίσκεται ἡ ἀγροτιά. Ἡ ἑρμαφρόδιτη θέση τους ἀπέναντι στήν ἀνοιχτή πάλη πού γίνεται ἀνάμεσα στόν ἀστό καί στόν προλετάριο τρέφει αὐταπάτες γιά ἕνα ἐξωταξικό ἤ ὑπερταξικό κόμμα. Οἱ κοινές ἀστικές προκαταλήψεις, πού προσιδιάζουν στόν ἰδιοκτήτη καί στό μικρονοικοκύρη, κάνουν τούς τρουντοβίκους νά προσεγγίζουν τούς καντέτους. Ἀπό δῶ καί ἡ λειψή συνέπεια τῶν τρουντοβίκων, σάν ἀστῶν δημοκρατῶν, ἀκόμη καί στήν πάλη τους ἐνάντια στά θεμέλια τῆς ἐξουσίας τῶν Πουρισκέβιτς.

Τό καθῆκον τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν εἶναι νά βοηθήσουν στή συσπείρωση τῆς ἀγροτικῆς δημοκρατίας, ὥστε νά εἶναι ὅσο τό δυνατό λιγότερο ἐξαρτημένη ἀπό τούς φιλελευθέρους καί νά ὑπόκειται ὅσο τό δυνατό λιγότερο στήν ἐπιροή τους, νά εἶναι ὅσο τό δυνατό πιό συνεπής καί πιό ἀποφασιστική. Ἡ κατάσταση τῆς τεράστιας μάζας τῶν ἀγροτῶν εἶναι τέτια πού οἱ τάσεις ὅπως τίς διατύπωσε ὁ κ. Βοντοβόζοφ γιά μιά «ριζική καί βαθιά ἀλλαγή», ἔχουν ρίζες ἐξαιρετικά γερές, πλατιά διακλαδωμένες καί πολύ βαθιά χωμένες στό ἔδαφος.

«Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 27 (63) καί 32 (68)·
8 καί 19 τοῦ Ἀπρίλη 1912
Ὑπογραφή: Π. Π.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ζβεζντά»

Η ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ IV ΔΟΥΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Οἱ πολιτικές ἀπεργίες καί ἡ ἔναρξη διαδηλώσεων ἐξαιτίας τῆς σφαγῆς τοῦ Λένα [99], δείχνουν τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἐργατικῶν μαζῶν στή Ρωσία. Καί ἡ ἠλεκτρισμένη αὐτή ἐπαναστατική ἀτμόσφαιρα ρίχνει ἄπλετο φῶς καί στά καθήκοντα τοῦ κόμματος καί στό ρόλο του κατά τήν ἐκλογική καμπάνια.

Ἡ κρίση ἀναπτύσσεται μέσα σέ καινούργιες συνθῆκες. Ἡ μαύρη Δούμα, πού δίνει στούς τσιφλικάδες τήν ἐξουσία, στήν ἀστική τάξη πεδίο γιά συναλλαγές καί στό προλεταριάτο ἕνα μικρό βῆμα, ἀποτελεῖ ἀπαραίτητο στοιχεῖο τῶν συνθηκῶν αὐτῶν. Ἐμᾶς μᾶς χρειάζεται αὐτό τό βῆμα, μᾶς χρειάζεται ἡ προεκλογική καμπάνια *γιά* τήν ἐπαναστατική δουλιά μέσα στίς μάζες. Μᾶς χρειάζεται ἕνα παράνομο κόμμα γιά τήν *καθοδήγηση* ὅλης τῆς δουλιᾶς στό σύνολό της καί στά ἀνάκτορα τῆς Ταυρίδας καί στήν πλατεία τοῦ Καζάν καί στίς ἐργατικές συγκεντρώσεις καί τόν καιρό τῶν ἀπεργιῶν καί στίς ἀχτιδικές συνελεύσεις τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν καί στίς ἀνοιχτές συνελεύσεις τῶν ἐργατικῶν σωματείων. Μόνο ἄνθρωποι ἀνεπανόρθωτα τυφλοί μποροῦν νά μή βλέπουν, ἀκόμη καί τώρα, πόσο παράλογοι, πόσο ὀλέθριοι γιά τήν ἐργατική τάξη εἶναι ὁ ὀτζοβισμός καί ὁ λικβινταρισμός, αὐτοί οἱ καρποί τῆς κατάπτωσης καί τῆς ἀποσύνθεσης τῆς ἐποχῆς πού θριάμβευε ἡ ἀντεπανάσταση. Τό παράδειγμα τῶν ναρόντνικων μᾶς ἔδειξε ἀνάγλυφα τί ἐπαίσχυντο *μηδενικό* βγαίνει, ὅταν προσθέσουμε τόν *λικβινταρισμό* τῶν «τρουντοβίκων», καθώς καί τῶν νόμιμων δημοσιολόγων τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο» [100] καί τοῦ «Σοβρεμέννικ» [101] στόν *ὀτζοβισμό* τοῦ «κόμματος» τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν.

Ἄς συγκεφαλαιώσουμε τί μᾶς ἔδειξε σέ γενικές γραμμές ἡ προεκλογική κινητοποίηση τῶν πολιτικῶν δυνάμεων. Διαγράφηκαν καθαρά *τρία* στρατόπεδα: 1) *Οἱ δεξιοί* εἶναι ὑπέρ

τῆς κυβέρνησης, ἀπό τόν Πουρισκέβιτς ὥς τόν Γκουτσκόφ. Ὁ μαυροεκατονταρχίτης τσιφλικάς καί ὁ ὀπισθοδρομικός ἔμπορος εἶναι ὁλόψυχα ὑπέρ τῆς κυβέρνησης. 2) *Οἱ φιλελεύθεροι* ἀστοί — «προοδευτικοί» καί καντέτοι μαζί μέ τίς ὁμάδες τῶν διαφόρων «ἐθνικῶν» — εἶναι ἐνάντια στήν κυβέρνηση *καί ἐνάντια* στήν ἐπανάσταση. Ἡ ἀντεπαναστατικότητα τοῦ φιλελευθερισμοῦ εἶναι μιά ἀπό τίς κύριες ἰδιομορφίες τῆς σημερινῆς ἱστορικῆς στιγμῆς. Ὅποιος δέν βλέπει αὐτή τήν ἀντεπαναστατικότητα τῆς «πολιτισμένης» ἀστικῆς τάξης, αὐτός τά ἔχει ξεχάσει ὅλα καί δέν ἔχει διδαχτεῖ τίποτε, ἄδικα ἔχει τό ὄνομα δημοκράτης, γιά νά μή μιλήσουμε πιά γιά τό ὄνομα σοσιαλιστής. Καί οἱ τρουντοβίκοι καί οἱ λικβινταριστές «μας» ἄσχημα βλέπουν καί ἄσχημα καταλαβαίνουν! 3) Τό στρατόπεδο τῆς δημοκρατίας, στό ὁποῖο *μόνο* οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες, οἱ ἀντιλικβινταριστές, σήκωσαν μέ συνοχή, ὀργανωμένα, σταθερά καί καθαρά τή *δική τους* σημαία τῆς ἐπανάστασης. Οἱ τρουντοβίκοι καί οἱ λικβινταριστές μας ταλαντεύονται *ἀνάμεσα* στό φιλελευθερισμό καί στή δημοκρατία, ἀνάμεσα στή νόμιμη ἀντιπολίτευση καί στήν ἐπανάσταση.

Οἱ ταξικές ρίζες πού χώρισαν τό πρῶτο στρατόπεδο ἀπό τό δεύτερο εἶναι φανερές. Οἱ φιλελεύθεροι ὅμως κατάφεραν νά παραπλανήσουν πολλούς, ἀπό τόν Βοντοβόζοφ ὥς τόν Ντάν, σχετικά μέ τίς ταξικές ρίζες πού χώρισαν τό δεύτερο στρατόπεδο ἀπό τό τρίτο. Ἡ «στρατηγική» τοῦ φιλελευθέρου, ὅπως τή φανέρωσε ὁ Μπλάνκ, φλυαρώντας μέ ἀφέλεια στό περιοδικό «Ζαπρόσι Ζίζνι», εἶναι ἁπλή: οἱ καντέτοι ἀποτελοῦν τό ἀντιπολιτευτικό κέντρο, τό μεσαῖο ἄλογο· τά πλαϊνά ἄλογα («τά πλευρά») εἶναι οἱ προοδευτικοί ἀπό τά δεξιά, οἱ τρουντοβίκοι καί οἱ λικβινταριστές ἀπό τ' ἀριστερά. Μ' αὐτή τήν «τρόικα» οἱ κ.κ. Μιλιουκόφ ἐλπίζουν «νά πᾶν καβάλλα» στό θρίαμβο, παίζοντας τό ρόλο τῆς «ὑπεύθυνης ἀντιπολίτευσης». Ἡ ἡγεμονία τῶν φιλελευθέρων στό ρωσικό ἀπελευθερωτικό κίνημα σήμαινε *πάντα* καί πάντα θά σημαίνει ἧττα του. Ὁ φιλελεύθερος ἑλίσσεται ἀνάμεσα στή μοναρχία τῶν Πουρισκέβιτς καί στήν ἐπανάσταση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, προδίνοντας τή δεύτερη σέ *κάθε* σοβαρή στιγμή. Τό καθῆκον τῆς ἐπανάστασης εἶναι *νά ἐκμεταλλεύεται* τήν πάλη τῶν φιλελευθέρων ἐνάντια στήν κυβέρνηση καί *νά ἐξουδετερώνει* τίς ταλαντεύσεις καί τίς προδοσίες τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

Ἡ πολιτική τῶν φιλελευθέρων ἀποβλέπει στό νά ἐκφοβίζει μέ τό σκιάχτρο τῆς ἐπανάστασης, γιά νά μοιραστοῦν ἔτσι τήν

ἐξουσία μέ τούς Πουρισκέβιτς καί τούς Ρομάνοφ, πνίγοντας μαζί τήν ἐπανάσταση. Καί τήν πολιτική αὐτή τήν ὑπαγορεύει ἡ ταξική θέση τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἀπό δῶ καί τό παιχνίδι τῶν καντέτων μέ τό φτηνούτσικο «δημοκρατισμό» καί ἡ *ἔμπρακτη* συγχώνευσή τους μέ τό μετριοπαθέστατο «προοδευτισμό» τῶν Ἐφρέμοφ, Λβόφ, Ριαμπουσίνσκι καί Σίας.

Νά ἐκμεταλλεύεται τήν πάλη ἀνάμεσα στούς φιλελευθέρους καί τούς Πουρισκέβιτς γύρω ἀπό τό μοίρασμα τῆς ἐξουσίας, *χωρίς* νά ἀφήνει *καθόλου* νά δημιουργηθεῖ στό λαό «πίστη» στούς φιλελευθέρους, μέ σκοπό νά ἀναπτύξει, νά ἐντείνει καί νά δυναμώσει τήν ἐπαναστατική ἔφοδο τῶν μαζῶν, πού θά ἀνατρέψει τή μοναρχία καί θά ἐκμηδενίσει συθέμελα τούς Πουρισκέβιτς καί τούς Ρομάνοφ, αὐτή εἶναι ἡ τακτική τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος. Στίς ἐκλογές: νά συσπειρώσει τή δημοκρατία *ἐνάντια* στούς δεξιούς *καί ἐνάντια* στούς καντέτους, «ἐκμεταλλευόμενο» στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές, στόν τύπο καί στίς συγκεντρώσεις τήν πάλη τῶν φιλελευθέρων ἐνάντια στούς δεξιούς. Ἀπό δῶ προκύπτει καί ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἐπαναστατικῆς πλατφόρμας πού βγαίνει τώρα πιά ἔξω ἀπ' τά πλαίσια τῆς «νομιμότητας». Ἀπό δῶ καί τό σύνθημα τῆς δημοκρατίας σάν ἀντίβαρο στό παιχνίδι τῶν φιλελευθέρων μέ τά «συνταγματικά» συνθήματα, τά συνθήματα τοῦ «συντάγματος τῶν Ρασπούτιν-Τρεστσένκοφ». Ἔργο δικό μας εἶναι νά ἑτοιμάζουμε τό στρατό τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐπανάστασης παντοῦ καί πάντοτε, σέ ὅλες τίς μορφές δουλιᾶς, σέ ὅλα τά πεδία δράσης, ὅποιες κι' ἄν εἶναι οἱ στροφές, στίς ὁποῖες μᾶς καταδικάζει ἡ νίκη τῆς ἀντίδρασης, ἡ προδοσία τοῦ φιλελευθερισμοῦ, ἤ ἡ παράταση τῆς κρίσης κτλ.

Ρίξτε μιά ματιά στούς τρουντοβίκους. Εἶναι ναρόντνικοι λικβινταριστές sans phrases *. Εἴμαστε ἐπαναστάτες, «ὑπαινίσσεται» ὁ κ. Βοντοβόζοφ, *μά*... δέν μποροῦμε νά πᾶμε ἐνάντια στό ἄρθρο 129 [102] καί προσθέτει. Ἑκατό χρόνια ὕστερα ἀπό τή γέννηση τοῦ Χέρτσεν τό «κόμμα» τῶν ἑκατομμυρίων τῆς ἀγροτιᾶς δέν εἶναι σέ θέση νά ἐκδόσει ἀκόμη καί μιά προκήρυξη — ἔστω καί πολυγραφημένη! — πού νά ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τό ἄρθρο 129!! Οἱ τρουντοβίκοι, τείνοντας πρός ἕνα συνασπισμό, «κατά πρῶτο λόγο» μέ τούς σοσιαλδημοκράτες, δέν εἶναι σέ θέση νά μιλήσουν καθαρά γιά τήν ἀντεπαναστατικότητα τῶν καντέτων, δέν εἶναι σέ θέση νά βάλουν τά θε-

* — χωρίς λόγια. *Ἡ Σύντ.*

μέλια ἑνός *δημοκρατικοῦ* ἀγροτικοῦ κόμματος. Κι' ὅμως, τό δίδαγμα τῶν χρόνων 1905-1907 καί 1908-1911 ἔβαλε τό ζήτημα ἀκριβῶς ἔτσι: ἤ θά παλεύεις γιά τή δημοκρατία ἤ θά γλύφεις τίς μπότες τοῦ Πουρισκέβιτς, θά κείτεσαι κάτω ἀπό τή μαγκούρα τοῦ Μάρκοφ καί τοῦ Ρομάνοφ. Δέν ὑπάρχει ἄλλη ἐκλογή γιά τούς ἀγρότες.

Ρίξτε μιά ματιά στούς λικβινταριστές. Ὅσο κι' ἄν στριφογυρίζουν, ὅσο κι' ἄν ξεγλιστροῦν οἱ Μαρτίνοφ, Μάρτοφ, καί Σία, κάθε καλόπιστος καί ἔξυπνος ἀναγνώστης παραδέχεται ὅτι τίς *δικές τους ἀκριβῶς* ἀπόψεις συνόψισε ὁ Ρ-κόφ, ὅταν εἶπε: «Δέν πρέπει νά τρέφουμε αὐταπάτες: ἑτοιμάζεται ὁ θρίαμβος ἑνός μετριοπαθέστατου ἀστικοῦ προοδευτισμοῦ». Τό *ἀντικειμενικό* νόημα τῆς χαρακτηριστικῆς αὐτῆς ἔκφρασης εἶναι τοῦτο δῶ: ἡ ἐπανάσταση εἶναι αὐταπάτη· ἡ ὑποστήριξη τῶν «προοδευτικῶν» πραγματικότητα. Εἶναι ὅμως δυνατό νά μή βλέπει τώρα ὁ καθένας, πού δέν κλείνει ἐπίτηδες τά μάτια, ὅτι *αὐτό ἀκριβῶς* λένε μέ λιγάκι διαφορετικά λόγια οἱ Ντάν καί οἱ Μάρτοφ, ὅταν ρίχνουν τό σύνθημα: «ἀπόσπαση τῆς Δούμας (τῆς τέταρτης Δούμας, τῆς τσιφλικάδικης Δούμας) ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης»; Ὅταν ξεγλιστροῦν ἑκατοντάδες φορές στήν ἰδέα τῶν δυό στρατοπέδων; Ὅταν φωνάζουν «μήν τορπιλίζετε» τήν προοδευτική δουλιά τῶν φιλελεύθερων ἀστῶν; Ὅταν παλεύουν ἐνάντια στόν «ἀριστερό συνασπισμό»; Ὅταν μέ αὐτοϊκανοποίηση μιλοῦν περιφρονητικά ἀπό τίς στῆλες τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο» γιά τά «ἔντυπα τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού δέν τά διαβάζει κανείς»; Ὅταν ἱκανοποιοῦνται *στήν πράξη* μέ μιά νόμιμη πλατφόρμα, μέ νόμιμες ἀπόπειρες ὀργάνωσης; Ὅταν δημιουργοῦν λικβινταριστικές «ὁμάδες πρωτοβουλίας» [103], ξεκόβοντας ἀπό τό ἐπαναστατικό ΣΔΕΚΡ; Μήπως δέν εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι τό ἴδιο τραγουδάκι τραγουδοῦν καί οἱ Λεβίτσκι, πού βαθαίνουν φιλοσοφικά τίς φιλελεύθερες ἰδέες μιᾶς πάλης γιά τό δίκιο καί οἱ Νεβέντομσκι μέ τήν καινούργια τους «ἀναθεώρηση» τῶν ἰδεῶν τοῦ Ντομπρολιοῦμποφ, ἀρχίζοντας ἀνάποδα, *ἀπό* τό δημοκρατισμό *πρός* τό φιλελευθερισμό καί οἱ Σμιρνόφ πού κάνουν τά γλυκά ματάκια στόν «προοδευτισμό» καί ὅλοι οἱ ἄλλοι ἱππότες τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο»;

Στήν πραγματικότητα οἱ δημοκράτες καί οἱ σοσιαλδημοκράτες δέν θά μποροῦσαν ποτέ, κι' ἄν ἀκόμη τό ἤθελαν, νά «τορπιλίσουν» τή νίκη τῶν «προοδευτικῶν» μέσα στούς τσιφλικάδες καί στούς ἀστούς! Αὐτά εἶναι ἐντελῶς κούφια λόγια.

Οἱ σοβαρές διαφωνίες δέν βρίσκονται ἐδῶ. Ἡ διαφορά τῆς *φιλελεύθερης* καί τῆς *σοσιαλδημοκρατικῆς* ἐργατικῆς πολιτικῆς δέν βρίσκεται σ' αὐτό. Τό «νά ὑποστηρίζει» κανείς τούς προοδευτικούς, θεωρώντας τίς «νίκες» τους «προσέγγιση τοῦ πολιτισμένου ἀστοῦ στήν ἐξουσία», εἶναι φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική.

Ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, βλέπουμε στή «νίκη» τῶν προοδευτικῶν τήν *ἔμμεση* ἐκδήλωση τῆς δημοκρατικῆς ἀνόδου. Τίς συγκρούσεις τῶν προοδευτικῶν μέ τούς δεξιούς πρέπει νά τίς ἐκμεταλλευόμαστε, σκέτο τό σύνθημα τῆς ὑποστήριξης τῶν προοδευτικῶν δέν μᾶς κάνει. Ἡ δουλιά μας εἶναι νά ἀναπτύσσουμε τή δημοκρατική ἄνοδο, νά καλλιεργοῦμε τή νέα ἐπαναστατική δημοκρατία πού ἀναπτύσσεται μέ νέο τρόπο στή νέα Ρωσία. Ἄν αὐτή δέν κατορθώσει νά δυναμώσει καί νά νικήσει στό πείσμα τῶν φιλελευθέρων, τότε *κανένας* «θρίαμβος» τῶν προοδευτικῶν καί τῶν καντέτων στίς ἐκλογές δέν θά ἐπιφέρει στήν πραγματικότητα καμιά σοβαρή ἀλλαγή στήν κατάσταση τῆς Ρωσίας.

Ὅτι ὑπάρχει δημοκρατική ἄνοδος, αὐτό εἶναι τώρα γεγονός ἀναμφισβήτητο. Ἡ ἄνοδος αὐτή προχωρεῖ πιό δύσκολα, πιό ἀργά, πιό περίπλοκα ἀπ' ὅ,τι θά τό θέλαμε, ὅμως προχωρεῖ. *Αὐτή* πρέπει νά τήν «ὑποστηρίζουμε» καί νά τήν ἀναπτύσσουμε καί μέ τήν ἐκλογική καί μέ κάθε ἄλλη δουλιά. Νά ὀργανώσουμε τήν ἐπαναστατική δημοκρατία, — νά σφυρηλατοῦμε ἕνα δημοκρατικό ἀγροτικό κόμμα, κάνοντας ἀμείλικτη κριτική στό ναρόντνικο λικβινταρισμό καί στό ναρόντνικο ὀτζοβισμό, — καί πρίν ἀπ' ὅλα καί περισσότερο ἀπ' ὅλα νά καθαρίζουμε «τό σπίτι μας» ἀπό τό λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό, νά δυναμώνουμε τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατική δουλιά στό προλεταριάτο καί στό παράνομο Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα, — αὐτό εἶναι τό καθῆκον μας. Πῶς θά λυθεῖ ἡ ἀναπτυσσόμενη ἐπαναστατική κρίση, αὐτό δέν ἐξαρτιέται ἀπό μᾶς, ἀλλά ἀπό χίλιες δυό αἰτίες, ἀπό τήν ἐπανάσταση στήν Ἀσία καί ἀπό τό σοσιαλισμό στήν Εὐρώπη. Ἀπό μᾶς, ὅμως, ἐξαρτιέται νά κάνουμε μιά συνεπή καί σταθερή δουλιά μέσα στίς μάζες στό πνεῦμα τοῦ μαρξισμοῦ καί μόνο ἡ δουλιά αὐτή δέν περνάει *ποτέ* χωρίς νά ἀφήνει ἴχνη.

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 26, 8 τοῦ Μάη (25 τοῦ Ἀπρίλη) 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

ΟΙ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΚΟΜΜΑ

Οἱ λικβινταριστές ὅλων τῶν ἀποχρώσεων διεξάγουν στό νόμιμο ρωσικό τύπο ἐνάντια στήν κομματική συνδιάσκεψη μιά λυσσαλέα ἐκστρατεία, πού τή χαριτωμένη ξεδιαντροπιά της θά ἔπρεπε νά τή ζηλέψουν οἱ Μπουλγκάριν καί οἱ Μπουρένιν. Τά ἄρθρα τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο», πού ρωτᾶν ἀπερίφραστα τούς ἀντιπροσώπους *ποιός* τούς ἔστειλε καί κάτω ἀπό τήν προστασία τῆς λογοκρισίας ἐπιτίθενται ἐνάντια σ' ἐκεῖνο πού δέν μπορεῖς νά τό ὑπερασπιστεῖς στό νόμιμο τύπο, ἀποτελοῦν τέτιο δεῖγμα παράδοσης στή λήθη τῶν στοιχειωδῶν κανόνων τῆς συγγραφικῆς τιμιότητας, ὥστε θά ἔπρεπε νά προκαλέσουν ὄχι μόνο τή διαμαρτυρία τῶν ὀπαδῶν τῆς συνδιάσκεψης, μά καί τήν ἀηδία ὅλων τῶν ἁπλῶν τίμιων πολιτικῶν παραγόντων. Ὅσο γιά τά ἄρθρα τοῦ ἀνώνυμου πληροφοριοδότη τῆς «Vorwärts», αὐτά ἀποτελοῦν ἕνα τέτιο μπουκέτο ξετσίπωτης καυχησιολογίας καί λογοκοπικῆς ψευτιᾶς, πού δέν ἀφήνουν καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ παραγγελία τῶν λικβινταριστῶν γιά τά ἄρθρα αὐτά ἔχει πέσει σέ ἔμπειρα χέρια*.

Ἄν καί κολλήθηκαν στόν τοῖχο οἱ ὁμάδες καί οἱ ὅμιλοι τῶν λικβινταριστῶν, δέν ἀρκοῦνται ὡστόσο στή συκοφαντική ἐκστρατεία ἐνάντια στό κόμμα. Προσπαθοῦν νά συγκαλέσουν δική τους συνδιάσκεψη. Χρησιμοποιοῦν, φυσικά, ὅλα τά μέσα γιά νά προσδόσουν στήν ΟΕ [104] πού συγκαλεῖ τή συνδιάσκεψη αὐτή, μορφή «κομματικότητας», «μή φραξιονισμοῦ», «συνένωσης». Τά λόγια αὐτά, βλέπετε, εἶναι τόσο κατάλληλα... ὅσο χρειάζεται νά πιάσουν στή λικβινταριστική παγίδα ὅλους ἐκείνους πού γιά ὁποιονδήποτε λόγο εἶναι δυσαρεστημένοι

* Ἡ σύνταξη τοῦ ΚΟ, γιά νά ἐνημερώσει τούς γερμανούς συντρόφους σχετικά μέ τήν πραγματική κατάσταση πραγμάτων στό ΣΔΕΚΡ, ἔβγαλε στά γερμανικά εἰδική μπροσούρα πού ξεσκέπαζε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί τίς μεθόδους τοῦ ἀνώνυμου τῆς «Vorwärts». (Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 211-224. *Ἡ Σύντ.*).

ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος. Στόν Τρότσκι ἀνάθεσαν νά ἐξυμνήσει ὅλες τίς ἀρετές τῆς ΟΕ καί τῆς μελλοντικῆς συνδιάσκεψης τῶν λικβινταριστῶν: σέ ποιόν ἄλλον μποροῦσε νά ἀνατεθεῖ αὐτό, ἄν ὄχι στόν «ἐξ ἐπαγγέλματος συνενωτή». Κι' αὐτός τίς ἐξύμνησε... μέ ὅλα τά στοιχεῖα πού ὑπάρχουν στή διάθεση τοῦ τυπογραφείου τῆς Βιέννης: «οἱ βπεριοντοφικοί, οἱ γκολοσοφικοί, οἱ κομματικοί-μπολσεβίκοι, οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι, οἱ λεγόμενοι λικβινταριστές καί μή φραξιονιστές — καί στή Ρωσία καί στό ἐξωτερικό — ὑποστηρίζουν ἀποφασιστικά τή δουλιά»... τῆς ΟΕ («Πράβντα», ἀρ. φύλ. 24).

Ὁ κακομοίρης πάλι... εἶπε ψέματα καί πάλι ἔπεσε ἔξω. Ὁ συνασπισμός, πού εἶχε ἑτοιμαστεῖ μέ τόσο θόρυβο καί πάταγο κάτω ἀπό τήν ἡγεμονία τῶν λικβινταριστῶν, ἐνάντια στή συνδιάσκεψη τοῦ 1912, τρίζει σ' ὅλους τούς ἁρμούς, καί τρίζει γιατί οἱ λικβινταριστές ἔδειξαν πολύ καθαρά τό πραγματικό τους πρόσωπο. Οἱ πολωνοί ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στήν ΟΕ. Ὁ Πλεχάνοφ, ὕστερα ἀπό ἀλληλογραφία μέ ἐκπρόσωπο τῆς ΟΕ, διαπίστωσε μερικές ἀξιοπερίεργες λεπτομέρειες: 1) ὅτι ἡ συνδιάσκεψη προβλέπεται νά εἶναι «ἱδρυτική», δηλαδή ὄχι συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀλλά κάποιου καινούργιου κόμματος, 2) ὅτι συγκαλεῖται μέ βάση τήν «ἀναρχική» ἀρχή, 3) ὅτι «ἡ συνδιάσκεψη συγκαλεῖται ἀπό τούς λικβινταριστές». Ἀπό τή στιγμή πού ὁ σ. Πλεχάνοφ διαπίστωσε αὐτά τά γεγονότα, δέν μποροῦσε πιά νά μᾶς προκαλέσει ἔκπληξη τό γεγονός ὅτι οἱ λεγόμενοι μπολσεβίκοι (;!) - συμφιλιωτιστές πῆραν θάρος καί ἀποφάσισαν νά κατηγορήσουν τόν Τρότσκι ὅτι... εἶπε μιάν ἀναλήθεια, ὅταν τούς κατάταξε στούς ὀπαδούς τῆς ΟΕ. «Αὐτή ἡ ΟΕ μέ τή σημερινή της σύνθεση, μέ τήν ἔκδηλη τάση της νά ἐπιβάλει σ' ὅλο τό κόμμα τή δική της στάση ἀπέναντι στούς λικβινταριστές, μέ τίς ἀρχές τῆς ὀργανωτικῆς ἀναρχίας, πού ἔβαλε σάν βάση γιά τή συμπλήρωση τῆς σύνθεσής της, — αὐτή ἡ ΟΕ δέν ἐγγυᾶται οὔτε κατά τό ἐλάχιστο ὅτι θά συγκληθεῖ μιά πραγματικά παγκομματική συνδιάσκεψη», — ἔτσι ἐκφράζονται τώρα γιά τήν ΟΕ οἱ ξεθαρεμένοι «κομματικοί» μας. Δέν ξέρουμε ποῦ βρίσκονται τώρα οἱ ἀριστεροί τῶν ἀριστερῶν μας, οἱ βπεριοντοφικοί, πού στίς ἀρχές εἶχαν σπεύσει νά ἐκδηλώσουν συμπάθεια πρός τήν ΟΕ, αὐτό ὅμως δέν ἔχει καμιά σημασία: σημασία ἔχει ὅτι τό λικβινταριστικό χαρακτήρα τῆς συνδιάσκεψης, πού συγκαλεῖ ἡ ΟΕ, τόν ἔχει διαπιστώσει ὁ Πλεχάνοφ μέ ἀκαταμάχητη σαφήνεια καί ὅτι οἱ πολιτικές κεφαλές τῶν «συμφιλιωτιστῶν» ἀναγκάστηκαν

νά σκύψουν μπροστά σ' αὐτό τό γεγονός. Καί ποιός ἔμεινε; Οἱ ἀπροκάλυπτοι λικβινταριστές καί ὁ Τρότσκι...

Ἡ βάση τοῦ συνασπισμοῦ αὐτοῦ εἶναι ὁλοφάνερη: οἱ λικβινταριστές ἔχουν ἀπόλυτη ἐλευθερία νά ἀκολουθοῦν «ὅπως καί πρίν» τή γραμμή τους στή «Ζιβόγε Ντιέλο» καί στό «Νάσα Ζαριά», ἐνῶ ὁ Τρότσκι, ἀπό τό ἐξωτερικό τούς καλύπτει μέ ὑπερεπαναστατικές φράσεις, πού σ' αὐτόν δέν στοιχίζουν τίποτε κι' αὐτούς δέν τούς δεσμεύουν μέ τίποτε.

Ἀπό τήν ἱστορία αὐτή βγαίνει ἕνα μικρό δίδαγμα γιά ἐκείνους πού στό ἐξωτερικό ἀναστενάζουν γιά τήν ἑνότητα καί σκάρωσαν τελευταῖα στό Παρίσι τό φυλλάδιο «Ζά Πάρτιγιου»[105]. Γιά νά συγκροτήσεις κόμμα δέν φτάνει νά ξέρεις νά φωνάζεις: «ἑνότητα», πρέπει νά ἔχεις καί κάποιο *πολιτικό* πρόγραμμα, πρόγραμμα πολιτικῆς δράσης. Ὁ συνασπισμός τῶν λικβινταριστῶν, τοῦ Τρότσκι, τῶν βπεριοντοφικῶν, τῶν πολωνῶν, τῶν κομματικῶν-μπολσεβίκων(;), τῶν μενσεβίκων τοῦ Παρισιοῦ κ.ἄ., κ.ἄ., κ.ἄ. ἦταν προκαταβολικά καταδικασμένος σέ ἐπαίσχυντη χρεοκοπία, ἐπειδή δέν στηριζόταν σέ ἀρχές, ἀλλά στήν ὑποκρισία καί στή λογοκοπία. Καί δέν θά ἦταν ἄσχημο ὅσοι ἀναστενάζουν νά λύσουν, ἐπιτέλους, γιά τόν ἑαυτό τους τό πολυπλοκότατο καί δυσκολότατο πρόβλημα: μέ ποιούς θέλουν ἑνότητα; Ἄν θέλουν μέ τούς λικβινταριστές, γιατί δέν τό λένε χωρίς καμώματα; ἄν πάλι εἶναι ἐνάντια στήν ἕνωση μέ τούς λικβινταριστές, τότε γιά ποιάν ἑνότητα ἀναστενάζουν;

Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη καί τά ὄργανα πού αὐτή ἔχει ἐκλέξει εἶναι τό μοναδικό πράγμα πού ἑνώνει σήμερα στήν πράξη ὅλα τά στελέχη τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Ρωσία. Ἔξω ἀπ' αὐτήν δέν ὑπάρχει παρά μόνο ἡ ὑπόσχεση τῶν ὀπαδῶν τῆς Μπούντ καί τοῦ Τρότσκι νά συγκαλέσουν τή λικβινταριστική συνδιάσκεψη τῆς ΟΕ, καθώς καί οἱ «συμφιλιωτιστές» πού βρίσκονται σέ κατάσταση λικβινταριστικῆς μέθης.

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 26, 8 τοῦ Μάη (25 τοῦ Ἀπρίλη) 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΧΕΡΤΣΕΝ

Πέρασαν έκατό χρόνια άπό τήν ήμέρα τῆς γέννησης τοῦ Χέρτσεν. Τόν τιμᾶ ὅλη ἡ φιλελεύθερη Ρωσία, ἀποφεύγοντας προσεκτικά τά σοβαρά ζητήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ, κρύβοντας μέ ἐπιμέλεια ἐκεῖνο πού ξεχώριζε τόν *ἐπαναστάτη* Χέρτσεν ἀπό ἕνα φιλελεύθερο. Μνημονεύει τόν Χέρτσεν καί ὁ δεξιός τύπος, διαβεβαιώνοντας, συνειδητά ψευδόμενος, πώς ὁ Χέρτσεν στό τέλος τῆς ζωῆς του ἀπαρνήθηκε τήν ἐπανάσταση. Στό ἐξωτερικό, στούς λόγους πού βγάζουν οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ ναρόντνικοι γιά τόν Χέρτσεν κυριαρχεῖ ἡ λογοκοπία καί μόνο ἡ λογοκοπία.

Τό Ἐργατικό κόμμα ὀφείλει νά μνημονεύσει τόν Χέρτσεν, ὄχι χάρη μιᾶς μικροαστικῆς ὑμνολογίας, μά γιά νά καταλάβει τά καθήκοντά του, γιά νά καταλάβει τήν πραγματική ἱστορική θέση τοῦ συγγραφέα, πού ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν προετοιμασία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης.

Ὁ Χέρτσεν ἀνῆκε στή γενιά τῶν ἐπαναστατῶν τῆς πρώτης πεντηκονταετίας τοῦ περασμένου αἰώνα, πού κατάγονταν ἀπό εὐγενεῖς καί τσιφλικάδες. Οἱ εὐγενεῖς ἔδοσαν στή Ρωσία τούς Μπίρον καί τούς Ἀρακτσέγεφ, ἄπειρο πλῆθος «ἀπό μεθύστακες ἀξιωματικούς, καυγατζῆδες, χαρτοπαῖκτες, ἥρωες τῶν πανηγυριῶν, ὁδηγούς κυνηγετικῶν σκυλιῶν, παληκαράδες, μαχαιροβγάλτες, φύλακες σαραγιῶν» καί ὡραιοπαθεῖς Μανίλοφ. «Κι' ἀνάμεσα σ' αὐτούς, ἔγραφε ὁ Χέρτσεν, ἀνδρώθηκαν οἱ ἄνθρωποι τῆς 14 τοῦ Δεκέμβρη, ἡ φάλαγγα τῶν ἡρώων πού βύζαξαν, σάν τό Ρωμύλο καί τό Ρῶμο, τό γάλα τοῦ ἀγριμιοῦ... Εἶναι οἱ ἐπικοί ἥρωες, χυμένοι ἀπό καθαρό ἀτσάλι ἀπό τήν κορυφή ὥς τά νύχια, πολεμιστές-συναγωνιστές, πού βάδιζαν συνειδητά στό βέβαιο θάνατο γιά νά ξυπνήσουν τή νέα γενιά πρός μιά καινούργια ζωή καί νά ἐξαγνίσουν τά παιδιά πού γεννήθηκαν στό καθεστώς τῶν δημίων καί τῆς δουλοφροσύνης».

Σ' αὐτά τά παιδιά ἀνῆκε καί ὁ Χέρτσεν. Ἡ ἐξέγερση τῶν δεκεμβριστῶν τόν ξύπνησε καί τόν «ἐξάγνισε». Στή φεουδαρ-

χική Ρωσία τῆς δεκαετίας 1840-1850 μπόρεσε νά ἀνεβεῖ σέ τέτιο ὕψος, ὥστε νά στέκει στό ἐπίπεδο τῶν μεγαλύτερων στοχαστῶν τῆς ἐποχῆς του. Ἀφομοίωσε τή διαλεκτική τοῦ Χέγγελ. Κατάλαβε πώς ἡ διαλεκτική αὐτή ἀποτελεῖ τήν «ἄλγεβρα τῆς ἐπανάστασης». Προχώρησε πιό πέρα ἀπό τόν Χέγγελ, στόν ὑλισμό, ἀκολουθώντας τόν Φόυερμπαχ. Τό πρῶτο ἀπό τά «Γράμματα γιά τή μελέτη τῆς φύσης»— «Ἐμπειρία καί ἰδεαλισμός» — πού τό ἔγραψε τό 1844, μᾶς δείχνει τό στοχαστή, πού καί σήμερα ἀκόμη στέκεται ἕνα κεφάλι ψηλότερα ἀπ' ὅλους τούς φυσιοδίφες-ἐμπειριστές καί ὅλους τούς σημερινούς φιλόσοφους, ἰδεαλιστές καί μισοϊδεαλιστές. Ὁ Χέρτσεν πλησίασε πάρα πολύ κοντά στό διαλεκτικό ὑλισμό καί σταμάτησε μπροστά στόν ἱστορικό ὑλισμό.

Αὐτό ἀκριβῶς τό «σταμάτημα» προκάλεσε καί τήν πνευματική χρεοκοπία τοῦ Χέρτσεν ὕστερα ἀπό τήν ἧττα τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848. Ὁ Χέρτσεν εἶχε ἐγκαταλείψει πιά τή Ρωσία καί παρακολουθοῦσε ἄμεσα αὐτή τήν ἐπανάσταση. Ἦταν τότε δημοκράτης, ἐπαναστάτης, σοσιαλιστής. Ὁ «σοσιαλισμός» του, ὅμως, ἀνῆκε σ' ἐκεῖνες τίς ἀναρίθμητες, τήν ἐποχή τοῦ 1848, μορφές καί ποικιλίες τοῦ ἀστικοῦ καί μικροαστικοῦ σοσιαλισμοῦ, πού τίς τσάκισαν ὁριστικά οἱ μέρες τοῦ Ἰούνη. Στήν οὐσία αὐτό δέν ἦταν καθόλου σοσιαλισμός, μά ὡραιοπαθής φράση, ἀγαθά ὄνειρα, μέ τά ὁποῖα ἔδειχνε τήν *τοτινή* της ἐπαναστατικότητα ἡ ἀστική δημοκρατία, καθώς καί τό προλεταριάτο πού δέν εἶχε λυτρωθεῖ ἀπό τήν ἐπιροή της.

Ἡ πνευματική χρεοκοπία τοῦ Χέρτσεν, ὁ βαθύς σκεπτικισμός καί ἡ ἀπαισιοδοξία του ὕστερα ἀπό τό 1848, ἦταν ἡ χρεοκοπία τῶν *ἀστικῶν αὐταπατῶν* γιά τό σοσιαλισμό. Τό ψυχικό δράμα τοῦ Χέρτσεν ἦταν γέννημα καί ἀντανάκλαση τῆς κοσμοϊστορικῆς ἐκείνης ἐποχῆς, ὅταν πέθαινε *πιά* ἡ ἐπαναστατικότητα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας (στήν Εὐρώπη), ἐνῶ ἡ ἐπαναστατικότητα τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου *δέν εἶχε ἀκόμη* ὡριμάσει. Αὐτό δέν τό κατάλαβαν καί δέν μποροῦσαν νά τό καταλάβουν οἱ ἱππότες τῆς φιλελεύθερης ρωσικῆς γλωσσικῆς ἀσέλγειας, πού κρύβουν τώρα τήν ἀντεπαναστατικότητά τους μέ ὄμορφες φράσεις γιά τό σκεπτικισμό τοῦ Χέρτσεν. Γιά τούς ἱππότες αὐτούς, πού πρόδοσαν τή ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905, πού ξέχασαν καί νά σκέπτονται ἀκόμη τό μεγάλο τίτλο τοῦ *ἐπαναστάτη*, ὁ σκεπτικισμός εἶναι μιά μορφή περάσματος ἀπό τή δημοκρατία στό φιλελευθερισμό, σ' ἐκεῖνον τό δουλοπρεπή, πρόστυχο, βρωμερό καί ἄγριο φιλελευ-

θερισμό πού τουφέκιζε τούς ἐργάτες τό 1848, παλινόρθωνε τούς γκρεμισμένους θρόνους, χειροκροτοῦσε τόν Ναπολέοντα Γ' καί πού ὁ Χέρτσεν τόν *καταριόταν*, μήν μπορώντας νά καταλάβει τήν ταξική του φύση.

Ὁ σκεπτικισμός τοῦ Χέρτσεν ἦταν μιά μορφή περάσματος ἀπό τίς αὐταπάτες τοῦ «ὑπερταξικοῦ» ἀστικοῦ δημοκρατισμοῦ στή σκληρή, ἀμείλικτη, ἀκατανίκητη ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου. Τό ἀποδείχνουν: τά «Γράμματα σέ παλιό σύντροφο», στόν Μπακούνιν, πού γράφτηκαν ἕνα χρόνο πρίν ἀπό τό θάνατο τοῦ Χέρτσεν, τό 1869. Ὁ Χέρτσεν ξεκόβει ἀπό τόν ἀναρχικό Μπακούνιν. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ Χέρτσεν βλέπει ἀκόμη σ' αὐτή τή ρήξη μόνο τή διαφωνία στήν τακτική καί ὄχι τήν ἄβυσσο πού χωρίζει τήν κοσμοθεωρία τοῦ προλετάριου, πού πιστεύει στή νίκη τῆς τάξης του, ἀπό τό μικροαστό πού ἔχει χάσει κάθε ἐλπίδα γιά τή σωτηρία του. Εἶναι ἀλήθεια πώς ὁ Χέρτσεν ἐπαναλαβαίνει κι' ἐδῶ τίς παλιές ἀστικοδημοκρατικές φράσεις, ὅτι τάχα ὁ σοσιαλισμός πρέπει «νά ἀπευθύνει τό κήρυγμά του ἐξίσου στόν ἐργαζόμενο καί στόν ἐργοδότη, στό γεωργό καί στό μικροαστό». Ὡστόσο, ὁ Χέρτσεν, ξεκόβοντας ἀπό τόν Μπακούνιν, δέν ἔστρεψε τά βλέμματά του πρός τό φιλελευθερισμό, ἀλλά πρός τή *Διεθνή*, πρός τή Διεθνή ἐκείνη πού καθοδηγοῦσε ὁ Μάρξ, πρός τή Διεθνή ἐκείνη πού εἶχε ἀρχίσει νά *«συγκεντρώνει τά συντάγματα»*, τοῦ προλεταριάτου, νά συνενώνει τόν *«κόσμο τῶν ἐργατῶν»*, «πού ἐγκαταλείπει τόν κόσμο ἐκείνων πού ἀπολαβαίνουν χωρίς νά δουλεύουν»!

Ὁ Χέρτσεν, ἐφόσον δέν κατάλαβε τήν ἀστικοδημοκρατική οὐσία ὅλου τοῦ κινήματος τοῦ 1848 καί ὅλων τῶν μορφῶν τοῦ προμαρξικοῦ σοσιαλισμοῦ, πολύ περισσότερο δέν μποροῦσε νά καταλάβει τήν ἀστική φύση τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Ὁ Χέρτσεν εἶναι ὁ ἱδρυτής τοῦ «ρωσικοῦ» σοσιαλισμοῦ, τοῦ «ναροντνικισμοῦ». Ὁ Χέρτσεν ἔβλεπε τό «σοσιαλισμό» στήν ἀπελευθέρωση τῶν ἀγροτῶν *μέ τή γῆ*, στήν κοινοτική γαιοκτησία καί στήν ἰδέα τῶν χωρικῶν γιά τό «δικαίωμα στή γῆ». Τίς ἀγαπημένες του σκέψεις πάνω σ' αὐτό τό θέμα τίς ἀνάπτυξε ἄπειρες φορές.

Στήν πραγματικότητα, σ' αὐτή τή διδασκαλία τοῦ Χέρτσεν, ὅπως καί σ' ὅλο τό ρωσικό ναροντνικισμό — ὥς τόν ξεθωριασμένο ναροντνικισμό τῶν σημερινῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» — δέν ὑπάρχει *οὔτε κόκκος* σοσιαλισμοῦ. Εἶναι ἡ ἴδια

ὡραιοπαθής φρασεολογία, τά ἴδια ἀγαθά ὄνειρα πού περιβάλουν τήν *ἐπαναστατικότητα* τῆς ἀστικῆς ἀγροτικῆς δημοκρατίας στή Ρωσία, ὅπως καί οἱ διάφορες μορφές τοῦ «σοσιαλισμοῦ τοῦ 1848» στή Δύση. Ὅσο περισσότερη γῆ θά ἔπαιρναν οἱ ἀγρότες τό 1861 καί ὅσο φτηνότερα θά τήν ἔπαιρναν, τόσο πιό γερά θά ὑπονομευόταν ἡ ἐξουσία τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων, τόσο πιό γρήγορα, πιό ἐλεύθερα καί πιό πλατιά θά ἀναπτυσσόταν ὁ καπιταλισμός στή Ρωσία. Ἡ ἰδέα γιά τό «δικαίωμα στή γῆ» καί τό «ἐξισωτικό μοίρασμα τῆς γῆς» δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά ἡ διατύπωση τῶν ἐπαναστατικῶν πόθων τῶν ἀγροτῶν γιά ἰσότητα, τῶν ἀγροτῶν πού παλεύουν γιά τήν πλήρη ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τῶν τσιφλικάδων, γιά τήν πλήρη ἐξάλειψη τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905 τό ἀπόδειξε πέρα γιά πέρα: ἀπό τό ἕνα μέρος, τό προλεταριάτο ἀγωνίστηκε ἐντελῶς ἀνεξάρτητα ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, δημιουργώντας τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, οἱ ἐπαναστάτες ἀγρότες (οἱ «τρουντοβίκοι» καί ἡ «Ἀγροτική ἕνωση» [106]), παλεύοντας γιά κάθε μορφή ἐξάλειψης τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας, μαζί καί γιά τήν «κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς», πάλευαν ἀκριβῶς σάν νοικοκυρέοι, σάν μικροεπιχειρηματίες.

Σήμερα, οἱ λογομαχίες σχετικά μέ τό «σοσιαλιστικό» χαρακτήρα τοῦ δικαιώματος στή γῆ κτλ. χρησιμεύουν ἁπλῶς γιά *νά συσκοτίζουν* καί νά συγκαλύπτουν τό πραγματικά σπουδαῖο καί σοβαρό ἱστορικό πρόβλημα: γιά τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στά *συμφέροντα* τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης καί τῆς ἐπαναστατικῆς ἀγροτιᾶς στή ρωσική *ἀστική* ἐπανάσταση. Μ' ἄλλα λόγια, γιά τή φιλελεύθερη καί τή δημοκρατική, γιά τή «συμβιβαστική» (μοναρχική) καί τή λαοκρατική κατεύθυνση σ' αὐτή τήν ἐπανάσταση. Ἀκριβῶς τό ζήτημα αὐτό εἶχε θέσει τό «Κόλοκολ» [107] τοῦ Χέρτσεν, ἄν δοῦμε τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης καί ὄχι τά λόγια, ἄν πάρουμε τήν ταξική πάλη σάν βάση τῶν «θεωριῶν» καί τῶν διδασκαλιῶν καί ὄχι τό ἀντίστροφο.

Ὁ Χέρτσεν δημιούργησε ἐλεύθερο ρωσικό τύπο στό ἐξωτερικό κι' αὐτή εἶναι ἡ μεγάλη του ὑπηρεσία. Ἡ «Πολιάρναγια Ζβεζντά» [108] ξαναζωντάνεψε τήν παράδοση τῶν δεκεμβριστῶν. Τό «Κόλοκολ» (1857-1867) τάχθηκε μέ ὅλες του τίς δυνάμεις ὑπέρ τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ἀγροτῶν. Ἡ δουλική σιωπή εἶχε σπάσει.

Ὁ Χέρτσεν, ὅμως, ἀνῆκε σ' ἕνα τσιφλικάδικο, ἀρχοντικό περιβάλλον. Εἶχε φύγει ἀπό τή Ρωσία τό 1847, δέν εἶχε δεῖ τόν ἐπαναστατικό λαό καί δέν μποροῦσε νά πιστέψει σ' αὐτόν. Ἀπό δῶ καί οἱ φιλελεύθερες ἐκκλήσεις του πρός τίς «κορυφές». Ἀπό δῶ καί τά ἀμέτρητα κολακευτικά γράμματά του πρός τόν Ἀλέξανδρο Β' τόν Δήμιο, πού δημοσιεύτηκαν στό «Κόλοκολ», πού δέν μπορεῖς νά τά διαβάσεις σήμερα χωρίς ἀποστροφή. Ὁ Τσερνισέβσκι, ὁ Ντομπρολιοῦμποφ, ὁ Σέρνο-Σολοβιόβιτς, πού ἀντιπροσωπεύουν τή νέα γενιά τῶν ἐπαναστατῶν-ραζνοτσίντσι, εἶχαν χίλιες φορές δίκιο ὅταν κατηγοροῦσαν τόν Χέρτσεν γι' αὐτές τίς ὑποχωρήσεις ἀπό τό δημοκρατισμό *πρός* τό φιλελευθερισμό. Ὡστόσο, ἡ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ νά ποῦμε ὅτι, παρόλες τίς ταλαντεύσεις τοῦ Χέρτσεν ἀνάμεσα στό δημοκρατισμό καί στό φιλελευθερισμό, ὁ δημοκράτης νικοῦσε μέσα του.

Ὅταν ἕνας ἀπό τούς πιό ἀποκρουστικούς τύπους τῆς φιλελεύθερης ἀναίδειας, ὁ Καβέλιν, πού προηγούμενα θαύμαζε τό «Κόλοκολ» ἀκριβῶς γιά τίς *φιλελεύθερες* τάσεις του, ξεσηκώθηκε ἐνάντια στό σύνταγμα, χτύπησε τήν ἐπαναστατική ζύμωση, ξεσηκώθηκε ἐνάντια στή «βία» καί τίς ἐκκλήσεις ὑπέρ αὐτῆς καί ἄρχισε νά κηρύσσει τήν ὑπομονή, ὁ Χέρτσεν *διέκοψε κάθε σχέση* μ' αὐτόν τό φιλελεύθερο σοφό. Ὁ Χέρτσεν ξεσπάθωσε ἐνάντια στόν «κενό, ἀνόητο καί ἐπιζήμιο λίβελό» του, πού εἶχε γραφεῖ σάν «μυστικός ὁδηγός γιά τή φιλελευθερίζουσα κυβέρνηση». ξεσπάθωσε ἐνάντια στούς «πολιτικούς-συναισθηματικούς ἀφορισμούς» τοῦ Καβέλιν, πού παρουσίαζαν τό «ρωσικό λαό σάν κτῆνος καί τήν κυβέρνηση σάν μυαλωμένη». Τό «Κόλοκολ» δημοσίευσε τό ἄρθρο «Ἐπικήδειος λόγος», ὅπου ὁ Χέρτσεν μαστίγωνε τούς «καθηγητές πού ὑφαίνουν ἕνα σάπιο ἱστό ἀράχνης μέ τίς μεγαλόστομα-κακομοίρικες ἰδεοῦλες τους, τούς πρώην καθηγητές πού ἦταν κάποτε καλοκάγαθοι καί ἀργότερα χολώθηκαν, βλέποντας ὅτι ἡ ὑγιής νεολαία δέν μπορεῖ νά συμπαθήσει τήν ἀρρωστιάρικη σκέψη τους». Ὁ Καβέλιν ἀναγνώρισε ἀμέσως τόν ἑαυτό του σ' αὐτό τό πορτραῖτο.

Ὅταν πιάστηκε ὁ Τσερνισέβσκι, ὁ πρόστυχος φιλελεύθερος Καβέλιν ἔγραψε: «Οἱ συλλήψεις δέν μοῦ προκαλοῦν ἀγανάκτηση... τό ἐπαναστατικό κόμμα θεωρεῖ καλά ὅλα τά μέσα γιά νά ἀνατρέψει τήν κυβέρνηση, κι' αὐτή ὑπερασπίζεται τόν ἑαυτό της μέ τά δικά της μέσα». Κι' ὁ Χέρτσεν ἀπάντησε εὔστοχα σ' αὐτόν τόν καντέτο, παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τή δίκη

τοῦ Τσερνισέβσκι: «Καί νά πού ἐλεεινοί ἄνθρωποι, τιποτένιοι ἄνθρωποι, γλοιώδεις ἄνθρωποι, λένε πώς δέν πρέπει νά βρίζουμε αὐτή τή σπείρα τῶν ληστῶν καί τῶν παλιανθρώπων πού μᾶς διοικεῖ».

Ὅταν ὁ φιλελεύθερος Τουργκένιεφ ἔγραψε προσωπικό γράμμα στόν Ἀλέξανδρο Β΄, διαβεβαιώνοντάς τον γιά τά αἰσθήματα τῆς νομιμοφροσύνης του καί θυσίασε δυό χρυσά νομίσματα γιά τούς στρατιῶτες πού τραυματίστηκαν στήν καταστολή τῆς πολωνικῆς ἐξέγερσης, τό «Κόλοκολ» ἔγραψε γιά τήν «ἀσπρομαλλούσα Μαγδαληνή (ἀρσενικοῦ γένους), πού ἔγραψε στόν τσάρο πώς δέν τήν πιάνει ὕπνος, γιατί τήν τρώει τό σαράκι, ὅτι ὁ τσάρος δέν ξέρει τή μετάνοιά της». Καί ὁ Τουργκένιεφ ἀναγνώρισε ἀμέσως τόν ἑαυτό του.

Ὅταν ὅλη ἡ σπείρα τῶν ρώσων φιλελευθέρων τραβήχτηκε ἀπό τόν Χέρτσεν, γιατί ὑπεράσπισε τήν Πολωνία, ὅταν ὅλη ἡ «μορφωμένη κοινωνία» γύρισε τίς πλάτες της στό «Κόλοκολ», ὁ Χέρτσεν δέν τά ἔχασε. Συνέχισε νά ὑπερασπίζει τήν ἐλευθερία τῆς Πολωνίας καί νά μαστιγώνει τούς στραγγαλιστές, τούς δήμιους, τούς ἀπαγχονιστές πού βρίσκονταν στήν ὑπηρεσία τοῦ Ἀλεξάνδρου Β΄. Ὁ Χέρτσεν ἔσωσε τήν τιμή τῆς ρωσικῆς δημοκρατίας. «Ἐμεῖς σώσαμε τήν τιμή τοῦ ὀνόματος ρῶσος — ἔγραφε στόν Τουργκένιεφ — καί γι' αὐτό μᾶς παίδεψε ἡ δουλική πλειοψηφία».

Ὅταν ἔφτασε ἡ εἴδηση ὅτι κάποιος δουλοπάροικος ἀγρότης σκότωσε ἕναν τσιφλικά, γιατί εἶχε ἀποπειραθεῖ νά ἀτιμάσει τήν ἀρραβωνιαστικιά του, ὁ Χέρτσεν πρόσθεσε σ' αὐτή τήν εἴδηση στό «Κόλοκολ»: «Καί πολύ καλά ἔκανε!». Ὅταν ἀνακοίνωσαν ὅτι θά διοριστοῦν στρατιωτικοί διοικητές γιά τήν «εἰρηνική» «ἀπελευθέρωση», ὁ Χέρτσεν ἔγραψε: «Ὁ πρῶτος ἔξυπνος συνταγματάρχης, πού ἀντί νά καταπνίξει τούς ἀγρότες θά προσχωρήσει μέ τό τμῆμα του σ' αὐτούς, θά καθήσει στό θρόνο τῶν Ρομάνοφ». Ὅταν ὁ συνταγματάρχης Ρέιτερν αὐτοκτόνησε στή Βαρσοβία (τό 1860), γιά νά μή γίνει συνεργός τῶν δημίων, ὁ Χέρτσεν ἔγραψε: «Ἄν πρέπει νά τουφεκίζεται κάποιος, πρέπει νά τουφεκίζονται οἱ στρατηγοί πού δίνουν διαταγή νά πυροβολοῦν τούς ἄοπλους». Ὅταν σκότωσαν τούς 50 ἀγρότες στήν Μπέζντνα καί ἐκτέλεσαν τόν ἀρχηγό τους Ἀντόν Πετρόφ (12 τοῦ Ἀπρίλη 1861)[109], ὁ Χέρτσεν ἔγραφε στό «Κόλοκολ»:

«Ὦ, ἄν τά λόγια μου μποροῦσαν νά φτάσουν σέ σένα, δουλευτή καί μάρτυρα τῆς ρωσικῆς γῆς!.. πῶς θά σέ δίδασκα νά περιφρονεῖς τούς πνευ-

ματικούς ποιμένες σου πού τούς ἔβαλαν πάνω ἀπό τό κεφάλι σου ἡ σύνοδος τῆς Πετρούπολης καί ὁ γερμανός τσάρος...'Εσύ μισεῖς τόν τσιφλικά, μισεῖς τόν κλητήρα, τούς φοβᾶσαι κι' ἔχεις ἀπόλυτα δίκιο. Πιστεύεις, ὅμως, ἀκόμη στόν τσάρο καί στό δεσπότη... μήν τούς πιστεύεις. Ὁ τσάρος εἶναι μαζί τους, κι' αὐτοί εἶναι δικοί του. Τόν βλέπεις τώρα, ἐσύ ὁ πατέρας τοῦ σκοτωμένου νέου στήν Μπέζντνα, ἐσύ, ὁ γιός τοῦ σκοτωμένου πατέρα στήν Πένζα... Οἱ ποιμένες σου εἶναι ἀμόρφωτοι σάν κι' ἐσένα, φτωχοί σάν κι' ἐσένα... Τέτιος ἦταν κάποιος 'Αντώνιος πού βασανίστηκε γιά σένα στό Καζάν (ὄχι ὁ ἐπίσκοπος 'Αντώνιος, μά ὁ 'Αντόν τῆς Μπέζντνα)... Τά λείψανα τῶν ἀρχιερέων σου δέν θά κάνουν τά σαράντα ὀχτώ θαύματα, οἱ προσευχές σου σ' αὐτούς δέν θά γιατρέψουν τόν πονόδοντό σου. Μά ἡ ζωντανή ἀνάμνησή τους μπορεῖ νά κάνει ἕνα θαῦμα: τήν ἀπελευθέρωσή σου».

'Από δῶ φαίνεται μέ πόση προστυχιά καί μέ πόση μικρότητα συκοφαντοῦν τόν Χέρτσεν οἱ φιλελεύθεροί μας, πού ταμπουρώθηκαν στό δουλοπρεπή «νόμιμο» τύπο, ὑπερβάλλοντας τίς ἀδύνατες πλευρές τοῦ Χέρτσεν καί ἀποσιωπώντας τίς δυνατές. Δέν εἶναι φταίξιμο, μά ἀτυχία τοῦ Χέρτσεν, ὅτι δέν μπόρεσε νά δεῖ τόν ἐπαναστατικό λαό στήν ἴδια τή Ρωσία στά 1840-1850. Ὅταν τόν εἶδε στά *1860-1870*, τάχθηκε ἄφοβα μέ τό μέρος τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας ἐνάντια στό φιλελευθερισμό. 'Αγωνίστηκε γιά τή νίκη τοῦ λαοῦ ἐνάντια στόν τσαρισμό καί ὄχι γιά τό συμβιβασμό τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης μέ τόν τσιφλικά τσάρο. Καί σήκωσε ψηλά τή σημαία τῆς ἐπανάστασης.

———

Τιμώντας τόν Χέρτσεν, βλέπουμε καθαρά τρεῖς γενιές, τρεῖς τάξεις, πού ἔδρασαν στή ρωσική ἐπανάσταση. Στήν ἀρχή τούς εὐγενεῖς καί τούς τσιφλικάδες, τούς δεκεμβριστές καί τόν Χέρτσεν. Ἦταν στενός ὁ κύκλος τῶν ἐπαναστατῶν αὐτῶν. Βρίσκονταν πάρα πολύ μακριά ἀπό τό λαό. Μά τό ἔργο τους δέν χάθηκε. Οἱ δεκεμβριστές ἀφύπνισαν τόν Χέρτσεν. Ὁ Χέρτσεν ἀνάπτυξε ἐπαναστατική ζύμωση.

Τή ζύμωση αὐτή τή συνέχισαν, τήν πλάτυναν, τή στέριωσαν, τήν ἀτσάλωσαν οἱ ἐπαναστάτες-ραζνοτσίντσι, ἀρχίζοντας ἀπό τόν Τσερνισέβσκι καί τελειώνοντας στούς ἥρωες τῆς «Ναρόνταγια Βόλια» [110]. Ὁ κύκλος τῶν ἀγωνιστῶν ἔγινε πλατύτερος, συνδέθηκαν περισσότερο μέ τό λαό. «Νεαροί πλοηγοί στήν ἐπερχόμενη θύελλα», ἔτσι τούς ὀνόμαζε ὁ Χέρτσεν. Δέν ἦταν ὅμως ἀκόμη ἡ ἴδια ἡ θύελλα.

Θύελλα εἶναι τό κίνημα τῶν ἴδιων τῶν μαζῶν. Τό προλεταριάτο, ἡ μόνη συνεπῶς ὥς τό τέλος ἐπαναστατική τάξη, ξεση-

κώθηκε ἐπικεφαλῆς τους καί γιά πρώτη φορά ξεσήκωσε στόν ἀνοιχτό ἐπαναστατικό ἀγώνα ἑκατομμύρια ἀγρότες. Ἡ πρώτη ἔφοδος τῆς θύελλας ἦταν τό 1905. Ἡ κατοπινή ἀρχίζει ν' ἀναπτύσσεται μπροστά στά μάτια μας.

Τιμώντας τόν Χέρτσεν, τό προλεταριάτο διδάσκεται ἀπό τό παράδειγμά του τή μεγάλη σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας. Μαθαίνει νά καταλαβαίνει ὅτι ἡ ἀπεριόριστη ἀφοσίωση στήν ἐπανάσταση καί τό ἐπαναστατικό κήρυγμα πρός τό λαό δέν χάνονται ἀκόμη κι' ὅταν ὁλόκληρες δεκαετίες χωρίζουν τή σπορά ἀπό τό θέρο. Μαθαίνει νά καθορίζει τό ρόλο τῶν διαφόρων τάξεων στή ρωσική καί στή διεθνή ἐπανάσταση. Τό προλεταριάτο, πλουτισμένο μέ τά διδάγματα αὐτά, θ' ἀνοίξει τό δρόμο του γιά τήν ἐλεύθερη ἕνωση μέ τούς σοσιαλιστές ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν, τσαλαπατώντας αὐτό τό τέρας, τήν τσαρική μοναρχία, πού ἐνάντιά της ὁ Χέρτσεν σήκωσε πρῶτος τή μεγάλη σημαία τῆς πάλης, ἀπευθυνόμενος στίς μάζες μέ τόν *ἐλεύθερο ρωσικό λόγο.*

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 26,
8 τοῦ Μάη (25 τοῦ 'Απρίλη) 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

Η ΓΑΙΟΚΤΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ

Ὁ λιμός 30 ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν ἀνακίνησε γιά μιά ἀκόμη φορά τό πρόβλημα τῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς στή Ρωσία. Συνήθως, ὅταν συζητοῦν τό πρόβλημα αὐτό, παραβλέπουν τό κυριότερο, δηλαδή τή σχέση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στή μεγάλη γαιοκτησία, κυρίως τῶν εὐγενῶν, τῶν τσιφλικάδων, καί στήν κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς. Σ' αὐτό ἀκριβῶς τό βασικό σημεῖο θέλουμε νά ἐπιστήσουμε τήν προσοχή τῶν ἀναγνωστῶν μας.

Τό 1907 ἐκδόθηκε ἀπό τό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν ἡ «Στατιστική τῆς γαιοκτησίας τοῦ 1905». Ἀπό τά ἐπίσημα αὐτά στοιχεῖα, πού σέ καμιά περίπτωση, βέβαια, δέν μπορεῖ νά τά ὑποπτευθεῖ κανείς γιά μεροληψία ὑπέρ τῶν ἀγροτῶν, μποροῦμε νά σχηματίσουμε ἀρκετά ἀκριβή ἀντίληψη γιά μιά ἀπό τίς κύριες αἰτίες τῶν λιμῶν.

Ἡ κυβερνητική στατιστική ὑπολόγισε τήν ἔκταση τῆς γῆς 50 κυβερνείων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας σέ 395 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες. Ὁ ἀριθμός, ὅμως, αὐτός δέν δίνει τήν εἰκόνα τῆς πραγματικῆς κατάστασης, γιατί περιλαβαίνει 100 καί πάνω ἑκατομμύρια ντεσιατίνες γῆς τοῦ δημοσίου στό μακρινό βορρᾶ, στά κυβερνεῖα: Ἀρχάνγκελσκ, Ὀλόνετς καί Βόλογκντα. Γιά τήν ἀγροτική οἰκονομία ἡ γῆ αὐτή εἶναι στό μεγαλύτερο μέρος της ἀκατάλληλη· πρόκειται γιά τοῦντρες καί δάση τοῦ μακρινοῦ βορρᾶ. Συνήθως ἀναφέρουν τή γῆ αὐτή μόνο γιά νά *συσκοτίσουν* τήν πραγματική κατανομή τῆς γῆς, πού εἶναι κατάλληλη γιά νά χρησιμοποιηθεῖ στήν ἀγροτική οἰκονομία.

Ἄν ἀφαιρέσουμε τή γῆ αὐτή, ἔχουμε συνολική ἔκταση κατάλληλης γῆς 280 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες (σέ στρογγυλό ἀριθμό). Ἀπ' αὐτή τή γῆ 101 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες ὑπολογίζεται ὅτι ἀνήκουν στήν ἀτομική γαιοκτησία καί 139 ἑκατομμύρια σέ κλήρους. Πρέπει νά ξεχωρίσουμε τή μεγάλη γαιο-

κτησία τῶν τσιφλικάδων καί τή μικρή γαιοκτησία τῶν ἀγροτῶν.

Γιά τά μεγάλα ἀγροκτήματα ἡ κυβερνητική στατιστική δίνει τά παρακάτω στοιχεῖα:

Ἰδιωτική προσωπική ἰδιοκτησία τῆς γῆς στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία:

Ἔκταση τῶν ἀγροκτημάτων: Πάνω ἀπό	Ἀγροκτήματα	Ντεσιατίνες γῆς	Ντεσιατίνες κατά μέσο ὅρο σ' ἕνα κτῆμα
500 μέχρι 2.000 ντεσ.	21.748	20.590.708	947
2.000 » 10.000 »	5.386	20.602.109	3.825
10.000 ντεσιατίνες	699	20.798.504	29.754
Σύνολο	27.833	61.991.321	2.227

Τά στοιχεῖα αὐτά δέν εἶναι πλήρη, γιατί δέν ὑπολογίζονται οὔτε ἡ γῆ πού ἀνήκει στήν αὐτοκρατορική οἰκογένεια, οὔτε ἡ γῆ πού ἀνήκει στίς μεγάλες ἐμπορικές ἑταιρίες κτλ. Ὡστόσο, ἀπό τά στοιχεῖα αὐτά μποροῦμε νά μάθουμε τό *βασικό* γιά τή ρωσική τσιφλικάδικη γαιοκτησία. *Ἑφτακόσιοι* τσιφλικάδες ἔχουν *21* ἑκατομμύρια ντεσιατίνες, δηλαδή περίπου ἀπό *τριάντα χιλιάδες ντεσιατίνες ὁ καθένας*.

Λιγότεροι ἀπό 28.000 τσιφλικάδες ἔχουν **62** ἑκατομμύρια ντεσιατίνες γῆς, δηλαδή κατά μέσο ὅρο ἀπό *2.200 ντεσιατίνες ὁ καθένας*. Ἐδῶ εἶναι ἀπαραίτητο νά προσθέσουμε τή γῆ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογένειας, πού τήν ὑπολογίζουν σέ πάνω ἀπό *πέντε* ἑκατομμύρια ντεσιατίνες. Σέ συνέχεια, πάνω ἀπό *τριάμιση* ἑκατομμύρια ντεσιατίνες γῆς ἀνήκουν σέ 272 «ἐμποροβιομηχανικές, βιομηχανικές καί ἄλλες» ἑταιρίες. Πρόκειται, ἀσφαλῶς, γιά μεγάλα ἀγροκτήματα καί ὁ κύριος ὄγκος τους εἶναι συγκεντρωμένος στό κυβερνεῖο τοῦ Πέρμ· ἐδῶ σέ *ἐννιά* τέτιες ἑταιρίες ἀνήκουν *περίπου ἑνάμιση ἑκατομμύριο* ντεσιατίνες γῆς (ὁ ἀκριβής ἀριθμός εἶναι: 1.448.902).

Συνεπῶς, ἔχουμε συνολικά ὄχι λιγότερα, ἀλλά ὁπωσδήποτε περισσότερα ἀπό *70 ἑκατομμύρια* ντεσιατίνες γῆς, πού ἀνήκουν στούς πιό μεγάλους τσιφλικάδες. Ὁ ἀριθμός τῶν μεγάλων αὐτῶν τσιφλικάδων δέν φτάνει τίς *30 χιλιάδες*.

Ἄς πάρουμε τώρα τή γαιοκτησία τῶν ἀγροτῶν. Σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς κυβερνητικῆς στατιστικῆς, οἱ ἀγρότες μέ τούς μικρότερους κλήρους εἶχαν τήν παρακάτω γῆ:

Κληρουχική γῆ:

Ἔκταση τῶν κλήρων	Τῶν νοικοκυριῶν	Σέ ντεσιατίνες γῆς	Ντεσιατίνες κατά μέσο ὅρο σέ 1 νοικυκυριό
Μέχρι 5 ντεσιατίνες	2.857.650	9.030.333	3,1
5 - 8 »	3.317.601	21.706.550	6,5
8 - 15 »	3.932.485	42.182.923	10,7
Σύνολο	10.107.736	72.919.806	7,0

Ἔτσι, *δέκα ἑκατομμύρια* ἀγροτικές οἰκογένειες — σέ σύνολο 13 περίπου ἑκατομμυρίων — ἔχουν *73 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες γῆς*. Κατά μέσο ὅρο στό κάθε νοικοκυριό ἀναλογοῦν *ἑφτά* ντεσιατίνες. Ἐδῶ πρέπει νά προσθέσουμε τά μικρά ἰδιόκτητα κτήματα: τούς ἰδιοκτῆτες πού ἔχουν μέχρι 10 ντεσιατίνες, τούς ὑπολογίζουν σέ 409.864 καί τή γῆ τους σέ 1.625.226 ντεσιατίνες, δηλαδή λιγότερο ἀπό τέσσερις ντεσιατίνες στό νοικοκυριό. Συνεπῶς, ἔχουμε *περίπου δεκάμιση ἑκατομμύρια* ἀγροτικές οἰκογένειες μέ *75 ἑκατομμύρια* ντεσιατίνες γῆς.

Τώρα μποροῦμε νά συνοψίσουμε τά βασικά αὐτά στοιχεῖα, πού τά ξεχνοῦν πολύ συχνά ἤ δέν τά παρουσιάζουν σωστά, ὅταν συζητοῦν τό ἀγροτικό πρόβλημα:

Μεγάλη γαιοκτησία τῶν τσιφλικάδων: *30 χιλιάδες* ἰδιοκτῆτες—70 ἑκατομμύρια ντεσ. γῆς.

Μικρή γαιοκτησία τῶν ἀγροτῶν: *δεκάμιση ἑκατομμύρια* ἰδιοκτῆτες—75 ἑκατομμύρια ντεσ. γῆς.

Ἐννοεῖται, πώς αὐτά εἶναι χοντρικά στοιχεῖα. Γιά πιό λεπτομερή μελέτη τῆς κατάστασης τῶν ἀγροτῶν καί τῆς σημασίας τῶν μεγάλων ἀγροκτημάτων πρέπει νά πάρουμε τά στοιχεῖα κατά χωριστές περιοχές ἤ περιφέρειες, καμιά φορά μάλιστα καί κατά χωριστά κυβερνεῖα. Οἱ οἰκονομολόγοι ὅμως καί τοῦ κυβερνητικοῦ καί τοῦ φιλελεύθερου καί ὥς ἕνα βαθμό καί τοῦ ναρόντνικου στρατόπεδου πολύ συχνά *συσκοτίζουν τήν οὐσία* τοῦ προβλήματος τῆς γῆς, ἀναφερόμενοι ἀκριβῶς σέ ὁρισμένες περιοχές, ἤ σέ ὁρισμένες μερικότερες πλευρές τοῦ προβλήματος. Γιά νά ξεκαθαρίσουμε μέσα μας τή *θεμελιακή* σημασία τοῦ προβλήματος τῆς γῆς καί τῆς κατάστασης τῶν ἀγροτῶν, πρέπει νά μήν ξεχνᾶμε τά παραπάνω βασικά στοιχεῖα καί νά μήν ἀφήνουμε νά συσκοτίζουν οἱ λεπτομέρειες τό βασικό.

Παραδείγματα τέτιων συσκοτίσεων θά παραθέσουμε στό

ἑπόμενο ἄρθρο*. Ὅσο γιά τώρα, ἄς βγάλουμε τό πρῶτο βασικό συμπέρασμα. Ἡ γῆ στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία εἶναι μοιρασμένη ἔτσι, πού οἱ μεγάλοι τσιφλικάδες μέ 500 ντεσ. καί πάνω κατέχουν 70 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες, ἐνῶ ὁ ἀριθμός τῶν τσιφλικάδων αὐτῶν δέν φτάνει οὔτε τίς 30 χιλιάδες.

Ἡ τεράστια ὅμως πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν, γιά τήν ἀκρίβεια δεκάμιση ἑκατομμύρια οἰκογένειες, σέ σύνολο 13 ἑκατομμυρίων ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν, ἔχουν 75 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες γῆς.

Ἡ μέση ἔκταση τοῦ πολύ μεγάλου τσιφλικάδικου ἀγροκτήματος εἶναι *2.200 ντεσιατίνες*. Ἡ μέση ἔκταση τοῦ μικροῦ κομματιοῦ γῆς τοῦ ἀγρότη εἶναι *ἑφτά* ντεσιατίνες.

Ἄν ἡ γῆ τῶν τριάντα χιλιάδων μεγάλων γαιοκτημόνων περνοῦσε στά δέκα ἑκατομμύρια ἀγροτικά νοικοκυριά, ἡ γαιοκτησία αὐτῶν τῶν νοικοκυριῶν *σχεδόν θά διπλασιαζόταν*.

Γιά τίς οἰκονομικές σχέσεις ἀνάμεσα στούς τσιφλικάδες καί στούς ἀγρότες, πού ἀπορέουν ἀπό μιά τέτια κατανομή τῆς γῆς, θά μιλήσουμε ἄλλη φορά.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 3,
6 τοῦ Μάη 1912
Ὑπογραφή: Ρ. Σίλιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 317-321. *Ἡ Σύντ.*

ΟΙ ΤΡΟΥΝΤΟΒΙΚΟΙ ΚΑΙ Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἡ προεκλογική καμπάνια γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας προκάλεσε μιά μικρή ἀναζωογόνηση καί ἀνέβασε τό ἐνδιαφέρον γιά τά πολιτικά ζητήματα. Τό πλατύ κίνημα πού προκάλεσαν τά γεγονότα τοῦ Λένα ἔκανε τήν ἀναζωογόνηση αὐτή σοβαρή καί τό ἐνδιαφέρον αὐτό ἐξαιρετικά ἐπίκαιρο. Σήμερα, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά, ἔχει τή θέση της μιά συζήτηση γύρω ἀπό τό ζήτημα τῆς στάσης τῶν τρουντοβίκων, δηλαδή τῆς ἀγροτικῆς δημοκρατίας, ἀπέναντι στήν ἐργατική δημοκρατία.

Ὁ κ. Β. Βοντοβόζοφ στό ἄρθρο του «Ἡ Ἐργασιακή ὁμάδα καί τό ἐργατικό κόμμα» (τεῦχος 17 τοῦ «Ζαπρόσι Ζίζνι») ἐκθέτει τίς ἀπόψεις τῶν τρουντοβίκων πάνω στό ζήτημα αὐτό, ἀπαντώντας στά ἄρθρα μου: «Φιλελευθερισμός καί δημοκρατία»*, πού δημοσιεύτηκαν στή «Ζβεζντά». Ἡ συζήτηση ἀφορᾶ τήν ἴδια τήν οὐσία τῶν δυό πολιτικῶν κατευθύνσεων, πού ἐκφράζουν τά συμφέροντα τῶν *ἐννιά δεκάτων* τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας. Γι' αὐτό τό λόγο κάθε δημοκράτης ἔχει ὑποχρέωση νά δόσει τή μεγαλύτερη προσοχή στό ἀντικείμενο τῆς συζήτησης.

I

Ἡ ἐργατική δημοκρατία στέκει στήν ἄποψη τῆς ταξικῆς πάλης. Οἱ μισθωτοί ἐργάτες ἀποτελοῦν μιά διαμορφωμένη τάξη τῆς σύγχρονης κοινωνίας. Ἡ θέση τῆς τάξης αὐτῆς διαφέρει ριζικά ἀπό τή θέση τῆς τάξης τῶν μικρονοικοκυρέων, τῶν ἀγροτῶν. Γι' αὐτό, οὔτε λόγος μπορεῖ νά γίνεται γιά συνένωσή τους σ' ἕνα κόμμα.

Σκοπός τῶν ἐργατῶν εἶναι νά καταργήσουν τή μισθωτή

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 248-257. *Ἡ Σύντ.*

δουλεία, ἐξαλείφοντας τήν κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης. Σκοπός τῶν ἀγροτῶν εἶναι οἱ δημοκρατικές διεκδικήσεις πού μπορούν νά ἐξαλείψουν τή δουλοπαροικία, ὅλες τίς κοινωνικές βάσεις καί ἐκδηλώσεις της, μά δέν εἶναι σέ θέση οὔτε κάν νά θίξουν τήν κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης.

Στή σημερινή ἐποχή τά κοινά καθήκοντα καί τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν τῆς Ρωσίας προσεγγίζουν τήν ἀγροτική καί τήν ἐργατική δημοκρατία, πού δέν μποροῦν παρά νά βαδίζουν χωριστά, πού μποροῦν ὅμως — καί πρέπει, γιά νά ἐξασφαλίσουν τήν ἐπιτυχία — νά δροῦν ἀπό κοινοῦ ἐνάντια σέ ὅ,τι ἀντιτίθεται στό δημοκρατισμό. Ἄν αὐτή ἡ κοινή ἤ ἑνιαία δράση δέν πραγματοποιηθεῖ, ἄν ἡ ἀγροτική δημοκρατία δέν ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν κηδεμονία τῶν φιλελευθέρων (τῶν καντέτων), δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνεται γιά σοβαρούς δημοκρατικούς μετασχηματισμούς στή Ρωσία.

Αὐτές εἶναι οἱ ἀπόψεις τῶν ἐργατῶν δημοκρατῶν, τῶν μαρξιστῶν, πού τίς ἀνάπτυξα στά δυό ἄρθρα μου: «Φιλελευθερισμός καί δημοκρατία».

Οἱ τρουντοβίκοι, πού τίς ἀπόψεις τους τίς ἐκθέτει ὁ κ. Βοντοβόζοφ, θέλουν νά εἶναι «ὑπερταξικό» κόμμα. Κατά τή γνώμη τους ἕνα κόμμα «θά μποροῦσε νά ἐξυπηρετεῖ στό ἀκέραιο τά συμφέροντα τῶν τριῶν κοινωνικῶν τάξεων»: τῆς ἀγροτιᾶς, τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς «ἐργαζόμενης διανόησης».

Ἐγώ ἔλεγα ὅτι ἡ «γνώμη» αὐτή ἔρχεται σέ ἀντίθεση 1) μέ ὅλες τίς ἀλήθειες τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης, 2) μέ ὅλη τήν πείρα τῶν χωρῶν πού πέρασαν μιά ἐποχή παρόμοια μέ τή σημερινή ἐποχή τῆς Ρωσίας, 3) μέ τήν πείρα τῆς Ρωσίας σέ μιά ἐξαιρετικά σοβαρή, ἐξαιρετικά κρίσιμη περίοδο τῆς ρωσικῆς ἱστορίας — τό 1905. Κορόιδευα τήν πραγματικά καντέτικη ἀξίωση «νά ἀγκαλιάσουμε» διάφορες τάξεις καί θύμιζα ὅτι οἱ καντέτοι ὀνομάζουν τούς κ.κ. Μακλάκοφ «ἐργαζόμενη διανόηση».

Ὁ κ. Βοντοβόζοφ, ἀναφέροντας αὐτά μου τά ἐπιχειρήματα, ἀσύνδετα καί χωρίς εἱρμό, ἐπιχειρεῖ νά φέρει ἀντιρήσεις, παραθέτοντας ἀποσπάσματα. Ἀντικρούοντας π.χ. τό πρῶτο ἐπιχείρημα λέει: «Ἡ ἀγροτιά εἶναι μιά μάζα πού ζεῖ ἀπό τή δουλιά της· τά συμφέροντά της εἶναι συμφέροντα τῆς ἐργασίας καί γι' αὐτό ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς μεγάλης στρατιᾶς τῆς ἐργασίας, ὅπως οἱ ἐργάτες ἀποτελοῦν τό ἄλλο τμῆμα της».

Αὐτά δέν εἶναι μαρξιστική οἰκονομική ἐπιστήμη, ἀλλά ἀστική: μέ φράσεις γιά τά συμφέροντα τῆς ἐργασίας συσκοτί-

ζεται ἐδῶ ἡ ριζική διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στή θέση τοῦ μικρονοικοκύρη καί στή θέση τοῦ μισθωτοῦ ἐργάτη. Ὁ ἐργάτης δέν ἔχει κανένα μέσο παραγωγῆς καί πουλᾶ τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του, τά χέρια του, τήν *ἐργατική του δύναμη*. Ὁ ἀγρότης ἔχει μέσα παραγωγῆς — ἐργαλεῖα, ζῶα, γῆ, δική του ἤ νοικιασμένη — καί πουλάει τά *προϊόντα* τοῦ νοικοκυριοῦ του, ὄντας μικρονοικοκύρης, μικροεπιχειρηματίας, μικροαστός.

Οἱ ἀγρότες καί σήμερα στή Ρωσία μισθώνουν γιά τά νοικοκυριά τους τουλάχιστο *2 ἑκατομμύρια* μισθωτούς ἐργάτες τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Κι' ἄν ὅλη ἡ γῆ τῶν τσιφλικάδων περνοῦσε χωρίς ἐξαγορά στούς ἀγρότες, τότε θά μίσθωναν πολύ περισσότερους ἐργάτες.

Ἕνα τέτιο πέρασμα τῆς γῆς στούς ἀγρότες ἀποτελεῖ κοινό συμφέρον ὅλης τῆς ἀγροτιᾶς, ὅλων τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν, ὅλης τῆς δημοκρατίας, γιατί ἡ τσιφλικάδικη γαιοκτησία εἶναι βάση τῆς τσιφλικάδικης πολιτικῆς ἐξουσίας τοῦ τύπου ἐκείνου, πού γνώρισε ἐξαιρετικά χειροπιαστά ἡ Ρωσία μέ τόν Πουρισκέβιτς καί ὕστερα μέ τόν Μάρκοφ τό 2ο καί τούς ἄλλους «τριτοδουμικούς», ἐθνικιστές, ὀχτωβριστές κ.ο.κ.

Ἀπό δῶ φαίνεται ὅτι ὁ κοινός σκοπός πού στέκει σήμερα μπροστά στούς ἀγρότες καί στούς ἐργάτες, δέν ἔχει τίποτε ἀπολύτως τό σοσιαλιστικό, παρά τή γνώμη τῶν ἀστοιχείωτων μαυροεκατονταρχιτῶν, κάποτε καί τῶν φιλελευθέρων. Ὁ σκοπός αὐτός εἶναι ἀποκλειστικά δημοκρατικός. Ἡ ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ θά ἦταν γιά τή Ρωσία κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας, σέ καμιά ὅμως περίπτωση δέν θά ἦταν ἐξαφάνιση τῆς μισθωτῆς δουλείας.

Γιά νά ὀργανωθεῖ στά σοβαρά ἡ κοινή δράση τῶν διαφόρων τάξεων, γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ σταθερή καί πραγματική ἐπιτυχία τῆς δράσης αὐτῆς, πρέπει νά καταλαβαίνουμε ξεκάθαρα ποῦ συμπίπτουν καί ποῦ χάνονται τά συμφέροντα αὐτῶν τῶν τάξεων. Κάθε πλάνη καί «παρανόηση» στό ζήτημα αὐτό, κάθε συσκότιση τῆς ὑπόθεσης μέ φράσεις δέν μπορεῖ παρά νά ἔχει τήν πιό ὀλέθρια συνέπεια, δέν μπορεῖ παρά νά ὑπονομεύει τήν ἐπιτυχία.

II

«Ἡ δουλιά στή γεωργία διαφέρει ἀπό τή δουλιά στό ἐργοστάσιο· μά καί ἡ δουλιά στό ἐργοστάσιο διαφέρει ἐπίσης ἀπό τή δουλιά τοῦ ἐμποροϋπαλλήλου κι' ὡστόσο ἡ «Ζβεζντά» προσπαθεῖ ἐπίμονα νά ἀποδείξει στούς ἐμποροϋπαλλήλους ὅτι ἀποτελοῦν μιά τάξη μέ τούς ἐργάτες καί γι' αὐτό πρέπει νά θεωροῦν τή σοσιαλδημοκρατία ἐκπρόσωπό τους...»

Ἔτσι ἀντικρούει ὁ κ. Βοντοβόζοφ τά ἐπιχειρήματα γιά βαθιά ταξική διαφορά τῶν μικρονοικοκυρέων καί τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν! Οἱ συλλογισμοί τοῦ κ. Βοντοβόζοφ διαπνέονται κι' ἐδῶ ἀπό τό συνηθισμένο πνεῦμα τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ὁ γεωργός-μικρονοικοκύρης ἀνήκει στήν ἴδια *τάξη* μέ τόν ἐργοστασιάρχη ἤ τό βιοτέχνη-μικρονοικοκύρη, μέ τόν ἔμπορα-μικρονοικοκύρη· ἐδῶ δέν πρόκειται γιά διαφορά ἀνάμεσα σέ τάξεις, ἀλλά ἀνάμεσα σέ *ἐπαγγέλματα*. Ὁ μισθωτός ἐργάτης τῆς γεωργίας ἀνήκει στήν ἴδια τάξη μέ τό *μισθωτό* ἐργάτη τοῦ ἐργοστασίου καί τοῦ ἐμπορίου.

Οἱ ἀλήθειες αὐτές, ἀπό τήν ἄποψη τοῦ μαρξισμοῦ, εἶναι ἀλήθειες ἐντελῶς στοιχειώδεις. Καί ἄδικα ὁ κ. Βοντοβόζοφ τονίζει πώς, λέγοντας ὅτι ὁ «δικός μου» μαρξισμός εἶναι «ἐξαιρετικά ἁπλοποιημένος», θά σκεπάσει μ' αὐτό τήν *οὐσία τῆς ὑπόθεσης* καί συγκεκριμένα τό γεγονός ὅτι οἱ τρουντοβίκοι παρεκκλίνουν διαρκῶς ἀπό τή μαρξιστική πολιτική οἰκονομία πρός τήν ἀστική.

Τήν ἴδια παρέκκλιση καί πρός τήν ἴδια κατεύθυνση παρουσιάζει ὁ κ. Βοντοβόζοφ, ὅταν προσπαθεῖ νά ἀνατρέψει τήν παραπομπή μου στήν πείρα ὅλων τῶν χωρῶν καί στήν πείρα τῆς Ρωσίας — σχετικά μέ τή βαθιά ταξική διαφορά τῶν μικρονοικοκυρέων καί τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν — ἰσχυριζόμενος ὅτι πολλές φορές μιά τάξη τήν ἀντιπροσωπεύουν διάφορα κόμματα, ἤ καί τό ἀντίθετο. Οἱ ἐργάτες τῆς Εὐρώπης μερικές φορές ἀκολουθοῦν τούς φιλελευθέρους καί τούς ἀναρχικούς, τούς κληρικόφρονες κτλ. Οἱ τσιφλικάδες εἶναι πολλές φορές διαμοιρασμένοι σέ διάφορα κόμματα.

Τί ἀποδείχνει λοιπόν αὐτό; Μόνο τό γεγονός ὅτι, ἐκτός ἀπό τίς *ταξικές* διαφορές, στό σχηματισμό τῶν κομμάτων ἐπιδροῦν καί ἄλλες διαφορές, λ.χ. θρησκευτικές, ἐθνικές κτλ.

Τό γεγονός αὐτό εἶναι σωστό, μά τί σχέση ἔχει μέ τή συζήτησή *μας*; Μήπως ἀναφέρει ὁ κ. Βοντοβόζοφ σχετικά μέ τή Ρωσία τίς ἰδιαίτερες ἱστορικές συνθῆκες, θρησκευτικές, ἐθνικές ἤ ἄλλες, πού στήν *προκειμένη περίπτωση θά προσθέτονταν* στίς ταξικές διαφορές;

Ὁ κ. Βοντοβόζοφ δέν ἀναφέρει καί οὔτε μποροῦσε νά ἀναφέρει ἀπολύτως κανενός εἴδους τέτιες συνθῆκες. Ἡ συζήτηση γινόταν ἀποκλειστικά γύρω ἀπό τό ζήτημα, ἄν εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει στή χώρα μας ἕνα «ὑπερταξικό» κόμμα, «πού νά ἐξυπηρετεῖ τά συμφέροντα τριῶν τάξεων» (μάλιστα τήν «ἐργαζόμενη διανόηση» εἶναι γελοῖο νά τήν ὀνομάζουμε τάξη).

Στό ἐρώτημα αὐτό ἡ θεωρία ἀπαντᾶ καθαρά: δέν εἶναι δυνατό! Τό ἴδιο καθαρά ἀπαντᾶ καί ἡ πείρα τοῦ 1905, ὅταν *ὅλες* οἱ διαφορές τάξης, ὁμάδας, ἔθνους κτλ. ἐκδηλώθηκαν πολύ ἀνάγλυφα στίς πιό ἀνοιχτές καί στίς πιό μαζικές ἐνέργειες, σέ μιά ἀπό τίς σπουδαιότερες καμπές τῆς ρωσικῆς ἱστορίας. Τή θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ τήν *ἐπιβεβαίωσε* ἡ πείρα τοῦ 1905, πού ἔδειξε ὅτι *δέν εἶναι δυνατό* νά ὑπάρχει στή Ρωσία ἑνιαῖο ἀγροτο-ἐργατικό κόμμα.

Καί οἱ τρεῖς Δοῦμες ἔδειξαν τό ἴδιο πράγμα.

Τί σχέση ἔχει λοιπόν μέ ὅλα αὐτά τό ἐπιχείρημα ὅτι στίς διάφορες χῶρες τῆς Εὐρώπης τύχαινε κάποτε μιά τάξη νά εἶναι μοιρασμένη σέ κάμποσα κόμματα ἤ νά συνενώνονται διάφορες τάξεις κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση ἑνός κόμματος; Τό ἐπιχείρημα αὐτό δέν ἔχει καμιά θέση ἐδῶ. Μέ τό ἐπιχείρημα αὐτό ὁ κ. Βοντοβόζοφ ἁπλῶς ἀπομακρύνεται — καί προσπαθεῖ νά ἀπομακρύνει καί τόν ἀναγνώστη — ἀπό τό συζητούμενο ζήτημα.

Γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ρωσικῆς δημοκρατίας ἔχει ἐξαιρετική σημασία νά ξέρει αὐτή τίς δυνάμεις της, νά ἀντιμετωπίζει νηφάλια τήν ὑπάρχουσα κατάσταση πραγμάτων, νά καταλαβαίνει καλά σέ ποιές *τάξεις* μπορεῖ νά ὑπολογίζει. Εἶναι ἐξαιρετικά ἐπιζήμιο νά παρασυρόμαστε ἀπό αὐταπάτες, νά σκεπάζουμε τίς ταξικές διαφορές μέ φράσεις καί νά ξεφεύγουμε ἀπ' αὐτές μέ εὐσεβεῖς πόθους.

Πρέπει νά παραδεχτοῦμε ἀνοιχτά τήν ταξική διαφορά τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, διαφορά βαθιά, ἀξεπέραστη μέσα στά πλαίσια τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, μέσα στά πλαίσια τῆς κυριαρχίας τῆς ἀγορᾶς. Πρέπει νά ποῦμε ἀνοιχτά, σέ ποιό σημεῖο συμπίπτουν *σήμερα* τά συμφέροντά τους. Πρέπει νά συνενώνουμε τήν κάθε τάξη, νά συσπειρώνουμε τίς δυνάμεις της, νά ἀναπτύσσουμε τή συνείδησή της καί νά καθορίζουμε τό κοινό αὐτό καθῆκον.

Ἕνα «ριζοσπαστικό» (παίρνω τήν ἔκφραση τοῦ κ. Βοντοβόζοφ, ἄν καί δέν μοῦ φαίνεται πετυχημένη) ἀγροτικό κόμμα εἶναι ὠφέλιμο καί ἀπαραίτητο.

Κάθε ἀπόπειρα νά δημιουργηθεῖ ἕνα «ὑπερταξικό» κόμμα, κάθε ἀπόπειρα νά συνενώσουμε τούς ἀγρότες καί τούς ἐργάτες σ' ἕνα κόμμα, κάθε ἀπόπειρα νά παρουσιάσουμε κάποια ἀνύπαρκτη «ἐργαζόμενη διανόηση» σάν ἰδιαίτερη τάξη εἶναι ἐξαιρετικά ἐπιζήμια, ὀλέθρια γιά τή ρωσική ἐλευθερία, γιατί κάθε τέτια ἀπόπειρα *δέν μπορεῖ* νά δόσει *τίποτε* ἄλλο, ἐκτός ἀπό

ἀπογοητεύσεις, ἀπώλεια δυνάμεων καί συσκότιση τῆς συνείδησης.

Δεχόμενοι μέ ἀπόλυτη συμπάθεια τό σχηματισμό ἑνός *συνεπούς*-δημοκρατικοῦ ἀγροτικοῦ κόμματος, ἔχουμε ὑποχρέωση νά παλέψουμε ἐνάντια στίς παραπάνω ἀπόπειρες. Οἱ ἐργάτες ἔχουν ἐπίσης ὑποχρέωση νά παλέψουν ἐνάντια στήν ἐπιροή τῶν *φιλελευθέρων* πάνω στή δημοκρατική ἀγροτιά.

III

Γιά τή στάση τῶν φιλελευθέρων ἀπέναντι στήν ἀστική δημοκρατία, τῶν καντέτων ἀπέναντι στούς τρουντοβίκους, ἡ συνδιάσκεψη τῶν τελευταίων δέν εἶπε τίποτε τό ξεκάθαρο καί τό συγκεκριμένο [111]. Οἱ τρουντοβίκοι δέν φαίνεται νά καταλαβαίνουν ὅτι ἴσα-ἴσα ἡ ἐξάρτηση τῆς δημοκρατικῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τούς φιλελευθέρους ἦταν μιά ἀπό τίς κύριες αἰτίες τῆς ἀποτυχίας τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος 1905-1906, ὅτι τό κίνημα αὐτό εἶναι *ἀδύνατο* νά πετύχει, ἄν τά πλατιά καί τά ἡγετικά στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς δέν κατανοήσουν τή διαφορά τοῦ δημοκρατισμοῦ ἀπό τό φιλελευθερισμό, ἄν δέν ἀπαλλαγοῦν ἀπό τήν κηδεμονία καί τήν κυριαρχία τῶν φιλελευθέρων.

Ὁ κ. Βοντοβόζοφ ἔθιξε αὐτό τό ζήτημα πού εἶναι βασικῆς σημασίας κατά τρόπο ἐντελῶς φευγαλέο καί καθόλου ἱκανοποιητικό. Λέει ὅτι «τό Κόμμα τῶν καντέτων ἐξυπηρετεῖ κυρίως τόν πληθυσμό τῶν πόλεων». Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ὁ καθορισμός αὐτός τῶν ταξικῶν ριζῶν καί τοῦ πολιτικοῦ ρόλου τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων δέν ἀξίζει μιά πεντάρα.

Τό Κόμμα τῶν καντέτων εἶναι κόμμα τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης. Κοινωνική βάση τοῦ κόμματος αὐτοῦ (ὅπως καί τῶν «προοδευτικῶν»), εἶναι τά πιό προοδευτικά ἀπό οἰκονομική ἄποψη (σέ σύγκριση μέ τούς ὀχτωβριστές) στρώματα τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἰδίως ἡ ἀστική διανόηση. Κι' ἕνα μέρος ἀπό τούς μικροαστούς τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ ἀκολουθεῖ ἀκόμη τό κόμμα αὐτό μόνο ἀπό παράδοση (δηλαδή ἀπό ἁπλή συνήθεια, ἀπό τυφλή ἐπανάληψη τοῦ χτές) καί γιά τό λόγο ὅτι οἱ φιλελεύθεροι τό ἐξαπατοῦν ἀπροκάλυπτα.

Οἱ καντέτοι, λέγοντας ὅτι εἶναι δημοκράτες, ἐξαπατοῦν τόν ἑαυτό τους, ἐξαπατοῦν καί τό λαό. Στήν πραγματικότητα οἱ καντέτοι εἶναι ἀντεπαναστάτες φιλελεύθεροι.

Ὅλη ἡ ἱστορία τῆς Ρωσίας, ἰδιαίτερα τοῦ 20οῦ αἰώνα, ἰδιαίτερα τῶν χρόνων 1905-1906, τό *ἀπόδειξε* αὐτό πέρα γιά

πέρα καί ἡ συλλογή «Βέχι» τό *ἔδειξε* αὐτό, τό ἀποκάλυψε ἐξαιρετικά παραστατικά, ξεκάθαρα, ὁλοκληρωμένα. Καί κανενός εἴδους «ἐπιφυλάξεις» τῶν καντέτων διπλωματῶν σχετικά μέ τή συλλογή «Βέχι» δέν μποροῦν ν' ἀλλάξουν τά γεγονότα.

Ἡ πρώτη φάση τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος στή Ρωσία, ἡ πρώτη δεκαετία τοῦ 20οῦ αἰώνα ἔδειξε ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ, πού ἐνῶ τείνουν πρός τή δημοκρατία, δέν ἔχουν ἀρκετή συνειδητότητα, *δέν ξεχωρίζουν* τό φιλελευθερισμό ἀπό τό δημοκρατισμό καί ὑποτάσσονται στήν ἡγεσία τῶν φιλελευθέρων. Ὅσο καιρό δέν θά ἀλλάξει αὐτό καί στό βαθμό πού δέν θά ἀλλάζει, δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνεται γιά ὁποιοδήποτε δημοκρατικό μετασχηματισμό τῆς Ρωσίας. Γιατί αὐτά θά εἶναι λόγια τοῦ ἀέρα.

Τί ἀντίρρηση ἔχει ὁ κ. Βοντοβόζοφ γιά τούς συλλογισμούς, στούς ὁποίους στηριζόταν τό ἄρθρο μου; «Οἱ τρουντοβίκοι — γράφει — στίς σημερινές συνθῆκες θεωροῦν πολύ μεγάλη ἔλλειψη τάκτ (!!) τό νά μιλᾶμε πάρα πολύ γιά τήν ἀντεπαναστατικότητα τῶν καντέτων...».

Νάτα μας! Τί θέση ἔχει ἐδῶ τό «τάκτ»; τί θέση ἔχει ἐδῶ τό «πάρα πολύ»; Ἄν εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ καντέτοι εἶναι ἀντεπαναστάτες φιλελεύθεροι, τότε ἐπιβάλλεται ὁπωσδήποτε νά ποῦμε τήν ἀλήθεια. Τό ἄν πρέπει νά μιλᾶμε πολύ εἴτε λίγο γιά τούς ἀντεπαναστάτες δεξιούς καί γιά τούς ἀντεπαναστάτες φιλελευθέρους, τό ζήτημα αὐτό δέν εἶναι καθόλου σοβαρό: *κάθε φορά* πού ὁ δημοσιολόγος μιλάει γιά τούς δεξιούς, κάθε φορά πού μιλάει γιά τούς φιλελευθέρους, πρέπει νά λέει τήν ἀλήθεια. Οἱ τρουντοβίκοι εἶπαν γιά τούς δεξιούς τήν ἀλήθεια. Καί ἐμεῖς τούς ἐπαινοῦμε γι' αὐτό. Γιά τούς φιλελευθέρους οἱ τρουντοβίκοι ἔκαναν *μόνοι τους* λόγο, *δέν εἶπαν ὅμως τήν ἀλήθεια!*

Μόνο γι' αὐτό κατηγοροῦμε τούς τρουντοβίκους.

«Πάρα πολύ» ἤ πολύ λίγο, αὐτό δέν ἔχει καμιά σημασία. Ἄς ἀφιερώσουν οἱ τρουντοβίκοι χίλιες γραμμές γιά τούς δεξιούς καί πέντε γιά τούς φιλελευθέρους, ἐμεῖς δέν θά ἔχουμε καμιά ἀντίρρηση. Καί δέν φέραμε γι' αὐτό ἀντίρρηση στούς τρουντοβίκους. Ἐμεῖς φέραμε ἀντίρρηση, γιατί σ' αὐτές τίς «πέντε γραμμές» (— βάλτε τα μέ τόν ἑαυτό σας, κ. Βοντοβόζοφ, ἐφόσον βάλατε γιά συζήτηση τό ἀποτυχημένο σας «πάρα πολύ»! —) *δέν* λέγεται ἡ ἀλήθεια γιά τούς φιλελευθέρους.

Ὁ κ. Βοντοβόζοφ ἀπόφυγε ν' ἀπαντήσει πάνω στήν οὐσία τοῦ ζητήματος: εἶναι ἀντεπαναστάτες οἱ καντέτοι ἤ ὄχι;

Τό ὅτι οἱ τρουντοβίκοι ἀποφεύγουν ν' ἀπαντήσουν πάνω στό ζήτημα αὐτό εἶναι μεγάλο λάθος, πού *στήν πράξη* σημαίνει ὅτι μιά μερίδα τῶν δημοκρατῶν καί μιά μερίδα τῶν πρώην μαρξιστῶν ἐξαρτιῶνται *ἀπό* τό φιλελευθερισμό.

Τό ζήτημα αὐτό τό ἔθεσε ἀναπότρεπτα ὅλη ἡ ἱστορία τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰώνα.

Σήμερα, στή Ρωσία ἀναπτύσσονται παντοῦ καί στά πιό διαφορετικά στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ, *καινούργια* δημοκρατικά στοιχεῖα. Αὐτό εἶναι γεγονός. Στήν ἀνάπτυξή τους τά δημοκρατικά αὐτά στοιχεῖα πρέπει νά διαπαιδαγωγηθοῦν στό πνεῦμα τοῦ *συνεποῦς* δημοκρατισμοῦ. Ἡ διαπαιδαγώγηση αὐτή δέν εἶναι δυνατό νά γίνει, ἄν δέν ἐξηγήσουμε τήν ἀληθινή οὐσία τῶν φιλελευθέρων, πού ἔχουν στά χέρια τους ἑκατοντάδες ὄργανα τού τύπου καί μιά ἑκατοντάδα ἕδρες στή Δούμα, ἐπηρεάζοντας ἔτσι διαρκῶς καί πρός μιά *ψευτο*δημοκρατική κατεύθυνση ἀσύγκριτα μεγαλύτερο ἀριθμό ἀνθρώπων, ἀπό ἐκεῖνον πού μπορεῖ νά πλησιάσει ἡ δική μας προπαγάνδα.

Ἡ δημοκρατία πρέπει νά συσπειρώνει τίς δυνάμεις της. Τούς τρουντοβίκους θά τούς ἐπαινοῦμε πάντα γιά τούς δημοκρατικούς λόγους τους σχετικά μέ τούς δεξιούς. Ὁ δημοκρατισμός τους ὅμως δέν θά εἶναι συνεπής, ἄν *ὅταν* μιλᾶνε γιά τούς φιλελευθέρους, θά μιλᾶνε *σάν φιλελεύθεροι*, ἀντί νά μιλᾶνε μέ γλώσσα ἀντάξια δημοκράτη.

Στίς ἐκλογές δέν παλεύουν δυό στρατόπεδα, ἀλλά τρία. Μή συγχέετε, κύριοι τρουντοβίκοι, τό δεύτερο (τό φιλελεύθερο) στρατόπεδο μέ τό τρίτο (τό δημοκρατικό). Μή συσκοτίζετε τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτά, γιά τήν ἄσχημη αὐτή δουλιά φροντίζουν *«πάρα πολύ»* οἱ φιλελεύθεροι.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 13 καί 14,
8 καί 9 τοῦ Μάη 1912
Ὑπογραφή: Π. Π.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Οἱ ἐκλογές γιά τήν Κρατική δούμα ἀναγκάζουν ὅλα τά κόμματα νά ἐντείνουν τήν προπαγάνδα τους, νά συγκεντρώσουν τίς δυνάμεις τους γιά νά ἐκλεγοῦν περισσότεροι βουλευτές τοῦ κόμματός «τους».

Ἐπιπρόσθετα καί σέ μᾶς, ὅπως καί σέ ὅλες τίς ἄλλες χῶρες, ἀναπτύσσεται ἡ πιό ἀσύστολη προεκλογική διαφήμιση. Ὅλα τά ἀστικά κόμματα, δηλαδή τά κόμματα πού περιφρουροῦν τά οἰκονομικά προνόμια τῶν καπιταλιστῶν, διαφημίζουν τά κόμματά τους, ὅπως ἀκριβῶς οἱ διάφοροι καπιταλιστές διαφημίζουν τά ἐμπορεύματά τους. Ρίξτε μιά ματιά στίς ἐμπορικές ἀγγελίες σέ ὁποιαδήποτε ἐφημερίδα, θά δεῖτε ὅτι οἱ καπιταλιστές σοφίζονται τά πιό «ἐντυπωσιακά», τά πιό ἠχηρά ὀνόματα τῆς μόδας γιά τά ἐμπορεύματά τους καί τά παινεύουν, χωρίς νά συστέλονται καθόλου, χωρίς νά σταματοῦν μπροστά σέ ὁποιοδήποτε ψέμα ἤ ἐπινόηση.

Τό κοινό — τουλάχιστο στίς μεγάλες πόλεις καί στά ἐμπορικά κέντρα — ἀπό καιρό τώρα ἔχει συνηθίσει τήν ἐμπορική διαφήμιση καί ξέρει τήν ἀξία της. Δυστυχῶς, ἡ πολιτική διαφήμιση ἐξαπατᾶ ἀσύγκριτα περισσότερο κόσμο, τό ξεσκέπασμά της εἶναι πολύ πιό δύσκολο, ἡ ἀπάτη ἐδῶ ἔχει πολύ πιό στέρεα στηρίγματα. Τίς ὀνομασίες τῶν κομμάτων — καί στήν Εὐρώπη καί στή χώρα μας — τίς διαλέγουν κάποτε γιά διαφημιστικούς καθαρά σκοπούς, τά «προγράμματα» τῶν κομμάτων τά γράφουν σχεδόν πάντα γιά νά ἐξαπατήσουν τό κοινό. Ὅσο περισσότερη πολιτική ἐλευθερία ὑπάρχει σέ μιά καπιταλιστική χώρα, ὅσο περισσότερος δημοκρατισμός, δηλαδή ἐξουσία τοῦ λαοῦ καί τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων, τόσο πιό ἀσύστολα ἀναπτύσσεται πολλές φορές ἡ διαφήμιση τῶν κομμάτων.

Πῶς, λοιπόν, σέ μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων, νά μποῦμε στό νόημα τῆς πάλης τῶν κομμάτων; Αὐτή ἡ πάλη, μέ τήν ἀπάτη

της καί τή διαφήμισή της, δέν δείχνει ἄραγε ὅτι τά ἀντιπροσωπευτικά σώματα, τά κοινοβούλια, οἱ συνελεύσεις τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων εἶναι γενικά ἄχρηστα πράγματα, ἀκόμη καί βλαβερά, ὅπως προσπαθοῦν νά μᾶς πείσουν οἱ φανατικοί ἀντιδραστικοί, οἱ ἐχθροί τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ; Ὄχι. Ὅταν δέν ὑπάρχουν τά ἀντιπροσωπευτικά σώματα ὑπάρχει *ἀκόμη περισσότερη* ἀπάτη, πολιτική ψευτιά, κάθε λογῆς κατεργάρικες ταχυδακτυλουργίες καί ὁ λαός ἔχει στά χέρια του πολύ λιγότερα μέσα γιά νά ξεσκεπάζει τήν ἀπάτη καί νά βρίσκει τήν ἀλήθεια.

Γιά νά μποῦμε στό νόημα τῆς πάλης τῶν κομμάτων δέν πρέπει νά πιστεύουμε τά λόγια, μά νά μελετοῦμε τήν πραγματική ἱστορία τῶν κομμάτων, νά ἐξετάζουμε ὄχι τόσο ἐκεῖνο πού τά κόμματα λένε γιά τόν ἑαυτό τους, ἀλλά ἐκεῖνο πού *κάνουν*, νά ἐξετάζουμε πῶς ἐνεργοῦν κατά τή λύση τῶν διάφορων πολιτικῶν ζητημάτων, ποιά *στάση κρατοῦν* ἀπέναντι στά ζητήματα πού θίγουν τά ζωτικά συμφέροντα τῶν διαφόρων τάξεων τῆς κοινωνίας, τῶν τσιφλικάδων, τῶν καπιταλιστῶν, τῶν ἀγροτῶν, τῶν ἐργατῶν κτλ.

Ὅσο περισσότερη πολιτική ἐλευθερία ὑπάρχει σέ μιά χώρα, ὅσο πιό σταθερά καί δημοκρατικά εἶναι τά ἀντιπροσωπευτικά της σώματα, τόσο πιό εὔκολο εἶναι γιά τίς λαϊκές μάζες νά καταλαβαίνουν τό νόημα τῆς πάλης τῶν κομμάτων καί *νά διδάσκονται τήν πολιτική*, δηλαδή νά ξεσκεπάζουν τήν ἀπάτη καί νά ἀνακαλύπτουν τήν ἀλήθεια.

Πιό καθαρά ἀκόμη φαίνεται ὁ χωρισμός κάθε κοινωνίας σέ πολιτικά κόμματα, ὅταν ὑπάρχουν βαθιές κρίσεις πού συγκλονίζουν ὅλη τή χώρα. Οἱ κυβερνήσεις ἀναγκάζονται τότε νά ζητήσουν στήριγμα στίς διάφορες τάξεις τῆς κοινωνίας. Μιά σοβαρή πάλη σαρώνει κάθε φρασεολογία, καθετί τό μικρόλογο, τό παρείσακτο. Τά κόμματα ἐντείνουν ὅλες τίς δυνάμεις τους, ἀπευθύνονται στίς *μάζες* τοῦ λαοῦ καί οἱ μάζες, ὁδηγούμενες ἀπό τό σίγουρο ἔνστικτο, φωτισμένες ἀπό τήν πείρα τῆς ἀνοιχτῆς πάλης, ἀκολουθοῦν τά κόμματα ἐκεῖνα πού ἐκφράζουν τά συμφέροντα τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης τάξης.

Οἱ ἐποχές τέτιων κρίσεων καθορίζουν πάντα γιά πολλά χρόνια, ἀκόμη καί γιά δεκαετίες, τό χωρισμό σέ κόμματα τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων μιᾶς δοσμένης χώρας. Στή Γερμανία λ.χ. τέτια κρίση ἦταν οἱ πόλεμοι τοῦ 1866 καί τοῦ 1870. Στή Ρωσία τά γεγονότα τοῦ 1905. Δέν μπορεῖ νά καταλάβει κανείς τήν οὐσία τῶν πολιτικῶν μας κομμάτων, δέν μπορεῖ νά ξεκα-

θαρίσει ποιές *τάξεις* ἀντιπροσωπεύει τό ἄλφα ἤ τό βῆτα κόμμα στή Ρωσία, ἄν δέν γυρίσει πίσω στά γεγονότα ἐκείνου τοῦ χρόνου.

Θ' ἀρχίσουμε τή σύντομη ἐπισκόπησή μας τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς Ρωσίας ἀπό τά κόμματα τῆς ἄκρας δεξιᾶς.

Στήν ἄκρα δεξιά πτέρυγα βλέπουμε τήν «Ἕνωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ» [112].

Τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος αὐτοῦ ἐκτίθεται ὡς ἑξῆς στό δελτίο τῆς «Ἕνωσης τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ», στό «Ρούσκογε Ζνάμια» [113], πού τό ἐκδίδει ὁ Α. Ι. Ντουμπρόβιν:

«Ἡ Ἕνωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, πού στίς 3 τοῦ Ἰούνη 1907 ὁ τσάρος εἶχε τήν τιμή ἀπό τό ὕψος τοῦ θρόνου νά τήν καλέσει νά γίνει τό σταθερό στήριγμά του καί νά χρησιμεύσει γιά ὅλους καί σ' ὅλα σάν παράδειγμα νομιμοφροσύνης καί τάξης, διακηρύσσει ὅτι ἡ θέληση τοῦ τσάρου μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μόνο: 1) μέ τήν ἀπόλυτη ἐκδήλωση τῆς δύναμης τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας, πού συνδέεται ἀδιάρηκτα καί ζωτικά μέ τή ρωσική ὀρθόδοξη ἐκκλησία, τήν ὀργανωμένη σύμφωνα μέ τούς ἱερούς κανόνες· 2) μέ τήν κυριαρχία τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ὄχι μόνο στά ἐσωτερικά κυβερνεῖα, μά καί στίς ἀκραῖες περιοχές· 3) μέ μιά Κρατική δούμα, ἀποτελούμενη ἀποκλειστικά ἀπό ρώσους, πού θά εἶναι ὁ κυριότερος βοηθός τοῦ αὐτοκράτορα στό ἔργο του τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κράτους· 4) μέ τήν ἀπόλυτη τήρηση τῶν βασικῶν θέσεων τῆς Ἕνωσης τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ σχετικά μέ τούς ἑβραίους καί 5) μέ τήν ἀπομάκρυνση ἀπό τίς κρατικές ὑπηρεσίες τῶν ὑπαλλήλων, πού ἀνήκουν στούς ἐχθρούς τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχικῆς ἐξουσίας».

Ἀντιγράψαμε λέξη πρός λέξη τήν ἐπίσημη αὐτή διακήρυξη τῶν *δεξιῶν* καί γιά νά γνωρίσει ἄμεσα ὁ ἀναγνώστης τό πρωτότυπο καί γιατί τά βασικά ἐπιχειρήματα πού διατυπώνονται ἐδῶ ἰσχύουν γιά ὅλα τά κόμματα τῆς πλειοψηφίας τῆς ΙΙΙ Δούμας, δηλ. καί γιά τούς «ἐθνικιστές» καί γιά τούς ὀχτωβριστές. Αὐτό θά φανεῖ ἀπό τήν παραπέρα ἀνάλυση.

Τό πρόγραμμα τῆς Ἕνωσης τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ἐπαναλαβαίνει, στήν οὐσία, τό παλιό σύνθημα τῆς ἐποχῆς τῆς δουλοπαροικίας: ὀρθοδοξία, ἀπολυταρχία, λαός. Σχετικά μέ τό ζήτημα πού παίρνουν συνήθως ὑπόψη γιά νά ξεχωρίζουν τήν Ἕνωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ἀπό τά κόμματα πού τήν ἀκολουθοῦν, δηλαδή: παραδοχή ἤ ἀπόριψη τῶν «συνταγματικῶν» ἀρχῶν μέσα στό ρωσικό κρατικό καθεστώς, ἔχει ἰδιαίτερη σημασία νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ Ἕνωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ δέν εἶναι *καθόλου* ἐνάντια στά ἀντιπροσωπευτικά σώματα γενικά. Ἀπό τό πρόγραμμα πού ἀντιγράψαμε εἶναι φανερό ὅτι ἡ Ἕνωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ εἶναι ὑπέρ τῆς ὕπαρξης μιᾶς Κρατικῆς δούμας πού θά παίζει τό ρόλο τοῦ «βοηθοῦ».

Ἡ ἰδιομορφία τοῦ ρωσικοῦ, ἄν μποροῦμε νά ἐκφραστοῦμε ἔτσι, συντάγματος ἔχει διατυπωθεῖ ἀπό τό ὄργανο τοῦ Ντουμπρόβιν, κι' ἔχει διατυπωθεῖ σωστά, δηλαδή σύμφωνα μέ τήν πραγματική κατάσταση πραγμάτων. Στήν πραγματική τους πολιτική καί οἱ ἐθνικιστές καί οἱ ὀχτωβριστές εἶναι ὑπέρ αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς θέσης. Ἡ συζήτηση ἀνάμεσα στά κόμματα αὐτά γιά τό «σύνταγμα» καταντᾶ σέ σημαντικό βαθμό συζήτηση γύρω ἀπό λέξεις: οἱ «δεξιοί» δέν εἶναι κατά τῆς Δούμας, μόνο πού ὑπογραμμίζουν μέ ἰδιαίτερο ζῆλο ὅτι ἡ Δούμα αὐτή πρέπει νά εἶναι «βοηθός», χωρίς καθορισμένα δικαιώματα. Ἀπό τήν πλευρά τους οἱ ἐθνικιστές καί οἱ ὀχτωβριστές δέν ἐπιμένουν καθόλου γιά ὁποιαδήποτε αὐστηρά καθορισμένα δικαιώματα καί οὔτε σκέπτονται γιά πραγματικές ἐγγυήσεις αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων. Καί «οἱ συνταγματικοί» τοῦ ὀχτωβρισμοῦ συμφωνοῦν ἀπόλυτα μέ τούς «ἀντιπάλους τοῦ συντάγματος» μέ βάση τό σύνταγμα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη.

Ὁ διωγμός τῶν ἀλλογενῶν γενικά καί τῶν ἑβραίων εἰδικά μπαίνει ἀνοιχτά, καθαρά, συγκεκριμένα στό πρόγραμμα τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Ὅπως πάντα, αὐτοί ἐκφράζουν ἐδῶ πιό χοντροκομένα, πιό ἀσύστολα καί πιό προκλητικά, ἐκεῖνο πού τά ὑπόλοιπα κυβερνητικά κόμματα κρύβουν λίγο-πολύ «ντροπαλά» ἤ διπλωματικά.

Στήν πράξη, ὅπως ξέρουν ὅλοι ὅσοι εἶναι κάπως γνῶστες τῆς δράσης τῆς III Δούμας καί ὁρισμένων ὀργάνων τοῦ τύπου, σάν τό «Νόβογε Βρέμια», τή «Σβέτ» [114], τήν «Γκόλος Μοσκβί» κτλ., στό διωγμό τῶν ἀλλογενῶν παίρνουν μέρος καί οἱ ἐθνικιστές καί οἱ ὀχτωβριστές.

Γεννιέται τό ἐρώτημα, ποιά εἶναι ἡ κοινωνική βάση τοῦ κόμματος τῶν δεξιῶν, ποιά τάξη ἐκπροσωπεῖ; ποιά τάξη ἐξυπηρετεῖ;

Ἡ ἐπιστροφή στά συνθήματα τῆς δουλοπαροικίας, ἡ ὑπεράσπιση κάθε παλιοῦ, μεσαιωνικοῦ στή ρωσική ζωή, ἡ ἀπόλυτη ἱκανοποίηση μέ τό *τσιφλικάδικο* σύνταγμα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, ἡ ὑπεράσπιση τῶν προνομίων τῶν εὐγενῶν καί τῆς ὑπαλληλοκρατίας, ὅλα αὐτά δίνουν σαφή ἀπάντηση στό ἐρώτημά μας. Οἱ δεξιοί εἶναι τό κόμμα τῶν τσιφλικάδων, τοῦ Συμβουλίου τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν [115]. Τό Συμβούλιο αὐτό δέν ἔπαιξε τοῦ κάκου τόσο σημαντικό, μάλιστα καί καθοδηγητικό ρόλο στή διάλυση τῆς δεύτερης Δούμας, στήν τροποποίηση τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου καί στό πραξικόπημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη.

Γιά νά ἐξηγήσουμε τήν οἰκονομική δύναμη αὐτῆς τῆς τά-

ξης στή Ρωσία, ἀρκεῖ νά ἀναφέρουμε τό παρακάτω βασικό γεγονός, πού τό ἐπιβεβαιώνουν οἱ ἀριθμοί τῆς *κυβερνητικῆς* στατιστικῆς τοῦ 1905, σχετικά μέ τήν κατοχή τῆς γῆς, πού ἔκδοσε τό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν.

Στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία λιγότεροι ἀπό 30.000 τσιφλικάδες ἔχουν 70.000.000 ντεσιατίνες γῆς. *Τόση ἀκριβῶς γῆ* ἔχουν καί 10.000.000 ἀγροτικές οἰκογένειες μέ πολύ μικρό κλῆρο. Σ' ἕναν πολύ μεγάλο τσιφλικά ἀναλογοῦν κατά μέσον ὅρο περίπου 2.300 ντεσιατίνες γῆς. Σ' ἕνα φτωχό ἀγρότη, 7 ντεσιατίνες γῆς κατά οἰκογένεια, κατά νοικοκυριό.

Εἶναι ὁλότελα φυσικό καί ἀναπόφευκτο ὅτι ὁ ἀγρότης δέν μπορεῖ νά ζήσει μ' αὐτό τόν «κλῆρο», ὅτι μπορεῖ μονάχα ν' ἀργοπεθαίνει. Μόνιμοι λιμοί — σάν τό φετεινό — πού ἀγκαλιάζουν ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, ἐξακολουθοῦν νά καταστρέφουν τό ἀγροτικό νοικοκυριό στή Ρωσία ὕστερα ἀπό κάθε σιτοδεία. Οἱ ἀγρότες ἀναγκάζονται νά νοικιάζουν γῆ ἀπό τούς τσιφλικάδες, *ξεπληρώνοντας* τό νοίκι μέ κάθε εἴδους *δουλιά*. Γιά τή γῆ αὐτή ὁ ἀγρότης δουλεύει στόν τσιφλικά μέ τό δικό του ἄλογο καί μέ τά δικά του ἐργαλεῖα. Αὐτό δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἡ ἴδια ἡ ἀγγαρεία, μόνο πού δέν τή λένε ἐπίσημα δουλοπαροικία. Μέ κτήματα πού ἔχουν ἔκταση ἀπό 2.300 ντεσιατίνες, οἱ περισσότεροι τσιφλικάδες οὔτε κάν μποροῦν νά κρατοῦν τό νοικοκυριό τους μέ ἄλλο σύστημα, ἐκτός ἀπό τό ὑποδουλωτικό σύστημα τῆς ξεπληρωμῆς τοῦ νοικιοῦ μέ δουλιά, δηλαδή τήν ἀγγαρεία. Μονάχα ἕνα μέρος ἀπό τά τεράστια αὐτά κτήματα τό καλλιεργοῦν μέ μισθωτούς ἐργάτες.

Παρακάτω, ἡ ἴδια αὐτή ἡ τάξη τῶν τσιφλικάδων-εὐγενῶν προμηθεύει στό κράτος τή συντριπτική πλειοψηφία ὅλων τῶν ἀνώτερων καί μεσαίων δημοσίων ὑπαλλήλων. Τά προνόμια τῆς ὑπαλληλοκρατίας στή Ρωσία εἶναι ἡ ἄλλη πλευρά τῶν προνομίων καί τῆς ἐξουσίας τῶν εὐγενῶν-τσιφλικάδων πάνω στή γῆ. Ἀπό δῶ καταλαβαίνουμε ὅτι τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν καί τά «δεξιά» κόμματα ὑπερασπίζουν τήν πολιτική τῶν παλιῶν παραδόσεων τῆς δουλοπαροικίας ὄχι τυχαῖα, ἀλλά ὑποχρεωτικά, ὄχι ἀπό «κακή θέληση» ὁρισμένων προσώπων, ἀλλά κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν *συμφερόντων* μιᾶς τρομερά ἰσχυρῆς *τάξης*. Ἡ παλιά ἰθύνουσα τάξη, οἱ ἐπίγονοι τῶν τσιφλικάδων, ἐξακολουθώντας νά εἶναι ἰθύνουσα τάξη ὅπως πρῶτα, δημιούργησε καί τό ἀντίστοιχο κόμμα της. Καί τό κόμμα αὐτό εἶναι ἡ «Ἕνωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ» εἴτε οἱ «δεξιοί» τῆς Κρατικῆς δούμας καί τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου.

Μιά ὅμως καί ὑπάρχουν ἀντιπροσωπευτικά σώματα, μιά καί οἱ *μάζες* ἔχουν ἐμφανιστεῖ ἀνοιχτά στόν πολιτικό στίβο, ὅπως ἐμφανίστηκαν τό 1905 στόν τόπο μας, γιά τό κάθε κόμμα γίνεται ἀπαραίτητη ἡ προσφυγή στό λαό κατά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο βαθμό. Μέ ποιά ὅμως ἐπιχειρήματα μποροῦν νά προσφεύγουν, νά ἀπευθύνονται στό λαό τά δεξιά κόμματα;

Φυσικά, δέν μποροῦν νά μιλᾶνε ἀνοιχτά γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῶν τσιφλικάδων. Μιλοῦν γενικά γιά διατήρηση τοῦ παλιοῦ, κάνουν προσπάθειες νά συνδαυλίζουν μ' ὅλες τους τίς δυνάμεις τή δυσπιστία ἀπέναντι στούς ἀλλογενεῖς, ἰδιαίτερα ἀπέναντι στούς ἑβραίους, νά παρασύρουν τούς ὁλότελα καθυστερημένους, τούς ὁλότελα ἀμόρφωτους σέ πογκρόμ, στό διωγμό τοῦ «τσιφούτη». Προσπαθοῦν νά κρύψουν τά προνόμια τῶν εὐγενῶν, τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καί τῶν τσιφλικάδων μέ λόγους γιά τήν «καταπίεση» τῶν ρώσων ἀπό τούς ἀλλογενεῖς.

Αὐτό εἶναι τό κόμμα τῶν «δεξιῶν». Ἕνα μέλος του, ὁ Πουρισκέβιτς, ὁ πιό διαπρεπής ρήτορας τῶν δεξιῶν στήν ΙΙΙ Δούμα, δούλεψε πάρα πολύ καί μ' ἐπιτυχία γιά νά *δείξει* στό λαό *τί* θέλουν οἱ δεξιοί, *πῶς* ἐνεργοῦν, *ποιόν* ἐξυπηρετοῦν. Ὁ Πουρισκέβιτς εἶναι προπαγανδιστής μέ ταλέντο.

Πλάι στούς «δεξιούς», πού στήν ΙΙΙ Δούμα ἔχουν 46 βουλευτές, βρίσκονται οἱ *«ἐθνικιστές»* μέ 91 βουλευτές. Ἡ ἀπόχρωση πού τούς κάνει νά ξεχωρίζουν ἀπό τούς δεξιούς εἶναι τελείως ἀσήμαντη: στήν οὐσία δέν εἶναι δυό, ἀλλά ἕνα κόμμα, πού μοίρασε ἀνάμεσα στά μέλη του τή «δουλιά» τοῦ διωγμοῦ τοῦ ἀλλογενῆ, τοῦ «καντέτου» (φιλελεύθερου), τοῦ δημοκράτη κτλ. *Κάνουν* τήν ἴδια δουλιά, οἱ πρῶτοι πιό χοντροκομμένα, οἱ δεύτεροι πιό ἐκλεπτυσμένα. Ἄλλωστε καί στήν κυβέρνηση *συμφέρει*, οἱ «ἄκροι» δεξιοί πού εἶναι ἱκανοί γιά κάθε λογῆς σκάνδαλα, πογκρόμ, δολοφονίες τῶν Χερτσενστάιν, Ἰόλος, Καραβάγεφ, νά στέκονται λίγο στό περιθώριο καί νά καμώνονται ὅτι *αὐτοί* «κάνουν κριτική» στήν κυβέρνηση ἀπό τά δεξιά... Δέν μπορεῖ νά ἔχει σοβαρή σημασία ἡ διαφορά τῶν δεξιῶν ἀπό τούς ἐθνικιστές.

Οἱ *ὀχτωβριστές* στήν τρίτη Δούμα ἔχουν 131 βουλευτές, ὑπολογίζοντας, βέβαια, μέσα σ' αὐτούς καί τούς «δεξιούς ὀχτωβριστές». Οἱ ὀχτωβριστές, χωρίς νά διαφέρουν κατά τίποτε τό οὐσιαστικό στή σημερινή τους πολιτική ἀπό τούς δεξιούς, διαφέρουν μόνο κατά τό ὅτι τό κόμμα αὐτό, ἐκτός ἀπό τόν τσιφλικά ἐξυπηρετεῖ καί τόν μεγάλο καπιταλιστή, τόν πατροπα-

ράδοτο ἔμπορο, τήν ἀστική τάξη, πού τήν ἔπιασε τέτιος τρόμος ἀπό τό ξύπνημα τῶν ἐργατῶν καί σέ συνέχεια καί τῶν ἀγροτῶν γιά ἀνεξάρτητη ζωή, ὥστε ἔκανε πλήρη στροφή πρός τήν ὑπεράσπιση τῆς παλιᾶς τάξης πραγμάτων. Ὑπάρχουν καπιταλιστές στή Ρωσία — καί δέν εἶναι καθόλου λίγοι — πού δέν μεταχειρίζονται τούς ἐργάτες καλύτερα ἀπό ὅ,τι οἱ τσιφλικάδες τούς πρώην δουλοπάροικους· οἱ ἐργάτες, οἱ ὑπάλληλοι δέν εἶναι γι' αὐτούς παρά δοῦλοι, ὑπηρέτες. Κανένας δέν θά μπορέσει νά ὑπερασπίσει τό παλιό αὐτό σύστημα καλύτερα ἀπό τά δεξιά κόμματα, τούς ἐθνικιστές καί τούς ὀχτωβριστές. Ὑπάρχουν καί καπιταλιστές πού στά συνέδρια τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων τό 1904 καί τό 1905 ζητοῦσαν «σύνταγμα», *ἐνάντια* ὅμως στούς ἐργάτες εἶναι ἕτοιμοι νά δεχτοῦν στό ἀκέραιο τό σύνταγμα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη.

Τό Κόμμα τῶν ὀχτωβριστῶν εἶναι τό κυριότερο ἀντεπαναστατικό κόμμα τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν. Εἶναι τό ἡγετικό κόμμα στήν III Δούμα: οἱ 131 ὀχτωβριστές μέ τούς 137 δεξιούς καί ἐθνικιστές ἀποτελοῦν τή σημαντική πλειοψηφία τῆς τρίτης Δούμας.

Ὁ ἐκλογικός νόμος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907 *ἐξασφάλισε* τήν πλειοψηφία στούς τσιφλικάδες καί στούς μεγάλους καπιταλιστές: σέ *ὅλες* τίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων, πού στέλνουν βουλευτές στή Δούμα, ἡ πλειοψηφία ἀνήκει στούς τσιφλικάδες καί στούς ἐκλέκτορες τῆς πρώτης κουρίας τῶν πόλεων (δηλαδή τῆς κουρίας τῶν μεγάλων καπιταλιστῶν). Καί μάλιστα σέ 28 συνελεύσεις κυβερνείων ἡ πλειοψηφία ἀνήκει ἀποκλειστικά στούς γαιοκτήμονες ἐκλέκτορες. Ἡ κυβέρνηση τῆς 3 τοῦ Ἰούνη ἔχει ἐφαρμόσει ὅλη της τήν πολιτική μέ τή βοήθεια τοῦ Κόμματος τῶν ὀχτωβριστῶν καί ἡ εὐθύνη γιά ὅλες τίς ἁμαρτίες καί τά ἐγκλήματα τῆς III Δούμας βαραίνει αὐτό τό κόμμα.

Στά λόγια, στό πρόγραμμά τους, οἱ ὀχτωβριστές ὑπερασπίζουν τό «σύνταγμα», ἀκόμη καί... τήν ἐλευθερία! Στήν πράξη τό κόμμα αὐτό ὑποστήριζε ὅλα τά ἀντεργατικά μέτρα (τό νομοσχέδιο γιά τίς ἀσφαλίσεις, φτάνει νά θυμηθεῖτε τόν *πρόεδρο* τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Δούμας γιά τό ἐργατικό ζήτημα, τό βαρῶνο Τιζενχάουζεν!), ὅλα τά μέτρα ἐνάντια στούς ἀγρότες, ἐνάντια στόν περιορισμό τῆς αὐθαιρεσίας καί τῆς ἀδικίας. Οἱ ὀχτωβριστές εἶναι ἐπίσης κυβερνητικό κόμμα, ὅπως ἀκριβῶς καί οἱ ἐθνικιστές. Τό περιστατικό αὐτό δέν ἀλλάζει καθόλου ἀπό τό γεγονός ὅτι κάπου-κάπου — καί ἰδιαίτερα πρίν ἀπό τίς ἐκλο-

γές! — οἱ ὀχτωβριστές βγάζουν «ἀντιπολιτευτικούς» λόγους. Παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν κοινοβούλια, ἔχει παρατηρηθεῖ ἀπό πολύ παλιά καί παρατηρεῖται συνεχῶς αὐτό τό *παιχνίδι τῆς ἀντιπολίτευσης*, πού παίζουν τά ἀστικά κόμματα. Παιχνίδι πού δέν τά ζημιώνει, γιατί καμιά κυβέρνηση δέν τό παίρνει στά σοβαρά, παιχνίδι, πού κάποτε δέν εἶναι ἄχρηστο νά τό παίζεις μπροστά στόν ἐκλογέα, τόν ὁποῖο χρειάζεται νά τόν «ξεγελᾶς» μέ τήν ἀντιπολίτευσή σου.

Ὡστόσο, εἰδικοί καί ἀριστοτέχνες στό παιχνίδι τῆς ἀντιπολίτευσης εἶναι τό κυριότερο ἀντιπολιτευτικό κόμμα τῆς τρίτης Δούμας, οἱ καντέτοι, *οἱ συνταγματικοί «δημοκράτες»*, τό Κόμμα τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας».

Παιχνίδι εἶναι ἀκόμη καί ὁ τίτλος αὐτοῦ τοῦ κόμματος πού στήν πραγματικότητα *δέν εἶναι καθόλου* δημοκρατικό κόμμα, *δέν εἶναι καθόλου λαϊκό*, δέν εἶναι κόμμα τῆς ἐλευθερίας, ἀλλά μιᾶς μισοελευθερίας, ἄν ὄχι ἑνός τετάρτου τῆς ἐλευθερίας.

Στήν πραγματικότητα εἶναι τό κόμμα τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, πού φοβᾶται τό λαϊκό κίνημα πολύ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι τήν ἀντίδραση.

Ὁ δημοκράτης πιστεύει στό λαό, πιστεύει στό κίνημα τῶν μαζῶν, τό βοηθάει μέ κάθε τρόπο — ἄν καί πολύ συχνά (τέτιοι εἶναι οἱ ἀστοί δημοκράτες, οἱ τρουντοβίκοι) ἔχει λαθεμένη ἀντίληψη γιά τή σημασία αὐτοῦ τοῦ κινήματος μέσα στά πλαίσια τοῦ καπιταλιστικοῦ καθεστῶτος. Ὁ δημοκράτης ἐπιδιώκει πιό εἰλικρινά νά λυτρωθεῖ ἀπό *καθετί* τό μεσαιωνικό.

Ὁ φιλελεύθερος φοβᾶται τό κίνημα τῶν μαζῶν, τοῦ βάζει ἐμπόδια καί ὑπερασπίζει *συνειδητά* ὁρισμένους καί μάλιστα τούς κυριότερους μεσαιωνικούς θεσμούς, γιά νά ἔχει στήριγμα στήν πάλη ἐνάντια στίς μάζες καί κυρίως ἐνάντια στούς ἐργάτες. Τό μοίρασμα τῆς ἐξουσίας μέ τούς Πουρισκέβιτς — καί σέ καμιά περίπτωση τήν καταστροφή ὅλων τῶν βάσεων τῆς ἐξουσίας τῶν Πουρισκέβιτς — νά τί ἐπιδιώκουν οἱ φιλελεύθεροι. Ὅλα γιά τό λαό, ὅλα μέσω τοῦ λαοῦ — λέει ὁ δημοκράτης μικροαστός (ἐδῶ συμπεριλαβαίνεται καί ὁ ἀγρότης καί ὁ τρουντοβίκος), πού ἐπιδιώκει εἰλικρινά τήν καταστροφή ὅλων τῶν βάσεων τοῦ καθεστῶτος τῶν Πουρισκέβιτς καί δέν καταλαβαίνει τή σημασία τῆς πάλης τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν ἐνάντια στό κεφάλαιο. Ἀντίθετα, μοίρασμα μέ τούς Πουρισκέβιτς τῆς ἐξουσίας *πάνω* στούς ἐργάτες καί *πάνω* στούς μικρονοικοκυρέους, αὐτός εἶναι ὁ πραγματικός σκοπός τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης.

Καί στήν Ι καί στή ΙΙ Δούμα οἱ καντέτοι εἶχαν τήν πλειοψηφία ἤ τήν κυρίαρχη θέση. Τή χρησιμοποίησαν γιά νά παίξουν ἕνα παράλογο καί ἄδοξο *παιχνίδι*: πρός τά δεξιά, παίζοντας τό παιχνίδι τῆς νομιμοφροσύνης καί τοῦ μινιστεριαλισμοῦ (ἐμεῖς, λέει, εἴμαστε ἱκανοί νά λύσουμε εἰρηνικά ὅλες τίς ἀντιθέσεις καί τό μουζίκο νά μήν τόν καταστρέψουμε καί τόν Πουρισκέβιτς νά μήν τόν στενοχωρήσουμε), πρός τά ἀριστερά, παίζοντας τό παιχνίδι τοῦ δημοκρατισμοῦ. Ἀπό τά δεξιά οἱ καντέτοι δέχτηκαν τελικά, σάν ἀποτέλεσμα αὐτοῦ τοῦ παιχνιδιοῦ, μιά γερή κλωτσιά. Ἀπό τά ἀριστερά οἱ καντέτοι κέρδισαν τή δίκαιη ὀνομασία: προδότες τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας. Καί στήν Ι καί στή ΙΙ Δούμα πολεμοῦσαν συνεχῶς ὄχι μόνο τήν ἐργατική δημοκρατία, μά καί τούς τρουντοβίκους. Ἀρκεῖ νά θυμίσουμε, ὅτι τό σχέδιο γιά τοπικές ἐπιτροπές γῆς (Ι Δούμα), πού πρότειναν οἱ τρουντοβίκοι, αὐτό τό στοιχειωδῶς δημοκρατικό σχέδιο πού εἶναι ἡ ἀλφαβήτα τοῦ δημοκρατισμοῦ, οἱ καντέτοι τό *τορπίλισαν*, ὑπερασπίζοντας τήν *κυριαρχία* τοῦ τσιφλικᾶ καί τοῦ δημόσιου ὑπάλληλου *πάνω* στόν ἀγρότη μέσα στίς Ἐπιτροπές γαιορύθμισης!

Στήν ΙΙΙ Δούμα οἱ καντέτοι παρίσταναν τήν «ὑπεύθυνη ἀντιπολίτευση», τήν ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας. Κι' ἔτσι ψήφιζαν ἐπανειλημμένα τούς προϋπολογισμούς τῆς κυβέρνησης («δημοκράτες»!), ἐξηγοῦσαν στούς ὀχτωβριστές ὅτι εἶναι ἀκίνδυνη καί ἀνώδυνη ἡ δική τους «ἀναγκαστική» (ἀναγκαστική γιά τούς ἀγρότες) ἐξαγορά — θυμηθεῖτε τόν Μπερεζόβσκι τόν 1ο, — ἔστειλαν τόν Καραοῦλοφ στό βῆμα νά βγάζει «θεοφοβούμενους» λόγους, ἀπαρνιοῦνταν τό κίνημα τῶν μαζῶν, ἀπευθύνονταν πρός τίς «κορυφές» καί *διακόπτανε* τούς κάτω (πάλη τῶν καντέτων *ἐνάντια* στούς ἐργάτες βουλευτές στό ζήτημα τῶν ἀσφαλίσεων τῶν ἐργατῶν) κτλ., κ.ο.κ.

Οἱ καντέτοι εἶναι τό κόμμα τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ φιλελευθερισμοῦ. Μέ τήν ἀξίωσή τους νά παίζουν τό ρόλο τῆς «ὑπεύθυνης ἀντιπολίτευσης», δηλαδή τῆς ἀναγνωρισμένης, νόμιμης, *ἀνεκτῆς* γιά νά ἀνταγωνίζεται τούς ὀχτωβριστές ἀντιπολίτευσης ὄχι ἐνάντια στό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, ἀλλά τοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, μέ τήν ἀξίωσή τους αὐτή οἱ καντέτοι τάφηκαν ὁριστικά σάν «δημοκράτες». Τό ξετσίπωτο βεχικό κήρυγμα τῶν θεωρητικῶν ἐκπροσώπων τῶν καντέτων, τῶν κ.κ. Στροῦβε, Ἰζγκόγεφ καί Σία, πού τούς γέμιζαν φιλιά ὁ Ροζάνοφ καί ὁ Ἀντόνι Βολίνσκι, καί ὁ ρόλος τῆς «ὑπεύθυνης ἀντιπολίτευσης» στήν ΙΙΙ Δούμα εἶναι οἱ δυό ὄψεις

τοῦ ἴδιου νομίσματος. Ἡ φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη, πού τήν ἀνέχονται οἱ διάφοροι Πουρισκέβιτς, θέλει νά καθήσει δίπλα στούς Πουρισκέβιτς.

Σήμερα ὁ συνασπισμός τῶν καντέτων μέ τούς «προοδευτικούς» στίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας, ἐπιβεβαιώνει ἀκόμη μιά φορά τή βαθιά ἀντεπαναστατικότητα τῶν καντέτων. Οἱ προοδευτικοί δέν ἔχουν οὔτε τήν ἐλάχιστη ἀξίωση γιά δημοκρατισμό, δέν λένε οὔτε μιά λεξούλα γιά τήν πάλη ἐνάντια σ' ὅλο τό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη καί δέν ὀνειρεύονται κανένα «καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα». Εἶναι μετριοπαθεῖς φιλελεύθεροι, πού δέν κρύβουν τή συγγένειά τους μέ τούς ὀχτωβριστές. Ἡ συμμαχία τῶν καντέτων μέ τούς προοδευτικούς πρέπει ν' ἀνοίξει τά μάτια ἀκόμη καί τῶν πιό τυφλῶν ἀπό τούς «δορυφόρους τῶν καντέτων» γιά τήν πραγματική οὐσία τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων.

Τή δημοκρατική ἀστική τάξη στή Ρωσία τήν ἀντιπροσωπεύουν οἱ ναρόντνικοι ὅλων τῶν ἀποχρώσεων, ἀπό τούς πιό ἀριστερούς ἐσέρους ὥς τούς ἐνέσους [116] καί τούς τρουντοβίκους. Ὅλοι τους χρησιμοποιοῦν πρόθυμα «σοσιαλιστικές» φράσεις, δέν ἐπιτρέπεται, ὅμως, ἕνας συνειδητός ἐργάτης νά ξεγελιέται μέ τό νόημα μόνο τῶν φράσεων αὐτῶν. Στήν πραγματικότητα οὔτε τό «δικαίωμα γῆς», οὔτε ἡ «ἐξισωτική διανομή» τῆς γῆς, οὔτε ἡ «κοινωνικοποίηση τῆς γῆς» δέν περιέχουν *οὔτε στάλα* σοσιαλισμοῦ. Αὐτό πρέπει νά τό καταλαβαίνει ὁ καθένας, πού ξέρει ὅτι ἡ ἐμπορευματική παραγωγή, ἡ κυριαρχία τῆς ἀγορᾶς, τοῦ χρήματος, τοῦ κεφαλαίου ὄχι μόνο δέν θίγεται, ἀλλά ἀντίθετα, ἀναπτύσσεται πιό πλατιά μέ τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς καί μέ τή νέα, ἔστω καί τήν πιό «δίκαιη», διανομή της.

Οἱ φράσεις ὅμως γιά «ἐργασιακή ἀρχή» καί «ναρόντνικο σοσιαλισμό» ἐκφράζουν τή βαθιά πίστη (καί τόν εἰλικρινή πόθο) τοῦ δημοκράτη ὅτι εἶναι δυνατό νά καταστραφεῖ καί πρέπει νά καταστραφεῖ *καθετί* τό μεσαιωνικό στή γαιοκτησία καί παράπλευρα καί στό πολιτικό καθεστώς. Ἄν οἱ φιλελεύθεροι (καντέτοι) ἐπιδιώκουν νά μοιράσουν μέ τούς Πουρισκέβιτς τήν πολιτική ἐξουσία καί τά πολιτικά προνόμια, τότε οἱ ναρόντνικοι γι' αὐτό ἀκριβῶς εἶναι δημοκράτες, γιατί ἐπιδιώκουν, καί πρέπει νά ἐπιδιώκουν, στή σημερινή στιγμή τήν κατάργηση *ὅλων* τῶν προνομίων τῆς γαιοκτησίας καί *ὅλων* τῶν προνομίων στήν πολιτική.

Ἡ κατάσταση τῆς ρωσικῆς ἀγροτιᾶς στήν τεράστια πλειο-

ψηφία της εἶναι τέτια, πού οὔτε κάν μπορεῖ νά σκέπτεται γιά ὁποιονδήποτε συμβιβασμό μέ τούς Πουρισκέβιτς (πού εἶναι πέρα γιά πέρα δυνατός, παραδεκτός καί *προσφιλής* γιά τό φιλελεύθερο). Γι' αὐτό ὁ δημοκρατισμός τῆς μικροαστικῆς τάξης ἔχει γιά ἀρκετό ἀκόμη διάστημα μαζικές ρίζες στή Ρωσία καί ἡ ἀγροτική μεταρύθμιση τοῦ Στολίπιν, ἡ ἀστική αὐτή πολιτική τῶν Πουρισκέβιτς ἐνάντια στό μουζίκο, δέν δημιούργησε ὥς τώρα τίποτε τό σταθερό, ἐκτός... ἀπό τή λιμοκτονία 30 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων!

Τά ἑκατομμύρια τῶν πεινασμένων μικρονοικοκυρέων δέν μποροῦν παρά νά ποθοῦν *μιάν ἄλλη*, δημοκρατική, ἀγροτική μεταρύθμιση, πού δέν μπορεῖ νά βγεῖ ἔξω ἀπό τά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ, δέν θά ἐξαλείψει τή μισθωτή δουλεία, *μπορεῖ* ὅμως νά σαρώσει τό *μεσαιωνισμό* ἀπό τό πρόσωπο τῆς ρωσικῆς γῆς.

Οἱ τρουντοβίκοι εἶναι τρομερά ἀδύνατοι στήν ΙΙΙ Δούμα, ἀντιπροσωπεύουν ὅμως τίς *μάζες*. Οἱ ταλαντεύσεις τῶν τρουντοβίκων ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στήν ἐργατική δημοκρατία ἀπορέουν ἀναπόφευκτα ἀπό τήν ταξική θέση τῶν μικρονοικοκυρέων, μάλιστα ἡ ἰδιαίτερη δυσκολία τῆς συσπείρωσης, τῆς ὀργάνωσης καί τῆς διαφώτισης κάνει νά ἔχουν οἱ τρουντοβίκοι σάν κόμμα ἐξαιρετικά ἀκαθόριστο καί ἄμορφο χαρακτήρα. Γι' αὐτό οἱ τρουντοβίκοι — μέ τή σύμπραξη τοῦ ἀνόητου «ὀτζοβισμοῦ» τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων — παρουσιάζουν καί τή θλιβερή εἰκόνα ἑνός διαλυμένου κόμματος.

Ἡ διαφορά τῶν τρουντοβίκων ἀπό τούς δικούς μας, σχεδόν-μαρξιστές, τούς λικβινταριστές βρίσκεται στό ὅτι οἱ πρῶτοι εἶναι λικβινταριστές ἀπό ἀδυναμία, οἱ δεύτεροι ἀπό ἐμπάθεια. Τό καθῆκον τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας εἶναι νά βοηθήσει τούς ἀδύνατους μικροαστούς δημοκράτες, νά τούς ἀποσπάσει ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων, νά συσπειρώσει τό στρατόπεδο τῆς δημοκρατίας ἐνάντια στούς ἀντεπαναστάτες καντέτους καί ὄχι μόνο ἐνάντια στούς δεξιούς.

Σχετικά μέ τήν ἐργατική δημοκρατία, πού ἔχει τήν ὁμάδα της στήν ΙΙΙ Δούμα, μποροῦμε νά ποῦμε ἐδῶ πολύ λίγα πράγματα.

Τά κόμματα τῆς ἐργατικῆς τάξης παντοῦ στήν Εὐρώπη διαμορφώθηκαν ἀφοῦ ἀπολυτρώθηκαν ἀπό τήν ἐπιροή τῆς γενικῆς δημοκρατικῆς ἰδεολογίας, μαθαίνοντας νά ξεχωρίζουν τήν πάλη τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν ἐνάντια στό κεφάλαιο ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στή φεουδαρχία, κι' αὐτό, ἀνάμεσα στ' ἄλλα,

γιά νά δυναμώσουν ἀκριβῶς τήν τελευταία αὐτή πάλη καί νά τήν ἀπαλλάξουν ἀπό κάθε ἀστάθεια καί διστακτικότητα. Στή Ρωσία ἡ ἐργατική δημοκρατία ξεχώρισε πέρα γιά πέρα καί ἀπό τό φιλελευθερισμό καί ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία (τῶν τρουντοβίκων) πρός τεράστιο ὄφελος τῆς ὑπόθεσης τῆς δημοκρατίας γενικά.

Τό λικβινταριστικό ρεῦμα στήν ἐργατική δημοκρατία («Νάσα Ζαριά» καί «Ζιβόγε Ντιέλο») ἔχει τήν ἴδια ἀδυναμία μέ τόν τρουντοβικισμό, ἐξυμνεῖ τήν ἀμορφία, τείνει πρός τή θέση τῆς «ἀνεκτῆς» ἀντιπολίτευσης, ἀπαρνιέται τήν ἡγεμονία τῶν ἐργατῶν, περιορίζεται *στά λόγια* γιά «νόμιμη» ὀργάνωση (βρίζοντας τή μή νόμιμη), κηρύσσει μιά φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική. Ἡ σύνδεση τοῦ ρεύματος αὐτοῦ μέ τήν ἀποσύνθεση καί τήν ἀπογοήτευση τῆς ἐποχῆς τῆς ἀντεπανάστασης εἶναι ὁλοφάνερη καί ἡ ἀπόσπασή του ἀπό τήν ἐργατική δημοκρατία γίνεται ξεκάθαρη.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες, χωρίς νά διαλύουν τίποτε, μέ τή συσπείρωση σάν ἀντίβαρο στίς φιλελεύθερες ἐπιροές, μέ τήν ὀργάνωσή τους σάν τάξης, μέ τήν ἀνάπτυξη κάθε δυνατῆς μορφῆς συσπείρωσης, ἐπαγγελματικῆς κτλ., ἐνεργοῦν καί σάν ἐκπρόσωποι τῆς *μισθωτῆς* ἐργασίας ἐνάντια στό κεφάλαιο καί σάν ἐκπρόσωποι τῆς συνεποῦς δημοκρατίας ἐνάντια σ' ὅλο τό παλιό καθεστώς τῆς Ρωσίας καί ἐνάντια σέ κάθε εἴδους παραχωρήσεις ἀπέναντί του.

Γιά νά δόσουμε μιά παραστατική εἰκόνα, παραθέτουμε τά στοιχεῖα γιά τήν κομματική σύνθεση τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας, παίρνοντάς τα ἀπό τό ἐπίσημο «Δελτίο» τῆς Δούμας γιά τό 1912:

Ἡ κομματική σύνθεση τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας

Τσιφλικάδες:

Δεξιοί	46
Ἐθνικιστές	74
Ἀνεξάρτητοι ἐθνικιστές	17
Δεξιοί ὀχτωβριστές	11
Ὀχτωβριστές	120
Σύνολο τῶν κυβερνητικῶν κομμάτων	*268*

'Αστική τάξη:

Προοδευτικοί	36
Καντέτοι	52
Πολωνική ἕνωση	11
Πολωνική-λιθουανική-λευκορωσική ὁμάδα	7
Μουσουλμανική ὁμάδα	9
Σύνολο φιλελευθέρων	*115*

'Αστική δημοκρατία:

'Εργασιακή ὁμάδα (τρουντοβίκοι)	14

'Εργατική δημοκρατία:

Σοσιαλδημοκράτες	13
Σύνολο δημοκρατῶν	*27*
'Ανεξάρτητοι	27
Σύνολο	*437*

Στήν ΙΙΙ Κρατική δούμα ὑπῆρχαν δυό πλειοψηφίες: 1) δεξιοί καί ὀχτωβριστές=268 ἀπό τούς 437· 2) ὀχτωβριστές καί φιλελεύθεροι=120+115=235 ἀπό τούς 437. Καί οἱ δυό πλειοψηφίες ἦταν ἀντεπαναστατικές.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 5, 10 τοῦ Μάη 1912
'Υπογραφή: Β. 'Ιλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Τό βιομηχανο-οἰκονομικό τμῆμα τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ ρωσικοῦ Τεχνικοῦ ἐπιμελητηρίου ἔκανε ἔρευνα γιά τίς «κοινωνικές ὀργανώσεις τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς τάξης τῆς Ρωσίας», ἤ, πιό σωστά, γιά τίς ὀργανώσεις τοῦ μεγάλου κεφαλαίου. Τά ἀποτελέσματα τῆς ἔρευνας αὐτῆς ἀναλύονται τώρα στό βιβλίο τοῦ κ. Γκούσκα: «Οἱ ἀντιπροσωπευτικές ὀργανώσεις τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς τάξης τῆς Ρωσίας» (Πετρούπολη, 1912). Καί τό ὑλικό πού ὑπάρχει στό ἄρθρο αὐτό, καί τά συμπεράσματα πού διατυπώνει ὁ συγγραφέας ἀρκετά συγκεκριμένα, προκαλοῦν μεγάλο ἐνδιαφέρον.

I

Ἡ ἔρευνα τοῦ Τεχνικοῦ ἐπιμελητηρίου ἦταν ἀφιερωμένη, κυρίως, στίς «ἀντιπροσωπευτικές» ὀργανώσεις τῶν καπιταλιστῶν, πού ἀποτελοῦν τά 80% περίπου ὅλων τῶν ὀργανώσεων. Τά 15% περίπου εἶναι καρτέλ, τράστ, μονοπωλιακά συνδικάτα· τά 5% περίπου Ἑνώσεις ἐργοδοτῶν· τό ὑπόλοιπο εἶναι Ἐπιτροπές χρηματιστηρίου, Συμβούλια συνεδρίων κτλ. Οἱ τελευταῖες αὐτές ὀργανώσεις μέ πολύ ζῆλο αὐτοτιτλοφοροῦνται «ἀντιπροσωπευτικές». Ἡ ἀποστολή τους εἶναι νά ἐπηρεάζουν τά ὄργανα τῆς ἐξουσίας.

Οἱ Ἑνώσεις τῶν ἐργοδοτῶν διεξάγουν, κατά τή γνώμη τοῦ κ. Γκούσκα, «ἄμεση» ταξική πάλη ἐνάντια στούς μισθωτούς ἐργάτες, ἐνῶ οἱ ἀντιπροσωπευτικές ὀργανώσεις διεξάγουν «ἔμμεση» ταξική πάλη, «πάλη ἐνάντια στίς ἄλλες τάξεις μέ τήν ἄσκηση πίεσης πάνω στήν κρατική ἐξουσία καί στήν κοινή γνώμη».

Ἡ ὁρολογία αὐτή εἶναι, βέβαια, λαθεμένη. Μᾶς δείχνει ἀμέσως μιά ἀπό τίς βασικές ἀδυναμίες πού παρουσιάζει ὁ κ.

Γκούσκα, καθώς καί ἡ πλειοψηφία τῶν ἐκπροσώπων τῆς «καθηγητικῆς», τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Θά νόμιζε κανείς πώς κάπως γίνεται ἀποδεκτή ἡ ἔννοια τῆς ταξικῆς πάλης, πώς παίρνεται γιά βάση τῆς ἔρευνας. Στήν πραγματικότητα ὅμως ἡ ἔννοια αὐτή στενεύει καί διαστρεβλώνεται. Ἀλήθεια, ἀπό τά λεγόμενα τοῦ κ. Γκούσκα βγαίνει ὅτι ἡ πάλη τῶν καπιταλιστῶν ἐνάντια στούς μισθωτούς ἐργάτες μέσα στά πλαίσια τοῦ σημερινοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος εἶναι «ἄμεση» ταξική πάλη, ἐνῶ ἡ πάλη *γιά τό ἴδιο τό πολιτικό καθεστώς* εἶναι *«ἔμμεση»* ταξική πάλη! Καί σέ ποιά κατηγορία ἀνήκει ἡ πάλη γιά τήν ἴδια τήν «κρατική ἐξουσία»;

Γι' αὐτό ὅμως τό βασικό λάθος τῆς «κοσμοαντίληψης» τοῦ κ. Γκούσκα θά χρειαστεῖ νά μιλήσουμε ὅταν ἔρθει ἡ σειρά του. Ἡ σημασία τῆς ἐργασίας του δέν βρίσκεται στή θεωρία, ἀλλά στή συγκέντρωση στοιχείων. Τά στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τίς ὀργανώσεις τοῦ ἐπικρατέστερου τύπου παρουσιάζουν ὁπωσδήποτε ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον.

Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν «ἀντιπροσωπευτικῶν» ὀργανώσεων τοῦ μεγάλου κεφαλαίου πού ὑπῆρχαν στή Ρωσία τό 1910 καθορίζεται σέ 143. Ἀπ' αὐτές οἱ 71 εἶναι Ἑνώσεις χρηματιστηρίου μέ τίς ἐπιτροπές τους. Σέ συνέχεια ἔρχονται 14 Ἐπιτροπές ἐμπορίου καί μανουφακτούρας, 3 Συμβούλια ἐμπόρων, 51 ὀργανώσεις πού ἀποτελοῦν τήν «ἑνοποιημένη» ὁμάδα (τά συνέδρια, τά συμβούλιά τους, τά συμβουλευτικά γραφεῖα κτλ.) καί 4 ὀργανώσεις πού δέν ἀνήκουν σέ καθορισμένη ὁμάδα. Στήν ἔρευνα ἀπάντησαν συνολικά 62 ὀργανώσεις, δηλ. λιγότερο ἀπό τίς μισές. Ἀπό τίς 51 ὀργανώσεις τῆς «ἑνοποιημένης» ὁμάδας, πού παρουσιάζει καί τό μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον, ἀπάντησαν στήν ἔρευνα οἱ 22.

Εἶναι χαρακτηριστικά τά στοιχεῖα γιά τό χρόνο ἐμφάνισης τῶν ὀργανώσεων. Ἀπό τίς 32 Ἐπιτροπές χρηματιστηρίου πού ἀπάντησαν στήν ἔρευνα, 9 ἐμφανίστηκαν μέσα σέ 100 χρόνια ἀπό τό 1800 ὥς τό 1900· 5 μέσα σέ τέσσερα χρόνια, ἀπό τό 1901 ὥς τό 1904· 9 *στά δυό χρόνια τῆς ἐπανάστασης*, 1905-1906· καί 9 ἀπό τό 1907 ὥς τό 1910.

«Ἐδῶ ἐκδηλώνεται πεντακάθαρα — γράφει ὁ κ. Γκούσκα — ἡ ὤθηση πού ἔδοσε τό κοινωνικό κίνημα τοῦ θυελλώδους 1905 στό προτσές τῆς αὐτοοργάνωσης τῶν ἐκπροσώπων τοῦ κεφαλαίου».

Ἀπό τίς 22 ὀργανώσεις τῆς ἑνοποιημένης ὁμάδας μόνο 7 ἐμφανίστηκαν ἀπό τό 1870 ὥς τό 1900· 2 ἐμφανίστηκαν ἀπό τό

1901 ὥς τό 1904· 8 *στά δυό χρόνια τῆς ἐπανάστασης*, 1905-1906· καί 5 ἀπό τό 1907 ὥς τό 1910. Ὅλα αὐτά τά «Συμβούλια τῶν συνεδρίων» τῶν ἀντιπροσώπων τῆς βιομηχανίας γενικά, τῶν ἰδιοκτητῶν ὀρυχείων, τῶν πετρελαιοβιομηχάνων κτλ., κτλ. εἶναι κυρίως προϊόν τῆς ἐποχῆς τῆς ἐπανάστασης καί τῆς ἀντεπανάστασης.

Κατά βιομηχανικούς κλάδους οἱ ὀργανώσεις ξεχωρίζουν ὡς ἑξῆς. Στήν ὁμάδα τῶν Ἐπιτροπῶν χρηματιστηρίου ἐπικρατοῦν οἱ μικτοί κλάδοι· οἱ Ἐπιτροπές αὐτές συνενώνουν συνήθως ὅλους τούς κλάδους τῆς βιομηχανίας καί τοῦ ἐμπορίου μιᾶς περιοχῆς. Στήν ὁμάδα τῶν Ἐπιτροπῶν ἐμπορίου καί μανουφακτούρας ξεχωρίζει στήν πρώτη θέση ἡ ὑφαντουργία. Στήν ἑνοποιημένη ὁμάδα, πού εἶναι καί ἡ κυριότερη, οἱ μισές σχεδόν ὀργανώσεις ἀνήκουν ὄχι στό ἐμπόριο, ἀλλά στή βιομηχανία, καί συγκεκριμένα στήν ἐξορυκτική βιομηχανία καί τή μεταλλουργία.

«Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ὁμάδα κλάδων (ἐξορυκτική καί μεταλλουργική βιομηχανία) ἀποτελεῖ τήν οἰκονομική βάση τῶν ὀργανώσεων τῆς σύγχρονης βιομηχανικῆς «φρουρᾶς» τῆς Ρωσίας», —γράφει ὁ κ. Γκούσκα, πού ἔχει ἕνα μικρό πάθος νά μιλάει γιά τό ἀντικείμενο τῆς ἔρευνάς του μέ «σοβαρότατο ὕφος».

Τό συνολικό ποσό τοῦ κύκλου ἐργασιῶν ἤ τῆς παραγωγῆς σ' ὅλο τόν κλάδο τοῦ ἐμπορίου καί τῆς βιομηχανίας μιᾶς δοσμένης ὀργάνωσης δέν στάθηκε δυνατό νά καθοριστεῖ παρά μόνο γιά ἕνα μέρος τῶν ὀργανώσεων. Βγῆκε ἕνα ἄθροισμα ἀπό 1.570 ἑκατομμύρια ρούβλια, ἀπ' αὐτά τά 1.319 ἑκατομμύρια ρούβλια ἀνήκουν στά μέλη τῶν ὀργανώσεων. Συνεπῶς, οἱ ὀργανωμένοι ἀποτελοῦν τά 84%. Ὁ κύκλος ἐργασιῶν 3.134 μελῶν τῶν ὀργανώσεων ἦταν 1.121 ἑκατομμύρια ρούβλια, δηλ. στό 1 μέλος ἀναλογοῦν κατά μέσο ὅρο 358 χιλιάδες ρούβλια. Ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατῶν πού ἔχουν τά 685 μέλη τῶν ὀργανώσεων εἶναι περίπου 219.000 (καί ὄχι 319.000, ὅπως τούς ὑπολογίζει λαθεμένα ὁ συγγραφέας στή σελ. 111), δηλ. κατά μέσο ὅρο πάνω ἀπό 300 ἐργάτες γιά τό κάθε μέλος τῆς ὀργάνωσης.

Εἶναι φανερό ὅτι πρόκειται ἀκριβῶς γιά ὀργανώσεις τοῦ *μεγάλου* κεφαλαίου καί μάλιστα, πιό σωστά, τοῦ *πολύ μεγάλου*. Ὁ κ. Γκούσκα τό καταλαβαίνει αὐτό πολύ καλά, ὅταν τονίζει, λ.χ., ὅτι μόνο οἱ μεγάλοι καί οἱ πολύ μεγάλοι ἔμποροι καί βιομήχανοι εἶναι μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν χρηματιστηρίου καί τῶν Ἐπιτροπῶν ἐμπορίου καί μανουφακτούρας, ὅτι ἡ ὀργάνωση

τῶν συνεδρίων τῶν ἀντιπροσώπων τῆς βιομηχανίας καί τοῦ ἐμπορίου ἀποτελεῖται ἀπό «πολύ μεγάλες» καπιταλιστικές ἐπιχειρήσεις.

Γι' αὐτό κάνει ἄδικο κόπο ὁ συγγραφέας ὅταν μιλάει στόν τίτλο τοῦ βιβλίου του γιά ὀργανώσεις τῆς «ἐμποροβιομηχανικῆς *τάξης* τῆς Ρωσίας». Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Στενεύει ξανά τήν ἔννοια τάξη. Στήν πραγματικότητα ὁ κ. Γκούσκα ἔχει ὑπόψη του ἕνα *στρῶμα*, κι' ὄχι μιά τάξη. Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι τό στρῶμα τῶν πιό μεγάλων καπιταλιστῶν κυριαρχεῖ, βέβαια, οἰκονομικά πάνω σ' ὅλους τούς ἄλλους καί τούς πνίγει ὁπωσδήποτε μέ τόν ὄγκο τοῦ κύκλου ἐργασιῶν του· ὅλα αὐτά εἶναι ἀναμφισβήτητα. Ὡστόσο, ὅμως, πρόκειται γιά στρῶμα, κι' ὄχι γιά τάξη. Τεράστια εἶναι ἡ ἀπόσταση πού χωρίζει, λ.χ., τόν πολιτικό ρόλο τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν ὀργανώσεων αὐτοῦ τοῦ στρώματος ἀπό τήν πολιτική του κυριαρχία, καί τήν πολιτική του κυριαρχία ἀπό τήν πολιτική κυριαρχία τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς τάξης.

Σέ σχέση μ' αὐτό πρέπει ν' ἀναφέρουμε τόν παρακάτω συλλογισμό τοῦ κ. Γκούσκα: «Ἐμεῖς στή Ρωσία — γράφει — ἔχουμε συνηθίσει νά χρησιμοποιοῦμε πολύ μεγάλη κλίμακα γιά νά καθορίσουμε τί ἐννοοῦμε λέγοντας ἐπιχείρηση μεγάλη ἤ μικρή· ὅπως εἶναι γνωστό, στή χώρα μας ἔχουμε πρωτοφανή συγκέντρωση τοῦ κεφαλαίου, πού ξεπερνᾶ τή συγκέντρωση τοῦ κεφαλαίου ἀκόμη καί τῆς Γερμανίας...»

Ἡ σύγκριση μέ τή Γερμανία δέν εἶναι σωστή. Στή χώρα μας, λ.χ. στά Οὐράλια, δέν ὑπάρχουν εἴτε εἶναι πολύ λίγες οἱ μικρές ἐπιχειρήσεις στήν ἐξορυκτική καί μεταλλουργική βιομηχανία γιά λόγους ἐντελῶς ἰδιόμορφους, γιατί δέν ὑπάρχει ἀπόλυτη ἐλευθερία γιά τή βιομηχανία, γιατί ὑπάρχουν ὑπολείμματα τοῦ μεσαίωνα. Καί ὁ ἐπίσημος (ἤ πράγμα πού εἶναι τό ἴδιο, ὁ ναροντνικιστικός) διαχωρισμός πού γίνεται στή χώρα μας ἀνάμεσα στήν ἐργοστασιακή καί στή «βιοτεχνική» βιομηχανία δέν καθιστᾶ ἄραγε ἀδύνατη τή σύγκριση τῆς βιομηχανικῆς στατιστικῆς μας μέ τή γερμανική; ἄραγε ὁ διαχωρισμός αὐτός δέν παραπλανᾶ συνεχῶς τόν παρατηρητή, ὁσοναφορᾶ τήν «πρωτοφανή συγκέντρωση» στή Ρωσία, ἀφοῦ σκεπάζει τόν «πρωτοφανή» *κατατεμαχισμό* ἑνός πλήθους μικροεπιχειρήσεων τῶν ἀγροτῶν;

II

Εἶναι ἐνδιαφέρον ν' ἀναφέρουμε ὁρισμένα στοιχεῖα τῆς

ἔρευνας γιά τή δράση τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν ὀργανώσεων τοῦ πολύ μεγάλου κεφαλαίου. Ὁ συγγραφέας δίνει, λ.χ., ἕνα πίνακα στοιχείων γιά τούς προϋπολογισμούς τους. Ὁ προϋπολογισμός 22 ὀργανώσεων τῆς ἑνοποιημένης ὁμάδας ἀναφέρει 3.950.000 ρούβλια ἔσοδα, καί τό σύνολο τῶν ἐσόδων ὅλων τῶν ὀργανώσεων εἶναι $7\,^1/_4$ ἑκατομμύρια ρούβλια. «Αὐτά τά $7\,^1/_4$ ἑκατομμύρια τοῦ ἐτήσιου προϋπολογισμοῦ τῶν 56 ὀργανώσεών μας, —γράφει ὁ κ. Γκούσκα,— ὁπωσδήποτε θά αὐξάνονταν κατά $1\,^1/_2$-2 φορές, ἄν περιλαβαίναμε σ' αὐτά τούς οἰκονομικούς ἀπολογισμούς καί τῶν ἄλλων ὀργανώσεων, πού δέν ἔχουν συμπεριληφθεῖ στήν ἔρευνά μας».

Περισσότερο ὅμως ἀπό τό μισό τοῦ προϋπολογισμοῦ αὐτοῦ, καί γιά τήν ἀκρίβεια $4\,^1/_2$ ἑκατομμύρια ρούβλια, ξοδεύονται γιά οἰκονομικούς καί ἀγαθοεργούς σκοπούς. Γιά τίς καθαυτό ἀντιπροσωπευτικές λειτουργίες τῶν 56 ὀργανώσεων ξοδεύονται 2,7 ἑκατομμύρια ρούβλια. «Μέσα σ' αὐτά τά ἔξοδα οἱ περισσότερες ἀπαντήσεις στήν ἔρευνα ἤ οἰκονομικοί ἀπολογισμοί βάζουν στήν πρώτη γραμμή τούς μισθούς τῶν ὑπαλλήλων καί μετά τό νοίκι τῶν σπιτιῶν. Καί μάλιστα στά 64,4% τῶν ὀργανώσεων τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐξόδων παρουσιάζεται γιά τούς μισθούς τῶν ὑπαλλήλων, ἐνῶ στά 26,7% γιά τά νοίκια».

Οἱ ἀριθμοί αὐτοί δείχνουν ὅτι τά ἔξοδα εἶναι πολύ περιορισμένα σέ σύγκριση μέ τόν κύκλο ἐργασιῶν (1.319 ἑκατομ. ρούβλια) τῶν ἑνώσεων τῶν καπιταλιστῶν πού ἐξετάζει ἡ ἔρευνα, κι' ἔτσι τό μεγαλόστομο συμπέρασμα τοῦ κ. Γκούσκα ὅτι ὁ προϋπολογισμός τῶν ἐξόδων εἶναι *«δείκτης τῆς οἰκονομικῆς ἰσχύος* (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τοῦ συγγραφέα) τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν ὀργανώσεων τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας»!— μᾶς δείχνει καί πάλι ὅτι ὁ συγγραφέας αὐτός ἀγαπάει ἐξαιρετικά τά «μεγάλα λόγια».

Στό «τρίτο στοιχεῖο», δηλαδή στή διανόηση πού βρίσκεται στήν ὑπηρεσία τῶν ἑνώσεων τῶν καπιταλιστῶν, ἀφιερώνει ὁ συγγραφέας τό 9ο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου του. Διαπιστώθηκε ὅτι 29 Ἐπιτροπές χρηματιστηρίου δήλωσαν πώς ἔχουν 77 ἐκπροσώπους τοῦ 3ου στοιχείου, ὑπαλλήλους πού ὑπηρετοῦν σ' αὐτές τίς ἐπιτροπές καί οἱ 22 ὀργανώσεις τῆς ἑνοποιημένης ὁμάδας παρουσίασαν 180 τέτιους ὑπαλλήλους. Στίς περισσότερες περιπτώσεις ἀναλογοῦν 2-4 ἐκπρόσωποι τοῦ 3ου στοιχείου κατά ὀργάνωση. Ἄν παρθεῖ ὑπόψη ὅτι οἱ ἑνώσεις τῶν καπιταλιστῶν παρουσιάζουν συχνά μειωμένα τά στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ

εἴδους, ὁ συγγραφέας θεωρεῖ πιθανό τό συμπέρασμα «ὅτι στήν ὑπηρεσία τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν ὀργανώσεων τοῦ κεφαλαίου βρίσκεται σέ ὑπεύθυνες θέσεις μιά στρατιά (!!) διανοουμένων ἀπό *χίλιους τουλάχιστο ἀνθρώπους»,*— γραμματεῖς, λογιστές στατιστικούς, νομικούς συμβούλους κτλ.

Δέν χρειάζεται καί πολλά ὁ κ. Γκούσκα γιά νά φλυαρήσει γιά «στρατιά».

Ἡ ἐκδοτική δουλιά τῶν ἑνώσεων τῶν καπιταλιστῶν χαρακτηρίζεται ἀπό τά παρακάτω στοιχεῖα. Σάν ἀπάντηση στήν ἔρευνα, ἐκτός ἀπό τά συμπληρωμένα ἐρωτηματολόγια, ἔχουμε μιά μικρή βιβλιοθήκη ἀπό 288 τόμους, ἐργασίες συνεδρίων, ἀπολογισμοί, καταστατικά, ἐκθέσεις πού δέν κυκλοφόρησαν καθόλου στή βιβλιαγορά.

Ἐννιά ὀργανώσεις ἐκδίδουν περιοδικά: «Ἐξορυκτική Βιομηχανία», «Πετρελαιοβιομηχανία», «Βιομηχανία καί ἐμπόριο», «Δελτίο τῆς Ἕνωσης τῶν ἐργοστασιαρχῶν Οἰνοπνευματοποιίας τῆς Ρωσίας»[117] καί ἄλλα. Ὁ συγγραφέας ὑπολογίζει ὅτι τά τεύχη τῶν περιοδικῶν αὐτῶν φτάνουν τούς 2.624 «τόμους»· προσθέτοντας σ' αὐτούς 452 τόμους τῶν «ἐργασιῶν», ἐτήσιων ἀπολογισμῶν κτλ., καθώς καί 333 τόμους μή περιοδικῶν ἐκδόσεων, ὁ κ. Γκούσκα ὑπολογίζει τό σύνολο σέ 3.409 «τόμους» καί τό ἀποκαλεῖ «ἐπιβλητικό». Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν ἐκδόσεων πιθανό νά εἶναι 4-5 χιλιάδες τόμοι.

«Ἡ βιβλιοθήκη αὐτή — ἀναφωνεῖ ὁ κ. Γκούσκα — εἶναι χωρίς ὑπερβολή ὁλόκληρος θησαυρός, πλουσιότατο ὑλικό γιά τή μελέτη, ἄν μποροῦμε νά ἐκφραστοῦμε ἔτσι, τῆς ἀνατομίας καί τῆς φυσιολογίας τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης στή Ρωσία... Χωρίς τή μελέτη τοῦ πολύτιμου αὐτοῦ ὑλικοῦ, δέν μπορεῖ νά σχηματίσει κανείς σωστή ἀντίληψη γιά τό ἰσοζύγιο τῶν κυρίαρχων κοινωνικῶν δυνάμεων τῆς Ρωσίας, καί εἰδικά γιά τήν κοινωνική φύση καί τό ρόλο τῆς ρωσικῆς κρατικῆς ἐξουσίας, τόσο πρίν ἀπό τό 1905, ὅσο καί ὕστερα ἀπ' αὐτό».

Τέτιες ἐξορμήσεις στή σφαίρα τοῦ προβλήματος τῆς κοινωνικῆς φύσης καί τοῦ ρόλου τῆς ρωσικῆς κρατικῆς ἐξουσίας ὁ κ. Γκούσκα τίς κάνει πολύ συχνά. Καί ἀξίζει νά τίς ἐξετάσουμε ἰδιαίτερα, λόγω τῆς σπουδαιότητας αὐτοῦ τοῦ προβλήματος καί τῆς διαστρέβλωσής του ἀπό τό συγγραφέα πού ὑπερβάλλει χωρίς μέτρο καί ἀκριβῶς γι' αὐτό ὁρκίζεται ἀνάμεσα στ' ἄλλα ὅτι μιλάει «χωρίς ὑπερβολές».

III

«Τό κέντρο βάρους τῆς δράσης τῶν ὀργανώσεων πού ἐξετάζουμε — γράφει ὁ κ. Γκούσκα — μιά πού εἶναι ὀργανώσεις ἀντιπροσωπευτικές, δηλ.

ἐξουσιοδοτημένες νά ἐκπροσωποῦν τά συμφέροντα τῆς βιομηχανο-ἐμπορικῆς τάξης, βρίσκεται φυσιολογικά στή *διατύπωση τῆς θέσης* τῶν ἐκπροσώπων τῆς τάξης αὐτῆς ἀπέναντι στά διάφορα προβλήματα πού θίγουν τά συμφέροντά της καί στήν *ὑπεράσπιση τῆς θέσης αὐτῆς* μέ διάφορους τρόπους».

Εἶναι ἀναμφισβήτητο, ὅτι τό «κέντρο βάρους» βρίσκεται ἀκριβῶς ἐδῶ. Στά ἐρωτηματολόγια τῆς ἔρευνας δίνεται μεγάλη προσοχή στά ἐρωτήματα: ποιά προβλήματα συζήτησαν οἱ ὀργανώσεις τῶν καπιταλιστῶν καί ποιές αἰτήσεις ὑπόβαλαν. Ὁ συγγραφέας, συνοψίζοντας τά στοιχεῖα πού συγκέντρωσε, ξεχωρίζει ἕνα μακροσκελή κατάλογο «προβλημάτων *γενικοῦ»*, κατά τή γνώμη του, «χαρακτήρα». Ἔτσι, ἔχουμε τίς παρακάτω ὁμάδες σπουδαιότερων προβλημάτων: α) ἀσφάλιση τῶν ἐργατῶν, ἀνάπαυση στίς γιορτές κτλ.· β) φόρος εἰσοδήματος, φόρος ἐπιτηδεύματος κτλ.· γ) τελωνειακή πολιτική· δ) συγκοινωνίες· ε) μετοχικές ἑταιρίες, πίστη κτλ.· στ) προξενεῖα τοῦ ἐξωτερικοῦ, στατιστική, ὀργάνωση τῆς διεύθυνσης ὀρυχείων· ζ) συμμετοχή τῶν ἐμπόρων στά ὄργανα τῶν ζέμστβο, στό Κρατικό Συμβούλιο, στήν προκαταρκτική ἐξέταση τῶν κυβερνητικῶν νομοσχεδίων κτλ.

Ὁ κ. Γκούσκα συμπεραίνει σχετικά μ' αὐτά: «Πάντως, ὅπως φαίνεται ἀπό τίς ὁμάδες προβλημάτων καί αἰτήσεων πού ἀπαριθμήσαμε, ἡ σφαίρα δράσης τῶν ὀργανώσεών μας εἶναι πολύ πλατιά...». Διαβάζοντας ἕνα τέτιο συμπέρασμα, ἄθελά σου σταματᾶς καί κοιτᾶς μή τυχόν ἔχει παραλειφθεῖ τυχαῖα ἡ λέξη *δέν*. Γιατί εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἡ σφαίρα δράσης πού ἀναφέρει ὁ συγγραφέας *δέν* εἶναι καθόλου πλατιά. Ἐδῶ, ὅμως, δέν πρόκειται καθόλου γιά τυχαία παράλειψη, ἀλλά γιά τό βασικό «τρόπο σκέψης» τοῦ συγγραφέα. «Εἶναι δύσκολο — πιστεύει ὁ συγγραφέας — ν' ἀναφέρει κανείς ἕνα λίγο πολύ βασικό τομέα τῆς κοινωνικοπολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας, πού νά μήν περιλαβαίνεται στή σφαίρα δράσης τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν ὀργανώσεων τοῦ κεφαλαίου».

Ἀπίστευτο, μά γεγονός: ὁ κ. Γκούσκα σερβίρει μέ ὅλη τή σοβαρότητα μιά τέτια κατάφωρη ἀνακρίβεια καί τήν ἐπαναλαβαίνει μέ χίλιους τρόπους!

«Εἶναι δύσκολο ν' ἀναφέρει κανείς»... Καλά, καί ὁ ἐκλογικός νόμος; καί τό ἀγροτικό πρόβλημα; Ἤ μήπως αὐτά δέν ἀποτελοῦν «βασικούς τομεῖς τῆς κοινωνικοπολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας»;

Ὁ κ. Γκούσκα βλέπει τήν «κοινωνικοπολιτική ζωή» ἀπό

τό στενό παραθυράκι τῶν θέσεων τῶν *ἐμπόρων*. Δέν μπορεῖ μέ κανένα τρόπο νά καταλάβει ὅτι ἡ ἀπόλυτη αὐτή ἀνάλυσή του δείχνει ἴσα-ἴσα στενότητα καί σέ καμιά περίπτωση πλάτος. Τά προβλήματα πού ἀνακινοῦν οἱ ἔμποροι τά διακρίνει στενότητα, γιατί ἀφοροῦν *μόνο* τούς ἐμπόρους. Οἱ καπιταλιστές *δέν* ἀνυψώνονται ὥς τά *γενικά πολιτικά* ζητήματα. «Νά ἐπιτραπεῖ ἡ εἴσοδος τῶν ἐκπροσώπων τῆς βιομηχανίας καί τοῦ ἐμπορίου» στό ἕνα ἤ τό ἄλλο τοπικό ἤ κεντρικό ὄργανο — αὐτό εἶναι τό ἔσχατο ὅριο τῆς «τόλμης» τῶν αἰτήσεών τους. *Δέν εἶναι σέ θέση* νά σκεφτοῦν πῶς πρέπει νά ὀργανωθοῦν *γενικά* τά ὄργανα αὐτά. Παίρνουν τά ὄργανα πού συγκροτήθηκαν μέ ξένη ἐντολή, καί ζητιανεύουν μιά θεσούλα σ' αὐτά. Τοποθετοῦνται δουλοπρεπῶς πάνω σέ μιά κρατική βάση, πού δέν τήν ἔχει δημιουργήσει ἡ τάξη τους, καί πάνω στή βάση αὐτή «ὑποβάλλουν αἰτήσεις» πού ἀφοροῦν τά συμφέροντα τῆς κάστας *τους*, τῆς ὁμάδας *τους*, τοῦ στρώματός *τους*, χωρίς νά ἀνυψώνονται, οὔτε καί δῶ ἀκόμη, ὥς τήν πλατιά κατανόηση τῶν συμφερόντων ὅλης τῆς *τάξης*.

Ὁ κ. Γκούσκα, διαστρεβλώνοντας κατάφωρα τά πράγματα καταλήγει κι' ἐδῶ σ' ἕναν τελείως ἐγκωμιαστικό τόνο. «Δραστήρια καί ἐπίμονη πίεση πάνω στά ὄργανα τῆς ἐξουσίας», γράφει. «Οἱ ὀργανώσεις μας», «καταλαβαίνουν μόνες τους θαυμάσια αὐτό τό πράγμα (!!)»... «Οἱ ὀργανώσεις τοῦ μεγάλου κεφαλαίου ἔχουν γίνει ἕνα πραγματικό *προκοινοβούλιο* πού στήν πραγματικότητα ἐπιδρᾶ, ἴσως, περισσότερο στή νομοθεσία ἀπ' ὅ,τι ἡ Κρατική δούμα—πολύ περισσότερο πού», ἀποπειρᾶται νά κάνει πνεῦμα ὁ συγγραφέας, «γιά τό καπιταλιστικό κοινοβούλιο δέν ἐφαρμόζεται τό ἄρθρο 87 καί οἱ ὀργανώσεις τοῦ κεφαλαίου ποτέ ὥς τώρα δέν διαλύθηκαν σκόπιμα γιά 3 μέρες...».

Ἡ εὐφυολογία αὐτή δείχνει παραστατικά ὅτι ἡ αὐτάρεσκη στενοκεφαλιά τῶν κυρίων μεγιστάνων τῆς βιομηχανίας καί τοῦ ἐγκωμιαστῆ τους Γκούσκα δέν ἔχει ὅρια. Τοῦ διέφυγε μιά λεπτομέρεια, μιά ἐντελῶς μικρή λεπτομέρεια: ἡ Δούμα, πού ἀνήκει στά παγκρατικά ὄργανα, βάζει προβλήματα πού ἀφοροῦν ὅλη τήν κρατική διοίκηση καί ὅλες τίς τάξεις, ἐνῶ οἱ ὀργανώσεις τῶν μεγιστάνων τοῦ ἐμπορίου θεωροῦν ἡρωισμό τήν ἀνακίνηση προβλημάτων, πού ἀφοροῦν *μόνο* τούς ἐμπόρους, *μόνο* τά δικαιώματα τῶν ἐμπόρων.

Ὁ κ. Γκούσκα φτάνει ὥς τό σημεῖο νά παραθέτει τά παρακάτω λόγια ἀπό τόν ἀπολογισμό τοῦ 1905-1906 τῆς Ἐπιτροπῆς

χρηματιστηρίου τῆς Οὐφά: «ἡ κυβέρνηση μόνη της μέ μιά σειρά ριζικές μεταρυθμίσεις τῶν χρηματιστηριακῶν ὀργανισμῶν διαλέγει... *ἄξιους βοηθούς της»*, καί χαρακτηρίζει τά λόγια αὐτά «σωστά», τά ὑπογραμμίζει, μιλᾶ γιά «ζωηρή καί δραστήρια συνεργασία μέ τήν κυβέρνηση».

Ἀθελά σου θυμᾶσαι, διαβάζοντας τέτια πράγματα, τή γερμανική λέξη: Lobhudelei — δουλοπρεπής ἐγκωμιασμός ἤ ἐγκωμιαστική δουλοπρέπεια. Στά 1905-1906 νά μιλᾶς μέ αὐτάρεσκο ὕφος γιά «ριζική μεταρύθμιση» — τῶν «χρηματιστηριακῶν ὀργανισμῶν»! Αὐτή εἶναι ἄποψη λακέ, πού ὁ ἀφέντης τοῦ ἐπιτρέπει νά «συσκέπτεται» μέ τό μάγειρα γιά τήν παρασκευή τοῦ γεύματος κτλ., ὀνομάζοντάς τους «ἄξιους βοηθούς του».

Πόσο πολύ πλησιάζει ὁ κ. Γκούσκα στήν ἄποψη αὐτή, φαίνεται ἀπό τό μέρος τοῦ κεφαλαίου XV πού ἐξετάζει τά ἀποτελέσματα τῶν αἰτήσεων τῶν ὀργανώσεων καί πού τό τιτλοφόρησε: «Μειονεκτικές θέσεις». «Δέν μποροῦμε νά ἀρνηθοῦμε — διαβάζουμε ἐδῶ — ὅτι ὑπάρχουν *ἀρκετοί τομεῖς*, ὅπου οἱ αἰτήσεις καί οἱ διεκδικήσεις τῶν ἐκπροσώπων τοῦ κεφαλαίου συναντοῦν, πραγματικά, ἀντίδραση ἀπό μέρους τῆς κυβέρνησης». Ἀκολουθοῦν παραδείγματα μέ τήν ἑξῆς σειρά: 1) ὁ τομέας τῶν δασῶν τοῦ δημοσίου· τό δημόσιο ἐκμεταλλεύεται μόνο του αὐτά τά δάση· 2) ὁ τομέας τῶν τιμολογίων τῶν σιδηροδρόμων· τό δημόσιο εἶναι τό ἴδιο ἐπιχειρηματίας· 3) τό ζήτημα τῆς ἀντιπροσώπευσης στά ζέμστβο καί 4) τό ζήτημα τῆς ἀντιπροσώπευσης στήν Κρατική δούμα καί στό Κρατικό Συμβούλιο. «Καί στίς δυό περιπτώσεις — λέει ὁ συγγραφέας γιά τίς δυό τελευταῖες — ἐκδηλώνεται, βέβαια, ἡ στενή συγγένεια τῆς γραφειοκρατίας μέ τήν ἄλλη κυρίαρχη τάξη — τήν τάξη τῶν τσιφλικάδων-γαιοκτημόνων».

«Ἄν ἀφήσουμε ὅμως κατά μέρος τά παραπάνω λίγα ζητήματα, — συνεχίζει ἱκανοποιημένος ὁ κ. Γκούσκα, — εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ποῦμε ὅτι σ' ὅλους τούς ἄλλους τομεῖς... τά στοιχεῖα τῆς ἔρευνάς μας παρουσιάζουν τή θέση τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς τάξης πλεονεκτική...»

Ἀληθινό μαργαριτάρι, δέν εἶναι ἔτσι; Μειονεκτική θέση — τά δάση, οἱ σιδηρόδρομοι, τά ζέμστβο καί τό κοινοβούλιο. «Ἄν ἀφήσουμε ὅμως, κατά μέρος τά παραπάνω λίγα ζητήματα», ἡ θέση εἶναι πλεονεκτική!

Καί στόν «ἐπίλογο» τοῦ βιβλίου του, πολεμώντας τήν «πατροπαράδοτη πρόληψη» γιά ταπείνωση καί ἔλλειψη δικαιωμάτων τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς τάξης, ὁ κ. Γκούσκα ἀνυ-

ψώνεται, μποροῦμε νά ποῦμε, ὡς μιά παθητική Lobhudelei:

«Ἡ ἐμποροβιομηχανική ἀστική τάξη παίρνει θέση στό τραπέζι τοῦ ρωσικοῦ κράτους, ὄχι σάν τάξη χωρίς δικαιώματα καί ταπεινωμένη, ἀλλά σάν εὐπρόσδεκτος ἐπισκέπτης καί συνεργάτης, σάν «ἄξιος βοηθός» τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, ἔχοντας περίοπτη θέση καί σύμφωνα μέ τήν καθιερωμένη συνήθεια, καί σύμφωνα μέ τό νόμο, σύμφωνα μέ τό γραπτό δίκαιο, κι' αὐτό γίνεται ἀπό καιρό».

Αὐτά ταιριάζουν ἀπόλυτα σ' ἕνα ἐπίσημο λόγο κάποιων Κρεστόβνικοφ, Ἀβντάκοφ, Τιζενχάουζεν καί τῆς λοιπῆς συντροφιᾶς τῶν συνδαιτημόνων τοῦ ὑπουργοῦ. Τέτιοι ἀκριβῶς λόγοι, γραμμένοι σέ τέτια ἀκριβῶς γλώσσα, εἶναι γνωστοί σέ κάθε ρῶσο. Γεννιέται μόνο τό ἐρώτημα, πῶς νά ὀνομάσει κανείς ἕνα «ἐπιστήμονα» πού, ἐνῶ προβάλλει τήν ἀξίωση ὅτι ἐπεξεργάστηκε «ἐπιστημονικά» μιά σοβαρή ἔρευνα, μεταφέρει στή δημοσιολογία τούς ἐπιτραπέζιους λόγους δουλοπρεπῶν ἐμπόρων σάν «συμπέρασμα τῆς ἔρευνας»;

«Ἀπό τόν παλιό καλό καιρό — συνεχίζει ὁ κ. Γκούσκα — ἔχουμε κληρονομήσει μιά ἀντίληψη πού ἀπόκτησε τή σταθερότητα πρόληψης, ὅτι δηλ. στήν καπιταλιστική Ρωσία παρατηρεῖται τούτη δῶ ἡ ἀντίθεση: ἡ μεγαλοαστική τάξη, ἐνῶ κυριαρχεῖ *οἰκονομικά*, ἐξακολουθεῖ νά παραμένει *πολιτικά* ὑποδουλωμένη. Ὅλο τό ὑλικό τῆς ἔρευνάς μας ἀνοίγει ἕνα σοβαρό ρῆγμα στήν πατροπαράδοτη αὐτή ἀντίληψη».

Χρειάζεται ἕνας ἀπεριόριστος ἐκχυδαϊσμός τοῦ μαρξισμοῦ, τήν ὁρολογία τοῦ ὁποίου χρησιμοποιεῖ μέ φιλαρέσκεια ὁ κ. Γκούσκα, γιά νά θεωρηθεῖ ὅτι μιά ἔρευνα γιά τίς ὀργανώσεις τῶν καπιταλιστῶν μπορεῖ νά δόσει «ὑλικό» πάνω στό ζήτημα τῆς πολιτικῆς ὑποδούλωσης τῆς ἀστικῆς τάξης στήν ἀπολυταρχία καί τούς τσιφλικάδες. Ὁ συγγραφέας σχεδόν δέν ἔθιξε τό ὑλικό πού δίνει τήν πραγματική ἀπάντηση στό ζήτημα αὐτό, καί οὔτε μποροῦσε νά τό θίξει, περιοριζόμενος στά πλαίσια αὐτῆς τῆς ἔρευνας.

Ἀπεναντίας, ἡ ἔρευνα πού ἀφορᾶ μιά πλευρά τῆς ζωῆς τῆς ἀστικῆς μας τάξης, *ἐπιβεβαιώνει* τήν πολιτική της ὑποδούλωση. Ἡ ἔρευνα δείχνει ὅτι ἡ ἀστική τάξη οἰκονομικά τραβάει μπροστά, ὅτι ὁρισμένα, ἐπιμέρους δικαιώματα τῆς ἀστικῆς τάξης διευρύνονται, ὅτι ἀναπτύσσεται ἡ ὀργάνωσή της σέ τάξη, ὅτι μεγαλώνει ὁ ρόλος της στήν πολιτική ζωή. Ὅμως, ἀκριβῶς γιά τό λόγο ὅτι συντελοῦνται οἱ ἀλλαγές αὐτές, γίνεται *ἀκόμη πιό βαθιά* ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στή διατήρηση τῶν $^{99}/_{100}$ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας στά χέρια τῆς ἀπολυταρχίας καί

τῶν τσιφλικάδων, ἀπό τό ἕνα μέρος, καί στό οἰκονομικό δυνάμωμα τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀπό τό ἄλλο.

Ὁ κ. Γκούσκα, ἐνῶ χρησιμοποιεῖ μέ φιλαρέσκεια μαρξιστική ὁρολογία, συμμερίζεται στήν πραγματικότητα τήν ἄποψη ἑνός συνηθισμένου σοσιαλφιλελευθερισμοῦ. Ὁ ἐξωραϊσμός τοῦ φιλελευθερισμοῦ αὐτοῦ μέ μαρξιστική φρασεολογία εἶναι μιά ἀπό τίς εἰδικές ἰδιομορφίες, ἤ, ἄν θέλετε, τίς ἀρρώστιες τῆς Ρωσίας. Ὁ κ. Γκούσκα, ἀκολουθώντας τήν ἄποψη τοῦ φιλελευθερισμοῦ, σκόνταψε πάνω στό πρόβλημα τῆς κοινωνικῆς φύσης τῆς ρωσικῆς κρατικῆς ἐξουσίας, χωρίς νά καταλάβει οὔτε κατά προσέγγιση ὅλο τό πλάτος καί ὅλη τή σημασία τοῦ προβλήματος αὐτοῦ.

Στήν ταξική φύση τῆς κρατικῆς ἐξουσίας τῆς Ρωσίας ἔγινε μιά σοβαρή ἀλλαγή ὕστερα ἀπό τό 1905. Ἡ ἀλλαγή αὐτή ἔχει ἀστικό χαρακτήρα. Ἡ τρίτη Δούμα, ὁ φιλελευθερισμός τῶν «Βέχι» καί μιά σειρά ἄλλα σημάδια δείχνουν ὅτι ἡ παλιά μας ἐξουσία ἔκανε ἕνα ἀκόμη «βῆμα στό δρόμο τῆς μετατροπῆς της σέ ἀστική μοναρχία». Ὡστόσο, ἄν καί ἔκανε ἕνα ἀκόμη βῆμα σ' αὐτό τό νέο δρόμο, ἡ ἐξουσία *παραμένει ἡ παλιά*, καί αὐτό μεγαλώνει τό σύνολο τῶν πολιτικῶν ἀντιθέσεων. Ὁ κ. Γκούσκα, ἀντιμετωπίζοντας ἕνα τόσο σοβαρό πρόβλημα, ἔδειξε ὅτι δέν εἶναι σέ θέση νά τό κατανοήσει.

IV

Ὁ κ. Γκούσκα, δουλεύοντας τά ὑλικά μιᾶς ἀρκετά εἰδικῆς ἔρευνας, ἔθιξε ἀκόμη ἕνα ζήτημα ἀρχῶν τεράστιας σημασίας καί σ' αὐτό πρέπει νά σταθοῦμε ἰδιαίτερα. Εἶναι τό ζήτημα τοῦ «ρόλου τοῦ 1905», ὅπως λέει ὁ τίτλος ἑνός μέρους τοῦ XIII κεφαλαίου τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Γκούσκα.

Τό 41ο ἐρώτημα τῆς ἔρευνας, σχετικά μέ τόν ἀριθμό τῶν συνεδριάσεων τοῦ ἐκτελεστικοῦ ὀργάνου τῆς ὀργάνωσης σέ καθένα ἀπό τά τελευταῖα 5 χρόνια, εἶχε σκοπό νά ἐξακριβώσει τό βαθμό ἔντασης τῆς δράσης τῶν ὀργανώσεων τό 1905. Τά στοιχεῖα πού ἔδοσε ἡ ἔρευνα «δέν ἔδειξαν — κατά τά λεγόμενα τοῦ κ. Γκούσκα — ἕνα τέτιο φαινόμενο στή ζωή τῶν ὀργανώσεών μας», δηλ. μιά αἰσθητή ἔνταση τῆς δράσης τους.

«Κι' αὐτό εἶναι εὐνόητο», παρατηρεῖ ὁ κ. Γκούσκα.

Πῶς ὅμως ἐξηγεῖ τό φαινόμενο αὐτό;

Οἱ ἑνώσεις τῶν «ἐργοδοτῶν» — λέει — ἀναγκάστηκαν νά δυναμώσουν τή δράση τους τό 1905, γιατί δυνάμωσε ὁ ἀπεργιακός ἀγώνας.

«Οἱ ὀργανώσεις καθαρά ἀντιπροσωπευτικοῦ τύπου — συνεχίζει ὁ κ. Γκούσκα — βρίσκονταν σέ μιά θέση, ὥς ἕνα βαθμό, ἀντίθετη: ὁ κυριότερος συμβαλλόμενός τους — ἡ κυβερνητική ἐξουσία — στή διάρκεια ἀκριβῶς τοῦ 1905 βρισκόταν στή θέση ἀμυνόμενης δύναμης πού δέν εἶχε καθόλου αὐτοπεποίθηση καί δέν ἐνέπνεε καθόλου ἐμπιστοσύνη στούς ἄλλους. Ἐκεῖνο τό χρόνο τῆς «τρέλλας», «τότε πού ἔφυγαν οἱ ἀρχές», ὅλοι, μαζί καί οἱ βιομήχανοι, νόμιζαν (κυρίως στά τέλη τοῦ χρόνου) πώς οἱ παλιές «ἀρχές» δέν θά ξαναγυρίσουν πιά.

Νά γιατί οἱ ἀντιπροσωπευτικές ὀργανώσεις τοῦ κεφαλαίου δέν εἶχαν λόγους τήν ἐποχή ἐκείνη νά δυναμώσουν τή δραστηριότητα τῆς ἀντιπροσώπευσής τους ἀπέναντι στά ὄργανα τῆς κυβερνητικῆς ἐξουσίας».

Ἡ ἐξήγηση αὐτή δέν ἀξίζει μιά πεντάρα. Ἄν πραγματικά «ἔφυγαν οἱ ἀρχές», τότε ἡ ἀναχώρηση τῶν παλιῶν πολιτικῶν ἀρχῶν θά ἔπρεπε ἀναπόφευκτα νά δυναμώσει τή δραστηριότητα τῶν νέων οἰκονομικῶν ἀρχῶν, νά τίς μετατρέψει σέ νέες πολιτικές ἀρχές. Ἄν ἡ ἐξουσία βασικά βρισκόταν σέ ἄμυνα, τότε πῶς μποροῦσε ὁ «συνεργάτης καί ἄξιος βοηθός» αὐτῆς τῆς ἐξουσίας (ὅπως χαρακτηρίζει ὁ κ. Γκούσκα τήν ἐμποροβιομηχανική ἀστική τάξη) νά μή δυναμώσει τή δράση *του*, γιά νά προασπίσει τήν ἐξουσία αὐτή καί τόν ἑαυτό του; Ὁ συγγραφέας μας δέν σκέφτηκε καθόλου τί λέει καί περιορίστηκε σέ μιά ἁπλή παράθεση λέξεων ἀπό τίς πιό κοινόχρηστες, τίς πιό συνηθισμένες. Ἴσως νά διαισθάνθηκε ὅτι πρόκειται γιά ἐξαιρετικά σοβαρό πρόβλημα πού ἀπό τή λύση του ἐξαρτιέται ἡ ἀπάντηση ἤ πού μέ τή λύση του συνδέεται στενά ἡ ἀπάντηση στό γενικότερο πρόβλημα τοῦ πολιτικοῦ ρόλου τῆς ἀστικῆς τάξης — καί σάν νά φοβήθηκε νά ἀσχοληθεῖ στά σοβαρά μέ τό σπουδαῖο αὐτό πρόβλημα, σάν νά τό ἔβαλε στά πόδια μπροστά σ' αὐτό.

Ἐμβαθύνετε στόν παρακάτω συλλογισμό τοῦ συγγραφέα πάνω στό ἴδιο ζήτημα γιά τό ρόλο τοῦ 1905.

«...Οἱ ὀργανώσεις τοῦ κεφαλαίου δέν παρουσίαζαν ἐπίσης τήν τάση νά συνέρχονται συχνά, γιά νά καθορίσουν τή στάση τους ἀπέναντι στά κοινωνικοπολιτικά προβλήματα πού συγκινοῦσαν τότε ὅλη τή χώρα: ἐκτοπισμένες σέ δεύτερη γραμμή ἀπό τό πλατύ κύμα τοῦ λαϊκοῦ κινήματος, προτιμοῦσαν νά βρίσκονται γιά ὁρισμένο διάστημα σέ ἀναμονή, νά περιμένουν τά ἀποτελέσματα τῆς πάλης πού ἔβραζε γύρω τους· καί πρός τό τέλος, ὅταν οἱ «ἀρχές» ἐκδήλωσαν καθαρά τήν τάση νά «ξαναγυρίσουν» στή θέση τους, τότε καί οἱ ὀργανώσεις τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς τάξης ἄρχισαν βαθμιαῖα νά ἐπανέρχονται στή συνηθισμένη μορφή καί στό συνηθισμένο βαθμό ἔντασης τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς τους δράσης».

«Τίς ὀργανώσεις τοῦ κεφαλαίου τίς ἐκτόπισε σέ δεύτερη γραμμή τό πλατύ κύμα τοῦ λαϊκοῦ κινήματος»... Πολύ ὡραῖα!

Μόνο πού ὁ κ. Γκούσκα πάλι δέν σκέπτεται τί λέει. Ἐνάντια σέ ποιόν στρεφόταν τό πλατύ κύμα τοῦ λαϊκοῦ κινήματος; —Ἐνάντια στήν παλιά ἐξουσία. Καί μέ ποιό τρόπο ὁ «συνεργάτης καί ἄξιος βοηθός» τῆς ἐξουσίας αὐτῆς μποροῦσε νά ἐκτοπιστεῖ σέ *δεύτερη* γραμμή; Θά ἔπρεπε — ἄν ἦταν πραγματικά συνεργάτης καί ἄξιος βοηθός — νά δράσει τόσο πιό δραστήρια στήν *πρώτη* γραμμή, ὅσο πιό μεγάλη ἦταν ἡ οἰκονομική του δύναμη, πού δέν ἐξαρτιόταν ἀπό τήν παλιά ὀργάνωση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας.

Πῶς ὁ «συνεργάτης καί ἄξιος βοηθός» τῆς παλιᾶς ἐξουσίας μπορεῖ νά βρεθεῖ σέ μιά τέτια θέση ὥστε νά «προτιμήσει νά περιμένει»;

Ὁ κ. Γκούσκα ξεκίνησε γιά νά πολεμήσει τή θεωρία τῆς πολιτικῆς ὑποδούλωσης τῆς οἰκονομικά κυρίαρχης ἀστικῆς τάξης, τά μπέρδεψε ὅμως μόλις καταπιάστηκε μέ τό πρόβλημα! Ἀντίθετα, ἡ «θεωρία» πού ὑποσχέθηκε νά ἀνατρέψει, κατοχυρώνεται πιό πολύ ἀπό τήν πορεία τῶν γεγονότων τό 1905.

Τό 1905 καί τό μεγαλύτερο ἐμποροβιομηχανικό κεφάλαιο, καί ὁ ρωσικός ἀστικός φιλελευθερισμός δέν «περίμεναν» ἁπλῶς, μά καί κρατοῦσαν μιά πολύ ξεκάθαρη ἀντεπαναστατική στάση. Τά γεγονότα πού τό μαρτυροῦν αὐτό εἶναι πάρα πολύ γνωστά. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητο ὅτι τό μεγάλο κεφάλαιο, σέ σύγκριση μέ τίς δυνάμεις τῆς ἀπολυταρχίας καί τῆς τάξης τῶν τσιφλικάδων, εἶχε ὥς ἕνα βαθμό *«ἐκτοπιστεῖ σέ δεύτερη γραμμή»*.

Πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ ὥστε σέ μιά ἀστική ἐπανάσταση, ἡ μεγαλύτερη ἄνοδος τοῦ «κύματος τοῦ λαϊκοῦ κινήματος» νά ἐκτοπίζει περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον σέ δεύτερη γραμμή τήν ἀστική τάξη;

Αὐτό μπόρεσε νά συμβεῖ, γιατί μόνον ἡ πλήρης διαστρέβλωση τῆς ἔννοιας «ἀστική ἐπανάσταση» ὁδηγεῖ στήν ἄποψη, ὅτι ἡ ἐπανάσταση αὐτή ἀδυνατίζει, τάχα, ὅταν ἡ ἀστική τάξη κάνει πρός τά πίσω. Αὐτό ἔπρεπε νά συμβεῖ, γιατί ἡ κύρια κινητήρια δύναμη τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία εἶναι τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά, ἐνῶ ἡ ἀστική τάξη ταλαντεύεται. Ἡ ἀστική τάξη, ὄντας πολιτικά ὑποδουλωμένη στούς τσιφλικάδες καί στήν ἀπολυταρχία, ἀπό τό ἄλλο μέρος παίρνει ἀντεπαναστατική στάση, ὅταν δυναμώνει τό ἐργατικό κίνημα. Ἀπό δῶ καί οἱ ταλαντεύσεις της, ἡ ὑποχώρησή της σέ «δεύτερη γραμμή». Εἶναι καί ὑπέρ καί κατά τῆς παλιᾶς τάξης πραγμάτων. Εἶναι πρόθυμη νά τή βοηθήσει ἐνάντια στούς ἐργάτες,

εἶναι ὅμως καί ἀπόλυτα ἱκανή «νά βολευτεῖ», ἀκόμη καί νά δυναμώσει καί νά ἐπεκτείνει τήν κυριαρχία της, χωρίς τούς κάθε εἴδους τσιφλικάδες καί χωρίς τά κάθε εἴδους ὑπολείμματα τοῦ παλιοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος: αὐτό τό δείχνει καθαρά ἡ πείρα τέτιων χωρῶν, ὅπως ἡ Ἀμερική κ.ἄ.

Ἀπό δῶ καταλαβαίνουμε γιατί ἡ μεγαλύτερη ἄνοδος τοῦ «πλατιοῦ κύματος τοῦ λαϊκοῦ κινήματος» καί ἡ μεγαλύτερη ἐξασθένιση τῆς παλιᾶς ἐξουσίας μποροῦν νά προκαλέσουν μιά ἐντατική ὑποχώρηση τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης «σέ δεύτερη γραμμή». Εἶναι ἀκριβῶς ἡ τάξη ἐκείνη πού μπορεῖ νά οὐδετεροποιηθεῖ στήν πάλη τοῦ νέου ἐνάντια στό παλιό, τῆς δημοκρατίας ἐνάντια στό μεσαιωνισμό, γιατί ἡ τάξη αὐτή, ἄν καί νιώθει πιό καλά, πιό ἥσυχα, πιό βολικά πλάι στό παλιό, μπορεῖ νά κυριαρχεῖ καί μέ τήν πιό πλήρη νίκη τοῦ νέου.

V

Μιλώντας γιά τήν ἔρευνα τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ ρωσικοῦ τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου, δέν μποροῦμε νά παρασιωπήσουμε τό ἄρθρο τοῦ κ. Α. Ἐρμάνσκι στά τεύχη 1-2 καί 3 τοῦ λικβινταριστικοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά». Ὁ κ. Ἐρμάνσκι αναφέρει πάρα πολύ λεπτομερειακά τήν ἐργασία τοῦ κ. Γκούσκα, χωρίς ὡστόσο νά πεῖ οὔτε μιά φορά ὅτι δέν συμφωνεῖ μαζί του! Λές καί μπορεῖ ἕνας ἄνθρωπος, πού θεωρεῖ τόν εαυτό του μαρξιστή, νά τάσσεται ἀλληλέγγυος μέ τό νερόβραστο φιλελευθερισμό ἑνός ἐγκωμιαστῆ τῶν μεγιστάνων τοῦ ἐμπορίου καί τῆς βιομηχανίας!

Ὁ κ. Ἐρμάνσκι προχωρεῖ ἀκόμη πιό μακριά ἀπό τόν κ. Γκούσκα στήν ἴδια κατεύθυνση τοῦ βαμμένου ἐλαφρά μέ μαρξιστικό χρῶμα σοσιαλφιλελευθερισμοῦ à la Μπρεντάνο καί Ζόμπαρτ.

«Οἱ ὀργανώσεις ἀντιπροσωπευτικοῦ τύπου — γράφει ὁ κ. Ἐρμάνσκι — εἶναι ὀργανώσεις τῆς ταξικῆς πάλης σέ ὅλη της τήν ἔκταση καί σέ πανεθνική (ἐνμέρει καί διεθνή) κλίμακα. Τά στοιχεῖα τῆς ἔρευνας δίνουν τήν εἰκόνα μιᾶς σχεδόν ἀπεριόριστης σφαίρας προβλημάτων πού συζητιοῦνται ἀπό τίς ὀργανώσεις. Ἡ δράση τῶν ὀργανώσεών μας ἐκτείνεται σέ ὅλα σχεδόν τά καθήκοντα παγκρατικῆς σημασίας, ὅπως δίκαια λέει ἡ Ἐπιτροπή χρηματιστηρίου τοῦ Αἰκατερινοσλάβ». Ἔτσι, κρίνει τά πράγματα ὁ κ. Ἐρμάνσκι σ' ἕνα περιοδικό πού διατείνεται πώς εἶναι μαρξιστικό! Οἱ συλλογισμοί αὐτοί εἶναι

μιά σκέτη καί κατάφωρη ἀπάτη. Ἡ ἔννοια τῆς ταξικῆς πάλης μέ τό νόημα πού τῆς δίνει ὁ Μάρξ ἀντικαθίσταται ἐδῶ μέ τή *φιλελεύθερη* ἔννοια τῆς ταξικῆς πάλης. Πανεθνικό καί παγκρατικό ἀνακηρύσσεται ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού δέν ἔχει τό βασικό γνώρισμα τοῦ *παν*εθνικοῦ καί τοῦ *παγ*κρατικοῦ: τή συγκρότηση τῆς κρατικῆς ἐξουσίας καί ὅλη τή σφαίρα τῆς «παγκρατικῆς» διακυβέρνησης, τῆς παγκρατικῆς πολιτικῆς κτλ.

Δέστε τί τερατολογίες καταντάει νά λέει μέ τόν παράλογο ζῆλο του ὁ κ. Ἐρμάνσκι. Ἀμφισβητώντας τήν ἄποψη ὅτι «ἡ καπιταλιστική ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας» (θέλει νά πεῖ ἡ μεγάλη ἐμποροβιομηχανική ἀστική τάξη) εἶναι πλαδαρή, ὑπανάπτυκτη κ.ο.κ., ἀναζητάει μιά «σύγχρονη διατύπωση» πού νά ἐκφράζει τήν «πραγματική κατάσταση τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας».

Καί τί λοιπόν ἀποδείχνεται; Ὁ κ. Ἐρμάνσκι θεωρεῖ ἀκριβῶς τέτια διατύπωση τά λόγια πού εἶπε ὁ Ἀβντάκοφ στό συμβούλιο ἐξορυκτικῆς βιομηχανίας κατά τή δάρκεια τῶν συζητήσεων (ἀκοῦστε!) γιά τό πέρασμα *τῶν συνεδρίων ἐξορυκτικῆς βιομηχανίας σέ νέα ὀργάνωση μέ αἱρετό πρόεδρο*. Ἡ πείρα (ἡ ρωσική) δείχνει,— εἶπε ὁ Ἀβντάκοφ,— «πώς ὥς τώρα κανένας δέν μᾶς ἐμπόδισε ποτέ καί σέ τίποτε».

«Νά ἡ διατύπωση — γράφει ὁ κ. Ἑρμάνσκι — πού ταιριάζει ὅσο καμιά ἄλλη γιά τήν ἐποχή μας».

Μά φυσικά! Δέν ἐμπόδιζαν τούς χοντροκέφαλους ἐμπόρους. πού ἀνέχονταν πειθήνια τό ζυγό τῶν κρατικῶν προνομίων τοῦ τσιφλικᾶ, νά ὀργανώνουν συνέδρια τῆς ἐξορυκτικῆς βιομηχανίας! Ὁ κ. Ἐρμάνσκι, ἀντί νά γελάει μέ τό μεγαλόστομο Κίτ Κίτιτς [118] Ἀβντάκοφ, δέν ξέρει πῶς νά τόν ἐπαινέσει καί διαβεβαιώνει ὅτι ὁ Ἀβντάκοφ δέν εἶναι Κίτ Κίτιτς, ὅτι ἔδοσε μιά «σύγχρονη διατύπωση» πού ἐκφράζει «τήν πραγματική κατάσταση τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας»! Κι' ὅμως ὁ Κίτ Κίτιτς Ἀβντάκοφ εἶναι σέ ὅλα του ὅμοιος μ' ἕνα καλοθρεμένο λακέ, πού δέν θά τολμοῦσε οὔτε κάν νά σκεφτεῖ νά γίνει ἀπόλυτος νοικοκύρης *στή θέση* τοῦ κυρίου του καί συγκινεῖται μέ τό ὅτι ὁ κύριος τοῦ ἐπιτρέπει νά συσκέπτεται στό δωμάτιο τῆς ὑπηρεσίας μέ τήν καμαριέρα, τό μάγειρα κτλ.

Τό παρακάτω κατεβατό ἀπό τό ἄρθρο τοῦ κ. Ἐρμάνσκι δείχνει ὅτι δέν θέλει νά καταλάβει αὐτήν ἀκριβῶς τή διαφορά ἀνάμεσα στή θέση τοῦ λακέ καί στή θέση τοῦ κυρίου:

«Ἐδῶ δέν θά ἦταν περιττό — γράφει — νά κάνουμε καί μιά σύγκριση: ὅλοι θυμοῦνται πόσο κατηγορηματικά καί, μπορεῖ νά πεῖ κανείς, μπροστά σ' ὅλο τό λαό εἶχαν ὀνομαστεῖ «παράλογα ὄνειρα» οἱ πόθοι τῶν ζέμτσι «νά παίρνουν μέρος στίς ὑποθέσεις τῆς ἐσωτερικῆς διακυβέρνησης»· ἀπό τό ἄλλο μέρος ἡ Ἐπιτροπή χρηματιστηρίου τῆς Πετρούπολης στήν προσυνταγματική ἀκόμη περίοδο δήλωνε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη «μιά ὅσο τό δυνατό πιό πλατιά ἐπέκταση τοῦ δικαιώματος συμμετοχῆς τῶν Ἑνώσεων χρηματιστηρίου (σημειῶστε το αὐτό!) στό ἔργο τῆς διακυβέρνησης» καί πρόσθετε ἐντελῶς δικαιολογημένα: «Τό δικαίωμα αὐτό τῶν Ἑνώσεων τοῦ χρηματιστηρίου δέν θά ἀποτελέσει μιά κάποια καινοτομία, γιατί οἱ Ἑνώσεις χρηματιστηρίου ἐνμέρει ἀπολαμβάνουν ἤδη αὐτό τό δικαίωμα». Αὐτό πού ἦταν «παράλογο ὄνειρο» γιά τούς ἄλλους, δέν ἦταν ὄνειρο, ἀλλά πραγματικότητα, στοιχεῖο ἑνός πραγματικοῦ συντάγματος γιά τούς ἐκπροσώπους τοῦ μεγάλου κεφαλαίου».

«Αὐτό» δέν εἶναι ὅμως κι' ἔτσι, κ. Ἐρμάνσκι! Ἡ «σύγκριση» πού κάνετε ἀποκαλύπτει τήν ἀνικανότητα ἤ τήν ἀπροθυμία σας νά ξεχωρίσετε τήν ἐπιθυμία (τῆς τσιφλικάδικης τάξης) νά γίνει ἡ ἴδια *ἀπόλυτος* ἀφέντης, ἀπό τήν ἐπιθυμία (τοῦ νεόπλουτου ἐπιστάτη, τοῦ Φέντκα ἤ τοῦ Βάνκα) νά συσκέπτεται μέ τούς *ἄλλους ὑπηρέτες* τοῦ ἀφέντη. Εἶναι «δυό πολύ διαφορετικά πράγματα».

Εἶναι πολύ φυσικό τά συμπεράσματα τοῦ κ. Ἐρμάνσκι νά εἶναι πέρα γιά πέρα στό πνεῦμα τοῦ Λάριν. Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ μεγάλου κεφαλαίου — γράφει ὁ κ. Ἐρμάνσκι — ἔχουν πάρει ἀπό καιρό τώρα στή Ρωσία τή θέση κυρίαρχης τάξης μέ τήν κυριολεκτική σημασία αὐτῆς τῆς λέξης».

Αὐτό εἶναι καθαρή ἀπάτη. Ἐδῶ ξεχνιέται *καί* ἡ ἀπολυταρχία *καί* τό γεγονός ὅτι ἡ ἐξουσία καί τά ἔσοδα παραμένουν ὅπως καί πρίν στά χέρια τῶν γαιοκτημόνων-φεουδαρχῶν. Ὁ κ. Ἐρμάνσκι ἔχει λάθος, ὅταν πιστεύει ὅτι «μόνο στά τέλη τοῦ 19ου καί στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα» ἡ ἀπολυταρχία μας «ἔπαψε νά εἶναι *ἀποκλειστικά* δουλοπαροικιακή». Αὐτή ἡ «ἀποκλειστικότητα» δέν ὑπῆρχε ἀκόμη καί στήν ἐποχή τοῦ Ἀλεξάνδρου Β΄ σέ σύγκριση μέ τήν ἐποχή τοῦ Νικολάου Α΄. Εἶναι ὅμως ἐντελῶς ἀπαράδεκτο νά συγχέουμε τό δουλοπαροικιακό καθεστώς, πού χάνει τόν *ἀποκλειστικά* δουλοπαροικιακό χαρακτήρα του, πού κάνει βήματα πρός τήν ἀστική μοναρχία, νά τό συγχέουμε μέ τήν «ὁλοκληρωτική κυριαρχία τῶν ἐκπροσώπων τοῦ μεγάλου κεφαλαίου».

VI

Ἡ σύνταξη τοῦ «Νάσα Ζαριά», ὅπως συνηθίζεται, συνόδευσε τό ἄρθρο τοῦ κ. Ἐρμάνσκι μέ μιά «ἐπιφυλαξούλα»: ὁ

ἀρθρογράφος, λέει, «ὑποτιμάει τή σημασία πού ἔχει γι' αὐτήν (τή μεγαλοαστική τάξη) ἡ ἄμεση συμμετοχή στήν πολιτική ἐξουσία».

Τό σύστημα τῶν ἐπιφυλάξεων ἔχει φωλιάσει γιά καλά στούς λικβινταριστές. Σέ μιά σειρά ἄρθρα ὁ Ἐρμάνσκι ἀναπτύσσει λεπτομερέστατα ἀπόψεις γιά τήν ταξική πάλη σέ φιλελεύθερο πνεῦμα. Τό κήρυγμα τοῦ περιοδικοῦ εἶναι κήρυγμα φιλελευθερισμοῦ... Καί «οἱ ἀναμνήσεις γιά τίς ὑπέροχες ἡμέρες» τοῦ μαρξισμοῦ καταχωνιάστηκαν σέ δυό σειρές τῆς ὑποσημείωσης! Οἱ ἀναγνῶστες τοῦ «Νάσα Ζαριά» διαπαιδαγωγοῦνται στό πνεῦμα τοῦ φιλελευθερισμοῦ, πού ἀντικαθιστᾶ τό μαρξισμό, ἐνῶ ἡ σύνταξη «περιχαρακώνεται» μέ μιά ἐπιφύλαξη, ὅπως ἀκριβῶς γίνεται στήν καντέτικη «Ρέτς».

Τό ζήτημα δέν εἶναι καθόλου ὅτι ὁ κ. Ἐρμάνσκι ἁπλῶς «ὑποτιμᾶ» μιά ὁρισμένη πλευρά τοῦ προβλήματος. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι ἔχει μιά πέρα γιά πέρα λαθεμένη ἀντίληψη γιά τήν ταξική πάλη. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι κάνει ἕνα θεμελιακό λάθος κατά τήν ἐκτίμηση τῆς κοινωνικῆς διάρθρωσης τῆς ἀπολυταρχίας. Ἐμεῖς ἀπό καιρό τονίζαμε καί δέν θά πάψουμε νά τονίζουμε ὅτι *αὐτό* τό πρόβλημα *δέν μπορεῖ νά τό παρακάμψεις* μέ καμιά εἰρωνεία σχετικά μέ τίς «ἀπαντήσεις τοῦ 1908» (ἤ τοῦ 1912) κτλ. *Δέν εἶναι δυνατό* νά ἀποφύγεις τό πρόβλημα αὐτό, ὅταν ἀσχολεῖσαι κάπως σοβαρά μέ δημοσιολογία.

Ἡ διαφωνία τοῦ Ἐρμάνσκι καί τοῦ Λάριν, ἀπό τό ἕνα μέρος, καί τῆς σύνταξης τοῦ «Νάσα Ζαριά», ἀπό τό ἄλλο, εἶναι διαφωνία ἀνάμεσα σέ ὁρισμένους εἰλικρινεῖς καί τίμιους μέ τόν τρόπο τους λικβινταριστές καί στούς διπλωμάτες τοῦ λικβινταρισμοῦ. Σχετικά μ' αὐτό δέν πρέπει νά ἔχουμε αὐταπάτες.

Ὁ Λάριν ἔγραφε: ἡ ἐξουσία στή χώρα μας ἔχει ἤδη γίνει ἀστική. Γι' αὐτό οἱ ἐργάτες πρέπει νά ὀργανωθοῦν, ὄχι περιμένοντας τήν ἐπανάσταση (κι' οὔτε «γιά τήν ἐπανάσταση», πρόσθεσε), ἀλλά γιά νά πάρουν μέρος στή συνταγματική ἀνακαίνιση τῆς χώρας. Ὁ Ἐρμάνσκι, ἐξετάζοντας τό πρόβλημα ἀπό *ἄλλη* πλευρά, ἐπαναλαβαίνει οὐσιαστικά τό *πρῶτο* ἐπιχείρημα τοῦ Λάριν, ἐνῶ γιά τά συμπεράσματα κάνει ἁπλῶς ἕναν ὑπαινιγμό, χωρίς νά μιλάει ἀπευθείας γι' αὐτά.

Ὁ Μάρτοφ «διόρθωσε» τόν Λάριν ἔτσι ἀκριβῶς, ὅπως ἡ σύνταξη τοῦ «Νάσα Ζαριά» διορθώνει τόν Ἐρμάνσκι: ἡ ἐξουσία, λέει, δέν εἶναι ἀκόμη ἀστική, καί γιά τούς ἐργάτες «εἶναι ἀρκετό» νά πιαστοῦν ἀπό τήν ἀντίθεση τοῦ συνταγματισμοῦ μέ τήν ἀπολυταρχία.

Ἔτσι, στά συμπεράσματα ἀνάμεσα στόν Μάρτοφ (μαζί μέ τή σύνταξη τοῦ «Νάσα Ζαριά») καί στούς Λάριν —Ἐρμάνσκι, ὑπάρχει μιά ὁμοφωνία ἀπόλυτα φυσιολογική, ἀφοῦ συμφωνοῦν στά βασικά ἐπιχειρήματα τῆς φιλελεύθερης ἄποψης γιά τήν ἐργατική πολιτική.

Ἐμεῖς ὅμως ἐξακολουθοῦμε νά πιστεύουμε ὅτι ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι ριζικά λαθεμένη. Τό ζήτημα δέν εἶναι ὅτι ὁ Ἐρμάνσκι «ὑποτιμᾶ» ἤ ὁ Μάρτοφ «ὑπερτιμᾶ» τήν «ἀριστεροποίηση» τῶν Γκουτσκόφ, τῶν Ριαμπουσίνσκι καί Σίας. Τό ζήτημα δέν εἶναι ὅτι ὁ Ἐρμάνσκι «ὑποτιμᾶ» ἤ ὁ Μάρτοφ «ὑπερτιμᾶ» τή «σημασία πού ἔχει γιά τήν *ἀστική τάξη* ἡ ἄμεση συμμετοχή στήν πολιτική ἐξουσία». Τό ζήτημα εἶναι ὅτι *καί οἱ δυό* τους ὄχι μόνο «ὑποτιμοῦν», ἀλλά καί *δέν καταλαβαίνουν* καθόλου τή σημασία πού ἔχει γιά τήν *ἐργατική τάξη* καί γιά τήν ἀστική δημοκρατία πού τήν ἀκολουθεῖ, τήν ἀστική δημοκρατία τήν ἀπαλλαγμένη ἀπό τίς σύγχρονες ταλαντεύσεις τοῦ φιλελευθερισμοῦ, ἡ «ἄμεση συμμετοχή στήν πολιτική ἐξουσία»! Καί οἱ δυό τους σκέπτονται μόνο τή *μιά* «πολιτική ἐξουσία», ξεχνώντας τήν *ἄλλη*.

Καί οἱ δυό τους ἔχουν στραμένα τά μάτια πρός τούς πάνω καί δέν βλέπουν τούς κάτω. Ἄν ὅμως δέκα Ριαμπουσίνσκι καί ἑκατό Μιλιουκόφ γκρινιάζουν καί ἀγανακτοῦν μέ φιλελεύθερο τρόπο, αὐτό *σημαίνει* ὅτι δεκάδες ἑκατομμύρια μικροαστοί καί κάθε λογῆς «ἁπλοί ἄνθρωποι» νιώθουν ὅτι ἡ κατάστασή τους εἶναι ἀφόρητη. Καί τά ἑκατομμύρια αὐτά εἶναι ἐπίσης μιά ἐνδεχόμενη πηγή «πολιτικῆς ἐξουσίας». Μόνο ἡ συσπείρωση αὐτῶν τῶν δημοκρατικῶν στοιχείων καί ἐνάντια στούς δεξιούς καί ἀνεξάρτητα ἀπό τίς ταλαντεύσεις τῶν φιλελευθέρων εἶναι σέ θέση νά «λύσει» τά προβλήματα πού ἔβαλε ἡ ἱστορία μπροστά στή Ρωσία στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα.

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 5-7,
Ἀπρίλης-Ἰούνης 1912
Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

Η ΟΥΣΙΑ ΤΟΥ «ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ»

«Ἀγροτικό πρόβλημα» — ἄν χρησιμοποιήσουμε αὐτό τό συνηθισμένο, τόν πολυμεταχειρισμένο ὅρο — ὑπάρχει σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες. Στή Ρωσία ὅμως, *πλάι* στό κοινό γιά τίς καπιταλιστικές χῶρες ἀγροτικό πρόβλημα, ὑπάρχει κι' ἕνα *ἄλλο* «καθαρά ρωσικό» ἀγροτικό πρόβλημα. Γιά νά δείξουμε μέ συντομία τή διαφορά τῶν δυό ἀγροτικῶν προβλημάτων, θά ἀναφέρουμε ὅτι σέ καμιά πολιτισμένη καπιταλιστική χώρα δέν ὑπάρχει ἕνα κάπως πλατύ δημοκρατικό κίνημα τῶν μικρῶν ἰδιοκτητῶν γῆς γιά τό πέρασμα στά χέρια τους τῆς γῆς τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων.

Στή Ρωσία ὑπάρχει τέτιο κίνημα. Καί γι' αὐτό τό λόγο σέ καμιά εὐρωπαική χώρα, ἐκτός ἀπό τή Ρωσία, οἱ μαρξιστές δέν βάζουν καί δέν ὑποστηρίζουν τό αἴτημα νά περάσει ἡ γῆ στούς μικρούς ἰδιοκτῆτες γῆς. Τό ἀγροτικό πρόβλημα τῆς Ρωσίας εἶχε σάν ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα νά υἱοθετήσουν τό αἴτημα αὐτό *ὅλοι* οἱ μαρξιστές, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς διαφωνίες σχετικά μέ τό *πῶς* πρέπει νά ὀργανωθεῖ ἡ κατοχή καί ἡ διάθεση τῆς γῆς πού θά περάσει σέ ἄλλα χέρια (διανομή, δημοτικοποίηση, ἐθνικοποίηση).

Ποῦ λοιπόν ὀφείλεται ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν «Εὐρώπη» καί στή Ρωσία; Μήπως στόν ἰδιόμορφο χαρακτήρα τῆς ἀνάπτυξης τῆς Ρωσίας, μήπως στό γεγονός ὅτι στή Ρωσία δέν ὑπάρχει καπιταλισμός ἤ ὅτι ὁ καπιταλισμός μας εἶναι καταδικασμένος καί χωρίς διέξοδο; Ἔτσι σκέπτονται οἱ ναρόντνικοι τῶν διάφορων ἀποχρώσεων. Ἡ ἀντίληψη ὅμως αὐτή εἶναι ριζικά λαθεμένη καί ἡ ζωή τήν ἔχει διαψεύσει ἀπό καιρό.

Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν «Εὐρώπη» καί στή Ρωσία ὀφείλεται στήν ἐξαιρετική καθυστέρηση τῆς Ρωσίας. Στή Δύση τό ἀγροτοαστικό σύστημα ἔχει πιά διαμορφωθεῖ ἀπόλυτα, ἡ

δουλοπαροικία έχει σαρωθεῖ ἀπό καιρό, τά ὑπολείμματά της εἶναι ἐλάχιστα καί δέν παίζουν σοβαρό ρόλο. Στή Δύση ἡ κύρια κοινωνική σχέση στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ σχέση τοῦ *μισθωτοῦ ἐργάτη* πρός τόν ἐπιχειρηματία, τό φάρμερ ἤ τόν ἰδιοκτήτη τῆς γῆς. Ὁ μικρογεωργός κατέχει ἐκεῖ μιά ἐνδιάμεση θέση, περνώντας, ἀπό τό ἕνα μέρος, στήν τάξη αὐτῶν πού μισθώνονται, πού πουλοῦν τήν ἐργατική τους δύναμη (πολυάριθμες μορφές τῆς λεγόμενης βοηθητικῆς δουλιᾶς, ἤ τῶν συμπληρωματικῶν μεροκάματων τοῦ ἀγρότη) καί, ἀπό τό ἄλλο μέρος, στήν τάξη αὐτῶν πού μισθώνουν (ὁ ἀριθμός τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν πού μισθώνουν οἱ μικροί γεωργοί εἶναι πολύ πιό σημαντικός ἀπ' ὅ,τι νομίζουν συνήθως).

Στή Ρωσία, χωρίς ἀμφιβολία, ἔχει ἤδη σταθεροποιηθεῖ καί ἀναπτύσσεται σταθερά μιά ἐξίσου καπιταλιστική ὀργάνωση τῆς γεωργίας. Τόσο τό τσιφλικάδικο, ὅσο καί τό ἀγροτικό νοικοκυριό ἐξελίσσονται ἀκριβῶς πρός αὐτή τήν κατεύθυνση. Στή χώρα μας, ὅμως, οἱ καθαρά καπιταλιστικές σχέσεις συμπιέζονται ἀκόμη σέ *τεράστιο* βαθμό ἀπό τίς σχέσεις τῆς *δουλοπαροικίας*. Ἡ πάλη τῆς μάζας τοῦ πληθυσμοῦ, καί κατά πρῶτο λόγο τῆς μάζας τῆς ἀγροτιᾶς γενικά, ἐνάντια σ' αὐτές ἀκριβῶς τίς σχέσεις, νά ποιά εἶναι ἡ ἰδιομορφία τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος στή Ρωσία. Στή Δύση ἕνα *τέτιο* «πρόβλημα» ὑπῆρχε κάποτε παντοῦ, ἐκεῖ ὅμως ἔχει πιά λυθεῖ ἀπό καιρό. Στή Ρωσία ἄργησε ἡ λύση του, ἡ ἀγροτική «μεταρύθμιση» τοῦ 1861 δέν τό ἔλυσε καί ἡ ἀγροτική πολιτική τοῦ Στολίπιν *δέν μπορεῖ* νά τό λύσει στίς σημερινές συνθῆκες.

Στό ἄρθρο «Ἡ γαιοκτησία στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία» («Νιέβσκαγια Ζβεζντά»[119], ἀρ. φύλ. 3)* παραθέσαμε τά σπουδαιότερα στοιχεῖα πού ξεκαθαρίζουν τήν οὐσία τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος στή Ρωσία.

Περίπου 70 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες γῆς ἀνήκουν σέ 30.000 μεγαλοτσιφλικάδες καί ἄλλα τόσα περίπου ἀνήκουν σέ 10 ἑκατομμύρια ἀγροτικά νοικοκυριά — αὐτό εἶναι τό βασικό φόντο τῆς εἰκόνας. Ποιές οἰκονομικές σχέσεις δείχνει ἡ εἰκόνα αὐτή;

Οἱ τριάντα χιλιάδες μεγαλοτσιφλικάδες εἶναι κυρίως ἐκπρόσωποι τοῦ παλιοῦ ἀρχοντολογιοῦ καί τῆς παλιᾶς δουλοπαροικιακῆς οἰκονομίας. Ἀπό τούς 27.833 ἰδιοκτῆτες κτημάτων μέ ἔκταση πάνω ἀπό 500 ντεσιατίνες, 18.102, δηλ. *σχεδόν τά δύο τρίτα*, εἶναι εὐγενεῖς. Τά τεράστια λατιφούντια πού βρί-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 274-277. *Ἡ Σύντ.*

σκονται στά χέρια τους— κατά μέσο ὅρο ἀναλογοῦν πάνω ἀπό 2.000 ντεσιατίνες γῆς στόν καθένα ἀπό τούς μεγάλους αὐτούς τσιφλικάδες!— δέν μποροῦν νά καλλιεργηθοῦν μέ τά ἐργαλεῖα καί τά ζῶα τοῦ ἰδιοκτήτη καί μέ μισθωτούς ἐργάτες. Μέσα σέ τέτιες συνθῆκες, εἶναι σέ σημαντικό βαθμό ἀναπόφευκτο νά ὑπάρχει τό παλιό σύστημα τῆς ἀγγαρείας, δηλ. νά ὑπάρχει ἡ μικρή καλλιέργεια, τό μικρό νοικοκυριό στά μεγάλα λατιφούντια, ἡ καλλιέργεια τῆς τσιφλικάδικης γῆς μέ τά σύνεργα τοῦ μικροῦ ἀγρότη.

Ἀκριβῶς αὐτό τό σύστημα τῆς ἀγγαρείας εἶναι πολύ διαδομένο, ὅπως εἶναι γνωστό, στά κεντρικά, ἀνέκαθεν ρωσικά, κυβερνεῖα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας, στήν *καρδιά* τῆς γεωργίας μας. Τό σύστημα, τό λεγόμενο ξεπληρωμή μέ δουλιά, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά ἄμεση συνέχιση καί ἐπιβίωση τοῦ συστήματος τῆς ἀγγαρείας. Οἱ ἀφόρητες ὑποδουλωτικές μέθοδοι, ὅπως ἡ χειμερινή μίσθωση, ἡ δουλιά γιά τά κομμάτια γῆς πού τούς παραχωροῦνταν, ἡ «κυκλική καλλιέργεια» [120] κτλ., κτλ. εἶναι ἐπίσης ἀγγαρεία. Σ' ἕνα τέτιο οἰκονομικό σύστημα, ὁ ἀγροτικός «κλῆρος» εἶναι ἕνας τρόπος πού ἐξασφαλίζει στόν *τσιφλικά* ἐργατικά χέρια, κι' ὄχι μόνο ἐργατικά χέρια, ἀλλά καί ἐργαλεῖα πού, ὅσο ἄθλια κι' ἄν εἶναι, χρησιμεύουν γιά τήν καλλιέργεια τῆς γῆς τοῦ τσιφλικᾶ.

Ἡ ἐξαιρετική ἀθλιότητα τῆς μάζας τῶν ἀγροτῶν, πού εἶναι δεμένοι στόν κλῆρο τους καί δέν μποροῦν νά ζήσουν ἀπ' αὐτόν, ἡ ἐξαιρετικά πρωτόγονη κατάσταση τῆς τεχνικῆς τῆς γεωργίας, ἡ ἐξαιρετικά χαμηλή ἀνάπτυξη τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς γιά τή βιομηχανία, νά τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς κατάστασης πραγμάτων. Καί ἡ πιό ἀνάγλυφη ἀπόδειξη ὅτι βασικά, οὐσιαστικά ἡ κατάσταση δέν ἄλλαξε ὥς τίς μέρες μας εἶναι ὁ σημερινός λιμός τῶν 30 ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν. Μόνο ἡ δουλοπαροικιακή καταπίεση, ἡ ἐγκατάλειψη, ἡ ἀδυναμία τῆς μάζας τῶν ὑποδουλωμένων μικρονοικοκυρέων *μπορεῖ* νά ὁδηγήσει σέ τέτιους φρικτούς μαζικούς λιμούς στήν ἐποχή πού ἡ τεχνική τῆς γεωργίας ἀναπτύσσεται γοργά καί βρίσκεται κιόλας (στά καλύτερα καπιταλιστικά νοικοκυριά) σέ σχετικά ὑψηλό ἐπίπεδο.

Ἡ βασική ἀντίθεση πού ὁδηγεῖ σέ τέτιες φρικτές συμφορές, ἄγνωστες στήν ἀγροτιά τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἀπό τήν ἐποχή τοῦ μεσαίωνα, εἶναι ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στόν καπιταλισμό, πού ἔχει ἀναπτυχθεῖ πολύ στή βιομηχανία μας, πού ἔχει ἀναπτυχθεῖ σημαντικά στή γεωργία μας καί *στή γαιοκτησία* πού

ἐξακολουθεῖ νά παραμένει μεσαιωνική, δουλοπαροικιακή. Ἀπό τήν κατάσταση αὐτή δέν μποροῦμε νά βγοῦμε χωρίς ριζική ἀλλαγή τῆς παλιᾶς γαιοκτησίας.

Ὄχι μόνο ἡ γαιοκτησία τοῦ τσιφλικᾶ, μά καί ἡ γαιοκτησία τοῦ ἀγρότη ἔχει δουλοπαροικιακό χαρακτήρα. Σχετικά μέ τήν πρώτη τό πράγμα εἶναι τόσο ἐξώφθαλμο, ὥστε δέν προκαλεῖ καμιά ἀμφιβολία. Θά ἀναφέρουμε μόνο ὅτι ἡ ἐξάλειψη τῶν δουλοπαροικιακῶν λατιφούντιων, ἄς ποῦμε, τῶν νοικοκυριῶν πού ἔχουν πάνω ἀπό 500 ντεσιατίνες, δέν θά ὑποσκάψει τή μεγάλη *παραγωγή* στή γεωργία, ἀλλά, ἀπεναντίας, θά τή δυναμώσει, θά τήν ἀναπτύξει. Γιατί τά δουλοπαροικιακά λατιφούντια ἀποτελοῦν στήριγμα τῆς *μικρῆς* ὑποδουλωτικῆς γεωργίας, καί καθόλου τῆς μεγάλης παραγωγῆς. Στά πολύ μεγάλα κτήματα μέ ἔκταση μεγαλύτερη ἀπό 500 ντεσιατίνες εἶναι σχεδόν ἀδύνατη, ἤ τουλάχιστο ἐξαιρετικά δύσκολη γιά τά περισσότερα μέρη τῆς Ρωσίας, ἡ ὀργάνωση *μεγάλου νοικοκυριοῦ,* ἡ καλλιέργεια ὅλης τῆς γῆς μέ τά σύνεργα τοῦ ἰδιοκτήτη καί μέ ἐλεύθερη μισθωτή ἐργασία. Ἡ *ἐλάττωση* τῆς ἔκτασης τῶν κτημάτων αὐτῶν εἶναι ἕνας ἀπό τούς ὅρους γιά τήν ἐξαφάνιση τῆς μικρῆς ὑποδουλωτικῆς γεωργίας καί τό πέρασμα στή μεγάλη καπιταλιστική παραγωγή στήν ἀγροτική οἰκονομία.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος, καί ἡ ἰδιοκτησία τῶν ἀγροτῶν κατά κλήρους στή Ρωσία παραμένει ἐπίσης μεσαιωνική, δουλοπαροικιακή. Καί δέν πρόκειται μόνο γιά τή νομική μορφή της, πού ἀλλάζει τώρα μέ τή χωροφυλακίστικη διάλυση τῆς κοινότητας καί μέ τήν ἐπιβολή τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς, πρόκειται ἐπίσης καί γιά τήν *πραγματική* της ὄψη πού δέν θίγεται ἀπό καμιά διάλυση τῆς κοινότητας.

Ἡ πραγματική κατάσταση τοῦ τεράστιου ἀριθμοῦ τῶν μικρῶν καί πολύ μικρῶν, στό μεγαλύτερο μέρος τους, τεμαχισμένων «παρτσέλα» (=μικροσκοπικῶν κλήρων) πού εἶναι τά χειρότερα ἀπό τήν ἄποψη τῆς ποιότητας τοῦ ἐδάφους (λόγω τοῦ ὅτι τό ξεχώρισμα τῆς γῆς τῶν ἀγροτῶν ἔγινε τό 1861 κάτω ἀπό τήν ἡγεσία τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων, καί λόγω τῆς ἐξάντλησης τοῦ ἐδάφους), τά βάζει ἀναπόφευκτα σέ ὑποτελή θέση ἀπέναντι στόν κληρονομικό ἰδιοκτήτη τοῦ λατιφούντιου, τόν παλιό «ἀφέντη».

Φανταστεῖτε μόνο πιό παραστατικά τήν εἰκόνα αὐτή: 30.000 ἰδιοκτῆτες λατιφούντιων ἔχουν ἀπό 2.000 ντεσιατίνες γῆς ὁ καθένας, ἐνῶ 10.000.000 ἀγροτικά νοικοκυριά ἔχουν 7 ντεσιατίνες γῆς κατά «μέσο» ὅρο τό κάθε νοικοκυριό. Εἶναι φανερό

ὅτι οὔτε ἡ καταστροφή τῆς κοινότητας, οὔτε ἡ δημιουργία ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς *δέν* εἶναι ἀκόμη σέ θέση ν' ἀλλάξουν τήν ὑποδούλωση, τήν ξεπληρωμή μέ δουλιά, τήν ἀγγαρεία, τή δουλοπαροικιακή ἀθλιότητα καί τίς δουλοπαροικιακές μορφές ἐξάρτησης πού ἀπορέουν ἀπό δῶ.

Τό «ἀγροτικό πρόβλημα», πού ἔχει προκύψει ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση πραγμάτων, εἶναι πρόβλημα ἐξάλειψης τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας, τά ὁποῖα ἔχουν γίνει τεράστιο ἐμπόδιο γιά τήν καπιταλιστική ἀνάπτυξη τῆς Ρωσίας. Τό ἀγροτικό πρόβλημα στή Ρωσία εἶναι πρόβλημα πού ἀπαιτεῖ ριζική ἀλλαγή τῆς παλιᾶς, τῆς μεσαιωνικῆς γαιοκτησίας, καί τῆς τσιφλικάδικης, καί τῆς γαιοκτησίας τῶν ἀγροτικῶν κλήρων, ἀλλαγή πού ἔχει γίνει τελείως ἀπαραίτητη λόγω τοῦ ἐξαιρετικά καθυστερημένου χαρακτήρα τῆς γαιοκτησίας αὐτῆς, τῆς ἐξαιρετικῆς ἀναντιστοιχίας ἀνάμεσα σ' αὐτή καί σ' ὅλο τό σύστημα τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας πού ἔχει γίνει καπιταλιστικό.

Ἡ ἀλλαγή πρέπει νά εἶναι ριζική, γιατί ἡ ἀναντιστοιχία εἶναι ὑπερβολικά μεγάλη, γιατί τό παλιό εἶναι πάρα πολύ παλιό καί «ἡ ἀρρώστια ἔχει πολύ παραμεληθεῖ». Ἡ ἀλλαγή σέ ὁποιαδήποτε περίπτωση καί σ' ὅλες τίς μορφές της δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι, ὡς πρός τό περιεχόμενό της, ἀστική, μιά καί ὅλη ἡ οἰκονομική ζωή τῆς Ρωσίας εἶναι πιά ἀστική, καί ἡ γαιοκτησία θά ὑποταχθεῖ ὁπωσδήποτε σ' αὐτή, θά προσαρμοστεῖ ὁπωσδήποτε στίς ἐπιταγές τῆς ἀγορᾶς, στήν πίεση τοῦ πανίσχυρου στή σημερινή μας κοινωνία κεφαλαίου.

Ἄν ὅμως ἡ ἀλλαγή δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι ριζική, δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι ἀστική, παραμένει ἀκόμη ἄλυτο τό ζήτημα *ποιά* ἀπό τίς δυό ἄμεσα ἐνδιαφερόμενες τάξεις, οἱ τσιφλικάδες ἤ ἡ ἀγροτιά, θά πραγματοποιήσει αὐτόν τό μετασχηματισμό ἤ θά τόν κατευθύνει, θά καθορίσει τίς μορφές του. Σ' αὐτό τό «ἄλυτο πρόβλημα» θά ἀφιερώσουμε τό ἑπόμενο ἄρθρο: «Σύγκριση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ Στολίπιν μέ τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων»*.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 6,
22 τοῦ Μάη 1912
Ὑπογραφή: Ρ. Σ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 394-400. *Ἡ Σύντ.*

ΜΕΡΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Οἱ πολιτικές δυνάμεις πού παίρνουν μέρος στίς ἐκλογές τῆς Κρατικῆς δούμας ἔχουν πιά σχεδόν ὅλες ὀργανωθεῖ ὁριστικά. Πάντως, οἱ βασικές κομματικές παρατάξεις ἔχουν διαμορφωθεῖ τόσο καθαρά, ὥστε δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος γιά καμιά σοβαρή καί οὐσιαστική ἀλλαγή.

Ἡ κυβέρνηση ἔχει ἀρχίσει ἀπό καιρό τήν προεκλογική καμπάνια. Οἱ δεξιοί, οἱ ἐθνικιστές καί οἱ ὀχτωβριστές «δουλεύουν» βοηθούμενοι ἀπροκάλυπτα ἀπό τά διοικητικά ὄργανα. Ἡ ἐγκύκλιος πού ἔστειλαν οἱ γενικοί διοικητές πρός τούς ἀστυνομικούς διευθυντές τῶν νομῶν, ζητώντας νά παρθοῦν «μέτρα» γιά νά μήν ἐκλεγοῦν ἀριστεροί ὑποψήφιοι οὔτε πληρεξούσιοι (ἰδιαίτερα ἀπό μέρους τῶν ἀγροτῶν), οὔτε ἐκλέκτορες, ἐγκύκλιος πού δημοσιεύτηκε τελευταῖα στή «Ρέτς» καί ἀναδημοσιεύτηκε σέ πολλές ἐφημερίδες, σηκώνει λίγο τό παραπέτασμα τῆς «ἐκλογικῆς» μηχανῆς τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἀπό τήν πλευρά αὐτή θά γίνουν ὅλα τά θεμιτά καί ἀθέμιτα ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση. Καί δέν εἶχε ἄδικο ὁ πρωθυπουργός Κοκόβτσοφ πού στό λόγο του στούς ἐμπόρους τῆς Μόσχας τόνισε τόσο ἐπίμονα τόν πολύ ἐπιζήμιο χαρακτήρα τῆς «ἀντιπολίτευσης γιά τήν ἀντιπολίτευση».

Ἄν ὅμως μποροῦμε νά μήν ἀμφιβάλουμε γιά τό ζῆλο πού θά δείξουν ἡ κυβέρνηση καί ἡ ἀστυνομία στίς ἐκλογές, εἶναι ἐπίσης ἀναμφίβολο ὅτι καί στίς διαθέσεις τῶν ἐκλογέων ἔγινε καί γίνεται μιά μεγάλη ἀλλαγή «πρός τά ἀριστερά». Κανένα τέχνασμα τῆς κυβέρνησης δέν εἶναι σέ θέση νά ἀλλάξει τό γεγονός αὐτό. Ἀντίθετα, τά τεχνάσματα καί τά «μέτρα» δέν μποροῦν παρά νά αὐξήσουν τή δυσαρέσκεια. Καί εἶναι εὔκολο νά καταλάβουμε ὅτι, ἄν στίς γραμμές τῆς μεγαλοαστικῆς τά-

ξης ἡ δυσαρέσκεια αὐτή ἐκδηλώνεται μέ τόν «ἀντιπολιτευτικό» λόγο τοῦ Σουμπίνσκι ἤ μέ τόν «προσεκτικό» ὑπαινιγμό τοῦ Ριαμπουσίνσκι ὅτι θά ἦταν προτιμότερες οἱ «πολιτισμένες μέθοδοι διακυβέρνησης» ἤ μέ τούς φαρμακερούς ὑπαινιγμούς κατά τῆς κυβέρνησης ἀπό τήν καντέτικη ἐφημερίδα «Ρέτς», τότε στούς πλατιούς κύκλους τῶν «ἁπλῶν ἀνθρώπων», πού ἐξαρτιῶνται ἀπό τούς διάφορους Ριαμπουσίνσκι, Γκολοβίν καί ἄλλους, ἡ δυσαρέσκεια εἶναι πολύ πιό ἔντονη καί πιό σοβαρή. Ποιές λοιπόν πολιτικές παρατάξεις διαμορφώθηκαν στό στρατόπεδο τῆς ἀντιπολίτευσης, πού ἐκφράζει ἀπό πολιτική ἄποψη τή δυσαρέσκεια αὐτή; Διαμορφώθηκε ἡ «ὑπεύθυνη» φιλελευθερομοναρχική ἀντιπολίτευση τῶν καντέτων καί τῶν προοδευτικῶν. Ὁ συνασπισμός τους δείχνει καθαρά ὅτι οἱ καντέτοι βρίσκονται πολύ «πιό δεξιά» ἀπ' ὅ,τι φαίνονται.

Διαμορφώθηκε ἡ ἐργατική δημοκρατία, πού ἔβαλε σάν σκοπό της ὄχι τήν «ὑποστήριξη» τῆς καντετοπροοδευτικῆς ἀντιπολίτευσης, ἀλλά τήν *ἐκμετάλλευση* τῶν προστριβῶν της μέ τούς δεξιούς (μαζί καί τῶν ἐθνικιστῶν καί τῶν ὀχτωβριστῶν) γιά τή διαφώτιση καί τήν ὀργάνωση τῆς δημοκρατίας. Διαμορφώθηκε, τέλος, καί ἡ ἀστική δημοκρατία: στή συνδιάσκεψη τῶν τρουντοβίκων αὐτή τάχθηκε ὑπέρ τῶν συμφωνιῶν «κατά πρῶτο λόγο μέ τούς σοσιαλδημοκράτες», χωρίς ταυτόχρονα νά διατυπώνει κανένα συγκεκριμένο σύνθημα πάλης ἐνάντια στόν ἀντεπαναστατικό φιλελευθερισμό τῶν καντέτων, δηλ. στήν πράξη ταλαντεύεται, ὅπως καί πρῶτα, ἀνάμεσα στούς πρώτους καί στούς δεύτερους.

Καί ποιά συμπεράσματα βγαίνουν ἀπό τήν προεκλογική αὐτή «πολιτική κινητοποίηση» τῶν κομμάτων; Τό πρῶτο καί βασικό συμπέρασμα πού ἔχει βγάλει ἀπό καιρό τώρα ἡ ἐργατική δημοκρατία, εἶναι ὅτι στήν πάλη ὑπάρχουν *τρία* κι' ὄχι δυό στρατόπεδα. Οἱ φιλελεύθεροι προσπαθοῦν ἐπίμονα ν' ἀποδείξουν ὅτι, οὐσιαστικά, παλεύουν δυό στρατόπεδα, καί οἱ λικβινταριστές, ὅπως τό δείξαμε ἐπανειλημμένα, κατρακυλοῦν συνεχῶς στήν ἴδια ἄποψη. Ὑπέρ τοῦ συντάγματος ἤ ἐνάντια στό σύνταγμα; ἔτσι διατυπώνουν οἱ καντέτοι τή διαφορά πού χωρίζει τά δυό στρατόπεδα. Στήν πραγματικότητα ὅμως ἡ διατύπωση αὐτή δέν καθορίζει ἀπολύτως τίποτε, γιατί καί οἱ ὀχτωβριστές διαβεβαιώνουν ὅτι εἶναι ὑπέρ τοῦ συντάγματος καί γενικά ἐκεῖνο πού μᾶς ἐνδιαφέρει δέν εἶναι τί μπορεῖ καί τί δέν μπορεῖ νά ὀνομάζεται σύνταγμα, ἀλλά τό συγκεκριμένο περι-

εχόμενο ὁρισμένων φιλελεύθερων εἴτε δημοκρατικῶν διεκδικήσεων.

Τά τρία στρατόπεδα προσδιορίζονται ἀπό τό περιεχόμενο ἀκριβῶς τῶν διεκδικήσεων, ἀπό τήν πραγματική διαφορά τῶν ταξικῶν τους ἐπιδιώξεων: δεξιό ἤ κυβερνητικό στρατόπεδο· φιλελεύθερη ἤ φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη πού στέκεται σέ ἀντεπαναστατική βάση· καί δημοκρατικό στρατόπεδο. Στήν περίπτωση αὐτή δέν πρόκειται τόσο γιά τίς «πιθανότητες» πού προσφέρει τό σημερινό ἐκλογικό σύστημα, ὄχι, πρόκειται γιά κάτι πολύ πιό βαθύ, πρόκειται γιά ὅλο τό χαρακτήρα τῆς πολιτικῆς προπαγάνδας στό διάστημα τῶν ἐκλογῶν, γιά ὅλο τό ἰδεολογικοπολιτικό περιεχόμενο τῆς προεκλογικῆς καμπάνιας.

Σέ μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων ἡ «στρατηγική» τῶν φιλελευθέρων τείνει καθημερινά νά ἰδιοποιηθεῖ τήν ἡγεμονία «ὅλου» τοῦ ἀντιπολιτευτικοῦ κινήματος. Καί τό φιλελεύθερο περιοδικό «Ζαπρόσι Ζίζνι» φλυάρησε τό «μυστικό» τῆς στρατηγικῆς αὐτῆς, μυστικό πού τό κρύβει μ' ἐπιμέλεια ἡ «Ρέτς». «Οἱ προοδευτικοί — γράφει ὁ κ. Ρ. Μπ. στό τεῦχ. ἀρ. 13 τοῦ «Ζαπρόσι» — ἄνοιξαν τήν καμπάνια τους μέ μιά κίνηση πού ὑπόσχεται πολλά (!), συγκροτώντας τό λεγόμενο «ἐξωκομματικό προοδευτικό συνασπισμό», ὁ ὁποῖος ἀπό τίς πρῶτες μέρες παρουσίασε μεγάλη δύναμη ἕλξης γιά τούς ἀντιπολιτευτικούς πολιτικούς κύκλους πού βρίσκονται δεξιότερα ἀπό τούς καντέτους». Ἀπό τό ἄλλο μέρος, «ἡ ἐκλογική πλατφόρμα τῆς ἐργασιακῆς ὁμάδας, παρόλο τόν ἀκαθόριστο χαρακτήρα της, ἐνμέρει, ἴσως, χάρη σ' αὐτόν, ἀνταποκρίνεται στίς ἀπαιτήσεις τῶν πλατιῶν κύκλων τῆς δημοκρατικῆς διανόησης». «Κάτω ἀπό ὁρισμένους ὅρους, ἡ Ἐργασιακή ὁμάδα θά μποροῦσε νά παίξει ἀριστερότερα ἀπό τούς καντέτους τόν ἴδιο ρόλο, πού ἀνάλαβε νά παίξει δεξιότερά τους ἡ ὁμάδα τῶν προοδευτικῶν. Τό μέτωπο τῆς ἀντιπολίτευσης θά ἀποτελοῦνταν τότε ἀπό τίς κινητές καί ταλαντευόμενες, ὅμως εὐλύγιστες, πτέρυγες τῶν ἄκρων καί ἀπό ἕνα ἀκίνητο, ἀλλά σταθερό κέντρο, πράγμα πού ἀπό στρατηγική ἄποψη παρουσιάζει πλεονεκτήματα καί στήν πολιτική πάλη».

Ἐκεῖνο πού οἱ κ.κ. Μιλιουκόφ καί Σινγκαριόφ τό ἔχουν στό μυαλό τους, ὁ Ρ. Μπ. τό ἔχει στή γλώσσα του! Οἱ καντέτοι ἔχουν ἀνάγκη ἀκριβῶς ἀπό δυό «εὐλύγιστες» πτέρυγες: τούς προοδευτικούς, γιά νά ψαρεύουν τόν ἀστό ἐκλογέα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, καί τούς «ἀκαθόριστους» δημοκράτες γιά νά ψαρεύουν τό κοινό πού ἔχει δημοκρατικές διαθέσεις. Ἡ «στρατηγική»

αὐτή πηγάζει πραγματικά ἀπό τή φύση τοῦ ἴδιου τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Τό κόμμα αὐτό εἶναι κόμμα τῶν ἀντεπαναστατῶν φιλελευθέρων, πού παίρνει μαζί του μέ τήν ἀπάτη ὁρισμένα δημοκρατικά στρώματα, ὅπως λ.χ. μιά μερίδα τῶν ἐμποροϋπαλλήλων, τῶν κατώτερων δημόσιων ὑπάλληλων κτλ. Ἕνα τέτιο κόμμα χρειάζεται στ' ἀλήθεια τόν «ἐκτός κόμματος προοδευτικό» σάν πραγματικό ταξικό στήριγμα καί τόν ἀκαθόριστο δημοκράτη σάν ταμπέλα τῆς μόδας.

Σάν τύπο προοδευτικοῦ μπορεῖ νά πάρουμε τόν τσιφλικά Ἐφρέμοφ καί τόν ἑκατομμυριοῦχο Ριαμπουσίνσκι. Τύπος ἀκαθόριστου δημοκράτη εἶναι ὁ τρουντοβίκος ἀπό τό στρατόπεδο τῶν ναρόντνικων καί ὁ λικβινταριστής ἀπό τό στρατόπεδο τῶν μαρξιστῶν. Πάρτε ὅλη τήν ἱστορία τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων καί θά δεῖτε ὅτι *πάντοτε* ἐνεργοῦσε κατά τέτιο τρόπο, ὥστε στά λόγια νά εἶναι ὑπέρ τοῦ δημοκρατισμοῦ, ἐνῶ στήν πράξη ἔδειχνε ἕνα φιλελευθερισμό «στό πνεῦμα τοῦ Ἐφρέμοφ καί στά μέτρα τοῦ Ριαμπουσίνσκι». Ἀρχίζοντας ἔστω κι' ἀπό τή χρεοκοπία τοῦ σχεδίου τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν γῆς τοῦ 1906 καί τελειώνοντας στήν ψήφιση τοῦ προϋπολογισμοῦ στήν III Δούμα ἤ στά συνθήματα τοῦ «Λονδίνου» τοῦ Μιλιουκόφ κτλ., ὅλα δείχνουν ὅτι τό Κόμμα τῶν καντέτων ἔχει αὐτή ἀκριβῶς τή *φύση*, καί φορεῖ αὐτή τήν ψευτοδημοκρατική *στολή*.

Ὁ κ. Ρ. Μπ. τοῦ «Ζαπρόσι» εἶναι τόσο ἀδέξιος, ὥστε εἶπε χωρίς νά τό θέλει τήν ἀλήθεια πού κρύβουν μέ τόση ἐπιμονή ἀπό τούς δημοκράτες καί πού τόσο τήν μπερδεύουν οἱ φιλελεύθεροι. Τό πρόγραμμα τῶν προοδευτικῶν, ὁμολογεῖ ὁ Ρ. Μπ., «τοποθετεῖ τό ζήτημα πάνω σέ σταθερή, ρεαλιστική βάση»! Ἐνῶ στό πρόγραμμα αὐτό, ἐκτός ἀπό μιά γενικολογία καθαρά ὀχτωβριστικοῦ τύπου (λογουχάρη «πλήρης ἐφαρμογή τοῦ μανιφέστου τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη»), δέν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο. Σταθερή καί ρεαλιστική βάση ὀνομάζει τή βάση τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ πού εἶναι τόσο μετριοπαθής, ἀνεύθυνος καί ἀνίσχυρος, ὥστε θά ἦταν πραγματικά γελοῖο νά στηρίξουμε ὁποιεσδήποτε ἐλπίδες σ' αὐτόν. Ἐκείνους πού ἦταν ὀπαδοί τῆς «Εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης» τό 1907, ἐκείνους πού κρατοῦσαν ἐνδιάμεση θέση ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς ὀχτωβριστές στήν III Δούμα, νά ποιούς ἀποκαλεῖ σταθερή καί ρεαλιστική βάση!

Ὁ ἑκατομμυριοῦχος Ριαμπουσίνσκι εἶναι προοδευτικός. Ὄργανο τῶν προοδευτικῶν τοῦ δικοῦ του ἤ παρόμοιου τύπου εἶναι τό «Οὔτρο Ροσσίι» [121]. Κι' ὄχι κανένας ἄλλος, μά ἡ ἴδια

ἡ *«Ρέτς»*, τό ὄργανο τῶν καντέτων πού ἔκλεισαν συνασπισμό μέ τούς προοδευτικούς, ἔγραφε: «Πιό ἱκανοποιημένο (ἀπό τό λόγο τοῦ Κοκόβτσοφ) ἀπ' ὅλους εἶναι τό ὄργανο τῶν βιομηχάνων τῆς Μόσχας «Οὔτρο Ροσσίι»... Αὐτό ἐπαναλαβαίνει τά λόγια τοῦ Κρεστόβνικοφ: «Ἡ ἐμποροβιομηχανική Μόσχα ἔχει δίκιο νά θεωρεῖ τόν ἑαυτό της ἱκανοποιημένο». Καί ἡ *«Ρέτς»* πρόσθεσε ἀπό μέρους της: «Στό βαθμό, πού αὐτό ἐξαρτιέται ἀπό τίς ἐφημερίδες «Γκόλος Μοσκβί» καί «Οὔτρο Ροσσίι», αὐτές εἶναι πρόθυμες νά μήν ἀκολουθοῦν καμιά γραμμή καί νιώθουν τόν ἑαυτό τους ἱκανοποιημένο».

Γεννιέται τό ἐρώτημα: ὑπάρχουν στοιχεῖα πού νά δείχνουν ὅτι ὁ Ἐφρέμοφ ἤ οἱ ἄλλοι προοδευτικοί *ἔχουν* γραμμή; Τέτια στοιχεῖα δέν ὑπάρχουν. Ἡ ὑποστήριξη ἑνός τέτιου προοδευτισμοῦ, ἀδιάφορο ἄν ὀνομάζεται προοδευτισμός ἤ καντετισμός δέν σημαίνει τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό παράδοση τῶν θέσεων ἀπό μέρους τῆς δημοκρατίας. Ἄλλο πράγμα εἶναι ἡ ἐκμετάλλευση τῶν προστριβῶν ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στούς τσιφλικάδες, ἀνάμεσα στούς φιλελεύθερους καί στούς δεξιούς. Μόνο ἔτσι μπορεῖ νά βάζει ἕνας δημοκράτης τά καθήκοντά του.

Ἡ σαφής κατανόηση τῆς ἀντεπαναστατικότητας τοῦ φιλελευθερισμοῦ τῶν καντέτων καί τῶν προοδευτικῶν εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, γιά τήν πολιτική διαφώτιση καί ὀργάνωση τῶν πολύ πλατιῶν μαζῶν πού οἰκονομικά ἐξαρτιῶνται ἀπό τούς διάφορους Ἐφρέμοφ καί Ριαμπουσίνσκι. Ἡ κύρια ἀδυναμία, κοινή γιά τούς τρουντοβίκους καί γιά τούς λικβινταριστές, εἶναι ὅτι τούς λείπει ἡ σαφής αὐτή κατανόηση. Στούς τρουντοβίκους δέν βρίσκουμε κανένα ταξικό χαρακτηρισμό τοῦ φιλελευθερισμοῦ, στούς λικβινταριστές βρίσκουμε φράσεις γιά «ἀπόσπαση τῆς *Δούμας* ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης», γιά προσέγγιση τῶν καντέτων καί τῶν προοδευτικῶν στήν ἐξουσία, γιά τήν ἱστορική προοδευτική δουλιά τους (βλ. τόν Μάρτοφ καί τόν Ντάν), ὡστόσο στό σύνολό τους ὅλα αὐτά μᾶς δείχνουν ἀκριβῶς τό ρόλο τῆς καντέτικης «πτέρυγας», πού τόσο ἱκανοποιεῖ καί τόν Ρ. Μπ.

Τέτιες δέν εἶναι, βέβαια, οἱ ὑποκειμενικές ἐπιθυμίες τῶν τρουντοβίκων καί τῶν λικβινταριστῶν, δέν πρόκειται ὅμως γιά τά ὑποκειμενικά τους σχέδια, ἀλλά γιά τήν ἀντικειμενική κατάταξη σέ ὁμάδες τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων. Καί ἡ κατάταξη αὐτή, στό πεῖσμα ὅλων τῶν ὀπαδῶν τῆς ἰδέας τῶν δυό στρατοπέδων, παρά τίς χαιρέκακες κραυγές γιά ἀποδιοργάνωση

τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας (βλ. στό ἴδιο ἄρθρο τοῦ κ. Ρ. Μπ.) μᾶς δείχνει καθαρά ὅτι σχηματίστηκε ἕνα τρίτο στρατόπεδο. Ἡ γραμμή του διατυπώθηκε καθαρά καί εἶναι γνωστή σέ ὅλους. Οἱ ἐργάτες ἀντιλικβινταριστές ἐφαρμόζουν τή γραμμή αὐτή, συσπειρώνοντας ὅλους τούς δημοκράτες στήν πάλη καί ἐνάντια στούς δεξιούς καί ἐνάντια στό φιλελευθερισμό. Οἱ ἐργάτες, χωρίς νά τρέφουν καμιά αὐταπάτη σχετικά μέ τόν ἀνίσχυρο, τό δουλοπρεπή ἀπέναντι στήν ἀντίδραση φιλελευθερισμό τῶν καντέτων σέ ὅλα τά βασικά ζητήματα, θά ἐκμεταλλευτοῦν τίς συγκρούσεις τοῦ φιλελευθερισμοῦ μέ τήν ἀντίδραση γιά τόν ἑαυτό τους, γιά τήν ταξική τους ὀργάνωση, γιά τή δημοκρατία τους, πού ὡριμάζει τώρα ἀθόρυβα μέσα στίς πλατιές λαϊκές μάζες, τίς ὑποδουλωμένες ἀπό τούς διάφορους Ἐφρέμοφ καί Ριαμπουσίνσκι.

Ἡ πάλη τῶν δεξιῶν ἐνάντια στήν «ὑπεύθυνη» ἀντιπολίτευση θά πρέπει νά βοηθήσει καί θά βοηθήσει — χάρη στήν ἀντιλικβινταριστική τακτική τῶν ἐργατῶν — τήν ἀνάπτυξη τῆς συνείδησης καί τῆς αὐτοτελοῦς ὀργάνωσης τῆς «ἀντιπολίτευσης» ἐκείνης πού δέν διεκδικεῖ τόν ἐλάχιστα τιμητικό τίτλο τῆς «ὑπεύθυνης».

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 6,
22 τοῦ Μάη 1912
Ὑπογραφή: Μπ. Γκ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ

Ἀπό τό 1905 στήν ἐπίσημη στατιστική τῶν ἀπεργιῶν, πού συντάσσει τό Ὑπουργεῖο Ἐμπορίου καί Βιομηχανίας, καθιερώθηκε ἡ μόνιμη ὑποδιαίρεση τῶν ἀπεργιῶν σέ οἰκονομικές καί πολιτικές. Τήν ὑποδιαίρεση αὐτή τήν ἐπέβαλε ἡ ζωή πού δημιούργησε *ἰδιότυπες* μορφές τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος. Ὁ συνδυασμός τῆς οἰκονομικῆς καί τῆς πολιτικῆς πάλης εἶναι ἕνα ἀπό τά κύρια γνωρίσματα τῆς ἰδιοτυπίας αὐτῆς. Καί σήμερα, μέ τήν ἀναζωογόνηση τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος, τό ἐπιστημονικό συμφέρον, τά συμφέροντα τῆς συνειδητῆς στάσης ἀπέναντι στά γεγονότα, ἀπαιτοῦν νά προσέξουν οἱ ἐργάτες τό ἰδιότυπο αὐτό γνώρισμα τοῦ ρωσικοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος.

Πρῶτα-πρῶτα θά παραθέσουμε μερικούς βασικούς ἀριθμούς, παίρνοντάς τους ἀπό τήν κυβερνητική στατιστική τῶν ἀπεργιῶν. Στήν τριετία 1905-1907 τό ρωσικό ἀπεργιακό κίνημα βρισκόταν σ' ἕνα τέτιο ἐπίπεδο, πού ὥς τά τότε *δέν εἶχε δεῖ ὁ κόσμος*. Ἡ κυβερνητική στατιστική ἔχει ὑπόψη της μόνο τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια, ἐνῶ καί οἱ ἐπιχειρήσεις ὀρυχείων, καί οἱ σιδηρόδρομοι, καί οἱ οἰκοδομές, καί πολλοί ἄλλοι κλάδοι πού χρησιμοποιοῦν μισθωτή ἐργασία, μένουν ἔξω ἀπό τούς ὑπολογισμούς αὐτούς. Ὅμως, ἀκόμη καί μόνο στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια ἀπεργήσανε τό 1905 — 2.863 χιλιάδες ἄτομα, δηλ. σχεδόν 3 ἑκατομμύρια· τό 1906 — 1.108 χιλ., τό 1907 — 740 χιλ. Σέ ὅλη τή δεκαπενταετία ἀπό τό 1894 ὥς τό 1908, ὅταν στήν Εὐρώπη ἄρχισαν νά ἐκπονοῦν συστηματικά στατιστική τῶν ἀπεργιῶν, ὁ μεγαλύτερος ἐτήσιος ἀριθμός τῶν ἀπεργιῶν ἦταν στήν Ἀμερική 660 χιλιάδες.

Συνεπῶς, οἱ ρῶσοι ἐργάτες γιά *πρώτη φορά στόν κόσμο* ἀνάπτυξαν ἕνα τόσο μαζικό ἀπεργιακό ἀγώνα σάν αὐτόν πού εἴδαμε τό 1905-1907. Σήμερα οἱ ἄγγλοι ἐργάτες στόν τομέα τῆς οἰκονομικῆς ἀπεργίας ἔδοσαν μιά καινούργια μεγάλη ὤθηση στό κίνημα. Ὁ πρωτοπόρος ρόλος τῶν ρώσων ἐργατῶν δέν ὀφείλεται στό ὅτι εἶναι πιό δυνατοί, πιό ὀργανωμένοι, πιό ἐξελιγμένοι ἀπό τούς ἐργάτες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἀλλά

στό γεγονός ὅτι στήν Εὐρώπη δέν εἴχαμε ἀκόμη μεγάλες ἐθνικές κρίσεις μέ αὐτοτελή συμμετοχή τῶν προλεταριακῶν μαζῶν. Ὅταν ἀρχίσουν αὐτές οἱ κρίσεις, οἱ μαζικές ἀπεργίες στήν Εὐρώπη θά εἶναι ἀκόμη πιό ἰσχυρές ἀπ' ὅ,τι ἦταν στή Ρωσία τό 1905.

Ποιά ἦταν ἡ ἀναλογία ἀνάμεσα στίς οἰκονομικές καί στίς πολιτικές ἀπεργίες ἐκείνης τῆς ἐποχῆς; Ἡ κυβερνητική στατιστική δίνει τήν παρακάτω ἀπάντηση:

Ἀριθμός ἀπεργῶν σέ χιλιάδες:

	1905	1906	1907
στίς οἰκονομικές ἀπεργίες	1.439	458	200
στίς πολιτικές ἀπεργίες	1.424	650	540
Σύνολο	2.863	1.108	740

Ἀπό δῶ φαίνεται ἡ στενή καί ἀδιάρηκτη σύνδεση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στίς δυό μορφές ἀπεργιῶν. Τή μεγαλύτερη ἄνοδο τοῦ κινήματος (1905) τή διακρίνει τό γεγονός ὅτι ἡ ὁ ἀγώνας ἔχει πιό πλατιά *οἰκονομική* βάση: ἡ πολιτική ἀπεργία τό χρόνο αὐτό στηρίζεται στή σταθερή καί γερή βάση τῆς οἰκονομικῆς ἀπεργίας. Ὁ ἀριθμός αὐτῶν πού παίρνουν μέρος στίς οἰκονομικές ἀπεργίες εἶναι *μεγαλύτερος* ἀπό τόν ἀριθμό αὐτῶν πού παίρνουν μέρος στίς πολιτικές ἀπεργίες.

Στό βαθμό πού ὑποχωροῦσε τό κίνημα, τό 1906 καί τό 1907, παρατηροῦμε *ἕνα ἀδυνάτισμα* τῆς οἰκονομικῆς βάσης: ὁ ἀριθμός αὐτῶν πού παίρνουν μέρος στίς οἰκονομικές ἀπεργίες πέφτει τό 1906 στά $^4/_{10}$ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπεργιῶν καί τό 1907 στά $^3/_{10}$. Συνεπῶς, οἱ πολιτικές καί οἰκονομικές ἀπεργίες ἀλληλοϋποστηρίζονται καί ἀποτελοῦν πηγή δύναμης ἡ μιά γιά τήν ἄλλη. Χωρίς στενή σύνδεση αὐτῶν τῶν μορφῶν ἀπεργίας εἶναι ἀδύνατο νά ὑπάρξει κίνημα πραγματικά πλατύ, μαζικό καί μάλιστα τέτιο πού νά ἀποκτᾶ *παλλαϊκή* σημασία. Στήν ἀρχή τοῦ κινήματος συχνά ἡ οἰκονομική ἀπεργία ἔχει τήν ἰδιότητα νά ξυπνᾶ καί νά βάζει σέ κίνηση τούς καθυστερημένους, νά γενικεύει τό κίνημα, νά τό ἀνεβάζει σέ ἀνώτερο ἐπίπεδο.

Λογουχάρη, τό πρῶτο τρίμηνο τοῦ 1905 οἱ οἰκονομικές ἀπεργίες ξεπερνοῦσαν σημαντικά τίς πολιτικές: στίς πρῶτες ἀναλογοῦσαν 604 χιλιάδες ἀπεργοί, στίς δεύτερες μόνο 206 χιλιάδες. Τό τελευταῖο ὅμως τρίμηνο τοῦ 1905 ὁ συσχετισμός ἀντιστράφηκε: στίς οἰκονομικές ἀπεργίες ἀναλογοῦν 430

χιλιάδες καί στίς πολιτικές 847 χιλιάδες. Αὐτό σημαίνει ὅτι στήν ἀρχή τοῦ κινήματος πολλοί ἐργάτες ἔβαζαν στήν πρώτη σειρά τήν οἰκονομική πάλη, ἐνῶ τόν καιρό τῆς μεγαλύτερης ἀνόδου γινόταν τό ἀντίθετο. Ἡ *σύνδεση* ὅμως ἀνάμεσα στίς οἰκονομικές καί στίς πολιτικές ἀπεργίες ὑπῆρχε *διαρκῶς*. Ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ σύνδεση αὐτή, τό ξαναλέμε, θά ἦταν ἀδύνατο νά ὑπάρξει ἕνα πραγματικά μεγάλο κίνημα πού νά πραγματοποιεῖ μεγάλους σκοπούς.

Ἡ ἐργατική τάξη στήν περίοδο τῆς πολιτικῆς ἀπεργίας δρᾶ σάν πρωτοπόρα τάξη ὅλου τοῦ λαοῦ. Τό προλεταριάτο σέ τέτιες περιπτώσεις παίζει τό ρόλο ὄχι ἁπλῶς μιᾶς τάξης τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, ἀλλά τό ρόλο τοῦ ἡγεμόνα, δηλ. τοῦ καθοδηγητῆ, τοῦ πρωτοπόρου, τοῦ ἡγέτη. Οἱ πολιτικές ἰδέες πού παρουσιάζονται στό κίνημα ἔχουν παλλαϊκό χαρακτήρα, δηλ. θίγουν τούς βασικούς, τούς πιό θεμελιακούς ὅρους τῆς πολιτικῆς ζωῆς ὅλης τῆς χώρας. Ὁ χαρακτήρας αὐτός τῆς πολιτικῆς ἀπεργίας, ὅπως διαπιστώνουν ὅλοι οἱ ἐπιστήμονες πού μελέτησαν τήν περίοδο 1905-1907, προκάλεσε τό ἐνδιαφέρον γιά τό κίνημα σ' ὅλες τίς τάξεις καί ἰδιαίτερα, βέβαια, στά πιό πλατιά, πολυάριθμα καί δημοκρατικά στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ, στήν ἀγροτιά κτλ.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ μάζα τῶν ἐργαζομένων χωρίς οἰκονομικές διεκδικήσεις, χωρίς ἄμεση καί γρήγορη βελτίωση τῆς θέσης της, ποτέ δέν θά συμφωνήσει νά διανοηθεῖ τή γενική «πρόοδο» τῆς χώρας. Ἡ μάζα τραβιέται στό κίνημα, συμμετέχει ἐνεργά, δίνει μεγάλη σημασία σ' αὐτό καί δείχνει ἡρωισμό, αὐταπάρνηση, σταθερότητα καί ἀφοσίωση στή μεγάλη ὑπόθεση, μόνο στήν περίπτωση πού βελτιώνεται ἡ οἰκονομική κατάσταση τοῦ ἐργαζόμενου. Διαφορετικά δέν μπορεῖ νά γίνει, γιατί οἱ συνθῆκες ζωῆς τῶν ἐργατῶν σέ «συνηθισμένη» περίοδο εἶναι ἀφάνταστα βαριές. Ἡ ἐργατική τάξη, ὅταν παλεύει γιά νά πετύχει τή βελτίωση τῶν συνθηκῶν ζωῆς της, ἀνεβαίνει παράλληλα καί ἠθικά καί πνευματικά καί πολιτικά, γίνεται πιό ἱκανή νά πραγματοποιεῖ τούς μεγάλους ἀπελευθερωτικούς σκοπούς της.

Ἡ στατιστική τῶν ἀπεργιῶν, πού ἔχει ἐκδόσει τό Ὑπουργεῖο Ἐμπορίου καί Βιομηχανίας, ἐπιβεβαιώνει ἀπόλυτα τήν τεράστια αὐτή σημασία τῆς οἰκονομικῆς πάλης τῶν ἐργατῶν στήν ἐποχή τῆς γενικῆς ἀναζωογόνησης. Ὅσο πιό ἰσχυρή εἶναι ἡ πίεση πού ἀσκοῦν οἱ ἐργάτες, τόσο μεγαλύτερη βελτίωση τῶν ὅρων ζωῆς πετυχαίνουν. Καί ἡ «συμπάθεια τῆς κοι-

νωνίας» καί ἡ βελτίωση τῆς ζωῆς εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μεγάλης ἀνάπτυξης τῆς πάλης. Ἂν οἱ φιλελεύθεροι (καί οἱ λικβινταριστές) λένε στούς ἐργάτες: εἶστε ἰσχυροί, ὅταν σᾶς συμπαθεῖ ἡ «κοινωνία», ὁ μαρξιστής λέει στούς ἐργάτες κάτι ἄλλο: σᾶς συμπαθεῖ ἡ «κοινωνία», ὅταν εἶστε ἰσχυροί. Λέγοντας κοινωνία, πρέπει νά ἐννοοῦμε στήν περίπτωση αὐτή τά πιό διαφορετικά δημοκρατικά στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ, τή μικροαστική τάξη, τούς ἀγρότες, τή διανόηση πού ἔρχεται σέ ἄμεση ἐπαφή μέ τή ζωή τῶν ἐργατῶν, τούς ὑπαλλήλους κτλ.

Πιό ἰσχυρό ἦταν τό ἀπεργιακό κίνημα τό 1905. Καί τί ἔγινε; Βλέπουμε ὅτι σ' αὐτόν ἀκριβῶς τό χρόνο οἱ ἐργάτες πέτυχαν τή μεγαλύτερη βελτίωση τῶν συνθηκῶν ζωῆς τους. Ἡ κυβερνητική στατιστική δείχνει ὅτι σέ 100 ἀπεργούς τοῦ 1905, *μόνο* οἱ 29 τελείωναν τήν πάλη χωρίς νά πετύχουν *τίποτε,* δηλ. δοκίμαζαν πλήρη ἧττα. Μέσα σέ 10 χρόνια (1895-1904) 52 ἀπεργοί ἀπό τούς 100 τελείωναν τήν πάλη χωρίς νά πετύχουν τίποτε! Συνεπῶς, ὁ μαζικός χαρακτήρας τοῦ κινήματος αὔξησε σέ πολύ μεγάλο βαθμό, σχεδόν στό διπλάσιο, τόν ἀριθμό τῶν περιπτώσεων πού ὁ ἀγώνας *τελείωνε μέ ἐπιτυχία.*

Κι' ὅταν τό κίνημα ἄρχισε νά ἐξασθενεῖ, τότε ἄρχισε νά ἐλαττώνεται καί ὁ ἀριθμός τῶν περιπτώσεων πού ὁ ἀγώνας τελείωνε μέ ἐπιτυχία: τό 1906 ἀπό τούς 100 ἀπεργούς οἱ 33 τελείωσαν τήν πάλη χωρίς νά πετύχουν τίποτε ἤ, πιό σωστά, ἡττήθηκαν, καί τό 1907 οἱ 58· τό 1908 μάλιστα οἱ 69 ἀπό τούς ἑκατό!!

Ἔτσι, τά ἐπιστημονικά στοιχεῖα τῆς στατιστικῆς γιά μιά ὁλόκληρη σειρά ἐτῶν ἐπιβεβαιώνουν ἀπόλυτα ἐκεῖνο πού ξέρει ὁ κάθε συνειδητός ἐργάτης ἀπό τήν προσωπική πείρα καί τίς παρατηρήσεις του, ὅτι δηλ. εἶναι ἀπαραίτητη ἡ συνένωση τῆς οἰκονομικῆς καί τῆς πολιτικῆς ἀπεργίας καί ὅτι ἡ συνένωση αὐτή εἶναι ἀναπόφευκτη σ' ἕνα πραγματικά πλατύ καί παλλαϊκό κίνημα.

Καί τό σημερινό κύμα τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος ἐπιβεβαιώνει στό ἀκέραιο τό συμπέρασμα αὐτό. Τό 1911 ὁ ἀριθμός τῶν ἀπεργῶν διπλασιάστηκε σέ σύγκριση μέ τό 1910 (100 χιλιάδες ἔναντι 50), ὡστόσο ὅμως ὁ ἀριθμός αὐτός ἦταν ἐξαιρετικά μικρός· οἱ καθαρά οἰκονομικές ἀπεργίες παράμειναν σχετικά «περιορισμένη» ὑπόθεση, δέν εἶχαν πάρει ἀκόμη παλλαϊκή σημασία. Ἀντίθετα, ὅλοι βλέπουν τώρα ὅτι *τέτια ἀκριβῶς* σημασία πῆρε τό ἀπεργιακό κίνημα τούτου τοῦ χρόνου, ὕστερα ἀπό τά γνωστά γεγονότα τοῦ Ἀπρίλη.

Γι' αὐτό ἔχει ἐξαιρετική σημασία νά ἀπορίψουμε εὐθύς ἐξαρχῆς αὐτή τήν *παραμόρφωση* πού προσπαθοῦν νά ἐπιφέρουν στό χαρακτήρα τοῦ κινήματος οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ φιλελεύθεροι ἐργατικοί πολιτικοί (οἱ λικβινταριστές). Ὁ φιλελεύθερος κ. Σεβεριάνιν δημοσίευσε στήν ἐφημερίδα *«Ρούσκιγε Βέντομοστι»* ἕνα ἄρθρο *ἐνάντια* στήν ἀπόπειρα «νά ἀνακατωθοῦν» μέ τήν πρωτομαγιάτικη ἀπεργία καί οἰκονομικές ἤ «ὁποιεσδήποτε ἄλλες» (ὥς ἐκεῖ ἔφτασε!) «διεκδικήσεις», καί ἡ καντέτικη *«Ρέτς»* ἀναδημοσίευσε μέ συμπάθεια τά κυριότερα σημεῖα τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ.

«Ἡ τάση νά συνδέονται τέτιες ἀπεργίες, — γράφει ὁ κ. φιλελεύθερος,— ἀκριβῶς μέ τή μέρα τῆς Πρωτομαγιᾶς εἶναι τίς περισσότερες φορές ἀδικαιολόγητη... Μάλιστα εἶναι καί κάπως περίεργο: γιορτάζουμε τή μέρα τῆς παγκόσμιας ἐργατικῆς γιορτῆς καί μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ζητᾶμε αὔξηση κατά 10% γιά τήν κατασκευή τσιτιῶν τάδε ποιότητας» («Ρέτς», ἀρ. φύλ. 132).

Στό φιλελεύθερο φαίνεται «παράξενο» ἐκεῖνο πού γιά τόν ἐργάτη εἶναι κάτι τό ἐντελῶς αὐτονόητο. Μόνο οἱ ὑπερασπιστές τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν ἀφάνταστων κερδῶν της μποροῦν νά εἰρωνεύονται τή διεκδίκηση μιᾶς «αὔξησης». Οἱ ἐργάτες ὅμως ξέρουν ὅτι ἀκριβῶς ὁ *πλατύς* χαρακτήρας τῆς διεκδίκησης γιά αὔξηση, ὁ *ὁλόπλευρος* ἀκριβῶς χαρακτήρας τῶν ἀπεργιῶν προσελκύει σέ πολύ μεγαλύτερο βαθμό μάζες καινούργιων ἀπεργῶν, ἐξασφαλίζει πολύ περισσότερο τή δύναμη τῆς πίεσης καί τή συμπάθεια τῆς κοινωνίας, ἐγγυᾶται πολύ περισσότερο τόσο τήν ἐπιτυχία τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν, ὅσο καί τήν παλλαϊκή σημασία τοῦ κινήματός τους. Γι' αὐτό πρέπει νά παλέψουμε ἀποφασιστικά ἐνάντια στή φιλελεύθερη διαστρέβλωση πού προπαγανδίζουν ὁ κ. Σεβεριάνιν, ἡ *«Ρούσκιγε Βέντομοστι»* καί ἡ *«Ρέτς»*, καί νά προφυλάξουμε τούς ἐργάτες ἀπό τέτιους συμβουλάτορες τῆς κακιᾶς ὥρας.

Ὁ λικβινταριστής κ. Β. Γεζόφ στό πρῶτο κιόλας φύλλο τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκι Γκόλος»[122] παρουσιάζεται μέ τήν ἴδια καθαρά φιλελεύθερη διαστρέβλωση, ἄν καί ἐξετάζει τό ζήτημα ἀπό κάπως διαφορετική πλευρά. Ὁ κ. Β. Γεζόφ σταματάει ἰδιαίτερα στίς ἀπεργίες πού προκάλεσε ἡ ἐπιβολή προστίμων σέ ὅσους πῆραν μέρος στό γιορτασμό τῆς Πρωτομαγιᾶς. Ὁ ἀρθρογράφος, τονίζοντας δικαιολογημένα ὅτι ἡ ὀργάνωση τῶν ἐργατῶν ἦταν ἀνεπαρκής, ἀπ' τή σωστή αὐτή ὑπόδειξη βγάζει τά πιό λαθεμένα καί τά πιό ἐπιζήμια συμπεράσματα γιά τούς ἐργάτες. Ὁ κ. Γεζόφ, βλέπει τήν

ἔλλειψη ὀργάνωσης στό γεγονός ὅτι σέ μιά φάμπρικα ἔκαναν ἁπλῶς ἀπεργία διαμαρτυρίας, σέ μιά ἄλλη πρόσθεταν καί οἰκονομικές διεκδικήσεις κτλ. Στήν πραγματικότητα στήν *ποικιλία* αὐτή τῶν μορφῶν ἀπεργίας δέν ὑπάρχει καμιά ἀπολύτως ἔλλειψη ὀργάνωσης: εἶναι ἀνόητο νά φαντάζεται κανείς τήν ὀργάνωση σάν κάτι τό ὁπωσδήποτε ὁμοιόμορφο! Ἡ ἔλλειψη ὀργάνωσης δέν βρίσκεται καθόλου ἐκεῖ πού ψάχνει νά τή βρεῖ ὁ κ. Γεζόφ.

Εἶναι ὅμως ἀκόμη χειρότερο τό *συμπέρασμά* του:

«Χάρη σ' αὐτό τό γεγονός» (δηλ. χάρη στή μεγάλη ποικιλία τῶν ἀπεργιῶν καί στίς διάφορες μορφές συνδυασμοῦ τῆς οἰκονομίας μέ τήν πολιτική) «σέ πολλές περιπτώσεις χανόταν ὁ θεμελιακός χαρακτήρας τῆς διαμαρτυρίας (ἀφοῦ δέν ἀπεργοῦσαν γιά πενταροδεκάρες), καί περιπλεκόταν μέ οἰκονομικές διεκδικήσεις...»

Αὐτός εἶναι πραγματικά ἕνας ἐξωφρενικός, γεμάτος ψευτιά καί πέρα γιά πέρα φιλελεύθερος συλλογισμός! Νά νομίζει κανείς ὅτι ἡ διεκδίκηση τῆς «πενταροδεκάρας» *εἶναι σέ θέση* νά «ἐξαφανίσει» τό θεμελιακό χαρακτήρα τῆς διαμαρτυρίας, σημαίνει ὅτι γλιστράει στό ἐπίπεδο τοῦ καντέτου. Ἀπεναντίας, κ. Γεζόφ, τή διεκδίκηση τῆς «πενταροδεκάρας» δέν πρέπει νά τήν εἰρωνευόμαστε, ἀλλά νά τήν ἀναγνωρίζουμε ἀπόλυτα! Ἀπεναντίας, κ. Γεζόφ, ἡ διεκδίκηση αὐτή *δέν* «ἐξαφανίζει», ἀλλά *δυναμώνει* τό «θεμελιακό χαρακτήρα τῆς διαμαρτυρίας». Πρῶτο, τό ζήτημα τῆς βελτίωσης τῆς ζωῆς εἶναι *ἐπίσης* θεμελιακό καί πολύ σπουδαῖο θεμελιακό ζήτημα καί, δεύτερο, δέν ἐξασθενῶ, ἀλλά δυναμώνω τή διαμαρτυρία μου, ὅταν διαμαρτύρομαι ὄχι ἐνάντια σέ μιά, ἀλλά ἐνάντια σέ δυό, τρεῖς κτλ. ἐκδηλώσεις καταπίεσης.

Κάθε ἐργάτης θά ἀπορίψει μέ ἀγανάκτηση τήν ἐξωφρενική φιλελεύθερη διαστρέβλωση τοῦ ζητήματος ἀπό μέρους τοῦ κ. Γεζόφ.

Κι' αὐτό δέν εἶναι καθόλου παραδρομή τῆς γλώσσας τοῦ κ. Γεζόφ. Παρακάτω γράφει ἀκόμη πιό ἐξωφρενικά πράγματα:

«Ἡ προσωπική τους πείρα θά ἔπρεπε νά κάνει τούς ἐργάτες νά καταλάβουν ὅτι δέν εἶναι σκόπιμο νά περιπλέκουν τή διαμαρτυρία τους μέ οἰκονομικές διεκδικήσεις, ὅπως καί τή συνηθισμένη ἀπεργία νά τήν περιπλέκουν μέ βασικές διεκδικήσεις».

Ψέμα, χίλιες φορές ψέμα! Αἶσχος στή «Νιέβσκαγια Γκόλος» πού δημοσιεύει τέτιους λόγους. Εἶναι ἀπόλυτα σκόπιμο ἐκεῖνο πού φαίνεται ἄσκοπο στόν κ. Γεζόφ. *Καί ἡ προ-*

σωπική πείρα κάθε ἐργάτη καί ἡ πείρα πολύ μεγάλου ἀριθμοῦ ρώσων ἐργατῶν στό πρόσφατο παρελθόν δείχνει τό *ἀντίθετο ἀπό ἐκεῖνο* πού διδάσκει ὁ κ. Γεζόφ.

Μόνο οἱ φιλελεύθεροι μποροῦν νά διαμαρτύρονται ἐνάντια στήν «περιπλοκή» ἔστω καί τῆς πιό «συνηθισμένης» ἀπεργίας, μέ «βασικές διεκδικήσεις»· αὐτό εἶναι τό πρῶτο. Καί δεύτερο κάνει μεγάλο λάθος ὁ λικβινταριστής μας, ὅταν μετράει τό σημερινό κίνημα μέ τό μέτρο τῶν «συνηθισμένων» ἀπεργιῶν.

Καί τοῦ κάκου προσπαθεῖ ὁ κ. Γεζόφ νά κρύψει τό φιλελεύθερο λαθρεμπόριό του κάτω ἀπό ξένη σημαία, τοῦ κάκου μπερδεύει τό ζήτημα τοῦ *συνδυασμοῦ* τῆς οἰκονομικῆς καί τῆς πολιτικῆς ἀπεργίας μέ τό ζήτημα τῆς *προετοιμασίας* καί τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης! Βέβαια, εἶναι πράγμα πολύ ἀπαραίτητο νά προετοιμάζεις καί νά προετοιμάζεσαι, καί μάλιστα ὅσο μπορεῖ πιό καλά, ὁμόφωνα, συσπειρωμένα, μελετημένα καί σταθερά. Στό ζήτημα αὐτό δέν χωράει καμιά συζήτηση. Πρέπει ὅμως νά προετοιμάζεις, παρά τήν ἀντίθετη γνώμη τοῦ κ. Γεζόφ, ἀκριβῶς τό *συνδυασμό* καί τῶν δυό μορφῶν ἀπεργίας.

> «Βρισκόμαστε σέ μιά φάση οἰκονομικῶν ἀπεργιῶν — γράφει ὁ κ. Γεζόφ. — Θά ἦταν ἀνεπανόρθωτο λάθος, ἄν αὐτές περιπλέκονταν μέ τίς πολιτικές ἐκδηλώσεις τῶν ἐργατῶν. Ἕνα τέτιο ἀνακάτωμα θά ἐπιδροῦσε ἐπιζήμια τόσο στήν οἰκονομική πάλη τῶν ἐργατῶν ὅσο καί στήν πολιτική».

Φαίνεται πώς ἔφτασε στό ἀπροχώρητο! Ὁ ξεπεσμός τοῦ λικβινταριστῆ ὥς τό ἐπίπεδο τοῦ φιλελεύθερου τῆς ἀράδας φαίνεται πεντακάθαρα ἀπό τά λόγια αὐτά. Κάθε φράση περιέχει κι' ἕνα λάθος! Γιά νά βρεῖς τήν ἀλήθεια, πρέπει κάθε φράση νά τή μετατρέψεις στή *διαμετρικά* ἀντίθετή της!

Δέν εἶναι σωστό ὅτι βρισκόμαστε σέ μιά φάση οἰκονομικῶν ἀπεργιῶν. Ἀκριβῶς τό ἀντίθετο συμβαίνει. Βρισκόμαστε σέ μιά φάση ὄχι μόνο οἰκονομικῶν ἀπεργιῶν. Βρισκόμαστε σέ μιά φάση πολιτικῶν ἀπεργιῶν. Τά γεγονότα, κ. Γεζόφ, εἶναι πιό ἰσχυρά ἀπό τίς φιλελεύθερες διαστρεβλώσεις σας, κι' ἄν θά μπορούσατε νά πάρετε τά στατιστικά δελτία τῶν ἀπεργιῶν, πού συγκεντρώνει τό Ὑπουργεῖο Ἐμπορίου καί Βιομηχανίας, κι' αὐτή *ἀκόμη* ἡ κυβερνητική στατιστική θά σᾶς διάψευδε πέρα γιά πέρα.

Δέν εἶναι σωστό ὅτι ἡ «περιπλοκή» θά ἦταν λάθος. Ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Θά ἦταν ἀνεπανόρθωτο λάθος, ἄν οἱ ἐργάτες δέν καταλάβαιναν ὅλη τήν ἰδιομορφία, ὅλη τή σημασία, ὅλη τήν ἀναγκαιότητα, ὅλη τή θεμελιακή σπουδαιότητα αὐτῆς

ἀκριβῶς τῆς «περιπλοκῆς». Οἱ ἐργάτες, ὅμως, εὐτυχῶς, τό καταλαβαίνουν αὐτό θαυμάσια καί ἀποκρούουν μέ περιφρόνηση τό κήρυγμα τῶν φιλελεύθερων ἐργατικῶν πολιτικῶν.

Τέλος, δέν εἶναι σωστό ὅτι τό ἀνακάτωμα αὐτό «θά ἔβλαπτε» καί τίς δυό μορφές. Ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Ἐπιδρᾶ *εὐνοϊκά* καί στίς δυό μορφές. Τίς δυναμώνει καί τίς δυό μορφές.

Ὁ κ. Γεζόφ κάνει μάθημα σέ κάποια «θερμόαιμα κεφάλια» πού τά ἀνακάλυψε αὐτός. Ἀκοῦστε:

«Εἶναι ἀνάγκη νά κατοχυρώνονται ὀργανωτικά οἱ διαθέσεις τῶν ἐργατικῶν μαζῶν»... —Ἅγια ἀλήθεια!— ...«Εἶναι ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ ζύμωση ὑπέρ τῶν συνδικάτων, νά στρατολογοῦμε καινούργια μέλη σ' αὐτά...».

Εἶναι ἀπόλυτα σωστό, *ὅμως*... ὅμως, κ. Γεζόφ δέν ἐπιτρέπεται νά *περιορίζεται* ἡ «ὀργανωτική κατοχύρωση» μόνο στά συνδικάτα. Νά τό θυμᾶστε αὐτό, κ. λικβινταριστή!

«...Αὐτό εἶναι πολύ πιό ἀπαραίτητο, γιατί ἀνάμεσα στούς ἐργάτες βρίσκονται τώρα ὄχι λίγα θερμόαιμα κεφάλια, πού ἔχουν παρασυρθεῖ ἀπό τό μαζικό κίνημα καί μιλοῦν στίς συγκεντρώσεις *ἐνάντια στά συνδικάτα*, ὑποστηρίζοντας ὅτι εἶναι τάχα ἀνώφελα καί ἄχρηστα».

Αὐτά εἶναι μιά φιλελεύθερη συκοφαντία κατά τῶν ἐργατῶν. Οἱ ἐργάτες δέν τάχθηκαν «ἐνάντια στά συνδικάτα», πού κάθονταν καί θά κάθονται πάντα στό στομάχι τῶν λικβινταριστῶν. Ὄχι, οἱ ἐργάτες τάχθηκαν ἐνάντια στόν *περιορισμό* τῆς ὀργανωτικῆς κατοχύρωσης μόνο στά «συνδικάτα», περιορισμός πού φαίνεται πολύ καθαρά ἀπό τήν προηγούμενη φράση τοῦ κ. Γεζόφ.

Οἱ ἐργάτες τάχθηκαν ὄχι «ἐνάντια στά συνδικάτα», ἀλλά ἐνάντια στή φιλελεύθερη διαστρέβλωση τοῦ χαρακτήρα τῆς πάλης τους, πού διαποτίζει ὅλο τό ἄρθρο τοῦ κ. Γεζόφ.

Ὁ ρῶσος ἐργάτης ἔχει ὡριμάσει ἀρκετά ἀπό πολιτική ἄποψη, ὥστε νά καταλαβαίνει τή μεγάλη παλλαϊκή σημασία τοῦ κινήματός του. Ἔχει ὡριμάσει ἀρκετά γιά νά καταλαβαίνει ὅλη τήν καλπιά, ὅλη τήν ἀθλιότητα τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς καί θά τήν ἀπορίπτει πάντοτε μέ περιφρόνηση.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 10, 31 τοῦ Μάη 1912
Ὑπογραφή: Ἰβ. Π ε τ ρ ό φ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς συλλογῆς «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός», μέρ. II, Πετρούπολη, 1914

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΟΙΚΗΣΗΣ

Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ κυβέρνηση καί τά ἀντεπαναστατικά κόμματα στήριζαν πολύ μεγάλες ἐλπίδες στή μετοίκηση τῶν ἀγροτῶν. Αὐτή, κατά τή γνώμη ὅλων τῶν ἀντεπαναστατῶν, θά εἶχε τόν προορισμό, ἄν ὄχι νά λύσει ριζικά τό ἀγροτικό πρόβλημα, τουλάχιστο νά τό ἀμβλύνει σε σημαντικό βαθμό καί νά τό κάνει ἀκίνδυνο. Νά γιατί τή μετοίκηση ἄρχισαν νά τή διαφημίζουν ἰδιαίτερα καί νά τήν ἐνθαρύνουν μέ κάθε τρόπο, ἀκριβῶς ὅταν πλησίαζε καί σέ συνέχεια ὅταν ἀναπτυσσόταν τό κίνημα τῶν ἀγροτῶν στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία.

Ἐκεῖνο πού οἱ ἐκπρόσωποι τῆς κυβέρνησης καί οἱ πιό διορατικοί πολιτικοί, ὅπως μερικοί ἀπό τούς ὀχτωβριστές, τό λένε ἀπό μέσα τους, οἱ ἀπροκάλυπτοι ἀντιδραστικοί, σάν τόν Μάρκοφ τόν 2ο ἀπό τό Κούρσκ τό λένε φωναχτά. Καί κατά τή συζήτηση τοῦ προβλήματος τῆς μετοίκησης στή Δούμα ὁ βουλευτής αὐτός δήλωσε ἀνοιχτά μέ ἀξιέπαινη εὐθύτητα: «Ναί, ἡ κυβέρνηση πρέπει νά λύσει τό ἀγροτικό πρόβλημα ἀκριβῶς μέ τή μετοίκηση» (1η σύνοδος).

Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς μιά σωστή ὀργάνωση τῆς μετοίκησης θά μποροῦσε νά παίξει κάποιο ρόλο στήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Ρωσίας. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ ρόλος αὐτός δέν πρέπει νά ὑπερβάλλεται ἀκόμη καί τώρα, ὅταν ἡ ἐντελῶς ἀφόρητη κατάσταση τῶν ἀγροτῶν εἶναι τέτια, ὥστε ὁ ρῶσος μουζίκος εἶναι ἕτοιμος νά πάει ὄχι μόνο στή Σιβηρία, ἀλλά καί στήν ἄκρη τοῦ κόσμου· ἀκόμη καί τώρα, ὅταν τούς ἀγρότες πού ἔχουν λίγη γῆ ἤ δέν ἔχουν καθόλου, γιά νά τούς γλυτώσουν ἀπό τόν πειρασμό νά ἐποφθαλμιοῦν τά λατιφούντια τῶν τσιφλικάδων, τούς παροτρύνουν μέ κάθε τρόπο σέ μετοικήσεις καί μετακινήσεις· ὅταν τό διάταγμα τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη διευκόλυνε ἐξαιρετικά ὅσους μετοικοῦσαν νά ξεκάνουν τά ὑπολείμματα τοῦ νοικοκυριοῦ τους στόν τόπο τους· ἀκόμη καί τώρα, ὅπως ἀναγ-

κάζονται νά τό ὁμολογήσουν οἱ ἴδιοι οἱ ἀπολογητές τῆς φυσικῆς προσαύξησης τοῦ πληθυσμοῦ· καί μόνο στά κυβερνεῖα, πού δίνουν τό μεγαλύτερο ποσοστό μετακινουμένων, (νότος, δύση καί κεντρική μαυρόγαιη περιοχή τῆς Ρωσίας), ὁ ἀριθμός τους ἰσοῦται μέ τή φυσική προσαύξηση ἤ τήν ξεπερνᾶ μόνο κατά λίγο.

Ὡστόσο, στή Σιβηρία ὑπάρχει ἀκόμη ἀρκετό ἀπόθεμα ἐλεύθερης γῆς, κατάλληλης γιά μετοίκηση. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὥς τώρα ἔχουν γίνει πολύ λίγα γιά νά ὑπολογιστεῖ τό ἀπόθεμα αὐτό ἔστω καί κατά προσέγγιση. Τό 1896 ἀκόμη ὁ Κουλομζίν εἶχε ὑπολογίσει τό ἀπόθεμα γῆς, τό κατάλληλο γιά ἐγκατάσταση μετοίκων, σέ 130 χιλιάδες ἀτομικούς κλήρους. Ἀπό τότε μοιράστηκαν δέκα φορές περισσότεροι κλῆροι καί τό ἀπόθεμα ἀκόμη δέν ἐξαντλήθηκε. Ἀντίθετα, σύμφωνα μέ τούς ὑπολογισμούς τῆς Διεύθυνσης μετοίκησης, κατά τό 1900 ὑπῆρχε ἀπόθεμα γῆς, κατάλληλης γιά μετοίκηση, πού ἀποτελοῦνταν ἀπό 3 ἑκατομμύρια ἀτομικούς κλήρους γιά 6 ἑκατομμύρια μετοίκους. Ὅπως βλέπουμε, οἱ ἀριθμοί παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές· ἡ κλίμακα τῆς διαφορᾶς τους εἶναι πολύ σημαντική.

Ὅπως κι' ἄν ἔχει τό πράγμα, ἀκόμη κι' ἄν ἀφαιρέσουμε ἕνα ὁρισμένο ποσοστό ἀπό τούς τελευταίους ἀριθμούς, πού ὀφείλεται στή συνηθισμένη γραφειοκρατική ἀνεκτικότητα, πάντως εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἀπόθεμα γῆς ὑπάρχει ἀκόμη στή Σιβηρία καί ὅτι, συνεπῶς, ἡ μετοίκηση ἐκεῖ θά μποροῦσε νά ἔχει κάποια σημασία τόσο γιά τή Σιβηρία, ὅσο καί γιά τή Ρωσία, φτάνει νά ἦταν σωστά ὀργανωμένη.

Αὐτός ἀκριβῶς ὁ conditio sine qua non* δέν τηρεῖται ἀπό τή σημερινή κυβέρνηση. Ἡ σημερινή ὀργάνωση τοῦ ἔργου τῆς μετοίκησης δείχνει γιά μιά ἀκόμη φορά καί ἀποδείχνει ὅτι τό «παλιό καθεστώς» μας εἶναι τελείως ἀνίκανο νά ἱκανοποιήσει τίς πιό στοιχειώδεις οἰκονομικές ἀνάγκες τοῦ πληθυσμοῦ· ἡ κακή ὀργάνωση τῆς μετοίκησης δείχνει ἀκόμη μιά φορά ὅτι οἱ σημερινοί κύριοι τῆς κατάστασης εἶναι ἀνίκανοι νά κάνουν ἔστω καί τό παραμικρό γιά τήν οἰκονομική πρόοδο τῆς χώρας.

Στό ζήτημα τῆς διευκρίνισης τῆς κατεύθυνσης, τοῦ χαρακτήρα καί τῆς ἐφαρμογῆς τῆς πολιτικῆς τῆς μετοίκησης ἦταν ἀφιερωμένοι καί οἱ λόγοι τῶν σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν

* — ὑποχρεωτικός ὅρος. *Ἡ Σύντ.*

κάθε χρόνο κατά τή συζήτηση τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Διεύθυνσης μετοίκησης.

Ποιό σκοπό ἐπιδιώκει ἡ κυβέρνηση μέ τή μετοίκηση τῶν ἀγροτῶν; Νά τό βασικό ζήτημα πού καθορίζει ὅλα τά ἄλλα, γιατί ὁ σκοπός τῆς πολιτικῆς τῆς κυβέρνησης στό ζήτημα τῆς μετοίκησης καθορίζει ὅλο τό χαρακτήρα τοῦ προβλήματος.

Ὁ βουλευτής Βοϊλόσνικοφ, μιλώντας ἐξονόματος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας στή 2η σύνοδο τῆς Δούμας, χαρακτήρισε ὡς ἑξῆς τούς σκοπούς πού ἐπιδιώκει ἡ κυβέρνηση μέ τή μετοίκηση τῶν ἀγροτῶν. «Ἡ πολιτική τῆς μετοίκησης— εἶπε ὁ βουλευτής Βοϊλόσνικοφ —εἶναι ἕνας ἀπό τούς κρίκους ὅλης τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς κυβέρνησης. Ὅταν οἱ τσιφλικάδες χρειάζονταν ἀδύνατους καί ἀνίσχυρους ἀγρότες σάν φτηνά ἐργατικά χέρια, ἡ κυβέρνηση προσπαθοῦσε μέ κάθε τρόπο νά παρεμποδίσει τή μετοίκηση, γιά νά μένει ὁ παραπανίσιος πληθυσμός στόν τόπο του. Καί μάλιστα κάτι πολύ περισσότερο: πολεμοῦσε ἐντατικά τήν ἐθελούσια μετοίκηση κι᾽ ἔτσι προσπαθοῦσε νά κλείσει τήν ἀσφαλιστική αὐτή δικλείδα· ἡ φυσική ὅμως προσαύξηση τοῦ πληθυσμοῦ ἐκεῖνο τόν καιρό ἐξακολουθοῦσε νά μεγαλώνει, οἱ καιροί ἄλλαξαν· ἐμφανίστηκε ἀπειλητικός ὁ κίνδυνος ἀπό τό προλεταριάτο καί τήν πεινασμένη ἀγροτιά μέ ὅλες τίς συνέπειές του. Ἡ κυβέρνηση καί οἱ τσιφλικάδες ἁρπάχτηκαν ἀπό τή μετοίκηση καί τήν ἔβαλαν, παράλληλα μέ τό διάταγμα τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη, στή βάση τῆς ἀγροτικῆς τους πολιτικῆς. Στήν περίπτωση ὅμως αὐτή, κατά τήν ἐφαρμογή τοῦ διατάγματος τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη, ἡ προσοχή συγκεντρώθηκε στούς δυνατούς καί ἰσχυρούς, μέ σκοπό νά ἀφαιρεθεῖ ἡ γῆ ἀπό τούς ἀδύνατους καί νά παραδοθεῖ στούς ἰσχυρούς ἀγρότες, ἐνῶ μέ τή μετοίκηση πρόκειται νά ἀπορροφηθοῦν ὅσο τό δυνατό περισσότεροι ἀδύνατοι ἀγρότες στή Σιβηρία, καί ἄν τόν τελευταῖο καιρό παρατηρεῖται ἡ τάση ν᾽ ἀνεβεῖ τό μέσο ποσοστό τῶν εὐπόρων μετοίκων, ὡστόσο, τή βασική μάζα, σύμφωνα μέ τήν ὁρολογία τοῦ Στολίπιν, ἐξακολουθοῦν νά τήν ἀποτελοῦν οἱ ἀδύνατοι. Στήν ἐντατική αὐτή μετακίνηση συμμετέχουν ἐπίσης, ἤ θά πῶ τράβηξαν σέ μιά τέτια συμμετοχή, καί τίς Ἐπιτροπές γαιορύθμισης.

Στίς Ἐπιτροπές γαιορύθμισης ἀνατέθηκε τό καθῆκον νά δίνουν, νά χρεώνουν στούς μετοίκους τά κομμάτια γῆς κι᾽ ἔτσι νά βάζουν τέλος στήν ἀγροτική ἀταξία τοῦ παρελθόντος. Ἔτσι, κύριοι, τό διάταγμα τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη, ἡ ἐντατική διαφήμιση τῆς μετοίκησης, ἡ ἐντατική ἀπορόφηση τῶν ἀδύνα-

των ἀγροτῶν στή Σιβηρία καί οἱ Ἐπιτροπές γαιορύθμισης, εἶναι δυό πλευρές στενά συνδεμένες μεταξύ τους ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ προβλήματος, μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πολιτικῆς. Δέν εἶναι δύσκολο νά δεῖ κανείς ὅτι ἡ ἐφαρμογή τοῦ διατάγματος τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη θά διευκολύνει τούς ἰσχυρούς καί δυνατούς νά ἀποκτήσουν κλήρους σέ βάρος τῶν ἀδύνατων ἀγροτῶν καί θά συντελέσει, ἔτσι, στή μετακίνηση αὐτῶν τῶν ἀδύνατων στοιχείων — πολύ λίγο κατάλληλων γιά ἐποίκηση,— σέ ξένες γι' αὐτά ἀκρινές περιοχές. Τόσο σχετικά μέ τήν κοινότητα, ὅσο καί σχετικά μέ τή μετοίκηση, ἡ πολιτική τῆς κυβέρνησης στό ζήτημα αὐτό καθοδηγοῦνταν μόνο ἀπό τά συμφέροντα μιᾶς χούφτας φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων καί, γενικά, τῶν κυρίαρχων τάξεων πού καταπιέζουν τίς ἐργατικές μάζες καί τήν ἐργαζόμενη ἀγροτιά. Τῆς εἶναι ξένη ἡ κατανόηση τῶν στοιχειωδῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας καί τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας» (συνεδρίαση 77, σύνοδος 2η).

Ὁ βουλευτής Τσχεΐτζε παρουσίασε πολύ ὁλοκληρωμένα αὐτή τήν πλευρά τοῦ ζητήματος (στό λόγο του στή 2η σύνοδο τῆς Κρατικῆς δούμας), περιγράφοντας λεπτομερειακά τήν εἰκόνα τῆς πολιτικῆς τῆς μετοίκησης στόν Καύκασο.

Κατά πρῶτο λόγο ὁ σοσιαλδημοκράτης ὁμιλητής ἀπόδειξε μέ γεγονότα καί ἀριθμούς, ὅτι ὅλες οἱ ἐπίσημες ἀνακοινώσεις γιά ἐλεύθερη γῆ στόν Καύκασο βρίσκονται σέ κατάφωρη ἀντίφαση μέ τήν ἀλήθεια. Θά ὑπογραμμίσουμε ἰδιαίτερα ὅτι ὁ βουλευτής Τσχεΐτζε, γιά νά ἀποφύγει τίς μομφές γιά μεροληψία καί παραποίηση, δέν χρησιμοποίησε παρά μόνο τά ἐπίσημα στοιχεῖα καί τίς ἐκθέσεις τῶν κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων. Σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα πού εἶχε συγκεντρώσει ἀκόμη στή δεκαετία 1880-1890 ὁ πρώην ὑπουργός Δημοσίων κτημάτων, «μόνο ἀνάμεσα στούς ἀγρότες πού δούλευαν σέ κρατικά κτήματα καί ἐγκαταστάθηκαν σέ γῆ τοῦ δημοσίου στόν Καύκασο, σέ τέσσερα κυβερνεῖα τῆς Ὑπερκαυκασίας ὑπῆρχαν 22.000 ἄτομα χωρίς καθόλου γῆ, 66 000 μέ κλήρους ὥς μιά ντεσιατίνα τό ἄτομο, 254.000 μέ κλήρους ἀπό μιά ὥς δυό ντεσιατίνες, 5.013 ἄτομα μέ κλήρους ἀπό δυό ὥς τέσσερις ντεσιατίνες, συνολικά περίπου 1.000.000 ἄτομα μέ κλήρους μικρότερους ἀπό τό ἐλάχιστο ὅριο κλήρου πού καθοριζόταν γιά τούς μέτοικους πού ἐγκαταστάθηκαν στόν Καύκασο. Στό κυβερνεῖο Κουταΐσι ἀπό τά 29.977 νοικοκυριά πού εἶχαν ἀκτήμονες καί κλήρους ὥς μιά ντεσιατίνα κατά νοικοκυριό ἔφταναν τά 2.541, ἀπό μιά ὥς δυό ντεσιατίνες τά 4.227, ἀπό δυό ὥς τρεῖς ντεσιατίνες

τά 4.016, ἀπό τρεῖς ὥς πέντε τά 5.321 νοικοκυριά. Σύμφωνα μέ νεότερα στοιχεῖα, ὁ ἀριθμός τῶν χωριῶν πού δέν ἔχουν καθόλου γῆ τοῦ δημοσίου ἤ ἔχουν λίγη, στά τέσσερα κυβερνεῖα τῆς Ὑπερκαυκασίας ἀνέρχεται σέ 46% περίπου καί στό κυβερνεῖο Κουταΐσι τά τέτια νοικοκυριά ὑπολογίζεται ὅτι φτάνουν τά 33% περίπου. Ἀπό τήν ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Μπακοῦ γιά τίς ἀνάγκες τῆς βιομηχανίας ἀγροτικῶν προϊόντων ξέρουμε ὅτι στά χωριά πού ἔχουν λίγη γῆ, ὑπάρχουν καί ἀκτήμονες πού ἐγκαθίστανται δίπλα σ' ἐκείνους πού ἔχουν σημαντικό κλῆρο γῆς καί μένουν σ' αὐτή τήν κατάσταση ἐξάρτησης πολλά χρόνια. Καί ὁ γερουσιαστής Κουζμίνσκι στήν ἔκθεσή του πρός τήν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα λέει τά παρακάτω: «Εἶναι παρατηρημένο ὅτι ὁρισμένες φορές οἱ ἔποικοι εἶναι ἄνθρωποι πού ἔχουν ἐγκαταλείψει τή γεωργία καί νοίκιασαν στούς συγχωριανούς τους ἤ στούς ντόπιους ἀγρότες τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ τή γῆ πού εἶχαν πάρει γιά ἐποικιστικούς σκοπούς». Ἔτσι, ἀκόμη πρίν 25 χρόνια στήν Ὑπερκαυκασία ὑπῆρχαν ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀγρότες, πού δούλευαν στά κρατικά κτήματα καί πού θά ἔπρεπε, ὅπως θά νόμιζε κανείς νά ἔχουν περισσότερη γῆ ἀπό τίς ἄλλες κατηγορίες ἀγροτῶν. Κι' αὐτούς, χωρίς ὑπερβολή, μποροῦμε νά τούς ὀνομάσουμε ἐργάτες γῆς. Ἀκόμη πρίν 25 χρόνια οἱ ντόπιοι ἀγρότες ἦταν ἀναγκασμένοι νά νοικιάζουν τή γῆ πού δίνονταν στούς μετοίκους».

Αὐτά εἶναι τά στοιχεῖα πού μᾶς ἐπιτρέπουν νά κρίνουμε γιά τήν ἐξασφάλιση μέ γῆ τῶν ἀγροτῶν πού δουλεύουν σέ κρατικά κτήματα στόν Καύκασο.

«Ὅσοναφορᾶ τούς λεγόμενους προσωρινά ἐνυπόχρεους ἀγρότες — συνέχισε ὁ ὁμιλητής — μέ βάση τά ἐξακριβωμένα ἐπίσημα ἔγγραφα διαπιστώνεται ὅτι στό κυβερνεῖο Τιφλίδας εἶχαν ἀφεθεῖ ἐντελῶς χωρίς γῆ 1.444 νοικοκυριά καί 386 νοικοκυριά δέν πῆραν κάν γῆ γιά κῆπο δίπλα στό σπίτι τους. Στό κυβερνεῖο τῆς Τιφλίδας οἱ ἀγρότες αὐτοί ἀποτελοῦν τά 13% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀγροτῶν πού ἀνήκουν στούς τσιφλικάδες. Στό κυβερνεῖο Κουταΐσι ὁ ἀριθμός τῶν ἀκτημόνων ἀγροτῶν τόν καιρό τῆς μεταρύθμισης ἦταν ἀκόμη πιό μεγάλος. Κι' ἄν ἀκόμη ὑποθέσουμε ὅτι τό ποσοστό τῶν ἀγροτῶν αὐτῶν, σέ σχέση μέ τό συνολικό ἀριθμό τῶν δουλοπάροικων, εἶναι τό ἴδιο μέ τοῦ κυβερνείου τῆς Τιφλίδας, καί στήν περίπτωση αὐτή θά δοῦμε πώς στό κυβερνεῖο τοῦ Κουταΐσι ὑπάρχουν 5.590 νοικοκυριά ἤ 25.000 ἄτομα πού δέν πῆραν οὔτε πιθαμή γῆς κατά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἀγροτῶν στόν Καύκασο. Εἴκοσι χρόνια ὕστερα ἀπό τή μεταρύθμιση, τό 1895 — συνεχίζει ὁ συγγραφέας τοῦ ὑπομνήματος γιά τήν κατάργηση τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν — στό κυβερνεῖο Ἐλισάβετπολ τά 5.308 νοικοκυριά ἤ 25.000 ἄτομα καί τῶν δυό φύλων δέν εἶχαν γῆ. Στό

κυβερνεῖο Μπακού δέν εἶχαν γῆ 3.906 νοικοκυριά ἤ 11.709 ἄτομα καί τῶν δυό φύλων. Νά καί τά στοιχεῖα τά σχετικά μέ τήν ἐξασφάλιση σέ γῆ τῶν προσωρινά ἐνυπόχρεων ἀγροτῶν πού δέν εἶχαν ἐξαγοράσει τούς κλήρους τους, εἶχαν ὅμως ἕνα κάποιο νοικοκυριό. Στό κυβερνεῖο Τιφλίδας στό ἄτομο ἀναλογοῦν 0,9 ντεσιατίνες καί στό κυβερνεῖο τοῦ Κουταΐσι — 0,6 ντεσιατίνες. Ἀπό τή γῆ πού ἐξαγοράστηκε στό κυβερνεῖο Τιφλίδας στό ἄτομο ἀναλογοῦν 1,7 ντεσιατίνες καί στό κυβερνεῖο Κουταΐσι 0,7 ντεσιατίνες. Αὐτή εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς ἐξασφάλισης μέ γῆ τῶν ἀγροτῶν, πού ἔχουν ἕνα κάποιο νοικοκυριό. Ἡ ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου Κουταΐσι γιά τίς ἀνάγκες τῆς βιομηχανίας ἀγροτικῶν προϊόντων μᾶς δίνει ἕνα γενικό χαρακτηρισμό τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν ἀγροτῶν τοῦ Καυκάσου. Ἀπό στοιχεῖα πού ἔχουν παρθεῖ ἀπό διάφορες ἐπίσημες ἔρευνες γίνεται φανερό ὅτι τά 70·% τῶν ἀγροτῶν στό κυβερνεῖο Κουτσαΐσι βρίσκονται σέ πολύ δύσκολη κατάσταση. Καί ἐπιπλέον, ἐδῶ ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι τά 25% τῶν εὐγενῶν στό κυβερνεῖο Κουταΐσι βρίσκονται σέ πολύ δύσκολη κατάσταση.

Οἱ τέτιοι ἰδιοκτῆτες κτημάτων — συνεχίζει ἡ ἔκθεση — μποροῦν νά διατηρήσουν τήν οἰκονομική τους αὐτοτέλεια μόνο ἐφόσον θά ἔχουν καί βοηθητικά ἐπαγγέλματα καί δέν θά ἔχουν καθόλου τή δυνατότητα νά κάνουν ἔξοδα γιά βελτιώσεις, ἐργαλεῖα καί λίπανση τῶν χωραφιῶν. Ἡ μεγάλη ζήτηση δέν μποροῦσε παρά νά ἐπιδράσει στήν ἀξία τῶν κομματιῶν πού νοικιάζονται. Ἡ ἀξία αὐτή μέ τό μισακάρικο σύστημα ἀνέρχεται στά 60% τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος καί ὁρισμένες φορές μέ τήν πληρωμή ὁρισμένης ποσότητας προϊόντων τῆς γῆς σέ χρόνια σιτοδείας ξεπερνᾶ τό συνολικό εἰσόδημα. Τό νοίκιασμα τῆς γῆς μέ χρῆμα σπάνια συναντιέται, καί τό νοίκι φτάνει τά 30 ρούβλια τή ντεσιατίνα τό χρόνο. Αὐτό γίνεται στό κυβερνεῖο Κουταΐσι Καί νά ὁρισμένα στοιχεῖα σχετικά μέ τήν ἐξασφάλιση τῶν ἀγροτῶν μέ γῆ σέ τέσσερις νομούς τοῦ κυβερνείου Ἐλισάβετπολ. Ἐδῶ, μέ βάση τά στοιχεῖα γά ὅλους τούς ἀγρότες πού ζοῦν σέ ἰδιόκτητη γῆ, σέ τέσσερις νομούς τοῦ κυβερνείου Ἐλισάβετπολ καί συγκεκριμένα: τοῦ Τζιμπράιλ, τοῦ Ζανγκεζούρ, τοῦ Σουσίν καί τοῦ Τζεβανσίρ ἡ ἐξασφάλιση μέ γῆ φτάνει στίς 0,6 ντεσιατίνες τό ἄτομο. Σύμφωνα μέ τόν ὑπολογισμό τοῦ γερουσιαστῆ Κουζμίνσκι, στό νομό Λενκοράνσκι τοῦ κυβερνείου Μπακοῦ ἀναλογεῖ κατά μέσο ὅρο 0,5 ντεσιατίνα σέ κάθε ἄτομο ἀρσενικοῦ γένους, πού εἶναι ἐγκαταστημένο σέ ἰδιόκτητη γῆ. Στό νομό Κουμπίν ἀναλογοῦν ὥς 0,9 ντεσιατίνες. Αὐτοί εἶναι κύριοι — εἶπε κλείνοντας ὁ ὁμιλητής — ἡ ἐξασφάλιση τῶν ἀγροτῶν μέ γῆ στήν Ὑπερκαυκασία».

Ἐφόσον ἡ κατάσταση τῶν ἀγροτῶν τοῦ Καυκάσου ὁσοναφορᾶ τή λίγη γῆ λίγο διαφέρει ἀπό τήν κατάσταση τῶν ἀγροτῶν τῆς Ρωσίας, γεννιέται τό ἐρώτημα: πῶς δημιουργεῖται στόν Καύκασο τό ἀπόθεμα γῆς γιά ἀποίκηση καί γιατί μετακινοῦν πρός τά ἐκεῖ ἀγρότες ἀπό ἄλλες περιφέρειες, ἀντί νά δίνουν γῆ στούς ντόπιους ἀγρότες;

Τό ἀπόθεμα γῆς γιά μετοίκηση δημιουργεῖται μέ τήν ἐξώφθαλμη παραβίαση τῶν δικαιωμάτων τῶν ντόπιων πάνω στή γῆ, καί ἡ μετοίκηση ἐκεῖ πληθυσμοῦ ἀπό τή Ρωσία γίνεται πρός

δόξα τῆς ἴδιας ἐθνικιστικῆς ἀρχῆς τοῦ «ἐκρωσισμοῦ τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν».

Ὁ βουλευτής Τσχεΐτζε παρουσίασε μιά σειρά στοιχεῖα, παρμένα ἐπίσης ἀπό ἐπίσημες πηγές, πού δείχνουν ὅτι ἀπό ὁλόκληρα χωριά οἱ ντόπιοι ἀγρότες διώχνονταν ἀπό τόν τόπο τους γιά νά δημιουργηθεῖ ἀπόθεμα γῆς γιά ἀποίκηση, ὅτι ὀργανώνονταν ὁλόκληρες δίκες γιά νά δικαιολογηθεῖ ἡ ἀπαλλοτρίωση τῶν γαιῶν τῶν κατοίκων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν (ἔκθεση τοῦ προεστοῦ τῶν εὐγενῶν πρίγκιπα Τσερετέλι πρός τόν ὑπουργό Ἐσωτερικῶν γιά τό ὀρεινό χωριό Κικναβελέτι τοῦ νομοῦ Κουταΐσι) κτλ. Κι' ὅλα αὐτά δέν εἶναι σπάνια γεγονότα καί ἐξαιρέσεις, ἀλλά «τυπικές περιπτώσεις», ὅπως διαπιστώνει καί ὁ γερουσιαστής Κουζμίνσκι.

Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά δημιουργοῦνται ἀνοιχτά ἐχθρικές σχέσεις ἀνάμεσα στούς μετοίκους καί τούς ντόπιους. Ἔτσι, λογουχάρη, ὅταν ἡ κοινότητα τοῦ Ἀλάρ διώχτηκε ἀπό τή γῆ της, «μετακινήθηκε», ὅπως ἐκφράζεται ὁ γερουσιαστής Κουζμίνσκι, «χωρίς νά τῆς ἐξασφαλιστεῖ γῆ, ἀφέθηκε ἕρμαιο τῆς τύχης», οἱ μέτοικοι πού ἅρπαξαν τή γῆ τῆς κοινότητας, ἐξοπλίστηκαν γιά λογαριασμό τοῦ δημοσίου: οἱ τοπικές ἀρχές τῶν νομῶν πῆραν ἐντολή «νά φροντίσουν γιά τόν ἐφοδιασμό τῶν ἀγροτῶν τῶν καινούργιων χωριῶν πού δημιουργήθηκαν στό Μουγκάνι, καθώς καί τῶν χωρικῶν τοῦ Ποκρόβσκογε, μέ ὅπλα — μέ μπερντάνκες* ἀπό 10 ὅπλα σέ 100 νοικοκυριά». Ἐνδιαφέρουσα εἰκόνα πού χαρακτηρίζει τόν «ἐθνικιστικό προσανατολισμό» τῆς σημερινῆς πολιτικῆς.

Παρόλα αὐτά οἱ δεξιοί βουλευτές τῆς Κρατικῆς δούμας τόνιζαν μέ θριαμβευτικό ὕφος ὅτι ὑπάρχει, ὅπως γράφει ὁ τοποτηρητής τοῦ Καυκάσου, ἀπόθεμα γῆς γιά μετοίκηση πού φτάνει τίς 1.700.000 ντεσιατίνες. Ὡστόσο, ὅπως μαρτυρεῖ καί ὁ τοποτηρητής, σχεδόν τό μισό ἀπ' αὐτό τό ἀπόθεμα τό κατέχουν ἤδη οἱ μέτοικοι, σημαντικό μέρος του βρίσκεται σέ τέτια μέρη, ὅπου, ὅπως ἐπιβεβαιώνει πάλι ὁ ἴδιος τοποτηρητής, γιά ἕναν ἀγρότη πού δέν τά ἔχει συνηθίσει, εἶναι σωματικά ἀδύνατο νά ὀργανώσει τό νοικοκυριό του.

Ὁ βουλευτής Τσχεΐτζε χαρακτήρισε ἐπίσης τό πῶς τακτοποιεῖ ἡ κυβέρνηση τούς νεοφερμένους ἀγρότες στά διάφορα μέρη. «Ἡ ἀνεπαρκής *ὕδρευση* καί ἡ ἀνεπαρκής ἄρδευση τῶν χωραφιῶν τῶν μετοίκων, λέει τό ὑπόμνημα τοῦ τοποτηρητῆ,

* — τουφέκι τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ. *Σημ. μετ.*

κυρίως στίς ἀνατολικές περιοχές τῆς Ὑπερκαυκασίας, εἶναι μιά ἀπό τίς κύριες αἰτίες τῆς ἐπιστροφῆς στά παλιά μέρη τῶν μετοίκων πού εἶχαν ἤδη ἐγκατασταθεῖ στά καινούργια μέρη. Ἀπό τήν περιοχή τῆς Μαύρης θάλασσας οἱ μέτοικοι φεύγουν, γιατί δέν ὑπάρχουν δρόμοι κατάλληλοι γιά συγκοινωνία μέ τροχοφόρα ὄχι μόνο ἀνάμεσα στά διάφορα κατοικημένα σημεῖα, ἀλλά καί στό ἐσωτερικό τῶν ἴδιων τῶν οἰκισμῶν τῶν μετοίκων. Σ' ὅλα αὐτά θά πρέπει νά προσθέσουμε καί τό γεγονός ὅτι οἱ δυσμενεῖς κλιματολογικές συνθῆκες, στίς ὁποῖες δέν εἶναι συνηθισμένοι οἱ μέτοικοι καί πού σέ πολλά μέρη τοῦ Καυκάσου συνοδεύονται ἀπό ἑλονοσία καί ἐξοντώνουν ὄχι μόνο τούς ἀνθρώπους, ἀλλά καί τά ζῶα, συντελοῦν μέ τή σειρά τους, ὄχι λιγότερο ἀπό τήν ἔλλειψη δρόμων, στό νά φεύγουν ἀπό τήν περιοχή αὐτή οἱ λιγότερο ἀνθεκτικοί καινούργιοι κάτοικοι. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση ὅλων αὐτῶν τῶν αἰτιῶν πού ἀναφέραμε, παρατηρεῖται μιά συνεχής ἔξοδος ἀπό τά κυβερνεῖα Ἐλισάβετπολ, Μπακού καί τῆς περιοχῆς Νταγκεστάν, καθώς καί ἀπό τά κυβερνεῖα Τιφλίδας καί Μαύρης θάλασσας».

Τέλος, νά πῶς ἐκτιμᾶ τά ἀποτελέσματα τῆς μετοίκησης στόν Καύκασο ὁ ἴδιος ὁ τοποτηρητής του. «Ἡ τακτική πού ἐφαρμοζόταν ὥς τώρα ἀπέναντι στόν πληθυσμό τοῦ Καυκάσου στό ζήτημα τῆς γῆς» — λέει ὁ τοποτηρητής — «δέν μπορεῖ νά εἶναι στό ἑξῆς ἀνεκτή καί γιατί ἤδη παίζει, ἀναμφισβήτητα, ἀρκετά σημαντικό ρόλο στή δημιουργία ἐπαναστατικῶν διαθέσεων στόν ἀγροτικό πληθυσμό».

Ἀπόλυτα ἀνάλογους σκοπούς ἐπιδιώκουν ἡ κυβέρνηση καί οἱ ἰθύνουσες τάξεις μέ τή μετοίκηση τῶν ἀγροτῶν στή Σιβηρία· καί στήν περίπτωση αὐτή, ἐπιδιώκοντας πολιτικούς σκοπούς, δέν παίρνουν καθόλου ὑπόψη τους οὔτε τά συμφέροντα τῶν μετοίκων, οὔτε τά δικαιώματα τῶν παλιῶν κατοίκων.

Στή Ρωσία, στούς τόπους ἐγκατάστασης, τό ἔργο τῆς μετοίκησης ἔχει τώρα ἀνατεθεῖ στίς Ἐπιτροπές γαιορύθμισης, στούς τοπάρχες τῶν ζέμστβο καί στούς γενικούς διοικητές. Οἱ Ἐπιτροπές γαιορύθμισης, πού ἐνδιαφέρονται ζωηρά νά ἀραιώσουν τήν ντόπια ἀγροτιά, ἡ ὁποία ἔχει λίγη γῆ καί τούς ἀκτήμονες γιά νά μή μείνουν στόν τόπο τους, παρά μόνο ὅσοι χρειάζονται γιά τίς ἀνάγκες τῆς μεγάλης γαιοκτησίας (σάν προμηθευτές ἐργατικῆς δύναμης), «μετακινοῦσαν» μέ τόση δραστηριότητα τούς φτωχούς, ὥστε προκαλοῦσαν τήν ἀποδοκιμασία ἀκόμη καί τῆς Διεύθυνσης μετοίκησης. «Οἱ Ἐπιτροπές γαιορύθμισης» — διαμαρτυρόταν ἕνας ὑπάλληλος τῆς μετοίκησης, —

συγκροτοῦν ἀποστολές τελείως ἐξαθλιωμένων, πού ἔχουν ἀνάγκη κατά τήν ἀναχώρησή τους ἀπό βοήθημα γιά τό δρόμο, ἀπό δάνειο ὄχι γιά νά ὀργανώσουν τό νοικοκυριό τους, ἀλλά γιά νά τραφοῦν· κι' ἄν ἀκόμη, σάν ἐξαίρεση, βρεθεῖ κανένας μέτοικος μέ μικρές χρηματικές οἰκονομίες, τότε ὅλες αὐτές ξοδεύονται γιά τό δρόμο καί τήν τροφή».

Κι' αὐτά τά «ἀδύνατα» ἀποπαίδια τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς, πού ἔχει σάν ἔμβλημά της τόν «προσανατολισμό στούς δυνατούς», στέλνονται κατά ὁλόκληρα κοπάδια στή Σιβηρία μέσα σέ βαγόνια γιά ζῶα, ἀκατάλληλα γιά ἀνθρώπους, ἀσφυκτικά γεμάτα μέ γέρους, παιδιά, ἔγκυες γυναῖκες. Καί σ' αὐτά τά βαγόνια γιά ζῶα (μέ τήν περιώνυμη ἐπιγραφή 40 ἄνδρες, 8 ἵπποι) οἱ μέτοικοι μαγειρεύουν τό φαΐ τους, πλένουν τά ροῦχα τους καί δίπλα κείτονται συχνά ἄρρωστοι μέ μολυσματικές ἀρρώστιες, πού οἱ μέτοικοι ἔχουν τή συνήθεια νά τούς κρύβουν, ἀπό φόβο μήπως τούς κατεβάσουν καί ξεκοποῦν ἔτσι ἀπό τήν ἀποστολή. Στά σημεῖα προορισμοῦ τους καί στούς σταθμούς κατεβάζουν τούς μέτοικους, στήν καλύτερη περίπτωση, τούς βάζουν σέ εἰδικά ἐγκαταστημένες σκηνές καί, στή χειρότερη περίπτωση, μένουν στό ὕπαιθρο, κάτω ἀπό τόν ἥλιο καί τή βροχή. Ὁ βουλευτής Βοϊλόσνικοφ διηγήθηκε στή Δούμα ὅτι εἶδε μέ τά μάτια του στό σταθμό Σρετένσκ ἀρρώστους ἀπό τύφο, πού κείτονταν ξέσκεποι κάτω ἀπό τή βροχή. Καί αὐτές τίς συνθῆκες ταξιδιοῦ τῶν μετοίκων, πού ἀναφέραμε πιό πάνω, δυό ὑπουργοί (ὁ Στολίπιν καί ὁ Κριβοσέιν) τίς βρῆκαν «ὑποφερτές»: «οἱ ὑγειονομικές συνθῆκες μετακίνησης τῶν μετοίκων εἶναι ὑποφερτές,— ἀναφέρουν στήν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα — «πολλοί ἀπ' αὐτούς βρίσκουν στό δρόμο καί ἀνέσεις πού δέν τίς ἔχουν συνηθίσει». Πραγματικά δέν ὑπάρχουν ὅρια στή γραφειοκρατική μακαριότητα!

Ἀφοῦ τραβήξουν τόσες ταλαιπωρίες στό δρόμο γιά «τή γῆ τῆς ἐπαγγελίας», οἱ φτωχοί μέτοικοι δέν βρίσκουν τήν εὐτυχία οὔτε καί στή Σιβηρία. Νά, λχ., πῶς χαρακτήρισε τήν ἐγκατάστασή τους στά καινούργια μέρη ὁ βουλευτής Βοϊλόσνικοφ, παίρνοντας ὁρισμένες περικοπές ἀπό τίς ἐπίσημες ἀναφορές.

Ἕνας δημόσιος ὑπάλληλος (δημόσιος ὑπάλληλος μέ εἰδική ἀποστολή τῆς Διεύθυνσης μετοίκησης) γράφει: «Οἱ περισσότεροι κλῆροι εἶναι σκορπισμένοι μέσα σέ ρουμάνια χωρίς νερό, χωρίς γῆ κατάλληλη γιά καλλιέργεια, χωρίς βοσκοτόπια». Ἕνας ἄλλος προσθέτει: «Τά δάνεια ἔχουν χάσει ὁλότελα τό χαρακτήρα τους, δηλ. τόν προορισμό νά χρησιμεύουν

γιά τήν ὀργάνωση τοῦ νοικοκυριοῦ· τό δάνειο αὐτό καθαυτό εἶναι πολύ μικρό γιά νά βοηθήσει οὐσιαστικά στήν ὀργάνωση τοῦ νοικοκυριοῦ. Ὁ τρόπος χορήγησης τῶν δανείων μετάτρεψε τήν πράξη αὐτή σέ καθαρότατη φιλανθρωπία, εἶναι ἀδύνατο νά ὀργανώσεις νοικοκυριό καί νά τραφεῖς δυό χρόνια μέ τά 150 ρούβλια τοῦ δανείου».

Καί γιά παράδειγμα, νά πῶς περιγράφεται στίς ἴδιες ἐπίσημες ἀναφορές ἡ ὑγιεινή κατάσταση τῶν νεοεγκαταστημένων.

«Ἐκτός ἀπό τόν τύφο — γράφει ἕνας ὑπάλληλος* ἔχει πάρει ἐδῶ ἐξίσου μεγάλες διαστάσεις καί ἡ ἀβιταμίνωση· σ' ὅλους σχεδόν τούς συνοικισμούς, σέ ὅλες τίς ἴζμπες ὑπάρχουν ἄρρωστοι ἀπ' αὐτήν τήν ἀρρώστια, εἴτε ὑποψήφιοι γι' αὐτήν. Συχνά στήν ἴδια ἴζμπα εἶναι ἄρρωστοι καί ἀπό τή μιά καί ἀπό τήν ἄλλη ἀρρώστια. Στόν τομέα τοῦ Ὀκούρ-Σάσκ μοῦ ἔτυχε νά δῶ τήν παρακάτω εἰκόνα: ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ πλαγιάζει ἄρρωστος ἀπό τύφο καί βρίσκεται στό στάδιο τῆς ἀπολέπισης, ἡ ἔγκυα γυναίκα του εἶναι πετσί καί κόκκαλο ἀπό ὑποσιτισμό· ὁ γιός τους, ἕνα παιδί ὥς 12 χρονῶν, μέ πρησμένους ἀδένες καί ἀβιταμίνωση· ἡ ἀδελφή τῆς γυναίκας του μ' ἕνα βρέφος στήν ἀγκαλιά πάσχει ἀπό ἀβιταμίνωση καί δέν μπορεῖ νά πάρει τά πόδια της· τό δεκάχρονο ἀγόρι της ἔχει κι' αὐτό ἀβιταμίνωση, αἱμορραγία ἀπό τή μύτη καί ἀδυναμία στά πόδια, κι' ἀπ' ὅλη τήν οἰκογένεια μόνον ὁ ἄντρας της εἶναι γερός.

Τήν ἀβιταμίνωση καί τόν τύφο τά ἀκολουθεῖ ἡ ἡμεραλωπία**. Μπορεῖ νά συναντήσει κανείς συνοικισμούς ὅπου κυριολεκτικά ὅλοι οἱ μέτοικοι, χωρίς ἐξαίρεση, εἶναι τυφλοί. Πολλοί κλῆροι στό ποτάμι Ἔμνα ἀποτελοῦνται πέρα γιά πέρα ἀπό ρουμάνια, ὅπου δέν ὑπάρχει οὔτε καλλιεργήσιμη γῆ, οὔτε λιβάδια καί μέσα σέ δυό-τρία χρόνια οἱ καινούργιοι κάτοικοι μέ δυσκολία μπόρεσαν νά κουτσοφιάξουν ἕνα νοικοκυριό καί νά χτίσουν ἄθλιες ἴζμπες. Γιά ψωμί ἀπό δική τους σοδιά οὔτε λόγος μπορεῖ νά γίνει· τρέφονταν ἀποκλειστικά μέ σιτηρά πού ἔπαιρναν δανεικά, κι' ὅταν τά τελευταῖα τέλειωσαν, παρουσιάστηκε μεγάλη ἔλλειψη ψωμιοῦ· πολλοί κυριολεκτικά πεινοῦσαν. Στήν ἔλλειψη ψωμιοῦ πρέπει νά προστεθεῖ καί ἡ ἔλλειψη πόσιμου νεροῦ».

Τέτιες ἀναφορές βρίσκεις σέ κάθε βῆμα. Ὅσο φρικιαστικές κι' ἄν εἶναι οἱ ἐπίσημες αὐτές πληροφορίες, τό πιθανότερο εἶναι πώς δέν ὁλοκληρώνουν τήν εἰκόνα, κι' ἔτσι ἐξωραΐζουν τήν πραγματικότητα. Λογουχάρη, ὁ πρίγκιπας Λβόφ, πού ἐπισκέφθηκε τήν Ἄπω Ἀνατολή, ἐξουσιοδοτημένος ἀπό τή γενική ὀργάνωση τῶν ζέμστβο, καί πού, ὅπως ξέρουμε, εἶναι ἄνθρωπος μέ μετριοπαθεῖς ἀπόψεις, χαρακτηρίζει ὡς ἑξῆς τήν ἀποίκηση στήν περιοχή τοῦ μέσου καί κάτω Ἀμούρ:

«Ἡ ἀπομόνωση ἀπό τόν ὑπόλοιπο κόσμο, ὅπως σ' ἕνα ἀκατοίκητο νησί, μέσα σέ βαλτώδη ὑψωματάκια βαθιά στήν ταϊγκά, σέ βαλτώδεις

* «Ἀναφορά», σελ. 8.

** — ἡμεραλωπία: ὁ ἄρρωστος βλέπει μόνο τήν ἡμέρα καλά *Σημ. μετ.*

κοιλάδες καί σέ βουνά, οἱ ἐντελῶς ἄγριες συνθῆκες ζωῆς, ἐργασίας καί διατροφῆς εἶναι φυσικό νά τσακίζουν τό ἠθικό τοῦ ἀδύνατου καί φτωχοῦ μέτοικου. Πέφτει σέ ἀπάθεια, ἀφοῦ ἐξαντλήσει τό μικρό του ἀπόθεμα δραστηριότητας στήν ἀρχή κιόλας τοῦ ἀγώνα του μέ τήν ἄγρια φύση, χτίζοντας μιά ἄθλια κατοικία. Ἡ ἀβιταμίνωση καί ὁ τύφος προσβάλλουν τόν ἐξαντλημένο ὀργανισμό τοῦ μέτοικου καί τόν πᾶνε στό νεκροταφεῖο. Τό 1907 σέ πολλούς συνοικισμούς ἡ θνησιμότητα ἦταν πραγματικά ἀπίστευτη, 25 καί 30%. Ὅσα εἶναι τά σπίτια, τόσοι εἶναι καί οἱ σταυροί, κι' ὄχι λίγοι συνοικισμοί θά χρειαστεῖ νά μεταφερθοῦν ὁλόκληροι σέ ἄλλα μέρη ἤ στό νεκροταφεῖο. Ἀντί γιά μετοίκηση πόσα πικρά δάκρυα τῶν δυστυχισμένων οἰκογενειῶν, πόσες ἀκριβές κηδεῖες γιά λογαριασμό τοῦ κράτους σέ μιά μακρινή ἀκρινή περιοχή! Δέν θά σταθοῦν γρήγορα στά πόδια τους τά τσακισμένα ἀπό τήν ταϊγκά ὑπολείμματα τοῦ περσινοῦ μεγάλου κύματος μετοίκων. Πολλοί ἀκόμη θά πεθάνουν, πολλοί θά φύγουν, θά γυρίσουν στή Ρωσία, θά δυσφημήσουν τήν περιοχή διηγούμενοι τά βάσανά τους, θά τρομάξουν τόν κόσμο καί θά παρεμποδίσουν τή συνέχιση τῆς μετοίκησης. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι φέτος παρουσιάζεται μιά ἀντίστροφη κίνηση πρωτοφανοῦς ἔκτασης ἀπό τήν περιοχή τοῦ μέσου καί κάτω Ἀμούρ καί πέντε φορές μικρότερη μετακίνηση μετοίκων πρός τά ἐκεῖ».

Ὁ πρίγκιπας Λβόφ δικαιολογημένα τρομάζει ἀπό τήν ἀπομόνωση καί τήν ἐγκατάλειψη τῶν μετοίκων στίς ἀπέραντες ταϊγκά τῆς Σιβηρίας, ἰδιαίτερα μέ τήν ἔλλειψη δρόμων στή Σιβηρία. Μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς μέ πόση ἐπιτυχία γίνεται τώρα ἐκεῖ ἡ ὀργάνωση τῶν ξεχωριστῶν νοικοκυριῶν τῶν χοῦτορ καί ἡ ἀποκοπή τῶν κλήρων (ὄτρουμπ), ἀφοῦ καί οἱ ἴδιοι οἱ καθοδηγητές τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς διακήρυξαν «τήν ἀνάγκη μιᾶς ἀποφασιστικῆς στροφῆς (!) στήν ἀγροτική πολιτική στή Σιβηρία», «τή δημιουργία καί τήν ἑδραίωση ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας», «τήν κατοχύρωση τῶν κλήρων στούς ἀγρότες, μέ βάση τό διάταγμα τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη 1906», «τή διάθεση, στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ, ὁρισμένων κλήρων τῶν μετοίκων γιά τή δημιουργία ὄτρουμπ»* κτλ.

Μέ τέτιες συνθῆκες μετοίκησης, εἶναι πολύ φυσικό ὅτι, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς διεύθυνσης μετοίκησης, ἀπό τούς μέτοικους πού ἐγκαταστάθηκαν τό 1903-1905, τά 10% δέν εἶχαν οὔτε ἕνα ζῶο ἐργασίας, τά 12% εἶχαν μόνο ἀπό ἕνα ζῶο ἐργασίας, τά 15% δέν εἶχαν ἀγελάδα καί τά 25% δέν εἶχαν ἀλέτρι (ἀπό τό λόγο τοῦ βουλευτῆ Γκαϊντάροφ στήν 1η σύνοδο, πού εἶχε μιλήσει τότε ἐξονόματος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας). Γι' αὐτό, μ' ὅλο του τό δίκιο ὁ βουλευτής Βοϊλόσνικοφ, στηριζόμενος στά ἴδια ἐπίσημα στοιχεῖα, ἔβγα-

* «Ἀναφορά», σελ. 60, 61, 62.

λε τό παρακάτω συμπέρασμα σχετικά μέ τήν πολιτική τῆς μετοίκησης στά 1906-1908.

«Μέσα σέ τρία χρόνια, 1906, 1907 καί 1908, εἶχαν μεταφερθεῖ πέρα ἀπό τά Οὐράλια 1.552.439 ἄτομα, ἄντρες καί γυναῖκες, ἐξαθλιωμένα τά περισσότερα, παρασυρμένα ἀπό τήν κυβερνητική διαφήμιση γιά ἄγνωστες περιοχές καί ἀφέθηκαν ἕρμαια τῆς τύχης. Ἀπ' αὐτά, —ὅπως γράφει ἡ Διεύθυνση μετοίκησης — τακτοποιήθηκαν 564.041 ἄτομα, ἄντρες καί γυναῖκες, καί γύρισαν πίσω 284.984. Ἔτσι, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς Διεύθυνσης μετοίκησης, ὑπάρχουν πληροφορίες γιά 849.025 ἄτομα· τί ἔγιναν οἱ ὑπόλοιποι; Ποῦ βρίσκονται τά 703.414 ἄτομα; Κύριοι, ἡ κυβέρνηση ξέρει πολύ καλά τήν πικρή τους μοίρα, δέν θά πεῖ ὅμως γι' αὐτούς: ἕνα μέρος ἀπ' αὐτούς προστέθηκε στά παλιά χωριά, ἕνα μέρος γέμισε τίς γραμμές τοῦ προλεταριάτου τῆς Σιβηρίας καί ζητιανεύει.
Γιά τούς περισσότερους ὅμως ἡ κυβέρνηση ὀργάνωσε ἀκριβές κηδεῖες, καί νά γιατί ἡ κυβέρνηση δέν μιλάει γι' αὐτούς».

Ἔτσι δικαιώνονται οἱ ἐλπίδες τοῦ Μάρκοφ τοῦ 2ου «νά λυθεῖ τό ἀγροτικό πρόβλημα» μέ τή μετοίκηση. Μπροστά στά γεγονότα αὐτά, ἀκόμη καί οἱ ὀχτωβριστές ἐκπρόσωποι τοῦ μεγάλου κεφαλαίου ἀναγκάστηκαν νά ἀναγνωρίσουν τά «ἐλαττώματα τοῦ ἔργου τῆς μετοίκησης». Ἀκόμη στήν 1η σύνοδο οἱ ὀχτωβριστές εἶχαν ἐκφράσει τήν εὐχή (καί ἡ Δούμα δέχτηκε τήν εὐχή αὐτή) «νά ἀλλάξουν καί νά βελτιωθοῦν οἱ ὅροι μετακίνησης τῶν μετοίκων», «νά δημιουργηθοῦν στίς περιοχές ἐγκατάστασης οἱ ἀπαραίτητες γιά τήν πολιτιστική-οἰκονομική τους ἀνάπτυξη συνθῆκες», «νά γίνονται σεβαστά κατά τή διανομή τῆς γῆς καί τήν ἐγκατάσταση τῶν μετοίκων τά συμφέροντα καί τά δικαιώματα τῆς ντόπιας ἀγροτιᾶς καί τοῦ ἀλλογενοῦς πληθυσμοῦ». Ἐννοεῖται, αὐτές οἱ ἐπιφυλακτικές καί οἱ σκόπιμα διφορούμενες εὐχές ἔμειναν μέχρι σήμερα «φωνή βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ». Καί οἱ ὀχτωβριστές δρυοκολάπτες τίς ἐπαναλαβαίνουν μέ ὑπομονή ἀπό χρόνο σέ χρόνο...

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 11,
3 τοῦ Ἰούνη 1912
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

I

ПАРИЖСКАЯ СЕКЦІЯ З. О. Р. С. Д. Р. П.

Въ четвергъ 13 іюня, 1912 г.

въ залѣ Alcasar, 190, Avenue de Choisy, 190

СОСТОИТСЯ РЕФЕРАТЪ

тов. ЛЕНИНА

НА ТЕМУ

Революціонный подъемъ российскаго пролетаріата

1. Ленскія событія и первое мая въ Россіи. Массовыя стачки и ихъ роль.
2. Закономѣрность революціоннаго подъема, его предтечи и его перспективы.
3. Значеніе массовой стачки въ современныхъ революціяхъ. Опытъ 1905 года.
4. Либерализмъ и демократія передъ лицомъ новой революціи.
5. Почему кадеты объявили войну «революціоннымъ настроеніямъ» и осудили мысль о «надобности въ новой революціи въ Россіи»?
6. Новая обстановка теперешняго революціоннаго подъема. Политическія партія, III Дума, выборы. Крестьянство и новая демократическая интеллигенція.
7. «Свобода коалицій» и лозунги народной революціи — борьба за республику, за 8-ми час. раб. день, за конфискацію всей помѣщичьей земли.

Начало ровно въ 8½ час. веч.

Цѣна за входъ 50 с. и 1 фр.

Кооперативная типографія «ИДЕАЛЪ», rue Vavin, 14, Paris.

’Ανακοίνωση γιά τή διάλεξη τοῦ Β. Ι. Λένιν
«Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου».—13 τοῦ ’Ιούνη 1912

Σμίκρυνση

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΑΝΟΔΟΣ [123]

Ἡ μεγαλειώδης ἀπεργία τοῦ Μάη τοῦ προλεταριάτου ὅλης τῆς Ρωσίας καί οἱ διαδηλώσεις στούς δρόμους, οἱ ἐπαναστατικές διακηρύξεις καί οἱ ἐπαναστατικοί λόγοι μπροστά στά πλήθη τῶν ἐργατῶν, πού συνόδευαν αὐτή τήν ἀπεργία ἔδειξαν καθαρά ὅτι ἡ Ρωσία μπῆκε σέ μιά περίοδο ἐπαναστατικῆς ἀνόδου.

Ἡ ἄνοδος αὐτή δέν ἦρθε καθόλου ἀναπάντεχα. Ὄχι, τήν προετοίμασαν ἤδη ἀπό καιρό ὅλοι οἱ ὅροι τῆς ρωσικῆς ζωῆς, καί οἱ μαζικές ἀπεργίες, πού ἔγιναν ἀπ᾽ ἀφορμή τούς τουφεκισμούς τοῦ Λένα καί τήν Πρωτομαγιά, ἁπλῶς καθόρισαν τελειωτικά τόν ἐρχομό της. Ὁ προσωρινός θρίαμβος τῆς ἀντεπανάστασης συνδεόταν ἀδιάρηκτα μέ μιά ὑποχώρηση τῆς μαζικῆς πάλης τῶν ἐργατῶν. Ὁ ἀριθμός τῶν ἀπεργῶν δίνει μιά, ἔστω καί κατά προσέγγιση, πάντως ὅμως ἀπόλυτα ἀντικειμενική καί ἀκριβή ἀντίληψη γιά τήν ἔκταση αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα.

Στή δεκαετία πού προηγήθηκε ἀπό τήν ἐπανάσταση, ἀπό τό 1895 ὥς τό 1904, ὁ μέσος ἀριθμός τῶν ἀπεργῶν ἦταν 43.000 τό χρόνο (σέ στρογγυλούς ἀριθμούς). Τό 1905, 2.750.000, τό 1906, 1.000.000, τό 1907, 750.000. Τά τρία χρόνια τῆς ἐπανάστασης τά χαρακτηρίζει μιά *χωρίς προηγούμενο στόν κόσμο* ἄνοδος τοῦ ἀπεργιακοῦ ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου. Ἡ πτώση του, πού ἄρχισε ἀπό τό 1906 καί τό 1907, πῆρε ὁριστικό χαρακτήρα τό 1908: 175.000 ἀπεργοί. Τό πραξικόπημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907, πού παλινόρθωσε τήν ἀπολυταρχία τοῦ τσάρου σέ συμμαχία μέ τή Δούμα τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν τσιφλικάδων καί τῶν ἐμποροβιομηχάνων μεγαλοκαρχαριῶν, ἦταν τό ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα τῆς ὑποχώρησης τῆς ἐπαναστατικῆς δραστηριότητας τῶν μαζῶν.

Ἡ τριετία 1908-1910 ἦταν ἐποχή ἀποχαλίνωσης τῆς μαυροεκατονταρχίτικης ἀντεπανάστασης, τῆς φιλελευθεροαστι-

κῆς ἀποστασίας καί τῆς προλεταριακῆς κατάπτωσης καί ἀποσύνθεσης. Ὁ ἀριθμός τῶν ἀπεργῶν πέφτει διαρκῶς καί φτάνει στίς 60.000 τό 1909 καί τίς 50.000 τό 1910.

Ἀπό τό τέλος ὅμως τοῦ 1910 ἀρχίζει μιά αἰσθητή στροφή. Οἱ διαδηλώσεις ἀπ' ἀφορμή τό θάνατο τοῦ φιλελεύθερου Μούρομτσεφ καί τοῦ Λέοντα Τολστόι, καθώς καί τό φοιτητικό κίνημα, δείχνουν καθαρά ὅτι φύσηξε ἄλλος ἀέρας, ἄρχισε νά γίνεται μιά ὁρισμένη στροφή στίς διαθέσεις τῶν δημοκρατικῶν μαζῶν. Τό 1911 μᾶς φέρνει ἕνα ἀργό πέρασμα τῶν ἐργατικῶν μαζῶν στήν *ἐπίθεση*: ὁ ἀριθμός τῶν ἀπεργῶν φτάνει τίς 100.000. Ἔχουμε ἀπό διάφορα μέρη ἐνδείξεις ὅτι ἡ κούραση, τό μούδιασμα πού εἶχε προκαλέσει ὁ θρίαμβος τῆς ἀντεπανάστασης περνοῦν, ὅτι *τραβᾶμε* πάλι γιά ἐπανάσταση. Ἡ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ τό Γενάρη τοῦ 1912, βγάζοντας τά συμπεράσματα ἀπό τήν ἐκτίμηση τῆς κατάστασης, διαπίστωσε ὅτι «μέσα στούς πλατιούς κύκλους τῆς δημοκρατίας καί κατά πρῶτο λόγο μέσα στό προλεταριάτο παρατηρεῖται ἡ ἀπαρχή μιᾶς πολιτικῆς ἀναζωογόνησης. Οἱ ἐργατικές ἀπεργίες τοῦ 1910-1911, ἡ ἔναρξη διαδηλώσεων καί προλεταριακῶν συγκεντρώσεων, ἡ ἔναρξη μιᾶς κίνησης μέσα στήν ἀστική δημοκρατία τῶν πόλεων (φοιτητικές ἀπεργίες) κτλ., ὅλα αὐτά εἶναι σημάδια τῶν αὐξανόμενων ἐπαναστατικῶν διαθέσεων τῶν μαζῶν ἐνάντια στό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη» (Βλ. «Ἀνακοίνωση» γιά τή συνδιάσκεψη, σελ. 18*).

Στό δεύτερο κιόλας τρίμηνο τούτου τοῦ χρόνου οἱ διαθέσεις αὐτές ἀνέβηκαν τόσο, πού ἐκδηλώθηκαν στή δράση τῶν μαζῶν καί δημιούργησαν τήν *ἐπαναστατική ἄνοδο*. Ἡ πορεία τῶν γεγονότων τόν τελευταῖο ἑνάμιση χρόνο δείχνει ὁλοκάθαρα ὅτι ἡ ἄνοδος αὐτή δέν ἔχει τίποτε τό τυχαῖο, ὅτι ἐπέρχεται ἐντελῶς νομοτελειακά καί καθορίζεται ἀναπότρεπτα ἀπό ὅλη τήν προηγούμενη ἀνάπτυξη τῆς Ρωσίας.

Τό ματοκύλισμα τοῦ Λένα ἀποτέλεσε τήν ἀφορμή γιά τό πέρασμα ἀπό τίς ἐπαναστατικές διαθέσεις τῶν μαζῶν στήν ἐπαναστατική ἄνοδο τῶν μαζῶν. Δέν ὑπάρχει μεγαλύτερη ψευτιά ἀπό τό φιλελεύθερο παραμύθι, πού τό ἐπαναλαβαίνει ἀμέσως μετά τούς λικβινταριστές ὁ Τρότσκι στήν «Πράβντα» τῆς Βιέννης, ὅτι δῆθεν «ὁ ἀγώνας γιά τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι ἀποτελεῖ τή *βάση* τόσο γιά τήν τραγωδία τοῦ Λένα, ὅσο καί γιά τήν ἰσχυρή ἀπήχηση πού βρῆκε στή χώρα». Ἡ

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 144. *Ἡ Σύντ.*

ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι δέν ἦταν καθόλου οὔτε ἡ εἰδική, οὔτε ἡ κυριότερη διεκδίκηση τῆς ἀπεργίας τοῦ Λένα. Τό ματοκύλισμα τοῦ Λένα δέν φανέρωσε καθόλου τήν ἔλλειψη ἐλευθερίας συγκεκριμένα τοῦ συνεταιρίζεσθαι, μά τήν ἔλλειψη ἐλευθερίας... ἀπό τίς προκλήσεις, τή γενική ἔλλειψη δικαιωμάτων, τή γενική αὐθαιρεσία.

Τό ματοκύλισμα τοῦ Λένα, ὅπως τό ἔχουμε πιά ξεκαθαρίσει στό φύλ. ἀρ. 26 τοῦ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ἦταν ἡ πιό πιστή ἀντανάκλαση *ὅλου* τοῦ καθεστῶτος τῆς μοναρχίας τῆς 3 τοῦ Ἰούνη. Ἐκεῖνο πού χαρακτηρίζει τά γεγονότα τοῦ Λένα δέν εἶναι καθόλου ἡ πάλη γιά ἕνα ἀπό τά *δικαιώματα*, ἔστω καί ἀπό τά πιό βασικά, τά πιό σπουδαῖα γιά τό προλεταριάτο. Ἐκεῖνο πού τά χαρακτηρίζει εἶναι ἡ πλήρης ἀνυπαρξία τῆς πιό στοιχειώδους νομιμότητας ἀπό *κάθε* ἄποψη. Ἐκεῖνο πού τά χαρακτηρίζει εἶναι ὅτι ὁ χαφιές, ὁ σπιοῦνος, ὁ πράκτορας τῆς ἀσφάλειας, ὁ ὑπηρέτης τοῦ τσάρου, μπῆκαν στό δρόμο τῶν μαζικῶν τουφεκισμῶν χωρίς κανένα πολιτικό λόγο. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ γενική ἔλλειψη δικαιωμάτων στή ρωσική ζωή, αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἔλλειψη κάθε ἐλπίδας καί δυνατότητας ἀγώνα γιά τά χωριστά *δικαιώματα*, αὐτό ἀκριβῶς τό ἀδιόρθωτο τῆς τσαρικῆς μοναρχίας καί ὅλου τοῦ καθεστῶτος της, πρόβαλαν τόσο καθαρά ἀπό τά γεγονότα τοῦ Λένα, ὥστε *ἄναψαν* μέσα στίς μάζες τήν *ἐπαναστατική* πυρκαγιά.

Ἄν οἱ φιλελεύθεροι προσπαθοῦν μ' ὅλες τους τίς δυνάμεις νά προσδόσουν στά γεγονότα τοῦ Λένα καί στίς ἀπεργίες τοῦ Μάη τό χαρακτήρα συνδικαλιστικοῦ κινήματος καί πάλης γιά «δικαιώματα», ὁ καθένας πού δέν τόν ἔχουν τυφλώσει οἱ λογομαχίες τῶν φιλελευθέρων (καί τῶν λικβινταριστῶν), βλέπει καθαρά ἄλλο πράγμα. Βλέπει καθαρά τόν *ἐπαναστατικό* χαρακτήρα τῆς μαζικῆς ἀπεργίας, πού ὑπογραμμίστηκε ἰδιαίτερα στήν πρωτομαγιάτικη προκήρυξη διαφόρων ὁμάδων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν (μάλιστα καί μιᾶς ὁμάδας σοσιαλεπαναστατῶν ἐργατῶν) τῆς Πετρούπολης. Ἡ προκήρυξη αὐτή πού τήν ἀνατυπώνουμε ὁλόκληρη στή στήλη τῶν χρονικῶν [124], ἐπαναλαβαίνει τά συνθήματα πού ἔριξε ἡ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ τό Γενάρη τοῦ 1912.

Ἄλλωστε οὔτε καί τά συνθήματα ἀποτελοῦν τήν κυριότερη ἐπιβεβαίωση τοῦ ἐπαναστατικοῦ χαρακτήρα τῶν ἀπεργιῶν τοῦ Λένα καί τοῦ Μάη. Τά συνθήματα *διατύπωσαν* ἐκεῖνο πού ἔδειχναν τά γεγονότα. Οἱ μαζικές ἀπεργίες, πού ἀγκάλιαζαν τή μιά περιοχή ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη, — ἡ τεράστια ἀνάπτυξη

τους — ἡ ταχύτητα τῆς διάδοσης,— ἡ τόλμη τῶν ἐργατῶν,— ἡ συχνότητα τῶν συγκεντρώσεων καί τῶν ἐπαναστατικῶν λόγων,— τό αἴτημα νά καταργηθεῖ τό πρόστιμο γιά τή συμμετοχή στό γιορτασμό τῆς Πρωτομαγιᾶς,— ὁ συνδυασμός τῆς πολιτικῆς καί τῆς οἰκονομικῆς ἀπεργίας, πού μᾶς εἶναι γνωστός ἀπό τήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση,— ὅλα αὐτά δείχνουν πεντακάθαρα τόν πραγματικό χαρακτήρα τοῦ κινήματος, πού συνίσταται στήν *ἐπαναστατική ἄνοδο τῶν μαζῶν*.

Ἄς θυμηθοῦμε τήν πείνα τοῦ 1905. Τά γεγονότα μᾶς δείχνουν ὅτι μέσα στούς ἐργάτες *εἶναι ζωντανή ἡ παράδοση* τῆς ἐπαναστατικῆς μαζικῆς ἀπεργίας καί ὅτι οἱ ἐργάτες ἀμέσως ὕψωσαν, ἀναζωογόνησαν αὐτή τήν παράδοση. Τό πρωτοφανές στόν κόσμο ἀπεργιακό κύμα τοῦ 1905 εἶχε δόσει 810 χιλιάδες ἀπεργούς στό πρῶτο καί 1.277 χιλιάδες στό τελευταῖο τρίμηνο τοῦ χρόνου, μέ συνδυασμό τῆς οἰκονομικῆς καί τῆς πολιτικῆς ἀπεργίας. Σύμφωνα μέ ἕναν κατά προσέγγιση ὑπολογισμό, οἱ ἀπεργίες τοῦ Λένα ἀγκάλιασαν ὥς 300.000 ἐργάτες, οἱ ἀπεργίες τοῦ Μάη ὥς 400.000 καί οἱ ἀπεργίες ὅλο μεγαλώνουν καί ξαπλώνουν. Κάθε φύλλο ἐφημερίδας— ἀκόμη καί φιλελεύθερης— μᾶς πληροφορεῖ πώς ἁπλώνει ἡ ἀπεργιακή πυρκαγιά. Δέν τέλειωσε ἀκόμη τό δεύτερο τρίμηνο τοῦ 1912 καί ὅμως ἀπό τώρα κιόλας διαγράφεται καθαρά τό γεγονός ὅτι ἡ ἀπαρχή τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου τοῦ 1912, ὡς πρός τήν ἔκταση τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος, *δέν εἶναι μικρότερη, ἀλλά μάλλον μεγαλύτερη* ἀπό τήν ἀπαρχή τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου τοῦ 1905!

Ἡ ρωσική ἐπανάσταση γιά πρώτη φορά ἀνάπτυξε σέ πλατιές διαστάσεις αὐτή τήν προλεταριακή μέθοδο ζύμωσης, ἀναμόχλευσης, συσπείρωσης καί τραβήγματος τῶν μαζῶν στόν ἀγώνα. Καί τώρα τό προλεταριάτο χρησιμοποιεῖ ξανά καί μέ ἀκόμη πιό στιβαρό χέρι αὐτή τή μέθοδο. Καμιά δύναμη στόν κόσμο δέν θά μποροῦσε νά πραγματοποιήσει ἐκεῖνο πού πραγματοποιεῖ μέ τή μέθοδο αὐτή ἡ ἐπαναστατική πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου. Μιά ἀπέραντη χώρα μέ 150 ἑκατομμύρια πληθυσμό, σκορπισμένο σέ μιά τεράστια ἔκταση, κομματιασμένο, καταπιεσμένο, χωρίς δικαιώματα, ἀμόρφωτο, προφυλαγμένο ἀπό τίς «ὀλέθριες ἐπιδράσεις» μ' ἕνα πλῆθος ἀρχές, ἀστυνομία, χαφιέδες — ἡ χώρα αὐτή βρίσκεται *ὅλη* σέ ἀναβρασμό. Τά πιό καθυστερημένα στρώματα καί τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἔρχονται σέ ἄμεση καί ἔμμεση ἐπαφή μέ τούς ἀπεργούς. Στή σκηνή παρουσιάζονται μεμιᾶς ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐπαναστάτες διαφωτιστές, πού ἡ ἐπιροή τους δυναμώ-

νει ἀπεριόριστα ἀπό τό γεγονός ὅτι συνδέονται ἀδιάρηκτα μέ τά κατώτερα στρώματα, μέ τή μάζα, μένουν στίς γραμμές τους, ἀγωνίζονται γιά τίς πιό ἐπιτακτικές ἀνάγκες *κάθε* ἐργατικῆς οἰκογένειας, συνδυάζουν τήν ἄμεση αὐτή πάλη γιά τίς ἐπιτακτικές οἰκονομικές ἀνάγκες μέ τήν πολιτική διαμαρτυρία καί τήν πάλη ἐνάντια στή μοναρχία. Γιατί ἡ ἀντεπανάσταση προκάλεσε σέ ἑκατομμύρια καί δεκάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους ἕνα ἰσχυρό μίσος γιά τή μοναρχία, γέννησε τό ἔμβρυο τῆς κατανόησης τοῦ ρόλου της, καί τώρα τό σύνθημα τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν τῆς πρωτεύουσας — ζήτω ἡ λαοκρατική δημοκρατία — ὕστερα ἀπό κάθε ἀπεργία, διοχετεύεται ἀδιάκοπα, μέσα ἀπό χιλιάδες κανάλια στά καθυστερημένα στρώματα, στήν ἀπόμακρη ἐπαρχία, στό «λαό», «στά βάθη τῆς Ρωσίας».

Εἶναι ἐξαιρετικά χαρακτηριστικό τό σχόλιο τοῦ φιλελεύθερου Σεβεριάνιν γιά τήν ἀπεργία, πού τό ὑποδέχτηκε ἐγκάρδια ἡ ἐφημερίδα «Ρούσκιγε Βέντομοστι» καί τό ἀναδημοσίευσε μέ συμπάθεια ἡ «Ρέτς».

«Ἔχουν ἄραγε οἱ ἐργάτες ὁποιοδήποτε λόγο γιά νά ἀνακατεύουν τήν πρωτομαγιάτικη ἀπεργία μέ οἰκονομικά ἤ ὁποιαδήποτε (!) ἄλλα αἰτήματα; — ρωτᾶ ὁ κ. Σεβεριάνιν καί ἀπαντᾶ: Τολμῶ νά πιστεύω ὅτι δέν ἔχουν. Κάθε οἰκονομική ἀπεργία μπορεῖ καί πρέπει ν' ἀρχίζει μόνο ὕστερα ἀπό σοβαρό ὑπολογισμό τῶν πιθανοτήτων ἐπιτυχίας... Νά γιατί, τίς περισσότερες φορές εἶναι ἀδικαιολόγητη ἡ στάση νά συνδέονται οἱ ἀπεργίες αὐτές μέ τή μέρα ἀκριβῶς τῆς Πρωτομαγιᾶς... Μάλιστα εἶναι καί κάπως περίεργο: γιορτάζουμε τή μέρα τῆς παγκόσμιας ἐργατικῆς γιορτῆς καί μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ζητοῦμε αὔξηση κατά 10% γιά τήν κατασκευή τσιτιῶν τῆς τάδε ποιότητας».

Ἔτσι σκέπτεται ὁ φιλελεύθερος! Καί αὐτή τήν χωρίς ὅρια χυδαιότητα, προστυχιά καί ποταπότητα τή δέχονται μέ συμπάθεια οἱ «καλύτερες» φιλελεύθερες ἐφημερίδες πού ἔχουν τήν ἀξίωση νά λέγονται δημοκρατικές!

Πίσω ἀπό τίς ἐντυπωσιακές φράσεις τοῦ φιλελεύθερου κρύβεται ἡ πιό ὠμή ἰδιοτέλεια τοῦ ἀστοῦ, ἡ πιό πρόστυχη δειλία τοῦ ἀντεπαναστάτη. Θά ἤθελε νά μείνουν ἄθικτες οἱ τσέπες τῶν ἀφεντικῶν. Θά ἤθελε μιά «εὐπρεπή» καί «ἀβλαβή» διαδήλωση ὑπέρ τῆς «ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι»! Ἐνῶ τό προλεταριάτο, ἀντί νά κάνει αὐτό, τραβάει τίς μάζες στήν *ἐπαναστατική* ἀπεργία πού συνδέει ἀδιάρηκτα τήν πολιτική μέ τήν οἰκονομία, στήν ἀπεργία πού μέ τήν ἐπιτυχία τῆς πάλης τραβάει τά πιό καθυστερημένα στρώματα γιά τήν ἄμεση βελτίωση τῆς ζωῆς τῶν ἐργατῶν καί πού ταυτόχρονα ξεσηκώνει τό λαό *ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία.*

Ναί, ἡ πεῖρα τοῦ 1905 δημιούργησε μιά βαθιά καί μεγάλη παράδοση μαζικῶν ἀπεργιῶν. Καί δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ποῦ ὁδηγοῦν οἱ ἀπεργίες αὐτές στή Ρωσία. Στή χώρα μας οἱ μαζικές ἐπίμονες ἀπεργίες συνδέονται ἀδιάρηκτα μέ τήν *ἔνοπλη ἐξέγερση*.

Ἄς μήν παρερμηνευθοῦν αὐτες οἱ λέξεις. Δέν πρόκειται καθόλου γιά *κάλεσμα* σέ ἐξέγερση. Ἕνα τέτιο κάλεσμα θά ἦταν ἐξαιρετικά παράλογο στή σημερινή στιγμή. Πρόκειται γιά ἀποκατάσταση τῆς σχέσης ἀνάμεσα στήν ἀπεργία καί στήν ἐξέγερση στή Ρωσία.

Πῶς *ἐξελίχθηκε* ἡ ἐξέγερση τοῦ 1905; Πρῶτο, οἱ μαζικές ἀπεργίες, οἱ διαδηλώσεις καί τά συλλαλητήρια ἔκαναν πιό συχνές τίς συγκρούσεις τοῦ πλήθους μέ τήν ἀστυνομία καί τό στρατό. Δεύτερο, οἱ μαζικές ἀπεργίες ξεσήκωσαν τήν ἀγροτιά σέ μιά σειρά μερικές, σποραδικές, μισοαυθόρμητες ἐξεγέρσεις. Τρίτο, οἱ μαζικές ἀπεργίες μεταφέρθηκαν πολύ γρήγορα στό στρατό καί στό στόλο, προκαλώντας συγκρούσεις πάνω σέ οἰκονομική βάση («στάσεις γιά τά μπιζέλια» κτλ.) καί σέ συνέχεια ἐξεγέρσεις. Τέταρτο, ἡ ἀντεπανάσταση ἄρχιζε ἡ *ἴδια* τόν ἐμφύλιο πόλεμο μέ τά πογκρόμ, τίς δολοφονίες δημοκρατῶν κτλ.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905 τέλειωσε μέ ἧττα, ὄχι γιατί τράβηξε «πολύ μακρυά», ὄχι γιατί ἡ ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη ἦταν «τεχνητή», ὅπως νομίζουν οἱ ἀποστάτες φιλελεύθεροι κτλ. Ἀπεναντίας, ἡ αἰτία τῆς ἧττας εἶναι ὅτι ἡ ἐξέγερση *δέν* τράβηξε *ἀρκετά* μακριά, ὅτι ἡ συνείδηση τῆς ἀνάγκης της δέν εἶχε διαδοθεῖ ἀρκετά πλατιά καί δέν εἶχε ἀφομοιωθεῖ γερά ἀπό τίς ἐπαναστατικές τάξεις, γιατί ἡ ἐξέγερση δέν ἦταν ὁμόφωνη, ἀποφασιστική, ὀργανωμένη, ταυτόχρονη, ἐπιθετική.

Ἄς δοῦμε τώρα, ἄν παρατηροῦνται σήμερα σημάδια *ἀνάπτυξης τῆς ἐξέγερσης*. Γιά νά μήν παρασυρθοῦμε ἀπό τόν ἐπαναστατικό ἐνθουσιασμό, ἄς πάρουμε σάν μάρτυρες τούς *ὀχτωβριστές*. Ἡ γερμανική ἕνωση τῶν ὀχτωβριστῶν στήν Πετρούπολη ἀνήκει στό μεγαλύτερο μέρος της στούς λεγόμενους «ἀριστερούς» καί «συνταγματικούς» ὀχτωβριστές, πού τούς ἀγαποῦν ἰδιαίτερα οἱ καντέτοι καί εἶναι περισσότερο ἱκανοί (σέ σύγκριση μέ τούς ἄλλους ὀχτωβριστές καί τούς καντέτους) νά παρακολουθοῦν «ἀντικειμενικά» τά γεγονότα, χωρίς νά βάζουν γιά σκοπό τους τόν ἐκφοβισμό τῶν ἀρχῶν μέ τήν ἐπανάσταση.

Τό ὄργανο τῶν ὀχτωβριστῶν αὐτῶν «St.-Petersburger

Zeitung»[125], ἔγραφε στήν ἑβδομαδιαία πολιτική ἀνασκόπηση τῆς 6 (19) τοῦ Μάη τά παρακάτω:

«Ἦρθε ὁ Μάης. Ἀνεξάρτητα ἀπό τόν καιρό, ὁ μήνας αὐτός συνήθως δέν εἶναι εὐχάριστος γιά τούς κατοίκους τῆς πρωτεύουσας, γιατί ἀρχίζει *μέ τήν προλεταριακή «γιορτή»*. Φέτος πού οἱ ἐργάτες βρίσκονται ἀκόμη κάτω ἀπό τήν ἐντύπωση τῶν διαδηλώσεων τοῦ Λένα, ἡ Πρωτομαγιά ἦταν ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνη. Ὁ ἀέρας τῆς πρωτεύουσας, γεμάτος ἀπό κάθε λογῆς φῆμες γιά ἀπεργίες καί διαδηλώσεις, μύριζε πυρκαγιά. Ἡ πιστή μας ἀστυνομία ἀνησύχησε σοβαρά, ὀργάνωσε ἔρευνες, ἔπιασε ὁρισμένα πρόσωπα καί προετοίμασε μεγάλα ἀποσπάσματα γιά νά ἐμποδίσει τίς διαδηλώσεις στούς δρόμους. Τό γεγονός ὅτι ἡ ἀστυνομία δέν βρῆκε τίποτε πιό ἔξυπνο ἀπό τό νά κάνει ἔρευνες στά γραφεῖα τῶν ἐργατικῶν ἐφημερίδων καί νά πιάνει τούς συντάκτες τους, δέν δείχνει ὅτι ἤξερε κατά βάθος τά νήματα πού κινοῦσαν τά ἀνδρείκελα-συντάγματα τῶν ἐργατῶν. Καί ὅμως τά νήματα αὐτά ὑπάρχουν. Τό δείχνει ὁ πειθαρχημένος χαρακτήρας τῶν ἀπεργιῶν καί πολλά ἄλλα περιστατικά. Γι' αὐτό εἶναι τόσο τρομερή αὐτή ἡ ἀπεργία τοῦ Μάη, ἡ πιό μεγάλη ἀπ' ὅσες εἴδαμε ὥς τά σήμερα,— ἀπεργήσανε 100 ἤ καί 150 χιλιάδες ἐργάτες μεγάλων καί μικρῶν ἐργαστηρίων. Ἦταν ἁπλῶς μιά εἰρηνική παρέλαση, ἡ συνοχή ὅμως τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ εἶναι ἀξιοπρόσεκτη. Πολύ περισσότερο, γιατί παράλληλα μέ τήν πρόσφατη ἔξαψη τῶν ἐργατῶν παρουσιάζονται καί ἄλλα ἀνησυχητικά φαινόμενα. Σὲ διάφορα πλοῖα τοῦ στόλου μας πιάστηκαν *ναῦτες* γιά ἐπαναστατική προπαγάνδα. Κρίνοντας ἀπ' ὅλες τίς πληροφορίες πού δημοσιεύτηκαν στόν τύπο, στά πολεμικά μας πλοῖα, πού ὁπωσδήποτε εἶναι λίγα, τά πράγματα δέν πᾶνε καλά... Καί οἱ *σιδηροδρομικοί* μᾶς προκαλοῦν ἀνησυχίες. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι πουθενά τά πράγματα δέν ἔφτασαν ὥς τό σημεῖο νά γίνουν ἔστω καί προσπάθειες γιά ὀργάνωση ἀπεργίας, οἱ συλλήψεις ὅμως — καί ἀνάμεσα σ' αὐτές καί μιά πού χτυπάει τόσο στά μάτια, ὅπως ἡ σύλληψη τοῦ Α. Α. Οὐσακόφ, — βοηθοῦ σταθμάρχη τῆς γραμμῆς Νικολάγεβσκαγια — δείχνουν ὅτι κι' ἐδῶ ὑπάρχει ὁρισμένος κίνδυνος.

Οἱ ἐπαναστατικές ἀπόπειρες τῶν ἀνώριμων ἐργατικῶν μαζῶν δέν μποροῦν, φυσικά, παρά νά ἔχουν βλαβερή ἐπίδραση στήν ἔκβαση τῶν ἐκλογῶν γιά τή Δούμα. Οἱ ἀπόπειρες αὐτές εἶναι ἀκόμη πιό ἀδικαιολόγητες, γιατί... ὁ τσάρος διόρισε τόν Μανούχιν καί τό Κρατικό Συμβούλιο ψήφισε τίς ἐργατικές ἀσφαλίσεις»!!

Ἔτσι σκέπτεται ὁ γερμανός ὀχτωβριστής. Ἐμεῖς, ἀπό τήν πλευρά μας, θά παρατηρήσουμε ὅτι σχετικά μέ τούς ναῦτες πήραμε ἀπό διάφορα μέρη ἀκριβεῖς πληροφορίες, πού ἀποδείχνουν ὅτι τό «Νόβογε Βρέμια» ὑπερβάλει καί ἐξογκώνει τά πράγματα. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἡ Ὀχράνα «δουλεύει», ὀργανώνοντας προκλήσεις. Οἱ πρόωρες ἀπόπειρες ἐξέγερσης θά ἦταν ὑπερπαράλογες. Ἡ ἐργατική πρωτοπορία πρέπει νά καταλάβει ὅτι βασικοί ὅροι γιά τήν ἔγκαιρη, — δηλαδή τή νικηφόρα — ἔνοπλη ἐξέγερση στή Ρωσία εἶναι ἡ ὑποστήριξη τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό τή δημοκρατική ἀγροτιά καί ἡ δραστήρια συμμετοχή τοῦ στρατοῦ.

Οἱ μαζικές ἀπεργίες στίς ἐπαναστατικές ἐποχές ἔχουν τήν ἀντικειμενική λογική τους. Ρίχνουν ἑκατοντάδες χιλιάδες καί ἑκατομμύρια σπίθες πρός ὅλες τίς μεριές, καί γύρω ὑπάρχει ἡ εὔφλεκτη ὕλη: ὀξύτατη ἀγανάκτηση, πρωτάκουστα μαρτύρια ἀπό τήν πείνα, ἀχαλίνωτη αὐθαιρεσία, ἀσύστολος καί κυνικός χλευασμός τοῦ «ζητιάνου», τοῦ «μουζίκου», τοῦ κατώτερου ὑπαλλήλου. Προσθέστε σ' αὐτό καί τό ἀφάνταστα ἀποχαλιναγωγημένο ὄργιο τῶν ἀντιεβραϊκῶν διωγμῶν ἀπό τίς μαυροεκατονταρχίες, πού τούς ὑποθάλπει καί τούς κατευθύνει στά κρυφά ἡ αὐλική σπείρα τοῦ ἠλίθιου καί ματοβαμένου Νικολάου Ρομάνοφ... «Ἔτσι γινόταν καί ἔτσι θά γίνεται»[126]: τά προφητικά αὐτά λόγια τά εἶπε ὁ ὑπουργός Μακάροφ γιά τό κεφάλι τό δικό του καί τῆς τάξης του καί γιά τόν τσιφλικά τσάρο του!

Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος τῶν μαζῶν βάζει μεγάλες καί ὑπεύθυνες ὑποχρεώσεις στόν κάθε σοσιαλδημοκράτη ἐργάτη, στόν κάθε τίμιο δημοκράτη. «Ὁλόπλευρη ὑποστήριξη τοῦ κινήματος τῶν μαζῶν πού ἀρχίζει (τώρα πρέπει πιά νά ποῦμε: τοῦ *ἐπαναστατικοῦ* κινήματος τῶν μαζῶν *πού ἄρχισε*) καί ἐπέκτασή του κάτω ἀπό τή σημαία τῶν συνθημάτων τοῦ κόμματος, πού εἶναι πέρα γιά πέρα ἐφαρμόσιμα»— ἔτσι καθόρισε τίς ὑποχρεώσεις αὐτές ἡ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τά συνθήματα τοῦ κόμματος— λαοκρατική δημοκρατία, ὀχτάωρη ἐργάσιμη ἡμέρα, δήμευση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων — πρέπει νά γίνουν συνθήματα *ὅλης* τῆς δημοκρατίας, συνθήματα τῆς *λαϊκῆς* ἐπανάστασης.

Γιά νά ὑποστηριχτεῖ καί νά ἐπεκταθεῖ τό κίνημα τῶν μαζῶν, χρειάζεται *ὀργάνωση καί πάλι ὀργάνωση*. Χωρίς παράνομο κόμμα δέν μποροῦμε νά κάνουμε αὐτή τή δουλιά καί δέν ὑπάρχει λόγος νά μιλοῦμε στά χαμένα γι' αὐτό. Ὑποστηρίζοντας καί ἐπεκτείνοντας τήν πίεση τῶν μαζῶν, πρέπει νά παίρνουμε προσεκτικά ὑπόψη μας τήν πείρα τοῦ 1905 καί, ἐξηγώντας ὅτι ἡ ἐξέγερση εἶναι ἀναγκαία καί ἀναπόφευκτη, νά προλαβαίνουμε καί νά συγκρατοῦμε τίς *πρόωρες* ἀπόπειρες αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Ἡ αὔξηση τῶν μαζικῶν ἀπεργιῶν, τό τράβηγμα τῶν ἄλλων τάξεων στόν ἀγώνα, ἡ κατάσταση τῶν ὀργανώσεων, οἱ διαθέσεις τῶν μαζῶν, ὅλα αὐτά θά δείξουν μόνα τους τή στιγμή πού ὅλες οἱ δυνάμεις θά πρέπει νά συνενωθοῦν στήν κοινή, ἀποφασιστική, ἐπιθετική, ἀπεριόριστα τολμηρή ἔφοδο τῆς ἐπανάστασης ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία.

Χωρίς νικηφόρα ἐπανάσταση δέν θά ὑπάρξει ἐλευθερία στή Ρωσία.

Χωρίς τήν ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς μοναρχίας ἀπό τήν προλεταριακά-ἀγροτική ἐξέγερση δέν μπορεῖ νά γίνει νικηφόρα ἐπανάσταση στή Ρωσία.

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 27,
17 (4) τοῦ Ἰούνη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΤΟΥ ΓΕΝΑΡΗ 1912 ΚΑΙ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΜΑΗ

Σέ ἄλλη στήλη τούτου τοῦ φύλλου ὁ ἀναγνώστης θά βρεῖ τό πλῆρες κείμενο τῆς προκήρυξης πού τύπωσαν καί κυκλοφόρησαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης στίς παραμονές τῆς φετεινῆς Πρωτομαγιᾶς πού θά μείνει ἀξέχαστη. Ἀξίζει νά σταθοῦμε πολύ, πάρα πολύ στήν προκήρυξη αὐτή, γιατί ἀποτελεῖ σπουδαιότατο ντοκουμέντο τῆς ἱστορίας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στή Ρωσία καί τῆς ἱστορίας τοῦ κόμματός μας.

Ἡ προκήρυξη ἀπεικονίζει μιά *ὁρισμένη* κατάσταση ἀνοργανωσιᾶς τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος στήν πρωτεύουσα, γιατί δέν τήν ὑπογράφει ἡ Ἐπιτροπή τῆς Πετρούπολης, ἀλλά διάφορες σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες, καθώς καί μιά σοσιαλεπαναστατική ἐργατική ὁμάδα. Στά περισσότερα μέρη τῆς Ρωσίας ἡ κατάσταση τοῦ κόμματός μας εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀκόλουθη: οἱ καθοδηγητικές ἐπιτροπές καί τά καθοδηγητικά κέντρα πιάνονται συνέχεια καί συνέχεια ξαναπαρουσιάζονται χάρη στό ὅτι ὑπάρχουν κάθε λογῆς ἐργοστασιακές, συνδικαλιστικές, ὑπαχτιδικές καί ἀχτιδικές σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες, οἱ ἴδιοι ἐκεῖνοι «πυρῆνες» πού προκαλοῦσαν πάντοτε τό μίσος τῶν φιλελευθέρων καί τῶν λικβινταριστῶν. Στό τελευταῖο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ τῶν κυρίων αὐτῶν («Νάσα Ζαριά», 1912, τεῦχ. 4) ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νά δεῖ ἀκόμη μιά φορά πῶς ὁ κ. Λεβίτσκι, βολοδέρνοντας μέσα στήν ἀνίσχυρη μοχθηρία του καί *ξερνώντας* βρισιές, στριγγλίζει ἐνάντια στήν «ἀναγέννηση τοῦ κόμματος μέ τήν τεχνητή ἀναζωογόνηση τῶν πολιτικά νεκρῶν πυρήνων».

Ἡ προκήρυξη πού ἐξετάζουμε ἀποκτᾶ ἰδιαίτερα τυπικό χαρακτήρα, ἰδιαίτερα σοβαρή σημασία, γιατί, ὕστερα ἀπό τή

σύλληψη τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, ἔπρεπε νά παρουσιαστοῦν στή σκηνή ἴσα-ἴσα οἱ *πυρῆνες*, πού μέ τό θέλημα τῆς ἀστυνομίας εἶχαν ἀπαλλαγεῖ ἀπό τό μισητό στούς λικβινταριστές «καθοδηγητικό κέντρο». Χάρη σ' αὐτό τό λυπηρό γιά κάθε ἐπαναστάτη γεγονός, ἡ *αὐτοτελής* ζωή τῶν πυρήνων βγῆκε στήν ἐπιφάνεια. Οἱ πυρῆνες ἀναγκάστηκαν νά συγκεντρώσουν τίς δυνάμεις τους στά βιαστικά,—κάτω ἀπό τόν ἄγριο διωγμό τῆς ἀστυνομίας πού πραγματικά λύσσαξε πρίν ἀπό τήν Πρωτομαγιά,—νά ἀποκαταστήσουν σύνδεση, νά ἀνασυγκροτήσουν τήν *«παράνομη δράση»*. Οἱ ὁμάδες, οἱ ἐκπρόσωποι κτλ., πού ὑπογράφουν τήν προκήρυξη, ὅλοι αὐτοί ἀποτελοῦν ἀκριβῶς τήν *παράνομη δράση* πού μισοῦν οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ λικβινταριστές. Τόν καιρό πού ὁ ἴδιος αὐτός λικβινταριστής ἡγέτης, ὁ κ. Λεβίτσκι,—ἐξονόματος τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο»,—φυσικά μέ ἀφρούς στό στόμα, ξεσπαθώνει ἐνάντια στή *«λατρεία τῆς παρανομίας»* (βλ. στή σελ. 33 τοῦ τεύχους πού ἀναφέραμε πιό πάνω), ἡ προκήρυξη τῆς Πετρούπολης ἀποτελεῖ ἕνα συγκεκριμένο καί ὁλοκληρωμένο ντοκουμέντο πού μᾶς ἀποκαλύπτει τήν ὕπαρξη αὐτῆς τῆς παράνομης δράσης, τή ζωντάνια της, τό *περιεχόμενο* τῆς δουλιᾶς της καί τή σημασία της.

Τήν Ἐπιτροπή Πετρούπολης τή διάλυσαν οἱ συλλήψεις, κι' ἐδῶ ἀκριβῶς θά φανεῖ τί εἶναι οἱ παράνομοι αὐτοί πυρῆνες, τί κάνουν καί τί μποροῦν νά κάνουν, ποιές ἰδέες ἀποδέχτηκαν καί ἀφομοίωσαν πραγματικά καί δέν τίς ἀντέγραψαν ἁπλῶς ἀπό τήν ἀνώτερη κομματική ἱεραρχία, ποιές ἰδέες συμπαθοῦν πραγματικά οἱ ἐργάτες.

Ἀπό τήν προκήρυξη φαίνεται τί κάνουν οἱ πυρῆνες: συνεχίζουν τή δουλιά τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης πού διαλύθηκε προσωρινά (προκαλώντας τήν ἱκανοποίηση τῶν διαφόρων ἐχθρῶν τῆς παράνομης δράσης). Ἐξακολουθοῦν νά ἑτοιμάζουν τήν Πρωτομαγιά. Ἀποκαθιστοῦν γρήγορα τή σύνδεση ἀνάμεσα στίς *διάφορες* παράνομες σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες. Προσελκύουν καί τούς ἐσέρους ἐργάτες, καταλαβαίνουν καλά τή σημασία τῆς ἕνωσης τῶν προλεταρίων γύρω ἀπό ἕνα ζωντανό ἐπαναστατικό ἔργο. Συσπειρώνουν τίς διάφορες αὐτές σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες, ἀκόμη καί μιά «ὁμάδα ἐργατῶν σοσιαλεπαναστατῶν» γύρω ἀπό *συγκεκριμένα* συνθήματα πάλης. Κι' ἐδῶ ἀκριβῶς φαίνεται ὁ πραγματικός *χαρακτήρας* τοῦ κινήματος, οἱ πραγματικές *διαθέσεις* τοῦ προλεταριάτου, ἡ

πραγματική *δύναμη* τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τῆς Πανρωσικῆς *του* συνδιάσκεψης *τοῦ Γενάρη*.

Λόγω τῶν συλλήψεων δέν ὑπάρχει ἕνα ἀνώτερο ἱεραρχικό ὄργανο πού θά μποροῦσε νά δόσει ἐντολή νά ριχτοῦν τοῦτα τά συνθήματα καί ὄχι τ' ἄλλα. Συνεπῶς, ἡ ἕνωση τῆς προλεταριακῆς μάζας, ἡ ἕνωση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, ἀκόμη καί μιᾶς μερίδας τῶν σοσιαλεπαναστατῶν ἐργατῶν, μπορεῖ νά γίνει *μόνο* μέ συνθήματα πραγματικά ἀδιαφιλονίκητα γιά τή μάζα, μόνο μέ συνθήματα πού ἀντλοῦν τή δύναμή τους ὄχι ἀπό τήν «ἐντολή ἀπό τά πάνω» (ὅπως ἐκφράζονται οἱ δημαγωγοί καί οἱ λικβινταριστές), ἀλλά ἀπό τήν *πεποίθηση* τῶν ἴδιων τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν.

Καί τί εἴδαμε;

Εἴδαμε ὅτι *ὕστερα* ἀπό τή διάλυση τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, ἐφόσον ἦταν ἀδύνατο νά ἀνασυγκροτηθεῖ ἀμέσως, ἐφόσον ὑπάρχει μόνο ἰδεολογική κι' ὄχι ὀργανωτική ἐπίδραση τῆς μιᾶς ὁμάδας ἐργατῶν πάνω στήν ἄλλη, υἱοθετήθηκαν *τά συνθήματα τῆς Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού εἶχε συνέλθει τό Γενάρη τοῦ 1912* καί εἶχε προκαλέσει τό πραγματικά λυσσασμένο, ἄγριο μίσος τῶν φιλελευθέρων, τῶν λικβινταριστῶν, τοῦ Λίμπερ, τοῦ Τρότσκι καί Σίας!

«Τά συνθήματά μας ἄς εἶναι— ἔγραφαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης στήν προκήρυξή τους— συντακτική συνέλευση, 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα, δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων». Καί σέ συνέχεια στήν προκήρυξη ρίχνεται τό σύνθημα: «Κάτω ἡ τσαρική κυβέρνηση! Κάτω τό ἀπολυταρχικό σύνταγμα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη! Ζήτω ἡ λαοκρατική δημοκρατία! Ζήτω ὁ σοσιαλισμός!»

Ἀπό τό διδακτικό αὐτό ντοκουμέντο βλέπουμε ὅτι τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης ἔχει υἱοθετήσει *ὅλα* τά συνθήματα πού διατύπωσε ἡ συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ὅτι τά συνθήματα αὐτά ἔβαλαν τή σφραγίδα τους στά πρῶτα βήματα τῆς νέας ρωσικῆς ἐπανάστασης. Οἱ κάθε λογῆς συκοφάντες καί ὑβριστές τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Γενάρη μποροῦν νά συνεχίσουν ὅσο θέλουν τό βρώμικο ἔργο τους. Τήν ἀπάντηση τούς τήν ἔχει δόσει τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης. Ἡ δουλιά πού ἔκανε πολύ πρίν ἀπό τήν τελευταία συνδιάσκεψη ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία, καλώντας τό προλεταριάτο νά παίξει τό ρόλο τοῦ ἡγέτη τῆς *λαϊκῆς* ἐπανάστασης, ἔδοσε τούς καρπούς της, παρόλες τίς διώξεις τῆς ἀστυνομίας, παρά τίς ἀχαλίνωτες συλλήψεις πού ἔγιναν στίς παρα-

μονές τῆς Πρωτομαγιᾶς καί τό κυνηγητό τῶν ἐπαναστατῶν, παρά τό χείμαρρο τῆς ψευτιᾶς καί τῆς βρισιᾶς τοῦ φιλελεύθερου καί τοῦ λικβινταριστικοῦ τύπου.

Ἑκατοντάδες χιλιάδες προλετάριοι τῆς Πετρούπολης— καί πίσω τους καί οἱ ἐργάτες ἀπ' ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας— τράβηξαν στήν ἀπεργία καί στίς διαδηλώσεις στούς δρόμους, ὄχι σάν μιά ἀπό τίς διάφορες τάξεις τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, ὄχι μέ τά «δικά τους» μόνο ἐπαγγελματικά συνθήματα, ἀλλά σάν ἡγεμόνας, πού σηκώνει τή σημαία τῆς ἐπανάστασης *γιά* ὅλο τό λαό, *ἐξονόματος* ὅλου τοῦ λαοῦ, *γιά* τήν ἀφύπνιση καί τό τράβηγμα στήν πάλη *ὅλων* τῶν τάξεων, ὅλων τῶν ἀνθρώπων πού ἔχουν ἀνάγκη ἀπό ἐλευθερία καί εἶναι ἱκανοί νά τήν κερδίσουν.

Τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία ἀνέβηκε σέ ἀνώτερη βαθμίδα. Ἄν τό 1905 τό κίνημα αὐτό εἶχε ἀρχίσει μέ μαζικές ἀπεργίες καί τήν κίνηση τοῦ παπᾶ-Γκαπόν, τό 1912, παρά τό τσάκισμα τῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματός μας ἀπό τήν ἀστυνομία, τό κίνημα ἀρχίζει μέ μαζικές ἀπεργίες καί μέ τήν *ἀναπέταση τῆς δημοκρατικῆς σημαίας*! Οἱ διάφοροι «πυρῆνες», οἱ σκόρπιες «ὁμάδες» τῶν ἐργατῶν ἔκαναν τή δουλιά τους, παρόλο πού οἱ συνθῆκες ἦταν πολύ σκληρές καί δύσκολες. Τό προλεταριάτο δημιούργησε τίς δικές του «Ἐπιτροπές τῆς Πρωτομαγιᾶς» καί ξεσηκώθηκε στήν πάλη, ἔχοντας μιά *ἐπαναστατική* πλατφόρμα, ἄξια τῆς τάξης πού ἔχει τόν προορισμό νά ἀπελευθερώσει τήν ἀνθρωπότητα ἀπό τή μισθωτή δουλεία.

Τό κίνημα τοῦ Μάη μᾶς δείχνει ἐπίσης πόση σημασία ἔχουν κάποια *λόγια* γιά «συνένωση» καί πῶς γίνεται *στήν πράξη* ἡ συνένωση τῶν ἐργατῶν. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλεπαναστατῶν Ρουμπανόβιτς γράφει στήν παρισινή ἐφημερίδα τοῦ Μποῦρτσεφ «Μπούντουστσεγε», ὅτι «πρέπει νά σημειώσουμε τό παρακάτω ἀξιόλογο χαρακτηριστικό τῆς Πρωτομαγιᾶς αὐτῆς: στίς προπαρασκευαστικές συγκεντρώσεις οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης ἀρνοῦνταν νά ἀναγνωρίσουν τίς διακρίσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στίς διάφορες σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες· ...κυριαρχοῦσε ἡ τάση γιά συμφωνία». Ἡ προκήρυξη πού ἀνατυπώσαμε δείχνει καθαρά ποιά *γεγονότα* καθόρισαν ἕνα τέτιο συμπέρασμα. Εἶναι τό γεγονός ὅτι οἱ σοσιαλδημοκρατικοί πυρῆνες, πού εἶχαν χάσει τό καθοδηγητικό κέντρο, ἀποκαθιστοῦσαν σύνδεση μέ ὅλες τίς κάθε λογῆς ὁμάδες, τραβώντας ἐργάτες, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς ἀντιλήψεις τους

καί *προπαγανδίζοντας σέ ὅλους αὐτούς* τά κομματικά τους συνθήματα. Καί τά κομματικά αὐτά συνθήματα, ἀκριβῶς ἐπειδή εἶναι σωστά, ἐπειδή ἀνταποκρίνονται στά ἐπαναστατικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου, ἐπειδή ἀγκαλιάζουν τά καθήκοντα τῆς παλλαϊκῆς ἐπανάστασης, τά δέχτηκαν *ὅλοι* οἱ ἐργάτες.

Ἡ *συνένωση* πραγματοποιήθηκε χάρη στό γεγονός, ὅτι ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη τοῦ ΣΔΕΚΡ σταμάτησε τό ἄγονο παιχνίδι τῶν συνεννοήσεων μέ τίς ὁμαδοῦλες τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τίς μάταιες ἐρωτοτροπίες μέ τούς λικβινταριστές τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος, καί ἔριξε *ἔγκαιρα* καθαρά καί συγκεκριμένα συνθήματα πάλης. Ἡ συνένωση τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπαναστατική δράση δέν ἐπιτεύχθηκε μέ συμφωνίες τοῦ προλεταριακοῦ (σοσιαλδημοκρατικοῦ) καί τοῦ μή προλεταριακοῦ (σοσιαλεπαναστατικοῦ) κόμματος, μέ συνεννοήσεις μέ τούς λικβινταριστές πού ξέκοψαν ἀπό τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, ἀλλά μέ τή συσπείρωση τῶν στελεχῶν τῶν ρωσικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων καί τή σωστή ἐκτίμηση ἀπό μέρους τους τῶν σημερινῶν καθηκόντων.

Καλό δίδαγμα γι' αὐτούς πού, παρασυρόμενοι ἀπό τίς φλυαρίες τῶν φιλελευθέρων τῆς Μπούντ καί τῶν Τρότσκι τῆς Βιέννης, μποροῦν νά πιστεύουν ἀκόμη στήν «ἕνωση»... μέ τούς λικβινταριστές. Ἡ περιβόητη «Ὀργανωτική ἐπιτροπή» τοῦ Λίμπερ, τοῦ Τρότσκι καί τῶν λικβινταριστῶν φώναζε μπροστά σ' ὅλο τόν κόσμο γιά «ἕνωση», στήν πράξη ὅμως δέν μποροῦσε νά δόσει καί δέν ἔδοσε *οὔτε ἕνα* σύνθημα πού νά ἑνώνει πραγματικά τούς ἐργάτες στήν ἐπαναστατική πάλη. Οἱ λικβινταριστές ἔριχναν τά δικά *τους*, μή ἐπαναστατικά συνθήματα, συνθήματα τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς, τό κίνημα ὅμως προχωροῦσε χωρίς αὐτούς. Νά ποιά εἶναι ἡ βάση τῶν τροτσκιστικῶν παραμυθιῶν γιά «ἕνωση»!

Στίς 23 τοῦ Ἀπρίλη (6 τοῦ Μάη) στή Βιέννη ὁ Τρότσκι ὁρκιζόταν σέ θεούς καί δαίμονες ὅτι αὐτός «ἑνώνει», βλαστημοῦσε σέ ὅλους τούς τόνους τή συνδιάσκεψη, διαβεβαίωνε τούς ἀφελεῖς ὅτι ἡ «πάλη γιά τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι ἀποτελεῖ τή *βάση*» (!!) τῶν γεγονότων τοῦ Λένα καί τῆς ἀπήχησης πού εἶχαν, ὅτι «τό αἴτημα αὐτό βρίσκεται καί θά βρίσκεται στό *κέντρο* (!!) τῆς ἐπαναστατικῆς κινητοποίησης τοῦ προλεταριάτου». Δέν πέρασε μιά βδομάδα, κι' αὐτές οἱ ἀξιοθρήνητες φράσεις τοῦ φερέφωνου τῶν λικβινταριστῶν σαρώθηκαν σάν τή σκόνη «ἀπό τούς ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης», «ἀπό τή σοσιαλδημο-

κρατική ὁμάδα Ἕνωση», «ἀπό τήν κεντρική σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς πόλης», «ἀπό τήν ὁμάδα τῶν σοσιαλεπαναστατῶν ἐργατῶν», «ἀπό τήν ὁμάδα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν» καί «ἀπό τούς ἀντιπροσώπους τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Πρωτομαγιᾶς».

Τό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης κατάλαβε ὅτι ἡ νέα ἐπαναστατική πάλη πρέπει νά ἀρχίσει ὄχι γιά ἕνα μόνο δικαίωμα, ἔστω καί τό πιό οὐσιαστικό, τό πιό σπουδαῖο γιά τήν ἐργατική τάξη, ἀλλά γιά τήν *ἐλευθερία ὅλου τοῦ λαοῦ.*

Τό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης κατάλαβε ὅτι πρέπει νά γενικεύει τίς διεκδικήσεις καί ὄχι νά τίς κατατεμαχίζει, ὅτι ἡ δημοκρατία περιλαβαίνει καί τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι κι' ὄχι τό ἀντίθετο, ὅτι πρέπει νά χτυπάει στό κέντρο, νά ἐπιτίθεται ἐνάντια στή ρίζα τοῦ κακοῦ, νά καταστρέφει ὅλο τό σύστημα, ὅλο τό καθεστώς τῆς τσαρικῆς-μαυροεκατονταρχίτικης Ρωσίας.

Τό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης κατάλαβε ὅτι εἶναι γελοῖο καί ἀνόητο νά προβάλει τό αἴτημα τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι *στόν* Νικόλαο Ρομάνοφ, *στή* μαύρη Δούμα, ὅτι εἶναι γελοῖο καί ἀνόητο νά πιστεύει ὅτι *μπορεῖ νά συνυπάρξει* τό σημερινό κρατικό καθεστώς τῆς Ρωσίας, τό δικό μας «ἀπολυταρχικό σύνταγμα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη» *μέ* τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, ὅτι σέ μιά χώρα ὅπου ὑπάρχει γενική καί πλήρης ἔλλειψη δικαιωμάτων, σέ μιά χώρα ὅπου βασιλεύουν ἡ πλήρης αὐθαιρεσία καί οἱ προκλήσεις τῶν ἀρχῶν, σέ μιά χώρα ὅπου δέν ὑπάρχει «ἐλευθερία» ἀκόμη καί γιά μιά ἁπλή βοήθεια σέ δεκάδες ἑκατομμύρια πεινασμένους, σέ μιά τέτια χώρα μόνο οἱ φιλελεύθεροι φλύαροι καί οἱ φιλελεύθεροι ἐργατικοί πολιτικοί μποροῦν νά βάλουν «στό κέντρο τῆς ἐπαναστατικῆς κινητοποίησης» τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι.

Τό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης τό κατάλαβε αὐτό καί ὕψωσε τή *δημοκρατική* σημαία, ἀπαιτώντας 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα καί δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, πράγματα πού ἀποτελοῦν τή μοναδική ἐγγύηση ὅτι ἡ ἐπανάσταση θά ἔχει πραγματικά δημοκρατικό χαρακτήρα.

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 27,
17 (4) τοῦ Ἰούνη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

ΟΙ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΜΑΖΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ

Τό κύριο ἄρθρο τοῦ σημερινοῦ φύλλου εἶχε δοθεῖ στό τυπογραφεῖο, ὅταν πήραμε τό 1ο φύλλο τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκι Γκόλος». Ὁ γνωστός λικβινταριστής Β. Γεζόφ τοῦ «Νάσα Ζαριά» βράβευσε ἀμέσως τό καινούργιο ὄργανο μ' ἕνα τέτιο μαργαριτάρι, πού μένεις κατάπληκτος! Ἀκοῦστε παρακαλῶ:

«Χάρη σ' αὐτό τό γεγονός» (δηλ. χάρη στήν ποικιλομορφία τῶν ἀπεργιῶν, πού πότε περιορίζονται μόνο στή διαμαρτυρία ἐνάντια στά πρόστιμα πού ἐπιβάλλονται γιά τή συμμετοχή στό γιορτασμό τῆς Πρωτομαγιᾶς καί πότε προσθέτουν στή διαμαρτυρία αὐτή καί οἰκονομικά αἰτήματα κτλ.) «σέ πολλές περιπτώσεις χανόταν (!;;!) ὁ θεμελιακός χαρακτήρας τῆς διαμαρτυρίας (δέν ἀπεργοῦσαν τέλος πάντων γιά πενταροδεκάρες) καί περιπλεκόταν μέ οἰκονομικές διεκδικήσεις...

Ἡ προσωπική πείρα θά ἔπρεπε νά κάνει τούς ἐργάτες νά καταλάβουν ὅτι δέν εἶναι σκόπιμο (!!) νά περιπλέκουν τή διαμαρτυρία τους μέ οἰκονομικές διεκδικήσεις, ὅπως καί τή συνηθισμένη ἀπεργία νά τήν περιπλέκουν (!;) μέ βασικές διεκδικήσεις.

Εἶναι ἀνάγκη νά κατοχυρώνονται ὀργανωτικά οἱ διαθέσεις τῶν ἐργατικῶν μαζῶν. Εἶναι ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ ζύμωση ὑπέρ τῶν συνδικάτων, νά στρατολογοῦνται καινούργια μέλη σ' αὐτά. Αὐτό εἶναι πολύ πιό ἀπαραίτητο, γιατί ἀνάμεσα στούς ἐργάτες βρίσκονται τώρα ὄχι λίγα θερμόαιμα κεφάλια πού ἔχουν παρασυρθεῖ ἀπό τό μαζικό κίνημα καί μιλοῦν στίς συγκεντρώσεις *ἐνάντια στά συνδικάτα*, ὑποστηρίζοντας ὅτι εἶναι τάχα ἀνώφελα καί ἄχρηστα.

Βρισκόμαστε σέ μιά περίοδο οἰκονομικῶν» (μόνο;) «ἀπεργιῶν. Θά ἦταν ἀνεπανόρθωτο λάθος, ἄν οἱ ἀπεργίες περιπλέκονταν μέ πολιτικές ἐκδηλώσεις τῶν ἐργατῶν (!!!). Ἕνα τέτιο ἀνακάτωμα θά ἐπιδροῦσε ἐπιζήμια (!!;;) τόσο στήν οἰκονομική πάλη τῶν ἐργατῶν, ὅσο καί στήν πολιτική».

Νάτος ἀτόφιος ὁ φιλελεύθερος κ. Σεβεριάνιν πού τόν ἀντέγραψε πιστά ὁ λικβινταριστής! Πλήρης ἀνικανότητα νά κατανοήσει ὅτι ἡ *ἐπαναστατική* μαζική ἀπεργία περιλαβαίνει καί συνδυάζει *ἀναγκαστικά* τήν οἰκονομική ἀπεργία μέ τήν πολι-

τική,— στενοκεφαλιά, τερατώδης διαστρέβλωση τοῦ ἐπαναστατικοῦ χαρακτήρα τῆς ἀνόδου καί προσπάθειες νά τή μετρήσουν μέ τόν πήχη τῶν «συνηθισμένων ἀπεργιῶν»— ἀντιδραστικότατη συμβουλή «νά μήν περιπλέκεται» ἡ πολιτική μέ τήν οἰκονομία καί νά μήν «μπερδεύονται»,— ἀντάξια τοῦ Στροῦβε καί τοῦ Μακλάκοφ ἐπίθεση στό νόμιμο τύπο ἐνάντια στούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες: «θερμόαιμα κεφάλια» πού εἶναι «ἐνάντια στά συνδικάτα»!

Ὁ φιλελεύθερος *δέν μπορεῖ* νά καταλάβει τόν ἐπαναστάτη σοσιαλδημοκράτη ἀλλιῶς, παρά μόνο σάν ἕναν ἄνθρωπο πού εἶναι «ἐνάντια στά συνδικάτα». Οἱ ἐργάτες ὅμως στίς συγκεντρώσεις δέν ἦταν, φυσικά, «ἐνάντια στά συνδικάτα», ἀλλά ἐνάντια στήν *ὑποκατάσταση* τῶν ἐπαναστατικῶν συνθημάτων μέ φιλελεύθερα, πράγμα μέ τό ὁποῖο ἀσχολεῖται ὁ κ. Γεζόφ καί Σία. Τό σύνθημά μας δέν εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, ἔλεγαν οἱ ἐργάτες, δέν μποροῦμε μόνο μέ τά «συνδικάτα» καί δέν μποροῦμε κυρίως μ' αὐτά «νά κατοχυρώσουμε ὀργανωτικά» τό κίνημά μας. Τό σύνθημά μας εἶναι ἡ δημοκρατία (βλ. τήν προκήρυξη τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης), συγκροτοῦμε ἕνα *παράνομο* κόμμα, ἱκανό νά καθοδηγήσει τήν ἐπαναστατική ἐπίθεση τῶν μαζῶν ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία. Νά τί ἔλεγαν οἱ ἐργάτες στίς συγκεντρώσεις.

Καί οἱ διάφοροι κύριοι Λίμπερ καί Τρότσκι διαβεβαιώνουν τούς ἐργάτες ὅτι εἶναι τάχα δυνατή ἡ «ἕνωση» τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κόμματός του μέ τούς φιλελεύθερους à la κ.κ. Γεζόφ, Πότρεσοφ καί Σία!

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 27,
17 (4) τοῦ Ἰούνη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

«ΟΙ ΕΝΩΤΙΚΟΙ»

Οἱ λικβινταριστές «συνενώνονται» μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις. Αὐτές τίς μέρες, παρά λίγο νά «συνενωθοῦν» μέ τό ΠΠΣ[127] — τή λεγόμενη «λεβίτσα», πού ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς ὁμάδες τοῦ πολωνικοῦ σοσιαλεθνικισμοῦ.

Πάνω ἀπό 10 χρόνια ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Πολωνίας κάνει ἀγώνα ἐνάντια στό σοσιαλεθνικισμό τοῦ ΠΠΣ. Μ' αὐτόν τόν ἀγώνα κατόρθωσε νά βγάλει κάμποσες ἐθνικιστικές προκαταλήψεις ἀπό τά κεφάλια ἑνός μέρους τοῦ ΠΠΣ (τῆς «λεβίτσα»). Ὁ ἀγώνας ὅμως συνεχίζεται. Οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες τάσσονται *ἐνάντια* στήν ὀργανωτική συνένωση μέ τήν παραπάνω ὁμάδα τοῦ ΠΠΣ, ἐπειδή πιστεύουν ὅτι αὐτό θά βλάψει τήν ὑπόθεση. Ὁρισμένοι ἐργάτες καί ὁρισμένες ὁμάδες τῆς «λεβίτσα» περνοῦν στίς γραμμές τῆς σοσιαλδημοκρατίας, γιατί δέν θέλουν νά περιοριστοῦν μόνο σέ μιά μεσοβέζικη ἀναθεώρηση τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐθνικισμοῦ τοῦ ΠΠΣ. Κι' ἀκριβῶς αὐτή τή στιγμή οἱ λικβινταριστές πᾶνε νά «συνενωθοῦν» μέ τή «λεβίτσα» τοῦ ΠΠΣ!

Αὐτό εἶναι τό ἴδιο, σάν νά ἀρχίζουν οἱ ρῶσοι σοσιαλδημοκράτες νά «συνενώνονται», παραμερίζοντας τήν Μπούντ, λχ., μέ τούς λεγόμενους «σοσιαλιστές-σιωνιστές»[128], ἤ χωρίς τή σοσιαλδημοκρατία τῆς Λεττονίας, μέ τή λεγόμενη «Σοσιαλδημοκρατική ἕνωση τῆς Λεττονίας» (στήν πραγματικότητα ἐσέρικη)[129].

Καί δέν μιλᾶμε γιά τήν τυπική πλευρά τοῦ ζητήματος. Ἡ πολωνική σοσιαλδημοκρατία στό συνέδριο τῆς Στοκχόλμης ἔκλεισε συμφωνία μέ τό ΣΔΕΚΡ καί, ὅπως λέει αὐτή ἡ συμφωνία, καμιά ὁμάδα τῆς Πολωνίας δέν μπορεῖ νά μπεῖ στό ΣΔΕΚΡ, ἄν δέν ἀνήκει στήν ὀργάνωση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας[130]. Καί ἡ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε τό Δεκέμβρη τοῦ 1908, ἀπόριψε μέ συντριπτική πλειοψηφία καί τή συζήτηση ἀκόμη τοῦ ζητήματος τῆς ἕνωσης μέ τή «λεβίτσα»[131].

Εἶναι πεντακάθαρο ὅτι ὁ Τρότσκι καί οἱ φίλοι του — λικβινταριστές, φωνάζοντας συνέχεια γιά «ἕνωση», στήν πράξη

μεγαλώνουν τή διάσπαση στήν ἴδια τήν Πολωνία. Τό εὐτύχημα γιά τό ΣΔΕΚΡ εἶναι ὅτι ὅλη αὐτή ἡ παρέα τῶν λικβινταριστῶν, μαζί μέ τούς «συμφιλιωτιστές», πού σέρνονται πίσω τους, εἶναι ἐντελῶς ἀνίσχυρη νά κάνει κάτι στήν *πράξη*, ὅπως εἶναι ἀνίσχυρη νά κάνει κάτι καί στήν Πολωνία. Ἀλλιῶς, βέβαια, ἡ συνένωση τῶν λικβινταριστῶν μέ τό ΠΠΣ θά προκαλοῦσε ἐξαιρετικά βαθιά διάσπαση στήν Πολωνία.

Καί γιατί οἱ λικβινταριστές ρίχτηκαν σ' αὐτό τόν ὁλοφάνερο τυχοδιωχτισμό; Μά, βέβαια, ὄχι «ἀπό καλό τους». Πρέπει νά συνενωθοῦν μέ κάποιον, πρέπει νά δημιουργήσουν κάποιο «κόμμα». Δέν πᾶνε μαζί τους οἱ σοσιαλδημοκράτες, ἡ Πολωνική σοσιαλδημοκρατία, κι' εἶναι ἀναγκασμένοι νά δεχτοῦν ἀντί τούς σοσιαλδημοκράτες, τούς ὀπαδούς τοῦ ΠΠΣ πού δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τό κόμμα μας. Δέν πᾶνε μαζί τους στίς ρωσικές πόλεις οἱ παλιές κομματικές μας ὀργανώσεις, κι' εἶναι ἀναγκασμένοι νά δεχτοῦν ἀντί τούς πυρῆνες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, τίς λεγόμενες «ὁμάδες πρωτοβουλίας» τῶν λικβινταριστῶν, πού δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τό ΣΔΕΚΡ.

«Ποιός δέν θέλει τό καλό του»... Δέν εἶναι καιρός, κύριοι λικβινταριστές, ν' ἀρχίσετε νά συνενώνεστε καί μέ τούς ἐσέρους (τούς ἐσέρους *λικβινταριστές*;). Μιά πού καί οἱ κύριοι αὐτοί τσακίζονται γιά τή «συνένωση». Ἔ, τί «πλατύ» κόμμα θά ἔχετε τότε! Ἀκόμη κι' ὁ Λάριν θά μείνει εὐχαριστημένος...

* * *

Τόν καιρό πού οἱ λικβινταριστές «συνενώνονται» μέ «τίς ξένες δυνάμεις», συνεχίζονται τά παζαρέματα ἀνάμεσα σ' αὐτούς καί στούς «συμφιλιωτιστές» γιά τούς ὅρους τῆς «συνένωσης» αὐτοῦ τοῦ ἴδιου λικβινταριστικοῦ-συμφιλιωτιστικοῦ στρατοπέδου. Ὁ κύριος Β. Λεβίτσκι ἐμφανίζεται στό «Νάσα Ζαριά» μέ ἕνα ἄρθρο-διακήρυξη, πού ἀπευθύνεται σέ «ὅλα τά ρεύματα» πού δέχονται νά παλέψουν ἐνάντια στήν πρόσφατη συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ὁ κ. Λεβίτσκι τιτλοφόρησε τό ἄρθρο: «Γιά τή συνένωση ἐνάντια στή διάσπαση». Λοιπόν, κατά τί διαφέρει ἀπό τόν Τρότσκι; Ἀπό τότε πού οἱ κομματικοί ἔδοσαν μιά καλή ἀπάντηση στούς λικβινταριστές *σ' ὅλους* τούς τομεῖς δουλιᾶς, οἱ Λεβίτσκι καί Σία ἀπόκτησαν μιά πολύ «συμφιλιωτιστική» γλώσσα. Ὤ, αὐτοί εἶναι ὁλόψυχα ὑπέρ τῆς «ἑνότητας». Μόνο

πού βάζουν τούς ἑξῆς τέσσερις ταπεινούς ὅρους γιά τή «συνένωση»:

1) Πάλη ἐνάντια στή συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού συνένωσε ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες, ἐκτός ἀπό μιά μικρή χούφτα ταλαντευόμενους.

2) Δημιουργία, στή θέση τοῦ κόμματος, μιᾶς *«Κεντρικῆς ὁμάδας πρωτοβουλίας»* (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τοῦ κ. Λεβίτσκι, «Νάσα Ζαριά», τεῦχ. 4, σελ. 31). (Τί πράγμα εἶναι οἱ λικβινταριστικές ὁμάδες «πρωτοβουλίας» τό ἐξήγησε τελευταῖα στόν τύπο ὁ Πλεχάνοφ: βλ. τό ὄργανό του «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», τεῦχ. 16. Καί ἡ Μπούντ καί ὁ Τρότσκι, πού ἐξυπηρετοῦν τούς λικβινταριστές, κρύβουν ἀπό τούς ἀναγνῶστες τους τίς ἐξηγήσεις τοῦ Πλεχάνοφ. Δέν θά κατορθώσετε νά τίς κρύψετε, κύριοι!)

3) Νά μήν ἀναζωογονηθοῦν οἱ *«πολιτικά νεκροί πυρῆνες»* (στό ἴδιο, σελ. 33).

4) Νά υἱοθετηθεῖ τό σύνθημα: *«Ἐνάντια στή λατρεία τῆς παρανομίας»* (στό ἴδιο, σελ. 33).

Τό πρόγραμμα διατυπώνεται ἀρκετά καθαρά, ἄν καί ὄχι μέ τόση εἰλικρίνεια καί σιγουριά, ὅπως ἄλλοτε. Κι' ἐδῶ ὁ Λεβίτσκι ἐξηγεῖ πολύ λεπτομερειακά σ' ὅλους τούς Τρότσκι: ἀφοῦ δέν ἔχετε νά διαλέξετε, κύριοι. Δεχτεῖτε τούς ὅρους μας, σέ ἀντάλλαγμα ἐμεῖς (δηλαδή ὁ Λεβίτσκι καί Σία) συμφωνοῦμε πρόθυμα σέ τοῦτο δῶ: «γιά νά παρηγοριέστε» ἐσεῖς (δηλαδή ὁ Τρότσκι καί οἱ ὁμοϊδεάτες του) μπορεῖτε νά λέτε ὅτι δέν πλησιάσατε ἐσεῖς τούς λικβινταριστές, ἀλλά οἱ λικβινταριστές ἐσᾶς.

Στό ἴδιο τεῦχος τοῦ «Νάσα Ζαριά» ὁ Μάρτοφ ἀπειλεῖ ἀπό τά πρίν τή μελλοντική σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς IV Δούμας, λέγοντας πώς, ἄν θά εἶναι κι' αὐτή ἀντιλικβινταριστική, ὅπως καί ἡ ὕπουλη προκάτοχός της, τότε «οἱ περιπτώσεις σάν τοῦ Μπελοοῦσοφ δέν θά ἀποτελοῦν πιά ἐξαίρεση, ἀλλά κανόνα», δηλαδή, μέ πιό ἁπλά λόγια, οἱ λικβινταριστές *θά διασπάσουν* τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς Δούμας. Φοβερό ὄνειρο... κύριοι λικβινταριστές. Ἄν εἴσασταν σέ θέση νά τό κάνετε, θά εἴχατε ὀργανώσει ἀπό καιρό τή δική σας λικβινταριστική ὁμάδα τῆς Δούμας...

Ἡ ὑπόθεση τῆς «συνένωσης» βρίσκεται σέ σίγουρα χέρια, οὔτε συζήτηση...

Ἡ ἀξιοθρήνητη κωμωδία τῆς λικβινταριστικῆς-τροτσκιστικῆς «τάσης γιά συνένωση» ἀπωθεῖ καί τούς πιό συγκατα-

βατικούς ἀνθρώπους. Ἡ συνένωση πραγματοποιεῖται, ὄχι ὅμως συνένωση μέ τούς λικβινταριστές, ἀλλά *ἐνάντιά* τους.

* * *

Ἀπ' ἀφορμή τούς ἀπίθανους κομπασμούς (à la Χλεστακόφ*) τοῦ Τρότσκι, τοῦ Λίμπερ («Μπούντ») καί τῶν λικβινταριστῶν μέ τήν περιβόητη «Ὀργανωτική ἐπιτροπή» τους, νομίζουμε πώς εἶναι ἀρκετό νά ὑποδείξουμε στούς ἀναγνῶστες, πού θέλουν νά ἐξετάσουν τά διαφιλονικούμενα ζητήματα σοβαρά καί μέ περίσκεψη, στηριζόμενοι σέ στοιχεῖα κι' ὄχι πιστεύοντας σέ λόγια, τά παρακάτω *γεγονότα*:

Τόν Ἰούνη τοῦ 1911, ὕστερα ἀπό τήν ἀποχώρηση τοῦ Λίμπερ καί τοῦ Ἰγκόριεφ ἀπό τή συνεδρίαση τῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, σχηματίστηκε στό Παρίσι ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή Ἐξωτερικοῦ. Ἡ πρώτη ὀργάνωση στή Ρωσία, στήν ὁποία ἀπευθύνθηκε ἡ ΟΕΕ, ἦταν τό *Κίεβο*. Ἀκόμη καί ὁ Τρότσκι παραδέχεται ὅτι ἡ ὕπαρξή της δέν ἐπιδέχεται ἀντίρηση. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1911, μέ συμμετοχή τοῦ Κιέβου, συστήθηκε ἡ Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή. Τό Γενάρη τοῦ 1912 ἡ Ἐπιτροπή αὐτή συγκάλεσε τή συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Τό Γενάρη τοῦ 1912 συνῆλθε σύσκεψη τῆς Μπούντ, τῆς ΚΕ τῶν Λεττονῶν καί τῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς Καυκάσου (καί οἱ τρεῖς ὁμάδες εἶναι λικβινταριστικές). Οἱ πολωνοί ἀποχωροῦν *ἀμέσως*, δηλώνοντας ὅτι ὅλη αὐτή ἡ φάρσα εἶναι λικβινταριστική. Σέ συνέχεια *ἀρνιοῦνται νά πάρουν μέρος* οἱ «συμφιλιωτιστές» καί ὁ Πλεχάνοφ πού κατάγγειλε στό τεῦχ. 16 τοῦ «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», ὅτι ἡ συνδιάσκεψη *αὐτή συγκαλεῖται ἀπό τούς λικβινταριστές*. Τώρα, τόν Ἰούνη τοῦ 1912, οὔτε καί ἡ «Μπούντ», οὔτε καί ὁ Τρότσκι «συνένωσαν» *κανένα*, ἐκτός ἀπό τούς ὀπαδούς τῆς «Γκόλος» καί τῆς «Βπεριόντ», δέν τράβηξαν *οὔτε μιά* σοβαρή καί *ἀδιαμφισβήτητη* ὀργάνωση τῆς Ρωσίας, στήν οὐσία τίποτε δέν ἀπάντησαν στόν Πλεχάνοφ, δέν ἄλλαξαν οὔτε κατά ἕνα γιῶτα τό κήρυγμα τῶν λικβινταριστῶν στό «Νάσα Ζαριά» καί στά ἄλλα ὄργανα!

Κούφιες φράσεις καί καυχησιολογίες γιά τή «συνένωση» χωρίς τέλος.

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 27,
17 (4) τοῦ Ἰούνη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

---

* Χλεστακόφ, ἥρωας τῆς κωμωδίας τοῦ Γκόγκολ «Ὁ ἐπιθεωρητής». *Σημ. μετ.*

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΜΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΥΣ

Ὁ γνωστός ἐκπρόσωπος τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ καί τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς, ὁ κ. Προκοπόβιτς, δημοσίευσε στή «Ρούσκιγε Βέντομοστι» ἕνα ἄρθρο μέ τόν τίτλο «Μπροστά στόν κίνδυνο». Ὁ κίνδυνος, κατά τή γνώμη τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ, βρίσκεται στό ὅτι τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας θά τίς κάνουν οἱ ἰσπράβνικι*. Τό μέσο γιά τήν καταπολέμηση τοῦ κινδύνου εἶναι «ἡ συνένωση ὅλων τῶν συνταγματικῶν στοιχείων τῆς χώρας», δηλαδή τόσο τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τῶν τρουντοβίκων, ὅσο καί τῶν καντέτων καί τῶν προοδευτικῶν.

Ἡ δεξιά καντέτικη ἐφημερίδα «Ρούσκιγε Βέντομοστι» σέ εἰδικό σχόλιο τῆς σύνταξης ἐκφράζει τήν *«ἱκανοποίησή»* της γιά τό ἄρθρο τοῦ κ. Προκοπόβιτς. «Θεωροῦμε ὅτι αὐτή ἡ συνένωση τῶν δυνάμεων τῆς ἀντιπολίτευσης,— γράφει ἡ ἐφημερίδα, — ἀποτελεῖ ἐπιτακτική ἀνάγκη τῆς στιγμῆς».

Ἡ ἐφημερίδα «Ρέτς», ἐπίσημο ὄργανο τῶν καντέτων, παραθέτοντας περίληψη τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Προκοπόβιτς καί τό σχόλιο τῆς «Ρούσκιγε Βέντομοστι», παρατηρεῖ ἀπό τήν πλευρά της:

> «Ὡστόσο, ἄν διαβάσει κανείς τά ὄργανα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κατεύθυνσης, πού στρέφουν ὅλες τίς προσπάθειές τους κατά πρῶτο λόγο στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση, εἶναι ζήτημα ἄν μπορεῖ νά δόσει κάποια ρεαλιστική σημασία στήν ἔκκληση αὐτή (δηλαδή στήν «ἔκκληση γιά συνένωση»)».

Γιά ἄλλη μιά φορά ἀνακινεῖται, ἔτσι, τό σοβαρό ζήτημα τῆς προεκλογικῆς τακτικῆς καί τῆς στάσης τῶν ἐργατῶν

---

* Ἰσπράβνικ — στήν τσαρική Ρωσία διοικητής τῆς ἀστυνομίας νομοῦ. *Σημ. μετ.*

ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους. Γιά ἄλλη μιά φορά μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ πειστοῦμε ὅτι οἱ φιλελεύθεροι δέν βάζουν τό ζήτημα αὐτό σάν σοβαροί πολιτικοί ἄνδρες, ἀλλά σάν προξενῆτρες. Δέν ἐπιδιώκουν νά ξεκαθαρίσουν τήν ἀλήθεια, ἀλλά νά τή θολώσουν.

Πραγματικά. Μελετεῖστε καλά τό παρακάτω περιστατικό. Μήπως, οἱ φιλελεύθεροι, λέγοντας «συνένωση», ἐννοοῦν συγχώνευση τῶν κομμάτων; Κάθε ἄλλο. Καί ὁ κ. Προκοπόβιτς, καί ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι», καί ἡ «Ρέτς» δηλώνουν μέ μιά φωνή: ὄχι.

Δηλαδή, λέγοντας συνένωση, ἐννοοῦν τήν κοινή δράση ἐνάντια στούς δεξιούς ἀπό τόν Πουρισκέβιτς ὥς τόν Γκουτσκόφ; Θά νόμιζε κανείς, πώς ναί!

Γεννιέται τό ἐρώτημα: ἀρνιέται μήπως κανείς ἀπό τούς «ἀριστερούς» τήν κοινή αὐτή δράση;

Δέν τήν ἀρνιέται κανείς. Αὐτό εἶναι πασίγνωστο.

Συμφωνία μέ τούς φιλελευθέρους γιά καταψήφιση τῶν δεξιῶν, αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ἡ «συνένωση» τῶν δημοκρατῶν καί τῶν φιλελευθέρων στίς ἐκλογές. Ποιό πράγμα δέν ἱκανοποιεῖ τούς φιλελευθέρους; Γιατί παρασιωποῦν τό γεγονός ὅτι οἱ «ἀριστεροί» παραδέχτηκαν τίς συμφωνίες κατά τρόπο ἐντελῶς συγκεκριμένο καί ἀκριβή; Γιατί ἀντιπαρέρχονται συνεσταλμένα καί σιωπηρά τό γεγονός ὅτι *ἀκριβῶς οἱ φιλελεύθεροι δέν ἔχουν πεῖ* τίποτε τό ξεκάθαρο, τό σαφές, τό συγκεκριμένο, τό ἐπίσημο γιά τίς συμφωνίες μέ τούς ἀριστερούς, μέ τούς δημοκράτες, μέ τούς μαρξιστές; Γιατί, μιλώντας γιά τήν ἐκλογική τακτική, *δέν λένε* οὔτε λέξη γιά τή γνωστή ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τῶν καντέτων, πού παραδέχτηκε ὅτι ἐπιτρέπονται οἱ συνασπισμοί μέ τούς «ἀριστερούς ὀχτωβριστές»;

Τά γεγονότα εἶναι γεγονότα, κύριοι, καί καμιά ὑπεκφυγή δέν μπορεῖ ἐδῶ νά σᾶς βοηθήσει. Ἀκριβῶς οἱ ἀριστεροί, ἀκριβῶς οἱ μαρξιστές τάχθηκαν ξεκάθαρα, συγκεκριμένα καί ἐπίσημα *ὑπέρ* τῆς συμφωνίας μέ τούς φιλελευθέρους (μαζί καί μέ τούς καντέτους, καί μέ τούς προοδευτικούς) ἐνάντια στούς δεξιούς. Καί *ἀκριβῶς οἱ καντέτοι* ἀπόφυγαν νά δόσουν μιά ἐντελῶς συγκεκριμένη καί ἐπίσημη ἀπάντηση σχετικά μέ τούς ἀριστερούς!

Ὁ κ. Προκοπόβιτς τά ξέρει πολύ καλά αὐτά τά γεγονότα καί γι' αὐτό εἶναι ἐντελῶς ἀσυγχώρητος πού διαστρεβλώνει τήν ἀλήθεια, ἀποσιωπώντας τή συγκεκριμένη ἀπόφαση τῶν μαρξιστῶν καί τίς ὑπεκφυγές τῶν καντέτων.

Ποῦ ὀφείλεται αὐτή ἡ ἀποσιώπηση; Αὐτό φαίνεται καθαρά ἀπό τά γραφόμενα τῆς «Ρέτς», πού παραθέσαμε παραπάνω, ὅτι τάχα ἐμεῖς «στρέφουμε ὅλες τίς προσπάθειές μας κατά πρῶτο λόγο στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση».

Ἡ φράση τῆς «Ρέτς» εἶναι διατυπωμένη κατά τέτιο τρόπο πού ἀπ' αὐτήν πηγάζει ἀναπόφευκτα ὅτι, ἄν οἱ δημοκράτες θέλουν τή συνένωση μέ τούς φιλελευθέρους, *δέν πρέπει* «νά στρέφουν ὅλες τίς προσπάθειές» τους στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση. Πέστε το, λοιπόν, καθαρά, κύριοι! Διατυπῶστε συγκεκριμένα καί ἐπίσημα τούς ὅρους σας! Τό ἀτύχημά σας εἶναι πώς *δέν μπορεῖτε* νά τό κάνετε αὐτό. Ὅλος ὁ κόσμος θά ἔσκαζε στά γέλια, ἄν ἐπιχειρούσατε νά διατυπώσετε ἕναν τέτιο ὅρο. Θά διαψεύδατε τόν ἴδιο τόν ἑαυτό σας, ἄν βάζατε ἕναν τέτιο ὅρο, γιατί ὅλοι σας ὁμολογήσατε μέ μιά φωνή, πώς ὑπάρχουν *«βαθιές διαφωνίες»* ἀνάμεσα στούς φιλελευθέρους καί στούς δημοκράτες (χωρίς νά μιλᾶμε πιά γιά τούς μαρξιστές). Καί ἐφόσον ὑπάρχουν διαφωνίες, καί διαφωνίες βαθιές, τότε πῶς μποροῦμε νά ἀποφύγουμε τήν πάλη;

Ἡ ὑποκρισία τοῦ φιλελευθερισμοῦ συνίσταται ἀκριβῶς στό γεγονός ὅτι, ἀπό τό ἕνα μέρος, ἀπορίπτει τή συγχώνευση, παραδέχεται πώς ὑπάρχουν βαθιές διαφωνίες, ὑπογραμμίζει ὅτι εἶναι ἀδύνατο «τά διάφορα κόμματα νά ἀπαρνηθοῦν τίς βασικές θέσεις τοῦ προγράμματός τους» («Ρούσκιγε Βέντομοστι»), ἐνῶ, ἀπό τό ἄλλο μέρος, *παραπονιέται* γιά «τήν πάλη ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση»!!

Ἄς ἐξετάσουμε ὅμως τό ζήτημα ἀπό πιό κοντά. Πρῶτο, εἶναι ἀλήθεια, ὅτι οἱ ἐφημερίδες καί τά περιοδικά, πού ἀναφέρει ἡ «Ρέτς», στρέφουν *ὅλες* τίς προσπάθειές τους *κατά πρῶτο λόγο* στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση; Ὄχι, αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Οἱ φιλελεύθεροι δέν θά μπορέσουν νά ἀναφέρουν κανένα, ἀπολύτως κανένα ζήτημα, στό ὁποῖο οἱ δημοκράτες νά μήν ἔχουν στρέψει *ὅλες* τίς προσπάθειές τους *κατά πρῶτο λόγο* στήν πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς!! Ἄν θέλετε νά ἐπαληθεύσετε τά λόγια αὐτά, κάντε τό ἑξῆς πείραμα. Πάρτε στήν τύχη, ἄς ποῦμε, τρία φύλλα στή σειρά ὁποιασδήποτε ἐφημερίδας τῶν μαρξιστῶν. Διαλέξτε τρία ὁποιαδήποτε πολιτικά ζητήματα καί συγκρίνετε τά *ἀποδεικτικά* στοιχεῖα, γιά νά διαπιστώσετε ἐνάντια σέ ποιόν «στρέφεται» κατά πρῶτο λόγο ἡ πάλη τῶν μαρξιστῶν στά ζητήματα πού διαλέξατε, στά φύλλα τῶν ἐφημερίδων πού διαλέξατε!

Ἐσεῖς, κύριοι φιλελεύθεροι, δέν θά κάνετε τό ἁπλό καί

εὔκολο αὐτό πείραμα, γιατί *κάθε* πείραμα αὐτοῦ τοῦ εἴδους θά δείξει ὅτι δέν ἔχετε δίκιο.

Κάτι περισσότερο. Ἕνας ἄλλος, ἐξαιρετικά σοβαρός συλλογισμός μιλάει πιό πειστικά ἐνάντιά σας. *Πῶς διεξάγουν* τήν πάλη τους ἐνάντια στούς φιλελευθέρους οἱ δημοκράτες γενικά καί οἱ μαρξιστές ἰδιαίτερα; Τή διεξάγουν κατά τέτιο τρόπο καί μόνο κατά τέτιο τρόπο, ὥστε κάθε, κατηγορηματικά καί ἀνεπιφύλακτα κάθε μομφή ἤ κατηγορία ἐνάντια στούς φιλελευθέρους νά περιέχει αὐτόματα μιά *πιό ἔντονη* μομφή, μιά *ἀκόμη πιό βαριά* κατηγορία ἐνάντια στούς δεξιούς.

Νά ποιά εἶναι ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης, νά ποῦ βρίσκεται ὁ κόμπος! Μερικά παραδείγματα θά διευκρινίσουν παραστατικά τή σκέψη μας.

Ἐμεῖς κατηγοροῦμε τούς φιλελευθέρους, τούς καντέτους, γιά ἀντεπαναστατικότητα. Δεῖξτε μας ἔστω καί *μιά* δική μας κατηγορία αὐτοῦ τοῦ εἴδους, πού νά μή στρέφεται μέ μεγαλύτερη δύναμη ἐνάντια στούς δεξιούς.

Ἐμεῖς κατηγοροῦμε τούς φιλελευθέρους γιά «ἐθνικισμό», γιά «ἰμπεριαλισμό». Δεῖξτε μας ἔστω καί μιά δική μας κατηγορία αὐτοῦ τοῦ εἴδους, πού νά μή στρέφεται μέ ἀκόμη μεγαλύτερη δύναμη ἐνάντια στούς δεξιούς.

Ἐμεῖς κατηγορήσαμε τούς φιλελευθέρους ὅτι φοβοῦνται τό κίνημα τῶν μαζῶν. Τί λοιπόν; Θά μπορέσετε νά βρεῖτε στίς ἐφημερίδες μας μιά διατύπωση τῆς κατηγορίας αὐτῆς, πού νά μή στρέφεται καί ἐνάντια στούς δεξιούς;

Ἐμεῖς κατηγορήσαμε τούς φιλελευθέρους ὅτι ὑπερασπίζουν «ὁρισμένους» μεσαιωνικούς θεσμούς, πού μποροῦν «νά δροῦν» ἐνάντια στούς ἐργάτες. Τό νά διατυπώνει κανείς *μιά τέτια* κατηγορία ἐνάντια στούς φιλελευθέρους σημαίνει ὅτι διατυπώνει *μ' αὐτό τόν τρόπο* στόν ἴδιο βαθμό κι' ἀκόμη περισσότερο αὐτή τήν κατηγορία ἐνάντια σ' ὅλους τούς δεξιούς.

Τά παραδείγματα αὐτά μποροῦμε νά τά πολλαπλασιάσουμε ὅσες φορές θέλετε. Παντοῦ καί πάντοτε, χωρίς καμιά ἐξαίρεση, θά βρεῖτε ὅτι ἡ ἐργατική δημοκρατία κατηγορεῖ τούς φιλελευθέρους ἀποκλειστικά γιά τήν προσέγγισή τους μέ τούς δεξιούς, γιά τήν ἀναποφασιστικότητα καί τήν *εἰκονικότητα* τῆς πάλης τους ἐνάντια στούς δεξιούς, γιά τή μεσοβέζικη στάση τους, κατηγορώντας *μ' αὐτό τόν τρόπο* καί τούς δεξιούς ὄχι πιά γιά «τό μισό ἁμάρτημα», ἀλλά «γιά ὁλόκληρο τό ἁμάρτημα».

«Ἡ πάλη ἐνάντια στούς φιλελευθέρους» ἀπό μέρους τῶν δημοκρατῶν καί τῶν μαρξιστῶν εἶναι πιό βαθιά, πιό συνεπής,

πιό πλούσια σέ περιεχόμενο, διαφωτίζει καί συσπειρώνει πιό πολύ τίς μάζες, ἀπ' ὅ,τι *ἡ πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς*. Νά πῶς ἔχει τό ζήτημα, κύριοι!

Καί γιά νά μή μείνει ἀπό τήν ἄποψη αὐτή καμιά ἀμφιβολία, γιά νά ἀποφύγουμε κάθε ἀνόητη διαστρέβλωση τοῦ νοήματος καί τῆς σημασίας τῆς πάλης μας ἐνάντια στούς φιλελευθέρους, γιά νά ἀποφύγουμε, λ.χ., τήν ἀνόητη θεωρία τῆς «ἑνιαίας ἀντιδραστικῆς μάζας» (δηλ. τή θεωρία πού περιλαβαίνει τούς φιλελευθέρους καί τούς δεξιούς στήν ἴδια πολιτική ἔννοια τοῦ ἀντιδραστικοῦ συνασπισμοῦ, τῆς ἀντιδραστικῆς μάζας), ἐμεῖς πάντοτε στίς ἐπίσημες δηλώσεις μας μιλοῦμε *μέ ἄλλον τρόπο* γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς καί μέ ἄλλον γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς φιλελευθέρους.

Ὁ κύριος Προκοπόβιτς, ὅπως καί ὁ κάθε μορφωμένος φιλελεύθερος τό ξέρει αὐτό θαυμάσια. Ξέρει, λ.χ., πώς ὅταν καθορίζουμε τήν κοινωνική, τήν ταξική φύση τῶν διάφορων κομμάτων, ὑπογραμμίζουμε πάντοτε τό μεσαιωνικό χαρακτήρα τῶν δεξιῶν καί τόν ἀστικό χαρακτήρα τῶν φιλελευθέρων. Αὐτές εἶναι «δυό μεγάλες διαφορές». Τό μεσαιωνικό τους χαρακτήρα μποροῦμε (καί πρέπει) νά τόν ἐξαλείψουμε, ἀκόμη καί παραμένοντας στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ. Τόν ἀστικό τους χαρακτήρα δέν μποροῦμε νά τόν ἐξαλείψουμε στά πλαίσια αὐτά, μποροῦμε ὅμως (καί πρέπει) «νά προσφύγουμε» στόν ἀστό ἀγρότη ἐνάντια στόν ἀστό τσιφλικά, στόν ἀστό δημοκράτη ἐνάντια στόν ἀστό φιλελεύθερο, στήν ἀστική πλήρη ἐλευθερία ἐνάντια στήν ἀστική μισοελευθερία. Σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν προσφυγή, καί μόνο σ' αὐτήν τήν προσφυγή συνίσταται ἡ κριτική μας γιά τό φιλελευθερισμό στίς στιγμές πού περνάει σήμερα ἡ Ρωσία, δηλαδή ἡ κριτική πού κάνουμε ἀπό τή σκοπιά τῶν ἄμεσων, τῶν σημερινῶν καθηκόντων τῆς στιγμῆς αὐτῆς.

Πάρτε, λ.χ., τήν παρακάτω φράση τοῦ κ. Προκοπόβιτς: «Δημιουργία τῶν ὅρων γιά μιά ὑγιή πολιτική ζωή τῶν λαϊκῶν μαζῶν, νά ποιός εἶναι ὁ ἄμεσος σκοπός πού συνενώνει σήμερα καί τούς ἀριστερούς καί τήν ἀντιπολίτευση».

Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό κενό σέ περιεχόμενο, πιό κούφιο, πιό ἀπατηλό ἀπό τή φράση αὐτή. Τή φράση αὐτή θά μποροῦσε νά τήν ὑπογράψει κι' ἕνας ὀχτωβριστής κι' ἕνας καπάτσος «ἐθνικιστής», γιατί δέν δίνει τίποτε τό συγκεκριμένο. Εἶναι μιά ἁπλή ὑπόσχεση, μιά κενή διακήρυξη, μιά διπλωματική ἀπόκρυψη τῶν σκέψεων τοῦ συντάκτη τους. Ἀλλά, ἄν στόν κ. Προκοπόβιτς, καθώς καί σέ πολλούς ἄλλους φιλελευθέ-

ρους ἔχει δοθεῖ ἡ γλώσσα γιά νά κρύβουν τίς σκέψεις τους, ἐμεῖς θά προσπαθήσουμε νά κάνουμε τό καθῆκον μας: νά ξεσκεπάσουμε αὐτό πού κρύβεται ἐδῶ. Ἄς πάρουμε, γιά σιγουριά, ἕνα παράδειγμα πιό ἁπλό, πιό μικρό.

Τό σύστημα τῶν δυό Βουλῶν ἀποτελεῖ ἄραγε τήν ὑγιή προϋπόθεση γιά τήν πολιτική ζωή; Νομίζουμε πώς δέν ἀποτελεῖ. Οἱ προοδευτικοί καί οἱ καντέτοι νομίζουν πώς ἀποτελεῖ. Γι' αὐτές τους τίς ἀπόψεις κατηγοροῦμε τούς φιλελευθέρους γιά ἀντιδημοκρατισμό, γιά ἀντεπαναστατικότητα. Κι' ὅταν διατυπώνουμε τήν κατηγορία αὐτή ἐνάντια στούς φιλελευθέρους, μ' αὐτόν τόν τρόπο κατηγοροῦμε σέ μεγαλύτερο βαθμό ὅλους τούς δεξιούς.

Γεννιέται, σέ συνέχεια, τό ἐρώτημα: τί γίνεται στήν περίπτωση αὐτή μέ τή «συνένωση τῶν ἀριστερῶν καί τῆς ἀντιπολίτευσης»; Μήπως ἀρνούμαστε ἐξαιτίας τῆς διαφωνίας αὐτῆς τή συνένωση μέ τούς φιλελευθέρους ἐνάντια στούς δεξιούς; Ὄχι, δέν τήν ἀρνούμαστε καθόλου. Οἱ ἀντεπαναστατικές ἀπόψεις τῶν φιλελευθέρων πάνω στό ζήτημα αὐτό, καί σ' ὅλα τά ἀνάλογα, *πολύ πιό σοβαρά* ζητήματα τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, μᾶς εἶναι γνωστές ἀπό καιρό, ἀπό τό 1905, ἄν ὄχι ἀπό νωρίτερα, ὡστόσο ὅμως καί τό 1912 ἐπαναλαβαίνουμε: καί στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές καί στό δεύτερο στάδιο τῶν ἐκλογῶν ἐπιτρέπεται συμφωνία μέ τούς φιλελευθέρους ἐνάντια στούς δεξιούς. Γιατί ὁ ἀστικός μοναρχικός φιλελευθερισμός, παρ' ὅλο τό μεσοβέζικο χαρακτήρα του, δέν εἶναι καθόλου τό ἴδιο μέ τήν ἀντίδραση τῆς δουλοπαροικίας. Θά ἀκολουθούσαμε μιά πολύ κακή ἐργατική πολιτική, ἄν δέν ἐκμεταλλευόμασταν τή διαφορά αὐτή.

Πᾶμε, ὅμως, παρακάτω. *Πῶς* νά τήν ἐκμεταλλευτοῦμε; *Μέ ποιούς* ὅρους εἶναι δυνατή «μιά συνένωση τῶν ἀριστερῶν μέ τήν ἀντιπολίτευση»; Ὁ φιλελεύθερος ἀπαντᾶ στό ἐρώτημα αὐτό: δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος γιά συνένωση, ἐφόσον οἱ ἀριστεροί διεξάγουν ἀδιάλλακτη πάλη ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση. Καί ὁ φιλελεύθερος ἐξηγεῖ τή σκέψη του ἔτσι: ὅσο μετριοπαθέστερη εἶναι ἡ διεκδίκηση, τόσο πλατύτερος εἶναι ὁ κύκλος αὐτῶν πού συμφωνοῦν μαζί της, τόσο πληρέστερη εἶναι ἡ συνένωση, τόσο περισσότερη ἡ δύναμη πού εἶναι σέ θέση νά πραγματοποιήσει τή διεκδίκηση αὐτή· τή διεκδίκηση ἑνός «ὑποφερτοῦ» συντάγματος μέ τό σύστημα τῶν δυό Βουλῶν (καί μέ ἄλλες... πῶς νά τό διατυπώσουμε ἠπιότερα;.. μικροϋποχωρήσεις ἀπό τό δημοκρατισμό) θά τήν ὑποστηρίξουν

καί ὅλοι οἱ δημοκράτες καί ὅλοι οἱ φιλελεύθεροι· αὐτό εἶναι πάρα πολύ· ἄν ὅμως θά ἐπιμένετε στόν «καθαρό» δημοκρατισμό, τότε οἱ προοδευτικοί θά ἀποχωρήσουν, θά «ἀπωθήσετε» καί πολλούς καντέτους, θά ἔχουμε διάσπαση καί ἐξασθένιση τῶν «συνταγματικῶν στοιχείων».

Ἔτσι σκέπτεται ὁ φιλελεύθερος. Ἐνῶ ἐμεῖς σκεπτόμαστε διαφορετικά. Χωρίς ἀνάπτυξη τῆς συνειδητότητας τῶν μαζῶν δέν μπορεῖ νά γίνει καμιά ἀλλαγή πρός τό καλύτερο. Αὐτό εἶναι τό βασικό μας ἐπιχείρημα. Ὁ φιλελεύθερος κοιτάει πρός τά ἀνώτερα, ἐνῶ ἐμεῖς κοιτᾶμε πρός τά «κατώτερα» στρώματα. Παύοντας νά ἐξηγοῦμε ὅτι τό σύστημα τῶν δυό Βουλῶν εἶναι ἐπιζήμιο, εἴτε χαλαρώνοντας ἔστω καί κατά ἕνα γιῶτα τήν «πάλη» ἐνάντια σέ κάθε ἀντιδημοκρατική ἄποψη πάνω στό ζήτημα αὐτό, «προσελκύουμε» κοντά μας τόν φιλελεύθερο τσιφλικά, τόν ἔμπορο, τόν δικηγόρο, τόν καθηγητή πανεπιστημίου, ὅλοι ὅμως αὐτοί εἶναι γνήσια ἀδέλφια τοῦ Πουρισκέβιτς καί τίποτε τό σοβαρό δέν μποροῦν νά κάνουν ἐνάντια στούς Πουρισκέβιτς. «Προσελκύοντας» αὐτούς, ἀπομακρύνουμε ἀπό μᾶς τίς μάζες, καί μέ τήν ἔννοια ὅτι οἱ μάζες, γιά τίς ὁποῖες ὁ δημοκρατισμός δέν εἶναι διπλωματική ταμπέλα, οὔτε ἐπιδεικτική φράση, ἀλλά οὐσιαστική, ζωτική ὑπόθεση, ζήτημα ζωῆς ἤ θανάτου, οἱ μάζες αὐτές χάνουν τήν ἐμπιστοσύνη πρός τούς ὀπαδούς τοῦ συστήματος τῶν δυό Βουλῶν· — καί μέ τήν ἔννοια ὅτι ἡ ἐξασθένιση τῶν ἐπιθέσεων ἐνάντια στό σύστημα τῶν δυό Βουλῶν σημαίνει λειψή συνειδητότητα τῶν μαζῶν, καί, ἄν οἱ μάζες δέν ἔχουν συνειδητότητα, εἶναι νυσταλέες καί ἀναποφάσιστες, *καμιά* ἀλλαγή πρός τό καλύτερο δέν εἶναι δυνατό νά γίνει.

Μέ τήν πολεμική σας ἐνάντια στούς φιλελευθέρους διασπᾶτε τούς ἀριστερούς καί τήν ἀντιπολίτευση, μᾶς λένε οἱ καντέτοι καί οἱ κύριοι Προκοπόβιτς. Ἀπαντοῦμε ὅτι ὁ συνεπής δημοκρατισμός ἀπωθεῖ τούς πιό ἀσταθεῖς, τούς λιγότερο σίγουρους, τούς πιό ἀνεκτικούς φιλελευθέρους ἀπέναντι στόν πουρισκεβιτσισμό· αὐτοί εἶναι μιά χούφτα· αὐτός προσελκύει ὅμως ἑκατομμύρια, πού ξυπνοῦν τώρα γιά μιά νέα ζωή, γιά μιά «ὑγιή πολιτική ζωή», μέ τή διαφορά ὅτι μέ τή λέξη αὐτή δέν ἐννοοῦμε καθόλου, μά καθόλου ἐκεῖνο πού ἐννοεῖ ὁ κ. Προκοπόβιτς.

Ἀντί γιά τό σύστημα τῶν δυό Βουλῶν θά μπορούσαμε νά πάρουμε σάν παράδειγμα τήν σύνθεση τῶν Ἐπιτροπῶν γαιορύθμισης: πρέπει ἄραγε μέσα σ' αὐτές νά ἐξασφαλίσουν τό ἕνα τρίτο τῆς ἐπιροῆς οἱ τσιφλικάδες, τό ἕνα τρίτο οἱ ἀγρότες,

τό ἕνα τρίτο οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ὅπως νομίζουν οἱ καντέτοι, ἤ μήπως πρέπει νά συγκροτοῦνται μέ ἐντελῶς ἐλεύθερες ἐκλογές, μέ ἐκλογικό δικαίωμα *ἐντελῶς* δημοκρατικό; Τί πρέπει νά ἐννοοῦμε στό σημεῖο αὐτό μέ τή φράση «ὅροι γιά μιά ὑγιή πολιτική ζωή τῶν λαϊκῶν μαζῶν»; τί λέτε, κ. Προκοπόβιτς; Ποιόν θά ἀπωθήσουμε καί ποιόν θά προσελκύσουμε μέ τό συνεπή δημοκρατισμό στό ζήτημα αὐτό;

Καί ἄς μή μᾶς ἀντιλέγει ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» ὅτι «τώρα πάνω ἀπ' ὅλα τά ἄλλα ἄρθρα τῶν προγραμμάτων κυριαρχεῖ ἕνα, κοινό γιά ὅλα τά προοδευτικά κόμματα, τό ἄρθρο πού ἀπαιτεῖ τήν πραγματοποίηση τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας». Ἐπειδή ἀκριβῶς τό ἄρθρο αὐτό *κυριαρχεῖ* — αὐτό εἶναι τελείως ἀδιαφιλονίκητο, εἶναι ἱερή ἀλήθεια — πρέπει οἱ πιό πλατιές μάζες, τά ἑκατομμύρια καί ἑκατομμύρια τῶν ἀνθρώπων νά ξεχωρίζουν τήν μισοελευθερία ἀπό τήν ἐλευθερία καί νά καταλαβαίνουν τήν ἀδιάρηκτη σύνδεση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στόν πολιτικό δημοκρατισμό καί στό δημοκρατισμό τῶν ἀγροτικῶν μετασχηματισμῶν.

Χωρίς τό ἐνδιαφέρον, τή συνειδητότητα, τό θάρος, τή δραστηριότητα, τήν ἀποφασιστικότητα, τήν αὐτοτέλεια τῶν μαζῶν, δέν μπορεῖ νά γίνει τίποτε ἀπολύτως οὔτε στόν ἕνα οὔτε στόν ἄλλο τομέα.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 12, 10 τοῦ Ἰούνη 1912
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς συλλογῆς «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός», μέρ. ΙΙ, Πετρούπολη, 1914

Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ «ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ»

Οἱ ἀλήθειες τοῦ δημοκρατισμοῦ δέν πρέπει νά μᾶς ἐμποδίζουν νά βλέπουμε τό γεγονός, — πού ξεφεύγει συχνά ἀπό τό ὀπτικό πεδίο τῶν ἀστῶν δημοκρατῶν, — ὅτι τά ἀντιπροσωπευτικά σώματα δημιουργοῦν ἀναπόφευκτα στίς καπιταλιστικές χῶρες ἰδιότυπες μορφές ἐπίδρασης τοῦ κεφαλαίου πάνω στήν κρατική ἐξουσία. Ἐμεῖς δέν ἔχουμε κοινοβούλιο, ἔχουμε ὅμως ὅσον θέλετε κοινοβουλευτικό κρετινισμό ἀνάμεσα στούς φιλελευθέρους, κι᾿ ὅση θέλετε *κοινοβουλευτική διαφθορά* μέσα σ᾿ ὅλους τούς ἀστούς βουλευτές.

Τήν ἀλήθεια αὐτή οἱ ἐργάτες πρέπει νά τή χωνέψουν καλά, ἄν θέλουν νά μάθουν νά χρησιμοποιοῦν τά ἀντιπροσωπευτικά σώματα *γιά* τήν ἀνάπτυξη τῆς συνείδησης, τῆς συσπείρωσης, τῆς πραγματικῆς καί ἀποτελεσματικῆς δράσης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὅλες οἱ ἐχθρικές πρός τό προλεταριάτο κοινωνικές δυνάμεις — ἡ «γραφειοκρατία», ἡ γαιοκτησία, τό κεφάλαιο ἔχουν ἀρχίσει νά χρησιμοποιοῦν τά ἀντιπροσωπευτικά αὐτά σώματα *ἐνάντια* στούς ἐργάτες. Πρέπει νά ξέρουμε πῶς τά χρησιμοποιοῦν, γιά νά μάθουμε νά ὑπερασπίζουμε τά αὐτοτελῆ συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τήν αὐτοτελή ἀνάπτυξή της.

Ἡ ΙΙΙ Δούμα ἀποφάσισε νά δίνει βραβεῖα στούς ντόπιους κατασκευαστές μηχανῶν. Σέ ποιούς ντόπιους; Σ᾿ αὐτούς «πού ἐργάζονται» στή Ρωσία!

Ἄν καλοκοιτάξετε, ὅμως, τά πράγματα, θά δεῖτε ὅτι οἱ ξένοι ἀκριβῶς καπιταλιστές ἔχουν μεταφέρει τά ἐργοστάσιά τους στή Ρωσία. Οἱ τελωνειακοί δασμοί εἶναι μεγάλοι, — τά κέρδη ἀνυπολόγιστα — γι᾿ αὐτό καί τό ξένο κεφάλαιο μετακομίζει στό *ἐσωτερικό* τῆς Ρωσίας. Λογουχάρη ἕνα ἀμερικανικό τράστ — μιά ἕνωση ἑκατομμυριούχων-καπιταλιστῶν — ἔχτισε ἕνα τεράστιο ἐργοστάσιο γεωργικῶν μηχανῶν κοντά στή Μόσχα, στό Λιούμπερτσι, ἐνῶ ὁ καπιταλιστής Μέλχοζε χτίζει ἕνα ἐργοστάσιο γεωργικῶν μηχανῶν στό Χάρκοβο καί ὁ κα-

πιταλιστής Τζών Γκρίεβς ένα άλλο στό Μπερντιάνσκ. Ἀλήθεια, πολύ «γνήσιοι ρῶσοι», «πολύ ντόπιοι» δέν εἶναι οἱ ἐπιχειρηματίες αὐτοί;

Φυσικά, ἄν δέν εἶχαν τήν ὁλόπλευρη βοήθεια τῶν ρώσων καπιταλιστῶν, σέ καμιά περίπτωση *δέν θά μποροῦσαν* νά δροῦν στή Ρωσία. Τό ἕνα χέρι νίβει τ' ἄλλο. Οἱ ἀμερικανοί, οἱ ἄγγλοι καί οἱ γερμανοί καπιταλιστές ἀποκομίζουν κέρδη μέ τή βοήθεια τῶν ρώσων καπιταλιστῶν, πού τούς πέφτει ἕνα πολύ καλό μερίδιο ἀπό τά κέρδη. Ἄς πάρουμε, λ.χ., τά χρυσορυχεῖα τοῦ Λένα, ἤ τίς μεταλλευτικές ἐπιχειρήσεις στά Οὐράλια. Πόσα ἑκατομμύρια μοίρασαν ἐδῶ μεταξύ τους οἱ ξένοι καί οἱ ρῶσοι καπιταλιστές!

Ἡ Δούμα στήν περίπτωση αὐτή εἶναι πολύ χρήσιμη γιά τούς κ.κ. βιομηχάνους. Οἱ καπιταλιστές καί στή Δούμα καί στό Κρατικό Συμβούλιο ἔχουν σημαντικό ἀριθμό ἐκπροσώπων, ἀκόμη καί ὁ τσιφλικάς στίς μέρες μας χωρίς κεφάλαιο δέν εἶναι τίποτε. Καί οἱ καπιταλιστές καί οἱ τσιφλικάδες ἔχουν στό πρόσωπο τῆς Δούμας ἕναν ἕτοιμο μηχανισμό γιά τήν ψήφιση τῶν νόμων περί «βραβείων» *(γιά τόν ἴδιο τόν ἑαυτό τους)*, περί τελωνειακῆς προστασίας (δηλαδή μιά ἄλλη μορφή βραβείων γιά τόν ἑαυτό τους), περί ἐκχωρήσεων (τρίτη μορφή βραβείων γιά τόν ἑαυτό τους) κτλ. κτλ. *χωρίς τέλος*.

Σχετικά μέ τό ζήτημα αὐτό ἕνας φιλελεύθερος, πού ὑπογράφεται «Σκεπτικιστής» ἔγραψε στή φιλελεύθερη ἐφημερίδα «Ρέτς» ἕνα πολύ πετυχημένο ἄρθρο. Ἐπιτίθεται μέ τόση θέρμη ἐνάντια στούς «ἐθνικιστές» (ἀπένειμαν οἱ ἴδιοι στόν ἑαυτό τους «βραβεῖα» γιά τήν ἐνθάρυνση τῆς «ντόπιας» βιομηχανίας μηχανοκατασκευῶν τῶν διαφόρων κυρίων Γκρίεβς, Μέλχοζε, Ἔλγουορθ καί ἄλλων ἑταιριῶν), ὥστε μετάδοσε καί σέ μένα λίγο σκεπτικισμό.

Μάλιστα, ξεσκεπάζει πετυχημένα τούς «ἐθνικιστές» ὁ κ. φιλελεύθερος «Σκεπτικιστής». Γιατί, ὅμως, δέν λέει τίποτε γιά τούς καντέτους; Ὅταν ὁ Γκολοβίν, λ.χ., προσπαθοῦσε νά πάρει ἐκχωρήσεις, μήπως ἡ ἰδιότητά του σάν *βουλευτῆ τῆς Δούμας* καί πρώην προέδρου τῆς Δούμας δέν τόν βοήθησε σ' αὐτή τήν ὠφέλιμη καί ἐπικερδή δουλιά;

Ὅταν ὁ Μακλάκοφ καταβρόχθιζε τίς ἀμοιβές τῆς «ὑπόθεσης Ταγκίεφ», μήπως ἡ ἰδιότητα τοῦ βουλευτῆ τῆς Δούμας δέν τόν εἶχε διευκολύνει νά ἀναλάβει τόσο «ἐπικερδεῖς» ὑποθέσεις; [132]

Καί πόσοι ἀκόμη καντέτοι τσιφλικάδες, ἔμποροι, καπιτα-

λιστές, χρηματιστές, δικηγόροι, ἐπιχειρηματίες, δέν ἔχουν διευρύνει τίς ἐπιχειρήσεις τους, δέν ἔχουν σταθεροποιήσει τίς «σχέσεις» τους, δέν ἔχουν κανονίσει τίς «δουλιές» τους χάρη στόν τίτλο τοῦ βουλευτῆ καί στά πλεονεκτήματα καί τίς διευκολύνσεις πού δίνει ὁ τίτλος αὐτός;

Καί τί θά μᾶς δείξει μιά ἔρευνα γιά τίς χρηματιστικές πράξεις πού γίνονται ἀπό διάφορους βουλευτές τῆς Δούμας καί μέ τή συμμετοχή βουλευτῶν τῆς Δούμας;

Βλέπουμε, ὅμως, ὅτι σ' ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες ἔχουν παρθεῖ μέτρα, ὥστε νά διαφυλάγεται τό «ἐμπορικό μυστικό», ὥστε *κανένα* «κοινοβούλιο» νά μήν ἐπιτρέψει νά γίνει παρόμοια ἔρευνα.

Ὡστόσο, οἱ ἐργάτες βουλευτές ἀσφαλῶς ξέρουν πολλά πάνω στό ζήτημα αὐτό, κι' ἄν κάνουν τόν κόπο, ἄν ἐνδιαφερθοῦν, ἄν συγκεντρώσουν στοιχεῖα, ἄν μαζέψουν ὑλικό, ἄν ψάξουν στίς ἐφημερίδες, ἄν ζητήσουν πληροφορίες ἀπό τό χρηματιστήριο κτλ., μποροῦν καί μόνοι τους νά κάνουν μιά πολύ διδακτική καί πολύ ὠφέλιμη «ἔρευνα» γιά τίς *ἐπιχειρηματικές* δουλιές τῶν διαφόρων βουλευτῶν τῆς Δούμας καί γιά τή συμμετοχή τῶν βουλευτῶν αὐτῶν στίς ἐπιχειρήσεις αὐτές.

Στά εὐρωπαϊκά κοινοβούλια οἱ πράξεις αὐτές εἶναι πασίγνωστες καί οἱ ἐργάτες τίς ξεσκεπάζουν διαρκῶς, ἀναφέροντας καί τά ὀνόματα τῶν ἐπιχειρηματιῶν, γιά νά κατατοπίζεται ὁ λαός.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀριθ. 13,
17 τοῦ 'Ιούνη 1912
Ὑπογραφή: Μή φιλελεύθερος σκεπτικιστής

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Οἱ μαρξιστές ἀπό καιρό τώρα ἔχουν καθορίσει ἀπό ἄποψη ἀρχῶν τή στάση τους ἀπέναντι στίς ἐκλογές. Τά δεξιά κόμματα ἀπό τόν Πουρισκέβιτς ὥς τόν Γκουτσκόφ, ἡ φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη (οἱ καντέτοι καί οἱ προοδευτικοί) καί ἡ δημοκρατία (ἡ ἐργατική καί ἡ ἀστική, δηλαδή οἱ τρουντοβίκοι) εἶναι τά *τρία* βασικά στρατόπεδα πού παλεύουν στίς ἐκλογές. Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στά στρατόπεδα αὐτά εἶναι βασική: ἀντιπροσωπεύουν διαφορετικές τάξεις, διαφέρουν ὡς πρός ὅλο τό πρόγραμμα καί τήν τακτική τους. Μόνο ἐφόσον θά ξέρουμε καλά τίς ἀρχές τῆς πολιτικῆς τοῦ κάθε στρατοπέδου θά μπορέσουμε νά βγάλουμε σωστά πρακτικά συμπεράσματα σχετικά μέ τήν ἐκλογική καμπάνια.

Ἀπό τότε πού οἱ μαρξιστές, πρίν ἀπό ἕνα ἑξάμηνο περίπου, καθόρισαν ὁλοκληρωτικά τίς θέσεις αὐτές*, οἱ ἐκδηλώσεις τῆς φιλελεύθερης ἀντιπολίτευσης ἐπιβεβαίωσαν πολύ παραστατικά τήν ὀρθότητά τους. Οἱ δικοί μας «γείτονες καί ἐχθροί ἀπό τά δεξιά», πού κάθε ἄλλο παρά συμμερίζονται τίς ἀπόψεις μας, μᾶς πρόσφεραν μέ ἀξιέπαινο ζῆλο τήν καλύτερη ἐπιβεβαίωση τῆς ὀρθότητάς τους. Μπορεῖ νά ποῦμε πώς εἶναι *νόμος*: ἡ ἀνάπτυξη τῆς πολιτικῆς δράσης καί τῶν πολιτικῶν ἀπόψεων τοῦ καντέτου ἐνισχύει κατά τόν πιό θαυμάσιο τρόπο τίς ἀπόψεις τῶν μαρξιστῶν. Ἤ μέ ἄλλα λόγια: ὅταν ἀρχίζει νά μιλάει ἕνας καντέτος, νά εἶστε βέβαιοι ὅτι θά ἀνασκευάσει ἐξίσου καλά μ' ἕνα μαρξιστή τίς ἀπόψεις τῶν φιλελεύθερων ἐργατικῶν πολιτικῶν.

Νά γιατί, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, εἶναι διπλά ὠφέλιμο γιά τόν ἐργάτη νά παρακολουθεῖ προσεκτικά τήν πολιτική τῶν καντέτων: πρῶτο, θά μπορέσει νά γνωρίσει καλά τό φιλελεύθερο ἀστό, καί δεύτερο, θά μάθει νά βλέπει καλύτερα τά λάθη μερικῶν ὁπαδῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Αὐτό ἀκριβῶς τό διπλό ὄφελος θά φέρει, ἀσφαλῶς, ἡ πρό-

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 39-43. *Ἡ Σύντ.*

σφατη ἀρθρογραφία τῆς *«Ρέτς»* ἀπ' ἀφορμή τίς σοβαρές προεκλογικές δηλώσεις πού ἔγιναν στήν ἐφημερίδα *«Ρούσκιγε Βέντομοστι»*. Πρόκειται γιά τίς δηλώσεις τοῦ παλιοῦ «οἰκονομιστῆ», δηλ. τοῦ ὀπορτουνιστῆ τῆς περιόδου 1897-1902 κ. 'Ακίμοφ (Βλ. Μαχνόβετς). Οἱ δηλώσεις αὐτές ἀποτελοῦν ἀνοιχτή ὑπεράσπιση τοῦ «προοδευτικοῦ συνασπισμοῦ» πού τήν «πλατφόρμα» του (ἡ ὁποία ἐξάλλου *δέν* ἔχει δημοσιευτεῖ!) ὁ κ. 'Ακίμοφ, πού θέλει νά λέγεται σοσιαλδημοκράτης, θεωρεῖ ὅτι «μπορεῖ νά τή δεχτεῖ ἀτόφια ἡ σοσιαλδημοκρατία».

Πολλοί πολιτικοί νεοσσοί (ἀπό τό Παρίσι ὥς τό Κρασνογιάρσκ) καί ξεσκολισμένοι διπλωμάτες (ἀπό τή Βιέννη ὥς τή Βίλνα) [133], μᾶς ἔλεγαν καί μᾶς λένε ὥς τά τώρα ὅτι ἡ φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική εἶναι «σκιάχτρο». Κοιτάξτε λοιπόν τόν κ. 'Ακίμοφ, φίλτατοι ἀντιρησίες! Δέν θά μπορέσετε, ἀσφαλῶς, νά ἀρνηθεῖτε ἐδῶ ὅτι εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Καί δέν θά μπορέσετε νά πεῖτε ὅτι ὁ 'Ακίμοφ εἶναι κάτι τό «μοναδικό», δηλ. ἕνα ξεχωριστό καί ἀμίμητο στό εἶδος του, σπάνιο φαινόμενο. Γιατί, ὅσα σπάνια προτερήματα κι' ἄν ἔχει ὁ κ. 'Ακίμοφ, δέν ἀποτελεῖ ἰδιαίτερη περίπτωση· θά ἦταν πραγματική ἀνακρίβεια νά τό ποῦμε αὐτό. Μίλησε μετά τόν κ. Προκοπόβιτς καί στό ἴδιο πνεῦμα μ' αὐτόν. Βρῆκε ἕνα φιλελεύθερο ὄργανο μέ κυκλοφορία, ἕνα βολικό βῆμα, πού μεταφέρει μακριά τούς λόγους του. Βρῆκε μιά «καλή ἐφημερίδα» ἀνάμεσα στούς φιλελεύθερους δημοσιογράφους. Ὤ, ὄχι, δέν ἀποτελεῖ ἰδιαίτερη περίπτωση. Ἔστω κι' ἄν δέν ἀνήκει ἀπό καιρό τώρα σέ καμιά ὁμάδα. Ἔστω κι' ἄν εἶναι ἐντελῶς εἰκονικά τά δικαιώματά του γιά τόν τίτλο τοῦ σοσιαλδημοκράτη. Ὡστόσο εἶναι ἐκπρόσωπος μιᾶς πολιτικῆς *γραμμῆς*, πού ἔχει ρίζες, πού ζεῖ, καί, παρόλο πού συχνά κρύβεται, βγαίνει *διαρκῶς* στήν ἐπιφάνεια μέ τήν παραμικρότερη πολιτική ἀναζωογόνηση.

Ἡ *«Ρέτς»* «ἐπικροτεῖ ἀπόλυτα τό νηφάλιο ρεαλισμό» τῶν ἀντιλήψεων τοῦ κ. 'Ακίμοφ, καί ὑπογραμμίζει μέ ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση τή γνώμη του ὅτι «οἱ σοσιαλδημοκράτες πρέπει νά προβάλουν σήμερα ἐκεῖνο τό μέρος τῶν πολιτικῶν τους καθηκόντων, πού θά βρεῖ ὑποστήριξη ἀπό ἀρκετά εὐρεῖς, πολιτικά-ἰσχυρούς κύκλους τοῦ λαοῦ».

Πῶς λοιπόν, νά μή χαίρεται ἡ «Ρέτς»! Αὐτό πού τό «Νάσα Ζαριά» τό λέει μέ χίλιες περιστροφές καί ὑπεκφυγές, σωριάζοντας ἐπιφυλάξεις πάνω στίς ἐπιφυλάξεις, σβήνοντας τά ἴχνη καί κάνοντας ἐπίδειξη μέ ξεθυμασμένα ἀπό καιρό δῆθεν

μαρξιστικά λογάκια, ὁ κ. Ἀκίμοφ τό λέει μιά καί καλή, μέ τρόπο κάπως χοντρό, ἁπλοϊκά μέ ἀφέλεια... ἀγαθούλη.

Ἀπό τυπική ἄποψη τό «Νάσα Ζαριά» καί ἡ «Νιέβσκι Γκόλος» μποροῦν, βέβαια, πολύ καλά νά ποῦν πώς δέν ἔχουν καμιά εὐθύνη γιά τόν κ. Ἀκίμοφ. Στήν πραγματικότητα ὅμως, τό πλατύ ἀναγνωστικό κοινό, πού δέν εἶναι μαθημένο σέ λεπτολογήματα καί δέν ἐνδιαφέρεται γιά λεπτολογήματα, συγκρατεῖ ἀπό τά λικβινταριστικά αὐτά δημοσιεύματα ἀκριβῶς τό «πνεῦμα τοῦ Ἀκίμοφ» καί μόνο αὐτό. «Νά μήν τορπιλίζουμε» τό ἔργο τῶν προοδευτικῶν — ἔγραφε ὁ Μάρτοφ. «Νά προβάλουμε τό μέρος ἐκεῖνο τῶν καθηκόντων», πού θά βρεῖ ὑποστήριξη ἀπό τούς *προοδευτικούς*— γράφει ὁ Ἀκίμοφ, διατυπώνοντας, φυσικά, καί τήν ἐπιφύλαξη ὅτι, μιά καί οἱ προοδευτικοί δέν ἀνήκουν σέ κανένα κόμμα, γίνεται πιό εὔκολο γιά τό κάθε κόμμα νά διατηρεῖ (στά χαρτιά) τήν ἀνεξαρτησία του. *Τό νά προβάλουμε περισσότερα* καθήκοντα, ἀπό ὅ,τι ἀρέσει στούς προοδευτικούς, σημαίνει ἀκριβῶς ὅτι «ὑπονομεύουμε» τό ἔργο τους: αὐτό μᾶς λέει ἡ ἀποκρυπτογράφηση τοῦ συνθήματος τοῦ Μάρτοφ, ἀποκρυπτογράφηση πού τήν ἔχει κάνει ὁ συγκεκριμένος πολιτικός ἀγώνας, πού τήν ἔχει κάνει τό *πλῆθος*, τό ὁποῖο ἐκπροσωπεῖ καλά ὁ Ἀκίμοφ.

Οἱ καντέτοι καί οἱ προοδευτικοί, κατά τή γνώμη τοῦ Ἀκίμοφ, εἶναι οἱ «εὐρεῖς καί πολιτικά ἰσχυροί κύκλοι τοῦ λαοῦ». Εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἴδια ἡ φιλελεύθερη ἀνακρίβεια, γιά τήν ὁποία ἔγραψε τελευταῖα ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» σ' ἕνα ἄρθρο της μέ τόν τίτλο: ὁ χαρακτήρας καί ἡ σημασία τῆς μαρξιστικῆς πολεμικῆς ἐνάντια στούς φιλελευθέρους*. Στήν πραγματικότητα ἡ φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη, στό σύνολό της, πού περιλαβαίνει καί τούς καντέτους καί τούς προοδευτικούς καί πολλούς ἄλλους, ἀποτελεῖ ἕνα πολύ λίγο εὐρύ καί ἐξαιρετικά ἀδύνατο πολιτικό κύκλο τοῦ λαοῦ.

Ἡ ἀστική τάξη ποτέ δέν μπορεῖ νά δημιουργήσει ἕναν εὐρύ κύκλο μέσα στό λαό. Μπορεῖ νά εἶναι καί εἶναι πολιτικά ἰσχυρή σέ ὁλόκληρη σειρά καπιταλιστικῶν χωρῶν, — ὄχι ὅμως στήν Πρωσσία, οὔτε καί στή Ρωσία. Στίς χῶρες αὐτές ἡ καταπληκτική, ἡ τερατώδης, ἡ σχεδόν ἀπίστευτη πολιτική της ἀδυναμία ἐξηγεῖται πέρα γιά πέρα ἀπό τό γεγονός, ὅτι ἡ ἀστική αὐτή τάξη φοβᾶται πολύ περισσότερο τήν ἐπανάσταση, παρά τήν ἀντίδραση. Ἀπό δῶ ἀπορέει ἀναπόφευκτα ἡ πολιτική

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 372-379. *Ἡ Σύντ.*

ἀδυναμία. Καί κάθε συλλογισμός γιά «πολιτική δύναμη» τῆς ἀστικῆς τάξης, πού παραβλέπει τή *βασική* αὐτή ἰδιομορφία τῆς κατάστασης πραγμάτων στή Ρωσία, εἶναι ριζικά λαθεμένος καί γι' αὐτό ἀπόλυτα ἄχρηστος.

Ὁ κ. Ἀκίμοφ μίλησε σάν ἕνας πολύ εἰλικρινής καί μετριοπαθής φιλελεύθερος: ἐσᾶς, κύριοι καντέτοι καί προοδευτικοί, ἐμεῖς σᾶς θεωροῦμε δύναμη, τήν πλατφόρμα σας τή δεχόμαστε ἀτόφια (ἄν καί δέν ὑπάρχει αὐτή ἡ πλατφόρμα!), ἐμεῖς οἱ ἴδιοι προβάλουμε σήμερα τό *μέρος ἐκεῖνο* τῶν καθηκόντων, πού ἔχει τήν ὑποστήριξή σας, ζητᾶμε ἀπό σᾶς μόνο ἕνα πράγμα: «στούς συνδυασμούς τοῦ (προοδευτικοῦ) συνασπισμοῦ νά συμπεριληφθοῦν καί σοσιαλδημοκράτες». Αὐτά, κυριολεκτικά αὐτά, ἔγραφε ὁ Ἀκίμοφ! Σ' ὅλα, σ' ὅλα εἶμαι σύμφωνος, ἀρκεῖ νά συμπεριληφθοῦμε στό φιλελεύθερο συνδυασμό!

Ἀπό μέρους τῆς «Ρέτς» ἦταν ἁπλούστατα ἔλλειψη μεγαλοψυχίας τό ὅτι *ἀπόριψε* ἀκόμη καί μιά τόσο μετριοπαθή παράκληση. Μά πρόκειται γιά τούς ἐκλογεῖς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, θυμίζουν στόν Ἀκίμοφ οἱ καντέτοι. Καί τί ἀντιπροσωπεύουν ἀνάμεσα σ' *αὐτούς* οἱ σοσιαλδημοκράτες; Ἕνα μηδενικό, «μέ ἐξαίρεση τίς μεγάλες πόλεις, γιά τίς ὁποῖες δέν γίνεται λόγος». Καί τό ἐπίσημο ὄργανο τῶν καντέτων διδάσκει μέ συγκατάβαση τόν πειθήνιο καί ὑπάκουο Ἀκίμοφ: «ἄν ἐξαιρέσουμε τίς ἀκρινές περιφέρειες αὐτοί (οἱ σοσιαλδημοκράτες) θά ὑποχρεωθοῦν σχεδόν παντοῦ νά καθοδηγοῦνται ὄχι ἀπό τόν ὑπολογισμό νά ἐκθέσουν δικούς τους ὑποψήφιους, ἀλλά ἀπό τή σκέψη νά νικήσει ὁ προοδευτικός συνασπισμός ἐνάντια στό μαῦρο συνασπισμό τῶν καταπιεστῶν τοῦ λαοῦ».

Ὁ φιλελεύθερος ἀπώθησε βάναυσα τό χέρι πού τοῦ ἅπλωνε ὁ φιλελεύθερος ἐργατικός πολιτευτής! Νά ἡ ἀμοιβή πού τοῦ ἄξιζε γιά τήν ἐγκατάλειψη τῆς μάχης στίς μεγάλες πόλεις. Οἱ μεγάλες πόλεις ἀνήκουν σέ μᾶς, γιατί εἴμαστε ἰσχυροί,— λένε οἱ καντέτοι, — καί ἡ ὑπόλοιπη Ρωσία ἀνήκει σέ μᾶς, γιατί εἶναι ἰσχυροί οἱ ἄνθρωποι τῆς 3 τοῦ Ἰούνη καί ὁ νόμος τους τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, πού μᾶς ἐξασφαλίζει τό μονοπώλιο τῆς ἀντιπολίτευσης.

Ἡ ἀπάντηση δέν εἶναι ἄσχημη. Τό μάθημα πού πῆρε ὁ Ἀκίμοφ εἶναι σκληρό, ἀλλά ὠφέλιμο μάθημα.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 14,
24 τοῦ Ἰούνη 1912,
Ὑπογραφή: Κ. Φ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

Цѣна 5 коп.

№ 15. НЕВСКАЯ № 15.

ЗВѢЗДА

Годъ изданія первый.

№ 15 Воскресенье 1-го Iюля 1912 г. № 15

Поступилъ въ продажу „Спутникъ Избирателя".

ЗАВѢТЫ

Значеніе выборовъ въ Петербургѣ.

Сравненіе столыпинской и народнической аграрной программы.

Уроки классовой борьбы.

Ἡ πρώτη σελίδα τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 15, τῆς 1 τοῦ Ἰούλη 1912 , ὅπου δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ σημασία τῶν ἐκλογῶν στήν Πετρούπολη» καί «Σύγκριση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ Στολίπιν μέ τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων»

Σμίκρυνση

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ

Οἱ ἐφημερίδες μᾶς πληροφοροῦν ὅτι τό ζήτημα τοῦ χρόνου τῆς σύγκλησης τῆς IV Κρατικῆς δούμας καί τῆς ἡμερομηνίας τῶν ἐκλογῶν γι' αὐτήν, προκάλεσε μιά σειρά ἐνδοιασμούς στούς ἰθύνοντες κύκλους. Μερικοί εἶχαν τή γνώμη νά ἀναβληθεῖ ἡ σύγκληση τῆς Κρατικῆς δούμας γιά τό Γενάρη, ἄλλοι γιά τόν 'Οχτώβρη. Τώρα, ὅπως λένε, τό ζήτημα λύθηκε σύμφωνα μέ τή δεύτερη γνώμη.

Ἔτσι, λοιπόν, οἱ ἐκλογές εἶναι πιά πολύ κοντά, — δέν μᾶς χωρίζουν ἀπ' αὐτές, παρά μόνο 7-9 βδομάδες. Εἶναι καιρός νά σκεφτοῦμε ὅτι πρέπει νά *δεκαπλασιάσουμε* τή δραστηριότητά μας σ' ὅλη τήν ἐκλογική δουλιά.

Στό ἄρθρο αὐτό θά ἤθελα νά σταθῶ σ' ἕνα εἰδικό ζήτημα, πού ἔχει, ὡστόσο, ἐξαιρετικά μεγάλη καί γενική σημασία γιά τήν ἐργατική δημοκρατία. Εἶναι τό ζήτημα τοῦ ρόλου τῶν ἐκλογῶν στήν Πετρούπολη.

Οἱ ἐκλογές στή 2η κουρία τῆς πόλης Πετρούπολης ἀποτελοῦν τό κεντρικό σημεῖο *ὅλης* τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας στίς ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα.

Μόνο στήν Πετρούπολη ὑπάρχει κάπως καλά ὀργανωμένος ἐργατικός τύπος, πού παρ' ὅλους τούς λυσσαλέους διωγμούς ἐναντίον του, τά πρόστιμα καί τίς συλλήψεις τῶν συντακτῶν του, παρόλο πού ἡ θέση του δέν εἶναι καθόλου σταθερή, παρόλη τήν αὐστηρότητα τῆς λογοκρισίας, εἶναι σέ θέση νά δίνει ἔστω καί μιά ἀμυδρή εἰκόνα τῶν ἀπόψεων τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας.

Χωρίς καθημερινό τύπο οἱ ἐκλογές παραμένουν μιά σκοτεινή ὑπόθεση καί ἡ σημασία τους, ὅσοναφορᾶ τήν πολιτική διαφώτιση τῶν μαζῶν, περιορίζεται κατά τό μισό, ἄν ὄχι καί περισσότερο.

Συνεπῶς, οἱ ἐκλογές τῆς Πετρούπολης ἀποκτοῦν τή σημα-

σία *πρότυπου* γιά τήν ἐκλογική καμπάνια πού πρέπει νά διεξάγει ἡ ἐργατική δημοκρατία μέσα στίς ἀπίστευτα σκληρές ρωσικές συνθῆκες. Ἄλλη ἐκλογική καμπάνια *μπροστά στά μάτια* ὅλου τοῦ κόσμου οἱ ἐργάτες δέν εἶναι σέ θέση νά κάνουν πουθενά. Στήν ἐργατική κουρία οἱ ἐκλογές ἔχουν, φυσικά, ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία, ἐδῶ ὅμως οἱ ἐργάτες δέν μποροῦν νά ἔρθουν σέ ἐπαφή μέ τίς ἄλλες τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ, γι' αὐτό δέν μποροῦν νά ἀναπτύξουν *ἀρκετά* πλατιά τά *παλλαϊκά* ἐκεῖνα αἰτήματα, τίς γνῶμες γιά τά προβλήματα τῆς *γενικῆς πολιτικῆς*, πού ἔχει ἐπεξεργαστεῖ ἡ πρωτοπόρα, προλεταριακή δημοκρατία *γιά* νά τίς ἔχει γιά ὁδηγό της ὅλη ἡ δημοκρατία γενικά.

Στήν Πετρούπολη οἱ ἐκλογές εἶναι ἄμεσες. Γι' αὐτό ἐδῶ ἡ προεκλογική πάλη μπορεῖ νά εἶναι πολύ πιό συγκεκριμένη, πολύ πιό σαφής, πολύ πιό κομματική, παρά σέ ἄλλα μέρη. Οἱ ἄλλες μεγάλες πόλεις θά εἶχαν ἐξίσου σοβαρή σημασία ὅπως ἡ Πετρούπολη, ἀλλά στίς ἐπαρχίες ἡ πίεση ἀπό μέρους τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν εἶναι πολύ *πιό* ἰσχυρή ἀπ' ὅ,τι στήν πρωτεύουσα, καί εἶναι δύσκολο γιά τήν ἐργατική δημοκρατία νά ἀνοίξει δρόμο καί νά ἐπιβάλει τήν παρουσία της.

Στήν Πετρούπολη, τέλος, ἡ πάλη στή δεύτερη κουρία θά πρέπει νά διεξαχθεῖ ἀνάμεσα στούς φιλελευθέρους καί στή δημοκρατία. Οἱ καντέτοι θεωροῦν τή 2η κουρία τσιφλίκι *τους*.Τήν Πετρούπολη τήν ἐκπροσωποῦν ὁ Μιλιουκόφ, ὁ Ροντίτσεφ καί ὁ Κοῦτλερ.

Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι αὐτή ἡ ἐκπροσώπηση μιᾶς ἀρκετά πλατιᾶς μάζας δημοκρατικῶν ἐκλογέων ἀπό τούς φιλελευθέρους σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ κανονική. Οἱ ἐκλογές τῆς II Δούμας ἔδειξαν ὅτι ἡ «κυριαρχία» τῶν καντέτων μέσα στούς δημοκρατικούς ἐκλογεῖς τῶν πόλεων δέν εἶναι καθόλου σταθερή. Στήν ἴδια τήν Πετρούπολη ὁ «ἀριστερός συνασπισμός» στίς ἐκλογές τῆς II Δούμας, δηλαδή ὁ συνασπισμός τῆς ἐργατικῆς καί τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας (τῶν ναρόντνικων), ὄχι μονάχα *θά μποροῦσε* νά νικήσει, ἀλλά ἀκόμη *καί* θά νικοῦσε *ἀσφαλῶς*, ἄν τότε οἱ μενσεβίκοι τύπου Ντάν καί Σία δέν διασποῦσαν τήν ἐκλογική καμπάνια τῶν ἐργατῶν καί ἄν δέν προκαλοῦσαν ἔτσι ἐξαιρετικά ἐπιζήμιες γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ὑπόθεσης ταλαντεύσεις καί κλονισμούς μέσα στούς ναρόντνικους. Ἀρκεῖ νά ὑπενθυμίσουμε ὅτι ἀκόμη καί οἱ «σοσιαλεπαναστάτες» στίς ἐκλογές τῆς II Δούμας ὥς τήν

τελευταία στιγμή ἀκολουθοῦσαν τούς μενσεβίκους, ὑπερασπίζοντας τό συνασπισμό μέ τούς καντέτους!

Ὁ σημερινός ἐκλογικός νόμος προβλέπει τήν ἐπαναληπτική ἐκλογή κι᾽ ἔτσι στό πρῶτο στάδιο δέν χρειάζεται καί δέν ἐπιτρέπεται κανενός εἴδους συνασπισμός.

Ἡ πάλη στήν Πετρούπολη θά διεξαχθεῖ ἀνάμεσα στήν ἐργατική δημοκρατία καί στούς φιλελευθέρους. Ζήτημα εἶναι ἄν οἱ ναρόντνικοι θά ἔχουν τόσες δυνάμεις, ὥστε νά κατεβοῦν ἀνεξάρτητα: μέ πολύ μεγάλο ζῆλο «αὐτοδιαλύθηκαν», ἀκολουθώντας τή γραμμή τῶν λικβινταριστῶν μας. Γι᾽ αὐτό οἱ ἐργάτες δημοκράτες ἔχουν ἐξασφαλισμένη τήν ὑποστήριξη τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας (τῶν τρουντοβίκων καί τῶν ναρόντνικων) σχεδόν στά σίγουρα, ἄν ὄχι στό πρῶτο στάδιο τῶν ἐκλογῶν, ὅμως, ὁπωσδήποτε στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές.

Οἱ φιλελεύθεροι ἔχουν σάν ἀντιπρόσωπο ἀπό τήν Πετρούπολη τόν ἀρχηγό τους, τόν κ. Μιλιουκόφ. Ὥς τώρα εἶχαν μεγάλη πλειοψηφία. Καί τά χρηματικά μέσα πού τούς δίνει ἡ φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη, καί τά μέσα προπαγάνδας (δυό καθημερινές ἐφημερίδες), καί τό γεγονός ὅτι ἡ ὀργάνωσή τους εἶναι στήν πραγματικότητα ἀνεκτή, σχεδόν νομιμοποιημένη de facto, ὅλα αὐτά δίνουν τεράστια πλεονεκτήματα στούς καντέτους.

Οἱ ἐργάτες ἔχουν μέ τό μέρος τους τήν ἐργατική μάζα, τό συνεπή καί τίμιο δημοκρατισμό, τή δραστηριότητα καί τήν ἀφοσίωση στήν ὑπόθεση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας. Οἱ ἐργάτες *μποροῦν* νά νικήσουν, ἄν στηριχθοῦν στίς δυνάμεις *αὐτές*, καί διαθέτουν μιά καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα. Ἡ πάλη τῶν ἐργατῶν γιά τίς βουλευτικές ἕδρες τῆς Πετρούπολης ἀποκτᾶ ὁπωσδήποτε τεράστια καί *πανρωσική* σημασία σ᾽ ὅλη τήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Δούμα.

Οἱ θιασῶτες τῶν συζητήσεων γιά «ἕνωση» ὅλης τῆς ἀντιπολίτευσης — ἀρχίζοντας ἀπό τούς προοδευτικούς καί τούς καντέτους καί καταλήγοντας στόν προσεκτικό καί εὐέλικτο λικβινταριστή Μάρτοφ καί τούς ἄγαρμπους καί ἁπλοϊκούς Προκοπόβιτς καί Ἀκίμοφ — ὅλοι ποσπαθοῦν νά παρακάμψουν ἤ νά μή φωτίσουν τό ζήτημα τῶν ἐκλογῶν τῆς Πετρούπολης. Παρακάμπτουν τό πολιτικό κέντρο καί τρυπώνουν πρόθυμα στήν πολιτική, ἄς ποῦμε, ἀπόμερη περιφέρεια. Μιλοῦν πολύ, μέ θέρμη καί εὐγλωττία γιά τό τί πρέπει νά γίνει στό δεύτερο στάδιο τῶν ἐκλογῶν, δηλαδή ὅταν τό βασικό, τό κύριο, τό ἀποφασιστικό μέρος τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας θά ἔχει

πιά τελειώσει, καί «σιωποῦν εὔγλωττα» γιά τήν Πετρούπολη, πού τήν ἔχουν κατακτήσει οἱ καντέτοι καί πού πρέπει νά τούς τήν *πάρουμε πίσω*, νά τήν ἐπαναφέρουμε στή δημοκρατία.

Στήν Πετρούπολη δέν μπόρεσαν νά ἐκλεγοῦν βουλευτές τῆς δημοκρατίας οὔτε σύμφωνα μέ τό νόμο τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη 1905, οὔτε σύμφωνα μέ τό νόμο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907, ἔτσι πού ἡ ἔκφραση «νά ἐπαναφέρουμε» φαίνεται ἀκατάλληλη. Ἡ Πετρούπολη ὅμως ἀνήκει στή δημοκρατία, ὅπως φαίνεται ἀπόλη τήν πορεία ὅλου τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας, καί σέ ὁρισμένη βαθμίδα τῆς ἀνάπτυξής του, *ἀκόμη* καί τό κολοσσιαῖο φράγμα τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου τῆς 3 τοῦ Ἰούνη δέν θά μπορέσει νά συγκρατήσει τή «δημοκρατική πλημμύρα».

Ἡ πλειοψηφία τῶν ἐκλογέων τῆς 2ης κουρίας προέρχεται ἀναμφισβήτητα ἀπό τά δημοκρατικά στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ καντέτοι τούς παρασύρουν, τούς *ἐξαπατοῦν* ἀπροκάλυπτα, παρουσιάζοντας τόν ἑαυτό τους, τό φιλελευθερομοναρχικό ἀστικό κόμμα, γιά δημοκρατικό. Τήν ἀπάτη αὐτή τή χρησιμοποιοῦσαν καί τή χρησιμοποιοῦν *ὅλοι* οἱ φιλελεύθεροι τοῦ κόσμου στίς ἐκλογές ὅλων καί τῶν κάθε λογῆς κοινοβουλίων. Καί τά ἐργατικά κόμματα ὅλων τῶν χωρῶν μετροῦν τίς ἐπιτυχίες τους μέ κριτήριο, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, τό βαθμό στόν ὁποῖο κατορθώνουν ν' ἀποσπάσουν τή μικροαστική δημοκρατία ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων.

Τό καθῆκον αὐτό ὀφείλουν νά τό βάλουν καθαρά, συγκεκριμένα καί σταθερά στόν ἑαυτό τους καί οἱ ρῶσοι μαρξιστές. Γι' αὐτό, στίς γνωστές ἀποφάσεις τους τοῦ Γενάρη, εἶπαν κατηγορηματικά ὅτι στίς μεγάλες πόλεις, ὅταν εἶναι ὁλοφάνερο πώς δέν ὑπάρχει κίνδυνος νά νικήσουν οἱ μαυροεκατονταρχίτες, ἐπιτρέπονται συνασπισμοί *μόνο* μέ δημοκράτες ἐνάντια στούς φιλελευθέρους*. Ἡ ἀπόφαση αὐτή «πιάνει τόν ταῦρο ἀπό τά κέρατα». Δίνει ἄμεση ἀπάντηση σ' ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα προβλήματα τῆς ἐκλογικῆς τακτικῆς. Καθορίζει τό *πνεῦμα*, τόν προσανατολισμό, τό χαρακτήρα *ὅλης* τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας.

Ἀντίθετα, μεγάλο λάθος κάνουν οἱ λικβινταριστές ἐκεῖνοι πού τούς ἀρέσει νά λένε πώς οἱ καντέτοι εἶναι «ἐκπρόσωποι» τῆς «δημοκρατίας τῆς πόλης». Οἱ χαρακτηρισμοί αὐτοί *διαστρεβλώνουν* τά πράγματα· οἱ ἐκλογικές νίκες τῶν *φιλελευθέρων ἐνάντια* στούς δημοκράτες, οἱ ἐκλογικές μηχανοραφίες

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 146-147. *Ἡ Σύντ.*

τῶν φιλελευθέρων *ἐνάντια* στούς δημοκρατικούς ἐκλογεῖς παρουσιάζονται ἔτσι σάν ἀπόδειξη τοῦ «δημοκρατισμοῦ» τῶν καντέτων. Λές καί δέν ξέρει ἡ Εὐρώπη δεκάδες παραδείγματα, πού δείχνουν ὅτι τά *ἀντι*δημοκρατικά κόμματα ἐπί χρόνια ἔσερναν ἀπό τή μύτη τά διάφορα δημοκρατικά στρώματα, ὡσότου οἱ πραγματικοί ἀστοί δημοκράτες, καί τίς περισσότερες φορές οἱ σοσιαλδημοκράτες νά ἀποσπάσουν αὐτά τά στρώματα ἀπό τήν ἐπιροή τῶν πολιτικῶν αὐτῶν κομμάτων, πού τό πνεῦμα τους τούς ἦταν *ξένο*.

Ἡ πάλη στίς ἐκλογές τῆς Πετρούπολης εἶναι πάλη ἀνάμεσα στούς φιλελευθέρους καί στήν ἐργατική δημοκρατία γιά τήν ἡγεμονία σ' ὅλο τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῆς Ρωσίας.

Αὐτός ὁ ἐξαιρετικά σοβαρός ρόλος τῶν ἐκλογῶν τῆς Πετρούπολης μᾶς ὁδηγεῖ, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, σέ δυό πρακτικά συμπεράσματα. Σ' ὅποιον ἔχουν δοθεῖ πολλά, ἀπ' αὐτόν ζητᾶνε καί πολλά. Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης θά πρέπει νά κάνουν τήν ἐκλογική καμπάνια στή 2η κουρία τῆς πόλης Πετρούπολης ἐξονόματος *ὅλης* τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας ὅλης τῆς Ρωσίας. Ἐπωμίζονται ἕνα μεγάλο καί δύσκολο ἔργο. Ἀποτελοῦν τό πρότυπο. Πρέπει νά ἀναπτύξουν τή μεγαλύτερη πρωτοβουλία, δραστηριότητα καί ἐπιμονή. Τό ἔκαναν αὐτό μέ τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα. Πρέπει νά συνεχίσουν καί στίς ἐκλογές τό ἔργο, πού ἄρχισε τόσο ὑπέροχα.

Ὅλη ἡ Ρωσία ἔχει στραμένη τήν προσοχή της στήν ἐκλογική πάλη τῆς Πετρούπολης. Καί ἡ *βοήθεια* ὅλης τῆς Ρωσίας πρέπει νά κατευθύνεται πρός τά ἐδῶ. Χωρίς πολύπλευρη βοήθεια ἀπό ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας, οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, μόνοι τους δέν θά μπορέσουν νά καταβάλουν τόν «ἐχθρό».

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 15,
1 τοῦ Ἰούλη 1912
Ὑπογραφή: Φ. Φ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΤΟΛΙΠΙΝ ΜΕ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΩΝ

Στά προηγούμενα ἄρθρα (βλ. «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 3 καί 6) παραθέσαμε τά βασικά στοιχεῖα γιά τή γαιοκτησία στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία καί δείξαμε τήν οὐσία τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος στή Ρωσία*. Νά ἐξαλειφθεῖ ὁ μεσαίωνας στή *γαιοκτησία*, αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τοῦ προβλήματος.

Ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στόν καπιταλισμό, πού κυριαρχεῖ σ' ὅλο τόν κόσμο καί σέ μᾶς στή Ρωσία, καί στή μεσαιωνική *γαιοκτησία* τόσο τῶν τσιφλικάδων, ὅσο καί τῶν κληρούχων-ἀγροτῶν, εἶναι ἀντίθεση ἀνειρήνευτη. Ἡ παλιά, ἡ μεσαιωνική γαιοκτησία πρέπει ὁπωσδήποτε νά τσακιστεῖ καί ὅσο πιό ἀποφασιστικό, πιό ἀμείλικτο, πιό τολμηρό θά εἶναι τό σπάσιμο αὐτό, τόσο τό καλύτερο γιά ὅλη τήν ἀνάπτυξη τῆς Ρωσίας, τόσο τό καλύτερο γιά τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, πού τούς συνθλίβουν τώρα καί τούς καταπιέζουν, *ἐκτός* ἀπό τόν καπιταλισμό, καί ἕνα ἄπειρο πλῆθος ἀπό μεσαιωνικές ἐπιβιώσεις.

Γεννιέται τό ἐρώτημα, πῶς μποροῦμε σέ μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων νά συγκρίνουμε τό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ Στολίπιν μέ τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων; Δέν ἀποτελεῖ τό ἕνα διαμετρική ἀντίθεση τοῦ ἄλλου;

Μάλιστα, ἡ ἀντίθεση ὅμως αὐτή δέν ἐξαλείφει μιά βασική *ὁμοιότητα* πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ Στολίπιν καί στό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων. Καί συγκεκριμένα: *καί τά δυό* παραδέχονται ὅτι εἶναι ἀνάγκη *νά σπάσει* ἡ παλιά γαιοκτησία. Πρέπει νά σπάσει τό παλιό καί τό ταχύτερο καί πιό ἀποφασιστικά, — λένε οἱ θιασῶτες τῆς «γαιορύθμισης», σύμφωνα μέ τό σχέδιο τοῦ Στολίπιν, — ἀλλά νά σπάσει κατά τέτιο τρόπο, ὥστε ὅλο τό βάρος τοῦ σπασί-

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 274-277 καί 317-321. *Ἡ Σύντ.*

ματος νά πέσει πάνω στήν πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν, πάνω στούς πιό καταστραμένους, στούς πιό ἀπόκληρους. Οἱ τσιφλικάδες δέν πρέπει νά χάσουν τίποτε στήν περίπτωση αὐτή. Ἄν εἶναι ἀναπόφευκτο νά χάσουν ἕνα μέρος ἀπό τή γῆ τους, τότε ἡ γῆ αὐτή πρέπει νά ἀπαλλοτριωθεῖ ἀποκλειστικά μέ ἐθελοντική συγκατάθεση τῶν τσιφλικάδων καί μέ «δίκαια», ἀπό τήν ἄποψη τῶν τσιφλικάδων, ἀποτίμησή τους. Οἱ εὔποροι χωρικοί πρέπει νά ὑποστηριχτοῦν καί δέν ὑπάρχει λόγος νά σταματήσει κανείς μπροστά στήν καταστροφή τῆς μάζας τῶν «ἀδύνατων».

Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ Στολίπιν. Τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν, πού ὑπαγόρευσε τό πρόγραμμα αὐτό στόν Στολίπιν, ἐνήργησε σάν γνήσιος ἐκπρόσωπος τῶν ἀντιδραστικῶν, πού δέν εἶναι φαφλατάδες, ἀλλά ἄνθρωποι τῆς πράξης. Τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν ἦταν ἀπόλυτα πιστό στά ταξικά του συμφέροντα, ὅταν προσανατολιζόταν στούς ἰσχυρούς. Καί πραγματικά, ὕστερα ἀπό τό 1905 φάνηκε καθαρά πώς δέν ἀρκοῦσε μόνο ἡ ἀστυνομική, ἡ γραφειοκρατική ἄμυνα ἀπέναντι στούς ἀγρότες.

Καί ποῦ ἀλλοῦ ἀκόμη μποροῦσε νά βρεῖ συμμάχους τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν; Μόνο μέσα στίς γραμμές τῆς μηδαμινῆς μειοψηφίας τῆς εὔπορης ἀγροτιᾶς, τῶν «κουλάκων», τῶν «λαογδαρτῶν». Στό χωριό ἦταν ἀδύνατο νά βρεῖ ἄλλους συμμάχους. Καί νά, οἱ ἀντιδραστικοί, γιά νά τραβήξουν τούς «καινούργιους τσιφλικάδες» μέ τό μέρος τους, δέν δίστασαν νά τούς παραδόσουν *ὁλόκληρο τό χωριό* κυριολεκτικά γιά νά ληστεύουν μέ πλήρη ἀσυδοσία.

Ἐφόσον εἶναι ἀναπόφευκτο νά σπάσουμε, ἐλᾶτε νά σπάσουμε τήν κληρουχική γαιοκτησία πρός ὄφελος *δικό μας* καί πρός ὄφελος τῶν *καινούργιων τσιφλικάδων*, αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς, πού ὑπαγόρευσε τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν στόν Στολίπιν.

Μιλώντας ὅμως ἀπό καθαρά θεωρητική ἄποψη, πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι ἕνα σπάσιμο, ὄχι λιγότερο ἀποφασιστικό καί μάλιστα πολύ περισσότερο ἀποφασιστικό, εἶναι δυνατό νά γίνει καί *ἀπό τήν ἄλλη πλευρά*. Τό ραβδί ἔχει δυό ἄκρες. Ἄν, λ.χ., τά 70 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες γῆς, πού ἀνήκουν σέ 30.000 τσιφλικάδες, περνοῦσαν στά χέρια 10.000.000 ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν καί προσθέτονταν στά 75 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες γῆς τους, ἄν ὅλη αὐτή τή γῆ τή συνένωναν καί ἔπειτα τή μοίραζαν στούς εὔπορους καί στούς μεσαίους ἀγρότες (ὁπωσδήποτε ἡ φτωχολογιά δέν θά εἶχε μέ τί νά ὀργώσει,

νά σπείρει, νά λιπάνει, νά καλλιεργήσει τή γῆ) τότε ποιό θά ἦταν τό ἀποτέλεσμα τοῦ μετασχηματισμοῦ αὐτοῦ;

Βάλτε τό ζήτημα αὐτό ἀπό καθαρά οἰκονομική ἄποψη, ἐξετάστε τή δυνατότητα αὐτή κάτω ἀπό τό πρίσμα τῶν γενικῶν συνθηκῶν τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας σ' ὅλο τόν κόσμο. Καί θά δεῖτε ὅτι τό ἀποτέλεσμα τοῦ μετασχηματισμοῦ, πού τόν παίρνουμε σάν ὑπόθεση, θά ἦταν ἕνα *πιό συνεπές*, πιό ἀποφασιστικό, πιό ἀμείλικτο σπάσιμο τῆς *μεσαιωνικῆς* γαιοκτησίας ἀπό ἐκεῖνο πού προβλέπει τό πρόγραμμα τοῦ Στολίπιν.

Γιατί, ἀκριβῶς τῆς μεσαιωνικῆς καί μόνο τῆς μεσαιωνικῆς; Γιατί, ἀπό τήν ἴδια τή φύση τοῦ προβλήματος, ἡ *καπιταλιστική* γαιοκτησία *δέν μπορεῖ* νά καταργηθεῖ μέ καμιά μεταβίβαση τῆς γῆς ἀπό χέρι σέ χέρι, οὔτε καί μέ καμιά μεταβίβαση ὅλης τῆς γῆς στά χέρια τοῦ κράτους (ἡ λεγόμενη στήν ἐπιστήμη τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας «ἐθνικοποίηση» τῆς γῆς). Καπιταλιστική γαιοκτησία θά πεῖ κατοχή τῆς γῆς ἀπό ἐκεῖνον πού ἔχει κεφάλαιο καί προσαρμόζεται καλύτερα στίς συνθῆκες τῆς ἀγορᾶς. Ὁποιου ἰδιοκτησία κι' ἄν εἶναι ἡ γῆ, τοῦ παλιοῦ τσιφλικᾶ, τοῦ κράτους ἤ τοῦ κληρούχου ἀγρότη, καί πάλι ἡ γῆ θά βρίσκεται στά χέρια ἑνός *ἀφεντικοῦ*, πού θά μπορεῖ πάντα νά τή νοικιάζει. Ἡ ἐνοικίαση τῆς γῆς μεγαλώνει *σ' ὅλες* τίς καπιταλιστικές χῶρες μέσα στίς πιό ποικίλες μορφές γαιοκτησίας. Καμιά ἀπαγόρευση δέν εἶναι σέ θέση νά ἐμποδίσει τόν κεφαλαιοκράτη, τό ἀφεντικό πού ἔχει κεφάλαιο καί ξέρει τήν ἀγορά, νά πάρει στά χέρια του τή γῆ, μιά καί ἡ ἀγορά κυριαρχεῖ πάνω σ' ὅλη τήν κοινωνική παραγωγή, δηλ. μιά καί ἡ παραγωγή αὐτή παραμένει καπιταλιστική.

Καί κάτι περισσότερο. Ἡ ἐνοικίαση τῆς γῆς εἶναι καί *πιό βολική* γιά τόν καθαρό καπιταλισμό, γιά μιά πιό πλήρη, ἐλεύθερη καί «ἰδανική» προσαρμογή στήν ἀγορά, ἀπ' ὅ,τι ἡ ἰδιοκτησία γῆς. Γιατί; Γιατί ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία γῆς *δυσκολεύει* τή μεταβίβασή της ἀπό χέρι σέ χέρι, *παρεμποδίζει* τήν προσαρμογή τῆς γαιοκτησίας στίς συνθῆκες τῆς ἀγορᾶς, *κατοχυρώνει* τή γῆ σέ μιά ὁρισμένη οἰκογένεια ἤ πρόσωπο καί στούς κληρονόμους του, ἔστω κι' ἄν εἶναι κακοί νοικοκυρέοι. Ἡ ἐνοικίαση εἶναι μιά πιό εὐλύγιστη μορφή, καί σ' αὐτήν ἡ προσαρμογή τῆς γαιοκτησίας στήν ἀγορά γίνεται ἁπλούστερα, εὐκολότερα καί ταχύτερα.

Γι' αὐτό, λ.χ., καί ἡ Ἀγγλία δέν ἀποτελεῖ ἐξαίρεση ἀνάμεσα στίς καπιταλιστικές χῶρες, ἀλλά ἔχει τήν πιό τελειοποιημένη, ἀπό τήν ἄποψη τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀγροτική ὀργά-

νωση, ὅπως τόνιζε καί ὁ Μάρξ στήν κριτική του γιά τόν Ροντμπέρτους [134]. Καί πῶς εἶναι ἡ ἀγροτική ὀργάνωση τῆς Ἀγγλίας; Ὑπάρχει ἡ παλιά γαιοκτησία, ὁ λεντλορντισμός μέ τήν καινούργια, ἐλεύθερη, καθαρά καπιταλιστική ἐνοικίαση. Ἄν ὅμως, αὐτός ὁ λεντλορντισμός ὑπῆρχε χωρίς μεγάλους γαιοκτήμονες, δηλαδή, ἄν ἡ γῆ δέν ἦταν ἰδιοκτησία τῶν μεγάλων λόρδων γαιοκτημόνων, ἀλλά τοῦ κράτους; Αὐτό θά ἀποτελοῦσε μιά ἀγροτική ὀργάνωση *ἀκόμη πιό* τέλεια, ἀπό τήν ἄποψη τοῦ καπιταλισμοῦ, μέ ἀκόμη μεγαλύτερη ἐλευθερία προσαρμογῆς τῆς γαιοκτησίας στήν ἀγορά, μέ ἀκόμη μεγαλύτερη εὐκολία ἀξιοποίησης τῆς γῆς, σάν ἀντικείμενου τῆς οἰκονομίας, μέ ἀκόμη μεγαλύτερη ἐλευθερία, πλάτος, καθαρότητα καί σαφήνεια τῆς ταξικῆς πάλης, πού ἀποτελεῖ γνώρισμα κάθε καπιταλιστικῆς γαιοκτησίας.

Κι' ἔτσι, ὅσο πιό πίσω ἔχει μείνει μιά χώρα ἀπό τόν παγκόσμιο καπιταλισμό, τόσο πιό ἐντατικές προσπάθειες χρειάζεται νά καταβάλει γιά νά φτάσει τούς γειτόνους της, ὅσο πιό πολύ ἔχει «παραμελήσει» τήν «ἀρρώστια» της, τήν ἀρρώστια τῆς μεσαιωνικῆς γαιοκτησίας καί τῆς ὑποδουλωμένης μικρῆς οἰκονομίας, τόσο πιό ἐπιτακτικά ἀναγκαῖο θά εἶναι γιά τή χώρα αὐτό τό *ριζικό* σπάσιμο *ὅλων* τῶν σχέσεων τῆς γαιοκτησίας της, ὅλου τοῦ ἀγροτικοῦ της βίου, τόσο πιό φυσικό θά εἶναι νά ἐμφανίζονται καί νά διαδίδονται πλατιά σέ μιά τέτια χώρα μέσα στό γεωργικό πληθυσμό κάθε λογῆς ἰδέες καί σχέδια γιά ἐθνικοποίηση τῆς γῆς.

Καί τό 1905 καί οἱ δυό πρῶτες Δοῦμες ἀπόδειξαν κατά τρόπο ἀναμφισβήτητο — καί ἡ τρίτη Δούμα τό ἀπόδειξε ἔμμεσα μέσω τῶν «ἀγροτῶν» βουλευτῶν της (πού εἶχαν περάσει ἀπό τό τσιφλικάδικο κόσκινο) — ὅτι μέσα στό ρωσικό γεωργικό πληθυσμό ἔχουν διαδοθεῖ ἐξαιρετικά πλατιά λογῆς-λογῆς ἰδέες καί σχέδια γιά ἐθνικοποίηση τῆς γῆς. Πρίν ἐπιδοκιμάσει ἤ ἀπορίψει κανείς τίς ἰδέες αὐτές πρέπει νά βάλει στόν ἑαυτό του τό ἐρώτημα, *γιατί* ἔχουν διαδοθεῖ πλατιά, *ποιά* οἰκονομική ἀνάγκη τίς προκάλεσε;

Δέν ἀρκεῖ ἡ κριτική τῶν ἰδεῶν αὐτῶν ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐσωτερικῆς τους ἀρτιότητας, τῆς ἁρμονικότητάς τους ἤ τῆς θεωρητικῆς τους ὀρθότητας. Πρέπει νά κριθοῦν ἀπό τήν ἄποψη τῆς οἰκονομικῆς ἀνάγκης, πού βρῆκε τήν ἀντανάκλασή της στίς ἰδέες αὐτές, ὅσο «ἰδιότροπη», λαθεμένη, «στρεβλωμένη» κι' ἄν εἶναι μερικές φορές ἡ ἀντανάκλαση αὐτή.

Ἡ οἰκονομική ἀνάγκη πού γέννησε μέσα στή ρωσική ἀγρο-

τιά τίς ἰδέες τῆς ἐθνικοποίησης τῆς γῆς στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα, εἶναι ἡ ἀνάγκη ἑνός ἀπότομου σπασίματος τῆς παλιᾶς γαιοκτησίας. Ἡ ἰδέα τοῦ «ἐξισωτικοῦ μοιράσματος» ὅλης τῆς γῆς εἶναι ἡ ἰδέα τῆς *ἰσότητας*, πού γεννιέται ἀναγκαστικά ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας καί ἐπεκτείνεται *ἀναπόφευκτα* στή γῆ σέ μιά κατάσταση πραγμάτων, ὅπου 30.000 «ἐπίγονοι τῶν φεουδαρχῶν» ἔχουν 70 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες, καί 10.000.000 ὑποδουλωμένοι ἀγρότες 75 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες.

Τό πέρασμα τῶν γαιῶν τῆς πρώτης κατηγορίας στή δεύτερη κατηγορία, ἤ, πιό σωστά, στά χέρια τῶν ἰδιοκτητῶν τῆς γῆς τῆς δεύτερης κατηγορίας δέν παρουσιάζει τίποτε τό οὐτοπικό. Οὐτοπία εἶναι μόνο τό ὄνειρο γιά ἰσότητα ἀνάμεσα στούς ἰδιοκτῆτες τῆς γῆς ὅταν κυριαρχεῖ ἡ ἀγορά, οὐτοπία εἶναι τά ὄνειρα γιά «*δικαίωμα* πάνω στή γῆ» ὅλων «τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καί γυναικῶν» (μαζί καί τῶν ἀκτημόνων) στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ. Ὁ οὐτοπικός ὅμως χαρακτήρας τῶν ἰδεῶν *αὐτῶν* δέν πρέπει νά μᾶς κάνει νά ξεχάσουμε τήν ἀπόλυτα ἀληθινή, ζωντανή πραγματικότητα αὐτοῦ πού *στήν πράξη* κρύβεται πίσω τους.

Στήν ἐξάλειψη *ὅλων* τῶν μεσαιωνικῶν διαφορῶν τῆς γαιοκτησίας — τσιφλικάδικης, κληρουχικῆς κτλ.,— δέν ὑπάρχει τίποτε τό οὐτοπικό. Δέν ὑπάρχει τίποτε τό οὐτοπικό στήν κατάργηση τῶν παλιῶν σχέσεων γαιοκτησίας. Ἀπεναντίας, ἡ ἀνάπτυξη ἴσα-ἴσα τοῦ καπιταλισμοῦ ἐπιβάλει κατά τόν πιό ἐπιτακτικό τρόπο τήν *κατάργηση αὐτή*. Στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ *δέν μπορεῖ νά γίνει* οὔτε «ἐξισωτικό μοίρασμα» τῆς γῆς, οὔτε «κοινωνικοποίηση» τῆς γῆς. Αὐτό εἶναι οὐτοπία.

Ἡ ἐθνικοποίηση τῆς γῆς στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι ἀπόλυτα δυνατή ἀπό οἰκονομική ἄποψη καί ἡ *πραγματική* σημασία της συνίσταται σέ ὁποιαδήποτε περίπτωση,— δηλ. ἀδιάφορο πῶς θά γίνει καί ἀπό ποιόν θά γίνει, ἀδιάφορο κάτω ἀπό ποιές συνθῆκες, πάνω σέ σταθερή βάση καί γιά πολύ καιρό εἴτε πάνω σέ ἀσταθή βάση καί γιά σύντομο χρονικό διάστημα,— σέ ὁποιαδήποτε περίπτωση ἡ πραγματική σημασία της συνίσταται στήν ἐξάλειψη στόν ἀνώτατο βαθμό καθετί τοῦ μεσαιωνικοῦ πού ὑπάρχει στή γαιοκτησία καί στόν ἀγροτικό βίο τῆς Ρωσίας, καθώς καί σέ μιά πιό *ἐλεύθερη* προσαρμογή τῆς *νέας* γαιοχρησίας καί γαιοκτησίας στίς νέες συνθῆκες τῆς παγκόσμιας ἀγορᾶς.

Ἄς φανταστοῦμε γιά μιά στιγμή ὅτι ἐφαρμόζεται τό σχέ-

διο τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων, ἔστω καί μέ τή μορφή τοῦ-μοιράσματος ὅλης τῆς γῆς ἐξίσου σ' ὅλους τούς πολίτες, ἄντρες καί γυναῖκες. Στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ ἕνα τέτιο μοίρασμα θά ἦταν ἡ μεγαλύτερη ἀνοησία. Δέν θά διατηροῦνταν, δέν θά μποροῦσε νά διατηρηθεῖ στόν καπιταλισμό οὔτε ἕνα χρόνο. Σημαίνει, ὅμως, αὐτό πώς τά ἀποτελέσματά του θά ἦταν μηδέν ἤ ἀρνητικά;

Καθόλου! Τά ἀποτελέσματά του θά ἀποτελοῦσαν ἕνα τεράστιο *πλεονέκτημα*, ἐντελῶς διαφορετικό ἀπό ἐκεῖνο πού περιμένουν οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι, ὡστόσο, θά ἀποτελοῦσαν ἕνα πραγματικό πλεονέκτημα. Τό πλεονέκτημα αὐτό θά σήμαινε τήν ἐξάλειψη κάθε διαφορᾶς ἀνάμεσα στίς σημερινές μορφές γαιοκτησίας, κατά κοινωνικά στρώματα καί κατηγορίες. Αὐτό θά ἦταν ἕνα τεράστιο κέρδος γιά ὅλη τή λαϊκή οἰκονομία, γιά τόν καπιταλισμό, γιά τό προλεταριάτο, γιατί δέν ὑπάρχει τίποτε τό πιό ἐπιζήμιο γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς Ρωσίας ἀπό τήν παλιά, τή σημερινή γαιοκτησία μας. Καί ἡ τσιφλικάδικη καί κληρουχική γαιοκτησία εἶναι *πέρα γιά πέρα* δουλοπαροικιακές μορφές ἰδιοκτησίας.

Τό ἐξισωτικό μοίρασμά τους δέν θά μποροῦσε νά διατηρηθεῖ, ἀλλά καί ἡ *ἐπιστροφή πρός τό παλιό* θά ἦταν ἀδύνατο νά γίνει! Τά σύνορα πού θά ἐξαλείφονταν μιά φορά, δέν θά μποροῦσε νά τά ἐπαναφέρει καμιά «παλινόρθωση». Καμιά πολιτική δύναμη στόν κόσμο δέν θά μποροῦσε νά ἐμποδίσει τή χάραξη *νέων* συνόρων, ορίων, μορφῶν γαιοχρησίας, πού νά ἀνταποκρίνονται στίς *νέες* ἀπαιτήσεις τῆς ἀγορᾶς.

«Νά ξεφραχτεῖ ἡ γῆ» — ἔλεγε ἕνας ἀριστερός ναρόντνικος, νομίζω, στή ΙΙ Δούμα. Φανταζόταν πώς ἀπ' αὐτό θά προκύψει ἡ «ἐξισωτική γαιοχρησία». Ἔκανε λάθος. *Μέ τό στόμα του*, ὅμως — τί εἰρωνεία τῆς ἱστορίας! — μιλοῦσε ὁ πιό συνεπής καί πιό τολμηρός ριζοσπάστης *ἀστός*, πού νιώθει ὅτι εἶναι παράλογοι οἱ *παλιοί*, μεσαιωνικοί «φράχτες» τῆς γαιοκτησίας τῶν κληρούχων, τῶν «εὐγενῶν», τῆς «ἐκκλησίας» κτλ., κτλ., νιώθει τήν ἀνάγκη *νά σπάσουν ὅλοι* αὐτοί οἱ φράχτες, γιά νά γίνει ἕνα *καινούργιο* μοίρασμα τῆς γῆς. Μόνο πού αὐτό δέν θά γίνει «ἀνάλογα μέ τίς ψυχές», ὅπως ὀνειρεύεται ὁ ναρόντνικος, ἀλλά *ἀνάλογα μέ τό κεφάλαιο*, ὅπως *θά τό ἐπιβάλει ἡ ἀγορά*.

Τά δημιουργικά σχέδια τῶν ναρόντνικων εἶναι οὐτοπία. Στά δημιουργικά σχέδιά τους ὅμως ὑπάρχει ἕνα στοιχεῖο καταστρεπτικό σέ σχέση μέ τό μεσαίωνα. Καί τό στοιχεῖο αὐτό δέν εἶναι καθόλου οὐτοπία. Εἶναι ἡ πιό ζωντανή πραγματικότητα.

Εἶναι ἡ πιό συνεπής καί προοδευτική πραγματικότητα ἀπό τήν ἄποψη τοῦ καπιταλισμοῦ καί τοῦ προλεταριάτου.

Συνοψίζουμε σύντομα τίς ἀπόψεις μας. Ἡ πραγματική ὁμοιότητα τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ Στολίπιν μέ τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων βρίσκεται στό ὅτι καί τά *δυό* ἀποβλέπουν σ' ἕνα ριζικό *σπάσιμο* τῆς παλιᾶς, τῆς μεσαιωνικῆς γαιοκτησίας. Κι'αὐτό εἶναι πολύ καλό. Τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τό σπάσιμο δέν τῆς ἀξίζει. Οἱ πιό ἀντιδραστικοί ἀπ' *ὅλους* εἶναι οἱ καντέτοι τῶν ἐφημερίδων *«Ρέτς»* καί *«Ρούσκιγε Βέντομοστι»* πού κατηγοροῦν τόν Στολίπιν γιά τό σπάσιμο αὐτό, ἀντί νά ἀποδείχνουν ὅτι τό σπάσιμο πρέπει νά εἶναι ἀκόμη πιό συνεπές καί πιό ἀποφασιστικό. Θά δοῦμε στό ἑπόμενο ἄρθρο, ὅτι τό σπάσιμο πού κάνει ὁ Στολίπιν *δέν μπορεῖ* νά ἐξαλείψει τήν ὑποδούλωση καί τήν ξεπληρωμή μέ δουλιά, ἐνῶ τό σπάσιμο μέ τό πνεῦμα τῶν ναρόντνικων *μπορεῖ* *.

Γιά τήν ὥρα θά ἀναφέρουμε, ὅτι τό μοναδικό καί ἐντελῶς ρεαλιστικό ἀποτέλεσμα τοῦ σπασίματος μέ τόν τρόπο τοῦ Στολίπιν εἶναι ὁ λιμός 30 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Κι' εἶναι ἀκόμη ἄγνωστο, ἄν τό σπάσιμο μέ τόν τρόπο τοῦ Στολίπιν δέν θά διδάξει στό ρωσικό λαό *πῶς πρέπει* νά κάνει ἕνα πιό ἀποφασιστικό σπάσιμο. Τό ὅτι αὐτό τόν διδάσκει εἶναι ἀναμφισβήτητο. Θά τόν διδάξει μέχρι τό τέλος; Ὁ καιρός θά δείξει.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 15,
1 τοῦ Ἰούλη 1912
Ὑπογραφή: Ρ. Σ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

---

* Βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 224 - 229. *Ἡ Σύντ.*

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΚΑΙ ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Τό ΣΔΕΚΡ πέρασε ἐξαιρετικά δύσκολα χρόνια τότε πού λυσσομανοῦσε ἡ ἀντεπανάσταση καί σήμερα βρίσκεται στό σωστό δρόμο πρός τήν ἀνασυγκρότηση τῆς ὀργάνωσής του, πρός τή σταθεροποίηση τῶν δυνάμεών του καί τῆς ἡγετικῆς ἐπιροῆς του πάνω στό ρωσικό προλεταριάτο, τό ὁποῖο ἔδοσε στά 1905 ἰσχυρά χτυπήματα στήν ἀπολυταρχία καί πού θά τήν τσακίσει στήν ἐπερχόμενη ἐπανάσταση.

Τά δύσκολα χρόνια 1908-1911 ἦταν χρόνια διάσπασης. Σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν περίοδο ἀποχώρησε ἀπό τό ΣΔΕΚΡ ἡ σημερινή Κεντρική διοίκηση τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας, πού τό 1906 εἶχε μπεῖ στό κόμμα μας καί πάλευε μαζί μέ μᾶς, τούς μπολσεβίκους, ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές-μενσεβίκους.

Οἱ σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες τῆς Πολωνίας πρέπει νά δοῦν μέ κριτικό πνεῦμα αὐτή τήν ἀποχώρηση τῆς σημερινῆς Κεντρικῆς διοίκησης ἀπό τό ΣΔΕΚΡ. Γι' αὐτό δέχομαι πολύ εὐχαρίστως τήν πρόταση τῆς *Ἐπιτροπῆς Βαρσοβίας* τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας νά ἐξηγήσω σύντομα ἀπό τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα»[135] τίς αἰτίες τῆς διάσπασης τοῦ κόμματος καί τό θλιβερό ρόλο πού ἔπαιξε στήν περίπτωση αὐτή ἡ σημερινή Κεντρική διοίκηση, καί νά τονίσω τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου ὅλης τῆς Ρωσίας.

I

Οἱ σύντροφοι πολωνοί ἐργάτες ξέρουν ὅτι ὑπῆρχαν διαφωνίες ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905. Πολλοί ἐπιφανεῖς ἐκπρόσωποι τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί τῆς Λι-

θουανίας, ὅπως λ.χ. ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἦταν στήν ἀρχή, τό 1904, μέ τό μέρος τῶν μενσεβίκων, ἡ ἐπανάσταση ὅμως ἔδειξε γρήγορα τό λάθος τους, καί ἀπόδειξε καθαρά τόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων.

Ἡ ἀντεπανάσταση τῶν χρόνων 1908-1911 δημιούργησε ἕνα νέο στάδιο στήν ἱστορία τῆς Ρωσίας. Ἡ παλιά ἀπολυταρχία ἔκανε ἀκόμη ἕνα βῆμα πρός τήν κατεύθυνση τῆς ἀστικῆς μοναρχίας. Ἐμφανίστηκε ἡ Δούμα τῶν τσιφλικάδων καί τῆς μεγάλης ἀστικῆς τάξης. Ὁ τσαρισμός δέν εἶχε χάσει ἀκόμη τό δουλοπαροικιακό χαρακτήρα του, ἐφάρμοζε ὅμως ἀστική ἀγροτική πολιτική μέ σκοπό νά δημιουργήσει ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα ἀτομική ἰδιοκτησία τῆς γῆς, μέ τίμημα μιά πρωτάκουστη καταστροφή καί ἐξόντωση ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν. Ὁ ἀστικός φιλελευθερισμός ἔκανε ἀπότομη στροφή πρός τήν ἀντεπανάσταση καί ἐπιδόθηκε σ' ἕνα πραγματικό ὄργιο ἀποστασίας.

Μέσα στή διανόηση γενικά ἐπικρατοῦσε πρωτοφανής διάσπαση καί διασπορά. Ἐνάντια στό προλεταριάτο ξαπολύθηκαν οἱ διωγμοί ἀπό τόν τσαρισμό, πού ἤθελε νά ἐκδικηθεῖ γιά τήν ἐπανάσταση, καί χείμαροι συκοφαντίας ἀπό τούς ἀποστάτες.

Τό καθῆκον τοῦ ΣΔΕΚΡ ἦταν νά διαφυλάξει τό *ἐπαναστατικό* σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, *προσαρμοζόμενο στίς νέες* συνθῆκες δουλιᾶς.

Μέ τά πρῶτα ὅμως βήματα πρός τήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ βγῆκαν στήν ἐπιφάνεια καινούργια ἀντιπρολεταριακά ρεύματα μέσα στό ΣΔΕΚΡ, πού ὑπονόμευαν τήν *ἴδια τήν ὕπαρξη* τοῦ κόμματος. Τά προκάλεσε ἡ ἱστορική κατάσταση τῆς ἀντεπανάστασης στή χώρα μας. Τά ἀστικά αὐτά ρεύματα ἦταν ὁ *λικβινταρισμός καί ὁ ὀτζοβισμός*.

Οἱ λικβινταριστές, πού τούς συνεπῆρε τό κύμα τῆς ἀστικῆς λιποταξίας, ἀπαρνήθηκαν τήν ἐπανάσταση. Ἔβαλαν σταυρό στό παράνομο κόμμα, ἀναζητώντας ἕνα ἀποκλειστικά νόμιμο ἔδαφος μέσα στό δῆθεν «συνταγματικό» καθεστώς διακυβέρνησης τῆς 3 (16) τοῦ Ἰούνη καί προπαγάνδιζαν τή συνταγματική ἀνακαίνισή του. Τό σύνθημα «Νόμιμο ἐργατικό κόμμα» καί τό σύνθημα τῶν *συνταγματικῶν μεταρυθμίσεων*, αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τῆς πολιτικῆς τους. Ἡ πολιτική αὐτή δέν ἦταν σοσιαλδημοκρατική, ἀλλά φιλελεύθερη-ἐργατική πολιτική.

Εἶναι φανερό πώς ἡ σύγκριση τῶν λικβινταριστῶν μέ τούς ὀπορτουνιστές μέσα στά σοσιαλδημοκρατικά ἐργατικά κόμματα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (πράγμα πού κάνει ἡ σημερινή Κεντρική διοίκηση κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ Τίσκα) εἶναι

ἁπλούστατα γελοία. Οἱ λικβινταριστές μας δέν ἀναγνωρίζουν τό κόμμα μέ τήν παράνομη, δηλαδή τή σημερινή, μορφή του καί ὀργανώνουν ἕνα *νέο* νόμιμο κόμμα. Αὐτό δέν εἶναι ἕνα ρεῦμα μέσα στό κόμμα, ἀλλά ἀποχώρηση ἀπό τό κόμμα. Ἡ ἀνοιχτή ἀπάρνηση τοῦ κόμματος καί ἡ διάλυσή του ἀπό τούς λικβινταριστές προκάλεσαν τήν ἔντονη ἀντίσταση τῶν ἴδιων τῶν μενσεβίκων. Οἱ μενσεβίκοι ἐργάτες στή Ρωσία *δέν* ἀκολούθησαν τούς λικβινταριστές καί στό ἐξωτερικό ὁ μενσεβίκος Πλεχάνοφ μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῶν «κομματικῶν» μενσεβίκων (τῶν ἀντιλικβινταριστῶν). Ὁ Πλεχάνοφ παραδέχτηκε ἀνοιχτά καί καθαρά τώρα στόν τύπο ὅτι οἱ λικβινταριστές *ὀργανώνουν νέο* κόμμα [136].

Γιά τήν ἐνημέρωση τῶν πολωνῶν ἐργατῶν θά προσθέσουμε ὅτι κύρια ὄργανα τῶν λικβινταριστῶν εἶναι: στό ἐξωτερικό ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» (Μάρτοφ, Ντάν, Ἀξελρόντ καί οἱ ἄλλοι «γκολοσοφικοί»)· στή Ρωσία τό «Νάσα Ζαριά» (Πότρεσοφ, Λεβίτσκι, Τσερεβάνιν καί ἄλλοι). Οἱ «ὀτζοβιστές» (ἀπό τή λέξη «ὀτοζβάτ»,— ν' ἀνακαλέσουμε τούς σοσιαλδημοκράτες βουλευτές ἀπό τήν ΙΙΙ Δούμα) κήρυσσαν τήν ἀποχή ἀπό τήν ΙΙΙ Δούμα, ἐπειδή δέν καταλάβαιναν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά χρησιμοποιεῖται τό βῆμα τῆς Δούμας καί ὅλες οἱ «νόμιμες δυνατότητες» γιά τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατική δουλιά. Τά συνθήματα τῆς ἐπαναστατικῆς τακτικῆς τοῦ 1905 τά μετάτρεψαν σέ φράσεις χωρίς περιεχόμενο. Ἡ πείρα ἔδειξε γρήγορα ὅτι ἡ ἀποχή ἀπό τήν ΙΙΙ Δούμα ἦταν ἀνοησία, πού ὁδηγεῖ τούς ρώσους σοσιαλδημοκράτες ὀπαδούς τῆς ἀποχῆς, παρά τή θέλησή τους, στό δρόμο τοῦ ἀναρχισμοῦ. Ἄν τό καλοκαίρι τοῦ 1907 ἡ πλειοψηφία τῶν μπολσεβίκων ἦταν ὑπέρ τῆς ἀποχῆς, τήν ἄνοιξη κιόλας τοῦ 1908 αὐτή μπόρεσε νά καταλάβει τό δίδαγμα τῆς πείρας καί ἀντέκρουσε μέ πολύ δριμύτητα τήν προπαγάνδα τῶν «ὀτζοβιστῶν» στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα. Ὕστερα ἀπ' αὐτή τήν πλήρη ἧττα στή Ρωσία, οἱ ὀτζοβιστές καί οἱ ὑπερασπιστές τους φυτοζωοῦσαν στό ἐξωτερικό μέ τήν ἐντελῶς ἀνίσχυρη ὁμαδούλα τους «Βπεριόντ» (Λουνατσάρσκι, Ἀλέξινσκι καί ἄλλοι).

Δέν χρειάζεται νά προστεθεῖ ὅτι λόγω τῆς ἀδυναμίας τῶν περισσότερων ὀργανώσεων στή Ρωσία, λόγω τῆς ἀπόσπασης τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀπό τή δουλιά στή Ρωσία, οἱ περισσότερες ἀπ' αὐτές τίς ὁμάδες ἔκαναν ἐντελῶς «ἐλεύθερα» μιά δουλιά διαλυτική καί ἀποσυνθετική μέσα στό κόμμα, χωρίς νά ἀναγνωρίζουν καμιά ἀπολύτως πειθαρχία καί χωρίς νά εἶναι

ἐξουσιοδοτημένες ἀπό καμιά ὀργάνωση τῆς Ρωσίας νά διευθύνουν κάποιο ὄργανο, νά ἐκδίδουν μπροσοῦρες καί προκηρύξεις. Ἐκτός ἀπό τίς ὁμάδες μέ διάφορες ἀντιλήψεις ἀρχῶν, ἐμφανίζονταν — ὅπως συμβαίνει συχνά — καί διάφορες ὁμάδες ἐντελῶς χωρίς ἀρχές, πού προσπαθοῦσαν νά δημιουργήσουν κάποιο μικρό πολιτικό κεφάλαιο μέ τή μεσιτεία, τή μικροδιπλωματία, τίς μηχανοραφίες μέ τή μορφή «συμφιλίωσης» καί «ἑνοποίησης» τοῦ κόμματος. Μεγάλοι τεχνίτες στόν τομέα αὐτό ἦταν ὁ Τρότσκι μέ τήν ἐφημερίδα «Πράβντα» τῆς Βιέννης καί ὁ Τίσκα μέ τήν Κεντρική διοίκηση.

II

Μπροστά στό ΣΔΕΚΡ μπῆκε τό πρόβλημα, πῶς νά ἀνασυγκροτηθεῖ τό κόμμα.

Εἶναι φανερό πώς δέν μποροῦσε νά ἀνασυγκροτηθεῖ τό κόμμα *μαζί* μ' ἐκείνους πού ἤθελαν νά *διαλύσουν* τό κόμμα, οὔτε μαζί μ' ἐκείνους πού ἤθελαν ἀποχή ἀπό τή Δούμα καί τίς νόμιμες δυνατότητες· εἴτε οἱ ὁμαδοῦλες τοῦ ἐξωτερικοῦ πού ἀκολουθοῦσαν τήν ἀστική αὐτή πολιτική θά τήν ἐγκατάλειπαν καί θά ὑποτάσσονταν στή συντριπτική πλειοψηφία τῶν ὀργανώσεων, ὁμάδων καί κύκλων τῆς Ρωσίας, εἴτε ἡ Ρωσία θά ἀνασυγκροτοῦσε τό κόμμα *ἐνάντια* στίς ὁμαδοῦλες αὐτές τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Τό Γενάρη τοῦ 1910 συνῆλθε γιά τελευταία φορά ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔκανε τήν προσπάθεια νά σώσει τούς ξεκομένους ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία λικβινταριστές καί τούς ὀτζοβιστές καί νά τούς βάλει στό δρόμο τῆς κομματικῆς δουλιᾶς. Ἡ ἀνοησία καί ἡ ἔλλειψη σοσιαλδημοκρατικοῦ πνεύματος καί στίς δυό αὐτές ἀποκλίσεις ἦταν πράγματα τόσο ἐξώφθαλμα, ὥστε *κανένας* δέν τόλμησε νά τίς ὑπερασπιστεῖ. Ἀναγνωρίστηκε *ὁμόφωνα* ὅτι τά ρεύματα αὐτά εἶναι *ἀστικά*, ὅτι μόνο ἡ καταδίκη τους μπορεῖ νά δημιουργήσει τούς ὅρους γιά τήν ἀναγέννηση τοῦ κόμματος.

Μιά ὁμόφωνη ὅμως ἀπόφαση δέν εἶναι ἀρκετή, ἐφόσον δέν τήν ἀκολουθήσει ἡ ἑνιαία δράση. Οἱ λικβινταριστές ὅμως καί οἱ ὀτζοβιστές, παρά τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, δέν ἐξασθένισαν, ἀλλά *δυνάμωσαν* τή διαλυτική δουλιά τους. Ἀποδείχτηκε ὅτι στή διάρκεια ἑνάμιση χρόνου (Γενάρης τοῦ 1910-Ἰούνης τοῦ 1911) *ὑπέρ τοῦ κόμματος* πάλευε τό Κεντρικό Ὄργανό του μέ τήν καθοδήγηση τῶν μπολσεβίκων καί τῶν πολωνῶν, καί μάλιστα ὁ μενσεβίκος Πλεχάνοφ βοήθησε ἐνεργά στήν πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές.

Ἐνάντια στό κόμμα «δούλευαν» μέ ὅλες τίς δυνάμεις τους οἱ λικβινταριστές, οἱ βπεριοντοφικοί, ὁ Τρότσκι καί ἡ Μπούντ. Οἱ λεττονοί ταλαντεύονταν καί τίς περισσότερες φορές πήγαιναν μέ τούς λικβινταριστές.

Οἱ λικβινταριστές τράβηξαν τή διαλυτική τους δουλιά μέχρι τό σημεῖο νά ἐκμηδενίσουν τήν ΚΕ τοῦ κόμματος! Ἡ Ὁλομέλεια ἀποφάσισε νά ἀνασυγκροτήσει τήν ΚΕ στή Ρωσία καί νά προσλάβει καινούργια μέλη, οἱ λικβινταριστές ὅμως δέν δέχτηκαν οὔτε καί νά ἐμφανιστοῦν σέ μιά συνεδρίαση, δηλώνοντας ὅτι εἶναι πράγματα «ἐπιζήμια» καί τό παράνομο κόμμα καί ἡ παράνομη ΚΕ. Μπορεῖ ἄραγε ὕστερα ἀπ' αὐτό ἡ σύγκριση τῶν λικβινταριστῶν μέ τούς ὀπορτουνιστές τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης νά ἔχει ἄλλο σκοπό, ἐκτός ἀπό τή μηχανοραφία;

Τό κόμμα ἔμεινε χωρίς ΚΕ. Ἡ κατάρευση τοῦ κόμματος ἦταν ἀναπόφευκτη. Μποροῦσαν νά τό ἀναστηλώσουν μόνο οἱ *ρωσικές* ὀργανώσεις, δηλαδή ἐκεῖνες πού δροῦν στή Ρωσία. Καί νά, ἐδῶ φάνηκε μ' ὅλη της τή λαμπρότητα ἡ πολιτική τῆς ὑποκρισίας καί τῶν μηχανοραφιῶν τοῦ Τίσκα, πού στήν Κεντρική διοίκηση ἀπόριπτε μέ τή μέθοδο τῆς πλειοψηφίας τίς προτάσεις τῶν ὀπαδῶν μιᾶς περισσότερο σωστῆς πολιτικῆς ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί ὁδήγησε τήν Κεντρική διοίκηση ὥς τή ρήξη μέ τό ΣΔΕΚΡ, μέχρι τό σημεῖο νά βρεθεῖ *ἀνάμεσα* στό κόμμα καί σ' αὐτούς πού διαλύουν τό κόμμα.

Γιά νά καταλάβουμε τήν πολιτική αὐτή, πού προξενεῖ ζημιά στό πολωνικό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, θά πάρουμε στήν ἀρχή ἕνα γεγονός ἀπό τόν τομέα τῆς *ἰδεολογικῆς* πάλης μέσα στό κόμμα.

Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ, ὅπως ἀναφέραμε παραπάνω, καταδίκασε ὁμόφωνα τούς λικβινταριστές. Ἕνα μέρος ὅμως τῆς πιό σοβαρῆς ἀπόφασης (ἡ λεγόμενη 1η παράγραφός της), εἶχε συνταχθεῖ μέ διαμετρικά ἀντίθετο πνεῦμα· ἐξυπηρετοῦσε τούς λικβινταριστές. Στήν παράγραφο αὐτή διατυπώνεται ἡ γνώμη ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία γιά *πρώτη φορά* σήμερα, δηλαδή στήν περίοδο τῆς ἀντεπανάστασης, χρησιμοποιεῖ στό ἀκέραιο τίς μεθόδους τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ παράγραφος αὐτή, πού ἀφήνει ἀνοιχτό ἕνα παραθυράκι γιά τίς θεωρίες τῆς ἀποστασίας, προτάθηκε ἀπό τόν Τίσκα, πού προσπαθοῦσε νά ἑλίσσεται ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές καί στό κόμμα. Φυσικά, οἱ λικβινταριστές ὑποστήριξαν θερμά αὐτή τήν παράγραφο, βοηθώντας τόν Τίσκα «νά νικήσει». Ἕνα μέρος τῶν μπολσεβίκων, ἡ λεγόμενη ὁμάδα τῶν «συμφιλιωτι-

στῶν» (δηλαδή οὐσιαστικά τῶν τροτσκιστῶν) ἔκλινε ἐπίσης μέ τό μέρος τῶν λικβινταριστῶν.

῞Υστερα ἀπό τήν ὁλομέλεια, ὁ Πλεχάνοφ γελοιοποίησε κατά τρόπο θαυμάσιο καί δηκτικό τήν παράγραφο αὐτή (χωρίς νά ξέρει ποιός εἶναι ὁ συντάκτης της), ὀνομάζοντάς την «φουσκωμένο μπαλόνι», πλαδαρή καί γενική [137]. Μετά τόν Πλεχάνοφ ἔγραψα κι'ἐγώ γι' αὐτό τό ζήτημα κι' ἐξιστόρησα τήν πάλη πού ἔκανα χωρίς ἀποτέλεσμα ἐνάντια στή συμμαχία τοῦ Τίσκα μέ τούς «συμφιλιωτιστές» καί τούς λικβινταριστές*.

Οὔτε ἕνας ἀπό τούς πολυάριθμους λόγιους τῆς Κεντρικῆς διοίκησης στή διάρκεια δυό χρόνων δέν εἶπε *οὔτε μιά λέξη* γιά νά ὑπερασπίσει αὐτή τήν παράγραφο.

῾Ο ἑλιγμός τοῦ Τίσκα ὁδήγησε ἁπλῶς στή λικβινταριστική διαστρέβλωση τῶν ἀπόψεων τοῦ κόμματος.

᾿Ακόμη πιό θλιβερά ἦταν τά ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς αὐτῆς στό ὀργανωτικό ζήτημα.

ΚΕ δέν ὑπάρχει. Τό κόμμα μπορεῖ νά τό ἀναστηλώσει μόνο μιά συνδιάσκεψη τῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας. ᾿Αλλά πῶς νά συγκληθεῖ αὐτή ἡ συνδιάσκεψη; Προφανῶς, *ὄχι μαζί* μ' ἐκείνους πού διαλύουν τό κόμμα, ἀλλά *χωρίς αὐτούς*.

῾Ο Τίσκα παλαντζάρει, ἑλίσσεται καί παίζει τή «συνένωση» τοῦ κόμματος μ' ἐκείνους πού τό διαλύουν. Στήν ἀρχή ὁ Τίσκα καί ἡ ὁμάδα τῶν «συμφιλιωτιστῶν» (μιά ἐντελῶς ἀνίσχυρη ὁμαδούλα τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἕνα ὁλόκληρο χρόνο δέν πῆρε οὔτε μιά παραγγελία γιά τά ἔντυπά της ἀπό καμιά ὀργάνωση τῆς Ρωσίας) προσχωροῦν στούς μπολσεβίκους, ἀναλαβαίνουν τόν *ἔλεγχο* γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης, δίνουν λεφτά στά στελέχη πού τή συγκαλοῦν, στέλνουν παντοῦ τά στελέχη αὐτά, ἰσχυριζόμενοι ταυτόχρονα ὅτι «συνενώνουν» τό κόμμα (ὁ ἰσχυρισμός αὐτός προκαλεῖ ὁμηρικά γέλια καί στούς λικβινταριστές καί σέ μᾶς).

Τά στελέχη αὐτά ἀρχίζουν τήν περιοδεία τους *ἀπό τό Κίεβο*, ὅπου ἡ ὀργάνωση ἦταν ὥς τότε ἀναμφισβήτητα μενσεβίκικη, πράγμα πού τό ὁμολόγησαν στόν τύπο ἀκόμη καί οἱ φανατικοί ἐχθροί μας, ὁ Τρότσκι καί οἱ λεττονοί. ᾿Επειδή οἱ λικβινταριστές κάνουν λυσσασμένες ἐπιθέσεις ἐνάντια στή συνδιάσκεψή μας, οἱ πολωνοί ἐργάτες πρέπει νά ξέρουν ὅτι μέ τή συμμετοχή τῆς παραπάνω ὀργάνωσης συγκροτήθηκε (τόν ᾿Οχτώβρη τοῦ 1911) ἡ Ρωσική ᾿Οργανωτική ἐπιτροπή γιά

---

* Βλ. ῎Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 276 - 282. *῾Η Σύντ.*

τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης. Καί ἀκριβῶς ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ὀργάνωσης αὐτῆς (τοῦ Κιέβου) ἦταν στή συνδιάσκεψη πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐλέγχου τῶν πληρεξουσίων [138].

Εἶναι φανερό πώς στή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή τήν πλειοψηφία τήν ἀποτελοῦν οἱ μπολσεβίκοι καί ἕνα μέρος τῶν «κομματικῶν» (δηλ. τῶν ἀντιλικβινταριστῶν) μενσεβίκων. Οἱ ἄλλες ὁμαδοῦλες δέν ἀντιπροσωπεύτηκαν σ' αὐτήν, γιατί ἀποτελοῦσαν μόνο πλασματικά κατασκευάσματα τοῦ ἐξωτερικοῦ χωρίς δεσμούς μέ τή Ρωσία.

Τότε ὁ Τίσκα, ἀπελπισμένος, γιατί δέν ὑπῆρχε δυνατότητα νά μεσολαβεῖ καί νά μηχανοραφεῖ, παίζοντας τό παιχνίδι τῆς ἑνότητας μέ τούς λικβινταριστές, ἀποχώρησε ἀπό τή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή καί δέν ἦρθε στή συνδιάσκεψη, παρόλο πού κλήθηκε *τρεῖς φορές*.

Ἀντί γι' αὐτό πῆρε μέρος στή σύσκεψη *τῶν λικβινταριστῶν* [139] γιά τή σύγκληση ἄλλης (λικβινταριστικῆς) συνδιάσκεψης καί... ἀποχώρησε ἀπ' αὐτήν, δηλώνοντας ὅτι ἐκεῖ βρίσκονται λικβινταριστές!! Δέν παίζει θέατρο ἕνας τέτιος «συμφιλιωτιστής»;*

III

Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη τοῦ ΣΔΕΚΡ συνένωσε τίς περισσότερες ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας: Πετρούπολης, Μόσχας, Βόλγα, Καύκασου, τοῦ Νότου, τῆς Δυτικῆς ἀκρινῆς περιοχῆς. Ἡ συνδιάσκεψη διαπίστωσε ὅτι οἱ λικβινταριστές («Νάσα Ζαριά») ἔθεσαν τόν ἑαυτό τους ἐκτός κόμματος. Ἡ συνδιάσκεψη ἀπαλλάχτηκε ἀπό κάθε εὐθύνη γιά τίς ὁμαδοῦλες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού μέ τίς ἐνέργειές τους ἀποσυνθέτουν τό κόμμα.

Στίς 23 συνεδριάσεις της ἡ συνδιάσκεψη ἐξέτασε διεξοδικά ὅλα τά ζητήματα τακτικῆς, πῆρε μιά σειρά ἀποφάσεις στό πνεῦμα τῆς δουλιᾶς πού εἶχαν κάνει τέσσερα χρόνια τό Κεντρικό Ὄργανο καί ὅλα τά καθοδηγητικά ὄργανα τοῦ κόμματος. Ἡ συνδιάσκεψη ἀνακηρύχτηκε ἀνώτατο κομματικό ὄργανο καί ἐξέλεξε ΚΕ.

Εἶναι ἐντελῶς εὐνόητο τό γεγονός ὅτι οἱ λικβινταριστές

* Στή «Φόρβερτς» ἡ Κεντρική διοίκηση ἀποκαλεῖ τόν Τρότσκι πράκτορα τῶν λικβινταριστῶν καί στήν «Κράσνογε Ζνάμια» [140] ἀποδείχνει ὅτι εἶναι ἀδύνατη ἡ συνένωση ὄχι μόνο μέ τή λικβινταριστική «λεβίτσα» τοῦ ΠΠΣ, ἀλλά καί μέ τή λικβινταριστική Μπούντ τῆς Πολωνίας!! Ἐνῶ ὁ Τίσκα ὑπόσχεται νά συνενώσει τό ΣΔΕΚΡ μέ τούς ρώσους λικβινταριστές.

καί μαζί τους όλες οί ανίσχυρες όμαδοῦλες τοῦ ἐξωτερικοῦ καταπολεμοῦν μέ λύσσα τή συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος. Ἡ συνδιάσκεψη τούς καταδίκασε. Κάθε καταδικασμένος ἔχει τό δικαίωμα νά βρίζει ἐπί 24 ὥρες τούς δικαστές του.

Στή Ρωσία, ὅμως, *δέν ὑπάρχει* οὔτε ἄλλη ΚΕ, οὔτε ἄλλο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Ὁ Τίσκα καί ἡ Κεντρική διοίκηση, πού δέν πῆραν μέρος στή συνδιάσκεψη αὐτή καί διαβεβαιώνουν τούς πολωνούς ἐργάτες ὅτι ὑπάρχει ἡ δυνατότητα (μέ συμμετοχή τῶν μεσιτῶν) «συνένωσης» τοῦ κόμματος μέ τούς λικβινταριστές, ἐξαπατοῦν τούς ἐργάτες. Ἐξαιτίας τῆς ἐξαπάτησης αὐτῆς οἱ πολωνοί ἐργάτες στερήθηκαν τή δυνατότητα νά συσκέπτονται μέ τούς ρώσους συντρόφους τους, νά συζητοῦν ἀπό κοινοῦ γιά τήν τακτική καί τά συνθήματα σέ μιά τόσο σοβαρή στιγμή, ὅπως ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀπρίλη καί τοῦ Μάη καί οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα.

Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἐντείνεται ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος μέσα στό ρωσικό προλεταριάτο. Νά βοηθήσουμε τό δυνάμωμα αὐτό, νά δυναμώσουμε τήν παράνομη ὀργάνωση, νά δόσουμε στό κίνημα σωστά ἐπαναστατικά συνθήματα, νά ἀποκρούσουμε τόν ὀπορτουνισμό τῶν λεγκαλιστῶν-λικβινταριστῶν, νά διαποτίσουμε τίς νόμιμες ὀργανώσεις μέ ἀντιλικβινταριστικό πνεῦμα καί μ' αὐτόν τόν προσανατολισμό νά πᾶμε γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας, αὐτά εἶναι τά ἄμεσα καθήκοντα, πού ἔχει νά ἐκπληρώσει σήμερα τό ΣΔΕΚΡ στήν πράξη· ἡ θεωρητική θέση ἀπέναντι σ' αὐτά ἔχει καθοριστεῖ στήν Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη.

Ὁσοναφορᾶ τόν προσανατολισμό τῆς δουλιᾶς τους οἱ πολωνοί ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες βαδίζουν μαζί μας. Κι' ἔτσι, θά μοῦ ἐπιτραπεῖ νά τελειώσω, ἐκφράζοντας τήν πεποίθηση ὅτι τό προλεταριάτο τῆς Πολωνίας θά μπορέσει καί ὀργανωτικά νά ἑνωθεῖ μαζί μας, μέ τό ΣΔΕΚΡ, παρόλες τίς ταλαντεύσεις σέ ζητήματα ἀρχῶν τῆς σημερινῆς Κεντρικῆς διοίκησης.

«Gazeta Robotnicza», ἀρ. φύλ. 15—16, 16 τοῦ Ἰούλη 1912
Ὑπογραφή: N. Lenin

Στή ρωσική γλώσσα πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή 2η καί 3η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς «Gazeta Robotnicza»
Μετάφραση ἀπό τά πολωνικά

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ [141]

Οἱ λικβινταριστές τῆς «Νιέβσκι Γκόλος» τρῶνε τά λυσσακά τους, γιά νά *τορπιλίσουν* τήν ἑνότητα τῶν ἐργατικῶν ἐκλογῶν στήν Πετρούπολη. Δέν θά τό πετύχουν. Οἱ ὑποκριτικές κραυγές γιά «ἑνότητα»... *(ἀπό μέρους τῶν λικβινταριστῶν!!)* δέν θά ξεγελάσουν κανένα.

Ἡ ἑνότητα τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας εἶναι ἐξασφαλισμένη.

Οἱ ἐργάτες δέν ἀκολουθοῦν αὐτούς πού διαλύουν τήν ἐργατική δημοκρατία καί ὑπόσχονται ἁπλῶς νά τήν ἀντικαταστήσουν... μ' ἕνα νόμιμο «κόμμα» τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Ἑνότητα τῆς ἐργατικῆς μάζας, κι' ὄχι «συμφωνία» σέ βάρος τῆς ἑνότητας αὐτῆς μέ τούς διανοουμενίστικους διασπαστικούς κύκλους τῶν λικβινταριστῶν, νά τί θέλουν οἱ συνειδητοί ἐργάτες. Καί ἡ *«Πράβντα»* [142] ἀκολουθεῖ τό σύνθημα αὐτό.

Ἐμᾶς δέν πρόκειται νά μᾶς ἀνησυχήσει ἡ ἀνάξια στάση τῶν λικβινταριστῶν, οἱ ὁποῖοι ρωτοῦν *νόμιμα ποῦ* «νά ψάξουμε νά βροῦμε» ἐκεῖνο πού δέν καυχιέται «γιά τή νομιμότητά του»... Διατυπῶστε, κύριοι, τίς «νόμιμες» θέσεις σας, ὀργανῶστε τό νέο «νόμιμο» κόμμα σας, ὥρα σας καλή!

- -

P. S. Παρακαλῶ θερμά νά μοῦ ἀπαντήσετε ἀμέσως ἤ ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα σχετικά μέ τό ζήτημα πού ἀνακινεῖται ἐδῶ. *Δέν ἐπιτρέπεται νά σωπαίνουμε.* Ἄν παρασιωπήσουμε αὐτό τό πράγμα, κινδυνεύουμε νά τά χαλάσουμε ὅλα καί νά προκαλέσουμε τίς διαμαρτυρίες τῶν ἐργατῶν *ἀπό τά ἀριστερά.* Πρέπει νά ἀποκρούσουμε τούς λικβινταριστές. *Δέν μποροῦμε* νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές, κρύβοντας *γιά ποιόν* γίνεται αὐτή ἡ δουλιά (ὄχι μήπως γιά τούς λικβινταριστές;). Ἄν δέν θέλετε νά ὀξύνετε καί νά χαλάσετε τά *πάντα* «πρός τ' ἀριστερά»

δημοσιεύσετε αὐτή τήν «ἀπάντηση πρός τούς λικβινταριστές». Σέ περίπτωση πού *δέν* θά δημοσιευτεῖ, ἐπιστρέψτε μου τό χαρτάκι αὐτό *χωρίς καθυστέρηση*. Ἔχει *μεγάλη σημασία* γιά μένα!

Γράφτηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1933 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ

Τήν Ἑλβετία οἱ ντόπιοι ἐκεῖ σοσιαλιστές τήν ὀνομάζουν «δημοκρατία τῶν λακέδων». Ἡ μικροαστική αὐτή χώρα, ὅπου ἀπό καιρό τώρα τό ἐπάγγελμα τοῦ ξενοδόχου ἦταν ἕνα ἀπό τά κυριότερα ἐπαγγέλματα, ἐξαρτιέται σέ μεγάλο βαθμό ἀπό τούς πλούσιους ἀργόσχολους, πού σκορποῦν ἑκατομμύρια γιά τούς θερινούς περιπάτους τους στά βουνά. Ὁ μικρονοικοκύρης, πού σκύβει μέ δουλοπρέπεια μπροστά στόν πλούσιο περιηγητή, αὐτός ἦταν μέχρι τελευταῖα ὁ πιό συνηθισμένος τύπος τοῦ ἐλβετοῦ ἀστοῦ.

Τώρα τά πράγματα ἀλλάζουν. Στήν Ἑλβετία ἀναπτύσσεται μεγάλη βιομηχανία. Στή βιομηχανική αὐτή ἄνοδο μεγάλο ρόλο παίζει ἡ χρησιμοποίηση τῶν καταρρακτῶν καί τῶν ὀρεινῶν ποταμῶν γιά ἄμεση παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας. Τή δύναμη αὐτή τῶν ὑδατοπτώσεων, πού ἀντικαθιστᾶ τό πετροκάρβουνο στή βιομηχανία, τήν ὀνομάζουν συχνά «λευκό ἄνθρακα».

Ἡ ἐκβιομηχάνιση τῆς Ἑλβετίας, δηλαδή ἡ ἀνάπτυξη σ' αὐτήν τῆς βιομηχανίας, τῆς μεγάλης βιομηχανίας, ἔβαλε τέρμα στήν παλιά στασιμότητα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἡ πάλη κεφαλαίου καί ἐργασίας ὀξύνεται. Τό κοιμισμένο, τό μικροαστικό πνεῦμα, πού παλιότερα ἐπικρατοῦσε συχνά σέ ὁρισμένες ἐργατικές ἑνώσεις τῆς Ἑλβετίας, ἐξαφανίζεται καί τό ἀντικαθιστᾶ ἡ μαχητική διάθεση τοῦ συνειδητοῦ, τοῦ ὀργανωμένου προλεταριάτου, πού ἔχει ἐπίγνωση τῆς δύναμής του.

Οἱ ἐργάτες τῆς Ἑλβετίας δέν τρέφουν καμιά αὐταπάτη· ξέρουν ὅτι ἡ δημοκρατία τους εἶναι ἀστική δημοκρατία πού ὑπερασπίζει τήν ἴδια μισθωτή δουλεία, ἡ ὁποία ὑπάρχει σ' ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς καπιταλιστικές χῶρες. Ταυτόχρονα ὅμως οἱ ἐλβετοί ἐργάτες ἔχουν μάθει πάρα πολύ καλά νά χρησιμοποιοῦν τήν ἐλευθερία τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν τους γιά τή διαφώτιση καί τήν ὀργάνωση τῶν πλατιῶν ἐργατικῶν μαζῶν.

Οἱ καρποί τῆς δουλιᾶς αὐτῆς φάνηκαν καθαρά στή γενική ἀπεργία τῆς Ζυρίχης πού ἔγινε στίς 12 τοῦ Ἰούλη (29 τοῦ Ἰούνη παλ. ἡμ.).

Τά πράγματα ἔχουν ὡς ἑξῆς: οἱ ἐλαιοχρωματιστές καί οἱ ἐφαρμοστές τῆς Ζυρίχης ἀπεργοῦσαν ἤδη ἀρκετές ἑβδομάδες, ζητώντας αὔξηση τοῦ μεροκάματου καί ἐλάττωση τῆς ἐργάσιμης ἡμέρας. Τά ἀφεντικά ἀγανάκτησαν καί ἀποφάσισαν νά σπάσουν τήν ἐπιμονή τῶν ἀπεργῶν. Ἡ κυβέρνηση τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, γεμάτη ζῆλο ἀπέναντι στούς καπιταλιστές, ἔσπευσε νά τούς βοηθήσει κι᾽ ἄρχισε νά *ἀπελαύνει* τούς ξένους ἀπεργούς! (Στήν Ἑλβετία δουλεύουν πολλοί ἐργάτες πού ἔχουν ἔρθει ἀπό ξένα μέρη, ἰδιαίτερα ἰταλοί). Μά ἡ ὠμή αὐτή βία δέν βοήθησε. Οἱ ἐργάτες κράτησαν τή συνοχή τους.

Τότε οἱ καπιταλιστές χρησιμοποίησαν τήν ἑξῆς μέθοδο: Στό Ἀμβοῦργο (Γερμανία) ὑπάρχει μιά εἰδική ἐπιχείρηση — ἡ φίρμα Λιούντβιχ Κόχ,— πού ἀσχολεῖται μέ τήν προμήθεια ἀπεργοσπαστῶν. Οἱ καπιταλιστές τῆς Ζυρίχης — πατριῶτες καί δημοκράτες, ὄχι ἀστεῖα! — κουβάλησαν διά μέσου τῆς ἐπιχείρησης αὐτῆς ἀπεργοσπάστες μέσα στούς ὁποίους ὑπῆρχαν σκόπιμα κάθε λογῆς ἐγκληματικοί τύποι, πού εἶχαν καταδικαστεῖ στή Γερμανία γιά σωματεμπορία, καυγάδες κτλ. Τούς ἀλῆτες αὐτούς, ἤ τό λόχο τῶν κουρελήδων (λοῦμπεν-προλετάριους) οἱ καπιταλιστές τούς ἐφοδίασαν μέ περίστροφα. Ἡ συμμορία αὐτῶν τῶν ἀποθρασυμένων ἀπεργοσπαστῶν σκόρπισε στίς ταβέρνες τῶν ἐργατικῶν συνοικιῶν καί ἐπιδόθηκε σέ πρωτάκουστες ἀσχήμιες. Ὅταν συγκεντρώθηκε μεγάλος ἀριθμός ἐργατῶν γιά νά διώξουν τούς ἀλῆτες, ἕνας ἀπ᾽ αὐτούς *πυροβόλησε καί σκότωσε* ἕναν ἀπεργό ἐργάτη.

Ἡ ὑπομονή τῶν ἐργατῶν ἐξαντλήθηκε. Ἔσπασαν στό ξύλο τό δολοφόνο. Ἀποφασίστηκε νά ὑποβληθεῖ ἐπερώτηση στό δημοτικό συμβούλιο Ζυρίχης γιά τά ἔκτροπα πού διέπρατταν οἱ ἀλῆτες. Κι᾽ ὅταν οἱ ἀρχές τῆς πόλης, ὑπερασπίζοντας τούς καπιταλιστές, ἀπαγόρευσαν τίς ἀπεργιακές φρουρές, οἱ ἐργάτες ἀποφάσισαν νά διαμαρτυρηθοῦν *μέ εἰκοσιτετράωρη γενική ἀπεργία*.

Ὅλα τά συνδικάτα τάχθηκαν ὁμόφωνα ὑπέρ τῆς ἀπεργίας. Θλιβερή ἐξαίρεση ἀποτέλεσαν μόνο οἱ τυπογράφοι. Αὐτοί τάχθηκαν κατά τῆς ἀπεργίας, καί ἡ συγκέντρωση τῶν 425 ἀντιπροσώπων ἀπ᾽ ὅλες τίς ἐργατικές ὀργανώσεις τῆς Ζυρίχης δέχτηκε τήν ἀπόφαση αὐτή τῶν τυπογράφων μέ βροντερές φωνές «αἶσχος!». Ἀποφασίστηκε νά γίνει ἡ ἀπεργία, ἄν καί οἱ ἡ-

γέτες τῶν πολιτικῶν ὀργανώσεων ἦταν ἀντίθετοι (τό παλιό πνεῦμα τῶν μικροαστῶν, ὀπορτουνιστῶν ἑλβετῶν ἡγετῶν!).

Οἱ ἐργάτες, ξέροντας ὅτι οἱ καπιταλιστές καί ἡ διοίκηση θά προσπαθήσουν νά ματαιώσουν τήν εἰρηνική αὐτή ἀπεργία, ἐνήργησαν σύμφωνα μέ τό σοφό κανόνα: «στόν πόλεμο, ὅπως στόν πόλεμο». Στόν πόλεμο δέν εἰδοποιοῦν τόν ἐχθρό *πότε* θά γίνει ἡ ἐπίθεση. Οἱ ἐργάτες τήν Πέμπτη δήλωσαν ἐπίτηδες ὅτι ἡ ἀπεργία θά γίνει τήν Τρίτη ἤ τήν Τετάρτη, ἐνῶ στήν πραγματικότητα εἶχε ὁριστεῖ νά γίνει τήν *Παρασκευή*. Οἱ καπιταλιστές καί ἡ διοίκηση αἰφνιδιάστηκαν.

Ἡ ἀπεργία εἶχε ἐξαιρετική ἐπιτυχία. Ἀπό τά χαράματα μοιράστηκαν 30.000 προκηρύξεις στά γερμανικά καί στά ἰταλικά. Περίπου 2.000 ἀπεργοί κατέλαβαν τά ντεπώ τῶν τράμ. Ὅλοι ἦταν στό πόδι. Παράλυσε ἡ ζωή τῆς πόλης. Ἡ Παρασκευή εἶναι μέρα παζαριοῦ στή Ζυρίχη, ἡ πόλη ὅμως ἦταν νεκρή. Ἡ κατανάλωση οἰνοπνεύματος (ὅλων τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν) ἀπαγορεύτηκε ἀπό τήν ἀπεργιακή ἐπιτροπή, καί οἱ ἐργάτες τήρησαν αὐστηρά τήν ἀπόφαση αὐτή.

Στίς 2 μετά τό μεσημέρι ἔγινε μιά ἐπιβλητική μαζική διαδήλωση. Μόλις τέλειωσαν οἱ λόγοι, τό πλῆθος διαλύθηκε ἥσυχα καί χωρίς τραγούδια.

Ἡ κυβέρνηση καί οἱ καπιταλιστές, πού ὑπολόγιζαν νά προκαλέσουν τούς ἐργάτες σέ πράξεις βίας, εἶδαν τήν ἀποτυχία τους καί λύσσαξαν κυριολεκτικά. Μέ εἰδικό διάταγμα ἀπαγορεύτηκαν σέ ὅλο τό καντόνι τῆς Ζυρίχης ὄχι μόνο οἱ ἀπεργιακές φρουρές, ἀλλά καί οἱ συγκεντρώσεις σέ ἀνοιχτό χῶρο καί οἱ διαδηλώσεις. Ἡ ἀστυνομία κατέλαβε τό Σπίτι τοῦ λαοῦ στή Ζυρίχη καί συνέλαβε πολλούς ἐργατικούς ἡγέτες. Οἱ καπιταλιστές, γιά νά ἐκδικηθοῦν γιά τή γενική ἀπεργία, κήρυξαν τριήμερο λοκάουτ.

Οἱ ἐργάτες εἶναι ἤρεμοι, τηροῦν αὐστηρά ἀποχή ἀπό τή βότκα καί τό κρασί καί λένε ἀναμεταξύ τους: «καί γιατί ὁ ἐργάτης νά μήν ξεκουραστεῖ τρεῖς μέρες τό χρόνο, ὅταν οἱ πλούσιοι ξεκουράζονται ὁλόκληρο τό χρόνο».

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 63,
12 τοῦ Ἰούλη 1912
Ὑπογραφή: Μπ. Ζ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ Ο ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

Τό ἄρθρο τοῦ προσωρινοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς Κίνας Σούν Γιάτ-σέν, πού τό παίρνουμε ἀπό τή σοσιαλιστική ἐφημερίδα τῶν Βρυξελλῶν «Le Peuple»[143], παρουσιάζει ἐντελῶς ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον γιά μᾶς, τούς ρώσους.

Μιά παροιμία λέει: ἀπ' ἔξω βλέπεις καλύτερα. Ὁ Σούν Γιάτ-σέν εἶναι ἕνας ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος μάρτυρας «ἀπ' ἔξω», γιατί, ἐνῶ εἶναι ἄνθρωπος μέ εὐρωπαϊκή μόρφωση, δέν ξέρει, ὅπως φαίνεται, καθόλου τή Ρωσία. Νά λοιπόν, ὁ Σούν Γιάτ-σέν, πού ἔχει εὐρωπαϊκή μόρφωση καί εἶναι ἐκπρόσωπος τῶν μαχητικῶν καί νικηφόρων δημοκρατῶν τῆς Κίνας, πού κατάκτησαν τή δημοκρατία, βάζει μπροστά μας — ἐντελῶς ἀνεξάρτητα ἀπό τή Ρωσία, ἀπό τή ρωσική πείρα, ἀπό τή ρωσική φιλολογία — καθαρά ρωσικά ζητήματα. Ὁ πρωτοπόρος κινέζος δημοκράτης σκέπτεται κυριολεκτικά σάν ρῶσος. Ἡ ὁμοιότητά του μέ τό ρῶσο ναρόντνικο εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε φτάνει ὥς τήν πλήρη ταύτιση τῶν βασικῶν σκέψεων καί ὁλόκληρης σειρᾶς ἐπιμέρους ἐκφράσεων.

Ἀπ' ἔξω βλέπεις καλύτερα. Ἡ πλατφόρμα τῆς μεγάλης κινεζικῆς δημοκρατίας — γιατί τέτια ἀκριβῶς πλατφόρμα εἶναι τό ἄρθρο τοῦ Σούν Γιάν-σέν — μᾶς ἀναγκάζει καί μᾶς προσφέρει τήν κατάλληλη εὐκαιρία νά ἐξετάσουμε ἀκόμη μιά φορά, κάτω ἀπό τό πρίσμα τῶν νέων παγκόσμιων γεγονότων, τό πρόβλημα τῆς ἀμοιβαίας σχέσης τοῦ δημοκρατισμοῦ καί τοῦ ναροντνικισμοῦ στίς σημερινές ἀστικές ἐπαναστάσεις τῆς Ἀσίας. Αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό τά σοβαρότερα προβλήματα πού μπῆκαν μπροστά στή Ρωσία στήν ἐπαναστατική ἐποχή της πού ἄρχισε τό 1905. Κι' ὄχι μόνο μπροστά στή Ρωσία, ἀλλά μπροστά σ' ὅλη τήν Ἀσία, ὅπως φαίνεται ἀπό τήν πλατφόρμα τοῦ προσωρινοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας τῆς Κίνας, ἰδιαίτερα ἄν τήν παραβάλει κανείς μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων στή Ρωσία, Τουρκία, Περσία, Κίνα. Ἡ Ρωσία, ἀπό πάρα πολλές

καί οὐσιαστικές πλευρές ἀποτελεῖ, ἀναμφισβήτητα, ἕνα ἀσιατικό κράτος καί μάλιστα ἕνα ἀπό τά πιό βάρβαρα, μεσαιωνικά, ἐπαίσχυντα-καθυστερημένα ἀσιατικά κράτη.

Ἡ ρωσική ἀστική δημοκρατία ἔχει ναροντνικιστικό χρῶμα — ἀρχίζοντας ἀπό τό μακρινό καί μοναχικό της πρόδρομο, τόν εὐγενή Χέρτσεν, καί τελειώνοντας στούς μαζικούς ἐκπροσώπους της, τά μέλη τῆς Ἀγροτικῆς ἕνωσης τοῦ 1905, τούς τρουντοβίκους-βουλευτές στίς τρεῖς πρῶτες Δοῦμες στά χρόνια 1906-1912. Τώρα βλέπουμε ὅτι ἐντελῶς τό ἴδιο ναροντνικιστικό χρῶμα ἔχει καί ἡ ἀστική δημοκρατία τῆς Κίνας. Ἄς δοῦμε, λοιπόν, μέ βάση τό παράδειγμα τοῦ Σούν Γιάτ-σέν σέ τί συνίσταται ἡ «κοινωνική σημασία» τῶν ἰδεῶν, πού γεννιοῦνται ἀπό τό βαθύ ἐπαναστατικό κίνημα ἑκατοντάδων καί ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, πού τραβιοῦνται τώρα ὁριστικά στό χείμαρο τοῦ παγκόσμιου καπιταλιστικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἕνας μαχητικός, εἰλικρινής δημοκρατισμός διαποτίζει κάθε σειρά τῆς πλατφόρμας τοῦ Σούν Γιάτ-σέν. Ἀπόλυτη κατανόηση ὅτι δέν ἀρκεῖ ἡ «φυλετική» ἐπανάσταση. Οὔτε σταγόνα ἀδιαφορίας ἀπέναντι στήν πολιτική ἤ ἔστω περιφρόνησης ἀπέναντι στήν πολιτική ἐλευθερία, ἔστω ἀποδοχῆς τῆς σκέψης ὅτι ἡ κινεζική ἀπολυταρχία μπορεῖ νά συνυπάρχει μέ τήν κινεζική «κοινωνική μεταρύθμιση», μέ τούς κινεζικούς συνταγματικούς μετασχηματισμούς κτλ. Ἀτόφιος δημοκρατισμός μέ τό αἴτημα τῆς δημοκρατίας. Ἄμεση τοποθέτηση τοῦ ζητήματος τῆς κατάστασης τῶν μαζῶν, τῆς μαζικῆς πάλης, θερμή συμπάθεια ἀπέναντι στούς ἐργαζόμενους καί στούς ἐκμεταλλευόμενους, πίστη στό δίκιο τους, στή δύναμή τους.

Μπροστά μας ἔχουμε μιά πραγματικά μεγάλη ἰδεολογία ἑνός πραγματικά μεγάλου λαοῦ, πού ξέρει ὄχι μόνο νά θρηνεῖ γιά τή μακραίωνη σκλαβιά του, ὄχι μόνο νά ὀνειροπολεῖ ἐλευθερία καί ἰσότητα, ἀλλά καί *νά ἀγωνίζεται* ἐνάντια στούς προαιώνιους καταπιεστές τῆς Κίνας.

Αὐτόματα ἔρχεται στή σκέψη ἡ σύγκριση ἀνάμεσα στόν προσωρινό πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας τῆς καθυστερημένης, νεκρωμένης, ἀσιατικῆς Κίνας καί στούς διάφορους προέδρους τῶν δημοκρατιῶν τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀμερικῆς, τῶν χωρῶν τοῦ πρωτοπόρου πολιτισμοῦ. *Ἐκεῖνοι* οἱ πρόεδροι τῶν δημοκρατιῶν εἶναι πέρα γιά πέρα ἐπιχειρηματίες, πράκτορες ἤ ἀνδρείκελα στά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης, πού ἔχει σαπίσει ἐντελῶς ἀπό τήν κορυφή ὥς τά νύχια, πού εἶναι βουτηγμένη στή λάσπη καί στό αἷμα, ὄχι μόνο στό αἷμα τῶν πατισάχ καί

τῶν γιῶν τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλά στό αἷμα τῶν ἐργατῶν πού τουφεκίζονται στίς ἀπεργίες στό ὄνομα τῆς προόδου καί τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐκεῖνοι οἱ πρόεδροι εἶναι ἐκπρόσωποι τῆς ἀστικῆς τάξης, πού ἀπαρνήθηκε ἐδῶ καί πολύν καιρό ὅλα τά ἰδανικά τῆς νιότης της, πού ἐκπορνεύτηκε πέρα γιά πέρα, πού πουλήθηκε ὁλόκληρη στούς ἑκατομμυριούχους, στούς δισεκατομμυριούχους, τούς ἀστοποιημένους φεουδάρχες κτλ.

Ἐτοῦτος, ὁ ἀσιάτης προσωρινός πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, εἶναι ἕνας ἐπαναστάτης δημοκράτης, γεμάτος ἀπό τήν εὐγένεια καί τόν ἡρωισμό πού χαρακτηρίζουν μιά τάξη πού δέν τραβάει τόν κατήφορο, ἀλλά βρίσκεται σέ ἄνοδο, πού δέν φοβᾶται τό μέλλον, ἀλλά πιστεύει σ' αὐτό καί παλεύει μέ αὐτοθυσία γι' αὐτό, μιά τάξη πού μισεῖ τό παρελθόν καί μπορεῖ νά ἀποτινάξει τή θανατερή σαπίλα του, τήν ἀποπνιχτική γιά καθετί τό ζωντανό, μιά τάξη πού δέν γαντζώνεται ἀπό τή διατήρηση καί τήν ἀποκατάσταση τοῦ παρελθόντος γιά νά περιφρουρήσει τά προνόμιά της.

Τί γίνεται λοιπόν; Μήπως αὐτό σημαίνει ὅτι σάπισε ἡ ὑλιστική Δύση κι' ὅτι τό φῶς ἔρχεται μόνο ἀπ' τή μυστικοπαθή θρησκευτική Ἀνατολή; Ὄχι, σημαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Σημαίνει ὅτι ἡ Ἀνατολή μπῆκε ὁριστικά στό δρόμο τῆς Δύσης, ὅτι νέες *ἑκατοντάδες καί ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια* ἄνθρωποι θά παίρνουν ἀπό δῶ καί μπρός μέρος στόν ἀγώνα γιά τά ἰδανικά πού πέτυχε μέ τή δουλιά της ἡ Δύση. Σάπισε ἡ δυτική ἀστική τάξη καί μπροστά της ὀρθώνεται ἤδη ὁ νεκροθάφτης της, τό προλεταριάτο. Ἐνῶ στήν Ἀσία ὑπάρχει *ἀκόμη* ἀστική τάξη, ἱκανή νά ἀντιπροσωπεύει τήν εἰλικρινή, τή μαχητική, τή συνεπή δημοκρατία, ἀντάξιος σύντροφος τῶν μεγάλων ἀποστόλων καί τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰώνα στή Γαλλία.

Ὁ κύριος ἐκπρόσωπος ἤ τό κύριο κοινωνικό στήριγμα αὐτῆς τῆς ἱκανῆς ἀκόμη γιά ἕνα ἱστορικά προοδευτικό ἔργο ἀσιατικῆς ἀστικῆς τάξης εἶναι ὁ ἀγρότης. Δίπλα του ὑπάρχει ἤδη ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη, πού οἱ παράγοντές της, σάν τόν Γιουάν Σί-κάι, εἶναι πάντοτε ἕτοιμοι νά προδώσουν: χθές φοβοῦνταν τό γιό τοῦ οὐρανοῦ καί φέρνονταν δουλόπρεπα μπροστά του· ἔπειτα,— ὅταν εἶδαν δύναμη, ὅταν κατάλαβαν πώς θά νικήσει ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία,— πρόδωσαν τό γιό τοῦ οὐρανοῦ, κι' αὔριο θά προδώσουν τούς δημοκράτες γιά μιά συναλλαγή μέ κάποιον παλιό ἤ νέο «συνταγματικό» γιό τοῦ οὐρανοῦ.

Χωρίς μιά μεγάλη, εἰλικρινά δημοκρατική ἔξαρση πού φλογίζει τίς ἐργαζόμενες μάζες καί τίς κάνει ἱκανές νά θαυματουργοῦν, ἔξαρση πού φαίνεται σέ κάθε φράση τῆς πλατφόρμας τοῦ Σούν Γιάτ-σέν, θά ἦταν ἀδύνατη ἡ πραγματική ἀπελευθέρωση τοῦ κινεζικοῦ λαοῦ ἀπό τή μακραίωνη σκλαβιά.

Ἡ ἰδεολογία ὅμως αὐτή τοῦ μαχητικοῦ δημοκρατισμοῦ συνδυάζεται στόν κινέζο ναρόντνικο, πρῶτο, μέ σοσιαλιστικά ὄνειρα, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ Κίνα θά παρακάμψει τό δρόμο τοῦ καπιταλισμοῦ, θά ἀποφύγει τόν καπιταλισμό, καί δεύτερο, μέ τό σχέδιο καί τό κήρυγμα μιᾶς ριζικῆς ἀγροτικῆς μεταρύθμισης. Ἀκριβῶς αὐτά τά δυό τελευταῖα ἰδεολογικοπολιτικά ρεύματα ἀποτελοῦν καί τό στοιχεῖο πού δημιουργεῖ τό *ναροντνικισμό* μέ τήν εἰδική σημασία τῆς ἔννοιας αὐτῆς, δηλ. σέ διάκριση ἀπό τό δημοκρατισμό καί σέ συμπλήρωση τοῦ δημοκρατισμοῦ.

Ποιά εἶναι ἡ προέλευση καί ἡ σημασία τῶν ρευμάτων αὐτῶν;

Ἡ κινεζική δημοκρατία δέν θά μποροῦσε νά ἀνατρέψει τό παλιό καθεστώς στήν Κίνα καί νά κατακτήσει τή δημοκρατία, χωρίς τήν τεράστια ἠθική καί ἐπαναστατική ἔξαρση τῶν μαζῶν. Ἡ ἔξαρση αὐτή προϋποθέτει καί γεννᾶ τήν πιό εἰλικρινή συμπάθεια γιά τήν κατάσταση τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, τό πιό φλογερό μίσος ἐνάντια στούς καταπιεστές καί τούς ἐκμεταλλευτές τους. Καί στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική, ἀπ' ὅπου οἱ πρωτοπόροι κινέζοι, *ὅλοι* οἱ κινέζοι, ἐφόσον ἔζησαν τήν ἔξαρση αὐτή, πῆραν τίς ἀπελευθερωτικές ἰδέες τους, στέκει τώρα πιά στήν ἡμερήσια διάταξη ἡ ἀπελευθέρωση *ἀπό* τήν ἀστική τάξη, δηλαδή ὁ σοσιαλισμός. Ἀπό δῶ ἀπορέει ἀναπόφευκτα ἡ συμπάθεια τῶν κινέζων δημοκρατῶν πρός τό σοσιαλισμό, ὁ *ὑποκειμενικός* σοσιαλισμός τους.

Οἱ κινέζοι δημοκράτες ὑποκειμενικά εἶναι σοσιαλιστές, γιατί εἶναι ἐνάντια στήν καταπίεση καί τήν ἐκμετάλλευση τῶν μαζῶν. Οἱ *ἀντικειμενικές* ὅμως συνθῆκες τῆς Κίνας, μιᾶς καθυστερημένης, γεωργικῆς, μισοφεουδαρχικῆς χώρας, κάνουν ὥστε στή ζωή τοῦ κινεζικοῦ λαοῦ, πού ἀριθμεῖ σχεδόν μισό δισεκατομμύριο ψυχές, νά μπαίνει στήν ἡμερήσια διάταξη μόνο μιά συγκεκριμένη, ἱστορικά ἰδιότυπη μορφή αὐτῆς τῆς καταπίεσης καί αὐτῆς τῆς ἐκμετάλλευσης καί συγκεκριμένα ἡ φεουδαρχία. Ἡ φεουδαρχία στηριζόταν στήν κυριαρχία τοῦ γεωργικοῦ βίου καί τῆς φυσικῆς οἰκονομίας· πηγή τῆς φεουδαρχικῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ κινέζου ἀγρότη ἦταν τό *δέσιμό* του στή γῆ μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή· πολιτικοί ἐκφραστές τῆς ἐκμετάλλευσης αὐτῆς ἦταν οἱ φεουδάρχες, ὅλοι μαζί καί ὁ κα-

θένας χωριστά, μέ ἀρχηγό τοῦ συστήματος τό γιό τοῦ οὐρανοῦ.

Καί νά, φαίνεται ὅτι ἀπό τίς ὑποκειμενικές-σοσιαλιστικές σκέψεις καί τά προγράμματα τοῦ κινέζου δημοκράτη στήν πραγματικότητα βγαίνει ἕνα πρόγραμμα «ἀλλαγῆς ὅλων τῶν βάσεων τοῦ δικαίου» *μόνο* «τῆς ἀκίνητης περιουσίας», τό πρόγραμμα τῆς κατάργησης *μόνο* τῆς φεουδαρχικῆς ἐκμετάλλευσης.

Αὐτή εἶναι ἡ *οὐσία* τοῦ ναροντνικισμοῦ τοῦ Σούν Γιάτ-σέν, τοῦ προοδευτικοῦ, τοῦ μαχητικοῦ, τοῦ ἐπαναστατικοῦ του προγράμματος γιά ἀστικοδημοκρατικούς ἀγροτικούς μετασχηματισμούς καί ἡ *οὐσία* τῆς δῆθεν σοσιαλιστικῆς θεωρίας του.

Ἡ θεωρία αὐτή, ἄν τήν ἐξετάσει κανείς ἀπό τήν ἄποψη τοῦ δόγματος, εἶναι θεωρία ἑνός μικροαστοῦ «σοσιαλιστῆ»-ἀντιδραστικοῦ. Γιατί εἶναι ἐντελῶς ἀντιδραστικό τό ὄνειρο ὅτι ἡ Κίνα μπορεῖ νά «ἀποφύγει» τόν καπιταλισμό, ὅτι στήν Κίνα, λόγω τῆς καθυστέρησής της, μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ πιό εὔκολα ἡ «κοινωνική ἐπανάσταση» κτλ. Καί ὁ Σούν Γιάτ-σέν μέ ἀμίμητη, παρθενική μπορεῖ νά πεῖ κανείς, ἀθωότητα κάνει ὁ ἴδιος στάχτη καί κουρνιαχτό τήν ἀντιδραστική ναροντνικιστική θεωρία του, ὁμολογώντας ἐκεῖνο πού ἡ ζωή τόν ἀναγκάζει νά ὁμολογήσει, δηλαδή ὅτι «ἡ Κίνα βρίσκεται στίς παραμονές μιᾶς γιγάντιας βιομηχανικῆς» (δηλαδή καπιταλιστικῆς) «ἀνάπτυξης», ὅτι στήν Κίνα τό «ἐμπόριο» (δηλαδή ὁ καπιταλισμός) «θά πάρει τεράστιες διαστάσεις», ὅτι «ὕστερα ἀπό 50 χρόνια θά ἔχουμε πολλές Σαγκάες», δηλαδή κέντρα μέ ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, μέ καπιταλιστικό πλοῦτο καί προλεταριακή φτώχια καί ἐξαθλίωση.

Γεννιέται ὅμως τό ἐρώτημα — κι' ἐδῶ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τοῦ προβλήματος, αὐτό εἶναι τό πιό ἐνδιαφέρον σημεῖο, *μπροστά* στό ὁποῖο σταματάει συχνά ὁ εὐνουχισμένος καί χωρίς περιεχόμενο φιλελεύθερος ψευτομαρξισμός — γεννιέται τό ἐρώτημα, ὁ Σούν Γιάτ-σέν μέ βάση τήν ἀντιδραστική οἰκονομική θεωρία του ὑποστηρίζει ἕνα πραγματικά ἀντιδραστικό ἀγροτικό πρόγραμμα;

Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς πρόκειται, ὅτι δέν ὑπερασπίζει ἕνα τέτιο πρόγραμμα. Ἡ διαλεκτική τῶν κοινωνικῶν σχέσεων τῆς Κίνας συνίσταται ἀκριβῶς στό γεγονός ὅτι οἱ κινέζοι δημοκράτες πού συμπαθοῦν εἰλικρινά τό σοσιαλισμό τῆς Εὐρώπης, τόν μετέβαλαν σέ μιά ἀντιδραστική θεωρία καί *μέ βάση* τήν ἀντιδραστική αὐτή θεωρία περί «ἀποφυγῆς» τοῦ καπιταλισμοῦ ἐφαρμόζουν ἕνα *καθαρά καπιταλιστικό*, στό ἔπακρο καπιταλιστικό ἀγροτικό πρόγραμμα!

Πραγματικά, σέ τί συνοψίζεται, σέ τελευταία ἀνάλυση, ἡ «οἰκονομική ἐπανάσταση», γιά τήν ὁποία ὁ Σούν Γιάτ-σέν μιλάει μέ τόσο στόμφο καί ἀσάφεια στήν ἀρχή τοῦ ἄρθρου του; Συνοψίζεται στήν παράδοση τῆς γαιοπροσόδου στό κράτος, δηλαδή στήν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς μέσω κάποιου ἑνιαίου φόρου στό πνεῦμα τοῦ Χένρυ Τζώρτζ. Στήν «οἰκονομική ἐπανάσταση» πού προτείνει καί διακηρύσσει ὁ Σούν Γιάτ-σέν δέν ὑπάρχει ἀπολύτως τίποτε ἄλλο *πού νά ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα.*

Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν ἀξία τῆς γῆς σέ μιά ἀπόκεντρη ἀγροτική γωνιά καί στήν ἀξία τῆς γῆς στή Σαγκάη, εἶναι διαφορά ὡς πρός τό μέγεθος τῆς γαιοπροσόδου. Ἡ ἀξία τῆς γῆς εἶναι κεφαλαιοποιημένη γαιοπρόσοδος. Τό νά γίνονται τά πράγματα κατά τέτιο τρόπο ὥστε ἡ «αὔξηση τῆς ἀξίας» τῆς γῆς νά εἶναι «ἰδιοκτησία τοῦ λαοῦ», σημαίνει νά μεταβιβαστεῖ ἡ γαιοπρόσοδος, δηλαδή ἡ ἰδιοκτησία γῆς, στό κράτος ἤ μ' ἄλλα λόγια: νά ἐθνικοποιηθεῖ ἡ γῆ.

Εἶναι δυνατή μιά τέτια μεταρύθμιση στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ; Ὄχι μόνο εἶναι δυνατή, ἀλλά ἀποτελεῖ αὐτή καθαυτή τόν πιό καθαρό, ἀπόλυτα-συνεπή καί ἰδανικά-τέλειο καπιταλισμό. Ὁ Μάρξ τό τόνισε αὐτό στήν «Ἀθλιότητα τῆς φιλοσοφίας», τό ἀπόδειξε ἀναλυτικά στόν III τόμο τοῦ «Κεφαλαίου» καί τό ἀνάπτυξε ἐξαιρετικά παραστατικά στήν πολεμική του ἐνάντια στόν Ροντμπέρτους στίς «Θεωρίες τῆς ὑπεραξίας» [144].

Ἡ ἐθνικοποίηση τῆς γῆς δίνει τή δυνατότητα νά καταργηθεῖ ἡ ἀπόλυτη γαιοπρόσοδος καί νά μείνει μόνο ἡ διαφορική. Ἡ ἐξάλειψη στόν ἀνώτατο βαθμό τῶν μεσαιωνικῶν μονοπωλίων καί τῶν μεσαιωνικῶν σχέσεων στή γεωργία, ὁ ἀνώτατος βαθμός ἐλευθερίας τῆς ἐμπορικῆς κυκλοφορίας τῆς γῆς, ὁ ἀνώτατος βαθμός εὐκολίας προσαρμογῆς τῆς γεωργίας στήν ἀγορά, αὐτό θά πεῖ ἐθνικοποίηση τῆς γῆς, σύμφωνα μέ τή διδασκαλία τοῦ Μάρξ. Ἡ εἰρωνία τῆς ἱστορίας βρίσκεται στό ὅτι ὁ ναροντνικισμός, στό ὄνομα τῆς «πάλης ἐνάντια στόν καπιταλισμό» στή γεωργία, διατυπώνει ἕνα ἀγροτικό πρόγραμμα, πού ἡ ὁλοκληρωτική ἐφαρμογή του θά σήμαινε τήν *πιό* γοργή ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στή γεωργία.

Ποιά οἰκονομική ἀνάγκη προκάλεσε σέ μιά ἀπό τίς πιό καθυστερημένες ἀγροτικές χῶρες τῆς Ἀσίας τή διάδοση τῶν πιό πρωτοπόρων ἀστικοδημοκρατικῶν προγραμμάτων σχετικά μέ τή γῆ; Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξάλειψης τῆς φεουδαρχίας σ' ὅλες τίς μορφές καί τίς ἐκδηλώσεις της.

Ὅσο πιό πολύ ἡ Κίνα ἔμενε πίσω ἀπό τήν Εὐρώπη καί τήν Ἰαπωνία, τόσο περισσότερο τήν ἀπειλοῦσε ὁ κατακερματισμός καί ἡ ἐθνική ἀποσύνθεση. Μποροῦσε νά τήν «ἀνανεώσει» μόνο ὁ ἡρωισμός τῶν ἐπαναστατικῶν λαϊκῶν μαζῶν, πού εἶναι ἱκανός στόν τομέα τῆς πολιτικῆς νά δημιουργήσει τήν κινεζική δημοκρατία, καί στόν ἀγροτικό τομέα νά ἐξασφαλίσει μέ τήν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς τήν πιό γοργή καπιταλιστική πρόοδο.

Ἄν αὐτό θά πετύχει καί σέ ποιό βαθμό, εἶναι ἄλλο ζήτημα. Οἱ διάφορες χῶρες στήν ἀστική ἐπανάστασή τους πραγματοποίησαν σέ διαφορετικό βαθμό τόν πολιτικό καί ἀγροτικό δημοκρατισμό, καί μάλιστα μέ τούς πιό πολυποίκιλους συνδυασμούς. Τό ζήτημα αὐτό θά τό κρίνει ἡ διεθνής κατάσταση καί ὁ συσχετισμός τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων στήν Κίνα. Ὁ γιός τοῦ οὐρανοῦ θά συνενώνει, ἀσφαλῶς, τούς φεουδάρχες, τή γραφειοκρατία, τόν κινεζικό κλῆρο καί θά προετοιμάσει μιά παλινόρθωση. Ὁ Γιουάν Σί-κάι, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἀστικῆς τάξης, πού μόλις πρόλαβε νά γίνει ἀπό φιλελευθερομοναρχική φιλελευθεροδημοκρατική (ἄραγε γιά πολύν καιρό;) θά ἐφαρμόζει πολιτική ἑλιγμῶν ἀνάμεσα στή μοναρχία καί στήν ἐπανάσταση. Ἡ ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία, πού ἐκπροσωπεῖται ἀπό τόν Σούν Γιάτ-σέν, ἀναζητεῖ σωστά τό δρόμο τῆς «ἀνακαίνισης» τῆς Κίνας στήν ἀνώτατη ἀνάπτυξη τῆς πρωτοβουλίας, τῆς ἀποφασιστικότητας καί τῆς τόλμης τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν στό ζήτημα τῶν πολιτικῶν καί τῶν ἀγροτικῶν μεταρυθμίσεων.

Τέλος, στό βαθμό πού θά αὐξάνουν στήν Κίνα οἱ Σαγκάες, θά αὐξάνει καί τό κινεζικό προλεταριάτο. Αὐτό θά δημιουργήσει, σίγουρα, ἕνα κινεζικό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα, τοῦ ἄλφα ἤ τοῦ βήτα τύπου, πού, κάνοντας κριτική στίς μικροαστικές οὐτοπίες καί στίς ἀντιδραστικές ἀντιλήψεις τοῦ Σούν Γιάτ-σέν, θά διαλέγει, ἀσφαλῶς, θά διαφυλάσσει καί θά ἀναπτύσσει μέ πολλή φροντίδα τόν ἐπαναστατικό δημοκρατικό πυρήνα τοῦ πολιτικοῦ καί ἀγροτικοῦ του προγράμματος.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 17,
15 τοῦ Ἰούλη 1912
Ὑπογραφή: Β λ. Ἰ λ ί ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΩΝ

Τίς μέρες αὐτές τέλειωσε στήν πόλη Ρέτζιο (ἐπαρχία Ἐμίλια) τό XIII συνέδριο τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος.

Ἡ ἐσωτερική πάλη στό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα πῆρε τά τελευταῖα χρόνια ὀξύτατες μορφές. Στήν ἀρχή ὑπῆρχαν δυό βασικές κατευθύνσεις: οἱ ἐπαναστάτες καί οἱ ρεφορμιστές. Οἱ πρῶτοι ὑποστήριζαν τόν προλεταριακό χαρακτήρα τοῦ κινήματος καί καταπολεμοῦσαν κάθε ἐκδήλωση τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, δηλαδή τοῦ πνεύματος τῆς μετριοπάθειας, τῶν συναλλαγῶν μέ τήν ἀστική τάξη, τῆς ἐγκατάλειψης τῶν τελικῶν (σοσιαλιστικῶν) σκοπῶν τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἡ ταξική πάλη ἀποτελοῦσε τή θεμελιακή ἀρχή, τή βάση τῶν ἀπόψεων αὐτῆς τῆς κατεύθυνσης.

Οἱ ρεφορμιστές, παλεύοντας γιά μεταρυθμίσεις, δηλαδή γιά ὁρισμένες βελτιώσεις τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς κατάστασης, ξεχνοῦσαν διαρκῶς τό σοσιαλιστικό χαρακτήρα τοῦ κινήματος, ὑποστήριζαν τούς συνασπισμούς καί τίς συμμαχίες μέ τήν ἀστική τάξη, φτάνοντας μέχρι τή συμμετοχή τῶν σοσιαλιστῶν στήν ἀστική κυβέρνηση, ὥς τήν ἀπάρνηση τῶν συνεπῶν-δημοκρατικῶν πεποιθήσεων (στή μοναρχική Ἰταλία ἡ δημοκρατική προπαγάνδα αὐτή καθαυτή δέν θεωρεῖται ἀντίθετη μέ τό νόμο), μέχρι τήν ὑπεράσπιση τῆς «ἀποικιακῆς πολιτικῆς», τῆς πολιτικῆς τῆς κατάληψης ἀποικιῶν, τῆς καταπίεσης, τῆς καταλήστευσης καί τῆς ἐξόντωσης τῶν ἰθαγενῶν κτλ.

Ἀπό τίς δυό αὐτές βασικές κατευθύνσεις, πού μέ τή μιά ἤ μέ τήν ἄλλη μορφή ὑπάρχουν *σ' ὅλα* τά σοσιαλιστικά κόμματα, διαμορφώθηκαν στήν Ἰταλία ἄλλες δυό κατευθύνσεις τῶν ἄκρων, πού ἀπομακρύνθηκαν ἐντελῶς ἀπό τό σοσιαλισμό καί γιά τό λόγο αὐτό κατάληξαν στόν ἀποχωρισμό ἀπό τό ἐργατικό σοσιαλιστικό κόμμα. Τό ἕνα ἀπό τά μή σοσιαλιστικά ἄκρα εἶναι ὁ *συνδικαλισμός*, πού κάποτε ἦταν τῆς «μόδας» στήν Ἰταλία. Οἱ συνδικαλιστές ἔκλιναν πρός τόν ἀναρχισμό, ἔπεφταν σέ ἐπαναστατική λογοκοπία, σμπαράλιαζαν τήν πειθαρχία τῆς ἐργατικῆς πάλης, ἀρνοῦνταν τή χρησιμοποίηση

τοῦ βήματος τῆς βουλῆς ἀπό τούς σοσιαλιστές, εἴτε ὑποστήριζαν μιά τέτια ἄρνηση.

Ἡ ἐπιροή τῶν ἀναρχικῶν εἶναι παντοῦ ἀδύνατη, καί τό ἐργατικό κίνημα ἀπαλλάσσεται γρήγορα ἀπό τήν ἀρρώστια αὐτή. Οἱ ἰταλοί συνδικαλιστές (μέ ἐπικεφαλῆς τόν ἀρχηγό τους Ἀρτοῦρο Λαμπριόλα) σήμερα βρίσκονται ἤδη *ἔξω* ἀπό τό Σοσιαλιστικό κόμμα. Ὁ ρόλος τους στό ἐργατικό κίνημα εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντος. Οἱ ἐπαναστάτες-μαρξιστές στήν Ἰταλία, ὅπως καί στίς ἄλλες χῶρες, δέν ἀνέχονται οὔτε καί στό ἐλάχιστο τίς ἀναρχικές διαθέσεις καί τάσεις πού ἀποσυνθέτουν τό προλεταριακό κίνημα.

Οἱ ρεφορμιστές εἶναι λιγότερο σταθεροί ἀπέναντι στούς δεξιούς ρεφορμιστές τῶν ἄκρων, πού, κατρακυλώντας πρός τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική, πᾶνε οριστικά στό στρατόπεδο τῶν φιλελευθέρων καί περνοῦν μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης. Γι' αὐτό ἡ ἀπομάκρυνση τῶν προδοτῶν αὐτῶν τῆς ἐργατικῆς ὑπόθεσης ἀπό τό Σοσιαλιστικό κόμμα σπάνια γίνεται χωρίς ἐξαιρετικά σκληρή πάλη τῶν ἐπαναστατῶν μαρξιστῶν ἐνάντια σ' *ὅλους* τούς ρεφορμιστές. Αὐτό ἔγινε, λ.χ., στή Γαλλία, ὅταν ὁ ὀπορτουνιστής καί ρεφορμιστής Μιλεράν ἀκολούθησε τελειωτικά τό δρόμο τῆς συναλλαγῆς μέ τήν ἀστική τάξη καί μπῆκε στήν ἀστική κυβέρνηση.

Ἡ ἴδια κατάσταση ἐπικρατεῖ καί στήν Ἰταλία. Οἱ ρεφορμιστές διασπάστηκαν σέ ἀριστερούς ρεφορμιστές (μέ ἐπικεφαλῆς τόν Τουράτι) καί σέ δεξιούς ρεφορμιστές (μέ ἐπικεφαλῆς τους τόν Μπισσολάτι). Τό συνέδριο στό Ρέτζιο-Ἐμίλια ἀποτελεῖ τήν τελευταία πράξη τῆς διάσπασης αὐτῆς.

Στό συνέδριο ὑπῆρχαν τρία ρεύματα: 1) Οἱ ἐπαναστάτες (σύμφωνα μέ τόν ἀριθμό τῶν ὀπαδῶν τους στό κόμμα, εἶχαν περίπου 12.500 ψήφους στό συνέδριο)· 2) οἱ ἀριστεροί ρεφορμιστές (περίπου 9.000) καί 3) οἱ δεξιοί ρεφορμιστές (περίπου 2.000). Οἱ ἐπαναστάτες πρότειναν νά διαγραφοῦν ἀπό τό κόμμα ὁ Μπισσολάτι καί ἄλλοι τρεῖς δεξιοί ρεφορμιστές τῶν ἄκρων. Τό ἕνα τρίτο ἀπό τούς ἀριστερούς ρεφορμιστές ἦταν ἐπίσης ὑπέρ τῆς διαγραφῆς τῶν παραπάνω, ἀλλά μέ ἕνα πιό «ἤπιο» αἰτιολογικό, καί τά δύο τρίτα κατά τῆς διαγραφῆς, καί ὑπέρ μιᾶς ἁπλῆς μομφῆς.

Οἱ ἐπαναστάτες, ἔχοντας, ὅπως φαίνεται ἀπό τούς παραπάνω ἀριθμούς, τήν πλειοψηφία, νίκησαν καί ὁ Μπισσολάτι καί Σία διαγράφηκαν.

Ποιές ἦταν οἱ ἀπόψεις καί ἡ δράση τοῦ Μπισσολάτι πού

ἐπέβαλαν τό διώξιμό του ἀπό τό κόμμα; Ὁ Μπισσολάτι, παρά τίς ἐπανειλημένες ἀποφάσεις τοῦ κόμματος, ἔφτασε νά ὑποστηρίζει σέ τέτιο σημεῖο τήν ἀστική κυβέρνηση, ὥστε ἔγινε ὁ ἴδιος σχεδόν «ὑπουργός ἄνευ χαρτοφυλακίου» (δηλαδή χωρίς νά εἶναι ὑπουργός, φερνόταν σάν ὁμοϊδεάτης καί μέλος τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης).

Παρά τίς δημοκρατικές πεποιθήσεις πού διατηροῦν αὐστηρά οἱ ἰταλοί σοσιαλιστές, ὁ Μπισσολάτι ἄρχισε νά πηγαινοέρχεται στό Κυρινάλιο, ἐπισκεπτόταν τό βασιλιά κι' ἔκανε διαπραγματεύσεις μαζί του! Ὁ Μπισσολάτι ἔφτασε στό σημεῖο νά ὑποστηρίζει τό σημερινό πόλεμο τῆς Ἰταλίας ἐνάντια στήν Τουρκία, ἄν καί *ὅλο* τό κόμμα καταδίκασε κατηγορηματικά τόν πόλεμο αὐτό, σάν μιά ἀσύστολη ἀστική ληστεία καί ἕνα βρωμερό ἔργο σφαγῆς τῶν ἀφρικανῶν ἰθαγενῶν στήν Τριπολίτιδα μέ τή βοήθεια τελειοποιημένων ὅπλων τοῦ θανάτου.

Ἀμέσως ὕστερα ἀπό τήν διαγραφή τῶν Μπισσολάτι καί Σίας, *ὅλοι* οἱ δεξιοί ρεφορμιστές βγῆκαν ἀπό τό κόμμα καί ἵδρυσαν *δικό τους* κόμμα, πού τό ὀνόμασαν «Σοσιαλιστικό ρεφορμιστικό κόμμα». Πίσω ἀπό τήν ταμπέλα αὐτή κρύβεται *στήν πραγματικότητα* τό «κόμμα» τῶν φιλελεύθερων-μοναρχικῶν «ἐργατικῶν» πολιτικῶν.

Ἡ διάσπαση εἶναι μιά βαριά, ὀδυνηρή ἱστορία. Κάποτε ὅμως γίνεται ἀπαραίτητη, καί στίς περιπτώσεις αὐτές κάθε ἀδυναμία, κάθε «συναισθηματισμός» (τή λέξη τή χρησιμοποίησε στό Ρέτζιο ἡ συμπατριώτισσά μας Μπαλαμπάνοβα) εἶναι ἔγκλημα. Οἱ ἡγέτες τῶν ἐργατῶν δέν εἶναι ἄγγελοι, οὔτε ἅγιοι, οὔτε ἥρωες, ἀλλά ἄνθρωποι, ὅπως ὅλοι. Κάνουν λάθη. Τό κόμμα τούς διορθώνει. Τό γερμανικό ἐργατικό κόμμα χρειάστηκε νά διορθώσει τά ὀπορτουνιστικά λάθη ἀκόμη καί τόσο μεγάλων ἡγετῶν, σάν τόν Μπέμπελ.

Ἄν ἐπιμένουν, ὅμως, στό λάθος, ἄν γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ λάθους δημιουργεῖται ὁμάδα πού τσαλαπατᾶ ὅλες τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος, ὅλη τήν πειθαρχία τοῦ προλεταριακοῦ στρατοῦ, τότε ἡ διάσπαση εἶναι ἀπαραίτητη. Καί τό κόμμα τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου τῆς Ἰταλίας, ἀπομακρύνοντας ἀπό τίς γραμμές του τούς δεξιούς συνδικαλιστές καί τούς ρεφορμιστές, μπῆκε στό σωστό δρόμο.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 66,
15 τοῦ Ἰούλη 1912
Ὑπογραφή: Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΡΩΣΙΚΗ «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ»

Ἡ ἐφημερίδα «Τί ἐπιθυμεῖτε», πού στήν ἁπλή γλώσσα λέγεται «Νόβογε Βρέμια», ἀναδημοσιεύει ἀνταπόκριση ἀπό τό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ τῆς ἀντάξιας συναδέλφου της, τῆς «Πετερμπούρσκιγε Βέντομοστι» [145].

«Στήν ἐργοστασιακή μας πόλη οἱ αἰσχρολογίες στούς δρόμους — γράφουν στήν ἐφημερίδα — ἐκτόπισαν τήν ἀνθρώπινη ὁμιλία. Βρίζουν οἱ ἐργάτες τῶν ἐργοστασίων, αἰσχρολογοῦν οἱ ἁμαξάδες, οἱ καλοντυμένοι ἄνθρωποι, οἱ ἀστυφύλακες κατά τήν ἐκτέλεση τῆς ὑπηρεσίας τους».

Καί ἡ «Νόβογε Βρέμια», παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τήν εἰκόνα αὐτή τῶν ἠθῶν, παρατηρεῖ:

«Εὐτυχισμένη ἐργατούπολη, ὅπου πραγματοποιοῦνται οἱ πιό τολμηροί σοσιαλδημοκρατικοί πόθοι γιά μιά ἀπεριόριστη ἐλευθερία τοῦ λόγου».

Δέν εἶναι ἀλήθεια πολύ διδακτικό αὐτό τό ἀναιδέστατο ἀστεῖο;

Καί ποιός δέν ξέρει, κύριοι συντάκτες μιᾶς ἐφημερίδας πού ὑπηρετεῖ πιστά τήν κυβέρνηση, ὅτι ἀκριβῶς τά δεξιά κόμματα στήν ΙΙΙ Δούμα, πού βρίσκονται πιό κοντά στήν κυβέρνηση, «πραγματοποίησαν» τήν ἐλευθερία τοῦ λόγου στόν τομέα τῆς αἰσχρολογίας; Καί ποιός δέν ξέρει ὅτι οἱ κ.κ. Πουρισκέβιτς, Μάρκοφ καί οἱ συνάδελφοί *τους* ἔγιναν διάσημοι σ' ὅλη τή Ρωσία γι' αὐτό;

Ἀπερίσκεπτα, πραγματικά ἀπερίσκεπτα ἐνεργεῖ ἡ «Νόβογε Βρέμια»! Θά μποροῦσε νά ἐκτελεῖ πιό ἐπιδέξια τό ρόλο τοῦ ὑπηρέτη... Κι' ἔτσι, ἡ ἐφημερίδα αὐτή, πού εἶναι ὁλόψυχα ἀφοσιωμένη στήν κυβέρνηση, σέ κάνει ξαφνικά νά θυμηθεῖς ποιά «ἐλευθερία τοῦ λόγου» ἀκολουθοῦν στή Δούμα οἱ Πουρισκέβιτς καί Σία καί ποιά οἱ σοσιαλδημοκράτες βουλευτές.

Ἐλευθερία τοῦ λόγου τῶν Πουρισκέβιτς στήν τσιφλικάδικη Δούμα καί ἐλευθερία τοῦ λόγου στίς ἐργατικές συγκεντρώσεις... Καλό προεκλογικό θέμα ἔθιξε ἡ «Νόβογε Βρέμια», τόσο ἀδέξια στό δουλοπρεπή ζῆλο της!

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 66,
15 τοῦ Ἰούλη 1912
Ὑπογραφή: Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΠΩΣ Ο Π. ΜΠ. ΑΞΕΛΡΟΝΤ ΞΕΣΚΕΠΑΖΕΙ ΤΟΥΣ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ

I

Στόν Π. Μπ. 'Αξελρόντ ἔλαχε νά παίξει πρωτότυπο ρόλο στήν ἀνάπτυξη τοῦ ὀπορτουνιστικοῦ ρεύματος ἀνάμεσα στούς μαρξιστές. Ἕναν καιρό, π.χ., ὁ 'Αξελρόντ ἔκανε μεγάλο θόρυβο γύρω ἀπό τήν ἰδέα τοῦ «ἐργατικοῦ συνεδρίου». Τό κήρυγμά του τράβηξε καί παράσυρε μερικούς ἐργάτες. Ὅσο πιό πλατύ ὅμως ἦταν τό κήρυγμα αὐτό, ὅσο πιό πολύ πλησίαζαν τά πράγματα στήν πρακτική ἐφαρμογή τους, τόσο πιό καθαρά φαινόταν ὁ *ἐπινοημένος* χαρακτήρας ὅλου αὐτοῦ τοῦ σχεδίου. Τό σχέδιο χρεοκόπησε ἀπό μόνο του. Ἡ πείρα ἐπιβεβαίωσε αὐτό πού πολλές φορές τόνιζαν οἱ μπολσεβίκοι: «οἱ ἰδέες» τοῦ 'Αξελρόντ εἶναι μιά ἐπινόηση ὀπορτουνιστῶν διανοουμένων, ἕνα ὄνειρο γιά τό πῶς νά «ἀποφευχθεῖ» ἡ σκληρή ταξική καί πολιτική πάλη.

Τώρα ἐπαναλήφθηκε ἡ ἴδια ἀκριβῶς ἱστορία μέ τήν ἰδέα νά δημιουργηθεῖ ἕνα ἐργατικό ἐκδοτικό καί μιά ἐργατική ἐφημερίδα «ἔξω ἀπό ὁμάδες». Ποιός ἀπό τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης δέν θυμᾶται, τί στάση κρατοῦσαν τελευταῖα ἀκόμη οἱ λικβινταριστές ἀπέναντι στήν ἰδέα αὐτή; Πῶς προσπαθοῦσαν νά παρασύρουν τούς ἐργάτες μέ τό ὄνειρο ὅτι θά «ἀποφύγουν» τήν πάλη μέσα στήν ἐργατική δημοκρατία; Πόσο κωμικά ἀγανακτοῦσαν ἐνάντια στή «Ζβεζντά», γιατί ἐξηγοῦσε ὅτι τό ζήτημα τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς (θυμηθεῖτε τήν ἀπόφαση τῶν ἀρτοποιῶν [146]), δέν μπορεῖ νά παρακαμφθεῖ, ὅτι οἱ κουβέντες γιά ἔλεγχο τῶν ἐργατῶν πάνω σέ μιά ἔξω ἀπό ὁμάδες ἐφημερίδα εἶναι ἁπλῶς δημαγωγία;

Καί νά πού ὁ 'Αξελρόντ στή λικβινταριστική «Νιέβσκι Γκόλος», ἀρ. φύλ. 6, ξεσκέπασε θαυμάσια — ἦταν ἀναγκασμένος νά ξεσκεπάσει — τή δημαγωγία τῶν ἴδιων τῶν φίλων του.

Δημαγωγία εἶναι νά μοιράζεις ἀπραγματοποίητες ὑποσχέσεις. Εἶναι δελεαστική ἡ σκέψη γιά ἕνα πλατύ ἐργατικό συνέδριο, γιά ἕνα νόμιμο ἐργατικό ἐκδοτικό, γιά μιά ἐργατική ἐφημερίδα ἔξω ἀπό δμάδες. Ὅλη ὅμως ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος βρίσκεται στό ὅτι τά δελεαστικά αὐτά πράγματα εἶναι *ἀπραγματοποίητα χωρίς* προκαταρκτική ἐπίμονη καί σκληρή πάλη γιά τήν πολιτική ἐλευθερία γενικά, γιά τή νίκη τοῦ μαρξισμοῦ μέσα στήν ἐργατική δημοκρατία κτλ. Εἶναι εὔκολο νά δίνεις δημαγωγικές ὑποσχέσεις. Ἡ ζωή ὅμως γρήγορα δείχνει ὅτι δέν μποροῦν νά ἐκπληρωθοῦν καί ξεσκεπάζει τόν ὀπορτουνισμό τῶν «ρόδινων ὀνείρων».

Στή «Νιέβσκι Γκόλος», ἀρ. φύλ. 6, ὁ Ἀξελρόντ ἰσχυρίζεται μέ καταπληκτικό καί πολύ κούφιο στόμφο ὅτι αὐτός καί οἱ φίλοι του εἶναι οἱ «προοδευτικοί ἐκπρόσωποι τοῦ κόμματος», ἐνῶ οἱ ἀντίπαλοί τους εἶναι οἱ «ἀντιδραστικοί» ἐκπρόσωποί του. Φυσικά, εἶναι πολύ εὐχάριστο γιά τόν Ἀξελρόντ νά τό πιστεύει αὐτό τό πράγμα καί γιά τούς λικβινταριστές νά τό δημοσιεύουν. Μόνο πού εἶναι πολύ φτηνός αὐτός ὁ στόμφος! Νά περιαυτολογεῖς γιά τήν «προοδευτικότητά» σου... δέν θά ἦταν καλύτερο *νά ἐξηγήσεις* τήν οὐσία καί τή σημασία τῶν διαφορῶν;

«Ἡ σκέψη γιά δημιουργία ἑνός σοσιαλδημοκρατικοῦ (πραγματικά σοσιαλδημοκρατικοῦ, χωρίς εἰσαγωγικά) ὀργάνου ἔξω ἀπό ὁμάδες ἀποτελεῖ τή στιγμή αὐτή οὐτοπία καί μάλιστα οὐτοπία, πού ἀντικειμενικά ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τά συμφέροντα τῆς κομματικῆς-πολιτικῆς ἐξέλιξης καί τῆς ὀργανωτικῆς συνένωσης τοῦ προλεταριάτου κάτω ἀπό τή σημαία τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἄν διώξεις τόν ἥλιο ἀπ' τήν πόρτα, θά μπεῖ ἀπ' τό παράθυρο κι' ἀπό τίς χαραμάδες».

Αὐτά γράφει ὁ Ἀξελρόντ. Δέν εἶναι καθόλου κακές αὐτές οἱ σκέψεις. Βασικά εἶναι ἀπόλυτα σωστό αὐτό πού λέει. Αὐτό δείχνει ὅτι δέν ἔχουν καθόλου δίκιο οἱ φίλοι τοῦ Ἀξελρόντ, οἱ λικβινταριστές, πού χτές ἀκόμη ἔριξαν στήν ἐργατική μάζα ἀκριβῶς τή σκέψη πού καταδικάζει τώρα ὁ Ἀξελρόντ. Μόνο «προοδευτικότητα» δέν μποροῦμε νά δοῦμε στό μοίρασμα ἀνεκπλήρωτων ὑποσχέσεων...

«Μποροῦμε νά ποῦμε, ὅτι δέν ἔχουμε ὀργανωτικά-διαμορφωμένες ὁμάδες — γράφει ὁ Ἀξελρόντ· — ἀντί γι' αὐτές ἔχουμε μόνο διάφορους ὁμίλους καί μικροομάδες, πού ἄλλοι ὑποστηρίζουν λίγο-πολύ συγκεκριμένες πολιτικές καί ὀργανωτικές ἀπόψεις ἤ ἀπόψεις τακτικῆς, καί ἄλλοι ταλαντεύονται κατά δῶ καί κατά κεῖ καί μπερδεύονται στά πόδια τῶν πρώτων».

Τό πρῶτο μέρος τῆς φράσης δέν εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Ὁ Ἀξελρόντ ξέρει θαυμάσια ὅτι ὑπάρχει κάτι τό *ἐντελῶς* διαμορφωμένο ὀργανωτικά, στό βαθμό πού αὐτό εἶναι τώρα δυνατό. Τό δεύτερο ὅμως μέρος εἶναι σωστό, ὑπάρχουν πραγματικά πολλές ὁμαδοῦλες πού ταλαντεύονται καί μπερδεύονται στά πόδια. Λέγοντας τήν ἀλήθεια αὐτή, πού τήν ἐπιβάλλει ἡ πορεία τῶν γεγονότων, ὁ Ἀξελρόντ ξεσκεπάζει καί πάλι τούς φίλους του. Ποιός δέν ξέρει ὅτι ἀκριβῶς τώρα οἱ φίλοι τοῦ Ἀξελρόντ καμαρώνουν γιά μιά ἐπιδεικτική χάρτινη «συνένωση» τῶν ταλαντευόμενων μικροομάδων; Μήπως στό ἴδιο αὐτό φύλ. ἀρ. 6 τῆς «Νιέβσκι Γκόλος» δέν ὑπόσχονται τήν εἰκονική αὐτή «συνένωση» ὅλων τῶν λικβινταριστῶν μέ ὅλους τούς ταλαντευόμενους;

«Κεντρικό σημεῖο καί βασική πηγή τῶν φιλονικιῶν εἶναι — συνεχίζει ὁ Ἀξελρόντ — ἀπό τή μιά μεριά ἡ διαφορετική στάση τῶν διάφορων κομματικῶν κύκλων ἀπέναντι στό νέο, τό νόμιμο σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κίνημα (καί ὄχι ἀπέναντι στό νόμιμο *κόμμα*, ἀγαπητέ Π. Μπ. Ἀξελρόντ; Δέν εἶναι καλό νά διαστρεβλώνετε τήν οὐσία τῶν διαφορῶν!) καί ἀπό τήν ἄλλη, οἱ οὐσιαστικές διαφωνίες γιά τά ἄμεσα πολιτικά καθήκοντα καί τήν πολιτική τακτική τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας. Τά ζητήματα καί τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης κατηγορίας γίνονται τώρα ἀκριβῶς, πού ἀρχίζει τό νέο κοινωνικοπολιτικό κίνημα, ἐξαιρετικά φλέγοντα, ἐπίκαιρα. Καί πάνω σ' αὐτά ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας εἶναι διασπασμένη σέ δυό κύρια στρατόπεδα. Γεννιέται τό ἐρώτημα, θά μπορέσει ἄραγε τό σχεδιαζόμενο ἐργατικό ὄργανο νά κρατήσει οὐδέτερη στάση ἀνάμεσα στά δυό αὐτά ἀντίθετα στρατόπεδα, καί ἐπιτρέπεται ἄραγε ἀπό ἄποψη ἀρχῶν μιά τέτια στάση; Εἶναι φανερό, πώς δέν ἐπιτρέπεται...»

Πολύ σωστό συμπέρασμα. Ὁ Ἀξελρόντ κατατρόπωσε περίφημα ὄχι μόνο τούς φίλους του, πού χτές φώναζαν γιά ἕνα οὐδέτερο κι' ἔξω ἀπό ὁμάδες ὄργανο, ἀλλά κι' ἐκείνους πού σήμερα διαβεβαιώνουν τούς ἀφελεῖς ὅτι θά καταλήξουν σέ μιά «συμφωνία», «συνένωση», συσπείρωση κτλ. μέ τίς *οὐδέτερες* μικροομάδες.

Ὑπάρχουν, πραγματικά, δυό κύρια στρατόπεδα. Τό ἕνα ἀπό ὀργανωτική ἄποψη εἶναι πέρα γιά πέρα διαμορφωμένο. Οἱ ἀπαντήσεις του σ' ὅλα τά ζητήματα πού ἀπαρίθμησε ὁ Ἀξελρόντ εἶναι ἀπόλυτα σαφεῖς, ἀκριβεῖς, συγκεκριμένες, δέν μοιάζουν μέ τά σκόρπια καί ἀντιφατικά ἀρθράκια τῶν διαφόρων δημοσιολόγων. Στό ἄλλο ὅμως στρατόπεδο, καί συγκεκριμένα στό λικβινταριστικό, ὅπου ἀνήκει καί ὁ Ἀξελρόντ, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι δέν ὑπάρχει τίποτε τό διαμορφωμένο ἀπό ὀργανωτική ἄποψη (ἀντί γι' αὐτό ὑπάρχουν μόνο ὑποσχέσεις γιά νόμιμο ἐργατικό *κόμμα*, μόνο κουβέντες γιά νόμιμους ἐργα-

τικούς πολιτικούς συλλόγους, πού εἶναι ἀκόμη πιό ἀπίθανο νά γίνουν ἀπ' ὅ,τι τό ἐργατικό συνέδριο τοῦ 1906-1907), οὔτε συγκεκριμένες, ἀκριβεῖς ἀπαντήσεις στά ζητήματα, πού ἀπαρίθμησε ὁ ἴδιος ὁ 'Αξελρόντ (ἀντί γιά συγκεκριμένες ἀπαντήσεις, ὑπάρχουν μόνο φιλολογικές ἀσκήσεις τοῦ Γεζόφ, τοῦ Λεβίτσκι, τοῦ Κλένοφ, τοῦ Τσάτσκι καί ἄλλων).

«...Μόλις μιά ἐκδοτική καί φιλολογική ἐργατική ὁμάδα ἀποφασίσει νά παρουσιαστεῖ μ' ἕνα συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσης, νά πάρει συγκεκριμένη θέση στά ζητήματα πού συνδέονται ἔστω λ.χ. καί μέ τήν ἐκλογική καμπάνια, νά βάλει μπροστά στούς ἐργάτες τοῦτα ἤ ἐκεῖνα τά καθήκοντα καί τά συνθήματα στήν καμπάνια αὐτή καί νά ὑποστηρίξει τούτη ἤ ἐκείνη τήν τακτική ἀπέναντι στά διάφορα πολιτικά κόμματα, μόλις, λέγω, μιά ἐκδοτική ὀργάνωση θελήσει νά δόσει στήν ἔκδοσή της τό χαρακτήρα προλεταριακοῦ πολιτικοῦ ὀργάνου ἀρχῶν, θά βρεθεῖ ἀντιμέτωπη μέ τά ἴδια ἐκεῖνα φλέγοντα ζητήματα καί τίς διαφωνίες, πού συγκινοῦν καί κατατρῶνε τή σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας. Καί τότε μπορεῖ νά συμβεῖ τοῦτο δῶ: νά μετατραπεῖ ἡ ἴδια αὐτή ὀργάνωση σέ καινούργια ἑστία παρόμοιων φιλονικιῶν, ἄν τά μέλη της δέν συζητήσουν ἀπό τά πρίν καί δέν καταλήξουν σέ ἀμοιβαία συμφωνία πάνω στά ζητήματα αὐτά».

Πολύ σωστά καί πολύ καλά βαράει κατακέφαλα τούς λικβινταριστές ὁ 'Αξελρόντ. Αὐτό πού χρειάζεται στήν «ὀργάνωση» χρειάζεται πολύ περισσότερο στό «Νάσα Ζαριά» καί στή «Νιέβσκι Γκόλος». Γιατί λοιπόν αὐτοί δέν *συμφωνοῦν* πάνω στά *φλέγοντα ζητήματα καί τίς διαφωνίες*; Γιατί δέν δίνουν *ἀκριβεῖς ἀπαντήσεις* ἔστω καί στά σοβαρότατα προβλήματα πού ἀπαρίθμησε ὁ 'Αξελρόντ (στάση ἀπέναντι στά διάφορα κόμματα, καθήκοντα, συνθήματα, τακτική);

«Γιατρέψου μόνος σου, γιατρέ μου». Ὁ 'Αξελρόντ ἐξήγησε τόσο καλά *στούς ἐργάτες* ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά δοθοῦν σαφεῖς καί ἀκριβεῖς ἀπαντήσεις στά «φλέγοντα ζητήματα», ὥστε οἱ *δημοσιολόγοι* τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τῆς «Νιέβσκι Γκόλος» (καί ἴσως ὄχι μόνο τῆς Νιέβσκι...) πρέπει νά προσέξουν τά λόγια τοῦ 'Αξελρόντ. *Δέν μπορεῖς* νά ἀποφεύγεις νά δίνεις ἀκριβεῖς καί σαφεῖς ἀπαντήσεις στά «φλέγοντα ζητήματα», δέν μπορεῖς νά περιορίζεσαι μόνο σέ ἄρθρα, αὐτό ἀκριβῶς καί εἶναι πνεῦμα τοῦ στενοῦ ὁμίλου! Χρειάζονται *ἀποφάσεις* ἀκριβεῖς, ἐπίσημες, μελετημένες, συγκεκριμένες. Δέν μιλάει ἄσκοπα ὁ 'Αξελρόντ—καί πολύ ὡραῖα τά λέει!—*γιά συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσης, γιά καθήκοντα, συνθήματα* κτλ.

Οἱ λικβινταριστές λέγονται λικβινταριστές ἀνάμεσα στ' ἄλλα καί γιατί, ἐνῶ ἀπορίπτουν τό παλιό, δέν προσφέρουν τίποτε τό καινούργιο. Ὅλοι οἱ λικβινταριστές μᾶς ἔχουν φάει

τ' αὐτιά, διαβεβαιώνοντας ὅτι ἕνα νόμιμο κόμμα εἶναι χρήσιμο καί οἱ νόμιμοι πολιτικοί σύλλογοι ἀπαραίτητοι. Δέν ἀρκεῖ ὅμως νά λές αὐτό τό πράγμα, *ἔργα* οἱ λικβινταριστές δέν ἔχουν νά παρουσιάσουν, πάει τέλειωσε, δέν ἔχουν. Δέν ἔχουν ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού ζητάει ὁ 'Αξελρόντ ἀπό τούς ἐργάτες!

Στήν ἐπιφυλλίδα του πού δημοσιεύτηκε στή «Νιέβσκι Γκόλος», στό κάτω μέρος τῆς σελίδας, ὁ 'Αξελρόντ μᾶς δίνει θαυμάσια ἀποκαλυπτικά στοιχεῖα ἐνάντια στούς λικβινταριστές πού γράφουν στό *ἐπάνω μέρος* τῆς σελίδας, στή στήλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς. Διαβάστε προσεκτικά τήν ἐπιφυλλίδα τοῦ 'Αξελρόντ καί θά δεῖτε ὅτι οἱ φωνές τῶν λικβινταριστῶν γιά «συμφωνία», σχετικά μέ τίς ἐκλογικές θέσεις, γιά «ἑνιαῖο» πρόγραμμα κτλ. δέν εἶναι παρά ἀπάτη καί αὐταπάτη.

῾Ο «'Οπαδός τῆς «Ζβεζντά»», στό φύλ. ἀρ. 16 τῆς «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ξεσκέπασε ἤδη αὐτή τήν ἀπάτη. Τό ξεσκέπασμα ὅμως πού κάνει ὁ 'Αξελρόντ εἶναι πιό βαθύ καί πιό πολύτιμο, ἀφοῦ προέρχεται ἀπό τόν 'Αξελρόντ.

Εἴμαστε ἀνεπιφύλακτα ὑπέρ ἑνός *ἑνιαίου* προγράμματος, ἀκριβῶς ὑπέρ τῶν θέσεων πού ψήφισαν καί ἐφαρμόζουν ἀπό καιρό, ὅπως τό τονίζει πολύ σωστά ὁ «'Οπαδός τῆς «Ζβεζντά»», οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι. Εἴμαστε ἀνεπιφύλακτα ὑπέρ μιᾶς *ἑνιαίας* ἐκλογικῆς καμπάνιας, πού θά στηρίζεται ἀκριβῶς στό πρόγραμμα αὐτό, στίς ἀποφάσεις αὐτές, στίς συγκεκριμένες καί σαφεῖς ἀπαντήσεις σέ *ὅλα* τά «φλέγοντα ζητήματα».

῞Οταν οἱ λικβινταριστές φωνάζουν γιά «ἑνότητα» προσπαθοῦν νά παρασύρουν τούς καθυστερημένους ἐργάτες μέ ἠχηρά λόγια. ῾Η «ἑνότητα» εἶναι εὐχάριστο πράγμα, τά «μή φραξιονιστικά ὄργανα» εἶναι πιό συμπαθητικά! 'Αλλά διαβάστε *ἀκόμη* καί τόν 'Αξελρόντ καί θά σᾶς ἐξηγήσει ὅτι εἶναι *ἀδύνατο* νά μήν ὑπάρξει φραξιονισμός, πώς εἶναι οὐτοπία,—ὅτι μέσα στήν ἐργατική δημοκρατία ὑπάρχουν *δυό στρατόπεδα*,—ὅτι τά στρατόπεδα αὐτά εἶναι *ἀντίθετα*.

Τί λοιπόν; ῎Αραγε οἱ λικβινταριστές δέν θά ὑποστηρίζουν πιά «θέσεις» *γιά νά κρύψουν* τίς ἀπόψεις τους;—θέσεις *διπλωματικές*, πράγμα πού τόσο ἀγαπάει ἡ ἀστική τάξη;—θέσεις πού δέν προϋποθέτουν καμιά ἀπάντηση στά «φλέγοντα ζητήματα», ἀλλά ἀσχολοῦνται «ἁπλῶς» καί «μόνο» μέ τήν «εἴσοδο στή Δούμα»;

Αὐτό θά ἦταν τό ἀποκορύφωμα τῆς ἔλλειψης ἀρχῶν. Αὐτό

οἱ ἐργάτες ποτέ δέν θά τό δεχτοῦν. Οἱ θέσεις αὐτές, ὅσο κι' ἄν εἶναι «νόμιμες», δέν θά ζήσουν οὔτε μιά μέρα.

Ὄχι. Μᾶς φτάνουν οἱ αὐταπάτες. Εἶναι καιρός νά δοῦμε κατάματα τήν ἀλήθεια, πού τήν παραδέχτηκε αὐτή τή φορά ἀνοιχτά καί ὁ ἀρχηγός τῶν λικβινταριστῶν, ὁ Ἀξελρόντ. Ἄν ἐσεῖς, κύριοι λικβινταριστές, θέλετε νά ἐπιμένετε στίς θέσεις «σας» (ἄν καί ὥς τά τώρα δέν τίς παρουσιάσατε καί δέν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη σέ θέσεις πού σκαρώνονται 6 βδομάδες πρίν τίς ἐκλογές!)— ἄν θέλετε νά ἐπιμένετε στήν τακτική «σας» (ἄν καί ὥς τά τώρα πουθενά δέν τήν ἔχετε ἀναπτύξει συγκεκριμένα, ἐπίσημα κατά κομματικό τρόπο!),— τότε νά τά βάλετε μέ τόν ἑαυτό σας. Τότε *σεῖς* τορπιλίζετε τήν ἑνότητα, πού ὑπάρχει *ἤδη*. Τότε *σεῖς* θά φέρετε *ὅλη* τήν εὐθύνη γιά τό τορπίλισμα αὐτό.

Ὄχι. Μᾶς φτάνουν οἱ αὐταπάτες. Οἱ φωνές τῶν λικβινταριστῶν γιά «ἑνότητα» εἶναι ἁπλή φενάκη. Οἱ λικβινταριστές ξέρουν πολύ καλά ὅτι οἱ ἐργάτες εἶναι ἐναντίον τους, ξέρουν ἐξίσου καλά πόσο ἀπόλυτη, πόσο συντριπτική θά ἦταν ἡ ἧττα τους, ἄν ἐμφανίζονταν χωριστά. Γι' αὐτό εἶναι ἕτοιμοι νά ὑποσχεθοῦν ὅ,τι θέλετε, ἀρκεῖ νά ἐκλεγοῦν βουλευτές.

Αὐτό δέν ἐπιτρέπεται. Ἔτσι ἐνεργοῦν μόνον οἱ ἀστοί. Ἡ ἐργατική δημοκρατία πιστεύει μόνο στά προγράμματα, στίς ἀποφάσεις, στήν τακτική, στά συνθήματα, πού ἐφαρμόζονταν ἐπί *χρόνια* πρίν τίς ἐκλογές, καί στίς ἐκλογές ἁπλῶς *ἐπαναλαμβάνονται* γιά ἑκατοστή φορά. Καί ὅποιος *χωρίς αὐτές τίς ἀποφάσεις* συντάσσει, μόνο γιά τίς ἐκλογές, «θέσεις» πού δέν λένε τίποτε, αὐτός δέν εἶναι ἄξιος καμιᾶς ἐμπιστοσύνης.

Ἡ ἐπιφυλλίδα τοῦ Ἀξελρόντ εἶναι χρήσιμο πράγμα γιά νά διαλυθοῦν οἱ αὐταπάτες, γιά νά βγάλουν ὁρισμένα διδάγματα αὐτοί πού σκαρώνουν «νέες», «νόμιμες», «γενικές» θέσεις.

II

Τό τέλος τοῦ ἄρθρου τοῦ Ἀξελρόντ, γιά τό ὁποῖο μιλήσαμε στό φύλ. ἀρ. 18 τῆς «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἐμφανίστηκε τώρα στό «Νάσα Ζαριά». Γενικά, τό τέλος αὐτό ἐπιβεβαίωσε τήν ἐκτίμησή μας καί μποροῦμε μονάχα νά ἐπαναλάβουμε: τό ἄρθρο τοῦ Ἀξελρόντ εἶναι ὠφέλιμο γιά νά διαλυθοῦν οἱ αὐταπάτες, γιά νά διευκρινιστεῖ ἡ ἀληθινή φύση τοῦ λικβινταρισμοῦ, γιά νά ἐκτιμηθεῖ ὅλη ἡ κενότητα τοῦ περιβόητου «μή φραξιονισμοῦ», μέ τόν ὁποῖο ἀπασχολοῦνται τώρα σέ ὁρισμένους κύκλους τόσο πολύ καί τόσο ἄσκοπα.

Ἐξαιρετικά πετυχημένα καί πειστικά χτυπάει ὁ Ἀξελρόντ

τόν Τρότσκι, πού σήμερα ἔχει συμμαχία (σταθερή τάχα;) μέ τούς λικβινταριστές. «Ἡ ἰδεολογική καί ὀργανωτική συνένωση τῶν προοδευτικῶν στοιχείων...», — γράφει ὁ Ἀξελρόντ, πού διασκεδάζει μέ τό ν' ἀποκαλεῖ τούς λικβινταριστές προοδευτικά στοιχεῖα τοῦ κόμματος κι' ἐμᾶς ἀντιδραστικούς τοῦ κόμματος, — «...σέ αὐτοτελή ὁμάδα ἀποτελεῖ, στή σημερινή κατάσταση πραγμάτων, ἄμεση ὑποχρέωσή τους, ἐπιτακτικό καθῆκον τους». «Μέ μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων στό κόμμα τό νά λέει κανείς ὅτι ὁ «μή φραξιονισμός» εἶναι τό μοναδικό μέσο σωτηρίας, σημαίνει νά κάνει σάν τήν στρουθοκάμηλο, πού ὅταν πλησιάζει ὁ κίνδυνος, κρύβει τό κεφάλι της στήν ἄμμο, σημαίνει νά ἐξαπατᾶ τόν ἑαυτό του καί τούς ἄλλους σχετικά μέ τήν πραγματική κατάσταση πραγμάτων μέσα στή σοσιαλδημοκρατία...» («Νάσα Ζαριά», ἀρ. τεύχ. 6, σελ. 15).

Καϋμένε Τρότσκι! Εἶναι καθαρή ἀναλγησία καί μικροψυχία ἀπό μέρους τοῦ Π. Μπ. Ἀξελρόντ νά κατακεραυνώνει ἔτσι τόν πιστό φίλο τῶν λικβινταριστῶν καί συνεργάτη τοῦ «Νάσα Ζαριά». Τί πρέπει ἐμεῖς νά περιμένουμε τώρα; Θά παρουσιαστεῖ ἄραγε ὁ Τρότσκι μέ κανένα βαρύγδουπο ἄρθρο ἐνάντια στό φραξιονιστή Ἀξελρόντ, ἤ ὁ Μάρτοφ θά συμφιλιώσει τόν συμφιλιωτιστή Τρότσκι μέ τόν φραξιονιστή Ἀξελρόντ, συγκολώντας τά ξεκολλημένα ὅπως συνηθίζεται, μέ καμιά δωδεκαριά ἔμπλαστρα-ἐπιφυλάξεις;

Μπορεῖ λοιπόν χωρίς ἀστεῖα νά μιλήσει κανείς τώρα γιά τόν περιβόητο συνασπισμό* τοῦ Τρότσκι, τῶν λεττονῶν καί τῶν ἑβραίων ψευτο-μαρξιστῶν κτλ. μέ τόν Ἀξελρόντ;

Στό ἄρθρο τοῦ Ἀξελρόντ ὑπάρχει ἕνα σημεῖο πού ἀξίζει νά ἀναλυθεῖ σοβαρά, συγκεκριμένα τό σημεῖο γιά τόν «ἐξευρωπαϊσμό» τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ μας κινήματος. Προτοῦ ὅμως περάσουμε στό σημεῖο αὐτό, εἶναι ἀπαραίτητο νά ποῦμε μερικά λόγια γιά μιά μέθοδο τῶν λικβινταριστῶν.

Μιά ἀπό τίς σελίδες τοῦ ἄρθρου τοῦ Ἀξελρόντ (ἡ 16η) ἀποτελεῖ μιά συλλογή ἀπό τίς πιό μεγάλες, ἐμπαθεῖς, σκόπιμα διαλεγμένες βρισιές ἐνάντια στούς ἀντιλικβινταριστές γενικά καί ἐνάντια σ' αὐτόν πού γράφει αὐτές τίς γραμμές εἰδικότερα. Δέν θά ἄξιζε καθόλου νά ἀπαντήσουμε στίς βρισιές

---

* Τό ἄρθρο τοῦ Ἀξελρόντ δημοσιεύτηκε στίς 17 τοῦ Μάη 1912, *πέντε μῆνες* ὕστερα ἀπό τήν ἐπίσημη συγκρότηση τοῦ συνασπισμοῦ τῶν τροτσκιστῶν καί τῶν λικβινταριστῶν γιά νά πολεμήσουν τούς ἀντιλικβινταριστές κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ «μή φραξιονισμοῦ»!

(στή θέση πού βρίσκεται ὁ Ἀξελρόντ δέν τοῦ μένει τίποτ' ἄλλο νά κάνει παρά νά βρίζει καί νά καταριέται), ἄν δέν ὑπῆρχαν συγκεκριμένα στοιχεῖα πού δείχνουν ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦν εἰδικά τίς βρισιές αὐτές καί ἄλλοι πού ντρέπονται γι' αὐτές.

Ὁ κ. Τσερνόφ λ.χ., *ἀπαντώντας* ἀπό τό περιοδικό «Ζαβέτι» [147] στά ἐπιχειρήματα τοῦ Κάμενεφ ὅτι αὐτός, ὁ Τσερνόφ, ὁ ἀρχηγός τῶν «ἀριστερῶν» ναρόντνικων, κατρακυλάει ἀπό τή δημοκρατία στό φιλελευθερισμό, διαλέγει ἕνα μπουκέτο ἀπό τίς πιό ὑβριστικές ἐκφράσεις τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ἀντιλικβινταριστῶν καί κρυφογελάει μέ χαιρεκακία ἀπ' ἀφορμή τό μπουκέτο αὐτό. Ἡ μέθοδος τοῦ κ. Τσερνόφ εἶναι τόσο σιχαμερή, ὥστε ἀρκεῖ νά τή δείξεις μέ τό δάχτυλο καί νά τήν προσπεράσεις.

Πουθενά στόν κόσμο δέν ὑπῆρξε καμιά πάλη ἀρχῶν μεταξύ τῶν ὁμάδων μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, πού νά ἔγινε χωρίς μιά σειρά συγκρούσεις προσωπικοῦ καί ὀργανωτικοῦ χαρακτῆρα. Τό νά ψαρεύουν εἰδικά ἐκφράσεις «συγκρουστικές» εἶναι δουλιά τῶν παλιανθρώπων. Καί μόνον ὁρισμένοι ἐρασιτέχνες μέ ἀδύνατα νεῦρα ἀπό τίς γραμμές τῶν «συμπαθούντων» μποροῦν νά ντρέπονται γιά τίς συγκρούσεις αὐτές, νά τίς γυρίζουν τήν πλάτη μέ ἀπελπισία ἤ περιφρόνηση, μή βλέποντας σ' αὐτές παρά μόνο φαγωμάρες! Οἱ ἄνθρωποι, πού ἐνδιαφέρονται σοβαρά γιά τό ἐργατικό κίνημα, διδάσκονται πάντοτε,—αὐτό μπορεῖ καί πρέπει νά τό διδαχτεῖ κανείς καλά,—μελετώντας ἔστω καί τόν ἱστορικό ρόλο τῶν μεγάλων παραγόντων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, διδάσκονται νά ξεχωρίζουν τή «συγκρουστική» πλευρά τῆς πάλης τῶν *ἰδεῶν*, τῆς πάλης τῶν ρευμάτων ἀπό τήν πλευρά ἀρχῶν. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἄνθρωποι καί οἱ ἱστορικές συγκρούσεις ἀνάμεσα στό μαρξιστικό καί στό ἀναρχικό ρεῦμα (Μάρξ καί Μπακούνιν) ἀνάμεσα στό γκεντικό καί τό ζωρεσικό ρεῦμα [148], τό λασσαλικό καί τό ἀϊζεναχικό κτλ., δέν ἔγινε χωρίς «συγκρουστικό» ὑλικό, χωρίς «φαγωμάρες».

Ὑπάρχουν καί μέχρι σήμερα δημοσιολόγοι-παλιάνθρωποι, πού σταχυολογοῦν εἰδικά «ἀπό τά χρόνια ἐκεῖνα» κατηγορίες γιά χίλιες δυό ἀτιμίες κτλ. Ὑπάρχουν ὅμως καί σοβαροί σοσιαλδημοκράτες, οἱ ὁποῖοι ἀποκαλύπτουν τίς *ἰδεολογικές* ρίζες τῶν διαφωνιῶν, πού ὅταν ὑπάρχει διάσπαση ἀνάμεσα στίς διάφορες ὁμάδες, στίς συνθῆκες τῆς προσφυγιᾶς κτλ.

παίρνουν ἀναπόφευκτα τή μορφή μανιασμένης καί μικρόπρεπης φαγωμάρας.

Καί νά μή νομίσουν οἱ ἀναγνῶστες πώς θέλουμε νά «τρομοκρατήσουμε», νά ἐμποδίσουμε ὁποιονδήποτε νά μελετήσει τά στοιχεῖα πού ὑπονοεῖ— ἁπλῶς καί μόνο ὑπονοεῖ— ὁ Ἀξελρόντ στά ὑβριστικά σημεῖα τοῦ ἄρθρου του. Ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. *Καλοῦμε* ὅποιον θέλει νά τά ξέρει ὅλα γιά τό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, νά μελετήσει τά στοιχεῖα αὐτά. Στό ἐξωτερικό ὑπάρχουν στοιχεῖα *πλήρη*, δέν ὑπάρχουν μόνο ἐμπαθεῖς κατηγορίες, ἀλλά καί ντοκουμέντα καί μαρτυρίες οὐδέτερων προσώπων. Ἡ μελέτη αὐτῶν τῶν ντοκουμέντων καί αὐτῶν τῶν μαρτυριῶν, θά δόσει τήν ἀπάντηση στό ἐρώτημα *γιατί* δέν πέτυχε ἡ προσπάθεια τοῦ Γενάρη 1910 γιά νά ἐξασφαλιστεῖ πλήρης εἰρήνη ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές καί στούς ἀντιλικβινταριστές.

Ἕνα ἀπό τά πιό ἐνδιαφέροντα καί ἀπό τά πιό βασικά ἀπό ἄποψη ἀρχῶν μέρη τοῦ ἄρθρου τοῦ Ἀξελρόντ εἶναι τό παρακάτω:

«...Ἡ συγκρότηση καί ἡ συσπείρωση τῶν ὁμάδων ἀποτελεῖ ἄμεση ὑποχρέωση καί ἐπιτακτικό ἔργο τῶν ὀπαδῶν τῆς κομματικῆς μεταρύθμισης ἤ πιό σωστά... (ἀκοῦστε!)... τῆς ἐπανάστασης, γιατί μόνο ἔτσι θά εἶναι σέ θέση νά ἐκπληρώσουν τό καθῆκον: νά ἐξευρωπαΐσουν, δηλαδή νά ἀλλάξουν ριζικά τό χαρακτήρα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ὅπως διαμορφώθηκε προεπαναστατικά καί ἐξελίχθηκε σέ συνέχεια στήν ἐπαναστατική ἐποχή, καί νά τήν ὀργανώσουν πάνω στίς ἴδιες ἀρχές, στίς ὁποῖες στηρίζεται ἡ κομματική διάρθρωση τῆς εὐρωπαϊκῆς σοσιαλδημοκρατίας».

Ἔτσι, λοιπόν, οἱ λικβινταριστές εἶναι ὀπαδοί τῆς κομματικῆς ἐπανάστασης. Αὐτή τήν ἐξαιρετικά εἰλικρινή δήλωση τοῦ Ἀξελρόντ ἀξίζει νά τή σημειώσουμε: ἡ πικρή ἀλήθεια εἶναι πιό ὠφέλιμη ἀπό τήν ἀπάτη «πού μᾶς ἀνυψώνει», εἶναι πιό πολύτιμη ἀπό τίς διπλωματικές ὑπεκφυγές καί ἐπιφυλάξεις. Κάνετε, λοιπόν, τήν κομματική ἐπανάσταση, ἀγαπητέ Π. Μπ. Ἀξελρόντ! Θά δοῦμε, ἄν θά σημειώσετε ἐσεῖς καί οἱ φίλοι σας μεγαλύτερη ἐπιτυχία ἀπό τούς «ἐπαναστάτες», πού προσπάθησαν ἐντελῶς πρόσφατα νά κάνουν «ἐπανάσταση» (ἐνάντια στή δημοκρατία) στήν Πορτογαλία [149].

Ἀλλά τό σπουδαιότερο στό συλλογισμό πού παραθέσαμε εἶναι ὁ περιβόητος «ἐξευρωπαϊσμός», γιά τόν ὁποῖο μιλοῦν σέ ὅλους τούς τόνους καί ὁ Ντάν καί ὁ Μάρτοφ καί ὁ Τρότσκι

καί ὁ Λεβίτσκι καί ὅλοι οἱ λικβινταριστές. Ἐδῶ βρίσκεται ἕνα ἀπό τά βασικότερα σημεῖα τοῦ ὀπορτουνισμοῦ τους.

«Νά ἐξευρωπαΐσουν, δηλαδή νά ἀλλάξουν ριζικά τό χαρακτήρα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας...». Καλοσκεφτεῖτε τά λόγια αὐτά. Ἀπό τί ἐξαρτιέται ὁ «χαρακτήρας» *κάθε* σοσιαλδημοκρατίας καί οἱ *ριζικές* ἀλλαγές του; Ἀναμφισβήτητα, ἀπό τίς γενικές οἰκονομικές καί πολιτικές συνθῆκες μιᾶς δοσμένης χώρας. Ἀναμφισβήτητα, *μόνο* ὅταν ἐπέλθουν *ριζικές* ἀλλαγές στίς συνθῆκες αὐτές εἶναι ἐφικτή μιά ριζική ἀλλαγή τοῦ χαρακτήρα τῆς σοσιαλδημοκρατίας τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου λαοῦ.

Οἱ ἀλήθειες αὐτές εἶναι οἱ πιό στοιχειώδεις, οἱ πιό ἀναμφισβήτητες. Ἀκριβῶς ὅμως οἱ στοιχειώδεις αὐτές ἀλήθειες ξεσκεπάζουν τό ὀπορτουνιστικό λάθος τοῦ Ἀξελρόντ! Τό ἀτύχημα γι' αὐτόν εἶναι ὅτι θέλει *νά ἀποφύγει* τήν ἐπίμονη καί σκληρή πάλη γιά μιά *ριζική* ἀπραγματοποίητη ἀκόμη ἀλλαγή τῶν πολιτικῶν συνθηκῶν τῆς Ρωσίας, ἀντικαθιστώντας τήν πάλη αὐτή μέ ὄνειρα γιά *ριζική* ἀλλαγή τοῦ «χαρακτήρα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας».

Ὅπως οἱ καντέτοι, μιλώντας εὐχαρίστως γιά ἐξευρωπαϊσμό (οἱ λικβινταριστές ἀντέγραψαν καί τή λεξούλα καί τίς σκέψεις τῶν καντέτων), συσκοτίζουν μέ τήν ἀσαφή αὐτή λέξη τήν ἀκριβή ἔννοια τῶν στέρεων θεμελίων τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καί *«παριστάνουν»* τή «συνταγματική ἀντιπολίτευση», ἔτσι καί οἱ λικβινταριστές *παριστάνουν* τήν «εὐρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία», ἄν καί στή χώρα στήν ὁποία διασκεδάζουν μέ τό παιχνίδι τους αὐτό, *δέν ὑπάρχει ἀκόμη* σύνταγμα, *δέν ὑπάρχουν ἀκόμη* οἱ βάσεις τοῦ «εὐρωπαϊσμοῦ», *χρειάζεται ἀκόμη* σκληρός ἀγώνας γιά νά δημιουργηθοῦν.

Ἕνας γυμνός ἄγριος, πού θά φοροῦσε στό κεφάλι του ψηλό καπέλο καί θά φανταζόταν πώς ἔγινε εὐρωπαῖος, θά ἦταν ἀσφαλῶς γελοῖος. Ἀκριβῶς ἕναν τέτιο ἄγριο θυμίζει ὁ ὀπαδός τῆς ἀστικῆς τάξης Μιλιουκόφ, ὅταν διαβεβαιώνει στήν ΙΙΙ Δούμα: «ἔχουμε, δόξα τῷ θεῷ, σύνταγμα», καθώς καί ὁ ὀπαδός τῶν ἐργατῶν Ἀξελρόντ, ὅταν φοράει στό κεφάλι του ψηλό καπέλο μέ τήν ἐπιγραφή: «εἶμαι εὐρωπαῖος σοσιαλδημοκράτης». Καί οἱ δυό τους, καί ὁ Μιλιουκόφ καί ὁ Ἀξελρόντ, εἶναι γελοῖοι μέ τήν ἀφέλειά τους. Καί οἱ δυό αὐτοί εἶναι ὀπορτουνιστές, γιατί μέ τίς ὀνειροπαρμένες φράσεις γιά «εὐρωπαϊσμό» παρακάμπτουν τό δύσκολο καί φλέγον ζήτημα: ποιά στάση πρέπει νά κρατήσει ἡ μιά εἴτε ἡ ἄλλη τάξη σέ μή εὐρωπαϊκές συνθῆ-

κες, *ὥστε νά* διεξάγει ἐπίμονη πάλη γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν *βάσεων* τοῦ εὐρωπαϊσμοῦ.

Τό ὅτι μέ τήν ὀνειροπαρμένη αὐτή φρασεολογία παρακάμπτεται ἀκριβῶς ἕνα ζωτικό καί φλέγον ζήτημα *μᾶς τό ἀπόδειξε* ὁ Ἀξελρόντ ἀκριβῶς μέ τό ἄρθρο του. Ὁ Τρότσκι προετοίμασε ἕνα ἐντελῶς εὐρωπαϊκό— μά ἐντελῶς, ἐντελῶς εὐρωπαϊκό— σχέδιο: νά δημιουργηθεῖ *«Ἐπιτροπή τύπου»*, ἕνα «αἱρετό συλλογικό ὄργανο ἐλέγχου» τῶν ἐργατῶν πάνω στίς ἐργατικές ἐφημερίδες (σελ. 18 τοῦ ἄρθρου τοῦ Ἀξελρόντ). Εἶναι μάλιστα πιθανόν ὅτι ὁ Τρότσκι συμβουλεύτηκε στήν περίπτωση αὐτή τούς «εὐρωπαίους σοσιαλδημοκράτες» καί πῆρε ἀπ᾽ αὐτούς, σάν δῶρο, τήν εὐλογία τους, γιά τήν ὁποία καμαρώνει ἰδιαίτερα.

Καί νά, ὁ «εὐρωπαῖος σοσιαλδημοκράτης» Ἀξελρόντ, ἀφοῦ περίμενε περίπου δυό μῆνες — στό διάστημα αὐτό ὁ Τρότσκι ἔγινε φόρτωμα σ᾽ ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες τῆς Πετρούπολης μέ τά γράμματά του γιά «αἱρετά συλλογικά ὄργανα ἐλέγχου», γράμματα πού προκαλοῦσαν τή γενική θυμηδία— λυπήθηκε, τέλος, τόν Τρότσκι καί τοῦ ἐξήγησε ὅτι ἡ «Ἐπιτροπή τύπου» δέν χρειάζεται, ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά γίνει, ὅτι χρειάζεται κάτι ἄλλο, ἡ *«συμφωνία»* τῶν ἐργατῶν μέ τή λικβινταριστική ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο» (σελ. 18 καί 19 στό ἄρθρο τοῦ Ἀξελρόντ)!!

Εἶναι ἕνα μικρό παράδειγμα, στό ὁποῖο, δυστυχῶς, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά περιοριστοῦμε. Τό παράδειγμα ὅμως αὐτό εἶναι πολύ χαρακτηριστικό. Τό γελοῖο ἐκεῖνο ἀποτέλεσμα πού εἶχε τό «εὐρωπαϊκό» σχέδιο τοῦ Τρότσκι σχετικά μέ τήν «Ἐπιτροπή τύπου», θά ἔχουν καί τά «εὐρωπαϊκά» σχέδια ὅλων τῶν λικβινταριστῶν σχετικά μέ τό «νόμιμο ἐργατικό κόμμα», ἤ τούς «νόμιμους πολιτικούς ἐργατικούς συλλόγους» καί σχετικά μέ τήν «καμπάνια» γιά «πάλη ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι» κτλ.

Τό *μόνο* ἀποτέλεσμα ἀπό τά «εὐρωπαϊκά» σχέδια τοῦ Τρότσκι σχετικά μέ τήν «Ἐπιτροπή τύπου», τό «αἱρετό συλλογικό ὄργανο ἐλέγχου» πάνω στήν ἐργατική ἐφημερίδα «ὅλων τῶν συγκροτημένων ἐργατικῶν ὀργανώσεων» κτλ., ἦταν τό γεγονός ὅτι οἱ ἐργάτες ἔβγαλαν ἕνα σοβαρό δίδαγμα ἀπό τό λεγκαλιστικό παιχνίδι γιά «ἐργατικό ἐκδοτικό», ἐνῶ στήν πράξη οἱ λικβινταριστές *δέν ἀπόκτησαν οὔτε* «Ἐπιτροπή τύπου», *οὔτε* ἐργατικό τύπο! Αὐτά εἶναι τά γεγονότα.

Ἡ «Ἐπιτροπή τύπου» ἦταν ὄνειρο ἑνός ὀπορτουνιστή

διανοουμένου, πού, ἀγνοώντας τίς δύσκολες μή εὐρωπαϊκές συνθῆκες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας, σκάρωσε ἕνα πάρα πολύ καλό εὐρωπαϊκό σχέδιο καί, σκαρώνοντας αὐτό τό σχέδιο, παινευόταν σ' ὅλο τόν κόσμο γιά τόν «εὐρωπαϊσμό» του.

Δέν εἶναι τυχαία, ἀλλά ἀναπόφευκτη ἡ σκληρή αὐτή μοίρα τῶν λικβινταριστῶν. Μόλις τά εὐρωπαϊκά τους σχέδια κοντοζυγώνουν στήν ἐφαρμογή τους, φαίνεται ἀμέσως πώς δέν εἶναι παρά σαπουνόφουσκες, ἐπινοήσεις ὀπορτουνιστῶν διανοουμένων. Τό ἴδιο ἔγινε καί μέ τό ἐργατικό συνέδριο καί μέ τήν «Ἐπιτροπή τύπου» καί μέ τό νόμιμο πολιτικό σύλλογο τῶν ἐργατῶν (οἱ μπερδεμένες μικροεπιφυλάξεις, μέ τίς ὁποῖες ὁ Μάρτοφ προσπαθεῖ νά «σώσει» τό «σχέδιο» αὐτό στό «Νάσα Ζαριά» ἀρ. τεῦχ. 5, δέν ἀλλάζουν καθόλου τά πράγματα) καί μέ τήν καμπάνια γιά τήν πάλη ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι.

«Εὐρωπαϊσμό» ἀποκαλοῦν οἱ λικβινταριστές τίς συνθῆκες δράσης τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στά κυριότερα κράτη τῆς Εὐρώπης *μετά τό 1871*, δηλαδή στήν περίοδο ἀκριβῶς, πού ὅλη ἡ ἱστορική ἐποχή τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων εἶχε τελειώσει, *πού οἱ βάσεις* τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας εἶχαν διαμορφωθεῖ σταθερά καί γιά πολύν καιρό. «Ἡ ἀλλαγή τοῦ χαρακτήρα» τῆς σοσιαλδημοκρατίας στά κράτη αὐτά ἔγινε πρῶτο, *ὕστερα* ἀπό τήν ριζική ἀλλαγή τῶν πολιτικῶν συνθηκῶν, ἀφοῦ ἐγκαθιδρύθηκε σχετικά πολύ σταθερά ἕνα ὁρισμένο συνταγματικό καθεστώς· καί δεύτερο, ἡ ἀλλαγή αὐτή ἦταν ἁπλῶς προσωρινή ἀλλαγή γιά μιά ὁρισμένη περίοδο (πού ἀκριβῶς τώρα, ὅπως τό παραδέχονται ὁμόφωνα οἱ πιό συνετοί σοσιαλδημοκράτες τῆς Εὐρώπης, πλησιάζει στό τέλος της).

Στήν κατάσταση αὐτή ἑνός δηλ. πέρα γιά πέρα σταθεροποιημένου ἀστικοῦ συνταγματισμοῦ, ἡ καμπάνια, λ.χ., γιά τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι ἤ γιά τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα καί γενικά γιά *συνταγματικές μεταρυθμίσεις*, θά μποροῦσε νά εἶναι, κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, καμπάνια τῆς ἐργατικῆς τάξης, πραγματική πολιτική καμπάνια, πραγματική πάλη γιά συνταγματικές μεταρυθμίσεις.

Οἱ δικοί μας ὀπορτουνιστές διανοούμενοι μεταφέρουν τά συνθήματα πού παίρνουν ἀπό παρόμοιες «εὐρωπαϊκές» καμπάνιες *σ' ἕνα ἔδαφος*, ὅπου δέν ὑπάρχουν *οἱ πιό στοιχειώδεις* βάσεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ συνταγματισμοῦ, προσπαθώντας *νά ἀποφύγουν* τήν ἰδιόμορφη ἐκείνη ἱστορική ἐξέλιξη πού συνήθως *προηγεῖται* ἀπό τή δημιουργία τῶν βάσεων αὐτῶν.

Ὁ ρεφορμισμός τοῦ δικοῦ μας Ἀξελρόντ καί τῶν φίλων του, πού παριστάνουν τούς «εὐρωπαίους σοσιαλδημοκράτες» ξεχωρίζει ἀπό τό ρεφορμισμό τοῦ Μπισσολάτι, αὐτοῦ τοῦ πραγματικοῦ εὐρωπαίου, *κατά τό* ὅτι ὁ Μπισσολάτι θυσιάζει τίς ἀρχές τῆς ταξικῆς πάλης καί τῆς συνεποῦς μαρξιστικῆς θεωρίας καί πράξης χάρη *τῶν μεταρυθμίσεων* πού ἐφαρμόζει πραγματικά (μέ ὁρισμένες περικοπές) ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ πραγματικά. Ἐνῶ ὁ Ἀξελρόντ κάνει τήν ἴδια θυσία πού κάνει καί ὁ Μπισσολάτι, *χάρη τῶν μεταρυθμίσεων*, γιά τίς ὁποῖες ἁπλῶς φλυαροῦν ἄσκοπα οἱ ἀνίσχυροι, οἱ ἐπιπόλαιοι, οἱ ὀνειροπαρμένοι φιλελεύθεροι.

Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη θά γίνει στή Ρωσία πραγματική δύναμη μόνο ὅταν ἡ ἐξέλιξη τῆς χώρας θά περάσει τή δειλία τῶν φιλελευθέρων, τά συμβιβαστικά μεσοβέζικα συνθήματά τους. Αὐτό ἔγινε παντοῦ. Οἱ φιλελεύθεροι ἔπαιρναν τήν ἐξουσία μόνο ὅταν νικοῦσε ἡ δημοκρατία *παρά* τή θέληση τῶν φιλελευθέρων.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»,
ἀρ. φύλ. 18 καί 19,
22 καί 29 τοῦ Ἰούλη 1912
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς συλλογῆς «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός», μέρος ΙΙ, Πετρούπολη, 1914

ПРАВДА

ЕЖЕДНЕВНАЯ РАБОЧАЯ ГАЗЕТА.

Годъ изданія первый.

№ 80. Среда, 1 Августа 1912 г. ЦѢНА 2 коп.

= ПРОСВѢЩЕНІЕ. =

„Бюллетень Конторщика".

„Больное мѣсто".

Средства больничныхъ кассъ.

ОБЗОРЪ ПЕЧАТИ.

Итоги полугодовой работы.

III

Биржа труда.

•Η πρώτη σελίδα τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» ἀρ. φύλ. 80, τῆς 1 τοῦ Αὐγούστου 1912, ὅπου δημοσιεύτηκε ἡ συνέχεια τοῦ ἄρθρου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τά ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς»

Σμίκρυνση

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΜΙΣΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΔΟΥΛΙΑΣ [150]

Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, ὀργανώνοντας τήν ἔκδοση μιᾶς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας, ἔκαναν ἕνα μεγάλο, μποροῦμε νά ποῦμε χωρίς ὑπερβολή, ἱστορικό ἔργο. Ἡ ἐργατική δημοκρατία συσπειρώθηκε καί δυνάμωσε μέσα σέ ἀφάνταστα δύσκολες συνθῆκες. Φυσικά, δέν πρόκειται νά μιλήσουμε γιά *σταθερότητα* τοῦ ἐργατικοῦ δημοκρατικοῦ τύπου. Ὅλοι ξέρουν θαυμάσια πόσους διωγμούς ὑφίστανται οἱ ἐργατικές ἐφημερίδες.

Παρ' ὅλα αὐτά, ὅμως, ἡ ἔκδοση τῆς «Πράβντα» ἀποτελεῖ μιά θαυμαστή ἀπόδειξη τῆς συνειδητότητας, τῆς δραστηριότητας καί τῆς συνοχῆς τῶν ρώσων ἐργατῶν.

Εἶναι ὠφέλιμο νά ρίξουμε μιά ματιά πρός τά πίσω καί νά ἐξετάσουμε ὁρισμένα ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς τῶν ρώσων ἐργατῶν γιά τή δημιουργία *δικοῦ τους* τύπου. Τόν Γενάρη ἀκριβῶς τούτου τοῦ χρόνου πῆρε τελειωτικά συγκεκριμένη μορφή μέσα στούς ἐργατικούς κύκλους τῆς Πετρούπολης τό ἐνδιαφέρον γιά τή δημιουργία δικοῦ τους τύπου· στά ὄργανα ὅλων τῶν ἀποχρώσεων, πού ἔχουν ἐπαφή μέ τόν ἐργατικό κόσμο, δημοσιεύτηκε σειρά ἄρθρων σχετικά μέ τήν ἀνάγκη μιᾶς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας.

I

Ὑπάρχουν, εὐτυχῶς, στοιχεῖα σχεδόν πλήρη γιά τό *ποιός* δημιούργησε ἕναν καθημερινό ἐργατικό τύπο στή Ρωσία καί *πῶς* τόν δημιούργησε. Εἶναι τά στοιχεῖα τά σχετικά μέ τούς *ἐράνους* γιά μιά καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τούς ἐράνους πού ἐξασφάλισαν τήν ἔκδοση τῆς «Πράβντα». Ἔχουμε τούς ἀπολογισμούς τῶν ἐφημερίδων «Ζβεζντά», «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» καί «Πράβντα» γιά τήν περίοδο 1 τοῦ Γενάρη-30 τοῦ Ἰούνη, δηλ. ἀκριβῶς γιά

μισό χρόνο. Τό γεγονός ὅτι οἱ ἀπολογισμοί αὐτοί δόθηκαν στή δημοσιότητα ἐξασφαλίζει τήν ἀπόλυτη ὀρθότητά τους: τά λάθη πού τυχόν ὑπῆρχαν διορθώθηκαν ἀμέσως μέ τίς ὑποδείξεις τῶν ἐνδιαφερομένων.

Τό πιό σπουδαῖο καί ἐνδιαφέρον γιά μᾶς δέν εἶναι τό συνολικό ποσό τῶν ἐράνων, ἀλλά ἡ *σύνθεση τῶν δωρητῶν*. Ἄν λ.χ., στή «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», στό φύλ. ἀρ. 3, βλέπουμε ὅτι τό συνολικό ποσό πού ἀπέδοσαν οἱ ἔρανοι γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα ἀνέρχεται σέ 4.288 ρούβλια καί 84 καπίκια (ἀπό τόν Γενάρη ὥς τίς 5 τοῦ Μάη, χωρίς νά ὑπολογίζονται οἱ ἔρανοι πού στάλθηκαν ἀπό τίς 22 τοῦ Ἀπρίλη, μέρα τῆς ἔκδοσης τῆς «Πράβντα», κατευθείαν σ' αὐτήν), τότε μπαίνει ἀμέσως μπροστά μας τό παρακάτω ἐρώτημα. Τί ρόλο ἔπαιξαν οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες καί οἱ ὁμάδες τῶν ἐργατῶν στή συγκέντρωση τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ; Τό ποσό αὐτό σχηματίστηκε ἀπό μεγάλες εἰσφορές συμπαθούντων; Εἴτε οἱ ἴδιοι ἐργάτες ἔδειξαν ἐδῶ προσωπικό, ζωηρό ἐνδιαφέρον γιά τόν ἐργατικό τύπο καί συγκέντρωσαν αὐτό τό μεγάλο ποσό μέ τίς εἰσφορές ἑνός *μεγάλου* ἀριθμοῦ ἐργατικῶν ὁμάδων;

Ἀπό τήν ἄποψη τῆς πρωτοβουλίας καί τῆς δραστηριότητας τῶν *ἴδιων* τῶν ἐργατῶν ἔχουν πολύ μεγαλύτερη σημασία τά 100 ρούβλια πού μάζεψαν, ἄς ποῦμε, 30 ὁμάδες ἐργατῶν, παρά τά 1.000 ρούβλια, πού συγκέντρωσαν μερικές δεκάδες «συμπαθούντων». Μιά ἐφημερίδα πού ἱδρύθηκε μέ τίς *πενταροδεκάρες* πού συγκεντρώνονται ἀπό τούς μικρούς ὁμίλους ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν εἶναι πολλές φορές πιό γερά, πιό σταθερά, πιό *σοβαρά* ὀργανωμένη (καί ἀπό οἰκονομική ἄποψη καί — *πράγμα πού εἶναι τό σπουδαιότερο* — ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας), παρά μιά ἐφημερίδα, πού ἱδρύθηκε μέ δεκάδες καί ἑκατοντάδες ρούβλια πού προσφέρουν συμπαθοῦντες διανοούμενοι.

Γιά νά ἔχουμε ἀκριβῆ στοιχεῖα πάνω σ' αὐτό τό βασικό καί οὐσιαστικότατο ζήτημα, κάναμε τήν παρακάτω ἀνάλυση τῶν στοιχείων γιά τούς ἐράνους πού ἔχουν δημοσιευτεῖ στίς παραπάνω τρεῖς ἐφημερίδες. Χωρίσαμε *μόνο* ἐκεῖνα τά ποσά, γιά τά ὁποῖα ὑπῆρχαν ἀποδείξεις ὅτι προέρχονται ἀπό *ὁμάδες* ἐργατῶν ἤ ὑπαλλήλων.

Ἐμᾶς μᾶς ἐνδιαφέρουν τώρα μόνο οἱ ἔρανοι πού ἔδοσαν *οἱ ἴδιοι* οἱ ἐργάτες καί μάλιστα ὄχι μεμονωμένοι ἐργάτες, πού μπορεῖ νά ἔπεσαν τυχαῖα πάνω στό ἕνα ἤ τό ἄλλο πρόσωπο πού ἔκανε τόν ἔρανο, χωρίς νά συνδέονται μ' αὐτό ἰδεολογικά,

δηλαδή χωρίς νά συνδέονται ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἀντιλήψεων καί τῶν πεποιθήσεών τους, ἀλλά οἱ *ὁμάδες* ἀκριβῶς τῶν ἐργατῶν, *πού συζήτησαν* ὁπωσδήποτε προηγούμενα, ἄν πρέπει νά δίνουν λεφτά, *σέ ποιόν* νά τά δίνουν καί γιά ποιό σκοπό νά τά δίνουν.

Κάθε πληροφορία τῶν ἐφημερίδων «Ζβεζντά», «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» καί «Πράβντα», ὅπου ἀναφερόταν συγκεκριμένα ὅτι μιά *ὁμάδα* ἐργατῶν εἴτε ὑπαλλήλων πρόσφερε λεφτά γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα, θεωρήθηκε *ὁμαδικός ἔρανος* τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν.

Καί πόσοι ἦταν αὐτοί οἱ ἐργατικοί ὁμαδικοί ἔρανοι μέσα στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1912;

Πεντακόσιοι τέσσερις ὁμαδικοί ἔρανοι!

Πάνω ἀπό πεντακόσιες φορές ἔκαναν οἱ ἐργάτες ὁμαδικούς ἐράνους γιά τήν ἵδρυση καί τήν ὑποστήριξη τῆς ἐφημερίδας *τους*, πότε διαθέτοντας ἕνα μεροκάματο, πότε δίνοντας ἐφάπαξ ὁρισμένο ποσό, πότε ἐπαναλαβαίνοντας ἀπό καιρό σέ καιρό τίς εἰσφορές αὐτές. *504 ἐργατικές ὁμάδες*, ἐκτός ἀπό διαφόρους μεμονωμένους ἐργάτες καί συμπαθοῦντες, πῆραν μέρος μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο στήν ἵδρυση τῆς ἐφημερίδας τους. Ὁ ἀριθμός αὐτός δείχνει, ἀναμφισβήτητα, ὅτι μέσα στίς ἐργατικές *μάζες* ξύπνησε ἕνα μεγάλο καί συνειδητό ἐνδιαφέρον γιά τήν ἐργατική ἐφημερίδα καί ὄχι γενικά γιά μιά ὁποιαδήποτε ἐργατική ἐφημερίδα, ἀλλά συγκεκριμένα γιά τήν ἐργατική δημοκρατική ἐφημερίδα. Ἐφόσον ὑπάρχει ἕνα τέτιο ἐπίπεδο συνειδητότητας καί δραστηριότητας τῶν μαζῶν, δέν μᾶς τρομάζει καμιά δυσκολία, κανένα ἐμπόδιο. Δέν ὑπάρχουν, καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξουν, δυσκολίες καί ἐμπόδια πού δέν θά μποροῦσε νά τά ξεπεράσει κατά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο ἡ συνειδητότητα, ἡ δραστηριότητα καί τό ἐνδιαφέρον τῶν ἐργατικῶν μαζῶν.

Κατά μῆνες οἱ 504 αὐτοί ὁμαδικοί ἔρανοι κατανέμονται ὡς ἑξῆς:

Γενάρης	τοῦ	1912	14
Φλεβάρης	»	»	18
Μάρτης	»	»	76
Ἀπρίλης	»	»	227
Μάης	»	»	135
Ἰούνης	»	»	34
Συνολικά στό ἑξάμηνο			504

Ἀπό τόν μικρό αὐτό πίνακα φαίνεται καθαρά, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί ὅλη ἡ σημασία πού ἔχουν οἱ ἡμέρες τοῦ Ἀπρίλη-

Μάη σάν *ἡμέρες στροφῆς* ἀπό τό σκοτάδι στό φῶς, ἀπό τήν παθητικότητα στήν δραστηριότητα, ἀπό τή δράση τῶν μεμονωμένων ἀτόμων στή δράση τῶν μαζῶν.

Τό Γενάρη καί τό Φλεβάρη οἱ ὁμαδικοί ἔρανοι τῶν ἐργατῶν εἶναι ἀκόμη ἐντελῶς ἀσήμαντοι. Εἶναι φανερό ὅτι τό πράγμα βρίσκεται ἀκόμη στήν ἀρχή του. Τό Μάρτη εἶναι κιόλας αἰσθητή, σημαντική ἡ ἄνοδος. 76 ὁμαδικοί ἐργατικοί ἔρανοι μέσα σ' ἕνα μήνα, αὐτό ὁπωσδήποτε δείχνει σοβαρή κίνηση μέσα στούς ἐργάτες, δείχνει τήν ἐπίμονη προσπάθεια τῶν μαζῶν νά πετύχουν ὁπωσδήποτε τό σκοπό τους, χωρίς νά φοβοῦνται θυσίες. Αὐτό δείχνει τή βαθιά ἐμπιστοσύνη τῶν ἐργατικῶν μαζῶν στίς δικές τους δυνάμεις καί στήν ὀργάνωση τῆς ὅλης ὑπόθεσης, ἐμπιστοσύνη στήν γραμμή τῆς ἐφημερίδας πού πρόκειται νά βγεῖ καί τά λοιπά. Τό Μάρτη ἡ καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα δέν εἶχε ἀκόμη ἐκδοθεῖ: δηλαδή οἱ ἐργατικές ὁμάδες μάζευαν λεφτά καί τά ἔδιναν στή «Ζβεζντά», σά νά λέμε, μέ πίστωση.

Τόν 'Απρίλη παρουσιάζεται μονομιᾶς μιά *τεράστια* ἄνοδος πού κρίνει τήν ὑπόθεση. 227 ὁμαδικοί ἐργατικοί ἔρανοι μέσα σ' ἕνα μήνα, κατά μέσο ὅρο πάνω ἀπό ἑπτά ἔρανοι τήν ἡμέρα! Τό φράγμα ἔσπασε, ἡ ἔκδοση τῆς ἐργατικῆς καθημερινῆς ἐφημερίδας ἐξασφαλίστηκε. Ὁ κάθε ὁμαδικός ἔρανος δέν εἶναι μόνο ἕνα ποσό ἀπό πενταροδεκάρες, ἀλλά καί κάτι ἄλλο ἀκόμη, πολύ πιό σπουδαῖο: εἶναι τό σύνολο τῆς κοινῆς, τῆς μαζικῆς δράσης, ἡ ἀπόφαση τῶν *ὁμάδων* νά ὑποστηρίζουν τήν ἐργατική ἐφημερίδα, νά τή διαδίδουν, νά τήν κατευθύνουν, νά τήν ἐκδίδουν μέ τή δική τους συμμετοχή.

Μπορεῖ νά γεννηθεῖ τό ἐρώτημα: μήπως τόν 'Απρίλη εἶναι περισσότερα τά ποσά πού συγκέντρωσαν οἱ ἔρανοι *μετά* τίς 22 τοῦ 'Απρίλη, δηλαδή μετά τήν ἔκδοση τῆς «Πράβντα»; Ὄχι. Στήν «Ζβεζντά» *πρίν* ἀπό τίς 22 τοῦ 'Απρίλη δημοσιεύτηκαν οἱ ἀπολογισμοί γιά *188 ὁμαδικούς ἐράνους*. Στήν «Πράβντα» ἀπό τίς 22 τοῦ 'Απρίλη ὥς τό τέλος τοῦ μήνα δημοσιεύτηκαν οἱ ἀπολογισμοί 39 ὁμαδικῶν ἐράνων. Δηλαδή στίς 21 ἡμέρες τοῦ 'Απρίλη πρίν τήν ἔκδοση τῆς «Πράβντα» ἀναλογοῦν *9 ὁμαδικοί ἔρανοι* κατά μέσο ὅρο τήν ἡμέρα, ἐνῶ στίς τελευταῖες ἐννιά ἡμέρες τοῦ 'Απρίλη μόνο 4 ἔρανοι τήν ἡμέρα.

'Από δῶ βγαίνουν δυό σπουδαῖα συμπεράσματα:

Πρῶτο, οἱ ἐργάτες ἔδειξαν τή μεγαλύτερη δραστηριότητα ἀκριβῶς *προτοῦ* ἐμφανιστεῖ ἡ «Πράβντα». Δίνοντας «πίστωση», δείχνοντας ἐμπιστοσύνη στή «Ζβεζντά», οἱ ἐργά-

τες διατράνωσαν τήν άπόφασή τους νά πετύχουν όπωσδήποτε αυτό πού ήθελαν.

Δεύτερο, άπό δώ φαίνεται ότι άκριβώς *ό άπριλιάτικος ένθουσιασμός* τών έργατών δημιούργησε τήν έργατική έφημερίδα «Πράβντα». Δέν ύπάρχει άμφιβολία ότι άνάμεσα στή γενική άνοδο τοΰ έργατικοΰ κινήματος (κι' όχι μέ τή στενή-συνέτεχνιακή, όχι μέ τή στενή-έπαγγελματική μορφή, άλλά μέ τήν *παλλαϊκή* του έκταση) καί τή δημιουργία τοΰ καθημερινοΰ όργάνου τής έργατικής δημοκρατίας τής Πετρούπολης ύπάρχει ή πιό στενή σύνδεση. Οί έπαγγελματικές έκδόσεις μας είναι άνεπαρκεΐς, χρειαζόμαστε δική μας πολιτική έφημερίδα, ή ίδέα αυτή ρίζωσε μέσα στίς μάζες τίς μέρες τοΰ 'Απρίλη· δέν μάς χρειάζεται μιά όποιαδήποτε πολιτική έργατική έφημερίδα, άλλά συγκεκριμένα μιά έφημερίδα τής πρωτοπόρας έργατικής δημοκρατίας· μάς χρειάζεται μιά έφημερίδα πού όχι μόνο θά βοηθάει τόν έργατικό μας άγώνα, άλλά καί θά είναι πρότυπο καί φάρος γιά όλο τό λαό.

Τό Μάη ή άνοδος είναι άκόμη μεγαλύτερη. Έχουμε πάνω άπό τέσσερις όμαδικούς έράνους κατά μέσο όρο. 'Από τό ένα μέρος, έδώ φαίνεται ή γενική άνοδος τοΰ 'Απρίλη-Μάη. 'Από τό άλλο, οί έργατικές μάζες καταλαβαίνουν ότι, παρόλο πού ή καθημερινή έφημερίδα άρχισε ήδη νά βγαίνει, στήν άρχή ή θέση της είναι έξαιρετικά δύσκολη, καί ή όμαδική ύποστήριξή της άπό τούς έργάτες είναι ίδιαίτερα άπαραίτητη.

Τόν 'Ιούνη ό άριθμός τών όμαδικών έράνων είναι μικρότερος άπ' ό,τι τό Μάρτη. 'Εννοείται, πρέπει νά πάρουμε ύπόψη μας ότι, *ύστερα* άπό τήν έμφάνιση τής καθημερινής έργατικής έφημερίδας, παρουσιάστηκε καί πήρε άποφασιστική σημασία μιά *άλλη* μορφή ύποστήριξης τής έφημερίδας, καί συγκεκριμένα: ή έγγραφή συνδρομητών καί ή διάδοση τής έφημερίδας άνάμεσα στούς συντρόφους, τούς γνωστούς, τούς συντοπίτες κτλ. Όλοι οί συνειδητοί φίλοι τής «Πράβντα» δέν περιορίζονται στό νά γραφτοΰν οί ίδιοι συνδρομητές, άλλά τή μοιράζουν καί τήν κυκλοφοροΰν σέ άλλες φάμπρικες, στά γειτονικά διαμερίσματα καί σπίτια, στό χωριό κτλ., γιά νά τήν δοΰν νά τή γνωρίσουν. Δυστυχώς, δέν μποροΰμε νά έχουμε πλήρη στατιστική γιά τήν όμαδική βοήθεια *αύτοΰ τοΰ είδους*.

II

Είναι έξαιρετικά διδακτικό νά έξετάσουμε πώς κατανέμονται αύτοί οί 504 όμαδικοί έργατικοί έρανοι *κατά πόλεις*

καί ἐργοστασιακούς συνοικισμούς. Σέ ποιά μέρη τῆς Ρωσίας καί μέ πόση δραστηριότητα ἀπάντησαν οἱ ἐργάτες στήν ἔκκληση γιά τήν ἔκδοση καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας.

Εὐτυχῶς, γιά τήν περίπτωση αὐτή ὑπάρχουν στοιχεῖα σχετικά μέ ὅλους τούς ὁμαδικούς ἐργατικούς ἐράνους, πού ἀπολογισμούς τους δημοσίεψαν ἡ «Ζβεζντά», ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» καί ἡ «Πράβντα».

Συνοψίζοντας τά στοιχεῖα αὐτά, πρέπει κατά πρῶτο λόγο νά ξεχωρίσουμε τήν Πετρούπολη πού βρίσκεται, φυσικά, ἐπικεφαλῆς τοῦ ἔργου τῆς ἔκδοσης τῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας τῆς Πετρούπολης· σέ συνέχεια τίς 14 πόλεις καί ἐργοστασιακούς συνοικισμούς πού ἔστειλαν ἐράνους, προερχόμενους *ἀπό περισσότερες τῆς μιᾶς* ἐργατικές ὁμάδες, καί τέλος ὅλες τίς ἄλλες πόλεις, 35 τόν ἀριθμό, πού ἔστειλαν στό ἑξάμηνο μόνο ἀπό ἕνα ὁμαδικό ἐργατικό ἔρανο. Ἔχουμε τήν παρακάτω εἰκόνα:

	Σύνολο ὁμαδικῶν ἐράνων
Πετρούπολη	412
14 πόλεις ἀπό 2-12 ὁμαδικούς ἐράνους	57
35 » » 1 » »	35
Συνολικά ἀπό 50 πόλεις	504

Ἀπό δῶ φαίνεται πώς *ὅλη σχεδόν* ἡ Ρωσία πῆρε δραστήριο μέρος κατά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο βαθμό στήν ἔκδοση τῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας. Ἄν πάρουμε ὑπόψη πόσες δυσκολίες συναντάει ἡ κυκλοφορία τοῦ ἐργατικοῦ δημοκρατικοῦ τύπου στίς ἐπαρχίες, δέν μπορεῖ παρά νά μᾶς κάνει κατάπληξη ὁ *μεγάλος ἀριθμός* τῶν πόλεων πού ἀπάντησαν μέσα σ' ἕνα ἑξάμηνο στήν ἔκκληση τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης.

Ἐνενήντα δυό ὁμαδικοί ἐργατικοί ἔρανοι ἀπό 49 πόλεις τῆς Ρωσίας*, ἐκτός ἀπό τήν πρωτεύουσα, εἶναι ἕνας πολύ ἐπι-

* Νά ὁ πλήρης κατάλογος τῶν πόλεων καί τῶν συνοικισμῶν: **Περίχωρα τῆς Πετρούπολης:** Κρονστάνδη, Κόλπινο, Σεστρορέτσκ. **Νότος:** Χάρκοβο — 4 ὁμαδικοί ἔρανοι, Αἰκατερινοσλάβ — 8, Ἀνάνιεφ — 2, Λουγκάνσκ — 3, Χερσώνα, Ροστόβ τοῦ Ντόν, Πάβλογκραντ, Πολτάβα, Κίεβο — 12, Ἀστραχάν — 4, Τσερνίγκοφ, Γιούζοφσκα — 3, Μινάκοβο, Ὀρυχεῖο Στσερμπίνσκι, Ὀρυχεῖο Ρικόβσκι, Μπέλγκοροντ, Ἐλισάβετγκραντ, Αἰκατερινοντάρ, Μαριούπολη — 2, Νίζνε - Ντνιεμπρόβσκ, Ναχιτσεβάν. **Περιφέρεια Μόσχας:** Ροντνικί — 2, Ριαζάν, Τούλα — 2, Μπεζέτσκ — 2. **Βορρᾶς:** Ἀρχάγγελσκ — 5, Βολογκντά. **Δύση:** Ντβίνσκ, Βίλνα, Γκόμελ, Ρίγα, Λιμπάβα, Νιουλγκράμπεν. **Οὐράλια:** Πέρμ, Κιστίμ, Μινιάρ, Ὀρεμπουργκ. **Περιοχή τοῦ Βόλγα:** Σόρμοβο, χωριό Μπαλάκοβο. **Καύκασος:** Μπακοῦ — 2, Γκρόζνι, Τιφλίδα. **Σιβηρία:** Τιουμέν καί Μπλαγκοβεσένσκ. **Φιλλανδία:** Ἔλσινγκφορς.

βλητικός ἀριθμός τουλάχιστο γιά τήν ἀρχή. Ἐδῶ, βέβαια, δέν μπορεῖ νά γίνει λόγος γιά τυχαίους, ἀδιάφορους, παθητικούς συνδρομητές: πρόκειται, ἀναμφισβήτητα, γιά ἐκπροσώπους τῶν προλεταριακῶν μαζῶν, σκορπισμένους σ' ὅλη τή Ρωσία, πού τούς ἑνώνει ὅμως ἡ συνειδητή συμπάθεια πρός τήν ἐργατική δημοκρατία.

Ἄς σημειώσουμε ὅτι ἐπικεφαλῆς τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων βρίσκεται τό Κίεβο —12 ὁμαδικοί ἔρανοι, σέ συνέχεια ἔρχεται τό Αἰκατερινοσλάβ—8, καί μόνο τήν τέταρτη θέση κρατάει ἡ Μόσχα— 6. Ἡ καθυστέρηση αὐτή τῆς Μόσχας καί ὅλης τῆς περιοχῆς φαίνεται ἀκόμη πιό καθαρά ἀπό τόν παρακάτω πίνακα γιά ὅλες τίς περιοχές τῆς Ρωσίας:

Ἀριθμός τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν ἐράνων γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα στό ἑξάμηνο Γενάρης — Ἰούνης 1912

Πετρούπολη καί περίχωρά της	415
Νότος	51
Μόσχα καί ἡ περιοχή της	13
Βορρᾶς καί Δύση	12
Οὐράλια καί περιοχή Βόλγα	6
Καύκασος, Σιβηρία, Φιλλανδία	7
Συνολικά σ' ὅλη τή Ρωσία	504

Αὐτά τά στοιχεῖα μπορεῖ νά ἑρμηνευτοῦν ὡς ἑξῆς:

Ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀναζωογόνησης τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας στή Ρωσία, ἡ προλεταριακή Πετρούπολη ξύπνησε πιά καί στέκεται στίς ἔνδοξες ἐπάλξεις της. Ὁ Νότος ξυπνάει. Ἐνῶ ἡ μάνα-Μόσχα, μέ τήν ὑπόλοιπη Ρωσία, κοιμᾶται ἀκόμη. Εἶναι καιρός ν' ἀρχίσει κι' αὐτή νά ξυπνάει.

Ἡ καθυστέρηση ὅλης τῆς περιοχῆς τῆς Μόσχας φαίνεται καθαρά, ὅταν τήν συγκρίνουμε μέ τίς ἄλλες *ἐπαρχίες*. Ὁ Νότος βρίσκεται μακριά ἀπό τήν Πετρούπολη, πολύ πιό μακριά ἀπ' ὅ,τι ἡ Μόσχα. Κι' ὡστόσο ὁ Νότος, ἐνῶ ἔχει *λιγότερους* βιομηχανικούς ἐργάτες ἀπ' ὅ,τι ἡ περιοχή Μόσχας, ξεπερνάει κατά *τέσσερις σχεδόν φορές* τήν περιοχή αὐτή ὡς πρός τόν ἀριθμό τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν ἐράνων.

Ἡ Μόσχα ἔμεινε πίσω, ὅπως φαίνεται, καί ἀπό τά Οὐράλια καί ἀπό τήν περιοχή τοῦ Βόλγα, γιατί ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατῶν τῆς Μόσχας καί τῆς περιοχῆς της ξεπερνᾶ ὄχι δυό, ἀλλά πολλές φορές τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν τῶν Οὐραλίων καί τῆς περιοχῆς τοῦ Βόλγα. Κι' ὅμως στή Μόσχα μέ τήν περιοχή της ἀνα-

λογοῦν ὅλο-ὅλο 13 ὁμαδικοί ἔρανοι ἔναντι 6 τῶν Οὐραλίων καί τῆς περιοχῆς τοῦ Βόλγα.

Ἀσφαλῶς ἡ καθυστέρηση τῆς Μόσχας καί τῆς περιοχῆς της ὀφείλεται πιθανόν σέ δυό εἰδικούς λόγους. Πρῶτο, ἐδῶ ἐπικρατεῖ ἡ ὑφαντουργική βιομηχανία. Καί σ' αὐτήν ἡ συγκυρία, δηλαδή οἱ συνθῆκες τῆς ἀγορᾶς καί τῆς μεγαλύτερης ἤ μικρότερης ἀναζωογόνησης τῆς παραγωγῆς, ἦταν χειρότερες ἀπ' ὅ,τι λ.χ., στό μεταλλουργικό κλάδο. Γι' αὐτό οἱ ὑφαντουργοί εἶχαν μικρότερη συμμετοχή σέ ἀπεργίες, ἔδειχναν λιγότερο ἐνδιαφέρον γιά τήν πολιτική καί γιά τήν ἐργατική δημοκρατία. Δεύτερο, στήν περιοχή τῆς Μόσχας ὑπάρχουν πολλές φάμπρικες σκορπισμένες σέ ἀπόκεντρα μέρη, ὅπου ἡ ἐφημερίδα φτάνει πιό δύσκολα ἀπ' ὅ,τι σέ μιά μεγάλη πόλη.

Ὅπως καί νά ἔχει ὅμως τό ζήτημα, τό δίδαγμα πού βγαίνει γιά ὅλους μας ἀπό τά στοιχεῖα πού παραθέσαμε εἶναι ἀδιαμφισβήτητο. Πρέπει νά δόσουμε τήν πιό μεγάλη προσοχή γιά τή διάδοση τῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας στή Μόσχα. Δέν μπορεῖ νά ἀνεχόμαστε τήν καθυστέρηση τῆς Μόσχας. Ὁ κάθε συνειδητός ἐργάτης καταλαβαίνει πώς ἡ Πετρούπολη χωρίς τή Μόσχα εἶναι ὅπως τό ἕνα χέρι χωρίς τό ἄλλο.

Στή Μόσχα καί στήν περιοχή της εἶναι συγκεντρωμένη ἡ *μεγαλύτερη* μάζα τῶν ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας. Τό 1905, λ.χ., ὑπῆρχαν ἐδῶ, σύμφωνα μέ τήν στατιστική τῆς ἴδιας τῆς κυβέρνησης, 567.000 ἐργοστασιακοί ἐργάτες, δηλαδή *πάνω ἀπό τό ἕνα τρίτο* τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν αὐτῶν σ' ὅλη τή Ρωσία (1.660 χιλ.) καί πολύ περισσότεροι ἀπό τήν περιφέρεια Πετρούπολης (298.000). Γι' αὐτό ἡ περιοχή Μόσχας πρέπει νά κρατάει τήν *πρώτη* θέση ὡς πρός τόν ἀριθμό τῶν ἀναγνωστῶν καί τῶν φίλων τῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας, ὡς πρός τόν ἀριθμό τῶν συνειδητῶν ἐκπροσώπων τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας. Ἡ Μόσχα θά ὑποχρεωθεῖ, φυσικά, νά ἀποκτήσει *δική της* καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα. Γιά τήν ὥρα ὅμως πρέπει νά τή βοηθήσει ἡ Πετρούπολη. Οἱ ἀναγνῶστες τῆς «Πράβντα» πρέπει νά λένε κάθε πρωί στόν ἑαυτό τους καί στούς φίλους τους: «ἐργάτες, νά θυμᾶστε τούς μοσχοβίτες!».

III

Τά στοιχεῖα πού παραθέσαμε πρέπει νά τραβήξουν τήν προσοχή μας ἀκόμη καί ἀπό μιά ἄλλη, πολύ σοβαρή καί πρακτική, ἐπίκαιρη ἄποψη. Ὁ καθένας καταλαβαίνει ὅτι ἡ πολιτική

ἐφημερίδα εἶναι ἕνας ἀπό τούς βασικούς ὅρους γιά τή συμμετοχή ὁποιασδήποτε τάξης τῆς σημερινῆς κοινωνίας στήν πολιτική ζωή τῆς χώρας γενικά, καί γιά τή συμμετοχή στήν ἐκλογική καμπάνια εἰδικά.

Ἔτσι καί οἱ ἐργάτες χρειάζονται τήν ἐφημερίδα γενικά, καί εἰδικά γιά τή συμμετοχή στίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας. Οἱ ἐργάτες ξέρουν θαυμάσια πώς δέν μποροῦν νά περιμένουν τίποτε τό καλό οὔτε ἀπό τήν III οὔτε ἀπό τήν IV Δούμα. Ὡστόσο, πρέπει νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές, πρῶτο, γιά νά συσπειρώσουμε καί νά διαφωτίσουμε πολιτικά τίς ἐργατικές μάζες στό διάστημα τῶν ἐκλογῶν, ὅταν ἀναζωογονεῖται ἡ πάλη μεταξύ τῶν κομμάτων καί ὅλη ἡ πολιτική ζωή, ὅταν οἱ *μάζες* ἔτσι εἴτε ἀλλοιῶς, *μυοῦνται στήν πολιτική*· καί δεύτερο, γιά νά στείλουμε τούς δικούς μας ἐργάτες βουλευτές στή Δούμα. Ἀκόμη καί στήν πιό μαύρη, τήν καθαρά τσιφλικάδικη Δούμα οἱ ἐργάτες βουλευτές *ἔχουν ὠφελήσει* καί μποροῦν νά ὠφελήσουν πολύ τήν ἐργατική ὑπόθεση, ἄν οἱ βουλευτές αὐτοί εἶναι πραγματικά ἐργάτες δημοκράτες, ἄν συνδέονται μέ τή μάζα καί ἡ μάζα μάθει νά τούς κατευθύνει, νά τούς ἐλέγχει.

Στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1912 *ὅλα* τά πολιτικά κόμματα στή Ρωσία ἄρχισαν καί, οὐσιαστικά, *τέλειωσαν ἤδη* αὐτό πού λέγεται προεκλογική *κινητοποίηση* τῶν κομματικῶν δυνάμεων. Ἡ κινητοποίηση εἶναι στρατιωτική λέξη. Σημαίνει: θέσιμο τοῦ στρατοῦ ἐπί ποδός πολέμου. Ὅπως πρίν τόν πόλεμο ὁ στρατός τίθεται ἐπί ποδός πολέμου, καλοῦνται οἱ ἐφεδρεῖες, μοιράζονται ὅπλα καί πολεμοφόδια, ἔτσι καί πρίν τίς ἐκλογές ὅλα τά κόμματα κάνουν ἀπολογισμό τῆς δουλιᾶς τους, ἐπαληθεύουν τίς ἀποφάσεις τους σχετικά μέ τίς ἀπόψεις καί τά συνθήματα τοῦ κόμματος, συγκεντρώνουν τίς δυνάμεις τους, ἑτοιμάζονται γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια σ' ὅλα τά ἄλλα κόμματα.

Ἡ δουλιά αὐτή τό ξαναλέμε, οὐσιαστικά ἔχει ἤδη τελειώσει. Μέχρι τίς ἐκλογές μᾶς μένουν *μερικές ἑβδομάδες*· στό διάστημα αὐτό μπορεῖ καί πρέπει νά ἐντείνουμε τίς δυνάμεις μας γιά νά αὐξήσουμε τήν ἐπιροή μας πάνω στούς ἐκλογεῖς, στίς μάζες, ἄν ὅμως τό ἴδιο τό κόμμα (τό κόμμα κάθε τάξης) δέν ἔχει προετοιμαστεῖ μέσα στό ἑξάμηνο, τίποτε δέν μπορεῖ πιά νά τό βοηθήσει, ἀποτελεῖ κιόλας ἕνα *μηδενικό* στίς ἐκλογές.

Νά γιατί τό ἑξάμηνο πού περιλαβαίνει ἡ στατιστική μας εἶναι ἑξάμηνο *ἀποφασιστικῆς* κινητοποίησης τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων πρίν τίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα. Τό ἑξάμηνο αὐτό εἶναι ἑξάμηνο κινητοποίησης ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ἐργα-

τικῆς δημοκρατίας, φυσικά, ὄχι μόνο γιά τήν κοινοβουλευτική πάλη, ἐμεῖς ὅμως γιά τήν ὥρα συγκεντρώνουμε τήν προσοχή μας ἀκριβῶς στήν πάλη αὐτή.

Ἐδῶ προκύπτει ἕνα ζήτημα πού τό ἔθιξαν τελευταῖα ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 16, καί ἡ «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 61. Εἶναι τό ζήτημα σχετικά μέ τούς λεγόμενους λικβινταριστές πού ἐκδίδουν στήν Πετρούπολη, ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1912 τίς ἐφημερίδες «Ζιβόγε Ντιέλο» καί «Νιέβσκι Γκόλος». Οἱ λικβινταριστές, ἔχοντας τίς δικές τους ἰδιαίτερες ἐφημερίδες, λένε πώς γιά τήν «ἑνότητα» τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας στίς ἐκλογές χρειάζεται «συμφωνία» μ' αὐτούς, δηλ. μέ τούς λικβινταριστές, ἀπειλώντας, σέ ἀντίθετη περίπτωση, μέ τό σκιάχτρο τῶν «διπλῶν ὑποψηφιοτήτων» [151].

Αὐτές οἱ ἀπόπειρες ἐκφοβισμοῦ εἶχαν ὥς τώρα, ὅπως φαίνεται, πολύ μικρή ἐπιτυχία.

Κι' αὐτό εἶναι ἐντελῶς εὐνόητο. Πῶς μπορεῖ νά πάρει κανείς στά σοβαρά ὑπόψη ἀνθρώπους πού τούς ἀξίζει πολύ σωστά ὁ τίτλος τῶν λικβινταριστῶν καί εἶναι φορεῖς τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς;

Μήπως, ὅμως, τίς λαθεμένες, ὄχι σοσιαλδημοκρατικές ἀπόψεις τῆς ὁμάδας τῶν διανοουμένων αὐτῶν τίς ἀκολουθοῦν ὡστόσο πολλοί ἐργάτες; Μήπως τότε θά ἔπρεπε νά στρέψουμε ἰδιαίτερα τήν προσοχή μας στούς ἐργάτες αὐτούς; Γιά νά ἀπαντήσουμε στό ἐρώτημα αὐτό ἔχουμε τώρα ἀντικειμενικά, φανερά καί ἐντελῶς ἀκριβῆ στοιχεῖα. Οἱ λικβινταριστές σ' ὅλο τό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1912, ὅπως εἶναι γνωστό, ἔδειξαν ἐξαιρετικά μεγάλη δραστηριότητα στίς ἐπιθέσεις ἐνάντια στήν «Πράβντα», στή «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», στή «Ζβεζντά» καί σ' ὅλους γενικά τούς ἀντίπαλους τοῦ λικβινταρισμοῦ.

Καί τί ἐπιτυχία εἶχαν οἱ λικβινταριστές μέσα στούς ἐργάτες; Αὐτό τό μαρτυροῦν οἱ ἔρανοι γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα, γιά τούς ὁποίους δημοσίευσαν στοιχεῖα οἱ λικβινταριστικές ἐφημερίδες «Ζιβόγε Ντιέλο» καί «Νιέβσκι Γκόλος». Οἱ λικβινταριστές ἀναγνώρισαν ἀπό πολύ καιρό, ἀπό τό 1911, ἄν ὄχι ἀπό τό 1910, τήν ἀνάγκη μιᾶς καθημερινῆς ἐφημερίδας καί μέ ὅλες τίς δυνάμεις τους προπαγάνδιζαν τήν ἰδέα αὐτή μέσα στούς ὀπαδούς τους. Ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1912 ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο», πού ἄρχισε νά βγαίνει στίς 20 τοῦ Γενάρη, ἄρχισε νά δημοσιεύει ἀπολογισμούς τῶν ἐράνων, πού συγκέντρωνε γιά τό σκοπό αὐτό.

Ἄς χωρίσουμε ἀπό τούς ἐράνους αὐτούς (πού ἀνέρχονται

στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1912 σέ 139 ρούβλια καί 27 καπίκια) τούς *ὁμαδικούς ἐργατικούς ἐράνους*, ὅπως ἀκριβῶς κάναμε καί γιά τίς μή λικβινταριστικές ἐφημερίδες. Ἄς συνοψίσουμε τούς ἀπολογισμούς πού δημοσιεύονται καί στά 16 φύλλα τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο» καί στά πέντε φύλλα τῆς «Νιέβσκι Γκόλος» (τό φύλ. ἀρ. 6 τῆς «Νιέβσκι Γκόλος» βγῆκε τόν Ἰούλη), ἄς προσθέσουμε ἀκόμη καί τούς ἐράνους γιά τήν ὑποστήριξη τῆς ἴδιας τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο» (ἄν καί ἀπό τίς μή λικβινταριστικές ἐφημερίδες δέν πήραμε στοιχεῖα γιά παρόμοιους ἐράνους). Θά ἔχουμε τά παρακάτω στοιχεῖα γιά τόν συνολικό ἀριθμό τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν ἐράνων μέσα στό ἑξάμηνο:

Ἀριθμός τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν ἐράνων
γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα
στό 1ο ἑξάμηνο τοῦ 1912

	Γιά τίς μή λικβινταριστικές ἐφημερίδες	Γιά τίς λικβινταριστικές ἐφημερίδες
Γενάρης	14	0
Φλεβάρης	18	0
Μάρτης	76	7
Ἀπρίλης	227	8
Μάης	135	0
Ἰούνης	34	0
Σύνολο	504	15

Κι᾽ ἔτσι, μέσα σ᾽ ἕνα *ἑξάμηνο*, ὁ κύκλος τῶν διανοουμένων λικβινταριστῶν κατάφερε μέ ἀπεγνωσμένες προσπάθειες νά ἐξασφαλίσει τήν ὑποστήριξη *ὅλο-ὅλο 15 ἐργατικῶν ὁμάδων!*

Μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς πιό ὁλοκληρωτική ἧττα τῶν λικβινταριστῶν, ἀρχίζοντας ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1912; Μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς πιό συγκεκριμένη ἀπόδειξη ὅτι ἔχουμε μπροστά μας ἀκριβῶς ἕνα κύκλο διανοουμένων λικβινταριστῶν, πού εἶναι ἱκανός νά ἐκδίδει ἕνα μισοφιλελεύθερο περιοδικό καί μιά ἐφημερίδα, δέν ἔχει ὅμως ἀπολύτως κανένα σοβαρό στήριγμα μέσα στίς προλεταριακές μάζες;

Νά καί τά στοιχεῖα κατανομῆς κατά περιφέρεια τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν ἐράνων πού στάλθηκαν στούς λικβινταριστές:

Ἀριθμός τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν ἐράνων
γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα
στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1912

	Γιά τίς μή λικβινταριστικές ἐφημερίδες	Γιά τίς λικβινταριστικές ἐφημερίδες
Πετρούπολη καί περίχωρα	415	10
Νότος	51	1
Μόσχα καί περιοχή της	13	2
Βορρᾶς καί Δύση	12	1
Οὐράλια καί περιοχή Βόλγα	6	0
Καύκασος, Σιβηρία, Φιλλανδία	7	1
Σύνολο	504	15*

Κι' ἔτσι, στό Νότο ἡ ἧττα τῶν λικβινταριστῶν στό διάστημα τοῦ ἑξάμηνου εἶναι ἀκόμη πιό μεγάλη καί ἀπό τήν ἧττα τῆς Πετρούπολης.

Τά συγκεκριμένα αὐτά στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς στατιστικῆς, πού δημοσιεύτηκαν ἀνοιχτά στή διάρκεια ὁλόκληρου τοῦ ἑξάμηνου σέ ἐφημερίδες ἀντίθετων κατευθύνσεων, κρίνουν ὁριστικά τό ζήτημα τοῦ «λικβινταρισμοῦ». Μπορεῖ κανείς νά βρίζει ὅσο τοῦ ἀρέσει τούς ἀντιπάλους τοῦ λικβινταρισμοῦ καί νά τούς συκοφαντεῖ, τά συγκεκριμένα ὅμως στοιχεῖα γιά τούς ὁμαδικούς ἐργατικούς ἐράνους εἶναι ἀκαταμάχητα.

Εἶναι ἐντελῶς εὐνόητο τώρα, γιατί οὔτε ἡ «Νιέβσκαγια Γκαζέτα», οὔτε ἡ «Πράβντα» δέν πῆραν στά σοβαρά τίς ἀπειλές τῶν λικβινταριστῶν γιά «διπλές ὑποψηφιότητες». Θά ἦταν ἀστεῖο νά πάρει κανείς στά σοβαρά ὑπόψη του τίς ἀπειλές τῶν ἀνθρώπων πού ἔδειξαν σ' ἕνα ἑξάμηνο ἀνοιχτῆς πάλης ὅτι εἶναι λιγάκι παραπάνω ἀπό τό μηδέν. Ὅλοι οἱ ὑπερασπιστές τοῦ λικβινταρισμοῦ συνενώθηκαν στή «Ζιβόγε Ντιέλο» καί στή «Νιέβσκι Γκόλος». Κι' ὅλοι αὐτοί τράβηξαν μέ τό μέρος τους μέσα σ' ἕνα ἑξάμηνο δεκαπέντε ἐργατικές ὁμάδες!

Ὁ λικβινταρισμός δέν ἀντιπροσωπεύει τίποτε μέσα στό ἐργατικό κίνημα· εἶναι ἰσχυρός μόνο μέσα στή φιλελεύθερη διανόηση.

IV

Τά στοιχεῖα γιά κάθε εἴδους ἐργατικούς ἐράνους πού στάλθηκαν στήν «Πράβντα» ἀποτελοῦν, μιλώντας γενικά, ἕνα ὑλικό

* Μόσχα — 2, Ναχιτσεβάν, Νοβονικολάγεβσκ καί Ἀρχάγγελσκ ἀπό 1.

ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρον. Βρίσκουμε ἐδῶ, γιά πρώτη φορά, ἐξαιρετικά ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τίς πιό διαφορετικές πλευρές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τῆς ζωῆς τῶν ρώσων δημοκρατῶν ἐργατῶν. Ἐλπίζουμε νά ἐπανέλθουμε στήν ἐπεξεργασία τῶν στοιχείων αὐτῶν πολλές φορές.

Καί τώρα, τελειώνοντας τήν ἀνασκόπηση τῶν στοιχείων τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν ἐράνων γιά μιά καθημερινή ἐφημερίδα, πρέπει νά βγάλουμε ἕνα πρακτικό συμπέρασμα.

Οἱ ἐργάτες ἔκαναν 504 ὁμαδικές εἰσφορές γιά τό *δικό τους* τύπο στή «Ζβεζντά» καί στήν «Πράβντα». Κανένα ἀπολύτως ἄλλο σκοπό δέν ἐπιδίωκαν οἱ ἐργάτες, ἐκτός ἀπό τήν ἔκδοση καί τήν ὑποστήριξη τοῦ ἐργατικοῦ τύπου τους. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ἡ ἁπλή καί σωστή ἄθροιση τῶν στοιχείων αὐτῶν μέσα στό ἑξάμηνο, μᾶς ἔδοσε μιά ἐξαιρετικά πολύτιμη εἰκόνα ἀπό τή ζωή τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας στή Ρωσία. Οἱ πενταροδεκάρες πού συγκεντρώθηκαν ἀπό κοινοῦ, συνοδευόμενες μέ τή σημείωση: «ἀπό τήν ὁμάδα ἐργατῶν τῆς τάδε φάμπρικας», ἔδοσαν τήν δυνατότητα νά κρίνουμε καί γιά τίς διαθέσεις τῶν ἐργατῶν καί γιά τήν συνειδητότητα, τή συσπείρωση, καί τό ἐνδιαφέρον τους πρός τήν ἐργατική ὑπόθεση.

Νά γιατί πρέπει τό δίχως ἄλλο νά συνεχίσουμε, νά ἀναπτύξουμε, νά διευρύνουμε αὐτή τή συνήθεια τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν ἐράνων, πού τή δημιούργησε ἡ ἄνοδος τοῦ Ἀπρίλη-Μάη. Καί, φυσικά, εἶναι ἀπαραίτητο νά δημοσιεύονται ἀπολογισμοί τῶν ἐράνων, ὅπως γινόταν πάντα στήν «Πράβντα».

Ἡ συνήθεια αὐτή ἔχει τεράστια σημασία καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς σταθερότητας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου, καί ἀπό τήν ἄποψη τῶν γενικῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας.

Ὁ ἐργατικός τύπος πρέπει ν' ἀναπτύσσεται καί νά σταθεροποιεῖται. Γι'αὐτό χρειάζονται λεφτά. Μόνο ὅταν θά γίνονται μόνιμοι καί μαζικοί ἔρανοι μεταξύ τῶν ἐργατῶν θά μπορέσουμε μέ τήν ἐπίμονη δουλιά μας νά πετύχουμε μιά ἱκανοποιητική ὀργάνωση τῶν ἐργατικῶν ἐφημερίδων στή Ρωσία. Στήν Ἀμερική ὑπάρχει μιά ἐργατική ἐφημερίδα («Πριζίβκ Ράζουμου» [152]), πού ἔχει *πάνω ἀπό μισό ἑκατομμύριο* συνδρομητές. Κακός εἶναι ἐκεῖνος ὁ ρῶσος ἐργάτης— θά λέγαμε ἐμεῖς, ἀλλάζοντας μιά γνωστή παροιμία,— πού δέν ἐλπίζει νά φτάσει καί νά ξεπεράσει τόν ἀμερικανό συνάδελφό του.

Τό ζήτημα, ὅμως, ἔχει καί μιά ἄλλη πλευρά, ἀσύγκριτα πιό σπουδαία ἀπό τήν οἰκονομική. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἑκατό ἐργάτες διαφόρων τμημάτων μιᾶς φάμπρικας δίνουν, ὅταν πλη-

ρώνονται, από *ένα καπίκι* ο καθένας γιά τήν εργατική εφημερίδα. Θά μαζεύονταν συνολικά δυό ρούβλια τό μήνα. Ἄς υποθέσουμε, ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ὅτι δέκα ἐργάτες μέ καλές ἀποδοχές, πού συναντήθηκαν τυχαῖα, μαζέψανε ἀμέσως δέκα ρούβλια.

Τά πρῶτα δυό ρούβλια ἔχουν περισσότερη ἀξία ἀπ' αὐτά τά δέκα. Τό πράγμα εἶναι τόσο καθαρό γιά τόν κάθε ἐργάτη, ὥστε δέν χρειάζονται ἐδῶ πολλές ἐξηγήσεις.

Πρέπει νά γίνει συνήθεια, ὥστε *κάθε* ἐργάτης σέ *κάθε* πληρωμή νά δίνει ἀπό *ἕνα καπίκι* γιά τήν ἐργατική ἐφημερίδα. Ἡ ἐγγραφή συνδρομητῶν στήν ἐφημερίδα ἄς τραβάει τό δρόμο της, ὅποιος μπορεῖ ἄς δίνει περισσότερα, ὅπως ἔδινε ὥς τώρα. Τό πιό σπουδαῖο ὅμως, ἐκτός ἀπ' αὐτό, εἶναι νά καθιερωθεῖ καί νά διαδοθεῖ ἡ συνήθεια νά δίνεται *«ἕνα καπίκι γιά τήν ἐργατική ἐφημερίδα»*.

Ὅλη ἡ σημασία τῶν ἐράνων αὐτῶν θά βρίσκεται στήν προσπάθεια νά γίνονται κανονικά σέ κάθε πληρωμή, χωρίς διακοπές, καί νά παίρνουν μέρος ὅλο καί περισσότεροι ἐργάτες στούς μόνιμους αὐτούς ἐράνους. Οἱ ἀπολογισμοί θά μποροῦσαν νά δημοσιεύονται ἁπλά: «τόσα καπίκια»— δηλαδή τόσοι ἐργάτες τῆς δοσμένης φάμπρικας ἔδοσαν γιά τήν ἐργατική ἐφημερίδα,— καί σέ συνέχεια, ἄν ὑπάρχουν πιό μεγάλες εἰσφορές, μπορεῖ νά δημοσιεύονται κι' αὐτές: «ἐπί πλέον τόσοι ἐργάτες ἔδοσαν τόσα».

Ἄν καθιερωθεῖ ἡ συνήθεια νά δίνεται ἕνα *καπίκι γιά τήν ἐργατική ἐφημερίδα*, τότε οἱ ρῶσοι ἐργάτες γρήγορα θά ἀνεβάσουν τήν ἐφημερίδα τους στό ἀπαιτούμενο ὕψος. Ἡ ἐργατική ἐφημερίδα πρέπει νά δίνει περισσότερο καί πιό ποικίλο ὑλικό, κυριακάτικα παραρτήματα καί ἄλλα, πρέπει νά ἔχει τούς ἀνταποκριτές της καί στή Δούμα καί σ' ὅλες τίς πόλεις τῆς Ρωσίας, καί στίς μεγαλύτερες πόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ ἐργατική ἐφημερίδα πρέπει ν' ἀναπτύσσεται καί νά βελτιώνεται *διαρκῶς*,— κι' αὐτό εἶναι ἀνέφικτο χωρίς μόνιμους ἐράνους ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερου ἀριθμοῦ ἐργατῶν γιά τά δικά τους ὄργανα τύπου.

Ἡ μηνιάτικη ἄθροιση τῶν στοιχείων γιά τό *καπίκι τοῦ ἐργάτη* θά δείχνει σ' ὅλους πῶς ἀποτινάζουν οἱ ἐργάτες κάθε γωνιᾶς τῆς Ρωσίας τήν ἀδιαφορία καί τό λήθαργο, πῶς ξυπνοῦν γιά μιά συνετή πολιτισμένη ζωή, ὄχι μέ τήν γραφειοκρατική καί τή φιλελεύθερη σημασία τῆς λέξης αὐτῆς. Θά μπορεῖ νά βλέπει κανείς παραστατικά πῶς μεγαλώνει τό ἐνδιαφέρον γιά

τήν έργατική δημοκρατία, πώς ζυγώνει ὁ καιρός πού καί ἡ Μόσχα καί ὅλες οἱ μεγάλες πόλεις θά ἀποκτήσουν τίς δικές τους ἐργατικές ἐφημερίδες.

Φτάνει πιά ἡ κυριαρχία τῆς ἀστικῆς ἐφημερίδας «Κοπέικα»! [153] Ἀρκετά βασίλεψε αὐτή ἡ χωρίς ἀρχές πουλημένη φυλλάδα. Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης ἔδειξαν μέσα σέ ἕξι περίπου μῆνες πόσο τεράστια ἐπιτυχία μπορεῖ νά ἔχουν οἱ ὁμαδικοί ἐργατικοί ἔρανοι. Τό παράδειγμά τους, ἡ πρωτοβουλία τους ἄς μήν πᾶνε χαμένα. Ἄς ἀναπτύσσεται καί ἄς μεγαλώνει ἡ συνήθεια νά δίνεται ἕνα *ἐργατικό καπίκι γιά τήν ἐργατική ἐφημερίδα!*

Γράφτηκε στίς 12-14 (25-27) τοῦ Ἰούλη 1912

Δημοσιεύτηκε στίς 29 καί 31 τοῦ Ἰούλη,
1 καί 2 τοῦ Αὐγούστου 1912
στήν ἐφημερίδα «Πράβντα»,
ἀρ. φύλ. 78, 79, 80 καί 81
Ὑπογραφή: Στατιστικός

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ [154]

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 17 (30) τοῦ Ἰούλη καί 20 τοῦ Αὐγούστου (2 τοῦ Σεπτέμβρη) 1912· τό ὑστερόγραφο στίς 2 (15) τοῦ Σεπτέμβρη· τό ἀρχικό ὑστερόγραφο ἀνάμεσα στίς 20 καί 24 τοῦ Αὐγούστου (2 καί 6 τοῦ Σεπτέμβρη)

Τυπώθηκε τό 1912 στή Λειψία στήν ξεχωριστή μπροσούρα «Zur gegenwärtigen Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands»

Στή ρωσική γλώσσα πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στή Συλλογή ἔργων τοῦ Ν. Λένιν (Β. Οὐλιάνοφ), τόμ. XII, μέρος Ι· τό ἀρχικό ὑστερόγραφο τό 1948 στήν 4η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. 18

Δημοσιεύετα σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά· τό ἀρχικό ὑστερόγραφο δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Οἱ γερμανοί σύντροφοι συχνά συμβαίνει νά διαβάζουν εἰδήσεις γιά τή σκληρή πάλη καί τίς ριζικές διαφωνίες πού ὑπάρχουν μέσα στό ΣΔΕΚΡ. Δυστυχῶς, οἱ εἰδήσεις αὐτές προέρχονται ἀπό τούς κύκλους ὁρισμένων ὁμάδων ἐκπατρισμένων· στίς περισσότερες περιπτώσεις τίς δίνουν ἄνθρωποι, πού εἴτε δέν ξέρουν καθόλου τήν πραγματική κατάσταση πραγμάτων πού ὑπάρχει σήμερα στή Ρωσία, εἴτε θέλουν συνειδητά νά παραπλανήσουν τούς γερμανούς συντρόφους μέ μιά μονόπλευρη κομματική-πολιτική ἐνημέρωση. Κάθε τέτια ὁμάδα ἐκπατρισμένων παρουσιάζει τή δική της «κατεύθυνση» καί στήν πραγματικότητα ἀποτελεῖται ἀπό ἀνθρώπους, πού ἔχουν χάσει κάθε ζωντανή σύνδεση μέ τό ἀγωνιζόμενο ρωσικό ἐργατικό κόμμα ἤ δέν εἶχαν ποτέ τους καμιά σύνδεση μαζί του. Ἕνας ἀπ' αὐτούς τούς «πληροφοριοδότες» κατόρθωσε, δυστυχῶς, νά κερδίσει τήν ἐμπιστοσύνη τῆς ἐφημερίδας «Vorwärts». Σέ μιά σειρά ἄρθρα τό ΚΟ τοῦ γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος δημοσίευσε ἕνα χείμαρο ἀπό πρωτάκουστες συκοφαντίες ἐνάντια στό ρωσικό κόμμα, πού ξεχύθηκε ἀπό τήν πέννα τοῦ πληροφοριοδότη αὐτοῦ καί προερχόταν δῆθεν ἀπό «ἀντικειμενικές» πηγές.

Στήν πραγματικότητα οἱ πηγές αὐτές ἦταν τελείως «ὑποκειμενικές», πέρα γιά πέρα ψεύτικες. Ἐπειδή ἡ «Vorwärts» δέν δημοσίευσε τή *διόρθωσή μας πού στηριζόταν σέ γεγονότα*, ἀναγκαστήκαμε νά βγάλουμε μιά ξεχωριστή μπροσούρα μέ τόν τίτλο: «Ὁ ἀνώνυμος τῆς «Vorwärts» καί ἡ κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ» *, πού ἐκδόθηκε σέ ἀρκετές ἑκατοντάδες ἀντίτυπα καί στάλθηκε στίς καθοδηγήσεις ὅλων τῶν σημαντικῶν κάπως γερμανικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί στίς Συντακτικές ἐπιτροπές τῶν σπουδαιότερων ἔντυπων κομματικῶν ὀργάνων.

Ἡ «Vorwärts» δέν μπόρεσε νά *ἀντιτάξει τίποτε* στά στοι-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 211-224. *Ἡ Σύντ.*

χεῖα τῆς μπροσούρας αὐτῆς πού στηρίζονται σέ γεγονότα κι' ἔτσι τά παραδέχτηκε σιωπηλά.

Γιά νά δόσουμε τή δυνατότητα στούς γερμανούς κομματικούς συντρόφους μας νά κρίνουν γιά τήν αὐθεντικότητα ὁρισμένων πληροφοριῶν πού ἔφτασαν ὥς αὐτούς, παραθέτουμε ἐδῶ τό γράμμα πού ἔστειλε ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Διοίκηση τοῦ γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Οἱ λεττονοί πρότειναν στή Διοίκηση νά ὀργανωθεῖ κοινή σύσκεψη τῶν ἕντεκα «κέντρων» γιά τό ζήτημα τῆς ὑλικῆς ὑποστήριξης τῆς προεκλογικῆς καμπάνιας· ὕστερα ἀπ' αὐτό, ἡ Διοίκηση ρώτησε τά κέντρα αὐτά πῶς βλέπουν τό ζήτημα. Τό γράμμα αὐτό ἀποτελεῖ τήν ἀπάντηση τῆς ΚΕ καί λέει τά παρακάτω:

30 τοῦ Ἰούλη 1912 *

ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Σεβαστοί σύντροφοι!

Πρίν ἀπό λίγο καιρό πήραμε τό ἀντίγραφο τῆς ἐπιστολῆς, πού σᾶς ἔστειλε στίς 24 τοῦ Ἰούλη ἡ Ἐπιτροπή ἐξωτερικοῦ τῆς λεττονικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Θεωρήσαμε περιττό νά σᾶς ἐξηγήσουμε τό περίεργο σχέδιο αὐτῶν τῶν λεττονῶν, γιατί εἴχαμε τή γνώμη ὅτι κανένας ἐνημερωμένος ἄνθρωπος δέν θά πάρει στά σοβαρά αὐτό τό σχέδιο. Ὡστόσο, ἀπό τό γράμμα σας τῆς 22 τοῦ Ἰούλη μάθαμε μέ κατάπληξη ὅτι ἑτοιμάζεστε νά ἀποδεχτεῖτε αὐτό τό σχέδιο. Αὐτό μᾶς ἀναγκάζει νά προβοῦμε σέ ἔντονη διαμαρτυρία πού σᾶς τή στέλνουμε. Ἡ πρόθεση τῆς Διοίκησης ἀντικειμενικά δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά μιά προσπάθεια πού συντελεῖ στή διάσπαση τοῦ κόμματός μας (ΣΔΕΚΡ) καί στό σχηματισμό ἑνός νέου, ἐχθρικοῦ πρός ἐμᾶς κόμματος. Αὐτό εἶναι κάτι χωρίς προηγούμενο σ' ὅλη τή Διεθνή. Θά ἐξηγήσουμε ἀναλυτικά αὐτό τό πράγμα στούς γερμανούς συντρόφους.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΝΑΡΗ ΤΟΥ 1912 ΚΑΙ ΜΕΤΑ

Τό Γενάρη τοῦ 1912 ἔγινε ἡ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ. Σ' αὐτήν πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι ἀπό τίς παρα-

* Τό γράμμα αὐτό τό παραθέτουμε ἐδῶ μέ ἀσήμαντες ἀλλαγές στυλιστικοῦ χαρακτήρα.

κάτω ὀργανώσεις: Πετρούπολης, Μόσχας, περιφέρειας Μόσχας, Καζάν, Σαράτοφ, Τιφλίδας, Μπακοῦ, Νικολάγεφ, Κιέβου, Αἰκατερινοσλάβ, Βίλνας καί Ντβίνσκ. Ἡ συνδιάσκεψη αὐτή ἀνασυγκρότησε τό κόμμα, ἐξέλεξε νέα ΚΕ, σέ ἀντικατάσταση ἐκείνης πού εἶχαν διαλύσει οἱ λικβινταριστές καί μάλιστα ἡ συνδιάσκεψη ἀναγκάστηκε νά δηλώσει ὅτι οἱ λικβινταριστές αὐτοί βρίσκονται ἐκτός κόμματος (βλ. τήν μπροσούρα: «Ὁ ἀνώνυμος τῆς «Vorwärts» καί ἡ κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ», πού εἶχε σταλεῖ στή Διοίκηση. Στή μπροσούρα αὐτή γινόταν λόγος γιά τίς διαμαρτυρίες τῶν λικβινταριστῶν, τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων: τῶν πολωνῶν, τῶν λεττονῶν, τῆς Μπούντ καί τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ).

Τό Γενάρη ἐπίσης ἔγινε μιά σύσκεψη μέ σκοπό τή δημιουργία Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς γιά τή σύγκληση νέας συνδιάσκεψης, «παγκομματικῆς συνδιάσκεψης», ὅπως τήν ὀνόμαζαν οἱ λικβινταριστές καί οἱ φίλοι τους.

Στό γράμμα τῆς 24 τοῦ Ἰούλη πρός τή Διοίκηση, οἱ λεττονοί ἰσχυρίζονται ὅτι αὐτή ἡ «Ὀργανωτική ἐπιτροπή» ἀπαρτίζεται ἀπό τίς παρακάτω ὀργανώσεις καί κατευθύνσεις: Μπούντ, λεττονοί σοσιαλδημοκράτες, Ἐπιτροπή περιοχῆς Καυκάσου, μενσεβίκικη ἐφημερίδα «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», «Πράβντα» τῆς Βιέννης καί ὁμάδα «Βπεριόντ».

Κι' ἔτσι, ἀπό τό ἕνα μέρος ἔχουμε τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔχει ἐκλεγεῖ στή συνδιάσκεψη ἀπό τίς ρωσικές ὀργανώσεις, δηλαδή ἀπό τίς ὀργανώσεις πού δουλεύουν στή Ρωσία (οἱ ἀντίπαλοι τήν ὀνομάζουν λενινιστική κατεύθυνση)· ἀπό τό ἄλλο μέρος ἔχουμε τή λεγόμενη Ὀργανωτική ἐπιτροπή, πού ὑπόσχεται νά συγκαλέσει «γενική» κομματική συνδιάσκεψη.

ΠΟΙΑ ΣΤΑΣΗ ΚΡΑΤΟΥΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΛΕΓΟΜΕΝΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΟΙ ΟΥΔΕΤΕΡΟΙ ΩΣ ΤΩΡΑ ΡΩΣΟΙ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ;

Ὁ πιό γνωστός μενσεβίκος, ὁ Πλεχάνοφ, πού πάλεψε ἀποφασιστικά ἐνάντια στή διάλυση τοῦ κόμματος ἀπό τούς λικβινταριστές, δέν ἐμφανίστηκε στήν κομματική συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη, ἄν καί εἶχε προσκληθεῖ. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912 δημοσίευσε τήν ἀλληλογραφία του μέ τόν ἀντιπρόσωπο τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς (βλ. τό περιοδικό του «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», τεῦχ. 16).

Ὁ Πλεχάνοφ ἀρνήθηκε νά πάρει μέρος στή λεγόμενη Ὀργανωτική ἐπιτροπή, ἐξηγώντας τή στάση του μέ τό ὅτι ἡ Μπούντ δέν συγκαλεῖ συνδιάσκεψη τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων πού

ὑπάρχουν, ἀλλά *«ἱδρυτική», δηλαδή μιά συνδιάσκεψη πού πρέπει νά ἱδρύσει νέο κόμμα.* Οἱ λεγόμενες ὁμάδες πρωτοβουλίας, πού στήν πραγματικότητα μόνο αὐτές ὑποστηρίζουν τήν 'Οργανωτική ἐπιτροπή, ἀποτελοῦν, κατά τή γνώμη τοῦ Πλεχάνοφ, λικβινταριστικές ὁμάδες, πού δέν ἀνήκουν στό κόμμα καί θέλουν νά ἱδρύσουν νέο κόμμα. «Ἡ νέα συνδιάσκεψη συγκαλεῖται ἀπό τούς λικβινταριστές», γράφει ὁ Πλεχάνοφ τόν 'Απρίλη τοῦ 1912.

Καί νά πού τόν 'Ιούλη βγῆκε τό 3ο φύλλο τῆς «Λιστόκ» τῆς 'Οργανωτικῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς. Στό φύλλο αὐτό δέν ὑπάρχει οὔτε μιά φράση, οὔτε μιά λέξη σάν ἀπάντηση στόν Πλεχάνοφ. 'Απ' αὐτό μπορεῖ νά κρίνει κανείς, πῶς ἐνημερώνουν οἱ λεττονοί τή Διοίκηση, οἱ ἴδιοι αὐτοί λεττονοί πού παραπονοῦνται πώς ἡ «λενινιστική» ΚΕ δέν ἀπαντάει στά γράμματα τῆς 'Οργανωτικῆς ἐπιτροπῆς.

Μά εἶναι, λοιπόν, τόσο παράξενο τό γεγονός ὅτι ἡ ΚΕ τοῦ κόμματος, τοῦ παλιοῦ κόμματος, δέν ἀπαντάει σ' αὐτούς, πού ὅπως λέει ὁ οὐδέτερος ὥς τά τώρα Πλεχάνοφ, δημιουργοῦν νέο κόμμα;

Ἡ 'Οργανωτική ἐπιτροπή πρέπει, κατά πρῶτο λόγο, νά ἀποδείξει στόν οὐδέτερο Πλεχάνοφ ὅτι αὐτή δέν δημιουργεῖ νέο κόμμα καί δέν διαλύει τό παλιό.

Οἱ λεττονοί πού παίρνουν μέρος στήν 'Οργανωτική ἐπιτροπή, ἀπευθυνόμενοι στή Διοίκηση στίς 24 τοῦ 'Ιούλη, ὕστερα ἀπό ἔξι μηνῶν πάλη τῆς 'Οργανωτικῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς τῶν λικβινταριστῶν ἐνάντια στό κόμμα, θά ἔπρεπε νά ἀποδείξουν μέ γεγονότα καί στοιχεῖα τά ἀποτελέσματα τῆς πάλης αὐτῆς· οἱ λεττονοί, ἀντί νά τό κάνουν αὐτό, δείχνουν στή Διοίκηση **τά χωριά τοῦ Ποτιόμκιν τῶν λικβινταριστῶν** *.

Οἱ λεττονοί πρότειναν στή Διοίκηση νά συγκαλέσει τά ἕντεκα «ὀργανωτικά» κέντρα, ὀργανώσεις καί ὁμάδες τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Αὐτό πρότειναν κυριολεκτικά (βλ. τήν 4η σελίδα τοῦ γράμματος τῶν λεττονῶν τῆς 24 τοῦ 'Ιούλη πρός τή Διοίκηση).

Σ' ὅλο τόν κόσμο τά κόμματα σχηματίζονταν ὥς τά τώρα

* «Χωριά τοῦ Ποτιόμκιν»: Ἔκφραση πού σημαίνει τήν ψεύτικη ὡραιοποιημένη ἐπιφάνεια, ἡ ὁποία κρύβει τήν ἀληθινή κατάσταση πραγμάτων. Ὅταν ἡ αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη Β' ἐπισκέφθηκε τήν Κριμαία, ὁ πρίγκιπας Γ. Α. Ποτιόμκιν, γιά νά τῆς ἀποδείξει τίς ἐπιτυχίες τῆς διοίκησής του, εἶχε φτιάξει ψεύτικα διακοσμητικά χωριά σ' ὅλη τήν ἔκταση τῆς διαδρομῆς της. 'Από τότε καί καθιερώθηκε ἡ ἔκφραση αὐτή. *Σημ. μετ.*

ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις, πού συνενώνονταν μέ ἕνα κεντρικό ὄργανο. Ἀλλά οἱ ρῶσοι καί οἱ λεττονοί λικβινταριστές ἔκαναν στά 1912 μιά μεγάλη ἀνακάλυψη. Ἀπό δῶ καί μπρός ἕνα κόμμα μπορεῖ νά δημιουργεῖται ἀπό «κέντρα, ὀργανώσεις καί ὁμάδες».

Σύμφωνα μέ τή νεότατη λεττονο-λικβινταριστική ἐκλογική γεωμετρία, στά 11 ὀργανωτικά κέντρα, ὀργανώσεις καί ὁμάδες περιλαβαίνονται: πρῶτο, ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή καί δεύτερο, οἱ 6 ὁμάδες ἤ ὀργανώσεις ἤ κέντρα, *πού συγκροτοῦν τήν Ὀργανωτική αὐτή ἐπιτροπή*. Αὐτό ἀκριβῶς ἀναφέρει τό γράμμα τῶν λεττονῶν: «Τά σημεῖα ἀπό τό 2 μέχρι καί τό 7 μαζί, σχηματίζουν τήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή».

Μέ τόν τρόπο αὐτό οἱ ὁμάδες τῶν καλαμαράδων πού διαλύουν τό κόμμα, ἀποκτοῦν *τριπλό* ἐκλογικό δικαίωμα, ὅπως ἡ ἀριστοκρατία στίς σαπισμένες πολίχνες:

1) Ἡ Ἐπιτροπή περιοχῆς Καυκάσου εἶναι εἰκονική ὀργάνωση·

2) ἡ ἴδια ἐπιτροπή παρουσιάζεται καί μέ τήν παρισινή ἐφημερίδα «Γκόλος», ἄν καί ἡ «Γκόλος» δέν ἔχει μόνιμη ἐξουσιοδότηση ἀπό τόν Καύκασο·

3) ἡ ἴδια ἐπιτροπή παρουσιάζεται μέ τήν «Ὀργανωτική ἐπιτροπή».

Διαβεβαιώνουμε ὅτι οἱ ρῶσοι ἐργάτες θά ἀποκρούσουν μέ ἀγανάκτηση καί περιφρόνηση τήν ἰδέα νά συζητηθεῖ τό ζήτημα τῶν διπλῶν ὑποψηφιοτήτων, δηλαδή τήν προσπάθεια τῶν λικβινταριστῶν μαζί μέ ὁρισμένες μηδαμινές ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ νά προκαλέσουν διάσπαση, πολύ περισσότερο, γιατί οἱ ὁμάδες αὐτές δέν ἀντιπροσωπεύουν παρά μόνο τούς ἀποδιοργανωτές-διανοούμενους.

Διαβεβαιώνουμε κατηγορηματικά, πώς καμιά ἀπολύτως ὁμάδα τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀπ' αὐτές πού διεξάγουν ἀγώνα ἐνάντια στό κόμμα, δέν πῆρε τό τελευταῖο ἑξάμηνο ἐξουσιοδότηση ἀπ' ὁποιαδήποτε ὀργάνωση τῆς Ρωσίας γιά νά βγάλει δικό της ὄργανο, εἴτε νά δημοσιεύει δικά της φυλλάδια. Οἱ λεττονοί θέλουν νά ἀποδείξουν στή Διοίκηση τό ἀντίθετο· τότε ἄς δείξουν ἀπό τόν τύπο τῆς Ρωσίας ὅτι ἔχουν ὥς τίς 22 τοῦ Ἰούλη ἔστω καί μιά τέτια ἐξουσιοδότηση.

Ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» δέν εἶναι ὄργανο καμιᾶς ρωσικῆς ὀργάνωσης.

Καί ἡ «Πράβντα» τῆς Βιέννης τοῦ Τρότσκι δέν εἶναι ὄργανο καμιᾶς ρωσικῆς ὀργάνωσης. Πρίν ἀπό τρία χρόνια ἡ

«Πράβντα» ἦταν ὄργανο τῆς οὐκρανικῆς ὀργάνωσης «Σπίλκα»[155] (Νότια Ρωσία), ἀλλά ἡ «Σπίλκα» ἀπό καιρό ἔχει ἀκυρώσει τήν ἐξουσιοδότησή της.

Καί ἡ «Βπεριόντ», καί ὁ Πλεχάνοφ, καί οἱ «κομματικοί-μπολσεβίκοι» δέν ἐκδίδουν κανένα ὄργανο, πού θά ἦταν κομματικό ὄργανο κάποιας ὀργάνωσης στή Ρωσία.

Εἶναι πολύ εὔκολο νά ἀναφέρεσαι σέ ὁμάδες πού δέν ὑπάρχουν στήν πραγματικότητα. Δέν εἶναι ἐπίσης δύσκολο νά δημοσιεύεις ἀνταποκρίσεις «συμπαθούντων». Γιά νά διευθύνεις ὅμως, ἔστω καί ἐπί ἕνα ἑξάμηνο, τό ὄργανο μιᾶς ὀργάνωσης, πού δουλεύει στή Ρωσία, χρειάζεται μόνιμη σύνδεση, πλήρης ἐμπιστοσύνη τῆς ἐργατικῆς μάζας κατά τόπους, ἑνότητα ἀπόψεων ὁσοναφορᾶ τήν τακτική, πράγμα πού μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ μόνο μέ μιά μακρόχρονη ἐργασία ἀπό κοινοῦ. Ὅλα αὐτά λείπουν ἀπό τίς ὁμαδοῦλες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού οἱ ἀποδιοργανωτές λεττονοί καί οἱ ὀπαδοί τῆς Μπούντ τίς κινητοποιοῦν ἐνάντια στό κόμμα.

Σχετικά μέ τό P.P.S. λίγα πράγματα θά ποῦμε. Αὐτό *δέν ἀποτελεῖ σοσιαλδημοκρατική* ὀργάνωση. *Ποτέ* δέν ἀνῆκε στό ΣΔΕΚΡ. Ὑπάρχει μόνο ἕνας λόγος γιά τήν προσέλκυσή του, καί συγκεκριμένα: τό κόμμα αὐτό «ὑπόσχεται» νά γίνει σοσιαλδημοκρατικό καί νά προσχωρήσει στούς λικβινταριστές! — Γιά τούς ἀποδιοργανωτές καί ὅσους ἀγαποῦν τή διάσπαση αὐτό, φυσικά, εἶναι ἀρκετό! Ἄν πρόκειται νά κληθεῖ στίς κοινές συζητήσεις τό P.P.S., τότε γιατί νά μήν κληθοῦν καί οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, πού παίρνουν μέρος στίς ἐκλογές τῆς Δούμας, οἱ σιωνιστές-σοσιαλιστές, ἡ ἕνωση τῶν λεττονῶν ἐσέρων καί ἄλλα παρόμοια «ρεύματα»;

ΙΙ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΙΙΙ ΔΟΥΜΑΣ

Ἡ Διοίκηση περιέλαβε στόν κατάλογο τῶν ὀργανωτικῶν κέντρων μικροομάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, καί, ἀντίθετα, *δέν κάλεσε τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας*. Εἶναι ἀπίστευτο, ἀλλά γεγονός. Θά ἦταν ὠφέλιμο γιά τούς ρώσους ἐργάτες νά ξέρουν μέ ποιό τρόπο ὁ Τρότσκι καί Σία παραπλανοῦν τούς συντρόφους μας τοῦ ἐξωτερικοῦ. Οἱ λεττονοί στό γράμμα τῆς 24 τοῦ Ἰούνη γράφουν πρός τή Διοίκηση:

«Ὁσοναφορᾶ τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας, οὔτε λόγος νά γίνεται ὅτι μπορεῖ νά μεσολαβήσει στό ζήτημα τῆς ὑλικῆς ἐνίσχυσης τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας, γιατί ἡ σύνοδος τῆς Δούμας τελειώνει καί ταυ-

τόχρονα ἡ ὁμάδα τῆς Δούμας χάνει ἔτσι τήν πληρεξουσιότητά της» (σελ. 2 τοῦ γράμματος πού ἀναφέραμε ἐπανειλημμένα).

Αὐτό ἀποτελεῖ ἤ συνειδητή ἀπάτη, ἤ ἀπροσμέτρητη πολιτική ἀγραμματοσύνη, πού δείχνει ἀρκετά καθαρά πόσο ἐνημερωμένοι εἶναι οἱ λεττονοί πού βρίσκονται στίς Βρυξέλλες γιά τίς ἐκλογές τῆς Ρωσίας.

Τό γράμμα ἔχει ἡμερομηνία 24 τοῦ Ἰούνη. Στίς 9 τοῦ Ἰούνη, δηλ. στίς 22 τοῦ Ἰούνη μέ τό νέο ἡμερολόγιο, οἱ ἐργασίες τῆς ΙΙΙ Δούμας ἀναβλήθηκαν ἐπίσημα ἐπ' ἀόριστο, ὅλοι ὅμως οἱ βουλευτές, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, διατήρησαν τήν πληρεξουσιότητά τους. Οἱ σοσιαλδημοκράτες *εἶναι μέχρι σήμερα βουλευτές τῆς Δούμας*, αὐτό τό ξέρει κάθε ἐργάτης τῆς Ρωσίας πού γνωρίζει ἀνάγνωση καί γραφή. Δέν τό ξέρουν ὅμως οἱ συκοφάντες τοῦ ἐξωτερικοῦ πού δυσφημοῦν τό κόμμα.

Οἱ μόνοι νόμιμοι σοσιαλδημοκράτες στή Ρωσία, πού, σ' ὅποιο μέρος τῆς χώρας κι' ἄν βρίσκονται, ἀποτελοῦν τή μοναδική ἐπίσημη ὀργάνωση, εἶναι ἀκριβῶς τά μέλη τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς ΙΙΙ Δούμας.

Ὅλοι οἱ λικβινταριστές μισοῦν τήν ὁμάδα αὐτή. Οἱ φυλλάδες τῶν λικβινταριστῶν («Νάσα Ζαριά») τήν περιλούζουν μέ βρισιές καί συκοφαντίες, ὅλοι οἱ ἀποδιοργανωτές τοῦ ἐξωτετερικοῦ κουτσομπολεύουν σέ βάρος της. Γιατί; Γιατί ἡ πλειοψηφία τῆς ὁμάδας, ὅπου ἐπικρατοῦσαν πάντα οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι, πάλευε πάντα ἀποφασιστικά ἐνάντια στούς λικβινταριστές καί βοήθησε νά γίνουν ἐντελῶς ἀκίνδυνοι στήν Πετρούπολη.

Στήν μπροσούρα: «Ὁ ἀνώνυμος κτλ.» δημοσιεύσαμε ἕνα πολύ σημαντικό γεγονός. Κανένας δέν μπόρεσε νά τοῦ ἀντιτάξει οὔτε λέξη. Μόνο *δυό* μέλη τῆς ὁμάδας συνεργάζονται μόνιμα στίς λικβινταριστικές ἐφημερίδες. *Ὀχτώ* μέλη τῆς ὁμάδας συνεργάζονται μόνιμα στίς ἀντιλικβινταριστικές ἐφημερίδες*.

Καί οἱ λεττονοί καί ὁ Τρότσκι προτείνουν στή Διοίκηση νά ἀποκλείσει ἀπό τή σύσκεψη αὐτή τή μόνη πανρωσική ὁμάδα πού ἔχει διατηρήσει τήν ἑνότητα! Οἱ λεττονοί, κι' ἄν ἀκόμη πλανήθηκαν, ἐπειδή δέν ἤξεραν στίς 24 τοῦ Ἰούνη αὐτό πού ἤξεραν ὅλοι οἱ ἐργάτες στή Ρωσία, γιατί δέν ἔκαναν τόν κόπο ὥς τίς 22 τοῦ Ἰούλη, δηλαδή μέσα σ' ἕνα ὁλόκληρο μήνα, νά

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 222-223. *Ἡ Σύντ.*

διορθώσουν τό λάθος τους; Ὑπάρχουν λάθη πολύ ὠφέλιμα γι' αὐτούς πού τά κάνουν.

Ἡ πρόθεση τῶν λεττονῶν καί τῶν λικβινταριστῶν, πού ἐξαπάτησαν τή Διοίκηση, συνοψίζεται στό νά ἐπιβάλλουν, σέ ἀντίθεση μέ τήν πλειοψηφία τοῦ κόμματος στή Ρωσία, σέ ἀντίθεση μέ τήν πλειοψηφία τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, καί μέ τή βοήθεια τοῦ συνασπισμοῦ τῶν πλασματικῶν μικροομάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ, τούς λικβινταριστές ὑποψήφιους καί μέ ἀπάτη νά πάρουν χρήματα ἀπό τούς γερμανούς ἐργάτες. Αὐτό εἶναι μέ λίγα λόγια τό νόημα τῶν μακρῶν λόγων (τῶν λεττονῶν, τῶν ὀπαδῶν τῆς Μπούντ, τοῦ Τρότσκι καί Σίας).

Ἀλλά ἡ ἀπάτη αὐτή δέν θά μείνει ἀτιμώρητη.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΥΠΟΒΛΗΘΟΥΝ ΣΕ ΕΠΙΣΗΜΟ ΕΛΕΓΧΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΡΟΗ ΤΩΝ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΩΝ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΡΟΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Κάθε λογικός ἄνθρωπος καταλαβαίνει ὅτι οἱ κενές φράσεις γιά κάτι ὑποτιθέμενες μυστικές «ὀργανώσεις», πού συμπαθοῦν τούς λικβινταριστές, δέν ἀξίζουν νά τίς πιστεύουμε καθόλου.

Διαβεβαιώνουμε ὅτι ὅλες οἱ ὀργανώσεις τῶν λικβινταριστῶν στή Ρωσία εἶναι πλασματικές.

Ὅποιος δέν ἔχει ὁ ἴδιος προσωπικά ἀκριβεῖς πληροφορίες γιά τήν κατάσταση πραγμάτων στούς σοσιαλδημοκρατικούς κύκλους τῆς Ρωσίας, εἶναι δύσκολο νά ἐξακριβώσει τήν ἀλήθεια. Ἀλλά κι' αὐτός ἀκόμη μπορεῖ νά τή βρεῖ, ἄν τήν ἀναζητεῖ στά ντοκουμέντα καί ἐλέγχει τό πνεῦμα τους, χωρίς νά δίνει πίστη στά λόγια. Τό πρῶτο πασίγνωστο στοιχεῖο πού μπορεῖ νά ἐπαληθευτεῖ τό ἔχουμε παραθέσει· εἶναι ἡ κατανομή τῶν δυνάμεων τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές καί στούς ἀντιλικβινταριστές.

Σήμερα ὅμως, ὕστερα ἀπό ἕξη μηνῶν πάλη τῶν λικβινταριστῶν ἐνάντια στό κόμμα, ὑπάρχουν τά παρακάτω γεγονότα, ἐντελῶς ἀντικειμενικά καί πολύ πιό πειστικά.

Στό γράμμα τῆς 24 τοῦ Ἰούνη (σελ. 5 καί 6) οἱ λεττονοί μιλοῦν γιά τίς νόμιμες μαρξιστικές ἐφημερίδες πού βγαίνουν στήν Πετρούπολη. Ἀναφέρουν τή «Ζιβόγε Ντιέλο» καί τή «Νιέβσκι Γκόλος», πού ἀκολουθοῦν τή μενσεβίκικη κατεύθυνση (τῆς «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα») κι' ἀντιπαραθέτουν σ' αὐτές τίς ἐφημερίδες: «Ζβεζντά» καί «Πράβντα» τῆς Πετρούπολης (νά μή γίνει σύγχυση μέ τή λικβινταριστική «Πράβντα» τοῦ Τρότσκι πού βγαίνει στήν Βιέννη) πού, ὅπως

ἰσχυρίζονται οἱ λεττονοί, *«βρίσκονται στήν κατοχή καί κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς ὁμάδας τοῦ Λένιν».*

Παρόλο πού ὁ ἰσχυρισμός αὐτός δέν εἶναι ἐπιτυχής, ὡστόσο οἱ λεττονοί παράθεσαν ἐδῶ ἄθελά τους ἕνα σοβαρό στοιχεῖο ἐνάντια στούς λικβινταριστές.

Ἄν τό «νόμιμο κόμμα» ἀποτελεῖ ἁπλῶς μιά κούφια φιλελεύθερη φράση τῶν λικβινταριστῶν, ἡ νόμιμη *δράση* στή Δούμα καί στόν τύπο ἀποτελεῖ τήν κύρια δράση τῆς μαρξιστικῆς προπαγάνδας. Ἐδῶ καί μόνο ἐδῶ μπορεῖ νά βρεῖ κανείς γεγονότα πού ἀποδείχνουν ἀντικειμενικά τή δύναμη τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ἀντιλικβινταριστῶν.

Δέν ὑπάρχουν ἄλλα πολιτικά πανρωσικά ὄργανα, ἐκτός ἀπ' αὐτά πού ἀνάφεραν οἱ λεττονοί. Οἱ λικβινταριστές ἔχουν τή «Ζιβόγε Ντιέλο» καί τή «Νιέβσκι Γκόλος», οἱ ἀντιλικβινταριστές τή «Ζβεζντά», πού ἀργότερα ὀνομάστηκε «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», καί τήν «Πράβντα» (τῆς Πετρούπολης). Δέν ὑπάρχουν ἄλλες κατευθύνσεις καί ὁμάδες στή Ρωσία, οὔτε στόν τύπο, οὔτε στόν κοινωνικό μαζικό στίβο· ὅλες οἱ ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἀνάφεραν οἱ λεττονοί, εἶναι στρογγυλά μηδενικά.

Σήμερα ἔχουμε μπροστά μας τά ἀποτελέσματα ἔξη μηνῶν δράσης καί τῶν δυό κατευθύνσεων.

Στό ἑξάμηνο αὐτό (Γενάρης-Ἰούνης τοῦ 1912) ὅλα τά κόμματα στή Ρωσία ἄρχισαν καί τέλειωσαν ἤδη τίς προετοιμασίες γιά τίς ἐκλογές. Τώρα ὑπολείπονται μόνο 6 εἴτε 8 ἑβδομάδες ὥς τίς ἐκλογές. Οἱ ἐκλογικοί κατάλογοι στό μεγαλύτερό τους μέρος ἔχουν καταρτιστεῖ. Οὐσιαστικά τό ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν ἔχει ἤδη κριθεῖ ἀκριβῶς μέ βάση τήν ἑξάμηνη αὐτή προετοιμασία.

Ὑπέρ τῶν λικβινταριστῶν τάχθηκαν τά «σημεῖα» 1-7 τοῦ καταλόγου τῶν λεττονῶν (Ὀργανωτική Ἐπιτροπή, Μπούντ, σοσιαλδημοκρατία τῆς Λεττονίας, «Γκόλος», «Πράβντα» τῆς Βιέννης, Ἐπιτροπή περιοχῆς Καυκάσου, «Βπεριόντ»), ὑπέρ τῶν ἀντιλικβινταριστῶν τάχθηκε ἡ ΚΕ, πού συνένωσε τίς ρωσικές ὀργανώσεις, δηλ. αὐτές πού δροῦν στή Ρωσία (μόνο ἡ «λενινιστική κατεύθυνση», ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ λικβινταριστές).

Κι' ἔτσι ἄς δοῦμε τί ἔκαναν οἱ μέν καί οἱ δέ.

Οἱ λικβινταριστές ἀπό τή 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 30 τοῦ Ἰούνη (μέ τό παλ. ἡμερ.) 1912 ἔχουν ἐκδόσει στήν Πετρούπολη

16 φύλλα τῆς ἐφημερίδας «Ζιβόγε Ντιέλο» καί 5 φύλλα τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκι Γκόλος», συνολικά 21 φύλλα.

Οἱ ἀντιλικβινταριστές στό ἴδιο ἑξάμηνο ἔχουν ἐκδόσει 33 φύλλα τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά», 14 φύλλα τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» καί 53 φύλλα τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», συνολικά 100 φύλλα.

21 ἔναντι 100.

Αὐτός εἶναι ὁ συσχετισμός τῶν δυνάμεων ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές καί στό κόμμα στή Ρωσία. Τά στοιχεῖα τά σχετικά μέ τίς ἐφημερίδες εἶναι στοιχεῖα πού δόθηκαν στή δημοσιότητα: ὁ καθένας μπορεῖ νά τά ἐλέγξει καί νά ἀποδείξει τήν ὀρθότητά τους.

Πῶς ἔχουν τά πράγματα μέ τό τιράζ τῶν ἐφημερίδων; Οἱ λεττονοί ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ λικβινταριστές ἔβγαλαν 30.000 φύλλα. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι αὐτό δέν ἀποτελεῖ ὑπερβολή. Σχετικά μέ τίς ἀντιλικβινταριστικές ἐφημερίδες, ἕνα πρόσωπο μέ τό ὁποῖο μίλησαν, ὁ σ. Χάαζε καί ἄλλα μέλη τῆς Διοίκησης, ἀνάφερε τόν ἀριθμό τῶν 60.000 φύλλων. Αὐτός ὁ συσχετισμός δείχνει ὅτι ἡ ἐπιροή τῶν λικβινταριστῶν σέ σύγκριση μέ τήν ἐπιροή τοῦ κόμματος εἶναι 1 : 10.

Ἄν τά στοιχεῖα γιά τό τιράζ δέν ἔχουν δημοσιευτεῖ καί γι' αὐτό μποροῦν νά φανοῦν ἐξογκωμένα, ἔχουν δημοσιευτεῖ ἄλλα στοιχεῖα πιό σπουδαῖα καί πιό πειστικά.

Εἶναι τά στοιχεῖα γιά τή σύνδεση τῶν λικβινταριστῶν καί τοῦ κόμματος μέ τίς ἐργατικές μάζες τῆς Ρωσίας.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΑ, ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΥΠΟΒΛΗΘΟΥΝ ΣΕ ΕΛΕΓΧΟ, ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΔΕΣΜΟΥΣ ΤΩΝ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΙΣ ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΜΑΖΕΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Τά στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό τῶν φύλλων τῶν ἐφημερίδων πού ἔχουν ἐκδοθεῖ καί γιά τό τιράζ τους δέν ἀποδείχνουν στό ἀκέραιο τήν ὑπεροχή τοῦ κόμματος ἀπέναντι στούς λικβινταριστές. Ἐφημερίδες μποροῦν νά ἐκδίδουν καί μικρές ὁμάδες φιλελεύθερων διανοουμένων. Κάθε ἐφημερίδα «φιλική πρός τούς ἐργάτες» ἤ καί φιλελεύθερη ἀκόμη μέ ριζοσπαστική ἀπόχρωση, βρίσκει πάντοτε στή Ρωσία πολλούς ἀναγνῶστες. Τίς ἐφημερίδες αὐτές, ἐκτός ἀπό τούς ἐργάτες, θά τίς διαβάζουν καί φιλελεύθεροι, καθώς καί μικροαστοί δημοκράτες.

Ὑπάρχουν, ὡστόσο, γεγονότα πού ἀποδείχνουν πολύ πιό σίγουρα καί πιό καθαρά τή σύνδεση τῶν λικβινταριστῶν καί τοῦ κόμματος μέ τίς ἐργατικές μάζες τῆς Ρωσίας.

Εἶναι τά στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τά χρηματικά ποσά, τά ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται γιά τήν ἔκδοση τοῦ ἐργατικοῦ τύπου.

Ἤδη ἀπό καιρό γίνεται ζύμωση μέσα στούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας γιά τή συγκέντρωση χρημάτων μέ σκοπό τήν ἔκδοση ἐργατικῆς ἐφημερίδας. Ὅλοι ἔβλεπαν καθαρά ὅτι χωρίς μιά τέτια ἐφημερίδα, ἡ συμμετοχή στίς ἐκλογές θά εἶναι σχεδόν εἰκονική. Ἡ ἐφημερίδα ἀποτελεῖ τό κύριο ὅπλο τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας, τό κύριο μέσο γιά τή μαρξιστική ζύμωση μέσα στίς μάζες.

Ποῦ θά βρεθοῦν ὅμως τά χρήματα γιά τήν ἐφημερίδα;

Πρέπει νά ὀργανωθοῦν ἔρανοι μέσα στούς ἐργάτες. Οἱ ἔρανοι αὐτοί συγκεντρώνουν τό κεφάλαιο καί δείχνουν πόσο ἰσχυροί εἶναι οἱ δεσμοί τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης ὁμάδας. Οἱ ἔρανοι αὐτοί θά δείξουν τό κύρος τῶν διαφόρων ὁμάδων, τό βαθμό ἐμπιστοσύνης πού τούς ἔχουν οἱ ἐργάτες, τήν πραγματική ἐπιροή τους μέσα στίς προλεταριακές μάζες.

Τέτιοι λοιπόν ἔρανοι γιά τήν ἐργατική ἐφημερίδα ἐγκαινιάστηκαν στήν Πετρούπολη στίς ἀρχές τοῦ 1912. Ἕξη μῆνες, ἀπό τή 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 30 τοῦ Ἰούνη, εἶναι ἀρκετό χρονικό διάστημα. Τά στοιχεῖα τῶν ἐράνων δημοσιεύονται σ' ὅλες τίς ἐφημερίδες πού ἀναφέρονται παραπάνω, τόσο στίς λικβινταριστικές, ὅσο καί στίς ἀντιλικβινταριστικές.

Τά συμπεράσματα ἀπό τά στοιχεῖα αὐτά μέσα στό ἑξάμηνο ἀποτελοῦν τό καλύτερο ὑλικό, τήν πιό ἀνοιχτή, πλήρη, ἀντικειμενική καί οριστική ἀπάντηση στό ζήτημα τοῦ συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές καί στό κόμμα στή Ρωσία. Γι' αὐτό στό παράρτημα παραθέσαμε πλήρη μετάφραση ὅλων τῶν χρηματικῶν ἀπολογισμῶν σχετικά μέ τούς ἐράνους γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα, πού δημοσιεύτηκαν σ' ὅλες τίς πέντε παραπάνω ἐφημερίδες μέσα στό ἑξάμηνο.

Ἐδῶ παραθέτουμε συνολικά μόνο στοιχεῖα.

Μέσα στούς ἕξη μῆνες ἔχουν δημοσιευτεῖ στίς ἀντιλικβινταριστικές ἐφημερίδες ἀπολογισμοί γιά 504 χρηματικούς ἐράνους πού ἔγιναν ἀπό ἐργατικές ὁμάδες, δηλαδή γιά ἐράνους γιά τούς ὁποίους ἀναφέρεται ἀνοιχτά τό ὄνομα τῆς ἐργατικῆς ὁμάδας πού ἔκανε τούς ἐράνους. Οἱ ἔρανοι αὐτοί ἔγιναν σέ 50 πόλεις καί ἐργοστασιακούς συνοικισμούς τῆς Ρωσίας.

Μέσα σ' αὐτούς τούς ἕξη μῆνες, ἀπό τή 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 30 τοῦ Ἰούνη 1912, στίς λικβινταριστικές ἐφημερίδες δημοσιεύτηκαν ἀπολογισμοί γιά 15 χρηματικούς ἐράνους ἀπό ἐργα-

τικές ομάδες. Οἱ ἔρανοι αὐτοί ἔγιναν σέ 5 πόλεις τῆς Ρωσίας*. Νά οἱ ἀκριβεῖς αὐτοί ἀπολογισμοί.

Χρηματικοί ἔρανοι ἀπό ἐργατικές ὁμάδες
γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα
ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη ὡς τίς 30 τοῦ 'Ιούνη 1912

	Γιά τίς λικβινταριστικές ἐφημερίδες	Γιά τίς ἀντιλικβινταριστικές ἐφημερίδες
Γενάρης	0	14
Φλεβάρης	0	18
Μάρτης	7	76
'Απρίλης	8	227
Μάης	0	135
'Ιούνης	0	35
	15	504

Τό ἴδιο: κατά κύριες περιοχές τῆς Ρωσίας

Πετρούπολη	10	415
Νότια Ρωσία	1	51
Μόσχα	2	13
Βόρεια καί Δυτική Ρωσία	1	12
Οὐράλια καί Βόλγας	0	6
Καύκασος, Σιβηρία, Φιλλανδία	1	7
	15	504

Οἱ λικβινταριστές, ὕστερα ἀπό πάλη ἕξη μηνῶν ἐνάντια στό κόμμα, τσακίστηκαν κυριολεκτικά.

Οἱ λικβινταριστές ἀποτελοῦν ἕνα στρογγυλό μηδενικό μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Αὐτό δείχνουν τά παραπάνω στοιχεῖα, πού ὁ καθένας μπορεῖ νά τά ἐλέγξει. Αὐτά εἶναι τά γεγονότα πού δημοσιεύτηκαν στή Ρωσία μέσα σ' ἕνα ὁλόκληρο ἑξάμηνο, παρόλη τήν καυχησιολογία τοῦ Τρότσκι καί τῶν λικβινταριστῶν.

Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ὁ Τρότσκι εἶναι ὁ συνεργάτης τῆς «Ζιβόγε Ντιέλο». Σέ συνέχεια, οἱ ἴδιοι οἱ λεττονοί στό

* Παρά τό κουτσομπολιό πού κάνουν οἱ λικβινταριστές, οἱ ἔρανοι ἀκριβῶς αὐτοί, πού ξεπέρασαν τά 12.000 μάρκα, καθώς ἐπίσης καί ἡ προηγούμενη βοήθεια τῶν γερμανῶν συντρόφων, ἀποτέλεσαν τό βασικό κεφάλαιο τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ μας τύπου στή Ρωσία. Ἡ ἀναφερόμενη στό κείμενο πλήρης μετάφραση ὅλων τῶν ἀπολογισμῶν γιά τούς χρηματικούς ἐράνους στίς διάφορες σοσιαλδημοκρατικές ἐφημερίδες μέσα στό ἑξάμηνο στάλθηκε στή Διοίκηση, στήν 'Επιτροπή 'Ελέγχου καί στόν Μπέμπελ.

γράμμα τους τῆς 24 τοῦ Ἰούνη ὁμολογοῦν ὅτι καί οἱ ἕξι ὁμάδες — μέσα σ' αὐτές ὁ Τρότσκι, ἡ μενσεβίκικη «Γκόλος», οἱ καθοδηγητές τῶν ἐφημερίδων «Ζιβόγε Ντιέλο» καί «Νιέβσκι Γκόλος» — ἀποτελοῦν τή λεγόμενη Ὀργανωτική Ἐπιτροπή. Γι' αὐτό τά στοιχεῖα μας ἀποδείχνουν ὅτι ὄχι μόνο οἱ λικβινταριστές, ἀλλά καί ὅλοι οἱ φίλοι τους στό ἐξωτερικό, πού κάνουν τό σπουδαῖο, εἶναι ἕνα στρογγυλό μηδενικό μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας.

Μέ τό μέρος τους εἶναι κατά μέσο ὅρο μιά μονάχα ἐργατική ὁμάδα σέ κάθε τριάντα ἐργατικές ὁμάδες τῆς Ρωσίας.

Παρακάτω παραθέτουμε ἐπίσης τίς διευθύνσεις καί τίς ἡμερομηνίες ἔκδοσης ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἐφημερίδων τῆς Πετρούπολης.

Λικβινταριστές:

1. «Ζιβόγε Ντιέλο». Πετρούπολη, Μπολσάγια Μοσκόβσκαγια, 16. Τό πρῶτο φύλλο βγῆκε στίς 20 τοῦ Γενάρη 1912, τό 16 καί τελευταῖο στίς 28 τοῦ Ἀπρίλη 1912 (ἀπαγορεύτηκε ἡ ἔκδοσή της).

2. «Νιέβσκι Γκόλος». Πετρούπολη, Κολοκόλναγια, 3. Τό πρῶτο φύλλο βγῆκε στίς 20 τοῦ Μάη 1912, τό 5 στίς 28 τοῦ Ἰούνη 1912 (ἐκδίδεται μέχρι σήμερα, 29 τοῦ Ἰούλη 1912).

Ἀντιλικβινταριστές:

3. «Ζβεζντά». Πετρούπολη, Ραζγιέζαγια, 10, διαμέρισμα 14. Τό πρῶτο φύλλο (37) βγῆκε στίς 6 τοῦ Γενάρη 1912, τό 33 (69) φύλλο στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη 1912 (ἀπαγορεύτηκε ἡ ἔκδοσή της).

4. «Νιέβσκαγια Ζβεζντά». Πετρούπολη, Νικολάγεβσκαγια, 37, διαμέρισμα 57. Τό πρῶτο φύλλο βγῆκε στίς 26 τοῦ Φλεβάρη 1912, τό φύλλο 2 στίς 3 τοῦ Μάη 1912, τό 14 στίς 24 τοῦ Ἰούνη 1912 (ἐκδίδεται μέχρι σήμερα).

5. «Πράβντα». Πετρούπολη, Νικολάγιεβσκαγια, 37, διαμέρισμα 18. Τό πρῶτο φύλλο βγῆκε στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη 1912, τό 53 στίς 30 τοῦ Ἰούνη 1912 (ἐκδίδεται μέχρι σήμερα).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οἱ ὑποψήφιοι τοῦ ΣΔΕΚΡ στίς ἐπικείμενες ἐκλογές τῆς Δούμας θά ὑποδειχτοῦν ἀπό τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις,

ἀνεξάρτητα ἀπό ἀντιλήψεις καί κατευθύνσεις. Ἡ μειοψηφία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν θά πρέπει νά ὑποτάσσεται παντοῦ στήν πλειοψηφία.

Οἱ περιβόητες διπλές ὑποψηφιότητες εἶναι ἁπλούστατα ἀνοησία, πού ἀποβλέπει ἁπλῶς στόν ἐκφοβισμό τῶν συντρόφων τοῦ ἐξωτερικοῦ καί στήν ἀπόσπαση χρημάτων.

Αὐτό μόνο μᾶς ἔλειπε, οἱ περιβόητες δέκα «κατευθύνσεις» νά ἀπειλοῦν μέ *δέκα* ὑποψηφιότητες καί νά ἐκλιπαροῦν γιά κάθε ὑποψήφιο λεφτά ἀπό τό ἐξωτερικό.

Διπλές ὑποψηφιότητες δέν θά ὑπάρξουν. Οἱ λικβινταριστές εἶναι τόσο ἀδύνατοι, ὥστε δέν εἶναι καθόλου σέ θέση νά ἐκθέσουν παράλληλες ὑποψηφιότητες. Δέν κάνουμε κανενός εἴδους διαπραγματεύσεις μέ τή χούφτα τῶν λικβινταριστῶν, πού πρόδοσαν τό κόμμα. Οὔτε ἡ ΚΕ στή Ρωσία, οὔτε οἱ τοπικές ὀργανώσεις παίρνουν στά σοβαρά τούς λικβινταριστές. Προσέξτε, λογουχάρη, τά τελευταῖα γεγονότα τῆς Πετρούπολης. Οἱ λικβινταριστές ἀνακοίνωσαν στήν ἐφημερίδα «Νιέβσκι Γκόλος» (ἀρ. φύλ. 6), ὅτι στήν Πετρούπολη ἔγιναν συσκέψεις μ' αὐτούς (μέ τούς λικβινταριστές) γιά τή διεξαγωγή τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας. Τόσο ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» (ἀρ. φύλ. 16), ὅσο καί ἡ «Πράβντα» (ἀρ. φύλ. 61) στίς 21 καί 23 τοῦ Ἰούλη δήλωσαν πώς *δέν* ἔστειλαν ἀντιπροσώπους τους στή σύσκεψη· ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἕνας ἀπό ἐκείνους πού πῆραν μέρος στή σύσκεψη δήλωσε στή «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» ὅτι οἱ ἐργάτες σ' ὅλη τή Ρωσία θά ἐφαρμόζουν τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ Γενάρη.

«Ἡ συνένωση τῶν διαφόρων κατευθύνσεων — δήλωσε, ἔχοντας ὑπόψη του τούς λικβινταριστές — στά πλαίσια τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας τῆς σοσιαλδημοκρατίας εἶναι κάτι ἐντελῶς ἀκατανόητο» («Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 16 τῆς 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1912).

Καμιά χρηματική βοήθεια στόν κόσμο δέν θά ἐξασφαλίσει στούς λικβινταριστές τή συμπάθεια τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας. Εἶναι ὅμως αὐτονόητο ὅτι μέ τά λεφτά τῆς Διοίκησης μπορεῖ νά ἐκθέσουν σέ διάφορα μέρη εἰκονικές παράλληλες ὑποψηφιότητες. Στήν περίπτωση αὐτή ἡ εὐθύνη γιά τούς ὑποψήφιους αὐτούς, πού θά εἶναι στήν οὐσία ὑποψήφιοι τῆς γερμανικῆς Διοίκησης, φυσικά, πέφτει στή Διοίκηση. *Τά λεφτά πού θά δοθοῦν στούς λικβινταριστές, θά τούς βοηθήσουν, αὐτούς πού δέν ἔχουν καθημερινή ἐφημερίδα, νά ἱδρύσουν ἕνα ἀντίπαλο*

ὄργανο. Τά λεφτά αὐτά θά χρησιμοποιηθοῦν γιά τήν ὀργάνωση τῆς διάσπασης ἀπό ἐκείνους, πού στή διάρκεια μιᾶς μακρόχρονης πάλης ἀπόδειξαν τή μηδαμινότητά τους, τά λεφτά θά χρησιμοποιηθοῦν γιά ταξίδια κτλ., γιά τήν ἵδρυση νέου κόμματος. — Ἄν ἡ Διοίκηση θέλει σήμερα νά βοηθήσει τούς λικβινταριστές κατά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο, θά μᾶς ἀναγκάσει παρόλο τό σεβασμό μας πρός τό ἀδελφό γερμανικό κόμμα, νά προσφύγουμε στή Διεθνή. Τότε *θά ἀποδείξουμε* στό διεθνές συνέδριο τῆς Βιέννης[156] *μέ ντοκουμέντα*, ὅτι ἡ Διοίκηση ἔδειξε πώς εἶναι ἕτοιμη νά συμβάλλει, δίνοντας χρηματική βοήθεια, στή διάσπασή μας, νά καταστήσει δυνατές τίς διπλές ὑποψηφιότητες καί νά γαλβανίσει αὐτό τό πτῶμα — τούς τσακισμένους λικβινταριστές. Ἄν οἱ γερμανοί σύντροφοι θέλουν νά βοηθήσουν τό ΣΔΕΚΡ, πρέπει νά δόσουν τά χρήματα στήν ΚΕ τοῦ παλιοῦ κόμματος, κι' ὄχι σ' ἐκείνους πού ὀργανώνουν νέο κόμμα.

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ

Ἀφοῦ ἡ Διοίκηση ματαίωσε τή σχεδιαζόμενη σύσκεψη, μᾶς ἀνακοίνωσε ὅτι «δέν μποροῦμε νά δόσουμε χρήματα σέ καμιά κομματική ὁμάδα τῆς Ρωσίας γιά τόν ἐκλογικό ἀγώνα, ἄν δέν μᾶς ὑποδειχτεῖ (στή Διοίκηση) ἀπό ὅλους μαζί ἕνα ὄργανο κοινῆς ἐμπιστοσύνης, ἐξουσιοδοτημένο νά πάρει καί νά μοιράσει τά χρήματα».

Αὐτή ἡ δῆθεν οὐδετερότητα τῆς Διοίκησης στήν πραγματικότητα σημαίνει ὅτι ἀρνεῖται νά ὑποστηρίξει τό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας, ἐπειδή τό συκοφάντησαν οἱ μικροομάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ καί ἡ «συνδιάσκεψη» τῶν λικβινταριστῶν.

Θεωροῦμε χρέος μας νά προσθέσουμε συμπληρωματικά καί τά ἑξῆς στίς παρατηρήσεις πού κάναμε πιό πάνω.

Οἱ ἐφημερίδες πού βγαίνουν νόμιμα στή Ρωσία καί καθοδηγοῦνται μέ τό πνεῦμα τοῦ μαρξισμοῦ, ἀποτελοῦν τή στιγμή αὐτή τήν κυριότερη νόμιμη φωνή τοῦ κόμματος στή δουλιά τῆς ζύμωσης μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ἐργατικές μάζες τῆς Ρωσίας.

Οἱ ἐφημερίδες πού βγαίνουν στό ἐξωτερικό εἶναι παράνομες γιά τή Ρωσία καί *στήν οὐσία* δέν μποροῦν νά ἔχουν τήν ἴδια σημασία, πού ἔχουν οἱ ἐφημερίδες πού ἀναφέρθηκαν παραπάνω,

ἄν καί δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἡ σπουδαιότητά τους *ἀπό ἄποψη ἀρχῶν*, γιά τό θεωρητικό φώτισμα τοῦ κινήματος, εἶναι πάρα πολύ μεγάλη. Εἶναι γνωστό, μέ πόση εὐκολία καί ὁρισμένες φορές ἐπιπολαιότητα ἱδρύουν τίς ἐφημερίδες αὐτές οἱ μικρές σκόρπιες στό ἐξωτερικό ὁμάδες τῶν ρώσων ἐκπατρισμένων· οἱ ἐφημερίδες αὐτές φυτοζωοῦν μέσα στούς κύκλους αὐτούς καί σχεδόν δέν φτάνουν στά χέρια τῶν μελῶν τοῦ κόμματος στή Ρωσία. Γι' αὐτό πραγματικά δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὅτι οἱ ἐφημερίδες αὐτές ἔχουν κάποια ἀξιόλογη σημασία γιά τή ζωή τοῦ κόμματος στή Ρωσία.

Ὕστερα ἀπό ἑξάμηνη πάλη τῶν ἀντιλικβινταριστικῶν ἐφημερίδων (ἀπό τό Γενάρη ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1912) ὑπάρχει ἕνα *μοναδικό* ὄργανο τῶν λικβινταριστῶν — ἡ «Νιέβσκι Γκόλος». Ἡ ἐφημερίδα αὐτή σάν πολιτικό ὄργανο ἔπαψε σχεδόν νά ὑπάρχει· σέ ἐνάμιση μήνα (ἀπό τόν Ἰούνη ὥς τά μέσα τοῦ Αὐγούστου) βγῆκαν μόνο *δυό* φύλλα (τό 6 καί τό 7). Εἶναι φανερό, πώς καμιά τέτια ἐφημερίδα δέν μπορεῖ ν' ἀντέξει στούς ἀστυνομικούς διωγμούς πού ὀργιάζουν στή Ρωσία ἐνάντια *σ' ὅλες* τίς ἐργατικές ἐφημερίδες, ἀκόμη καί ἐνάντια σέ πολλές ἐντελῶς μετριοπαθεῖς φιλελεύθερες ἐφημερίδες, ἄν δέν ἀντλεῖ ζωτικές δυνάμεις ἀπό μιά στενή σύνδεση μέ τίς ἐργατικές μάζες.

Τέτιες ἐργατικές ἐφημερίδες μέ μεγάλη πολιτική σπουδαιότητα καί ἄμεση ἐπίκαιρη σημασία εἶναι σήμερα: ἡ ἑβδομαδιαία «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» καί ἡ καθημερινή ἐφημερίδα «Πράβντα». Καί οἱ δυό ἐφημερίδες βγαίνουν στήν Πετρούπολη· *οἱ πολιτικοί* μας *ἀντίπαλοι* ἀπό τίς γραμμές τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Λεττονίας ἀποκαλοῦν περιφρονητικά τίς ἐφημερίδες αὐτές ὄργανα τῆς «λενινιστικῆς ὁμάδας». Ἀπό τά *ἀντικειμενικά* στοιχεῖα πού παραθέσαμε πιό πάνω καί πού μποροῦν πάντα νά ἐλεγχθοῦν ἀνοιχτά, οἱ γερμανοί σύντροφοί μας πρέπει νά δοῦν καθαρά ὅτι αὐτή ἡ «λενινιστική ὁμάδα» στήν πραγματικότητα περιλαβαίνει τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Ἀπ' ὅλα αὐτά εἶναι ἐντελῶς εὐνόητο, γιά ποιό λόγο ὅλες οἱ πληροφορίες πού προέρχονται ἀπό τούς λικβινταριστές καί ἀπό τίς ὁμάδες καί ὁμαδοῦλες πού τούς συμπαθοῦν, δέν ἀξίζουν *νά τίς ἔχει κανείς οὔτε τήν ἐλάχιστη ἐμπιστοσύνη*. Ὅλες οἱ φῆμες πού ἔχουν διαδόσει οἱ ὁμαδοῦλες αὐτές καί μαζί τους οἱ ἑβραϊκές (Μπούντ) καί οἱ λεττονικές σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες, πού δέν ἔχουν ἀπολύτως καμιά ἄμεση σύνδεση μέ τό κίνημα τῆς *Ρωσίας*, σχετικά μέ μιά συνδιάσκεψη

ὅλων τῶν «κατευθύνσεων» [157], πού συγκλήθηκε ἤ πρόκειται δῆθεν νά συγκληθεῖ, ἀποτελοῦν καθαρότατη ἐπινόηση. Καμιά τέτια συνδιάσκεψη, κι' ἄν ἀκόμη θά συγκαλοῦνταν πραγματικά, δέν θά ἔπαιζε *ἕνα κάπως σοβαρό ρόλο* στήν πάλη τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου. Συνεπῶς, στήν οὐσία, ἄν ἀποφασίσουμε νά χρησιμοποιήσουμε μιά βαριά ἔκφραση, ἔχουμε νά κάνουμε μέ ἀγυρτεῖες.

Γιά νά ξεκαθαρίσουμε ἀκόμη καλύτερα γιά τούς γερμανούς κομματικούς συντρόφους μας τά γεγονότα πού ἔχουν σχέση μέ τό ζήτημα αὐτό, γεγονότα ἀναμφισβήτητα μεγάλης πολιτικῆς σημασίας, θά παραθέσουμε στό τέλος ὁρισμένα ἀποσπάσματα ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Ἀξελρόντ, ἑνός ἀπό τούς ἡγέτες τῶν λικβινταριστῶν, πού δημοσιεύεται στό τελευταῖο τεῦχος τοῦ μηνιαίου περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά».

Ὁ Ἀξελρόντ γράφει:

«Ἡ σκέψη γιά τή δημιουργία ἑνός σοσιαλδημοκρατικοῦ... ὀργάνου «ἔξω ἀπό ὁμάδες» ἀποτελεῖ τή στιγμή αὐτή οὐτοπία καί μάλιστα οὐτοπία... πού ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τά συμφέροντα τῆς κομματικῆς-πολιτικῆς ἐξέλιξης... Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι δέν ἔχουμε ὀργανωτικά-διαμορφωμένες ὁμάδες· ἀντί γι' αὐτές ἔχουμε μόνο διάφορους ὅμιλους καί μικροομάδες πού ἄλλοι ὑποστηρίζουν λίγο-πολύ συγκεκριμένες πολιτικές, τακτικές καί ὀργανωτικές ἀπόψεις καί ἄλλοι ταλαντεύονται κατά δῶ καί κατά κεῖ καί μπερδεύονται στά πόδια τῶν πρώτων... Κεντρικό σημεῖο καί βασική πηγή τῶν ἐσωκομματικῶν διενέξεων εἶναι, ἀπό τή μιά, ἡ διαφορετική στάση τῶν διαφόρων κομματικῶν κύκλων ἀπέναντι στό νέο, τό νόμιμο σοσιαλδημοκρατικό καί ἐργατικό κίνημα καί, ἀπό τήν ἄλλη, οἱ οὐσιαστικές διαφωνίες ὡς πρός τά ἄμεσα πολιτικά καθήκοντα καί τήν πολιτική τακτική τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας. Τά ζητήματα καί τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης κατηγορίας... γίνονται τώρα ἀκριβῶς... ἐξαιρετικά φλέγοντα καί ἐπίκαιρα... Καί πάνω σ' αὐτά ἀκριβῶς ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας εἶναι διασπασμένη σέ δυό κύρια στρατόπεδα... Γεννιέται τό ἐρώτημα, θά μπορέσει ἄραγε τό σχεδιαζόμενο (ἀπό μερικούς ἐργάτες στήν Πετρούπολη καί πολλούς διανοούμενους στό ἐξωτερικό) ἐργατικό ὄργανο νά κρατήσει οὐδέτερη στάση ἀνάμεσα σ' αὐτά τά δυό ἀντίθετα στρατόπεδα καί ἐπιτρέπεται ἄραγε ἀπό ἄποψη ἀρχῶν μιά τέτια στάση; Εἶναι φανερό πώς δέν ἐπιτρέπεται... Μέ μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων μέσα στό κόμμα τό νά λέει κανείς ὅτι «ὁ μή φραξιονισμός» εἶναι τό μοναδικό μέσο σωτηρίας — σημαίνει... νά ἐξαπατᾶ τόν ἑαυτό του καί τούς ἄλλους, ὅσοναφορᾶ τήν πραγματική κατάσταση πραγμάτων μέσα στή σοσιαλδημοκρατία... Ἡ διαμόρφωση καί συσπείρωση τῶν ὁμάδων ἀποτελεῖ ἄμεση ὑποχρέωση καί ἐπιτακτικό ἔργο τῶν ὀπαδῶν τῆς κομματικῆς μεταρύθμισης, ἤ, πιό σωστά, τῆς ἐπανάστασης» (μέσα στό κόμμα).

Τά τελευταῖα λόγια τοῦ Ἀξελρόντ ἀναφέρονται, προφανῶς, στούς λικβινταριστές... Ἐμεῖς μποροῦμε ἁπλῶς νά συμβουλεύσουμε τούς γερμανούς κομματικούς συντρόφους μας νά ζητή-

σουν, ἄν ὁ ἕνας εἴτε ὁ ἄλλος τούς μιλᾶνε γιά «μή φραξιονισμό» τῶν λικβινταριστῶν, ἤ γιά μή φραξιονιστική συνδιάσκεψη — μέ συμμετοχή τῶν λικβινταριστῶν — νά ζητήσουν γιά τόν καλύτερο προσανατολισμό τους νά μεταφραστεῖ ὅλο τό παραπάνω ἄρθρο τοῦ Ἀξελρόντ γιά τό γερμανικό σοσιαλδημοκρατικό τύπο. Τότε θά μπορέσουν νά σχηματίσουν σωστή ἀντίληψη γιά ὁρισμένα παραμύθια.

Ἡ σύνταξη τοῦ ΚΟ τοῦ ΣΔΕΚΡ: «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

Ἐμπιστευτικό! Μόνο γιά τά ὀργανωμένα μέλη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος!

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

ΣΤΗ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑ: «ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ»

Σήμερα, 15 τοῦ Σεπτέμβρη 1912, πήραμε μέσω Παρισιοῦ, τό παρακάτω γράμμα τῆς Διοίκησης, πού θά δείξει πολύ καθαρά στούς γερμανούς συντρόφους, πόσο δίκιο εἴχαμε, ὅταν διαμαρτυρόμασταν ἐνάντια στούς ἀνεπίσημους, ἀνεύθυνους «πληροφοριοδότες» τῆς Διοίκησης, πού φοβοῦνται νά μιλήσουν ἀνοιχτά.

Ἡ Διοίκηση τοῦ κόμματος γράφει στίς 10 τρ. μ. τά παρακάτω:

Βερολίνο, 10 τοῦ Σεπτέμβρη 1912.

Ἀγαπητέ σ. Κουζνετσόφ!

Σᾶς πρακαλοῦμε, ἄν ἔχετε τήν καλωσύνη, νά μᾶς πλροφορήσετε, ἄν εἶναι ἀλήθεια ὅτι στίς ἐκλογικές περιφέρειες, ὅπου ἐπιτεύχθηκε συμφωνία ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων γιά τίς ἐκλογές τῆς Κρατικῆς δούμας, συγκαταλέγονται μεταξὺ ἄλλων:

Τό Αἰκατερινοσλάβ, τό Χάρκοβο, ἡ πόλη Μόσχα καί τό κυβερνεῖο Μόσχας, ἡ περιοχή Ντόν καί ἡ πόλη Ὀδησσός.

Σᾶς παρακαλῶ νά στείλετε, ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα, τίς πληροφορίες αὐτές στή διεύθυνση: Γκ. Μύλλερ, *Χέμνιτς*.

Ἄν δέν πάρουμε καμιά εἴδηση ὥς τίς 17 τοῦ Σεπτέμβρη, θά θεωρήσουμε ὅτι οἱ παραπάνω πληροφορίες μας ἀνταποκρίνονται στήν πραγματικότητα.

Μέ κομματικούς χαιρετισμούς *Γκ. Μύλλερ*

Στό γράμμα αὐτό στείλαμε τήν παρακάτω ἀπάντηση:

Πρός τή Διοίκηση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος Γερμανίας.

'Αγαπητοί σύντροφοι! Εἶναι αὐτονόητο, ὅτι ὅλα ὅσα μεταδόθηκαν στή Διοίκηση δέν στηρίζονται στήν ἀλήθεια, ὅτι ὅλα ἀποτελοῦν καθαρότατη ἐπινόηση τῶν λικβινταριστῶν. 'Εμεῖς μποροῦμε νά διαβεβαιώσουμε μέ βεβαιότητα πώς αὐτή τή φανταστική πληροφορία μποροῦσαν νά τή μεταδόσουν στή Διοίκηση μόνο οἱ λεττονοί, οἱ ὀπαδοί τῆς Μπούντ ἤ οἱ ὀπαδοί τοῦ Τρότσκι, πού μόλις πρίν λίγο τέλειωσαν τή συνδιάσκεψή «τους», πού θά ἤθελαν νά τήν ποῦν «κομματική συνδιάσκεψη», ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἦταν συνδιάσκεψη τῶν λικβινταριστῶν. Γιά νά μήν παραθέσουμε κάτι πού δέν θά μποροῦσε νά ἐξακριβωθεῖ καί γιά νά μήν ἀναφέρουμε τήν ἀλληλογραφία μας σχετικά μέ όργανωτικά ζητήματα, θά περιοριστοῦμε ἐδῶ μόνο στό νά ὑποδείξουμε ἕνα ντοκουμέντο πού δημοσιεύτηκε στήν Πετρούπολη.

Στήν καθημερινή μαρξιστική ἐφημερίδα τῆς Πετρούπολης «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 102, τῆς 28 τοῦ Αὐγούστου 1912 (10 τοῦ Σεπτέμβρη μέ τό νέο ἡμερ.), δημοσιεύτηκε ἕνα γράμμα σταλμένο ἀπό ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα ἐργοστάσια τοῦ Χαρκόβου καί ἀφιερωμένο εἰδικά στίς ἐκλογές γιά τή Δούμα. Τό γράμμα αὐτό λέει, χωρίς περιστροφές, ὅτι «τά ὀνόματα τῶν ὑποψηφίων λικβινταριστῶν *δέν ἔχουν ἀκόμη ἀνακοινωθεῖ*» καί ὅτι οἱ τελευταῖοι αὐτοί *«ἀρνοῦνται τήν ἀνάγκη τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος»* («Πράβντα», ἀρ. φύλ. 102, σελ. 4, στήλη 1).

Καί μόνο ἀπ' αὐτό οἱ γερμανοί σύντροφοι μποροῦν νά δοῦν πόσο ἀσύστολα τούς ἐξαπατοῦν οἱ λεττονοί, οἱ ὀπαδοί τῆς Μπούντ, οἱ ὀπαδοί τοῦ Τρότσκι, καί ὅλοι οἱ ἀνεπίσημοι πληροφοριοδότες αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Εἶναι φανερό ὅτι ὅλοι αὐτοί, ἀσφαλῶς καί οἱ Καυκάσιοι, θέλουν νά πάρουν χρήματα ἐξονόματος πλασματικῶν «ὀργανώσεων», πού οὔτε ἡ Διοίκηση τοῦ κόμματος, οὔτε κανένας ἄλλος μπορεῖ νά βεβαιώσει καί νά ἐλέγξει ἄν ὑπάρχουν.

Δέν θά μποροῦσε τό γερμανικό κόμμα, πού ἔχει 90 σοσιαλδημοκρατικές καθημερινές ἐφημερίδες — ἄν δέν θέλει νά ἐκτεθεῖ, κάνοντας λάθη σχετικά μέ τά ρωσικά κομματικά ζητήματα — νά ἀνοίξει συζήτηση γιά τό ΣΔΕΚΡ καί νά ἀναγκάσει ὅλους τούς πληροφοριοδότες, πού ἀποφεύγουν τό φῶς τῆς ἡμέρας, νά μιλήσουν ἀνοιχτά μέ τήν ὑπογραφή τους καί μέ ντοκουμέντα;

'Η Ρωσία, ὡστόσο, δέν εἶναι τόσο μακριά, ὅπως ἡ Κεντρική 'Αφρική, καί οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες, χωρίς μεγάλες προσπάθειες, θά ξεκαθάριζαν τήν ἀλήθεια κι' ἔτσι θά ἀπάλλασσαν καί τούς γερμανούς, μέλη τῆς Δοίκησης, ἀπό τό νά ἀκοῦνε τά *ἀνεπίδεκτα ἐλέγχου* παραμύθια ὁρισμένων ἰδιωτῶν πληροφοριοδοτῶν.

Μέ ἐντολή τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ

Ν. Λένιν

ΑΡΧΙΚΟ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΤΗΣ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑΣ «ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ»

Οἱ πιό πάνω γραμμές εἶχαν ἤδη δοθεῖ γιά στοιχειοθέτηση, ὅταν πήραμε τό φύλ. ἀρ. 7 τῆς «Νιέβσκι Γκόλος», πού βγῆκε στήν Πετρούπολη στίς 17 τοῦ Αὐγούστου μέ τό παλιό ἡμερολόγιο. Συνεπῶς, ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν ἐκδόθηκε καί πάλι, ὕστερα ἀπό *διακοπή 1 ½ μήνα*. (Τό προηγούμενο φύλλο, ἀρ. 6, τῆς ἑβδομαδιαίας αὐτῆς ἐφημερίδας εἶχε βγεῖ στίς 5 τοῦ Ἰούλη μέ τό παλιό ἡμερολόγιο.)

Οἱ πληροφορίες πού δημοσιεύονται στό ἴδιο αὐτό φύλ. ἀρ. 7 τῆς «Νιέβσκι Γκόλος» ἐπιβεβαιώνουν κατά τόν καλύτερο τρόπο τήν ἐκτίμηση τῆς *πραγματικῆς* σημασίας τῶν λικβινταριστῶν στή Ρωσία, δηλ. τήν ἐκτίμηση πού ἔδοσε ἡ ΚΕ στό γράμμα της πρός τήν Vorstand*.

Πραγματικά, στίς ἀρχές τοῦ Ἰούλη ἡ ἐφημερίδα ἔπαψε νά βγαίνει. Ὅλες οἱ προσπάθειες τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν φίλων τους, ὅπως εἶναι αὐτονόητο, στράφηκαν στήν ἐπανέκδοσή της. Γιά τά ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν *μέσα σέ ἐνάμιση μήνα* (ὁ Ἰούλης καί ὁ μισός Αὔγουστος) ἡ *ἴδια* ἡ «Νιέβσκι Γκόλος» στό φύλλο της ἀρ. 7 γράφει τά παρακάτω:

> «Στά γραφεῖα τῆς ἐφημερίδας ἔφτασαν *γιά ἐνίσχυση τοῦ ταμείου τῆς ἐφημερίδας:*
>
> *Ἰούλης*. Ἀπό 14 ἄτομα 25 ρ. τό καθένα (Ι. Φ., Π., Γκ., Μ. Ι., Κ., Λ., Κ. Φ., Λ., Μπ., Βσ., Λβ., Βλ., Β. Π., ἀπό τή Μόσχα ἀπό τόν Μπ.)· μέσω τοῦ Ρ. — 50 ρ., ἀπό τή Μ— γιά 11 ρ., Σχ.— 11 ρ., ἀπό 8 ἄτομα 10 ρ. τό καθένα (Ε., Ι., Ισ., Σ., Ρφ., Αβγ., Ὀμπ. Π. Ο.)· ἀπό τόν Χ. Ι.— 8 ρ., ἀπό τόν Σ. 7 ρ., ἀπό τόν Χ.— 5ρ., Μπ. Μπ.— 5ρ., ἀπό τόν Φ.—6 ρ., Μ.Μπ. — 5ρ., ἀπό τή Λιμπάβα— 5 ρ., Γκμπ. — 3 ρ. Συνολικά 546 ρ.

* — Πρός τή Διοίκηση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος Γερμανίας. *Ἡ Σύντ.*

Αὔγουστος. Ἀπό τόν Βοῦλφσον (Ζυρίχη)— 10 ρ., ἀπό τόν ἴδιο—3 ρ. καί 57 καπίκια, Μπένζια (Ζυρίχη)—15 ρ., Γκ—όι (Κισιν.)—20 ρ., Ἀζ—βα (Ἀστραχάν) — 3 ρ., Σπ—αγκο (Μπογκορόντσκ)— 15 ρ., Β. Β.—6 ρ., Ε.Ε.Φ.— 59 ρ., ἀπό Ντοῦμπεν μέσω τοῦ Σ. — 20 ρ., ἀπό τή Μόσχα ἀπό τόν Μπ. — 25 ρ., ἀπό τόν Ε. Λ.— 10 ρ., Λ. Λ.— 12 ρ., Μ. Γκρ.— 3 ρ., ἀπό τή Μόσχα— ὁμάδα πρωτοβουλίας— 35 ρ., Μπ. Μπ.— 5 ρ., Μπ.—5ρ., ἀπό τόν Ἀν. Κωνστ. ἀπό τήν Πετρούπολη μέσω τοῦ Λ. Λ.— 6 ρ., ἀπό ὁμάδα φίλων ἀπό τό Παρίσι—8ρ. 54 καπίκια, ἀπό τό Παυλογκράντ ἀπό τόν Μπ.— 20 ρ. Συνολικά 281 ρούβλια 11 καπ.».

Αὐτός εἶναι ὁ πίνακας πού δημοσίευσαν οἱ ἴδιοι οἱ λικβινταριστές. Μέσα σ' ἐνάμιση μήνα ἡ εἰκόνα τῆς δράσης τους καί τῶν *δεσμῶν* τους *μέ τίς μάζες* εἶναι ἡ παρακάτω:

Συγκεντρώθηκαν συνολικά .... *827 ρ. 11 καπ.*

Ἀπ' αὐτά	
Ἡ ὁμάδα πρωτοβουλίας τῆς Μόσχας.........	35 ρ.
Ἡ ὁμάδα φίλων ἀπό τό Παρίσι.............	8 ρ. 54 κ.
Ἀτομικές εἰσφορές χωριστῶν προσώπων:	
35 εἰσφορές πού ἀνέρχονται συνολικά σέ ...	708 ρ.
15 » » » » » ...	75 ρ. 57 κ.
Σύνολο	827 ρ.11 καπ.

Ὅλοι τό ξέρουν, καί ὁ Πλεχάνοφ τόν Ἀπρίλη ἀκόμη τοῦ 1912 δήλωσε στόν τύπο («Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», τεῦχ. 16), ὅτι *«οἱ ὁμάδες πρωτοβουλίας»* εἶναι οἱ ὁμάδες τῶν *λικβινταριστῶν*.

Κι' ἔτσι, τούς λικβινταριστές τούς βοήθησαν, στήν πιό δύσκολη στιγμή, πού σταμάτησε τό ὄργανό τους,

μιά ὁμάδα λικβινταριστῶν στή Ρωσία
μιά ὁμάδα φίλων στό Παρίσι
35 εὔπορα ἄτομα μέ μέση εἰσφορά 20 ρούβλια (πάνω ἀπό 40 μάρκα τό καθένα)
15 ἄλλα ἄτομα μέ μέση εἰσφορά 5 ρούβλια τό καθένα (πάνω ἀπό 10 μάρκα τό καθένα).

Δέν εἶχε λοιπόν δίκιο ἡ ΚΕ μας νά τονίζει ὅτι οἱ λικβινταριστές εἶναι ἕνα στρογγυλό μηδενικό μέσα στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας;

Οἱ λικβινταριστές ἀναφέρονται στήν «Ἐπιτροπή περιοχῆς

Καυκάσου». *Ούτε από μιά εργατική ομάδα* τοῦ Καυκάσου δέν πῆραν μέσα σέ $1^1/_2$ μήνα ἔστω καί μιά εἰσφορά.

Οἱ λικβινταριστές θέλουν νά ἐπωφεληθοῦν ἀπό τή βοήθεια τῆς Μπούντ καί τῆς λεττονικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης. *Ούτε από μιά* ἐργατική ὁμάδα εἴτε τῆς Μπούντ, εἴτε τῶν λεττονῶν δέν πῆραν μέσα σέ $1^1/_2$ μήνα ἔστω καί μιά εἰσφορά.

Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», καθημερινό ὄργανο τῶν ἀντιλικβινταριστῶν τῆς Πετρούπολης, μέσα σ' αὐτό τόν $1^1/_2$ μήνα ('Ιούλη—14 Αὐγούστου) δημοσιεύονται ἀπολογισμοί σχετικά μέ τόν *41ο ομαδικό εργατικό έρανο* ἀπό διάφορα μέρη τῆς Ρωσίας, καθώς καί ἀπό ἐργάτες τῶν ἐπιχειρήσεων πετρελαίου (τοῦ Γκρόζνι τῆς περιοχῆς Τερέκ) («Πράβντα», ἀρ. φύλ. 60) καί ἀπό τούς ἑβραίους ἐργάτες τῆς Λιμπάβα («Πράβντα», ἀρ. φύλ. 67). Θά μᾶς ἐπιτραπεῖ νά πιστεύουμε ὅτι ἡ βοήθεια αὐτή τῶν ἐργατῶν εἶναι πιό σοβαρή ἀπό τή λογοκοπία καί τίς ρητορεῖες τῆς «'Επιτροπῆς περιοχῆς Καυκάσου», τῶν λεττονῶν καί τῆς Μπούντ.

Καμιά βοήθεια στόν κόσμο καί καμιά «συνδιάσκεψη» μέ τούς λεττονούς, τήν Μπούντ κτλ. δέν θά μετατρέψουν τό *μηδενικό* πού ἀποτελοῦν οἱ λικβινταριστές μέσα στό ρωσικό ἐργατικό κίνημα σέ μονάδα.

Οἱ γερμανοί σύντροφοι ἄς κάνουν τόν ὄχι καί πολύ μεγάλο κόπο νά συγκεντρώσουν τά *στοιχεῖα* γιά τήν κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί νά τά ἐλέγξουν· ἡ Ρωσία ὁπωσδήποτε δέν εἶναι Κεντρική 'Αφρική, γιά νά μπορεῖ νά διηγεῖται κανείς ὅ,τι «κυνηγητικές ἱστορίες» θέλει. Ἴσως οἱ γερμανοί σύντροφοι νά θελήσουν νά βάλουν τελεία στήν περίεργη αὐτή, gelinde gesagt*, κατάσταση, ὅταν γιά τόν ἰταλικό, τό σουηδικό ἤ ὁποιονδήποτε ἄλλο σοσιαλισμό τούς ἐνημερώνουν ἀνοιχτά μέ ἔντυπα στοιχεῖα, ἐνῶ γιά τό ρωσικό σοσιαλισμό τούς ἐνημερώνουν μέ παραμύθια καί κουτσομπολιά πού μεταδίδονται ἀπό ἰδιωτικό δρόμο.

---

* — γιά νά ἐκφραστοῦμε ἠπιότερα. *'Η Σύντ.*

Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΛΑΪΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Τό γαλλικό περιοδικό «Ἐπιστημονική Ἐπιθεώρηση»[158] δημοσίευσε τελευταῖα στοιχεῖα γιὰ τήν παραγωγή *μαργαρίνης* σέ διάφορες χῶρες. Τά στοιχεῖα αὐτά μᾶς θύμισαν γιά πολλοστή φορά ἕνα γεγονός, πού παρατηρεῖται ἤδη ἀπό καιρό, ὅτι δηλ., ὅσο ἀναπτύσσεται ὁ καπιταλισμός, ἡ διατροφή τοῦ λαοῦ χειροτερεύει.

Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ μαργαρίνη εἶναι λίπος κατεργασμένο μέ εἰδικό τρόπο (ἀπό τό λίπος χωρίζεται ἡ στεαρίνη). Ἀπό τή μαργαρίνη αὐτή παρασκευάζεται ἕνα τεχνητό βούτυρο — τό βούτυρο μαργαρίνης.

Ἡ παραγωγή μαργαρίνης στίς κυριότερες εὐρωπαϊκές χῶρες πῆρε πολύ μεγάλες διαστάσεις. Ἡ Γερμανία παράγει $12^1/_2$ ἑκατομμύρια πούτια μαργαρίνη τό χρόνο, ἡ Ἀγγλία $7^1/_2$ ἑκατομμύρια πούτια κτλ.

Ἡ μαργαρίνη εἶναι πιό φτηνή ἀπό τό γνήσιο βούτυρο. Ἡ τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ στίς καπιταλιστικές χῶρες δέν μπορεῖ ν' ἀγοράσει γνήσιο βούτυρο. Οἱ ἐργάτες παίρνουν τόσο λίγα, ὥστε ἀναγκάζονται νά ἀγοράζουν προϊόντα φτηνά, κακῆς ποιότητας, νοθευμένα. Κι' ὅμως, ὁ κυριότερος καταναλωτής εἶναι οἱ ἐργάτες. Οἱ ἐργάτες εἶναι ἑκατομμύρια, οἱ κεφαλαιοκράτες ἑκατοντάδες. Ἔτσι, ἡ παραγωγή φτηνῶν ὑποκατάστατων προϊόντων μεγαλώνει ὄχι μέ τίς ἡμέρες, ἀλλά μέ τίς ὧρες, παράλληλα μέ τήν αὔξηση τῆς ἀφάνταστης χλιδῆς μιᾶς χούφτας ἑκατομμυριούχων.

Αὐξάνει ὁ πλοῦτος τῆς ἀστικῆς τάξης. Αὐξάνει ἡ φτώχια κι' ἡ ἀθλιότητα τοῦ προλεταριάτου καί τῆς μάζας τῶν καταστραμένων μικροϊδιοκτητῶν, ἀγροτῶν, ἐπαγγελματιῶν, μικρεμπόρων.

Εἶναι ἀξιοπαρατήρητο ὅτι ἡ κατανάλωση μαργαρίνης εἶναι μεγαλύτερη ἀκριβῶς στίς χῶρες ἐκεῖνες, πού φημίζονται ἰδιαί-

τερα γιά τήν παραγωγή μεγάλης ποσότητας καί καλῆς ποιότητας βουτύρου ἀγελάδας. Γιά νά βρεῖ κανείς πόσο μεγάλη εἶναι ἡ κατανάλωση μαργαρίνης σέ μιά χώρα, πρέπει νά διαιρέσει ὅλη τήν ποσότητα μαργαρίνης πού παράγεται στή χώρα αὐτή (προσθέτοντας τίς εἰσαγωγές καί ἀφαιρώντας τίς ἐξαγωγές) μέ τόν ἀριθμό τῶν κατοίκων.

Διαπιστώνεται ὅτι τήν πρώτη θέση στόν ὄγκο κατανάλωσης μαργαρίνης τήν κατέχει ἡ Δανία — 16,4 κιλά μαργαρίνη τό χρόνο (περίπου ἕνα πούτι) κατά κάτοικο. Ἔπειτα ἀκολουθεῖ ἡ Νορβηγία — 15 φούντια, ἡ Γερμανία — $7^1/_2$ φούντια κ.ο.κ.

Ἡ Δανία εἶναι ἡ πλουσιότερη χώρα στήν παραγωγή βουτύρου. Τό βούτυρο τῆς Δανίας, γνήσιο βούτυρο ἀγελάδας, θεωρεῖται ἕνα ἀπό τά καλύτερα. Ἡ μεγαλύτερη καί πλουσιότερη πόλη τοῦ κόσμου, τό Λονδίνο, (μέ τά προάστια ἔχει 6 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκους) προτιμᾶ ν' ἀγοράζει δανέζικο βούτυρο καί τό πληρώνει μέ τίς πιό ὑψηλές τιμές.

Οἱ εὔποροι δανοί χωρικοί, καί κυρίως οἱ καπιταλιστές τῆς Δανίας, βγάζουν πολλά λεφτά ἀπό τό ἐμπόριο τοῦ βουτύρου. Καί τόν ἴδιο καιρό ἡ Δανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα στόν κόσμο στήν κατανάλωση μαργαρίνης, ὑποκατάστατου τοῦ βουτύρου!

Πῶς ἐξηγεῖται αὐτό;

Πολύ ἁπλά. Ἡ τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Δανίας, ὅπως καί τοῦ πληθυσμοῦ κάθε ἄλλης καπιταλιστικῆς χώρας, εἶναι ἐργάτες καί φτωχοί ἀγρότες. Δέν φτάνουν τά λεφτά γιά ν' ἀγοράσουν γνήσιο βούτυρο. Ἀκόμη καί οἱ μεσαῖοι ἀγρότες τῆς Δανίας, ἐπειδή ἔχουν ἀνάγκη ἀπό χρήματα, πουλᾶνε στό ἐξωτερικό τό ἀγελαδινό βούτυρο, πού παράγουν στό νοικοκυριό τους, καί οἱ ἴδιοι ἀγοράζουν τή φτηνή μαργαρίνη. Αὐξάνει ὁ πλοῦτος τῶν δανῶν κεφαλαιοκρατῶν, αὐξάνει καί ἡ φτώχια καί ἡ ἀθλιότητα τῶν δανῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.

Τό ἴδιο γίνεται καί σέ μᾶς, στή Ρωσία. Πολύ παλιά, πρίν σαράντα περίπου χρόνια, ὅταν ἔγινε τῆς μόδας ἡ ὀργάνωση τυροκομικῶν ἐπιχειρήσεων καί συνεταιρισμῶν στά χωριά, ὁ δημοκράτης συγγραφέας Ἔνγκελχαρντ παρατήρησε ὅτι οἱ ἀγρότες, ἐπειδή ἔχουν ἀνάγκη ἀπό λεφτά, πουλᾶνε τό γάλα καί τό βούτυρο, ἐνῶ τά παιδιά τους λιμοκτονοῦν καί πεθαίνουν.

Ἀπό τότε πολλές φορές παρατηρήθηκε τό φαινόμενο αὐτό. Αὐξάνει ἡ παραγωγή τυριοῦ, αὐξάνει ἡ παραγωγή γάλατος γιά πούλημα, πλουτίζουν λίγοι εὔποροι ἀγρότες καί ἔμποροι, ἐνῶ ἡ φτωχολογιά γίνεται ἀκόμη πιό φτωχή. Τά παιδιά τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν μένουν χωρίς γάλα καί τεράστιος ἀριθμός

ἀπ' αὐτά πεθαίνει. Ἡ θνησιμότητα τῶν παιδιῶν στή Ρωσία εἶναι ἀφάνταστα μεγάλη.

Συχνά τό γάλα πουλιέται στά τυροκομεῖα, καί οἱ ἀγρότες παίρνουν πίσω τό *ἀποβουτυρωμένο γάλα* καί τό χρησιμοποιοῦν γιά τροφή.

Γιά τούς πλούσιους τά ἔσοδα ἀπό τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς καί τοῦ ἐμπορίου, καί γιά τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, ἡ μαργαρίνη καί τό ἀποβουτυρωμένο γάλα. Αὐτή εἶναι ἡ καπιταλιστική πραγματικότητα πού τήν ἐξωραΐζουν μέ τόσο ζῆλο οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ διορισμένοι ἐπιστήμονες.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 70,
20 τοῦ Ἰούλη 1912
Ὑπογραφή: Μπ. Μπ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΟΙ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΦΡΟΝΕΣ

Ὁ κλῆρος ἑτοιμάζεται νά κατακλύσει τήν IV Δούμα.

Ποιά στάση πρέπει νά κρατήσουμε ἀπέναντι στό γεγονός ὅτι ὁ κλῆρος κατεβαίνει στόν πολιτικό στίβο;

Ἡ δημοκρατία δέν μπορεῖ ποτέ νά ὑποστηρίξει ὅτι ὁ κλῆρος δέν πρέπει νά παίρνει μέρος στήν πολιτική ζωή. Ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι ὑπεραντιδραστική. Ὁδηγεῖ ἁπλῶς σέ ἐπίσημη ὑποκρισία καί τίποτε περισσότερο. Στή ζωή εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο, ἀπραγματοποίητο ὁποιοδήποτε μέτρο, πού ἀπομακρύνει ἀπό τήν πολιτική καί τήν ταξική πάλη τή μιά ἤ τήν ἄλλη ὁμάδα ἤ μέρος τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἄς θυμηθοῦμε ὅτι ὁ Μπέμπελ καί οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες ἦταν ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τῆς προπαγάνδας τῶν ἰησουιτῶν στή Γερμανία. Εἴμαστε ἐνάντια στή λογοκοπία τῶν φιλελευθέρων περί «ἀπαγορεύσεως» τῆς προπαγάνδας τῶν ἰησουιτῶν, ἔλεγαν οἱ σοσιαλδημοκράτες. Δέν φοβόμαστε τούς ἰησουίτες. Ἄς ἔχουν οἱ ἰησουίτες *ἀπόλυτη ἐλευθερία* προπαγάνδας, ἀλλά ἄς ἐξασφαλιστεῖ καί σέ μᾶς, τούς σοσιαλδημοκράτες, πλήρης ἐλευθερία προπαγάνδας. Ἔτσι σκεπτόταν ὁ Μπέμπελ καί οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες.

Οἱ ἐργάτες δημοκράτες στή Ρωσία παλεύουν ἐνάντια στή νοθεία τοῦ ἐκλογικοῦ (καί κάθε ἄλλου) δικαιώματος πρός ὄφελος τῶν τσιφλικάδων εἴτε τοῦ κλήρου κτλ., δέν εἶναι ὅμως καθόλου ἐνάντια στήν ἐλευθερία συμμετοχῆς τοῦ κλήρου στήν πολιτική ζωή. Ὑποστηρίζουμε τήν ἄποψη τῆς ταξικῆς πάλης καί ἀπαιτοῦμε πλήρη ἐλευθερία συμμετοχῆς στήν πολιτική ὁποιασδήποτε τάξης, κατηγορίας, φύλου, λαοῦ, στρώματος ἤ ὁμάδας πληθυσμοῦ.

Οἱ φιλελεύθεροι ἔχουν λαθεμένη, μή δημοκρατική ἄποψη στό ζήτημα αὐτό. Ὁ πρίγκιπας Τρουμπετσκόι, λογουχάρη,

ἔγραφε τελευταῖα κάτω ἀπό τά χειροκροτήματα τῆς ἐφημερίδας «Ρέτς»:

«Ἡ μετατροπή τῆς ἐκκλησίας σέ πολιτικό ὅπλο πετυχαίνεται μέ τίμημα τήν ἐσωτερική της ἀποσύνθεση». Ἀποκαλοῦσε «ἀντιχριστιανικό καί ἀντιεκκλησιαστικό» τό σχέδιο τοῦ κλήρου νά κατακλύσει τή Δούμα.

Αὐτό δέν εἶναι ἀλήθεια. Εἶναι ὑποκρισία. Εἶναι μιά ἄποψη βαθιά ἀντιδραστική.

Ὁ Τρουμπετσκόι καί οἱ ἄλλοι φιλελεύθεροι ὑποστηρίζουν στήν πάλη τους ἐνάντια στόν κληρικαλισμό μιά *μή* δημοκρατική ἄποψη. Κάτω ἀπό τή σημαία τῆς μή συμμετοχῆς τοῦ κλήρου στόν πολιτικό ἀγώνα ὑποστηρίζουν μιά πιό σκεπασμένη (καί γι᾽ αὐτό πολύ πιό ἐπιζήμια) συμμετοχή του.

Ἡ ἐργατική δημοκρατία εἶναι ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πολιτικῆς πάλης γιά ὅλους, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ κλήρου. Δέν εἴμαστε ἐνάντια στή συμμετοχή τοῦ κλήρου στόν ἐκλογικό ἀγώνα, στή Δούμα κτλ., ἀλλά *μόνο* ἐνάντια στά μεσαιωνικά προνόμια τοῦ κλήρου. Δέν φοβόμαστε τόν κληρικαλισμό, θά συζητήσουμε πρόθυμα μαζί του ἀπό ἕνα ἐλεύθερο καί ἴσο γιά ὅλους βῆμα. Ὁ κλῆρος ἔπαιρνε πάντα μέρος στήν πολιτική κατά τρόπο *συγκαλυμένο*· καί ἄν ἀρχίσει νά παίρνει *ἀνοιχτά* μέρος στήν πολιτική, αὐτό δέν θά φέρει παρά μόνο ὄφελος, καί μεγάλο ὄφελος στό λαό.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 74,
25 τοῦ Ἰούλη 1912
Ὑπογραφή: Μ ι ρ ι ά ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΟΙ ΚΑΝΤΕΤΟΙ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

«Ἔχουμε συνηθίσει νά πιστεύουμε,— γράφει ὁ συντάκτης τοῦ κύριου ἄρθρου τῆς «Ρέτς»,— ὅτι οἱ μαρξιστές θεωροῦν τούς καντέτους κόμμα δημοκρατικό, ἔστω καί μέ τήν προσβλητική προσθήκη: «ἀστικό»» (δηλαδή: ἀστικοδημοκρατικό). Εἶναι δύσκολο νά φανταστεῖ κανείς μεγαλύτερη πολιτική ἀγραμματοσύνη ἀπό μέρους «μορφωμένων ἀνθρώπων» πού διαβάζουν μαρξιστική φιλολογία. Ἄθελα σοῦ γεννιέται τό ἐρώτημα: μήπως ἀπό ὑπολογισμό παριστάνουν ὁρισμένες φορές τόν ἀγράμματο;

Ἀρχίζοντας ἀπό τό 1906, ἑκατοντάδες καί χιλιάδες φορές ἔχουμε ἐξηγήσει, ὅτι οἱ καντέτοι *δέν εἶναι* δημοκράτες, ὅτι ἀντιπροσωπεύουν τή φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη. Οἱ ἐπίσημες ἀποφάσεις πού ψήφισαν τήν ἄνοιξη τοῦ 1907 οἱ μαρξιστές κάθε γωνιᾶς τῆς Ρωσίας, ἀποφάσεις γνωστές σέ κάθε πολιτικά μορφωμένο ἄνθρωπο, ἐπιβεβαίωσαν αὐτό τό πράγμα καί διακήρυξαν δημόσια ὅτι οἱ καντέτοι εἶναι κόμμα τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, ὅτι ὁ δημοκρατισμός τους εἶναι «προσποιητός», ὅτι τούς καντέτους τούς ἀκολουθεῖ μιά μερίδα τῆς μικροαστικῆς τάξης «μόνο ἀπό παράδοση (δηλ. ἀπό τυφλή προσήλωση στό συνηθισμένο, στό παλιό) καί γιατί *τήν ἔχουν ἐξαπατήσει ἀνοιχτά οἱ φιλελεύθεροι*» [159].

Ἀπό τότε ἑκατοντάδες καί χιλιάδες φορές ἔχουμε ἐπαναλάβει καί ἀναπτύξει τίς σκέψεις αὐτές.

Καί οἱ καντέτοι βεβαιώνουν, σάν νά μή συνέβηκε τίποτε, ὅτι τάχα «συνήθισαν νά πιστεύουν» πώς οἱ μαρξιστές τούς θεωροῦν δημοκρατία! Πραγματικά: ὁ χειρότερος κουφός εἶναι ἐκεῖνος πού δέν θέλει ν' ἀκούσει.

Οἱ φιλελεύθεροι διαφέρουν ἀπό τούς συντηρητικούς (μαυροεκατονταρχίτες) ἀπό τό γεγονός ὅτι ἐκπροσωποῦν τά συμφέ-

ροντα τῆς ἀστικῆς τάξης, πού τῆς *εἶναι ἀπαραίτητη* ἡ πρόοδος κι' ἕνα εὔρυθμο κάπως σύστημα δικαίου, ὁ σεβασμός τῆς νομιμότητας, τοῦ συντάγματος, ἡ ἐξασφάλιση κάποιας πολιτικῆς ἐλευθερίας.

Ἡ προοδευτική ὅμως αὐτή ἀστική τάξη φοβᾶται περισσότερο τή δημοκρατία καί τό κίνημα τῶν μαζῶν, παρά τήν ἀντίδραση. Ἀπό δῶ πηγάζουν οἱ αἰώνιες τάσεις τῶν φιλελευθέρων νά κάνουν παραχωρήσεις στό παλιό, συμφωνίες μαζί του, νά ὑπερασπίζουν πολλά ἀπό τά κύρια βάθρα τοῦ παλιοῦ καθεστῶτος. Κι' ὅλα αὐτά ὁδηγοῦν στήν πλήρη ἀδυναμία τοῦ φιλελευθερισμοῦ, στή δειλία του, στήν ἀσυνέπειά του, στίς αἰώνιες ταλαντεύσεις του.

Ἡ δημοκρατία ἀντιπροσωπεύει τήν πλατιά μάζα τοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ δημοκράτης δέν φοβᾶται τό κίνημα τῶν μαζῶν, ἀλλά πιστεύει σ' αὐτό. Στή Ρωσία, τή δημοκρατία τήν ἀντιπροσωπεύουν οἱ τρουντοβίκοι καί γενικά οἱ ἀριστεροί «ναρόντνικοι». Οἱ μαρξιστές τούς ἀποκαλοῦν *ἀστική* δημοκρατία, ὄχι γιά νά τούς «προσβάλουν», ἀλλά γιατί κανένα ξαναμοίρασμα τῆς γῆς καί καμιά ἀλλαγή τοῦ κράτους πρός τήν κατεύθυνση τοῦ δημοκρατισμοῦ *δέν ἀρκοῦν γιά νά ἐξαλειφθεῖ* ἡ κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, ἡ κυριαρχία τοῦ ἀστικοῦ συστήματος.

Ἡ πολιτική τῶν ἐργατῶν δημοκρατῶν εἶναι σαφής. Παραδεχόμαστε τίς συμφωνίες μέ τούς φιλελευθέρους ἐνάντια στούς δεξιούς μόνο στό δεύτερο στάδιο τῶν ἐκλογῶν καί μόνο ἐκεῖ, ὅπου δέν μποροῦμε μαζί μέ τούς δημοκράτες νά νικήσουμε τούς φιλελευθέρους. Παλεύουμε μαζί μέ ὅλους τούς ἀστούς δημοκράτες, ἐφόσον μένουν πιστοί στό δημοκρατισμό τους.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 75,
26 τοῦ Ἰούλη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ

Οἱ φιλελεύθεροι ἄρχισαν νά κινοῦνται καί νά ξεσπαθώνουν συντονισμένα ἐνάντια στήν «Πράβντα». Οἱ συντάκτες τῶν κύριων ἄρθρων τῆς «Ρέτς», οἱ ἀνεξάρτητοι-προοδευτικοί κύριοι Προκοπόβιτς καί Ρ. Μπλάνκ στό περιοδικό «Ζαπρόσι Ζίζνι» ἄνοιξαν πύρ ἐνάντια στήν ἐργατική ἐφημερίδα, γιατί ἀποφάσισε νά κάνει ἀνεξάρτητη ἐκλογική καμπάνια στήν Πετρούπολη.

«Οἱ προσπάθειες τῆς «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» καί τῆς «Πράβντα» εἶναι ἐντελῶς μάταιες,— βεβαιώνει τό «Ζαπρόσι Ζίζνι». Δέν μποροῦν νά ὑπολογίσουν στά σοβαρά ὅτι θά νικήσει ὁ ὑποψήφιος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος στήν κουρία τῆς πόλης Πετρούπολης, ὅπου ἡ συμμετοχή τῶν ἐργατῶν εἶναι μηδαμινή!»

Νά ἕνα πρότυπο φιλελεύθερου συλλογισμοῦ, νά μέθοδοι ἐκφοβισμοῦ τοῦ ἐκλογέα, πού δέν μπόρεσε ἀκόμη νά ἀνεβεῖ πάνω ἀπό τό μικροαστισμό, δέν καλλιέργησε μέσα του μιά ἐντελῶς συνειδητή πολιτική.

Ἕναν καιρό οἱ φιλελεύθεροι φοβέριζαν ἀνοιχτά, λέγοντας ὅτι θά νικήσουν οἱ μαυροεκατονταρχίες στίς ἐκλογές. Τώρα τό χοντροκομένο αὐτό ψέμα «δέν πιάνει» πιά. Ὅλοι ξέρουν πώς δέν ὑπάρχει κανένας, οὔτε ὁ ἐλάχιστος ἀπολύτως κίνδυνος ἀπό τούς μαυροεκατονταρχίτες στίς ἐκλογές τῆς Πετρούπολης. Γι' αὐτό μπαίνει σέ ἐνέργεια ἄλλου εἴδους φοβέρα: «δέν πρέπει, λέει, νά ὑπολογίζετε σέ νίκη τῶν ἐργατῶν».

Ὄχι, κύριοι φιλελεύθεροι, ὁ δημοκράτης ἐκλογέας γενικά — ὁ ἐργάτης ἰδιαίτερα — πέρασε πολλά, γιά πολλά καλοσκέφτηκε καί πολλά διδάχτηκε στά τόσα σκληρά τελευταῖα πέντε χρόνια. Μέ τή φοβέρα αὐτή δέν θά πετύχετε τίποτε.

Οἱ ἐργάτες σέ κανένα μέρος τοῦ κόσμου δέν ἄρχισαν στίς μεγάλες πόλεις *δική τους* ἐκλογική καμπάνια, χωρίς νά ἔχουν *ἀπέναντί* τους ἰσχυρά φιλελεύθερα κόμματα. Σέ κανένα μέρος

τοῦ κόσμου ἡ ἐργατική δημοκρατία δέν κατόρθωσε ν' ἀποσπάσει ἀπό τούς φιλελευθέρους τήν ἐπιροή πάνω στίς μάζες τῶν μικροϋπαλλήλων, τῶν ἐμποροϋπαλλήλων, τῶν ἐπαγγελματιῶν, τῶν μικρεμπόρων κτλ., χωρίς ἐπίμονη πάλη.

Ὅσοι ἐναντιώνονται στό ν' ἀρχίσουν τώρα τήν πάλη αὐτή οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης (σωστότερα: νά συνεχίσουν τήν πάλη πού ἄρχισαν στά 1906, 1907, 1909), αὐτοί μάταια χρησιμοποιοῦν τό ὄνομα τοῦ δημοκράτη, στήν πραγματικότητα παραμένουν δοῦλοι τῶν φιλελευθέρων.

Χιλιάδες καί χιλιάδες νέοι δημοκράτες ἐκλογεῖς θά πάρουν τώρα μέρος στίς ἐκλογές τῆς Πετρούπολης.

Τό μεγάλο ἔργο πού πραγματοποίησαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, δημιουργώντας τήν ἐργατική καθημερινή ἐφημερίδα τους, μᾶς δίνει κάθε δικαίωμα νά περιμένουμε ἐξίσου μεγάλες ἐπιτυχίες στόν ἐκλογικό ἀγώνα.

Χιλιάδες παλιοί ἐκλογεῖς ἀφυπνίζονται γιά μιά νέα, πιό συνειδητή πολιτική ζωή, καί διδάσκονται μέ τή βοήθεια τῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας τους νά παλεύουν γιά τή βελτίωση τῆς ζωῆς τους, καλλιεργοῦν τή συνήθεια νά διεξάγουν ἀπό κοινοῦ πολιτική δράση, συνειδητοποιοῦν τό νόημα τῶν μεγάλων παλλαϊκῶν προβλημάτων πού λύνει ἡ ἐργατική δημοκρατία.

Ἡ νίκη ἐνάντια στούς φιλελευθέρους τῆς Πετρούπολης μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ. Καί ἡ δημοκρατική Πετρούπολη, ἀπό τήν ἀνησυχία καί τίς ὑβριστικές ἐπιθέσεις τῶν φιλελευθέρων, ἀπό τούς ἐκφοβισμούς καί τίς ʽφωνασκίες τους, ἀντλεῖ ἁπλῶς καινούργια πεποίθηση ὅτι ἀκολουθεῖ τό σωστό δρόμο πρός τή νίκη.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 77,
28 τοῦ Ἰούλη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

-

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Θέσεις

γιά τήν κατάσταση τοῦ κόμματος

1. Ἀφετηρία: οἱ ἀντικειμενικές συνθῆκες τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἐποχῆς.
2. Plenum καί «συμφιλιωτισμός». Λικβινταρισμός καί ὀτζοβισμός.
3. Ἕνας χρόνος μετά τήν ὁλομέλεια. Ὁ «συνασπισμός τῶν 2 ἰσχυρῶν ὁμάδων» [160].
4. Ἡ στάση τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ὀτζοβιστῶν μετά τήν ὁλομέλεια.
5. Ἡ «συμφωνία» καί τά 2 συστατικά της μέρη: τό πολιτικό καί τό «χρηματικό» [161].
6. XII. 1910 — VI. 1911. [162] «Βίαιη προσαγωγή στήν ΚΕ».
7. Ἡ «σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ στό Παρίσι». Διέξοδος: ἡ ρωσική συνδιάσκεψη.
   Ὁ συνασπισμός τῶν 3 ὁμάδων. «Ὑποσχέσεις» καί ἐκπλήρωση [163].
8. Οἱ δυό περίοδοι τῆς πλειοψηφίας ἐνάντια στούς μπολσεβίκους ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1910: συμφιλιωτιστές + λικβινταριστές (1910)· συμφιλιωτιστές καί πολωνοί ($^1/_2$ τοῦ 1911) [164].
9. Ἡ ΡΟΕ versus* στίς μικροομάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ. «Κατάρευσε ἄραγε ὁ μπολσεβικο-πολωνικός συνασπισμός;

* — ἐνάντια. *Ἡ Σύντ.*

10. Ἡ «ἀπομόνωση» τοῦ ἐξωτερικοῦ + ἤ —;
11. Ἡ ὁμάδα γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ κόμματος.
    1) Μιχαήλ + Γιούρι + Ρόμαν.
    2) Σύγκληση στό ἐξωτερικό ὁλομέλειας XII—VI.
    3) Συνδιάσκεψη ρωσική.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 14 (27) τοῦ Δεκέμβρη 1911

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1933
στή Λενινιστική Συλλογή,
τόμ. XXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ [165]

Ἡ πολιτική κατάσταση

1. Ἡ σιτοδεία — καί ὁ λιμός. Ἡ «ἐπισιτιστική» ἐκστρατεία. Ἡ λιντβαλιάδα [166].

2. Ἡ «ἀγροτική μεταρύθμιση» τοῦ Στολίπιν: νά γεμίσεις μέ ἀστικό κρασί δουλοπαροικιακά τουλούμια. Σκᾶνε.

3. XII. 1908 γιά τή μεταρύθμιση τοῦ Στολίπιν [167] καί ἡ μή κατανόησή της ἀπό τούς λικβινταριστές καί τούς βπεριοντοφικούς.

4. Οἱ δίκες τῆς ἐπιμελητείας: κλέβουν.

5. Ἀνοικοκυρωσύνη καί ἀκαταστασία.

—Ὁ καντέτικος καί ὁ ὀχτωβριστικός τύπος. Ἡ πτήση Πετρούπολη-Μόσχα, ἡ μετακίνηση φορτηγῶν αὐτοκινήτων, ἡ κατασκευή σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ἡ ρωσική βιομηχανία στήν ξένη ἀγορά, ἡ λαϊκή ἐκπαίδευση· καί ἡ «σκούπα» τοῦ Κασσό — — — ὅλα, ὅλα παντοῦ ἀναστεναγμοί, ὤχ, παράπονα.

6. Ἡ ἀστική τάξη κλαίει γιά τό ἀστικό καθεστώς. Θέλει «νά ξεπλύνει τό τομάρι (τουλούμι) χωρίς νά τό βάλει στό νερό».

7. Ἡ ἐπανάσταση εἶναι τό μοναδικό μέσο. Ὁ φόβος, τό μίσος ἤ δυσπιστία, — ὄχι σύμφωνα μέ τό ρεῦμα.

8. «Ὄχι σύμφωνα μέ τό ρεῦμα». Γιά τήν ἐπανάσταση. Ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ ἐπανάσταση. Τό σύνθημα πού ἐκφράζει συνοπτικά τήν πολιτική κατάσταση καί *καθορίζει* ὅλο τό περιεχόμενο τῆς κομματικῆς ζύμωσης καί προπαγάνδας (ἰδιαίτερα πρίν ἀπό τήν IV Δούμα) — γιά τήν ἐπανάσταση. (*Ὄχι* «γενικό ἐκλογικό δικαίωμα».) etc.

Σιτοδεία
Δίκες τῆς ἐπιμελητείας
Περσία
Κασσό καί συντριβή
Ἑβραῖοι καί «ἐθνικοποίηση τοῦ ἐμπορίου»

Ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ ἐπανάσταση

1. Ἡ «ἀναζωογόνηση», γιά τήν ὁποία ὅλοι μιλᾶνε, εἶναι σύμπτωμα νέας ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης.
2. Ἡ στάση ἀπέναντι στήν προηγούμενη ἐπανάσταση: κακία, φόβος, μίσος,— δειλία, λιγοπιστία, λιγοψυχία,— ἡ στάση τῆς ἐργατικῆς τάξης («θά ἔχετε πάλι τό 1905»).
3. Καθήκοντα δράσης τῆς ἐργατικῆς τάξης στίς νέες συνθῆκες.
   (α) > συνειδητότητα τῶν μαζῶν(δ)
   (β) > ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ (α)
   (γ) > ἐχθρότητα τῆς ἀστικῆς τάξης (β)
   (δ) > ἕνωση τῶν ἐχθρῶν (γ)
4. Χαρακτήρας τῆς ζύμωσης καί προπαγάνδας.
   Δέν χρειάζεται παράνομο κόμμα
   » » νά προπαγανδίζουμε τήν ἐπανάσταση (ὄχι ἡγεμονία)
   etc. etc. |λικβινταρισμός|.

Ἐκδήλωση ἀστικῆς ἀντεπαναστατικότητας στή σοσιαλδημοκρατία.

5. «Ὁλοφάνερη σάν σέ παλάμη» = ἡ ΙΙΙ Δούμα. Ὁ ρόλος (τῶν καντέτων.)

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ 1911

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΥΛΙΚΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ VI ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ (ΤΗΣ ΠΡΑΓΑΣ) ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

1

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ «ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΓΚΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ» [168]

Αὐτό εἶναι *ἀνεξάρτητο* ἀπό τίς εὐχαριστίες.

Αὐτό ἀφορᾶ τήν Ἐπιτροπή ἐλέγχου τῶν πληρεξουσίων.

Ἀντί «εὐχαριστίες» προτείνω νά μπεῖ (ἐπίσημη) *ἀ ν α γ ν ώ ρ ι σ η* τῆς τεράστιας σπουδαιότητας τοῦ ἔργου πού συντελέστηκε καί *ν' ἀναπτυχθεῖ* ἡ δυσκολία τῶν συνθηκῶν.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Γενάρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1941
στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια
Ρεβολιούτσιγια», ἀρ. τεύχ. 1

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

2

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ

1. Ἡ διάλυση καί ἡ ἀνυπαρξία ΚΕ.
2. Ἡ πρωτοβουλία τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων γιά τήν ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος.

Ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα.

3. Τά ἐπιτακτικά καθήκοντα τῆς πρακτικῆς δουλιᾶς ὄξυναν ἰδιαίτερα τό καθῆκον τῆς ἀνασυγκρότησης τοῦ κόμματος.
4. Κλήθηκαν *ὅλοι* καί ἀπουσιάζουν μόνο ἐκεῖνοι πού δέν θέλησαν νά βοηθήσουν τό κόμμα.
5. Ἀντιπροσωπεύονται ὅλες οἱ ὀργανώσεις πού δροῦν στή Ρωσία.

— — Ἀνακήρυξη τῆς συνδιάσκεψης σάν τοῦ ἀνώτατου ὀργάνου τοῦ κόμματος, πού ἔχει τήν ὑποχρέωση νά δημιουργήσει τά ἁρμόδια κεντρικά ὄργανα καί νά βοηθήσει παντοῦ στήν ἀνασυγκρότηση τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί τῆς κομματικῆς δουλιᾶς.

---

1) Οἱ ἐθνικές ὀργανώσεις κλήθηκαν 3-4 φορές — — (1) διαπιστώθηκε ὅτι ἡ εὐθύνη γιά τήν ἀπόσπαση ἀπό τίς ρωσικές ὀργανώσεις πέφτει ὁλοκληρωτικά στίς ἐθνικές ὀργανώσεις·

2) μερική ὑποστήριξη τῶν ἀνοιχτῶν λικβινταριστικῶν (μπουντιστικῶν) πόθων· ἀνίσχυρες ταλαντεύσεις σ' αὐτό τό ζήτημα, νά ὑπάρχει ἤ νά μήν ὑπάρχει κόμμα·

ξ) θά ἦταν τελείως παράλογο, ἄν οἱ ρωσικές ὀργανώσεις, στίς ὁποῖες πέφτει ὅλη ἡ δουλιά στά σπουδαιότερα κέντρα τοῦ κινήματος, ἀπόριπταν αὐτή τή δουλιά καί τήν ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος.

4. (1) τρία χρόνια δέν ὑπῆρχε·
   (2) δυόμιση χρόνια ἀναγνώριζαν τήν ἀνάγκη καί ἑτοιμάζονταν·
   (3) ὅλοι, χωρίς ἐξαίρεση, εἰδοποιήθηκαν καί κλήθηκαν καί τούς δόθηκε ἡ δυνατότητα νά συμμετάσχουν·
   (4) γύρω ἀπό τή ΡΟΕ συσπειρώθηκαν 20 ρωσικές ὀργανώσεις.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Γενάρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 18 τοῦ Γενάρη 1937 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 18

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

3
ΣΧΕΔΙΟ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ *

Τό όργανωτικό καταστατικό

§ 1 — παραμένει ή ϊδια.

§ 2 — νά προστεθεΐ ὅτι ἐπιτρέπεται ή πρόσληψη, σάν προσωρινό μέτρο (σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ XII. 1908).

§ 3 — παραμένει ή ϊδια.

§ 4 — ή ϊδια.

§ 5 — ή ϊδια.

§ 6 — ή ϊδια.

§ 7 — ή ϊδια.

§ 8 — *νά φύγει ἐντελῶς*. Νά ἀνατεθεῖ στήν ΚΕ + τοπικές ὀργανώσεις.

§ 9 — ἀντί 1.000 ἐκλογέων — νά μποῦν 30 εἴτε 50 καί νά καταργηθεῖ (προσωρινά) ή ἀναλογική ἀντιπροσώπευση.

Σημείωση. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ 1912, λόγω τῆς ἔκτακτης κατάστασης πραγμάτων, ἀνακηρύχτηκε σάν τό *ἀνώτατο ὄργανο τοῦ κόμματος* (βλέπε τήν ἀπόφαση γιά τή συνδιάσκεψη)**.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 11 (24) τοῦ Γενάρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1941 στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», ἀρ. τεύχ. 1

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 160. *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο τό ἐδάφιο αὐτό ἔχει διαγραφεῖ. *Ἡ Σύντ.*

4
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ «ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ»*

Νά μπεῖ στήν ἀρχή (α) ἡ ἐπιβεβαίωση τῆς ἀπόφασης τοῦ XII. 1908 εἴτε ἡ ἐπιβεβαίωση τῆς ὀρθότητάς της *ἀπό τήν πείρα* τῶν τριῶν χρόνων· (β) ἡ ἀναγνώριση ὅτι ἡ δουλιά τῶν τοπικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν δυνάμεων δημιουργεῖ σέ μᾶς ἕναν τύπο κόμματος *πού πλησιάζει* τό γερμανικό τοῦ 1878-1890 [169]. Πάνω σ' αὐτό τό δρόμο πρέπει νά βαδίσουμε *καί παραπέρα* αὐτά *ἀντί* τῆς § 1.

Στήν 5η θέση νά βγεῖ ἡ λέξη *σχηματισμός* καί ἀντί «διεύρυνση» νά εἰπωθεῖ *δυνάμωμα*.

§ 7 — νά εἰπωθεῖ πιό προσεκτικά, ὅπως στήν ἀπόφαση τοῦ XII. 1908.

§ 9 — νά διατυπωθεῖ ἔτσι, πού νά φαίνεται ὅτι καί μέ τήν ἔννοια τῆς πολιτικῆς ζύμωσης καί γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, *καί γιά τή σύνδεση ὅλων τῶν παράνομων ὀργανώσεων καί τῶν παράνομων πυρήνων* στούς διάφορους συλλόγους ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ἡ τακτική κυκλοφορία μιᾶς παράνομης σοσιαλδημοκρατικῆς ἐφημερίδας πού νά βγαίνει κανονικά καί συχνά.

Γράφτηκε στίς 11 (24) τοῦ Γενάρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1941 στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», ἀρ. τεύχ. 1

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 150-151. *Ἡ Σύντ.*

5
ΥΛΙΚΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΟΣ»*

Ἀπόφαση γιά τήν καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος

Θέματα:

1) ἐπινόηση τῶν λογίων χωρίς σύνδεση μέ τίς μάζες, πού [δέν] προέρ[χεται] ἀπό τίς μάζες·

2) νεκρή ὑπογραφή, χωρίς ξεκάθαρα [συνθήματα], χωρίς ζύμωση στίς [μάζες], χωρίς ἐνδιαφέρον [ἀπό τήν πλευρά τῶν μαζῶν]·

3) τό κείμενο καί ὁ χαρακτήρας τοῦ ὑπομνήματος δέν ἱκανοποιοῦν·

4) ἀπόσπαση τῆς ἐπιμέρους διεκδίκησης, ὅταν ἡ κατάσταση ἐπιβάλλει τίς στοιχειώδεις συνθῆκες ἐλευθερίας [γιά] ὅλο τό λαό·

5) ἀποτυχία: 1.300 ὑπογραφές. Δέν ὑποστήριξαν τό Κίεβο, τό Αἰκατερινοσλάβ, ὁ Καύκασος etc.·

6) τό ἐνδιαφέρον γιά τίς προλεταριακές συγκεντρώσεις ἔδειξε ὅτι *δέν πρέπει* νά ψάξει κανείς νά βρεῖ τούς «[δρόμ]ους» πρός τίς μάζες *ἐκεῖ* πού θέλουν οἱ λικβινταριστές.

Συμπέρασμα:

Νά ἀναγνωριστεῖ ἡ ἀποτυχία σάν ὁριστική.

Τά ὑπομνήματα λόγω τῶν συγκεκριμένων συνθηκῶν [τῆς ἐποχῆς] εἶναι ἕνα ἀπό τά λιγότερο [κατάλληλα] μέσα ζύμωσης.

Σύνθημα ζύμωσης γιά τήν ἐλευθερία [τοῦ συνεταιρίζεσθαι] *σέ σύνδεση* μέ τίς γενικές [πολιτικές] διεκδικήσεις καί τήν ἐπαναστατική ζύμωση στίς μάζες.

---

* Τό χειρόγραφο τοῦ ντοκουμέντου εἶναι μερικά καταστραμμένο. Οἱ λέξεις πού εἶναι μέσα σέ τετράγωνες παρενθέσεις, ἀποκαταστάθηκαν σύμφωνα μέ τό νόημα καί τό κείμενο τῆς ψηφισμένης ἀπόφασης. *Ἡ Σύντ.*

Σχέδιο ἀπόφασης

Θεωρεῖ:

1) ὅτι ἡ... λεγόμενη «καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος» πού ἄρχισε, εἶχε ἀρχίσει [ἀπό μιά ὁμάδα τῶν λογίων τῆς Πετρούπολης] λικβινταριστικῆς κατεύθυνσης, χωρίς καθόλου νά εἶναι προϊόν [τῆς πάλης τῶν μαζῶν], χωρίς νά συνδέεται μέ τή δραστήρια πρωτοβουλία... τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων εἴτε τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν·

2) ὅτι ἡ παραπάνω [καμπάνια τόσο λόγω τοῦ χαρακτήρ]α τοῦ ὑπομνήματος, ὅσο καί λόγω τῶν γενικῶν πολιτικῶν συνθηκῶν, [μετατράπηκε κατανάγκη σέ καθαρά τυπική] καί νεκρή ὑπογραφή [σκέτων χαρτιῶν] πού δέν ἐνδιέφεραν τίς μάζες, [χωρίς]τήν πλατιά συμμετοχή τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν στή συζήτηση... τοῦ ὑπομνήματος οὔτε στόν τύπο οὔτε στίς συγκεντρώσεις·

3) ὅτι τό παραπάνω ὑπόμνημα πού κυκλοφόρησε καί τά σχόλια μέ τά ὁποῖα τό συνόδευαν οἱ λικβινταριστές, ἀποσποῦσε τή διεκδίκηση τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας γιά τή μιά, τήν π[ιό] πρωτοπόρα καί πιό ἐπαναστατική τάξη, χω[ρίς νά τή συνδέει μέ τίς γενικές] στοιχειώδεις συνθῆκες τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας [ὅλου τοῦ λαοῦ], διαστρεβλώνοντας ἔτσι τά καθήκοντα τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου, [τοῦ ἀρχηγοῦ]... ὅλου τοῦ λαοῦ, ἐνάντια στόν τσαρισμό καί καταδικάζοντας τήν «καμπάνια» σέ [ἀποτυχία]·

4) ὅτι ἡ τύχη αὐτῆς τῆς [καμπάνιας τοῦ ὑπομνήματος] ἐπιβεβαίωσε ὁλοκάθαρα ὅτι [ὅλη] αὐτή ἡ πρωτοβουλία ἦταν λαθεμένη καί ξεκομμένη ἀπό τίς ἐρ[γατικές μάζες]: κάτω ἀπό τό ὑπόμνημα συγκεντρώθηκαν συνολικά 1.300 ὑπογραφές, [συνάμα] σέ καμιά ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις, μαζί καί [τοῦ Καυκάσου], τοῦ Αἰκατερινοσλάβ καί τοῦ Κιέβου, ἀκόμη καί ἀνάμεσα σέ κεῖνες πού συμπαθοῦσαν τούς λικβινταριστές... ἡ καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος, πού ὁλοκάθαρα δέν ὑποστηρίχτηκε ἀπό [τίς μάζες], [δέν συνάντησε ἀπολύτως] καμιά ὑποστήριξη, ὅπως καί δέν ὑποστήριξε αὐτή [τήν καμπάνια καί ἡ σοσιαλδημοκρατική μας ὁμάδα τῆς Δούμας].

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Γενάρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1941
στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια
Ρεβολιούτσιγια», ἀρ. τεύχ. 1

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΛΕΞΗΣ «Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΡΩΣΙΚΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ» [170]

1. Τά γεγονότα τοῦ Λένα καί ἡ πρωτομαγιά στή Ρωσία. Οἱ μαζικές ἀπεργίες καί ὁ ρόλος τους.
2. Ἡ νομοτέλεια τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, οἱ πρόδρομοί της καί οἱ προοπτικές της.
3. Ἡ σημασία τῆς μαζικῆς ἀπεργίας στίς σύγχρονες ἐπαναστάσεις. Ἡ πείρα τοῦ 1905.
4. Ὁ φιλελευθερισμός καί ἡ δημοκρατία μπροστά στή νέα ἐπανάσταση.
5. Γιατί οἱ καντέτοι κήρυξαν πόλεμο ἐνάντια στίς «ἐπαναστατικές διαθέσεις» καί καταδίκασαν τή σκέψη γιά «τήν ἀνάγκη νέας ἐπανάστασης στή Ρωσία»;
6. Οἱ νέες συνθῆκες τῆς σημερινῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου. Τά πολιτικά κόμματα, ἡ ΙΙΙ Δούμα, οἱ ἐκλογές. Ἡ ἀγροτιά καί ἡ καινούργια δημοκρατική διανόηση.
7. Ἡ «ἐλευθερία συνασπισμῶν» καί τά συνθήματα τῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης — πάλη γιά τή δημοκρατία, γιά τήν 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα, γιά τή δήμευση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων.

Δημοσιεύτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 13 τοῦ Ἰούνη (μέ τό νέο ἡμερ.) τοῦ 1912 στήν ἀνακοίνωση γιά τή διάλεξη πού ἔβγαλε τό τμῆμα Παρισιοῦ τῶν ὀργανώσεων ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἀνακοίνωσης

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΩΣ ΤΩΡΑ

(Δεκέμβρης 1911 - 'Ιούλης 1912)

ΕΙΣΗΓΗΣΗ «ΓΙΑ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ», ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΕΣ ΣΤΗΝ VI ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ (ΤΗΣ ΠΡΑΓΑΣ) ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Ἡ εἰσήγηση «Γιά τή σημερινή κατάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος» ἔγινε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στή συνδιάσκεψη ἀνάμεσα στίς 6 καί 12 (19 καί 25) τοῦ Γενάρη 1912. Πληροφορίες γιά τήν εἰσήγηση ὑπάρχουν στίς ἀναμνήσεις τοῦ Ν. Α. Σεμάσκο: «Ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση γιά τήν τρέχουσα στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος. Ἦταν τό βασικό ζήτημα πού ἔπρεπε νά καθορίσει τή φυσιογνωμία τῆς συνδιάσκεψης, τή συγκρότηση καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος» (Ἀναμνήσεις γιά τόν Βλαντίμιρ Ἰλίτς Λένιν. Μέρος Ι, Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1956, σελ. 432 - 433) καί τοῦ Ε. Π. Ὀνούφριεφ «... Ἦταν θέσεις τῆς εἰσήγησης τοῦ Λένιν γιά τή σημερινή κατάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος, ἡ ὁποία ἔγινε ὕστερα ἀπό μερικές ἡμέρες στή συνδιάσκεψη» (Ε. Ὀνούφριεφ. Συναντήσεις μέ τόν Λένιν, Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1959, σελ. 16).

Πληροφορίες γιά τίς ἄλλες εἰσηγήσεις, λόγους καί ὁμιλίες τοῦ Λένιν στή συνδιάσκεψη ὑπάρχουν στά περιληπτικά πρακτικά ὁρισμένων συνεδριάσεων τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

«ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ (ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΜΠΛΑΝΚ)», «ΑΣΒΕΣΤΕΣ ΕΛΠΙΔΕΣ»

Γιά τά ἄρθρα αὐτά, ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε σέ γράμματά του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» τῆς 11 (24) τοῦ Ἰούλη 1912: «... Καί ἐκτός ἀπ' αὐτό τούς συνεργάτες γενικά θά τούς διώξετε, ἄν δέν δημοσιεύσετε κι' ἀκόμη ἄν δέν ἀπαντήσετε, ἤ δέν στείλετε πίσω τά ἄρθρα (π.χ. τά δικά μου: ἀπάντηση στόν Μπλάνκ— *σοβαρό!* «Ἄσβεστες ἐλπίδες» καί *μιά σειρά ἄλλα*!!)» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 18) καί στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» τῆς 20 τοῦ Ἰούλη (2 τοῦ Αὐγούστου) 1912: «Ἐλπίζω νά μήν ἀρνηθεῖτε ἐπίσης νά διαβιβάσετε στή «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» ὅτι ἀπαιτῶ ὁπωσδήποτε νά μοῦ ἐπιστραφεῖ τό ἄρθρο-ἀπάντηση στόν Μπλάνκ («Μικροτεχνάσματα»), ἄν δέν τό δημοσιεύσουν στό φύλ. ἀρ. 18. Τότε θά τό δημοσιεύσω ἐξάπαντος στό περιοδικό» (στό ἴδιο, σελ. 28).

ΑΡΘΡΟ ΓΙΑ ΤΙΣ 9 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ (ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗ)

Στίς 19 τοῦ Ἰούλη (1 τοῦ Αὐγούστου) 1912, ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»: «... γιά τό ἄρθρο σχετικά μέ τίς 9 τοῦ Νοέμβρη (ἀπάντηση ἀνταποκριτῆ) ἔχω πολύ καιρό νά πάρω ἀπάντηση» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 23).

«ΓΙΑ ΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ»

Ὁ Β. Ι. Λένιν σέ γράμμα του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» τόν Ἰούλη τοῦ 1912 ἔκανε γνωστό ὅτι ἔστειλε αὐτό τό ἄρθρο καί τόνιζε τήν ἀνάγκη τῆς δημοσίευσής του στήν «Πράβντα» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 20-21). Σέ γράμμα του τῆς 19 τοῦ Ἰούλη (1 τοῦ Αὐγούστου) ὁ Λένιν ἔγραφε: «Γράφετε, καί μέ τήν ἰδιότητα τοῦ ἀρχισυντάκτη προφανῶς, ἐξονόματος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, — ὅτι «ἡ Συντακτική ἐπιτροπή κατ' ἀρχήν θεωρεῖ ἀπόλυτα δημοσιεύσιμο τό ἄρθρο μου *μέχρι καί τή στάση ἀπέναντι στούς 'λικβινταριστές*» (στό ἴδιο, σελ. 22). Ἀπαντώντας στό γράμμα τοῦ Λένιν, ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα», τόν πληροφοροῦσε στίς 30 τοῦ Ἰούλη (12 τοῦ Αὐγούστου): «Τό ἄρθρο «Γιά τό ἐκλογικό πρόγραμμα» θά δημοσιευτεῖ, ὅμως ὕστερα ἀπό λίγο καιρό. Πρέπει ἀνάμεσα στ' ἄλλα νά προετοιμαστοῦμε, ὅπως λέμε, «τεχνικά» γι' αὐτό τό ἄρθρο, γιατί μέ τή μορφή πού ἔχει βγαίνει πολύ ἔξω ἀπό τά ὅρια πού ἐπιτρέπει ἡ λογοκρισία» («Ἀπό τήν ἐποχή τῆς «Ζβεζντά» καί τῆς «Πράβντα»», ρωσ. ἔκδ. ΙΙΙ, Μόσχα - Πετρούπολη, 1923, σελ. 240).

Τό ἄρθρο δέν δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα».

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΠΗΡΕ ΜΕΡΟΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΣΟΤΣΙΑΛ-ΝΤΕΜΟΚΡΑΤ»

Ἀρ. φύλ. 25, 21 (8) τοῦ Δεκέμβρη 1911
Ἀρ. φύλ. 26, 8 τοῦ Μάη (25 τοῦ Ἀπρίλη) 1912
Ἀρ. φύλ. 27, 17 (4) τοῦ Ἰούνη 1912

«ΡΑΜΠΟΤΣΑΓΙΑ ΓΚΑΖΕΤΑ»

Ἀρ. φύλ. 7, 22 τοῦ Δεκέμβρη 1911, (4 τοῦ Γενάρη 1912)
Ἀρ. φύλ. 8, 17 (30) τοῦ Μάρτη 1912

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΠΡΟΣΒΕΣΤΣΕΝΙΓΕ»

Τεῦχ. 1, Δεκέμβρης τοῦ 1911
Τεῦχ. 2, Γενάρης τοῦ 1912
Τεῦχ. 3 - 4, Φλεβάρης -Μάρτης τοῦ 1912
Τεῦχ. 5 - 7, Ἀπρίλης - Ἰούνης τοῦ 1912

«Η ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΤΟΥ 1912»

Paris, ἐκδοτικό τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, 1912

Ἡ μπροσούρα κυκλοφόρησε τό Φλεβάρη 1912. Πληροφορίες γιά τή συμμετοχή τοῦ Β. Ι. Λένιν στή σύνταξη τῆς μπροσούρας ὑπάρχουν στά ντοκουμέντα πού φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

«ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΕΑ (Ο ΕΚΛΟΓΙΚΟΣ ΜΑΣ ΝΟΜΟΣ)»

Πετρούπολη, 1912

Ἡ μπροσούρα κυκλοφόρησε τόν Ἰούνη τοῦ 1912. Ὁ Β. Ι. Λένιν συγκέντρωσε καί ἐπιμελήθηκε τά ὑλικά γιά τήν μπροσούρα αὐτή. Σέ γράμμα

πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά» τό Μάρτη τοῦ 1912 ὁ Λένιν παρακάλεσε νά τοῦ στείλουν βιβλία γιά τόν ἐκλογικό νόμο τῆς 3 (16) τοῦ Ἰούνη 1907 καί ἄλλα ὑλικά γιά νά καταρτίσει καί νά συντάξει τήν μπροσούρα (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 466). Σέ γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά» τῆς 9 (22) τοῦ Ἀπρίλη 1912 ὁ Λένιν πληροφοροῦσε: «...Στέλνω σήμερα νέο ὑλικό γιά τόν «Ὁδηγό τοῦ ἐκλογέα». Μ' αὐτό σχεδόν τελειώσαμε· ὕστερα ἀπό δυό μέρες, ἀπό δῶ θά στείλω δυό ἀρθράκια καί κατόπιν ἀπό τό Τβέρ θά πάρετε ἕνα ἄρθρο γιά τόν προϋπολογισμό» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 12).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΠΙΘΑΝΟΝ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΟΝ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

«ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΜΜΑ»

Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε μέ τήν ὑπογραφή «Π. Π.» στίς 22 τοῦ Μάη (4 τοῦ Ἰούνη) 1912 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 19. Ἡ ὑπογραφή αὐτή βρίσκεται κάτω ἀπό ὁρισμένα γνωστά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν, συγκεκριμένα, κάτω ἀπό τό πρῶτο του ἄρθρο στήν «Πράβντα» ἀρ. φύλ. 13 καί 14, «Οἱ τρουντοβίκοι καί ἡ ἐργατική δημοκρατία», κάτω ἀπό τά ἄρθρα «Φιλελευθερισμός καί δημοκρατία», «Στήν Ἑλβετία», (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 278 - 285, 248 - 257, 411 - 413 καί Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 281 - 282).

Τό ἄρθρο «Οἱ ἐκλογές καί τό κόμμα» εἶναι ἀφιερωμένο στά ζητήματα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας γιά τήν IV Κρατική δούμα. Πάνω σ' αὐτό τό θέμα στήν ἐφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» τήν ἴδια ἀκριβῶς ἡμέρα δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Μερικά συμπεράσματα ἀπό τήν προεκλογική κινητοποίηση» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 322-327) ὅπου ὑπάρχει σύμπτωση κειμένων πάνω στά βασικά ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ζητήματα, καθώς ἐπίσης καί στό φώτισμα τῶν ἴδιων ἀκριβῶς γεγονότων. Τά ζητήματα πού θίγονται στό ἄρθρο: γιά τό χωρισμό τῶν κομμάτων στίς ἐκλογές γιά τή Δούμα καί τήν ὕπαρξη τριῶν στρατοπέδων: τοῦ δεξιοῦ, τοῦ φιλελεύθερου καί τοῦ δημοκρατικοῦ, γιά τή σημασία τῶν ἐκλογῶν στό ἀνέβασμα τῆς ταξικῆς συνείδησης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, συμπίπτουν ὡς πρός τό περιεχόμενο μέ τά ἄρθρα τοῦ Λένιν, πού ἔχουν γραφτεῖ σ' αὐτή τήν περίοδο: «Τά πολιτικά κόμματα στήν πενταετία τῆς τρίτης Δούμας», «Ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Δούμα καί τά καθήκοντα τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας», «Τά πολιτικά κόμματα στή Ρωσία» (βλ. στό ἴδιο, σελ. 177 - 182, 258 - 262, 286 - 298). Αὐτό δίνει τό δικαίωμα νά ὑποθέσει κανείς ὅτι τό ἄρθρο γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] *Ἡ Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή* (ΡΟΕ) γιά τή σύγκληση τῆς πανρωσικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης δημιουργήθηκε μέ ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τοῦ Ἰούνη 1911 τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συγκροτήθηκε στά τέλη τοῦ Σεπτέμβρη στή σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί λειτούργησε μέχρι τήν ἔναρξη τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ σύσκεψη ἄρχισε τίς ἐργασίες της στό Μπακού μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε, πού ἦταν ἐξουσιοδοτημένος ἀπό τήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή τοῦ ἐξωτερικοῦ (ΟΕΕ) γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης. Σ' αὐτήν πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις τοῦ Μπακοῦ, τῆς Τιφλίδας, τοῦ Αἰκατερινμπούργκ, τοῦ Κιέβου καί τοῦ Αἰκατερινοσλάβ. Ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους ἦταν οἱ Σ. Γκ. Σαουμιάν, Σ. Σ. Σπανταριάν, Ι. Ι. Σβάρτς· μέ συμβουλευτική ψῆφο συμμετεῖχαν ἡ Ε. Ντ. Στάσοβα καί ἄλλοι. Στήν πρώτη συνεδρίαση ἔγινε ἀπολογισμός τοῦ πληρεξούσιου τῆς ΟΕΕ καί συζητήθηκαν οἱ ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων. Ἡ σύσκεψη πῆρε ἀπόφαση νά συγκροτήσει τή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης. Στήν ἀπόφαση τονιζόταν ὅτι πάρθηκαν ὅλα τά μέτρα γιά νά μπορέσουν νά πάρουν μέρος στή σύσκεψη ὅλες σχεδόν οἱ ὑπάρχουσες παράνομες κομματικές ὀργανώσεις. Ἡ απόφαση θεωροῦσε τήν κομματική συνδιάσκεψη μοναδικό μέσο γιά τή συνένωση τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί τήν ἔξοδο «στόν πλατύ δρόμο τῆς κομματικῆς ἀναγέννησης...».

Ἐξαιτίας τῶν ἀστυνομικῶν διώξεων καί τοῦ κινδύνου ἀποτυχίας τῆς σύσκεψης (τήν ἑπόμενη ἡμέρα ἀπό τήν ἔναρξη τῆς σύσκεψης πιάστηκε ὁ Σαουμιάν) οἱ ἐργασίες της μεταφέρθηκαν στήν Τιφλίδα. Στή δεύτερη συνεδρίαση συζητήθηκε τό ζήτημα γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τῆς ΡΟΕ, τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς ἐξωτερικοῦ καί τῆς Τεχνικῆς ἐπιτροπῆς ἐξωτερικοῦ (ΤΕΕ). Στήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ σύσκεψη ἀναφερόταν ὅτι ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή τοῦ ἐξωτερικοῦ πρέπει νά ὑποτάσσεται στή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή, πού αναλαβαίνει ὅλη τή δουλιά τῆς προετοιμασίας καί τῆς σύγκλησης τῆς συνδιάσκεψης. Στήν ΟΕΕ καί τήν ΤΕΕ γινόταν ἡ ὑπόδειξη ὅτι δέν ἐπιτρέπεται καμιά φιλολογική καί ἄλλη ἐκδήλωση, καθώς καί δαπάνη κομματικῶν χρημάτων, χωρίς τήν ἔγκριση τῆς ΡΟΕ. Ἔγινε ἐπεξεργασία τοῦ τρόπου διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν στή συνδιάσκεψη καί χαράχτηκε τό σχέδιο τῆς παραπέρα δουλιᾶς. Ἡ σύσκεψη ψήφισε ἀπόφαση γιά τήν ἀντιπροσώπευση τῶν νόμιμων ὀργανώσεων στή συνδιάσκεψη.

Ἡ ΡΟΕ κάλεσε ὅλες τίς νόμιμες ἐργατικές ὀργανώσεις, πού παραδέχονταν τό παράνομο ΣΔΕΚΡ καί προσπαθοῦσαν ν'ἀποκαταστήσουν ἰδεολογική σύνδεση μαζί του, νά ὁρίσουν ἀντιπροσώπους τους γιά τή συνδιάσκεψη. Σχετικά μέ τά δικαιώματά τους στή συνδιάσκεψη, τό ζήτημα αὐτό ἀφηνόταν νά τό λύσει ἡ ἴδια ἡ συνδιάσκεψη. Στήν ἀπόφαση «Γιά τίς ἐθνικές ὀργανώσεις» ἡ ΡΟΕ ἀποφάσισε ν' ἀπευθυνθεῖ πρός τίς ἐθνικές ὀργανώσεις, προτείνοντάς τις νά στείλουν τούς ἀντιπροσώπους τους στή ΡΟΕ, καί νά προβοῦν ἐπίσης στήν ἐκλογή ἀντιπροσώπων γιά τή συνδιάσκεψη.

Στήν τρίτη συνεδρίαση τῆς ΡΟΕ συζητήθηκε καί ψηφίστηκε τό σχέδιο ἔκκλησης πρός τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις.

Ὁ ἀπολογισμός γιά τίς συνεδριάσεις τῆς ΡΟΕ δημοσιεύτηκε ἀπό τόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε στό φύλ. ἀρ. 25 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» τῆς 8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1911. Ἡ ἔκκληση μαζί μέ τίς ἀποφάσεις τῆς ΡΟΕ τυπώθηκε στήν Τιφλίδα σέ ξεχωριστή προκήρυξη σέ 1.000 ἀντίτυπα καί στάλθηκε στίς τοπικές ὀργανώσεις καί στίς ὀργανώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τά πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς τῆς ΡΟΕ, ἔγραφε: «Πρώτη φορά ὕστερα ἀπό *τέσσερα* χρόνια διάλυσης καί σύγχυσης συνῆλθε... τό σοσιαλδημοκρατικό κέντρο τῆς Ρωσίας. Πρώτη φορά στή Ρωσία βγῆκε προκήρυξη πρός τό κόμμα ἀπό τό κέντρο αὐτό... Ἡ σημαία ὑψώθηκε· οἱ ἐργατικοί ὅμιλοι σ' ὅλη τή Ρωσία συσπειρώνονται γύρω ἀπ' αὐτήν καί τώρα καμιά ἀντεπαναστατική ἐπίθεση δέν πρόκειται νά τή γκρεμίσει!» (σέ τοῦτο τό τόμο, σελ. 6, 7).

Πρός τά τέλη τοῦ 1911 γύρω ἀπό τή ΡΟΕ συσπειρώθηκαν πάνω ἀπό 20 τοπικές ὀργανώσεις: τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας, τοῦ Μπακοῦ, τῆς Τιφλίδας, τοῦ Κιέβου, τοῦ Αἰκατερινοσλάβ, τοῦ Αἰκατερινμπούργκ, τοῦ Σαράτοφ, τοῦ Καζάν, τοῦ Νικολάγεφ, τῆς Βίλνα κ.ἄ. Ἡ ΡΟΕ ἔκανε μεγάλη ὀργανωτική καί προπαγανδιστική δουλιά γιά τή σύγκληση τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού συνῆλθε τό Γενάρη τοῦ 1912. Σέ εἰδική ἀπόφαση γιά τή δράση τῆς ΡΟΕ (βλ. στόν ἴδιο τόμο, σελ. 139) ἡ συνδιάσκεψη, μέ πρόταση τοῦ Λένιν, σημείωσε τήν τεράστια σπουδαιότητα τῆς δουλιᾶς πού ἔκανε ἡ Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή συσπείρωση ὅλων τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας καί γιά τήν ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος.— *1.*

2 *Ὀτζοβισμός* — ὀπορτουνιστικό ρεῦμα, πού ἐμφανίστηκε στούς κόλπους τῶν μπολσεβίκων μέ ἐπικεφαλῆς τόν Α. Μπογκντάνοφ. Οἱ ὀτζοβιστές καλυπτόμενοι πίσω ἀπό ἐπαναστατική φρασεολογία, (ἐκτός ἀπό τόν Α. Μπογκντάνοφ, στήν ὁμάδα τῶν ὀτζοβιστῶν ἀνῆκαν οἱ Γκ. Α. Ἀλέξινσκι, Σ. Βόλσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Ν. Λιάντοφ κ.ἄ.) ζητοῦσαν τήν ἀνάκληση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν ἀπό τήν III Κρατική δούμα καί τό σταμάτημα τῆς δουλιᾶς στίς νόμιμες ὀργανώσεις. Οἱ ὀτζοβιστές, διακηρύσσοντας ὅτι σέ συνθῆκες ἀντίδρασης τό κόμμα πρέπει νά διεξάγει μόνο παράνομη δουλιά, παραιτοῦνταν ἀπό τή συμμετοχή στή Δούμα, στά ἐργατικά συνδικάτα, στίς συνεταιριστικές καί τίς ἄλλες μαζικές νόμιμες καί μισονόμιμες ὀργανώσεις καί θεωροῦσαν ἀπαραίτητο νά συγκεντρωθεῖ ὅλη ἡ κομματική δουλιά μέσα στά πλαίσια τῆς παράνομης ὀργάνωσης.

Ποικιλομορφία τοῦ ὀτζοβισμοῦ ἦταν ὁ οὐλτιματισμός. Οἱ οὐλτιματιστές διέφεραν ἀπό τούς ὀτζοβιστές μόνο ὡς πρός τίς μορφές δράσης. Πρότειναν νά ἐπιδοθεῖ στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας τελεσίγραφο (οὐλτιμάτουμ) ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένη νά ὑποτάσσεται χωρίς ἀντιρήσεις στίς ἀποφάσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος καί σέ περίπτωση πού δέν θά ἐκπληρώνει τίς ἀποφάσεις αὐτές νά ἀνακαλοῦνται οἱ σοσιαλδημοκράτες βουλευτές ἀπό τή Δούμα. Ὁ οὐλτιματισμός ἦταν στήν οὐσία συγκαλυμμένος, καμουφλαρισμένος ὀτζοβισμός. Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τούς οὐλτιματιστές «συνεσταλμένους ὀτζοβιστές».

Οἱ ὀτζοβιστές προξενοῦσαν τεράστια ζημιά στό κόμμα. Ἡ πολιτική τους ὁδηγοῦσε στήν ἀπόσπαση τοῦ κόμματος ἀπό τίς μάζες, στή μετατροπή του σέ σεχταριστική ὀργάνωση, ἀνίκανη νά συγκεντρώσει τίς δυνάμεις γιά μιά νέα ἐπαναστατική ἄνοδο. Ὁ Λένιν ξεσκέπασε τούς ὀτζοβιστές σάν «λικβινταριστές ἀπό τήν ἀνάποδη» καί κήρυξε ἀνειρήνευτο πόλεμο ἐνάντια στόν ὀτζοβισμό. «Ὁ ὀτζοβισμός *δέν εἶναι* μπολσεβικισμός, μά ἡ χειρότερη πολιτική γελοιογραφία του, πού μόνο ὁ πιό ἄσπονδος πολιτικός του ἀντίπαλος θά μποροῦσε νά σοφιστεῖ», ἔγραφε ὁ Λένιν (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 376).

Ἡ πάλη ἐνάντια στούς ὀτζοβιστές ἄρχισε τήν ἄνοιξη τοῦ 1908. Τό Μάρτη-Ἀπρίλη τοῦ 1908 κατά τή συζήτηση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πεντάμηνης δράσης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας στήν ΙΙΙ Κρατική δούμα, μερικές ἀχτίδες τῆς Μόσχας ψήφισαν ὀτζοβιστικές ἀποφάσεις. Τό Μάη, στή γενική συνδιάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Μόσχας, ἡ ἀπόφαση τῶν ὀτζοβιστῶν ἀπορίφθηκε μέ 18 ψήφους κατά, ἔναντι 14 ὑπέρ. Τά ὑλικά τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης τῆς Μόσχας δημοσιεύτηκαν στίς 4 (17) τοῦ Ἰούνη 1908 στό φύλ. ἀρ. 31 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι». Ἀπό τό φύλλο αὐτό ἄρχισε στήν ἐφημερίδα, μέ πρόταση τοῦ Λένιν, συζήτηση γιά τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στή Δούμα καί στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας. Ταυτόχρονα μέ τή συζήτηση στόν τύπο, γινόταν πάλη ἐνάντια στούς ὀτζοβιστές μέσα στίς κομματικές ὀργανώσεις. Τό φθινόπωρο τοῦ 1908, ὅταν στήν ὀργάνωση τῆς Πετρούπολης γίνονταν ἐκλογές ἀντιπροσώπων γιά τήν V Πανρωσική συνδιάσκεψη, οἱ ὀτζοβιστές - οὐλτιματιστές ἐπεξεργάστηκαν ἰδιαίτερη πλατφόρμα, πού τήν πρότειναν σάν ἀπόφαση στήν πλατιά συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης. Ἡ ἀπόφαση δέν βρῆκε πλατιά ὑποστήριξη ἀνάμεσα στίς κομματικές ὀργανώσεις. Οἱ ὀτζοβιστές δέν τόλμησαν νά ὑποστηρίξουν ἀνοιχτά τήν πλατφόρμα τους στή συνδιάσκεψη· κατάφεραν μονάχα νά σχηματίσουν μιά ἀσήμαντη ὁμάδα ὀπαδῶν τους.

Μετά τή συνδιάσκεψη, μέ ἐπιμονή τοῦ Λένιν, ἡ πλατφόρμα τῶν ὀτζοβιστῶν δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι». Ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Γελοιογραφία τοῦ μπολσεβικισμοῦ», πού δημοσιεύτηκε στό ἴδιο φύλλο τῆς ἐφημερίδας, ἔκανε ἐξαντλητική κριτική στήν πλατφόρμα αὐτή. Ὁ Λένιν ἀποκάλυψε ὅλη τήν ἀσυνέπεια, τήν ἔλλειψη ἀρχῶν, τήν ἐχθρότητα πρός τό μαρξισμό τῶν ἀπόψεων τῶν ὀτζοβιστῶν. Στήν κριτική τοῦ ὀτζοβισμοῦ εἶναι ἐπίσης ἀφιερωμένα τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἀπό ἀφορμή δυό γράμματα», «Ἀπ' ἀφορμή τό ἄρθρο «Σχετικά μέ τά τρέχοντα ζητήματα»», «Ἡ διάλυση τοῦ λικβινταρισμοῦ», «Γιά τήν ὁμάδα τῶν ὀπαδῶν τοῦ ὀτζοβισμοῦ καί τῆς θεοπλασίας» καί ἄλλα.

Ἕνα μέρος τῶν ὀτζοβιστῶν ἡγετῶν (Μπογκντάνοφ, Λουνατσάρσκι) μαζί μέ τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές (Βαλεντίνοφ, Γιουσκέβιτς) ἄνοιξαν ἀπό τόν τύπο πολεμική ἐνάντια στίς θεωρητικές βάσεις τοῦ μαρξισμοῦ — τό διαλεκτικό καί ἱστορικό ὑλισμό. Ὁ Λουνατσάρσκι ἄρχισε νά προπαγανδίζει τή θεοπλασία, τήν ἀνάγκη δημιουργίας μιᾶς νέας θρησκείας, τή συνένωση τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τή θρησκεία.

Τήν ἄνοιξη τοῦ 1909 οἱ ὀτζοβιστές, οἱ οὐλτιματιστές καί οἱ θεοπλάστες δημιούργησαν μιά ὁμάδα πού πῆρε τήν πρωτοβουλία νά ὀργανώσει ἀντικομματική σχολή στό νησί Κάπρι (Μπογκντάνοφ, Ἀλέξινσκι, Λουνατσάρσκι κ.ἄ.). Στήν οὐσία ἡ σχολή αὐτή ἦταν τό κέντρο τῆς ἀντικομματικῆς ὁμάδας. Τόν Ἰούνη τοῦ 1909 ἡ Σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» πῆρε ἀπόφαση ὅτι «ὁ μπολσεβικισμός σάν ἕνα καθορισμένο ρεῦμα μέσα στό ΣΔΕΚΡ δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τόν ὀτζοβισμό καί τόν οὐλτιματισμό» καί κάλεσε τούς μπολσεβίκους νά παλέψουν μέ τή μεγαλύτερη ἀποφασιστικότητα ἐνάντια σ' αὐτές τίς παρεκκλίσεις ἀπό τόν ἐπαναστατικό μαρξισμό. Ὁ Μπογκντάνοφ, ὁ ἐμπνευστής τοῦ ὀτζοβισμοῦ, διαγράφηκε ἀπό τίς γραμμές τῶν μπολσεβίκων.

Ἀργότερα, ὁ Λένιν, στό ἔργο του «Ὁ «ἀριστερισμός» παιδική ἀρώστεια τοῦ κομμουνισμοῦ», ἔγραφε ὅτι οἱ μπολσεβίκοι μπόρεσαν μετά τήν ἧττα τῆς ἐπανάστασης νά ὑποχωρήσουν κανονικά καί νά διαφυλάξουν τίς γραμμές τους, γιατί «ξεσκέπασαν ἀνελέητα καί πέταξαν ἔξω ἀπό τίς γραμμές τους τούς ἐπαναστάτες τῆς φράσης, πού δέν ἤθελαν νά καταλάβουν ὅτι πρέπει νά ὑποχωρήσουμε, ὅτι πρέπει νά ξέρουμε νά ὑποχωροῦμε, ὅτι πρέπει νά μάθουμε ὑποχρεωτικά νά δουλεύουμε νόμιμα καί στά πιό ἀντιδραστικά κοινοβούλια, στίς πιό ἀντιδραστικές συνδικαλιστικές, συνεταιριστικές, ἀσφαλιστικές καί ἄλλες παρόμοιες ὀργανώσεις» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 12).—2.

3 *Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ*, γνωστή μέ τό ὄνομα «ἑνωτική» συνῆλθε στό Παρίσι ἀπό τίς 2-23 τοῦ Γενάρη (15 τοῦ Γενάρη-5 τοῦ Φλεβάρη) τοῦ 1910.

Τό ζήτημα γιά τούς δρόμους καί τίς μεθόδους δυναμώματος τοῦ κόμματος καί τῆς ἑνότητάς του, μπῆκε μέ ἰδιαίτερη ὀξύτητα τό φθινόπωρο τοῦ 1909. Τό Νοέμβρη τοῦ 1909 ὁ Β. Ι. Λένιν, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τῆς Σύσκεψης τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», πρότεινε σχέδιο προσέγγισης, συνασπισμοῦ τῶν μπολσεβίκων μέ τούς κομματικούς-μενσεβίκους γιά κοινή πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές καί τούς ὀτζοβιστές. Σάν ἀντίβαρο στό λενινιστικό σχέδιο οἱ συμφιλιωτιστές Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ, Λ. Μπ. Κάμενεφ καί Α. Ι. Ρίκοφ ἐπεδίωκαν τήν ἕνωση τῶν μπολσεβίκων μέ τούς μενσεβίκους-γκολοσοφικούς (λικβινταριστές) καί τούς τροτσκιστές, πράγμα πού σήμαινε στήν οὐσία τή διάλυση τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Συμφιλιωτιστικές ταλαντεύσεις ἔδειξαν ἐπίσης τά μέλη τῆς ΚΕ Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι καί Β. Π. Νογκίν. Μιά καί ἡ κατάσταση πού διαμορφώθηκε στό κόμμα καί στή Ρωσία ἀπαιτοῦσε ἐπιτακτικά τή λύση τῶν ζητημάτων πού συνδέονταν μέ τήν συνένωση τῶν κομματικῶν δυνάμεων, οἱ μπολσεβίκοι τήν 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1909 ἀπηύθυναν στό Γραφεῖο ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ δήλωση γιά τήν

ἀνάγκη σύγκλησης στό συντομότερο χρονικό διάστημα ὁλομέλειας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος.

Στίς ἐργασίες τῆς ὁλομέλειας τοῦ Γενάρη τῆς ΚΕ πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ὁμάδων καί παρατάξεων, καθώς ἐπίσης καί ἀντιπρόσωποι τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων. Τήν πλειοψηφία στήν ὁλομέλεια τήν εἶχαν οἱ συμφιλιωτιστές.

Ὁ Λένιν ἔκανε στήν ὁλομέλεια ἐπίμονη πάλη ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές καί τούς συμφιλιωτιστές, ἐπιδιώκοντας τήν ἀποφασιστική καταδίκη τοῦ λικβινταρισμοῦ καί τοῦ ὀτζοβισμοῦ, ἀκολουθώντας γραμμή προσέγγισης τῶν μπολσεβίκων μέ τούς κομματικούς-μενσεβίκους. Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τήν κατάσταση στήν ὁλομέλεια, ἔγραφε ἀργότερα στόν Α. Μ. Γκόρκι: «ἦταν τρεῖς βδομάδες βασανιστικές ἔσπασαν τελείως τά νεῦρα, χίλιοι δυό διαβόλοι!» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 367).

Ἡ ἡμερήσια διάταξη τῆς ὁλομέλειας περιλάβαινε τά ἑξῆς θέματα: 1) Λογοδοσία τοῦ Ρωσικοῦ γραφείου τῆς ΚΕ· 2) Λογοδοσία τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ· 3) Λογοδοσία τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου· 4) Λογοδοσία τῶν Κεντρικῶν Ἐπιτροπῶν τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων· 5) Ἡ κατάσταση τοῦ κόμματος· 6) Σχετικά μέ τή σύγκληση τῆς τακτικῆς συνδιάσκεψης τοῦ κόμματος· 7) Τό καταστατικό τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἄλλα θέματα.

Κατά τή συζήτηση τοῦ βασικοῦ ζητήματος — γιά τήν κατάσταση τοῦ κόμματος — οἱ μενσεβίκοι-γκολοσοφικοί, πού συνασπίστηκαν στήν ὁλομέλεια μέ τούς βπεριοντοφικούς καί μέ τήν ὑποστήριξη τῶν τροτσκιστῶν, προσπάθησαν νά ὑπερασπίσουν τόν λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό. Ὡστόσο, παρά τό γεγονός ὅτι οἱ συμφιλιωτιστές καί οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν μενσεβίκων-γκολοσοφικῶν, τῶν βπεριοντοφικῶν καί τῶν τροτσκιστῶν συμφώνησαν νά μήν ἀναφέρουν στήν ἀπόφαση «Γιά τήν κατάσταση τοῦ κόμματος» τούς λικβινταριστές καί ὀτζοβιστές μέ τά ὀνόματά τους, ἡ ὁλομέλεια, μέ τήν ἐπιμονή τοῦ Λένιν, καταδίκασε τόν λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό, ἀναγνώρισε τόν κίνδυνο αὐτῶν τῶν ρευμάτων καί τήν ἀνάγκη τῆς πάλης ἐνάντιά τους.

Ἀργότερα ὁ Λένιν, κάνοντας ἐκτίμηση τῆς σημασίας τῆς ὁλομέλειας τοῦ Γενάρη, τόνιζε ὅτι αὐτή καθόρισε ὁριστικά τή γραμμή τακτικῆς τοῦ κόμματος στήν περίοδο τῆς ἀντεπανάστασης, ψηφίζοντας ἀπόφαση, πού ἀποτελεῖ ἀνάπτυξη τῆς ἀπόφασης τῆς V (Πανρωσικῆς τοῦ 1908) συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅτι ὁ λικβινταρισμός καί ὁ ὀτζοβισμός εἶναι ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς στό προλεταριάτο. Ἡ ὁλομέλεια ἔβαλε ἐπίσης τό ζήτημα γιά τήν ἀνάγκη νά ἀποκατασταθεῖ ἡ πραγματική ἑνότητα τοῦ κόμματος, σέ συνδυασμό μέ τά ἰδεολογικοπολιτικά καθήκοντα τοῦ κόμματος στή δοσμένη ἱστορική περίοδο.

Παράλληλα ὁ Λένιν ἔκανε αὐστηρή κριτική στίς συμφιλιωτιστικές ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας. Παρά τήν ἀντίθεση τοῦ Λένιν, οἱ συμφιλιωτιστές, σέ συμμαχία μέ τόν Τρότσκι, ἔβγαλαν στά κεντρικά κομματικά ὄργανα ὄχι κομματικούς-μενσεβίκους, ἀλλά μενσεβίκους-γκολοσοφικούς (λικβινταριστές). Ἡ ὁλομέλεια ἀποφάσισε νά ἀναλάβει τήν ἐπιχορήγηση τῆς ἐφημερίδας τοῦ Τρότσκι τῆς «Πράβντα» τῆς Βιέννης καί νά βάλει στή Συντακτική ἐπιτροπή της ἀντιπρόσωπο τῆς

ΚΕ. Ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ» ἀναγνωρίστηκε σάν κομματική ἐκδοτική ὁμάδα. Διαλύθηκε τό Μπολσεβίκικο κέντρο καί σταμάτησε ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι»· ἕνα μέρος τῆς περιουσίας τους οἱ μπολσεβίκοι τό παράδοσαν στήν ΚΕ, ἐνῶ τό ὑπόλοιπο μέρος τό ἔδοσαν σέ τρίτα πρόσωπα, στούς λεγόμενους μεσεγγυητές (Κ. Κάουτσκι, Φ. Μέρινγκ, Κ. Τσέτκιν) μέ τήν ὑποχρέωση νά τό παραδόσουν ὕστερα ἀπό δυό χρόνια στήν ΚΕ, μέ τόν ὅρο ὅτι οἱ μενσεβίκοι-γκολοσοφικοί θά διαλύσουν τό φραξιονιστικό τους κέντρο καί θά σταματήσουν τήν ἔκδοση τοῦ φραξιονιστικοῦ τους ὀργάνου. Στήν ἀπόφαση «Γιά τά φραξιονιστικά κέντρα» ἡ ὁλομέλεια τόνισε ὅτι «τά συμφέροντα τοῦ κόμματος καί τῆς κομματικῆς ἑνότητας ἀπαιτοῦν τό κλείσιμο, στό συντομότερο χρονικό διάστημα, τῆς ἐφημερίδας *«Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»*». Ὡστόσο, ὅπως ἔγραφε ὁ Λένιν, ἡ ὁλομέλεια ἀρκέστηκε ἁπλῶς στίς προφορικές ὑποσχέσεις τῶν γκολοσοφικῶν (λικβινταριστῶν) καί τῶν βπεριοντοφικῶν, ὅτι θά διαλύσουν τίς ὁμάδες τους καί θά σταματήσουν τίς φραξιονιστικές ἐκδόσεις τους. Οἱ συμφιλιωτιστικές ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας βοήθησαν τούς λικβινταριστές καί τούς ὀτζοβιστές καί ἔκαναν μεγάλη ζημιά στό κόμμα.

Οἱ μενσεβίκοι-γκολοσοφικοί, οἱ βπεριοντοφικοί καί οἱ τροτσκιστές ἀρνήθηκαν νά ὑποταχθοῦν στίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας. Ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» δέν σταμάτησε νά βγαίνει. Οἱ λικβινταριστές ἄρχισαν νά βγάζουν νόμιμα στή Ρωσία τό ὄργανό τους «Νάσα Ζαριά», ὅπου συνεργάζονταν οἱ γκολοσοφικοί. Δέν σταμάτησε τή διασπαστική της δράση ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ». Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς τροτσκιστικῆς «Πράβντα» ἀρνήθηκε νά δεχτεῖ τόν ἔλεγχο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές ἀφοῦ εἰσχώρησαν στά κεντρικά κομματικά ὄργανα, τορπίλιζαν τήν ἀποκατάσταση τῆς κανονικῆς λειτουργίας τους καί τή δουλιά τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων.

Ὕστερα ἀπ' αὐτά, τό φθινόπωρο τοῦ 1910 οἱ μπολσεβίκοι δήλωσαν ὅτι δέν θεωροῦν τούς ἑαυτούς τους δεσμευμένους ἀπό τή συμφωνία, πού εἶχε γίνει μεταξύ τῶν ὁμάδων στήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη. Οἱ μπολσεβίκοι ἄρχισαν νά βγάζουν τό δικό τους ὄργανο — τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα». Ἄρχισαν τίς ἐνέργειες γιά τή σύγκληση μιᾶς καινούργιας ὁλομέλειας καί ἀπαιτοῦσαν τήν ἐπιστροφή τῆς περιουσίας τους καί τῶν χρηματικῶν μέσων, πού τά εἶχαν μεταβιβάσει μέ ὅρους στή διάθεση τῆς ΚΕ.

Τά πρακτικά τῆς ὁλομέλειας τοῦ Γενάρη δέν βρέθηκαν. Οἱ ἐργασίες τῆς ὁλομέλειας, ἡ πάλη μέσα σ' αὐτήν ἐνάντια στούς λικβινταριστές, τούς βπεριοντοφικούς, τούς τροτσκιστές καί τούς συμφιλιωτιστές φωτίζεται λεπτομερειακά στό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Σημειώσεις ἑνός δημοσιολόγου» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 243 - 311).—*2*.

4 *«Ντισκουσσιόννι Λιστόκ»* (Φυλλάδιο Συζητήσεων) — παράρτημα τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ ΣΔΕΚΡ· ἔβγαινε μέ ἀπόφαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ Γενάρη 1910 τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τίς 6 (19) τοῦ Μάρτη 1910 ὥς τίς 29 τοῦ Ἀπρίλη (12 τοῦ Μάη) 1911 στό Παρίσι. Βγῆκαν τρία φυλλάδια. Τή Συντακτική ἐπιτροπή τήν ἀποτελοῦσαν ἐκπρόσωποι τῶν μπολσεβίκων, τῶν μενσεβίκων, τῶν οὐλτιματιστῶν, τῶν μπουντιστῶν, τῶν πλεχανοφικῶν,

τῆς Πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας. Στό «Ντισκουσσιόννι Λιστόκ» δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Σημειώσεις ἑνός δημοσιολόγου», «Τό ἱστορικό νόημα τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης στή Ρωσία», «Συζήτηση λεγκαλιστῆ μέ ἀντίπαλο τοῦ λικβινταρισμοῦ» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 243 - 311, 366 - 384· τόμ. 20ός, σελ. 242-252). —*2.*

5 *Βπεριοντοφικοί, ὁμάδα «Βπεριόντ»* — ἀντικομματική ὁμάδα τῶν ὀτζοβιστῶν, τῶν οὐλτιματιστῶν καί τῶν θεοπλαστῶν· ὀργανώθηκε μέ πρωτοβουλία τῶν Α. Μπογκντάνοφ καί Γκ. Α. Ἀλέξινσκι τό Δεκέμβρη τοῦ 1909 μετά τή διάλυση τοῦ φραξιονιστικοῦ κέντρου τῶν ὀτζοβιστῶν-οὐλτιματιστῶν, τῆς σχολῆς τοῦ Κάπρι· εἶχε ὁμώνυμο ἔντυπο ὄργανο, πού ἔβγαινε στή Γενεύη τό 1910-1911.

Ἡ πάλη τῶν βπεριοντοφικῶν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους διακρινόταν γιά τήν παντελή ἔλλειψη ἀρχῶν καί τήν ἀδίστακτη χρησιμοποίηση κάθε μέσου. Στήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη 1910 οἱ βπεριοντοφικοί εἶχαν στενή ἐπαφή μέ τούς λικβινταριστές-γκολοσοφικούς καί τούς τροτσκιστές. Οἱ βπεριοντοφικοί, ἀφοῦ πέτυχαν νά ἀναγνωρίσει ἡ ὁλομέλεια τήν ὁμάδα τους σάν «κομματική ἐκδοτική ὁμάδα» καί νά πάρουν ἀπό τήν ΚΕ ἐπιχορήγηση γιά τήν ἔκδοσή της, μετά τήν ὁλομέλεια ἔκαναν ἀπό ὀτζοβιστικές-οὐλτιματιστικές θέσεις, αὐστηρή κριτική στίς ἀποφάσεις της καί ἀρνήθηκαν νά πειθαρχήσουν σ' αὐτές. Μετά τήν κομματική συνδιάσκεψη τῆς Πράγας, οἱ βπεριοντοφικοί ἑνώθηκαν μέ τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές καί τούς τροτσκιστές στήν πάλη ἐνάντια στίς ἀποφάσεις της.

Οἱ χωρίς ἀρχές ἀντικομματικές καί ἀντιμαρξιστικές ἐνέργειες τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ» ἀπωθοῦσαν ἀπ' αὐτήν τούς ἐργάτες. «Ἡ ὁμάδα αὐτή — ἔγραφε ὁ Λένιν — εἶχε πάντοτε πολύ ἀσήμαντη ἐπιροή καί κρατιόταν στή ζωή ἀποκλειστικά καί μόνο χάρη στούς συμβιβασμούς της μέ τίς κάθε λογῆς ἀποκομένες ἀπό τή Ρωσία καί εντελῶς ἀνίσχυρες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 219). Ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ», μή ἔχοντας στήριγμα στό ἐργατικό κίνημα, οὐσιαστικά διαλύθηκε τό 1913-1914· τυπικά ἔπαψε νά ὑπάρχει μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917. —*3.*

6 *«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»* («Σοσιαλδημοκράτης») — Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ, παράνομη ἐφημερίδα· ἔβγαινε ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1908 μέχρι τό Γενάρη τοῦ 1917. Τό πρῶτο φύλλο πού προετοιμάστηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους καί εἶχε ἤδη τυπωθεῖ μέρος τοῦ τιράζ του στή Βίλνα σέ ἰδιωτικό τυπογραφεῖο, κατασχέθηκε ἀπό τήν τσαρική ἀσφάλεια. Σύντομα ἔγινε στήν Πετρούπολη δεύτερη προσπάθεια ἔκδοσης τῆς ἐφημερίδας. Μεγάλο μέρος ἀπό τόν ἀριθμό τῶν φύλλων πού τυπώθηκαν, ἔπεσαν ἐπίσης στά χέρια τῶν χωροφυλάκων. Στό ἑξῆς ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας μεταφέρθηκε στό ἐξωτερικό: τά φύλλα 2-32 (Φλεβάρης 1909-Δεκέμβρης 1913) βγῆκαν στό Παρίσι, τά φύλλα 33-58 (Νοέμβρης 1914-Γενάρης 1917) στή Γενεύη. Συνολικά βγῆκαν 58 φύλλα καί ἀπ' αὐτά τά 5 εἶχαν παραρτήματα.

Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ἀποτελέστηκε, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἐκλέχτηκε στό V συνέδριο (τοῦ Λονδίνου), ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν μπολσεβίκων, τῶν μενσεβίκων καί τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Στήν

πραγματικότητα καθοδηγητής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Τά ἄρθρα του στήν ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» κατεῖχαν κεντρική θέση. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 80 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Μέσα στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε πάλη γιά τή συνεπή μπολσεβίκικη γραμμή ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές. Ἕνα μέρος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (Κάμενεφ καί Ζηνόβιεφ) κρατοῦσε συμφιλιωτιστική στάση ἀπέναντι στούς λικβινταριστές, προσπαθώντας νά τορπιλίσει τήν ἐφαρμογή τῆς λενινιστικῆς γραμμῆς. Οἱ μενσεβίκοι Μάρτοφ καί Ντάν, μέλη τῆς σύνταξης, σαμποτάροντας τή δουλιά στή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου, ταυτόχρονα ὑπεράσπιζαν ἀνοιχτά τό λικβινταρισμό στή ἐφημερίδα «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα». Ἐμπόδιζαν τούς κομματικούς-μενσεβίκους νά πάρουν μέρος στό ΚΟ. Ἡ ἀνειρήνευτη πάλη τοῦ Λένιν ἐνάντια στούς λικβινταριστές ὁδήγησε στήν ἀποχώρηση τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τόν Ἰούνη τοῦ 1911. Ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» διευθυνόταν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.

Στά δύσκολα χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί στήν περίοδο τῆς καινούργιας ἀνόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στήν πάλη τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς λικβινταριστές, στούς τροτσκιστές, στούς ὀτζοβιστές, γιά τή διαφύλαξη τοῦ παράνομου μαρξιστικοῦ κόμματος, τήν ἑδραίωση τῆς ἑνότητάς του, τό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ὄντας τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος, ἔπαιξε ἐξαιρετικά σπουδαῖο ρόλο στήν ὑπόθεση τῆς προπαγάνδισης τῶν μπολσεβίκικων συνθημάτων γιά τά ζητήματα τοῦ πολέμου, τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐπανάστασης. Στίς στῆλες τῆς ἐφημεμερίδας δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τό σύνθημα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης», ὅπου ὁ Λένιν γιά πρώτη φορά διατύπωσε τό συμπέρασμα γιά τή δυνατότητα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀρχικά σέ μερικές εἴτε ἀκόμη καί σέ μιά, ξεχωριστά παρμένη, καπιταλιστική χώρα. Ἡ διάδοση τῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στή Ρωσία, ἡ ἀναδημοσίευση τῶν σπουδαιότερων ἄρθρων της στίς τοπικές μπολσεβίκικες ἐφημερίδες, συντελοῦσαν στήν πολιτική διαφώτιση, στή διεθνιστική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας, στήν προετοιμασία τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπανάσταση.

Ὁ Β. Ι. Λένιν, δίνοντας ὑψηλή ἐκτίμηση στίς ὑπηρεσίες τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, ἔγραφε ἀργότερα ὅτι, χωρίς τή μελέτη τῶν ἄρθρων, πού εἶναι δημοσιευμένα σ' αὐτήν, «δέν μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα κανείς συνειδητός ἐργάτης, πού θέλει *νά καταλάβει* τήν ἐξέλιξη τῶν ἰδεῶν τῆς διεθνοῦς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τῆς πρώτης νίκης της στίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη 1917» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 194).—*4*.

7 *«Ραμπότσαγια Γκαζέτα»* («Ἐργατική ἐφημερίδα») — παράνομο ἐκλαϊκευτικό ὄργανο τῶν μπολσεβίκων· ἔβγαινε κατά διαστήματα στό Παρίσι ἀπό τίς 30 τοῦ Ὀχτώβρη (12 τοῦ Νοέμβρη) 1910 ὥς τίς 30

τοῦ Ἰούλη (12 τοῦ Αὐγούστου) 1912· βγῆκαν 9 φύλλα. Πρωτεργάτης τῆς δημιουργίας τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Ἐπίσημα τό ζήτημα τῆς ἔκδοσής της εἶχε ἀποφασιστεῖ στή σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΣΔΕΚΡ: τῶν μπολσεβίκων, τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων, τῶν ἐκπροσώπων τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας κ.ἄ., στή διάρκεια τοῦ Διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ συνεδρίου στήν Κοπεγχάγη (Αὔγουστος τοῦ 1910). Στή σύσκεψη πῆραν μέρος: οἱ Β. Ι. Λένιν, Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Α. Μ. Κολλοντάι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Ν. Γκ. Πολετάγεφ, Ι. Π. Ποκρόβσκι καί ἄλλοι.

Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» καί τή διεύθυνε. Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν οἱ μπολσεβίκοι: Σ. Ι. Γκόπνερ Π. Α. Τζαπαρίτζε, Ν. Α. Σεμάσκο, Σ. Γκ. Σαουμιάν κ.ἄ., καθώς ἐπίσης καί οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι. Γραμματέας τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἦταν ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια. Μεγάλη ὑλική ἐνίσχυση στήν ἐφημερίδα ἔδινε ὁ Α. Μ. Γκόρκι. Στίς μπολσεβίκικες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ δημιουργήθηκαν κύκλοι βοήθειας τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», πού ἔδιναν σημαντική οἰκονομική ὑποστήριξη καί βοήθεια γιά τήν ἀποστολή της στή Ρωσία. Ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» πάλευε γιά τή διαφύλαξη καί τό δυνάμωμα τοῦ μαρξιστικοῦ παράνομου κόμματος ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές, στούς ὀτζοβιστές καί τούς τροτσκιστές, ὑπερασπιζόταν τήν ἐπαναστατική τακτική, προετοίμαζε ἰδεολογικά τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας γιά τή νέα ἐπανάσταση. Φώτιζε πλατιά τά ζητήματα τῆς κομματικῆς ζωῆς στή Ρωσία καί τοῦ διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ κινήματος. Στή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» δημοσιεύτηκαν 14 ἄρθρα τοῦ Λένιν, ἀνάμεσα σ' αὐτά καί τά ἄρθρα «Διδάγματα τῆς ἐπανάστασης», «Ἀρχή τῶν διαδηλώσεων» «Ὁ Τολστόι καί ἡ προλεταριακή πάλη», «Ἰβάν Βασίλιεβιτς Μπάμπουσκιν», «Πενήντα χρόνια ἀπό τήν κατάργηση τῆς δουλοπαροικίας», «Στίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Δούμα». Ἡ ἐφημερίδα ἦταν πολύ δημοφιλής ἀνάμεσα στούς ἐργάτες στή Ρωσία· τό τιράζ της ἔφτανε τίς 6 χιλιάδες ἀντίτυπα. Οἱ ἐργάτες ὑποστήριζαν ὑλικά τήν ἐφημερίδα μέ χρηματικούς ἐράνους καί ἦταν δραστήριοι συνεργάτες της. Στίς στῆλες «Κομματική ζωή», «Γράμματα ἀπό τίς ἐπαρχίες» ἡ ἐφημερίδα δημοσίευε τακτικά γράμματα καί ἀνταποκρίσεις ἐργατῶν, καί τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων.

Ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἔκανε μεγάλη δουλιά γιά τήν προετοιμασία τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ (Γενάρης τοῦ 1912). Ἡ συνδιάσκεψη, ὑπογραμμίζοντας ὅτι ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ὑπεράσπιζε ἀποφασιστικά καί μέ συνέπεια τό κόμμα καί τήν κομματικότητα, τήν ἀνακήρυξε ἐπίσημο ὄργανο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ.—*4.*

[8] Πρόκειται γιά τά μπολσεβίκικα ὄργανα: τήν ἐφημερίδα «Ζβεζντά» καί τό περιοδικό «Μίσλ».

«Ζβεζντά» («Ἀστέρας») — μπολσεβίκικη νόμιμη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 16 (29) τοῦ Δεκέμβρη 1910 ὥς τίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1912. Ἀρχικά ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε μιά φορά τήν ἑβδομάδα· ἀπό τίς 21 τοῦ Γενάρη (3 τοῦ Φλεβάρη) 1912 ἄρχισε νά βγαίνει 2 φορές τήν ἑβδομάδα καί ἀπό τίς 8 (21) τοῦ Μάρτη τρεῖς φορές τήν ἑβδομάδα. Ἄμεσος συνεχιστής τῆς «Ζβεζντά» ἦταν ἡ ἐφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», πού ἡ ἔκδοσή της ἀποφασίστηκε

λόγω τῶν συνεχῶν κατασχέσεων τῆς «Ζβεζντά». Τό τιράζ τῆς «Ζβεζντά» στήν ἀρχή τῆς ἔκδοσής της ἔφτανε τίς 7 - 10 χιλιάδες ἀντίτυπα. Στίς ἡμέρες τῶν γεγονότων τοῦ Λένα τό 1912 τό τιράζ τῆς ἐφημερίδας ἔφτασε τίς 50 - 60 χιλιάδες ἀντίτυπα.

Τό ζήτημα τῆς ἐπανέκδοσης νόμιμου μαρξιστικοῦ τύπου πρόβαλε μέ ὀξύτητα, γιατί εἶχε ἀρχίσει ἡ ἀναζωογόνηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Ρωσία. Τό φθινόπωρο τοῦ 1910, στή διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τοῦ Διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ συνεδρίου στήν Κοπεγχάγη, ἔγινε σύσκεψη, στήν ὁποία πῆραν μέρος οἱ Β. Ι. Λένιν, Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Ν. Γκ. Πολετάγεφ, μπολσεβίκος, μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς ΙΙΙ Δούμας κ.ἄ. Στή σύσκεψη ἐπιτεύχθηκε συμφωνία γιά τήν ἔκδοση ἑνός νόμιμου ὀργάνου στή Ρωσία καί γιά τή συνεργασία σ' αὐτό τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων. Μέ βάση αὐτή τή συμφωνία στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ζβεζντά» μπῆκαν οἱ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς (ἀπό μέρους τῶν μπολσεβίκων), Ν. Ι. Ἰορντάνσκι (ἀπό μέρους τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων) καί Ι. Π. Ποκρόβσκι (ἀπό μέρους τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς ΙΙΙ Δούμας). Σοβαρό ρόλο στήν ὀργάνωση τῆς ἔκδοσης τῆς ἐφημερίδας ἔπαιξε ὁ Ν. Γκ. Πολετάγεφ. Ἡ «Ζβεζντά» στήν περίοδο αὐτή θεωροῦνταν ὄργανο τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας. Στό φύλ. ἀρ. 25 τῆς 11 (24) τοῦ Ἰούνη 1911 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας προσωρινά σταμάτησε. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1911 ἡ «Ζβεζντά» βγαίνει ξανά μέ ἀλλαγές στή σύνθεση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, χωρίς τή συμμετοχή τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων.

Τήν ἰδεολογική καθοδήγηση τῆς «Ζβεζντά» ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν· διατηροῦσε ἀλληλογραφία μέ τά μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, κατηύθυνε τή δουλιά τους, ἔκανε κριτική τῶν λαθῶν, ἰδιαίτερα στήν πρώτη περίοδο τῆς ὕπαρξης τῆς «Ζβεζντά», πάλευε γιά τή συνεπή μαρξιστική κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας. Στή «Ζβεζντά» καί στή «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» δημοσιεύτηκαν 50 περίπου ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν μέ τήν ὑπογραφή: Β. Ἰλίν, Β. Φ., Ούίλιαμ Φρέι, Φ. Λ.-κο, Κ.Τ., Τ., Μπ. Κ., Μ. Σ., Π. Π., Ρ. Σιλίν, Ρ. Σ., Μπ. Γ., Μή-φιλελεύθερος σκεπτικιστής, Κ. Φ., Φ. Φ., Μ.Μ., κ.ἄ.

Σοβαρή συντακτική καί ὀργανωτική δουλιά στήν «Ζβεζντά» ἔκαναν οἱ Ν. Ν. Μπατούριν, Ν. Γκ. Πολετάγεφ, Κ. Σ. Ἐρεμέγεφ, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. Συνεργάζονταν δραστήρια στήν ἐφημερίδα οἱ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς, Ντεμιάν Μπέντνι κ.ἄ. Στήν «Ζβεζντά» δημοσιεύτηκαν πολλά ἄρθρα τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ. Στή δουλιά τῆς «Ζβεζντά» ὁ Λένιν προσέλκυσε τόν Α. Μ. Γκόρκι.

Μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν ἡ «Ζβεζντά» ἔγινε μιά μαχητική μαρξιστική ἐφημερίδα. Ὑπεράσπιζε καί προπαγάνδιζε τίς ἀρχές τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, πάλευε ἐνάντια στό λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό γιά τήν ἑδραίωση τοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος, γιά τήν ἐπαναστατική συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, ὑποστήριζε τό ἐκλογικό πρόγραμμα τῶν μπολσεβίκων στίς ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα. Ἡ «Ζβεζντά» δημοσίευε τίς ὁμιλίες τῶν μελῶν τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας καί τίς ἐπερωτήσεις πού ὑπέβαλλε ἡ ὁμάδα στή Δούμα. Ἡ ἐφημερίδα πάλευε δραστήρια γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ἡ «Ζβεζντά» ἀποκατάστησε μόνιμη στενή σύνδεση μέ τούς ἐργά-

τες στίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια· στή στήλη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἡ ἐφημερίδα ὑποστήριζε τίς πιό ἄμεσες ἀνάγκες τῶν ἐργατῶν. Ἡ «Ζβεζντά» εἶχε μεγάλο κύρος ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας. Τήν ἄνοιξη τοῦ 1912, λόγω τῆς ἀνόδου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὁ ρόλος τῆς «Ζβεζντά» μεγάλωσε ἐξαιρετικά. Ἰδιαίτερα πλάτυνε ἡ στήλη τῶν ἐργατικῶν χρονικῶν, ὅπου δημοσιεύονταν ἀνταποκρίσεις πού ἐκδήλωναν τήν ἀπήχηση ἀπό τά γεγονότα τοῦ Λένα. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύονταν πολυάριθμες εἰδήσεις ἀπό διάφορες πόλεις τῆς Ρωσίας γιά ἀπεργίες, διαδηλώσεις καί συγκεντρώσεις, δημοσιεύονταν γράμματα ἐργατῶν πρός τή «Ζβεζντά», ψηφίσματα διαμαρτυρίας γιά τό ματοκύλισμα τοῦ Λένα, πού παίρνονταν στίς συγκεντρώσεις τῶν ἐργατῶν.

Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὑποχρεωμένη νά δουλεύει μέσα σέ συνθῆκες συνεχῶν διωγμῶν ἀπό μέρους τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης: κατάσχεση τῶν φύλλων της, προστίμων, ἀπαγόρευσης τῆς ἐφημερίδας, συλλήψεων τῶν συντακτῶν της. Στίς μέρες τῶν γεγονότων τοῦ Λένα τό 1912, κάθε φύλλο τῆς «Ζβεζντά» κατασχόταν, ὅμως μέρος τῶν ἀντιτύπων της πρόφταιναν νά τό μοιράσουν στούς ἐργάτες πρίν τήν κατάσχεση.

Ἡ ἐφημερίδα «Ζβεζντά» δέν ἔβγαινε καθημερινά καί προοριζόταν γιά τά πρωτοπόρα στρώματα τοῦ προλεταριάτου. Ἦταν ἀπαραίτητο νά ἐκδοθεῖ μιά μπολσεβίκικη καθημερινή μαζική ἐφημερίδα. Ἡ «Ζβεζντά» ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν προπαγάνδιση τῆς ἰδέας γιά τήν ἔκδοση ἑνός τέτιου ὀργάνου. Ὁ ἔρανος γιά τή δημιουργία τοῦ κεφαλαίου ἔκδοσης τῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας, πού ἄνοιξε ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ζβεζντά», βρῆκε θερμή ὑποστήριξη στίς ἐργατικές μάζες. Ἡ «Ζβεζντά» ἐνημέρωνε τακτικά τούς ἀναγνῶστες της γιά τήν ἀπήχηση πού εἶχε στούς ἐργάτες ὁ ἔρανος καί δημοσίευε ἀπολογισμό γιά τά ποσά πού ἀποτέλεσαν τό κεφάλαιο τῆς ἔκδοσης τοῦ νέου ἔντυπου ὀργάνου. Ἡ ἐφημερίδα «Ζβεζντά» προετοίμασε τή δημιουργία τῆς μαζικῆς νόμιμης μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Πράβντα».

«Μίσλ» (Σκέψη) — μπολσεβίκικο νόμιμο μηνιαῖο φιλοσοφικό καί κοινωνικοοικονομικό περιοδικό· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1910 ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1911· συνολικά βγῆκαν πέντε τεύχη. Τό πρῶτο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ βγῆκε μέ τιράζ 3.000 ἀντίτυπα. Τό περιοδικό δημιουργήθηκε μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά τό δυνάμωμα τῆς πάλης ἐνάντια στά λικβινταριστικά νόμιμα ὄργανα καί γιά τή διαπαιδαγώγηση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν καί διανοουμένων στό πνεῦμα τοῦ μαρξισμοῦ. Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε τό περιοδικό ἀπό τό ἐξωτερικό, ἀλληλογραφοῦσε τακτικά μέ τή Συντακτική του ἐπιτροπή. Ὁ Λένιν, ὅταν πῆρε τό πρῶτο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Μίσλ», ἔγραψε στόν Α. Μ. Γκόρκι στίς 21 τοῦ Δεκέμβρη 1910 (3 τοῦ Γενάρη 1911): «Μπορεῖτε νά μᾶς συγχαρεῖτε. Ἔχουμε στή Μόσχα *δικό μας* περιοδικό, μαρξιστικό. Πόση χαρά ἦταν γιά μᾶς σήμερα» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 383).

Στά πρῶτα τέσσερα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Γιά τή στατιστική τῶν ἀπεργιῶν στή Ρωσία», «Οἱ ἥρωες τῆς «ἐπιφύλαξης»», «Οἱ καταλυτές μας (γιά τόν κ. Πότρεσοφ καί Β. Μπαζάροφ)», «Ἀπ' ἀφορμή μιά ἐπέτειο», «Ἡ κοινωνική διάρθρωση τῆς ἐξουσίας, οἱ προοπτικές καί ὁ λικβινταρισμός» καί «Σημειώσεις πολεμικῆς» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 385-414·

τόμ. 20ός, σελ. 93-98, 117-137, 166-175, 192-214, 215-218). Στενοί συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ ἦταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ. Σ' αὐτό συνεργάζονταν ἐπίσης καί οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Σ. Ραποπόρτ καί ἄλλοι. Τό τελευταῖο, πέμπτο τεῦχος τοῦ «Μίσλ» κατασχέθηκε καί τό περιοδικό ἔκλεισε. Ὕστερα ἀπό λίγο στήν Πετρούπολη ἄρχισε νά βγαίνει τό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», πού στήν οὐσία ἦταν συνέχεια τοῦ «Μίσλ». — *4.*

9 *«Νάσα Ζαριά»* («Ἡ Αὐγή μας»)— μηνιαῖο νόμιμο περιοδικό τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1910 ὥς τό Σεπτέμβρη τοῦ 1914. Τό περιοδικό τό καθοδηγοῦσε ὁ Α. Ν. Πότρεσοφ καί σ' αὐτό συνεργάζονταν οἱ Φ. Ι Ντάν, Σ. Ο. Τσεντερμπάουμ, Β. Γεζόφ καί ἄλλοι. Γύρω ἀπό τό «Νάσα Ζαριά» διαμορφώθηκε τό κέντρο τῶν λικβινταριστῶν τῆς Ρωσίας. Στήν ἀπόφαση τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ τό 1912, τονιζόταν ὅτι «μιά μερίδα τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού εἶναι συγκεντρωμένη γύρω ἀπό τά περιοδικά «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι», ἄρχισε νά ὑποστηρίζει ἀνοιχτά τό ρεῦμα, πού ὅλο τό κόμμα τό ἔχει χαρακτηρίσει σάν προϊόν τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 158).—*5.*

10 *Θεοπλάστες*, θεοπλασία — ἐχθρικό πρός τό μαρξισμό θρησκευτικοφιλοσοφικό ρεῦμα, πού ἐμφανίστηκε στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν σ' ἕνα τμῆμα τῶν κομματικῶν διανοουμένων, πού ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τό μαρξισμό ὕστερα ἀπό τήν ἧττα τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907. Οἱ θεοπλάστες (Α. Β. Λουνατσάρσκι, Β. Μπαζάροφ καί ἄλλοι) κήρυσσαν τή δημιουργία μιᾶς νέας, «σοσιαλιστικῆς» θρησκείας, προσπαθώντας νά συμφιλιώσουν τό μαρξισμό μέ τή θρησκεία. Σ' αὐτούς γιά ἕνα διάστημα προσχώρησε καί ὁ Α. Μ. Γκόρκι.

Ἡ σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», πού ἔγινε στίς 8-17 (21-30) τοῦ Ἰούνη 1909, καταδίκασε τή θεοπλασία καί μέ εἰδική ἀπόφαση ἀνακοίνωσε ὅτι ἡ μπολσεβίκικη ὁμάδα δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ «παρόμοιες διαστρεβλώσεις τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 222). Ἡ ἀντιδραστική οὐσία τῆς θεοπλασίας ξεσκεπάστηκε ἀπό τόν Λένιν στό βιβλίο του «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός» (Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 18ος) καί στά γράμματά του πρός τόν Γκόρκι, τό Φλεβάρη-Ἀπρίλη τοῦ 1908 καί τό Νοέμβρη-Δεκέμβρη τοῦ 1913. —*5.*

11 Πρόκειται γιά τήν *«Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»* («Φωνή τοῦ σοσιαλδημοκράτη») — ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν μενσεβίκων τοῦ ἐξωτερικοῦ· ἔβγαινε ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1908 ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 στήν ἀρχή στή Γενεύη, μετά στό Παρίσι Συντάκτες της ἦταν οἱ Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν, Λ. Μάρτοφ, Α. Μαρτίνοφ καί Γκ. Β. Πλεχάνοφ. Ἀπό τό πρῶτο φύλλο της ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» ἄρχισε νά ὑποστηρίζει τούς λικβινταριστές, δικαιώνοντας τήν ἀντικομματική τους δράση. Μετά τήν ἀποχώρηση ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ Πλεχάνοφ, πού καταδίκασε τίς λικβινταριστικές θέσεις τῆς ἐφημερίδας, ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» διαμορφώθηκε ὁριστικά σέ ἰδεολογικό κέντρο τῶν λικβινταριστῶν. —*5.*

[12] *ΓΕΚΕ* (Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς) δημιουργήθηκε ἀπό τήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τόν Αὔγουστο τοῦ 1908, σάν παγκομματική ἐκπροσώπευση στό ἐξωτερικό (ἀποτελούμενη ἀπό τρία ἄτομα), πού ὑπαγόταν στό Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ. Ὑποχρέωση τοῦ ΓΕΚΕ ἦταν νά κρατάει συνεχή ἐπαφή μέ τήν Κεντρική Ἐπιτροπή πού δροῦσε στή Ρωσία καί μέ τά μέλη τῆς ΚΕ πού δούλευαν στό ἐξωτερικό, νά ἐλέγχει τή δράση τῶν ὁμάδων βοήθειας τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ἐξωτερικό καί τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου τους, νά δέχεται χρηματικές συνδρομές τῶν ὀργανώσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ στό ταμεῖο τῆς ΚΕ καί νά ὀργανώνει χρηματικούς ἐράνους ὑπέρ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Γιά νά συνενώσει ὅλες τίς ὁμάδες βοήθειας τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ἐξωτερικό καί νά τίς ὑποτάξει σέ μιά ἑνιαία παγκομματική καθοδήγηση, ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Αὐγούστου (1908) ἀνάθεσε στό ΓΕΚΕ νά συγκαλέσει εἰδικό συνέδριο τῶν ὁμάδων αὐτῶν. Τό ΓΕΚΕ ὅμως δέν μπόρεσε νά συγκαλέσει συνέδριο μέσα στό 1909, γιατί ἀντιδροῦσε ἐπίμονα τό Κεντρικό Γραφεῖο τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ πού βρισκόταν στά χέρια τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν. Ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ, πού ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1910, ἀναδιοργάνωσε τό ΓΕΚΕ καί περιόρισε τό ρόλο του στήν καθοδήγηση τῶν γενικῶν ὑποθέσεων τοῦ κόμματος, ἐνισχύοντας ἀντίστοιχα τή δικαιοδοσία τοῦ Ρωσικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ. Τό ΓΕΚΕ καθορίστηκε ν' ἀποτελεῖται ἀπό 5 ἄτομα· ἀπό αὐτά 3 ἦταν ἀντιπρόσωποι τῶν Κεντρικῶν Ἐπιτροπῶν τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων. Στό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ μπῆκαν: ἀπό τούς μπολσεβίκους ὁ Α. Ι. Λιουμπίμοφ, ἀπό τούς μενσεβίκους ὁ Μπ. Ι. Γκόριεφ (Γκόλντμαν), ἀπό τούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες ὁ Γ. Τίσκα, ἀπό τούς μπουντιστές ὁ Ἰόνοφ (Φ. Μ Κόιγκεν) καί ἀπό τούς λεττονούς σοσιαλδημοκράτες ὁ Γ. Α. Μπέρζιν. Ἡ σύνθεση τοῦ ΓΕΚΕ ἄλλαξε γρήγορα: ἀπό τούς μπολσεβίκους μπῆκε ὁ Ν. Α. Σεμάσκο (Ἀλεξάντροφ), ἀπό τούς μπουντιστές ὁ Μ. Ι. Λίμπερ καί ἀπό τούς λεττονούς σοσιαλδημοκράτες ὁ Σβάρτς (Γ. Ἐλιάς)· οἱ δυό τελευταῖοι ἦταν λικβινταριστές. Ἔτσι στό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ δημιουργήθηκε μιά σταθερή λικβινταριστική πλειοψηφία, πού προσπαθοῦσε μέ κάθε τρόπο νά ἀποδιοργανώσει τή δουλιά τῶν κεντρικῶν κομματικῶν ὀργάνων. Ἡ ἀντικομματική θέση τοῦ ΓΕΚΕ ἐκδηλώθηκε ὁλοκάθαρα στήν προσπάθειά του νά ματαιώνει συστηματικά τή σύγκληση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, πού ἐπίμονα ἐπιδίωκαν οἱ μπολσεβίκοι, λόγω τοῦ ὅτι οἱ λικβινταριστές δέν ἐκπλήρωναν τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, πού συνῆλθε τό Γενάρη. Ἡ λικβινταριστική τακτική τοῦ ΓΕΚΕ ὑποχρέωσε τόν ἀντιπρόσωπο τῶν μπολσεβίκων Σεμάσκο, τό Μάη τοῦ 1911 νά ὑποβάλει δήλωση ὅτι ἀποχωρεῖ ἀπό τό ΓΕΚΕ.

Ἡ σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε τόν Ἰούνη τοῦ 1911 στό Παρίσι, πῆρε ἀπόφαση πού καταδίκαζε τήν πολιτική γραμμή τοῦ ΓΕΚΕ. Στήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης ἀναφερόταν ὅτι τό ΓΕΚΕ σέ πολλές περιπτώσεις, ὅπως λογουχάρη, στό ζήτημα τῆς συνένωσης τῶν ὁμάδων ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῆς σύγκλησης ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, στό ζήτημα τῆς ὑποστήριξης τῶν νόμιμων σοσιαλδημοκρατικῶν ἐκδόσεων στή Ρωσία καί σέ πολλά ἄλλα ζητήματα, ἀκολούθησε πολιτική ἀντικομματική, φραξιονιστική, παραβιάζοντας τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας τοῦ 1910. Ἡ σύσκεψη καταδίκασε τίς ἀντικομματικές ἐνέργειες τοῦ ΓΕΚΕ καί παράπεμψε τό ζήτημα τῆς παραπέρα ὕπαρξής του γιά ἐπίλυση στήν ἀμέσως ἑπόμενη ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Τό Νοέμβρη τοῦ 1911 ἀνακλήθηκε ἀπό τό ΓΕΚΕ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί ἀργότερα καί ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς λεττονικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Τό Γενάρη τοῦ 1912 τό ΓΕΚΕ αὐτοδιαλύθηκε. —*5.*

[13] Γιά τό ζήτημα αὐτό βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τά ἀποτελέσματα τῆς διαιτησίας τῶν «μεσεγγυητῶν»» (σέ τοῦτο τόν τόμο σελ. 36-38).—*5.*

[14] *Ἡ σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού βρίσκονταν στό ἐξωτερικό* ἔγινε στίς 28 τοῦ Μάη ὥς τίς 4 τοῦ Ἰούνη (10-17 τοῦ Ἰούνη) τοῦ 1911 στό Παρίσι. Ἡ σύσκεψη προετοιμάστηκε καί συγκλήθηκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν. Οἱ προετοιμασίες γιά τή σύσκεψη ἄρχισαν τόν Ἀπρίλη τοῦ 1911. Ἡ σύσκεψη ἔπρεπε νά πάρει μέτρα γιά τή σύγκληση ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, γιά τήν ἐξάλειψη τῆς βαριᾶς κρίσης, στήν ὁποία βρισκόταν τό κόμμα, πιό οὐσιαστικά ἔμεινε χωρίς καθοδηγητικά κεντρικά ὄργανα, γιατί τή δουλιά τους τήν τορπίλιζαν οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές. Στό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάη 1911 οἱ μπολσεβίκοι, μέσω τοῦ ἀντιπροσώπου τους στό ΓΕΚΕ Ν. Α. Σεμάσκο, ἔβαλαν στό ΓΕΚΕ τό ζήτημα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά συγκληθεῖ ἀμέσως ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό. Ἄν καί στό καταστατικό τῆς ΚΕ, πού ψηφίστηκε ἀπό τήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τό Γενάρη 1910, ὑπῆρχε ἄρθρο τό ὁποῖο ὑποχρέωνε ἄμεσα, σέ περίπτωση πού ὑποστοῦν χτύπημα πάνω ἀπό τά μισά μέλη τοῦ Ρωσικοῦ Γραφείου, νά συγκληθεῖ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ, τό ΓΕΚΕ, ὅπως καί προηγούμενα, ἀπόριψε τήν πρόταση τῶν μπολσεβίκων. Στίς 14 (27) τοῦ Μάη 1911 ὁ Σεμάσκο ἀποχώρησε ἀπό τό ΓΕΚΕ. Τήν ἴδια ἀκριβῶς ἡμέρα ἐξονόματος τῶν μπολσεβίκων καί τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν, τακτικῶν καί ἀναπληρωματικῶν μελῶν τῆς ΚΕ, στάλθηκε πρόσκληση πρός ὅλα τά μέλη τῆς ΚΕ πού βρίσκονταν στό ἐξωτερικό νά συμμετάσχουν στή σύσκεψη.

Ἡ σύσκεψη ἄρχισε τίς ἐργασίες της στίς 28 τοῦ Μάη (10 τοῦ Ἰούνη) 1911. Σ' αὐτήν παραβρέθηκαν οἱ μπολσεβίκοι, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς πολωνικῆς καί λεττονικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἕνας γκολοσοφικός καί ἕνας μπουντιστής. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς λεττονικῆς σοσιαλδημοκρατίας Μ. Β. Ὀζόλιν δήλωσε ὅτι, σύμφωνα μέ ἀπόφαση τῆς δικῆς τους ΚΕ, θά πάρει μέρος στή σύσκεψη μέ συμβουλευτική ψῆφο. Ὁ μπουντιστής Β. Ι. Λίμπερ δήλωσε ὅτι δέν ἔχει ἐξουσιοδοτηθεῖ ἀπό τήν ΚΕ τῆς Μπούντ νά τήν ἀντιπροσωπεύσει στή σύσκεψη.

Στήν πρώτη κιόλας συνεδρίαση ξέσπασε ὀξύτατη διαμάχη πάνω στό ζήτημα τῆς ἀνακήρυξης τῆς σύσκεψης σέ σῶμα. Ὁ Λένιν στήν ὁμιλία του πρότεινε νά γίνει δεκτό ὅτι ἡ σύσκεψη, λόγω τῆς κατάστασης πού δημιουργήθηκε στό κόμμα, ἔχει τό δικαίωμα ὄχι μόνο νά ὑποβάλλει εὐχές γιά τό ἄλφα ἤ βῆτα ζήτημα, ἀλλά καί νά πάρει ὑποχρεωτικές γιά τό κόμμα ἀποφάσεις. Ὁ γκολοσοφικός Μπ. Ι. Γκόριεφ (Γκόλντμαν) καί ὁ μπουντιστής Λίμπερ προσπάθησαν νά ἀποδείξουν ὅτι ἡ σύσκεψη δέν ἔχει δικαιοδοσία νά παίρνει ὁποιαδήποτε πρακτικά μέτρα γιά τή σύγκληση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ καί γιά τήν προετοιμασία γενικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης. Ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση πού πῆρε ἡ σύσκεψη γιά τήν ἀνακήρυξή της, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ σύσκεψη ἔβαλε στήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῆς ἀνασυγκρότησης τῆς ΚΕ, ὁ Γκόριεφ ἀποχώρησε ἀπό τή σύσκεψη, κατηγορώντας τά μέλη της γιά «άρπαγή τῆς ἐξουσίας».

Ἡ σύσκεψη συζήτησε τό ζήτημα τῆς σύγκλησης τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῶν προσώπων πού ἔχουν δικαίωμα συμμετοχῆς στήν ὁλομέλεια, ὁ Λένιν δήλωσε ὅτι οἱ μενσεβίκοι Ι. Α. Ἰσούφ (Μιχαήλ), Κ. Μ. Ἐρμολάγεφ (Ρόμαν) καί Π. Α. Μπρονστέιν (Γιούρι) δέν ἔχουν δικαίωμα συμμετοχῆς στήν ὁλομέλεια, γιατί ἦταν ὀργανωτές τοῦ στολιπινικοῦ «ἐργατικοῦ» κόμματος, καί ὁ μπουντιστής Λίμπερ, πού τούς ὑποστήριξε, εἶναι μέ τήν ἐνέργειά του αὐτή συνεργός τους. Ὁ Λίμπερ, σέ ἔνδειξη διαμαρτυρίας ἐνάντια στή δήλωση τοῦ Λένιν, ἐγκατέλειψε τή σύσκεψη. Ὁ Λένιν χαρακτήρισε τή σύνθεση τῆς σύσκεψης σάν «ἕνα συνασπισμό τριῶν ὁμάδων τῶν μπολσεβίκων, τῶν πολωνῶν καί τῶν «συμφιλιωτιστῶν»» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 5).

Ἡ σύσκεψη πῆρε ἀπόφαση νά συγκαλέσει στό πιό κοντινό διάστημα τήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό καί ἔβγαλε γι' αὐτό τό σκοπό ἐπιτροπή.

Λόγω τῶν ἐπικείμενων ἐκλογῶν γιά τήν IV Κρατική δούμα ἡ σύσκεψη καθόρισε τά μέτρα γιά τήν ἐπεξεργασία τῆς τακτικῆς τοῦ κόμματος στήν ἐκλογική καμπάνια καί τήν κατάρτιση σχεδίου ἐκλογικοῦ προγράμματος.

Βασικό ζήτημα στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς σύσκεψης ἦταν τό ζήτημα τῆς σύγκλησης τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης. Στήν ἀπόφαση πού πάρθηκε πάνω στό ζήτημα αὐτό τονιζόταν ὅτι ἡ προσέγγιση τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Δούμα, καί ἡ ἀναζωογόνηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, καθώς ἐπίσης καί ἡ ἐσωκομματική κατάσταση κάνουν ἐπιτακτική τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης. Ἐπειδή ἦταν ἀδύνατο νά συγκληθεῖ ἀμέσως ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ, ἡ σύσκεψη ἀνάλαβε ἡ ἴδια τήν πρωτοβουλία νά συγκαλέσει τή συνδιάσκεψη καί ἔβγαλε Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τήν προετοιμασία τῆς συνδιάσκεψης. Ἡ σύσκεψη ψήφισε τήν πρόταση τοῦ Λένιν γιά τή δημιουργία ρωσικοῦ κλιμακίου μέ σκοπό νά διεξαγάγει τήν πρακτική δουλιά τῆς προετοιμασίας τῆς συνδιάσκεψης (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 281). Ἡ ἀπόφαση τῆς σύσκεψης πρόβλεπε νά κληθοῦν οἱ κομματικές ὀργανώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ γιά νά δουλέψουν ἀπό κοινοῦ στήν ΟΕ. Ὁ Λένιν ὑπόβαλε δήλωση-διαμαρτυρία κατά τῆς πρόσκλησης στήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή ἀντιπροσώπων τῶν ἀντικομματικῶν ὁμάδων — τῶν γκολοσοφικῶν καί τῶν βπεριοντοφικῶν (βλ. στό ἴδιο, σελ. 282).

Ἡ σύσκεψη καταδίκασε τήν ἀντικομματική, φραξιονιστική πολιτική τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ καί πῆρε ἀπόφαση νά παραπέμψει τό ζήτημα τῆς ὕπαρξής του γιά ἐπίλυση στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ. Κατά τήν ψηφοφορία τοῦ τελευταίου μέρους τῆς ἀπόφασης ὁ Λένιν ψήφισε λευκό, γιατί ἐπέμενε στήν ἄμεση ἀναδιοργάνωση τοῦ ΓΕΚΕ. Ἡ σύσκεψη ἔβγαλε Τεχνική ἐπιτροπή, πού ὑπαγόταν στήν ὁμάδα τῶν τακτικῶν καί ἀναπληρωματικῶν μελῶν τῆς ΚΕ πού πῆραν μέρος στή σύσκεψη.

Σέ εἰδικό φυλλάδιο πού κυκλοφόρησε μετά τή σύσκεψη μέ τόν τίτλο «Ἀνακοίνωση», ἀναφέρονταν οἱ συνθῆκες σύγκλησης τῆς σύσκεψης, ἡ σύνθεση καί οἱ σκοποί της. Στό ἴδιο φυλλάδιο τυπώθηκαν καί οἱ ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης.

Ἡ σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ, πού συνῆλθε τόν Ἰούνη τοῦ 1911, ἦταν σοβαρό βῆμα γιά τή συγκέντρωση τῶν κομματικῶν δυνάμεων, γιά τήν συνένωσή τους στήν πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές-

γκολοσοφικούς, τούς βπεριοντοφικούς καί τούς τροτσκιστές γιά τό δυνάμωμα τοῦ κόμματος. Οἱ ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης συντέλεσαν στή συσπείρωση καί στό δυνάμωμα τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων. Γιά τήν προετοιμασία τῆς γενικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης στή Ρωσία στάλθηκαν ἔμπειρα κομματικά στελέχη — μπολσεβίκοι: οἱ Γκ. Κ. 'Ορτζονικίτζε (Σεργκό), Μπ. Α. Μπρέσλαβ (Ζαχάρ), Ι. Ι. Σβάρτς (Σεμιόν). Οἱ ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης τοῦ Σεπτέμβρη 1911 ἐπιδοκιμάστηκαν ἀπό τίς 'Επιτροπές τοῦ Κιέβου, τοῦ Αἰκατερινοσλάβ, τοῦ Μπακοῦ καί τοῦ Ροστόβ, ἀπό τόν αἱρετό καθοδηγητικό κύκλο τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς Τιφλίδας, ἀπό τή συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ὁμάδων τῆς περιοχῆς πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀπό τίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις πολλῶν πόλεων τῶν Οὐραλίων κ.ἄ. Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1911 συγκροτήθηκε ἡ Ρωσική 'Οργανωτική ἐπιτροπή (ΡΟΕ) γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης. —*6*.

15 *'Η Τεχνική ἐπιτροπή* (Τεχνική ἐπιτροπή ἐξωτερικοῦ, ΤΕ) δημιουργήθηκε ἀπό τή σύσκεψη τοῦ 'Ιούνη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή συνεδρίαση τῆς 1 (14) τοῦ 'Ιούνη 1911 γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν τεχνικῶν ἐργασιῶν πού ἔχουν σχέση μέ τό ἐκδοτικό τοῦ κόμματος, τίς μεταφορές κτλ. 'Η Τεχνική ἐπιτροπή σάν προσωρινό ὄργανο ὥς τή σύγκληση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ ὑποτασσόταν στήν ὁμάδα τῶν μελῶν τῆς ΚΕ, πού πῆραν μέρος στή σύσκεψη τοῦ 'Ιούνη. Στήν ἐπιτροπή μπῆκαν ἀπό ἕνας ἀντιπρόσωπος τῶν μπολσεβίκων, τῶν συμφιλιωτιστῶν καί τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας. 'Η συμφιλιωτιστική πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς — Μ. Κ. Βλαντιμίροφ καί Β. Λ. Λέντερ πού τόν ὑποστήριζε — καθυστεροῦσε τήν καταβολή χρημάτων γιά τήν 'Οργανωτική ἐπιτροπή ἐξωτερικοῦ, πού προορίζονταν γιά τό κεφάλαιο τῆς σύγκλησης τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης, καθώς ἐπίσης καί τή χρηματοδότηση τῆς ἔκδοσης τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Ζβεζντά», προσπαθοῦσε νά καθυστερήσει τήν ἔκδοση τοῦ Κεντρικοῦ 'Οργάνου τοῦ κόμματος, τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Στό ὄργανό της, τό «Πληροφοριακό Δελτίο», ἡ Τεχνική ἐπιτροπή ἔκανε πολεμική ἐνάντια στόν Λένιν καί στούς μπολσεβίκους. Στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τῆς 19 τοῦ 'Οχτώβρη (1 τοῦ Νοέμβρη), κατά τή συζήτηση τῆς «'Ανακοίνωσης» καί τῶν ἀποφάσεων τῆς Ρωσικῆς 'Οργανωτικῆς ἐπιτροπῆς, ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν μπολσεβίκων Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι ὑπόβαλε πρόταση ὑποταγῆς στίς ἀποφάσεις τῆς ΡΟΕ. 'Η πρόταση ἀπορίφθηκε, καί ἐξαιτίας αὐτοῦ ὁ Βλαντίμιρσκι ἀποχώρησε ἀπό τήν ἐπιτροπή καί οἱ μπολσεβίκοι ἔκοψαν κάθε σχέση μαζί της.

'Η 'Οργανωτική ἐπιτροπή 'Εξωτερικοῦ (ΟΕΕ) γιά τή σύγκληση τῆς γενικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης, δημιουργήθηκε ἀπό τή σύσκεψη τοῦ 'Ιούνη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τήν 1 (14) τοῦ 'Ιούνη 1911 ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν μπολσεβίκων, τῶν συμφιλιωτιστῶν καί τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Οἱ ἄλλες ὀργανώσεις καί ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού κλήθηκαν νά πάρουν μέρος στήν ἐπιτροπή, δέν ἔστειλαν τούς ἀντιπροσώπους τους. 'Η ΟΕΕ ἔστειλε στή Ρωσία μιά ὁμάδα κομματικῶν στελεχῶν, κι' ἀνάμεσά τους τόν πληρεξούσιό της Γκ. Κ. 'Ορτζονικίτζε, γιά νά προετοιμάσουν τήν γενική κομματική συνδιάσκεψη καί ἔβγαλε προκήρυξη «Πρός ὅλες τίς σοσιαλδημοκρατικές κομματικές ὀργανώσεις, ὁμάδες καί ὁμίλους», κάνοντας ἔκκληση νά ἀρχίσουν

τίς ἐκλογές γιά τήν Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή (ΡΟΕ). Ὡστόσο τήν πλειοψηφία στήν ΟΕΕ ἀπό τή στιγμή τῆς συγκρότησής της τήν πῆραν οἱ συμφιλιωτιστές καί οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας πού τούς ὑποστήριζαν. Ἡ συμφιλιωτιστική πλειοψηφία ἀκολουθοῦσε μιά χωρίς ἀρχές γραμμή, συνεχίζοντας τίς διαπραγματεύσεις μέ τούς βπεριοντοφικούς καί τόν Τρότσκι, πού ἀρνοῦνταν νά στείλουν ἀντιπροσώπους τους στήν ΟΕΕ. Στά ἔντυπά τους οἱ συμφιλιωτιστές κατηγοροῦσαν τούς μπολσεβίκους γιά φραξιονισμό. Ἐκμεταλλευόμενοι τήν ὑπεροχή τους στήν ΟΕΕ, καθυστεροῦσαν τήν ἀποστολή τῶν κομματικῶν χρημάτων στή Ρωσία καί ἐμπόδιζαν τήν προετοιμασία τῆς συνδιάσκεψης.

Ἀποτέλεσμα τῆς δουλιᾶς πού ἔκαναν οἱ μπολσεβίκοι ἦταν ἡ δημιουργία τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς. Στά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη στήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή ἐξωτερικοῦ συζητήθηκαν ἡ ἐγκριμένη ἀπό τή ΡΟΕ «Ἀνακοίνωση» γιά τήν ἀνακήρυξή της σέ σῶμα καί οἱ ἀποφάσεις σύμφωνα μέ τίς ὁποῖες ἡ ΡΟΕ ἀνάλαβε ὅλη τήν εὐθύνη γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης, ἐνῶ ἡ Ὀργανωτική καί Τεχνική ἐπιτροπή ἔπρεπε νά ὑποταχθοῦν στή ΡΟΕ. Ὅταν ἡ συμφιλιωτιστική πλειοψηφία τῆς ΟΕΕ ἀρνήθηκε νά ὑποταχθεῖ σ' αὐτές τίς ἀποφάσεις, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν μπολσεβίκων ἀποχώρησαν ἀπό τήν ΟΕΕ. Στίς 30 τοῦ Ὀχτώβρη (12 τοῦ Νοέμβρη) στή συνεδρίαση τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς ἐξωτερικοῦ ὁ Ὀρτζονικίτζε, πού εἶχε ἔρθει στό Παρίσι, ἔκανε ἔκθεση δράσης τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς, καί ὕστερα ἀπ' αὐτό ἡ ΟΕΕ ἀναγκάστηκε νά ἀναγνωρίσει τόν καθοδηγητικό ρόλο τῆς ΡΟΕ. Ὡστόσο, ὕστερα ἀπό λίγο, ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή ἐξωτερικοῦ ἀκολούθησε τό δρόμο τῆς ἀνοιχτῆς πάλης ἐνάντια στή ΡΟΕ. Στίς 20 τοῦ Νοέμβρη (3 τοῦ Δεκέμβρη) κυκλοφόρησε τήν προκήρυξη «Ἀνοιχτό γράμμα πρός τή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή», ὅπου κατηγοροῦσε τή ΡΟΕ γιά φραξιονισμό. Ἡ ἀντικομματική δράση τῆς ΟΕΕ ξεσκεπάστηκε ἀπό τόν Ὀρτζονικίτζε στό «Γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή», πού δημοσιεύτηκε στίς 8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1911, στό φύλ. ἀρ. 25 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Ὅλη ἡ δουλιά γιά τή σύγκληση τῆς γενικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης, πού συνῆλθε τό Γενάρη τοῦ 1912, ἔγινε ἀπό τή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή, πού συσπείρωσε γύρω της τίς παράνομες κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας. —*6*.

16 *Κομματικοί-μενσεβίκοι* — ὁμάδα μενσεβίκων πού μέ ἐπικεφαλῆς τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ τάχθηκαν στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἐνάντια στούς λικβινταριστές. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 ὁ Πλεχάνοφ ἀποχώρησε ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» καί τό 1909 ξανάρχισε τήν ἔκδοση τοῦ «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» γιά τή διεξαγωγή τῆς πάλης ἐνάντια στούς λικβινταριστές. Οἱ πλεχανοφικοί παραμένοντας στίς θέσεις τοῦ μενσεβικισμοῦ, ὑποστήριζαν ταυτόχρονα τή διατήρηση καί τό δυνάμωμα τῆς παράνομης κομματικῆς ὀργάνωσης καί γι' αὐτό τό σκοπό συνασπίστηκαν μέ τούς μπολσεβίκους. Τό 1909 ὁμάδες κομματικῶν-μενσεβίκων δημιουργήθηκαν στό Παρίσι, τή Γενεύη, τό Σάν-Ρέμο, τή Νίκαια καί σέ ἄλλες πόλεις. Στήν Πετρούπολη, Μόσχα, Αἰκατερινοσλάβ, Χάρκοβο, Κίεβο, Μπακού, πολλοί ἐργάτες-μενσεβίκοι τάχθη-

καν ἐνάντια στούς λικβινταριστές καί ὑπέρ τῆς ἀνασυγκρότησης τοῦ παράνομου ΣΔΕΚΡ.

Ὁ Λένιν, καλώντας τούς μπολσεβίκους νά προσεγγίσουν τούς κομματικούς-μενσεβίκους, τόνιζε ὅτι ἡ συμφωνία μ' αὐτούς μπορεῖ νά γίνει πάνω στή βάση τῆς πάλης γιά τό κόμμα, ἐνάντια στό λικβινταρισμό, «χωρίς κανενός εἴδους ἰδεολογικούς συμβιβασμούς, χωρίς καμιά συγκάλυψη τῶν διαφωνιῶν τακτικῆς καί τῶν ἄλλων διαφωνιῶν *μέσα στά πλαίσια* τῆς κομματικῆς γραμμῆς» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 151). Οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι ἔπαιρναν μέρος μαζί μέ τούς μπολσεβίκους στίς τοπικές κομματικές ἐπιτροπές, συνεργάζονταν στά μπολσεβίκικα ἔντυπα: «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», «Ζβεζντά», στό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Ἡ λενινιστική τακτική προσέγγισης μέ τούς πλεχανοφικούς, πού τούς ἀκολουθοῦσε ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν-μενσεβίκων τῆς Ρωσίας, βοήθησε νά πλατύνει ἡ ἐπιρροή τῶν μπολσεβίκων στίς νόμιμες ἐργατικές ὀργανώσεις καί νά ἐκτοπιστοῦν ἀπ' αὐτές οἱ λικβινταριστές.

Στά τέλη τοῦ 1911 ὁ Πλεχάνοφ διάλυσε τό συνασπισμό μέ τούς μπολσεβίκους. Μέ τό πρόσχημα τῆς πάλης ἐνάντια στό «φραξιονισμό» καί στή διάσπαση τοῦ ΣΔΕΚΡ, προσπάθησε νά συμφιλιώσει τούς μπολσεβίκους μέ τούς ὀπορτουνιστές. Τό 1912 οἱ πλεχανοφικοί μαζί μέ τούς τροτσκιστές, τούς μπουντιστές καί τούς λικβινταριστές τάχθηκαν ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας τοῦ ΣΔΕΚΡ. —*6*.

17 *«Οτκλικι Μπούντα»* («Οἱ ἀπόψεις τῆς Μπούντ») — ὄργανο τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξωτερικοῦ τῆς Μπούντ, πού ἔβγαινε σέ ἀκανόνιστα χρονικά διαστήματα στή Γενεύη ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1909 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1911. Βγῆκαν πέντε φύλλα. —*6*.

18 *«Πράβντα»* («Ἀλήθεια») (τῆς Βιέννης) — φραξιονιστική ἐφημερίδα τῶν τροτσκιστῶν· ἔβγαινε στά 1908-1912. Τά πρῶτα τρία φύλλα τυπώθηκαν στό Λβόφ, ἔπειτα ἡ ἔκδοση μεταφέρθηκε στή Βιέννη (Αὐστρία)· βγῆκαν συνολικά 25 φύλλα. Ἡ ἐφημερίδα, ἐκτός ἀπό τά δυό πρῶτα φύλλα της, πού βγῆκαν σάν ὄργανο τῆς οὐκρανικῆς ἕνωσης «Σπίλκα», δέν ἐκπροσωποῦσε καμιά κομματική ὀργάνωση τῆς Ρωσίας καί ἦταν, κατά τήν ἔκφραση τοῦ Β. Ι. Λένιν, «ἰδιωτική ἐπιχείρηση». Διευθυντής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Λ. Ντ. Τρότσκι. Ἡ ἐφημερίδα, καλυπτόμενη μέ τή μάσκα τῆς «μή συμμετοχῆς της σέ ὁμάδες» ἀπό τά πρῶτα κιόλας φύλλα καταπολεμοῦσε τό μπολσεβικισμό, ὑπερασπίζοντας τό λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό, κήρυσσε τήν κεντριστική «θεωρία» τῆς συνεργασίας τῶν ἐπαναστατῶν καί τῶν ὀπορτουνιστῶν μέσα σ' ἕνα κόμμα. Ὕστερα ἀπό τήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη 1910 τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἡ ἐφημερίδα ἀκολούθησε ἀνοιχτά λικβινταριστικές θέσεις· ὑποστήριζε τήν ἀντικομματική ὀτζοβιστική-οὐλτιματιστική ὁμάδα «Βπεριόντ».

Τό 1912 ὁ Τρότσκι καί ἡ ἐφημερίδα του ἦταν οἱ πρωτεργάτες καί οἱ κύριοι ὀργανωτές τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. —*6*.

19 *Ἡ κομματική ὀργάνωση τοῦ Μπακοῦ* στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης καί στά χρόνια τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν μιά ἀπό τίς πιό δραστήριες τοπικές ὀργανώσεις. Στίς ἀρχές τοῦ 1911 ἔγινε ἡ ἕνωση

τῆς Μπολσεβίκικης ἐπιτροπῆς τοῦ Μπακοῦ μέ τή «μενσεβίκικη καθοδηγητική ὁμάδα» (τούς κομματικούς-μενσεβίκους) στή βάση τῆς πάλης ἐνάντια στόν ὀτζοβισμό καί τό λικβινταρισμό, γιά τήν ἀνασυγκρότηση τοῦ παράνομου ΣΔΕΚΡ. Ἔτσι δημιουργήθηκε ἡ ἑνωμένη Ἐπιτροπή τοῦ Μπακοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ ὀργάνωση τοῦ Μπακοῦ ὑποστήριζε τήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἰούνη 1911 γιά τή σύγκληση τῆς πανρωσικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης καί πῆρε δραστήριο μέρος στή δημιουργία τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση τοῦ Κιέβου στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης δούλευε σχεδόν χωρίς διακοπή· στά 1910-1911 οἱ μπολσεβίκοι δούλευαν μαζί μέ τούς κομματικούς-μενσεβίκους. Πρώτη ἡ ὀργάνωση τοῦ Κιέβου ὑποστήριξε τήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἰούνη 1911 γιά τή σύγκληση τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης καί τήν ἰδέα τῆς δημιουργίας τῆς ΡΟΕ γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης, διαθέτοντας ἕνα μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κιέβου γιά βοήθεια τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς ἐξωτερικοῦ. —*6*.

20 Πρόκειται γιά τήν «Ἀνακοίνωση» καί τίς ἀποφάσεις τῆς ΡΟΕ, πού ἐκδόθηκαν σέ ξεχωριστό φυλλάδιο, τό Νοέμβρη τοῦ 1911 (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων, τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 251-255). —*7*.

21 Πρόκειται γιά τό γράμμα τοῦ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», πού δημοσιεύτηκε στίς 8(21) τοῦ Δεκέμβρη 1911, στό φύλ. ἀρ. 25, μέ τήν ὑπογραφή Ν. —*8*.

22 *Τό Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ* ἐκλεγόταν σέ γενική συνέλευση τοῦ κλιμακίου τῶν μελῶν τῆς ΚΕ πού δροῦσε στή Ρωσία ἀπό τό 1908. Τό γραφεῖο καθοδηγοῦσε ὅλες τίς ὑποθέσεις τοῦ ρωσικοῦ κλιμακίου στό διάστημα ἀνάμεσα στίς γενικές συνελεύσεις τῆς ΚΕ. Στά 1910-1911, ὕστερα ἀπό τήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Γενάρη 1910, τό Ρωσικό Γραφεῖο τό ἀποτελοῦσαν τά παρακάτω τακτικά καί ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ — μπολσεβίκοι: Ι. Π. Γκόλντεμπεργκ (Μεσκόβσκι), Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι (Ἰννοκέντι) μετά τή σύλληψή τους — Β. Π. Νογκίν (Μακάρ) καί Γκ. Ντ. Λεϊτέιζεν (Λίντοφ). Οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές, τακτικά καί ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ, ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τή δουλιά σ' αὐτό, ἐνῶ οἱ Ι. Α. Ἰσούφ (Μιχαήλ), Π. Α. Μπρονστέιν (Γιούρι) καί Κ. Μ. Ἐρμολάγεφ (Ρόμαν) ὄχι μόνο ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στή δουλιά, ἀλλά καί δήλωσαν ὅτι θεωροῦν τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τῆς ΚΕ βλαβερή. Ὅλες οἱ προσπάθειες τοῦ Γραφείου νά συγκαλέσει τό κλιμάκιο τῆς Ρωσίας δέν στέφθηκαν μέ ἐπιτυχία.

Τό Μάρτη τοῦ 1911, ὕστερα ἀπό τή σύλληψη τοῦ Νογκίν καί τοῦ Λεϊτέιζεν, τό Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ διαλύθηκε. Ὁ Λένιν ἐκτιμώντας θετικά τίς προσπάθειες τοῦ Ρωσικοῦ Γραφείου νά ἀνασυγκροτήσει τή δουλιά στή Ρωσία καί νά συγκαλέσει τό κλιμάκιο τῆς ΚΕ στή Ρωσία, ταυτόχρονα ἔκανε αὐστηρή κριτική στή συμφιλιωτιστική θέση τῶν μελῶν τοῦ γραφείου.

Στήν VI Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ συγκροτήθηκε ξανά τό Ρωσικό Γραφεῖο. Σ' αὐτό μπῆκαν τά τακτικά μέλη τῆς ΚΕ: Γκ. Κ. 'Ορτζονικίτζε, Γ. Μ. Σβερντλόφ, Σ. Σ. Σπανταριάν, Ι. Β. Στάλιν· καί τά ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ: Μ. Ι. Καλίνιν, Ε. Ντ. Στάσοβα κ.ἄ. —*9*.

23 *Ἡ σύσκεψη τοῦ ΓΕΚΕ* ἔγινε τόν Αὔγουστο τοῦ 1911 στή Βέρνη (στό Café Bubenberg). Στή σύσκεψη, ἐκτός ἀπό τά μέλη τῆς λικβινταριστικῆς πλειοψηφίας τοῦ ΓΕΚΕ Λίμπερ, Γκόριεφ καί Σβάρτς, πῆραν μέρος οἱ Τρότσκι («Πράβντα» τῆς Βιέννης), Ντάν («Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»), Λούντις ('Επιτροπή ἐξωτερικοῦ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας περιοχῆς Λεττονίας), ἀπό τήν 'Επιτροπή ἐξωτερικοῦ τῆς Μπούντ ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Λίμπερ. 'Ο Γ. Τίσκα, ἐνῶ πῆρε πρόσκληση, δέν παραβρέθηκε στή σύσκεψη. 'Αρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στή σύσκεψη αὐτή ὄχι μόνο ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀλλά καί ἡ Κεντρική διοίκηση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ, καθώς ἐπίσης καί ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» καί ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ». Οἱ ἀποφάσεις πού πῆρε ἡ σύσκεψη σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς δημιουργίας 'Οργανωτικῆς ἐπιτροπῆς στή Ρωσία, τῆς στάσης ἀπέναντι στήν Τεχνική ἐπιτροπή καί στήν 'Οργανωτική ἐπιτροπή κ.ἄ., στρέφονταν ἐνάντια στή δουλιά τοῦ κόμματος γιά τήν προετοιμασία τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ καί δέν εἶχαν κανένα πρακτικό ἀποτέλεσμα.

Τό φθινόπωρο τοῦ 1911 ὁ Λίμπερ μαζί μέ τόν ἀντιπρόσωπο τῆς λικβινταριστικῆς 'Επιτροπῆς περιοχῆς Καυκάσου πῆγαν στίς Βρυξέλλες («πόλη Ζ»), ὅπου βρισκόταν ἡ 'Επιτροπή ἐξωτερικοῦ τῆς σοσιαλδημοκρατίας περιοχῆς Λεττονίας, γιά νά ἀποσπάσουν ὑπογραφές κάτω ἀπό τίς ἀποφάσεις.—*10*.

24 Πρόκειται γιά τόν ὀτζοβιστή Α. Β. Σοκολόφ (Σ. Βόλσκι). —*10*.

25 *'Επιτροπή περιοχῆς 'Υπερκαυκασίας (Καυκάσου)* — φραξιονιστικό κέντρο τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν τοῦ Καυκάσου. 'Η 'Επιτροπή ἐκλέχτηκε στό V συνέδριο τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τῆς 'Υπερκαυκασίας, τό Φλεβάρη τοῦ 1908. Στό συνέδριο παραβρέθηκαν 15 μενσεβίκοι καί 1 μπολσεβίκος. 'Η 'Επιτροπή περιοχῆς ἔκανε προδοτική, ἀντικομματική δουλιά. Χωρίς νά κάνει καθόλου ἐκλογές, μήν ὑπολογίζοντας τή θέληση τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, ἡ 'Επιτροπή διόρισε ἀντιπρόσωπους γιά τήν V (Πανρωσική τοῦ 1908) συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ τούς Π. Μπ. 'Αξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν καί Ν. Β. Ραμισβίλι. 'Η λικβινταριστική αὐτή ὀργάνωση, πού παρουσιαζόταν σάν ἐκπρόσωπος τῶν ἐργατῶν, στήν πραγματικότητα ἦταν τό στήριγμα τοῦ Κέντρου τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν λικβινταριστῶν καί τοῦ Τρότσκι. Τό 1912 ἡ ἐπιτροπή προσχώρησε στόν ἀντικομματικό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου πού ὀργάνωσε ὁ Τρότσκι. —*10*.

26 'Ο Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν *V Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ*, πού ἔγινε στό Παρίσι στίς 21-27 τοῦ Δεκέμβρη 1908 (3-9 τοῦ Γενάρη 1909). Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος 16 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο, ἀπό αὐτούς 5 μπολσεβίκοι (2 ἀπό τήν Κεντρική βιομηχανική περιοχή, 2 ἀπό τήν ὀργάνωση τῆς Πετρούπολης, 1 ἀπό τήν

ὀργάνωση τῶν Οὐραλίων), 3 μενσεβίκοι μέ πληρεξούσια τῆς Ἐπιτροπῆς περιοχῆς Καυκάσου, 5 πολωνοί σοσιαλδημοκράτες καί 3 μπουντιστές. Οἱ μπολσεβίκοι ἀντιπρόσωποι, πού δούλευαν ἄμεσα στή Ρωσία, ἐκπροσωποῦσαν τίς μεγαλύτερες κομματικές ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν μενσεβίκων, πού πῆρε τά πληρεξούσια μέ διάφορες νοθεῖες, ἀποτελοῦνταν ἀπό πρόσωπα πού ζοῦσαν στό ἐξωτερικό καί δέν συνδέονταν μέ τήν κομματική δουλιά στή Ρωσία. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας ὑποστήριζε στή συνδιάσκεψη τούς μπολσεβίκους. Οἱ μπουντιστές σέ πολλά ζητήματα ἀκολουθοῦσαν τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνδιάσκεψης μπῆκαν τά παρακάτω ζητήματα: 1) Λογοδοσίες τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῆς ΚΕ τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας, τῆς ΚΕ τῆς Μπούντ, τῆς ὀργάνωσης τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας καί τῆς Κεντρικῆς βιομηχανικῆς περιοχῆς, τῶν Οὐραλίων, τοῦ Καυκάσου· 2) Ἡ σημερινή πολιτική κατάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος· 3) Γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας· 4) Τά ὀργανωτικά ζητήματα σέ σχέση μέ τίς καινούργιες πολιτικές συνθῆκες· 5) Συνένωση μέ τίς ἐθνικές ὀργανώσεις κατά τόπους· 6) Οἱ ὑποθέσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν στή συνδιάσκεψη ἀνειρήνευτη πάλη σέ ὅλα τά ζητήματα ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές καί τούς ὀπαδούς τους. Ἡ συνδιάσκεψη καταδίκασε αὐστηρά τό λικβινταρισμό σάν ὀπορτουνιστικό ρεῦμα καί ἔριξε τό σύνθημα τῆς πιό ἀποφασιστικῆς ἰδεολογικῆς καί ὀργανωτικῆς πάλης ἐνάντια στίς προσπάθειες διάλυσης τοῦ κόμματος.

Κεντρική θέση στίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης κατέλαβε ἡ εἰσήγηση τοῦ Λένιν «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος». Οἱ μπολσεβίκοι ἔδιναν μεγάλη σημασία σ' αὐτό τό ζήτημα, γιατί ἡ συνδιάσκεψη ἔπρεπε νά καθορίσει τή γραμμή τακτικῆς, πού ἀντιστοιχοῦσε στίς δύσκολες συνθῆκες δουλιᾶς τοῦ κόμματος στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης. Ἡ προσπάθεια τῶν μενσεβίκων νά πετύχουν τή διαγραφή τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνδιάσκεψης, ναυάγησε. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε μέ ἀσήμαντες ἀλλαγές τήν ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Λένιν (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 333-336).

Ἡ ἀπόφαση «Γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας», πού ὑποβλήθηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους, ἔκανε κριτική τῆς δράσης τῆς ὁμάδας καί ὑπόδειχνε τά συγκεκριμένα της καθήκοντα. Οἱ μενσεβίκοι δέν συμφώνησαν μέ τίς ὑποδείξεις πού ἔκαναν οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης γιά τά λάθη τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας καί τάχθηκαν ἐνάντια στό δικαίωμα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος νά ἔχει τό βέτο σχετικά μέ τήν ὁμάδα. Παράλληλα ἐπικαλοῦνταν τήν πείρα τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, πού δέν συμπεριλάβαιναν στίς ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τήν κριτική τῶν λαθῶν τῶν κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων τους. Ἡ τακτική τῶν μενσεβίκων στό ζήτημα τῆς κοινοβουλευτικῆς δράσης τῆς σοσιαλδημοκρατίας συνέπεφτε πέρα γιά πέρα μέ τή θέση τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πού θεωροῦσαν τό κόμμα σάν ἐξάρτημα τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας.

Ἐνάντια στή λενινιστική γραμμή σχετικά μέ τήν ὁμάδα τῆς Δούμας τάχθηκαν καί οἱ ὀτζοβιστές. Ὁ Α. Β. Σοκολόφ (Σ. Βόλσκι) δήλω-

σε ὅτι στή Ρωσία δέν ὑπάρχουν συνθῆκες γιά δράση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας καί δέν συμφώνησε μέ τίς ὑποδείξεις πού ἔκανε ἡ ἀπόφαση γιά τά λάθη της, θεωρώντας τα σάν λάθη πού προκλήθηκαν ἀπό «ἀντικειμενικά περιστατικά».

Ὁ Λένιν στό λόγο του στιγμάτισε τούς ὀτζοβιστές σάν «λικβινταριστές ἀπό τήν ἀνάποδη» καί ἔδειξε ὅτι, παρόλη τή διαφορά τῶν συμπερασμάτων τους σχετικά μέ τήν ὁμάδα τῆς Δούμας, καί οἱ λικβινταριστές καί οἱ ὀτζοβιστές ἔχουν κοινή ὀπορτουνιστική βάση. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε τήν μπολσεβίκικη ἀπόφαση. Στήν ἀπόφαση αὐτή μπῆκε ἕνα μέρος τῆς δεύτερης παραλλαγῆς πού ἔγραψε ὁ Λένιν γιά τίς «Πρακτικές ὑποδείξεις στό ζήτημα τῆς ψηφοφορίας τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας σχετικά μέ τόν προϋπολογισμό» καί συμπεριλήφθηκε ὁλόκληρη ἡ λενινιστική «Προσθήκη στήν ἀπόφαση «Γιά τήν σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας»» (βλ. στό ἴδιο σελ. 340-341, 342).

Κατά τή συζήτηση τοῦ ὀργανωτικοῦ ζητήματος οἱ μπολσεβίκοι στό σχέδιο ἀπόφασής τους τόνιζαν ὅτι τό κόμμα πρέπει νά δόσει ἰδιαίτερη προσοχή στή δημιουργία καί τό δυνάμωμα τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων, χρησιμοποιώντας γιά τή δουλιά ἀνάμεσα στίς μάζες τό πλατύ δίχτυ τῶν ποικιλόμορφων νόμιμων συλλόγων. Οἱ μενσεβίκοι ἀντίθετα, στήν οὐσία ἐπιδίωκαν τήν διάλυση τοῦ παράνομου κόμματος καί τό σταμάτημα κάθε ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς.

Ὁ Λένιν στό λόγο του γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα, ὑπόβαλε σέ αὐστηρή κριτική τήν ἀπόφαση τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν καί τίς προσπάθειές τους νά δικαιολογήσουν ὁπωσδήποτε τά ἄτομα ἐκεῖνα πού λιποτάκτησαν ἀπό τό κόμμα στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης.

Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε τίς «Ὁδηγίες στήν Ἐπιτροπή γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα» (στό ἴδιο, σελ. 337) πού ὑπόβαλε ὁ Λένιν καὶ σχημάτισε ἐπιτροπή γιά τήν ἐπεξεργασία τῆς ἀπόφασης. Ἡ ἐπιτροπή καί ὕστερα καί ἡ συνδιάσκεψη ψήφισαν τό μπολσεβίκικο σχέδιο ἀπόφασης.

Ἡ ἀπόφαση γιά τήν συνένωση τῶν κατά τόπους ἐθνικῶν ὀργανώσεων, πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη, ἀπόκρουσε κατηγορηματικά τήν ἀρχή τῆς ὁμοσπονδιακῆς ὀργάνωσης, πού ὑποστήριζαν οἱ μπουντιστές, οἱ ὁποῖοι ἐπέμεναν στό διαχωρισμό τῶν ἐργατῶν μέσα στό κόμμα μέ βάση τό ἐθνικό γνώρισμα. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος πού ἀφοροῦσε τή δουλιά τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, οἱ μενσεβίκοι πρότειναν νά μεταφερθεῖ ἡ ἕδρα τῆς ΚΕ στή Ρωσία καί νά καταργηθεῖ τό Γραφεῖο ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ. Τά διαλυτικά σχέδια ἀπόφασης ἀπορίφθηκαν. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἀπόφαση γιά τή δουλιά τῆς ΚΕ, στήν ὁποία ἀναγνωριζόταν ὅτι «εἶναι ὠφέλιμο καί ἀπαραίτητο νά ὑπάρχει στό ἐξωτερικό παγκομματική ἀντιπροσωπεία μέ τή μορφή τοῦ Γραφείου ἐξωτερικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς». Στό ζήτημα τό σχετικό μέ τό Κεντρικό Ὄργανο ψηφίστηκε ἡ ἀπόφαση τῶν μπολσεβίκων· ἡ πρόταση τῶν μενσεβίκων νά μεταφερθεῖ ἡ ἔκδοση τοῦ ΚΟ στή Ρωσία ἀπορίφθηκε.

Οἱ μπολσεβίκοι κέρδισαν στή συνδιάσκεψη μιά μεγάλη νίκη στή πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές. Παράλληλα οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης κατάφεραν χτύπημα καί στούς ὀτζοβιστές. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τό κόμμα καθοδηγοῦνταν ἀπό τίς ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν στή συνδιάσκεψη. Ὁ Λένιν, κάνοντας ἐκτίμηση

τῆς σημασίας τῆς συνδιάσκεψης, ἔγραφε: «Ἡ πρόσφατη Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ βοήθησε τό κόμμα νά μπεῖ στό σωστό δρόμο καί ἀποτελεῖ, ὅπως φαίνεται, σημεῖο στροφῆς στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς ἀντεπανάστασης» (στό ἴδιο, σελ. 362). —*10.*

[27] Σχετικά μέ τή δίκη γιά τήν ὑπόθεση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν τῆς II Κρατικῆς δούμας βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς II Κρατικῆς δούμας. Ἔκθεση ὅλης τῆς ὑπόθεσης». (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 392-397). Ἡ ἐπερώτηση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς III Κρατικῆς δούμας συζητήθηκε στή συνεδρίαση τῆς Δούμας τῆς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη 1911. Μετά συζητήθηκε ἀκόμη τρεῖς φορές κεκλεισμένων τῶν θυρῶν· ἡ ἐπερώτηση διαβιβάστηκε στήν ἐπιτροπή καί ἐκεῖ ἀπορίφθηκε. —*12.*

[28] *Κ.-ντ.* (καντέτοι) — μέλη τοῦ Συνταγματικοῦ-δημοκρατικοῦ κόμματος, τοῦ κύριου κόμματος τῆς φιλελεύθερης μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας. Τό Κόμμα τῶν καντέτων ἱδρύθηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905· ἀποτελοῦνταν ἀπό ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀπό τσιφλικάδες παράγοντες τῶν ζέμστβο καί ἀπό ἀστούς διανοούμενους. Ἐπιφανεῖς παράγοντες τῶν καντέτων ἦταν: οἱ Π. Ν. Μιλιουκόφ, Σ. Α. Μούρομτσεφ, Β. Α. Μακλάκοφ, Α. Ι. Σινγκαριόφ, Π. Μπ. Στροῦβε, Φ. Ι. Ροντίτσεφ κ.ἄ. Γιά νά ἐξαπατήσουν τίς ἐργαζόμενες μάζες οἱ καντέτοι πῆραν τήν παραπλανητική ὀνομασία «Κόμμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας», στήν πραγματικότητα ὅμως δέν προχωροῦσαν πέρα ἀπό τό αἴτημα τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας. Οἱ καντέτοι θεωροῦσαν σάν κύριο σκοπό τους τήν καταπολέμηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί ἐπιδίωκαν νά μοιραστοῦν τήν ἐξουσία μέ τόν τσάρο καί τούς τσιφλικάδες-φεουδάρχες. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου οἱ καντέτοι ὑποστήριζαν ἐνεργά τήν κατακτητική ἐξωτερική πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. Στήν περίοδο τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη, προσπαθοῦσαν νά σώσουν τή μοναρχία. Οἱ καντέτοι κατέχοντας ἡγετική θέση στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ἐφάρμοζαν ἀντιλαϊκή, ἀντεπαναστατική πολιτική, ἀρεστή στούς ἀμερικανο-ἀγγλο-γάλλους ἰμπεριαλιστές. Μετά τή νίκη τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης οἱ καντέτοι ἦταν ἄσπονδοι ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἔπαιρναν μέρος σέ ὅλα τά ἔνοπλα ἀντεπαναστατικά κινήματα καί ἐκστρατεῖες τῶν ἐπεμβασιῶν. Ἀπό τό ἐξωτερικό, ὅπου κατέφυγαν μετά τή συντριβή τῶν ἐπεμβασιῶν καί τῶν λευκοφρουριτῶν, οἱ καντέτοι συνέχισαν τήν ἀντισοβιετική, ἀντεπαναστατική δράση τους.

Ἡ ἔκφραση *«ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας»* ἀνήκει στόν ἡγέτη τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων Π. Ν. Μιλιουκόφ. Σέ λόγο του στό πρόγευμα πού ἔδοσε ὁ δήμαρχος τοῦ Λονδίνου στίς 19 τοῦ Ἰούνη (2 τοῦ Ἰούλη) 1909 ὁ Μιλιουκόφ δήλωσε: «...ἐφόσον στή Ρωσία ὑπάρχει νομοθετικό σῶμα πού ἐλέγχει τόν προϋπολογισμό, ἡ ρωσική ἀντιπολίτευση θά παραμείνει ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας καί ὄχι ἀντιπολίτευση πρός τήν μεγαλειότητά του» («Ρέτς», ἀρ. φύλ. 167, 21 τοῦ Ἰούνη (4 τοῦ Ἰούλη) 1909). —*12.*

[29] *Προοδευτικοί* — πολιτική παράταξη τῆς ρωσικῆς φιλελεύθερης μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, πού στίς ἐκλογές γιά τίς Κρατικές δοῦμες

καί μέσα στίς Δοῦμες προσπαθοῦσε νά συνενώσει κάτω ἀπό τή σημαία τῆς «ἀκομματικότητας» στοιχεῖα ἀπό διάφορα ἀστοτσιφλικάδικα κόμματα καί ὁμάδες.

Στήν III Κρατική δούμα οἱ προοδευτικοί δημιούργησαν ὁμάδα ὅπου μπῆκαν ἐκπρόσωποι τῶν κομμάτων τῆς «εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης» καί τῶν «δημοκρατικῶν μεταρυθμίσεων». Ὁ φόβος μιᾶς νέας ἐπαναστατικῆς ἔκρηξης ἔσπρωχνε τούς προοδευτικούς νά ἐπικρίνουν τίς «ἀκρότητες» τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης πού, κατά τή γνώμη τους, δημιουργοῦσε μέ τήν ἀδιαλλαξία της τό ἔδαφος γιά τή δράση τῶν ἀριστερῶν, τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων. Τό 1912, στίς ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα, οἱ προοδευτικοί συνασπίστηκαν μέ τούς καντέτους, βοηθώντας τους μέ τήν δῆθεν ἀκομματικότητά τους νά ψαρεύουν τούς ψήφους τοῦ «ἀστοῦ ἐκλογέα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 324).

Τό Νοέμβρη τοῦ 1912 οἱ προοδευτικοί σχημάτισαν αὐτοτελές πολιτικό κόμμα μέ τό παρακάτω πρόγραμμα: μετριοπαθές στενά τιμοκρατικό σύνταγμα, μικρομεταρυθμίσεις, ὑπόλογο ὑπουργεῖο, δηλ. κυβέρνηση ὑπόλογη ἀπέναντι στή Δούμα, κατάπνιξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν τόνιζε ὅτι ὡς πρός τή σύνθεσή τους καί ὡς πρός τήν ἰδεολογία τους οἱ προοδευτικοί εἶναι *«ἕνα κράμα ὀχτωβριστῶν καί καντέτων»*, καί χαρακτήριζε τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος τῶν προοδευτικῶν σάν ἐθνικοφιλελεύθερο.«Τό κόμμα αὐτό,— ἔγραφε,— θά εἶναι κόμμα τῆς «πραγματικῆς» καπιταλιστικῆς ἀστικῆς τάξης, σάν αὐτό πού βλέπουμε καί στή Γερμανία» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 469, 412).

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου τό Κόμμα τῶν προοδευτικῶν πολλαπλασίασε τή δράση του, ἀπαιτώντας τήν ἀντικατάσταση τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας, τήν ἐπιστράτευση τῆς βιομηχανίας γιά τίς ἀνάγκες τοῦ μετώπου καί «ὑπόλογη κυβέρνηση» μέ συμμετοχή ἐκπροσώπων τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη ὁρισμένοι ἡγέτες τοῦ κόμματος πῆραν μέρος στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης τό Κόμμα τῶν προοδευτικῶν ἔκανε δραστήρια πάλη ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.

Ἀνάμεσα στούς ἡγέτες τῶν προοδευτικῶν ἦταν οἱ γνωστοί ἐργοστασιάρχες τῆς Μόσχας Π. Π. Ριαμπουσίνσκι, Α. Ι. Κονοβάλοφ, ὁ τσιφλικάς Ι. Ν. Ἐφρέμοφ καί ἄλλοι. Οἱ προοδευτικοί ἔβγαζαν κατά καιρούς τά πολιτικά τους ὄργανα: τό περιοδικό «Μοσκόβσκι Ἐξενεντέλνικ» καί τίς ἐφημερίδες «Σλόβο», «Ρούσκαγια Μολβά» καί «Οὔτρο Ροσσίι». —*12.*

30 *«Γκόλος Μοσκβί»* («Φωνή τῆς Μόσχας») — καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν ὀχτωβριστῶν· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1906 ὥς τό 1915. — *12.*

31 *«Ντιέλο Ζίζνι»* («Ὑπόθεση Ζωῆς») — νόμιμο περιοδικό, ὄργανο τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη τό Γενάρη-Ὀχτώβρη τοῦ 1911. Βγῆκαν 9 τεύχη.—*13.*

32 *«Ρέτς»* («Λόγος») — καθημερινή ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 23 τοῦ

Φλεβάρη (8 τοῦ Μάρτη) 1906 κάτω ἀπό τήν οὐσιαστική διεύθυνση τοῦ Π. Ν. Μιλιουκόφ καί τοῦ Ι. Β. Γκέσεν, καί μέ τή στενή συνεργασία τῶν Μ. Μ. Βινάβερ, Π. Ντ. Ντολγκοροῦκοφ, Π. Μπ. Στροῦβε καί ἄλλων. Ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτικο-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917. Ἀργότερα (ὥς τόν Αὔγουστο τοῦ 1918), ἐξακολουθοῦσε νά βγαίνει μέ τούς τίτλους: «Νάσα Ρέτς», «Σβομπόνταγια Ρέτς», «Βέκ», «Νόβαγια Ρέτς», «Νάς Βέκ». —*13.*

33 Παρατίθεται ἀπόσπασμα ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς Πέμπτης (Πανρωσικῆς τοῦ 1908) συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ» μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 197). —*14.*

34 *«Οἰκονομισμός»*— ὀπορτουνιστικό ρεῦμα μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία στά τέλη τοῦ 19ου μέ ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα, μιά ἀπό τίς παραλλαγές τοῦ διεθνοῦς ὀπορτουνισμοῦ. Ἔντυπα ὄργανα τῶν «οἰκονομιστῶν» ἦταν ἡ ἐφημερίδα «Ραμπότσαγια Μίσλ» (1897-1902) καί τό περιοδικό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» (1899-1902). Προγραμματικό ντοκουμέντο τῶν «οἰκονομιστῶν», πού ὁ Λένιν τούς ὀνόμαζε ρώσους μπερνσταϊνικούς, ἦταν τό λεγόμενο «Credo» πού γράφτηκε τό 1899 ἀπό τήν Ε. Ντ. Κουσκόβα.

Οἱ «οἰκονομιστές» περιόριζαν τά καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν οἰκονομική πάλη γιά τήν αὔξηση τοῦ μεροκάματου, τήν καλυτέρευση τῶν συνθηκῶν ἐργασίας κτλ., ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ πολιτική πάλη εἶναι δουλιά τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Ἀρνοῦνταν τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης, θεωρώντας ὅτι τό κόμμα πρέπει ἁπλῶς νά παρακολουθεῖ τό αὐθόρμητο προτσές τοῦ κινήματος, νά εἶναι ὁ πρωτοκολλητής τῶν γεγονότων. Οἱ «οἰκονομιστές» ὑποκλινόμενοι μπροστά στό αὐθόρμητο τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, μείωναν τή σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας, τῆς συνειδητότητας, ἰσχυρίζονταν ὅτι ἡ σοσιαλιστική ἰδεολογία μπορεῖ νά ξεπηδήσει ἀπό τό αὐθόρμητο ἐργατικό κίνημα· ἀρνοῦνταν τήν ἀνάγκη τῆς εἰσαγωγῆς τῆς σοσιαλιστικῆς συνείδησης στό ἐργατικό κίνημα ἀπ' ἔξω ἀπό τό μαρξιστικό κόμμα κι' ἔτσι ἄνοιγαν τό δρόμο στήν ἀστική ἰδεολογία. Οἱ «οἰκονομιστές» ὑπεράσπιζαν τή διασπορά καί τό χειροτεχνικό τρόπο δουλιᾶς στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, καί τάσσονταν ἐνάντια στήν ἀνάγκη τῆς δημιουργίας ἑνός συγκεντρωτικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁ «οἰκονομισμός» ἀποτελοῦσε κίνδυνο ἀποτραβήγματος τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό τόν ταξικό ἐπαναστατικό δρόμο καί μετατροπῆς της σέ πολιτικό ἐξάρτημα τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἀναλυτική κριτική τῶν ἀπόψεων τῶν «οἰκονομιστῶν» γίνεται στά ἔργα τοῦ Λένιν: «Διαμαρτυρία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας» (στρέφεται ἐνάντια στό «Credo», γράφτηκε στήν ἐξορία στή Σιβηρία τό 1899 καί ὑπογράφτηκε ἀπό δεκαεφτά ἐξόριστους μαρξιστές), «Πισωδρομική κατεύθυνση στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία», «Παίρνοντας ἀφορμή ἀπό μιά «Profession de foi»», «Συζήτηση μέ τούς συνήγορους τοῦ οἰκονομισμοῦ» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 167-180, 246-279, 316-326· τόμ. 5ος, σελ. 366-373). Ὁ Λένιν ὁλοκλήρωσε τήν ἰδεολογική συντριβή τοῦ «οἰκονομισμοῦ» στό βιβλίο του «Τί νά κά-

νουμε;» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 1-195). Μεγάλο ρόλο στήν πάλη ἐνάντια στόν «οἰκονομισμό» ἔπαιξε ἡ λενινιστική «Ἴσκρα». —*14*.

35 Βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν δλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 164-165.—*15*.

36 *Ὀχτωβριστές* — μέλη τοῦ κόμματος «Ἕνωση τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη», πού δημιουργήθηκε στή Ρωσία μετά τή δημοσίευση τοῦ τσαρικοῦ διαγγέλματος τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1905. Τό κόμμα αὐτό ἦταν ἀντεπαναστατικό κόμμα, πού ἐκπροσωποῦσε καί ὑπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων, πού ὀργάνωναν τήν οἰκονομία τους μέ καπιταλιστικό τρόπο· ἀρχηγοί τοῦ κόμματος αὐτοῦ ἦταν ὁ γνωστός βιομήχανος καί ἰδιοκτήτης σπιτιῶν στή Μόσχα Α. Ι. Γκουτσκόφ κι' ὁ μεγαλοτσιφλικάς Μ. Β. Ροτζιάνκο. Οἱ ὀχτωβριστές ὑποστήριζαν πέρα γιά πέρα τήν ἐσωτερική καί τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. —*16*.

37 *«Μπούντουστσεγε» («L'A venir»* — «Τό Μέλλον»*)* — φιλελεύθερη ἀστική ἐφημερίδα. Ἔβγαινε στό Παρίσι ἀπό τίς 22 τοῦ Ὀχτώβρη 1911 ὥς τίς 4 τοῦ Γενάρη 1914 (μέ τό νέο ἡμερ.) κάτω ἀπό τή διεύθυνση τοῦ Β. Λ. Μποῦρτσεφ στή ρωσική γλώσσα (μερικά ὑλικά τυπώνονταν στή γαλλική γλώσσα). Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι. —*16*.

38 *Ἡ Ι Κρατική δούμα* (ἡ λεγόμενη Δούμα τοῦ Βίττε)· συνῆλθε στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη (10 τοῦ Μάη) 1906 μέ βάση τό νόμο πού κατάρτισε ὁ πρωθυπουργός Σ. Γ. Βίττε.

Ἡ πανρωσική ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη (1905) ἀνάγκασε τόν τσάρο νά βγάλει στίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη διάγγελμα, μέ τό ὁποῖο ἀνακοίνωνε τή σύγκληση Κρατικῆς δούμας μέ νομοθετικές ἁρμοδιότητες, σέ ἀντίθεση ἀπό τή συμβουλευτική Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, πού τήν εἶχε σαρώσει ἡ ἐπανάσταση. Ἡ τσαρική κυβέρνηση ὑπολόγιζε μέ τή σύγκληση τῆς νέας Δούμας νά διασπάσει καί νά ἐξασθενίσει τό ἐπαναστατικό κίνημα, νά δδηγήσει τήν ἐξέλιξη τῆς χώρας σέ εἰρηνικό συνταγματικό-μοναρχικό δρόμο. Ἡ κυβέρνηση, δίνοντας συνταγματικές ὑποσχέσεις, ἀναζητοῦσε ταυτόχρονα νά βρεῖ τέτιες μορφές ὀργάνωσης τῆς Κρατικῆς δούμας, πού θά ἐξασφάλιζαν μιά σύνθεση τῆς ἀρεσκείας της. Σ' αὐτό ἀπόβλεπαν ὁ νόμος γιά τίς ἐκλογές τῆς Δούμας τῆς 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη 1905 καί ὁ νόμος τῆς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1906.

Οἱ ἐκλογές γιά τήν Ι Κρατική δούμα ἔγιναν τό Φλεβάρη - Μάρτη τοῦ 1906. Οἱ μπολσεβίκοι κήρυξαν ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές. Ἡ ἀποχή ὑπόσκαψε σημαντικά τό κύρος τῆς Κρατικῆς δούμας καί κλόνισε τήν ἐμπιστοσύνη μιᾶς μερίδας τοῦ πληθυσμοῦ πρός τή Δούμα, ὡστόσο δέν κατόρθωσε νά ματαιώσει τίς ἐκλογές. Ἡ βασική αἰτία τῆς ἀποτυχίας τῆς ἀποχῆς ἦταν ἡ ἔλλειψη μαζικῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, πού θά μποροῦσε νά ματαιώσει τή σύγκληση τῆς Δούμας. Στήν ἀποτυχία τῆς ἀποχῆς συντέλεσαν καί οἱ ἀποδιοργανωτικές θέσεις τῶν μενσεβίκων καί οἱ ἰσχυρές συνταγματικές αὐταπάτες πού ὑπῆρχαν στήν ἀγροτιά. Ὅταν, παρ' ὅλα αὐτά, συνῆλθε ἡ Δούμα, ὁ Λένιν ἔβαλε τό καθῆκον

νά χρησιμοποιηθεῖ γιά ἐπαναστατική ζύμωση καί προπαγάνδα, μέ σκοπό νά ξεσκεπαστεῖ σάν χοντροκομμένη πλαστογράφηση τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης.

Στήν Ι Κρατική δούμα ἐκλέχτηκαν 478 βουλευτές, ἀπό τούς ὁποίους 179 ἦταν καντέτοι, 63 αὐτονομιστές (σ' αὐτούς ἀνῆκαν τά μέλη τοῦ πολωνικοῦ Κόλο, τῶν ἐθνικοαστικῶν ὁμάδων, τῆς Οὐκρανίας, τῆς Ἐσθονίας, τῆς Λεττονίας, τῆς Λιθουανίας κ.ἄ.), 16 ὀχτωβριστές, 105 ἀνεξάρτητοι, 97 τρουντοβίκοι καί 18 σοσιαλδημοκράτες. Ἔτσι πάνω ἀπό τό ἕνα τρίτο τῶν ἑδρῶν τῆς Δούμας ἀνῆκε στούς καντέτους.

Ἀνάμεσα στά ζητήματα πού συζήτησε ἡ Κρατική δούμα στίς συνεδριάσεις της ἦταν καί τά ζητήματα τοῦ ἀπαραβίαστου τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, τῆς κατάργησης τῆς θανατικῆς ποινῆς, τῆς ἐλευθερίας τῆς συνείδησης καί τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνέρχεσθαι, τῆς ἰσοτιμίας τῶν πολιτῶν κτλ. Ὅμως τά νομοσχέδια γιά τά ζητήματα αὐτά, πού ὑποβλήθηκαν κυρίως ἀπό τούς καντέτους, ἀποτελοῦσαν στήν οὐσία «νομοσχέδια κατέργων καί *ἐνάντια* στήν ἐλευθερία τοῦ λόγου καί *ἐνάντια* στήν ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, καί ἐνάντια σέ ἄλλα ὡραῖα πράγματα» (Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 13ος, σελ. 287).

Κεντρική θέση στήν Κρατική δούμα κατεῖχε τό ἀγροτικό ζήτημα. Στή Δούμα ὑποβλήθηκαν δυό βασικά ἀγροτικά προγράμματα: τό νομοσχέδιο τῶν καντέτων, πού τό εἶχαν ὑπογράψει 42 βουλευτές καί τό νομοσχέδιο τῶν τρουντοβίκων, τό γνωστό μέ τήν ὀνομασία «σχέδιο τῶν 104». Σέ ἀντίθεση μέ τούς τρουντοβίκους, οἱ καντέτοι ἐπιδίωκαν νά διατηρήσουν τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, παραδεχόμενοι τήν ἀπαλλοτρίωση μέ ἐξαγορά, «μέ λογικές τιμές» μόνο τῶν τσιφλικάδικων ἐκείνων γαιῶν, πού καλλιεργοῦνταν κυρίως μέ ἐργαλεῖα τῶν ἀγροτῶν εἴτε ἐκμισθώνονταν.

Στίς 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1906 ἡ Ι Κρατική δούμα διαλύθηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση.

Ἡ ΙΙ Κρατική δούμα συνῆλθε στίς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1907. Οἱ ἐκλογές τῆς Δούμας ἦταν ἔμμεσες, ἄνισες κι' ἔγιναν σέ συνθῆκες ἔκτακτων στρατοδικείων καί διώξεων. Παρόλα αὐτά ἡ δεύτερη Δούμα ἀποδείχθηκε ὡς πρός τή σύνθεσή της πιό ἀριστερή ἀπό τήν πρώτη. Αἰτία τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ἦταν ὁ πιό σαφής καί πιό ἔντονος, σέ σχέση μέ τήν περίοδο τῆς πρώτης Δούμας, διαχωρισμός τῶν κομμάτων, ἡ ἄνοδος τῆς ταξικῆς συνείδησης τῶν μαζῶν, καθώς καί ἡ συμμετοχή τῶν μπολσεβίκων στίς ἐκλογές.

Ἡ σύνθεση τῆς Δούμας ἔδειχνε τό δυνάμωμα ἀπό τή μιά μεριά τῶν ἀριστερῶν κομμάτων — τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τῶν ναροντνικιστικῶν ὁμάδων, ἀπό τήν ἄλλη τῶν δεξιῶν σέ βάρος τῶν καντέτων. Ἡ κατανομή τῶν μελῶν τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας σέ πολιτικές ὁμάδες ἦταν ἡ ἀκόλουθη: δεξιοί, δηλ. μοναρχικοί καί ὀχτωβριστές 54, καντέτοι καί συγγενεῖς πρός αὐτούς 99, ἐθνικοί 76, ἀκομματικοί 50, ὁμάδα τῶν κοζάκων 17, λαϊκοί σοσιαλιστές 16, ἐσέροι 37, τρουντοβίκοι 104, σοσιαλδημοκράτες 65. Ὡστόσο, ἡ πιό ἀριστερή ὡς πρός τήν σύνθεσή της δεύτερη Δούμα, λόγω τῆς ὑποχώρησης τῆς ἐπανάστασης, ἦταν πιό ἀδύνατη ἀπό τήν πρώτη.

Τά δεξιά κόμματα τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας ὑποστήριζαν ἀνεπιφύλακτα τήν πολιτική τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης σέ ὅλα τά ζητήματα. Οἱ καντέτοι, πού στόν καιρό τῆς δεύτερης Δούμας ἔδειξαν δρι-

στικά τήν ἀντεπαναστατικότητά τους κρατοῦσαν τακτική συναλλαγῆς μέ τήν ἀπολυταρχία.

Στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς II Κρατικῆς δούμας ὑπερτεροῦσαν οἱ μενσεβίκοι. Στή δράση τῆς ὁμάδας ἔβρισκε τήν ἐκδήλωσή της ἡ ὀπορτουνιστική τακτική τῶν μενσεβίκων, πού τάσσονταν ὑπέρ τῶν συνασπισμῶν μέ τούς καντέτους καί καλλιεργοῦσαν στό λαό συνταγματικές αὐταπάτες. Ὁ Λένιν ἔκανε αὐστηρή κριτική στά λάθη τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, τόνιζε ὅτι δέν ὑπάρχει ἀντιστοιχία ἀνάμεσα στίς ἀπόψεις τῆς πλειοψηφίας τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ἀντιπροσωπείας της στή Δούμα. Οἱ μπολσεβίκοι χρησιμοποιοῦσαν τή Δούμα σάν βῆμα γιά τό ξεσκέπασμα τοῦ τσαρισμοῦ καί τοῦ προδοτικοῦ ρόλου τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης, γιά τήν διακήρυξη καί προπαγάνδιση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος, γιά τήν ἀπαλλαγή τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων καί τή δημιουργία στή Δούμα ἐπαναστατικοῦ συνασπισμοῦ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ γραμμή τῶν μπολσεβίκων ἦταν μιά καινούργια, ἐπαναστατική-μαρξιστική γραμμή τακτικῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ προλεταριάτου στά κοινοβουλευτικά σώματα. Οἱ μενσεβίκοι, ἀντίθετα, ἐφάρμοζαν στή Δούμα τήν ὀπορτουνιστική τακτική ὑποστήριξης τῶν καντέτων. «Ἡ πάλη τῶν φιλελευθέρων ἐνάντια στούς ἀγρότες καί στούς σοσιαλδημοκράτες — ἔγραφε ἀργότερα ὁ Λένιν — γεμίζει *ὅλη* τήν ἱστορία τῆς I καί τῆς II Δούμας. Ἡ πάλη ἀνάμεσα στό μπολσεβικισμό καί στό μενσεβικισμό εἶναι *ἀδιάσπαστα* συνδεμένη μέ τήν ἱστορία αὐτή, σάν πάλη γιά τήν ὑποστήριξη τῶν φιλελευθέρων ἤ γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἡγεμονίας τῶν φιλελευθέρων πάνω στήν ἀγροτιά». (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 370).

Κεντρικό ζήτημα πού συζητήθηκε στήν δεύτερη Κρατική δούμα, ὅπως καί στήν πρώτη, ἦταν τό ἀγροτικό. Ἀνάμεσα στ' ἄλλα ζητήματα ἡ Δούμα στίς συνεδριάσεις της συζήτησε τόν προϋπολογισμό, τά ζητήματα τῆς βοήθειας στούς πεινασμένους καί τούς ἄνεργους, τό ζήτημα τῆς ἀμνηστίας.

Ὅταν στά μέσα τοῦ 1907 ἔγινε φανερό ὅτι οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες δέν εἶχαν τίς δυνάμεις νά νικήσουν τόν τσαρισμό, ἡ τσαρική κυβέρνηση ἀποφάσισε νά διαλύσει τή Δούμα. Ὁ Π. Α. Στολίπιν μέ τή βοήθεια τῆς τσαρικῆς ὀχράνας ὀργάνωσε μιά προβοκάτσια, κατηγορώντας τήν σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας ὅτι συνδεόταν μέ τή σοσιαλδημοκρατική μαχητική ὀργάνωση καί μέ τή σοσιαλδημοκρατική στρατιωτική ὀργάνωση καί ὅτι προετοίμαζε συνωμοσία ἐνάντια στό κράτος. Τήν 1η (14) τοῦ Ἰούνη ὁ Στολίπιν σέ κλειστή συνεδρίαση τῆς Δούμας ζήτησε τήν ἄμεση ἀπομάκρυνση ἀπ' αὐτήν ὁλόκληρης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας καί τή συγκατάθεση τῆς Δούμας γιά νά συλληφθοῦν 16 σοσιαλδημοκράτες βουλευτές. Οἱ καντέτοι συμφώνησαν γιά τή σύλληψη τῶν καθοδηγητῶν τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, ἐνῶ τό ζήτημα γιά τά ὑπόλοιπα μέλη τῆς ὁμάδας πρότειναν νά παραπεμφθεῖ σέ ἐπιτροπή τῆς Δούμας. Αὐτό ἔδοσε τήν ἀφορμή γιά τή διάλυση τῆς Δούμας καί τήν τροποποίηση τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος. Τή νύχτα πρός τίς 3 (16) τοῦ Ἰούνη 1907 ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας πιάστηκε, καί στίς 3 (16) τοῦ Ἰούνη ἡ II Κρατική δούμα μέ διάταγμα τοῦ τσάρου διαλύθηκε.

Ἡ ΙΙΙ Κρατική δούμα λειτούργησε ἀπό τήν 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1907 ὥς τίς 9 (22) τοῦ Ἰούνη 1912 (συνολικά ἔγιναν 5 σύνοδοι). Ἡ ΙΙΙ Δούμα, πού βγῆκε μέ βάση τόν ἐκλογικό νόμο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, ἦταν μαυροεκατονταρχίτικη-ὀχτωβριστική ὡς πρός τήν ταξική της φύση καί τή σύνθεση τῶν κομμάτων, πειθήνιο ὄργανο τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης στήν ἐφαρμογή τῆς ἀντεπαναστατικῆς της πολιτικῆς τῆς βίας καί τῶν διώξεων ἀπέναντι στίς ἐπαναστατικές δυνάμεις τῆς Ρωσίας.

Στίς ἀρχές τῆς πρώτης συνόδου στή Δούμα ἀντιπροσωπεύονταν 11 πολιτικά κόμματα καί ὁμάδες· ἀνάμεσα τους ἦταν: δεξιοί βουλευτές (ἄκροι δεξιοί, ἐθνικιστές καί μετριοπαθεῖς δεξιοί) 147, ὀχτωβριστές 154, τῆς πολωνο-λιθουανο-λευκορούσσικης ὁμάδας 7, τοῦ πολωνικοῦ Κόλο 11, τῆς προοδευτικῆς ὁμάδας 28, τῆς μουσουλμανικῆς ὁμάδας 8, καντέτοι 54, τῆς Ἐργασιακῆς ὁμάδας (τρουντοβίκων) 14, σοσιαλδημοκράτες 19.

Κανένα κόμμα δέν εἶχε στή Δούμα ἀπόλυτη πλειοψηφία, πράγμα πού ἀντιστοιχοῦσε στούς σκοπούς τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, ἡ ὁποία ἀκολουθοῦσε βοναπαρτική πολιτική ἑλιγμῶν ἀνάμεσα στούς τσιφλικάδες καί στήν ἀστική τάξη. Στήν ΙΙΙ Δούμα διαμορφώθηκαν δυό ἀντεπαναστατικές πλειοψηφίες: ἡ μαυροεκατονταρχίτικη-ὀχτωβριστική καί ἡ ὀχτωβριστικο-καντέτικη. Ἡ πρώτη ἐξασφάλιζε στόν Στολίπιν τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης στό ἐργατικό, τό ἀγροτικό καί τό ἐθνικό ζήτημα. Ἡ δεύτερη πλειοψηφία δημιουργοῦσε τήν ἐντύπωση ὕπαρξης κοινοβουλευτικῶν κανόνων ζωῆς στή Ρωσία, συντελοῦσε στήν ἀπόσπαση τῶν μαζῶν ἀπό τήν ἐπανάσταση μέ μικροπαραχωρήσεις — μεταρυθμίσεις.

Ἡ ΙΙΙ Κρατική δούμα ὑποστήριζε πέρα γιά πέρα τό ἀντιδραστικό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη σ' ὅλα τά ζητήματα τῆς ἐξωτερικῆς καί ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, δίνοντας πλούσιες ἐπιχορηγήσεις σέ χρῆμα στήν ἀστυνομία, τούς χωροφύλακες, τούς ζέμσκιε νατσάλνικι*, τά δικαστήρια, τίς φυλακές, τήν Ἱερά σύνοδο.

Ὁ ἀντιδραστικός ρόλος τῆς ΙΙΙ Δούμας ἐκδηλώθηκε ἰδιαίτερα στό ζήτημα τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας. Τρία χρόνια ἡ ἀντιδραστική πλειοψηφία τῆς Δούμας εἶχε κλεισμένα στά χρονοντούλαπα κάμποσα νομοσχέδια γιά τίς ἐργατικές ἀσφαλίσεις. Μόλις τό 1911, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς νέας ἀνόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ἡ Δούμα ἐπικύρωσε τά νομοσχέδια αὐτά. Μά ἦταν τόσο κουτσουρεμένα, πού δέν καλυτέρεψαν, ἀλλά χειροτέρεψαν τούς ὅρους ἀσφάλισης σέ σύγκριση μέ τό νόμο τοῦ 1903, ἐπεκτείνοντας τήν ἀσφάλιση μόνο σέ 2,5 ἑκατομ. ἐργάτες ἀπό τά 13 ἑκατομ. ἄτομα πού ζοῦσαν ἀπό τή μισθωτή ἐργασία.

Ἡ ἐπιτροπή ἐργατικῶν ζητημάτων τῆς Δούμας ἀπόριψε στίς 5 (18) τοῦ Μάρτη 1912 τό νομοσχέδιο γιά τήν ἐλευθερία τῶν ἀπεργιῶν, μή ἐπιτρέποντας ἀκόμη καί τή συζήτησή του στίς συνεδριάσεις τῆς Δούμας.

Ἡ ἀντιδραστική πλειοψηφία τῆς ΙΙΙ Δούμας ὑποστήριζε τήν πολιτική ἐκρωσισμοῦ πού ἐφάρμοζε ἡ τσαρική κυβέρνηση, ὑποδαύλιζε τήν ἐθνική διχόνοια. Στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἡ ΙΙΙ Δούμα ἦταν ὑπέρ τῆς ἐνεργοῦς ἐπέμβασης στίς ὑποθέσεις τῶν βαλκανικῶν κρατῶν, ὑποστηρίζοντας τίς ἀντιδραστικές, πανσλαβικές διαθέσεις,

*—Ζέμσκιε νατσάλνικι — ἀξιωματοῦχοι πού εἶχαν διοικητική καί δικαστική ἐξουσία πάνω στούς ἀγρότες. *Σημ. μετ.*

ἐπιδίωκε τήν αὔξηση τῶν πολεμικῶν πιστώσεων. Ἡ Δούμα ὑποστήριζε πέρα γιά πέρα τήν ἀγροτική νομοθεσία τοῦ Στολίπιν, ψηφίζοντας τό 1910 ἀγροτικό νόμο πού εἶχε σάν βάση του τό διάταγμα τῆς 9 (22) τοῦ Νοέμβρη 1906. Ἀπόριψε ὅλα τά νομοσχέδια τῶν ἀγροτικῶν βουλευτῶν γιά χορήγηση γῆς στούς ἀκτήμονες καί μικροκτηματίες ἀγρότες, μή ἐπιτρέποντας τή συζήτησή τους στίς συνεδριάσεις της.

Ἡ σοσιαλδημοκρατική δμάδα τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας, παρά τίς πολύ δύσκολες συνθῆκες δουλιᾶς της, τή μικρή δύναμή της καί μιά σειρά λάθη πού διέπραξε, ἔκανε, χάρη στήν ὕπαρξη μπολσεβίκων βουλευτῶν σ' αὐτήν, σοβαρή δουλιά γιά τό ξεσκέπασμα τῆς ἀντιλαϊκῆς πολιτικῆς τῆς ΙΙΙ Δούμας, γιά τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς τῆς Ρωσίας, τόσο μέ τή χρησιμοποίηση τοῦ βήματος τῆς Δούμας ὅσο καί μέ τήν δουλιά ἔξω ἀπ' τή Δούμα. —*19.*

39 Πρόκειται γιά τό τσαρικό διάγγελμα τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1905, πού δημοσιεύτηκε στίς ἡμέρες τῆς πιό μεγάλης ἀνόδου τῆς Πανρωσικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας τοῦ Ὀχτώβρη. Στό διάγγελμα του ὁ τσάρος ὑποσχόταν «πολιτικές ἐλευθερίες» καί «νομοθετική» Δούμα. Τό διάγγελμα ἦταν ἕνας πολιτικός ἑλιγμός τῆς ἀπολυταρχίας, πού ἀποσκοποῦσε νά κερδίσει χρόνο, νά διασπάσει τίς ἐπαναστατικές δυνάμεις, νά τορπιλίσει τήν ἀπεργία καί νά πνίξει τήν ἐπανάσταση. Τό διάγγελμα ἦταν μιά παραχώρηση πού ἀπόσπασε ἡ ἐπανάσταση ἀπό τόν τσαρισμό, ἡ παραχώρηση ὅμως αὐτή δέν ἔκρινε καθόλου τή τύχη τῆς ἐπανάστασης, ὅπως ἰσχυρίζονταν οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ μενσεβίκοι. Οἱ μπολσεβίκοι ξεσκέπασαν τό πραγματικό περιεχόμενο τοῦ διαγγέλματος. Στίς 18 (31) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔβγαλε τήν ἔκκληση «Πρός τό ρωσικό λαό!», ὅπου ξεσκέπαζε ὅλη τήν ἀπάτη τοῦ τσαρικοῦ διαγγέλματος καί καλοῦσε τό λαό νά συνεχίσει τήν πάλη. «Ἡ ἀπεργία μᾶς χρειάζεται ἀκόμη — ἔλεγε ἡ ἔκκληση — μᾶς χρειάζεται γιά νά δοῦν οἱ ἐχθροί ὅτι δέν μποροῦν νά μᾶς καθησυχάζουν μ' ἕνα χαρτί, ὅτι θέλετε νά ἔχετε πραγματικά δικαιώματα καί πραγματική δύναμη» (Προκηρύξεις τῶν μπολσεβίκικων ὀργανώσεων στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907, μέρος Ι, Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1956, σελ. 185).

Γιά τό διάγγελμα τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη βλ. τά ἔργα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ πρώτη νίκη τῆς ἐπανάστασης» καί «Πλησιάζει ἡ λύση» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 12ος, σελ. 27-35, 73-80). —*19.*

40 *«Προλετάρι»* («Προλετάριος») — μπολσεβίκικη παράνομη ἐφημερίδα. Ἔβγαινε ἀπό τίς 21 τοῦ Αὐγούστου (3 τοῦ Σεπτέμβρη) 1906 ὥς τίς 28 τοῦ Νοέμβρη (11 τοῦ Δεκέμβρη) 1909 μέ διευθυντή τόν Β. Ι. Λένιν· βγῆκαν 50 φύλλα. Στή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἔπαιρναν ἐνεργό μέρος οἱ Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι, Β. Β. Βορόβσκι, Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι· τήν τεχνική δουλιά γιά τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας τήν ἔκαναν οἱ Α. Γκ. Σλίχτερ, Ε. Σ. Σλίχτερ καί ἄλλοι. Τά πρῶτα εἴκοσι φύλλα τῆς ἐφημερίδας ἑτοιμάστηκαν γιά ἐκτύπωση καί στοιχειοθετήθηκαν στό Βίμποργκ (οἱ μῆτρες ἀποστέλλονταν στήν Πετρούπολη, ὅπου γίνονταν ἡ ἐκτύπωση· γιά συνωμοτικούς λόγους ἡ ἐφημερίδα ἔγραφε ὅτι βγαίνει στή Μόσχα). Ἔπειτα, ἐπειδή χειροτέρεψαν στό ἔπακρο οἱ συνθῆκες ἔκδοσης τοῦ παράνομου ὀργάνου στή Ρωσία, ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Προλετάρι», σύμφωνα μέ

ἀπόφαση τῶν Ἐπιτροπῶν Πετρούπολης καί Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ, μετέφερε τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας στό ἐξωτερικό (τά φύλλα 21-40 βγῆκαν στή Γενεύη, καί τά φύλλα 41-50 στό Παρίσι).

Οὐσιαστικά ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἦταν Κεντρικό Ὄργανο τῶν μπολσεβίκων. Ὅλη ἡ βασική δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Προλετάρι» γινόταν ἀπό τόν Λένιν. Τά περισσότερα φύλλα τῆς ἐφημερίδας ἔχουν καί ἀπό κάμποσα ἄρθρα του. Στήν «Προλετάρι» δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 100 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν, πού ἀναφέρονταν στά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας φωτίζονταν πλατιά τά διάφορα προβλήματα τῆς τακτικῆς καί τῆς γενικῆς πολιτικῆς, δημοσιεύονταν ἐκθέσεις δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀποφάσεις τῶν συνδιασκέψεων καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ, γράμματα τῆς ΚΕ γιά διάφορα ζητήματα τῆς κομματικῆς δράσης καί μιά σειρά ἄλλα ντοκουμέντα. Στό παράρτημα τοῦ φύλ. ἀρ. 46 τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύτηκε ἡ ἀνακοίνωση γιά τή σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Προλετάρι», καθώς καί οἱ ἀποφάσεις αὐτῆς τῆς σύσκεψης, πού ἔγινε στό Παρίσι στίς 8-17 (21-30) τοῦ Ἰούνη 1909. Ἡ ἐφημερίδα εἶχε στενή σύνδεση μέ τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις.

Τά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν ἡ «Προλετάρι» ἔπαιξε ἐξαιρετικό ρόλο στή διατήρηση καί τήν ἑδραίωση τῶν μπολσεβίκικων ὀργανώσεων, στήν πάλη κατά τῶν λικβινταριστῶν, τῶν ὀτζοβιστῶν, τῶν οὐλτιματιστῶν, τῶν θεοπλαστῶν. Σύμφωνα μέ τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ Γενάρη 1910 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε. —*20.*

41 Ὁ Α. Α. Βοϊλόσνικοφ, μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας, μιλώντας στίς 2 (15) τοῦ Δεκέμβρη 1911 στήν 35η συνεδρίαση τῆς Δούμας κατά τή συζήτηση τοῦ νομοσχεδίου γιά τήν τροποποίηση τοῦ κανονισμοῦ στρατιωτικῆς θητείας, ὀνόμασε τόν τσαρικό στρατό ἀστυνομικό καί ζήτησε ν' ἀντικατασταθεῖ ὁ τακτικός στρατός μέ τόν ἐξοπλισμό ὅλου τοῦ λαοῦ. Γιά τήν ὁμιλία αὐτή ὁ πρόεδρος τῆς Δούμας πρότεινε ν'ἀποκλειστεῖ ὁ Βοϊλόσνικοφ ἀπό πέντε συνεδριάσεις. Ὕστερα ἀπό τή δευτερολογία τοῦ Βοϊλόσνικοφ στήν ἴδια συνεδρίαση ὁ χρόνος τοῦ ἀποκλεισμοῦ αὐξήθηκε σέ 15 συνεδριάσεις. Οἱ καντέτοι ψήφισαν ὑπέρ τῆς πρώτης πρότασης τοῦ προέδρου. —*23.*

42 Βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 195.—*25.*

43 Ἡ ἰδέα τῆς σύγκλησης τοῦ λεγόμενου *«ἐργατικοῦ συνεδρίου»* πού τήν ἔριξε ὁ Π. Μπ. Ἀξελρόντ καί τήν ὑποστήριξαν καί ἄλλοι μενσεβίκοι, ἀφοροῦσε τή σύγκληση συνεδρίου ἀντιπροσώπων τῶν διάφορων ἐργατικῶν ὀργανώσεων καί τή δημιουργία σ' αὐτό ἑνός νόμιμου «πλατιοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», ὅπου θά ἔμπαιναν οἱ σοσιαλδημοκράτες, οἱ ἐσέροι καί οἱ ἀναρχικοί. Στήν οὐσία αὐτό θά σήμαινε τή διάλυση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τήν ἀντικατάστασή του μέ μιά ἐξωκομματική ὀργάνωση. Τό V συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καταδίκασε ἀποφασιστικά τήν μενσεβί-

κικη ἰδέα τοῦ «ἐργατικοῦ συνεδρίου» καί θεώρησε τήν προπαγάνδισή του βλαβερή γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς συνείδησης τοῦ προλεταριάτου. Μαζί μέ τούς μπολσεβίκους ἐνάντια στό «ἐργατικό συνέδριο» πάλεψαν οἱ πολωνοί καί λεττονοί σοσιαλδημοκράτες. Κριτική τῆς μενσεβίκικης ἰδέας τοῦ «ἐργατικοῦ συνεδρίου» βλ. στίς ἐργασίες τοῦ Β. Ι. Λένιν «Μικροαστισμός στό ἐπαναστατικό περιβάλλον», «Κρίση τοῦ μενσεβικισμοῦ», «Οἱ διανοούμενοι πού ἄνοιξαν καυγά ἐνάντια στήν κυριαρχία τῆς διανόησης», «Ὀργισμένη σύγχυση (Σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ ἐργατικοῦ συνεδρίου)» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 14ος, σελ. 45-56, 155-179· τόμ. 15ος, σελ. 175-179, 180-194). —*29*.

44 *«Ἡ καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος»* — προπαγανδιστικός θόρυβος πού ξεσηκώθηκε ἀπό τούς λικβινταριστές καί τόν Τρότσκι γύρω ἀπό τό «ὑπόμνημα» πού σύνταξαν οἱ λικβινταριστές τῆς Πετρούπολης τό Δεκέμβρη τοῦ 1910. Τό «ὑπόμνημα» — παράκληση γιά ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ συνέρχεσθαι, τῶν ἀπεργιῶν προβλεπόταν νά σταλεῖ ἐξονόματος τῶν ἐργατῶν στήν ΙΙΙ Κρατική δούμα. Τό «ὑπόμνημα» κυκλοφόρησε στίς ἐπιχειρήσεις γιά νά τό ὑπογράψουν οἱ ἐργάτες. Ὡστόσο ἡ «καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος» δέν εἶχε ἐπιτυχία ἀνάμεσα στίς ἐργατικές μάζες· συγκεντρώθηκαν ὅλο κι' ὅλο 1.300 ὑπογραφές. Οἱ μπολσεβίκοι ξεσκέπασαν τήν οὐσία τῆς «καμπάνιας τοῦ ὑπομνήματος» τῶν λικβινταριστῶν. Ἡ ἀπόφαση τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ «Γιά τήν καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος» ἐπικύρωσε τήν ἄποψη τῶν μπολσεβίκων (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο σελ. 157-158). —*32*.

45 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπόφαση τῶν ὀτζοβιστῶν τῆς Πετρούπολης, πού ὑποβλήθηκε στήν πλατιά συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης πρίν ἀπό τήν Πέμπτη συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσική τοῦ 1908). Ἡ ἀπόφαση δημοσιεύτηκε σάν παράρτημα στό φύλ. ἀρ. 44 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» τῆς 4 (17) τοῦ Ἀπρίλη 1909. Κριτική ἀνάλυση τοῦ ντοκουμέντου αὐτοῦ ἔδοσε ὁ Λένιν στό ἴδιο παράρτημα μέ τό ἄρθρο του «Γελοιογραφία τοῦ μπολσεβικισμοῦ» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 402-414). —*33*.

46 Ἀκολουθοῦν οἱ ὑπογραφές τοῦ Λένιν, τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Ζηνόβιεφ. —*37*.

47 *Τρουντοβίκοι* («Ἐργασιακή ὁμάδα») — ὁμάδα μικροαστῶν δημοκρατῶν στίς Κρατικές δοῦμες τῆς Ρωσίας, πού ἀποτελοῦνταν ἀπό ἀγρότες καί διανοούμενους ναροντνικιστικῆς κατεύθυνσης. Ἡ ὁμάδα τῶν τρουντοβίκων σχηματίσθηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1906 ἀπό ἀγροτικούς βουλευτές στήν Ι Κρατική δούμα.

Οἱ τρουντοβίκοι πρόβαλαν τό αἴτημα τῆς κατάργησης ὅλων τῶν κοινωνικῶν καί ἐθνικῶν περιορισμῶν, τό αἴτημα τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ τῆς αὐτοδιοίκησης τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων, τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ καθολικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος γιά τίς ἐκλογές τῆς Κρατικῆς δούμας. Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν τρουντοβίκων ξεκινοῦσε ἀπό τίς ναροντνικιστικές ἀρχές τῆς «ἐξισωτικῆς» γαιοχρησίας: δημιουργία ἑνός παλλαϊκοῦ ἀποθέματος ἀπό γαῖες τοῦ δημοσίου, τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογένειας,τῆς αὐλῆς, τῶν μοναστηριῶν, καθώς καί ἀπό ἰδιόκτη-

τες γαῖες, ἄν ἡ ἔκταση τοῦ κτήματος ξεπερνοῦσε τήν καθορισμένη ἐργασιακή νόρμα· γιά τίς ἀπαλλοτριούμενες ἰδιόκτητες γαῖες προβλεπόταν ἀποζημίωση. Ὁ Β. Ι. Λένιν τό 1906 τόνιζε ὅτι ὁ ἀντιπροσωπευτικός τύπος τοῦ τρουντοβίκου εἶναι ὁ ἀγρότης, πού «δέν τοῦ εἶναι ξένες οἱ τάσεις γιά συναλλαγή μέ τή μοναρχία, οἱ τάσεις νά βρεῖ τήν ἡσυχία του στό *δικό του* κομματάκι γῆς μέσα στά πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, ἀλλά τή στιγμή αὐτή δίνει τήν κύρια δύναμή του στόν ἀγώνα ἐνάντια στούς τσιφλικάδες γιά γῆ, στόν ἀγώνα ἐνάντια στό δουλοπαροικιακό κράτος γιά δημοκρατία» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 14ος, σελ. 25).

Στήν Κρατική δούμα οἱ τρουντοβίκοι ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς σοσιαλδημοκράτες. Οἱ ταλαντεύσεις αὐτές προέρχονταν ἀπό τήν ἴδια τήν ταξική φύση τῶν μικρονοικοκυρέων — ἀγροτῶν. Ἐπειδή οἱ τρουντοβίκοι ἐκπροσωποῦσαν ὥς ἕνα βαθμό τίς ἀγροτικές μάζες, οἱ μπολσεβίκοι στή Δούμα ἀκολουθοῦσαν τακτική συμφωνιῶν μαζί τους πάνω σέ ὁρισμένα ζητήματα γιά τή διεξαγωγή κοινῆς πάλης ἐνάντια στόν τσαρισμό καί στούς καντέτους. Τό 1917 ἡ Ἐργασιακή ὁμάδα συγχωνεύτηκε μέ τό Κόμμα τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» καί ὑποστήριζε ἐνεργά τήν Προσωρινή ἀστική κυβέρνηση. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση οἱ τρουντοβίκοι τάχθηκαν μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης. —*40.*

48 *«Βέχι»* («Ὁρόσημα») — συλλογή ἄρθρων τῶν ἐπιφανῶν καντέτων δημοσιολόγων, ἐκπροσώπων τῆς ἀντεπαναστατικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης: Ν. Α. Μπερντιάγεφ, Σ. Ν. Μπουλγκάκοφ, Μ. Ο. Γκέρσενζον, Α. Σ. Ἰζγκόγεφ, Μπ. Α. Κιστιακόβσκι, Π. Μπ. Στροῦβε καί Σ. Λ. Φράνκ. Βγῆκε στή Μόσχα τήν ἄνοιξη τοῦ 1909. Οἱ βεχιστές, στά ἄρθρα τους, πού ἦταν ἀφιερωμένα στή ρωσική διανόηση, προσπαθοῦσαν νά δυσφημίσουν τίς ἐπαναστατικές-δημοκρατικές παραδόσεις τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας, τίς ἀπόψεις καί τή δράση τοῦ Β. Γκ. Μπελίνσκι, τοῦ Ν. Α. Ντομπρολιοῦμποφ, τοῦ Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι, τοῦ Ντ. Ι. Πίσαρεφ Κατασυκοφαντοῦσαν τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ 1905 καί εὐγνωμονοῦσαν τήν τσαρική κυβέρνηση γιατί «μέ τίς λόγχες καί τίς φυλακές» ἔσωσε τήν ἀστική τάξη ἀπό τή «λαϊκή ὀργή». Ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο «Γιά τά «Βέχι»» ἔκανε κριτική ἀνάλυση καί ἔδοσε πολιτική ἐκτίμηση τῆς συλλογῆς τῶν καντέτων μαυροεκατονταρχιτῶν (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 168-179). Ὁ Λένιν συγκρίνοντας τό πρόγραμμα τῆς συλλογῆς «Βέχι» στή φιλοσοφία καί στή δημοσιολογία μέ τό πρόγραμμα τῆς μαυροεκατονταρχίτικης ἐφημερίδας «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι», ἀποκαλοῦσε τή συλλογή *«ἐγκυκλοπαίδεια τῆς φιλελεύθερης ἀποστασίας»,* «ἀκατάσχετο χείμαρο ἀπό βρωμόνερα τῆς ἀντίδρασης πεταμένα ἐνάντια στή δημοκρατία». Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται ἕνα ἀντίτυπο τῆς συλλογῆς «Βέχι» μέ πολλές σημειώσεις τοῦ Λένιν. —*43.*

49 Πρόκειται γιά τό τσαρικό διάγγελμα τῆς 3 (16) τοῦ Ἰούνη 1907 γιά τή διάλυση τῆς ΙΙ Δούμας καί γιά τίς τροποποιήσεις τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. Ὁ νέος ἐκλογικός νόμος μεγάλωνε κατά πολύ τήν ἀντιπροσώπευση τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης στή Δούμα καί λιγόστευε κάμποσες φορές τόν ἀριθμό τῶν ἀντιπροσώ-

πων τῶν ἀγροτῶν καί ἐργατῶν, πού κι' ἔτσι ἦταν μικρός. Αὐτό ἦταν κατάφωρη παραβίαση τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 (30) τοῦ 'Οχτώβρη 1905 καί τοῦ Βασικοῦ νόμου τοῦ 1906, σύμφωνα μέ τά ὁποῖα οἱ νόμοι δέν μποροῦσαν νά ἐκδοθοῦν ἀπό τήν κυβέρνηση χωρίς τήν ἔγκριση τῆς Κρατικῆς δούμας.

Σύμφωνα μέ τό νέο νόμο στήν κουρία τῶν γαιοκτημόνων ἕνας ἐκλέκτορας ἐκλεγόταν ἀπό 230 ἄτομα, στήν κουρία πρώτης κατηγορίας τῆς πόλης ἀπό 1.000 ἄτομα, στήν κουρία δεύτερης κατηγορίας τῆς πόλης ἀπό 15 χιλιάδες ἄτομα, στήν ἀγροτική κουρία ἀπό 60 χιλιάδες ἄτομα, στήν ἐργατική κουρία ἀπό 125 χιλιάδες ἄτομα. Οἱ τσιφλικάδες καί ἡ ἀστική τάξη ἐκλέγανε τά 65% ὅλων τῶν ἐκλεκτόρων, οἱ ἀγρότες τά 22% (προηγούμενα τά 42%), οἱ ἐργάτες τά 2% (προηγούμενα τά 4%). 'Ο νόμος στεροῦσε τά ἐκλογικά δικαιώματα ἀπό τόν ντόπιο πληθυσμό τῆς ἀσιατικῆς Ρωσίας, ἀπό τούς τουρανικούς λαούς τῶν κυβερνείων 'Αστραχάν καί Σταυρούπολης, μείωνε στό μισό τήν ἀντιπροσώπευση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πολωνίας καί τοῦ Καυκάσου. Σέ ὅλη τή Ρωσία στεροῦνταν τά ἐκλογικά τους δικαιώματα πρόσωπα πού δέν κατεῖχαν τή ρωσική γλώσσα. 'Η ἐκλεγμένη μέ βάση αὐτό τό νόμο ΙΙΙ Δούμα, πού συνῆλθε τήν 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1907, ἦταν ὡς πρός τή σύνθεσή της μαυροεκατονταρχίτικη-ὀχτωβριστική.

Τό πολιτικό πραξικόπημα τῆς 3 τοῦ 'Ιούνη ἀποτέλεσε τήν ἀπαρχή τῆς περιόδου τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν. —*45.*

50 'Εκτίμηση τοῦ ἀγροτικοῦ νομοσχεδίου τῶν βουλευτῶν τῶν ἀγροτῶν (ἀνεξάρτητων καί δεξιῶν), πού ὑποβλήθηκε στήν ΙΙΙ Κρατική δούμα, δόθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στά ἄρθρα «'Η νέα ἀγροτική πολιτική» καί «Οἱ συζητήσεις τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος στήν ΙΙΙ Δούμα» (βλ. "Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 16ος, σελ. 444-448 καί τόμ. 17ος, σελ. 314-329). —*49.*

51 *'Η σύσκεψη τῶν μπολσεβίκικων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ* ἔγινε στό Παρίσι στίς 14-17 (27-30) τοῦ Δεκέμβρη 1911 καί διεξάχθηκε μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν. 'Η σύσκεψη συγκλήθηκε μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ Παρισινοῦ ὁμίλου βοήθειας πρός τήν μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Ραμπότσαγια Γκαζέτα». 'Η σύσκεψη εἶχε σκοπό νά συσπειρώσει τίς μπολσεβίκικες δυνάμεις τοῦ ἐξωτερικοῦ καί νά συμβάλει στή σύγκληση τῆς Πανρωσικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης. Στή σύσκεψη πῆραν μέρος 11 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο ἀπό τίς μπολσεβίκικες ὁμάδες τοῦ Παρισιοῦ, τοῦ Νανσύ, τῆς Ζυρίχης, τοῦ Νταβός, τῆς Γενεύης, τῆς Λιέγης, τῆς Βέρνης, τῆς Βρέμης καί τοῦ Βερολίνου. Οἱ μπολσεβίκοι τῆς Τουλούζης, τῆς Λωζάνης, τοῦ Λονδίνου, τῶν Βρυξελλῶν, τῆς 'Αμβέρσας, τῆς Κοπεγχάγης, τῆς Νίκαιας καί ἄλλων πόλεων, δέν μπόρεσαν νά στείλουν τούς ἀντιπροσώπους τους λόγω τεχνικῶν καί χρηματικῶν δυσκολιῶν. Μερικές ὁμάδες μπολσεβίκων κατάφεραν νά στείλουν στή σύσκεψη λεπτομερεῖς ἔγγραφες ἐκθέσεις τους. Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς σύσκεψης ἦταν τά ζητήματα: 1) "Εκθεση τοῦ 'Οργανωτικοῦ γραφείου καί τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων· 2) Γιά τήν κατάσταση τοῦ κόμματος· 3) Γιά τήν κατάσταση στό ἐξωτερικό καί τή στάση ἀπέναντι στά διάφορα ρεύματα· 4) 'Οργανωτικά ζητήματα· 5) Γιά τά καθήκοντα τῆς δουλιᾶς τοῦ ἐξωτερικοῦ· 6) 'Η στάση ἀπέναντι στή συνδιάσκεψη· 7) Διάφορα.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἄνοιξε τή σύσκεψη μέ χαιρετιστήριο λόγο. Ἔκανε εἰσήγηση γιά τήν κατάσταση στό κόμμα (τίς θέσεις τῆς εἰσήγησης βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 493-494). Ὕστερα ἔκαναν εἰσηγήσεις οἱ Ν. Α. Σεμάσκο καί Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι γιά τήν κατάσταση στό ἐξωτερικό. Τό σχέδιο ἀπόφασης πού πρότεινε ὁ Λένιν μπῆκε σάν βάση τῆς γενικῆς ἀπόφασης, πού ψήφισε ἡ σύσκεψη πάνω στίς τρεῖς εἰσηγήσεις. Ἡ σύσκεψη διαπίστωσε τό όριστικό ξέκομμα τῶν γκολοσοφικῶν καί τῶν βπεριοντοφικῶν ἀπό τό κόμμα, τήν πλήρη χρεοκοπία τους καί ἐνέκρινε τά μέτρα τῆς σύσκεψης τοῦ Ἰούνη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης τοῦ κόμματος. Ἡ σύσκεψη ψήφισε τήν ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Λένιν γιά τήν ὑποστήριξη τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καί τῆς συγκαλούμενης ἀπ' αὐτήν συνδιάσκεψης.

Ἡ σύσκεψη ἀποφάσισε τή δημιουργία Ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μέ τμήματα κατά τόπους) μέ βάση τήν ἐφαρμογή μιᾶς πραγματικά κομματικῆς γραμμῆς, πού νά μήν ἐπιτρέπει συμφωνίες μέ τούς λικβινταριστές. Ἡ σύσκεψη ἐξέλεξε Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ, στήν ὁποία, μέ πρόταση τοῦ Λένιν, διαβιβάστηκε τό σχέδιο καταστατικοῦ τῆς ΟΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά νά συζητηθεῖ ἀπό τίς ὁμάδες, νά γίνει ἀποδεκτό ἀπ' αὐτές καί νά ἐπικυρωθεῖ ὁριστικά.

Ἡ σύσκεψη συνένωσε τίς μπολσεβίκικες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ σέ μιά ἑνιαία ὀργάνωση, ἐνέκρινε τή δημιουργία τῆς ΡΟΕ καί δήλωσε ὅτι «χρέος τοῦ κάθε μέλους τοῦ κόμματος εἶναι νά τήν ὑποστηρίξει μέ ὅλες του τίς δυνάμεις». Ἡ «Ἀνακοίνωση» καί οἱ ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης ἐκδόθηκαν ἀπό τήν Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ σέ ξεχωριστό φυλλάδιο στίς 12 τοῦ Γενάρη (μέ τό νέο ἡμερολ.) 1912 (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 257-264). —*65.*

52 *Ἡ πρόταση γιά τό καταστατικό τῆς Ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ* ὑποβλήθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκικων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ στό Παρίσι στίς 16 (29) τοῦ Δεκέμβρη 1911 κατά τήν ἐξέταση τοῦ ζητήματος ἄν θά συζητηθεῖ τό σχέδιο καταστατικοῦ τῆς Ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ λεπτομερειακά μέσα στήν ἴδια τή σύσκεψη ἤ θά διαβιβασθεῖ στήν Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ γιά νά συζητηθεῖ ἀπό τίς ὁμάδες, νά γίνει ἀποδεκτό ἀπ' αὐτές καί νά ἐπικυρωθεῖ ὁριστικά. Ἡ πρόταση τοῦ Λένιν ψηφίστηκε μέ 8 ψήφους ὑπέρ καί ἕνα κατά. —*70.*

53 *Ἡ ἀπόφαση γιά τή Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή σύγκλησης τῆς συνδιάσκεψης,* πού προτάθηκε ἀπό τόν Λένιν, ψηφίστηκε ὁμόφωνα στίς 17 (30) τοῦ Δεκέμβρη 1911 στήν τελευταία συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης τῶν μπολσεβίκικων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ στό Παρίσι. Ἡ ἀπόφαση δημοσιεύτηκε στήν «Ἀνακοίνωση» τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τήν ἑξῆς ἐπεξήγηση: «Μέ ἰδιαίτερη ἀπόφαση ἡ σύσκεψη τόνιζε σέ ὅλους τούς κομματικούς συντρόφους τήν ἀνάγκη τῆς δραστήριας ὑποστήριξης τῆς ΡΟΕ καί τῆς συγκαλούμενης ἀπ' αὐτήν συνδιάσκεψης» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 263). —*71.*

54 *Ταρταρίνος*— πρόσωπο ἀπό τό ἔργο τοῦ Ἀλφόνσου Ντωντέ «Οἱ ἀπίστευτες περιπέτειες τοῦ Ταρταρίνου ἀπό τήν Ταρασκόν». —*77*.

55 Βλ. τήν ἀπόφαση τοῦ V συνεδρίου (τοῦ Λονδίνου) τοῦ ΣΔΕΚΡ «Γιά τή στάση ἀπέναντι στά μή προλεταριακά κόμματα» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος I, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 164-165). —*91*.

56 *Λασσαλικοί καί ἀϊζεναχικοί* — δυό κόμματα μέσα στό γερμανικό ἐργατικό κίνημα τῆς δεκαετίας 1860-1870 καί τῶν ἀρχῶν τῆς δεκαετίας 1870-1880· ἀνάμεσα στά κόμματα αὐτά γινόταν σκληρή πάλη κυρίως πάνω στά ζητήματα τῆς τακτικῆς καί κατά πρῶτο λόγο πάνω στό πιό ὀξύ ζήτημα τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς Γερμανίας ἐκείνου τοῦ καιροῦ: στό ζήτημα γιά τούς τρόπους συνένωσής της.

Λασσαλιστές — ὀπαδοί καί θιασῶτες τοῦ γερμανοῦ μικροαστοῦ σοσιαλιστῆ Φ. Λασσάλ, μέλη τῆς Γενικῆς γερμανικῆς ἐργατικῆς ἕνωσης, πού ἱδρύθηκε τό 1863 στή Λειψία, στό συνέδριο τῶν ἐργατικῶν σωματείων σέ ἀντίβαρο τῶν ἀστῶν προοδευτικῶν, πού προσπαθοῦσαν νά ὑποτάξουν τήν ἐργατική τάξη στήν ἐπιροή τους. Πρῶτος πρόεδρος τῆς ΓΓΕΕ ἦταν ὁ Λασσάλ, πού διατύπωσε τό πρόγραμμα καί τίς βάσεις τῆς τακτικῆς της. Ἡ Ἕνωση καθόρισε σάν πολιτικό της πρόγραμμα τήν πάλη γιά τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα καί σάν οἰκονομικό της πρόγραμμα τή δημιουργία παραγωγικῶν ἐργατικῶν ἑνώσεων, πού νά ἐπιχορηγοῦνται ἀπό τό κράτος. Στήν πρακτική τους δράση ὁ Λασσάλ καί οἱ ὀπαδοί του, πού εἶχαν προσαρμοστεῖ μέ τήν ἰδέα τῆς ἡγεμονίας τῆς Πρωσσίας, ὑποστήριζαν τή μεγαλοκρατική πολιτική τοῦ Βίσμαρκ· «ἀντικειμενικά,— ἔγραφε ὁ Φ. Ἔνγκελς στόν Κ. Μάρξ στίς 27 τοῦ Γενάρη 1865,— αὐτό ἦταν προστυχιά καί προδοσία σέ βάρος ὅλου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, πρός ὄφελος τῶν πρώσσων» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Ἅπαντα, τόμ. XXIII, ρωσ. ἔκδ., 1936, σελ. 232). Ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς ἔκαναν ἐπανειλημμένα αὐστηρή κριτική τῆς θεωρίας, τῆς τακτικῆς καί τῶν ὀργανωτικῶν ἀρχῶν τοῦ λασσαλισμοῦ σάν ἀπορτουνιστικοῦ ρεύματος μέσα στό γερμανικό ἐργατικό κίνημα.

Ἀϊζεναχικοί — μέλη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, πού δημιουργήθηκε τό 1869 στό ἱδρυτικό συνέδριο στό Ἀϊζενάχ. Ἡγέτες τῶν ἀϊζεναχικῶν ἦταν ὁ Α. Μπέμπελ καί ὁ Β. Λῆμπκνεχτ, πού βρίσκονταν κάτω ἀπό τήν ἰδεολογική ἐπιροή τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς. Στό πρόγραμμα τῶν ἀϊζεναχικῶν τονιζόταν ὅτι τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Γερμανίας θεωρεῖ τόν ἑαυτό του «τμῆμα τῆς Διεθνοῦς ἕνωσης τῶν ἐργατῶν καί συμμερίζεται τίς ἐπιδιώξεις της». Οἱ ἀϊζεναχικοί, χάρη στίς καθημερινές συμβουλές καί τήν κριτική τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς, ἀκολουθοῦσαν πιό συνεπή ἐπαναστατική πολιτική ἀπό τήν λασσαλική Γενική γερμανική ἐργατική ἕνωση· ἰδιαίτερα, στά ζητήματα τῆς συνένωσης τῆς Γερμανίας ὑποστήριζαν τό «δημοκρατικό καί προλεταριακό δρόμο, παλεύοντας ἐνάντια καί στίς πιό μικρές παραχωρήσεις στόν πρωσσισμό, τό βισμαρκισμό, τόν ἐθνικισμό» (Β.Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 265).

Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἀνόδου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί

τῆς ἔντασης τῶν διωγμῶν ἀπό μέρους τῆς κυβέρνησης, τά δυό κόμματα τό 1875 στό συνέδριο τῆς Γκότα συγχωνεύτηκαν καί ἀποτέλεσαν τό ἑνιαῖο Σοσιαλιστικό ἐργατικό κόμμα τῆς Γερμανίας (ἀργότερα — Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας). —*95*.

57 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ.Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ., 1953, σελ. 110-112. —*95*.

58 *«Ὄμπσκαγια Ζίζν»* («Ζωή τοῦ Ὄμπ») — καθημερινή ἐφημερίδα φιλελεύθερης ἀστικῆς κατεύθυνσης· ἔβγαινε στό Νόβο Νικολάγεβσκ (Νοβοσιμπίρσκ) στά 1909-1912. —*98*.

59 Πρόκειται γιά τό Κόμμα τῆς «εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης» — συνταγματική-μοναρχική ὀργάνωση τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων, πού διαμορφώθηκε ὁριστικά τό 1906 μετά τή διάλυση τῆς Ι Κρατικῆς δούμας. Τό κόμμα αὐτό συνένωνε τούς «ἀριστερούς» ὀχτωβριστές καί τούς δεξιούς καντέτους. Ἡγέτες τῶν εἰρηνικοανακαινιστῶν ἦταν οἱ Π. Α. Χέυντεν, Ν. Ν. Λβόφ, Π. Π. Ριαμπουσίνσκι, Μ. Α. Σταχόβιτς, Ε. Ν. καί Γκ. Ν. Τρουμπετσκόι, Ντ. Ν. Σίποφ κ.ἄ. Τό κόμμα αὐτό ὡς πρός τό πρόγραμμά του συγγένευε πολύ μέ τούς ὀχτωβριστές· ὑπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων, πού εἶχαν ὀργανώσει τήν οἰκονομία τους μέ καπιταλιστικό τρόπο. Ὁ Λένιν ἀποκαλοῦσε τό Κόμμα τῆς «εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης» «κόμμα τῆς εἰρηνικῆς καταλήστευσης», γιατί ἡ δράση του ἀπόβλεπε στό «πῶς θά ὑπερασπίσει πιό σίγουρα, πιό πονηρά, πιό μαστορικά, πιό σταθερά ἀπό τά μέσα, πιό ἀπαρατήρητα ἀπό τά ἔξω *τά δικαιώματα* τοῦ ἀρχοντολογιοῦ τῆς Ρωσίας μέ τό αἷμα καί τόν ἱδρῶτα τῶν ἑκατομμυρίων «μουζίκων»...» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 16ος, σελ. 45-46). Στήν ΙΙΙ Κρατική δούμα τό «Κόμμα τῆς εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης» ἑνώθηκε μέ τό λεγόμενο Κόμμα τῶν «δημοκρατικῶν μεταρυθμίσεων» καί σχημάτισαν μαζί τήν ὁμάδα τῶν «προοδευτικῶν». —*102*.

60 *«Ρούσκιγε Βέντομοστι»* («Ρωσικά χρονικά») — ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1863 καί ἔκφραζε τίς ἀπόψεις τῆς μετριοπαθοῦς φιλελεύθερης διανόησης. Στά 1880-1900 στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν συγγραφεῖς τοῦ δημοκρατικοῦ στρατοπέδου (Β. Γ. Κορολένκο, Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν, Γκ. Ι. Οὐσπένσκι κ.ἄ.) δημοσιεύονταν ἔργα τῶν φιλελεύθερων ναρόντνικων. Ἀπό τό 1905 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» συνδύαζε κατά τρόπο ἰδιόμορφο τό «*δεξιό* καντετισμό μέ ἕνα ναροντνικιστικό ἐπίχρισμα» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 111). Τό 1918 ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» κλείστηκε μαζί μέ ἄλλες ἀντεπαναστατικές ἐφημερίδες. —*103*.

61 *«Νόβογε Βρέμια»* («Νέοι Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1868 ὥς τό 1917. Ἀνῆκε σέ διάφορους ἐκδότες καί ἄλλαζε συνεχῶς τήν πολιτική κατεύθυνσή της. Στήν ἀρχή ἦταν μετριοπαθής-φιλελεύθερη, ἀπό τό 1876, ὅταν ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας ἔγινε ὁ Α.Σ. Σουβόριν, μετατράπηκε σέ ὄργανο τῶν ἀντιδραστικῶν κύκλων τῶν εὐγενῶν καί ὑπαλληλικογραφειοκρατικῶν κύκλων. Ἀπό τό 1905 ἦταν ὄργανο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Μετά τήν ἀστικοδημο-

κρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη ἡ ἐφημερίδα ὑποστήριζε τήν ἀντεπαναστατική πολιτική τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί κυνηγοῦσε λυσσασμένα τούς μπολσεβίκους. Κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀποκαλοῦσε τή «Νόβογε Βρέμια» πρότυπο πουλημένης ἐφημερίδας. «Ὁ νοβοβρεμισμός, ἔγραφε, ἔγινε ἔκφραση ταυτόσημη μέ τίς ἔννοιες: ἐξωμοσία, ἀποστασία, δουλοπρέπεια» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 251).—*104.*

62 *«Ροσσίγια»* («Ρωσία»)— καθημερινή ἐφημερίδα μέ ἀντιδραστικές μαυροεκατονταρχίτικες ἀρχές· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1905 ὥς τά τέλη τοῦ Ἀπρίλη 1914. Ἀπό τό 1906 — ὄργανο τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν. Ἡ ἐφημερίδα χρηματοδοτοῦνταν ἀπό τά μυστικά κονδύλια («κονδύλια ἐξαγορᾶς») τῆς κυβέρνησης, πού βρίσκονταν στή διάθεση τοῦ ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν. Ὁ Β. Ι. Λένιν ὀνόμαζε τή «Ροσσίγια» «πουλημένη ἀστυνομική φυλλάδα». —*110.*

63 *Ἡ ἐπερώτηση γιά τήν ὀχράνα* («ἀπ' ἀφορμή τή δολοφονία τοῦ προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου Π. Α. Στολίπιν») συζητήθηκε στή συνεδρίαση τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας στίς 15 (28) τοῦ Ὀχτώβρη 1911. Οἱ ἐπερωτήσεις σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα ὑποβλήθηκαν ἀπό τή μιά μεριά ἀπό τίς ὁμάδες τῶν ὀχτωβριστῶν καί τῶν ἐθνικιστῶν καί ἀπ' τήν ἄλλη ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα.

Ἡ ἐπερώτηση γιά τό λιμό («ἀπ' ἀφορμή τή μή λήψη κατάλληλων μέτρων γιά τήν παροχή ἐπισιτιστικῆς βοήθειας στόν πληθυσμό τῶν κυβερνείων πού δοκιμάστηκαν ἀπό τή σιτοδεία»), πού ὑποβλήθηκε ἀπό τούς τρουντοβίκους, ἔγινε δεκτή στή συνεδρίαση τῆς Δούμας τῆς 15 (28) τοῦ Ὀχτώβρη 1911.

Ἡ ἐπερώτηση «ἀπ' ἀφορμή τήν παράταση τοῦ χρόνου ἰσχύος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ νόμου ἐγκριμένου στίς 14 τοῦ Αὐγούστου 1881, γιά τά μέτρα διαφύλαξης τῆς δημόσιας τάξης καί τῆς κοινῆς ἡσυχίας», πού ὑποβλήθηκε μέ τήν ὑπογραφή 54 μελῶν τῆς ὁμάδας τῶν καντέτων, συζητήθηκε στίς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη 1911. —*110.*

64 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό διάταγμα τῆς 9 (22) τοῦ Νοέμβρη 1906 «Γιά τή συμπλήρωση ὁρισμένων διατάξεων τοῦ ἰσχύοντος νόμου, πού ἀφοροῦν τήν ἀγροτική γαιοκτησία καί γαιοχρησία» τό ὁποῖο καταρτίστηκε ἀπό τόν Στολίπιν. Τό διάταγμα, αὐτό, μετά τήν ψήφισή του ἀπό τήν Κρατική δούμα καί τό Συμβούλιο τοῦ Κράτους ἄρχισε νά ὀνομάζεται νόμος τῆς 14 τοῦ Ἰούνη 1910. Στίς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη 1906 ἐκδόθηκε ἐπίσης τό διάταγμα «Γιά τήν χορήγηση δανείων ἀπό τήν Ἀγροτική Κτηματική Τράπεζα μέ ὑποθήκη τήν κληρουχική γῆ». Σύμφωνα μέ αὐτά τά διατάγματα, στούς ἀγρότες δινόταν τό δικαίωμα νά κατοχυρώσουν τό γεωργικό κλῆρο τους σάν ἀτομική ἰδιοκτησία καί τό δικαίωμα νά βγαίνουν ἀπό τήν κοινότητα, καί νά ἐγκαθίστανται στό δικό τους κομμάτι γῆς (ὄτρουμπ) ἤ ἀγρόκτημα (χοῦτορ). Οἱ ὄτρουμπ μποροῦσαν νά πάρουν δάνεια ἀπό τήν Ἀγροτική τράπεζα γιά ν' ἀποκτήσουν γῆ. Σκοπός τῶν ἀγροτικῶν νόμων τοῦ Στολίπιν ἦταν νά δημιουργήσουν στό πρόσωπο τῶν κουλάκων ἕνα νέο κοινωνικό στήριγμα

τῆς ἀπολυταρχίας στό χωριό, μέ τή διατήρηση τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας γῆς καί τή βίαιη διάλυση τῆς κοινότητας.

Ἡ ἀγροτική πολιτική τοῦ Στολίπιν ἐπιτάχυνε τήν καπιταλιστική ἐξέλιξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας μέ τόν πιό βασανιστικό, τόν «πρωσσικό» δρόμο, διατηρώντας τήν ἐξουσία, τήν ἰδιοκτησία καί τά προνόμια τῶν τσιφλικάδων-φεουδαρχῶν, δυνάμωσε τή βίαιη ἀπαλλοτρίωση τῆς βασικῆς μάζας τῆς ἀγροτιᾶς, ἐπιτάχυνε τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης. πού ἀπόκτησε τή δυνατότητα νά ἀγοράζει σέ ἐξευτελιστικές τιμές τούς κλήρους τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν.

Ὁ Λένιν ἀποκαλοῦσε τήν ἀγροτική νομοθεσία τοῦ Στολίπιν τοῦ 1906 (καί τό νόμο πού ἐκδόθηκε στίς 14 (27) τοῦ Ἰούνη 1910) δεύτερο βῆμα μετά τή μεταρύθμιση τοῦ 1861 στό δρόμο τῆς μετατροπῆς τῆς δουλοπαροικιακῆς ἀπολυταρχίας σέ ἀστική μοναρχία. «Ἡ «παράταση» πού ἔδωσε ὁ Στολίπιν στό παλιό καθεστώς καί στήν παλ·ά δουλοπαροικιακή γεωργία,— ἔγραφε ὁ Λένιν, — βρίσκεται στό γεγονός ὅτι ἀνοίχτηκε ἀκόμη μιά καί μάλιστα ἡ *τελευταία* ἀσφαλιστική δικλείδα πού θά μποροῦσε ν' ἀνοιχτεῖ χωρίς νά γίνει ἡ ἀπαλλοτρίωση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 226). Παρόλο πού ἡ κυβέρνηση προπαγάνδιζε ἐντατικά τήν ἔξοδο τῶν ἀγροτῶν ἀπό τίς κοινότητες, στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία μέσα σέ 9 χρόνια (ἀπό τό 1907 ὥς τό 1915) βγῆκαν ἀπό τίς κοινότητες μόνο $2^1/_2$ περίπου ἑκατομμύρια ἀγροτικά νοικοκυριά. Τό δικαίωμα ἐξόδου ἀπό τίς κοινότητες τό ἐκμεταλλεύτηκε πρίν ἀπόλα ἡ ἀγροτική ἀστική τάξη, πού μ' αὐτό τό τρόπο ἀποκτοῦσε τή δυνατότητα νά δυναμώσει τήν οἰκονομία της. Ἀπό τίς κοινότητες ἔβγαινε καί μιά μερίδα φτωχῶν ἀγροτῶν, μέ σκοπό νά πουλήσουν τόν κλῆρο τους καί νά ξεκόψουν όριστικά ἀπό τό χωριό. Τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό, τσακισμένο ἀπό τή φτώχια, παράμενε, ὅπως καί προηγούμενα, πάμπτωχο καί καθυστερημένο.

Ἡ ἀγροτική πολιτική τοῦ Στολίπιν, ἐνῶ δέν ἐξάλειψε τή βασική ἀντίθεση ἀνάμεσα σ' ὁλόκληρη τήν ἀγροτιά καί στούς τσιφλικάδες, ὁδήγησε στήν παραπέρα ἐξαθλίωση τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν, στήν ὄξυνση τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στούς κουλάκους καί στή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ. —*123.*

Ἡ ἕκτη Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔγινε στίς 5-17 (18-30) τοῦ Γενάρη 1912 στήν Πράγα. Οἱ συνεδριάσεις τῆς συνδιάσκεψης γίνονταν στό Σπίτι τοῦ λαοῦ, στά γραφεῖα τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐφημερίδας τῆς Τσεχίας.

Στή συνδιάσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν πάνω ἀπό 20 κομματικές ὀργανώσεις. Πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι ἀπό τήν Πετρούπολη τή Μόσχα, τήν Κεντρική βιομηχανική περιοχή, τό Σαράτοφ, τήν Τιφλίδα, τό Μπακού, τό Νικολάγεφ, τό Καζάν, τό Κίεβο, τό Αἰκατερινοσλάβ, τό Ντβίνσκ καί τή Βίλνα. Οἱ ἀστυνομικές διώξεις καί ἄλλες δυσκολίες ἐμπόδισαν τούς ἀντιπροσώπους τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τοῦ Αἰκατερινμπούργκ, τοῦ Τιουμέν, τῆς Οὐφά, τῆς Σαμάρας, τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ, τοῦ Σόρμοβου, τοῦ Λουγκάνσκ, τοῦ Ροστόβ, τοῦ Ντόν, τοῦ Μπαρναούλ κ.ἄ., νά πᾶνε στή συνδιάσκεψη. Οἱ ὀργανώσεις αὐτές ἔστειλαν ἔγγραφες δηλώσεις προσχώρησης στή συνδιάσκεψη. Στή συνδιάσκεψη ἔπαιρναν μέρος ἀντιπρόσωποι τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΟ — τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», τῆς Ἐπιτρο-

πῆς τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ, τῆς ὁμάδας μεταφορῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ σύνθεση τῶν ἀντιπροσώπων ἦταν μπολσεβίκικη μέ ἐξαίρεση δυό κομματικῶν-μενσεβίκων.

Ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους τῆς συνδιάσκεψης ἦταν ὁ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε ἀπό τήν ὀργάνωση τῆς Τιφλίδας, ὁ Σ. Σ. Σπανταριάν ἀπό τό Μπακού, ὁ Ε. Π. Ὀνούφριεφ ἀπό τήν Πετρούπολη, ὁ Φ. Ι. Γκολοστσιόκιν ἀπό τή Μόσχα. Τήν Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀντιπροσώπευε ὁ Ν. Α. Σεμάσκο, τήν ὁμάδα μεταφορῶν τῆς ΚΕ ὁ Ι. Α. Πιάτνιτσκι.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔπαιρνε μέρος στή συνδιάσκεψη ἀπό μέρους τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΟ.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνδιάσκεψης περιλαβαίνονταν τά ζητήματα: 1) Ἐκθέσεις (ἔκθεση τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς, ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων, τοῦ ΚΟ κτλ.)· 2) Ἀνακήρυξη τῆς συνδιάσκεψης· 3) Ἡ σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος· 4) Οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα· 5) Ἡ ὁμάδα τῆς Δούμας· 6) Οἱ κρατικές ἀσφαλίσεις τῶν ἐργατῶν· 7) Τό ἀπεργιακό κίνημα καί τά ἐργατικά συνδικάτα· 8) «Ἡ καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος»· 9) Γιά τόν λικβινταρισμό· 10) Τά καθήκοντα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στήν πάλη γιά τήν καταπολέμηση τοῦ λιμοῦ· 11) Ἡ κομματική φιλολογία· 12) Ὀργανωτικά ζητήματα· 13) Ἡ κομματική δουλιά στό ἐξωτερικό· 14) Ἀρχαιρεσίες· 15) Διάφορα. Συνολικά ἔγιναν 23 συνεδριάσεις.

Τή συνδιάσκεψη τήν καθοδηγοῦσε ὁ Λένιν. Μίλησε στό ἄνοιγμά της πάνω στό ζήτημα τῆς ἀνακήρυξης τῆς συνδιάσκεψης, ἔκανε εἰσηγήσεις γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος, γιά τή δουλιά τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου, ἔκανε ἀνακοινώσεις καί πῆρε ἐπίσης μέρος στίς συζητήσεις γιά τή δουλιά τοῦ ΚΟ, γιά τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν πάλη γιά τήν καταπολέμηση τοῦ λιμοῦ, γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα, γιά τή δουλιά τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης στό ἐξωτερικό καί γιά ἄλλα ζητήματα, κρατοῦσε σημειώσεις ἀπό τίς ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων. Ὁ Λένιν, ἦταν ὁ συντάκτης τῶν σχεδίων ἀπόφασης γιά ὅλα τά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τῆς συνδιάσκεψης. Οἱ ἀποφάσεις πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη θεωρήθηκαν ἀπό τόν ἴδιο πολύ προσεκτικά. Τά πρακτικά τῆς συνδιάσκεψης δέν βρέθηκαν μέχρι τώρα. Τά πρακτικά μερικῶν συνεδριάσεων πού διατηρήθηκαν, εἶναι ἐντελῶς ἀποσπασματικά καί ἐλλιπῆ.

Στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης ἔκανε εἰσήγηση ὁ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε σχετικά μέ τή δουλιά τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς (ΡΟΕ) γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης. Μέ πρόταση τοῦ Λένιν ἡ συνδιάσκεψη ὑπογράμμισε στήν ἀπόφασή της τήν τεράστια σημασία τῆς δουλιᾶς πού ἔκανε ἡ ΡΟΕ γιά τή συσπείρωση ὅλων τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας καί γιά τήν ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος. (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 139). Ἐπειδή στή συνδιάσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν ὅλες σχεδόν οἱ κομματικές ὀργανώσεις πού δροῦσαν στή Ρωσία, ἡ συνδιάσκεψη σέ εἰδική ἀπόφασή της δήλωσε ὅτι «ἀνακηρύσσεται σάν γενική κομματική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἀποτελεῖ τό ἀνώτατο ὄργανο τοῦ κόμματος». Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας ἔπαιξε οὐσιαστικά τό ρόλο συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε εἰδική ἀπόφαση πάνω στό ζήτημα τῆς ἀπουσίας ἀντιπροσώπων ἀπό τά ἐθνικά κέντρα. Οἱ ἐθνικές σοσιαλ-

δημοκρατικές όργανώσεις κλήθηκαν άρκετές φορές στή συνδιάσκεψη, τά καθοδηγητικά τους όμως όργανα, δηλ. ή ΚΕ τῆς Μπούντ, ή Κεντρική Διοίκηση τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας, ή ΚΕ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας, όχι μόνο δέν θέλησαν νά πάρουν μέρος στίς έργασίες τῆς συνδιάσκεψης, άλλά έκαναν καί καμπάνια γιά νά μήν άναγνωριστεῖ. Ἡ συνδιάσκεψη έριξε όλη τήν εὐθύνη γιά τήν άπουσία τῶν άντιπροσώπων τῶν έθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν όργανώσεων στά καθοδηγητικά κέντρα τους. Ἀνάθεσε στήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ νά καταβάλει έπίμονες προσπάθειες γιά νά άποκαταστήσει κανονικές σχέσεις μέ τίς έθνικές όργανώσεις καί έκφρασε τήν πεποίθησή της ότι «παρόλα τά έμπόδια, οἱ έργάτες σοσιαλδημοκράτες όλων τῶν έθνοτήτων τῆς Ρωσίας, θά παλέψουν συντροφικά καί χέρι μέ χέρι γιά τήν προλεταριακή ὑπόθεση καί ένάντια σ' όλους τούς έχθρούς τῆς έργατικῆς τάξης» (στό ἴδιο, σελ. 142).

Ἡ εἰσήγηση τοῦ Λένιν «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος» καί ή άπόφαση τῆς συνδιάσκεψης έκαναν βαθιά άνάλυση τῆς πολιτικῆς κατάστασης τῆς χώρας, έδειξαν τήν άνάπτυξη τῶν έπαναστατικῶν διαθέσεων τῶν μαζῶν. Ἡ συνδιάσκεψη ὑπογράμμισε ότι τό καθῆκον τῆς κατάκτησης τῆς έξουσίας άπό τό προλεταριάτο, πού παίρνει μαζί του τήν άγροτιά, παραμένει, όπως καί πρίν, καθῆκον τῆς δημοκρατικῆς έπανάστασης στή Ρωσία.

Ἡ συνδιάσκεψη συζήτησε τίς έκθέσεις τῶν τοπικῶν όργανώσεων. Τόνισε ότι ή κατά τόπους κομματική δουλιά διεξάγεται στό πνεῦμα τῆς ὑπεράσπισης καί τῆς έδραίωσης τῶν παράνομων κομματικῶν όργανώσεων καί όμάδων, στό πνεῦμα τῆς πάλης ένάντια στό λικβινταρισμό. Ἡ συνδιάσκεψη ὑπόδειξε ότι εἶναι άνάγκη νά δυναμώσει ή σοσιαλδημοκρατική δουλιά στίς νόμιμες μαζικές έργατικές όργανώσεις.

Σημαντικότατο έργο τῆς συνδιάσκεψης ἦταν τό ξεκαθάρισμα τοῦ κόμματος άπό τούς όπορτουνιστές. Τεράστια σημασία καί άπό άποψη άρχῶν καί άπό πρακτική άποψη εἶχαν οἱ άποφάσεις πού ψήφισε ή συνδιάσκεψη «Γιά τό λικβινταρισμό καί τήν όμάδα τῶν λικβινταριστῶν», «Γιά τήν κομματική όργάνωση τοῦ έξωτερικοῦ». Οἱ λικβινταριστές ἦταν συγκεντρωμένοι γύρω άπό δυό νόμιμα περιοδικά: τό «Νάσα Ζαριά» καί τό «Ντιέλο Ζίζνι». Ἡ συνδιάσκεψη δήλωσε ότι «ή όμάδα τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τοῦ «Ντιέλο Ζίζνι» μέ τή διαγωγή της έθεσε όριστικά τόν έαυτό της έκτός κόμματος». Οἱ λικβινταριστές διαγράφηκαν άπό τό ΣΔΕΚΡ. Ἡ συνδιάσκεψη καταδίκασε τή δράση τῶν άντικομματικῶν όμάδων τοῦ έξωτερικοῦ: τῶν μενσεβίκων-γκολοσοφικῶν, τῶν βπεριοντοφικῶν, τῶν τροτσκιστῶν. Θεώρησε ότι εἶναι άπόλυτα άναγκαῖο νά ὑπάρχει στό έξωτερικό μιά ένιαία κομματική όργάνωση, πού νά διεξάγει κάτω άπό τόν έλεγχο καί τήν καθοδήγηση τῆς ΚΕ τή δουλιά γιά τή βοήθεια τοῦ κόμματος, καί ὑπόδειξε ότι οἱ όμάδες τοῦ έξωτερικοῦ «πού δέν ὑποτάσσονται στό ρωσικό κέντρο τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς, δηλ. στήν ΚΕ, καί πού προκαλοῦν τήν άποδιοργάνωση, δημιουργώντας ἰδιαίτερες έπαφές μέ τή Ρωσία, παρακάμπτοντας τήν ΚΕ, δέν μποροῦν νά χρησιμοποιοῦν τό όνομα τοῦ ΣΔΕΚΡ». Οἱ άποφάσεις αὐτές έπαιξαν τεράστιο ρόλο στό δυνάμωμα τῆς ένότητας τοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος στή Ρωσία.

Μεγάλο μέρος στίς έργασίες τῆς συνδιάσκεψης κατέλαβε τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στήν έκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα. Ἡ συνδιάσκεψη ὑπογράμμισε ότι βασικό καθῆκον τοῦ κόμ-

ματος στίς ἐκλογές καί τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας μέσα στήν ἴδια τή Δούμα ἦταν ἡ σοσιαλιστική ταξική προπαγάνδα καί ἡ ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ συνδιάσκεψη πρόβαλε σάν κύρια ἐκλογικά συνθήματα τοῦ κόμματος τίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα τίς βασικές διεκδικήσεις τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ: λαοκρατική δημοκρατία· 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα· δήμευση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων.

Ἡ συνδιάσκεψη συνένωσε τά δυό σημεῖα τῆς ἡμερήσιας διάταξης: τά ὀργανωτικά ζητήματα καί τό ζήτημα τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος καί τῶν ἐπαγγελματικῶν συνδικάτων. Καί γιά τά δυό σημεῖα πάρθηκε μιά γενική ἀπόφαση: «Γιά τό χαρακτήρα καί τίς ὀργανωτικές μορφές τῆς κομματικῆς δουλιᾶς». Ὁ Λένιν στό λόγο του πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα ἔδειξε τήν ἰδιομορφία τῶν μεθόδων τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς πού ἐπιβάλλουν τά καθήκοντα τῆς στιγμῆς. Ἡ δημιουργία εὐλύγιστων, εὐκίνητων, μικρῶν στή σύνθεση κομματικῶν πυρήνων, ἔλεγε ὁ Λένιν, πρέπει νὰ ἐξασφαλίσει τήν ἐφαρμογή τῆς κομματικῆς γραμμῆς σέ κάθε τομέα τῆς νόμιμης δουλιᾶς, νά διαποτίσει ὅλη τή νόμιμη δουλιά μέ τό πνεῦμα τῆς κομματικότητας. Ὁ Λένιν τόνιζε τή σημασία τῆς ἐπιδέξιας χρησιμοποίησης ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις ὅλων τῶν μορφῶν τῆς νόμιμης δουλιᾶς, κατά πρῶτο λόγο τῆς δουλιᾶς τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, τῶν συνδικάτων καί τῶν νόμιμων ἐργατικῶν συλλόγων. Ὅλες οἱ προτάσεις πού ὑποβλήθηκαν ἀπό τόν Λένιν στήν ὁμιλία του πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα μπῆκαν στήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη.

Ἡ ἀπόφαση γιά τά καθήκοντα τοῦ κόμματος στήν πάλη γιά τήν καταπολέμηση τοῦ λιμοῦ τόνιζε ὅτι οἱ κομματικές ὀργανώσεις πρέπει νά ἐξηγοῦν στούς ἀγρότες τή σχέση πού ἔχει ἡ πείνα μέ τήν πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ καί νά κατευθύνουν τή δράση τῶν μαζῶν στήν ὀργανωμένη πάλη ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία.

Ἡ συνδιάσκεψη ἐνέκρινε τό σχέδιο πού πρότεινε ὁ Λένιν γιά τίς τροποποιήσεις στό ὀργανωτικό καταστατικό τοῦ κόμματος, πού εἶχε ψηφιστεῖ τό 1907 ἀπό τό V συνέδριο (τοῦ Λονδίνου) τοῦ κόμματος. Στή συνδιάσκεψη ἐγκρίθηκε σάν Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Ὁ Λένιν ἐκλέχτηκε στή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ ΚΟ. Ἡ συνδιάσκεψη τόνισε τίς ὑπηρεσίες τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» στό ἔργο τῆς πάλης γιά τό κόμμα καί τήν κομματικότητα, κάλεσε τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις νά τῆς προσφέρουν ὁλόπλευρη ὑποστήριξη καί ἀνακήρυξε τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἐπίσημο ὄργανο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος.

Ὁ Λένιν στήν εἰσήγηση γιά τό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο καί στίς ἀπαντήσεις στά ἐρωτήματα τῶν ἀντιπροσώπων, φώτισε ὁλόπλευρα τή δουλιά τοῦ ΔΣΓ. Στάθηκε ἰδιαίτερα στήν κατάσταση τοῦ γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, στήν πάλη ἀνάμεσα στούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες καί τούς ρεφορμιστές. Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι στούς κόλπους τῆς ἑνιαίας ἐπιφανειακά γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀναπτύχθηκαν διάφορα ρεύματα, τά ὁποῖα «ὁρμοῦν πρός τά ἔξω» καί ὅτι ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα στούς ρεφορμιστές καί στούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες εἶναι ἀναπόφευκτη. Ἔκανε αὐστηρή κριτική στήν ὀπορτουνιστική στάση ὁρισμένων μελῶν τῆς γερμανικῆς ἀντιπροσωπείας στό ΔΣΓ.

Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε μιά σειρά σοβαρές ἀποφάσεις πάνω στά διεθνῆ ζητήματα. Τόνισε τήν παγκόσμια σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς

πάλης τοῦ κινεζικοῦ λαοῦ, πού ἔφερνε τήν ἀπελευθέρωση στήν 'Ασία καί ὑπονόμευε τήν κυριαρχία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀστικῆς τάξης· ἔκφρασε τή διαμαρτυρία της ἐνάντια στήν πολιτική βίας τοῦ τσαρισμοῦ καί τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀπέναντι στήν Περσία ('Ιράν)· τόνισε τήν κοινότητα καθηκόντων τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας καί τῆς Φιλλανδίας στήν πάλη ἐνάντια στό ρωσικό τσαρισμό καί τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς συνδιάσκεψης ἔστειλαν χαιρετιστήριο στή γερμανική σοσιαλδημοκρατία, πού γράφτηκε μέ πρόταση τῆς συνδιάσκεψης ἀπό τόν Λένιν, μέ τήν εὐκαιρία τῆς μεγάλης νίκης της στίς ἐκλογές τοῦ Ράιχσταγκ. Στίς ἀποφάσεις αὐτές τῆς συνδιάσκεψης βρῆκαν τήν ὁλοκάθαρη ἔκφρασή τους οἱ ἀρχές τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ.

Στή συνδιάσκεψη τῆς Πράγας ἐκλέχτηκε Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ κόμματος. Στή σύνθεση τῆς ΚΕ μπῆκαν οἱ Λένιν, Φ. Ι. Γκολοστσιόκιν, Γκ. Κ. 'Ορτζονικίτζε, Σ. Σ. Σπανταριάν κ.ἄ. 'Η συνδιάσκεψη παραχώρησε στήν ΚΕ τό δικαίωμα νά κάνει προσλήψεις. Στήν πρώτη κιόλας συνεδρίαση τῆς ΚΕ, πού ἔγινε στίς ἡμέρες τῶν ἐργασιῶν τῆς συνδιάσκεψης, σάν μέλος τῆς ΚΕ προσλήφθηκε ὁ Ι. Β. Στάλιν. Σέ περίπτωση πού θά πιανόταν κάποιο ἀπό τά μέλη τῆς ΚΕ ἐγκρίθηκαν σάν ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ οἱ Α. Σ. Μπούμπνοφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Ε. Ντ. Στάσοβα, Σ. Γ. Σαουμιάν. 'Αργότερα στή σύνθεση τῆς ΚΕ μπῆκαν ὁ Γκ. Ι. Πετρόβσκι καί ὁ Γ. Μ. Σβερντλόφ. Γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς στή Ρωσία δημιουργήθηκε ἕνα κέντρο πρακτικῆς δράσης — τό Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ. 'Ο Λένιν ἐκλέχτηκε ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο.

'Η συνδιάσκεψη τῆς Πράγας τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στήν οἰκοδόμηση τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, κόμματος νέου τύπου. Ἔβγαλε τά συμπεράσματα γιά μιά ὁλόκληρη ἱστορική περίοδο πάλης τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς μενσεβίκους, κατοχύρωσε τή νίκη τῶν μπολσεβίκων. Οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές διώχτηκαν ἀπό τό κόμμα. Μέ βάση τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης συσπειρώθηκαν οἱ τοπικές κομματικές ὀργανώσεις. 'Η συνδιάσκεψη ἑδραίωσε τό κόμμα σάν πανρωσική ὀργάνωση. Καθόρισε τήν πολιτική γραμμή καί τήν τακτική τοῦ κόμματος στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου. Τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων, ξεκαθαρισμένο ἀπό τούς ὀπορτουνιστές, μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς νέας ἰσχυρῆς ἀνόδου τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν λαϊκῶν μαζῶν. 'Η συνδιάσκεψη τῆς Πράγας εἶχε μεγάλη διεθνή σημασία. 'Αποτέλεσε γιά τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῶν κομμάτων τῆς ΙΙ Διεθνοῦς τό πρότυπο τῆς ἀποφασιστικῆς πάλης ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό, ὁδηγώντας τήν πάλη αὐτή ὥς τήν πλήρη ὀργανωτική ρήξη μέ τούς ὀπορτουνιστές.—*127.*

66 Βλ. «'Αποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 195.—*137.*

67 'Η *«Μπούντ»* («Γενική ἑβραϊκή ἐργατική ἕνωση Λιθουανίας, Πολωνίας καί Ρωσίας») ὀργανώθηκε τό 1897 στό ἱδρυτικό συνέδριο τῶν ἑβραϊκῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων πού ἔγινε στή Βίλνα· συνένωνε κυρίως τά μισοπρολεταριακά στοιχεῖα τῶν ἑβραίων βιοτεχνῶν τῶν δυτικῶν περιοχῶν τῆς Ρωσίας. Στό Ι συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (1898) ἡ

Μπούντ μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ «σάν αὐτόνομη ὀργάνωση, ἀνεξάρτητη μόνο στά ζητήματα πού ἀφοροῦσαν εἰδικά τό ἑβραϊκό προλεταριάτο» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 14).

Ἡ Μπούντ ἦταν φορέας τοῦ ἐθνικισμοῦ καί τῆς χωριστικῆς πολιτικῆς μέσα στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1901 τό IV συνέδριο τῆς Μπούντ ἀποφάσισε ν' ἀλλάξει τίς ὀργανωτικές σχέσεις μέ τό ΣΔΕΚΡ πού εἶχαν καθιερωθεῖ στό Ι συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό συνέδριο δήλωσε στήν ἀπόφασή του ὅτι θεωρεῖ τό ΣΔΕΚΡ σάν δμοσπονδιακή ἕνωση ἐθνικῶν ὀργανώσεων καί ὅτι ἡ Μπούντ πρέπει νά μπεῖ σ' αὐτό σάν ὁμόσπονδο τμῆμα.

Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅταν ἀπορίφθηκε ἡ ἀξίωση τῆς Μπούντ νά ἀναγνωριστεῖ σάν ὁ μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ ἑβραϊκοῦ προλεταριάτου, ἡ Μπούντ ἀποχώρησε ἀπό τό κόμμα. Τό 1906, μέ βάση τήν ἀπόφαση τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ κόμματος, ἡ Μπούντ ξαναμπῆκε στό ΣΔΕΚΡ.

Μέσα στό ΣΔΕΚΡ οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν πάντοτε τήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος («οἰκονομιστές», μενσεβίκους, λικβινταριστές), πάλευαν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους καί στόν μπολσεβικισμό. Στήν προγραμματική διεκδίκηση τῶν μπολσεβίκων γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, ἡ Μπούντ ἀντιπαράθεσε τή διεκδίκηση τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, ἡ Μπούντ κρατοῦσε λικβινταριστική στάση καί πῆρε ἐνεργό μέρος στή δημιουργία τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. Στή διάρκεια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου 1914-1918, οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν σοσιαλσωβινιστικές θέσεις. Τό 1917 ἡ Μπούντ ὑποστήριζε τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση καί πάλευε στό πλευρό τῶν ἐχθρῶν τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου οἱ ἡγέτες τῆς Μπούντ συνενώθηκαν ὁριστικά μέ τίς δυνάμεις τῆς ἀντεπανάστασης. Ταυτόχρονα ὅμως ἀνάμεσα στά ἁπλᾶ μέλη τῆξ Μπούντ σημειώθηκε στροφή ὑπέρ τῆς συνεργασίας μέ τή Σοβιετική ἐξουσία. Τό Μάρτη τοῦ 1921 ἡ Μπούντ αὐτοδιαλύθηκε καί ἕνα μέρος τῶν μελῶν της ἔγινε δεκτό στό ΚΚΡ (μπ.) μέ βάση τίς γενικές ἀρχές εἰσδοχῆς.—*141.*

68 *Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας* (ΣΔΒΠ καί Λ) — ἐπαναστατικό κόμμα τῆς πολωνικῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἐμφανίστηκε τό 1893 στήν ἀρχή σάν Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1900, μετά τό συνέδριο τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας, ὅπου ἔγινε ἡ συγχώνευση τῶν πολωνῶν καί ἑνός μέρους τῶν λιθουανῶν σοσιαλδημοκρατῶν, ἄρχισε νά λέγεται Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας (ΣΔΒΠ καί Λ). Ἡ ὑπηρεσία πού πρόσφερε τό κόμμα ἔγκειται στό ὅτι προσανατόλιζε τό πολωνικό ἐργατικό κίνημα πρός τή συμμαχία μέ τό ρωσικό ἐργατικό κίνημα καί καταπολεμοῦσε τόν ἐθνικισμό.

Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907 ἡ ΣΔΒΠ καί Λ πάλευε μέ συνθήματα παραπλήσια μέ τά συνθήματα τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, κρατοῦσε ἀδιάλλακτη στάση ἀπέναντι στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ταυτόχρονα ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἔκανε καί μιά σειρά λάθη:

δέν κατάλαβε τή λενινιστική θεωρία τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, δέν καταλάβαινε τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ κόμματος στή δημοκρατική ἐπανάσταση, ὑποτιμοῦσε τό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς σάν σύμμαχου τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τή σημασία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἐπικρίνοντας τίς λαθεμένες ἀπόψεις τῆς ΣΔΒΠ καί Λ, τόνιζε ταυτόχρονα καί τίς ὑπηρεσίες της ἀπέναντι στό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Πολωνίας. Οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες, σημείωνε ὁ Λένιν, «δημιούργησαν γιά πρώτη φορά ἕνα καθαρά προλεταριακό κόμμα στήν Πολωνία καί διακήρυξαν τήν ἐξαιρετικά σημαντική ἀρχή τῆς πιό στενῆς συμμαχίας τοῦ πολωνοῦ καί τοῦ ρώσου ἐργάτη στήν ταξική τους πάλη» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 404). Στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τό 1906 ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἔγινε δεκτή στό ΣΔΕΚΡ σάν τοπική ὀργάνωση.

Μετά τήν ἧττα τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907 στή ΣΔΒΠ καί Λ ἐμφανίστηκαν διαφωνίες σέ ἐσωκομματικά ζητήματα, πού στίς ἀρχές τοῦ 1912 ὁδήγησαν στήν διάσπαση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας: σέ ὀπαδούς τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς ΣΔΒΠ καί Λ (τούς λεγόμενους «ζαζόντοβτσι»), πού ἀκολουθοῦσαν συμφιλιωτιστική πολιτική ἀπέναντι στούς λικβινταριστές καί ὑποστήρ'ζαν ἕνα διάστημα στήν πράξη τά ἀντιμπολσεβίκικα ρεύματα μέσα στό ΣΔΕΚΡ καί στήν ὁμάδα πού στηριζόταν στίς κομματικές ὀργανώσεις τῆς Βαρσοβίας καί τοῦ Λότζ (τούς λεγόμενους «ροζλάμοβτσι»), ἡ ὁποία ἀποκατάστησε ἐπαφή μέ τούς μπολσεβίκους καί ὑποστήριζε τή γραμμή τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) ἡ ΣΔΒΠ καί Λ πάλεψε δραστήρια ἐνάντια στούς ὀπαδούς τοῦ Πιλσούντσκι καί τούς ἐντέκους, πού ὑποστήριζαν τούς ξένους ἰμπεριαλιστές, καί κράτησε στάση παραπλήσια γενικά μέ τή στάση τῶν μπολσεβίκων. Ὡστόσο, ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἔκανε καί ὁρισμένα λάθη, δέν πάλεψε μέ συνέπεια ἐνάντια στούς κεντριστές καί τούς συμφιλιωτιστές.

Ἡ ΣΔΒΠ καί Λ χαιρέτισε τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί πάλεψε γιά τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στήν Πολωνία. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 στό Ἑνωτικό συνέδριο τῆς ΣΔΒΠ καί Λ καί τοῦ ΠΠΣ-«λεβίτσα», τά δυό κόμματα ἑνώθηκαν καί σχημάτισαν τό Κομμουνιστικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Πολωνίας.— *141.*

69 *Ἐσέροι* (σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες) — μικροαστικό κόμμα τῆς Ρωσίας· ἐμφανίστηκε στά τέλη τοῦ 1901-ἀρχές τοῦ 1902 μέ τή συνένωση διαφόρων ναροντνικιστικῶν ὁμάδων καί ὁμίλων («Ἕνωση σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», «Κόμμα σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» καί ἄλλα). Ἐπίσημα ὄργανά του ἔγιναν ἡ ἐφημερίδα «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια» (1900-1905) καί τό περιοδικό «Βέστνικ Ρούσκοϊ Ρεβολιούτσιι» (1901-1905). Οἱ ἐσέροι δέν ἔβλεπαν τίς ταξικές διαφορές ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στούς μικροϊδιοκτῆτες, συγκάλυπταν τήν ταξική διαφοροποίηση καί τίς ἀντιθέσεις στούς κόλπους τῆς ἀγροτιᾶς, ἀρνοῦνταν τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση. Οἱ ἀντιλήψεις τῶν ἐσέρων ἦταν ἕνα ἐκλεκτικό μίγμα τῶν ἰδεῶν τοῦ ναροντνικισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ. Οἱ ἐσέροι προσπαθοῦσαν, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, νά διορθώσουν «τά κουσούρια τοῦ ναροντνικισμοῦ» «μέ τά μπαλώματα τῆς ὀπορτουνιστικῆς «κριτικῆς» τοῦ μαρξισμοῦ, κριτικῆς πού σήμερα εἶναι τῆς μόδας» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 286).

Ἡ τακτική τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας, πού οἱ ἐσέροι τήν προπαγάνδιζαν σάν βασική μέθοδο πάλης ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, προξενοῦσε μεγάλη ζημιά στό ἐπαναστατικό κίνημα, δυσκόλευε τήν ὀργάνωση τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπαναστατική πάλη.

Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ἐσέρων πρόβλεπε τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς καί τό πέρασμά της στή διάθεση τῶν κοινοτήτων, τήν ἐφαρμογή τῆς «ἐργασιακῆς ἀρχῆς» καί τῆς «ἐξισωτικῆς» γαιοχρησίας, καθώς καί τήν ἀνάπτυξη τῶν συνεταιρισμῶν. Στό πρόγραμμα αὐτό, πού οἱ ἐσέροι τό ὀνόμαζαν «κοινωνικοποίηση τῆς γῆς», στήν πραγματικότητα δέν ὑπῆρχε τίποτε τό σοσιαλιστικό. Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἀναλύοντας τό πρόγραμμα τῶν ἐσέρων, ἔδειξε ὅτι ἡ διατήρηση τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς καί τοῦ ἀτομικοῦ νοικοκυριοῦ στήν κοινή γῆ δέν ἐξαλείφει τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, δέν ἀπαλλάσσει τούς ἐργαζόμενους ἀγρότες ἀπό τήν ἐκμετάλλευση καί τήν καταστροφή· οὔτε καί οἱ συνεταιρισμοί μποροῦν νά γίνουν μέσο σωτηρίας γιά τούς μικροαγρότες, στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ, γιατί αὐτοί συντελοῦν στόν πλουτισμό τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ. Ταυτόχρονα ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι τά αἰτήματα τῆς ἐξισωτικῆς γαιοχρησίας, ἐνῶ δέν ἦταν σοσιαλιστικά, εἶχαν ἱστορικά προοδευτικό ἐπαναστατικό δημοκρατικό χαρακτήρα, ἐφόσον στρέφονταν ἐνάντια στήν ἀντιδραστική τσιφλικάδικη γαιοκτησία.

Τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων ξεσκέπαζε τίς προσπάθειες τῶν ἐσέρων νά προσποιοῦνται τούς σοσιαλιστές, ἔκανε ἐπίμονη πάλη ἐνάντια στούς ἐσέρους γιά νά κερδίσει τήν ἐπιροή πάνω στήν ἀγροτιά, ἀπόδειχνε ὅτι ἡ τακτική τους τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας ἦταν ἐπιζήμια γιά τό ἐργατικό κίνημα. Παράλληλα οἱ μπολσεβίκοι, κάτω ἀπό ορισμένες συνθῆκες, ἔκλειναν μέ τούς ἐσέρους προσωρινές συμφωνίες γιά τήν πάλη ἐνάντια στόν τσαρισμό.

Ἡ ταξική ἀνομοιογένεια τῆς ἀγροτιᾶς καθόρισε τήν πολιτική καί ἰδεολογική ἀστάθεια καί τήν ὀργανωτική διασπορά τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, τίς συνεχεῖς ταλαντεύσεις τους ἀνάμεσα στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. Ἀκόμη στά χρόνια τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης ἀποσπάστηκε ἀπό τό κόμμα τῶν ἐσέρων ἡ δεξιά πτέρυγα, πού δημιούργησε τό νόμιμο «Λαϊκό-σοσιαλιστικό κόμμα ἐργασίας» (ἐνέσοι), συγγενικό ὡς πρός τίς ἀντιλήψεις του μέ τούς καντέτους, καί ἡ ἀριστερή πτέρυγα, πού σχημάτισε τή μισοαναρχική ἕνωση τῶν «μαξιμαλιστῶν». Στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν τό Κόμμα τῶν ἐσέρων βρισκόταν σέ πλήρη ἰδεολογική καί ὀργανωτική ἀποσύνθεση. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ πλειοψηφία τῶν ἐσέρων ὑποστήριζε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις.

Μετά τή νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη 1917, οἱ ἐσέροι μαζί μέ τούς μενσεβίκους καί τούς καντέτους ἀποτελοῦσαν τό κύριο στήριγμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστοτσιφλικάδικης Προσωρινῆς κυβέρνησης καί οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος (Κέρενσκι, Αὐξέντιεφ, Τσερνόφ) συμμετεῖχαν σ' αὐτήν. Τό Κόμμα τῶν ἐσέρων ἔπαψε νά ὑποστηρίζει τό αἴτημα τῶν ἀγροτῶν γιά τήν κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς διατήρησης τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας γῆς· οἱ ἐσέροι ὑπουργοί τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης ἔστελναν καταδιωκτικά ἀποσπάσματα ἐνάντια στούς ἀγρότες πού εἶχαν καταλάβει τήν τσιφλικάδικη γῆ.

Στά τέλη τοῦ Νοέμβρη 1917 ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῶν ἐσέρων ἵδρυσε

τό ἀνεξάρτητο Κόμμα τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων. Οἱ ἀριστεροί ἐσέροι, προσπαθώντας νά διατηρήσουν τήν ἐπιροή τους στίς ἀγροτικές μάζες, ἀναγνώρισαν τυπικά τή Σοβιετική ἐξουσία καί ἦρθαν σέ συμφωνία μέ τούς μπολσεβίκους, γρήγορα ὅμως πῆραν τό δρόμο τῆς πάλης ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.

Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου οἱ ἐσέροι ἔκαναν ἀντεπαναστατική ὑπονομευτική δουλιά, ὑποστήριζαν δραστήρια τούς ξένους ἐπεμβασίες καί τούς λευκοφρουρίτες, ἔπαιρναν μέρος σέ ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες, ὀργάνωναν τρομοκρατικές πράξεις ἐνάντια στά στελέχη τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ὅταν τέλειωσε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, οἱ ἐσέροι συνέχισαν τήν ἐχθρική τους δράση ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος στό ἐσωτερικό τῆς χώρας καί στό στρατόπεδο τῶν λευκοφρουριτῶν ἐμιγκρέδων. —*146*.

70 Πρόκειται γιά τήν ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» (βλ. σημείωση 6). —*160*.

71 Πρόκειται γιά τήν ἐπικύρωση τῆς *Ἐπιτροπῆς τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ (ΕΟΕ)*, πού ἐκλέχτηκε στή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκικων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ στό Παρίσι τό Δεκέμβρη τοῦ 1911. Ἡ σύσκεψη αὐτή ἀποφάσισε νά δημιουργηθεῖ Ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ «μέ βάση τήν ἀπόριψη ὁποιωνδήποτε ἄμεσων ἤ ἔμμεσων συμφωνιῶν μέ τούς λικβινταριστές-γκολοσοφικούς», «μέ βάση τήν ἐφαρμογή μιᾶς πραγματικά κομματικῆς γραμμῆς». Ἡ ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τόνιζε: «Δημιουργώντας τήν Ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἐκλέγοντας τήν ἐπιτροπή αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης, ἡ σύσκεψη ἀποφασίζει: νά ὀργανωθοῦν παντοῦ κατά τόπους τμήματα τῆς Ὀργάνωσης αὐτῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ καί θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά μποῦν σ' αὐτά τά τμήματα ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος πού συμφωνοῦν νά ὑποστηρίξουν τήν Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή, τό ΚΟ καί τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 262-263). Στήν ΕΟΕ πού ἐκλέχτηκε ἀπό τή σύσκεψη μπῆκαν οἱ Ν. Α. Σεμάσκο, Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι, Ἰνέσσα Ἀρμάντ κ.ἄ. Ἡ δουλιά τῆς ΕΟΕ γινόταν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Ἡ VI Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἐπικυρώνοντας τήν ΕΟΕ, καταδίκασε τή δράση ὅλων τῶν ἀντικομματικῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ καί θεώρησε ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖο νά ὑπάρχει στό ἐξωτερικό μιά ἑνιαία κομματική ὀργάνωση πού νά διεξάγει τή δουλιά κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο καί τήν καθοδήγηση τῆς ΚΕ.

Ἡ ΕΟΕ ἔπαιξε σοβαρό ρόλο στή συσπείρωση τῶν κομματικῶν δυνάμεων, στήν πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές, τούς συμφιλιωτιστές, τούς τροτσκιστές καί τούς ἄλλους ὀπορτουνιστές. Ἡ ΕΟΕ ἀνταποκρινόταν σέ ὅλα τά σπουδαιότατα γεγονότα τῆς Ρωσίας καί τά μέτρα γιά τήν καθοδήγηση τῆς κομματικῆς δουλιᾶς καί τοῦ ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, καί βοηθοῦσε ἐπίσης τήν ΚΕ νά ἐκδίδει στό ἐξωτερικό κομματική φιλολογία.

Τόν Ἰούλη τοῦ 1912 ὁ Λένιν ἔγραφε στούς ἐλβετούς ἐργάτες ὅτι ἡ Πανρωσική κομματική συνδιάσκεψη «τό Γενάρη τοῦ 1912 σέ εἰδική ἀπόφασή της *ἀπαλλάχτηκε ἀπό κάθε εὐθύνη γιά ὁρισμένες ρωσικές*

ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ» καί ὅτι «ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματός μας *ὥς τά τώρα ἐνέκρινε μόνο μιά μοναδική* ρωσική σοσιαλδημοκρατική Ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ καί συγκεκριμένα τήν *Ἐπιτροπή τῶν ὀργανώσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ* καί *τό τμῆμα της τῆς Ζυρίχης* (Ἅπαντα 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 221).

Ἡ ΕΟΕ σταμάτησε τή δράση της τό 1917.—*162*.

72 Ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά τό γερμανικό Ράιχσταγκ τέλειωσε τό Γενάρη τοῦ 1912 μέ μεγάλη νίκη τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Κατόρθωσε νά βγάλει στό Ράιχσταγκ 110 σοσιαλδημοκράτες πού συγκέντρωσαν 4 $^1/_2$ ἑκατομμύρια ψήφους.

Τό χαιρετιστήριο τοῦ ΣΔΕΚΡ πρός τή γερμανική σοσιαλδημοκρατία δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Vorwärts» ἀρ. φύλ. 22 τῆς 27 τοῦ Γενάρη 1912.—*164*.

73 *«Ζιβόγε Ντιέλο»* («Ζωντανή Ὑπόθεση») — ἑβδομαδιαία νόμιμη ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 20 τοῦ Γενάρη (2 τοῦ Φλεβάρη) ὥς τίς 28 τοῦ Ἀπρίλη (11 τοῦ Μάη) 1912. Βγῆκαν 16 φύλλα. Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν οἱ Λ. Μάρτοφ, Φ. Ντάν, Π. Ἀξελρόντ κ.ἄ. Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήριζε τήν «Ζιβόγε Ντιέλο» σάν «ὄργανο τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς». —*165*.

74 Σύμφωνα μέ τό νόμο γιά τίς ἐκλογές τῆς Κρατικῆς δούμας στίς πέντε μεγάλες πόλεις, ὅπου διεξάγονταν ἄμεσες ἐκλογές καί ἐπαναληπτικές ἐκλογές, περιλαβαίνονταν ἡ Πετρούπολη, ἡ Μόσχα, ἡ Ρίγα, τό Κίεβο καί ἡ Ὀδησσός.—*168*.

75 *«Γκόλος Ζεμλί»* («Ἡ Φωνή τῆς Γῆς») — καθημερινή ἐφημερίδα, φιλελεύθερης ἀστικῆς κατεύθυνσης. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 10 (23) τοῦ Γενάρη ὥς τίς 10 (23) τοῦ Μάρτη 1912

«Ρούσκογε Σλόβο» («Ρωσικός Λόγος») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1895 (τό πρῶτο, δοκιμαστικό φύλλο βγῆκε τό 1894) ἀπό τόν Ι. Ντ. Σίτιν. Τυπικά ἦταν ἀνεξάρτητη ἐφημερίδα, ὅμως ὑπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό μετριοπαθεῖς φιλελεύθερες θέσεις. Ἡ ἐφημερίδα εἶχε πλατύ δίχτυ πληροφοριῶν. Ἦταν ἡ πρώτη ἐφημερίδα στή Ρωσία πού ἔστειλε δικούς της ἀνταποκριτές σ' ὅλες τίς μεγάλες πόλεις τῆς χώρας καί σέ πολλές πρωτεύουσες τοῦ κόσμου.

Τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε, γιατί δημοσίευσε συκοφαντικές ἀντισοβιετικές εἰδήσεις. Ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1918 ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε γιά ἕνα διάστημα μέ τόν τίτλο «Νόβογε Σλόβο» καί «Νάσε Σλόβο»· τόν Ἰούλη τοῦ 1918 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ὁριστικά.

«Κίεβσκαγια Μίσλ» («Σκέψη τοῦ Κιέβου») — καθημερινή ἐφημερίδα ἀστικοδημοκρατικῆς κατεύθυνσης, πού ἔβγαινε στό Κίεβο ἀπό τό 1906 ὥς τό 1918. Μέχρι τό 1915 ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε μέ ἑβδομαδιαῖα εἰκονογραφημένα παραρτήματα· ἀπό τό 1917 κυκλοφοροῦσε σέ πρωινή καί ἀπογευματινή ἔκδοση.— *170*.

76 *«Βοζροζντένιγε»* («Ἀναγέννηση») — νόμιμο περιοδικό τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1910, στήν ἀρχή μιά φορά τό μήνα καί τό 1910 δυό φορές τό μήνα. Στό περιοδικό συνεργάζονταν οἱ Φ. Ντάν, Λ. Μάρτοφ, Α. Μαρτίνοφ κ.ἄ.— *172.*

77 *«Ρούσκαγια Μίσλ»* («Ρωσική Σκέψη») — μηνιαῖο πολιτικό-φιλολογικό περιοδικό· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1880 ὥς τό 1918. Μέχρι τό 1905 εἶχε φιλελευθερο-ναροντνικιστική κατεύθυνση (ὥς τό 1885 διευθυντής του ἦταν ὁ Β. Μ. Λαβρόφ). Στή δεκαετία 1890-1900 δημοσίευε πότε-πότε στίς σελίδες του ἄρθρα μαρξιστῶν. Αὐτή τήν περίοδο στή «Ρούσκαγια Μίσλ» δημοσιεύτηκαν ἔργα προοδευτικῶν συγγραφέων: τοῦ Α. Μ. Γκόρκι, τοῦ Β. Γκ. Κορολένκο, τοῦ Ντ. Ν. Μάμιν-Σιμπιριάκ, τοῦ Γκ. Ι. Οὐσπένσκι, τοῦ Α. Π. Τσέχοφ κ.ἄ. Ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905 τό περιοδικό ἔγινε ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων· ἔβγαινε μέ διευθυντή τόν Π. Μπ. Στροῦβε. Τό περιοδικό κήρυσσε τόν ἐθνικισμό, τό «βεχισμό», τήν παπαδοκρατία, ὑπεράσπιζε τήν τσιφλικάδικη ἰδιοκτησία. —*173.*

78 Πρόσωπα ἀπό τά ἔργα τοῦ Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν. Ὁ *Τβιορντοόντο* περιοδεύων συνταξιοῦχος διαχειριστής εἶναι ἀπό τήν σειρά διηγημάτων «Στό ἐξωτερικό». Ὁ *Οὐγκριούμ-Μπουρτσέγεφ* εἶναι ὁ σατυρικός τύπος τοῦ διοικητῆ τῆς πόλης πού δημιούργησε ὁ Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν στό ἔργο «Ἱστορία μιᾶς πόλης» καί πού ἔγινε προσηγορικός χαρακτηρισμός τῶν ἀντιδραστικῶν, τῶν χοντροκέφαλων καί στενῆς ἀντίληψης βαθμούχων.—*182.*

79 *Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο* (ΔΣΓ) — μόνιμο ἐκτελεστικό-πληροφοριακό ὄργανο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἡ ἀπόφαση γιά τή δημιουργία τοῦ ΔΣΓ ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν Σοσιαλιστικῶν κομμάτων ὅλων τῶν χωρῶν πάρθηκε στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς πού ἔγινε στό Παρίσι (Σεπτέμβρης τοῦ 1900). Ἀντιπρόσωποι τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν στό ΔΣΓ εἶχαν ἐκλεγεῖ οἱ Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί Μπ. Ν. Κριτσέβσκι. Ἀπό τό 1905 ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ΔΣΓ ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Τό 1912 ἡ VI Πανρωσική κομματική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) ἐξέλεξε καί πάλι τόν Β. Ι. Λένιν ἀντιπρόσωπο τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ΔΣΓ.

Ἡ ἔκθεση τοῦ Λένιν στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο, πού ἐπίσημα γνωστοποιοῦσε γιά τή συγκληθείσα Πανρωσική συνδιάσκεψη, διανεμήθηκε στίς 18 τοῦ Μάρτη (μέ τό νέο ἡμερ.) τοῦ 1912 ἀπό τόν γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Κ. Χούισμανς σέ ὅλα τά Σοσιαλιστικά κόμματα. Ἡ γνωστοποίηση στέλνονταν μέ τήν ἐγκύκλιο τοῦ ΔΣΓ ἀρ. 4 καί μέ τήν παράκληση πρός τά Σοσιαλιστικά κόμματα νά τή δημοσιεύσουν στά ἔντυπα ὄργανά τους. Ἡ γνωστοποίηση αὐτή δημοσιεύτηκε στό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Βελγικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος «Le Peuple» («Ὁ Λαός») τῆς 23 τοῦ Μάρτη 1912, στό Κεντρικό Ὄργανο τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας «Vorwärts» («Ἐμπρός») ἀρ. φύλ. 72 τῆς 26 τοῦ Μάρτη 1912 (παράρτημα ἀρ. 1). Ἡ ἐφημερίδα «Vorwärts» συνώδευσε τή γνωστοποίηση γιά τή συνδιάσκεψη μέ συκοφαντικά σχόλια τοῦ Τρότσκι (βλ. γι' αὐτό τό ζήτημα τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὁ ἀνώνυμος τῆς «Vorwärts» καί ἡ κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ» σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 211-224).—*183.*

80 Τό *«'Εκλογικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ»* γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στό Παρίσι στίς ἀρχές τοῦ Μάρτη 1912. Βάση τοῦ προγράμματος ἀποτελοῦσαν οἱ ἀποφάσεις τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό ἐκλογικό πρόγραμμα ἐγκρίθηκε ἀπό τήν Κεντρική 'Επιτροπή καί ἐκδόθηκε στή Ρωσία (στήν Τυφλίδα) σέ ξεχωριστό φυλλάδιο ἐξονόματος τῆς ΚΕ. Τό φυλλάδιο διανεμήθηκε σέ 18 σημεῖα, συμπεριλαμβανομένων τῶν κυριώτερων προλεταριακῶν κέντρων. Τό ἐκλογικό πρόγραμμα, ἀνατυπωμένο ἀπό τό φυλλάδιο πού ἐκδόθηκε στή Ρωσία, δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 26 μέ τή μορφή παραρτήματος. Τό ἐκλογικό πρόγραμμα ἦταν ἕνα μαχητικό προγραμματικό ντοκουμέντο, πού περιέκλεινε μέσα του τό σύνθημα τῆς πάλης γιά τήν ἐπανάσταση. 'Ο Λένιν ἔδινε ἐξαιρετική σημασία στό ἐκλογικό πρόγραμμα τοῦ κόμματος καί ξεσκέπαζε τίς προσπάθειες τῶν λικβινταριστῶν νά προβάλουν ἕνα νόμιμο, ὀπορτουνιστικό πρόγραμμα «γιά τίς ἐκλογές». Βλ. γιά τό ζήτημα αὐτό, τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Στίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Δούμα», «Τό πρόγραμμα τῶν ρεφορμιστῶν καί τό πρόγραμμα τῶν ἐπαναστατῶν σοσιαλδημοκρατῶν» ("Απαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 213-217, 350-358).

'Ο Λένιν στέλνοντας στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά» ἀντίγραφο τοῦ φυλλαδίου «Τό ἐκλογικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ», ἔκανε πάνω σ' αὐτό τήν ἑξῆς σημείωση: «Τό πρόγραμμα αὐτό στέλνεται μόνο γιά νά *ἐνημερωθοῦν ὅλοι* καί ἰδιαίτερα ἐκεῖνοι *πού συντάσσουν* προγράμματα· εἶναι καιρός *νά σταματήσει ἡ σύνταξη* προγραμμάτων τή στιγμή πού *ὑπάρχει* πρόγραμμα ἐγκριμένο καί δημοσιευμένο ἀπό τήν Κεντρική 'Επιτροπή (στή Ρωσία *ἐκδόθηκε ἤδη* σχετικό φυλλάδιο. 'Εμεῖς ὅμως ἔχουμε *μόνο ἕνα* ἀντίτυπο καί δέν μποροῦμε νά τό στείλουμε· γι' αὐτό καί στέλνουμε ἀντίγραφο)» ("Απαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 459). —*186.*

81 Πρόκειται γιά τά δυό διατάγματα τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης τῆς 4 (17) τοῦ Μάρτη 1906 — προσωρινές διατάξεις γιά τούς συλλόγους, τίς ἑνώσεις καί τίς συγκεντρώσεις. Μέ τά διατάγματα ἐπιτρεπόταν ἡ ὀργάνωση συλλόγων, ἑνώσεων καί συγκεντρώσεων, ὅμως ταυτόχρονα ἔμπαιναν μιά σειρά ἐμπόδια πού οὐσιαστικά ἀχρήστευαν τά διατάγματα. Στόν ὑπουργό 'Εσωτερικῶν δινόταν τό δικαίωμα ὄχι μόνο νά διαλύει τούς συλλόγους καί τίς ἑνώσεις, κατά τήν κρίση του, ἀλλά καί νά ἀπορίπτει τήν ἀναγνώριση καινούργιων.—*189.*

82 Τό ἄρθρο *«Μέ ἀνοιχτά χαρτιά»,* πού στρεφόταν ἐνάντια στούς λικβινταριστές, γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν στό Παρίσι τό Μάρτη τοῦ 1912 ἀπ' ἀφορμή τά ζητήματα τῆς τακτικῆς τοῦ κόμματος στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα. Τό ἄρθρο προοριζόταν γιά τήν μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Ζβεζντά», ὅμως τότε δέν δημοσιεύτηκε. Τό ἄρθρο συνοδευόταν ἀπό γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας, πού σημειωνόταν σάν «Postscriptum». Τό γράμμα αὐτό, μιά πού δέν συνδέεται ἄμεσα μέ τό περιεχόμενο τοῦ ἄρθρου, θά μπεῖ στόν ἀντίστοιχο τόμο τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν.—*195.*

83 Πριγκιπάτο τοῦ Μονακό — μικρό κράτος στίς ἀκτές τῆς Μεσογείου, πού συνορεύει μέ τή Γαλλία· διατηρεῖται κυρίως ἀπό τά ἔσοδα τοῦ καζί-

νου στήν πόλη Μόντε-Κάρλο. Ἡ ἔκφραση *«γλώσσα τοῦ πριγκιπάτου τοῦ Μονακό»* σημαίνει τή γλώσσα τῶν παικτῶν τυχερῶν παιχνιδιῶν. —*195.*

84 *«Ζίζν»* («Ζωή») — νόμιμο κοινωνικο-πολιτικό περιοδικό, ὄργανο τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν, πού ἔβγαινε τόν Αὔγουστο καί τό Σεπτέμβρη τοῦ 1910 στή Μόσχα. Βγῆκαν συνολικά 2 τεύχη. —*196.*

85 Τό Φλεβάρη τοῦ 1912 ὁ βουλευτής τοῦ κυβερνείου Ἰρκούτσκ στήν III Κρατική δούμα μενσεβίκος-λικβινταριστής Τ. Ο. Μπελοοῦσοφ ἐπέδοσε στήν σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας δήλωση ἀποχώρησής του ἀπό τήν ὁμάδα. Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τάχθηκε ὁμόφωνα ὑπέρ τῆς ἄμεσης παραίτησης τοῦ Μπελοοῦσοφ ἀπό τό βουλευτικό του ἀξίωμα. Ἡ ἀπόφαση τῆς ὁμάδας δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 12, τῆς 23 τοῦ Φλεβάρη 1912. Ὁ Μπελοοῦσοφ ἔπειτα ἀπό δυό μέρες ἐμφανίστηκε ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας «Ρέτς» μέ γράμμα του, πού τό ἀναδημοσίευσε ἡ ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο», στό ὁποῖο περιέχονταν ἐπιθέσεις ἐνάντια στίς ἐνέργειες τῆς ὁμάδας, καί ὅπου προσπαθοῦσε νά δικαιολογήσει τήν ἀποχώρησή του ἀπ' αὐτήν. Τό ζήτημα τῆς ἀποχώρησης τοῦ Μπελοοῦσοφ ἀπό τή Δούμα συζητήθηκε στίς 29 τοῦ Φλεβάρη (13 τοῦ Μάρτη) 1912 στή συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς χρηματιστηρίου τοῦ Ἰρκούτσκ. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐμπορίου καί τῆς βιομηχανίας παρακάλεσαν τόν Μπελοοῦσοφ νά μήν παραιτηθεῖ ἀπό τό ἀξίωμα τοῦ μέλους τῆς Κρατικῆς δούμας. Ὁ Μπελοοῦσοφ ἔκφρασε τίς εὐχαριστίες του στήν Ἐπιτροπή «γιά τήν ὑποστήριξη καί τήν ἐμπιστοσύνη». Ὅταν ὁ Λένιν ἔγραφε τό ἄρθρο του δέν ἤξερε γιά τήν ἀλληλογραφία τοῦ Μπελοοῦσοφ μέ τήν Ἐπιτροπή χρηματιστηρίου τοῦ Ἰρκούτσκ. Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ζβεζντά», δημοσιεύοντας τό ἄρθρο τοῦ Λένιν, ἀνακοίνωσε στούς ἀναγνῶστες τό περιεχόμενο τῆς ἀλληλογραφίας αὐτῆς.

Ὕστερα ἀπό τήν ἐμφάνιση στίς στῆλες τῆς «Ζβεζντά» τοῦ ἄρθρου τοῦ Λένιν, ὁ Μπελοοῦσοφ ἔστειλε στήν ὁμάδα νέα δήλωση γεμάτη βρισιές ἐνάντια στήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία.—*200.*

86 Ἡ μπροσούρα «Ὁ ἀνώνυμος τῆς «Vorwärts» καί ἡ κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ» («Der Anonymus aus dem «Vorwärts» und die Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands») γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν τό Μάρτη τοῦ 1912 καί ἀποτελεῖ ἀπάντηση στήν ἀνώνυμη συκοφαντική ἐπίθεση τοῦ Τρότσκι ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας «Vorwärts» (Κεντρικό Ὄργανο τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας), ἐνάντια στήν κομματική συνδιάσκεψη τῆς Πράγας καί τίς ἀποφάσεις της. Οἱ γερμανοί ὀπορτουνιστές τῆς «Vorwärts» ἀρνήθηκαν νά δημοσιεύσουν τήν ἀπάντηση τοῦ Λένιν στήν ἐχθρική ἐπίθεση τοῦ Τρότσκι. Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» γιά νά ἐνημερώσει σωστά τούς γερμανούς ἐργάτες γιά τή σημασία τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας, τύπωσε τήν ἀπάντηση τοῦ Λένιν στά γερμανικά καί τήν ἔβγαλε σέ ξεχωριστή μπροσούρα. Ἡ μπροσούρα στάλθηκε σέ 600 διευθύνσεις — στίς συντάξεις τῶν γερμανικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἐκδόσεων, στίς τοπικές ὀργανώσεις, στίς βιβλιοθῆκες. Ὁ Λένιν χαρακτηρίζοντας τά ἄρθρα τοῦ Τρότσκι στήν «Vorwärts», ἔγραφε: «...τά ἄρθρα τοῦ ἀνώνυμου πληροφοριοδότη τῆς «Vorwärts» ἀποτε-

λοῦν ἕνα τέτιο μπουκέτο ξετσίπωτης καυχησιολογίας καί λογοκοπικῆς ψευτιᾶς, πού δέν ἀφήνουν καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ παραγγελία τῶν λικβινταριστῶν γιά τά ἄρθρα αὐτά ἔχει πέσει σέ ἔμπειρα χέρια» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 263).
Ἡ ἐργασία τοῦ Λένιν ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν ὑπεράσπιση τῶν ἀποφάσεων τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας καί στό ξεσκέπασμα τῶν συκοφαντικῶν ἐπιθέσεων τοῦ Τρότσκι ἐνάντια στή συνδιάσκεψη.—*211.*

87 *«Vorwärts»* («Ἐμπρός») — καθημερινή ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας· ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τό 1891, μέ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τῆς Χάλλης τοῦ κόμματος καί μέ τόν τίτλο «Vorwärts. Berliner Volksblatt» σάν συνέχεια τῆς ἐφημερίδας «Berliner Volksblatt» («Λαϊκή ἐφημερίδα τοῦ Βερολίνου) πού ἔβγαινε ἀπό τό 1884. Ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας ὁ Φ. Ἔνγκελς καταπολεμοῦσε κάθε ἐκδήλωση ὀπορτουνισμοῦ. Ἀπό τό δεύτερο μισό τῆς δεκαετίας 1890-1900, μετά τό θάνατο τοῦ Ἔνγκελς, ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Vorwärts» ἔπεσε στά χέρια τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ κόμματος καί δημοσίευε συστηματικά ἄρθρα τῶν ὀπορτουνιστῶν. Ἡ «Vorwärts», κρατώντας μεροληπτική στάση στό ζήτημα τῆς πάλης κατά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ, πού γινόταν στούς κόλπους τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὑποστήριζε τούς «οἰκονομιστές» κι' ἀργότερα, μετά τή διάσπαση τοῦ κόμματος, τούς μενσεβίκους. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἡ «Vorwärts» δημοσίευε τά συκοφαντικά ἄρθρα τοῦ Τρότσκι, χωρίς νά δίνει στόν Λένιν, στούς μπολσεβίκους τή δυνατότητα νά τά ἀνασκευάζουν καί νά δίνουν μιά ἀντικειμενική εἰκόνα τῆς κατάστασης μέσα στό κόμμα. Στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ «Vorwärts» ἀκολουθοῦσε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις· μετά τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔκανε ἀντισοβιετική προπαγάνδα. Ἔβγαινε στό Βερολίνο ὥς τό 1933. —*213.*

88 Πρόκειται γιά τήν ἀντικομματική, συκοφαντική ἀπόφαση πού ψηφίστηκε στίς 12 τοῦ Μάρτη (μέ τό νέο ἡμερολ.) τοῦ 1912 στό Παρίσι, στή σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς Μπούντ, τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ» τῆς «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», τῆς βιεννέζικης «Πράβντα» τοῦ Τρότσκι, τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων καί τῶν συμφιλιωτιστῶν. Ἡ ἀπόφαση στρεφόταν ἐνάντια στήν VI Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ καί στίς ἀποφάσεις της. Ἡ σύσκεψη ἀποφάσισε νά φέρει τήν ἀπόφαση αὐτή σέ γνώση τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου, τῶν Κεντρικῶν Ἐπιτροπῶν καί τῶν Κεντρικῶν Ὀργάνων τοῦ γερμανικοῦ, γαλλικοῦ καί αὐστριακοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, καθώς ἐπίσης καί τῶν «μεσεγγυητῶν». Ἡ ἀπόφαση, πού κυκλοφόρησε σέ ξεχωριστό φυλλάδιο, δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα» τῆς Βιέννης καί στό φύλ. ἀρ. 4 τοῦ «Ἰνφορματσιόννι Λιστόκ» τῆς Μπούντ. Ἀπ' ἀφορμή τήν ἀπόφαση αὐτή ὁ Λένιν σάν ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο ἔγραψε ἐπίσημη δήλωση-διαμαρτυρία καί γράμμα πρός τόν γραμματέα τοῦ ΔΣΓ Χούισμανς (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 225-228 καί 4η ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 8-9).—*213.*

89 *«Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»* («Ἡμερολόγιο τοῦ Σοσιαλδημοκράτη») — ὄργανο πού τό ἔβγαζε ὁ Γκ. Β. Πλεχάνοφ στή Γενεύη σέ

ἀκανόνιστα χρονικά διαστήματα ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1905 ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912 (μέ μεγάλες διακοπές). Βγῆκαν 16 τεύχη. Ἄρχισε νά βγαίνει ξανά τό 1916 στήν Πετρούπολη, κυκλοφόρησε ὅμως μόνο ἕνα τεῦχος.

Στά πρῶτα ὀχτώ τεύχη (1905-1906) ὁ Πλεχάνοφ ὑποστήριζε ἀκροδεξιές, μενσεβίκικες, ὀπορτουνιστικές ἀπόψεις, τασσόταν ὑπέρ τοῦ συνασπισμοῦ τῆς σοσιαλδημοκρατίας μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἀρνιόταν τή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά, καταδίκαζε τήν ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη.

Στήν περίοδο 1909-1912 στά τεύχη 9-16 τοῦ «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» ὁ Πλεχάνοφ πάλευε ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές καί ὑπεράσπιζε τίς παράνομες κομματικές ὀργανώσεις. Ὡστόσο στά βασικά ζητήματα τῆς τακτικῆς παρέμεινε στίς μενσεβίκικες θέσεις. Στό 1ο τεῦχος τοῦ «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», πού βγῆκε τό 1916, διατυπώνονταν καθαρά οἱ σοσιαλσωβινιστικές ἀντιλήψεις τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ. —*213.*

90 *«Sozialistische Monatshefte»* («Μηνιαία Σοσιαλιστική Ἐπιθεώρηση») — περιοδικό, κύριο ὄργανο τῶν γερμανῶν ὀπορτουνιστῶν καί ἕνα ἀπό τά ὄργανα τοῦ διεθνοῦς ἀναθεωρητισμοῦ. Ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τό 1897 ὥς τό 1933. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) κρατοῦσε σοσιαλσωβινιστική στάση. —*216.*

91 *Τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Λεττονίας* ἱδρύθηκε τόν Ἰούνη τοῦ 1904 στό Ι συνέδριο τοῦ κόμματος. Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΛ, τόν Ἰούνη τοῦ 1905, ψηφίστηκε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος.

Στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο (1906) μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ σάν τοπική του ὀργάνωση. Μετά τό συνέδριο ἄρχισε νά λέγεται Σοσιαλδημοκρατία τῆς περιοχῆς Λεττονίας. Στά χρόνια τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, ἡ ΚΕ τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Λεττονίας κράτησε συμφιλιωτιστική στάση ἀπέναντι στούς λικβινταριστές· ὁ ἀντιπρόσωπός της πῆρε μέρος στήν ἀντικομματική συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου 1912. —*216.*

92 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τῆς Πέμπτης συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσική τοῦ 1908) «Γιά τήν ἕνωση τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων κατά τόπους» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνδιασκέψεων καί τῶν συνεδρίων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν δλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 203). —*217.*

93 *Ὁ ἔκτακτος νόμος ἐνάντια στούς σοσιαλιστές* ψηφίστηκε στή Γερμανία τό 1878 ἀπό τήν κυβέρνηση τοῦ Βίσμαρκ γιά τήν καταπολέμηση τοῦ ἐργατικοῦ καί τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος. Μέ τό νόμο αὐτό ἀπαγορεύονταν ὅλες οἱ ὀργανώσεις τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, οἱ μαζικές ἐργατικές ὀργανώσεις, ὁ ἐργατικός τύπος· κατασχόταν ἡ σοσιαλιστική φιλολογία· οἱ σοσιαλδημοκράτες καταδιώκονταν καί ἐκτοπίζονταν. Ὡστόσο οἱ διώξεις δέν λύγισαν τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, πού ἀναπροσάρμοσε τή δράση του στίς συνθῆκες τῆς παρανομίας: στό ἐξωτερικό ἐκδιδόταν τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος, ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», καί συνέρχονταν τακτικά (τό 1880, τό 1883 καί τό 1887) τά συνέδρια τοῦ κόμματος· στή Γερμανία, μέσα στήν παρανομία, ἀνασυγκροτοῦνταν γρήγορα οἱ σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις καί ὁμάδες μέ ἐπικεφαλῆς τους τήν παράνομη Κεντρική Ἐπι-

τροπή. Ταυτόχρονα τό κόμμα ἐκμεταλλευόταν πλατιά τίς νόμιμες δυνατότητες γιά τό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες καί ἡ ἐπιροή του μεγάλωνε ἀδιάκοπα: ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων πού πῆραν οἱ σοσιαλδημοκράτες στίς ἐκλογές γιά τό Ράιχσταγκ αὐξήθηκε ἀπό τό 1878 ὥς τό 1890 πάνω ἀπό τρεῖς φορές. Τεράστια βοήθεια στούς γερμανούς σοσιαλδημοκράτες ἔδιναν ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς. Τό 1890, κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πού ὅλο καί δυνάμωνε, ὁ ἔκτακτος νόμος ἐνάντια στούς σοσιαλιστές καταργήθηκε. —*219.*

94 *«Προσβεστσένιγε»* («Μόρφωση») — μηνιαῖο θεωρητικό νόμιμο περιοδικό τῶν μπολσεβίκων· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1914. Τό περιοδικό βγῆκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν στή θέση τοῦ μπολσεβίκικου περιοδικοῦ «Μίσλ» πού ἔβγαινε στή Μόσχα καί τό εἶχε κλείσει ἡ τσαρική κυβέρνηση. Στό περιοδικό συνεργάζονταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Ι. Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάροβα, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Β. Μ. Μόλοτοφ, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ι. Β. Στάλιν, Μ. Α. Σαβέλιεφ. Ὁ Λένιν ἀνάθεσε τήν καθοδήγηση τοῦ λογοτεχνικοῦ τμήματος τοῦ «Προσβεστσένιγε» στόν Α. Μ. Γκόρκι. Τό τιράζ τοῦ περιοδικοῦ ἔφτανε τά 5 χιλιάδες ἀντίτυπα. Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε τό «Προσβεστσένιγε» ἀπό τό Παρίσι καί μετά ἀπό τήν Κρακοβία καί τό Πορόνινο, θεωροῦσε τά ἄρθρα, εἶχε τακτική ἀλληλογραφία μέ τά μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς. Στό περιοδικό δημοσιεύτηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν: «Θεμελιακά ζητήματα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας», «Οἱ τρεῖς πηγές καί τά τρία συστατικά μέρη τοῦ μαρξισμοῦ», «Κριτικά σημειώματα πάνω στό ἐθνικό ζήτημα», «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν», «Γιά τήν παραβίαση τῆς ἑνότητας πού καλύπτεται μέ κραυγές ὑπέρ τῆς ἑνότητας», «Οἱ μέθοδοι πάλης τῆς ἀστικῆς διανόησης ἐνάντια στούς ἐργάτες» καί πολλές ἄλλες.

Τό περιοδικό ξεσκέπαζε τούς ὀπορτουνιστές-λικβινταριστές, τούς ὀτζοβιστές, τούς τροτσκιστές, καθώς καί τούς ἀστούς ἐθνικιστές, φώτιζε τήν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, προπαγάνδιζε τά μπολσεβίκικα συνθήματα στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα. Τό περιοδικό πάλευε ἐνάντια στόν ἀναθεωρητισμό καί τόν κεντρισμό στά κόμματα τῆς II Διεθνοῦς, ἔδινε ἀνασκοπήσεις τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Τό περιοδικό ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στή μαρξιστική διεθνιστική διαπαιδαγώγηση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Στίς παραμονές τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου τό περιοδικό «Προσβεστσένιγε» κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Τό φθινόπωρο τοῦ 1917 τό περιοδικό ἐπανεκδόθηκε, βγῆκε ὅμως μόνο ἕνα τεῦχος (διπλό), ὅπου δημοσιεύτηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;» καί «Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος». —*223.*

95 *Τὸ Διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Κοπεγχάγης* (VIII συνέδριο τῆς II Διεθνοῦς) συνῆλθε στίς 28 τοῦ Αὐγούστου ὥς τίς 3 τοῦ Σεπτέμβρη 1910. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 896 ἀντιπρόσωποι πού ἀντιπροσώπευαν τίς χῶρες τῆς Εὐρώπης, τῆς Βόρειας καί Νότιας Ἀμερικῆς, τῆς Νότιας Ἀφρικῆς καί τῆς Αὐστραλίας. Ἡ Ρωσία ἐξίσου μέ τήν Αὐστρία, τήν Ἀγγλία, τή Γερμανία καί τή Γαλλία διέθετε στό συνέδριο 20 ψήφους: ἀπ' αὐτές οἱ σοσιαλδημοκράτες (μαζί μέ τή σοσιαλδημοκρατία

τῆς Λιθουανίας καί τῆς 'Αρμενίας) εἶχαν 10 ψήφους, οἱ ἐσέροι 7, τά συνδικάτα 3. Τό ΣΔΕΚΡ τό ἀντιπροσώπευαν στό συνέδριο οἱ Β. Ι. Λένιν, Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Α. Μ. Κολλοντάι, Α. Β. Λουνατσάρσκι καί ἄλλοι. Γιά τήν προκαταρκτική συζήτηση καί ἐπεξεργασία τῶν αποφάσεων πάνω στά διάφορα ζητήματα σχηματίστηκαν πέντε ἐπιτροπές: γιά τούς συνεταιρισμούς, γιά τά συνδικάτα, τή διεθνή ἀλληλεγγύη καί γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος στήν Αὐστρία· γιά τήν πάλη ἐνάντια στόν πόλεμο· γιά τήν ἐργατική νομοθεσία καί τό ζήτημα τῆς ἀνεργίας· γιά τήν ἐπεξεργασία τῶν διάφορων ἀποφάσεων, ὅπως γιά τή σοσιαλιστική ἑνότητα, γιά τήν θανατική ποινή, γιά τή Φιλλανδία, τήν 'Αργεντινή, τήν Περσία κ. ἄ.

῾Ο Λένιν μπῆκε στήν 'Επιτροπή γιά τούς συνεταιρισμούς πού ἦταν μιά ἀπό τίς βασικές ἐπιτροπές τοῦ συνεδρίου. Γιά τίς ἐργασίες τῆς 'Επιτροπῆς καί γιά τήν πάλη πού ἔγινε στό συνέδριο πάνω στό ζήτημα τοῦ ρόλου καί τῶν καθηκόντων τῶν συνεταιρισμῶν στόν ἐπαναστατικό ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου καί γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στούς συνεταιρισμούς καί στά σοσιαλιστικά κόμματα, ψηφίστηκε ἀπόφαση ὅπου, ὅπως τόνιζε ὁ Λένιν, «ἡ Διεθνής σέ γενικές γραμμές καθόρισε σωστά τά καθήκοντα τῶν προλεταριακῶν συνεταιρισμῶν» (῞Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 361).

Στήν ἀπόφαση πάνω στό ζήτημα τῆς πάλης ἐνάντια στόν πόλεμο: «Τά διαιτητικά δικαστήρια καί ὁ ἀφοπλισμός» τό συνέδριο ἐπικύρωσε τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τῆς Στουτγάρδης (1907) «῾Ο μιλιταρισμός καί οἱ διεθνεῖς συγκρούσεις», πού περιλάβαινε τίς τροπολογίες τίς ὁποῖες πρότειναν οἱ Β. Ι. Λένιν καί Ρ. Λούξεμπουργκ, καί πού ἀπαιτοῦσαν ἀπό τούς σοσιαλιστές ὅλων τῶν χωρῶν νά ἐκμεταλλευθοῦν τήν οἰκονομική καί πολιτική κρίση πού θά προκαλεῖ ὁ πόλεμος γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης. ῾Η ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τῆς Κοπεγχάγης ὑποχρέωνε ἐπίσης τά σοσιαλιστικά κόμματα καί τούς ἐκπροσώπους τους στά κοινοβούλια νά ἀπαιτοῦν ἀπό τίς κυβερνήσεις τους τή μείωση τῶν ἐξοπλισμῶν, τήν ἐπίλυση τῶν διαφορῶν ἀνάμεσα στά κράτη μέσω τοῦ διαιτητικοῦ δικαστηρίου, καλοῦσε τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν νά ὀργανώσουν διαμαρτυρίες ἐνάντια στήν ἀπειλή τοῦ πολέμου.

Γιά τή συσπείρωση τῶν ἐπαναστατῶν μαρξιστῶν στό διεθνή στίβο, ὁ Λένιν στή διάρκεια τοῦ συνεδρίου ὀργάνωσε σύσκεψη μέ τούς ἀριστερούς σοσιαλδημοκράτες πού ἔπαιρναν μέρος στό συνέδριο. Στό σχέδιο τῆς μπροσούρας «῾Ο εὐρωπαϊκός πόλεμος καί ὁ εὐρωπαϊκός σοσιαλισμός» (ἡ μπροσούρα δέν γράφτηκε) ὁ Λένιν ἀπαριθμεῖ τά μέλη τῆς σύσκεψης: ἀπό τή Γαλλία πῆραν μέρος οἱ Ζ. Γκέντ καί Σ. Ραποπόρτ· ἀπό τό Βέλγιο ὁ ντέ Μπρουκέρ· ἀπό τή Γερμανία ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ καί Ε. Βούρμ· ἀπό τήν Πολωνία ὁ Γ. Μαρχλέβσκι (Κάρσκι)· ἀπό τήν ᾽Ισπανία ὁ Π. 'Ιγκλέσιας· ἀπό τήν Αὐστρία ὁ Α. Μπράουν· ἀπό τή Ρωσία οἱ Β. Ι. Λένιν, Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί ἄλλοι. (Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XIV, σελ. 22). —*224*.

96 Τό γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν στάλθηκε ἀπό τό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο στίς 12 τοῦ 'Απρίλη (μέ τό νέο ἡμερ.) 1912 σέ ὅλα τά Σοσιαλιστικά κόμματα μέ τήν ἐγκύκλιο ἀρ. 7 καί μέ τήν πρόταση νά δημοσιευτεῖ στόν τύπο. —*225*.

97 *Καντέτικος ἐκλογικός νόμος τῆς 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη 1905* — ἐκλογικός νόμος γιά τίς ἐκλογές τῆς Ι Κρατικῆς δούμας, πού ψήφισε ἡ τσαρική κυβέρνηση, ὅταν ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση τῆς Μόσχας εἶχε φτάσει στό ἀποκορύφωμά της. Ὁ νόμος δημιούργησε μόνο μιά ἐπιφανειακή διεύρυνση τῶν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων.

Σέ ἀντίθεση μέ τό νόμο γιά τή «συμβουλευτική» Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, ὁ νέος νόμος πρόβλεπε τή δημιουργία «νομοθετικῆς» Δούμας, Στίς κουρίες πού εἶχαν καθοριστεῖ παλιότερα: τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικάδων), τῆς πόλης (ἀστική τάξη) καί τῶν ἀγροτῶν, προστέθηκε καί ἡ ἐργατική κουρία καί διευρύνθηκε κάπως ἡ σύνθεση τῶν ἐκλογέων τῆς πόλης, ἐνῶ διατηροῦνταν ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν ἐκλεκτόρων τῆς κουρίας τῶν πόλεων. Οἱ ἐκλογές δέν ἦταν καθολικές. Δέν εἶχαν δικαίωμα ψήφου οἱ γυναῖκες, πάνω ἀπό 2 ἑκατομμύρια ἄνδρες — ἐργάτες μικροεπιχειρήσεων, οἱ νομαδικοί λαοί, ὅσοι ὑπηρετοῦσαν στό στρατό, οἱ νέοι ὥς 25 χρονῶν. Οἱ ἐκλογές ἦταν ἄνισες: ἕνας ἐκλέκτορας ἀναλογοῦσε σέ 2 χιλιάδες ἐκλογεῖς τῆς κουρίας τῶν γαιοκτημόνων, σέ 7 χιλιάδες τῆς κουρίας τῶν πόλεων, σέ 30 χιλιάδες τῆς ἀγροτικῆς κουρίας καί σέ 90 χιλιάδες τῆς ἐργατικῆς κουρίας, δηλαδή μιά ψῆφος τοῦ τσιφλικᾶ ἰσοδυναμοῦσε μέ 3 ψήφους τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν πόλεων, μέ 15 ψήφους ἀγροτῶν καί μέ 45 ψήφους ἐργατῶν. Οἱ ἐκλέκτορες τῆς ἐργατικῆς κουρίας ἀποτελοῦσαν μόλις τό 4% ὅλων τῶν ἐκλεκτόρων τῆς Κρατικῆς δούμας. Ἐκλογικά δικαιώματα παραχωροῦνταν μόνο στούς ἐργάτες πού δούλευαν στήν ἐργοστασιακή καί ἐξορυκτική βιομηχανία. Στήν ἐργατική κουρία ἐπιτρεπόταν νά πάρουν μέρος στίς ἐκλογές οἱ ἐργάτες τῶν ἐπιχειρήσεων πού εἶχαν 50 τουλάχιστον ἐργάτες. Οἱ ἐπιχειρήσεις πού εἶχαν ἀπό 50-1.000 ἐργάτες ἔστελναν ἕναν πληρεξούσιο. Οἱ μεγάλες ἐπιχειρήσεις ἔστελναν ἕναν πληρεξούσιο σέ κάθε 1.000 ἄτομα. Οἱ ἐκλογές δέν ἦταν ἄμεσες, ἀλλά πολυβάθμιες. Γιά τούς ἐργάτες καθοριζόταν ἐκλογικό σύστημα μέ τρεῖς βαθμίδες, ἐνῶ γιά τούς ἀγρότες μέ τέσσερις. Στήν πραγματικότητα οἱ ἐκλογές δέν ἦταν μυστικές.

Ὁ Λένιν θεωροῦσε τόν ἐκλογικό νόμο τῆς 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη 1905 «σάν τήν πιό χοντροκομμένη παραποίηση τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 12ος, σελ. 204), γιατί ἐξασφάλιζε τήν τεράστια ὑπεροχή τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν στή Δούμα. —*249.*

98 *«Ζαπρόσι Ζίζνι»* («Ἀπαιτήσεις τῆς Ζωῆς») — ἑβδομαδιαῖο περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη στά 1909-1912. Στό περιοδικό συνεργάζονταν οἱ καντέτοι, οἱ «λαϊκοί σοσιαλιστές» καί οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές. Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τό περιοδικό αὐτό «λικβινταριστικό-τρουντοβίτικο-βεχικό». —*253.*

99 Πρόκειται γιά τό ματοκύλισμα τῶν ἄοπλων ἐργατῶν στά χρυσορυχεῖα τοῦ Λένα τῆς Σιβηρίας στίς 4 (17) τοῦ Ἀπρίλη 1912.

Ἰδιοκτῆτες τῶν ὀρυχείων αὐτῶν ἦταν ἄγγλοι καπιταλιστές καί συνέταιροί τους ρῶσοι καπιταλιστές, μέλη τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας καί τσαρικοί ἀξιωματοῦχοι. Οἱ κάτοχοι τῶν ὀρυχείων ἔπαιρναν κάθε χρόνο ὥς 7 ἑκατομ. ρούβλια κέρδος. Στήν ἀπάτητη ταϊγκά σέ ἀπόσταση σχεδόν 2 χιλιάδων χιλιομέτρων ἀπό τόν Σιβηρικό σιδηρόδρομο οἱ καπιταλιστές καί τά ὄργανά τους ὀργίαζαν κυριολεκτικά: μέ μεροκάματα

πείνας πλήρωναν τούς ἐργάτες γιά τήν ἐξουθενωτική δουλιά τους, τούς τάιζαν σάπια τρόφιμα, ἐξευτέλιζαν τίς γυναῖκες καί τά παιδιά τους. Οἱ ἐργάτες τῶν ὀρυχείων τοῦ Λένα, μή μπορώντας νά ὑποφέρουν τήν καταπίεση καί τούς ἐξευτελισμούς, κατέβηκαν σέ ἀπεργία στίς ἀρχές τοῦ Μάρτη 1912. Ἡ μπολσεβίκικη ὁμάδα, πού συγκροτήθηκε στά ὀρυχεῖα τό φθινόπωρο τοῦ 1911, μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς ἀπεργίας. Στίς 4 (17) τοῦ Μάρτη 1912 ἐκλέχτηκε Κεντρική ἀπεργιακή ἐπιτροπή στήν ὁποία τόν καθοδηγητικό ρόλο εἶχαν οἱ μπολσεβίκοι. Διατυπώθηκε τό πρόγραμμα τῶν αἰτημάτων πρός τήν διεύθυνση: 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα, αὔξηση τοῦ μεροκάματου ἀπό 10-30%, κατάργηση τῶν προστίμων, ὀργάνωση ἰατρικῆς περίθαλψης, βελτίωση τῆς προμήθειας τροφίμων καί τοῦ ζητήματος τῆς κατοικίας κ.ἄ. Ἡ Διεύθυνση τῆς Ἑταιρείας βιομηχανίας χρυσοῦ τοῦ Λένα (Λένζοτο) ἀπόριψε τά αἰτήματα αὐτά καί ἀποφάσισε νά ἀπολύσει τούς ἀπεργούς ἐργάτες, νά σταματήσει τήν παροχή σ' αὐτούς τροφίμων μέ πίστωση καί νά τούς ἐξώσει ἀπό τά ἐργατικά κοινόβια τῶν ὀρυχείων, πράγμα πού καταδίκαζε τούς ἐργάτες καί τίς οἰκογένειές τους νά πεθάνουν ἀπό τήν πείνα. Οἱ ἐργάτες δέν ἐπέτρεψαν στήν ἀστυνομία νά πραγματοποιήσει τήν ἔξωση. Οἱ ἀπεργοί κρατοῦσαν γερά καί δέν παρασύρονταν ἀπό προβοκάτσιες καί ἐκφοβισμούς. Ἡ ἀπεργία εἶχε εἰρηνικό καί ὀργανωμένο χαρακτήρα.

Μέ ἀπαίτηση τῶν ἄγγλων καί ρώσων μετόχων τῆς εταιρείας πού εἶχαν ἐπιροή, οἱ τσαρικές ἀρχές, γιά νά ἐκφοβίσουν τούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας, ἀποφάσισαν νά καταπνίξουν τήν ἀπεργία μέ τή δύναμη τῶν ὅπλων. Τή νύχτα τῆς 3 μέ 4 (16 μέ 17) τοῦ Ἀπρίλη, μέ διαταγή τῆς Διεύθυνσης τῆς ἀστυνομίας πιάστηκαν ὁρισμένα μέλη τῆς Κεντρικῆς ἀπεργιακῆς ἐπιτροπῆς. Σέ ἀπάντηση, στίς 4 (17) τοῦ Ἀπρίλη περί τούς 3.000 ἐργάτες κατευθύνθηκαν στό ὀρυχεῖο Ναντέζντιν, ὅπου βρισκόταν ὁ εἰσαγγελέας, γιά νά ἐπιδώσουν διαμαρτυρία γιά τίς παράνομες ἐνέργειες τῶν ἀρχῶν καί αἴτηση γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν συλληφθέντων. Μέ διαταγή τοῦ λοχαγοῦ τῆς χωροφυλακῆς Τρεστσένκοφ οἱ στρατιῶτες ἄνοιξαν πῦρ ἐνάντια στούς ἐργάτες. Σκοτώθηκαν 270 καί τραυματίστηκαν 250 ἄτομα.

Ἡ εἴδηση γιά τό αἱματηρό δράμα τοῦ Λένα συντάραξε τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας. Οἱ διαδηλώσεις στούς δρόμους, τά συλλαλητήρια καί οἱ ἀπεργίες διαμαρτυρίας ξαπλώθηκαν σ' ὅλη τή χώρα. Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας ὑπόβαλε ἐπερώτηση στήν τσαρική κυβέρνηση γιά τό ματοκύλισμα τοῦ Λένα. Ἡ κυνική ἀπάντηση τοῦ τσαρικοῦ ὑπουργοῦ Μακάροφ σ' αὐτή τήν ἐπερώτηση: «ἔτσι ἔγινε κι' ἔτσι θά γίνεται καί στό μέλλον», μεγάλωσε τήν ἀγανάκτηση τῶν ἐργατῶν. Στίς ἀπεργίες διαμαρτυρίας ἐνάντια στό ματοκύλισμα τοῦ Λένα πῆραν μέρος περίπου 300 χιλιάδες ἐργάτες. Οἱ ἀπεργίες αὐτές συγχωνεύτηκαν μέ τίς πρωτομαγιάτικες, ὅπου πῆραν μέρος περίπου 400 χιλιάδες ἐργάτες. «Τό ματοκύλισμα τοῦ Λένα — τόνιζε ὁ Β. Ι Λένιν — ἀποτέλεσε τήν ἀφορμή γιά τό πέρασμα ἀπό τίς ἐπαναστατικές διαθέσεις τῶν μαζῶν στήν ἐπαναστατική ἄνοδο τῶν μαζῶν» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 352). —*258.*

100 *«Ρούσκογε Μπογκάτστβο»* («Ρωσικός Πλοῦτος») — μηνιαῖο περιοδικό πού ἔβγαινε ἀπό τό 1876 ὥς τό 1918 στήν Πετρούπολη. Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1890-1900 τό περιοδικό πέρασε στά χέρια τῶν φιλελεύθερων ναρόντνικων πού εἶχαν ἐπικεφαλῆς τόν Ν. Κ. Μιχαηλόβσκι. Γύρω ἀπό

τό «Ρούσκογε Μπογκάτσβο» συγκεντρώνονταν οἱ δημοσιολόγοι, πού ἀργότερα ἔγιναν ἐπιφανῆ μέλη τῶν Κομμάτων τῶν ἐσέρων, τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» καί τῶν ἐργασιακῶν ὁμάδων στίς Κρατικές δοῦμες. Τό 1906 τό «Ρούσκογε Μπογκάτσβο» ἔγινε ὄργανο τοῦ μισοκαντέτικου λαϊκοσοσιαλιστικοῦ κόμματος ἐργασίας (τῶν ἐνέσων). —*258.*

101 *«Σοβρεμέννικ»* («Ὁ σύγχρονος») — μηνιαῖο πολιτικό-φιλολογικό περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη στά 1911-1915. Γύρω ἀπό τό περιοδικό συγκεντρώνονταν οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές, οἱ ἐσέροι, οἱ «λαϊκοί σοσιαλιστές» καί οἱ ἀριστεροί φιλελεύθεροι. Τό περιοδικό δέν εἶχε καμιά σύνδεση μέ τίς ἐργατικές μάζες. Τό 1914 ὁ Λένιν χαρακτήρισε τήν κατεύθυνση τοῦ «Σοβρεμέννικ» σάν «κράμα τοῦ ναροντνικισμοῦ μέ τόν μαρξισμό» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 273). Σημαντικό ρόλο στό περιοδικό, ὅταν πρωτοεμφανίστηκε, ἔπαιξε ὁ Α. Β. Ἀμφιτεάτροφ. Τό 1913-1915 ἐπικεφαλῆς του ἦταν ὁ Ν. Σουχάνοφ (Ν. Ν. Γκίμμερ). Στόν κατάλογο τῶν συνεργατῶν τοῦ «Σοβρεμέννικ» ἦταν οἱ Φ. Ι. Ντάν, Ε. Ντ. Κουσκόβα, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Λ. Μάρτοφ, Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Σ. Ν. Προκοπόβιτς, Β. Μ. Τσερνόφ κ.ἄ. —*258.*

102 Πρόκειται γιά τό 129 ἄρθρο τοῦ Ποινικοῦ κώδικα τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας πού καθόριζε αὐστηρές ποινές μέχρι καί τήν ἐξορία σέ κάτεργο γιά δημόσιες ὁμιλίες καί διάδοση ἔργων πού στρέφονταν ἐνάντια στήν τσαρική κυβέρνηση. —*260.*

103 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τίς *«ὁμάδες πρωτοβουλίας τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν παραγόντων τοῦ νόμιμου ἐργατικοῦ κινήματος»*, πού σχημάτισαν οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές στά τέλη τοῦ 1910 σ' ἀντιστάθμισμα τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων. «Οἱ ὁμάδες πρωτοβουλίας» θεωροῦνταν ἀπό τούς λικβινταριστές σάν πυρῆνες τοῦ νέου, πλατιοῦ νόμιμου κόμματος πού προπαγάνδισαν οἱ ἴδιοι καί πού θά προσαρμοζόταν στά πλαίσια τοῦ στολιπινικοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη. Οἱ λικβινταριστές κατάφεραν νά δημιουργήσουν «ὁμάδες πρωτοβουλίας» στήν Πετρούπολη, τή Μόσχα, τό Αἰκατερινοσλάβ καί τήν Κωνσταντινόβκα (Ντομπάς). Ἦταν ὀλιγάριθμες διανοουμενίστικες ὁμαδοῦλες πού δέν εἶχαν σύνδεση μέ τήν ἐργατική τάξη. Ἦταν ἐνάντια στόν ἀπεργιακό ἀγώνα καί τίς ἐπαναστατικές διαδηλώσεις τῶν ἐργατῶν, πάλευαν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους στίς ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα. Καθοδηγητικά κέντρα τῶν «ὁμάδων πρωτοβουλίας» ἦταν ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», πού ἐκδιδόταν στό ἐξωτερικό ἀπό τούς λικβινταριστές καί τά νόμιμα ὄργανα τῶν λικβινταριστῶν στή Ρωσία «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι». —*261.*

104 Πρόκειται γιά τήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή, πού δημιουργήθηκε τό Γενάρη τοῦ 1912 στή σύσκεψη τῶν λικβινταριστῶν-ἀντιπροσώπων τῆς Μπούντ, τῆς Ἐπιτροπῆς περιοχῆς Καυκάσου καί τῆς ΚΕ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας περιοχῆς Λεττονίας. Ἐνεργό μέρος στή δουλιά τῆς ΟΕ ἔπαιρναν, ἐκτός ἀπό τίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, οἱ Συντακτικές ἐπιτροπές τῆς «Πράβντα» τῆς Βιέννης καί τῆς «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ», οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς «ὁμάδας πρωτοβουλίας» τῶν λικβινταριστῶν τῆς Πετρούπολης. Οὐσιαστικά καθοδη-

γητής τῆς ΟΕ ἦταν ὁ Τρότσκι. Ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή ἦταν τό ἐπίσημο ὄργανο γιά τή σύγκληση τῆς ἀντικομματικῆς συνδιάσκεψης τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1912. —*263.*

105 *«Ζά Πάρτιγιου»* («Γιά τό Κόμμα») — φυλλάδιο τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων καί τῶν συμφιλιωτιστῶν· ἔβγαινε σέ ἀκανόνιστα χρονικά διαστήματα στό Παρίσι ἀπό τίς 16 (29) τοῦ Ἀπρίλη 1912 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1914. Βγῆκαν 5 φυλλάδια. Στήν ἔκδοση αὐτή συνεργάζονταν οἱ Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Σ. Α. Λοζόβσκι, Α. Ι. Λιουμπίμοφ κ. ἄ. Τό φυλλάδιο κυκλοφοροῦσε κυρίως στό ἐξωτερικό καί ἔκφραζε ἰδίως τίς ἀπόψεις τῆς παρισινῆς ὁμάδας τῶν πλεχανοφικῶν. —*265.*

106 *Ἀγροτική ἕνωση* (Πανρωσική ἀγροτική ἕνωση) — ἐπαναστατική δημοκρατική ὀργάνωση πού δημιουργήθηκε τό 1905. Πρωτεργάτες στήν ἵδρυση τῆς Ἀγροτικῆς ἕνωσης ἦταν οἱ ἀγρότες τοῦ Κυβερνείου Μόσχας. Στίς 31 τοῦ Ἰούλη μέ 1 τοῦ Αὐγούστου (13-14 τοῦ Αὐγούστου) 1905 συνῆλθε στή Μόσχα τό ἱδρυτικό συνέδριο, πού ἔβαλε τίς βάσεις τῆς Πανρωσικῆς ἀγροτικῆς ἕνωσης. Στίς 6-10 (19-23) τοῦ Νοέμβρη 1905 ἔγινε τό δεύτερο συνέδριο τῆς Ἀγροτικῆς ἕνωσης. Τά συνέδρια αὐτά ἐπεξεργάστηκαν τό πρόγραμμα καί τήν τακτική τῆς Ἕνωσης. Ἡ Ἀγροτική ἕνωση ἀπαιτοῦσε πολιτικές ἐλευθερίες καί ἄμεση σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης, ὑποστήριζε τήν τακτική τῆς ἀποχῆς ἀπό τίς ἐκλογές γιά τήν Ι Κρατική δούμα. Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς Ἕνωσης περιεῖχε τό αἴτημα τῆς κατάργησης τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς, τῆς μεταβίβασης χωρίς ἐξαγορά στούς ἀγρότες τῆς γῆς τῶν μοναστηριῶν, τῆς ἐκκλησίας, τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας, τῆς αὐλῆς καί τοῦ κράτους. Ἡ Ἀγροτική ἕνωση, πού βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν ἐσέρων καί τῶν φιλελευθέρων, κρατοῦσε μικροαστική μεσοβέζικη στάση, παρουσίαζε ταλαντεύσεις καί ἀναποφασιστικότητα. Ἐνῶ ζητοῦσε τήν κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας γῆς συμφωνοῦσε νά δοθεῖ μερική ἀποζημίωση στούς τσιφλικάδες. Ὅπως ἔλεγε ὁ Λένιν, ἦταν μιά «ὀργάνωση, πού εἶχε, φυσικά, πολλές ἀπό τίς προλήψεις τῆς ἀγροτιᾶς, καί ἦταν συγκαταβατική ἀπέναντι στίς μικροαστικές αὐταπάτες τοῦ ἀγρότη (ὅπως συγκαταβατικοί ἀπέναντι τους εἶναι καί οἱ δικοί μας σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες)· ὅμως ἦταν τέτια ὀργάνωση, πού χωρίς ἀμφιβολία, «πατοῦσε σέ γερό ἔδαφος», ἦταν μιά πραγματική ὀργάνωση τῶν μαζῶν, ἀναντίρητα ἐπαναστατική στή βάση της, ἱκανή νά ἐφαρμόζει πραγματικά ἐπαναστατικές μεθόδους πάλης» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 12ος, σελ. 332). Ἀπό τά πρῶτα κιόλας βήματα τῆς δράσης της ἡ Ἀγροτική ἕνωση δέχτηκε τίς ἀστυνομικές διώξεις. Στίς ἀρχές τοῦ 1907 ἡ Ἕνωση ἔπαψε νά ὑπάρχει. —*269.*

107 *«Κόλοκολ»* («Καμπάνα») — πολιτικό περιοδικό, πού ἔβγαινε μέ τό σύνθημα «Vivos Voco!» («Καλῶ τούς ζωντανούς!»). Ἐκδιδόταν ἀπό τόν Α. Ι. Χέρτσεν καί τόν Ν. Π. Ὀγκαριόφ στό ἐλεύθερο ρωσικό τυπογραφεῖο πού ἵδρυσε ὁ Χέρτσεν, ἀπό τήν 1 τοῦ Ἰούλη τοῦ 1857 ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1865 στό Λονδίνο καί ἀπό τό Μάη τοῦ 1865 ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1867 στή Γενεύη· ἔβγαινε μιά φορά τό μήνα κι' ἕνα διάστημα δυό φορές τό μήνα. Βγῆκαν 245 τεύχη. Τό 1868 τό περιοδικό ἔβγαινε στά γαλλικά (κατορθώθηκε νά βγοῦν 15 τεύχη)· ὁρισμένα τεύχη συνοδεύονταν καί μέ παράρτημα στή ρωσική γλώσσα. Τό «Κόλοκολ» τυπωνόταν

σέ 2.500 ἀντίτυπα καί εἶχε πλατιά κυκλοφορία σ' ὅλη τή Ρωσία. Τό «Κόλοκολ», ξεσκεπάζοντας τίς αὐθαιρεσίες τῆς ἀπολυταρχίας, τίς λεηλασίες καί τίς καταχρήσεις τοῦ δημόσιου πλούτου πού ἔκαναν οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, τήν ἀνελέητη ἐκμετάλλευση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς τσιφλικάδες, ἀπηύθυνε ἐπαναστατικές ἐκκλήσεις καί συντελοῦσε στήν ἀφύπνιση τῶν μαζῶν γιά τήν πάλη ἐνάντια στήν τσαρική κυβέρνηση καί στίς κυρίαρχες τάξεις.

Τό «Κόλοκολ» ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐλεύθερου ἐπαναστατικοῦ τύπου, πού προηγήθηκε ἀπό τήν ἐμφάνιση τοῦ ἐργατικοῦ τύπου στή Ρωσία καί ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στήν ἀνάπτυξη τοῦ πανδημοκρατικοῦ καί ἐπαναστατικοῦ κινήματος, στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί τή δουλοπαροικία. —*269.*

108 *«Πολιάρναγια Ζβεζντά»* («Πολικός 'Αστέρας») — πολιτικο-φιλολογική Συλλογή· ἔβγαινε στά 1855-1862 στό Λονδίνο, στό ἐλεύθερο ρωσικό τυπογραφεῖο πού ἵδρυσε ὁ Χέρτσεν· τό τελευταῖο βιβλίο τῆς Συλλογῆς ἐκδόθηκε στή Γενεύη τό 1868. Βγῆκαν συνολικά 8 βιβλία. Τά πρῶτα τρία βιβλία τῆς Συλλογῆς ἐκδόθηκαν ἀπό τόν Α. Ι. Χέρτσεν, τά ὑπόλοιπα ἀπό τούς Α. Ι. Χέρτσεν καί Ν. Π.'Ογκαριόφ. Μέ τόν ἴδιο τόν τίτλο τῆς Συλλογῆς καί μέ τήν εἰκονογράφηση τοῦ ἐξώφυλλου πού παρίστανε τούς πέντε ἐκτελεσμένους δεκεμβριστές, ὁ Χέρτσεν ὑπογράμμιζε τήν ἐπαναστατική του συνέχεια ἀπό τούς δεκεμβριστές (οἱ δεκεμβριστές Α. Α. Μπεστοῦγεφ καί Κ. Φ. Ριλέγεφ τό 1823-1825 ἔβγαζαν Συλλογή μέ τόν ἴδιο τίτλο «Πολιάρναγια Ζβεζντά»). 'Ο Χέρτσεν χαρακτήρισε τήν «Πολιάρναγια Ζβεζντά» σάν μιά «ρωσική περιοδική ἔκδοση, πού βγαίνει χωρίς λογοκρισία καί πού εἶναι ἀφιερωμένη ἀποκλειστικά στό ζήτημα τῆς ρωσικῆς ἀπελευθέρωσης καί στήν ἐξάπλωση τοῦ ἐλεύθερου τρόπου σκέψης στή Ρωσία» ("Απαντα, τόμ. 7ος, ρωσ. ἔκδ., 1958, σελ. 40).

Στήν «Πολιάρναγια Ζβεζντά» δημοσιεύονταν πολυάριθμα ὑλικά γιά τούς δεκεμβριστές, στίχοι ἀπαγορευμένοι ἀπό τή λογοκρισία τῶν Α. Σ. Ποῦσκιν, Κ. Φ. Ριλέγεφ, Μ. Γ. Λέρμοντοφ, τό γράμμα τοῦ Β. Γκ. Μπελίνσκι πρός τόν Ν. Β. Γκόγκολ, ἄρθρα τοῦ Χέρτσεν καί τά ἀπομνημονεύματά του «Παρελθόν καί στοχασμοί», ἄρθρα καί στίχοι τοῦ 'Ογκαριόφ κ.ἄ. 'Η «Πολιάρναγια Ζβεζντά» ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στήν ἀνάπτυξη τῆς πρωτοπόρας ρωσικῆς φιλολογίας καί κοινωνικῆς σκέψης. — *269.*

109 Πρόκειται γιά τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν στό χωριό Μπεζντνά τοῦ νομοῦ Σπάσκ τοῦ κυβερνείου Καζάν.'Η δημοσίευση τοῦ Διαγγέλματος καί τῶν Νόμων τῆς 19 τοῦ Φλεβάρη 1861 γιά τούς ὅρους κατάργησης τῆς δουλοπαροικίας προκάλεσε τήν ἀπογοήτευση καί τήν ἀγανάκτηση τῶν ἀγροτῶν πού διαψεύστηκαν οἱ ἐλπίδες τους. Δέν πίστευαν στήν γνησιότητα τοῦ δημοσιευμένου κειμένου τῶν Νόμων καί νόμιζαν ὅτι οἱ τσιφλικάδες καί οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπόκρυπταν τό πραγματικό Διάγγελμα καί τούς Νόμους. Τήν ἄνοιξη τοῦ 1861 σέ μιά σειρά κυβερνεῖα ξέσπασαν ἀγροτικές ἐξεγέρσεις. 'Η πιό σοβαρή ἀπ' αὐτές ἦταν ἡ ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν τοῦ χωριοῦ Μπεζντνά. 'Επικεφαλῆς τοῦ κινήματος ἦταν ὁ νεαρός ἀγρότης τοῦ Μπεζντνά 'Αντόν Πετρόφ. "Ηξερε νά διαβάζει καί ὕστερα ἀπό τήν μελέτη τῶν Νόμων ἀνακοίνωσε στούς συγχωριανούς του ὅτι βρῆκε τήν «πραγματική ἐλευθερία». 'Η φήμη

γιά τήν «πραγματική ἐλευθερία» ἔφτασε ὥς τά διπλανά χωριά. Μέ ἔκκληση τοῦ Πετρόφ οἱ ἀγρότες ἀρνήθηκαν νά πηγαίνουν σέ ἀγγαρεία, νά φέρνουν δοσίματα στούς τσιφλικάδες, ἀρνοῦνταν νά ὑπογράψουν τά «παραχωρητήρια», μέ τά ὁποῖα ἔπρεπε νά καθοριστοῦν οἱ διαστάσεις τοῦ κλήρου καί οἱ ἐπιβαρύνσεις, ἅρπαζαν τό στάρι ἀπό τίς ἀποθῆκες τῶν τσιφλικάδων. Οἱ ἐξεγέρσεις ἀγκάλιασαν πάνω ἀπό 75 χωριά τῶν νομῶν Σπάσκ, Τσιστοπόλ, Λάισεβο τοῦ κυβερνείου Καζάν, καί τῶν γειτονικῶν νομῶν τῶν κυβερνείων Σαμάρας καί Σιμπίρ. Ἡ ἐξέγερση στή Μπεζντνά συντρίφτηκε σκληρά. Στίς 12 (24) τοῦ Ἀπρίλη 1861 μέ διαταγή τοῦ στρατηγοῦ Ἀπράξιν αἱματοκυλίστηκε ἕνα ἄοπλο πλῆθος ἀπό 4.000 ἀγρότες. Σύμφωνα μέ ἐπίσημη ἀναφορά τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητῆ τοῦ Καζάν πρός τόν ὑπουργό Ἐσωτερικῶν, σκοτώθηκαν ἤ πέθαναν ἀπό τά τραύματα 91 ἄτομα καί πάνω ἀπό 350 τραυματίστηκαν. Στίς 19 τοῦ Ἀπρίλη (1 τοῦ Μάη) ἐκτελέστηκε ὁ Ἀντόν Πετρόφ. Ἀπό τούς 16 ἀγρότες πού παραπέμφθηκαν στό στρατοδικεῖο, 5 καταδικάστηκαν σέ μαστίγωμα καί σέ διάφορες ποινικές φυλακίσεις. Ἡ τραγωδία τῆς Μπεζντνά εἶχε βαθιά ἀπήχηση στά πρωτοπόρα στρώματα τῆς ρωσικῆς κοινωνίας. Λεπτομερή περιγραφή τῆς τραγωδίας τῆς Μπεζντνά ἔδωσε ὁ Α. Ι. Χέρτσεν στό «Κόλοκολ». —*271.*

110 *«Ναρόντναγια Βόλια»* («Λαϊκή ἐλευθερία») — μυστική πολιτική ὀργάνωση τῶν ναρόντνικων-τρομοκρατῶν, πού ἐμφανίστηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1879 μετά τή διάσπαση τῆς ναροντνικιστικῆς ὀργάνωσης «Ζεμλιά ι βόλια». Ἐπικεφαλῆς τῆς «Ναρόντναγια Βόλια» ἦταν μιά Ἐκτελεστική ἐπιτροπή πού ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς Α. Ι. Ζελιάμποφ, Σ. Λ. Περόβσκαγια, Α. Ντ. Μιχάηλοφ, Μ. Φ. Φρολένκο, Ν. Α. Μορόζοφ, Β. Ν. Φίγκνερ, Α. Α. Κβιατκόβσκι κ. ἅ. Οἱ ναροντοβόλτσι ἐνῶ συνέχιζαν νά παραμένουν στίς θέσεις τοῦ ναροντνικιστικοῦ οὐτοπικοῦ σοσιαλισμοῦ, μπῆκαν στό δρόμο τῆς πολιτικῆς πάλης, γιατί θεωροῦσαν σάν βασικότατο καθῆκον τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Τό πρόγραμμά τους πρόβλεπε τήν ὀργάνωση μιᾶς «μόνιμης λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας», πού θά ἐκλεγόταν μέ βάση τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα, τήν καθιέρωση τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν, τή μεταβίβαση τῆς γῆς στό λαό καί τήν ἐπεξεργασία μέτρων γιά τό πέρασμα τῶν ἐργοστασίων στά χέρια τῶν ἐργατῶν. «Οἱ ναροντοβόλτσι, — ἔγραφε ὁ Β. Ι. Λένιν, — περνώντας στήν πολιτική πάλη, ἔκαναν ἕνα βῆμα μπρός, δέν κατόρθωσαν ὅμως νά συνδέσουν αὐτή τήν πάλη μέ τό σοσιαλισμό» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ.180).

Οἱ ναροντοβόλτσι ἔκαναν ἡρωική πάλη ἐνάντια στήν τσαρική ἀπολυταρχία. Ξεκινώντας ὅμως ἀπό τή λαθεμένη θεωρία τῶν «ἐνεργῶν» ἡρώων καί τῆς «παθητικῆς» μάζας, ὑπολόγιζαν νά πετύχουν τό μετασχηματισμό τῆς κοινωνίας χωρίς τή συμμετοχή τοῦ λαοῦ, μόνο μέ τίς δικές τους δυνάμεις, μέ τήν ἀτομική τρομοκρατία, τόν ἐκφοβισμό καί τήν ἀποδιοργάνωση τῆς κυβέρνησης. Μετά τήν 1 τοῦ Μάρτη 1881 (δολοφονία τοῦ Ἀλέξανδρου Β΄) ἡ κυβέρνηση μέ ἄγριους διωγμούς, ἐκτελέσεις καί προβοκάτσιες, τσάκισε τήν ὀργάνωση «Ναρόντναγια Βόλια». Οἱ ἐπανειλημμένες προσπάθειες ἀνασυγκρότησης τῆς «Ναρόντναγια Βόλια» πού ἔγιναν ἀπό τούς ναροντοβόλτσι στή δεκαετία 1880-1890 ἔμειναν χωρίς ἀποτέλεσμα. Ἔτσι, τό 1886 ἐμφανίστηκε μιά ὁμάδα μέ ἐπικεφαλῆς τόν Α. Ι. Οὐλιάνοφ (ἀδελφό τοῦ Β. Ι. Λένιν) καί τόν Π. Ι. Σέβιρεφ, πού ἀκολουθοῦσε τίς παραδόσεις τῆς «Ναρόντναγια Βόλια».

Μετά τήν άποτυχημένη άπόπειρα δολοφονίας τοῦ 'Αλέξανδρου Γ', τό 1887, ή όμάδα άνακαλύφθηκε καί τά δραστήρια μέλη της έκτελέστηκαν.

'Ο Β. Ι. Λένιν, έπικρίνοντας τό λαθεμένο, ούτοπιστικό πρόγραμμα τῶν ναροντοβόλτσι καί τήν τακτική τους τῆς άτομικῆς τρομοκρατίας, μιλοῦσε ταυτόχρονα μέ μεγάλο σεβασμό γιά τή γεμάτη αὐταπάρνηση πάλη τῶν μελῶν τῆς «Ναρόνταγια Βόλια» ένάντια στόν τσαρισμό, έκτιμοῦσε πολύ τή συνωμοτική τους τέχνη καί τόν αὐστηρά συγκεντρωτικό τρόπο όργάνωσης. —*272.*

111 *'Η συνδιάσκεψη τῶν τρουντοβίκων* συνῆλθε στήν Πετρούπολη στά τέλη τοῦ Μάρτη 1912 καί άσχολήθηκε κυρίως μέ τά ζητήματα τῆς έκλογικῆς καμπάνιας γιά τήν IV Κρατική δούμα. 'Εκτίμηση τῶν άποφάσεων τῆς συνδιάσκεψης έκανε ό Λένιν στό ἄρθρο του «Φιλελευθερισμός καί δημοκρατία» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 248-257). —*283.*

112 *«Ένωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ»* — άντιδραστική, μαυροεκατονταρχίτικη όργάνωση τῶν ἄκρων μοναρχικῶν· ίδρύθηκε τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1905 στήν Πετρούπολη γιά τήν καταπολέμηση τοῦ έπαναστατικοῦ κινήματος. 'Η «Ένωση» συνένωνε τούς άντιδραστικούς τσιφλικάδες, τούς μεγαλοϊδιοκτῆτες σπιτιῶν, τούς έμπόρους, τούς άξιωματικούς τῆς άστυνομίας, τόν κλῆρο, τούς μικροαστούς τῶν πόλεων, τούς κουλάκους, τά έκφυλισμένα ταξικά καί έγκληματικά στοιχεῖα. 'Η «Ένωση» εἶχε έπικεφαλῆς τούς Β. Α. Μπομπρίνσκι, Α. Ι. Ντουμπρόβιν, Π. Α. Κρουσεβάν, Ν. Ε. Μάρκοφ τόν 2ο, Β. Μ. Πουρισκέβιτς καί ἄλλους. Έντυπα ὄργανα τῆς «Ένωσης» ἦταν οἱ έφημερίδες «Ρούσκογε Ζνάμια», «'Ομπγεντινένιγε» καί «Γκροζά». 'Η «Ένωση» ἄνοιξε παραρτήματα σέ πολλές πόλεις τῆς Ρωσίας.

'Η «Ένωση» ὑπεράσπιζε τό άπαραβίαστο τῆς τσαρικῆς άπολυταρχίας, άγωνιζόταν γιά τή διατήρηση τῆς μισοδουλοπαροικιακῆς τσιφλικάδικης οἰκονομίας, καί τῶν προνομίων τῶν εὐγενῶν. Τό προγραμματικό της σύνθημα ἦταν τό μοναρχικό έθνικιστικό σύνθημα τῆς έποχῆς τῆς δουλοπαροικίας: «όρθοδοξία, άπολυταρχία, λαϊκότητα». 'Η «Ένωση» διάλεξε σάν κύρια μέθοδο πάλης ένάντια στήν έπανάσταση τά πογκρόμ καί τίς δολοφονίες. Τά μέλη της μέ τή συνδρομή καί τήν άνοχή τῆς άστυνομίας ἔδερναν άνοιχτά καί άτιμώρητα καί δολοφονοῦσαν ἄνανδρα πρωτοπόρους έπαναστάτες έργάτες καί έκπροσώπους τῆς δημοκρατικῆς διανόησης, διέλυαν καί χτυποῦσαν μέ τά ὅπλα τίς συγκεντρώσεις, όργάνωναν πογκρόμ ένάντια στούς έβραίους, καταδίωκαν ἄγρια τίς μή-ρωσικές έθνότητες.

Μετά τή διάλυση τῆς ΙΙ Δούμας ή «Ένωση» διασπάστηκε σέ 2 όργανώσεις: τό «Τάγμα τοῦ 'Αρχάγγελου Μιχαήλ» μέ έπικεφαλῆς τόν Πουρισκέβιτς, πού τασσόταν ὑπέρ τῆς χρησιμοποίησης τῆς ΙΙΙ Δούμας γιά άντεπαναστατικούς σκοπούς, καί στήν καθαυτό «Ένωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ» μ' έπικεφαλῆς τόν Ντουμπρόβιν, πού συνέχισε τήν τακτική τῆς άνοιχτῆς τρομοκρατίας. Καί οἱ δυό μαυροεκατονταρχίτικες όργανώσεις διαλύθηκαν τόν καιρό τῆς άστικοδημοκρατικῆς έπανάστασης τοῦ Φλεβάρη 1917. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική έπανάσταση τά πρώην μέλη τῶν όργανώσεων αὐτῶν πῆραν ένεργό μέρος στά άντεπαναστατικά πραξικοπήματα καί συνωμοσίες ένάντια στή Σοβιετική έξουσία. —*288.*

113 *«Ρούσκογε Ζνάμια»* («Ρωσική Σημαία») — μαυροεκατονταρχίτικη έφη-

μερίδα, ὄργανο τῆς «Ἕνωσης τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ»· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1905 ὥς τό 1917. —*288*.

114 *«Σβέτ»* («Φῶς») — καθημερινή ἀστικοεθνικιστική ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1882 ὥς τό 1917. —*289*.

115 *Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν* — ἀντεπαναστατική ὀργάνωση τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων, πού δημιουργήθηκε τό Μάη τοῦ 1906 στό πρῶτο συνέδριο τῶν πληρεξουσίων τῶν συλλόγων τῶν εὐγενῶν τῶν κυβερνείων καί διατηρήθηκε ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917. Βασικός σκοπός τῆς ὀργάνωσης ἦταν ἡ ὑπεράσπιση τοῦ ἀπολυταρχικοῦ καθεστῶτος, τῆς μεγάλης τσιφλικάδικης γαιοκτησίας καί τῶν προνομίων τῶν εὐγενῶν. Ἐπικεφαλῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν ἦταν ὁ κόμης Α. Α. Μπομπρίνσκι, ὁ πρίγκιπας Ν. Φ. Κασάτκιν-Ροστόβσκι, ὁ κόμης Ντ. Α. Ὀλσούφιεφ, ὁ Β. Μ. Πουρισκέβιτς κ. ἄ. Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν «συμβούλιο τῶν ἑνωμένων φεουδαρχῶν». Τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν στήν πραγματικότητα μετατράπηκε σέ μισοκυβερνητικό ὄργανο, πού ὑπαγόρευε στήν κυβέρνηση τά νομοθετικά μέτρα, τά ὁποῖα ἀπόβλεπαν στήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῶν φεουδαρχῶν. Σημαντικό μέρος τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν ἦταν μέλη τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου καί τῶν καθοδηγητικῶν κέντρων τῶν μαυροεκατονταρχίτικων ὀργανώσεων.— *289*.

116 *«Λαϊκοί σοσιαλιστές»* («ἐνέσοι») — μέλη τοῦ μικροαστικοῦ Λαϊκοῦ -σοσιαλιστικοῦ κόμματος ἐργασίας, πού ἀποχωρίστηκε ἀπό τή δεξιά πτέρυγα τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν (ἐσέρων) τό 1906. Οἱ ἐνέσοι ἦταν ὑπέρ τοῦ συνασπισμοῦ μέ τούς καντέτους. Ὁ Λένιν τούς ἀποκαλοῦσε «σοσιαλκαντέτους», «μικροαστούς ὀπορτουνιστές», «ἐσερομενσεβίκους», πού ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς ἐσέρους καὶ ὑπογράμμισε ὅτι τό κόμμα αὐτό «πολύ λίγο διαφέρει ἀπό τούς καντέτους, γιατί σβύνει ἀπό τό πρόγραμμά του καί τή δημοκρατία καί τή διεκδίκηση ὅλης τῆς γῆς» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 14ος, σελ. 24). Ἡγέτες τοῦ κόμματος ἦταν ὁ Α. Β. Πεσεχόνοφ, ὁ Ν. Φ. Ἄννενσκι, ὁ Β. Α. Μιακότιν καί ἄλλοι. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη, τό Κόμμα τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» συγχωνεύτηκε μέ τούς τρουντοβίκους καί, παίρνοντας μέρος μέ ἀντιπροσώπους του στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ὑποστήριζε ἐνεργά τή δράση της. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση οἱ ἐνέσοι πῆραν μέρος στίς ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες καί στίς ἔνοπλες ἐνέργειες κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Τό κόμμα αὐτό ἔπαψε νά ὑπάρχει στήν περίοδο τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου. — *295*.

117 *«Γκορνοζαβόντσκογε Ντιέλο»* («Ἐξορυκτική Βιομηχανία») — περιοδικό· ἔβγαινε στό Χάρκοβο ἀπό τό 1910 ὥς τό 1918 ἀπό τό Συμβούλιο τοῦ συνεδρίου τῶν βιομηχάνων ἐξορυκτικῆς βιομηχανίας τῆς Νότιας Ρωσίας.

«Νεφτιανόγε Ντιέλο» («Πετρελαιοβιομηχανία») — περιοδικό· ἔβγαινε στό Μπακού ἀπό τό 1899 ὥς τό 1920 ἀπό τό Συμβούλιο τοῦ συνεδρίου τῶν βιομηχάνων πετρελαίου.

«Προμίσλενοστ ι Τοργκόβλια» («Βιομηχανία καὶ Ἐμπόριο») — περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1908 ὥς τό 1917 ἀπό τό Συμβούλιο τῶν συνεδρίων τῶν ἐκπροσώπων τῆς βιομηχανίας καί τοῦ ἐμπορίου.

«Ἰσβέστιγια Ροσίσκοβο Ὄμπσεστβα Βινοκούρενιχ Ζαβόντσικοφ» («Δελτίο τῆς Ἕνωσης τῶν ἐργοστασιαρχῶν οἰνοπνευματοποιΐας τῆς Ρωσίας») — περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1908 ὥς τό 1915 ἀπό τή διεύθυνση τῆς Ἕνωσης τῶν ἐργοστασιαρχῶν οἰνοπνευματοποιΐας τῆς Ρωσίας. — *304*.

118 *Κίτ Κίτιτς ἤ Τίτ Τίτιτς* — πρόσωπο ἀπό τήν κωμωδία τοῦ Α. Ν. Ὀστρόβσκι «Ἄλλος σπάει κι' ἄλλος πληρώνει». Ἀντιπροσωπευτικός τύπος ἀστοιχείωτου, ἀγροίκου, χοντροκέφαλου καί πεισματάρη ἀνθρώπου. — *313*.

119 *«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»* (Ἀστέρας τοῦ Νιεβά») — μπολσεβίκικη νόμιμη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 26 τοῦ Φλεβάρη (10 τοῦ Μάρτη) ὥς τίς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1912. Βγῆκαν 27 φύλλα. Ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» στήν ἀρχή ἔβγαινε ταυτόχρονα μέ τήν ἐφημερίδα «Ζβεζντά» καί ἔπρεπε νά τήν ἀντικαθιστᾶ σέ περίπτωση κλεισίματος ἤ κατάσχεσής της· ὕστερα ἀπό τίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1912 ἔβγαινε στή θέση τῆς «Ζβεζντά» πού εἶχε κλειστεῖ. Στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας ἐργάζονταν οἱ Ν. Ν. Μπατούριν, Β. Μ. Μόλοτοφ, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι κ.ἄ. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀσκοῦσε τήν ἰδεολογική καθοδήγηση τῆς ἐφημερίδας ἀπό τό ἐξωτερικό. Στή «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» δημοσιεύτηκαν 20 ἄρθρα τοῦ Λένιν καί πάνω ἀπό 360 ἀνταποκρίσεις ἐργατῶν. Ἡ ἐφημερίδα καταδιωκόταν συνεχῶς ἀπό τήν κυβέρνηση. Ἀπό τά 27 φύλλα της 9 κατασχέθηκαν καί σέ 2 ἐπιβλήθηκε πρόστιμο. Οἱ συντάκτες της ἐπανειλημμένα παραπέμφθηκαν σέ δίκη.

Ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» ἔπαιξε σοβαρό ρόλο στό ξεσκέπασμα τῶν μενσεβίκων, τῶν τροτσκιστῶν, τῶν ἀστῶν φιλελευθέρων καί τῶν ἄλλων ἐχθρῶν τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν τήν ὀνόμαζε ἐργατική ἐφημερίδα «μεγάλης πολιτικῆς σπουδαιότητας καί ἄμεσης ἐπίκαιρης σημασίας» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 474). — *318*.

120 *«Κυκλική καλλιέργεια»* — μιά ἀπό τίς μορφές ξεπληρωμῆς μέ δουλιά καί ὑποδουλωτικῆς μίσθωσης τῆς τσιφλικάδικης γῆς ἀπό τούς ἀγρότες στή Ρωσία, τῆς ἐποχῆς μετά τή μεταρρύθμιση. Μέ τή μορφή αὐτή τῆς ξεπληρωμῆς μέ δουλιά ὁ ἀγρότης ἀναλάβαινε τήν ὑποχρέωση, γιά χρήματα πού πῆρε γιά χειμερινό δάνειο ἤ γιά τή γῆ πού μίσθωσε, νά καλλιεργήσει γιά τόν τσιφλικά, μέ δικά του ἐργαλεῖα καί μέ δικό του ἄλογα, ἕναν «κύκλο» δηλ. μιά ντεσιατίνα ἀνοιξιάτικα, μιά ντεσιατίνα φθινοπωρινά, καί ὁρισμένες φορές νά κοσίσει καί μιά ντεσιατίνα λιβάδι. — *319*.

121 *«Οὔτρο Ροσίι»* («Ἡ Πρωία τῆς Ρωσίας») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό Σεπτέμβρη τοῦ 1907 ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1918 (τό 1908 δέν ἔβγαινε). Ἡ ἐφημερίδα, ἐνῶ παρουσιαζόταν σάν «ἀνεξάρτητη δημοκρατική ἔκδοση», στήν οὐσία ἔκφραζε τά συμφέ-

ροντα τῆς ρωσικῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης. Ἦταν ὄργανο τῶν προοδευτικῶν καί ἐπιχορηγοῦνταν ἀπό τήν τράπεζα τῶν Ριαμπουσίνσκι. Στίς ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη 1918 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε λόγω τῆς συκοφαντικῆς της ἐπίθεσης κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ὕστερα ἀπό αὐτό, ἀπό τά μέσα τοῦ Ἀπρίλη κι' ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1918, ἔβγαινε μέ τόν τίτλο «Ζαριά Ροσσίι». — *325.*

122 *«Νιέβσκι Γκόλος»* («Φωνή τοῦ Νιεβά») — ἑβδομαδιαία νόμιμη ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 20 τοῦ Μάη (2 τοῦ Ἰούνη) ὥς τίς 31 τοῦ Αὐγούστου (13 τοῦ Σεπτέμβρη) 1912. Συνολικά βγῆκαν 9 φύλλα. Τήν ἔβγαζε ὁ Ντ. Φ. Κοστρόφ στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Ζιβόγε Ντιέλο». Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν οἱ Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Λ. Μάρτοφ, Α. Μαρτίνοφ, Γ. Τσάτσκι κ.ἄ. — *332.*

123 Τό ἄρθρο *«Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος»* δημοσιεύτηκε στίς ἀρχές τοῦ Ἰούνη 1912 ὕστερα ἀπό τήν ἔκθεση τοῦ Β. Ι. Λένιν στή συνεδρίαση τοῦ τμήματος Παρισιοῦ τῆς Ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ στίς 26 τοῦ Ἀπρίλη (9 τοῦ Μάη) 1912 γιά τά γεγονότα στή Ρωσία καί τή διάλεξή του στίς 31 τοῦ Μαη (13 τοῦ Ἰούνη) «Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας». Στήν ἔντυπη ἀνακοίνωση πού κυκλοφόρησε τό τμῆμα Παρισιοῦ τῆς Ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ ὑπῆρχε λεπτομερειακό σχέδιο τῆς διάλεξης, πού συνέπεφτε μέ τίς βασικές θέσεις τοῦ παραπάνω ἄρθρου. Τό σχέδιο αὐτό δημοσιεύεται σέ τοῦτο τόν τόμο, στό κεφάλαιο «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» (βλ. σελ. 504). — *351.*

124 Ἡ ἀναφερόμενη ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν προκήρυξη τυπώθηκε στήν Πετρούπολη καί κυκλοφόρησε στά ἐργοστάσια πρίν τήν Πρωτομαγιά τοῦ 1912. Ἡ προκήρυξη καλοῦσε τούς ἐργάτες νά ὀργανώσουν τήν ἡμέρα τῆς Πρωτομαγιᾶς συγκεντρώσεις καί διαδηλώσεις στή λεωφόρο Νιεβά μέ τά συνθήματα πού πρόβαλε ἡ VI Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ: «Συντακτικη συνέλευση. 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα. Δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων». Ἡ προκήρυξη τέλειωνε μέ τά μαχητικά συνθήματα: «Κάτω ἡ τσαρική κυβέρνηση. Κάτω τό ἀπολυταρχικό σύνταγμα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη. Ζήτω ἡ λαοκρατική δημοκρατία. Ζήτω ὁ σοσιαλισμός». Τήν προκήρυξη τήν ὑπόγραφαν «Ἡ συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης»: «Ἡ Σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα «Ἕνωση»», «Ἡ Κεντρική σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς πόλης», ἡ ὁμάδα τῶν σοσιαλεπαναστατῶν ἐργατῶν, «Ἡ ὁμάδα σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης», «Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Πρωτομαγιᾶς».

Στίς 4 (17) τοῦ Μάη 1912 τό πλῆρες κείμενο τῆς προκήρυξης ἀνατυπώθηκε στό φύλ. ἀρ. 27 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στή στήλη τῶν χρονικῶν. — *353.*

125 *«St.-Petersburger Zeitung»* («Ἐφημερίδα τῆς Πετρούπολης») — καθημερινή ἐφημερίδα πού ἔβγαινε στά γερμανικά ἀπό τό 1727 ὥς τό 1914. — *357.*

126 «*Ἔτσι γινόταν κι' ἔτσι θά γίνεται*» — λόγια τοῦ ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν Μακάροφ, πού τά εἶπε στή συνεδρίαση τῆς Κρατικῆς δούμας τῆς 11 (24) τοῦ Ἀπρίλη 1912, ἀπαντώντας στήν ἐπερώτηση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας ἀπ' ἀφορμή τὸ ματοκύλισμα τοῦ Λένα. — *358*.

127 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπόφαση τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν λικβινταριστῶν γιά τήν πρόσκληση τῆς «λεβίτσα» τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας (ΠΠΣ) στὴ λικβινταριστική συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου.

ΠΠΣ — Πολωνικό σοσιαλιστικό κόμμα (Polska Partia Socjalistyczna) — ρεφορμιστικό ἐθνικιστικό κόμμα, πού ἱδρύθηκε τό 1892. Τό ΠΠΣ, παλεύοντας κάτω ἀπό τό σύνθημα τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Πολωνίας, καί μ' ἐπικεφαλῆς τόν Πιλσούντσκι καί τούς ὀπαδούς του, ἔκανε χωριστική, ἐθνικιστική προπαγάνδα ἀνάμεσα στούς πολωνούς ἐργάτες καί προσπαθοῦσε νά τούς ἀποτραβήξει ἀπό τήν κοινή πάλη μέ τούς ρώσους ἐργάτες ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί στόν καπιταλισμό.

Σ' ὅλη τήν ἱστορία τοῦ ΠΠΣ, χάρη στήν ἐπίδραση τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν, ἐμφανίζονταν μέσα στό κόμμα ἀριστερές ὁμάδες. Ὁρισμένες ἀπ' αὐτές προσχώρησαν ἀργότερα στήν ἐπαναστατική πτέρυγα τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Τό 1906 τό ΠΠΣ διασπάστηκε στό ΠΠΣ-«λεβίτσα», καί στό δεξιό, σωβινιστικό, τό λεγόμενο ΠΠΣ-«πραβίτσα» («ἐπαναστατική φράξια»).

Τό ΠΠΣ-«λεβίτσα» κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων καί μέ τή συμβολή τῆς ΣΔΒΠ καί Λ (Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας) περνοῦσε βαθμιαῖα στίς συνεπεῖς ἐπαναστατικές θέσεις.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ ΠΠΣ-«λεβίτσα» πῆρε διεθνιστική θέση καί τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 ἑνώθηκε μὲ τή ΣΔΒΠ καί Λ. Τά ἑνωμένα κόμματα σχημάτισαν τό Κομμουνιστικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Πολωνίας (ἔτσι ὀνομαζόταν ὥς τό 1925 τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας).

Τό δεξιό ΠΠΣ στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου συνέχισε τήν πολιτική τοῦ ἐθνικοῦ σωβινισμοῦ· συγκρότησε στό ἔδαφος τῆς Γαλικίας πολωνικές λεγεῶνες, πού πολέμησαν στό πλευρό τοῦ αὐστρογερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Μέ τήν ἵδρυση τοῦ πολωνικοῦ ἀστικοῦ κράτους τό δεξιό ΠΠΣ ἑνώθηκε τό 1919 μέ τά τμήματα τοῦ ΠΠΣ πού βρίσκονταν στά ἐδάφη τῆς Πολωνίας, τά ὁποῖα εἶχαν καταληφθεῖ προηγούμενα ἀπό τή Γερμανία καί τήν Αὐστρία καί ξαναπῆρε τό ὄνομα ΠΠΣ. Τό κόμμα αὐτό, μπαίνοντας ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης, βοήθησε νά περάσει ἡ ἐξουσία στά χέρια τῆς πολωνικῆς ἀστικῆς τάξης, ἔκανε συστηματικά ἀντικομμουνιστική προπαγάνδα καί ὑποστήριζε τήν πολιτική τῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στή Σοβιετική χώρα, τήν πολιτική ἁρπαγῆς καί καταπίεσης τῆς Δυτικῆς Οὐκρανίας καί τῆς Δυτικῆς Λευκορωσίας. Ὁρισμένες ὁμάδες τοῦ ΠΠΣ, πού διαφωνοῦσαν μέ τήν πολιτική αὐτή, προσχώρησαν στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας.

Μετά τό φασιστικό πραξικόπημα τοῦ Πιλσούντσκι (Μάης τοῦ 1926) τό ΠΠΣ τυπικά ἀνῆκε στήν κοινοβουλευτική ἀντιπολίτευση,

οὐσιαστικά ὅμως δέν ἔκανε δραστήρια πάλη ἐνάντια στό φασιστικό καθεστώς καί συνέχιζε τήν ἀντικομμουνιστική καί ἀντισοβιετική του προπαγάνδα. Τά ἀριστερά στοιχεῖα τοῦ ΠΠΣ συνεργάζονταν ὅλα αὐτά τά χρόνια μέ τούς πολωνούς κομμουνιστές, ὑποστηρίζοντας σέ μιά σειρά καμπάνιες τήν τακτική τοῦ ἑνιαίου μετώπου.

Στή διάρκεια τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου τό ΠΠΣ διασπάστηκε καί πάλι. Τό ἀντιδραστικό σωβινιστικό τμῆμα του, πού πῆρε τήν ὀνομασία «Wolność, Równość, Niepodległość» («Ἐλευθερία, Ἰσότητα, Ἀνεξαρτησία»), συμμετεῖχε στήν πολωνική ἀντιδραστική «κυβέρνηση» τοῦ ἐξωτερικοῦ πού ἕδρευε στό Λονδίνο. Τό ἄλλο, τό ἀριστερό τμῆμα τοῦ ΠΠΣ, πού ὀνομάστηκε «Ἐργατικό κόμμα τῶν πολωνῶν σοσιαλιστῶν» (ΕΚΠΣ), κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας (ΕΚΠ), πού ἱδρύθηκε τό 1942, προσχώρησε στό λαϊκό μέτωπο πάλης ἐνάντια στούς χιτλερικούς κατακτητές, πάλεψε γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Πολωνίας ἀπό τή φασιστική σκλαβιά καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἀποκατάστασης φιλικῶν σχέσεων μέ τήν ΕΣΣΔ.

Τό 1944, μετά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Πολωνίας ἀπό τή γερμανική κατοχή καί τό σχηματισμό τῆς Πολωνικῆς ἐπιτροπῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης, τό ΕΚΠΣ ὀνομάστηκε καί πάλι ΠΠΣ καί μαζί μέ τό ΕΚΠ πῆρε μέρος στήν οἰκοδόμηση τῆς λαϊκοδημοκρατικῆς Πολωνίας. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1948 τό ΕΚΠ καί τό ΠΠΣ συνενώθηκαν καί σχημάτισαν τό Ἑνοποιημένο Ἐργατικό Κόμμα τῆς Πολωνίας (ΕΕΚΠ). — *368.*

128 *Σιωνιστές-Σοσιαλιστές* — μέλη τοῦ Σιωνιστικοῦ-σοσιαλιστικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, μικροαστικῆς ἑβραϊκῆς ἐθνικιστικῆς ὀργάνωσης, πού ἱδρύθηκε τό 1904. Οἱ σιωνιστές-σοσιαλιστές θεωροῦσαν σάν κύριο καθῆκον τοῦ ἑβραϊκοῦ προλεταριάτου τήν πάλη γιά τήν ἀπόκτηση δικοῦ τους ἐδάφους καί τή δημιουργία δικοῦ τους ἐθνικοῦ κράτους. Προπαγάνδιζαν τήν ταξική συνεργασία μέ τήν ἑβραϊκή ἀστική τάξη, ἐπιδίωκαν νά ἀπομονώσουν τούς ἑβραίους ἐργάτες ἀπό τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου, προσπαθοῦσαν νά καλλιεργήσουν αἰσθήματα ἔχθρας ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων. Ἡ ἐθνικιστική δράση τῶν σιωνιστῶν-σοσιαλιστῶν συσκότιζε τήν ταξική συνείδηση τῶν ἑβραίων ἐργατῶν, προξενοῦσε μεγάλη ζημιά στό ἐργατικό κίνημα. Τό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1908 διαχώρισε τή θέση του ἀπό τούς σιωνιστές-σοσιαλιστές.

Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 τό Σιωνιστικό-σοσιαλιστικό ἐργατικό κόμμα ἑνώθηκε μέ τό Σοσιαλιστικό ἑβραϊκό ἐργατικό κόμμα («ΣΕΕΚ») καί σχημάτισαν τό Ἑνωμένο ἑβραϊκό σοσιαλιστικό ἐργατικό κόμμα. — *368.*

129 *Ἡ «Σοσιαλδημοκρατική Ἕνωση Λεττονίας»*, πού ἱδρύθηκε στό ἐξωτερικό τό φθινόπωρο τοῦ 1900, εἶχε παραπλήσια αἰτήματα μέ τούς ρώσους ἐσέρους καί ἦταν διαποτισμένη σέ μεγάλο βαθμό ἀπό ἐθνικιστικές τάσεις. Τό 1905 ἡ «Ἕνωση» ἀπόκτησε προσωρινά κάποια ἐπιρροή σέ μιά μερίδα τῶν ἀγροτῶν, σύντομα ὅμως ἐκτοπίστηκε ἀπό τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Λεττονίας. Κατοπινά ἡ «Ἕνωση» δέν ἔπαιζε σημαντικό ρόλο. — *368.*

130 «Στό Τέταρτο (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού συνῆλθε στή Στοκχόλμη στίς 10-25 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦ Ἀπρίλη - 8 τοῦ Μάη) 1906, λύθηκε τό ζήτημα τῆς ἕνωσης τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας καί μέ τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Λεττονίας. Τά κόμματα αὐτά μπῆκαν στό ΣΔΕΚΡ σάν τοπικές ὀργανώσεις, πού ἔκαναν δουλιά ἀνάμεσα στό προλεταριάτο ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς δοσμένης περιοχῆς (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 132-134). — *368.*

131 Βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 203. — *368.*

132 Πρόκειται γιά τά παρακάτω περιστατικά: τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1910 ὁ Φ. Α. Γκολοβίν, μέλος τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας, δήλωσε ὅτι καταθέτει τή βουλευτική ἐντολή καί ὕστερα ἀπό λίγο πῆρε δραστήριο μέρος στίς ἐκχωρήσεις τῶν σιδηροδρόμων.

Τό Μάρτη τοῦ 1912 ὁ Β. Α. Μακλάκοφ, μέλος τῆς ΙΙΙ Δούμας, παρά τή βουλευτική του ἰδιότητα, παρουσιάστηκε συνήγορος στήν ὑπόθεση Ταγκίεφ, τοῦ μεγάλου βιομήχανου πετρελαίου τοῦ Μπακοῦ, πού τόν κατηγοροῦσαν ὅτι βασάνιζε τόν ὑπάλληλό του, μηχανικό Μπέμπουτοφ. — *381.*

133 Μέ τή φράση *«πολιτικοί νεοσσοί»* ὑπονοοῦνται ἐδῶ οἱ μπολσεβίκοι-συμφιλιωτιστές πού εἶχαν τίς ὁμαδοῦλες τους στή Ρωσία καί στό ἐξωτερικό. Μέ τή φράση *«ξεσκολισμένοι διπλωμάτες»* ὑπονοεῖται ἡ λικβινταριστική ὁμαδούλα τῆς τροτσκιστικῆς «Πράβντα» τῆς Βιέννης καί οἱ ἡγέτες τῆς Μπούντ. — *384.*

134 Βλ. Κ. Μάρξ. «Οἱ θεωρίες τῆς ὑπεραξίας (IV τόμος τοῦ «Κεφαλαίου»)», μέρος ΙΙ, ρωσ. ἔκδ., 1957, σελ. 229 - 232. Οἱ θέσεις αὐτές τοῦ Μάρξ ἐκτέθηκαν καί ἐξηγήθηκαν ἀπό τόν Λένιν στήν ἐργασία «Τό ἀγροτικό ζήτημα στή Ρωσία στά τέλη τοῦ 19ου αἰώνα» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 57 - 140). — *397.*

135 *«Ραμπότσαγια Γκαζέτα»* («Gazeta Robotnicza» — «Ἐργατική ἐφημερίδα») — παράνομο ὄργανο τῆς ἐπιτροπῆς Βαρσοβίας τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας· ἔβγαινε ἀπό τό Μάη ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1906. Βγῆκαν 14 φύλλα μέ τήν διεύθυνση τοῦ Γκ. Καμένσκι καί μετά ἡ ἔκδοση σταμάτησε. Τό 1912, ὕστερα ἀπό τή διάσπαση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἐμφανίστηκαν δυό Ἐπιτροπές τῆς Βαρσοβίας καί ἐκδίδονταν δυό ὄργανα μέ τόν ἴδιο τίτλο «Ραμπότσαγια Γκαζέτα»: τό ἕνα στή Βαρσοβία ἀπό τούς ὀπαδούς τῆς Κεντρικῆς διοίκησης (Ἰούλης 1911 - Ἰούλης 1913), καί τό ἄλλο στήν Κρακοβία ἀπό τήν ἀντιπολιτευτική Ἐπιτροπή τῆς Βαρσοβίας (Ἰούλης 1911 - Φλεβάρης 1915). Γιά τή διάσπαση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ. βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ διάσπαση στήν πολωνική σοσιαλδημοκρατία» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 449 - 453). — *401.*

136 Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ «Γύρω ἀπ' τό ζήτημα τῆς σύγκλησης τῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ» πού δημοσιεύτηκε στό «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», ἀρ. 16, τόν 'Απρίλη τοῦ 1912 (βλ. ἐπίσης Γκ. Β. Πλεχάνοφ. Ἅπαντα, τόμ. XIX, ρωσ. ἔκδ., 1927, σελ. 395 - 407).

Τό ἄρθρο περιέχει ντοκουμέντα ἀπό τήν ἀλληλογραφία τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» μέ τόν πληρεξούσιο τῆς λικβινταριστικῆς 'Οργανωτικῆς ἐπιτροπῆς, πού ἐπίμονα πρότεινε στόν Πλεχάνοφ καί στήν ὁμάδα του τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων νά ἑνωθοῦν μέ τήν ΟΕ. Στίς ἀπαντήσεις του ὁ Πλεχάνοφ ξεσκέπασε τόν λικβινταριστικό χαρακτήρα τῆς συγκαλούμενης συνδιάσκεψης τοῦ Αὐγούστου καί ἀρνήθηκε νά συμμετάσχει στή δουλιά τῆς 'Οργανωτικῆς ἐπιτροπῆς. — *403.*

137 Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ «Ἡ τελευταία συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς Κεντρικῆς μας 'Επιτροπῆς», πού δημοσιεύτηκε στό «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» ἀρ. 11 τό Μάρτη τοῦ 1910 βλ. ἐπίσης: Γκ. Β. Πλεχάνοφ. Ἅπαντα, τόμ. XIX, ρωσ. ἔκδ., 1927, σελ. 99-121. — *406.*

138 Πρόεδρος τῆς 'Επιτροπῆς ἐλέγχου τῶν πληρεξουσίων στήν VI Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ ἦταν ὁ Β. Σβάρτσμαν, ἀντιπρόσωπος τῆς ὀργάνωσης τοῦ Κιέβου, κομματικός-μενσεβίκος.— *407.*

139 Πρόκειται γιά τή σύσκεψη τῶν λικβινταριστῶν, πού ἔγινε στά μέσα τοῦ Γενάρη 1912 στή Ρωσία. Ἡ σύσκεψη συγκλήθηκε μέ πρωτοβουλία τῆς Μπούντ καί τῆς ΚΕ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας. Εἶναι γνωστή μέ τήν ὀνομασία «Σύσκεψη τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων». Στή σύσκεψη πῆραν μέρος 2 ἀντιπρόσωποι ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία τῆς Λεττονίας, 2 ἀπό τήν Μπούντ, 1 ἀπό τήν 'Επιτροπή περιοχῆς τοῦ Καυκάσου καί 1 ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας (ὁ τελευταῖος πῆρε μέρος μόνο στή δεύτερη συνεδρίαση). Στή σύσκεψη αὐτή δημιουργήθηκε ἡ 'Οργανωτική ἐπιτροπή γιά τή σύγκληση τῆς τροτσκιστικῆς-λικβινταριστικῆς συνδιάσκεψης τοῦ Αὐγούστου 1912. —*407.*

140 *«Κράσνογε Ζνάμια»* («Czerwony Sztandar») — («Ἡ Κόκκινη Σημαία») — παράνομη ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς Κεντρικῆς διοίκησης τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας· ἔβγαινε ἀπό τό 1902 ὥς τό 1918 (Ζυρίχη - Κρακοβία, Βαρσοβία, Βερολίνο), ἀπό τό 1914 ὥς τό 1917 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας προσωρινά σταμάτησε. Συνολικά βγῆκαν 195 φύλλα. —*407.*

141 Τό σημείωμα *«'Απάντηση στούς λικβινταριστές»* τό ἔγραψε ὁ Λένιν γιά τήν «Πράβντα» καί ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τό πῆρε στίς 11 (24) τοῦ 'Ιούλη 1912. —*409.*

142 *«Πράβντα»* («Ἡ 'Αλήθεια») — καθημερινή νόμιμη μπολσεβίκικη ἐφημερίδα· τό πρῶτο φύλλο βγῆκε στήν Πετρούπολη στίς 22 τοῦ 'Απρίλη (5 τοῦ Μάη) 1912.

Ἡ ἀπόφαση γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἔκδοσης μιᾶς μαζικῆς καθημερι-

νῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας πάρθηκε στή διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ. Σοβαρό ρόλο στήν προετοιμασία τῆς ἔκδοσης τῆς «Πράβντα» ἔπαιξε ἡ ἐφημερίδα «Ζβεζντά», πού ἀπό τά τέλη τοῦ 1911 ἔκανε πλατιά καμπάνια γιά τή δημιουργία μιᾶς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας. Ἡ «Ζβεζντά» δημοσίευε πολυάριθμα γράμματα καί ἄρθρα τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης, ὅπου πρότειναν νά ἱδρυθεῖ μιά τέτια ἐφημερίδα καί δήλωναν ὅτι εἶναι ἕτοιμοι νά τή συντηρήσουν μέ ἐθελοντικές εἰσφορές. Ἡ πρωτοβουλία τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης βρῆκε τή θερμή ὑποστήριξη τῶν ἐργατῶν ὅλης τῆς Ρωσίας.

Ἡ «Πράβντα» ἐμφανίστηκε στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, ὅταν σ' ὅλη τή χώρα ξαπλώθηκε ἕνα κύμα μαζικῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν ἀπό ἀφορμή τό ματοκύλισμα τοῦ Λένα. «'*Ακριβῶς ὁ ἀπριλιάτικος ἐνθουσιασμός* τῶν ἐργατῶν — ἔγραφε ὁ Β. Ι. Λένιν — δημιούργησε τήν ἐργατική ἐφημερίδα «Πράβντα»» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 444).

Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε μέ χρήματα πού μάζευαν οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες· κυκλοφοροῦσε σέ 40 χιλιάδες ἀντίτυπα καί τό τιράζ ὁρισμένων φύλλων ἔφτανε τίς 60 χιλιάδες. Ὁ Λένιν χαρακτήρισε τήν ἔκδοση τῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας σάν μεγάλο ἱστορικό ἔργο πού πραγματοποίησαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε ἰδεολογικά τήν «Πράβντα», ἔγραφε σχεδόν καθημερινά στήν ἐφημερίδα, ἔδινε ὁδηγίες στή Συντακτική ἐπιτροπή της. 'Επιδίωκε νά γράφεται ἡ ἐφημερίδα μέ μαχητικό, ἐπαναστατικό πνεῦμα, ἔκανε κριτική στή Συντακτική ἐπιτροπή γιά τή δημοσίευση ἄρθρων πού δέν ἦταν ἀρκετά σαφῆ σέ ζητήματα ἀρχῶν. Στήν «Πράβντα» δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 270 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν μέ διάφορα ψευδώνυμα: Β. 'Ιλίν, Β. Φρέι, Κ. Τ., Β. Ι., Ι., Πραβντίστ, Στατίστικ, Τσιτάτελ, Μ.Ν. κ.ἄ.

Μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα»» καί δραστήριοι συνεργάτες της κατά διάφορα διαστήματα ἦταν οἱ: Ν. Ν. Μπατούριν, Ντεμιάν Μπέντνι, Α. Ι. Οὐλιάνοβα - 'Ελιζάροβα, Κ. Σ. 'Ερεμέγεφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Σ. Β. Μάλισεφ, Λ. Ρ. καί Β. Ρ. Μενζίνσκι, Β. Μ. Μόλοτοφ, Β. Ι. Νιέβσκι, Μ. Σ. 'Ολμίνσκι, Ν. Ι. Ποντβόισκι, Ν. Γκ. Πολετάγεφ, Μ. Α. Σαβέλιεφ, Κ.Ν. Σαμόιλοβα, Γ. Μ. Σβερντλόφ, Ν. Α. Σκρίπνικ, Ι. Β. Στάλιν, Π. Ι. Στούτσκα κ.ἄ. Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν δραστήρια οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Στήν «Πράβντα» δημοσίευε τά ἔργα του ὁ Α.Μ. Γκόρκι.

Ἡ «Πράβντα» συνέδεε καθημερινά τό κόμμα μέ τίς πλατιές λαϊκές μάζες. Γύρω ἀπό τήν ἐφημερίδα δημιουργήθηκε μιά πολυάριθμη στρατιά ἐργατῶν ἀνταποκριτῶν. Σέ κάθε φύλλο τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύονταν δεκάδες ἐργατικές ἀνταποκρίσεις. Μέσα σέ δυό καί πάνω χρόνια δημοσιεύτηκαν περισσότερες ἀπό 17 χιλιάδες ἐργατικές ἀνταποκρίσεις. Ἡ ἐφημερίδα ἔγραφε γιά τήν ἔλλειψη δικαιωμάτων τῶν ἐργαζομένων, ἔφερνε παραδείγματα τῆς οἰκονομικῆς ἀνέχειας τῶν ἐργατῶν, φώτιζε τήν πορεία τῶν στάσεων καί τῶν ἀπεργιῶν, ἐφάρμοζε τήν πολιτική τοῦ κόμματος γιά τήν καθοδήγηση τοῦ ἀναπτυσσόμενου ἐπαναστατικοῦ κινήματος, διαπαιδαγωγοῦσε τίς μάζες στό πνεῦμα τῆς προλεταριακῆς ἀλληλεγγύης καί τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ. Ἡ «Πράβντα» εἶχε μεγάλο κύρος ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. Σημαντικό

μέρος διέθετε ή ἐφημερίδα γιά τό φώτισμα τῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς στήν τσαρική Ρωσία. Στήν ἐφημερίδα ὑπῆρχε «'Αγροτική στήλη». 'Από τίς σελίδες τῆς «Πράβντα» ὁ Λένιν πάλευε μέ συνέπεια γιά τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπερχόμενη ἐπανάσταση, γιά τή συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, ξεσκέπαζε τήν ἀντεπαναστατικότητα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Ἡ ἐφημερίδα ἔπαιξε σοβαρό ρόλο στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας.

Στά τέλη τοῦ Δεκέμβρη (μέ τό παλ. ἡμερ.) 1912 τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα» συζητήθηκε εἰδικά στή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τά κομματικά στελέχη στήν Κρακοβία. Ἡ σύσκεψη ψήφισε τήν ἀπόφαση πού σύνταξε ὁ Λένιν «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση καί τή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»», στήν ὁποία χαράζονταν τά μέτρα γιά τή βελτίωση τῆς λειτουργίας τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς.

Στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» εἶχε συγκεντρωθεῖ σημαντικό μέρος τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος. 'Εδῶ ὀργανώνονταν συναντήσεις μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν τοπικῶν κομματικῶν πυρήνων, ἐδῶ ἔρχονταν οἱ πληροφορίες γιά τήν κομματική δουλιά στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια, ἀπ' ἐδῶ διαβιβάζονταν οἱ κομματικές ὁδηγίες τῆς 'Επιτροπῆς πόλης Πετρούπολης καί τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ κόμματος.

Ἡ «Πράβντα» βρισκόταν κάτω ἀπό συνεχή ἀστυνομική καταδίωξη. Μόνο στόν πρῶτο χρόνο τῆς ὕπαρξής της οἱ συντάκτες της παραπέμφθηκαν 36 φορές σέ δίκη. Συνολικά οἱ συντάκτες κάθησαν στή φυλακή 47 $^1/_2$ μῆνες. Στό ἴδιο διάστημα κατασχέθηκαν 41 φύλλα τῆς ἐφημερίδας. Ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση 8 φορές, ὅμως ἐξακολουθοῦσε νά βγαίνει μέ ἄλλους τίτλους: «Ραμπότσαγια Πράβντα», «Σέβερναγια Πράβντα», «Πράβντα Τρουντά», «Ζά Πράβντου», «Προλετάρσκαγια Πράβντα», «Πούτ Πράβντι», «Ραμπότσι», «Τρουντοβάγια Πράβντα». Στίς δύσκολες αὐτές συνθῆκες οἱ μπολσεβίκοι κατάφεραν νά βγάλουν 636 φύλλα τῆς «Πράβντα» σέ διάστημα δυό καί πάνω χρόνων. Στίς 8 (21) τοῦ 'Ιούλη 1914 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε.

Ἡ «Πράβντα» ἐπανεκδόθηκε μόνο ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917. 'Από τίς 5 (18) τοῦ Μάρτη 1917 ἡ «Πράβντα» ἄρχισε νά βγαίνει σάν ὄργανο τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς καί τῆς 'Επιτροπῆς πόλης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στίς 5 (18) τοῦ 'Απρίλη ὁ Λένιν, μόλις ἐπέστρεψε ἀπό τό ἐξωτερικό, μπῆκε στή Συντακτική ἐπιτροπή καί ἀνάλαβε τήν καθοδήγηση τῆς «Πράβντα». 'Από τόν 'Ιούλη ὥς τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1917 ἡ «Πράβντα», ἐπειδή καταδιωκόταν ἀπό τήν ἀντεπαναστατική ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ἄλλαζε ἐπανειλημμένα τόν τίτλο της καί ἔβγαινε σάν «Λιστόκ «Πράβντι»», «Προλετάρι», «Ραμπότσι», «Ραμπότσι Πούτ». Μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἀπό τίς 27 τοῦ 'Οχτώβρη (9 τοῦ Νοέμβρη) 1917 τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος ἄρχισε νά βγαίνει μέ τόν παλιό του τίτλο «Πράβντα».

Ἡ σημασία τῆς «Πράβντα» στήν ἱστορία τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος καί τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἐξαιρετικά μεγάλη. Ἡ ἐφημερίδα ἦταν ὁ συλλογικός προπαγανδιστής, διαφωτιστής καί ὀργανωτής

τῆς πάλης γιά τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος. Βρισκόταν στό κέντρο τῆς πάλης γιά τήν κομματικότητα, ἔκανε ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές, τούς ὀτζοβιστές, τούς τροτσκιστές, ξεσκέπαζε τόν προδοτικό τους ρόλο.

Ἡ «Πράβντα» πάλευε ἐνάντια στόν διεθνή ὀπορτουνισμό καί τόν κεντρισμό. Ἡ ἐφημερίδα διαπαιδαγωγοῦσε τούς ἐργάτες στό πνεῦμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Συντελοῦσε σημαντικά στήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος, στήν συσπείρωση τῶν γραμμῶν του, στό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες. Ἀποτέλεσμα τῆς δράσης τῆς «Πράβντα» ἦταν νά μποῦν τά γερά θεμέλια τοῦ μαζικοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Ἡ διαπαιδαγωγημένη ἀπ' τήν «Πράβντα» γενιά τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν ἔπαιξε ἀργότερα σοβαρό ρόλο στή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ «Πράβντα» κατέχει σπουδαιότατη θέση στήν ἱστορία τοῦ μπολσεβίκικου τύπου. Ἦταν ἡ πρώτη νόμιμη μαζική ἐργατική ἐφημερίδα καί σήμαινε ἕνα νέο στάδιο στήν ἀνάπτυξη τοῦ τύπου τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας καί τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου. Ἀπό τό 1914 ἡ ἡμέρα τῆς ἔκδοσης τοῦ πρώτου φύλλου τῆς «Πράβντα» ἔγινε ἡμέρα γιορτασμοῦ τοῦ ἐργατικοῦ τύπου.

Ὁ Λένιν ἔδοσε ἐκτίμηση τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» στά ἄρθρα: «Τά ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς», «Οἱ ἐργάτες καί ἡ «Πράβντα»», «Ἡ ἐργατική τάξη καί ὁ ἐργατικό τύπος», «Ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ὁδηγίες γιά τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν», «Γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἡμέρας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου», «Στή δέκατη ἐπέτειο τῆς «Πράβντα»» κ.ἄ. (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 441-455· Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 274-275· τόμ. 20ός, σελ. 338-345, 463 - 502, 513-520· τόμ. 33ός, σελ. 312-315).—*409.*

143 *«Le Peuple»* («Ὁ Λαός») — καθημερινή ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Βελγικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος· βγαίνει ἀπό τό 1885 στίς Βρυξέλλες· σήμερα εἶναι ὄργανο τοῦ Βελγικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος.—*414.*

144 Πρόκειται γιά τά παρακάτω ἔργα τοῦ Μάρξ: «Ἡ ἀθλιότητα τῆς φιλοσοφίας. Ἀπάντηση στή «Φιλοσοφία τῆς ἀθλιότητας» τοῦ κυρίου Προυντόν» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 168 - 178)· «Τό Κεφάλαιο» ρωσ. ἔκδ., τόμ. III, μέρος 1 καί 2 βιβλ. III, 1955, σελ. 662-686 καί «Οἱ θεωρίες τῆς ὑπεραξίας (IV τόμος τοῦ «Κεφαλαίου»)», μέρ. II, ρωσ. ἔκδ., 1957, σελ. 142-154). —*419.*

145 *«Σάντκ-Πετερμπούρσκιγε Βέντομοστι»* — («Χρονικά τῆς Πετρούπολης») — ἐφημερίδα, ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1728 σάν συνέχεια τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐφημερίδας «Βέντομοστι», πού ἔβγαινε ἀπό τό 1703. Ἀπό τό 1728 ὥς τό 1874 τή «Σάνκτ-Πετερμπούρσκιγε Βέντομοστι» τήν ἔβγαζε ἡ Ἀκαδημία ἐπιστημῶν καί ἀπό τό 1875 κι' ὕστερα τό Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Παιδείας. Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε ὥς τά τέλη τοῦ 1917. — *424.*

146 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τῆς Διοίκησης τῆς Ἕνωσης ἀρτοποιῶν τῆς Πετρούπολης, στήν ὁποία προβαλλόταν τό αἴτημα τῆς ἔκδοσης μιᾶς ἀντιλικβινταριστικῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας. Ἡ Διοίκηση χαιρέτιζε τήν ἐπικείμενη ἔκδοση τῆς «Πράβντα» καί καλοῦ-

σε ὅλα τά μέλη τῆς ἕνωσης νά ὀργανώσουν ἐράνους γιά τήν ἐνίσχυσή της. Ἡ ἀνακοίνωση γιά τήν ἀπόφαση δημοσιεύτηκε στήν «Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 27 τῆς 8 τοῦ Ἀπρίλη 1912. —*426.*

147 *«Ζαβέτι»* («Ὑποθῆκες») — μηνιαῖο νόμιμο φιλολογικοπολιτικό περιοδικό ἐσερικῆς κατεύθυνσης· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912 ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1914. Στό περιοδικό συνεργάζονταν οἱ Ρ. Β. Ἰβανόφ - Ραζούμνικ, Μπ. Β. Σάβινκοφ, Ν. Σουχάνοφ, Β. Μ. Τσερνόφ κ.ἄ. —*433.*

148 *Ρεῦμα τῶν γκεντιστῶν* — ἐπαναστατικό μαρξιστικό ρεῦμα στό γαλλικό σοσιαλιστικό κίνημα στά τέλη τοῦ 19ου — ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα, μέ ἀρχηγούς τούς Ζ. Γκέντ καί Π. Λαφάργκ. Τό 1882, ὕστερα ἀπό τή διάσπαση τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας στό συνέδριο τοῦ Σέντ-Ἐτιέν, οἱ γκεντιστές σχημάτισαν ἀνεξάρτητο κόμμα, διατηρώντας τήν παλιά ὀνομασία. Οἱ γκεντιστές ἔμειναν πιστοί στό πρόγραμμα τοῦ κόμματος πού εἶχε ψηφιστεῖ τό 1880 στή Χάβρη. Τό θεωρητικό μέρος τοῦ προγράμματος αὐτοῦ εἶχε γραφτεῖ ἀπό τόν Κ. Μάρξ. Οἱ γκεντιστές ὑποστήριζαν μιάν ἀνεξάρτητη ἐπαναστατική πολιτική τοῦ προλεταριάτου. Εἶχαν μεγάλη ἐπίδραση στά βιομηχανικά κέντρα τῆς Γαλλίας καί συνένωναν τά πρωτοπόρα στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Τό 1901 οἱ ὀπαδοί τῆς ἐπαναστατικῆς ταξικῆς πάλης μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ζ. Γκέντ ἑνώθηκαν καί σχημάτισαν τό Σοσιαλιστικό κόμμα τῆς Γαλλίας (πού τά μέλη του ἄρχισαν ἐπίσης νά λέγονται γκεντιστές ἀπό τό ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ του). Τό 1905 οἱ γκεντιστές ἑνώθηκαν μέ τό ρεφορμιστικό Γαλλικό σοσιαλιστικό κόμμα. Στήν περίοδο τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου 1914 - 1918 οἱ καθοδηγητές τοῦ ἑνοποιημένου γαλλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος (Γκέντ, Σαμπά κ.ἄ.) πρόδωσαν τήν ὑπόθεση τῆς ἐργατικῆς τάξης καί πέρασαν στίς θέσεις τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ.

Ρεῦμα τῶν ζωρεσιστῶν — δεξιό ρεφορμιστικό ρεῦμα στό γαλλικό σοσιαλιστικό κίνημα, πού εἶχε ἀρχηγό τόν Ζ. Ζωρές. Μέ τό πρόσχημα τοῦ αἰτήματος τῆς «ἐλευθερίας κριτικῆς» οἱ ζωρεσιστές προσπαθοῦσαν νά κάνουν ἀναθεώρηση τῶν βασικῶν θέσεων τοῦ μαρξισμοῦ, κήρυσσαν τήν ταξική συνεργασία τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀστική τάξη. Τό 1902 οἱ ζωρεσιστές σχημάτισαν τό Γαλλικό σοσιαλιστικό κόμμα, πού ὑποστήριζε ρεφορμιστικές θέσεις. —*433.*

149 Πρόκειται γιά τήν ἀπόπειρα τῶν πορτογάλων μοναρχικῶν τό καλοκαίρι τοῦ 1912 νά ὀργανώσουν κίνημα μέ σκοπό τήν παλινόρθωση τῆς μοναρχίας. Τό κίνημα καταπνίγηκε. —*434.*

150 Τό ἄρθρο *«Τά ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς»* γράφτηκε στό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Ἰούλη 1912. Διασώθηκε ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Λένιν μέ τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» σχετικά μέ τή δημοσίευση αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου. Στό γράμμα του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς 15 ἤ 16 (28 ἤ 29) τοῦ Ἰούλη 1912, ὁ Λένιν ἔγραφε: «Σᾶς στέλνω τό ἄρθρο «Μερικά ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς». Θά δεῖτε ἀπό τό περιεχόμενο, *γιατί* ἔστειλα στήν *«Π ρ ά β ν τ α»* αὐτό τό τεράστιο ἄρθρο. Μπορεῖ νά δημοσιευτεῖ σέ τέσσερις συνεχεῖς

ἐπιφυλλίδες μέ μικρά στοιχεῖα. Μπορεῖ νά μποῦν ξεχωριστές ἐπικεφαλίδες γιά τό καθένα ἀπό τά 4 ἄρθρα (λογουχάρη: Ι. Οἱ ἐργατικές εἰσφορές γιά τήν ἐφημερίδα κατά μῆνες τοῦ 1912. — ΙΙ. Οἱ ἐργατικές εἰσφορές γιά τήν ἐφημερίδα κατά περιοχές.— III. Οἱ ἐργατικές εἰσφορές γιά τίς λικβινταριστικές καί τίς *μή* λικβινταριστικές ἐφημερίδες.— IV. Τό ἐργατικό καπίκι γιά τήν ἐργατική ἐφημερίδα).

Πολύ θά ἤθελα τά ἄρθρα αὐτά πού προορίζονται ὁλοκληρωτικά γιά τήν «Πράβντα» καί **ἀποτείνονται πρός τούς ἀναγνῶστες** τῆς «Πράβντα», νά δημοσιευτοῦν σ' αὐτήν. Νομίζω ὅτι δέν θά ὑπάρξουν ἐμπόδια ἀπό τήν λογοκρισία. 'Εγώ βέβαια, εἶμαι σύμφωνος γιά τίς διορθώσεις πού μπορεῖ νά γίνουν γιά νά ἐπιτραπεῖ ἀπ' τή λογοκρισία, *ὅμως δέν συμφωνῶ νά ἀποκλειστεῖ τό κεφάλαιο III.*

Ἄν Σεῖς, ἀπροσδόκητα, ἀπορίψετε τό ἄρθρο αὐτό γιά τήν *«Πράβντα»* καί ἄν οἱ συνάδελφοί Σας τό ἀπορίψουν γιά τήν *«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»* (γιά τήν ὁποία πολύ λιγότερο ταιριάζει), — τότε θά τό δημοσιεύσω σ' ἕνα ἀπό τά περιοδικά, ὅσο κι' ἄν αὐτό θά μέ πικράνει. Πάντως παρακαλῶ νά μοῦ ἀπαντήσετε ὅσο τό δυνατό γρηγορότερα ἤ νά μοῦ στείλετε πίσω τό ἄρθρο» (Ἅπαντα, 5η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 48ος, σελ. 73 - 74). Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα», ὅπως πρότεινε ὁ Λένιν. —*441.*

151 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπειλή τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν νά προτείνουν στίς ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα στήν ἐργατική κουρία δικούς τους ὑποψήφιους, σέ ἀντίβαρο τῶν μπολσεβίκων ὑποψηφίων. Ὁ Λένιν τόσο στό παραπάνω ἄρθρο ὅσο καί στίς ἑπόμενες ἐργασίες του «Σχετικά μέ τή σημερινή κατάσταση στό ΣΔΕΚΡ» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 457-480) «Στίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν τῆς IV Δούμας» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 214), τόνιζε ὅτι οἱ συζητήσεις γιά «διπλές ὑποψηφιότητες» εἶναι ἁπλῶς προσπάθειες ἐκφοβισμοῦ πού προέρχονται ἀπό ἕναν κύκλο διανοουμένων, οἱ ὁποῖοι ξεκόπηκαν ἀπό τό ἐργατικό κίνημα. Αὐτό ἐπιβεβαιώθηκε πέρα γιά πέρα ἀπό τήν πρακτική τῶν ἐκλογῶν στήν ἐργατική κουρία —*450.*

152 *«Ἔκκληση στό λογικό»* («Appeal to Reason») — ἐφημερίδα τῶν ἀμερικανῶν σοσιαλιστῶν· ἱδρύθηκε τό 1895 στήν πόλη Ζιράρντ τῆς πολιτείας Κάνσας (ΕΠΑ). Ἡ ἐφημερίδα, χωρίς νά ἔχει ἐπίσημη σύνδεση μέ τό Ἀμερικανικό σοσιαλιστικό κόμμα, ἔκανε προπαγάνδα τῶν σοσιαλιστικῶν ἰδεῶν καί ἦταν πολύ δημοφιλής ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. Στήν ἐφημερίδα συνεργαζόταν ὁ ἀμερικανός σοσιαλιστής Ε. Ντέμπς.—*453.*

153 *«Γκαζέτα Κοπέικα»* («Ἐφημερίδα Καπίκι») — καθημερινή ἀστική ἐφημερίδα κίτρινου τύπου· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 19 τοῦ Ἰούνη (2 τοῦ Ἰούλη) 1908. Κλείστηκε τό 1918. — *455.*

154 Ἡ μπροσούρα *«Σχετικά μέ τή σημερινή κατάσταση στό ΣΔΕΚΡ»* γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν στήν Κρακοβία τόν Ἰούλη-Αὔγουστο τοῦ 1912, σέ σύνδεση μὲ τό ἐρώτημα τῆς Διοίκησης τοῦ Γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος πρός τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀπό ἀφορμή τήν πρόταση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας γιά τή σύγκληση τῆς σύσκεψης τῶν ἀντιπροσώπων τῶν 11 κομματικῶν «κέντρων» καί «ὁμάδων» τοῦ ἐξωτερικοῦ·

σκοπός τῆς σύσκεψης αὐτῆς ἦταν ἡ «ἐπίτευξη ἑνότητας» τῆς σοσιαλδημοκρατίας στίς ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα καί ἡ κατανομή τῶν χρημάτων πού διάθεσε ἡ Διοίκηση τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας γιά τήν ὑλική ἐξυπηρέτηση τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας στή Ρωσία.Στό γράμμα της ἀπό 24 Ἰούνη 1912 ἡ ΕΕ τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Λεττονίας πρότεινε στή Διοίκηση τοῦ Γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος νά ὀργανώσει σύσκεψη, στήν ὁποία νά πάρουν μέρος ἀντιπρόσωποι τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς Μπούντ, τῆς ΚΕ τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Λεττονίας, τῆς Ἐπιτροπῆς περιοχῆς Καυκάσου, τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», τῆς «Πράβντα» τῆς Βιέννης, τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ», τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», τῶν κομματικῶν-μπολσεβίκων, τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς σοσιαλδημοκρατίας Πολωνίας καί Λιθουανίας καί τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ Διοίκηση τοῦ Γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος στίς 22 τοῦ Ἰούλη διαβίβασε τό γράμμα αὐτό στίς παραπάνω ὀργανώσεις μέ τήν πρόταση νά καθορίσουν τή στάση τους ἀπέναντι σ' αὐτό τό σχέδιο καί νά στείλουν τούς ἀντιπροσώπους τους στό Βερολίνο στίς 5 τοῦ Σεπτέμβρη.

Τό γράμμα τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ πού γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στίς 17 (30) τοῦ Ἰούλη, καί πού ἀποτελεῖ τό βασικό περιεχόμενο τῆς μπροσούρας αὐτῆς, ἦταν ἀπάντηση στήν πρόταση τῆς Διοίκησης τοῦ Γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀρνήθηκε νά πάρει μέρος στή σύσκεψη· ἡ σύσκεψη δέν ἔγινε. Ἕνα μέρος τῶν χρημάτων πού διατέθηκαν γιά τήν ἐκλογική καμπάνια τῆς IV Δούμας, ἡ Διοίκηση τό ἔθεσε στή διάθεση τῶν λικβινταριστικῶν ὀργανώσεων: τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς Ἐπιτροπῆς περιοχῆς Καυκάσου, τῆς Μπούντ καί τῆς ΚΕ τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Λεττονίας, ὑποστηρίζοντας ἔτσι τούς λικβινταριστές ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1912 τό γράμμα τῆς ΚΕ μέ εἰσαγωγή, ἐπίλογο καί ὑστερόγραφο, πού γράφτηκαν ἀπό τόν Λένιν, ἐκδόθηκε στή Λειψία σέ ξεχωριστή μπροσούρα στά γερμανικά — «Zur gegenwärtigen Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands». Ἡ μπροσούρα «Σχετικά μέ τή σημερινή κατάσταση στό ΣΔΕΚΡ» στάλθηκε ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στίς ὀργανώσεις περιοχῆς, καί στίς περιφερειακές ὀργανώσεις τοῦ Γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, στούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος πού συνῆλθε στό Χέμνιτς τό Σεπτέμβρη τοῦ 1912 καί στίς Συντακτικές ἐπιτροπές τῶν σπουδαιότερων σοσιαλδημοκρατικῶν ἐφημερίδων τῆς Γερμανίας. Στήν ἐργασία αὐτή ὁ Λένιν ξεσκέπασε τήν ὀπορτουνιστική θέση τῆς Διοίκησης τοῦ Γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, ἔδειξε τήν πραγματική κατάσταση πραγμάτων στό ΣΔΕΚΡ καί μέ βάση τά στοιχεῖα γιά τήν κυκλοφορία τοῦ μπολσεβίκικου καί τοῦ λικβινταριστικοῦ τύπου, γιά τίς χρηματικές εἰσφορές τῶν ἐργατῶν ὑπέρ τῶν κομματικῶν ἐφημερίδων καί ὑπέρ τῶν ἐφημερίδων τῶν λικβινταριστῶν, ἔβγαλε τό συμπέρασμα ὅτι «οἱ λικβινταριστές ἀποτελοῦν ἕνα στρογγυλό μηδενικό μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 470). —*457*.

155 *«Σπίλκα»* («Οὐκρανική σοσιαλδημοκρατική ἕνωση») ἐμφανίστηκε

στά τέλη τοῦ 1904, ὅταν ἀποσχίστηκε ἀπό τό μικροαστικό, ἐθνικιστικό Ἐπαναστατικό οὐκρανικό κόμμα (ΕΟΚ)· ἀνῆκε στό ΣΔΕΚΡ μέ δικαιώματα αὐτόνομης ὀργάνωσης περιοχῆς. Στήν ἐσωκομματική πάλη μέσα στό ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μενσεβίκους. Στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης ἡ «Σπίλκα» διαλύθηκε. Τό 1912 ὑπῆρχαν μερικές σκόρπιες ὁμαδοῦλες τῆς «Σπίλκα». Στό διάστημα αὐτό τά περισσότερα μέλη της μετατράπηκαν σέ ἀστούς ἐθνικιστές. Ἡ λικβινταριστική ἐφημερίδα τοῦ Τρότσκι «Πράβντα» (τῆς Βιέννης) ἔβγαινε σάν ὄργανο τῆς «Σπίλκα» μόνο τόν Ὀχτώβρη καί τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 (τά δυό πρῶτα φύλλα). —*464*.

156 Ἡ σύγκληση τοῦ τακτικοῦ (IX) Διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ συνεδρίου τῆς II Διεθνοῦς ὑπολογιζόταν νά γίνει στή Βιέννη τήν ἄνοιξη τοῦ 1913. Λόγω ὅμως τῆς ἔναρξης τοῦ πολέμου στά Βαλκάνια τό 1912 καί τῆς ἐπικρεμάμενης ἀπειλῆς τοῦ παγκόσμιου πολέμου, τό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο συγκάλεσε ἐσπευσμένα στίς 24 - 25 τοῦ Νοέμβρη 1912 ἔκτακτο συνέδριο στή Βασιλεία· —*473*.

157 Πρόκειται γιά τήν προετοιμασία τῆς λεγόμενης συνδιάσκεψης τοῦ Αὐγούστου τῶν λικβινταριστῶν. Ἡ συνδιάσκεψη ἔγινε στή Βιέννη τόν Αὔγουστο τοῦ 1912· στή συνδιάσκεψη αὐτή διαμορφώθηκε ὁ ἀντικομματικός συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου, πού ὀργανωτής του ἦταν ὁ Τρότσκι. Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τῆς Μπούντ, τῆς Ἐπιτροπῆς περιοχῆς Καυκάσου, τῆς Σοσιαλδημοκρατίας περιοχῆς Λεττονίας καί τῶν λικβινταριστικῶν, τροτσκιστικῶν, καί ὀτζοβιστικῶν μικροομάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ: τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», τῆς «Πράβντα» (τῆς Βιέννης) τοῦ Τρότσκι καί τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ». Ἀπό τή Ρωσία ἔστειλαν ἀντιπροσώπους οἱ «ὁμάδες πρωτοβουλίας» τῶν λικβινταριστῶν Πετρούπολης καί Μόσχας, ἡ ὀργάνωση τοῦ Κρασνογιάρσκ, ἡ «Σοσιαλδημοκρατική στρατιωτική ὀργάνωση τῆς Σεβαστούπολης», οἱ Συντακτικές ἐπιτροπές τῶν λικβινταριστικῶν ἐκδόσεων «Νάσα Ζαριά», καί «Νιέβσκι Γκόλος». Στή συνδιάσκεψη συμμετεῖχε ἐπίσης καί ἀντιπρόσωπος ἀπό τήν Ἐπιτροπή τοῦ Ἐξωτερικοῦ τῆς «Σπίλκα». Ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων ἀποτελοῦνταν ἀπό πρόσωπα πού ζοῦσαν στό ἐξωτερικό καί πού ἦταν ἀποσπασμένα ἀπό τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας, χωρίς νά συνδέονται ἄμεσα μέ τήν τοπική κομματική δουλιά.

Ἡ συνδιάσκεψη πῆρε ἀντικομματικές, λικβινταριστικές ἀποφάσεις πάνω σ' ὅλα τά ζητήματα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς τακτικῆς καί τάχθηκε ἐνάντια στήν ὕπαρξη παράνομου κόμματος. Ἀπόκλεισε ἀπό τό ἐκλογικό πρόγραμμα τό σύνθημα τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας, ἀντικαθιστώντας το μέ τό σύνθημα τοῦ γενικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος καί τῆς κυρίαρχης Δούμας· ἡ συνδιάσκεψη, ἀπορίπτοντας τό σύνθημα τῆς δήμευσης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων πρός ὄφελος τῶν ἀγροτῶν, πρόβαλε τό αἴτημα τῆς ἐπανεξέτασης τῆς ἀγροτικῆς νομοθεσίας τῆς III Κρατικῆς δούμας· στή θέση τοῦ συνθήματος γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, ἡ συνδιάσκεψη ἔβαλε τό αἴτημα τῆς πολιτιστικῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας, πού εἶχε καταδικαστεῖ ἀπό τίς ἀποφάσεις τῶν κομματικῶν συνεδρίων σάν ἐκδήλωση ἐθνικισμοῦ. Στό ζήτημα τῆς ἐκλογικῆς τακτικῆς, ἡ συνδιάσκεψη καθόρισε ὅτι ἐπιτρέπεται

ἡ ὑποστήριξη ὑποψηφίων τῶν φιλελεύθερων ἀστικῶν κομμάτων πού ἀναλάμβαναν τήν ὑποχρέωση νά ὑποστηρίζουν τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα καί τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Τό πρόγραμμα πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη εἶχε καθαρά ὀπορτουνιστικό χαρακτήρα. Ὁ Λένιν ἔκανε ἐκτίμηση τοῦ προγράμματος αὐτοῦ στό ἄρθρο του «Τό πρόγραμμα τῶν ρεφορμιστῶν καί τό πρόγραμμα τῶν ἐπαναστατῶν σοσιαλδημοκρατῶν» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 350 - 358).

Ἡ προσπάθεια τῶν λικβινταριστῶν νά δημιουργήσουν ἕνα δικό τους κεντριστικό, λικβινταριστικό κόμμα στή Ρωσία δέν ὑποστηρίχθηκε ἀπό τούς ἐργάτες. Οἱ λικβινταριστές δέν μπόρεσαν νά ἐκλέξουν ΚΕ καί περιορίστηκαν στό σχηματισμό Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς. Ὁ ἀντιμπολσεβίκικος συνασπισμός, πού σχηματίστηκε ἀπό ἑτερογενῆ στοιχεῖα, καί πού ἡ δημιουργία του ἦταν τό κύριο καθῆκον τῆς συνδιάσκεψης, ἄρχισε νά καταρέει ἤδη μέσα στήν ἴδια τή συνδιάσκεψη. Ὁ βπεριοντοφικός ἐγκατέλειψε τή συνδιάσκεψη χωρίς νά περιμένει τή λήξη τῶν ἐργασιῶν της, ἀμέσως κατόπιν ἀποχώρησαν οἱ λεττονοί σοσιαλδημοκράτες καί ὕστερα καί οἱ ὑπόλοιποι. Ὁ συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου κάτω ἀπό τά χτυπήματα τῶν μπολσεβίκων, οὐσιαστικά διαλύθηκε ἤδη μέσα σέ 1-1 $^1/_2$ χρόνο. Γιά τή διάλυση τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου βλ. τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ διάλυση τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ «Αὐγούστου»», «Ξεσκέπασμα τοῦ εἰκονικοῦ πλάσματος τοῦ «Αὐγούστου»», «Γιά τήν παραβίαση τῆς ἑνότητας πού καλύπτεται μέ κραυγές ὑπέρ τῆς ἑνότητας» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 140-142, 163-166, 301-322). —*475*.

158 *«Ναούτσνογε Ὀμποζρένιγε»* («Ἐπιστημονική ἐπιθεώρηση») («La Revue Scientifique») — περιοδικό· βγαίνει στό Παρίσι ἀπό τό 1863. —*481*.

159 Ὁ Λένιν παραθέτει ἀποσπάσματα τῆς ἀπόφασης τοῦ V συνεδρίου (τοῦ Λονδίνου) τοῦ ΣΔΕΚΡ «Γιά τή στάση ἀπέναντι στά μή προλεταριακά κόμματα» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων, καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ, μέρ. Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 164). —*486*.

160 Πρόκειται γιά τόν προσωρινό συνασπισμό τῶν μπολσεβίκων-λενινιστῶν καί τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων (πλεχανοφικῶν) (βλ. σημείωση 16). —*493*.

161 Γίνεται λόγος γιά τήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τό 1910. Ἡ συμφωνία τῶν μπολσεβίκων ἀποτελοῦνταν ἀπό δυό μέρη: 1) ἀπό τή «Διακήρυξη τῶν μπολσεβίκων» γιά τή διάλυση τοῦ ὀργανωτικοῦ τους κέντρου, γιά τό σταμάτημα τῆς ἔκδοσης τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» καί γιά τή συμβολική μεταβίβαση μέρους τῶν χρηματικῶν μέσων σέ «τρίτο μεσεγγυητή» καί 2) ἀπό τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας «Γιά τά κέντρα τῶν ὁμάδων» καί γιά τούς ὅρους ἐπιστροφῆς στούς μπολσεβίκους τῶν χρηματικῶν μέσων πού μεταβιβάστηκαν στούς «μεσεγγυητές», σέ περίπτωση μή ἐκπλήρωσης ἀπό τούς μενσεβίκους καί τίς ἄλλες ὁμάδες τῶν ὅρων τῆς ἕνωσης, δηλ. τῆς πάλης ἐνάντια στό λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 241-243). —*493*.

162 Ἡ περίοδος πού σημειώνεται μέ τίς ἡμερομηνίες *«Δεκέμβρης 1910-Ἰούνης 1911»* εἶναι ἡ περίοδος πού ἀρχίζει μέ τή δήλωση τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τῶν ἄλλων μπολσεβίκων στίς 22 τοῦ Νοέμβρη (5 τοῦ Δεκέμβρη) 1910 στό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ· μέ τή δήλωση αὐτή ἀπαιτοῦσαν τή σύγκληση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ γιά νά λυθεῖ τό ζήτημα τῆς ἐπιστροφῆς στούς μπολσεβίκους τῶν χρηματικῶν μέσων, πού εἶχαν μεταβιβαστεῖ στούς «μεσεγγυητές», λόγῳ τῆς μή ἐκπλήρωσης ἀπό τούς μενσεβίκους τούς βπεριοντοφικούς κ.ἄ., τῆς συμφωνίας καί τῶν ἀποφάσεων τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Γενάρη 1910. Ἡ περίοδος τελειώνει μέ τή σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ στό Παρίσι στίς 28 τοῦ Μάη - 4 τοῦ Ἰούνη (10 - 17 τοῦ Ἰούνη) 1911 (βλ. σημείωση 14). —*493.*

163 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τή σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τόν Ἰούνη 1911 στό Παρίσι. Στή σύσκεψη αὐτή οἱ μπολσεβίκοι, οἱ συμφιλιωτιστές καί οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες *(«συνασπισμός τῶν τριῶν ὁμάδων»)* ἀποφάσισαν τή σύγκληση ὁλομέλειας τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό καί κομματικῆς συνδιάσκεψης, δημιούργησαν ἐπίσης καί ἐπιτροπές — τήν Ὀργανωτική καί τήν Τεχνική Ἐπιτροπή — γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές («ὑποσχέσεις») ἐκπληρώθηκαν ἀπό τούς μπολσεβίκους ἀπό κοινοῦ μέ τούς κομματικούς-μενσεβίκους μέ ταυτόχρονη ἀντίδραση τῶν συμφιλιωτιστῶν καί τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πού ἀμέσως μετά τή σύσκεψη ἄρχισαν μέσα στήν Ὀργανωτική καί τήν Τεχνική Ἐπιτροπή ἀγώνα ἐνάντια στήν πραγματοποίηση τῶν ἀποφάσεων τῆς σύσκεψης. —*493.*

164 Ἡ πρώτη ἀπό τίς περιόδους τῆς *«πλειοψηφίας ἐνάντια στούς μπολσεβίκους»* εἶναι ἡ περίοδος μετά τήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ Γενάρη (1910), ὅταν οἱ συμφιλιωτιστές — μέλη τῆς ΚΕ προσπάθησαν χωρίς ἐπιτυχία, νά τραβήξουν στήν πρακτική δουλιά τοῦ Ρωσικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές (Π. Α. Μπρονστέιν, Κ. Μ. Ἐρμολάγεφ, Ι. Α. Ἰσούφ κ.ἄ.) καί ἔτσι ἐμπόδισαν πολύ τή δουλιά, παίζοντας τό παιχνίδι τῶν λικβινταριστῶν. Ἡ περίοδος αὐτή τέλειωσε μέ τή σύλληψη τεσσάρων μελῶν τῆς ΚΕ, τοῦ Ι. Π. Γκόλντενμπεργκ, τοῦ Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι, τοῦ Ι. Ντ. Λεϊτέιζεν καί τοῦ Β. Π. Νογκίν. Ἡ δεύτερη περίοδος εἶναι ἡ μετά τή σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ, τόν Ἰούνη τοῦ 1911, ὅταν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους ἑνώθηκαν οἱ συμφιλιωτιστές καί οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες στήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή τοῦ ἐξωτερικοῦ γιά τή σύγκληση συνδιάσκεψης καί στήν Τεχνική ἐπιτροπή. —*493.*

165 Ἡ ἀκριβής ἡμερομηνία καί τά περιστατικά κάτω ἀπό τά ὁποῖα ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε ἔκθεση γιά τήν πολιτική κατάσταση δέν ἐξακριβώθηκαν. —*495.*

166 *Λιντβαλιάδα* — ὑπόθεση τοῦ Ε. Λίντβαλ, μεγαλοαπατεώνα καί κερδοσκόπου, καί τοῦ Β. Ι. Γκοῦρκο, ὑφυπουργοῦ Ἐσωτερικῶν. Ὁ Λίντβαλ μέ τή βοήθεια τοῦ Γκοῦρκο ἔκλεισε συμφωνία μέ τήν κυβέρνηση νά παραδόσει μέσα στόν Ὀχτώβρη-Δεκέμβρη τοῦ 1906, 10 ἑκατομμύρια πούτια σίκαλη στά κυβερνεῖα τῆς Ρωσίας, ὅπου εἶχε πέσει πεῖνα. Ὁ Λίντβαλ, ἐνῶ πῆρε ἀπό τόν Γκοῦρκο σάν προκαταβολή σημαντικά

ποσά δημόσιου χρήματος, κατά τά μέσα τοῦ Δεκέμβρη 1906 εἶχε μεταφέρει γιά φόρτωση στούς σιδηροδρόμους μόλις τό $^{1}/_{10}$ περίπου τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ σιτηρῶν. Τό ξεσκέπασμα τῆς ληστείας τοῦ δημοσίου καί τῆς αἰσχροκέρδειας σέ βάρος τῶν πεινασμένων πῆραν πλατιά δημοσιότητα καί ἀνάγκασαν τήν τσαρική κυβέρνηση νά παραπέμψει τήν ὑπόθεση στό δικαστήριο. Ὡστόσο, ἡ δίκη αὐτή καμιά συνέπεια δέν εἶχε γιά τόν Γκοῦρκο, ἐκτός ἀπό τήν ἀπομάκρυνσή του ἀπό τό ἀξίωμά του. —*495.*

167 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τῆς πέμπτης συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσικῆς τοῦ 1908) «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 195-197). —*495.*

168 Ἡ σημείωση αὐτή ἔγινε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν ἀπ' ἀφορμή τήν πρόταση ἔκφρασης εὐχαριστιῶν στήν Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή δουλιά πού ἔκανε γιά τή συσπείρωση ὅλων τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας καί γιά τήν σύγκληση τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τήν πρόταση νά δοθεῖ δικαίωμα θετικῆς ψήφου στόν ἀντιπρόσωπό της στή συνδιάσκεψη (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 139).—*497.*

169 Πρόκειται γιά τό παράνομο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας στήν περίοδο τοῦ ἔκτακτου νόμου κατά τῶν σοσιαλιστῶν (βλ. σημείωση 93). —*501.*

170 Τό σχέδιο τῆς διάλεξης αὐτῆς δημοσιεύτηκε στό κείμενο τῆς ἀνακοίνωσης πού ἔβγαλε τό τμῆμα Παρισιοῦ τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στήν ἀνακοίνωση ἀναφέρονταν τά παρακάτω :

«Τήν Πέμπτη 13 τοῦ Ἰούνη 1912
στήν αἴθουσα Alcazar, 190, Avenue de Choisy, 190
θά γίνει διάλεξη τοῦ
σ. **Λένιν**
μέ θέμα
«**Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου**»».

Τά ζητήματα πού ἀναφέρονται στό σχέδιο ὑπάρχουν σέ μιά σειρά ἐργασίες τοῦ Λένιν, πού ἔγραψε τό 1912 καί ἰδιαίτερα στό ἄρθρο του «Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 351-359).

Τό κείμενο τῆς ἀνακοίνωσης ἀναδημοσιεύτηκε τό 1955 στό περιοδικό «Ἱστορικό Ἀρχεῖο», ἀρ. τεύχ. 2. —*504.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ή ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΤΟΥΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται τά βιβλία, οἱ ἐφημερίδες, τά ἄρθρα καί τά ντοκουμέντα πού ἔχουν σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν καί φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

Cunow, H. Die revolutionäre Zeitungsliteratur Frankreichs während der Jahre 1789—94. Ein Beitrag zur Geschichte der französischen Klassen- und Parteikämpfe gegen Ende des 18. Jahrhunderts. Berlin, Buchh. Vorwärts, 1908. II, 328 S. — *16.*

«Czerwony Sztandar», Warszawa, 1912, N 187, czerwcu, s. 9—10. — *407.*

Jellinek, G. Die Erklärung der Menschen- und Bürgerrechte. Ein Beitrag zur modernen Verfassungsgeschichte. 2., erweiterte Aufl. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1904. XI, 65 S. (Staats und völkerrechtliche Abhandlungen. Begründet von G. Jellinek u. G. Meyer, hrsg. von G. Jellinek u. G. Anschütz). — *120.*

Lassalle, F. [Brief an K. Marx und F. Engels. 27. Mai 1859]. — In: Aus dem literarischen Nachlaß von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. IV. Briefe von F. Lassalle an K. Marx und F. Engels. 1849 bis 1862. Stuttgart, Dietz, 1902, S. 153—171. — *95.*

[Lenin, V. I.] Der Anonymus aus dem «Vorwärts» und die Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands. [Paris, «Ideal», 1912]. 12 S. — *263, 459-460, 461, 465.*

— *Zur gegenwärtigen Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands.* Dargestellt von der Redaktion des Zentralorgans (Sozialdemokrat) der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands. [Leipzig], Druck der Leipziger Buchdruckerei A. G., 1912. 16 S. — *476, 478.*

«Le Peuple», Bruxelles. — *411.*

Politische Wochenschau. — «St.-Petersburger Zeitung», 1912, Nr. 126, 6 (19) Mai. 1. Beiblatt, S. [1]. — *356-357.*

«Revue Scientifique», Paris, 1912, N 1, 6 juillet, p. 24. — *481-482.*

[Roubanovitch, I. A.] Le 1-er Mai en Russie. — («L'Avenir») («Будущее»), Paris, 1912, N 32, 26 mai, p. 3. — *363.*

«St.-Petersburger Zeitung», 1912, Nr. 126, 6 (19) Mai. 1. Beiblatt, S. [1]. — *356-357.*

«Sozialistische Monatshefte», Berlin. — *216, 218.*

[Trotzky, L. D.] Aus dem russischen Parteileben. — «Vorwärts», Berlin, 1912, Nr. 72, 26. März. 1. Beilage des «Vorwärts», S. 1. — *213, 215-217, 220, 221, 224, 263, 459.*

— *Die russische Sozialdemokratie.* (Von unserem russischen Korrespondenten). — «Vorwärts», Berlin, 1910, Nr. 201, 28. August, S. 4. — *224, 263, 459.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α

* Τά ὑπογραμμισμένα στήν παρένθεση εἶναι τά πραγματικά ὀνοματεπώνυμα.

Γ

Ε

Ἰόλλος, Γ. Μπ. (1859-1907) — φιλελεύθερος δημοσιολόγος. Μέχρι τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 ἦταν ἀνταποκριτής τῆς ἐφημερίδας «Ρούσκιγε Βέντομοστι» στό Βερολίνο· ὅταν γύρισε ἀπ' τό ἐξωτερικό ἔγινε ἕνας ἀπό τούς συντάκτες τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς. Μέλος τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Βουλευτής τῆς Ι Κρατικῆς δούμας. Τό 1907 δολοφονήθηκε ἀπό τούς μαυροεκατονταρχίτες. — *231.*

Ἰόνοφ (Κόιγκεν, Φ. Μ.) (1870-1923) — σοσιαλδημοκράτης, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς Μπούντ, ἀργότερα μέλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ἀπό τό 1893 δούλευε στούς σοσιαλδημοκρατικούς κύκλους τῆς Ὀδησσοῦ. Τό 1903 ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τῆς Μπούντ. Ἀντιπρόσωπος στό V συνέδριο (τοῦ Λονδίνου) τοῦ κόμματος. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 πῆρε μέρος στίς ἐργασίες τῆς V συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ, στά βασικά ζητήματα ὑπεράσπιζε τήν πλατφόρμα τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων· ἀργότερα ἀκολουθοῦσε συμφιλιωτιστική πολιτική ἀπέναντι στούς λικβινταριστές. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἀνῆκε στή διεθνιστική πτέρυγα τῆς Μπούντ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση μπῆκε στό ΚΚΡ (μπ) καί δούλευε στήν Κομματική ἐπιτροπή περιοχῆς Βότσκ.— *2-3, 8, 172.*

Ἰσούφ, Ι. Α. (Μιχαήλ, Μ-λ) (1878-1920) — σοσιαλδημοκράτης, μενσεβίκος. Τό 1907 ἔγινε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό μέρους τῶν μενσεβίκων. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν λικβινταριστής, συνεργαζόταν στό περιοδικό «Νάσα Ζαριά» καί σέ ἄλλα ἔντυπα τῶν λικβινταριστῶν. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν ἀμυνίτης. Τό 1917 ἦταν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τῶν μενσεβίκων, μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, καί τῆς ΠΚΕΕ τῆς πρώτης περιόδου. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση δούλευε στό Μουσεῖο ἐργασίας.— *4, 137-138, 159, 227, 494.*

Κ

Καβέλιν, Κ. Ντ. (1818-1885) — ἱστορικός καί νομικός, καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Μόσχας (1844 - 1848) καί Πετρούπολης (1857-1861), ἐκπρόσωπος τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ τῶν εὐγενῶν. Συνεργαζόταν στό «Σοβρεμέννικ», στό «Ὀτέτσεστβεννιγε Ζαπίσκι» καί στό «Βέστνικ Ἐβρόπι». Στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας καί τῆς ἐφαρμογῆς τῆς «ἀγροτικῆς» μεταρύθμισης τοῦ 1861 ἦταν ἐνάντια στό ἐπαναστατικό δημοκρατικό κίνημα καί ἐπιδοκίμαζε τήν ἀντιδραστική πολιτική τῆς ἀπολυταρχίας.— *270.*

Κάμενεφ, Λ. Μπ. (Ρόζενφελντ, Λ. Μπ., Γ. Κ.) (1883-1936) — μέλος τοῦ κόμματος ἀπό τό 1901. Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης κρατοῦσε συμφιλιωτιστική στάση ἀπέναντι στούς λικβινταριστές, στούς ὀτζοβιστές καί στούς τροτσκιστές. Ὅταν στά 1915 πιάστηκε, μπροστά στό τσαρικό δικαστήριο ἀποκήρυξε τό μπολσεβίκικο σύνθημα τῆς ἥττας τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο. Ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 τάχθηκε ἐνάντια στή γραμμή τοῦ κόμματος γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί ἐνάντια στίς θέσεις τοῦ Ἀπρίλη τοῦ Β. Ι. Λένιν. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 μαζί μέ τόν Ζηνόβιεφ δημοσίευσε

στή μισομενσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» δήλωση ὅτι δέν εἶναι σύμφωνος μέ τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ σχετικά μέ τήν ἔνοπλη ἐξέγερση· κι' ἔτσι ἀποκάλυψε στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση τά σχέδια τοῦ κόμματος.

Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε πρόεδρος τῆς ΠΚΕΕ, πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν 'Επιτρόπων· ἦταν μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ. Τάχθηκε ἐπανειλημμένα κατά τῆς λενινιστικῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος: τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἦταν ὀπαδός τοῦ σχηματισμοῦ κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, τό 1925 ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς «νέας ἀντιπολίτευσης», τό 1926 ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ ἀντικομματικοῦ τροτσκιστικοῦ-ζηνοβιεφικοῦ συνασπισμοῦ. Τό 1927 τό XV συνέδριο τοῦ ΠΚΚ (μπ) τόν διέγραψε ἀπό τό κόμμα σάν δραστήριο παράγοντα τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης. Τό 1928 ὁ Κάμενεφ δήλωσε ὅτι ἀναγνωρίζει τά σφάλματά του καί ἀποκαταστάθηκε στό κόμμα, ὅμως δέν σταμάτησε τήν ἀντικομματική του δράση καί τό 1932 διαγράφηκε καί πάλι ἀπό τό ΠΚΚ (μπ). 'Αποκαταστάθηκε ξανά στό κόμμα τό 1933. Τό 1934 γιά τήν ἀντικομματική του δράση διαγράφηκε γιά τρίτη φορά ἀπό τό κόμμα. — *108, 433.*

Κάουτσκι (Kautsky), *Κάρλ* (1854-1938) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς II Διεθνοῦς, ἀρχικά μαρξιστής, ἀργότερα ἀποστάτης τοῦ μαρξισμοῦ, θεωρητικός τοῦ κεντρισμοῦ (καουτσκισμοῦ) — τῆς πιό ἐπικίνδυνης καί ἐπιζήμιας παραλλαγῆς τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Διευθυντής τοῦ θεωρητικοῦ περιοδικοῦ τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί»).

'Ο Κάουτσκι ἄρχισε νά παίρνει μέρος στό σοσιαλιστικό κίνημα ἀπό τό 1874. Οἱ ἀντιλήψεις του ἐκείνη τήν περίοδο ἦταν ἕνα μίγμα λασσαλισμοῦ, νεομαλθουσιανισμοῦ καί ἀναρχισμοῦ. Τό 1881 γνωρίστηκε μέ τόν Κ.Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς καί κάτω ἀπό τήν ἐπίδρασή τους πέρασε στό μαρξισμό, ὡστόσο ἀπό τότε ἀκόμη παρουσίαζε ταλαντεύσεις πρός τήν πλευρά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, γιά τίς ὁποῖες τοῦ ἔκαναν δριμύτατη κριτική ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς. Στήν περίοδο 1880-1900 ὁ Κάουτσκι ἔγραψε μιά σειρά ἔργα γιά διάφορα ζητήματα τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας: «Ἡ οἰκονομική διδασκαλία τοῦ Κάρλ Μάρξ», «Τό ἀγροτικό ζήτημα» καί ἄλλα πού ἔπαιξαν, παρά τά λάθη τους, θετικό ρόλο στήν προπαγάνδιση τοῦ μαρξισμοῦ. 'Αργότερα, ὅταν τό ἐπαναστατικό κίνημα παρουσίασε πλατιά ἀνάπτυξη, ὁ Κάουτσκι πέρασε στίς θέσεις τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Τήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὁ Κάουτσκι ἀκολουθοῦσε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις, πού τίς σκέπαζε μέ διεθνιστική φρασεολογία. 'Ο Κάουτσκι εἶναι ὁ δημιουργός τῆς θεωρίας τοῦ ὑπεριμπεριαλισμοῦ. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, ὁ Κάουτσκι τάχθηκε ἀνοιχτά ἐνάντια στή προλεταριακή ἐπανάσταση καί τή δικτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.

'Ο Β. Ι. Λένιν στά ἔργα του «Ἡ χρεοκοπία τῆς II Διεθνοῦς», «'Ο ἰμπεριαλισμός ἀνώτατο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ», «Κράτος καί ἐπανάσταση», «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Κάουτσκι» καί σέ πολλά ἄλλα, ἔκανε ἐξουθενωτική κριτική στόν καουτσκισμό. — *36.*

Καπούστιν, Μ. Γ. (1847-1920) — ὀχτωβριστής, γιατρός. Βουλευτής

Λ

Ν

Ντουμπάτζε, Ι. Α. (1851-1916) — στρατηγός τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ, μαυροεκατονταρχίτης, ὀπαδός τῆς πολιτικῆς τοῦ ἐκρωσισμοῦ στόν Καύκασο. Τό 1906 τοποθετήθηκε γενικός διοικητής τῆς πόλης Γιάλτα, πού τή μετάτρεψε σέ τσιφλίκι του, τρομοκρατοῦσε τόν πληθυσμό, ἐπενέβαινε στίς δικαστικές ὑποθέσεις. Τό 1910 ἀπολύθηκε, ἀλλά ὕστερα ἀπό λίγο τοποθετήθηκε ξανά διοικητής τῆς πόλης Γιάλτα. — *122.*

Ντομπρολιοῦμποφ, Ν. Α. (1836-1861) — μεγάλος ρῶσος ἐπαναστάτης δημοκράτης, ἐπιφανής φιλολογικός κριτικός καί φιλόσοφος - ὑλιστής, στενός φίλος καί συνεργάτης τοῦ Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι.᾿Από τό φθινόπωρο τοῦ 1857 ὁ Ντομπρολιοῦμποφ διηύθυνε τό τμῆμα κριτικῆς καί βιβλιογραφίας τοῦ περιοδικοῦ «Σοβρεμέννικ», ἀργότερα ἦταν ἐπικεφαλῆς καί τῆς σατυρικῆς στήλης τοῦ περιοδικοῦ «Σβιστόκ». Ἦταν ἀδιάλλακτος ἐχθρός τῆς ἀπολυταρχίας καί τῆς φεουδαρχίας, ὀπαδός τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης κατά τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης. Δίπλα στόν Α. Ι. Χέρτσεν, Β. Γκ. Μπελίνσκι καί Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι, ὁ Ντομπρολιοῦμποφ εἶναι ἀπό τούς πρόδρομους τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας στή Ρωσία.— *261, 270.*

Ντουμπρόβιν, Α. Ι. (1855-1918) — ὀργανωτής καί καθοδηγητής τῆς μαυροεκατονταρχίτικης «Ἕνωσης τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ», γιατρός. Στά 1905-1907 ἦταν ὁ ἐμπνευστής καί ὀργανωτής τῶν πογκρόμ κατά τῶν ἑβραίων καθώς καί τρομοκρατικῶν πράξεων. Διηύθυνε τή μαυροεκατονταρχίτικη ἀντισιμιτική ἐφημερίδα «Ρούσκογε Ζνάμια». Τό 1910, μετά τή διάσπαση τῆς «Ἕνωσης τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ», συνέχισε νά καθοδηγεῖ τό τμῆμα τῆς «Ἕνωσης» πού παράμεινε κάτω ἀπό τήν ἐπιροή του. — *288.*

Ντουρνοβό, Π. Ν. (1844-1915) — ἕνας ἀπό τούς πιό ἀντιδραστικούς κρατικούς παράγοντες τῆς τσαρικῆς Ρωσίας. Στά 1884 - 1893 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς διεύθυνσης ἀστυνομίας· στά 1900-1905 ὑφυπουργός Ἐσωτερικῶν. Ὅταν τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 διορίστηκε ὑπουργός Ἐσωτερικῶν, πῆρε σκληρά μέτρα γιά τή συντριβή τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης, ἐνθάρυνε τίς μαυροεκατονταρχίτικες ὀργανώσεις στά πογκρόμ. Ἀπό τό 1906 κι᾿ ἔπειτα μέλος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου. — *102, 103, 106, 109.*

Ο

Ὀλμίνσκι (Ἀλεξάντροφ), Μ. Σ. (1863-1933) — ἕνας ἀπό τούς παλιότερους παράγοντες τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Ρωσία, ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης, φιλόλογος. Στό ἐπαναστατικό κίνημα μπῆκε στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1880-1890· ἀκολουθοῦσε τούς ναρόντνικους. Τό 1898 ἔγινε μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ· ἀπό τό 1903 ἦταν μπολσεβίκος. Ἦταν μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν μπολσεβίκικων ἐφημερίδων «Βπεριόντ» καί «Προλετάρι». Στά 1905-1907 συνεργαζόταν στίς μπολσεβίκικες ἐφημερίδες καί περιοδικά: «Νόβαγια Ζίζν», «Βολνά», «Νάσα Ζίζν», «Βέστνικ Ζίζνι» κ.ἄ., διηύθυνε τό τμῆμα συντακτῶν τοῦ κομματικοῦ ἐκδοτικοῦ «Βπεριόντ». Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν ἔκανε κομματική δουλιά στό Μπακού. Στά 1911-1914 στενός συνεργάτης τῶν μπολσεβίκικων ἐφημερίδων «Ζβεζντά», «Πράβντα», καθώς καί τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε». Στά 1915-1917 δούλεψε κομματικά στό Σαράτοφ, στή Μόσχα καί σέ συνέχεια στήν Πετρούπολη. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλι-

στική ἐπανάσταση. Ἀργότερα διηύθυνε τό τμῆμα Ἱστορίας τοῦ κόμματος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἦταν διευθυντής τοῦ περιοδικοῦ «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια» κα μέλος τῆς διεύθυνσης τοῦ Ἰνστιτούτου Β. Ι. Λένιν. — *33, 62.*

Οὐρούσοφ, Σ. Ντ. (γεν. τό 1862) — πρίγκιπας, μεγαλοτσιφλικάς. Στά 1903 καί 1904 γενικός διοικητής Βεσσαραβίας. Τό 1905 γιά ἕνα χρονικό διάστημα ἦταν ὑφυπουργός Ἐσωτερικῶν στήν κυβέρνηση Βίττε. Τό 1906 ἐκλέχτηκε στήν Ι Κρατική δούμα ἀπό τό κυβερνεῖο Καλούγκα. Μέλος τοῦ Κόμματος τῶν «δημοκρατικῶν μεταρυθμίσεων» πού ἦταν δεξιότερο ἀπό τούς καντέτους. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917, ἀπό τό Μάρτη ὥς τόν Ἰούνη, ὁ Οὐρούσοφ ἦταν ὑφυπουργός Ἐσωτερικῶν στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση.Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση δούλεψε στήν εἰδική ἐπιτροπή τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ (Ἀνώτατου Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας) γιά τίς γεωλογικές ἔρευνες στήν μαγνητική ἀνωμαλία τοῦ Κούρσκ. Ἀπό τό 1921 ὥς τό 1929 δούλευε στήν Κρατική Τράπεζα. — *101.*

Π

Πετραζίτσκι, Α. Ι. (1867-1931) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, νομικός καί κοινωνιολόγος. Ἀπό τό 1899 καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Πετρούπολης. Βουλευτής τῆς Ι Κρατικῆς δούμας· ἕνας ἀπό τούς συντάκτες τῆς ἐφημερίδας «Πράβο» καί τοῦ περιοδικοῦ «Βέστνικ Πράβα». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔφυγε στήν Πολωνία. Τό 1930 ἦταν καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Βαρσοβίας. Συγγραφέας πολλῶν νομικῶν ἐργασιῶν. — *106.*

Πετρουνκέβιτς, Ι. Ι. (1844-1928) — τσιφλικάς, παράγοντας τῶν ζέμστβο, καντέτος. Τό 1904 ἦταν πρόεδρος τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης». Ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, πρόεδρος τῆς ΚΕ του, ἐκδότης τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ κόμματος τῶν καντέτων, τῆς ἐφημερίδας «Ρέτς». Μέλος τῆς Ι Κρατικῆς δούμας. Ἡ κοινωνική δράση τοῦ Πετρουνκέβιτς ἦταν ἡ τυπικότερη ἔκφραση τῆς δουλόπρεπης πολιτικῆς τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ἀπέναντι στήν ἀπολυταρχία. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση λευκός ἐμιγκρές.— *104, 105-107, 108-109.*

Πετρόφ, Α. (Σίντοροφ, Α. Π.) (1824(;)-1861) — δουλοπάροικος, ἀγρότης τοῦ χωριοῦ Μπεζντνά τοῦ νομοῦ Σπάσκ τοῦ κυβερνείου Καζάν. Ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἐξέγερσης τῶν ἀγροτῶν τῆς Μπεζντνά, πού ἀποτελοῦσε διαμαρτυρία κατά τῆς «ἀγροτικῆς μεταρύθμισης» τοῦ 1861. Ὁ Πετρόφ παρότρυνε τούς ἀγρότες νά μήν ὑποτάσσονται στούς τσιφλικάδες καί τούς δημόσιους ὑπαλλήλους, ν' ἀρνοῦνται τήν ἀγγαρία καί τήν ὑπογραφή τῶν παραχωρητηρίων, νά καταλαμβάνουν τήν τσιφλικάδικη γῆ. Μετά τήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης, ὁ Πετρόφ μέ ἀπόφαση τοῦ στρατοδικείου τουφεκίστηκε. — *271.*

Πετρόφ, Κ. Μ. (Πετρόφ ὁ 3ος) (γεν. τό 1877) — τρουντοβίκος, στοιχειοθέτης. Βουλευτής τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Πέρμ·

Ρ

ή φωνή τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων τῆς Ρωσίας. Ὁ Τσερνισέβσκι ξεσκέπαζε μέ ἀγανάκτηση τό δουλοπαροικιακό χαρακτήρα τῆς «ἀγροτικῆς μεταρύθμισης» τοῦ 1861, καί καλοῦσε τούς ἀγρότες σέ ἐξέγερση. Τό 1862 πιάστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση καί κλείστηκε στό φρούριο τοῦ Πετροπάβλοβσκ, ὅπου ἔμεινε περίπου δυό χρόνια καί μετά καταδικάστηκε σέ ἑφτά χρόνια καταναγκαστικά ἔργα καί σέ ἰσόβια ἐξορία στή Σιβηρία. Ὁ Τσερνισέβσκι ἔμεινε στήν ἐξορία πάνω ἀπό 20 χρόνια. Ὥς τό τέλος τῆς ζωῆς του ἔμεινε φλογερός ἀγωνιστής ἐνάντια στήν κοινωνική ἀνισότητα, ἐνάντια σ' ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς καταπίεσης.

Στήν πέννα τοῦ Τσερνισέβσκι ἀνήκει ὁλόκληρη σειρά λαμπρῶν ἔργων στόν τομέα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, τῆς ἱστορίας, τῆς ἠθικῆς, καί τῆς αἰσθητικῆς. Τά λογοτεχνικά-κριτικά του ἔργα ἄσκησαν τεράστια ἐπίδραση στήν ἀνάπτυξη τῆς ρωσικῆς λογοτεχνίας καί τέχνης. Μέ τό μυθιστόρημα τοῦ Τσερνισέβσκι «Τί νά κάνουμε;» διαπαιδαγωγήθηκαν πολλές γενεές ἐπαναστατῶν στή Ρωσία καί στό ἐξωτερικό. — *271, 272.*

Τσερνόφ, Β. Μ. (1876-1952) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες καί τούς θεωρητικούς τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων. Στά 1902-1905 διευθυντής τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τῶν ἐσέρων, τῆς ἐφημερίδας «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια». Ἔγραφε ἄρθρα ἐνάντια στόν μαρξισμό, προσπαθώντας νά ἀποδείξει ὅτι ἡ θεωρία τοῦ Μάρξ εἶναι ἀνεφάρμοστη στήν ἀγροτική οἰκονομία. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 ἦταν ὑπουργός Γεωργίας στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση καί ἐφάρμοζε πολιτική ἄγριων διωγμῶν ἐνάντια στούς ἀγρότες πού εἶχαν καταλάβει τή γῆ τῶν τσιφλικάδων. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῶν ἀντισοβιετικῶν κινημάτων. Στά 1920 κατέφυγε στό ἐξωτερικό, ὅπου συνέχισε τήν ἀντισοβιετική του δράση. — *433.*

Τσέτκιν (Zetkin), *Κλάρα* (1857-1933) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ γερμανικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, συγγραφέας μέ ταλέντο, φλογερός ρήτορας καί προπαγανδιστής. Ἡ Τσέτκιν, ἀνήκοντας στήν ἀριστερή πτέρυγα τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, μαζί μέ τή Ρόζα Λούξεμπουργκ, τόν Φ. Μέρινγκ καί τόν Κ. Λῆμπκνεχτ ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στήν πάλη ἐνάντια στόν Μπέρνσταϊν καί τούς ἄλλους ὀπορτουνιστές. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὑπεράσπιζε τίς θέσεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ διεθνισμοῦ, καταπολεμοῦσε τό σοσιαλσωβινισμό. Τό 1916 μπῆκε στήν ὁμάδα «Διεθνής» καί κατόπιν στήν «Ἕνωση Σπάρτακου». Ἀπό τό 1919 ἦταν μέλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας· ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος. Στό ΙΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἐκλέχτηκε στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί καθοδηγοῦσε τή Διεθνή γυναικεία γραμματεία της. Ἀπό τό 1924 ἦταν μόνιμος πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Διεθνοῦς Ἐργατικῆς Βοήθειας (ΔΕΒ). — *36, 161.*

Τσχεῖτζε, Ν. Σ. (1864-1926) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν μενσεβίκων. Βουλευτής τῆς ΙΙΙ καί IV Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Τιφλίδας, ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῶν μενσεβίκων στήν IV Δούμα. Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τόν Τσχεῖτζε «σοσιαλδημοκράτη πού περιφέ-

ρεται γύρω ἀπό τό κόμμα» καί πού ἔδειξε στή Δούμα «τή δεξιοτεχνία του νά συγκαλύπτει τούς ὁπορτουνιστές καί νά τούς ὑπηρετεῖ». Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου κεντριστής. Τόν καιρό τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 μέλος τῆς Προσωρινῆς ἐπιτροπῆς τῆς Κρατικῆς δούμας, ἀμυνίτης. Ὁ Τσχεῖτζε ἦταν πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, πρόεδρος τῆς ΚΕΕ τῆς πρώτης περιόδου, καί ὑποστήριζε δραστήρια τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πρόεδρος τῆς Συντακτικῆς συνέλευσης τῆς Γεωργίας (ἀντεπαναστατικῆς μενσεβίκικης κυβέρνησης). Τό 1921, μετά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στή Γεωργία, κατέφυγε στό Παρίσι. —*223, 339-343.*

Φ

Φόϋερμπαχ (Feurbach), *Λιούντβιχ Ἄντρεας* (1804-1872) — ἐπιφανής γερμανός ὑλιστής φιλόσοφος καί ἀθεϊστής, ἕνας ἀπό τούς προδρόμους τοῦ μαρξισμοῦ. Ὁ Φόϋερμπαχ ἔκανε κριτική στήν ἰδεαλιστική φιλοσοφία τοῦ Χέγγελ καί ἔδειξε τή σχέση τοῦ ἰδεαλισμοῦ μέ τή θρησκεία. Στήν ἐξήγηση ὡστόσο, τῶν κοινωνικῶν φαινομένων ὁ Φόϋερμπαχ παρέμεινε ἰδεαλιστής. Ὁ ὑλισμός του ἦταν μεταφυσικός καί ἐνατενιστικός. Ὁ Φόϋερμπαχ δέν μπόρεσε νά κατανοήσει τό ρόλο τῆς πράξης στό προτσές τῆς γνώσης καί τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης. Στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἐνδιαφέρθηκε γιά τή σοσιαλιστική φιλολογία, διάβασε τό «Κεφάλαιο» τοῦ Μάρξ καί τό 1870 μπῆκε στό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας.

Ὁλόπλευρη ἀνάλυση τῆς φιλοσοφίας τοῦ Φόϋερμπαχ δίνεται στό ἔργο τοῦ Κ. Μάρξ «Θέσεις γιά τόν Φόϋερμπαχ», στό ἔργο τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς «Ἡ γερμανική ἰδεολογία», στό ἔργο τοῦ Φ. Ἔνγκελς «Ὁ Λουδοβίκος Φόϋερμπαχ καί τό τέλος τῆς γερμανικῆς κλασικῆς φιλοσοφίας», καθώς καί στό ἔργο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός». — *267.*

Χ

Χάαζε (Haase), *Χοῦγκο* (1863-1919) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, κεντριστής. Τό 1911 ἐκλέχτηκε πρόεδρος τῆς Διοίκησης τοῦ Γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Βουλευτής τοῦ Ράιχσταγκ στά 1897-1907 καί στά 1912-1918. Ἀπό τό 1912 ἦταν πρόεδρος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τοῦ Ράιχσταγκ. Στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἀκολουθοῦσε κεντριστικές θέσεις. Τό 1917 ἵδρυσε μαζί μέ τόν Κάουτσκι τό Ἀνεξάρτητο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας. Ὁ Λένιν ἀποκαλοῦσε τόν Χάαζε καί τούς ἄλλους ἡγέτες τοῦ κόμματος τῶν γερμανῶν «ἀνεξάρτητων» «λακέδικες ψυχές, δογματιστές, δειλούς, ἄβουλους συνεργούς τῆς ἀστικῆς τάξης καί ρεφορμιστές» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 29ος, σελ. 520). Τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία, ὁ Χάαζε ἔγινε μέλος τοῦ λεγόμενου Συμβουλίου τῶν λαϊκῶν πληρεξουσίων, πού ἐφάρμοζε πολιτική κατάπνιξης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. — *468.*

Χβοστόφ, Α. Ν. (1872-1918) — μεγαλοτσιφλικάς. Ἦταν ἀντεισαγγελέας τοῦ περιφερειακοῦ δικαστηρίου τῆς Μόσχας, βοηθός τοῦ κυβερνήτη

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

(Δεκέμβρης τοῦ 1911 - 'Ιούλης τοῦ 1912)

1911

Δεκέμβρης τοῦ 1911 -'Ιούλης τοῦ 1912. 'Ο Λένιν ζεῖ στό Παρίσι, μετά, τόν 'Ιούνη τοῦ 1912, μεταφέρεται στήν Κρακοβία. Καθοδηγεῖ τήν προετοιμασία καί τίς ἐργασίες τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ, διευθύνει τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ — τήν ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ὀργανώνει τήν ἔκδοση τῆς νόμιμης μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Πράβντα» καί καθοδηγεῖ συστηματικά τή δουλιά της, κατευθύνει τή δράση τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων στή Ρωσία, καθοδηγεῖ ἰδεολογικά τήν ἐκλογική καμπάνια γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας.

Δεκέμβρης, 8 (21). Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «'Η λύση τῆς κομματικῆς κρίσης», «Τά συνθήματα καί ἡ ὀργάνωση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς μέσα καί ἔξω ἀπό τή Δούμα», «Πρακτορεῖο τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης», «'Από τό στρατόπεδο τοῦ «ἐργατικοῦ» κόμματος τοῦ Στολίπιν», «Σχετικά μέ τή διπλωματία τοῦ Τρότσκι καί μέ μιά πλατφόρμα τῶν κομματικῶν» καί «Τά ἀποτελέσματα τῆς διαιτησίας τῶν «μεσεγγυητῶν»» δημοσιεύονται στήν ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 25.

Δεκέμβρης, 10(23). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό παλιό καί τό καινούργιο» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Ζβεζντά» ἀρ. φύλ. 33.

Δεκέμβρης, 10(23)-6 (19) τοῦ Γενάρη 1912. Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν μέ τό γενικό τίτλο «'Η ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 33, 34, 36 (1911) καί 1 (1912).

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 14 (27) τοῦ Δεκέμβρη. 'Ο Λένιν ἑτοιμάζεται γιά τή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκικων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ· ἑτοιμάζει τίς θέσεις τῆς εἰσήγησης γιά τήν κατάσταση τοῦ κόμματος, γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης μέ βάση τήν εἰσήγηση.

Δεκέμβρης 14-17 (27-30). Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ στό Παρίσι τή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκικων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Δεκέμβρης,14 (27). Ὁ Λένιν ἀνοίγει τή σύσκεψη μέ χαιρετιστήρια ὁμιλία καί κάνει εἰσήγηση γιά τήν κατάσταση τοῦ κόμματος.

Δεκέμβρης, 15 (28). Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στίς συζητήσεις τῆς σύσκεψης καί ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο πάνω στήν εἰσήγηση του.

Δεκέμβρης, 16 - 17 (29-30). Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στίς συζητήσεις γιά τήν τελική διατύπωση τοῦ κειμένου τῆς ἀπόφασης γιά τό ζήτημα τῆς κατάστασης τοῦ κόμματος. Ἡ σύσκεψη ἐκλέγει Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης ἐξωτερικοῦ καί ἀναθέτει στήν ΕΟΕ μέ πρόταση τοῦ Λένιν τήν τελική ἐπεξεργασία τοῦ καταστατικοῦ καί τήν ἔγκρισή του.

Ὁ Λένιν μιλάει κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τή συμμετοχή ἀντιπροσώπων τῆς ΕΟΕ στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα».

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στίς συζητήσεις πάνω στό ζήτημα τῆς ὑποστήριξης τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς (ΡΟΕ) καί τῆς συγκαλούμενης κομματικῆς συνδιάσκεψης. Ἡ σύσκεψη ψηφίζει τήν ἀπόφαση πού ἔχει γράψει ὁ Λένιν.

Ὁ Λένιν μιλάει στή σύσκεψη πάνω στό ζήτημα τῆς στάσης τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων ἀπέναντι στή σύγκληση τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης. Τά ζητήματα πού ἔβαλε βρῆκαν τήν ἔκφρασή τους στήν ἀπόφαση τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ «Γιά τήν ἀπουσία ἀπό τή γενική κομματική συνδιάσκεψη ἀντιπροσώπων τῶν ἐθνικῶν κέντρων».

Νωρίτερα ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Δεκέμβρη. Βγαίνει στήν Πετρούπολη τό 1ο τεῦχος τοῦ μπολσεβίκικου νόμιμου περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε» μέ τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Θεμελιακά ζητήματα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας» (τό τέλος τοῦ ἄρθρου δημοσιεύτηκε τό Γενάρη τοῦ 1912 στό 2ο τεῦχος τοῦ «Προσβεστσένιγε»), «Ἡ ἀπαρχή τῶν ἀποκαλύψεων γιά τίς διαπραγματεύσεις τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων μέ τούς ὑπουργούς» καί «Τρεῖς ἐπερωτήσεις».

Νωρίτερα ἀπό τίς 19 τοῦ Δεκέμβρη (1 τοῦ Γενάρη 1912). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τόν Ι. Α. Πιάτνιτσκι στή Λειψία ἐκφράζει τήν ὑπόνοια ὅτι εἶναι δυνατό νά συλληφθεῖ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Μόσχας στή συνδιάσκεψη τῆς Πράγας, καί παρακαλεῖ νά γίνει ἐκλογή ἄλλου ἀντιπροσώπου.

Δεκέμβρης, 22 Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὁ λιμός καί ἡ μαύρη Δούμα»

(4 τοῦ Γενάρη 1912).	δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσαγια Γκαζέτα, ἀρ. φύλ. 7.
Τέλη τοῦ χρόνου.	Ὁ Λένιν γράφει περίληψη τῆς εἰσήγησης γιά τήν πολιτική κατάσταση (οἱ συνθῆκες καί ὁ τόπος τῆς ὁμιλίας δέν ἐξακριβώθηκαν).
Δεκέμβρης-Γενάρης, ὥς τίς 5 (18) τοῦ 1912.	Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τίς προετοιμασίες τῆς σύγκλησης τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ.

1912

Νωρίτερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Γενάρη.	Ὁ Λένιν κάνει συζήτηση μέ μιά ὁμάδα ἀντιπροσώπων πού παίρνουν μέρος στή συνδιάσκεψη τῆς Πράγας.
Γενάρης, 5-17 (18-30).	Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τήν VI Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ· προεδρεύει στίς συνεδριάσεις, μιλάει ἀρκετές φορές τήν ἡμέρα, γράφει σχέδια ἀποφάσεων γιά ὅλα τά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης, διορθώνει τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης.
Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Γενάρη.	Ὁ Λένιν κάνει παρατηρήσεις στό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή δουλιά τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς σύγκλησης τῆς συνδιάσκεψης· γράφει περίληψη ὁμιλίας καί σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀνακήρυξη σέ σῶμα τῆς συνδιάσκεψης.
Γενάρης, 5 (18).	Ὁ Λένιν κάνει ὁμιλία κατά τό ἄνοιγμα τῆς συνδιάσκεψης καί γιά τό ζήτημα τῆς ἀνακήρυξής της.
Γενάρης 5 καί 6 (18 καί 19).	Ὁ Λένιν μιλάει ἀπ' ἀφορμή τίς διορθώσεις στό πρῶτο ἄρθρο τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τήν ἀνακήρυξη τῆς συνδιάσκεψης.
Ἀνάμεσα στίς 5 καί 17 (18 καί 30) τοῦΓενάρη.	Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τόν λικβινταρισμό καί τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν· τό σχέδιο ἀπόφασης ψηφίζεται ἀπό τή συνδιάσκεψη.
Γενάρης 6, 7 καί 10 (19,20 καί 23).	Ὁ Λένιν σέ πέντε συνεδριάσεις τῆς συνδιάσκεψης κρατάει σημειώσεις ἀπό τίς ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων.
Ἀνάμεσα στίς 6 καί 12 (19 καί 25) τοῦ Γενάρη.	Ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος».
Γενάρης, 7 (20).	Ὁ Λένιν στήν πέμπτη συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης μιλάει γιά τή δουλιά τοῦ ΚΟ, τῆς ἐφημερίδας «Σο-

τσιάλ-Ντεμοκράτ», καί κάνει ἔκθεση γιά τή δουλιά τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου· ἀπαντάει σέ ἐρωτήσεις τόν ἀντιπροσώπων καί παίρνει μέρος στή συζήτηση τῆς ἀπόφασης πάνω στίς ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν οργανώσεων.

Στήν ἕκτη συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης ὁ Λένιν δυό φορές παίρνει τό λόγο στίς συζητήσεις πάνω στήν ἔκθεσή του γιά τή δουλιά τοῦ ΔΣΓ.

Γενάρης, 8 (21). Στήν ὄγδοη συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης ὁ Λένιν παίρνει τό λόγο κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος: τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν πάλη γιά τήν καταπολέμηση τοῦ λιμοῦ. Τό σχέδιο ἀπόφασης πού ἔγραψε ὁ Λένιν πάνω στό ζήτημα αὐτό ψηφίζεται ἀπό τή συνδιάσκεψη.

Ἀνάμεσα στίς 9 καί 13 (22 καί 26) τοῦ Γενάρη. Ὁ Λένιν μέ ἐντολή τῆς συνδιάσκεψης συντάσσει χαιρετιστήριο πρός τή Γερμανική σοσιαλδημοκρατία μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπιτυχίας της στίς ἐκλογές γιά τό γερμανικό Ράιχσταγκ. Τό χαιρετιστήριο δημοσιεύτηκε στίς 27 τοῦ Γενάρη 1912 στήν ἐφημερίδα «Vorwärts», ἀρ. φύλ. 22.

Γενάρης, 10 (23). Στήν ἑνδέκατη συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης ὁ Λένιν παίρνει μέρος στίς συζητήσεις γιά τό ζήτημα τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στό ἐξωτερικό.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 11 (24) τοῦ Γενάρη. Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο τροποποίησης στό ὀργανωτικό καταστατικό τοῦ κόμματος.

Γενάρης, 11 (24). Στή δωδέκατη συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης ὁ Λένιν παίρνει τό λόγο πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα.

Ὁ Λένιν ὑποβάλει διορθώσεις στήν ἀπόφαση «Γιά τό χαρακτήρα καί τίς ὀργανωτικές μορφές τῆς κομματικῆς δουλιᾶς».

Ἡ συνδιάσκεψη ἐγκρίνει τό σχέδιο πού πρότεινε ὁ Λένιν γιά τίς τροποποιήσεις στό ὀργανωτικό καταστατικό τοῦ κόμματος.

Γενάρης, 12 (25). Τό σχέδιο ἀπόφασης πού ἔγραψε ὁ Λένιν γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος ψηφίζεται στή δέκατη πέμπτη συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης.

Ἀνάμεσα στίς 12 καί 17 (25 καί 30) τοῦ Γενάρη. Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας ἐκλέγει τόν Λένιν στήν ΚΕ, στό ΚΟ καί ἀντιπρόσωπο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Γενάρη. Ὁ Λένιν δουλεύει τό σχέδιο ἀπόφασης «Γιά τήν καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος».

Γενάρης, 17 (30). Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο στή συνδιάσκεψη.

Γενάρης, 19 (Φλεβάρης, 1). Ὁ Λένιν συναντιέται στή Λειψία μέ τούς σοσιαλδημοκράτες βουλευτές τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας καί τούς ἐνημερώνει πάνω στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας.

Τέλος τοῦ Γενάρη. Ὁ Λένιν κάνει στή Λειψία διάλεξη γιά τόν Λ. Ν. Τολστόι.

Ὁ Λένιν ἀπό τή Λειψία πηγαίνει στό Βερολίνο γιά νά πάρει ἀπό τούς πρώην «μεσεγγυητές» τά χρήματα πού ἀνῆκαν στό κόμμα, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας.

Στό Βερολίνο ὁ Λένιν φιλοξενεῖται στό σπίτι τοῦ Α. Β. Ἀντοράτσκι· ἐπισκέπτεται τό δραματικό θέατρο Ράινχαρντ.

Ἀρχές τοῦ Φλεβάρη. Στό Παρίσι ὁ Λένιν συζητάει μέ τόν Α. Β. Σότμαν, πού ἦρθε ἀπό τή Φιλλανδία, γιά τή φιλλανδική σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση.

Φλεβάρης, 19 (Μάρτης, 3). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὄργανο τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς», δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 11 τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά».

Φλεβάρης, 26 (Μάρτης, 10). Ὁ Λένιν σέ γράμμα του (στά γαλλικά) πρός τόν γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Κ. Χούισμανς τόν πληροφορεῖ ὅτι ἔστειλε τήν ἔκθεση σχετικά μέ τήν VI Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅτι ἐπιθυμεῖ νά δημοσιευτεῖ ἡ ἔκθεση σέ ἐγκύκλιο τοῦ ΔΣΓ καί ἀνακοινώνει ὅτι ἐκλέχτηκε ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ΔΣΓ.

Φλεβάρης, 28 (Μάρτης, 12). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τόν Γκ. Λ. Σκλόβσκι στή Βέρνη (Ἑλβετία) γράφει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά γίνει διάλεξη σέ ὅλες τίς πόλεις τῆς Ἑλβετίας γιά τά ἀποτελέσματα τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας, δίνει πληροφορίες σχετικά μέ τή σύνθεση καί τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν τῆς συνδιάσκεψης πού τελείωσε, σχετικά μέ τή δουλιά πού γίνεται στή Ρωσία γιά τήν ἐνημέρωση τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων μέ τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης, γιά τή ρήξη μέ τούς λικβινταριστές, σχετικά μέ τίς προθέσεις τῆς Μπούντ καί τῆς λεττονικῆς σοσιαλδημοκρατίας νά συγκαλέσουν

συνδιάσκεψη μαζί μέ τούς λικβινταριστές, γιά τή θέση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας.

Φλεβάρης, 29 (Μάρτης, 13). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Λ. Σκλόβσκι στή Βέρνη σχετικά μέ τή διάλεξή του γιά τή συνδιάσκεψη τῆς Πράγας· πληροφορεῖ γιά τή σύσκεψη τῶν λικβινταριστῶν πού ἔγινε στό Παρίσι καί γιά τήν ἀπόφαση πού πάρθηκε σ' αὐτήν ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας, ἐκφράζει τή βεβαιότητα ὅτι δέν μποροῦν νά ἑνωθοῦν οἱ λικβινταριστές.

Φλεβάρης. Ὁ Λένιν ἐπιμελεῖται τή μπροσούρα «Ἡ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας τοῦ 1912». Ἡ μπροσούρα βγῆκε στό Παρίσι τό Φλεβάρη τοῦ 1912 σέ ἔκδοση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι στό νησί Κάπρι (Ἰταλία) ὑπόσχεται νά τοῦ στείλει τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας, καί τόν παρακαλεῖ νά γράψει τήν πρωτομαγιάτικη προκήρυξη· τόν πληροφορεῖ γιά τίς δυσκολίες πού συνδέονται μέ τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά».

Φλεβάρης-Μάρτης. Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι στό νησί Κάπρι τόν πληροφορεῖ ὅτι τοῦ στέλνει τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας, γράφει γιά τήν ἐφημερίδα «Ζβεζντά» καί δίνει λαμπρή ἐκτίμηση τῶν «Διηγημάτων» τοῦ Γκόρκι, πού δημοσιεύτηκαν σ' αὐτή τήν ἐφημερίδα· δίνει χαρακτηρισμό τῆς ἐφημερίδας τῶν λικβινταριστῶν «Ζιβόγε Ντιέλο», χαρακτηρίζει πολύ ἀρνητικά τή διαγωγή τοῦ Ν. Α. Ροζκόφ.

Ἀργότερα ἀπό τίς 2 (15) τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἐνάντια στήν ἕνωση μέ τούς λικβινταριστές». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε τό Μάρτη τοῦ 1912 στά περιοδικό «Προσβεστσένιγε», ἀρ. τεύχ. 3-4.

Μάρτης, 4 (17). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τά πολιτικά κόμματα στήν πενταετία τῆς τρίτης Δούμας» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 14 τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά».

Μάρτης, 5 (18). Ἡ ἔκθεση τοῦ Λένιν στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο σχετικά μέ τήν Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ στέλνεται ἀπό τό γραμματέα τοῦ ΔΣΓ Κ. Χούισμανς στά Σοσιαλιστικά κόμματα μέ τήν ἐγκύκλιο ἀρ. 4, γιά δημοσίευση στόν κομματικό τύπο.

Ἀρχές τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν γράφει τό «Ἐκλογικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ».

Τό πρόγραμμα ἐκδόθηκε σέ ξεχωριστό φυλλάδιο τό Μάρτη τοῦ 1912 στή Ρωσία καί τόν Ἀπρίλη στό ἐξωτερικό σάν «Παράρτημα» στό φύλ. ἀρ. 26 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ».

Ἀνάμεσα στίς 9 (22) τοῦ Μάρτη καί 1 (14) τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Λένιν κάνει σημειώσεις, ὑπογραμμίσεις καί πλαισιώσεις στό φύλ. ἀρ. 8 τῆς ἐφημερίδας «Ζιβόγε Ντιέλο» πού τό χρησιμοποιεῖ γιά τό ἄρθρο του «Μιά ἄσχημη ὑπεράσπιση τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς».

Μάρτης, 11 (24). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τήν ἀδελφή του Ἄννα Ἰλίνιτσνα Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάροβα στό Σαράτοφ, γράφει γιά τήν πάλη τῶν ἀντικομματικῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐνάντια στή συνδιάσκεψη τῆς Πράγας τοῦ ΣΔΕΚΡ καί γιά τίς ἀποφάσεις της.

Μάρτης, 12 ἤ 13 (25 ἤ 26). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Μέ ἀνοιχτά χαρτιά».

Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά» παρακαλεῖ νά τοῦ στείλουν βιβλία γιά τόν ἐκλογικό νόμο τῆς 3 (16) τοῦ Ἰούνη 1907 καί ἄλλο ὑλικό ἀπαραίτητο γιά νά προετοιμάσει καί νά γράψει τή μπροσούρα «Ὁδηγός τοῦ ἐκλογέα (Ὁ ἐκλογικός μας νόμος)»· κάνει τήν ὑπόδειξη ὅτι ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας δέν πρέπει νά ἐγκρίνει κανένα ἐκλογικό πρόγραμμα, ἐνδιαφέρεται νά μάθει πότε θά βγεῖ ἡ καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα, τί σχῆμα θά ἔχει κτλ.

Μάρτης, 13 (26). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἀπ' ἀφορμή τήν ἀποχώρηση τοῦ βουλευτῆ Τ. Ο. Μπελοοῦσοφ ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 17 τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά».

Ἀργότερα ἀπό τίς 13 (26) τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν γράφει τήν μπροσούρα «Ὁ ἀνώνυμος τῆς «Vorwärts» καί ἡ κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ». Ἡ μπροσούρα τυπώθηκε τό 1912 στό Παρίσι σέ ξεχωριστή ἔκδοση ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ ΚΟ τοῦ ΣΔΕΚΡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ».

Μάρτης, 15 (28). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε καί τά ἄλλα μέλη τοῦ Ρωσικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ στήν Τιφλίδα τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δυναμώσουν οἱ ἐπαφές τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων μέ τό κέντρο τοῦ ἐξωτερικοῦ, γράφει γιά τήν ἔλλειψη στοιχείων σχετικά μέ τίς ἐκθέσεις πού ἔγιναν γιά τά ἀποτελέσματα τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας καί τῶν ἀποφάσεων τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων ὅτι συμφωνοῦν μέ τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης, ἐπιμένει νά γίνουν τό συντομώτερο περιοδεῖες στίς ὀργανώσεις μέ εἰση-

γήσεις γιά τή συνδιάσκεψη, ζητάει πληροφορίες γιά τήν έκδοση τῆς «᾽Ανακοίνωσης» γιά τή συνδιάσκεψη καί τοῦ «᾽Εκλογικοῦ προγράμματος τοῦ ΣΔΕΚΡ» στή Ρωσία, δίνει πληροφορίες γιά οἰκονομικά ζητήματα, γιά τήν πάλη στό ἐξωτερικό ἀπ᾽ ἀφορμή τή συνδιάσκεψη, ἐκφράζει τήν ἀγανάκτησή του γιά τό συκοφαντικό ἄρθρο τοῦ Λ. Τρότσκι στήν ἐφημερίδα «Vorwärts», ἀρ. φύλ. 72 τῆς 26 τοῦ Μάρτη 1912.

῾Ο Λένιν γράφει γράμμα (στά γαλλικά) πρός τόν γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Κ. Χούισμανς καί ἐκφράζει τίς εὐχαριστίες του γιά τήν ἀποστολή τῆς ἀπόφασης τῆς σύσκεψης τῶν λικβινταριστῶν στό Παρίσι στίς 12 τοῦ Μάρτη (μέ τό νέο ἡμερ.) 1912· τόν πληροφορεῖ ὅτι ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας καταδίκασε τούς λικβινταριστές καί τίς διάφορες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ πού φέρνουν τήν ἀποδιοργάνωση στή δουλιά τοῦ κόμματος, ὅτι οἱ λικβινταριστές σκοπεύουν νά συγκαλέσουν δική τους συνδιάσκεψη, ὅτι ὁ Πλεχάνοφ δέν ἀπάντησε στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας πού τοῦ στάλθηκαν καί παρακαλεῖ νά τόν εἰδοποιήσουν σέ περίπτωση πού τό ΔΣΓ πάρει ἀπάντηση ἀπό τόν Πλεχάνοφ.

Μέσα τοῦ Μάρτη. ῾Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά» ἀπ᾽ ἀφορμή τό ἐκλογικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Μάρτης, 17 (30). Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «῾Ο λιμός» καί ἡ «῾Η ἀγροτιά καί οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 8 τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα».

᾽Ανάμεσα στίς 21 καί 26 τοῦ Μάρτη (3 καί 8 τοῦ ᾽Απρίλη). ῾Ο Λένιν κάνει σημειώσεῖς, ὑπογραμμίσεις καί πλαισιώσεις στό φύλ. ἀρ. 10 τῆς ἐφημερίδας «Ζιβόγε Ντιέλο», πού τό χρησιμοποιεῖ γιά τό ἄρθρο του «῾Ο συνασπισμός τῶν καντέτων μέ τούς προοδευτικούς καί ἡ σημασία του».

Μάρτης, 23 (᾽Απρίλης, 5). ῾Ο Λένιν σέ γράμμα (στά γαλλικά) πρός τόν γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Κ. Χούισμανς τόν πληροφορεῖ ὅτι πῆρε τήν ἐγκύκλιο ἀρ. 5 τοῦ ΔΣΓ, παρακαλεῖ νά διαβιβαστεῖ στούς γραμματεῖς ὅλων τῶν κομμάτων τῆς II Διεθνοῦς ἡ ἐπίσημη δήλωση-διαμαρτυρία τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ΔΣΓ ἐνάντια στίς ἄμεσες ἐπαφές τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού δέν ἐκπροσωποῦν τό κόμμα, μέ τό ΔΣΓ.

᾽Ανάμεσα στίς 23 καί 26 τοῦ Μάρτη (5 καί 8 τοῦ ᾽Απρίλη). ῾Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «῾Ο συνασπισμός τῶν καντέτων μέ τούς προοδευτικούς καί ἡ σημασία του». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στίς 29 τοῦ Μάρτη (11 τοῦ ᾽Απρίλη) στό φύλ. ἀρ. 23 τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά».

Μάρτης, 25 ('Απρίλης, 7). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τή μητέρα του Μαρία Ἀλεξάντροβνα Οὐλιάνοβα στό Σαράτοφ τήν πληροφορεῖ ὅτι σκοπεύει νά μεταφερθεῖ τό καλοκαίρι στά περίχωρα τοῦ Παρισιοῦ. Ἡ μεταφορά στό Παρίσι δέν ἔγινε. Τόν Ἰούνη τοῦ 1912 ὁ Λένιν πέρασε στήν Κρακοβία.

Νωρίτερα ἀπό τίς 30 τοῦ Μάρτη (12 τοῦ Ἀπρίλη). Ὁ Λένιν γράφει τή δήλωση-διαμαρτυρία πρός τό γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Κ. Χούισμανς ἀπ' ἀφορμή τήν ἐπίθεση τῶν ἀντικομματικῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας.

Ἡ δήλωση τοῦ Λένιν στάλθηκε ἀπό τό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο στίς 12 τοῦ Ἀπρίλη σέ ὅλα τά Σοσιαλιστικά κόμματα μέ τήν ἐγκύκλιο ἀρ. 7, γιά νά δημοσιευτεῖ στόν κομματικό τύπο.

Μάρτης. Ὁ Λένιν στό Παρίσι κάνει ὁμιλία σέ συγκέντρωση πού ὀργάνωσε ἡ Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης ἐξωτερικοῦ γιά τά ἀποτελέσματα τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας.

Ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τά μέλη τοῦ Ρωσικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ στήν Τιφλίδα τονίζει τήν ἀνάγκη τῆς ἐπίμονης καί συστηματικῆς πάλης ἐνάντια στούς λικβινταριστές τοῦ ἐξωτερικοῦ, συμβουλεύει νά γίνουν περιοδεῖες στίς τοπικές ὀργανώσεις καί νά ξεσκεπαστοῦν οἱ λικβινταριστές, συσταίνει νά ἐπανεκδοθοῦν σέ φυλλάδια ὅλες οἱ σοβαρές ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὑπογραμμίζει ὅτι γιά τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Ἰσβέστιγια» πρέπει νά καταπιαστεῖ κανείς πάρα πολύ προσεκτικά (ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς δέν πραγματοποιήθηκε).

Ἀπρίλης, 1 (14). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Μιά ἄσχημη ὑπεράσπιση τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 24 τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά».

Ἀπρίλης, 2(15). Στό Παρίσι ὁ Λένιν κάνει διάλεξη σέ βραδιά, ἀφιερωμένη στή μνήμη τοῦ Α. Ι. Χέρτσεν.

Ἀπρίλης, 3 (16). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ ἐπαναληπτικές ἐκλογές στή Ρωσία καί τά καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς τάξης» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 25 τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά».

Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τήν Ἐπιτροπή Κιέβου τοῦ ΣΔΕΚΡ τονίζει τήν ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ ἐπαφή μέ τό μπολσεβίκικο κέντρο τοῦ ἐξωτερικοῦ, νά δημιουργηθοῦν Ἐπιτροπές περιοχῶν (εἴτε ἁπλῶς ὁμάδες ἔμπιστων στελεχῶν) πού νά συνδέονται μέ τό κέντρο· συμβουλεύει νά ἐπανεκδοθεῖ ἡ ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τίς ἐκλογές τῆς

IV Κρατικῆς δούμας, καθώς ἐπίσης νά ἐκδοθεῖ σέ ἰδιαίτερο φυλλάδιο τό ἄρθρο του ἀπό τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», «Ἡ ἀγροτιά καί οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα», πληροφορεῖ γιά τή συκοφαντική ἐκστρατεία τοῦ Τρότσκι στήν ἐφημερίδα «Vorwärts» ἐνάντια στή συνδιάσκεψη τῆς Πράγας καί τίς ἀποφάσεις της.

Ἀπρίλης, 6 (19). Ὁ Λένιν σέ γράμμα (στά γαλλικά) πρός τόν Κ. Χούισμανς διαμαρτύρεται γιατί οἱ ὁμάδες ἐξωτερικοῦ τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν, πού δέν ἀντιπροσωπεύουν τό κόμμα, ἀπευθύνθηκαν ἀπευθείας στό ΔΣΓ μέ σκοπό τήν ἐνημέρωση μέσω τοῦ ΔΣΓ τῶν κομμάτων τῆς II Διεθνοῦς γιά τίς διαφωνίες στό ΣΔΕΚΡ καί ἐκφράζει τήν ἀντίθεσή του πρός τήν πρόταση τοῦ Χούισμανς νά συγκληθεῖ «γενική» συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ἀπρίλης, 8 καί 19 (Ἀπρίλης, 21 καί Μάης, 2). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Φιλελευθερισμός καί δημοκρατία» δημοσιεύεται στά φύλ. ἀρ. 27 καί 32 τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά».

Νωρίτερα ἀπό τίς 9 (22) τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Λένιν γράφει τήν μπροσούρα «Ὁδηγός τοῦ ἐκλογέα (Ὁ ἐκλογικός μας νόμος)».

Ἀπρίλης, 9 (22). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά» πληροφορεῖ ὅτι ἔστειλε ὑλικά γιά τήν μπροσούρα «Ὁδηγός τοῦ ἐκλογέα» καί προτείνει νά ἀνατυπωθοῦν στήν μπροσούρα τό II καί III κεφάλαιο τοῦ ἄρθρου του «Ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα», δίνει συμβουλές πῶς νά ἐκδοθεῖ ἡ μπροσούρα· τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπαντήσουν στίς ἐπιθέσεις τῶν λικβινταριστῶν, παρακαλεῖ νά τοῦ στείλουν τά δοκίμια τῶν ἄρθρων τοῦ Πλεχάνοφ καί νά μή τοῦ δίνουν τό προνόμιο νά γράφει ἐνάντια στήν κομματική συνδιάσκεψη, παίρνοντας ὑπόψη ὅτι ἡ Συντακτική ἐπιτροπή μιᾶς νόμιμης ἐφημερίδας στερεῖται τῆς δυνατότητας νά τήν ὑποστηρίξει· ζητάει νά μάθει πότε θά ἐκδοθεῖ τό πρῶτο φύλλο τῆς «Πράβντα», γιά τό σχῆμα της καί τό μέγεθος τῶν ἄρθρων πού μπορεῖ κανείς νά στείλει.

Νωρίτερα ἀπό τίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη). Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τήν ὀργάνωση τῆς ἔκδοσης τῆς καθημερινῆς νόμιμης μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Πράβντα». Τό πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας βγῆκε στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη).

Ἀπρίλης, 22 (Μάης, 5). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τόν Β. Α. Τέρ-Ἰοανισιάν στό Βερολίνο τόν πληροφορεῖ γιά τήν σύλληψη τοῦ Σ. Σ. Σπανταριάν στό Μπακού καί τόν παρακαλεῖ νά ὀργανώσει τήν ὑλική βοήθεια πρός τόν Σπανταριάν καί τόν πατέρα του.

'Απρίλης, 25 (Μάης, 8). Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Δούμα καί τά καθήκοντα τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας», «Οἱ λικβινταριστές ἐνάντια στό κόμμα» καί «Στή μνήμη τοῦ Χέρτσεν», δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 26 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ».

'Απρίλης, 26 (Μάης, 9). Ὁ Λένιν κάνει ἔκθεση στή συνεδρίαση τοῦ παρισινοῦ τμήματος τῆς 'Οργάνωσης ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τό ματοκύλισμα τοῦ Λένα, τίς ἀπεργίες στή Ρωσία καί γιά τήν τακτική τοῦ κόμματος σέ σχέση μέ αὐτά τά γεγονότα.

'Απρίλης-'Ιούνης. Ἡ ἐργασία τοῦ Λένιν «Ἔρευνα γιά τίς ὀργανώσεις τοῦ μεγάλου κεφαλαίου» δημοσιεύεται στά τεύχη 5-7 τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε».

Μάης, 6 (19). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ γαιοκτησία στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 3 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».

Μάης, 8 καί 9 (21 καί 22). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ τρουντοβίκοι καί ἡ ἐργατική δημοκρατία» δημοσιεύεται στά φύλ. ἀρ. 13 καί 14 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

'Αργότερα ἀπό τίς 8 (21) τοῦ Μάη. Ὁ Λένιν κάνει σημειώσεις στό βιβλίο τοῦ Α. Ε. Λοσίτσκι «Ἡ διάλυση τῆς κοινότητας» (Πετρούπολη, 1912).

Νωρίτερα ἀπό τίς 10 (23) τοῦ Μάη. Ὁ Λένιν φεύγει ἀπό τό Παρίσι γιά μερικές ἡμέρες.

Μάης, 10 (23). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τά πολιτικά κόμματα στή Ρωσία» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 5 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».

Μάης, 14 (27) καί 20 ('Ιούνης, 2). Ὁ Λένιν γράφει στήν Μ. Α. Οὐλιάνοβα στό Σαράτοφ ὅτι πῆρε τό γράμμα της μέ τήν εἴδηση τῆς σύλληψης τῆς Α. Ι. Οὐλιάνοβα-'Ελιζάροβα καί τῆς Μ. Ι. Οὐλιάνοβα· ἀνησυχεῖ γιά τήν ὑγεία τῆς Μαρίας 'Αλεξάντροβνα πού μετά τή σύλληψη τῶν θυγατέρων της ἔμεινε μονάχη.

Μάης, 22 ('Ιούνης, 4). Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ οὐσία τοῦ «ἀγροτικοῦ προβλήματος στή Ρωσία»» καί «Μερικά συμπεράσματα ἀπό τήν προεκλογική κινητοποίηση» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 6 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».

Νωρίτερα ἀπό τίς 24 τοῦ Μάη (6 τοῦ 'Ιούνη). Ὁ Λένιν κάνει σημειώσεις στό βιβλίο τοῦ Μπ. Ν. Κνιπόβιτς «Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς διαφοροποίησης τῆς ρωσικῆς ἀγροτιᾶς (Ἡ διαφοροποίηση στή σφαίρα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας)» (Πετρούπολη, 1912)· γρά-

φει γράμμα πρός τόν Μπ. Ν. Κνιπόβιτς ἀπ' ἀφορμή τό βιβλίο του.

Μάης, 24 ('Ιούνης, 6). 'Ο Λένιν σέ γράμμα πρός τόν Μπ. Ν. Κνιπόβιτς τόν πληροφορεῖ ὅτι ἔχασε τό πρῶτο του γράμμα πού ἔγραψε ἀπ' ἀφορμή τό βιβλίο τοῦ Κνιπόβιτς «Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς διαφοροποίησης τῆς ρωσικῆς ἀγροτιᾶς ('Η διαφοροποίηση στή σφαίρα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας)», καί ἐκθέτει ξανά τίς παρατηρήσεις του γιά τό βιβλίο αὐτό.

Νωρίτερα ἀπό τίς 31 τοῦ Μάη (13 τοῦ 'Ιούνη). 'Ο Λένιν γράφει τό σχέδιο τῆς διάλεξης «'Η ἐπαναστατική ἄνοδος τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου».

Μάης, 31 ('Ιούνης,13). 'Ο Λένιν κάνει διάλεξη πάνω στό θέμα: «'Η ἐπαναστατική ἄνοδος τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου» στήν αἴθουσα Alcazar σέ συγκέντρωση πού ὀργάνωσε τό παρισινό τμῆμα τῆς 'Οργάνωσης ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἰκονομική καί πολιτική ἀπεργία» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 10 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».

"Ανοιξη. 'Ο Λένιν ἐπισκέπτεται συχνά στό Παρίσι τόν Β. Κ. Κουρνατόβσκι, ἕναν ἀπό τούς παλιότερους ρώσους ἐπαναστάτες-μαρξιστές.

'Ιούνης, 3 (16). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό πρόβλημα τῆς μετοίκησης» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 11 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».

'Ιούνης, 4 (17). Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «'Η ἐπαναστατική ἄνοδος», «Τά συνθήματα τῆς Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ Γενάρη 1912 καί τό κίνημα τοῦ Μάη», «Οἱ λικβινταριστές ἐνάντια στήν ἐπαναστατική μαζική ἀπεργία» καί «Οἱ ἑνωτικοί» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 27 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ».

'Ο Λένιν κάνει διάλεξη στή Λειψία γιά τήν ἐπαναστατική ἄνοδο στή Ρωσία.

'Ιούνης, 10 (23). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «'Ο χαρακτήρας καί ἡ σημασία τῆς πολεμικῆς μας ἐνάντια στούς φιλελευθέρους» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 12 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».

Νωρίτερα ἀπό τίς 13 (26) τοῦ 'Ιούνη. 'Ο Λένιν ἀπό τό Παρίσι πηγαίνει στήν Κρακοβία γιά νά ἀποκαταστήσει πιό στενή ἐπαφή μέ τή Ρωσία καί νά δυναμώσει τήν καθοδήγηση τῆς μπολσεβίκικης

	ὁμάδας τῆς Δούμας καί τῆς δουλιᾶς τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
'Ιούνης, 17 (30).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὁ καπιταλισμός καί τό «κοινοβούλιο»» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 13 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».
'Ιούνης, 18 ('Ιούλης, 1).	Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τήν Μ. Α. Οὐλιάνοβα στό Σαράτοφ τήν πληροφορεῖ ὅτι ἔλαβε τό γράμμα της, καί τῆς γράφει τή νέα του διεύθυνση στήν Κρακοβία ὁδός Ζβεζίνετς, 218 καί παρακαλεῖ νά τοῦ στείλει τή διεύθυνση τοῦ Ντ. Ι. Οὐλιάνοφ.
'Ανάμεσα στίς 19 καί 26 τοῦ 'Ιούνη (2 καί 9 τοῦ 'Ιούλη).	Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» πληροφορεῖ ὅτι ἔλαβε τό δέμα μέ τή σειρά τῶν ἐφημερίδων «Πράβντα» καί «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», παρακαλεῖ νά τοῦ στείλουν τά φύλλα τῆς «Ζβεζντά» πού τοῦ λείπουν, καινούργια βιβλία καί ἄλλα ὑλικά, καθώς ἐπίσης ὅλες τίς ἐκδόσεις πού ἔχουν βγεῖ γιά τό ἀγροτικό ζήτημα καί σημειώνει τήν τσαπατσουλιά στήν ἐκτύπωση τῆς «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».
Νωρίτερα ἀπό τίς 24 τοῦ 'Ιούνη (7 τοῦ 'Ιούλη).	Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Λ. Μπ. Κάμενεφ γιά τήν ἀποκατάσταση ἐπαφῆς μέ τή Ρωσία.
'Ιούνης 24 ('Ιούλης, 7).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ ἐκλογές καί ἡ ἀντιπολίτευση» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 14 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».
Τέλη τοῦ 'Ιούνη.	Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στίς 3 (16) τοῦ 'Ιούλη στήν «Gazeta Robotnicza» («Ἐργατική ἐφημερίδα») ἀρ. φύλ. 15-16.
Τέλη τοῦ 'Ιούνη-ἀρχές τοῦ 'Ιούλη.	Ὁ Λένιν ἀναθέτει στήν Ι. Φ. 'Αρμάντ νά πάρει μέρος στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα στήν Πετρούπολη.
'Ιούλης, 1 (14).	Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ σημασία τῶν ἐκλογῶν τῆς Πετρούπολης» καί «Σύγκριση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ Στολίπιν μέ τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 15 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».
'Ιούλης, 6 (19).	Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή, τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» παρακαλεῖ νά τοῦ στέλνουν τακτικά τά ἀπαραίτητα γιά τή δουλιά του βιβλία καί ἐφημερίδες, κάνει ὑποδείξεις νά καθιερωθεῖ στήν «Πράβντα» στήλη γιά τήν πορεία τῶν ἐκλογῶν τῆς

IV Κρατικῆς δούμας, ξεσκεπάζει τήν πρόστυχη καμπάνια τοῦ Τρότσκι ἐνάντια στήν «Πράβντα».

Ἀνάμεσα στίς 6 καί 28 τοῦ Ἰούλη (19 τοῦ Ἰούλη καί 10 τοῦ Αὐγούστου). Ὁ Λένιν κάνει σημειώσεις καί ὑπογραμμίσεις στό δημοσιευμένο στό 27ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Ζαπρόσι Ζίζνι» σημείωμα τοῦ Ρ. Μ. Μπλάνκ (Μπ.) πού κάνει κριτική στό ἄρθρο του «Ἡ ἐκστρατεία τῶν φιλελευθέρων».

Νωρίτερα ἀπό τίς 11 (24) τοῦ Ἰούλη. Ὁ Λένιν γράφει τά ἄρθρα «Μικροτεχνάσματα (Ἀπάντηση στόν Μπλάνκ)» καί «Ἄσβεστες ἐλπίδες».

Νωρίτερα ἀπό τίς 11 (24) τοῦ Ἰούλη. Ὁ Λένιν γράφει τό σημείωμα «Ἀπάντηση στούς λικβινταριστές» γιά νά δημοσιευτεῖ στήν «Πράβντα», ἀπευθύνεται πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας μέ τήν ἀπαίτηση νά διεξάγει πιό ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές στίς ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα.

Ἰούλης, 11 (24). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» κάνει κριτική στή δράση τῶν Συντακτικῶν ἐπιτροπῶν τῆς «Πράβντα» καί τῆς «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά διεξάγουν ὀξεία πολεμική ἐνάντια στούς λικβινταριστές καί ὅτι πρέπει αὐτοτελῶς νά προβάλλουν τά ζητήματα· προτείνει νά γίνονται κατά διαστήματα συσκέψεις τῶν Συντακτικῶν ἐπιτροπῶν μαζί μέ τούς μόνιμους συνεργάτες.

Ἰούλης, 11 ἤ 12 (24 ἤ 25). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τόν Λ. Μπ. Κάμενεφ ἐκφράζει τήν ἀγανάκτησή του γιά τό 6ο φύλλο τῆς ἐφημερίδας τῶν λικβινταριστῶν «Νιέβσκι Γκόλος», πού δημοσίευσε τή συκοφαντική ἀνακοίνωση γιά συμμετοχή τῶν μπολσεβίκων σέ κοινή μέ τούς λικβινταριστές σύσκεψη σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἑνότητας κατά τήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Δούμα (οἱ Συντακτικές ἐπιτροπές τῶν ἐφημερίδων «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» καί «Πράβντα» διάψευσαν τήν ἀνακοίνωση αὐτή)· σημειώνει τίς θετικές πλευρές τῆς μεταφορᾶς του ἀπό τό Παρίσι στήν Κρακοβία.

Ἰούλης, 12 (25). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Στήν Ἑλβετία» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 63 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ἰούλης, 12 - 14 (25 - 27). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Τά ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς».

Ἰούλης, 15 (28). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ δημοκρατία καί ὁ ναροντνικισμός στήν Κίνα» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 17 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».

Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Τό συνέδριο τῶν ἰταλῶν σοσιαλιστῶν» καί «Ἡ ρωσική ἐλευθερία τοῦ λόγου» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 66 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ἰούλης, 15 ἤ 16 (28 ἤ 29). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» πληροφορεῖ ὅτι ἔστειλε τό ἄρθρο του «Τά ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς» καί ὑποδείχνει πῶς νά δημοσιευτεῖ. Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στίς 29 καί 31 τοῦ Ἰούλη (11 καί 13 τοῦ Αὐγούστου), 1 καί 2 (14 καί 15) τοῦ Αὐγούστου στήν «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 78, 79, 80 καί 81.

Ἰούλης, 17 (30). Ὁ Λένιν συντάσσει τό κείμενο τοῦ γράμματος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ σέ ἀπάντηση τοῦ ἐρωτήματος τῆς Διοίκησης τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας σχετικά μέ τή σύγκληση τῆς σύσκεψης τῶν κομματικῶν «κέντρων», τῶν ὀργανώσεων καί τῶν ὁμάδων τοῦ ΣΔΕΚΡ, μέ σκοπό νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἑνότητα στίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας. Τό γράμμα ἀποτέλεσε τό βασικό περιεχόμενο τῆς μπροσούρας τοῦ Λένιν «Σχετικά μέ τή σημερινή κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ».

Νωρίτερα ἀπό τίς 19 τοῦ Ἰούλη (1 τοῦ Αὐγούστου). Ὁ Λένιν γράφει τά ἄρθρα γιά τίς 9 τοῦ Νοέμβρη (ἀπάντηση ἀνταποκριτῆ) καί «Γιά τό ἐκλογικό πρόγραμμα».

Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» πληροφορεῖ ὅτι ἔστειλε τό ἄρθρο του «Γιά τό ἐκλογικό πρόγραμμα», βάζει ὁρισμένους ὅρους σέ περίπτωση πού θά κάνει ἀλλαγές στό ἄρθρο ἡ Συντακτική ἐπιτροπή, τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἡ «Πράβντα» νά ὑπερασπίσει μέ τιμή τήν καθοδηγητική της θέση στήν πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές κατά τήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα.

Ἰούλης, 19 (Αὔγουστος, 1). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά διεξαχθεῖ ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές, ζητάει πληροφορίες γιά τά ἄρθρα του γιά τίς 9 τοῦ Νοέμβρη καί «Γιά τό ἐκλογικό πρόγραμμα», παρακαλεῖ νά ἐπιστρέφονται στούς ἀρθρογράφους τά ἄρθρα τους πού ἀπορίπτονται ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή καί νά τοῦ στείλουν τά δοκίμια τῶν σελίδων τῆς «Ζβεζντά» καί τῆς «Πράβντα»· ρωτάει νά μάθει ἄν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά δημοσιευτεῖ μιά ἀνταπόκριση μέ ἀρνητική ἀπάντηση στήν ἔκκληση τῆς Διοίκησης τοῦ Γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος πρός τίς ὁμάδες, «τίς φράξιες καί τά κέντρα» τοῦ ἐξωτερικοῦ γιά τή σύγκληση σύσκε-

ψης πάνω στό ζήτημα τῆς «ἑνότητας». Ἀνταπόκριση γιά τό ζήτημα αὐτό δέν δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα.

Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι στό νησί Κάπρι ἀποκαλύπτει τήν οὐσία τῆς βαθιᾶς ἰδεολογικῆς πάλης στίς γραμμές τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, τόν πληροφορεῖ γιά τήν ἐπαναστατική ἄνοδο στή Ρωσία καί γιά τό ὅτι τό κόμμα κατάφερε νά ἐκδόσει τήν καθημερινή ἐφημερίδα «Πράβντα» χάρη στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας.

Ἰούλης, 20 (Αὔγουστος, 2). Ὁ Λένιν σέ γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά «φουντώσει ἡ πάλη» ἐνάντια στόν τύπο τῶν καντέτων πρίν ἀπό τίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα, ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ ἐκλογική καμπάνια τῆς Πετρούπολης ἄρχισε μέ ἐπιτυχία, ὅτι τήν ἡγεμονία τήν κατάκτησαν ἡ «Ζβεζντά» καί ἡ «Πράβντα».

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὁ καπιταλισμός καί ἡ λαϊκή κατανάλωση» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 70 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ἰούλης, 22 καί 29) (Αὔγουστος, 4 καί 11). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Πῶς ὁ Π. Μπ. Ἀξελρόντ ξεσκεπάζει τούς λικβινταριστές» δημοσιεύεται στά φύλ. ἀρ. 18 καί 19 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».

Ἰούλης, 25 (Αὔγουστος, 7). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ κληρικόφρονες» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 74 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ἰούλης, 26 (Αὔγουστος, 8). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ καντέτοι καί ἡ δημοκρατία» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 75 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ἀνάμεσα στίς 27 τοῦ Ἰούλη καί 26 τοῦ Αὐγούστου (9 τοῦ Αὐγούστου καί 8 τοῦ Σεπτέμβρη). Ὁ Λένιν κάνει σημειώσεις καί ὑπογραμμίσεις στά δημοσιευμένα στό τεῦχος ἀρ. 30 τοῦ περιοδικοῦ «Ζαπρόσι Ζίζνι» ἄρθρα τῆς Ε. Ντ. Κουσκόβα καί τῆς Ν. Ι. Κορόμπκα, στά ὁποῖα κάνει κριτική στό ἄρθρο του «Κουβέντα γιά τήν «καντετοφαγία»».

Ἰούλης, 28 (Αὔγουστος 10). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἐκστρατεία τῶν φιλελευθέρων» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 77 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1912

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ τίτλοι πού ἔβαλε τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ - λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Τυπώθηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1979
σέ 5.000 ἀντίτυπα
Τυπογραφικά φύλλα 44 3/4

Σόλωνος 130. 'Αθήνα
Τηλ. 3620835, 3623649

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

21